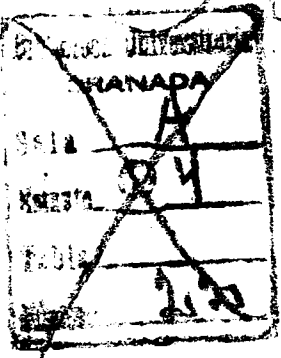
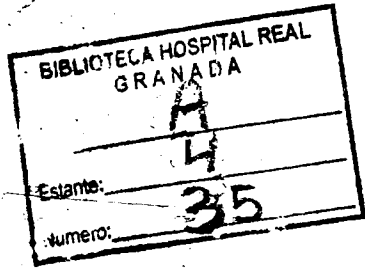
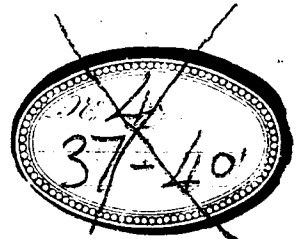

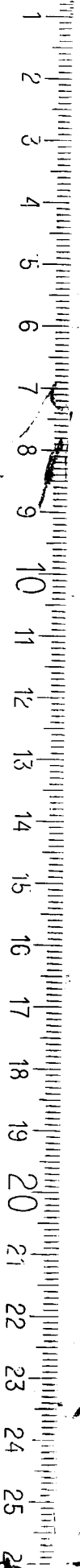
De Pollutione 22

PETRI FRANCISCI
PASSERINI
TRACTATUS
LEGALIS, ET MORALIS
DE
POLLVTIONE
ECCLESIA RV M.

35

PETRI FRANCISCI PASSERINI

I. V. ET S. T. D. COLLEGIATI

Protonot. Apostol. Examinatoris, ac Iudicis Synodalis, Consultoris S. In-
quisit. atq. in Vniuersit. Placent. Theol. Moralis Publ. Professoris

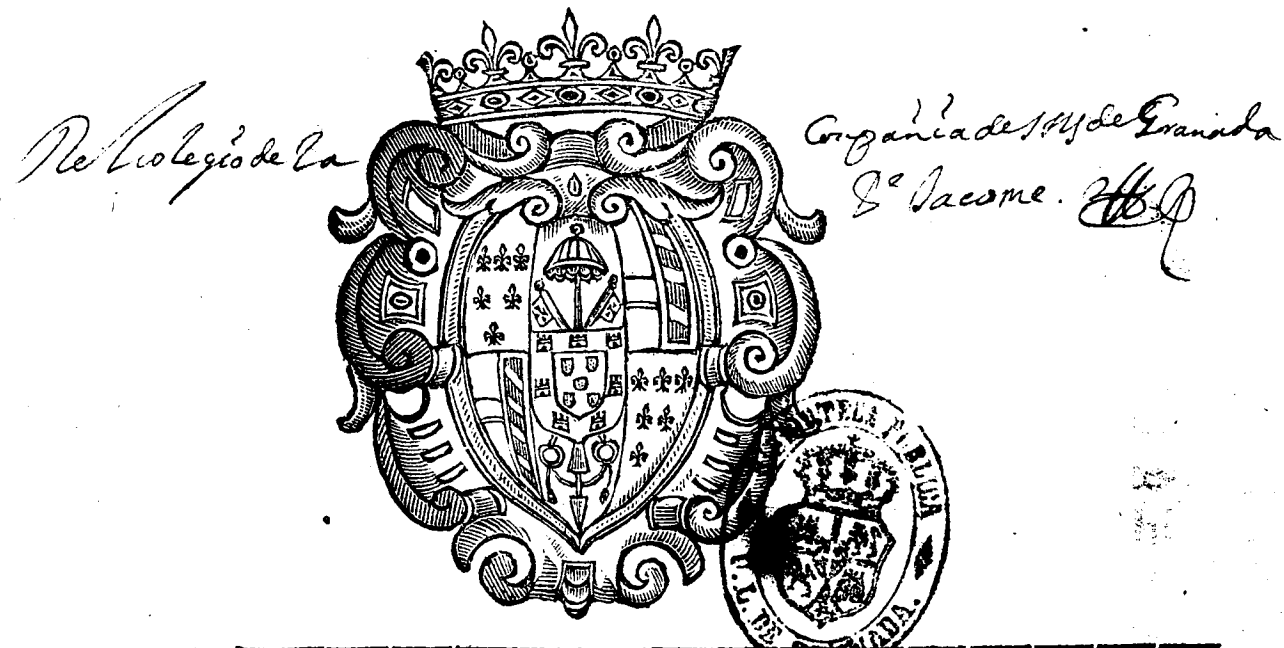
TRACTATVS LEGALIS, ET MORALIS DE POLLVTIONE ECCLESIA RV M,

In quo tam Variæ, ac Nouæ Quæstiones, ac Difficultates ad vtrumq. Forum spectantes
Disputantur, ac Deciduntur, vt Ecclesiasticis Iudicibus, Ecclesiarum
Præfectis, & Confessarijs necessarius æque sit, atque Iurisconsultis,
Theologis, & Eruditis omnibus vtilis, ac iucundus.

Cum Summarijs, & Disputationum, Capitulorum, Rerum, ac Sententiarum Indicibus.

RAYNVTIO II. FARNESIO

SERENISSIMO PLACENTIÆ, PARMÆ, ET C. DVCI VI.

SERENISSIME DVX.

VIX e vitæ huius Emporio, vt cum Pythago-
gora loquamur, Augustissime Princeps,
euolarat ad Empyrium, vt pie credimus,
pijssimus ille, & sapientissimus Ecclesiæ
Placentinæ Præsul, immo verius Præsu-
lum Decus, & Exemplar, Alexander Scappius, Serenif-
simæ Celsitudini Tnæ, Tuisque omnibus deuotissimus,
cum Theologiæ Moralis Cathedram ab eodem in hac
antiquissima Studiorum Vniuersitate ad commune
omnium bonum sanctissime, & prouidentissime in per-
petuum ære suo constitutam, eiusque Professore exo-
ptatissima, potentissimaque Protectione Tua tam egre-
gie, & regie comprobasti, constabilisti, condecorasti, vt
vel ob id inter cætera non modo summam ingenij, ani-
mique Tui Excelsitatem cælitus concessam, & miro
scientiarum splendore à Te humanitus exornatam, sed
maximam etiam in Litteras omnes, Litterarumque
cultores benignitatem Tuam, ac beneficentiam proti-
nus agnouerim, adorauerim, & quicquid vnquam à me,
vt pote Cathedra illius moderatore, in Litterariam
Rempublicam deinceps elaboraretur, Tuum id propte-
rea factum, Tibiq. præcipue debitum fore iam tum mihi

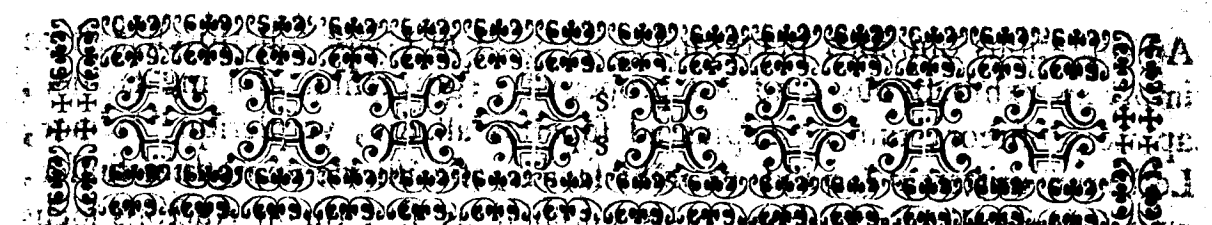
non immerito persuaserim. Quam ob rem, cum nouum hunc Tractatum ita scripserim, vt non nisi nouo Cathedrae huius Protectori inscribendum crederem, dum Tibi supplex, Clementissime Princeps, illum offero, à Te simul illud obsecro, vt non donum afferri, sed debitum referri; non mea hic à me dari putes, sed Tua Tibi iam nunc reddi patiaris: sic enim serenissimus summæ humanitatis Tuæ splendor efficiet, vt quæ Tua fuerint, Te non indigna fiant, idque à Te ipso consequantur, quo Tibi displicere non debeant; quamuis à me nihil habeant, quo Tibi placere valeant, cui tamen semper vel placuisse, vel certe placere voluisse votorum meorum vere gloriosissimum duxi, sicut eorundem omnium frequentissimum, ac feruentissimum illud est, quo Tibi, Serenissimæque Familiæ Tuæ perennem, ac plenam, pleno corde, & ore felicitatem venerandus auguror, & adprecor. **Placentiæ Idib. Iun. MDCLIV.**

Serenissimæ Celsitudini Tuæ

(Faint, mostly illegible text, possibly bleed-through or a second column of text)

Deuotissimus, & Deuotiss. Ser. IV

Petrus Franciscus Passerinus

LECTVRIS.

Reposita Materia huius seueritatem, ac exilitatem, quasi excolenda Terræ ariditatem, ac sterilitatem, quæ primæ facie facile omnibus occurrere; eosque fere omnes exterrere solet, vt vere apparentem, ita vere vanam esse etiam vel ex ipso Voluminis huius aspectu, nedum Quæstionum Indice, tam clare cernitis, opinor, quàm quæ in meridie videtis;

Exposita vero Tractationis huius, non leuitatem, vel inanitatem, prout leuiter, ac inaniter alicui fortasse videri potest, sed vtilitatem, ac necessitatem tum maxime agnoscentis, cum Volumen ipsum euoluetis. Ecclesiarum enim Pollutionem non modo diuinitus institutam, & semper antiquitus obseruatam; sed etiam seuerissime prohibitam, & grauissimorum Effectuum, sanctissimorumque Mysteriorum plenissimam tam sæpe Sacri Canones attestantur, vt mirandum omnibus omnino sit, cur hactenus tam multi de vnaquaque Ecclesiastica Censura, aut alio simili Impedimento tam multis egerint, & integra volumina conscripserint; sed pauci, & paucis Pollutionem hanc (quam tamen non infrequentem, nec ita explicatu, vt dictu facilem non raro experimus) hucusque attigerint. Verum, his omissis, ne forte in penultima progressi in tenebris offendatis, in limine lumen aliquod accipite. Si casus aliquot in Tractatu sæpius, quam in Praxi obuios habebitis, non idcirco tamen impossibiles ij, aut inutiles à vobis erunt appellandi: in dies siquidem ea palam euenire cognoscimus, quæ nunquam olim euentura credidimus, ideoque ad exactam, absolutamque Tractationum huiusmodi discussionem nequaquam talia deesse debuerunt. Si magnam aliquando Auctorum, quos attulimus, vel copiam, vel penuriam demirabimini, tunc rerum ipsarum, de quibus agitur, alias quidem à pluribus, alias autem à paucioribus, aut etiam à nemine, quem viderim, siue tractatas, siue tactas animadvertere debebitis: illico enim vestra omnium corruet admiratio; quibus vero eosdem Auctores, eademque eorundem loca in pluribus, sibi que nonnunquam succedentibus Capitibus adducta legere graue adhuc erit, ij, me ducem,

Auctoritatibus omnibus prætermiſſis, quas ob id etiam diuerſo charactere impreſſas exhibebimus, ad alia properent: ego etenim id à me factum aperte profiteor, tum ne ſæpius ad ſuperius allatos, vt plerique faciunt, Lectorem mitterem (quod vt mihi facile, ſic illi incommodum fuiſſet, cum integer aliquando liber prius euoluendus ſit, quam Auctoris locus ſuperius allatus inueniatur) tum etiam, vt ex multis adductis eos vnuiſque eligere, & in fonte, vt aiunt, legere valeat, quos vel habuerit, vel maluerit. Ceterum, qui Tractatum quoque de Reconciliatione Eccleſiarum ſimul hic editum voluiſſent, ij gemellos ipſos infantes nunquam ſimul, ſed ſemper vnum poſt alium naſci meminerint, multoque minus illud hic à me ipſo exigi debuiſſe, quem infœcundum potius, quam gemelliferum noui. Vt ergo Eccleſiarum Pollutionem earundem Reconciliatione non niſi ſubſequi ſolet, ita Tractatum hunc de Eccleſiarum Pollutione Tractatus alter de Earundem Reconciliatione non niſi ſubſequi poſteſt, quem tamen breui, Deo dante, dabimus.

IOAN.

I O A N N I S
C A R A M V E L I S
L O B K O V V I T Z

Episcopi Miſienſis, Abbatis in Monte Serrato, & Regni
Boemiæ Officialis Generalis, &c.

EPISTOLA AD AVCTOREM.

EXIMIE, ET CLARISSIME DOMINE.

QVOD foelix, faustumque ſit, totum hodie Paſſerinum recepi. Totumne? totum. quia Speciem Corporis exculptam à Ioanne Picino, & Speciem Animi eiſdem Paſſerini calamo in Epistola humaniſſima, & doctiſſima expreſſam. In Icone conſpicio frontem ſpaciolaſam, & magnam, quæ ſtatim prodiſt Scientiarum theſaurus, quos complectitur: oculos plenos anima, plenos vita, qui, vel tacente lingua, diuinitus loqui videntur: fractas labore improbo genas, qui enim negligens ſit, fruſtra ingenio, & memoriæ confidit. Tranſeo ad Epistolam, & eam Chantes acu pinxiſſe video, Muſas ornate. Rarus hodie, qui Doctrinam Eloquentiam maritat, at Paſſerinus inter raros Subtiliſſimus, & Eloquentiſſimus. Nulla eſt in illa linea, quæ non poſſat ob oculos ſummam Authoris Probritatem, Sinceritatem, Grauitatem: ingenium, ſtudiũ, & affectum aduerſus Caramuelem ſummum. Ergo Caramuel auctus tanti Viri amicitia, nulli triumphatj Caſari, nulli orbem moderanti Monarchæ, nulli Duci inuidiam proſtrenti inuidebit: talem enim adquiſiſſe Amicum, triumphus eſt: tantum obtinxiſſe Patronum, Imperium eſt: & à tam forti defendi Calamo, excidit amitorum eſt. Interim, quia Lex naturalis ab Scoto, ab eiſdem vniuerſis diſciplis, & etiam à Caramuele aſſerta Deo, tibi per placet, quam ego de Deo generoſe ſentiam, paucis verbis ſubſcribo. *Dei nomine intelligo Naturam ſummam, y cui nemo iura, nemo leges iudicat: hæc ob rem, ſi per impoſſibile Lex naturalis, quam vocant, non à Deo, ſed à Natura alia penderet, quæ Deo, quem hucusque adoravi, iura diceret, ad illam Superiorem Naturam, vela Religionis*

✠✠

diti-

dirigerem, illam vocarem Numen, illam Deum: quancumque Naturam, etsi immensa, aut infinita diceretur, negarem esse Deum, & voce altiore ad eam conuersus dicerem, Conseruus tuus sum: Deum adora. Apocal. 19. n. 10.

Deus igitur non solum est causa prima Systematis naturalis, sed etiam super-naturalis: non solum realis, sed etiam moralis. Tolle Naturam primam, & omnes naturas secundarias sustuleris: tolle Gratiam primam, & nullas dotes supernaturales reliqueris: tolle Legislatorem summum, et nullam legem moralem in orbe terrarum inuenies: nam, si per impossibile non esset Deus, & tamen essent homines, possent isti lege pœnali, hoc est, violentia coerceri, non vero aliqua, quæ posset à pœna præscindi, & vere nominari moralis.

Nec contra istam doctrinam militat D. Thomas, quem non libenter defero, aut impugno: nam Thomistæ verbis puris à nobis differunt, & tertia nobiscum periodo sentiunt, aut sentire coguntur. Testatur id Franciscus Syluius, Thomista optimus, quem vel inuitum, vt in Theologia Morali videris, ad nostram sententiam perduco.

Hæc est doctrina primo vera, quam tamen pauci capiunt, & multi dissentaneam existimant, & inter multos, nescio quo fato, N. & N. optimi Amici mei, in re tam manifesta cæcutiunt. Ille rogat, An fornicatio sit intrinsece mala, an tantum mala, quia prohibita? & Ille, vt omnium animos excitet, hanc Epigraphen ponit, De morali malitia simplici pollutioni, & fornicationi intrinseca aduersus Ioannem Caramuelem, & §. 2. immediate sequenti inquit, An mollities, seu simplex pollutio, ex sui natura, & iure naturali sit moraliter mala, & peccatum, an vero solum, quia iure Diuino positiuo prohibita? Illi respondi in Theologia Fundamentali cap. 2. Fundam. 12. num. 321. Hinc in Quæstione Theologica addita eidem Theologiæ Fundamentali Epist. 1. pag. 745. Vterque Caramuelem iniurijs onerat, & quia iniuriæ ab amicis receptæ honores sunt, etiam honorant. Vide quæso, Passerine mi, quam pulcre alteruter hallucinetur! quam ipsi mirabiliter intexant, & distinguant terminos, & has præcipue voces, Malitia intrinseca, Prohibitio Diuina, Ius naturale, et Ius Diuina positiuum! Considera, quam peregrina illi Logica ex vno præiudicio proprio ex aliquorum Thomistarum placitis orto, & vna propositione Caramuelis (id est etiam Scoti, Scotistarum, & iam etiam Passerini) inferant positionem erroneam, quam merito damnent, & improbent, quam tamen immetito adfingant Scoto, aut Caramueli. Cur hic plura? Lege quæso Istum, & multa in eius libris bona, me applaudente, & laudante, reperies: at locum illum iniurijs plenum. Sed non turberis, quibus ego non turbor, quia personalibus, quibus me oppetijt, nil repono: & ad locum illum respondi, & respondeo his verbis. Poterit N. quia doctus est, & debeat, quia pius, & probus est, sumere nauum calamum, & omnes illius loci lineas à prima ad ultimam delere: impugnat enim ea, quæ forte aliquis dixerit, sed nunquam scripsit, dixit, aut somnauit Caramuel. et vel, si obniti adhuc placeat, ostendat locum aliquem, quo probet

probet Caramuelis esse doctrinam, quam cum tanto strepitu illi adfingit. Spero à Viro Optimo, quod curabit Tomum illum aliquando recudi, & totum locum illum expunget. Vt igitur mentem Caramuelis Iste videat, siquidem eius libri sunt magni, nec possunt à Viris Magnis legi, sic scribo, Mollities seu simplex pollutio (idemque dixerò de composita: idem de fornicatione, & adulterio: idem de homicidio, furto, et c.) humanitus considerata, est intrinsece mala (hoc est, habet primam malitiam à decretis, & Legibus hominum independentem: sublatis enim omnibus humanis legibus, adhuc maneret peccaminosa, & mala) at diuinitus considerata, est extrinsece mala (hoc est, habet malitiam à Dei voluntate pendentem: sublata enim omni interdictione Diuina, nec esset peccatum, nec Theologicè mala) hodie est mala, quia opponitur Iuri Diuino: Ius enim naturale, & Diuinum est, sumpta denominatione à Legislatore, qui est Deus: & Naturale est, sumpta denominatione iterum à Legislatore, qui est Natura naturans, aut etiam à Natiuitate: est enim Ius æternum, et in terris cum hominibus natum, digito Dei cordibus singularum inscriptum, vt optime Augustinus, & alij multi Patres, quos sequitur Scotus, edisserunt. Rem sic intelligo: & quia à me facta, veritatem hanc magno testimonio confirmo.

Nouam hanc, & curiosam Quæstionem, quæ de Circumstantijs aggrauantibus, & speciem addentibus, & mutantibus est, adungo, & à te resolui desidero, est enim fundamentalis, & quæ multas Ectheses parturit, & ideo debet resolui accurate, & perfecte. Libros in Belgio impressos vix habeo: editos in Germania mittam, & quia concredi debent Æoli, & Neptuni inclementijs (mittuntur enim Praga Francofurtum: & Francofurto iterum Pragam, Ambergum, Amstelodamum, Venetias, Romam, & hærent in via multis mensibus) non illos Castori, & Polluci, sed Maris Stellæ, & Antonio Paduano commendo: oroque Deum, vt Te ad sui maiorem gloriam saluum, & incolu-mem seruare dignetur multis annis. Sic vouet

Vestræ Eximiæ, & Clarissimæ Dominationis, quæ interim dignetur oro librum suum De Pollutione Ecclesiarum mittere ad me per Postam: non enim argenti pondere, sed & auri satisfecero, si opus,

Humillimus Seruus

Caramuel.

ENCOMIASTICA
GRATVLATIO

Laurentij Longi Parmensis Doctoris, e Sodalitate
Somasch. Sacerdotis, Eminentissimi Cardi-
nalis Columnæ Theologi, & c.

AD OPERIS HVIVS AVCTOREM.

Excellentissime, atque Clarissime Vir.

LVI huius singularis Operis editio singulari me gaudio com-
pleuit, Sapientissime Passerine. Quanquam enim abs te vni-
uersæ Encyclopædiæ numeris omnibus absoluto nihil non
vndecumq. perfectum expectari debuit, aut optari potuit;
nouum tamen tuum hoc Opus de Pollutione Ecclesiarum
Authorem suum, dum legitur in silentio, laudat eloquētius,
quam omnes ij doctissimi Viri, qui iam editis Operibus suis
insignes miris Te, sed meritis Encomijs celebrarunt: Angelicus Aprosius Al-
bintimiliensis in Italicis Athenis, Ferdinandus Vghellus Florentinus in Italia
Sacra tomo V. Flavius Ventrilius I. C. Neapolitanus in Epistolis suis Legali-
bus, Genesius Gastorellus Eques Mediolanensis in Cœli Aperti præfatione,
Hieronymus Ghilinus Abbas Alexandrinus in Teatro Literatorum parte V.
Hippolytus Marraccius in Appendice ad suam Bibliothecam Marianam, Iaco-
bus Philippus Thomasinus Episcopus Æmonix in Elogijs suis parte III. Io.
Petrus Crescentius in Hermathena Romana, Mauritius Curtius Parmensis in
Promptuario Mathematico, Thomas Odericus Genuensis in Aristarcho Ca-
tholico, & nouissimè Io. Franciscus Lauredanus Patritius Venetus in Epistolis
suis, quibus ego, & alijs pluribus me quoque succentorem addidi in meis lu-
bileorum tubis, in Tabulis Salutaribus, in Supplemento Geographico, & in
Soterijs Venetis. Nemo enim hætenus, quod sciam, de vno hoc argumento
librum integrum edidit, quanquam plurimi Doctores obiter, vel perfunctoriè
de eodem differuerunt, quorum varias, & plerumque inter se dissidentes sen-
tentias, vt sincerè retulisti, ita ad seueram iudicij tui trutinam examinasti, &
inter eos, tãquam alter Cassius Longinus, verissimus iudex pro tribunali sedens
de singulis controuersijs sententiam tuam liberè protulisti, quippe qui *nullius*
iurasti

iurasti in verba Magistri. Materiam hæc Tu vnus, quasi referuatam tibi campū,
tam egregiè percurristi, vt vberimã hic glorię segetem nactus, non aliquas tan-
tum spicas post alienam messẽ, nõ aliquos racemos post vindemiam, sed inte-
gram messẽ, & singularem vindemiam, de qua nemo quodammodo cogita-
bat, singulariter collegeris. Tu primus in incæduam, & annosam fyluam, pol-
luto olim ab Ethnicis Salomonis Templo coæuam, securim misisti, & floren-
tes hinc cedros, tanquã ex Libano, ad exornandam Dei domum, semperq. viri-
des gloriæ lauros nullum inuidiæ gelu, vel æstum timentes laureatus ipse retu-
listi. Tu Theseo felicior nouum labyrinthum innumeris difficultatum amba-
gibus implexum non Ariadnæ filo cæca regente vestigia, sed perspicacis inge-
nij tui acie indubitanter, ac sine vlllo errore percurrens veritatis gladio falsitatis
Minotaurum interemisti. Tu Alexandro Magno Magni Stagyritæ discipulo sa-
pientior plusquam Gordianos, & inextricabiles quæstionum nodos non ense,
sed ratione resoluiisti. Tu nouus Tiphys studiosos Moralis Theologiæ velleris
aurei argonautas ad nouam Colchum, Canonici, ac Theologici Orbis incogni-
tam regionem, vt Placentinus olim Columbus, & Americus Vesputius Floren-
tinus Hispanos ad incognitas Orbis plagas, feliciter perduxisti, & auro, argento,
gemmisque pretiosiores Sapientiæ, & Scientiæ merces reportasti. Tibi pro-
pterea summopere gratulor, & gratulatio mea eo sincerior est, quod eam non
aliqua consuetudo exigat, non cuiusquam autoritas extorqueat, sed liberri-
mus affectus ratione ductus exprimat. Perge igitur de Sancta Ecclesia bene-
mereri, quam, si tibi plurimum de eius Pollutione agens deuinxisti, multo ma-
gis de eiusdem Expiatione, seu Reconciliatione differens demereberis. Quot
modis ea pollui possit, ostendisti: quibus expiari valeat, demonstra. Sic bene
medicum æmulaberis, qui, postquam morbi causas detexit, aptis remedijs
occurrit. Sic Literatorum impatientibus votis, precibusq. librum alterum de
Reconciliatione Ecclesiarum, quasi liberum, abs te, tanquam gemellifera
parente, exposcentibus satisfacies. Sic omnium animos tibi plenè concili-
abis. Sic Nomen tuum ex Nominibus SS. Petri, & Francisci, quibus fun-
data, ac sustentata Ecclesia multum debet, Omen habens re vera implebis, &
quemadmodum Scipio maior ab Africa victa Africanus, minor vero à Numan-
tia capta Numantinus merito dictus est, ita Tibi ab Ecclesia non iam polluta,
sed à te polita; non modo lustrata, sed illustrata, Ecclesiastici Cognomentum
debebitur, vt, qui cum militante Ecclesia tam bene, fortiterq. pugnasti, vici-
sti, Ecclesiasticæque puritatis, ac sanctitatis assertor, ac vindex fuisti, tandem
dierum, ac meritorum plenus cum triumphante Ecclesia in Cælesti Capitolio
coroneris. Interim Te valere, ac saluere vult

Tibi deuotissimus

Placentiæ Nonis Quintilis Anno
à Partu Virginis MDCLIV.

Laurentius Longus C. R. S.

AD

AD AVCTOREM

In Vtrumque Illius Tractatum

DE POLLVTIONE.

ET DE

RECONCILIATIONE

ECCLESIA RV M.

EPIGRAMMA

Petri Francisci Minotij I. V. C.

PASSERINE, animis Polluta Ecclesia nigris,
Emicat hic niueis candida facta notis.

Nam tu Concilias iratas Numinis Aras;
Vnde COLVMB A magis, quam mihi PASSER eris.

Quam bene! P AMPHILIA hoc auo regnante COLVMB A,
Pura Columbinos efficit ipsa viros.

AD EVNDEM

IN EOSDEM TRACTATVS

Aliud

Andreae Peschiulij Corilianensis.

Numina quotuplici pellantur crimine Templis,
Atque eadem reuocent quae pia sacra Polo,

Hic Astrea docet, quae non formosius unquam
Fassa est in gemino se micuisse foro.

Vive Liber, viuasque diu, nec turpis Aracne
Ducere te circum stamina muta queat.

Non vana exopto: metuenda Volumine Pallas
Insidet; immerito non timet Illa Deam.

IN EOSDEM TRACTATVS

Aliud

Dominici Chiefij I. V. D.

Quando sacras sanguis, vel semen Polluat Aedes,
Quando sacra impuram diluat vnda luem,
Singula persequitur miro ordine, & omnia promit,
Vnde queat doctae surgere molis opa.

Qua innumeris alij sparsim docuere libellis,
Colligit, atque vagas in freta cogit aquas.

Discere Scriptores iam quosque licebit ab vno,
Nam PASSERINVS grande volumen erit.

Quid plura? Huic debent hoc Tempia, sacrique Ministri,
Quod facit hos doctos, munda quod illa facit.

CENSURA

Ab Adm. R. Patre Magistro Michaeli Angelo Farifello
Seruita, Prouinciæ suæ Patre, & Definitore perpetuo,
S. Theologiæ Doctore Collegiato, Serenissimi Ducis
Placentiæ, Parmæ, & c. Theologo, SS. Inquisitionis
Consiliario, & Libri huius Censore lata.

Reuereudissimi P. Magistri Consalvi Gritij Inquisitoris Placentiæ iussu Traçta-
tum Legalem, & Moralem Excellentissimi Doçtoris Petri Francisci Passeri-
rini De Pollutione Ecclesiarum auidè simul, & attentè legi, in eoque
non modo nihil ab orthodoxis mentibus, aut bonis moribus alienum reperi, sed omnia,
& singula tam multis, tam solidis, & tam reconditis doçtrinis innixa demiratus
sum, vt, sicuti suas vbiq; sententias firmissimè, subtilissimè, & eruditissimè com-
probat, ac persuadet, ita oppositas ferè improbabilis esse breuiter, & euidenter ostendat.
Vnde, quicumque vel hoc vnum ingeniosissimum, doçtissimum, & absolutissimum
Passerini Opus benè perceperit, ac perpenderit, Passerinum protinus ob id iure, ac meri-
to, non de vniuersa Theologia morali tantum, sed de scientiarum quoque omnium
Encyclopædia cum primis benemeritum proclamabit. Vnum tamen vnicè, si fas esset,
hic optassem, vt spectabilissimum hoc quasi Palatium speciosorem inscriptionem, tan-
quam faciem, præferret; Sed hoc etiam sapientissimè factum video, ne vquam
in Auctorem istum, quod in multos hodie auditur, dicere ex Horatio Momus audeat

Amphora cœpit

Institui: currente rotatur viceus exit?

Faxit ergo Deus, vt tantus Vir diuicissime nobiscum vimat, ne tanta luce Literarius
Orbis orbetur, quem vniuersum iam huc tum operi, tum voto mirabiliter applausu-
rum censeo.

Dat. Placentiæ in Conuentu Sanctæ Mariæ Gratiarum ad Plateam, die sexta
Iulij 1653.

Frater Michael Angelus Farifellus Ordinis Seruorum B. V. M.

Imprimatur.

Frater Consalvus Gritius Inquisitor Placentiæ.

Io. Baptista Calix Vic. Gen. Capitularis.

V. Præses Magistratus.

INDEX

DISPVATIONVM, & CAPITVM TOTIVS OPERIS.

DISPVATIO PRIMA.

De Pollutionis Ecclesiasticæ natura in genere.

- Cap. 1. Quid Pollutionis nomen hic significet.
- Cap. 2. Quid sit Ecclesiæ Pollutio.
- Cap. 3. Quomodo Ecclesiæ Pollutio differat ab Ecclesiæ Violatione.
- Cap. 4. Quomodo Pollutio Ecclesiæ ab Execratione Ecclesiæ differat.
- Cap. 5. Quomodo Pollutio Ecclesiæ differat à Profanatione Ecclesiæ.
- Cap. 6. Vnde Originem traxerit Ecclesiæ Pollutio.
- Cap. 7. Quomodo Ecclesiæ Pollutio Ecclesiam maculet, seu Polluat.
- Cap. 8. An Pollutio Ecclesiæ re vera Ecclesiam offendat.
- Cap. 9. An Polluere Ecclesiam sit per se loquendo, & ex genere suo graue peccatum.
- Cap. 10. An Polluere Ecclesiam sit graue peccatum ex eo, quod id graue damnum inferat Ecclesiæ.
- Cap. 11. An Polluere Ecclesiam sit graue peccatum ex eo, quod id iure positiuo prohibitum sit.
- Cap. 12. An Polluere Ecclesiam sit graue peccatum ex eo, quod id sit intrinsece malum graue.
- Cap. 13. An Polluere Ecclesiam sit proprie Sacrilegium.
- Cap. 14. An Polluere Ecclesiam sit semper Sacrilegium graue.
- Cap. 15. An Polluere Ecclesiam ita dicendū sit Sacrilegium graue, utcumq; diximus esse peccatū graue.
- Cap. 16. An Polluere Ecclesiam in habitu tantum, & non actū, sit semper etiam Sacrilegium graue.
- Cap. 17. An Polluere Ecclesiam in corde tantum sit etiam Sacrilegium graue.
- Cap. 18. An Polluere Ecclesiam, quæ locū cōmunem, & non quæ sacrum sit etiam formale Sacrilegium.
- Cap. 19. An lex Ecclesiasticæ Pollutionis inductoria sit fauorabilis, vel odiosa.
- Cap. 20. An Ecclesiæ Pollutio in dubijs seruanda sit, nec ne.

DISPVATIO SECVNDA.

De Locis Ecclesiasticæ Pollutionis capacibus.

- Cap. 1. An omnis Locus Ecclesiasticæ Pollutionis capax sit.
- Cap. 2. An omnis Locus Sacer Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.
- Cap. 3. An omnis Ecclesiæ Ecclesiasticæ Pollutionis capax sit.
- Cap. 4. An Ecclesiæ in dubio censenda sit Pollutionis capax, nec ne.
- Cap. 5. An Oratoria Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint.
- Cap. 6. Ex quibusnam requisitis conditionibus Oratoria in dubio præsumantur Pollutionis Ecclesiasticæ capacia, vel incapacia.
- Cap. 7. Ex quibusnam indicijs alijs Oratoria in dubio præsumantur Pollutionis Ecclesiasticæ capacia, vel incapacia.
- Cap. 8. An Oratoria, seu Capellæ in Palatijs Principum, seu Magistratum, vel Communitatum Pollutionis huius capacia sint, nec ne.
- Cap. 9. An Oratoria, seu Sacella Carcerum Publicorum Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint, nec ne.
- Cap. 10. An Oratoria, seu Capellæ Hospitalium, Seminariorum, & similibus Piorum Locorum Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint.
- Cap. 11. An Oratoria, seu Capellæ in Domibus Regularium Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint, nec ne.
- Cap. 12. An Oratoria, seu Capellæ in Palatijs, seu Domibus Cardinalium, & Episcoporum sint Pollutionis Ecclesiasticæ capacia, nec ne.
- Cap. 13. An Eremitoria sint Pollutionis Ecclesiasticæ capacia.

***

Cap. 14.

I N D E X

- Cap. 14. *An Templum Infidelium, et Synagoga Hebræorum aliquando sint Pollutionis Ecclesiasticæ capacia.*
 Cap. 15. *An Hæreticorum, vel Schismaticorum Templum Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint.*
 Cap. 16. *An Ecclesia non edificata; sed tantum incepta, Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.*
 Cap. 17. *An Ecclesia destructa Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.*
 Cap. 18. *An Ecclesia semivivida Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.*
 Cap. 19. *An Ecclesia, in qua continuo Augustissimum Sacramentum non asseruatur, Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.*
 Cap. 20. *An Ecclesia, in qua nondum Divina celebrata sint, Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.*
 Cap. 21. *An Ecclesia Interdicta Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.*
 Cap. 22. *An Ecclesia Polluta Pollutionis ulterius, & alterius adhuc capax sit.*
 Cap. 23. *An Ecclesia de nouo ampliata pars quævis addita; non Benedicta, nec Consecrata, Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.*
 Cap. 24. *An Capella Ecclesiarum sint Pollutionis Ecclesiasticæ capaces.*
 Cap. 25. *An Baptisteria Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint.*
 Cap. 26. *An Locus supra Ecclesiam tectum Ecclesiasticæ Pollutionis capax sit.*
 Cap. 27. *An Locus subter Ecclesiam pavementum Ecclesiasticæ Pollutionis capax sit.*
 Cap. 28. *An Sacristia, seu Sacrarium Ecclesiasticæ Pollutionis capax sit.*
 Cap. 29. *An Campanile Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.*
 Cap. 30. *An Ecclesiarum Camera, seu Cellæ Ecclesiasticæ Pollutionis capaces sint.*
 Cap. 31. *An Ecclesiarum Vestibula, & Ostia Ecclesiasticæ Pollutionis capacia sint.*
 Cap. 32. *An Ecclesiarum Fenestræ, & Scaphe (vulgo Nicchi, vel Nicchie) Ecclesiasticæ Pollutionis capaces sint.*
 Cap. 33. *An Ecclesiarum Scala Pollutionis Ecclesiasticæ capaces sint.*
 Cap. 34. *An Mesauli, vel Andrones Ecclesie (vulgo Anditi) Ecclesiasticæ Pollutionis capaces sint.*
 Cap. 35. *An Confessionaria Ecclesie Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint.*
 Cap. 36. *An Cellule ad Missam in Ecclesia ex eis audiendam factæ, quas aliqui Tribunas vocant, Ecclesiasticæ Pollutionis capaces sint.*
 Cap. 37. *An Ecclesiarum Corona, Italica Cornicioni, & Podia, Italica Poggiuoli, Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint.*
 Cap. 38. *An Pulpitum, seu Suggesta Ecclesie Pollutionis huius capacia sint.*
 Cap. 39. *An Locus Organorum, & Odea Ecclesie Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint.*
 Cap. 40. *An Chorus Ecclesie Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.*
 Cap. 41. *An Rotæ, seu Turni in Ecclesijs Monialium ad sacram supellectilem, & similia exhibenda, vel excipienda, Pollutionis Ecclesiasticæ capaces sint.*
 Cap. 42. *An Sacrarum Reliquiarum Loca Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint.*
 Cap. 43. *An Ecclesie Armaria Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint.*
 Cap. 44. *An Fontes, vel Putei in Ecclesijs Ecclesiasticæ Pollutionis capaces sint.*
 Cap. 45. *An Altaria, Calices, Patenæ, & similia Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint.*
 Cap. 46. *An Cæmeteria Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint.*
 Cap. 47. *Quandonam Cæmeteria ex Ecclesia Polluta Pollutione Polluantur.*
 Cap. 48. *An Cæmeteria aliquando ex alterius Cæmeterij Polluti Pollutione Polluantur.*
 Cap. 49. *Vndenam Locus aliquis in dubio præsumi possit Cæmeterium Pollutionis Ecclesiasticæ capax.*
 Cap. 50. *An Cæmeteriorum, & Ecclesiarum tecto carentium tam Solam totum vsque ad terræ centrum, quam Spatium omne vsque ad calum ipsum, Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.*

DISPUTATIO TERTIA.

De Actionibus Ecclesiæ Pollutiuis in communi,

- Cap. 1. *Cur per Actiones omnes malas Ecclesia non Polluatur.*
 Cap. 2. *Per quasnam Actiones Ecclesia Polluatur.*
 Cap. 3. *An Ecclesie Consecratio, seu Benedictio ab Excommunicato facta inter Actiones Ecclesiæ Pollutiuis censenda sit.*
 Cap. 4. *An aliqua Ecclesie destructio, vel decrustatio inter Actiones Ecclesiæ Pollutiuis numeranda sit.*
 Cap. 5. *An aliqua alia Actio à iure non expressa Ecclesiam aliquando Polluat.*
 Cap. 6. *Cur Sacri Canones per has Actiones potius, quam per alias, Ecclesiam Pollui voluerint.*

Cap. 7.

DISPUT. & CAPIT.

- Cap. 7. *Cur potius hæc, quam alia, Pollutionis Ecclesiasticæ quasi pœna his Actionibus imposta sit.*
 Cap. 8. *An, qui ignorat, vel non aduertit has Actiones esse Ecclesiæ Pollutiuis, per has nihilominus Ecclesiam Polluat.*
 Cap. 9. *An, qui ignorat, vel non aduertit Locum, licet vere sacer sit, sacrum esse, per Actiones ex se Pollutiuis eum vere Polluat.*
 Cap. 10. *An Pollutionis Ecclesiasticæ quasi pœna alijs etiam Actionibus, quam à iure Statutis, ab homine imponi possit.*
 Cap. 11. *An Actiones, per quas Ecclesia Polluitur, debeant esse in sua specie perfectæ, & consummatæ.*
 Cap. 12. *An Actiones, per quas Ecclesia Polluitur, debeant esse Publicæ.*

DISPUTATIO QUARTA.

De Actionum Ecclesiæ Pollutiuarum Publicitate.

- Cap. 1. *Quenam prædictarum Actionum Publicitas ad Ecclesiæ Pollutionem necessaria sit.*
 Cap. 2. *An ad Actionum Ecclesiæ Pollutiuarum notoriam Publicitatem sufficiat sola populi presentia sine eiusdem animaduertentia.*
 Cap. 3. *An ad prædictam Actionum Ecclesiæ Pollutiuarum Publicitatem sufficiat populi aduertentia ad eas quæ physicas, vel requiratur eadem ad eas, quæ Ecclesiæ Pollutiuis.*
 Cap. 4. *An ad Actionum Ecclesiæ Pollutiuarum Publicitatem ex notorietate facti sufficiat, si in populo duo, vel tres ad eas animaduertant.*
 Cap. 5. *An, & quandonam ad Actionum Ecclesiæ Pollutiuarum Publicitatem ex notorietate facti sufficiat, si ad eas quinque, vel sex, vel plures personæ aduertant.*
 Cap. 6. *An ad Actionum Ecclesiæ Pollutiuarum Publicitatem ex notorietate facti sufficiat, si complicitum tantum multitudo, & non alij, ad eas aduerterint.*
 Cap. 7. *An ad conseruandam Actionum Ecclesiæ Pollutiuarum actualem Publicitatem ex notorietate facti sufficiat, si ea fuerint actu euidenter notæ populo, vel requiratur, vt actu, & de presenti euidenter notæ sint.*
 Cap. 8. *An ad actualem Actionum Ecclesiæ Pollutiuarum Publicitatem sufficiat, si ea in foro Pœnitentiali tantum manifestata sint.*
 Cap. 9. *An ad prædictam Actionum Ecclesiæ Pollutiuarum Publicitatem sufficiat, quod ea in foro externo probari possint.*
 Cap. 10. *An ad prædictam Actionum Ecclesiæ Pollutiuarum Publicitatem sufficiat, quod ea ad forum externum deductæ sint.*
 Cap. 11. *An ad prædictam actualem Actionum Ecclesiæ Pollutiuarum Publicitatem sufficiat, quod eæ sint mox publicandæ; licet nondum actu sint publicatæ.*
 Cap. 12. *An ad prædictam Actionum Ecclesiæ Pollutiuarum Publicitatem sufficiat, quod ea sufficienter in iudicio probatæ, et publicatæ sint; licet populus eas falso probatas fuisse credat, vel contra.*
 Cap. 13. *An ad prædictam Pollutiuarum Actionum Publicitatem sufficiat, quod vna magna pars populi eas esse veras dicat; licet alia magna pars eas esse veras neget.*
 Cap. 14. *An ad actualem Actionum Ecclesiæ Pollutiuarum Publicitatem siue Manifestam, siue saltem Famofam sufficiat, quod ea populo innotuerint ex scientia vnius tantum, vel etiam ex quacunque vulgi voce.*
 Cap. 15. *An ad actualem Actionum Ecclesiæ Pollutiuarum Publicitatem sufficiat, quod eæ singulis ex populo notæ sint; licet isti ignorent eas etiam populo notas esse.*
 Cap. 16. *An ad Actionum Ecclesiæ Pollutiuarum Publicitatem occultandam sufficiat, si Pollutionis Ecclesiasticæ inde secuta inobseruantia ab Ecclesia toleretur, ac si eæ occultæ fuissent.*

DISPUTATIO QUINTA.

De prima Pollutiuarum Actionum specie, seu primo Pollutionis Ecclesiasticæ modo, hoc est, per Homicidium.

- Cap. 1. *Per quodnam Homicidiorum genus Ecclesia Polluatur.*
 Cap. 2. *An per lethale nocumtum homini in Ecclesia illatum, non secuta morte, Ecclesia Polluatur.*

* 2

Cap. 3.

I N D E X

- Cap. 3. *An Ecclesia per Homicidium quomodolibet in ea commissum Polluatur.*
 Cap. 4. *An Ecclesia, intra quam Homicidij causa tantum data sit, extra illam autem mors euenerit, per illud Polluatur.*
 Cap. 5. *An Ecclesia, intra quam mors quidem ex Homicidio euenerit, sed extra Ecclesiam eius Homicidij causa data fuerit, per illud Polluatur.*
 Cap. 6. *An Ecclesia Polluatur ex Homicidio intra illam causato, si mors non nisi post multum temporis euenerit.*
 Cap. 7. *An Ecclesia per Homicidium in ea causatum, & sine vlla omnino sanguinis effusione consummatum Polluatur.*
 Cap. 8. *An Ecclesia per Homicidium inculpabile Polluatur.*
 Cap. 9. *An Ecclesia per Homicidium in ea commissum, de quo dubitetur, num grauitur culpabile sit, Polluatur.*
 Cap. 10. *An Ecclesia per Homicidium quodcumque grauitur culpabile in ea commissum Polluatur.*
 Cap. 11. *An Ecclesia per Homicidium quodcumque grauitur iniustum in ea commissum Polluatur.*
 Cap. 12. *An per Homicidium quomodolibet voluntarium Ecclesia Polluatur.*
 Cap. 13. *An Ecclesia Polluatur, si in ea ex errore Petrus occidatur à volente occidere Paulum.*
 Cap. 14. *An Ecclesia per hominis interfectionem ibi ex ioco, vel ludo secutam Polluatur.*
 Cap. 15. *An Ecclesia per Homicidium in ea à puero ante usum rationis, vel ab amente, vel à furioso, vel ab ebrio, vel à dormiente, vel à phrenetico, & c. factum Polluatur, & quid in dubio tantum.*
 Cap. 16. *An Ecclesia per Homicidium in ea à nolente, vel inuito, vel coactò factum Polluatur.*
 Cap. 17. *An, si quis libere, & culpabiliter alterius occisionem impedire omiserit, Ecclesia per illam, quàm talem, ibi secutam Polluatur.*
 Cap. 18. *An Ecclesia per Homicidium Polluatur, si plures causæ in illud influxisse videantur; sed voluntarium fuerit in vna tantum.*
 Cap. 19. *An Ecclesia Polluatur per Homicidium volitum in causa, quod ad illud vel per accidens, vel remote, vel instrumentaliter, vel dubie tantum concurrerit.*
 Cap. 20. *An Ecclesia Polluatur per Homicidium secutum ex percussione ibi illata à volente percutere tantum, & nullo modo occidere.*
 Cap. 21. *An Ecclesia Polluatur, si quis ex percussione ibi accepta certo moriturus, vel moribundus fulmine feriat, moxque moriatur.*
 Cap. 22. *An Polluta sit Ecclesia, si quis ibi leuiter percussus ob carentiam, vel imperitiam Medicorum, vel medicamentorum, vel similem ob causam à percussore percussam inde obierit.*
 Cap. 23. *An Polluatur Ecclesia, si quis ibi leuiter egrotans obierit ex incuria, vel malitia Medentium, vel curantium, vel etiam ex egrotantis incontinentia.*
 Cap. 24. *An per Homicidium veneno factum Ecclesia Polluatur.*
 Cap. 25. *An Polluatur Ecclesia per Homicidium ex abortu ibi factum.*
 Cap. 26. *An Ecclesia, si quis ibi fame necetur, Polluta fiat.*
 Cap. 27. *An Ecclesia Polluatur, si quis ibi tecnico precipitio, aut simili artificio decipiatur, & pereat.*
 Cap. 28. *An Ecclesia Polluatur, si quis ibi à bruto occidatur, quod ad eam occisionem ab aliquo culpabiliter instigatum, vel concitatum fuerit.*
 Cap. 29. *An Ecclesia Polluatur, si quis ibi ad vitæ, vel corporis sui defensionem cum moderamine inculpate tutelæ aggressorem occidat.*
 Cap. 30. *An Ecclesia Polluatur, si quis in ea cum moderamine inculpate tutelæ alium occidat ad defensionem vitæ, vel corporis Proximi sui.*
 Cap. 31. *An Polluatur Ecclesia, si quis ibi à iuste defendente bona sua Externa cum moderamine inculpate tutelæ occidatur.*
 Cap. 32. *An Ecclesia Polluatur, si quis ibi à iuste defendente bona Externa Proximi cum inculpate tutelæ moderamine occidatur.*
 Cap. 33. *An Polluatur Ecclesia, si quis ibi occidatur cum moderamine inculpate tutelæ à iuste defendente honorem, vel famam, vel sui ipsius, vel Proximi.*
 Cap. 34. *An Ecclesia ex hominis cede ibi à iuste defendente vitam, vel honorem, vel fortunas suas cum moderamine inculpate tutelæ per Duellum ad prædictam defensionem necessario susceptum, vel oblatum facta Polluatur.*
 Cap. 35. *An Ecclesia ex innocentis cede ad iustam defensionem cum moderamine inculpate tutelæ facta Polluatur.*
 Cap. 36. *An Ecclesia Polluatur, si quis ibi ad iustam defensionem, sed cum excessu moderaminis inculpate tutelæ occidatur.*

Cap. 37.

DISPVT. & CAPIT.

- Cap. 37. *An ex cede ad iustam defensionem facta ab inuaso, qui, ne eam faceret, fugere poterat, Ecclesia Polluatur.*
 Cap. 38. *An Polluatur Ecclesia, si quis ibi, antequam actu inuadat, ad defensionem occidatur.*
 Cap. 39. *An Polluatur Ecclesia, si iniustus inuasor ibi post actuale inuasionem occidatur.*
 Cap. 40. *An Polluatur Ecclesia, si ibi in adulterio deprehensa Vxor, vel Filia, itemq. adulter occidatur.*
 Cap. 41. *An Ecclesia Polluatur, si ibi reus Auctoritate Publica seculari occidatur.*
 Cap. 42. *An Polluatur Ecclesia, si reus ibi Auctoritate Publica Ecclesiastica occidatur.*
 Cap. 43. *An Ecclesia Polluatur, si quis ibi in casibus Ecclesiastica Immunitate priuatis occidatur.*
 Cap. 44. *An Polluatur Ecclesia, si ab Ecclesia ingressu Interdictus, vel Excommunicatus, & capitaliter ob crimen in Bulla prædicta exceptum iuste bannitus, ibi occidatur.*
 Cap. 45. *An si quis se ipsum in Ecclesia occiderit, ea Polluatur.*
 Cap. 46. *An, si Reip. perturbator, aut seditiosus in Ecclesia occidatur, ea Polluatur.*
 Cap. 47. *An, si fetus moriatur in utero prægnantis in Ecclesia sepulta, hæc inde Polluatur.*
 Cap. 48. *An Ecclesia ex Homicidio per Magicum Maleficium ibi factò Polluatur.*
 Cap. 49. *An Ecclesia ex hominis cede ab Energumenis ibi perpetrata Polluatur.*
 Cap. 50. *An Ecclesia ex Martyris occisione Polluatur.*

DISPVTATIO SEXTA.

De secunda Pollutiuarum Actionum specie, vel secundo Pollutionis Ecclesiasticæ modo, hoc est, per Vulnerationem, seu Sanguinis effusionem.

- Cap. 1. *An Ecclesia ex vulnere ibi inflitò sine sanguinis effusione Polluatur.*
 Cap. 2. *An Ecclesia ex quocumque vulnere seu graui, seu leui iniuste ibi inflitò Polluatur.*
 Cap. 3. *An Ecclesia Polluatur, si quis ibi carnem, aut ossa iniuriose alteri, vel sibi sciderit.*
 Cap. 4. *An Ecclesia Polluatur ex percussione ibi alicui iniuriose inflitæ, si inde linida tumefactio in carne, & tumefactionis scissura postea facta sit.*
 Cap. 5. *An Ecclesia ex vulnere non mortifero iniuriose ibi alicui illato Polluatur.*
 Cap. 6. *An Ecclesia ex vulnere, graui quidem respectu iniuriæ, sed leui respectu læsionis corporalis, ibi illato Polluatur.*
 Cap. 7. *An Ecclesia ex vulneribus ibi homini mortuo inflitis Polluatur.*
 Cap. 8. *An Ecclesia per quamcumque humani sanguinis effusionem ibi iniuriose factam Polluatur.*
 Cap. 9. *An Ecclesia Polluatur, si magna sanguinis effusio è naribus ob iniuriosam percussione ibi inflitam fiat.*
 Cap. 10. *An Ecclesia Polluatur, si quis sibi, vel alteri vlcus ibi cum magna sanguinis effusione, & iniuria causarit.*
 Cap. 11. *An Ecclesia Polluatur, si quis ibi iniuriosa, & graui percussione magnam sanguinis effusionem causet ex vlcere, vel ex vulnere antea illato.*
 Cap. 12. *An Ecclesia Polluatur, si ibi Eucharistico Christi Corpori iniuriose ab homine graue vulnus inferatur, & inde magna etiam sanguinis effusio fiat.*

DISPVTATIO SEPTIMA.

De tertia Pollutiuarum Actionum specie, vel tertio Pollutionis Ecclesiasticæ modo, hoc est, per Seminis effusionem.

- Cap. 1. *An Ecclesia ex Semine tam brutorum, quàm hominum, & tam feminei, quàm masculi cuiuscumque effusione Polluatur.*
 Cap. 2. *An Ecclesia per Menstruorum, vel alterius muliebris fluoris effusionem ibi factam Polluatur.*
 Cap. 3. *An Ecclesia per seminis effusionem ibi in somno factam, vel ab ebrio, aut in similibus casibus Polluatur.*
 Cap. 4. *An Ecclesia per inculpata seminis effusionem ibi factam, & ex subsequente tantum complacentia grauitur peccaminosam Polluatur.*
 Cap. 5. *An Ecclesia per seminis effusionem ibi factam, non in effundente, sed tantum in alijs peccaminosam Polluatur.*

Cap. 6.

- Cap. 6. *An Ecclesia per ibi factam seminis effusionem ex peccaminosa causa, sed nec in se, nec in causa peccaminosam Polluatur.*
 Cap. 7. *An Ecclesia per ibi factam seminis effusionem indirecte in causa voluntariam, & culpabilem Polluatur.*
 Cap. 8. *An Ecclesia per ibi factam seminis effusionem in causa negativa, vel ommissa voluntaria Polluatur.*
 Cap. 9. *An Ecclesia per ibi factam seminis effusionem in quavis externa causa positiva voluntariam Polluatur.*
 Cap. 10. *An Ecclesia per ibi factam seminis effusionem in causa tantum interna voluntariam, & grauius inde culpabilem Polluatur.*
 Cap. 11. *An Ecclesia per ibi factam seminis effusionem Polluatur, si semen in Ecclesia solo non decidat.*
 Cap. 12. *An Ecclesia per quantulumcumque seminis effusionem ibi factam Polluatur.*
 Cap. 13. *An Ecclesia per ibi factam peccaminosam Distillationis effusionem, vel Humectationem Polluatur.*
 Cap. 14. *An Ecclesia per ibi factam sanguinis, loco seminis, effusionem Polluatur.*
 Cap. 15. *An Ecclesia ex peccaminosa seminis tam corrupti, quam non corrupti effusione ibi facta Polluatur.*
 Cap. 16. *An Ecclesia per Hermaphroditorum, Eunuchorum, Spadonum, Castratorum, & similia Pollutionem ibi factam Polluatur.*
 Cap. 17. *An Ecclesia ex seminis effusione in quacumque copula ibi facta Polluatur.*
 Cap. 18. *An Ecclesia ex seminis effusione in copula coniugali semper, & in quocumque casu ibi habita Polluatur.*

DISPUTATIO OCTAUA.

De quarta, & vltima Pollutiuarum Actionum specie, seu quarto, & vltimo Pollutionis Ecclesiasticae modo, hoc est, per Sepulturam Excommunicati, vel Infidelis in Loco Sacro.

- Cap. 1. *Quid hic sit Sepultura, & Sepelire, per quod aliquando Ecclesia Polluitur.*
 Cap. 2. *An Ecclesia ex omni actu ibi sepeliendi proprijs manibus cadaver Excommunicati, vel Infidelis Polluatur.*
 Cap. 3. *An Ecclesia per Excommunicati, vel Infidelis cadaver ibi ad aliquod tempus, & non ad perpetuam Sepulturam depositum Polluatur.*
 Cap. 4. *An Ecclesia per Excommunicati, seu Infidelis Cineres, vel per aliquam tantum Cadaveris, vel Cinerum partem ibi sepultam Polluatur.*
 Cap. 5. *An per Sepulturam Excommunicati Excommunicatione tantum minori Ecclesia Polluatur.*
 Cap. 6. *An Ecclesia Polluatur per Sepulturam Excommunicati Excommunicatione maiori, sed non denunciati.*
 Cap. 7. *An per Excommunicati quomodocumque denunciati Sepulturam Ecclesia Polluatur.*
 Cap. 8. *An Ecclesia Polluatur, si in ea Clerici percussor quomodocumque notorius Sepeliatur.*
 Cap. 9. *An Ecclesia Polluatur per Sepulturam Excommunicati, qui alibi quidem denunciatus, vel notorius alibi Clerici percussor, sed, vbi sepultus est, erat occultus.*
 Cap. 10. *An Ecclesia per Sepulturam personaliter, & nominatim Interdicti Polluatur.*
 Cap. 11. *An Ecclesia per cuiuscumque rei, vel personae Excommunicatae Sepulturam Polluatur.*
 Cap. 12. *An Ecclesia per Sepulturam iniuste Excommunicati Polluatur.*
 Cap. 13. *An per Sepulturam illius, de cuius valida, vel inualida Excommunicatione dubitatur, Ecclesia Polluatur.*
 Cap. 14. *An per Sepulturam Excommunicati, qui appellauerat, Ecclesia Polluatur.*
 Cap. 15. *An per Sepulturam Excommunicati ad reincidentiam absoluti, qui reinciderat, Ecclesia Polluatur.*
 Cap. 16. *An per Sepulturam Excommunicati in articulo mortis a quocumque Sacerdote absoluti Polluatur Ecclesia.*
 Cap. 17. *An per Sepulturam Excommunicati in articulo mortis a non Sacerdote absoluti Ecclesia Polluatur.*
 Cap. 18. *An per Sepulturam Excommunicati, qui ante mortem petijt, sed non obtinuit absolutionem, Ecclesia Polluatur.*
 Cap. 19. *An per Sepulturam Excommunicati post mortem absoluti Ecclesia Polluatur.*

Cap. 20.

- Cap. 20. *An per Sepulturam cuiuslibet Infidelis Ecclesia Polluatur.*
 Cap. 21. *An per Sepulturam paruuli non baptizati, qui vel Fidelium, vel Infidelium filius sit, Ecclesia Polluatur.*
 Cap. 22. *An per Sepulturam paruuli e parentum altero tantum, & dubie tantum Fidei orti Ecclesia Polluatur.*
 Cap. 23. *An per Sepulturam eius, qui Baptismo tantum Sanguinis baptizatus sit, Ecclesia Polluatur.*
 Cap. 24. *An per Sepulturam eius, qui Baptismo Flamini tantum baptizatus sit, Ecclesia Polluatur.*
 Cap. 25. *An per Catechumeni nondum Baptismo vltimo baptizati Sepulturam Ecclesia Polluatur.*
 Cap. 26. *An per Excommunicati, vel Infidelis cadaver in loco antea non sacro Sepultum Polluta remaneat Ecclesia, quae in eodem loco postea construatur.*

DISPUTATIO NONA.

De Pollutionis Ecclesiasticae Effectibus.

- Cap. 1. *Quinam sint Ecclesiasticae Pollutionis Effectus.*
 Cap. 2. *An quod hoc, ut Ecclesiasticae Pollutionis Effectus necessario seruari debeant, praeter facti Pollutionis Publicitatem requiratur etiam Iudicis sententia declarans talem Locum esse Pollutum.*
 Cap. 3. *An, & quomodo praedicta Diuinorum prohibitio in Ecclesia Polluta differat ab eorundem prohibitione in Ecclesia propter Interdicta.*
 Cap. 4. *An, & quomodo praedicta Diuinorum prohibitio, prout est Pollutionis Ecclesiasticae effectus, differat ab eorundem prohibitione, quando haec est effectus Cessationis a Diuinis.*
 Cap. 5. *An omnes Pollutionis Ecclesiasticae effectus ita connexi sint, ut nulla sit Pollutio partialis, nec in his ordinario Iure dispensari possit ab Episcopo.*
 Cap. 6. *An Pollutionis huius effectus ita continui sint, ut neque per concessionem Capit. Alma mater, de sent. Excommunic. in 6. suspendantur.*
 Cap. 7. *Vndenam habeatur, quod in Ecclesia Polluta Sacramentorum administratio prohibita sit.*
 Cap. 8. *An in Ecclesia Polluta Sacramentorum administratio prohibita sit, etiam si haec ibi secrete fiat.*
 Cap. 9. *An Sacramentorum omnium, vel aliquorum tantum administratio in Ecclesia Polluta prohibeatur.*
 Cap. 10. *An Baptismi Sacramentum in Ecclesia Polluta licite administrari possit.*
 Cap. 11. *An in Ecclesia Polluta ministrare liceat Baptismum Paruulis tam sanis, quam infirmis.*
 Cap. 12. *An in Ecclesia Polluta licite baptizari possint etiam Adulti, saltem Infirmi.*
 Cap. 13. *An in Ecclesia Polluta Baptismus licite adultis etiam omnibus tam sanis, quam infirmis ministrari possit.*
 Cap. 14. *An in Ecclesia Polluta Baptismus ministrari possit solemniter, & publice.*
 Cap. 15. *An in Ecclesia Polluta fieri possint Benedictiones rerum ad solemnem Baptismi administrationem necessariarum.*
 Cap. 16. *An in Ecclesia Polluta Benedictiones praedictae rerum ad Baptismi solemnitatem praerequisitarum publice quoque fieri possint.*
 Cap. 17. *An in Ecclesia Polluta licite, & publice suppleri possint etiam sola caeremoniae, & solemnitates in priuato Baptismo praetermissae.*
 Cap. 18. *An in Ecclesia Polluta licite ministrari possit Confirmationis Sacramentum cum omni sua Solemnitate, & Publicitate tam adultis, quam pueris.*
 Cap. 19. *An in Ecclesia Polluta licite ministrari possit Penitentiae Sacramentum tam sanis, quam infirmis, & more solito.*
 Cap. 20. *An in Ecclesia Polluta Eucharistiae Sacramentum licite aliquando, & publice ministrari possit.*
 Cap. 21. *An in Ecclesia Polluta aliquando Extrema Vnctionis Sacramentum licite, & publice ministrari possit.*
 Cap. 22. *An in Ecclesia Polluta Sacramentum Ordinis licite aliquando, & publice ministrari possit.*
 Cap. 23. *An in Ecclesia Polluta Matrimonij Sacramentum licite, & publice ministrari possit.*
 Cap. 24. *An in Ecclesia Polluta Missae Sacrificium a Iure sit omnino prohibitum.*
 Cap. 25. *An in Ecclesia Polluta Missae Sacrificium, quando a Iure in ea prohibitum non est, publice, ac solemniter celebrare per se liceat.*
 Cap. 26. *An in Ecclesia Polluta licite (sectusa etiam necessitate renouandi Eucharistiam pro infirmis) Missae Sacrificium vel aliquando quis celebrare, vel Episcopus id concedere valeat.*
 Cap. 27. *An inchoatum Missae Sacrificium, aut aliud Diuinum Officium, si interim Ecclesia Polluatur, licite perfici possit, aut etiam debeat.*

Cap. 28.

- Cap. 28. *An in Ecclesia Polluta omnis omnium Diuinorum Officiorum celebratio à Iure prohibeatur.*
 Cap. 29. *An Horæ Canonice Ecclesiasticis omnibus, ideoque etiam Monialibus in Ecclesia Polluta à Iure prohibeantur.*
 Cap. 30. *An Horæ Canonice, & similia Officia aliquando, vel aliquo modo ab Ecclesiasticis licite in Ecclesia Polluta recitari possint.*
 Cap. 31. *An in Ecclesia Polluta Horas Canonicas, & similia Officia Laicis more suo recitare à Iure interdictum sit.*
 Cap. 32. *An in Ecclesia Polluta aliquo modo Litaniæ recitari, & Processiones fieri licite possint.*
 Cap. 33. *An actus Ordinum Clericalium tam Minorum, quam Maiorum in Ecclesia Polluta à Iure prohibeantur.*
 Cap. 34. *An in Ecclesia Polluta actus Ordinis Subdiaconalis à Iure Interdicantur.*
 Cap. 35. *An in Ecclesia Polluta actus Ordinis Diaconalis à Iure Interdicantur.*
 Cap. 36. *An in Ecclesia Polluta Concionari, seu Prædicare, & similia liceant.*
 Cap. 37. *An in Ecclesia Polluta à Iure interdictum sit canere Te Deum laudamus, pro gratiarum actione, & similia.*
 Cap. 38. *An in Ecclesia Polluta Benedictiones omnes à Iure interdictæ sint.*
 Cap. 39. *An in Ecclesia Polluta dari possit Benedictio super populum à Sacerdote, vel Episcopo.*
 Cap. 40. *An in Ecclesia Polluta à Iure prohibeatur Benedictio, seu Purificatio mulieris post partum.*
 Cap. 41. *An in Ecclesia Polluta per se à Iure prohibeantur Benedictiones Cereorum in die Purificationis, Ramorum in Dominic. Palm. & similes.*
 Cap. 42. *An in Ecclesia Polluta per se à Iure interdicantur Benedictiones, seu Consecrationes ab Episcopis præcipue fieri solitæ.*
 Cap. 43. *An in Ecclesia Polluta per se à Iure interdictum sit Crucem, vel Reliquias, vel Eucharistiam publice adorandam exponere, & similia facere.*
 Cap. 44. *An in Ecclesia Polluta à Iure interdicta sit Commendatio Animæ, nec non Confessio, & Absolutio generalis.*
 Cap. 45. *An in Ecclesia Polluta à Iure prohibitum sit Excommunicare, Excommunicatum absoluerè, & similia præstare.*
 Cap. 46. *An in Ecclesia Polluta Ecclesiæ Suffragia, & Indulgentias consequi possimus.*
 Cap. 47. *An in Ecclesia Polluta aliquis aliquando sepeliri licite possit.*
 Cap. 48. *An per prædictum privilegium sepeliendi aliquando in Ecclesia Polluta Clericos sepeliri ibi possint omnes Ecclesiasticæ Personæ, vel Deo Deuotæ, & Priuilegiatæ.*
 Cap. 49. *Quomodo in Ecclesia Polluta Clerici prædicti in prædictis casibus sepeliendi sint.*
 Cap. 50. *An Fidelium cadauera, si illicite in Loco Sacro Polluto tumulentur, idcirco inde extumulanda sint.*

DISPVTATIO DECIMA.

De Peccatis, & Pœnis violentium Ecclesiasticæ Pollutionis effectus, vel impedimenta.

- Cap. 1. *Quodnam Peccatum sit tam in Clericis, quam in Laicis violatio effectuum Pollutionis Ecclesiasticæ.*
 Cap. 2. *Quomodo dari possit ex materia leuitate veniale Peccatum in violatione Pollutionis Ecclesiasticæ, quo ad usum Sacramentorum.*
 Cap. 3. *Quomodo dari possit Peccatum veniale ex leuitate materia in violatione Pollutionis Ecclesiasticæ, quo ad Diuina Officia.*
 Cap. 4. *Quomodo in violatione Pollutionis Ecclesiasticæ, quo ad Sepulturam, dari possit veniale Peccatum ex leuitate materia.*
 Cap. 5. *Quanam sint Pœnæ violentium Ecclesiasticam Pollutionem.*
 & Vlt.

PETRI FRANCISCI
PASSERINI

Philosophiæ, Sac. Theologiæ, & I. V. D.

TRACTATUS

DE POLLVTIONE ECCLESIAE.

DISPVTATIO PRIMA

De Pollutionis Ecclesiasticæ Natura in genere.

Breuitè, ac dilucide præmittemus in hac prima disputatione, quæ ad primam, ac generalem quandam Ecclesiasticæ Pollutionis cognitionem facile concludere videbuntur, vt inde reliqua omnia, quæ de re vniuersa copiosius, ac peculiarius trademus, tum iucundius excipiantur, tum melius intelligantur.

CAPVT PRIMVM.

Quid Pollutionis nomen hic significet.

SUMMARIVM.

- Nominum, & vocabulorum origo in primis cognoscenda, n. 1.*
Pollutionis deriuatio, ac etymologia variæ, n. 2.
Pollutionis significatio multiplex, n. 3.
Pollutio hic moraliter accipienda, n. 4.
Quomodo sancta pollui dicantur. ibid. remissive.
Ecclesia etiam materialiter sumpta habet suam spiritualitatem, n. 5.
Dicitur moraliter pollui respectu sanctitatis loci. ib.
Actiones in loco sacro valde deformes videtur eum moraliter polluerè. ibid.
Quid sit materiale, & spirituale Templum, n. 6.
Quid sit materialis, & moralis Pollutio vtriusque Templi. ibid.
Ad vtrumq. Templum emundandum similiter aqua adhibetur. ibid.

- A**duerto 1. cum Nominum cognitio, teste Socrate apud Lucianum, sit eruditionis principium, & quoduis Vocabulum, vt aiebat Epictetus, si eius vim perspexeris, proprii operis rationem describat, immo cū Nomen rerum imago quodammodo sit, quæ in compendio præfert, ab eo mihi quoque exordiendum esse, vt vel à nomine ipso lumen aliquod operi nostro addatur.
2. Aduerto 2. certum quidem esse Pollutionis nomen à verbo Polluo deductum fuisse, ac proinde eadem sortitum esse significationes, quas verbum illi Polluo communicauit; licet incertum sit, num Polluo ex primæua sui impositione sit verbum simplex, vel compositum ex Porro, & Lauo, seu ex Plene, & Lauo, quod alij malunt, & an proprie, vel per Antiphras-

phrasim, idem sit, ac *contamino*, seu *coinquinatio*, quasi *non bene lauo*, quod Grammaticorū esto litigium.

3 Aduerto 3. vt verbum *Polluo*, ita etiam *Pollutionis* nomen dupliciter accipi posse, primo, pro vt ad rerum corporearum sordes, & immunditias significandas adhibetur, & quālibet materialem inquisitionem, seu contaminationem significat, qua quidpiam foedatur, & conspuitur, quo in sensu dixit *Virg.* 3. *Aeneid.*

Polluit ore dapes, &c.

secundo, pro vt ad rerum incorporearum maculas, & flagitia explicanda vsurpatur, & moralem quandam foedationem indicat, quo modo, *Cic. pro Rosc. Amer.* dixit, *Nemo enim putabat quemquam esse, qui cum omnia Diuina, atq. humana iura scelere nefario polluisset, somnum statim capere potuisset.* & *Virgil.* 7. *Aeneid.* Pollutam pacem appellauit.

4 Dico *Pollutionis* nomen hic moraliter accipi, & per illud significari *Moralem* quandam *Maculationem* Ecclesiæ, propter quam ibidem Diuinæ laudis organa suspenduntur. Quomodo autem Ecclesia, quæ sancta est, maculari dicatur, dicemus, cap. 7.

5 Dices. Spiritualia spiritualiter pollui dicuntur; materialia autem materialiter, ergo Ecclesia materialiter sumpta pro loco sacro, qualiter hic accipitur, non poterit spiritualiter, aut moraliter pollui.

5 Respondeo etiā in Ecclesia materialiter sumpta pro tali loco sacro considerari posse tam loci materialitatem, id est, ædificium, & locum, quam eiusdem ædificij, & loci spiritualitatem quandam, id est, illius sanctitatem, cuius respectu etiam materialis Ecclesia spiritualiter, & moraliter pollui dicitur, quando actiones eæ, quæ ex Sacrorum Canonum decretis eam polluunt, ibi fiunt; habent enim illæ specialem deformitatem cum loco sacro, & ab illius loci sanctitate maxime alienæ sūt, vnde Ecclesiam moraliter polluerentur censentur, quia, si, in Ecclesia fiant, horrorem, & scandalum Fidelium mentibus ingerunt, ita *Thomas Del Bene de Immunit. & Iurisdic. Ecclesiastica part. 1. cap. 2. dubit. 2. sect. 18. nu. 15.* & *Pax Iordanus Elucubrat. diuers. tom. 1. lib. 5. tit. 11. num. 2.*

6 Colligo corporale templum, quod est Ecclesia, de qua hic loquimur, non secus aliquando pollui, ac spirituale templum, quod est homo, non nunquam pollui dicitur, vel materialiter tantum, quando v. g. pollutione inuoluntaria carnis foedatur, de qua Theologi cum Angelico in 4. *sent. dist. 9. art. 3. q. 1. &*

in 22. q. 154. vel etiam spiritualiter, vel moraliter, quando v. g. illicita, ac voluntaria seminis effusione per peccatum maculatur. vnde ad vtrumq. hoc templum pollutum emundandum mystice aqua adhiberi consuevit, dicente Propheta de spiritualis templi emundatione, *Asperges me Domine hyssopo, & mundabor*; de materiali autem templo, *Polluerunt sanctum templum tuum*, quod proinde similiter in Reconciliatione aqua lauatur, ex *Cap. proposuisti, Cap. Consulisti, & Cap. vlt. de de celebrat. Missarum, &c.* quod etiam bene aduertit *Durandus in Rationali Diuinorum Officiorum l. 1. cap. 6. num. 37.*

CAPVT II.

Quid sit Ecclesiæ Pollutio.

S Y M M A R I V M.

Pollutio Ecclesiæ tria significat, n. 1.

Pollutio Ecclesiæ ab effectu clarius describitur, num. 2.

Pollutionem Ecclesiæ definire difficillimum est, num. 3.

Pollutio Ecclesiæ dilucide describitur, n. 4.

Pollutio Ecclesiæ cur dicatur Moralis macula, num. 5.

Pollutio Ecclesiæ locum sacrum tantum afficit, num. 6.

Pollutio Ecclesiæ quodammodo, non proprie maculam inurit loco sacro, n. 7.

Omnes actus Ecclesiam polluentes sunt Ecclesiæ sanctitati repugnantes, n. 8.

Non omnes actus indecentes Ecclesiam polluunt, & cur. ibid.

Actus Ecclesiæ pollutiuis, vt polluat, in ea fieri debet, num. 9.

Duplex est Sepultura pollutio, propria, & impropria, & quid vtraq. sit, n. 10.

Pollutio Ecclesiæ semper ipso facto à Iure imponitur, n. 11. & 13.

Pollutionis Ecclesiastica transgressores à Iudice Ecclesiastico ad arbitrium puniri possunt, & debent, n. 12.

Eiusmodi transgressores nullam incurrunt penam ipso Iure latam, ibid.

Pollutio Ecclesiæ non est aliqua Censura, num. 13.

Nec Irregularitas, aut Cessatio à Diuinis, & quare, ibid.

Aduerto 1. per Ecclesiæ Pollutionem tria significari posse. Primo actum illum, polluendi Ecclesiam, prout actus ille ab agente proficiscitur, & tunc habet actiuam significationem, quomodo *Seneca lib. 1. Suasor.* dixit, *Ab hominis auditione venientem*. Secundo ipsam actionis susceptionem, vt ab Ecclesia recipitur, & tunc passiuam habet significationem, quomodo *Columella lib. 5.* dixit, *Arbuseula quinquennio sic excolta habiles translationi sunt, nimirum, vt transferantur*. Tertio effectum ipsum ipsiusmet actionis, & hoc per metonymiam, ea prorsus ratione, qua Excommunicationis, vel Suspensionis nomina significant ex communi auctorum sensu Pœnam illam Ecclesiasticam, quæ infligitur Excommunicato, vel Suspenso ab Excommunicante, vel Suspendente, quæ potius est aliquid subsequens, & quasi factum ab ipsa actione, quam actus, vel operatio ipsa, vt considerati patebit.

2 Aduerto 2. licet hæ tres significandi forme in verbalibus hisce nominibus latentes se se quodammodo complectantur, & vnaquæque alias connotet, ita vt ex se se mutuo pendent, nec vna absq. alijs satis explicari posse videatur; attamen, cum Ecclesiæ Pollutio, vt plurimum, tractari soleat non secus, ac si esset Censura, vel Pœna aliqua Interdicto, vel Cessationi à Diuinis aliquatenus similis, eam iuxta tertium significandi modum, ac proinde ab effectu describendam esse, sic enim clarius eiusdem vis, ac potestas cognoscetur, & facile quiuis ex hac vna, quam afferemus, descriptione alias etiam in rem suam sibi satis effingere poterit.

3 Aduerto 3. vt cuiuslibet obuium est inquirere, quid sit Ecclesiæ Pollutio, ita difficillimum esse definire, quid illa sit, maxime cum illorum, quos viderim, nemo id ipsum clare aggressus fuerit, nedum perfecte assecutus.

4 Dico *Pollutionem Ecclesiæ esse Moralem Maculam, qua locus sacer ex publicis actionibus ibi Ecclesiastico iure peculiariter vetitis ita quodammodo afficitur, vt ibidem iure ipso Diuinorum celebratio, & Fidelium sepultura ante Reconciliationem, nulla tamen in transgressores pœna eodem iure lata, interdican-*

5 Dixi *Pollutionem Ecclesiasticam esse Moralem Maculam*, quia, vt mox superius dictum est, cum Pollutionis nomen hic moraliter accipiat, moralis etiam esse debet macula, quæ per hæc Pollutionem loco sacro inuritur.

6 Dixi *Locus sacer*, quia locus tantum sacer Pollutionis huius capax est, vt disput. 2. susius explicabimus.

7 Dixi *quodammodo afficitur*, quia vere, & proprie locus sacer non polluitur; sed tantum in hominum opinione, vt infra patebit ex cap. 7. huius disputationis.

8 Dixi *ex publicis actionibus ibi Ecclesiastico iure peculiariter vetitis*, quia licet omnes actiones, quæ Ecclesiam polluunt, sint vetitæ, quia indecentes, & valde alienæ à loci sacri sanctitate; tamen non omnes actiones, quæ locum sacrum dedecent, & illius sanctitati repugnant, Ecclesiam polluunt; sed eæ solum, quæ publicæ sunt, vt infra dicetur, & per quas peculiariter locum sacrum pollui Canones expresse sanxerunt, vt disputat. 3. videbimus.

9 Dixi *ibi*, quia, nisi actus Ecclesiæ pollutius in ea fiat, Ecclesia nullo modo polluitur.

10 Dixi *ibidem ante reconciliationem*, vt distinguerem hanc propriam, & amouibilem loci sacri pollutionem, de qua hic sermo est, & quæ per Reconciliationem tollitur, ab ea inhabilitate perpetua, quam incurrit sepultura, in qua sepultus fuerit Hæreticus, quæ sepultura inhabilitas, seu impropria pollutio, per Reconciliationem non tollitur; sed perpetuo durat, vt videre est apud *Carolus Anton. Thesaurum in Praxi Eccles. p. 2. Verb. Sepultura c. 4.* & alios ibi citatos.

11 Dixi *Iure ipso*, quia Pollutionis effectus statim post actum Ecclesiæ pollutiuum, si publicus sit, consurgunt, nec prærequirunt iuridicam, & criminis Declaratoriam sententiā, vt patebit ex disputat. 9.

12 Dixi, denique *nulla eodem iure pœna intransgressores lata*, quia licet à iure nulla, prædictis transgressoribus pœna imposita sit; ad arbitrium tamen Iudicis grauius i) puniri possunt, & debent, vt cap. vlt. disput. vltimæ statuimus.

13 Colligo *Pollutionem Ecclesiasticam non esse Censuram vllam*, tum quia nullam imponit transgressoribus irregularitatem, vt Interdictum, tum quia locum sacrum tantum afficit, non personas, in quo ab Excommunicatione, à Suspensione, & ab Irregularitate quoque distinguitur, neq. etiam esse Cessationem à Diuinis particularem, quia hæc nunquam ipso facto à Iure imposita est; sed solum à Iure concessum est, vt imponi possit, vel debeat; Pollutio autem Ecclesiæ semper de facto à Iure imposita inuenitur, nec aliter imponi solet, vt aperte constabit ex dicendis.

CAPVT III.

Quomodo Ecclesiae Pollutio differat ab Ecclesiae Violatione.

S V M M A R I V M.

Pollutio, & Violatio Ecclesiae aliquando ab Auctoribus confunduntur, nu. 1.

Furtum Sacrilegum cum violenta effractione Ecclesiam violat, nec polluit, n. 2.

Violatur etiam Ecclesia, dum iniuriose incenditur, nec tamen polluitur, ibid.

Violatio Ecclesiae à Violatione Immunitatis Ecclesiasticae quomodo differat, n. 3.

Violatio Ecclesiae est etiam Violatio Immunitatis Ecclesiasticae, ibid.

Violatio Ecclesiae quomodo differat à Pollutione Ecclesiae, nu. 4.

Omnis Pollutio Ecclesiae est etiam Violatio; sed non contra, ibid.

Pollutio Ecclesiae est etiam Violatio Immunitatis Ecclesiasticae, nu. 5.

Aduerto 1. passim ab Auctoribus Ecclesiae Pollutionem dici etiam Violationem, vt videre est apud *Alter. de Censura interdicti disp. 3. Suar. in 3. p. disp. 8. sect. 4. Laym. l. 5. tr. 5. cap. 5. num. 6. Azor. tom. 1. l. 10. c. 26. & alios.*

Aduerto 2. apud alios Violare Ecclesiam, & Polluere Ecclesiam valde diuersa esse, vnde aliquando Ecclesiam violari docent, nec tamen inde pollui, v.g. cum furtum sacrilegum cum Ecclesiae violenta effractione fit, vel Ecclesia ipsa incenditur, quo in casu Ecclesia violatur, & huiusmodi violatores Ecclesiarum Excommunicatione incurrunt Summo Pontifici referuatam, vt habetur ex *Cap. Tua nos, de sent. Excommunicat. cum Gloss. ibid. Verb. publicati, Laym. l. 4. tr. 10. cap. 7. num. 19. Tanner. tom. 4. disp. 5. q. 8. num. 18. Farinac. q. 110. num. 15. nec tamen in praedicto casu Ecclesia polluitur, licet violari dicatur, vt dixit, Richard. in 4. dist. 18. art. 1. 2. q. 2. & Theaur. in Prax. Ecclesiastica p. 2. Verb. Incendiarij, c. 1. & 2.*

Aduerto 3. licet ab aliquibus Violatio Ecclesiae dicatur differre à Violatione immunitatis Ecclesiasticae, pro vt dixit, *Richar. l. c.* tamen, cum etiam ad Ecclesiasticam Immunitatem pertineat ius, quod Templum ipsum censetur habere, vt integrum, & illa sum feruetur, pro vt colligitur ex *Cap. Sacrilegium, Cap. quisquis, Cap. qui rapit, cum alijs, 17. q. 4.*

& Cap. Conquesti, de sententia Excommunic. & docet, Suar. de Relig. tom. 1. l. 3. c. 13. num. 3. tamen non videri differre, nisi tanquam partem à suo toto, eo quod Immunitas Ecclesiae comprehendat tam immunitatem Templorum, quam Personarum, & Bonorum Ecclesiasticorum omnium, quam alij vocant Immunitatem Localem, Realem, & Personalem.

Dico Pollutionem Ecclesiae differre à Violatione Ecclesiae eo modo, quo Violatio Ecclesiae differt à Violatione Immunitatis Ecclesiasticae, id est, tanquam contentum à continente, & tanquam Speciem à Genere: Violatio enim Ecclesiae latius patet, quam Pollutio Ecclesiae, & licet omnis Pollutio Ecclesiae sit Violatio Ecclesiae; tamen non omnis Violatio Ecclesiae est Pollutio eiusdem, vt ex dictis patet.

Collige Immunitatem Ecclesiasticam continere sub se Violationem Ecclesiae; Violationem autem Ecclesiae continere sub se Pollutionem Ecclesiae, ac proinde etiam per Pollutionem Ecclesiae violari Immunitatem Ecclesiasticam, pro vt dixit, *Del Bene l. c. c. 2. dubit. 2.*

CAPVT IV.

Quomodo Pollutio Ecclesiae ab Execratione Ecclesiae differat.

S V M M A R I V M.

Execratio aliquando significat Imprecationem, seu Maledictionem, n. 1.

Execratio hic est idem, ac Destructio Consecrationis Ecclesiasticae, ibid.

Execratio appellatur etiam Desecratio, & Exconsecratio ab aliquibus, ibid.

Consecratio Ecclesiae consistit in parietibus: Benedictio autem Ecclesiae in Solo, seu Pavimento, num. 2.

Consecratio Ecclesiae nunquam amittitur, illa est parietibus: Benedictio autem permanet, etiam destructis, vel combustis illis, ibid.

Consecratio proprie consistit in crusta interiori parietum Ecclesiae, n. 3.

Si Ecclesia amittat crustam parietum interiorum, saltem in maiori illius parte, amittit etiam Consecrationem, n. 3.

Pollutio Ecclesiae dupliciter differt ab Execratione Ecclesiae, n. 4.

Pollutio non tollit Consecrationem, quam tollit tamen Execratio, ibid.

Pollutio ipsa tollitur per Reconciliationem; Execratio autem tollitur per Reconsecrationem, ibid.

Pol-

Pollutio Ecclesiae polluit etiam Altaria; Execratio autem Ecclesiae non execrat Altaria, ibid.
Pollutio Altaris polluit etiam Ecclesiam; sed execratio Altaris non execrat Ecclesiam, ibid.
In Ecclesia Execrata adhuc licite celebrantur Diuina, & Fideles sepeliuntur; in Ecclesia autem Polluta illicitae haec sunt, nu. 5.

Elucubrat. diuers. tom. 1. l. 5. tit. 11. num. 1. & 2.
Colligo hinc in Ecclesia Execrata licite posse Diuina celebrari, & Fideles sepeliri; licet ista in Ecclesia polluta fieri licite nequeat ante Reconciliationem illius.

CAPVT V.

Quomodo Pollutio Ecclesiae differat à Profanatione Ecclesiae.

S V M M A R I V M.

Loca sacra Christianorum proprie dicuntur Ecclesiae, vel Basilicae; Gentilium vero, & Paganorum, Tempa, Fana, Delubra, n. 1.

Profanum vnde dicatur, ibid.

Sacrum, & Profanum tam apud Sacros, quam Profanos Scriptores sunt Antitheta, ibid.

Profanare proprie, quid sit, n. 2.

Profanare late acceptum est deturpare, vel contaminare, ibid.

Profanatio Ecclesiae late accepta aliquando potest esse Pollutio Ecclesiae, ibid.

Profanatio Ecclesiae proprie quid sit, n. 3.

Pollutio Ecclesiae in quo differat à Profanatione eiusdem proprie, n. 4.

Pollutio Ecclesiae non destruit; sed tantum quodammodo maculat iam Consecrationem, quam Benedictionem loci sacri n. ibid.

Ecclesia destructa quando dicatur proprie profanata, num. 5.

Ecclesia Profanata non gaudet immunitate, & Ecclesia priuilegijs, ibid.

Ecclesia vero polluta us gaudet, ibid.

Aduerto 1. cum Alciato *Parerg. Tur. lib. 2. c. 4.* Christianorum loca sacra proprie Ecclesias, vel Basilicas dici; paganorum vero, seu gentilium Tempa, Fana, Delubra; licet ista iam vsus confundere soleat. Hincq. factum esse omnes volunt, vt quae sacra non sunt, profana dicantur, quasi sint porro à Fano, seu procula Fano, id est à Fani religione secreta, ac proinde non sacra: sacrum enim, & profanum antitheta sunt, vt videre est apud Plautum, qui *Sacrum*, inquit, *an Profanum habeas, parui penditur*, & apud *Ezechiel. 22. Inter sanctum, & profanum non habuerunt distantiam. Profanare autem proinde erit aliquid profanum facere, ex quo Profanatio deducta est.*

Aduerto 2. licet proprie Profanare sit aliquid ex sacro humanis actibus, seu omnibus hominum vsibus promiscuum facere, pro vt docuit *Macrob. Saturnal. l. 2. c. 3.* quasi aliquid

ex-

extra Fanum eijcere, & à Fano, seu à Sacris procul arcere; nihilominus aliquando templum late dici profanari, quando videlicet in eo turpe aliquid fit, templiq. religione, & sanctitate valde indignum; quamvis templum adhuc sacrum remaneat; vnde tunc Profanare eo modo templum videtur idem esse, ac templum deturpare, seu contaminare, quod animaduertit Laurentius in Amalthea, Verbo Profanare, & ante ipsum Perottus in Cornucop. Verbo, Profanatum templum, nec non Alberic. in Dictionar. Verb. Profanare, quo in sensu aliquando Profanatio Ecclesiae possit etiam esse eiusdem Pollutio, si quid in ea fieret, quod esset propriè Ecclesiae pollutium ex Sacrorum Canonum doctrina.

3 Aduerto 3. propriam Ecclesiae Profanationem, de qua hic loquimur, eam esse, per quam locus sacer definit esse sacer, & è sacro fit profanus, cum non sit amplius Diuino cultui sacratus; sed communibus hominum vñibus licite concessus, non secus ac si nunquam sacer fuisset, antequam profanaretur.

4 Dico Pollutionem Ecclesiae differre à Profanatione propriè sumpta Ecclesiae in hoc, quod sicuti Execratio destruit Consecrationem tantum, ita hæc Profanatio destruit non solum Consecrationem; sed etiam ipsam Sacrationem loci, seu Benedictionem loci facri, & facit locum non solum è consecrato, si erat consecratus, non consecratus; sed etiam è sacro, non sacrum; Pollutio autem nec Consecrationem, nec Sacrationem, seu Benedictionem destruit; sed vtramq. tantum maculat modo prædicto.

5 Colligo Ecclesiam propriè profanatã (quod intellige, si id auctoritatè Superioris factum fuerit, aut etiam, secundum aliquos, si sine spe reedificationis ea destructa sit) non gaudere priuilegijs Ecclesiae, nec Immunitate loci sacri, eo quod nulla ratione iam possit Ecclesia appellari, vt docent, Clar. in Pract. Crimin. l. 5. §. final. q. 30. Farinac. quæst. Crimin. 28. num. 70. Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 15. num. 37. Laym. l. 5. tr. 5. c. 5. nu. 15. & alij; Ecclesiam vero Pollutam semper ijs gaudere, quod infra susè patebit disputat. sequenti.

C A P V T VI.

Vnde originem traxerit Ecclesiae
Pollutio.

S U M M A R I V M.

Pollutionis Ecclesiae origo, seu Principium habuit ortum, incrementum, & complementum, n. 1.

Pollutionis huius principia tria statuenda sunt; Inchoantia, Crescentia, & Perficientia. ibid.

Pollutionis principia apparere in statu Naturæ, Legis antiquæ, & Euangelij, n. 2.

Pollutionis origo possit etiam desumi ab Angelorum casu, n. 3.

Principia eius Inchoantia deduci possunt à Cain exemplo, n. 4.

Cain septem peccata commisit, & primum fuit Sacrorum Pollutio. ibid.

Pollutionis effectus præfigurati fuere in punitione Cain, dum eiectus fuit à facie Domini. ibid.

Principia Crescentia à verbis Domini ad Moysen exod. 3. colligi possunt, n. 5.

Item à multis alijs S. Scripturæ locis, quæ ibi indicantur, n. 6.

Expressissimum Pollutionis Principium in Legge antiqua refertur. ibid.

Principia perficientia in Statu Euangelij ab Apostolorum tempore deriuant, n. 7.

Immo Christi factum Io. 10. id ipsum indicat, num. 8.

Apostoli verba 1. ad Corinth. 2. idem confirmant cum D. Thomæ expositione, ibid.

Pollutionis Ecclesiae Antiquitatem apertissime probant SS. Canones, n. 9.

Quinam Canones potissimum agant de Pollutione Ecclesiae. ibid.

Obiectio valida contra prædicta proponitur, num. 10. cui dupliciter respondetur.

Canones loquentes de Pollutione Ecclesiae eam, vt antiquiorem supponunt, non eam institunt, num. 11.

Etiam si præcepta circa Pollutionis obseruantiam tantum imposita essent à SS. Canonibus; tamen obseruantia ipsa Pollutionis fuit ante Canones, & ante præcepta illorum, de e. l., num. 12.

Ecclesiastica Pollutionis obseruantia non videtur minus antiqua, quam Ecclesiarum ipsarum Institutio, & Religio, seu distinctio inter Sacrum, & Profanum locum, n. 13.

Huiusce rei ratio affertur, n. 7. & 13.

Aduerto 1. Pollutionis Ecclesiae statum tam multiplicem, ac varium fuisse, vt ad illius ortum, incrementum, & complementum significandum tria quodammodo Pollutionis Ecclesiae principia statuenda videantur, nimirum Inchoantia, Crescentia, & Perficientia, quo rei ceteroquin obscurissimæ, & ab omnibus alto silentio pressæ lux aliqua quoquo modo afferatur.

2 Aduerto 2. Pollutionis Ecclesiae Principia inchoantia in Statu Naturæ apparuisse, Crescentia in Statu Legis antiquæ, & Perficientia in Statu Euangelij, vt mox planum fiet.

Act, dum de singulis tractabimus.

3 Aduerto 3. si non ab hominum tantum statu in Ecclesia militante; sed etiam ab Angelorum casu Ecclesiae Pollutionem quodammodo auspicari vellemus, dici posse, cum cælum ipsum Empyreum Dei templum à malis Angelis, dum inibi peccauerunt, quasi pollutum fuerit, propterea eos inde eiectos fuisse, & etiam nunc tanti sceleris, & cælestis, vt ita dicam, Pollutionis pœnas luere. Sed, cum humanis contenti simus exemplis, ideo

4 Dico 1. prima Pollutionis Ecclesiae Principia, quæ inchoantia dicimus, à Cain exemplo desumi posse. Cum enim Cain, teste Pererio in Genes. tom. 1. lib. 7. n. 59. septem peccata commisset, eorum primum fuit, quod male sacrificauerat, ac proinde polluerat sacrificium, & consequenter etiam locum sacrificio destinatum. Quemadmodum enim, inquit idem Perer. ibid. num. 13. naturalis ratio docet vnum esse Deum omnium rerum conditorè, ac dominum, ita docet, ac præcipit hunc Deum esse ab homine omni cultu tam interiori, quam exteriori colendum, atq. venerandum. Quamobrem ex Bellarm. de cultu Sanct. c. 5. locus rerum sanctarum, quale fuit Abelis sacrificium, cum quo Cain quoq. suum obrulit, sanctus, quoq. sit necesse est, adest enim Deus ipse ibi per singularem quandam virtutem, in cuius rei signum, Respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius; ad Cain autem, & ad munera eius non respexit, vt Genes. 4. habetur. In Deo autem suspente signum complacentiæ suæ ad malum sacrificium Cain, quam ostenderat signo aliquo externo (vt placet Hieronymo) ad Sacrificium Abelis, præfigurari visus est aliquis Ecclesiae pollutionis effectus, & reconciliationis ipsius necessitas: vt enim Deus tunc à facie sua Cain eiecit, & in eum solitæ benignitatis effectum postea continuit, ita nunc, postquam Ecclesia polluta est, à Diuinis in ea celebrandis arcemur, & exinde multis alijs, alias solitis, saporibus priuamur, vt infra suo loco susè dicemus, cum de Pollutionis Ecclesiae effectibus agemus.

5 Dico 2. Crescentia Pollutionis Ecclesiae Principia ab ijs Domini verbis ad Moysen, exod. 3. colligenda esse. Ne appropies huic: solve calceamenta de pedibus tuis, locus enim, in quo stas, terra sancta est, id enim Mosi, ex Theodoretii sententia in exodum quæst. 7. imperatum fuit, vt prædoceret eum, qua ratione oporteret sacerdotes in tabernaculo deseruire: nam Deus locum illum per suam præsentiam iam sanctificauerat, ideoque terram illam sanctam dixerat, quia tunc Dei sedes, domus, ac templum erat, & Deus ob reue-

rentiam talis loci, vt censuit etiam Labata in Apparatu suo, Verb. Templum, proposuit 2. solvere calceamenta iussit, ne Moses Templum illud calceamentorum quodammodo pollueret attactu, vnde Pererius in hunc exodi locum exclamat, Quis non Hæreticorum nostri temporis rideat amentiam, atq. impietatem execretur, qui omnes externas cæremonias Ecclesiasticas à Sanctissimis Patribus traditas, & ab ipsis vsq. Religionis nostræ Cunabulis adhuc conseruatas, & ad eruditionem, & promotionem pietatis Christianæ plurimum conducentes, impudenter rident, impie repudiant, & profligare, atq. è medio tollere conantur?

6 Ad hæc eadem crescentia Pollutionis principia spectant, quæ clare Dominus ad Moysen, & Aaron loquens edixit Leuit. 15. D. Docebitis ergo filios Israel, vt caueant immunditiã, & non moriantur in sordibus suis, cum polluerint Tabernaculum meum, quod est inter eos, itemq. ea, quæ 2. Paralipomen. c. 29. Ezechiel. c. 23. Iudith. 9. psalm. 73. & 70. Daniel. 11. sed præcipuè primum illud, omniumq. expressissimum Pollutionis Ecclesiae exemplum, quando scilicet Apollonius ab Antiocho Rege Ierosolymam missus, facta ingenti Iudæorum strage, se se cum suis recepit in Sion, olim ciuitatem Dauid, tanquam in arcem benemunitam, & inde iugiter discurrens perimebat omnes ad Templum deuotionis causa accedentes, Ex tunc enim (verba sunt ipsissima Tornielli Annal. Sacror. tom. 2. anno mundi 3890. num. 10.) ceperunt Iudæi à Sacrificijs in templo offerendis præpediri, & ipsum Templum tunc ceptum est multa innoxij sanguinis effusione commaculari, vt diserte habetur lib. 1. Machab. c. 1. quod postea à Iuda Machabæo repurgatum, & rite renouatum est, posita lege, vt in posterum eius rei memoria mense nono per singulos annos celebraretur, & per octo dies duraret, quod Festum dicebatur Enceniorum, cuius mentio habetur, apud Io. c. 7. & huiusmodi Templi Pollutio tres annos permansit, teste Perer. in Daniel. l. 9. vnde Emanuel. Theaurus in Patriarchis suis, de Iuda Machabæo inquit. Superstitione, ac sanguine Pollutam Dei Domum nouis natalibus dedicauit.

7 Dico 3. Perficientia Pollutionis Ecclesiae Principia in Statu Euangelij deducenda omnino esse à more illo extruendi, consecrandi, conseruandique Tempia, qui ab Apostolis, primisque Christianis profluxit, vt optime tradit, Baron. Annal. Ecclesiast. tom. 1. sub Ann. Christi 57. Hinc ait Canisius de B. V. l. 5. c. 23, vbiq. gentium Templorum extruendorum, & conseruandorum ratio Christianis pulcre constat, eaq. perpetua Ecclesia conseruando durat, &

inde ab ipsis Christi Apostolis, primisq. Christianis originem duxit. Sicut enim Diuini cultus ratio exposcit, vt quaedam loca ad id potissimum seligantur, mundentur, & sanctificentur, ita eadem efflagitat, vt eademmet loca, si contaminentur, & polluantur, iterum perpurgentur, & emundentur, ne rursus à sacris profana fiant, sicuti antea è profanis sancta facta fuerant.

8 Hoc confirmat Paul. 1. ad Corinth. 11. Corinthios arguens, tanquam Ecclesiae contemptores, quia in Ecclesia comedebant. Nunquid domos non habetis ad manducandum? non enim (inquit D. Thomas in eadem verba lect. 4.) est licitum Domum Dei, quae deputata est pro sacris vsibus, communibus vsibus applicare. Vnde etiam Dominus Io. 10. eiecit vendentes, & ementes de templo dicens, Domus mea Domus orationis vocabitur, & vos fecistis eam speluncam latronum.

9 Sed omnium apertissime hoc idem confirmant antiquissima Sacrorum Canonum Iura, ex quibus Pollutionis huius casus, & effectus singillatim expressos habemus, & Purificationis etiam, seu Reconciliationis modum; de qua tamen in alio Tractatu nostro de Reconciliatione copiosissime agemus. Canones autem, ex quibus Ecclesiae Pollutionem clarissime, & euidentissime cognoscimus antiquissimam esse, hi solent inter alios afferri, videlicet, Cap. si morum, de Consecrat. d. 1. Cap. Ecclesijs, quod ibidem praedicto adnectitur, Cap. Proposuit, Cap. Consuluit, Cap. Aqua. Cap. Si Ecclesia, de Consecrat. Eccles. vel Altar. & Cap. vnic. in 6. eodem titulo.

10 Dices. Praedicta Ecclesiastica Pollutionis exempla ante Sacrorum Canonum decreta, erant tantum Symbola, & Typi veræ, & propriae Pollutionis Ecclesiasticae, quæ postea per Sacros Canones inducta fuit, ergo non aliunde habemus verum Ecclesiasticae Pollutionis impedimentum ex talibus actionibus ortum, quam ex ipsis Sacrorum Canonum verbis, ergo propria, & vera origo, seu Principium huiusmodi Pollutionis ab ipsis solis Canonum decretis institutum fuit, non ante; vnde illius institutio non potest esse antiquior, quam Canonum ipsorum statuta.

11 Respondeo 1. Ecclesiasticae Pollutionis Impedimentum à praedictis Sacrorum Canonum decretis non institui; sed supponi; & ex illius suppositione aliquid ordinari, vt ea attente consideranti liquido patebit. Quare Canonum verba nihil obstant, quin antea talibus actionibus talis quasi poena imposita fuerit, vt, si ea fierent in Ecclesia, hæc polluta maneret, & Ecclesiae ipsius pollutio talia

impedimenta induceret, quæ suo loco explicabuntur, ita Suar. de Relig. tom. 1. l. 3. c. 2. num. 9. & Del Bene de Immunit. & Iurisdic. Ecclesiastica Cap. 2. dubit. 2. sect. 17. num. 7. qui optime subdit. Sicut itaque in illis textibus non expresse ponitur effectus Pollutionis; sed supponitur antiquitus esse impositus; ita etiam supponitur prohibitio illarum actionum facta esse, ac proinde iam instituta Pollutio.

12 Respondeo 2. etiam si Praeceptum abstinendi in Ecclesijs non pollutis à talibus actionibus Pollutionem inducentibus, & in pollutis à Diuinorum celebratione, & Fidelium, sepultura, esset à solis Canonibus profectum, & ab ipsis solis decretum fuisset, vt in talibus casibus tantum ibi expressis Ecclesia pollueretur; adhuc earundem rerum omnium vsus, ac proinde institutionem ante Canones esse potuisse, & illis antiquiorem fuisse, licet talia sub praeecepto non essent, & ita in simili casu ad Calvini objectionem de Aquæ Iustralis institutione dixit Bellarm. de cultu sanctor. l. 3. c. 7.

13 Colligo Ecclesiasticae Pollutionis obseruantiam non videri minus antiquam, quam sit ipsarum Ecclesiarum institutio, mundities, & religio apud homines ex discrimine inter sacrum, & profanum. Deputatio enim talis loci ad Dei cultum est quaedam illius loci segregatio à communi, & profano hominum vsu ita, vt ad talium locorum sacrorum institutionem, & distinctionem ab alijs locis profanis conseruandam semper necessaria fuerit prohibitio, vel saltem obseruantia, ne in tali loco sacro ea vnquam fierent, quæ praedictam institutionem, & distinctionem destruerent, vel saltem imminuerent, aut perturbarent, aut quodammodo contaminarent, vel polluerent, vt superius etiam innuimus num. 7.

C A P V T VII.

Quomodo Ecclesiae Pollutio Ecclesiam maculet, seu polluat.

S Y M M A R I V M.

Ecclesia, cum sancta sit, propria, & re ipsa coinquinari non potest, n. 1.

Ecclesia polluitur tantum in opinione hominum, num. 2.

Ecclesia secundum alios dicitur polluta ad hominum terrorem, seu exemplum, & propter scandalum, seu horrorem, &c. ibid.

Quid sit Ecclesiam pollui in opinione hominum, &c.

varie explicatur, num. 3.
Ecclesia dicitur polluta, quo ad ipsos polluentes, qui, quantum ad se, eam pollunt, num. 4.
Templum Spirituale animæ vere per peccatum maculatur, & polluitur, n. 5.
Quid sit verum pulcritudo, & macula in genere, num. 6.
Pulcritudo, & macula animæ quid sit, ibid.
Macula peccati in quo formaliter consistat, ibid.
Ecclesia, seu templum materiale, est incapax vere maculae, ibid.
Non nisi extrinsece, & denominatine dicitur Ecclesia Polluta, n. 7.

1 **A**duerto 1. quæ sancta sunt, coinquinari non posse, vt habetur ex textu ipso in Cap. fin. 15. q. 1. vlt. Cap. Quod quidam, 1. q. 1. & Vestra, de cohabit. Cleric. & mulier. ac proinde Altaria, Ecclesias, & Coemeteria, cum sint sancta, & peccare nequeant, re vera non pollui, pro vt expresse de his dixit Durand. in Rational. l. 1. c. 6. n. 43. & nouissime Iordan. Variar. Elucubrat. tom. 1. l. 5. tit. 11. n. 3. vnde Mazuchell. de Casibus reseruat. disp. 2. c. 6. Nihil esset, ait, sanctum, si in corrupta ipsa sanctitas pollueretur, quod ante ipsum dixerat Gloss. in Cap. Vnic. de Consecrat. Eccles. in 6.

2 **A**duerto 2. cum Ecclesia re vera non maculetur, nec maculari possit, quia sancta est, recurrendum esse ad alium metaphoricum, seu moralem aliquem Pollutionis sensum, in quo vere tam frequenter etiam à SS. Canonibus polluta dicatur. vnde communiter dicitur Ecclesiam pollutam dici tantum in opinione hominum; alij autem dicunt pollutam dici ad terrorem, alij ad exemplum hominum; alij propter scandalum publice exhibitum; alij propter iniuriam grauiter illatam loci sanctitati, & alij propter abominationem, ac horrorem ipsum, qui tunc hominum mentibus incutitur ob talem delicti Ecclesiae pollutui perpetrationem, vt videre est apud Graff. Aur. Decis. p. 1. l. 2. c. 48. num. 22. Durand. in Rational. Diuin. Officior. l. 1. c. 6. num. 33. Abbat. in Cap. Proposuit, de Consecrat. Eccles. nu. 5. Vgolin. de Officio, & Potestate Episcop. c. 29. §. 3. Vers. excipitur Gambarupt. de Casibus Reseruat. cas. 6. nu. 1. Barbof. de offic. & Potest. Episcopi p. 2. Allegat. 28. n. 20. & alios cum Gloss. ipsa in Cap. Vnic. de Consecrat. Eccles. vel Altar. in 6. Verb. pollui.

3 **A**duerto 3. licet facile praedicta dicantur; tamen non facile intelligi, quid sit Ecclesiam pollui quo ad opinionem hominum, & sic de ceteris. Anne ergo Ecclesia pollui dicitur, quia, cum turpe, & iucedens quidpiam in templo committitur, pollutum etiam dici-

mus locum ipsum? Anne, quia, qui reuerentiam templo debitam non exhibent, templum quodammodo nitore, & pulcritudine sua priuant, vt exinde quasi forderi videatur? Anne, quia locus ille, in quo delictorum venia postulatur, in se recipere quodammodo cogitur delictorum perpetrationem, ac sordes? Anne, quia, vbi pura, & salutaris Hostia Deo offerri solet, ibi turpis iniuria eidem infertur? Anne denique, vt ex eo, quod templum ipsum pollutum dicimus, quando in eo talis actio foeda, & turpis fit, licet templum ipsum peccati incapax sit, multo magis peccatorem ipsum ex sua illa actione pollui cognoscamus? vere rem ipsam omnia tangunt; verum.

4 **D**ico Ecclesiam dici pollutam in opinione hominum ex eo praesertim, quod delinquens, & talem actionem Ecclesiae pollutuam perpetrans fecit, quo ad se, quantum potuit, vt Ecclesiam pollueret, si ea Pollutionis vere capax esset. Sic clare habetur ex text. in Cap. Quidam, 1. q. 1. vbi ratio redditur, cur Sacramenta quidam pollui dicantur, cum tamen illa impolluta permaneant, & ait, Constat enim Sacramentorum sanctitatem in peruersis, & sceleratis hominibus, siue in eis, qui intus sunt, siue in eis, qui foris sunt, impollutam, atq. inuolabilem permanere, & quia dicuntur ea mali pollui, quantum in ipsis est, dicuntur, & sic hoc idem explicant Iordan. l. c. Zecch. de Missa Cap. 7. in fin. Mazuchell. de Casib. reseru. disp. 2. cap. 6. initio, & communis Doctorum sententia apud Vgolin. de offic. & Potest. Episcopi, c. 29. §. 1. nu. 1. cum Gloss. in Cap. Vnic. de Consecrat. Eccles. vel Alt. in 6. quæ de Pollutione Ecclesiae expresse loquitur.

5 **D**ices. Anima nostra, quæ ex 1. ad Corinth. 3. est Spirituale Dei templum, per peccatum vere polluitur; transacto enim peccati actu, manet in homine macula, à qua vere dicitur peccator maculatus, immundus, sordidus, inquinatus, abominabilis, vt patet ex Scripturis, quas in hanc rem afferunt Theologi, & praecipue Becan. de peccatis, quest. 1. capituli 7. num. 1. sicuti post peccati remissionem dicitur ablutus, & mundatus, ergo idem dicendum est de materiali templo, quando quidem vtrumq. Pollutum dicitur.

6 **R**espondeo, cum macula sit quid oppositum pulcritudini, & pulcritudo consistat in debita dispositione, & ordine, quem exigit vnumquodq. ex vi suæ idealis mensuræ, consequenter maculam in eo consistere, quod tollat aliquid de hac dispositione, vel ipsam totaliter corrumpat: cum autem anima sit ordinata ad finem, & debeat respectu ipsius

congruo modo se disponere, hinc formaliter moralis animae pulcritudo consistet in illo ordine, ex quo confurgit debita dispositio cum ultimo fine; deformitas vero animae formaliter consistet in opposito praedictae pulcritudinis, ut optime tradit Pasqualig. in Theol. Moral. disp. 26. sect. 7. num. 44. & 45. Quare, cum peccati macula formaliter consistat in priuatione debita dispositionis, & ordinis, quo creatura rationalis debet coordinari cum ultimo fine (peccatum enim auertit à Deo, & dissoluit ordinem cum ipso) cumq. per hanc dissolutionem, seu priuationem ordinis cum fine ultimo, destruat pulcritudo moralis, vere anima, cum sit capax formalis huius dispositionis, & ordinis, moraliter polluitur, & non extrinsece tantum talis denominatur; Sed templum materiale, cum non sit capax peccati, nec praedictae formalis dispositionis, aut ordinis, praedictam maculam formaliter subire vere non potest, quam tamen subeunt templum polluentes, si peccaminose id faciant. hi ergo dicuntur templum pollueri, quia, si illud pollui posset, ab his pollueretur, cum in eo ea faciant, quae sunt contra bene ordinatum illius usum; sed usus inordinatus templi non ipsam templi sanctitatem, sed ipsos templo abutentes maculat, ut per se patet.

7 Colligo templum, seu Ecclesiam materiale non nisi extrinsece, & denominatiue dici pollutam, eo quod eius ordo, & dispositio ad suum finem, vel destructio talis ordinis, non pendeat ab intrinseco illius actu, ut in anima nostra; sed tantum ab extrinseco actu ordinantis, vel deordinantis illam ad ipsius finem, respectu cuius Ecclesia materialis bene, vel male disposita, & ordinata, ac proinde pulchra, vel turpis, munda, vel polluta, dicitur.

CAPVT VIII.

An Pollutio Ecclesiae re vera Ecclesiam offendat.

S V M M A R I V M.

Dubitationis huius ratio exponitur, n. 1.

Ecclesia materialiter sumpta proprie non est capax offensionis, aut iniuriae, n. 2.

Irrationalia possunt adorari, seu coli relatiue, seu respectiue; non absolute, n. 3.

Eadem etiam eodem modo possunt offendi, & iniuria affici, ibid.

Quid sit coli relatiue, vel absolute, ibid.

Templum non est capax Iuris, & Domini, & illius ius pertinet siue immediate ad Deum, siue ad Clerum, siue ad Fideles, n. 4.

Ecclesia materialiter sumpta relatiue coli, vel offendi potest, ibid.

Templum hic consideratur, ut persona quadam capax sui Iuris, & domini, ibid.

Actiones Ecclesiae pollutivae sunt illi iniuriosae, quia eam priuant debito cultu, n. 5.

Abstinentia ab actionibus Ecclesiae pollutivis est pars cultus Ecclesiae debiti, ibid.

Vnde illarum actionum indecentia oriatur, ibid.

1 **A**duerto 1. rationem dubitandi indertam esse, quod, cum dixerimus superiori capite Ecclesiam re vera non Pollui, seu maculari, licet pollui, seu maculari dicatur, idem fortasse dicendum videri possit de offensa, quam per Pollutionem inferri Ecclesiae diximus. vnde in hoc capite hac de re disputabimus, ut rei veritas elucescat.

2 Aduerto 2. res rationis expertes, ut honoris, ac Iuris incapaces proprie sunt, ita offensionis, ac iniuriae participes proprie non esse; vnde certum est Ecclesiam materiale proprie non esse capace offensionis, ac iniuriae, ac proinde eam proprie offendi non posse ex *Suar. de Religion. tom. 1. tr. 2. l. 3. c. 13. n. 1.* pro ut etiam proprie eam pollui non posse superius affirmauimus.

3 Aduerto 3. cum irrationalia, licet absolute adorari, seu honorari non possint ob rationem praedictam; possint autem adorari, seu honorari relatiue, seu respectiue, cultu videlicet relato ad res rationales, ad quas illa ordinem dicant, & cum quibus quodammodo coniungantur; consequenter posse etiam relatiue, & respectiue offendi, & iniuria affici, iniuria scilicet ad res rationales relata, ad quas ea ordinem dicant, & cum quibus aliquomodo connexa sint. Quare

4 Dico, cum materialis Ecclesiae ius, & dominium non ad ipsam, quae iuris, ac domini capax non est; sed vel ad Deum ipsum immediate, vel ad Clerum, vel ad Fidelem populum pertineat, ut tradit *Suar. l. c. num. 3.* quod alibi disputandum erit, Ecclesiam praedictam materiale, per offensas, & iniurias illi illatas, relatiue tantum, & respectiue offendi, absolute autem, & proprie praedictas offensas, & iniurias pertinere ad eos, ad quos Ecclesiae materialis Ius, & dominium pertinet; & consequenter Ecclesiam per illius pollutionem vel respectiue tantum offendi, modo praedicto, vel solum per fictionem iuris, cum in hoc consideretur Ecclesia, tanquam persona quadam capax sui iuris, & domini, quod magis rem explicat.

5 Col-

5 Colligo Ecclesiae ius per Ecclesiae pollutionem laedi in hoc, quod per illas actiones, quae Ecclesiam pollunt, auferuntur ab Ecclesia bona extrinseca cultus, & reuerentiae, ad quae Ecclesia ius habet, qui cultus, & reuerentia, inter caetera consistit in tali abstinentia à talibus actionibus in tali loco, quae tum ex natura rei, tum ex positiva prohibitione, ibi indecenter fiunt, ut clarius apparebit ex subsequētib. capitibus.

CAPVT IX.

An pollueri Ecclesiam sit per se loquendo, & ex genere suo, graue peccatum.

S V M M A R I V M.

Polluere Ecclesiam videri potest cuiuslibet peccatum aliquando leue, aliquando graue, n. 1.

Polluere Ecclesiam potest esse peccatum graue, vel leue ex multiplici capite, n. 2.

Ecclesia aliquando sine cuiusvis culpa pollui potest, & exemplum affertur, n. 3.

Polluere Ecclesiam est per se loquendo, & ex genere suo peccatum graue, n. 4.

Polluere Ecclesiam semper est saltem grauis irreuerentia loci sacri ex cōi sententia DD. ibid.

Id innuunt Saerarum literarum exempla, & dicta earundem frequentissima, & grauissima, n. 5.

Idem indicant Summorum Pontificum Constitutiones hac de re; sed maxime Pij V. ibid.

Illud ipsum confirmant SS. Patrum auctoritates, & Doctissimorum hominum sententiae, ibid.

Non repugnat, quod Polluere Ecclesiam sit ex se peccatum graue, & quod aliquando Ecclesiam polluat sine ullius peccato, n. 6.

Iura non semper requirunt ad Ecclesiae pollutionem actum grauius ex se peccaminosum, ibid.

Omnis actus Ecclesiae pollutivus in ordine ad talē effectū sit grauius peccaminosus, licet praescindendo à tali effectū non esset peccaminosus, ib.

Nescire malitiam actionis Pollutivae semper impedit peccatū; non semper Ecclesiae pollutionē, ib.

Iura hic aliquando attendunt tantum ad materiale actionem, non ad illius malitiā, & cur, ib.

1 **A**duerto 1. cum superius dixerimus actiones Ecclesiae pollutivas esse indecentes, & proinde in Ecclesia vetitas, iure optimo hic dubitari posse, num agere in Ecclesia id, quo illa polluitur, sit ex genere suo, & per se loquendo, peccatum graue, fieri. n. potest, ut id, vel grauius, vel leuius peccaminosū videri

cuius possit, ut clarius ex dicendis apparebit.

2 Aduerto 2. Polluere Ecclesiam posse esse peccatum, ac subinde graue, vel leue ex multiplici capite; v. g. vel eo quod polluere Ecclesiam inferat ipsi Ecclesiae graue, seu leue damnum, vel nocumentum; vel eo quod polluere Ecclesiam sit iure positio prohibita grauius, seu leuius; vel etiam eo quod polluere Ecclesiam sit aliquid intrinsece malum graue, vel leue, pro ut in sequentibus capitibus speciatim disputabimus. Vnde hic generatim tantum querimus, an polluere Ecclesiam per se loquendo, ex genere suo, & quasi praescindendo à peculiaribus omnibus capitibus, quae recensuimus, sit grauius, vel leuius peccaminosum.

3 Aduerto 3. cum Ecclesia aliquando etiam sine alicuius culpa vere pollui possit v. g. si quando corpus pagani, vel infidelis in ea sepeliretur, eo quod crederetur corpus alicuius Fidelis baptizati, & publice postea constaret esse vere corpus Pagani, vel Infidelis, prout bene aduertit, & notandum dixit *Suar. de Relig. tom. 1. tr. 2. l. 3. c. 2. n. 5.* & inferius susius explicabitur, idcirco me hic dixisse, ex genere suo, & per se loquendo; in praedicto enim illo casu ea ignorantia impediret quidē hoc peccatum; sed id esset per accidens, & ideo per se non tolleretur vniuersaliter illa malitia, quae ex genere suo inest actui polluedi Ecclesiam, siue ea malitia proueniat ex vno, vel multis illis capitibus, quae superius inuimus, & inferius explicabimus, siue eadem sit grauis, siue leuis, qua de re in hoc capite disputamus, siue etiam ea sit intrinsece, siue extrinsece, de qua alibi sermo erit.

4 Dico Polluere Ecclesiam esse ex genere suo, etiā per se loquendo, peccatum graue. Ratio autem in vniuersum est, quia id non fit sine graui irreuerentia, iniuria, & quasi nocumento loci sacri. ita expresse *Suar. l. c. Mazuchell. de Casibus Reservat. disp. 2. c. 6. difficult. 6. Franc. de Lugo de Sacrament. lib. 5. c. 6. quest. 12. n. 90.* & communis est Doctorum sententia, prout copiosius, & distinctius ex insequentibus capitibus colligi poterit.

5 Hoc ipsum autem mirabiliter innuunt tum grauissima supplicia, quibus Deus templorum contaminatores puniit, ut passim ex Sacris Literis, & verissimis historijs patet, *Ultio enim Domini est, ultio templi sui*, quod apud *Ieremiam cap. 50. & 51.* habetur, & clare indicitur ab Apostolo *1. Corinth. c. 3.* dum intonat, *Siquis templum violauerit, disperdet illum Deus.* tum Summorum Pontificum Constitutiones, & in primis illa Pij V. Romae edita Kal. Aprilis 1566. quae incipit, *Cum primum, &c.* quae habetur in Bullario, & eam refert *Quaranta*

Verb. Reuerentia. tum denique Sanctorum virorum dicta in hanc rem, *Optatus enim Mileuitanus contra Parmenionem c. 3.* templorum contaminationem Christi Crucifixioni comparat. *Illis, inquit, iniecerunt manus Christo in cruce; a vobis percussus est in Altari.* videri etiam potest *Tobias Corona de Sacris Templis part. 1. cap. 41.* nam multa affert, quae mire faciunt ad rem, de qua agimus.

6 Colligo, licet semper verum sit Polluere Ecclesiam esse ex genere suo, & per se loquendo peccatum graue, & aliquando etiam verum sit, Ecclesiam pollui posse absq. alicuius peccato, vt supra dictum est; tamen alterum alteri nequaquam repugnare: illud enim prouenit ex eo, quod polluere Ecclesiam est inferre grauem iniuriam, & irreuerentiam loco sacro; hoc autem fit ex eo, quod Iura non semper ad Ecclesiae pollutionem requirunt actum grauius ex se peccaminosum; sed aliquando alicui actui nullo modo in se peccaminoso talem pollutionis Ecclesiasticae quasi poenam adiungunt (licet in ordine ad talem effectum, & quasi poenam ille actus tunc fiat idcirco grauius peccaminosus, dummodo haec connexio talis actionis Pollutiuae cum tali suo effectu, & quasi poena ob operante cognoscatur) nec attendunt, quo casu, aut quo peccato talis actio, v. g. sepeliendi tale Pagani cadauer in Ecclesia, facta fuerit; sed tantum, quod illa facta fuerit, & quod tale cadauer ibi sepultum fuerit, vel ibi sit: nec alia ratio fortior hic occurrit, cur Iura aliquando hanc Pollutionis Ecclesiasticae quasi censuram adiunxerint actibus quibusdam grauius tantum peccaminosis, aliquando autem actibus quibusdam ex se non peccaminosis, vt *disput. 3.* dicemus, nisi quia iura ita disponere voluerunt. *Vid. Suar. de Relig. t. 1. tr. 2. l. 3. c. 2.*

CAPVT X.

An polluere Ecclesiam sit graue peccatum ex eo, quod id graue damnum inferat Ecclesiae.

SUMMARIUM.

Polluere Ecclesiam tripliciter considerari potest, id est, vt actus moralis tantum in genere, vt factus in Ecclesia, & vt Ecclesia polluitus, num. 1.

Polluere Ecclesiam potest esse malum vel intrinsece, vel extrinsece, n. 2.

Polluere Ecclesiam quomodo accipiat in hoc

capite, & etiam alibi ordinarie, num. 1. & 3.

Polluere Ecclesiam videtur graue peccatum, etiam ex hoc capite, quod graue nocumentum affert Ecclesiae, quam polluit, n. 4.

Quae notabiliter impediunt Diuina officia, sunt grauius mala contra Ecclesiae cultum, ibid.

Polluere Ecclesiam, si non physice, saltem moraliter, impedit in Ecclesia Diuinorum celebrationem vsque ad Ecclesiae Pollutione Reconciliationem, ibid.

Inferre sibi maximum impedimentum ad ordines suscipiendos incurrendo sponte irregularitatem per iustum exercitium criminalis iudicij, non est peccatum in laicis, & quare, n. 5.

Secus accidit in impediendis per pollutionem, & priuantibus Ecclesiam Iure suo ad Diuina celebranda, & quare, n. 6.

Clerici fortasse ratione muneris sui tenentur vitare irregularitatem, quia haec illorum munus impedit, ibid.

Laici cedere sponte, & licite possunt iuri suo ad ordines Ecclesiasticos, n. 7.

Polluens Ecclesiam contra illius deputationem, ac vsus iniuste facit, cui iuri suo Ecclesia sponte non cedit, ibid.

Impedire Diuina officia non est effectus sequens Pollutionem Ecclesiae naturaliter; sed ex iure tantum positiuo, n. 8.

Polluere Ecclesiam malum est etiam ob effectum suum impediendi Diuina, licet iste effectus ei accidentaliter a Iure impositus sit, n. 9.

Confirmatur id exemplo actus ex se non mali, qui a lege prohibitus sit extrinsece malus, ibid.

Idem dicendum, quando actui alioquin bono malus effectus adnectitur, ibid.

Polluere Ecclesiam, etiam si intrinsece non esset grauius malum, grauius malum fieret praecise ratione praedicti grauis nocumenti, quod per pollutionem affertur Ecclesiae, n. 10.

1 **A**duerto 1. actum Ecclesiae pollutiuum tripliciter considerari posse ad rem nostram. Primo, vt est actus moralis, & sic bonus, vel malus, praescindendo ab hoc, quod fiat in Ecclesia. Secundo, vt est bonus, vel malus ex hoc, quod fiat in Ecclesia. Tertio, vt est bonus, vel malus ex hoc, quod Ecclesiam ipsam polluit, & tale illi impedimentum affert: quare, cum polluere Ecclesiam sit actum Ecclesiae pollutiuum elicere, etiam polluere Ecclesiam sub triplici praedicta consideratione capi potest; licet ordinarie accipiat sub tertia, vt patet ex superiore capite, haec enim ex se illius est acceptio magis propria, vel communior.

2 Aduerto 2. polluere Ecclesiam proprie,

ac-

acceptum, id est, quatenus triplicem praedictam acceptionem complectitur, adhuc posse esse malum, vel extrinsece, vel intrinsece. iuxta praedicta cap. antecedente, de quibus singulis in sequentibus capitibus distincte agemus, vt distinctior rei cognitio eruatur.

3 Aduerto 3. cum iam statuerimus polluere Ecclesiam esse ex genere suo peccatum graue, hic tantum quaeri, num haec peccati grauitas etiam proueniat ex hoc (quicquid sit de alijs capitibus) quod Ecclesiae inde polluta graue nocumentum affertur per eiusdem pollutionem; an vero leue illud sit, & leuis etiam ex hoc capite culpa pollutentis.

4 Dico Polluere Ecclesiam videri mihi graue peccatum tum ex alijs, tum simul etiam ex hoc capite, quod graue damnum, seu nocumentum infert Ecclesiae: cum enim Ecclesia sit solemniter deputata ad Diuinorum celebrationem, ad quam per ipsam pollutionem quodammodo inhabilitatur, & moraliter impeditur, consequenter Ecclesia tunc priuatur magno iure suo, magno honore, & cultu, & quasi potestate, vel exercitio, ac libertate muneris sui, quod non nisi graue crimen putatur ob graue Ecclesiae detrimentum, ac iniuriam a polluyente illata, ita autem sentire coguntur quotquot cum *Navar. in Enchir. de Orat. c. 5. num. 42.* docent, quae notabiliter impediunt Diuina Officia, esse grauius mala contra reuerentiam Ecclesiae debitam, quod etiam approbatur ab *Alberto de Albertis in Paradox. Moral. disp. 3. c. 2. num. 20.* Si enim peccatum mortale est notabiliter impediendi Diuina Officia, quanto magis peccatum graue erit Ecclesiam polluere, quod penitus Diuinorum celebrationem impedit in Ecclesia, vsque ad ipsius Ecclesiae Reconciliationem?

5 Dices 1. aliquid agere, vnde in se ipsis sequatur irregularitas, non est peccatum in laicis, vt constat in omnibus actibus criminalis iudicij, per quos incurritur irregularitas ex defectu lenitatis, ij. n. actus non proinde sunt in laicis peccaminosi, licet irregularitas sit etiam in laicis maximum impedimentum ad Ecclesiasticos ordines: ergo neque aliquid agere, vnde sequatur Ecclesiae pollutio, quae est impedimentum Diuinorum Officiorum, erit peccatum, saltem graue, nisi actio illa ex alio titulo peccaminosa sit, & non ex solo effectu polluendi Ecclesiam.

6 Respondeo 1. disparitatem esse inter Irregularitatem in laicis, & Pollutionem in Ecclesia, nam illa in laicis eos priuat solum facultate ordinum suscipiendorum, quod est ius quoddam valde remotum, & non in re;

sed tantum ad rem; Pollutio vero priuat Ecclesiam ipsam iure illo, quod Ecclesia habet in re, nimirum exercitio ipso, & munere proprio, quod multo magis malum aggrauat: Vnde etiam *Suar. de Religione t. 1. tr. 2. l. 3. c. 2. num. 8.* actionem, ex qua fit irregularitas, ait in clericis futuram esse peccaminosam fortasse etiam ex hoc capite, quod hi ratione sui muneris videntur teneri ad vitandum irregularitatem, quae ordinum exercitium, & proprium Clericorum munus impedit, ad quod solemniter destinati sunt.

7 Respondeo 2. assignando aliam disparitatem: laici enim, qui irregularitatem incurunt in praedictis casibus criminalis iudicij, sponte ipsi cedere possunt iuri suo ad ordines, quos nondum habent, cum nemo priuilegio vti cogatur; sed qui non se sed Ecclesiam, iniuste per actionem Ecclesiae pollutiuam priuat tali Diuinorum Officiorum exercitio, contra Ecclesiae ipsius deputationem, ac vsus facit, & grauem illi in hominum opinione iniuriam infert, vt iam dictum est.

8 Dices 2. morale impedimentum Diuinorum Officiorum, quod talem actionem Ecclesiae pollutiuam consequitur, non est effectus proprius, & naturalis talis actionis; sed illi actioni extrinsecus aduenit a Iure positiuo, ergo ille actus, qui Ecclesiam polluit, non potest esse malus, & peccaminosus ex hoc effectu polluendi Ecclesiam.

9 Respondeo, concesso antecedente, negandam esse illationem: siue enim talis effectus eam actionem sequatur naturaliter, siue posituue, illa actio ob talem effectum malum est mala; etiam si, eo remoto, ea desineret esse mala. nam etiam idem actus ex libera voluntate legislatoris fit peccatum, licet antea ille actus talis non esset, & desinit esse malus, ea ablata. actus enim alioquin non malus, adueniente noua prohibitione, fieri potest malus, quia post illius prohibitionem fit naturae rationali, vt rationalis est, discoueniens: quod idem proportionem dico de nouo effectu malo, si actui alioquin bono adnectatur, vt per se patet.

10 Colligo actum polluendi Ecclesiam non solum posse grauius esse malum ex alijs simul capitibus, vt postea videbimus; sed de facto, etiam si ex se, & intrinsece non esset grauius malus; semper tamen esse grauius malum, praecise ob hoc morale eiusdem Pollutionis impedimentum, quod Ecclesiae graue quasi nocumentum affert, vt ex dictis constat.

CAPVT XI.

An Polluere Ecclesiam sit graue peccatum ex eo, quod id iure positiuo prohibitum sit.

S V M M A R I V M.

Statuta per Sacros Canones Reconciliationis necessitate, videtur etiam statuta Pollutionis prohibitio, n. 1.

Prohibita Ecclesiæ pollutione, prohibita censentur omnia, quæ talem pollutionem inducunt, & Reconciliationi causam dant. ibid.

Prohibitionem pollutionis Ecclesiasticæ leuem aliqui; alij grauem putarunt, n. 2.

Actiões Ecclesiæ Pollutionem secum adducen-tes non habent id ex natura sua; sed ex Ecclesiæ præcepto, vel consuetudine, n. 3.

Tam actus Ecclesiæ pollutiuius, quam eius effectus, i. ipsa pollutionis macula moraliter Ecclesiæ iniusta, seu primario, seu secundario, ab Ecclesiæ prohibita fuit. ibid. & ratio affertur. ibid.

Polluere Ecclesiam est graue peccatum etiam ex eo præcise, quod à iure Ecclesiastico grauer prohibetur, n. 4.

Polluere Ecclesiam quomodo in hoc capite accipitur. ibid.

Vnde probetur prohibitionis huius Ecclesiasticæ grauitas, n. 5.

Etiam Cap. Decet, de Immunit. Eccles. in 6. prohibitionis huius grauitatem indicat, nu. 6.

Quot conditiones, & quæ requirantur ad prohibitionis Canonice grauitatem. ibid.

Actio Ecclesiæ pollutiua ideo tantum prohibita, fuit ab Ecclesiæ, quia est contra Ecclesiæ reuerentiam; sed non ideo tantum ea est contra Ecclesiæ reuerentiam, quia prohibita fuit ab Ecclesiæ, n. 7.

Aduerto 1. cum contrariorum eadem sit disciplina, statuta à Sacris Canonibus Reconciliatione, tanquam necessaria ad Ecclesiæ pollutionem, ac proinde ad Diuinorum prohibitionem tollendam, vt patet ex Cap. si motum, de Consecrat. dist. 1. Cap. Proposuisse, Cap. Aqua, Cap. Si Ecclesiæ de Consecrat. Eccles. vel altar. & Cap. vnic. eodem titulo in 6. inde ceteri prohibita Ecclesiam polluerent, ac subinde prohibita etiam omnia, quæ Reconciliationi causam dant, & Ecclesiam polluant, vt bene vnum ex alio infert Del Bene de Immunit. Ecclesiast. p. 1. c. 2. dub. 2. sect. 17. num. 7.

2. Aduerto 2. Ecclesiasticam hanc prohibitionem, saltem implicitam, & indirectam, per quam prohibitum est Ecclesiam polluerent, seu in Ecclesiæ ea agere, per quæ ipsa polluitur, posse alicui videri leuem, vel grauem, vt videre est apud Suarez de Relig. to. 1. tr. 2. l. 3. c. 2. n. 8. & supponit Angel. Verb. Debitum coniugale n. 35.

3. Aduerto 3. cum actus Ecclesiæ pollutiuius, id est, ea actio, cui semper, & necessario adnectitur, quasi effectus necessarius, Ecclesiæ pollutio, non habeat necessariam connexionem hanc cum prædicto effectu ex natura sua; sed solum ex Ecclesiæ præcepto, vel consuetudine à primis Ecclesiæ nascentis temporibus deducta, & perpetuo obseruata, quæ vim legis habet, vt patet ex ipsis superioribus citatorum Canonum verbis, propterea nihil hic referre, siue Ecclesiæ primario prohiberit in locis sacris talem actum, qui necessario secum affert loci sacri pollutionem, & secundario hanc ipsam loci sacri Pollutionem; siue primario hunc effectum, & secundario illius causam, videlicet actum, qui secum necessario trahit hunc effectum; semper enim verum est dicere, tam actionem, ex qua sequitur necessario Ecclesiæ pollutio, quam Ecclesiæ pollutionem, quæ necessario confurgit à tali actione, esse vere ab Ecclesiæ prohibitam; qui enim prohibet effectum necessarium, prohibet etiam illius causam, immo etiam illius proximum periculum; posita enim tali causa necessaria, ponitur talis effectus, & qui vult talem causam, vult etiam talem effectum, & contra; qui vero periculum amat, peribit in illo.

4. Dico Polluere Ecclesiam esse graue peccatum etiam ex eo tantum, quod id iure Ecclesiastico prohibitum est: loquimur autem hic de actione Ecclesiæ pollutiua, prout talis est, id est, in ordine ad talem effectum polluenti Ecclesiam; nam, vtrum eadem actio Ecclesiæ pollutiua, prout præscindendo à tali effectu considerari potest, sit adhuc graue peccatum, & contra reuerentiam loco sacro debitam, ac proinde, an sit etiam Sacrilegium graue, dicemus infra.

5. Patet autem prædicta conclusio, quia, cum ab Ecclesiæ prohibita fuerit loci sacri Pollutio, vt iam satis ex dictis constat, non nisi grauer eam prohibitam fuisse omnino censendum est, agitur enim de re grauer repugnante deputationi loci sacri, & illius reuerentiæ, vt cap. 9. dictum est; immo de re, quæ magnum affert ipsimet Ecclesiæ quasi nocuum morale, vt præcedenti cap. docuimus, colligiturque hæc eadem conclusio

ex

ex Suarez de Relig. tom. 1. tr. 2. l. 3. c. 2. n. 8. & 9. Fr. de Lugo de Sacrament. lib. 5. c. 6. q. 12. nu. 85. & 86. Valent. 2. 2. disp. 6. q. 15. punct. 1. Vasquez 1. 2. q. 72. art. 6. disp. 98. num. 4. & sequent. Machuel. de Casib. Reservat. disp. 2. c. 6. num. 87. & Del Bene De Immunitat. p. 1. c. 2. dubit. 2. sect. 18. num. 12.

6. Confirmatur etiam eadem conclusio ex decreto Greg. X. in Concil. General. Lugdunen. quod refertur in Cap. Decet, De Immunit. Eccles. in 6. ex eo enim habetur, quæ grauem irreuerentiam templo inferunt, quale est Ecclesiam polluerent, vt supra dictum est, mortalia esse, quia à tali Canone specialiter, & grauer prohibentur, quod optime cum Suarez explicuit Albertus de Albertis in Paradox. Moral. disp. 3. c. 2. n. 13. 14. 15. & 16. Lex enim Canonica, inquit, quoties triplici hac conditione prædita est, 1. verbis præceptiuis lata est. 2. materia ipsa grauis est, & culpæ lethalis capax. 3. nulla est circumstantia mentem Legislatoris ad solam culpam venialem restringens, toties transgressores ad delictum mortale iuxta materiae capacitatem obligat, vt tanquam compertum, axioma tradunt Suarez de Legib. l. 3. c. 26. nu. 5. & sequent. & passim omnes, quorum multi ab eodem ibid. citantur. & hæc tres conditiones in prædicto Cap. Decet, præsto sunt, vt ibidem diligentissime obseruauit idem Albertus, num. 15.

7. Colligo actiones quidem Ecclesiæ pollutiuas ab Ecclesiæ prohibitas fuisse, & quidem grauer, ob solam grauem irreuerentiam, quam exhibent loco sacro; sed eas non esse contra reuerentiam loci sacri ob id tantum, quod sint ab Ecclesiæ prohibitæ, vt alibi etiam fufius dicitur.

CAPVT XII.

An polluere Ecclesiam sit graue peccatum ex eo, quod id sit intrinsece malum graue.

S V M M A R I V M.

Quomodo aliquid dicatur intrinsece, seu extrinsece malum moraliter, num. 1.

Aliqua dicuntur prohibita, quia mala; aliqua vero mala, quia prohibita. ibid.

Dupliciter aliquid dicitur intrinsece malum, vel Absolute, vel Conditionate, n. 2.

Odiffe Deum, & mentiri, dicuntur intrinsece mala absolute; abuti vero calice consecrato, & similibus, intrinsece mala conditionate. ibid.

An aliquid sit intrinsece moraliter malum ante omnem legem, etiam Diuinam, id prohiberent, ibid. remissit.

Io. Caramuel ingeniosissimus Doctor laudatur. ibid.

Eorum, quæ intrinsece mala dicuntur, quædam grauer, quædam leuiter mala esse possunt, num. 3.

Polluere Ecclesiam semper est intrinsece malum conditionate, n. 4.

Polluere Ecclesiam quomodo non semper sit intrinsece malum graue. ibid.

Polluere locum sacrum prohibitum fuit ab Ecclesiæ, quia id est intrinsece malum, n. 5.

Actiões, per quas polluitur Ecclesiæ, non semper sunt intrinsece grauer malæ, n. 6.

Quenam actio Ecclesiæ pollutiua sit intrinsece grauer, vel leuiter mala. ibid.

Quenam irreuerentia loci sacri sit intrinsece graue, vel leue peccatum. ibid.

Irreuerentiam loci sacri dupliciter velle possumus, directe, & indirecte. ibid.

Irreuerentia loci sacri directe, & formaliter volita semper est graue peccatum. ibid.

Eadem indirecte, & materialiter quodammodo volita ordinarie est leuis culpa. ibid.

Grauis difficultas contra prædicta proponitur, num. 7.

Copula coniugalis intrinsece repugnantia cum loco sacro quomodo aliquando cessat, n. 8.

Legis naturalis obligatio aliquando etiam cessat, nedum positua. ibid.

Quod de copula coniugali dictum est, de alijs etiam actionibus Ecclesiæ pollutiuis, & grauer intrinsece malis, dicendum est, n. 9.

Iuxta circumstantiarum variationem variatur etiam aliquando moralis, & intrinsece actionum malitia. ibid.

Aduerto 1. illud dici intrinsece malum, quod sit contra rectam rationem, & intrinsecam, ac naturalem legem, quam Deus nobis indidit, cum super nos lumen vultus sui signauit; illud autem dici extrinsece malum, quod sit contra positiuam, & extrinsecam legem, quæ nobis indita non sit; sed addita extrinsecus: aliqua enim prohibita sunt, lege nimirum positua, quia mala sunt; aliqua vero mala sunt, quia positue prohibita sunt.

2. Aduerto 2. dupliciter aliquid posse dici intrinsece malum, vel Absolute, vel Conditionate. Intrinsece malum absolute id est, quod tale est, nulla supposita institutione humana; Intrinsece autem malum conditionate id est, quod, supposita aliqua institutione humana, tale est. Intrinsece malum absolute dicitur v. g. odium Dei, mendacium, & similia; intrin-

trin-

trinfecce vero malum conditionate dicitur v. g. contemptus calicis consecrati: calici enim consecrato ex naturali lege debetur maior reuerentia, quam vasis communibus, non antecedenter ad omnem institutionem humanam; sed supposita consecratione calicis, quae est de iure humano: quod idem dico de templi consecratione, vel benedictione, vt mox apparebit. An vero aliquid vere sit intrinsece moraliter malum, sublata omni lege, etiã Diuina, id moraliter prohibente, videatur summe ingeniosus, & ingenuus Vir Caramuel Theolog. Moral. l. 2. c. 3. disp. 1. art. 2. num. 1019. & sequentibus, qui mire mihi placet.

3 Aduerto 3. cum etiam ex intrinsece malis tam absolute, quam conditionate, aliqua esse possint grauior, aliqua leuiter mala, quod patet tam in mendacio, quam in contemptu calicis consecrati, quorum vtrumque potest esse vel grauior, vel leuiter malum, & peccaminosum, vt per se constat, fermionem hic esse de actu polluyente Ecclesiam, supposita Ecclesiae ipsius consecratione, vel benedictione; ac proinde hic quaeri, num polluere Ecclesiam sit etiam intrinsece malum conditionate, & si tale sit, an sit grauior, vel leuiter tantum malum, ablata omni alia malitia.

4 Dico Polluere Ecclesiam semper esse intrinsece malum conditionate; sed, seclusis positiua, & extrinseca prohibitione, ac pollutionis effectu, id non esse semper ex se grauior malum, nec subinde graue peccatum.

5 Prima conclusionis pars probatur, quia omnes actus polluentes Ecclesiam, posita Ecclesiae consecratione, vel benedictione, ex natura rei, & ante omnem Ecclesiastici iuris prohibitionem, habent intrinsecam malitiam deordinationis, & indecentiae cum tali loco, vt patebit, cum de singulis pollutiuarum actionum generibus infra tractabimus: omnes enim actiones illae dedecent talem locum ad alia deputatum, & sunt contra finem ipsius consecrationis, vel benedictionis, in cuius rei signum ab Ecclesia etiam prohibentur, & in odium illarum pollutionis impedimentum, quasi in poenam, impositum est, vt in templo talibus actionibus polluto Diuinae laudis organa suspendantur.

6 Secunda vero praedictae conclusionis pars probatur, quia, seclusa omni positiua, & extrinseca prohibitione, & pollutionis effectu, actiones Ecclesiam polluentes non semper sunt ex se grauior malae, nec graue peccatum ex hoc praecise, quod fiant in loco sacro: aliquae enim actiones Ecclesiam polluant, quae, seclusa prohibitione illarum, illarumque effectu (propter quae, vt vidimus, sunt semper omnes

grauior malae) ex se in loco sacro non videntur grauior malae, quales sunt saltem actiones sepeliendi in loco sacro excommunicati, vel non baptizati cadauer; licet aliae actiones Ecclesiam polluentes grauior ex se in loco sacro malae videantur, quales sunt illicitae sanguinis, vel seminis effusiones, &c. de quibus suo loco constabit. Nulla enim irreuerentia loci sacri, nisi sit formaliter volita, vel nisi tam turpis sit, vt ex prudenti iudicio grauem inferat iniuriam loco sacro, est mortale peccatum, seclusa, vt suppono, Ecclesiae prohibitione, prout indicare videntur Sylu. Verb. Confessio, l. 9. q. 10. & in Rosa Aurea q. 63. quae est in tract. 3. inter Impertinentes. Corduba in Sum. q. 190. Medin. Cod. de Confessione, q. de circumstantia loci sacri, Anton. in 3. p. tit. 14. c. 19. §. 7. & expresse docet Suarez tom. 1. de Relig. tr. 2. l. 3. c. 7. n. 6. Lessl. l. 2. c. 45. dub. 3. n. 14. & Fr. de Lugo, de Sacram. l. 5. c. 6. q. 12. n. 84. Dixi, nisi sit formaliter volita, quia dupliciter possumus loci sacri irreuerentiam velle, vel directa, & formalis intentione, scilicet, in iniuriam, & contemptum loci sacri, quod semper est peccatum mortale, etiam in materia leuissima, & indifferenti; vel indirecta, & quasi materiali voluntate, scilicet, ex sola operis voluntate, quae consequenter cum ipso opere volita est, licet ea non intendatur, immo licet eam tali operi coniunctam esse nollemus; & hanc diximus cum Suarez l. c. & alijs leuem ordinarie esse.

7 Dices. Copula v. g. coniugalis in loco sacro ante omnem Ecclesiae prohibitionem, vel dicit intrinsecam indecentiam, deformitatem, & repugnantiam cum illo, vel non dicit: si ais, ergo nunquam ea ibi licebit; & tamen ea licet in casu longissimae commorationis in templo iusta de causa, & absque alterius loci commoditate, prout communiter docent DD. & nos etiam inferius dicemus suo loco; si negas, ergo illius malitia aliquando Ecclesiae pollutiua pendet à sola prohibitione Ecclesiae, ac proinde in tali necessitate cessat, cum Ecclesia non obliget cum tanto coniugum incommodo.

8 Respondeo vere in praedicto casu cessare copulae coniugalis malitiam in loco sacro; sed dico eam cessare non solum ob cessationem obligationis ex lege positiua prouenientis; sed etiam ob cessationem obligationis ex lege naturali deriuantis; nam etiam aliquando legis ipsius naturalis cessat obligatio, quando ex circumstantijs materia ipsa moraliter mutatur, quod accidit in praedicto nostro casu, quia copula illa absq. urgente necessitate in loco sacro continet virtualem contemptum, & irre-

& irreuerentiam loci sacri; adueniente vero necessitate, cessat praedictus contemptus, ac loci sacri irreuerentia, vnde cessat naturalis illa deformitas, & malitia illius copulae, vt optime l. c. animaduertit Suarez.

9 Colligo, quod diximus de Copula coniugali, idem dicendum esse de actionibus alijs Ecclesiae pollutiuis, simulque grauior intrinsece malis: nam eadem militat ratio in omnibus; licet enim in loco sacro deformes sint, non solum ex prohibitione Ecclesiae; sed etiam ex natura rei in eo loco; tamen in omnibus cessare potest haec deformitas, & intrinseca malitia, si cesset in iisdem & prohibitio, & etiam contemptus ille, saltem virtualis, loci sacri, propter quem contemptum tales sunt. nam propter ipsarum circumstantiarum mutationem mutatur etiam aliquando rerum malitia, quando eae circumstantiae sunt illius materia, vt diximus de praedicta copula coniugali in loco sacro intrinsece mala, vel non mala, & circumstantijs.

CAPUT XIII.

An polluere Ecclesiam sit proprie Sacrilegium.

SUMMARIUM.

Multa dicuntur sacrilegia, quae proprie talia non sunt, num. 1.

Sacrilegium triplex Etymologia, n. 2.

Sacrilegium quid primo, & principaliter significet. ibid.

Sacrilegij definitio quanam sit. ibid.

Satis est ad Sacrilegium, si violans rem sacram, quantum est in se, eam violet; licet ipsa non violetur. ibid.

Rerum sacrarum aliae proprie, aliae improprie tales sunt, n. 3.

Sacrilegia item alia proprie, alia improprie talia sunt. ibid.

Deus proprie distinguitur à re sacra, & irreuerentia immediate in Deum tendens non est proprie sacrilegium; sed potius Irreligiositas. ibid.

Res sacrae proprie quid sit. ibid.

Sacrilegium proprie quid sit. ibid. & n. 7.

Res tantum publice Deo dicata dicitur proprie sacra in foro externo. ibid.

Violatio rei etiam priuate Deo dicata videtur in rigore Theologico sacrilegium. ibid.

Polluere Ecclesiam est proprie sacrilegium, n. 4.

Polluere Ecclesiam refertur ad secundum sacri-

legij genus, in quo secundum rerum sacrarum genus violatur. ibid.

Tria sunt rerum sacrarum, & inde etiam sacrilegij genera, & quae. ibid.

Leges dicuntur res sacrae, & legum violatores sacrilegi, n. 5.

Legum transgressio non est proprie, & immediate legum violatio. ibid.

In legum transgressione fit iniuria immediate non legi; sed legislatori potius. ibid.

Leges improprie tantum sacrae dicuntur. ibid.

Legum violatio improprie dicitur sacrilegium. ibid.

Lex Diuina videtur proprie sacra, n. 6.

Verbum Dei, & Sacra Scripturae proprie est res sacra, n. 7.

Verbum Dei adulterare, pervertere, &c. est proprie sacrilegium. ibid.

Verbo Dei non obedire non est proprie illud violare, vel indigne tractare. ibid.

Omne peccatum in Ecclesia commissum est aliquale sacrilegium, n. 8. & 9. remiss.

Polluere Ecclesiam est sacrilegium, etiamsi violatio rei sacrae directe, & formaliter non intendatur, dummodo aduertatur, & libere fiat, n. 10.

Violatio rei sacrae est sacrilegium, etiamsi ea fiat ob alium finem, & utilitatem. ibid.

1 Aduerto 1. licet ex supra dictis satis constare videatur, loci sacri pollutionem ex multiplici capite sacrilegam dici posse, cum iam id intrinsece, extrinsece, & quasi effectiue contra loci sacri ius, ac reuerentiam esse dixerimus; nihilominus, cum multa dicantur sacrilegia, quae proprie sacrilegia non sunt, vt infra patebit, idcirco aperte hic discutendum esse, num actus polluendi Ecclesiam sit proprie sacrilegus. Vnde

2 Aduerto 2. quicquid sit, an Sacrilegium primo, & principaliter significet furtum rei sacrae, quasi sit rei sacrae legium; sublegere enim vt auctor est Seru. in 9. Eclog. Virg. est furari, vnde, & sacrilegus, inquit, qui sacra legit, id est, furatur, & hoc ipsum etiam tradit Isidor. Etymolog. l. 10. c. 18. Paul. Iureconsult. in L. Sacrilegij, ff. ad Legem Iuliam peculatus, D. Th. 2. 2. q. 99. art. 1. Turcremat. in c. 3. 17. q. 4. Decian. Tract. Crimin. p. 2. l. 6. c. 14. num. 9. & alij communiter, quod valde mihi placet, licet postea vocis significatio extensa sit ad eam sacrilegij latitudinem, quam mox dicemus: siue Sacrilegium sit, & dicatur, quasi Sacrae legis lesio secundum Laurentium, vt videre est apud Syluest. Verb. Sacrilegium, in princip. Molfes. in Sum. p. 1. tr. 11. c. 7. num. 17. & Fran. Ghetium Verb. Sacrilegium, num. 1. siue etiam Sacrilegium dicatur, quali

Sacri ledium, prout dixit *Innoc. in Cap. Cum pro causa*, de sentent. Excommunicat. num. 1. *Bald. in L. si nondum*, num. 4. *C. de Furt. Ant. de Butr. in prædict. Cap. Cum pro causa*, & alij multi, eo quod significare videatur quamcumq. rei sacræ lesionem: certe hic per *Sacrilegium* significari quamcumq. rei sacræ violationem, i. omnem iniuriam, & irreuerentiam in rem sacram; sic enim *Sacrilegium* definit *Glossa* communiter tam à Canonistis, quam à Theologis recepta in *Cap. Sacrilegium*, 17. q. 4. & *D. Th. 2. 2. q. 99. art. 1.* etiam si nihil prædicta rei sacræ violatio noceat ei, cui irreuerentiam exhibet; quia, quantum est in se, rem sacram violat, quamuis ipsa non violetur, vt egregie dixit *Viguer. Sacri. Institut. cap. 5. §. 6. Ver. 8. in princip. & Carb. in 2. 2. q. 99. art. 1. in fin.*

3 Aduerto 3. sicuti rerum aliæ proprie, aliæ improprie Sacræ dicuntur, ita consequenter rerum sacrarum violationem aliam proprie, aliam improprie *Sacrilegium* appellari. Vnde, cum multæ res similitudinarie tantum, & largo modo sacræ vocentur; multa etiam sacrilegia similitudinarie tantum, & largo modo talia nominantur. exempli gratia, quia res sacra stricte, & proprie distinguitur à Deo, & est illa, quæ diuino cultui specialiter dicata est; late vero, & improprie completitur etiam Deum ipsum, idcirco *sacrilegium* improprie, & late sumptum completitur etiam irreuerentiam directe, & immediate Deo exhibitam (quæ tamen potius Irreligiositas est) ita, vt propterea ab auctoribus abusue, & largo modo omne peccatum contra religionem *sacrilegium* nonnunquam dicatur; proprie autem, & stricte *sacrilegium* est vitium à reliquis distinctum, quia per illud immediate violatur res Deo dicata, quæ inde facta est quodammodo Diuina, & quasi peculiaris Dei possessio, non autem immediate ipsi Deo in se iniuria irrogatur; sed tantummodo mediate: irreuerentia enim, seu violatio rei Deo dicatæ ad Deum refertur, & in Deum redundat, quo pacto *sacrilegium* est speciale peccatum religioni oppositum, de quo hic loquimur. ita *Suar. de relig. tom. 1. tr. 3. l. 3. ante Cap. 1. Filiuc. tr. 24. cap. 9. num. 20. Laym. l. 4. tr. 10. c. 7. Less. l. 2. c. 45. dub. 2. num. 7.* Dixi autem rem sacram proprie esse eam, quæ peculiariter Diuino cultui dicata sit, nec distinxit, an res publice tantum, vel etiam priuate Deo dicatæ, sacræ proprie dici queant, quia, licet secundum iura, & pœnas externi fori *sacrilegium* intelligatur tantum, quando irreuerentia committitur contra res publice Deo dicatas, scilicet, publica Ecclesiæ auctoritate, *L. in tantum, ff. de rerum diuis. Petr.*

Greg. Tolos. lib. 33. Syntagm. c. 14. Suar. l. c. c. 2. num. 1. tamen in rigore Theologico etiam, violatio rei priuate Deo dicatæ videtur verum *sacrilegium*, vt bene aduertit *Theaur. in Prax. Ecclesiast. p. 2. Verb. Sacrilegium, c. 1.* cum alijs apud ipsum.

4 Dico Polluere Ecclesiam esse proprie *sacrilegium*: cum enim triplicia tantum sint proprie ad Diuinum cultum deputata, Personæ sacræ, Loca sacræ, & Res aliæ sacræ, vnde triplex etiam *sacrilegij* species oritur iuxta triplicem prædictorum factorum violationem, vt passim docent *Theologi cum D. Th. l. c. art. 3. Summistæ, Verb. Sacrilegium, & Canonistæ in Cap. Sacrilegium, 17. q. 4.* Polluere locum sacrum ad secundam *sacrilegij* speciem spectat, vnde expressissime id inter sacrilegia recensent *Viguer. l. c. Decian. Tract. Crim. p. 2. l. 6. c. 24. num. 7. Suar. de relig. tom. 1. tr. 2. l. 3. c. 2. num. 1. Filiuc. tr. 24. c. 9. num. 235. Less. l. 2. c. 45. dub. 3. num. 13. Laym. l. 4. tr. 10. c. 7. num. 8. Mazzuchel. de Casib. referu. disp. 2. c. 6. num. 87. Fr. de Lugo de Sacram. l. 5. c. 6. num. 84. & cum quamplurimis alijs Del Bene de Immunit. p. 1. c. 2. dub. 2. sect. 17. num. 1. & seq.*

5 Dices 1. si polluere Ecclesiam esset proprie *sacrilegium* eo, quoad sit violatio rei sacræ, sequeretur omnem quoque transgressionem legis Diuinæ, immo etiam Ecclesiasticæ, & Humanæ esse proprie *sacrilegium*, quia leges sunt sacræ, *L. Leges, C. de legibus.* & legem lædentes sacrilegi vocantur, *L. vnic. C. De crimine sacrileg. & Gloss. in cap. 3. 17. q. 4.* vnde sic omne peccatum esset proprie *sacrilegium*, quod videtur absurdissimum.

5 Respondeo Leges Dei, vel ministrorum, eius, non esse obiectum proprium, directum, & immediatum, quod irreuerenter tractetur in legum prædictarum transgressionem; sed improprie tantum eas dici violari, quatenus quod illæ imperant, ab illarum transgressoribus non obseruatur. vnde directe, & immediate irreuerentia prædicta, quæ in legum transgressionem reperitur, tendit in legislatorem potius, quam in legem ipsam. In *sacrilegio* autem proprio irreuerentia directe, & immediate tendit in rem Deo dicatam; licet subinde etiam ea redundet in Deum ipsum, cui talis res dicata est; modo iam superius explicato. Dicuntur ergo leges improprie tantum sacræ, earumque læsio improprie tantum *sacrilegium* appellatur, vt bene dixit *Decian. tract. criminal. p. 2. l. 6. cap. 15. num. 9. & sequentibus vsq. ad finem cap.* vbi directe, ac erudite quamplures alios *sacrilegij* improprie dicti modos recenset omnino dignos, qui videantur.

CAPVT XIV.

An polluere Ecclesiam sit semper *Sacrilegium* graue.

SUMMARIUM.

Peccatum aliquod potest esse in genere Sacrilegij leue, licet per se in alio genere sit mortale, num. 1.
Sacrilegium ex genere suo est peccatum mortiferum, etiamsi absit formalis contemptus rei sacræ, nu. 2.
Sacrilegium aliquando sit leue, aliquando graue remanet, & quotupliciter, n. 3.
Polluere Ecclesiam est Sacrilegium mortale, num. 4.
Affertur ratio, cur Polluere Ecclesiam videri possit nullum, vel leue Sacrilegium, n. 5.
Satis sit obiectioni, & fundamenti falsitas aperitur, n. 6.
Affus polluendi Ecclesiam est ex hoc precise grauius sacrilegus, etiamsi nullam aliam aliunde deformitatem haberet, n. 7.

6 Dices 2. Lex diuina, quatenus singulari modo à Deo dictata est, & reputari potest tanquam aliquid Dei, & quasi Reliquiæ ipsius, est instrumentum Diuinum ad sanctificandos cultores Dei, ac proinde res sacra, prout inter res sacras recensentur Sacramenta, ergo saltem omnis legis Diuinæ transgressio, cum sit rei sacræ violatio, non minus erit *sacrilegium*, quam ipsa Ecclesiæ pollutio, quod tamen omnino falsum videtur.

7 Respondeo legem Diuinam, prout est verum Dei Verbum, & Scripturæ Canonice pars, vere rem sacram esse, ac proinde indignam illius tractationem proprie esse *sacrilegium*, prout docuere *Caiet. in 2. 2. q. 99. dub. 2. Suar. de relig. tom. 1. tract. 3. l. 3. c. 6. num. 9. Laym. l. 4. tr. 10. c. 7. num. 13.* & alij multi; sed nego per inobseruantiam legis Diuinæ committi proprie hoc *sacrilegium*, seu hanc irreuerentiam in Verbum Dei; aliud enim est verbum Dei irreuerenter tractare, v. g. illud adulterando, peruertendo, &c. quod proprie *sacrilegium* est; aliud est Verbo Dei non obedire, quod proprie contra religionem non est; sed contra alias virtutes, vt per se patet.

8 Dices 3. Polluere Ecclesiam ex dictis est *sacrilegium*, quia loci sacri reuerentiam lædit; sed omne peccatum in loco sacro commissum illius loci reuerentiam lædit, ergo ibi omne peccatum erit *sacrilegium*, quod dici non debet.

9 Respondeo concedendo omne peccatum in loco sacro commissum esse *sacrilegium* graue, vel leue, generale, vel speciale, prout grauem, vel leuem, generalem, vel specialem irreuerentiam continet in Ecclesiam, vt deinceps, ex cap. seq. patebit.

10 Colligo, quamuis Polluere Ecclesiam sit ex dictis proprie *sacrilegium*, quia rem sacram, hoc est, Ecclesiam violat; necesse tamen non esse, vt qui Ecclesiam violat, directam, & formalem habeat intentionem inhonorandi, seu contemnendi rem sacram, ad hoc vt sit proprie sacrilegus; hoc enim Infidelium, & Hereticorum proprium est; sed satis esse, vt alibi inuimus, si ipsa actio debito Ecclesiæ, vel alijs rebus sacris honori, ac reuerentiæ repugnans libere, & aduertenter fiat, quamuis eadem actio ob alium finem, seu vtilitatem intendatur. ita *Valent. tom. 3. disput. 6. d. 15. pun. 2. Suar. de relig. tom. 1. tr. 3. l. 3. c. 7. n. 1. & Laym. l. 4. tr. 10. c. 7. n. 13.*

1 Aduerto 1. etsi superius dictum fuerit, polluere Ecclesiam esse peccatum graue; tamen adhuc hic queri posse, num tale peccatum graue sit etiam *sacrilegium* graue: fieri enim potest, vt peccatum aliquod per se mortiferum sit, & tamen in ordine ad *sacrilegij* malitiam sit tantum leue *sacrilegium*, vt admonuit *Less. l. 2. c. 45. dub. 4. num. 20. Filiuc. tr. 24. c. 10. num. 260. & supponit Tambur. de Confess. l. 2. c. 7. §. 5. num. 43.*

2 Aduerto 2. peccatum *sacrilegij* ex genere suo esse mortale, quia est contra virtutem Religionis, quæ est excellentissima inter virtutes morales, & in omnibus suis speciebus habet materiam satis grauem, vt per singulas discurrenti facile patere poterit. ita *Caietan. in Summul. Verb. Sacrilegium. Suar. de Relig. to. 1. tract. 3. l. 3. c. 7. nu. 1. Filiuc. tract. 24. c. 10. num. 257.* & alij, siue fiat ex directa intentione contemnendi res sacras, siue solum ex voluntate libera propter alium finem, modo iam prædicto: non enim, vt circumstantia det specialem malitiam, necessaria est formalis intentio; sed sufficit libera voluntas, vt ex 2. 2. constat, & tradit expressissime *Suar. l. c.*

3 Aduerto 3. licet sacrilegium ex genere suo sit graue, & mortale peccatum; tamen aliquando etiam fieri leue, vel ex leuitate materiae, vel ex inaduertentia venialiter tantum culpabili, vt docent *Suar. l.c. num. 2. Filiuc. l.c. num. 258. Valenz. tom. 3. disp. 6. quaest. 15. pun. 2. Zecch. in summ. p. 2. c. 93. num. 3.* omnes communiter *Summistæ in Verb. Sacrilegium, & Layman. l. 4. tr. 10. c. 7. num. 14.*

4 Dico Polluere Ecclesiam esse Sacrilegium graue, ac mortale: constat enim esse sacrilegium, ac exinde ex genere suo esse mortale; sed non constat id leue esse, neq. ex leuitate materiae, neq. ex inaduertentia, vt suppono; atq. ita in terminis, vt aiunt, terminantibus statuit *Filiuc. l.c. nu. 260. Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 15. nu. 22. Suar. de Relig. tom. 1. tr. 2. l. 3. c. 2. num. 5. in fin. Tamburin. de Confess. l. 2. c. 7. S. 5. num. 36. Vasq. tom. 1. in 1. 2. disp. 98. c. 3. num. 6. Pontius de Matrim. l. 10. c. 10. num. 15. Del Bene De Immunit. Eccles. p. 1. c. 2. dubit. 2. sect. 17. & 18. Fr. de Lugo de Sacram. l. 5. c. 12. num. 85.* & alij cum ipsis.

5 Dices ex *Angel. Verb. Debitum coniugale nu. 35.* per copulam maritalem in Ecclesia habitam, etiam in casu necessitatis, puta, quia coniuges in ea violenter sunt reclusi per longum tempus, polluitur Ecclesia, & nihilominus coniuges tunc non peccant mortaliter, ergo signum est polluere Ecclesiam non esse peccatum, & sacrilegium graue, alioqui coniuges tunc polluendo Ecclesiam peccarent, prout satis consequenter dicebat *Petr. de Palud. in 4. dist. 32. q. 3. apud eundem Angel. l.c.*

6 Respondeo falsum esse, quod Angelus concedit, nimirum, per talem copulam in Ecclesia habitam in tali casu Ecclesiam pollui, vt apertissime dicemus suo loco: vnde corrui totum argumentum; si autem Ecclesia pollueretur, vere grauer peccaretur, & graue fieret sacrilegium: immo Angelus ibidem concedit etiam per pollutionem nocturnam in somnis habitam vere pollui Ecclesiam, quod expressius praedictae sententiae falsitatem ostendit.

7 Colligo, etiam si actus Ecclesiae pollutius non esset per se peccaminosus, & nullam aliam deformitatem haberet, nisi quod res sacra per illum violaretur, & Ecclesia pollueretur, adhuc talem actum Ecclesiae pollutium futurum esse grauer sacrilegium, ac proinde semper polluere Ecclesiam fore ex se graue sacrilegium, vt colligitur ex *D. Th. 2. 2. q. 99. art. 2. ex Carbon. ibid. Sylu. Verb. Sacrilegium, S. Quartum. Ghetio, Verb. sacrilegium, num. 11.* & alijs passim.

CAPVT XV.

An polluere Ecclesiam ita dicendum sit Sacrilegium graue, vtcunque diximus esse peccatum graue.

S V M M A R I V M.

Polluere Ecclesiam ex multiplice capite est peccatum graue, num. 1.

Polluere Ecclesiam hic accipitur, quatenus secum habet Pollutionis effectum, vel saltem indecentiam in tali loco, n. 2.

Multi nullam actionem respectu loci sacri dicunt sacrilegam, nisi ea sit Ecclesiastico iure specialiter ob reuerentiam illius loci prohibita, n. 3.

Polluere Ecclesiam ex ijs omnibus, & singulis capitibus est sacrilegium graue, ex quibus superius diximus esse peccatum graue, n. 4.

Licet polluere Ecclesiam sit aliquando ex triplici capite sacrilegium; tamen semper videtur vnum tantum sacrilegium, n. 5.

ADuerto 1. cum superius dictum fuerit, polluere Ecclesiam esse peccatum graue, tum aliquando intrinsece, seclusa omni positua lege id prohibente, & secluso etiam nocumento, quod ob pollutionis ipsius effectus Ecclesia quodammodo patitur; sed posita tamen loci sanctitate, vt *Cap. 12.* iam probauimus, tum semper extrinsece ob posituam legem grauer id prohibentem, tum etiam semper quasi effectiue, ob graue nocumentum scilicet, quod per pollutionis effectus quodammodo infertur Ecclesiae, vt fusius iam *Cap. 10.* & *11.* explicuimus, cumq. mox etiam asseruerimus Polluere Ecclesiam esse, item sacrilegium graue, iure hic dubitari posse, num polluere Ecclesiam ex omnibus, & singulis ijs capitibus, ex quibus est peccatum graue, sit etiam sacrilegium graue.

2 Aduerto 2. per illud *Polluere Ecclesiam*, de quo hic loquimur, a nobis intelligi actum Ecclesiae pollutium, quatenus pollutius est, seu saltem quatenus semper secum habet malitiam indecentiae in loco sacro ad alia ordinato, & solemniter deputato; non autem quatenus idem actus, praescindendo a praedicta indecentiae malitia, esse potest aliunde grauer peccaminosus: certum enim est tunc talem actum posse esse ex aliquo capite peccatum graue, & ex eo non esse graue sacrilegium.

3 Aduerto 3. facile, & communiter dari ab omnibus, quod polluere Ecclesiam sit graue sacrilegium ex eo capite, quia grauer ab Ecclesia prohibita sint actiones omnes, per quas illa polluetur, & id in reuerentiam, & loci sacri cultum factum fuerit; sed non tam facile, nec a tam multis dari, primo, quod polluere Ecclesiam, etiam seclusa Ecclesiae prohibitione, sit aliquando graue sacrilegium ex eo capite, quia aliqua actiones loci sacri pollutiue in eo factae grauer sint indecentes ex natura rei; putant enim multi specialem, & grauem sacrilegij malitiam non nisi ex Ecclesiae prohibitione oriri, & ad rationem sacrilegij necessario requiri, vt actio debeat specialiter ob reuerentiam loci sacri esse prohibita: quod in primis, licet subobscure, tenuisse visus est *Caetan. 2. 2. q. 99. ad 5. dub. item tom. 1. opusc. tract. 31. necnon 1. 2. q. 7. tum aperte Sot. de Inst. et Iur. l. 2. q. 4. art. 3. sed ais. V. ff. in summ. quaest. 4. quer. 196.* & alij multi apud *Suar. de relig. tom. 1. tr. 2. l. 3. c. 3. num. 3.* & plures etiam apud *Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 15. nu. 5.* qui id ipsum sentit, quam opinionem nouissime etiam secutus est *Th. Del Bene de Immunit. Eccles. p. 1. c. 2. dubit. 2. sect. 19. num. 9.* secundo, quod polluere Ecclesiam ex hoc capite solum, quia graue quasi nocumentum asserat Ecclesiae modo superius explicato, sit etiam sacrilegium graue: ex hoc enim capite non tam grauem aliqui malitiam agnoscunt, vt ob id praecise graue sacrilegium committi concedant.

4 Dico polluere Ecclesiam esse sacrilegium graue ex omnibus, & singulis ijs capitibus, ex quibus supra diximus id ipsum esse peccatum graue: patet autem hoc ex eo, quod polluere Ecclesiam, sicuti ideo est peccatum graue, primo, quia graue nocumentum quodammodo asserat Ecclesiae, secundo, grauer est ob Ecclesia prohibitum, & tertio, aliquando etiam, his seclusis, habet ex se grauem indecentiam, & repugnantiam cum Ecclesiae sanctitate; ita indidem est etiam sacrilegium, quia semper illud peccatum graue grauer violat rem sacram, nimirum Ecclesiam, dum grauem illi irreuerentiam, iniuriam, & quasi nocumentum infert, vt ex supra dictis constat.

5 Colligo polluere Ecclesiam, licet sit sacrilegium graue, tum quia asserat graue nocumentum Ecclesiae illam priuando Diuinorum celebratione, ac Fidelium sepultura, tum quia grauer ledit reuerentiam tali loco ex lege positua, & aliquando etiam ex lege naturali grauer debitam; tamen videri vnum tantum sacrilegium ex triplici quasi fundamento conurgens; non autem triplex sacrilegium,

nec vnum triplici, & graui malitia infectum, vt alibi copiosius explicabimus.

CAPVT XVI.

An polluere Ecclesiam in habitu tantum, & non actu, sit semper etiam Sacrilegium graue.

S V M M A R I V M.

Quid sit polluere Ecclesiam in habitu, & polluere illam actu, num. 1.

Difficultatis huius grauitas, & obscuritas, n. 2.

Polluere Ecclesiam in habitu dupliciter contingere potest, n. 3.

Etiam polluere Ecclesiam in habitu semper est sacrilegium graue, n. 4.

Ecclesia prohibet omnes actiones Ecclesiae pollutias siue occultas, siue publicas. ibid.

Actus Ecclesiae pollutius, etiam occultus, sunt in Ecclesia indecentes. ibid. & n. 8.

Ecclesia actibus tantum publicis Ecclesiae pollutius pollutiois actualis impedimentum adiunxit, quasi in poenam. ibid.

Falsum est actum Ecclesiae pollutium esse eatenus tantum sacrilegium, quatenus polluit Ecclesiam, n. 6.

Actus Ecclesiae pollutius, etiam seclusa actuali pollutione Ecclesiae, est aliunde sacrilegus grauer. ibid.

Actus Ecclesiae pollutius non sunt ita sacrilegi, quia pollunt Ecclesiam, vt illam pollunt, quia sunt alias sacrilegi. ibid.

Actus occultus sepeliendi Paganum, vel Excommunicatum non est aliunde graue sacrilegium, nisi quia grauer est ab Ecclesia prohibitus in reuerentiam loci sacri, n. 7.

Ecclesia prohibuit actus Ecclesiae pollutios non in ordine tantum ad fugiendum effectum pollutionis actualis; sed ad illorum turpitudinem indicandam, & quodammodo puniendam, n. 8.

Effectus pollutionis non inducerentur ab Ecclesia, nisi ob graue sacrilegium. ibid.

Actus occultus participant naturam actuum interiorum iuxta Caramuel, n. 9.

Ecclesia nequit interdicere actus interiores ex eodem, ibid.

Quare Ecclesia, siue queat, siue nequeat, nolit interdicere actus internos, n. 10.

Quinam dicantur actus per accidens occultus, licet exteriores. ibid.

Ecclesia punire potest, & de facto punit per lata sen-

sententia penas actus omnes exteriores, licet per accidens occultissimos. ibid.

Actus externus, licet alijs occultissimus, saltem operanti est notus, vt externus. ibid.

Cur aliqua actiones potius, quam aliae turpiores, Ecclesiam polluant, n. 12. remiss.

Disputare, num Ecclesia habitualiter polluta, & non actu, dicenda sit polluta, nec ne, est questio de nomine, n. 13.

Ob occultam Clerici percussorem excommunicatus quis est; sed non vitandus ante criminis notorietatem. ibid.

Idem proportionaliter dici potest de Ecclesia in habitu tantum polluta. ibid.

Aduerto 1. Ecclesiam tunc dici à multis in habitu pollutam, quando in ea data est sufficiens causa Ecclesiasticae pollutionis actualis, licet ista actualis pollutio ob defectum publicitatis (quae est conditio necessaria ad actualem praedictam pollutionem, vt infra videbimus) secuta non sit; tunc autem dici actu pollutam, quando post datam pollutionis causam, & post illius publicitatem, Ecclesia ita reipsa, & actualiter habetur pro polluta, vt tunc ibi Diuinae laudis organa suspendantur, & reconciliatione indigeat, qua antea, etiamsi ibi actio ex se Ecclesiae pollutiua, sed adhuc occulta, praecessisset, non indigebat. & ita in primis locutus est aperte Suarez de Relig. tom. 1. tr. 2. l. 3. c. 7. num. 4. apertius Fran. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 12. n. 86. & 87. in fin. & apertissime Th. Del Bene de Immunit. Ecclesiast. p. 1. c. 2. dub. 2. sect. 17. num. 4. & 5.

Aduerto 2. licet ex praedictis difficultatis huius solutio satis erui potuisset; tamen singillatim eam hic discutiendam esse, tum vt aduersariorum, qui & numero, & auctoritate plurimum valent, obiectionibus diffusius, ac distinctius respondere valeamus, tum etiam ne difficultatem in primis grauem hucusque implicite tantum tactam praeterisse potius, quam proposuisse, nedum pertractasse, videbimus.

Aduerto 3. cum Polluere Ecclesiam in habitu dupliciter contingere possit, primo per actiones Ecclesiae pollutiuas, & grauius in se ipsis culpabiles, quales sunt Homicidium, & Sanguinis, ac Seminis effusio in Ecclesia, cum peccato mortali; secundo, per actiones Ecclesiae pollutiuas; sed leuiter ex se culpabiles, quales sunt Infidelis, & Excommunicati sepultura, dupliciter etiam agitari posse praedictam difficultatem, nimirum respectu primi, & secundi modi, quo habitualis Ecclesiae pollutio contingere potest.

Dico polluere Ecclesiam in habitu siue per actiones grauius intrinsece malas, siue etiam per actiones leuiter tantum intrinsece peccaminosas, (dicimus autem rem intrinsece malam modo iam superius explicato) esse sacrilegium graue. Quo ad primum pollutionis habitualis modum conclusio iam patet in primis ex eo, quod tales actiones grauius intrinsece culpabiles, seclusa positua prohibitione, & actuali Ecclesiae pollutione, ac proinde etiam occulte in Ecclesia factae, continent malitiam sacrilegij grauis contra reuerentiam tali loco debitam iure naturali, vt superius diximus, & ob hanc rationem expresse docent Suarez de Relig. tom. 1. tr. 2. l. 3. c. 7. num. 4. Raphael della Torre 2. 2. q. 99. art. 2. disp. 7. Fran. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 12. nu. 84. & Candidus tom. 2. disquis. 24. art. 23. dub. 38. num. 40. Quo ad vtrumque autem modum eadem conclusio constat ex eo, quod omnes actiones Ecclesiae pollutiuae (siue grauius, siue leuiter iure naturali debitam Ecclesiae reuerentiam laedant) iure positua Ecclesiastico grauius prohibentur sunt ob eiusdem loci reuerentiam, ac proinde grauius male, ac grauius sacrilege sunt; neque enim Ecclesia solum prohibet actus illos in loco sacro fieri publice; sed simpliciter prohibet ibi fieri ob eorum indecentiam in tali loco; quamuis ad euitandos scrupulos, & molestias, vt optime dixit Fr. de Lugo l. c. num. 85. noluit Ecclesiam actualiter pollui ita, vt reconciliatione indigeat, nisi actus illi Ecclesiae pollutiui publicentur, & ex habitu, ac potentia fiant actu, & effectiue pollutiui. & ita docent ob hanc tantum posituam Ecclesiae legem tales actus Ecclesiae pollutiuos prohibentem, etiamsi ij actus, occulti sint, Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 15. num. 11. cum Paludano, D. Antonino, Adriano, Tabiena, & Nauarro ab eodem ibidem citatis. Fagundes praecip. 2. l. 4. c. 4. num. 24. Bonac. de Matrim. q. 4. punct. vlt. num. 7. Card. de Lugo de Penit. disp. 16. num. 462. Less. l. 4. c. 3. num. 86. Trullench. l. 6. Decal. c. 1. dub. 7. nu. 7. in fin. Azor. tom. 3. l. 3. c. 31. q. 6. Dian. p. 1. tr. 7. resol. 19. & 26. p. 7. tr. 11. resol. 31. & p. 9. tr. 9. resol. 5. Machuchel. de Casib. Reser. disp. 2. c. 6. diff. 5. nu. 100. & seq. Machad. de perfecto Confess. tom. 1. l. 2. par. 3. tr. 4. docum. 3. num. 11. Tamburin. de Confess. l. 2. cap. 7. §. 5. num. 36. Th. Del Bene de Immunit. Eccles. p. 1. c. 2. dub. 2. sect. 17. per totam, & Serra tom. 2. in 1. 2. D. Th. q. 62. art. 2. dub. 2. contra Vasquez in 1. 2. tom. 1. disp. 98. c. 3. num. 6. Basil. Pontium de Matrim. l. 10. c. 10. num. 15. Caramuel. in Reg. D. Benedic. disp. 66. num. 1017. Tolet. l. 5. c. 8. Graff. Decision. Aurear. p. 1. c. 48. num. 26. Coninch. de Sacram. q. 83. art. 3. dub. nu. 230.

Ca-

Caspensem in Curs. Theolog. tom. 1. tr. De peccatis, disp. 2. sect. 3. num. 20. & aliquot alios.

Dices 1. Actus Ecclesiae pollutiuius in tantum est sacrilegium, in quantum polluit Ecclesiam; at Ecclesia non polluitur per actum Ecclesiae pollutiuum, quando est occultus, ergo talis actus occultus, licet alioquin Ecclesiae pollutiuius, idest, sufficiens polluere Ecclesiam, non est sacrilegium.

Respondeo tantum, & totum hoc Aduersariorum argumentum, & fundamentum statim corruere, si negetur maior propositio: falsum enim est ex dictis, quod actus Ecclesiae pollutiuius ideo tantum sit sacrilegus, quia polluit Ecclesiam, cum semper adhuc extrinsece, i. contra posituam Ecclesiae legem, & aliquando etiam intrinsece, i. contra naturalem legem, actus Ecclesiae pollutiuius sit grauius sacrilegus modo superius explicato: immo actus Ecclesiae pollutiuius non est adeo sacrilegus, quia polluit Ecclesiam, vt polluit Ecclesiam, quia est alius sacrilegus (licet non omnes actus sacrilegi in Ecclesia facti polluant Ecclesiam) vel intrinsece, vel extrinsece, vt antea dictum est.

Dices 2. Polluere Ecclesiam in habitu per occultam sepulturam Excommunicati, vel Infidelis non habet malitiam sacrilegij ex eo, quod actu polluat Ecclesiam, quia non polluit actu Ecclesiam, nisi talis actio publicetur; sed neque sacrilegij malitiam habet ex eo, quod sit alioquin grauius intrinsece malum contra debitam Ecclesiae reuerentiam ex naturali iure, ergo solum potest esse sacrilegium ex eo, quod sit grauius ab Ecclesia prohibitum in reuerentiam, & cultum loci sacri; sed Ecclesia prohibuit tantum illas actiones in ordine ad actualem loci sacri pollutionem, non ad habitualement, ergo non semper polluere Ecclesiam in habitu est sacrilegium graue.

Respondeo concedendo primum argumentum cum sua conclusione, & negando subsumptum in secundo: non enim Ecclesia prohibuit tales actiones ex eo, quod illae secum trahant, quasi poenam, talem effectum pollutionis; sed verius ob turpitudinem, & indecentiam talium actionum in loco sacro eas prohibuit, & illis hanc veluti poenam, & censuram quandam adiunxit, nimirum, ne ibi diuina celebrarentur, vbi ea factae fuissent: cum autem praedicta actionum turpitudine reperiatur in illis ipsis actionibus siue publicis, siue occultis, inde factum est, vt ea grauius prohibita fuerint ob reuerentiam loci sacri, & inde, si in eo fiant, grauius sacrilegae sint; namque non induceretur talis pollutionis effectus, nisi propter graue sacrilegium contra loci sancti-

tatem commissum, nec illud committeretur in his actionibus intrinsece leuiter tantum malis, nisi praecessisset grauis prohibitio talium actionum ob reuerentiam loci sacri ab Ecclesiastica potestate dimanans. Quare praedictae actiones non constituuntur sacrilegae primario per ordinem ad talem poenam; sed per prohibitionem Ecclesiae, vnde illas in Ecclesia perpetrare est Ecclesiae reuerentiam violare, quod sacrilegium est, & Ecclesiam manere pollutam huius sacrilegij, quod prius supponitur, effectus est, vt bene docent inter alios pro nobis citatos Fr. de Lugo, & Th. Del Bene l. c.

Dices 3. Polluere Ecclesiam in habitu tantum, & non actu, aliquando non est aliunde sacrilegium graue ex dictis, nisi ex prohibitione graui Ecclesiae, quae tales actiones Ecclesiae pollutiuas, idest, sufficientes ad Ecclesiam polluendam, grauius prohibuit; sed Ecclesia, vt interdicere nequit interiores actus, ita neque exteriores occultos, quia eandem rationem participant iuxta Caramuel in Reg. D. Benedic. disp. 66. n. 1017. & 1018. ergo polluere in habitu Ecclesiam non est semper sacrilegium graue, quod superius affirmauimus.

Respondeo negando minorem: licet enim Ecclesia vel nequeat, vel nolit, eo quod id suauis Ecclesiae gubernationi minime expedire videatur, interdicere, & punire interiores actus in foro externo, vt communiter docent Theologi, & Canonistae apud Sanch. in Decal. l. 2. c. 8. tamen quando actus exterior est, ac proinde de se aptus peruenire ad aliorum notitiam; licet per accidens non perueniat, ab Ecclesia interdicti, & puniri potest, & aliquando de facto punitur, maxime per poenas latae sententiae, quia de facto etiam talis actus saltem operanti est extrinsece notus, vt cum communiore etiam sententia docent Vgolus. de Censur. tab. 1. c. 9. §. 12. num. 6. Simanc. de Cathol. Instit. tit. 42. num. 7. Vasq. 1. 2. q. 96. art. 5. disp. 169. c. 2. num. 23. & plurimi alij cum Puerono in Bull. Cæna c. 1. num. 112. & Sanch. l. c. nu. 6. vnde in nostro casu apud Caramuel l. c. non dicunt, quod Ecclesia non potuerit occultam praedictam Ecclesiae pollutionem; & habitualement interdicere; sed quod noluerit; ipse autem Caramuel ait se nihil definire; sed, cum Ecclesia tales actiones ob illarum indecentiam in loco sacro prohibuerit absolute, eque actiones etiam occultae indecentissime fiant in Ecclesia, ab ea tam occultas, quam publicas prohibitas fuisse dicendum est, licet non omnibus eandem quasi poenam actualis pollutionis adiunxerit, vt saepius diximus.

11 Dices 4. Si Ecclesia prohibuisset tales actiones Ecclesiae pollutivas ob illarum indecentiam in tali loco, & non potius, quia illae polluant Ecclesiam, prohibuisset potius sub eadem quasi poena, & veluti censura alias actiones in Ecclesia indecentiores, & turpiores, puta, inhonestissimos tactus, Eucharistiae corruptionem, & similia, ergo tales actiones Ecclesiae pollutivae potius prohibitae sunt ob hunc effectum, videlicet, quia polluant Ecclesiam, quam ob illarum indecentiam in loco sacro.

12 Respondeo hanc ipsam difficultatem urgere contra aduersarios; adhuc enim ipse dico, cur ea potius actiones, & non aliae turpiores, & indecentiores in loco sacro, illum polluant? cur illae, & non aliae habent hunc polluentium effectum, & quasi censuram secum? Verum, cur in Ecclesia his potius actionibus, quam alijs; Ecclesia hunc effectum polluentium locum sacrum adiunxit, dicemus *Disput. 3. c. 3.*

13 Colligo disputationem illam, an Ecclesia per actiones Ecclesiae pollutivas; sed occultas, vere dici possit polluta, nec ne, esse de nomine, cum iam constet non esse pollutam in foro externo, & quo ad prohibitionem Divina celebrandi in ea, nec proinde eam indigere reconciliatione; esse autem pollutam in foro interno quo ad sacrilegium contra reverentiam Ecclesiae debitam, & ante Deum ipsum, ita ut, si postmodum accedat delicti publicatio, statim etiam in foro externo, & in opinione hominum habenda sit pro polluta, & reconciliatione opus sit, antequam in ea Divina licite celebrari possint. Quare, sicuti quis ob occultam Clerici percussorem excommunicationem incurrit, licet non sit vitandus antequam ea percussio notoria sit, ita in casu nostro Ecclesia per occultam actionem Ecclesiae pollutivam dici potest polluta; sed non prohibentur ibi Divinorum celebratio, & sepultura, donec illa actio Ecclesiae pollutiva publicetur. Dummodo igitur conveniamus in rebus, parum refert, si discordemus in verbis, de quibus hic non disputamus.

CAPUT XVII.

An polluere Ecclesiam in corde tantum fit etiam Sacrilegium graue.

S V M M A R I V M.

Quid sit polluere Ecclesiam in corde tantum, num. 1.

Dupliciter quis potest Ecclesiam polluere in corde, videlicet, vel per desiderium, vel per delectationem, num. 2.

Uterque modus praedictus polluentium Ecclesiam potest esse, vel absolutus, vel conditionatus.

Delectatio duplex est, alia appetitus rationalis, alia appetitus sensitivi. *ibid.*

Delectatio voluntatis potest esse de obiecto conditionato; Delectatio vero appetitus sensitivi semper versatur circa obiectum omni conditione destitutum, & quare. *ibid.*

Gaudium de Ecclesiae pollutione duplex esse potest, vel de re ipsa cogitata, vel de ipsamet rei cogitatione, n. 3.

Gaudium de cogitatione ipsa dupliciter haberi potest, vel directe, vel reflexe. *ibid.*

Polluere Ecclesiam in corde tantum per absolutum desiderium talis pollutionis est sacrilegium graue, n. 4.

Actus efficaces voluntatis sunt eiusdem malitiae, cuius est illorum obiectum. *ibid.*

Polluere Ecclesiam in corde tantum per desiderium talis pollutionis, non absolutum; sed conditionatum, pro varietate conditionis appositae modo eandem, modo diuersam, modo nullam habet malitiam, n. 5.

Desiderium absolutum exponi solet per Indicativum, volo; conditionatum vero per optativum, aut subiunctivum modum, Vellem. *ibid.*

Qui elicit hunc actum, Vellem polluere Ecclesiam, si v. g. non essem clericus, adhuc sacrilegium graue committit. *ibid.*

Qui elicit hunc alium actum; Vellem fornicari in Ecclesia, si hoc non esset contra Ecclesiae reverentiam, mentalem fornicationem committit; sed non sacrilegium. *ibid.*

Qui vero elicit hunc actum, Vellem polluere Ecclesiam, si hoc non esset peccatum, nullo modo peccat. *ibid.*

Gaudere de Ecclesiae pollutione, quae mala, est eiusdem malitiae, cuius est desiderare talem pollutionem, n. 6.

Gaudere de Ecclesiae pollutione, quae mala, est vel virtualiter praedictae pollutionis malitiam. *ibid.*

Gaudere iuxta praedictum modum de Ecclesiae pollutione potest esse vel absolute, vel conditionate non secus, ac desiderare praedictam pollutionem. *ibid.*

Gaudere de obiecto malo, quae malo, in omni materia malum est. *ibid.*

Gaudere iuxta praedictum modum de aliquo obiecto ab eodem accipit suam malitiam. *ibid.*

Gaudere de Ecclesiae pollutione, quatenus est aliquo modo bona, non est sacrilegium, aut peccatum, saltem graue, n. 7.

Dupliciter id contingere potest. *ibid.*

Quomodo id ipsum valeat etiam in materia luxuriae. *ibid.*

Gaudere, seu delectari, non de ipsa Ecclesiae pollutione.

tionem; sed de ipsamet talis pollutionis cogitatione, speculatione, vel cognitione, non est ex se sacrilegium, aut peccatum ullum, n. 8.

Per accidens potest id esse graue peccatum, & sacrilegium. *ibidem.*

Delectari morose de actu Ecclesiae pollutivum in materia venerea est ex se peccatum graue; sed non sacrilegium, n. 9.

Sed de actu Ecclesiae pollutivum in materia non venerea non est ex se peccatum. *ibid.*

Delectatio morosa grauis de re venerea est peccatum graue; levis vero leue. *ibid.*

Delectatio morosa venerea quandonam grauis, vel levis dici possit. *ibid. remiss.*

Delectatio morosa in rebus venereis est inchoatio pollutionis. *ibid. & n. 34.*

Quomodo distinguatur delectatio in materia luxuriae a delectatione in alijs materijs. *ibid.*

Delectatio sensitiva, licet morosa, in materia non venerea non est ex se graue peccatum. *ibid.*

Appetitus sensitivus sibi aliquos DD. potest esse de obiecto sub aliqua conditione, & quare. *ibid.*

Praedicta doctrina non videtur vera, et quare. *ibid.*

Delectationes omnes morosae, licet venereae, sunt ex se eiusdem speciei; nec variantur specie ex circumstantijs obiecti. *ibid.*

Voluntas consentiendo delectationi de aliquo obiecto id facit per actum ex se independentem ab illo, quo obiectum ipsum intendit. *ibid.*

Delectatio appetitus sensitivi quandonam dicitur morosa. *ibid.*

Vnde dicitur morosa, & a quamam mora. *ibid.*

Polluere Ecclesiam per actus internos desiderij non est prohibitum ab Ecclesia, n. 10.

Voluntas sit sacrilega ab obiecto voluto sacrilego, siue illud sit sacrilegium ex iure naturali, siue positivo, n. 11.

Sacrilegium mentale bene dicitur sacrilegium extrinsecus, & obiectivum. *ibid.*

Qui desiderat in Ecclesia fornicari extra illam, nullum committit sacrilegium, saltem graue, n. 12.

Cur desiderans fornicari in Ecclesia, licet id desideret extra Ecclesiam, sit sacrilegus, n. 13.

Circumstantia obiecti in desiderio sit pars obiecti voliti. *ibid.*

Multae actiones, quae in se videntur turpiores, & indecentiores in Ecclesia, quam desideria, non sunt sacrilegia grauia, n. 14.

Desiderium obiecti sacrilegi obiectivum, non autem entitativum, est grauius sacrilegium, n. 15.

Negari potest, quod dentur actiones intrinsece male ante omnem prohibitionem divinam, n. 17.

Si Deus tolleret suam prohibitionem, tolleretur secundum aliquos omnem malitiam moralem. *ibid.*

Aliqua esse mala, quia prohibita, & aliqua prohibita, quia mala, quomodo intelligendum sit. *ibid.*

Desiderium pure conditionatum, etiam si conditio appositae impossibilis sit a parte rei; tamen non

proinde sit absolutum. *ibid.*

Propensio inefficacis voluntatis in obiectum grauius malum non est ex se graue peccatum. *ibid.*

Quandonam conditio appositae, si sit impossibilis, habeatur pro non appositae. *ibid.*

Velle mentiri, si mendacium liceret, non est Velle, quod mentiri sit licitum, num. 19.

Velle, quod fornicatio, vel mendacium licita fiat, & natura ordo mutetur, quomodo non semper sit peccatum. *ibid.*

Quomodo quis possit gaudere de Ecclesiae pollutione, qua mala, n. 21.

Gaudium de opere malo, non quae malo, aliquantulum tantum amplecti videtur operis malitiam, et ad summum leue tantum est ex se peccatum. *ibid.*

Gaudere de opere malo; sed non quae malo, ex se leuiter im allicit ad operis ipsius intentionem. *ibid.*

Voluntas per merum gaudium de opere malo; sed sub aliqua ratione non mala, nec explicite, nec implicite fertur in operis malitiam, n. 25.

Gaudere de opere malo non est per se causa operis, nec prohibetur per prohibitionem operis, n. 27.

Cur desiderans opus malum, eo ipso contrahat omnem operis malitiam; non autem de eod. opere gaudens, nisi gaudeat de eo, quae taliter malo, n. 28. et 29.

Quid sit proprie gaudium, & quomodo differat a desiderio. *ibid.*

Quomodo possit quis, quae sunt illicita, facere licita. *ibid.*

Delectatio de Homicidio Ecclesiae pollutivum, non quae alteri noxios; sed ex alio motivo non malo, ex se non est peccatum graue, n. 34.

Per accidens ratione periculi fortasse illa potest esse graue peccatum. *ibid.*

Quare delectatio morosa de fornicatione Ecclesiae pollutiva sit ex se peccatum graue. *ibid.*

Quomodo accidat ex natura rei venerea delectatio, & pollutio, simulq. coniungantur. *ibid.*

Quid dicendum sit de desiderijs, gaudijs, & delectationibus circa habituales tantum Ecclesiae pollutionem, n. 35.

Quid etiam de desiderio, gaudio, & delectatione circa desideria, gaudia, & delectationes omnes praedictas. *ibid.*

1 **A**duerto 1. sicuti *Matth. 5. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam moechatus est eam in corde suo, ita non incongrue dici posse, quod, qui Ecclesiam polluere voluerit, iam in corde suo illam polluerit; ac proinde, cum superius de externa tum actuali, tum habituali Ecclesiae pollutione adsum fuerit, nunc etiam de interna, ac mentali Ecclesiae pollutione agendum esse, ut rei, quam tractamus, cognitio vndiq. perfectius eruatur.*

2 Aduerto 2. cum peccata cordis pertineant aut ad delectationes, aut ad desideria, & inde dupliciter Ecclesia involuntate, seu in-

corde pollui queat, videlicet aut per delectationem de tali actu Ecclesiam polluyente, aut per desiderium perpetrandi talem actum Ecclesiae pollutum, vtrumque hunc modum vel absolutum, vel conditionatum esse posse; versari enim potest vterque circa obiectum vel absolutum, vel conditionatum, cumque delectatio vel in appetitu rationali, qui dicitur voluntas, vel in appetitu sensitivo consistere possit, in hoc vnam ab alia differre, quod delectatio voluntatis proprie dicitur gaudium, & est passio, qua quispiam agnoscens se possidere bonum, quod optauerat, ea de re gaudet, vnde gaudium esse potest de obiecto conditionali; delectatio vero appetitus sensitivi semper absolute fertur in obiectum, vt est in se, omni conditione destitutum, quia sic tantum appetitui sensitivo obiectum proponitur à phantasia, quam ille sequitur; sed intellectus, quem voluntas sequitur tam in suis actibus desiderij, quam delectationis, potest apprehendere, & proponere voluntati obiectum conditione vestitum, & à malitia præcisum, quas præcisiones facere non potest imaginatiua, seu phantasia, quæ brutis etiam communis est, vt bene explicat Sanchez in Decal. l. 1. c. 2. num. 32. & seq. Filiuc. tom. 2. tr. 21. c. 8. num. 299. & seq. & optime Caramuel in Reg. D. Bened. disp. 65. num. 1028. et seq. vsq. ad n. 1033. & Bossius de scrupul. n. 149.

3 Aduerto 3. Delectationem ipsam voluntatis de actu Ecclesiae pollutio posse esse vel de tali re illicita, & cogitata, seu apprehensa, vt præsentis, vel de cogitatione, & speculatione ipsa circa talem rem illicitam, quod aut reflexe fit, vt ait Ariaga in 1. 2. tom. 1. disp. 47. sect. 1. num. 1. aut directe etiam, vt ait Sanchez in sum. l. 1. c. 2. num. 7. quando scilicet delectatio est de re cogitata, tanquam mira, & non tanquam mala. sicuti in imagine aliqua delectari quis potest vel de rebus ibi per imaginem expressis, v. g. de venatione, bello, & similibus, vel de imagine ipsa pulcre descripta, quod fuse, & clare docuit Azor. p. 1. l. 4. cap. 5. q. 5. & alij post illum, sed præcipue Lanfranchi Opuscul. Moral. p. 2. Opusculo 19. quod totum est de Delectatione morosa, c. 1. & 4.

4 Dico 1. polluere Ecclesiam in corde tantum per absolutum talis pollutionis desiderium, hoc est, habendo affectum voluntatis ex se efficacem in ordine ad illius pollutionis executionem, quam absolute operans intendit, esse sacrilegium graue. Ratio autem in genere est, quia; vt vniuersi fatentur, voluntatis actus efficaces sūt eiusdem omnino malitiæ, cuius est opus, in quod feruntur, vt videre est apud Sanchez in sum. l. 1. c. 2. num. 1. at obiectum huius desiderij, de quo loquimur,

est sacrilegium graue, vt iam dictum est c. 14. ergo etiam talis obiecti desiderium tale erit: hinc in specie velle absolute polluere Ecclesiam, i. habere desiderium absolutum polluedi Ecclesiam, esse sacrilegium graue docent Megal. Institut. p. 1. l. 5. c. 13. num. 13. qui subdit rationem eam esse, quod inter peccata cordis, & operis nulla sit differentia, Mazuchel. de Casib. reseru. disp. 2. c. 6. diff. 4. num. 99. Nauar. Cap. Consideret, in princip. num. 21. De Panit. dist. 5. & in sum. c. 6. num. 12. Viuald. Candelab. Sacram. p. 1. de Confess. num. 6. Sanchez de Matrim. l. 9. disp. 15. num. 21. & 22. Suar. tom. 1. de Relig. tr. 2. l. 3. c. 7. num. 7.

5 Dico 2. polluere Ecclesiam in corde tantum per desiderium talis pollutionis, non absolutum; sed conditionatum, aliquando non esse ex se peccatum, si conditio præcidat ab obiecto peccatum; aliquando esse peccatum; sed non sacrilegium, si conditio præcidat ab obiecto, non peccatum; sed sacrilegij malitiam tantum: aliquando etiam esse adhuc peccatum, & sacrilegium, si conditio neutrum præcidat ab obiecto. rem exemplis illustremus. Si v. g. Titij voluntas affectu efficaci absolute feratur in Ecclesiae pollutionem, quod consistit in hoc actu: *Volo polluere Ecclesiam absolute*, Titius peccatum, & sacrilegium graue committit, vt ex superiore conclusione patet: Si vero Titij voluntas affectu item efficaci feratur in Ecclesiae pollutionem, nõ absolute tamen; sed per actum conditionatum, qui semper est optatiuus, aut subiunctiuus, vt ait Caramuel l. c. num. 1024. tunc si conditio nõ tollit ab obiecto nec sacrilegij, nec peccati malitiam, prædictum obiectum remanebit adhuc sua pristina sacrilegij grauis, & inde etiam eam malitiam refundet in actum efficacis voluntatis, cuius est obiectum; vnde Titius per hunc actum: *Vellem polluere Ecclesiam, si non essem Clericus*, adhuc peccatum, & sacrilegium graue committit, prædicta enim conditio neutrum tollit, nec præcidit ab obiecto, quod efficaci voluntate intendit. Si vero conditio tollit sacrilegij malitiam ab obiecto, tunc etiam velle tale obiectum carebit sacrilegij malitia: hinc Titius per hunc actum: *Vellem fornicari in Ecclesia, si hoc non esset contra Ecclesiae reuerentiam*, peccatum quidem; sed non sacrilegium committit, quia prædicta conditio non fornicationis; sed sacrilegij tantum malitiam eliminat ab obiecto, & consequenter ab actu desiderij in illud tendentis. Si denique conditio aufert ab obiecto omnem peccati malitiam, tunc etiam omnis peccati malitia aufertur ab actu, per quem tale obiectum desideratur. Quare Titius per hunc actum:

Vcl-

Vellem polluere Ecclesiam, si non esset peccatum, nullo modo peccat, quia per prædictam conditionem præciditur tota malitia tum ab obiecto voluto, tum ab actu volente, vt constat ex dictis, & inferri potest ex Gerson p. 2. in Regul. Moral. Alphabet. 24. lit. G. Caiet. in Summ. Verb. Cogitatio, Armilla ibid. num. 1. Sæ Verb. Peccatum, num. 2. Alcozer in sum. c. 6. doctrin. 2. Manuel in summa tom. 2. c. 212. num. 2. apud Sanchez in sum. l. 1. c. 2. num. 22. & expresse colligitur ex Vasquez tom. 1. in 1. 2. q. 74. art. 8. disput. 116. c. 2. num. 4. Sayr. in Clau. reg. l. 8. c. 7. num. 28. & 29. Caramuel in Reg. disp. 65. num. 1026. Filiuc. tr. 21. c. 7. num. 296. 297. & 298. Bonac. de Matrim. q. 4. punct. 8. nu. 20. Castro Palao tom. 1. tr. 2. disp. 2. §. 3. num. 4. Bossio de Scrupul. num. 110. vers. Tertio, & c.

6 Dico 3. Polluere Ecclesiam non per desiderium, sed per gaudium, hoc est, per delectationem voluntatis de tali pollutione, quæ tali, id est, quæ mala est, vel quæ sacrilega, iuxta ea, quæ superius de talis pollutionis malitia asseruimus, esse ex se eiusdem malitiæ, cuius est prædictæ pollutionis desiderium; de quo hæcenus diximus in præcedentibus duabus conclusionibus; & ratio est, quia, vt optime dixit Ariaga tom. 1. in 1. 2. disp. 47. nu. 21. qui sic gaudet de tali obiecto, quæ tali, iam tunc formalissime complacet sibi in malitia illius obiecti, cum illud sit malum, & habet ibi, quasi virtute, vnam voluntatem efficacem, qua vult illam malitiam talis obiecti, vnde illa malitia sic volita fit pars obiecti eiusdem voluntatis: & de hac voluntate siue absoluta, siue conditionata idem dicendum est, quod iam diximus de desiderio ob prædictam rationem, prout communiter ab omnibus asseritur; omnes enim delectationes, quæ cadunt supra obiectum, quæ malum, in omni materia malæ sunt, & haud dubie suam malitiam ab obiectis accipiunt, vt disertissime tradidit Ariaga l. c. num. 9. Vers. In quo puncto, quia tales delectationes sic habitæ, vt diximus, non distinguuntur à desiderijs ipsis actualibus, nisi modo iam dicto.

7 Dico 4. Polluere Ecclesiam per gaudium de tali pollutione, non quæ tali, & proinde quæ mala; sed præscindendo ab eius malitia, ac proinde quatenus est aliquo modo bona, v. g. quia ex illa magnum aliquod bonum enatum, aut enasciturum est, non esse aut sacrilegium, aut peccatum, saltem graue. Ratio est primò, quia, cum aliud sit gaudere de effectu secuto, vel etiam secuturo, aliud gaudere de ipsa causa secundum se, potest quis gaudere de vno non tangendo aliud, quo modo Dauid amabat filium ortum ex adulterio,

& optabat illum viuere, etiam quando maxime dolebat se illud adulterium commisisse; & sic potest quis gaudere de pace Reipublicæ secutura ex homicidio etiam iniusto, & non attingere per tale gaudium illud homicidium; sunt enim ea duo obiecta realiter distincta, & habent diuersas bonitates, licet vna ab alia de facto oriatur. & idipsum etiam in materia venerea contingere posse asseruit Ariaga l. c. num. 20. sine vilo peccato, etiam veniali, vt si quis gauderet de re aliqua bona in se, licet orta ex copula illicita. Secundo, quia etiam frater, qui gauderet de tali Ecclesiae pollutione, eo, quod illa fuerit, vel etiam futura sit v. g. causa alicuius boni, vere tangeret per tale gaudium illam etiam pollutionem Ecclesiae, tanquam obiectum formale quod, in quo hoc gaudium differt à paulo ante explicato; cum tamen motiuum esset illud bonum, quod ex ea pollutione secutum, vel secuturum erat, idcirco etiam sic gaudens de prædicta pollutione ob illud bonum ab illa ortum, vel oriaturum, non peccaret, saltem mortaliter; etiã si talis Ecclesiae pollutio tunc esset ex actione venerea, v. g. ex fornicatione ibi perpetrata: licet enim etiam delectatio voluntatis in materia carnis siue per se, siue per accidens videatur excitare motus carnis, & aliquando delectationem ipsam appetitus sensitivi in tali materia, & consequenter sit res valde lubrica; tamen, quando motiuum, propter quod quis gaudet v. g. de fornicatione prædicta, non est ob voluptatem illam carnalem, quæ moueat ad delectationem appetitus sensitivi, sed est ob aliam causam, ac proinde illud motiuum non est magis attractiuum ad delectationem veneream, quam motiuum aliarum materialium, tunc cessat ratio periculi, & peccati ex delectatione venerea, de qua inferius agemus. ita ex Ariaga l. c. num. 20. & 21.

8 Dico 5. Gaudere, seu delectari, non de ipsa Ecclesiae pollutione; sed de ipsamet pollutionis cogitatione, speculatione, vel cognitione non esse ex se sacrilegium, aut peccatum vllum; licet per accidens, ratione periculi alicuius, attenda speculantis fragilitate, & procliuitate ad delectationes, maxime venereas, & morosas, quando actio Ecclesiae pollutiua esset in tali materia carnis, esse possit in aliquo casu etiam graue peccatum, & sacrilegium. Ratio conclusionis huius iam patet ex præcedentibus quo ad priorem partem; quo ad alteram vero patet ex se, eamque tradit Caramuel l. c. nu. 1033. tota autem conclusio est Sanchez in Decal. l. 1. c. 2. nu. 4. Azor. 1. p. l. 4. cap. 6. q. 1. Lessij l. 4. cap. 3. num. 108. Fagund.

gund, in Decal. l. 9. c. 1. num. 19. & Boss. de scrup. num. 135.

9 Dico 6. Polluere Ecclesiam, non per gaudium; sed per delectationem morosam de actu Ecclesiæ pollutio in ea perpetrato, si is fuerit in re Venerea, semper esse ex se peccatum graue, nisi delectatio prædicta in appetitu sensitui, & sensu exteriori parua fuerit; sed nunquam ex se esse sacrilegium; si vero actus Ecclesiæ pollutius fuerit in alia materia, non esse ex se peccatum graue, vnde, si delectatio morosa fuerit v. g. de fornicatione Ecclesiæ pollutua, semper erit ex se peccatum graue; non autem si de Homicidio Ecclesiæ pollutio. Quod prædicta delectatio de tali fornicatione semper sit peccatum, patet ex eo, quod ex natura sua est inceptio incontinentiæ, & inchoatio pollutionis ex Galeno lib. 14. de usu part. c. 9. & 10. quem citat Diana p. 3. tr. 5. resol. 1. qua in re hæc delectatio morosa in venereis distinguitur ab eadem in alijs materijs, in quibus diximus illam non esse ex se peccatum graue, quia tunc talis delectatio non est pollutionis inchoatio, vt est delectatio in hac materia carnis, quod infra etiã clarius explicabimus. vnde, qui sensualiter, libere, & grauius delectatur v. g. de fornicatione in Ecclesia perpetrata, graue peccatum committit; qui vero de eadem delectatur; sed leuiter, leue etiam peccatum admittit, iuxta doctrinã Caramuelis in Reg. D. Bened. disp. 65. num. 1034. et 1047. vbi etiam docet quandam illa sit grauis, vel leuis. Quod vero prædicta delectatio venerea, etiam grauissima, non sit sacrilegium, licet fornicatio illa, de qua quis morose delectatur, perpetrata sit in Ecclesia, & consequenter fuerit ex se sacrilega, constat ex eo, quod delectatio appetitus sensitui morosa, si sit mere speculatiua, non est peccatum ex se graue in alijs materijs, præterquam in venerea, vt suppono ex Vasquez, Ariaga, Caramuel, & alijs infra citandis, ergo, etiam si appetitus sensituius, sicut voluntas facit, delectari posset de obiecto sub aliqua conditione, eo quod etiam imaginatiua representare posset obiectum vestitum aliqua conditione, quod tamen non videri verum supra diximus, quicquid in contrarium dixerint Castropalao tom. 1. tr. 2. disp. 2. §. 2. num. 6. & ante illum Salas 1. 2. tr. 13. disp. 6. sect. 28. num. 189. & sect. 30. num. 200. nihilominus etiam qua parte appetitus sensitui delectatio tangeret obiectum aliunde malum, quam ex eo, quod talis delectatio sit pollutionis inchoatio, non haberet vnquam malitiam aliam mortalem, ac exinde non esset grauius sacrilega; sed verius nullam omnino sacrilegij malitiam con-

trahit prædicta delectatio appetitus mere, sensitui de prædicta fornicatione, quia phantasia, & delectatio inde conurgens, fertur tantum in obiectum, vt in se est, & omni conditione denudatum, & non in circumstantiam loci sacri, quæ tamen tunc expresse deberet tangi à voluntate, vt suam malitiam in voluntatem refunderet, modo iam superius explicato. ita Vasquez in 1. 2. tom. 2. disp. 112. c. 2. Sayr. in Clau. reg. l. 9. c. 7. num. 10. Reginald. 10. 2. l. 12. c. 2. num. 13. Diana p. 1. de Circumstant. aggrau. resol. 48. Caramuel in Regul. D. Bened. disp. 65. num. 1047. Tamburin. de Confess. 6. 7. §. 8. num. 2. Castropal. tom. 1. tr. 2. disp. 2. punct. 10. §. 4. alijsq. non pauci, ex quibus patet delectationes omnes appetitus sensitui, quas aliqui extrinsecas vocant, vt ab intellectualibus, quas intrinsecas dicunt, distinguant, non variari specie ex circumstantijs obiecti, de quo sit delectatio venerea sensibilis; sed omnes esse in genere pollutionis inceptæ, & non completæ: voluntas enim, quando deliberate consentit in delectationem appetitus sensitui (in quo puncto ea delectatio sit morosa, quia tunc voluntas est in mora culpabili) id facit per vnum actum, qui ex se independens est ab alio actu, quo fertur per intentionem in bonum ipsum delectabile, de quo nunc appetitus delectatur; vnde potest voluntas præbere assensum suum in prædictam appetitus delectationem per vnum actum, & non elicere illum alium actum, quo, independentem ab omni delectatione, feratur per intentionem in obiectum aliquod, à quo obiecto etiam actus ipse circa illud versans habet, vt sit bonus, vel malus, quod breuiter docuit Caramuel l. c. & c.

10 Dices 1. contra primam conclusionem nostram. Polluere Ecclesiam per actum internum desiderij non est prohibitum ab Ecclesia, quæ non iudicat de occultis, sed tantum per actus externos Ecclesiæ pollutiuos, ergo polluere Ecclesiam per actum desiderij non est sacrilegium.

11 Respondeo malitiam obiecti voliti refundi in voluntatem illud volentem, vt superius dictum est cum communi DD. sententia; ac proinde, posito, quod opus aliquod sit sacrilegium vel ex iure naturali, vel positio, statim etiam velle efficaciter illud opus erit ex natura rei sacrilegium mentale, vt passim DD. docent, sed egregie Caramuel in Reg. nu. 984. qui intentionem sacrilegij idcirco vocat sacrilegium extrinsecus, & obiectiue.

12 Dices 2. contra eandem nostram conclusionem. Qui in Ecclesia stans desiderat fornicari extra Ecclesiam, non committit sacrilegium.

legium graue, ergo nec sacrilegium erit, si quis extra Ecclesiam desideret fornicari in Ecclesia.

13 Respondeo negando consequentiam. in primo enim casu circumstantia loci sacri respectu personæ desiderantis fornicari extra Ecclesiam, vel saltem nihil de circumstantia illa loci considerantis, nullam specialem, & grauem malitiam dat actui prædicto, quia talis actus desiderij nec obiectiue est sacrilegium, nec in se; cum enim non sit sensibilis, nullam infert specialem, & grauem iniuriam per se Ecclesiæ, neq. est specialiter ab Ecclesia prohibitus; vnde, cum nullo modo contineat irreuerentiam grauem contra Ecclesiam, nullo modo est sacrilegium; in secundo vero casu, cum actus desiderij sumat malitiam à suo obiecto, & consequenter etiam à circumstantia cum obiecto, saltem implicite concupita, ab ea etiam proportionatam accipit malitiam, quia tunc illa circumstantia sit pars obiecti voliti; quare desiderare opus sacrilegum est mentale sacrilegium. ita syluest. Nauar. & alij apud Suar. de Relig. tom. 1. tr. 2. l. 3. c. 7. num. 7. sed præcipue Canus Relection. de Penit. par. 5. §. Multa hic, & c. Lopez 1. par. Instru. c. 33. & Megal. Instit. Peregr. p. 1. l. 5. c. 13. num. 13. in fin.

14 Dices 3. contra eandem conclusionem. Detractiones, Blasphemix, sermones, actus, & tactus, saltem leuiter turpes, etiam si fiant actu in Ecclesia, non sunt grauia sacrilegia, quia non videntur continere grauem irreuerentiam loci sacri ex Azor. tom. 1. l. 4. c. 6. q. 10. Salas in 1. 2. tom. 2. tr. 13. disp. 6. sect. 22. nu. 150. in fin. Ortiz in sum. notab. 5. in fin. circa 6. præceptum. Pitigian. in 4. sent. tom. 2. dist. 17. q. vn. art. 5. & alijs. ergo multo minus graue sacrilegium erit desiderium solum polluenti Ecclesiam, cum desideria sint extrinsece insensibilia, vt per se patet.

15 Respondeo argumentum valere tantum, si consideremus solam actuum ipsorum v. g. Desiderij, Turpilouij, Detractionis, Blasphemix, & similibus entitatiuam, & extrinsecam indecentiam in loco sacro, vere enim actus exteriores leuiter turpes, quo ad hanc solam materialem, & sensibilem irreuerentiam loci sacri, sunt magis contra reuerentiã illius loci, quam actus interiores summe turpes; non valere autem, si comparemus obiectiuam, & affectiuam malitiam prædicti desiderij cum prædicta malitia, seu turpitudine materiali, & exteriori actuum Detractionis, Blasphemix, & c. illa enim obiectiua, & affectiua malitia desiderij prædicti est in omnium sententia grauis, & grauius sacrilega; actuum vero exteriorum prædictorum turpitudine,

& indecentia in loco sacro effectiue, & sensibilibus leuis est; obiectiue autem, seu affectiue nulla, vt suppono, & patet ex dictis iuxta doctrinam Suar. l. c. num. 6.

16 Dices 4. contra secundam nostram conclusionem. Fornicatio est ita intrinsece mala, vt nulla ratione ab ea separari possit malitia grauis, quam ex se habet independentem ab omni prohibitione extrinseca, ergo, si quis desideret polluere Ecclesiam per fornicationem in Ecclesia sub hac conditione, si non esset sacrilegium, nec peccatum, cum hæc conditio sit omnino impossibilis, nec auferat malitiam, saltem peccati ab obiecto, ac proinde remaneat obiectum vestitum sua malitia, sic desiderans in Ecclesia fornicari committet semper, si non sacrilegium, saltem peccatum graue, quia tale obiectum semper refundet suam malitiam in tale desiderium, & conditio apposita habebitur pro non apposita, quia impossibilis, & ita tenent Sanchez in Decal. l. 1. c. 2. num. 23. Azor. p. 1. l. 4. c. 6. q. 10. Pontius de Matrim. l. 10. c. 16. num. 20. Granad. 1. 2. controuers. 6. tr. 4. disp. 5. num. 3. Bresser. de Conscient. l. 6. c. 17. num. 218. & c.

17 Respondeo primo negari posse, quod dentur actiones moraliter intrinsece malæ, & bonæ ante omnem prohibitionem Diuinam, vt nouissime negauit Caramuel in Theolog. Moral. lib. 2. c. 3. disp. 1. art. 2. num. 1019. et sequent. nec non Sfortia Pallauicin. assertionum Theologic. l. 1. c. 13. & 14. vnde num. 166. distinctionem illam inter mala, quia prohibita, & inter prohibita, quia mala, dicit habere locum in ordine tantum ad prohibitionem legis positivæ; non autem legis naturalis, & æternæ. ac proinde saltem per potentiam Dei posse separari malitiam moralem ab omnibus rebus, si v. g. Deus tolleret suam prohibitionem. secundo, dato etiam, quod à parte rei malitia tolli non posset à tali obiecto per talem conditionem impossibilem, dico tolli posse per intellectum; ac proinde, cum desiderium non feratur in tale obiectum, nisi prout illud obiectum tale est in intellectu, inde fieri, vt tale desiderium licitum sit cum tali conditione, quia fertur in obiectum licitum, licitum enim concipitur in intellectu. neq. ex eo, quod talis conditio possibilis non sit, fit, vt desiderium feratur in obiectum illud sine tali conditione, ac proinde malum; nam desiderium nullo modo in tale obiectum fertur, nisi sub illa conditione, qua ablata, cessat etiam desiderium. Quod si dicas tale desiderium vanum, & frustra esse, quando, qui habet tale desiderium, scit conditionis impossibilitatem; respondeo tunc tale desiderium resolui in sim-

plicem ostensionem propensionis suae voluntatis in tale obiectum, quam ostensionem propensionis Sanchez ipse, qui in hac conclusione contra nos est ex iam dictis in obiectione, l.c. num. 25. malam non esse concedit. sic nobiscum expresse tenent inter alios Caiet. & Armill. Verb. Cogitatio, num. 1. Sa Verb. Peccatum, num. 2. Vsq. in 1.2. disp. 116. c. 2. Sayr. in Clau. reg. l. 8. c. 7. num. 28. & 29. Alarius in Canon. Consc. l. 7. Verb. peccatum, num. 3. Valent. to. 2. disp. 6. q. 4. punct. 4. Diana p. 3. tract. 6. resol. 47. Bonac. de Matrim. q. 4. punct. 8. nu. 20. Castro Palao tom. 1. tr. 2. disp. 2. §. 3. num. 4. et Boss. de scrupul. num. 110. qui subdit rationem, cur verum sit in Matrimonio tantum conditionem impossibilem haberi pro non apposita; sed in alijs non ita, & id ipsum dixerat De Matrim. contract. p. 1. c. 10. & Fr. de Lug. in Decur. p. 2. c. 1. q. 3. n. 38.

18 Dices 5. contra eandem nostram conclusionem. Velle polluerè Ecclesiam, v. g. per fornicationem in Ecclesia, si id esset licitum, est velle, vt iniquitas sit aequitas, ordinis peruersio sit honestas, & naturae lex immutetur; sed hoc peius peccatum est, quam fornicari velle, vt dixit etiam Laym. l. 1. tr. 3. c. num. 11. Azor. p. 1. l. 4. c. 6. q. 10. & Lanfranchi Opusc. Moral. p. 1. opusc. 19. c. 5. num. 5. ergo etiam velle polluerè Ecclesiam per fornicationem in illa graue peccatum erit, licet id volitum sit sub illa conditione, si non esset peccatum, vel si esset licitum.

19 Respondeo primo negando maiorem propositionem; falsum enim est, quod qui vult mentiri, si mendaciam liceret, etiam si habeat vere hoc desiderium conditionatum in voluntate, falsum, inquam, est, quod is velit mentiri esse licitum, circa hoc enim talis desiderans negatiue se habet, nec fertur illius voluntas in bonitatem, vel malitiam mendacij, sed ita se habet, ac si Religiosus habens desiderium ducendi uxorem, si non haberet castitatis votum, diceret, Si essem solutus à voto, ducerem uxorem, quo in casu ille Religiosus non inferret se habere voluntatem liberandi se à voto; sed tantum diceret, quid facturus esset, si à voto liber esset. Secundo, dato etiam, quod sic desiderans vellet fornicationem, aut mendacium, &c. esse licita, & naturae legem immutari, adhuc dico eum non videri damnandum peccati mortalis, quia tale desiderium, seu volitio talis deordinationis esset inefficax, & per simplicem affectum, & potius propensio in illam, quam desiderium, vt cum Salas, & Castropalao docuit Bossius l. c. & Tertio, dato insuper, quod sic desiderans vellet id non esse malum, quod est intrinsece malum, adhuc assero tale desiderium non semper esse

malum; si enim ob bonum finem talis mutatio desideretur, v. g. eo, quod eam optans idcirco eam velit, quia saepius ob suam fragilitatem in peccatum incidere videatur, quod non committeret, si id, quod nunc est illicitum, fieret licitum. & ita sensit Vasquez in 1. 2. disp. 116. c. 2. in fin. & ex hac mutatione, cum à Deo esset, nulli fieret iniuria; vnde non apparet, quo modo peccatum esset eam optare.

20 Dices 6. contra tertiam nostram conclusionem. Gaudere de Ecclesiae pollutione, quae mala, est gaudere de illius malitia; sed malitia non potest esse obiectum delectationis, ergo male supponitur à nobis, quod possit quis delectari de Ecclesiae pollutione, quae mala est.

21 Respondeo concedendo malitiam, quae talem, non posse esse rationem formalem, sub qua Ecclesiae pollutio ametur à nobis, & de ea gaudeamus, vt bene asseritur in argumento aduersariorum; sed negando, quod amor, & gaudium nostrum non possit ferri expresse in praedictam malitiam, tanquam in obiectum formale quod, seu in malitiam, quae talem, non sistendo quidem ibi ultimo; sed rursus in ea malitia apprehendendo aliquam rationem boni; quo in casu gaudium ferretur expresse in malitiam, quae talem; & tamen ea, quae talis, adhuc esset obiectum nostri gaudij, licet non ultimo, vt explicatum est.

22 Dices 7. contra quartam nostram conclusionem. Gaudere deliberate de Ecclesiae pollutione semper in se continet inclinationem, & motum quendam in rem ipsam malam, & rectae rationi aduersantem, ergo erit etiam semper eiusdem malitiae cum illa re mala, in quam per delectationem fertur; qui enim gaudet de opere prauo, necessario habere videtur affectum propensum ad opus ipsum, & consequenter peccat iuxta malitiam operis, de quo gaudet.

23 Respondeo primo, cum gaudium sumatur de obiecto, vt applicato per cognitionem intellectus, & intellectus possit ob obiecto praescindere rationem malitiae, consequenter posse dari gaudium de obiecto malo sub aliqua ratione boni, absq. eo quod voluntas tangat per suum gaudium ullam rationem mali in obiecto, quo in casu tale gaudium voluntatis nullam ex obiecto illo malo malitiam desumeret. Secundo, etiam si gaudente de re mala videatur quis ipsiusmet rei malitiam, à qua tamen gaudentis praescindit, aliquid amplexi; tamen talem amplexum ad summum leuiter ex se culpabilem esse, & leuiter tantum allicere ad consensum absolutum operis.

24 Dices 8. contra eandem conclusionem. Ecclesiae pollutio, cum sit grauius mala, debet rectae rationi grauius displicere, ergo, si voluntas deliberate gaudeat de illa, grauius semper peccabit.

25 Respondeo, cum certum omnino sit obiecti malitiam non refundi in voluntatem, nisi voluntas in illam vel explicite, vel implicite feratur; per gaudium vero merum de Ecclesiae pollutione, non quae mala; sed sub aliqua ratione boni, voluntas nullo modo, vt diximus, in illius malitiam feratur, propterea ad argumentum satis fieri per distinctionem illam, quam supra inuimus, de obiecto vel quae malo, vel quae bono: illud non potest esse obiectum gaudij, quin voluntas feratur in illius malitiam, eamque contrahat; hoc autem secus ob rationem superius allatam.

26 Dices 9. contra eandem conclusionem. Opus malum, & gaudium de illo, non sunt moraliter duo; sed vnum, vnde prohibentur eodem praecipito, ergo semper gaudere de Ecclesiae pollutione erit graue peccatum, quale est opus ipsum, saltem quia grauius prohibitum.

27 Respondeo per prohibitionem operis neque prohiberi gaudium de eo explicite, vt ex se patet, neque implicite, quia gaudium de opere non est per se causa operis, adeo vt ex prohibitione operis censeatur prohibitum etiam gaudium de eo, tanquam illius causa.

28 Dices 10. contra eandem ipsam conclusionem. Desiderans Ecclesiae pollutionem, etiam si eam non desideret, quae malam, dummodo eam malam esse cognoscat, ab obiecto illo omnem contrahit malitiam, quia eam omnem in eo implicite vult eo ipso, quod vult tale obiectum, ergo etiam gaudentis de Ecclesiae pollutione, quam nouit esse malam, etiam si non gaudeat de ea, quae mala, omnem ab ea contrahet malitiam.

29 Respondeo negando consequentiam, & ratio disparitatis est, quia desiderium, cum sit actus voluntatis efficax; & ex se efficaciter tendat ad opus ipsum exequendum, vel consequendum, ac proinde, cum ponat opus à parte rei, necessario vult virtualiter omnes cognitatas circumstantias eius, & malitiam omnem, quam hic, & nunc obiectum habet; etiam si explicite voluntas non feratur in illud obiectum, quae malum; Sed gaudium, cum sit actus inefficax, & consumetur in sola voluntate absq. eo, quod efficaciter tendat ad ponendum opus à parte rei, ac proinde sit simplex complacentia, & quasi quies confurgens ex praesentia boni conuenientis possessi aut secundum rem, aut saltem secundum cognitio-

nem, siue apprehensionem, ex D. Th. 1. 2. q. 1. art. 3. & sumatur tantum de obiecto, vt applicato per cognitionem intellectus, qui ab obiecto praescindere potest rationem malitiae, & non de obiecto, vt hic, & nunc est à parte rei, propterea gaudium neque explicite, neque implicite fertur in malitiam obiecti, ideoque illam non contrahit, nisi gaudium sit de tali obiecto, quae malo, vt superius dictum fuit, quia tunc obiecti malitia esset virtualiter, si non directe, volita à voluntate in tali gaudio. ita egregie Ariaga in 1. 2. tom. 1. disp. 47. n. 9.

30 Dices 11. contra praedictam conclusionem. Malitia Ecclesiasticae pollutionis re ipsa hic, & nunc est coniuncta cum tali obiecto, ergo si voluntas hic, & nunc gaudeat de tali obiecto, gaudebit etiam de obiecti malitia; sicuti enim volitio efficax talis obiecti contrahit ab eo malitiam, etiam si intellectus velit illam praescindere, ita etiam volitio inefficax illam contrahet; non enim est in potestate hominis efficere, vt quae sibi hic, & nunc sunt illicita, maxime si sint iure naturali mala, fiant licita, v. g. cogitando ea esse licita.

31 Respondeo negando consequentiam, malitia enim, etiam si à parte rei esset inseparabilis à tali obiecto, per intellectum praescindi potest; vnde gaudium, quod ex dictis, versatur circa obiectum, non quae tale est à parte rei; sed quatenus per intellectum applicatur voluntati sub hac, vel sub illa ratione boni; non contrahit ullam obiecti malitiam, nisi de ea formaliter gaudeat, vt modo explicuimus.

32 Illud vero, quod in argumento dicitur, nimirum, volitionem efficacem contrahere malitiam ab obiecto, etiam si intellectus velit illam ab eo praescindere, si intelligatur de volitione efficaci, & absoluta, verum est; si vero intelligatur de volitione efficaci, sed conditionata, tunc si conditio apposita tolleretur ab obiecto aliquam malitiam, & voluntas efficax non ferretur in tale obiectum, nisi sub illa conditione, tunc, inquam, voluntas non contraheret illam malitiam, quam ab obiecto intellectus praescidit, quia voluntas tunc in tale obiectum non ferretur, vt ex supradictis abunde patet. vnde simul clarum est, quid tanto argumento respondendum sit, & quomodo possit quis, quae sunt illicita, efficere sibi licita in voluntate tam efficaci, quam inefficaci, si nolit scilicet obiectum malum efficaciter, nisi sub conditione boni, & nunquam gaudeat de illo, quae malo; sed solum quae bono, iuxta ea, quae praemisimus, & supponimus.

33 Dices ultimo contra ultimam conclusionem. Etiam in materia non venerea, puta, ira,

iræ, &c. delectatio morosa de obiecto malo, v. g. de nece inimici, maxime in hominibus valde cholericis, solet excitare in corpore spirituum commotionem, & motus aliquos valde efficaces ad eliciendum consensum absolutum in ipsam iniustam necem, ergo etiam delectatio de homicidio Ecclesiae pollutio ob prædictam causam ita erit peccatum graue (etiam si delectatio non sit de illo, quæ malo, ac proinde sit de tali homicidio non quæ alteri noxio, &c. sed ex alio motiuo non malo) vt delectatio ipsa morosa in re venerea, v. g. de fornicatione Ecclesiae pollutiva.

34 Respondeo, quicquid sit de antecedente, negando consequentiam. verum quidem est, quod semper, omnis delectatio ob periculum graue grauis peccati sit grauer mala; sed verum non est, quod delectatio morosa in materia iræ ex se habeat annexum tale periculum: vnde dato etiam, quod aliquando illud habeat annexum, prout illud concedit etiam Ariaga in 1.2. tom.1. disp. 47. num.19. tamen id erit per accidens. idcirco autem negatur consequentia in prædicto argumento, quia delectatio morosa in re venerea non ideo, iuxta nostra sententiam, est semper ex se peccatum graue, quod habeat annexum periculum consensus absoluti in opus ipsum; sed quia (quod non facit delectatio morosa in alijs materijs) semper excitat ex se motus in corpore venereos, vel commotionem spirituum vitalium subseruientium generationi, ac proinde est ex se, & ex natura sua ipsius pollutionis causa, & inchoatio, vt supra dictum fuit: Delectatio enim venerea incipit semen mouere, vnde si ea perseueret, & crescat, tandem semen decidet, vt ait Caramuel in Reg. num. 1049. qui autem vult causam per se talis effectus, moraliter vult etiam talem effectum. immo ipsa delectatio venerea fit ex motu feminis descendente ad partes obscenas ex commotione spirituum genitiorum incalcentis, vt dixit Rebell. p. 2. l. 3. q. 19. sect. 3. quod nihil aliud est, quam dicere pollutionem cum delectatione, & delectationem cum pollutione coniungi, & confundi.

35 Colligo, ex his, quæ diximus de desiderio, gaudio, & delectatione versantibus circa Ecclesiae pollutionem actualem, proportionaliter, & iuxta doctrinam traditam, colligi posse, quid sentiendum sit de desiderio, gaudio, & delectatione circa Ecclesiae pollutionem habitualem; immo etiam, quid dici possit de desiderio, gaudio, & delectatione circa vtramque Ecclesiae pollutionem, & omnes alias tam venereas, quam non venereas materias, quod

doctissimis, & perspicacissimis viris semper difficillimum sapientissime visum est.

C A P V T XIIX.

An polluere Ecclesiam, quæ locum communem, & non quæ sacrum, sit etiam formale Sacrilegium.

S V M M A R I V M.

Difficultatis ratio in proposita questione aperitur, num. 1.

Prædictæ questionis decisio iam superius tacta; sed non tractata fuit, n. 2.

Datur triplex Malitia, Obiectiua, Materialis, & Formalis, n. 3.

Triplex etiam Sacrilegium dari potest, Obiectiuum, Materiale, & Formale. ibid.

Quid sit vnumquodq. illorum, & cur sic appellatum sit. ibid.

Polluere Ecclesiam, quæ locum communem, & non quæ sacrum, est etiam Formale Sacrilegium. ibid.

Qui vult opus efficaciter, vult simul omnem malitiam re ipsa cum opere coniunctam, dummodo ab operante talis malitia cognoscatur. ibid.

Confirmatur id ipsum exemplo mire ad rem faciente. ibid.

Ad hoc formale sacrilegium non est necesse, vt explicita intentio operantis feratur in pollutionem loci sacri, quæ sacri. ibid.

Quanam sit materia, & forma prædicti Sacrilegij, vnde dicitur formale. ibid.

Quid sit intendere sacrilegium voluntate operis, & non operantis. ibid.

Quomodo differant inter se Conditio, & Præcisio per intellectum, n. 5.

Item Voluntas absoluta, & Conditionata. ibid.

Vellem polluere locum sacrum, si nescirem esse sacrum, cur non sit actus sacrilegus. ibid.

Volo polluere locum sacrum, non quæ sacrum, sed quæ communem locum tantum, cur sit actus proprie, & formaliter sacrilegus. ibid.

Nolle obiecti efficaciter voliti malitiam est nolitio inefficax. ibid.

Si quis efficaciter nollet prædictam malitiam, tunc inefficaciter tantum vellet opus, cui illa est coniuncta, vnde ab opere abstineret. ibid.

Non potest efficaciter quis pro eodem tempore, & in iisdem circumstantijs re ipsa velle, & nolle

ea,

ea, quæ simul sunt, & quorum vnum sine alio appeti nequit. ibid.

Non obstante intellectus præcisio facta in obiecto, voluntas efficax, & absoluta fertur in illud totum, quæ cognitum. ibidem.

Sola præcisio intellectus nihil aufert ab obiecto, quin sit idem, quod erat ante illam. ibid.

Locus Sacer adhuc remanet locus habens generalen rationem loci, num. 6.

In loco Sacro sacrilege fiunt ea omnia, quæ positive profana sunt; non autem, quæ negative tantum talia sunt, num. 7. & 11.

Rex, si tractetur vt quilibet alius homo, iniuria afficitur, quia cum ceteris confunditur, & proprio honore priuatur. ibid.

Rex, si desineret esse Rex, & locus Sacer, si desineret esse Sacer, possent forte tractari, quæ homo, & quæ locus tantum, absque eorum iniuria, num. 9.

Quanam sint negative tantum profana, num. 11.

Exonerare ventrem in Ecclesia sine necessitate censetur graue Sacrilegium, & cur. num. 13.

Tale autem est in se, etiam si non presumatur agens id agere ex formali contemptu loci, num. 15.

Quomodo exonerare ventrem in Ecclesia sine necessitate sit actio essentialiter sacrilega, & sacrilega non sit, si fiat in necessitate. ibidem.

Multipliciter aliquid dicitur intrinsece, & essentialiter tale, num. 17.

Actio aliquando dicitur mala intrinsece, quia excludit solam prohibitionem Humanam, aliquando etiam Diuinam positiuam, & aliquando omnem omnino prohibitionem, seu positiuam, seu æternam. ibid.

Lex naturalis est lex increata Dei à nobis per lumen rationis diuinitus instructum cognita. ibid.

Quo in sensu verissimum sit, si Deus mollitiem non interdixisset, eam non futuram fuisse malam, quod à Caramuele dictum fuit. ibidem.

Bossius acriter Caramuelem impugnans, suauiter impugnatur. ibid.

Nihil est contra legem naturalem, quod non sit simul contra æternam Dei legem. ibid.

Quo pacto increata lex Dei per naturale lumen cognoscatur. ibid.

Velle polluere locum Sacrum, si pollui posset quæ non Sacer, & non quæ Sacer, non est vllum sacrilegium, & cur. num. 18.

1 **A**duerto 1. difficultatem inde ortam videri, quod sicuti conditio apposita, quæ tollat sacrilegij malitiam, excusat voluntatem polluendi Ecclesiam à Sacrilegij malitia, vt cap. anteced. dictum est num. 5. ita etiam polluere Ecclesiam, non quæ locum Sacrum; sed quæ locum communem tantum, excusari posse videtur à Sacrilegio ob prædictam præcisioem, quæ Sacrilegij malitiam quodammodo tollit.

2 **A**duerto 2. licet ex iam dictis c. 12. num. 6. c. 13. num. 10. & c. 17. num. 28. & 29. satis innui videatur, quid in hac quæstione dicendum sit; tamen eam hic fusius tractandam esse, vt non solum ex ijs, quid à nobis dicendum; sed quid etiam aduersarijs respondendum sit, euidenter ex dicendis appareat, & veritatis cognitio splendidius, ac gloriosius elucescat.

3 **A**duerto 3. dari posse triplicem Sacrilegij (idemque dico de ceteris peccatis) malitiam, Obiectiuam, Materialem, & Formalem; & exinde triplex etiam esse Sacrilegium, Obiectiuum, Materiale, & Formale, vt egregie dixit Caramuel. in Theol. Moral. l. 2. nu. 1318. & 1319. rem breuiter explico per exempla. Velle polluere Ecclesiam est actus voluntatis malus malitia obiectiua, & exinde Sacrilegium obiectiuum: Polluere Ecclesiam, quæ non cognoscatur, vel non aduertatur tanquam Ecclesia, est Sacrilegium materiale, quia adest materia Sacrilegij; sed non forma, i. cognitio talis actionis, vt Sacrilega, quæ cognitio ad Sacrilegium formale requiritur: Polluere, autem Ecclesiam cum prædicta cognitione, ac proinde sub prædicta forma, sub quæ actio fit formaliter sacrilega, est formale Sacrilegium.

4 **D**ico Polluere Ecclesiam, quæ locum communem; & non quæ sacrum, esse etiam formale sacrilegium. Probatur autem hoc apertissime, quia, cum polluere Ecclesiam sit ex cap. 13. vere sacrilegium, præcisio prædicta per intellectum facta non tollit re ipsa ab opere ex se sacrilego sacrilegij malitiam; vnde ad eam contrahendam satis est eam esse cognitam ab operante, & re ipsa coniunctam cum opere; quando enim quis vult opus efficaciter, vult etiam, saltem implicite, omnem malitiam ipsius operis, quia intrinseca operis malitia ab opere separari nequit; sicuti non potest Caius abuti vxore Titij absq. iniuria mariti, licet Caius ea abutens hoc non intendat, & ea abutatur quæ muliere tantum, & non quæ vxore Titij, vt per se clarum est. Quare, cum in prædicto casu nostro adsit materia sacrilegij, nimirum materialis actio Ecclesiae

clisae pollutiua, nec desit, vt suppono, cognitio talis actionis sacrilegae, quae est ipsa sacrilegij forma, consequenter Polluere in casu nostro Ecclesiam erit formale sacrilegium, licet operantis voluntas explicite non intendat polluere Ecclesiam, quae locum sacrum; quia haec explicite operantis intentio ad formale sacrilegium non est necessaria. Hinc aliqui dicunt in nostro casu sacrilegium intendi voluntate operis, si non voluntate operantis.

5 Ad difficultatem ergo n. 1. propositam dico disparitatem esse maximam tam inter Conditionem, & Praescissionem, quam inter voluntatem absolutam, & conditionatam. Exemplis res patefiet. Si Titius eliciat hunc actum, *Velle in polluere locum sacrum, si nescirem esse sacrum*, quia Titij voluntas in tali casu fertur in obiectum velut conditione auferente ab illo sacrilegij malitiam, & faciente illud ex obiecto sacrilego non sacrilegum, idcirco voluntas Titij, dum elicit actum praedictum conditionatum, non est sacrilega, quia non fertur in obiectum sacrilegum, nec proinde ab eo sacrilegij malitiam contrahit; sed si Titius actu polluat locum sacrum, quae non sacrum, vel si eliciat hunc actum, *Volo polluere locum sacrum, non quod sacrum; sed quod communem locum tantum*, illius voluntas absolute fertur in obiectum sacrilegum, & praedicta intellectus praescissio a Titio facta non impedit, quin Titij voluntas in illud obiectum sacrilegum feratur, ac proinde non impedit formale Titij sacrilegium, quia, vt dixi, voluntas absoluta, & efficax contrahit omnem obiecti, in quod fertur, malitiam cognitam, quia eam implicite vult volendo efficaciter opus illud malum. quare nolle obiecti efficaciter voliti malitiam est nolitio inefficax, non enim potest quis simul efficaciter & velle, & nolle duo, quae simul sint, & vnum tantum faciant re ipsa obiectum, ita vt illorum vnum sine alio appeti nequeat. vnde, si efficaciter quis malitiam praedictam nollet, inefficaciter inde vellet illud obiectum, & consequenter abstineret ab efficaci volitione talis obiecti, a quo praescindi nequit sacrilegij malitia, nisi per intellectum; volitio autem absoluta, & efficax talis obiecti fertur in illud, vt cognitum re ipsa tale in se; non autem, vt illud tale est per solam intellectus praescissionem, quia haec nihil ponit, nec auferit re ipsa ab obiecto in se, vt supra etiam cap. 17. num. 32. inuimus.

6 Dices 1. Locus sacer adhuc est locus, & retinet generalem rationem loci, ergo possumus loco sacro vti non quod sacro, sed quod loco simpliciter; adhuc enim habet generales commoditates loci, & consequenter, etiam si

locus sacer promiscuo cuiuslibet vsui applicetur, semper locus erit inoffensus, & nulla illi fiet iniuria.

7 Respondeo, concessio antecedente, distinguendo consequens, id est, ergo semper, & quomodolibet possumus vti, &c. physice concedo, moraliter nego: quia physice quidem remanet adhuc locus communis; moraliter autem non est tantum locus communis; sed ex communi, & profano factus est sacer, & sacris tantum vsibus destinatus, vnde negatur vltima illatio: si enim applicetur vsibus loci sanctitati repugnantibus, fiet iniuria praedicto loco; licet ibidem fieri ea possint, quae non repugnant modo iam explicato, qualia sunt ea omnia, quae negatiue tantum sunt profana, id est non sacra, de quibus inferius dicemus; & confirmatur id ipsum ab aliquibus exemplo Regis, statim enim, inquit, ac Rex tractatur, vt quilibet alius homo priuatus, & non prout Rex est, iniuria afficitur, quia cum caeteris confunditur, & honore Regis proprio, ac peculiari priuatur, quod in Regis iniuriam cedere quis neget?

8 Dices 2. nunquam Regi iniuria fit vlla, si, cum sit homo, tractetur vt homo: non enim desinit esse homo, licet sit Rex: ergo nunquam Ecclesiae fiet vlla iniuria, si tractetur, prout est locus tantum.

9 Respondeo negando antecedens: licet enim per se homini, vt homini, non fiat iniuria, si tractetur, vt homo; tamen homini Regi fit iniuria, si (in ijs, quae Regi debentur) non vt Rex; sed tractetur, vt homo tantum. quare, cum in homine rege, dum Rex est, simul sint regia dignitas, & hominis conditio, nec vnum ab alio separetur, nisi per intellectum, proinde homini Regi iniuria fit, si tractetur vt quidam alius homo tantum. Quod si forte in aliquo casu separetur talis dignitas a tali persona, & Rex ex Rege fieret vt quilibet alius homo, forte illi homini in tali casu nulla fieret iniuria, si tractaretur vt homo quilibet alius, idemq. dico de loco sacro.

10 Dices 3. locus sacer semper debet, ex dictis, vt sacer, & non vt locus communis tractari, ergo in loco sacro debebunt fieri tantum actiones sacrae, & nullae communes, vel indifferentes, per istas enim actiones locus sacer male tractabitur, & illi fiet iniuria, vnde in Ecclesia peccatum erit spuere, tussire, respirare, & similia, quia haec locum sacrum tractant, vt communem, non vt sacrum, cum actiones sacrae non sint; sed hoc videtur absurdum, & falsum, ergo etiam id, vnde hoc sequitur.

11 Respondeo locum sacrum sufficienter tractari, vt sacrum, si in eo abstineamus ab omnibus

nibus actibus aliquo modo positivis, & proprie profanis, qui contrarie sanctitati loci opponuntur, & absq. necessitate in loco sacro facti sunt intrinsece mali; etiam si non abstineamus in eo ab actibus negatiue tantum profanis, id est, ab actibus ijs, qui licet ad religionem, & Dei cultum non spectent, ac proinde non sint sacri; tamen proprie loci sanctitati non repugnant, quales sunt praedicti actus tussendi, spuendi, respirandi in Ecclesia.

12 Dices 4. etiam actus tussendi, spuendi, etc. sunt ex se, saltem leuiter, indecentes in loco sacro, quia foeditatem continent; licet sint actus naturales, ergo etiam ijs, saltem leue, sacrilegium erunt; nam etiam exonerare ventrem in loco sacro est sacrilegium graue ob grauem indecentiam, quam secum habet talis actus, licet sit naturalis, dummodo necessitas non excuset.

13 Respondeo praedictos actus tussendi, spuendi, &c. non esse, nisi leuiter, & physice, ac materialiter quodammodo impuros; non autem moraliter indecentes, cum ex communi, & prudenti hominum iudicio eae actiones, nisi fiant in contemptum loci sacri, non censeantur, maxime attenda illorum necessitate, continere vllam irreuerentiam loci sacri, nec illius sanctitati vlllo modo repugnare, quod non accidit in actu exonerandi ventrem sine necessitate in loco sacro, cum iste actus non solum sit physice, & materialiter foedissimus; sed etiam moraliter censeatur graue vilipendere locum sacrum, vnde eum actum sine necessitate factum in Ecclesia esse graue sacrilegium docuit Suarez de Relig. tom. 1. tr. 2. l. 3. c. 6. num. 3. & fatetur Th. Del Bene de Immunit. Eccles. c. 2. dub. 2. sect. 19. num. 10. quia per eum actum homo contemnit locum sacrum, & sic pertractat, ac si esset vile cubiculum, & bestiarum stabulum.

14 Dices 5. Ex dictis, exonerare ventrem in loco sacro non est semper sacrilegium, quia aliquando necessitas id faciendi excusat, ergo praedicta actio non est in se, & intrinsece sacrilega, quod supra diximus; sed solum talis ea in foro externo praesumitur, si sine necessitate fiat, quia talis agens in foro externo praesumitur id facere formaliter ex contemptu Ecclesiae, quod asseruit Th. Del Bene l. c. n. 5. & seq.

15 Respondeo concedendo quidem actum exonerandi ventrem in Ecclesia sine necessitate factum posse aliquando praesumi formaliter sacrilegum ob formalem contemptum praedictum loci sacri; sed negando eum actum ob id tantum sacrilegum dici, cum vere ex se, supposita loci sanctitate, sit sacrilegum, & praedictae sanctitati, ac reuerentiae loci repu-

gnet; etiam si agens formaliter loci contemptum intendere non praesumeretur. licet enim cesset aliquando ista irreuerentia ob necessitatem talis actus, ac proinde talis actus tunc non sit sacrilegus; tamen id non arguit talem actum extra necessitatem non esse ex se, & intrinsece sacrilegum; non enim est amplius idem actus moraliter, si fiat sine necessitate, qui est, si fiat cum illa: vt supra etiam diximus de actu Matrimoniali in Ecclesia facto sine necessitate, vel cum necessitate. vnde mirum non est, si exonerare ventrem sine necessitate in loco sacro sit intrinsece actio sacrilega, & tamen, si cum necessitate fiat, non sit amplius sacrilega, vt explicatum fuit.

16 Dices 6. si exonerare ventrem in Ecclesia esset intrinsece, & essentialiter, seu substantialiter actio sacrilega, semper talis esset, quia intrinseca, & substantialis rerum essentia semper eadem manet, sed ex dictis exonerare ventrem in Ecclesia non semper est actio sacrilega, ergo ista actio nunquam est intrinsece, & essentialiter sacrilega.

17 Respondeo aliquid dici intrinsece, & essentialiter tale multipliciter; primo vel physice, vel moraliter; aliqua enim ingrediuntur, & constituunt intrinsece essentiam, seu substantiam vnius actus, quae moralis, quae non ingrediuntur, nec constituunt intrinsece essentiam, seu substantiam eiusdem actus, quae physici: Secundo, stando in sola malitia, vel bonitate morali, aliquando actiones aliquae dicuntur malae intrinsece, quatenus hanc malitiam habent aliunde, quam ab extrinseca, prohibitione humana, quomodo nos hic dicimus exonerare ventrem in Ecclesia esse actionem intrinsece malam, & sacrilegam: aliquando vero, quatenus sunt aliunde malae, quam a prohibitione Diuina positua; & aliquando etiam, quatenus concipiuntur aliunde malae, quam ab omni Diuina prohibitione, quam per lumen rationis cognoscimus, & quam vulgo Legem naturalem prohibentem appellamus, lex enim, quae naturalis passim dicitur, nihil aliud est, quam lex increata Dei, vt cognita a nobis per lumen rationis diuinitus instructum, vt ingeniosissime inter alios patres docuit Caramuel in Theol. Moral. l. 2. fere toto, maxime vero num. 1059. & sequentibus. cuius doctrinae probabilitatem, & subtilitatem si melius perspexisset, vel perpeditisset Io. Ang. Bossus, Vir alioqui doctissimus, & modestissimus, fortasse non tam facile, & libere sententiam illam probabilem Caramuelis, videlicet, *Si Deus Mollitiem non interdixisset, nunquam esset mala in Theol. Moral. n. 1603.* & alibi saepius repetitam, grauissimum errorem appellasset

tom. 3. Moral. Var. tit. 12. nu. 4. cum nihil aliud Caramuel voluisse videatur, quam id, quod apud Salas de leg. d. 1. sec. 6. num. 4. ab alijs doctissimis Theologis traditum fuisse compere- rat, videlicet nihil esse intrinsece moraliter malum; sed omnia ante æternam moralem Dei prohibitionem esse ambigua, & indiffer- rētia moraliter, ac proinde malitiam moralem, seu culpā ab interdictione morali dependere, qua sublata, etiam homicidium, & ea omnia, quæ dicuntur esse mala moraliter, mala moraliter non essent: unde, cum Caramuel legem, quam passim alij naturalem vocant, & humanam, seu saltem à Diuina diuersam pu- tant, Diuinam vere esse docuerit, consequen- ter nullum peccatum iuxta Caramuelem erit contra legem naturalem, quod non sit item contra æternam legem, quia ex sententia Ca- ramuelis Lex naturalis est Lex ipsa Increata Dei à nobis per lumen rationis, non nudum; sed diuinitus instructum cognita, siue hæc cog- nitio habeatur per species congenitas, aut ideas infusas, aut notitias diuinitus commu- nicatas, qua de re videri potest idē Caramuel l. c. maxime num. 1060. Ad rem igitur redeun- do, ad argumentum respondeo negando an- tecedens, patet enim ex dictis, quomodo in moralibus mutetur malitia ex mutatione ali- quarum circumstantiarum, quæ actui, quæ physico, non sunt substantiales; sed illi sub- stantiales sunt, quæ morali, & proinde nega- tur consequentia modo superius explicato.

18 Colligo, licet sit sacrilegium formale, vt diximus, Polluere actualiter locum sacrum, non quæ sacrum; sed quæ locum communem, & sacrilegium obiectiuum sit velle absolute, illum prædicto modo polluere; tamen sacri- legium nullum esse velle illum polluere, quæ non sacrum, sub hac conditione, si ille posset pollui, quæ non facer tantum, & non pollui simul, quæ facer: nam hæc conditio æquipol- leret illi, de qua superius egimus, nimirum, Vellem polluere Ecclesiam, si non esset sacri- legium, vel, si id liceret, quia vtraq. conditio allata aufert ab obiecto sacrilegij malitiam.

CAPVT XIX.

An Lex Ecclesiasticæ Pollutionis indu- ctoria sit fauorabilis, vel odiosa.

S V M M A R I V M.

Quid intelligatur per legem Pollutionis Ecclesia- sticæ inductoria, num. 1.

Regula illa Odiæ, &c. de Regul. Iur. in 6. de le- gibus præsertim intelligenda est, n. 2.
 Quam mira, & monstruosa ab auctoribus dicta, fuerint de lege fauorabili, & odiosa, n. 3.
 Lex, quæ pollutionem Ecclesiasticam induxit, est odiosa, seu onerosa, n. 4.
 Lex Ecclesiasticæ pollutionis Ecclesiasticum Cul- tum, ac reuerentiam intendere, ac proinde in fauorem Ecclesiarum facta videtur, n. 5.
 Legislatorum omnium finis, si veram legem fe- rant, esse debet bonum aliquod ex lege, n. 6.
 Lex non dicitur fauorabilis, aut odiosa ex fine le- gislatoris. ibid.
 Omnis lex est quoddam vinculum subditorum, num. 7.
 Denominatio legis fauorabilis, vel odiosa non est desumenda ab ijs, quæ sunt communia omni- bus legibus, nec ex earum effectibus, n. 8.
 Periculum reatus, vel pœnæ ex lege consurgens hominum imperfectionem, non legis grauamen, nec onus arguit. ibid.
 Lex denominatur odiosa, vel onerosa à materia legis odiosa, vel onerosa per legem præcepta. ibidem.
 Dantur leges merè fauorabiles, seu pura Priuile- gia, & leges merè odiosæ, seu onerosæ, n. 10.
 Lex eadem aliquando est in fauorem vnius, & in odium, seu damnum, vel malum alterius, num. 11.
 An prædicta lex dicenda sit fauorabilis, vel odio- sa, est quæstio de nomine. ibid.
 Non est vnquam eadem lex dicenda per se fauo- rabilis simul, & odiosa. ibid.
 Per accidens tamen potest eadem lex dici fauo- rabilis, quæ per se alioquin sit odiosa, vel con- tra. ibid.
 Potum habet vim priuatæ quodammodo legis. Quando nam fauor, vel odium in lege dici debeant esse per se, vel per accidens. ibid.
 Facilius est carere nouo beneficio, quam spoliari proprio bono, & quare. ibid.
 Impossibile videtur, quod in eadem lege fauor, & odium sint æqualia, n. 12.
 Etiam si in eadem lege fauor, & odium essent pa- ria, adhuc ea lex odiosa dicenda esset. ibid.
 Lex leuiter onerosa adhuc denominanda est one- rosa, & odiosa, ac proinde restringenda, n. 14.
 Id ipsum dico, etiam si inde maximus fauor con- surgat. ibid.
 Immo etiam si illa sit in bonum, & in fauorem animæ, & exempla dantur. ibid.
 Odiæ restringenda, & fauores ampliandi, quando id non est in præiudicium tertij, n. 16.
 Lex quo ad diuersa illius puncta, seu partes po- test esse, & denominari modo fauorabilis, mo- do odiosa; sed tunc ea lex pluribus legibus equi- ualeat, n. 17.

1 Ad-

1 Aduerto 1. per legem Ecclesiasticæ pol- lutionis inductoria hic intelligi legē illam Ecclesiasticam, quæ certis actionibus seu naturali, seu positiuo iure sacrilegis, pro- ut superius explanauimus, nouum quasi effe- ctum, & quodammodo interdictum, seu im- pedimentum illud connexum esse voluit, ex quo prohibita maneret Diuinorum celebra- tio in ijs Ecclesijs, in quibus eæ actiones fie- rent; licet enim eadem actiones vel ex se ma- læ, vel prohibita etiam Ecclesiastico iure es- sent, nunquam tamen secum traherent effe- ctum hunc moraliter impediendi Diuina in loco sacro, in quo eæ fierent, nisi per hanc ipsam legem, de qua hic loquimur, id habe- rent, vt optime aduertit Suárez de Relig. tom. 1. tr. 2. l. 3. c. 2. n. 111.
 2 Aduerto 2. cum ex Cap. Odiæ, de regul. Iur. in 6. odiæ sint restringenda, & fauores ampliandi, quod ex Suar. de Legib. l. 5. c. 2. num. 1. præ- fertim intelligitur de fauoribus, vel odijs in iure contentis, ac subinde de legibus fauora- bilibus, & odiosis, idcirco quæstionis huius decisionem valde vtilem esse ad multa in hoc tractatu inferius discutienda, ne, si Pollutio- nis prædictæ lex odiosa sit, extendatur, vel si fauorabilis sit, restringatur.
 3 Aduerto 3. in assignanda ratione denomi- nationis huius, ac differentia inter legem fa- uorabilem, ac odiosam, seu onerosam tam- multa ab auctoribus congeri, vt, quod magis rem explicare conantur, eò magis eam ob- scurare videantur; vnde Sarmient. selett. Inter- pret. l. 1. c. 12. In Iure, inquit, Hermaphrodito- rum monstra, & Hypocentauros passim occurre- re videas, si recentiorum interpretationes obser- ues. ijs ergo omiſſis breuiter, & clare
 4 Dico legem, quæ pollutionis Ecclesiasticæ impedimentum induxit, esse odiosam, seu onerosam. clare colligitur ex Suar. in 3. p. tom. 3. disput. 81. selett. 4. Alphons. de Castro de potest. leg. pœnal. l. 2. c. 7. docum. 3. & coroll. 2. Carbon. de Legib. l. 8. c. 10. vers. secunda regula. & ex- presse affirmatur à Fagund. in 1. præcept. l. 3. c. 14. num. 13. Th. Del Bene de Immunit. Eccles. p. 1. c. 2. dubit. 2. selett. 8. num. 4. Pace Iordano Elu- cubrat. Variar. tom. 1. lib. 5. tit. 12. num. 72. &c. Ratio autem est, quia prohibet, & quodam- modo aufert ab Ecclesia fauorabilem Diui- norum officiorum celebrationem, ac sepul- turæ vsum, priuat Christianos multis spiri- tualibus commodis, quæ inde percipiebantur, derogat Sacerdotum libertati, qui alio- quin ibi Diuina celebrare possent, & alia hu- iusmodi onera imponit, quæ legem illam Pollutionis onerosam reddunt.
 5 Dices 1. Lex Ecclesiæ pollutionem indu-

cens videtur intendere fauorem Ecclesiarum, facta enim est ad locorum sacrorum reueren- tiam, ac cultum conseruandum, vt sic reue- rentiæ Ecclesijs debita contemptores abster- reantur, & imposterum abstineant, ergo præ- dicta lex potius fauorabilis, quam odiosa ap- pellanda est.

6 Respondeo legislatorum omnium, dum- modo legem ferant, quæ legum nomen me- reatur, finem seu extrinsecum, & remotum, seu etiam intrinsecum, & proximum, debere esse bonum aliquod, quod ex lege sequatur, vt egregie docuit Suar. de Legib. l. 5. c. 2. & Ar- riaga in 1. 2. tom. 2. disp. 21. selett. 1. nu. 3. ac pro- inde denominationem legis fauorabilis, vel odiosæ non esse à fine Legislatoris desumen- dam, ne leges omnes fauorabiles esse conce- dere velimus ex iisdem ibid. vnde ad argumen- tum dico, etiam si daretur antecedens, negan- dam adhuc esse consequentiam, & rationem patere ex dictis.

7 Dices 2. omnis lex aliquomodo obligat, & est quoddam vinculum subditorum, immo occasio aliqua, & periculum reatus, vel pœ- næ à transgressoribus incurrendæ, ergo frus- tra quæritur de hac lege Pollutionis inducti- ua, vtrum sit fauorabilis, vel odiosa, & one- rosa, cum omnes onerosæ sint modo iam ex- plicato, ac proinde odiosæ.

8 Respondeo hos legis effectus communes esse omnibus legibus, ac proinde inde desu- mendam non esse denominationem legis fa- uorabilis, vel odiosæ; immo periculum mali ob transgressionem legis non arguit legem esse odiosam; sed transgressorum imperfe- ctionem euincit: dicitur autem lex odiosa, vel onerosa ab onere, & grauamine, quod ip- sa lex immediate ratione materiæ, & obiecti sui præcipit; non ab effectibus legis.

9 Dices 3. id, quod à lege præcipitur, sem- per vni est fauorabile, alteri odiosum, ergo omnis lex, si à materia præcepta denomi- nationem odiosæ, vel fauorabilis desumere de- bet, erit & odiosa, & fauorabilis, quod vide- tur absurdum.

10 Respondeo primo falsum esse, quod non- dentur leges purè odiosæ, & purè fauorabi- les; potest enim concedi fauor, aut benefi- cium alicui absq. eo, quod alteri fiat grauam- en, aut præiudicium, vt bene tenuit Suar. l. c. num. 6. vnde negabitur etiam consequentia generaliter loquens in argumento Aduerfa- riorum.

11 Respondeo secundo, licet absurdum non sit, quod detur lex aliqua, quæ re ipsa sit in fauorem vnius, & in damnum, seu malum al- terius, qualis est v. g. lex imponens tributum, aut

aut prohibens venationem in sylua aliena: prima enim est odiosa subditis, & Principi fauorabilis; secunda vero est in fauorem domini, & in odium aliorum, vt bene dixit *Arriaga in 1.2. tom. 1. disp. 21. sect. 1. num. 10.* vnde tunc videtur quaestio de nomine, scilicet de denominatione desumenda à fauore, vel odio; nihilominus adhuc in tali casu talem legem non esse dicendam fauorabilem simul, & odiosam; sed per se vel fauorabilem tantum, vel odiosam tantum; licet per accidens simul cū fauore esse possit odium, & contra, remq. explico cum *Arriaga l.c. num. 7. & 8.* & probo simul ex *Cap. ex parte, de censibus*, exemplo ibi allato, & ab Innocentio III. sic deciso, vt votum soluendi mensuram quandam frumenti in aliquibus prouincijs Hispaniae in honorem, & consequenter in vtilitatem, Ecclesiae Sancti Iacobi praesumi deberet de mensura non maiori, sed minori, vt benignior fieret interpretatio, & lex odiosa, seu onerosa (quale est votum, cum habeat vim priuatae quodammodo legis à vouente sibi ipso impositae) restringeretur; licet per accidens votum illud posset dici lex fauorabilis alteri parti, scilicet Ecclesiae Sancti Iacobi, cui talis mensura frumenti danda erat. Quod si quaeras, vndenam sciat, quod odium sit per se in praedicto casu, & fauor per accidens, dicam cum eodem *Arriaga l.c.* id colligi ex eo, quod maius sit damnum illius, qui rem, cuius antea erat dominus, cogitur à se alienare, quam damnum illius, qui inde magis ditari potuisset, nisi praedicta lex onerosa, & odiosa restricta fuisset: facilius enim est carere nouo beneficio, quam spoliari proprio bono, nam istud est ius in re, & illud ad rem, quod multo minoris aestimatur.

12 Respondeo tertio, dato etiam, quod damnum vtrinque esset aequale, ac proinde esset odium par fauori, nec proinde magis odium, quam fauor, esse per se in aliqua lege viderentur, quod tamen ob allatam rationem iuris in re, & ad rem, ac consequenter maioris, vel minoris damni fortasse impossibile est, adhuc legem illam fore odiosam: quia, cum immediate imperet aliquid onerosum, immediate fit lex onerosa, & odiosa: immo *Arriaga l.c. num. 5.* leges omnes, quae tales, onerosas vocat; fauores enim à priuilegijs (quae, vt talia per ipsum non sunt lex) odia autem à legibus oriri dicit.

13 Dices 4. aliquando id, quod in lege praecipitur, est valde facile, licet habeat aliquod onus secum; contra vero fauor, qui inde resultat alteri, est maximus, ergo saltem tunc lex illa dicenda est fauorabilis, maxime si sit

in fauorem animae, cui semper fauendum est: & ita censuit tales leges habendas esse fauorabiles *Suarez l.c. num. 6.* qualis videri potest alicui lex de audiendo sacro.

14 Respondeo onera, & odia, licet non grauiora, semper esse onera, & odia, ac proinde ab ijs semper legem denominari, & vere esse odiosam, & onerosam, licet inde maximus alioquin fauor, & bonum resultet, etiam in fauorem animae, & in illius bonum: quis enim, vt optime insurgit *Arriaga l.c. num. 4.* legem ieiunij, vel confessionis dixit fauorabilem, licet sit in bonum animae?

15 Dices 5. quando lex fauet vni, & est odiosa alteri, vt diximus de lege imponente subditis tributum Principi dandum, non potest restringi, vt subditis odiosa, quin prauidicium fiat Principi, cui tributum datur per eam legem; nam etiam tunc Princeps posset dicere, haec lex est mihi fauorabilis, ergo iste meus fauor ampliari debet, & non restringi, ergo falsum est, quod praedicta lex sit odiosa, licet ex vna parte, id est subditorum, onerosa, & odiosa sit.

16 Respondeo, quamuis satis huic argumento à nobis iam factum fuerit *num. 11.* dum maius damnum hic attendendum esse diximus, & maius damnum esse ex parte subditorum, qui per eam legem iure suo in re, & certa sua possessione spoliantur; vterius tamen dici etiam posse, quod odia sint restringenda, vel fauores ampliandi, quando id non est in prauidicium tertij, quale est in lege praedicta tributorum, ac proinde quod illa regula valeat tantum in alijs odijs, vel fauoribus, vbi abest tertij prauidicium.

17 Colligo posse quidem eandem legem, quo ad diuersa puncta, seu partes, modo esse fauorabilem, modo odiosam, & proinde quo ad partem, seu punctum odiosum, restringi; quo ad partem autem, seu punctum fauorabilem, ampliari debere; sed tunc vna lex est; pluribus tamen aequiualens, vt per se patet.

C A P V T XX.

An Ecclesiae pollutio in dubijs seruanda sit, nec ne.

S V M M A R I V M.

Dubium presse, & proprie acceptum caret omni assensu, & dissensu intellectus, um. 1.

Dubium quomodo definiatur. ibid.

Ad

Ad dubium non est necessarius actus intellectus reflectentis, & cognoscentis se esse suspensum, & in equilibrio positum. ibid.

Dubium dupliciter contingere potest, vel ex carentia, vel ex aequalitate motiuorum. n. 2.

Dubium negatiuum, & positiuum quid sint. ibid.

Suspendere actum iudicij quo ad exercitium tantum, et non quo ad specificationem, non est proprie dubitare. ibid.

Quid sit intellectum esse probabiliter dubium. ibid.

Opinio ab aliquibus, improprie tamen, dicitur dubium positiuum. ibid.

Opinio potius ad sententiam certam, quam ad dubium accedit. ibid.

Quando vtrumque sunt grauiora motiua, iudicium proprie non est dubium; sed probabile, quia ratio grauis excludit dubium. ibid.

Quomodo dubium distinguatur à sententia certa, & ab opinione probabili. ibid.

Suspicio reuocatur ad dubium, & quid sit proprie. ibid.

Scrupulus quid sit, & quomodo ad dubium spectet. ibid.

Scrupulus quomodo differat ab opinione ex leuibus fundamentis, seu non probabili, & temeraria. ibid.

Dantur ergo Dubia Negatiua, Positiua, Temeraria, Improbabilia, Suspiciosa, Scrupulosa, &c. ibid.

Opinionem probabilem sequi possumus, relicta probabiliore, quando quaeritur, num Ecclesiae pollutio seruanda sit, nec ne, n. 3.

In dubio de Ecclesiae pollutione affirmanda, vel neganda standum est pro ea parte, quae erat in possessione ante dubium. n. 4.

In omni materia melior est conditio possidentis, siue possideat libertas, siue obligatio. ibid.

Cur standum sit in dubio pro possessione praecedente dubium. ibid.

Dubitans, an homicidium commiserit, cur censendus sit irregularis, n. 5. & 6.

Cur vero non censenda sit Ecclesiae polluta in dubio. ibid.

In dubio tutius fortasse est Ecclesiae pollutionem seruare, quam non seruare. n. 7.

Tutior pars in dubijs de consilio, non de necessitate, est eligenda, n. 8.

Cur Pontifex tutiorem partem quo ad Irregularitatem in dubio homicidij seruari peculiariter iusserit. ibid.

Periculum, de quo loquitur Cap. Significasti, 2. De Homicidio, quomodo intelligendum sit, num. 9. & 10.

Determinatio à Pontifice facta in casu dubij ho-

micidij, cum sit odiosa, non est extendenda ad alios casus. ibidem.

Episcopus, de quo loquitur Cap. Illud, de clerico Excommunicato, cur punitus fuerit ob celebrationem in dubio suae excommunicationis, n. 11. & 12.

Ante adhibitam debitam diligentiam ad dubium deponendum, semper tutior pars de necessitate est eligenda, & cur. ibid.

Cap. Iuuenis, de sponsalibus, nihil insert contra nostram doctrinam, n. 13. & 14.

Possessio addit ius nouum, & idcirco facit maius ius pro possessore, vnde illius conditio est melior, quia est potioris iuris, n. 16.

Possessionis ius, cum certum sit, non tollitur per dubium ius ex subsequente dubio exortum. num. 17.

Cur in prebabilibus non teneamur sequi partem magis probabilem, & in dubijs teneamur sequi maius ius, id est possessionem, n. 19.

In dubijs, quando etiam possessio dubia est, quid sequendum sit, n. 21.

Cur in dubijs standum sit pro parte possidente, & in probabilibus pro qualibet, etiam minus probabili, n. 18. & 19.

Prudenter operatur, qui probabiliter operatur, nec tenetur prudentissime operari, n. 19.

In dubijs, quando neutra pars possidet, nec possedit, tutior pars, & minus mala eligi debet, num. 21.

In contradictorijs, si vtrumque aequale malum putetur, & alterutrum necessario eligendum sit, neutrum est malum moraliter, & eorum quodlibet eligi potest. ibid.

Quomodo in dubio de Ecclesiae pollutione etiam possessio ipsa dubia videri possit, n. 22.

In puncto, seu in instanti actualis dubitationis vel vtraque pars dici potest incomplete possidens, vel neutra complete, & proprie, n. 23.

In praedicto puncto, seu instanti neutra pars alteri praeualeat in possessione, & tunc standum pro certa possessione, quae tale punctum dubitationis praecessit, & cur. ibid.

Dubia actoris probatio probantem non releuat, nec dubia exceptio excipientem. ibid.

Possessio certa, quae praecessit dubium, in ipso actuali dubio cessat esse certa speculatiue, non practice, & quomodo hoc intelligendum sit, num. 24. & 25.

Peccatum dubium quo ad facti substantiam, & quo ad peccati quantitatem, vel qualitatem, quid sit, n. 26.

Peccata dubia quo ad facti substantiam ex sententia speculatiue probabili non videntur necessario clauibus subiicienda, num. 27.

Idipsum alij dicunt de peccatis negatiue dubijs.

- bijs. *ibidem*.
 De peccatis omnibus absolute dubijs idem alij absolute probabile censent, & Caramuel expresse, ac fufe tenet, ac defendit. *ibid*.
 Sententia peccata dubia clauibus necessario subiicienda docens approbatur, & probatur. *ibid*.
 Ea pars possidere praesumenda est, pro qua fiat praesumptio iuris, num. 29.
 Praesumptio iuris quid sit. *ibid*.
 Possessio contra legem non est vera possessio; sed tantum materialis, & potius abusus, seu iniusta usurpatio, num. 31.
 Ius possessionis in re, & in rem quomodo differant. *ibid*.
 Possessio legis, qua habet pro se praesumptionem iuris, praevalet libertati materialiter tantum possidenti, num. 33.
 Praesumptio iuris valet in utroque foro, i. in interno, & externo, quando non constat de veritate ipsa. *ibid*.
 Quomodo non liceat accedere ad mulierem, de qua dubitetur, an sit sua; & liceat celebrare in Ecclesia, de qua dubitetur, an sit polluta. num. 35.
 Cur coniugi dubitanti de valore matrimonij bona fide contracti non liceat debitum petere, n. 37.
 In casu dubio de Ecclesiae pollutione non licet facere contra pollutionis Ecclesiasticae legem, ante adhibitam veritatis investigationem. *ibid*.
 Dubium post adhibitam debitam diligentiam pro veritate inquirenda adhuc permanens dicitur inuincibile, & equiparatur ignorantiae inculpabili. *ibid*.
 Possessio, qua stante dubio ante debitam diligentiam erat sopita, & impedita, nec suffragari poterat possidenti, post debitam diligentiam fit, ut ante dubium erat, expedita, & sufficiens ad faciendam meliorem possidentis conditionem. *ibid*.
 In Cap. Inquisitioni praedicto, Pontifex nouum condidit ius obligans ad non sequendam opinionem probabilem, & multo minus dubium, in ordine ad petendum debitum, unde nihil facit contra nostram doctrinam, num. 38.
 Libertatis humanae physice, & moraliter acceptae distinctio, num. 39.
 Dubium speculatiuum, practicum, & practice practicum, quid sint, num. 40.
 Speculatiue dubitans etiam practice ex se dubitare debet. *ibid*.
 Cum dubio proxime practico, seu practice practico non licet operari, & cur. num. 40.
 Dubium, etiam practice practicum, post adhibitam debitam diligentiam potest ob rationabilem causam deponi, & quomodo. *ibid*.

- Quando iudicium practicum discordat à speculatiuo, verè sunt de obiectis diuersis, si bene res perpendantur. *ibid*.
 Quomodo nostra libertas possit recuperare suam possessionem post dubium practice practicum, quam in eo amiserat. *ibid*.
 Possessio libertatis humanae in dubio practice practico dormit, non mortua est, num. 42.
 Iudex in probationibus aequalibus facti tenetur aequaliter utrique parti rem adindicare, & quare, num. 44.
 Si possessio stare pro vna parte, iudicandum esset pro parte possidente, & cur. *ibid*.
 Iudex in dubio iuris sequi potest quamlibet partem probabilem, relicta etiam probabiliori, & securam, & quare. *ibid*.
 Quomodo sic iudicans non sit acceptator personarum. *ibid*.
 Quenam dicantur quaestiones pro amico, seu etiam pro Diabolo. *ibid*.
 Cur non liceat in administratione Sacramentorum amplecti opinionem probabilem, relicta certa, num. 46.
 Ad Charitatis obligationi satisfaciendum sufficit ea securitas, qua habetur ex opinione probabilis. *ibid*.
 Praedicta sufficiunt ad alias similes obiectiones soluendas, num. 47.

Aduerto 1. dubium propriè, & presè acceptum carere omni assensu, & dissentiu, & esse suspensionem quandam intellectus manentis in aequilibrio inter duo contraria, & non assentientis, neque dissentientis, ita communiter DD. apud Bardi de Conscientia discept. 5. cap. 1. num. 1. vnde ad dubium requiritur ex Pasqualig. in Theolog. Moral. disp. 63. sect. 7. num. 57. quod intellectus aduertat, & non se determinet: licet autem intellectus possit per actum reflexum cognoscere, se remanere suspensum; tamen iudicium illud reflexum supra suspensionem non est necessarium ad rationem, & essentiam dubij; siue enim adsit tale iudicium reflexum, siue non adsit, semper intellectus in ordine ad operationem remanet suspensus, & in aequilibrio praedicto, ac proinde caret iudicio assentiente operationem fore bonam, vel malam, et c. ita Vasq. 1. 2. disp. 65. c. 1. num. 5. Suar. tom. 5. in 3. p. disp. 40. sect. 5. num. 2. & alij contra Salas 1. 2. tr. 8. disp. 1. sect. 16. nu. 139.

2. Aduerto 2. praedictum dubium, seu suspensionem intellectus dupliciter contingere, posse, Primo ex defectu mediij, seu motiui moraliter sufficientis ad determinandum intellectum pro vna parte, vel pro alia, id est,

ad

ad assentiendum, vel dissentiendum, & tunc intellectus dicitur negatiuè dubius, & tale dubium vocatur saltè, moraliter, negatiuum, quia oritur ex carentia mediij, seu motiui praedicti. Secundo ex aequalitate, seu paritate praedicti mediij, seu motiui pro vtraque parte: tunc enim intellectus, cum aequè trahatur in vnam, ac in aliam partem, adhuc remanet suspensus, & in aequilibrio, & hoc dubium appellatur positiuum, quia tunc intellectus remanet adhuc positiuè dubius, i. dubius non ex carentia, & negatione motiui; sed ex positione motiui aequalis pro vtraque parte. Non erit tamen intellectus dubie suspensus, si suspendat actum iudicij solum quo ad exercitiu (quod propriè non est dubitare; sed tantum suspendere actum, quod fieri potest ex imperio voluntatis) sed requiritur, vt intellectus sit suspensus etiam quo ad specificationem, vt bene dixit Suar. in 1. 2. disp. 12. sect. 5. initio, & hoc ob carentiam, vel insufficientiam mediij ad determinandum intellectum in vnam partem, & non in aliam, ex Bardi l. c. num. 5. licet intellectus suspensus ob aequalitatem vtriusque partis verè possit vtramque partem putare probabilem; sed tunc intellectus id putans non esset amplius propriè dubius, vt bene docuit Pasqual. l. c. & clarius infra patebit, vel certè tunc dici posset dubius probabiliter, vt videre est apud Caramuelem in Theol. Moral. l. 3. in proem. num. 1323. opinionem enim, seu probabile iudicium intellectus aliqui; sed impropiè (cum opinio, seu probabile iudicium ob rationum grauitatem, potius ad sententiam, quam ad dubium, quod cum grauibus rationibus non stat, accedat, vnde etiam opinio probabilis dici potest aliquomodo moraliter certa) dubium positiuum vocant apud Fr. de Lugo in Decursu praui ad Theolog. Moral. p. 1. c. 2. num. 1. eo quod aliquid dubij participare censetur; cum tamen vera dubium distinguatur ab opinione, seu sententia probabili, quae propriè est assensus vnius partis, non omnino quidem certus (sic enim ille assensus esset sententia certa; & ex scientia, non autem probabilis tantum opinio) sed admixtus formidini, saltè virtuali, partis oppositae, graui auctoritate, vel non modici momenti ratione nitens, vt rectè docuit Laym. l. 1. tract. 1. c. 5. num. 1. & 6. licet ad dubium reuocari possit tum Suspicio, quae nihil aliud est, nisi quaedam simplex inclinatio intellectus in vnam potius partem, quam in aliam, sine vilo tamen assensu, seu actuali iudicio; vel adhaesione vlli parti; non videtur enim suspicio, differre à dubio presè sumpto;

nisi secundum magis, & minus, quatenus illud propriè nullam, ista aliquam propensionem animi habet in alterutram partem; vtrumque autem caret assensu, vel dissensu in vtramlibet partem modo iam explicato: tum etiam Scrupulus, quem multi quoq; dubium positiuum nominant apud Caramuelem in Theol. Moral. l. 3. nu. 1323. eo quod scrupulus item nitatur ratione leui, cum sit apprehensio, vel iudicium, & existimatio ex leuibus fundamentis orta, quae iudicium certum, vel opinatiuum oppositae partis non excludit, ex Franc. de Lugo l. c. inamo scrupulus ex Bardi l. c. discept. 7. c. 1. num. 3. non videtur differre ab opinione ex leuibus fundamentis orta, quae dicit obligando nos ad aliquid; si enim opinio praedicta non diceret obligando, sed eximendo, licet inaniter, ab obligatione, tunc illa esset opinio non probabilis, seu temeraria, & non scrupulus, vt etiam egregiè dixit Caramuel in Theol. Moral. l. c. num. 1324. & omnium fufissime Bossius de Scrupulis S. 1. num. 5. & seq. vnde, si ex dictis ad dubium lato modo acceptum reducatur omnia, quae aliquid dubij continent: dabitur primo dubium negatiuum, i. carens vel omnino positiua ratione, ex qua illud exurgat, vel certè carens omni positiua ratione alicuius momenti, ac eo vt si qua sit ratio, moraliter nullius momenti habeatur: Secundo dabitur dubium positiuum, i. trahens originem ab aliqua ratione positiua alicuius quidem momenti; sed moraliter insufficiente ad opinionem probabilem, & multo minus ad certam, seu indubitabilem sententiam, ac iudicium ferendum, & illud erit dubium, vel Temerarium, vel Improbabile, vel Suspiciosum, vel Scrupulosum, & c. iuxta superius explicata.

3. Aduerto 3. pro certa hic à me supponi cum Caramuele in Reg. D. Bened. disp. 6. art. 2. num. 57. & quamplurimis alijs apud ipsum, & alios passim, doctrinam illam asserentium posse nos sequi quamcumq; opinionem probabilem in omnibus materijs, nisi aliter ex lege praescriptum ibi sit (vt infra num. 46.) relicta probabiliori, ac (vt alij dicunt) tutiore, & proinde in hoc capite propriè non agi de seruanda, vel non seruanda Ecclesiae pollutione, quando vtrinque adsunt opiniones probabiles, licet fortasse ex vna parte essent probabiliores, quam ex alia, vel tutiores, tunc enim probabiliter, ac proinde sine peccato ex se, vel seruati, vel non seruati potest Ecclesiae pollutio; sed hic propriè sermonem esse de veris dubijs, quae scilicet exurgunt ex carentia, vel leuitate motiuorum

F

rum

rum vtriusque partis, i. ex insufficientia illorum ad probabilem opinionem, nedum ad certam sententiam inferendam, vt ex dicendis melius apparebit.

- 4 Dico in dubijs, num Ecclesia censenda sit polluta, nec ne, standum esse pro ea parte, quæ erat in possessione ante dubium, ac proinde, si ante dubium lex pollutionis possidebat, pro illa standum esse; si verò Ecclesiæ libertas possidebat, pro ista. Ratio autem omnium firmissima est, quia iuxta regulam illam *In pari causa, de regul. Iuris, in 6.* non solum in materia iustitiæ; sed etiam in omnibus materijs (nec enim sufficiens datur disparitas) melior est conditio possidentis: cum enim dubium dictamen moraliter sit nullum, quia, cum incertum sit, non sufficienter dicat, quid agendum, vel non agendum sit, idcirco ita se habet, ac si verè in rerum natura illud non esset; si abstrahatur ergo illud dubium, & reliquis, vt antea, manentibus, iudicetur, tunc semper bene iudicabitur; sed nemo poterit non fauere possessioni, quæ dubium præcesserat, siue materia sit iustitiæ, siue aliarum omnium virtutum, siue possideat libertas, siue obligatio; titulus enim possessionis est vniuersalissimus, & communissimus omnibus materijs, vt fusè, & communiter tradunt recentiores, quos videre abunde potes apud *Dianam p. 4. tract. 3. resol. 2. Franc. de Lugo in Decursu ad Moral. Theol. p. 1. c. 2. q. 11. nu. 66. Bardi de Conscient. discept. 5. c. 3. nu. 3. & c. 4. num. 3. Lanfranchi Opusc. 1. Moral. c. 2. num. 4. & alios.*
- 5 Dices 1. ex *Cap. ad Audientiam, Cap. Significasti 2., & Cap. penult. de Homicidio*, deducitur dubitantem, an homicidium commiserit, censendum esse Irregularem, ergo etiam in casu, in quo dubitetur, num Ecclesia polluta fuerit, illa censenda erit polluta; quamquam ante hoc dubium Ecclesia erat in possessione suæ libertatis, & non polluta habebatur.
- 6 Respondeo concedendo in casu, de quo prædicti textus loquuntur, standum esse pro Irregularitate, quia tunc possessio est pro ipsa Irregularitate, non pro immunitate, & libertate occisoris; lata enim est lex, vt in tali dubio Irregularitas possideat; sed lata non est lex, vt in dubio de Pollutione Ecclesiæ pollutio possideat; vnde negatur in argumento consequentia ob allatam disparitatem, ita *Fr. de Lugo in Decurs. p. 1. c. 2. qu. 26. nu. 152.*
- 7 Dices 2. Pontifex in prædictis textibus loquentibus de Irregularitate nõ condit nouum ius; sed tantum declarat, quid ibi sentiendum

fit, & rationem illam affert, quæ etiam in pollutione Ecclesiæ valere debet, videlicet, quia in dubijs tutior pars est eligenda, ergo; cum tutius sit seruare Ecclesiæ pollutionem, in dubio, quam illam non seruare, etiam in casu dubio illa erit seruanda, sicuti seruari debet Irregularitas.

- 8 Respondeo, omisis alijs responsionibus, quas DD. passim afferunt; cum *Castropalao de Censur. disp. 6. punct. 3. num. 10.* negando in dictis textibus non condit nouum ius, nec enim Pontifex in illis nititur illi principio; In dubijs tutior pars est eligenda, tanquam principio, quod necessario sit obseruandam; sed tanquam principio, quod obseruari maximè decet. Licet autem illud cõmune sit etiam alijs dubijs, & materijs, quia in omnibus prudentissimum consilium est tutiorem partem sequi; tamen Pontifex disposuit illud necessario obseruandum in prædicto dubio Irregularitatis ob Homicidium, & non in alijs dubijs, & materijs peculiariter in iure non expressis, quia videbat illud principium efficacius procedere in prædicta Irregularitate homicidij propter specialem indecentiam, quam secum affert homicidium in Clericis, seu ob reuerentiam Sacrificio Altaris debitam, vt dixit *Abbas in d. Cap. ad Audientiam*, quam dispositionem suam Pontifex non extendit ad alias materias, nec proinde cum odiosa sit, à nobis extendi debet.
- 9 Dices 3. *Innocentius 3. in Cap. Significasti, 2. de Homicidio*, ait in casu dubij homicidij tutius esse cessare, quam temere celebrare, eo quod in altero nullum; in reliquo verò magnum periculum timeatur; sed hæc ratio militat etiam in nostro casu, ergo etiam ob periculum hoc peccandi, non obseruando pollutionem Ecclesiæ, ea erit in dubio seruanda.
- 10 Respondeo ibi à Pontifice per illud periculum, propter quod in tali casu statuit Irregularitatem seruandam esse, non intelligi periculum peccandi (cum enim alteram partem tutiorem dixerit, videtur etiam alteram tutam fateri) sed periculum, ne, qui re ipsa esset homicida, celebraret, quod periculum adeo Pontifici metuendum visum est, vt ad illud in tali casu tollendum Irregularitatis obseruantiam ibi statuerit. vnde, cum in alijs dubijs cesset tale periculum tantæ indecentiæ, cessat etiam talis determinatio: immo, cum ea odiosa sit, neque etiam ob paritatem rationis ad alios casus extendenda erit. Quare in argumento negatur minor, & consequentia.

- 11 Dices 4. ex *Cap. Illud, de Clerico excommunicato*, Pontifex declarauit, vt Episcopus, qui celebrarat cum dubio suæ Excommunicationis, depositionis pœna puniretur, quia in dubijs via tutior eligenda fuerat, ergo etiam in dubio de Ecclesiæ pollutione via tutior eligi, ac proinde pollutio Ecclesiæ seruari debet.
- 12 Respondeo Episcopum illum punitum, fuisse eo, quod diligentiam ad excommunicationis veritatem indagandam non adhibuerit, antequam celebraret; conueniunt enim omnes in hoc, quod, quando non est adhibita moralis diligentia ad deponendum dubium, semper est eligenda pars magis tuta, alioquin periculum peccati esset voluntarium, vt inter alios apertissime docuit *Pasqualigus in Theol. Moral. disp. 63. sect. 8. num. 62.* sed nos dicimus, post adhibitam debitam diligentiam, semper meliorem esse conditionem possidentis, quando adhuc remanet dubium, ac proinde in tali dubio post talem diligentiam non pro Ecclesiæ pollutione; sed pro illius puritate, quæ tale dubium præcesserat, standum esse; Episcopum autem ante talem diligentiam temerariè celebrasse, & inde pœnam meruisse. Addo autem cum *Arriaga 1. 2. disp. 25. nu. 21.* Episcopum illum non dubitasse de Excommunicatione in ipsum lata; sed de illius valore, in quo casu standum erat pro excommunicatione, hæc enim erat in possessione, quia præsumptio stabat pro excommunicatione, quæ certa erat, nisi illius irritus valor itidem certus erat.
- 13 Dices 5. ex *Cap. Iuuenis, de Sponsalibus*, is, qui puellam nondum septennem duxerat in matrimonium, quod forte cum ea consummare nequiuerat, licet tentasset, & postea puellæ consobrinam matrimonio sibi copulauit, ab hoc secundo matrimonio, tanquam irrito, separatus est Pontificis iussu, & tamen impedimentum publicæ honestatis ex primo matrimonio erat solum dubium, tum quia forte non consummauerat, tum quia puella erat ante septennium, quo tempore non solent puellæ rationis vsum habere: ergo etiam in casu pollutionis Ecclesiastica dubio, pro pollutione standum erit, præcipuè quia, vt subdit ibidem Pontifex, in his, quæ dubia sunt, quod certius existimamus, tenere debemus.
- 14 Respondeo, vt colligitur ex *Gloss. in d. Cap. Iuuenis*, & clare tradit *Præposit. ibid. in fine*, nec non *Sanch. loco inferius citando*, puellam illam præsumi doli capacem adeo, vt in illa ætatem suppleuerit malitia, ac proinde ad valida sponsalia contrahenda habilem fuisse: vnde, quicquid sit de conatu, vel effectu consummationis matrimonij, cum saltem spon-

salia valide ab illis contracta fuissent, consequenter secundum matrimonium verè fuit irritum ob dirimens honestatis publicæ impedimentum. debuit ergo possessio stare pro impedimento antecedente matrimonium secundum; non autem pro matrimonio ipso secundo impedimentum prædictum subsequente. Quare dubium Pontificis non fuit de validitate Sponsalium, vt putauit *Sanchez in summ. l. 1. c. 10. num. 15.* sed de copula cum puella habita, quod fuisset aliud secundi matrimonij impedimentum, vnde in argumento aduersariorum negatur impedimentum publicæ honestatis ex primo matrimonio fuisse dubium, & negatur simul consequentia.

15 Dices 6. Non potest assignari ratio, cur in dubio potior sit conditio possidentis, & non potius potior sit pars, quæ tutior sit, ergo potius pro parte tutiore, quam pro possidente standum erit.

16 Respondeo 1. ideo meliorem esse conditionem possidentis, quia possessio facit maius ius pro possidente, nam possidens præter alia iura, & rationes, in quibus par est, vt suppono, & æqualis alteri parti, habet etiam hoc ius, quod illi possessio tribuit, ac proinde habet maius, & quodammodo duplex ius, quod facit possidentem esse propterea potioris iuris, vt non immerito potior dicatur possidentis conditio, & beatus appelletur in iure, qui possidet.

17 Respondeo 2. meliorem esse conditionem possidentis, quia possessionis ius, cum certum sit, non tollitur per quodcumque aliud ius incertum, seu dubium. vnde, licet subsequatur aliquod dubium, semper standum pro iure possessionis, vt iam dictum est.

18 Dices 7. Opinio quoque probabilior habet maius ius pro se, quam opinio minus probabilis; & tamen dictum est nos posse sequi opinionem probabilem, relicta probabiliori; ergo vel maius ius nihil iuuare debet in dubijs possidentem, vel semper sequi debemus probabiliora.

19 Respondeo in dubijs recurrendum esse ad maius ius, ac proinde ad ius possessionis certum, quia in dubijs non possumus formare iudicium, quod prudenter excludat peccandi periculum, ac consequenter malitiam obiecti; in probabilibus autem semper ob opinionis probabilitatem prudenter excludere possumus ab obiecto rationem malitiæ, cum prudenter operetur, qui probabiliter operatur, nec teneamur prudentissime operari; vnde patet, quid argumento respondendum sit. Vel dicam in dubijs recurrendam esse ad possessionem præcedentem dubium, quia dictamen

dictamen dubium, vt iam dictum est, non est regula sufficiens ad bene operandum; dictamen autem probabile, licet non probabilissimum, ad prudenter operandam sufficiens regula est.

- 20 Dices 8. fieri potest, vt etiam dubium sit de possessione ipsa, i. num pro vna, vel alia parte ipsum ius possessionis stet, & possessio nulla præcesserit, ergo non semper in dubijs melior est conditio possidentis, ergo saltem tunc recurrendum est ad partem tutiorem, quam tunc sequamur.
- 21 Respondeo concedendo omnia; nos enim loquimur in casu, in quo altera pars possideat, vel possessio aliqua dubium præcesserit, pro qua standum esse iam diximus; quod si neutra possideat, nec sit vlla possessio dubium præcedens, tunc sequi debemus partem tutiorem, & consequenter eam, quæ minus mala videtur. Si autem vtraque pars contradictoria, æque mala videatur, & necesse sit alterutram eligere, neutra vere mala erit; licet operans vtramque malam putet; vnde nec peccabit; licet se peccare putet. ita *Sanch. in Decal. l. 1. c. 11. num. 14. Io. Sanch. in select. disp. 41. num. 27. Meroll. in Theol. Moral. tom. 1. disp. 3. c. 2. dub. 3. nu. 11. Castropalaus tom. 1. de conscientia disp. 1. punct. 5. Bresserus, Baldelli, & vterq; Lugus apud Bardi de Conscientia discept. 3. c. 6. num. 3. & 5.*
- 22 Dices 9. quando dubitatur, num Ecclesia sit polluta, nec ne, possessio in eo dubio tam stare videtur pro vna parte, quam pro alia, si enim Ecclesia polluta sit, possessio stat pro pollutionis lege; si verò polluta non sit, possessio stat pro Ecclesie libertate, ergo, cum in tali dubio etiam possessio sit dubia, standum erit pro parte tutiore, ac proinde pro pollutionis obseruantia, quod tutius est.
- 23 Respondeo concedendo, quod in puncto actualis dubitationis, vel vtrumq; ius vtriusq; partis pro vtraq; parte incomplete possidere videatur, vel neutrum complete pro neutra; vnde, cum tale ius in tali puncto sit par in vtraque parte dubij; neutrum ius alteri præualere; immo neutra pars proprie possidere dicitur. Si tamen ante prædictum dubium Ecclesia possidebat suam libertatem, pro ea standum erit; sin autem Ecclesie pollutio possidebat, pro ea item standum erit: neq; enim certa Ecclesie libertas tolli per dubium subsequens de illius pollutione; nec certa Ecclesie pollutio per subsequens dubium de illius reconciliatione auferri debet, cum certa non tollantur per incerta; sicuti enim dubia actoris probatio probantem non releuat, *Cap. in presentia, de probat. Cap. Inter dilectos, de fide*

instrument. ita nec dubia exceptio excipientem releuat, vt colligitur ex *L. Titia textores, ff. de legat. 1. & ex notatis per Bald. in L. Non solum, §. sed vt probari, ff. de operis noui nunciat.*

- 24 Dices 10. Libertas Ecclesie ante dubium de Ecclesie pollutione vere erat in possessione; sed post prædictum dubium facta est etiã ipsa dubia, nam post exortum dubium vere etiam dubitatur, num Ecclesie libertas, vel pollutio possideat; ergo nulla amplius certa remanet possessio; non illa, quæ dubium præcessit, quia per subsequens dubium euauit illius certitudo, non ista, quæ videtur stare in dubio pro vtraque parte, quia ista, incerta est, & dubia, ac vtriq; parti par; ergo denique in his dubijs ad possessionem certam recurri non potest, quia tunc nulla certa possessio datur.
- 25 Respondeo Ecclesie libertatem post dubium de Ecclesie pollutione factam esse dubiam in ipso actualis dubitationis puncto speculatiue; non esse autem factam ita dubiam, & incertam practice, vt nequeat adhuc eadem considerari, quatenus ante prædictum dubium certa erat, ac proinde digna, quæ, præciso dubio illo, quod subsequutum fuit, faciat ex se melioris esse conditionis partem antea possidentem. Vnde propterea diximus recurrendum esse in dubijs ad possessionem certam, quæ dubium præcessit, non quæ adhuc in dubio dubia permaneret; in actu enim dubitandi de Ecclesie pollutione, vel libertate videtur, vt dictum est, consequenter dubitari de vtriusque possessione.
- 26 Dices 11. Si verum esset, quod in dubijs melior sit conditio possidentis, & standum sit pro parte possidente, seu pro possessione præcedente dubium, modo iam superius explicato, sequeretur peccata dubia, i. num mortalia sint, vel venialia, seu num commissa sint, nec ne (quæ ab alijs dicuntur peccata dubia, quo ad substantiam facti, seu quo ad facti quantitatem, seu qualitatem) non esse sub obligatione graui in Sacramento Pœnitentiæ explicanda, nam possessio, quæ præcedit hoc dubium, videtur stare pro libertate pœnitentis, & in dubijs nemo debet præsumi obligatus, quia nemo debet priuari sua libertatis possessione certa propter obligationem dubiam, & incertam, qualem secum afferunt peccata dubia, vel incerta. Sed hoc videtur absurdum, ergo etiam id, vnde hoc sequitur.
- 27 Respondeo, licet sciam sequelam prædictam respectu peccatorum dubiorum quo ad facti substantiam ceteri à *Io. Præposito in 3. p. de Sacram. Pœnit. q. 5. dub. 3. num. 117.* speculatiue probabilem, à *Coninch. de Pœnit. disp. 7. dub. 8.*

- dub. 8.* veram quo ad peccata negatiue dubia; ab alijs absolute, & vniuersaliter probabilem appellari apud *Cardin. de Lugo de Pœnit. Sacram. disp. 16. sect. 2. §. 3. num. 61.* & apud *Amicum tom. 8. disput. 13. sect. 3. num. 55.* vbi de integritate Confessionis agit, immo eandem sequelam fusissime, & expressissime tradi, ac defendi à *Caramuele in Theol. Moral. l. 3. c. 1. disp. 4. integra a num. 1478. vsque ad 1539. inclusiue;* tamen negando sequelam: sicuti enim supra vidimus in casu dubij Homicidij à Pontifice peculiari, & nouo iure Irregularitatis obseruantiam decretam esse; sic in hoc casu ex vsu, & praxi totius Ecclesie, cuius initium non agnoscitur, & ab ipsis Apostolis promanasse creditur, ortam esse obligationem peccata dubia confitendi, ac proinde in tali dubio obligationem esse in possessione; non autem pœnitentis libertatem: vnde etiam in hac materia, & in hoc ipsissimo casu optime verificatur, quod iam sæpius dictum est, in dubijs standum esse pro parte possidente.
- 28 Dices 12. licet lex pollutionis Ecclesiasticæ inductiua lata sit, & licet casus illius contigerit, si tamen lex illa non adhuc obseruetur, non apparet, quomodo lex illa possidere dicatur; ergo in tali casu standum est pro possessione libertatis, quam adhuc Ecclesia habet, & non pro legis possessione.
- 29 Respondeo eam partem dicendam esse possidere, pro qua possessionis præsumptio stat, dum non constat de veritate in contrarium. Cum ergo constet legem Ecclesiasticæ pollutionis inductiuam latam esse, & illius casum contigisse, lex illa præsumenda est certo possidere, ac proinde illius obligationem iam præualere libertati Ecclesie, nisi de legis inualiditate, vel de exemptione à legis obligatione certo item constaret. in dubio enim standum est pro præsumptione iuris, eaque alterius possessionem vincet, vt cum multis tradit *Sanch. in Summ. l. 1. c. 10. num. 13.* & *Bardi de Conscient. discept. 5. cap. 5. num. 3.* est autem præsumptio iuris ex *Menoch. de præsumpt. l. 1. q. 4. num. 3. 4. & 5. & q. 8. nu. 1.* Verisimilitudo quædam, seu probabilis coniectura ex certo signo proueniens, quæ, alio non adducto, pro veritate habetur, donec pars aduersa contrarium probet, in quam id probandi onus transfertur.
- 30 Dices 13. licet lex pollutionis in prædicto casu possideat, possidet etiam Ecclesie libertas, quæ nondum pollutionis Ecclesiasticæ legem seruauit, ergo potius in tali casu fauendum erit libertati Ecclesie, quam legis obligationi, cum odia, ex dictis, restringi debeant, & lex Ecclesiasticæ pollutionis odiosa sit.
- 31 Respondeo in prædicto casu veram, certam, & legitimam possessionem stare solum, pro lege obligante, & pollutionem statuente; non autem pro Ecclesie libertate, quam legis obligatio iam vicit. Vnde nego libertatem Ecclesie tunc esse in vera possessione; possessio enim contra legem non est legitima possessio; sed materialis tantum, cui ius resistit, & nisi ex legitima consuetudine nascatur, talis possessio non proprie possessio; sed potius abusus, & vsurpatio dici debet: quare nihil operari potest ad eximendam Ecclesie libertatem ab obligatione legis.
- 32 Dices 14. Pollutionis Ecclesiasticæ lex in prædicto casu habet solum possessionem iuris ad rem, i. ad impediendam Ecclesie libertatem, qua tamen nondum priuatam Ecclesiam fuisse suppono in dato casu; Ecclesie verò libertas habet possessionem iuris in re, quia, vt dixi, de facto possidet suam libertatem, ergo in dubio magis fauendum erit possessioni iuris in re, quam possessioni iuris ad rem, quæ minoris æstimatur, vt superius inuimus.
- 33 Respondeo possessionem legis in dicto casu habere pro se præsumptionem iuris, ac proinde eam præualere possessioni materiali, quam habet Ecclesie libertas, cum huic materiali Ecclesie possessioni contradicat ius, nec proinde sit vera possessio, vt dictum est. Vnde in argumento, quicquid sit de toto antecedente, neganda est consequentia: possessio enim iuris in re pluris æstimatur, quam iuris ad rem, quando illa est legitima possessio; non quando est solum materialis, & illi ius resistit: cum possessio ergo sit pro vna parte, & iuris præsumptio pro alia, secundum iuris præsumptionem iudicandum erit, vt bene aduertit *Barthol. l. c. num. 9.* præsumptio enim valet in vtroque foro tam interno, quam externo, quando non constat de veritate ipsa, ac proinde præsumptionem esse falsam, ex *Sa, V. Lex, num. 1. & Couarr. cap. Cum esse, num. 7. de Testam.*
- 34 Dices 15. Non licet ei, qui quomodocumq; dubitat, an Sempronius sit sua, ad illam accedere; ergo quomodocumque dubitetur de Ecclesie pollutione, illa seruanda erit.
- 35 Respondeo negando consequentiam: lex enim possidet in casu Sempronie, ne quis accedat ad Semproniam, nisi sit sua: quare certa est prohibitio accedendi; quod autem sit sua non est certum, ac proinde iam lex possidens seruanda est, cum sit certa, nec certum tollatur, vt dixi, per incertum. In casu autem pollutionis Ecclesie, i. quando dubitatur, num sit polluta, nec ne, tunc lex Ecclesiasticæ pollutionis non possidet; sed possidet

possidet Ecclesie libertas, quæ tale dubium de pollutione illius præcessit, & certa est, ac consequenter per subsequens dubium tolli non debet.

36 Dices 16. ex *Cap. Dominus, de secundis nuptijs, & Cap. Inquisitioni, de sententia Excommunicat.* patet dubitantem de valore matrimonij bona fide contracti; licet possit, ac debeat reddere debitum; non posse tamen petere: ergo etiam quando dubitatur de Ecclesie pollutione, non poterit Ecclesia uti sua libertate; sed debeat Ecclesiasticæ pollutionis legem seruare.

37 Respondeo primo posse hæc iura intelligi de casu dubij ante adhibitam debitam diligentiam pro inquirenda veritate de valore matrimonij; licet enim ea iura indistinctè loquantur; attamen ratio distinguere cogit, & ita in hoc sensu eos textus Canonicos explicandos esse asserit nouissimè *Bardi de Conscientia discept. 6. c. 11. part. 7. §. 2. num. 13.* post *Sanch. de Matrim. tom. 1. l. 2. disp. 46.* Sotum, & alios Doctores passim: quo in sensu nihil inde infertur contra nos, nam nos etiam concedimus, & diximus supra *num. 25.* in ipso actualis dubitationis puncto speculatiue reddi dubiam etiam possessionem ipsam, quæ ante illud dubitationis actualis punctum erat certa; ac proinde etiam in casu dubij de Ecclesie pollutione ante adhibitam veritatis inuestigationem non licere facere contra pollutionis legem, quia tunc possessio libertatis Ecclesie, quæ ante tale dubium erat certa, expedita, ac bonæ fidei; post tale dubium, & ante prædictam veritatis inuestigationem, fit malæ fidei, vt ex communi affirmat *Less. l. 2. de Iustit. c. 6. dub. 3.* & nequaquam facere potest possidentis conditionem meliorem, vnde mirum non est, si etiam in coniuge ipso sic dubitante ita perturbetur possessio iam dicta, vt illi in eo dubio suffragari nequeat: post adhibitam tamen prædictam diligentiam, vel dubium fugiet apparente veritate, vel illud reddetur inuincibile, & æquiparabitur ignorantie inculpabili, ita vt possessio, quæ in tali dubio ante diligentiam prædictam erat malæ fidei, & sopita, vel perturbata, post illam diligentiam fiat, vt prius, expedita, & incipiat iterum possidenti suffragari. Vnde regula illa, *In dubijs melior est conditio possidentis*, intelligi debet de possessione expedita, & legitima, & consequenter post debitam diligentiam ad dubium euincendum, vt egregiè aduertit *Bar-dil. c. 5. §. 3. num. 3. & 5.*

38 Respondeo secundo cum *Arriaga 1. 2. disp. 25. num. 30. 31. & 32. Lucium 3. in Cap. Dominus* agere expresse de his, qui ab initio mala

fide contraxerunt, quod nihil facit contra nos, qui damus libenter possessionem non suffragari possidenti mala fide. Ad alterum verò Innocentij *Cap. Inquisitioni*, quod vniuersaliter loquitur, dico Pontificem loqui non solum de dubio; sed etiam de opinione, vt ex verbis illius *Cap. facile*, & expresse habetur, ac proinde à Pontifice ibi nouum conditum ius, & nouum impositum præceptum fuisse de re, ad quam alioqui non teneremur, i. ne quis sequatur, in ordine ad petendum debitum, opinionem probabilem; sed solum certam, & multò minus dubium, quod haud dubie Pontifex imperare potuit; vt iam ab eo factum diximus etiam in *Cap. ad Audientiam, de Homicidio*, loquendo de Irregularitate. Quare hæc peculiare Pontificis decisiones non obstant; sed fauent dictis nostris de meliori conditione possidentis; in ijs enim casibus standum pro Pontificis lege, quia ea est in possessione in tali dubio; non autem ea possessio, quæ ante talem decisionis legem fuit.

39 Dices 17. ex *Candido Philaletho de opinio-num praxi q. 7. conclus. 5.* in dubio licitæ actionis in materia cuiuscumque virtutis humana libertas, solum vt physice accepta, possidet; non autem, vt moraliter accepta; in prædicto enim dubio libertas humana, vt moraliter accepta, est obligata per certum ius in generali, vnde ea non est in possessione; sed est in possessione obligatio libertatis: est autem humana libertas in tali dubio obligata, quia, si est obligata in dubio proximo, & practico, vt ab omnibus conceditur (cum in dubio proximo, & practico non liceat operari) erit etiam obligata in dubio speculatiuo, quia illud dubium practicum semper durat, cum sequatur necessario motionem obiecti, quod semper idem est, nec enim adsunt sufficientes rationes, quæ mutant iudicium ob mutationem nouam obiecti ab illis factam, ac proinde semper idem obiectum, idem motiuum, & idem iudicium perseuerat, quod erat in dubio practico. Libertas autem humana, vt physice accepta, licet sit verè in possessione, suæ libertatis; tamen illa libertas non facit hic ad rem, quia hæc semper agere potest vtrumque, etiam in dubio practico; ergo falsum est, quod in dubijs aliquando standum sit pro possessione libertatis, cum hæc in dubijs nunquam sit in possessione; sed semper obligata, vt dictum est.

40 Respondeo, & libenter admissa ea doctrina, quæ omnino videtur per se nota, & à nemine, nedum à Candido ipso, negatur; videlicet, in dubio iuris practico, non generali, vel abstracto; sed in particulari, & proprie,

ac proxime practico, quod ab alijs dicitur dubium practice practicum, & quod per se ex dubio speculatiuo aptum est sequi, cum dubitans speculatiue per se loquendo etiam practice dubitare debeat, ex *Bressero de Conscientia l. 4. c. 2. num. 17.* & alijs mox citandis, v. g. num mihi hic, & nunc liceat in festo pingere, vel piscari, & c. num in Ecclesia, de qua dubito, an sit polluta, mihi hic, & nunc liceat celebrare, & c. libertatem operantis moraliter acceptam (de ea enim hic sermo est) esse obligatam ad non operandum, alioqui operando peccaret, & ita cum communi DD. sententia docent absq; vlla controuersia *Fran. de Lugo in sua Theol. Moral. p. 1. præuij decurs. c. 2. q. 1. num. 5. cum Syluest. Cordub. Sanchez, Villalob. Laym. Bonac. Castropalao, & alijs ibi citatis. Bardi lib. cap. discept. 5. cap. 2. num. 1. cum Suarez, Merolla, Baldelli, Lanfranchi, & alijs apud ipsum*, tunc enim operans in tali dubio libere se exponeret euidenti peccandi periculo, & amaret, ac vellet, saltem virtualiter tale periculum, & idcirco periret in illo, vt dicitur in *Eccles. cap. 3.* dico libertatem moralem operantis non esse obligatam extra illud dubium licitæ actionis practice practicum superius dictum; & posse post adhibitam debitam diligentiam, ob aliquam rationabilem causam deponere dubium practice practicum, licet adhuc fortasse maneat dubium ipsum speculatiuum, & inde formare iudicium certum de honestate eiusdem actionis fortasse contrarium dubio speculatiuo adhuc permanenti in operante; tale autem iudicium poterit esse proxima operationis regula, cum in nostris operationibus non teneamur operari iuxta iudicium, quod dicitur speculatiuum; sed iuxta practicum: nisi velimus dicere semper etiam iudicium speculatiuum concordare cum practico, quando habent illud ipsum obiectum cum iisdem circumstantijs, & c. quod mihi verius est, cum semper, quando iudicium practicum discordat à speculatiuo, vnumquodque illorum verè habeat obiecta diuersa, vt acutè rem consideranti patebit, & alibi fusius dicemus. Deponet autem nostra libertas dubium practicum reflectendo ad certum ius possessionis, quod ante tale dubium habebat, quando complete possidebat, eamque possessionem reassumendo; non quidem in ipso actuali, & practice dubitationis instanti, seu puncto, in eo enim iam est obligata, quod ad summum tantum probant argumenta Candidi; sed in instanti, & tempore subsequenti: quis enim credat, me non posse ex illa dubitatione exire expediendo ab ea meam libertatem per reassumptio-

nem illius considerationis, & reflexionem ad possessionem certam meæ libertatis, in qua eram, antequam dubitarem, in qua permanissem, si nunquam dubitarem, & ad quam redibo, si dubitare cessabo; cessare autem poterò, si cum viderim dubium esse inuincibile, illud sprevero, seu nihil esse curandum iudicauerò ob eam rationabilem causam, quod certa præualere debent incertis, & certa possessio ob dubium tolli non debuit, nec debet: nec enim adhuc Candidus, cur id fieri nequeat, satis ostendit in argumento: ergo negatur, quod dubium practicum semper duret, & quod sit semper idem obiectum, & motiuum: nam extra illud punctum, seu instans actualis dubij practici, motiuum nostræ possessionis, ac proinde libertatis, in qua eram ante illud punctum, est nouum motiuum iudicij certi formandi.

41 Dices 18. illa possessio libertatis humanæ, quæ præcessit dubium licitæ actionis, & ad quam operari volens reflectit, iam est nulla, quia per dubium practicum subsequens ablata est, ergo non potest ad illam reflectenti, & quasi illam inuocanti suffragari, ergo in dubijs, cum cesset possessionis ratio, recurrendum erit ad partem tutiorem.

42 Respondeo prædictam possessionem verè esse impeditam, vt dictum est, in actu ipso actuali, & practice dubitationis, & dormire; non tamen mortuam esse, vnde nego illam impeditam esse extra illud dubitationis actum; in alio enim actu illa possessio certa, quæ dubium præcessit, poterit esse nouum motiuum mouens me ad formandum hoc nouum iudicium certum, i. quod, relicto dubio actuali, & practico, mihi liceat libertatem illam possidentem sequi, eo quod dubium post veritatis inquisitionem factum sit inuincibile, & ignorantie inculpabili simile, quod proinde impedire moraliter non debet, quin ego operer æque, ac si illud dubium nihil amplius esset, & nondum aduenisset; sed tunc licitè possem sequi possessionem meæ libertatis, ergo etiam eam, post tale dubium, & talem diligentiam, sequi licite poterò.

43 Dices 19. Iudex, quando sunt æquales probationes, nō potest adiudicare litem vni parti; sed tenetur rem, vel fructus, seu valorem æqualiter diuidere, vel ceterè partes, vt alij docent, componere, ne sit personarum acceptator, & cum æquali iure inæqualis fiat distributio, ergo neque in alijs materijs dubijs poterit quis vni tantum parti victoriam concedere; sed pro ratione dubij haberi debet obligatio, vel libertatis ratio; vnde generaliter in dubijs, vel vtrique, vel neutri;

non alteri tantum parti fauendum erit.

44 Respondeo Iudicem, quando sunt probationes æquales circa factum, verè teneri æqualiter rem diuidere, quia probationes circa factum sunt merita, fundamenta causæ, & mediâ, secundum quæ Iudex iudicare debet, & si æqualia sint, æqualiter iudicare, ita Sayr. in *Clau. l. 1. c. 11. nu. 12.*, & *13. Castropalaus p. 1. tr. 1. disput. 2. punct. 10. Sanch. in Summ. l. 1. c. 9. num. 45. Coninch. de Matrim. disp. 34. num. 94. Bassæus in Flor. Theolog. V. Conscientia, num. 17.* & alij communiter contra *Io. Sanch. disp. 44. num. 51.* qui etiam in æqualibus probationibus facti ait Iudicem posse rem, cui voluerit, adiudicare. Si tamen possessio staret pro vna parte, iudicandum esset pro parte possidente, quia *Cap. ex literis, de probationibus*, legem exhibet præcipientem, quod in paritate possessor præferendus sit. Cæterum in dubio iuris Iudex ipse sequi potest quamlibet partem probabilem, relicta etiam probabiliori, vel probabilissima, & secuta, quia, licet Iudex sit, non tenetur per se ex officio suo præcisè ad amplius, quam ad prudenter operandum, prudenter autem agit, qui probabilem opinionem, etiam in negotio æternæ salutis, sequitur; nõ obitante enim securitate, quæ reperitur in aliqua opinione, adhuc datur probabilitas pro alia opinione, vt patet in accedente ad confessionem cum contritione, quod est securissimum, & in accedente cum contritione tantum, qui nihilominus probabiliter agit, immo secure, & non tenetur accedere cum contritione, licet illud sit securissimum, quia qui prudenter agit, satisfacit suæ obligationi. Non est autem Iudex idcirco acceptator personarum, quia sicuti Ecclesia dat arbitrium distributori, vt ex duobus æquè dignis eligat, quem maluerit, ad beneficium; ita etiam Respublica censetur dare arbitrium Iudici, vt ex opinionibus æque probabilibus sequatur quancumque maluerit. vnde argumentum prædictum ex dictis nihil facit contra nos, & ita tenent nunc communiter DD. cum *Diana p. 2. tract. 13. resolut. 3. Io. Sanch. disput. 44. num. 50. Hurtad. de actibus humanis disp. 3. diff. 21. Castropal. p. 1. tract. 1. disp. 2. punct. 11. Alar. de Casibus Conscient. num. 38. Vidal de Opinione probabili inquisit. 2. num. 54. Gloss. in Cap. Venerabilem, V. fauere, de elect. Iason. in L. Post Dorem, nu. 105. ff. Solutio Matrimonio, Decius lect. 2. Cap. Canonum, de Constitutionibus num. 43.* & alij Iuristæ passim iuxta regulam iuris in 6. in fine, vbi dicitur, *In iudicijs non est acceptio personarum habenda*; sed Glossa subdit, *tamen utile est in arbitrarijs Iudicem gratiosum habere.* vnde *Canal. in Prefat.*

num. 101. vocat tales quæstiones, seu casus pro Amico, vbi plures idipsum nobiscum docent; licet alij easdem quæstiones, seu casus pro Diabolo appellent.

45 Dices 20. ex *Sanchez lib. 3. de Matrim. disp. 20. num. 4. & in Sum. l. 1. c. 9. num. 33. Basil. de Leon. l. 4. de Matrim. c. 35. num. 9. Amico tom. 3. disp. 15. sect. 4. num. 62. Io. Præposit. in 1. 2. qu. 19. artic. 6. dub. 5. §. 1. Versic. Idem dicendum, & seq. alijque apud ipsos non licet amplecti probabilem opinionem circa formas, & materias sacramentorum relicta certis, & præscriptis ab Ecclesia, nam id exposcit Charitatis obligatio, ne pro remedio certo dubiũ offeramus, ergo falsum est, quod *num. 3.* asseruimus, & pro certo supposuimus; sed potius semper tutior pars est eligenda, & nunquam opinioni certæ præferri licet potest opinio tantum probabilis, quæ potius tunc dubia censi debet, quam secuta.*

46 Respondeo, concessio antecedente, negando consequentiam, antecedens enim verum est, quia potuit Ecclesia vel per speciale decretum, vt supra vidimus *num. 6. & 38.* eam alibi fecisse, vel per consuetudinem receptam (vt hic fecit) præscribere, vt, relicta quacumque alia opinione alias probabili, certam tantummodo sequeremur; vnde cum hic præscripserit Ecclesiæ consuetudo vim legis habens, vt hoc modo, & non aliter Sacramenta administrantur, obedire tenemur, nec possumus probabilem, v. g. materiam, aut formam adhibere sine peccato sacrilegij cõtra religionem, quam illud Ecclesiæ præceptum attendit, & intendit, vt bene dixit *Fr. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 1. c. 1. q. 4. num. 54. cum Sot. distin. 1. q. 1. art. 8. circa finem, Suar. tom. 3. in 3. part. disp. 16. sect. 2. Vasq. 1. 2. disput. 63. cap. 2. Io. Sanch. disp. 44. nu. 26. Villalob. tom. 1. tr. 1. diff. 13. n. 1. & Montesin. 1. 2. disp. 29. q. 5. n. 232.* Quod ergo tunc non liceat sequi opinionem probabilem prouenit ex prædicta Ecclesiæ præscriptione, vel consuetudine, quæ possidet, & pro qua standum est; non ex defectu opinionis probabilis, nec ratione periculi, aut irreuerentiæ in Sacramentũ, hæc enim omnia satis per opinionem probabilem possent evitari, vt bene docuit *Medina 1. 2. q. 19. art. 5. & 6. Salon. 2. 2. q. 63. art. 4. controuers. 2. ad 3. Basil. Legion. de Matrim. l. 4. c. 25. num. 9. Castropalaus tom. 1. tr. 1. disp. 2. punct. 5. nu. 5.* & alij apud ipsos, qui omnes docent ministrantem Sacramenta iuxta probabilem opinionem, etiam relicta certa sententia, prudenter operari, sicut & alij in alijs materijs, quia tenent viam moraliter certam, quam probabilitas opinionum constituit. Ad Charitatis autem obliga-

obligationem in argumento tacitam dico nos nõ teneri idcirco ad maximam securitatem, nec quam commode possumus, adhibendam, alioqui v. g. teneremur centies, & millies rebaptizari, quia commode fieri potest, & tutius est, quam semel baptizari, & teneremur sanctissimos confessarios quærere, quia tutius est eos habere intentionem absoluendi, quam alios, quæ sunt absurda. Sufficit ergo ad Charitatis obligationi satisfaciendum ea diligentia, vel securitas, quæ humano modo, & iuxta humanam conditionem satis sit ad excludendum morale dubium, & periculum errandi, quod sufficienter excluditur, quando

sequimur opinionem probabilem; licet ad sit alia tutior.

47 Colligo satis ex dictis, si diligenter animaduertantur, erui posse, quid ad alia huiusmodi argumenta nostræ conclusioni opposita dici possit; semper enim, siue lex, siue libertas possideat, pro possessione standum erit, quæ dubium præcessit, nisi etiam de ipso dubio lex ipsa, quid faciendum sit, decreuerit; tunc enim, etiam hac ipsa lege stante, verum erit dicere, in dubijs standum pro possessione, quia possessio stat pro prædicta lege etiam in dubijs aliquid statuente, vt per se clarum est.

50
DISPUTATIO SECUNDA

De Locis Ecclesiasticæ Pollutionis capacibus.

Cum Ecclesiastica Pollutio ratione Loci maximè proueniat, atque Locum ipsum proximè afficiat, & inficiat, vt in præcedenti Disputatione satis innuimus, opportune nobis in hac secunda de Locis ijs agendum erit, quæ quomodolibet prædictæ pollutionis efficientia, vel capacia videri possint.

CAPVT PRIMVM.

An omnis Locus Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.

SVMMA RIVM.

- Locus propriè sumitur pro solo; licet extendatur etiam ad ædificium, num. 1.
- Locus quomodo hic à nobis accipiatur, & quam late sumi possit. ibid.
- Locus etiam profanus dupliciter intelligi potest Ecclesiasticæ Pollutionis capax, numero 2.
- Irregularitas non modo priuat ordinum vsu ordinibus initiatum; sed etiam ordinibus carentem ad eosdem suscipiendos inhabilem reddit, num. 3.
- Locus, non omnis; sed Sacer tantum Ecclesiasticæ Pollutionis capax est, num. 4.
- Sacri Canones prædictam Pollutionem statuentes, vel declarantes semper loquuntur de Locis tantum Sacris. ibid.
- Eandem Pollutionem statuere potuissent, & possent aliquomodo etiam in Locis profanis. ibidem.
- Carentia Gratia in peccatore turpior est, quam in homine existente in pura natura, nu. 5.
- Vnde oriatur prædicta maior turpitudine, numero 6.
- Locus profanus per actiones Ecclesiasticæ Pollutionis allatiuas nulla maior macula inuritur, saltem moralis, quam antea illi non habuerint. ibidem.
- Etiamsi maior aliqua turpitudine per illas actiones Loco profano inferretur, adhuc illa non esset Pollutio prædicta. num. 7.
- Nec illa infert prædicto loco maius impedimen-

tum, quin ille æque, ac alia Loca, eodem modo fieri possit Locus Sacer. ibid.

Episcopus aliquando potest deputare ad Missæ Sacrificium Locum profanum, num. 8.

Locum sacrum pollutum deputare ad id nequit, aut certè ob grauiorem tantum causam. ibid.

Pollutio Ecclesiastica in Loco Sacro est maius impedimentum ad Missæ Sacrificium, quam mera negatio Loci Sacri, seu nuda Loci profani Irreligiositas, & quare, num. 9.

Locus profanus nullam habet sanctitatem, quæ per pollutionem prædictam pollui dicatur, num. 10.

Nec etiam propriè dici potest ea sanctitate priuari, quam nunquam habuit. ibid.

- 1 Aduerto 1. licet Loci nomen magis propriè de Solo intelligi videatur, vt docuit *Asin. in Commentar. in tit. ff. de Religios. & sumpt. funer. l. ossa, §. In hac autem actione, nu. 1.* tamen aliquando ad ædificium quoque extendi posse ex *Vlpian. ibid. & ex L. 2. eod. tit.* ac propterea in vtroque sensu, & latissimè hic à nobis sumi, prout in *L. Aut facta, ff. de pænis,* pro sua cuiusque rei, quam obtinet, sede accipitur; immo, vbi quid locatum esse potest, vt dixit *Varr. lib. 4. de ling. Lat.*
- 2 Aduerto 2. quemlibet locum, etiam profanum, duplici modo intelligi posse Pollutionis Ecclesiasticæ capacem quo ad eiusdem Pollutionis effectus: Primo, si talis locus, in quo aliqua actio Ecclesiæ Pollutiua perpetrata fuisset, ita per talem Pollutionem ad Diui-

- na inhabilis fieret, vt in eo nunquam vel Ecclesia, vel Cœmeterium, vel Diuina fieri possent: Secundò, si ad prædictam pollutionem tollendam, dato quod in eo loco, vel Ecclesia, vel Cœmeterium, vel Diuina facienda essent, saltem aliqua peculiaris quasi reconciliatio adhiberi deberet.
- 3 Aduerto 3. simillimum huiusce rei exemplum haberi in Irregularitate, quæ non solum priuat ordinum vsu eum, qui ordinibus initiatus sit; sed eum etiam, qui ijs careat, ad eos suscipiendos inhabilem facit, prout verba illa Canonum, quibus Irregularitas fertur, aut declaratur, communiter explicantur, videlicet, *Non aspiret ad Ordines,* quæ sunt in *Cap. Curandum, distin. 34.* & illa, *Ad ministerium Ecclesiasticum admitti non potest, in Cap. Si cuius uxorem, dist. 34.*
- 4 Dico non omnem Locum; sed Sacrum tantum, Pollutionis Ecclesiasticæ capacem esse de facto. Dixi, de facto; de possibili enim non repugnat, nec in hoc vlla est difficultas. Patet autem conclusio, quia Canones omnes Pollutionem prædictam inducentes, vel declarantes de Locis tantum Sacris loquuntur; vnde, cum simus in lege, vt superioris *disput. 1. cap. 19.* diximus, odiosa, talis effectus ad casus non expressos extendi non debet. Exemplum verò ab Irregularitate desumptum, quod num. 3. iam allatum est, ad summum hoc tantum indicat, quod, sicuti Canones id statuerunt in Irregularitate, id ipsum statuere potuissent, vel possent in Pollutione prædicta, quod nos vltro concedimus; sed de facto id factum fuisse omnino negamus, vt ex Canonum omnium sensu omnes communiter sentiunt.
- 5 Dices 1. Actiones Pollutionem Ecclesiasticam causantes afferunt Locis omnibus nõ meram negationem Loci Sacri, quam iam Loca omnia profana antea etiam habebant; sed priuationem quoque, & quasi pœnam, ratione cuius illa prior negatio fit magis radicata: sicuti carentia Gratia in peccatore turpior est, quam in homine existente in pura natura, vt dixit *Cardin. de Lugo de Eucharist. disputation. 20. section. 12. num. 63.* ergo omnia Loca, etiam profana, sunt capacia modo prædicto Pollutionis Ecclesiasticæ.
- 6 Respondeo 1. negando Locis profanis per actiones alioqui Ecclesiæ Pollutiuas inuri aliquam nouam, aut turpiorem maculam, quã antea non habuerint, cum semper fuerint eq. profana, atque post tales actiones, saltem moraliter, vt hic loquimur: nec similitudo eum carentia prædicta Gratia nobis obstat:

- illa enim talis carentia maior turpitudine in peccatore asserta oritur ex noua oppositione contra noua beneficia accepta, quam antea talis carentia existens in pura natura non habuit.
- 7 Respondeo 2. dato etiam, quod Loca omnia profana per tales actiones Ecclesiæ Pollutiuas fierent magis profana, vel maiorè contraherent turpitudinem, adhuc istam turpitudinem maiorem non esse pollutionem, de qua loquimur, quia nullum maius impedimentum affert prædictis Locis profanis, quin æque, ac alia Loca minus profana, fieri possint eodem modo Sacra, cum de tali maiori, vel minori Locorum profanorum turpitudine, etiamsi verè aliquid moraliter esset, nihil omnino Sacri Canones hucusque sanxerint. vnde in argumento negatur consequentia.
- 8 Dices 2. Episcopus potest aliquando deputare ad Missæ celebrationem Locum etiam profanum, vt videre est apud *Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 3. Fagund. præcep. 1. lib. 3. c. 13. Coninch. q. 83. nu. 225. Laym. l. 5. tr. 5. c. 5. num. 4. Vasq. 3. p. disp. 233. cap. 1. Reginald. l. 29. nu. 176. Io. de Lugo de Euchar. disp. 20. nu. 49. Auersam qu. 11. de Miss. sect. 4. §. multo minus, & nouissimè Fr. de Lugo de Sacram. l. 5. c. 6. q. 3. num. 27., & 29.* Sed non potest deputare Locum Sacrum pollutum, quæ de re fusè agemus suo loco inferius, vel saltem ad hoc requiritur grauior causa, vt dixit *Anila par. 5. disp. 7. dub. 3.* & bene perpendit *Cardin. de Lugo l. cit. num. 63.* & aliter *Lugus loc. item cit. q. 6. num. 42.* ergo Pollutio est grauius impedimentum, quam prima, & pura Loci profani Irreligiositas, seu negatio mera Loci Sacri: ergo prædicta Pollutio cadet etiam in omnia Loca profana.
- 9 Respondeo Pollutionem prædictam de facto esse grauius impedimentum, quam sola, & mera Loci profani Irreligiositas, quando illa Pollutio cadit in Locum antea Sacrum; non autem cum cadit in Locum etiam antea profanum; vnde sic distinguendo primum consequens, negatur vltima consequentia in argumento opposito; licet de possibili, vt dictum est, maius illud impedimentum item in Loco profano, si per Sacros Canones statueretur, non repugnaret.
- 10 Colligo, cum Pollutio Ecclesiastica Loci sanctitatem pollui dicatur, Locum Profanum nullo modo per eam pollui posse, quia nullam habet sanctitatem, quæ pollui putetur. vnde nec propriè talis Locus dici poterit ea sanctitate priuatus, quam nunquam habuit, vt per se liquet.

CAPVT SECVNDVM.

An omnis Locus Sacer Pollutionis
Ecclesiasticæ capax sit,

S Y M M A R I V M.

Differentia inter Sacrum, Sanctum, & Religiosum quæ sit, num. 1. remissive.

Locus Sacer, seu Religiosus in Iure Ciuili quis dicatur, ibidem.

Locum Sacrum, seu Religiosum facere olim ex Iure Ciuili cuiuslibet licebat, ibid.

Loca Sacra ab hostibus capta ex Iure Ciuili, secundum falsam aliquorum sententiam, desinunt esse Sacra, seu Religiosa, num. 2.

Eadem ab hostibus recuperata, secundum eosdem, pristino statui restituntur, ibid.

Sacerdos per captiuitatem, etiamsi ab Ecclesia recederet, non desineret esse Sacerdos, ibid.

Antiqua Locorum Sacrorum differentia referuntur ex Brisson, num. 3.

Locus Sacer proprie quis dicatur, ibid.

Locus Sacer ad profanos vsus deputari amplius non potest, ibidem.

Locus Sacer antiquitus quomodo fieret, ibid.

Ad Locum Sacrum constituendum nunc Pontificis, vel Episcopi auctoritas publica desideratur, ibid.

Non omnis Locus Sacer; sed Ecclesiæ tantum, & Cœmeteria Pollutionis huius capacia sunt, & cur, num. 4.

Omnia Loca proprie Sacra gaudent Immunitate Ecclesiastica; nec tamen ideo sunt Pollutionis huius capacia, num. 5. & 6.

Immunitatis Priuilegium est gratiosum, & fauorabile, & ideo extenditur, num. 6.

Pollutionis huius materia est pœnalis, & odiosa, & ideo restringitur, ibid.

Basilicæ secundum aliquos non veniunt nomine Ecclesiarum, num. 7.

Delictum commissum in Basilica non dicitur commissum in Ecclesia secundum aliquos, ibid.

Basilica quomodo secundum aliquos differat ab Ecclesia, ibid.

Electus in Episcopum ante Consecrationem non dicitur Episcopus, ibid.

Ecclesiæ nomine ex communi loquendi vsu veniunt etiam Basilicæ, num. 8.

Communis vsus loquendi etiam in Statutis pœnibus semper attendi debet, ibid.

Basilicæ proprie non significat Ecclesiam non consecratam, vt aliqui dixerunt, num. 9.

Basilica quid proprie significet, ibid.

Ecclesiæ cur Basilicæ dicantur, plures afferuntur,

sententiæ, & causæ, num. 10.

Templa Maiora potissimum Basilicæ dicuntur; minora verò Ecclesiæ, ibid.

Cathedralis Ecclesia Basilica, & altiarum Ecclesiarum Fundamentum appellatur, ibidem.

Canones de Basilicarum consecratione loquentes quomodo intelligi possint, ibidem.

Aduerto 1. nomine Loci Sacri, seu Religiosi (quicquid sit de differentia inter Sacra, Sancta, & Religiosa, de qua *Macrob. Saturnal. l. 2. c. 3.*) in Iure Ciuili venire etiam eum, in quo quisquam, consentiente eiusdem Loci domino, sepultus sit, vt habetur ex *L. 2. C. de Relig. & sumpt. funer.* quod vnicuique olim pro arbitratu suo facere licebat, vt colligitur ex *L. In tantum, S. Religiosum, ff. de rer. diuis. & L. Fundus, ff. Familiae ercisc.* sed hoc, attento Iure Canonico, iam apud nos verum non esse, vt ex dicendis patebit.

Aduerto 2. e contrario Loca Sacra in Iure Ciuili, si ab hostibus capta sint, videri non amplius Sacra; nam, ex textu *L. Cum loca, ff. de Relig. & sumpt. funer.* colligi potest, quod cum Loca capta sunt ab hostibus, omnia desinunt esse Sacra, vel Religiosa; sed, si fuerint recuperata, quasi e postliminio pristino statui restituntur: id ipsum etiam in *L. Sepulcra, ff. de sepulc. violat. & à Glossa* varijs in locis tradi videtur, vt bene animaduertit *Seb. Medic. de Sepulc. q. 19. & Decian. Criminal. tract. lib. 6. c. 24. num. 25.* Sed hoc etiam falsum est, vt fusè docet *Gloss. vlt. in Cap. Pastoralis, 7. q. 1. & in Clem. In plerisq. Verb. Christiano, de elect.* vbi respondet ad textus contrarios, eamque sequuntur ibi *Imol. num. 8. Bonifac. num. 19.* & alij communiter, nam, neque Sacerdos per captiuitatem desineret esse talis, etiamsi ab Ecclesia recederet.

Aduerto 3. Locorum Sacrorum multas olim fuisse differentias, vnde *Brisson. de form. & solemn. Pop. Rom. verb. lib. 1. pag. mibi 119. Kers.* Alia quoque plurima, hæc ex *Varrone, Agellio, Felto, Macrob. Front. & alijs* obseruauit, *Dicebant enim, inquit, Aedes, Temppla, Delubra, Fana, Sacella, Cellas, Sacrania, Tesca, Fauissas.* Sed proprie Locum Sacrum eum dici, qui ad vsum pium, ac Religiosum, ac veluti Deo dicatus sit, ideoque ad vsus profanos deputari amplius non possit, si quis tamen priuatim sibi sacrum constituerit, Sacrum illud non est; sed profanum, etiam in Iure Ciuili, vt patet, ex *L. In tantum, S. Sacra, ff. de rer. diuis.* Vnde, sicuti Locus olim tunc Sacer fiebat, cum Princeps eum publicè dedicabat, vel dedicandi dabat potestatem, vt docet *Decian. l. c. num. 23,* ita publica hodie

vel

vel Summi Pontificis, vel Episcopi ad Locum Sacrum constituendum auctoritas desideratur ex *Cap. Ad hæc, de Relig. dom.* cum iam neque Laici, neque Clerici ipsi sine prædicta facultate Locum Sacrum facere queant, vt fusè ex communi sententia tradunt *Suar. de Relig. tom. 1. l. 3. de Immunit. c. 9. num. 3. Fagund. in 2. Eccles. præcept. l. 4. c. 4. num. 60. & 63. & Sanch. de Matrim. lib. 9. disp. 15. num. 43.*

Dico non omnem Locum verè, & proprie Sacrum; sed Ecclesias, ac Cœmeteria tantum Pollutionis huius capacia esse. Ratio autem adhuc ea ipsa est, quam superius adduximus, nimirum quia Iura Pollutionem hanc statuentia, vel exprimentia, semper de Ecclesijs, vel de Cœmeterijs agunt, nec lex ista odiosa ad id, quod expressum in ea non est, extendi debet, quod certo certius est.

Dices 1. omnia Loca Sacra, etiam si nec Ecclesiæ, nec Cœmeteria sint, v.g. Monasteria, Xenodochia Episcopi auctoritate fundata, seu erecta, & similia gaudent Immunitate Ecclesiarum, vt communiter docent *Sanch. de Matrim. lib. 9. disp. 15. nu. 42. Farinac. in Append. de Immunit. c. 17. num. 268. Castropalaus tom. 2. tr. 11. disp. vn. punct. 6. num. 18. Peregr. de Immunit. c. 4. num. 58. Nauar. cap. 25. nu. 17. in Man. Dian. p. 6. tr. 1. resol. 6. & alij passim.* ergo etiam Ecclesiasticæ Pollutionis capacia erunt.

Respondeo Immunitatis Priuilegium, cum sit gratiosum, & fauorabile, idcirco à Iure, & Consuetudine optima Iuris interprete, extendi etiam ad illa Loca, argum. *L. omnia Priuilegia, C. de Episc. & Cler. Cap. Ad hæc, de Relig. Dom. & docet Abb. in Cap. Accedentibus, nu. 3. de Priuileg.* Pollutionis autem Ecclesiasticæ materiam, cum pœnalis, & odiosa sit, extendendam non esse, nec extra expressa in Iure Loca asserendam, vt bene dixit *Fagund. l. c. num. 63. Persicus de Offic. Sacerd. l. 1. c. 7. dub. 9. num. 86.* cum quam plurimis, *Castropalaus par. 2. tr. 1. disp. 1. punct. 6. nu. 8. & nouissimè Th. Det bene de Immunit. cap. 16. dub. 9. sect. 6. num. 4.*

Dices 2. Basilicæ non veniunt nomine Ecclesiæ, ex *Abbate in Rubr. de Consecr. Eccl. vel Alt. num. 3. in princip.* quod etiam tradit *Gloss. in Capit. Pnic. de Consecr. Eccl. vel Altari in Sylu. V. Ecclesia 2. num. 1. & alij non pauci.* Vnde ex eodem *Abb. & sequac. delictum commissum in Basilica non dicitur* (in Statutis illud punientibus) commissum in Ecclesia; proprie enim loquendo secundum prædictos Ecclesia dicitur, quæ sit consecrata; Basilica autem, quæ nondum consecrata sit, & in materia pœnali verbè proprie, & strictè

intelligi debent. Sicuti electus in Episcopum, ex eodem *Abb. ibid. num. 2.* post Consecrationem dicitur Episcopus; non antea. Sed etiã Basilicæ Ecclesiasticæ Pollutionis capaces sunt, vt constat ex *Cap. Si Ecclesia, de Consecr. Eccl. vel Alt.* ergo non solum Ecclesiæ, & Cœmeteria; sed etiam alia Loca Sacra prædictæ Pollutionis capacia sunt.

Respondeo 1. falsum esse, quod nomine Ecclesiæ non veniat Basilica ex communi loquendi vsu: immo *Marius Italia de Immunit. Eccl. l. 1. c. 5. §. 3. num. 26.* putat, quod in toto Terrarum Orbe, dum de Ecclesia tractatur, indifferenter pro vtraque sumatur tam pro consecrata, quam non. vnde, cum in Statutis interpretandis semper attendi debeat communis vsus loquendi, vt habetur in *L. In vulgari, ff. de verb. signif. & tradit Gail. in Tract. de Arrestis, c. 1. num. 6. Couar. de Matrim. c. 4. §. 1. num. 2. & 3. & var. Resol. l. 3. c. 5. num. 1. Guid. Pap. q. 548. & plenè Addit. ad Bart. ff. de oper. nou. num. 6.* in quibusuis Statutis, quamuis pœnalibus, contra Abbatem, & sequacium opinionem standum erit cū eodem *Italia l. c. num. 25.* qui id ipsum fusè probat multis rationibus, & auctoritatibus *Calderin. in Cap. Inter alia, de sent. excommun. in 6. Gemin. in Cap. Is, cui, versic. fin. ead. & aliorum, ibid. num. 30.*

Respondeo 2. falsum item esse, quod Basilica proprie significet Ecclesiam non Consecratam: Basilica enim proprie significat Locum publicum causarum cognitioni destinatum, quod Principes ad Ius dicendum conueniebant, & in quo proinde iudicia exercebantur, venaliaque simul proponebantur; ita tamen, vt in superiori parte iudicia, in inferiori negotia peragi possent, vt docuit *Vitruu. l. 5. c. 3. Alciat. l. 1. prætermissorum, lit. C. verb. Basilica, Ital. l. c. num. 31. Tob. Corona de Templis, par. 1. c. 3. & colligi potest ex *Senec. de Ira, c. 33. Tull. ad Attic. l. 4. Plin. l. 3. Varron. de ling. Lat. c. 37. & alijs ibidè ab Ital. relatis.**

Colligo, cum Ecclesiæ ideo Basilicæ appellari cœperint, vel quia in eis Deus, qui Rex Regum est, habitat (dicuntur enim Basilicæ, i. Regis, vel Imperatoris habitaculum, de quibus plura *Barbos. de Iure Ecclesiast. p. 2. c. 1. num. 10. & seq.*) & ita *Isidor. in suis Etymolog. Amalar. in tract. de Offic. Eccl. lib. 2. cap. 2. & Vualfrid. cap. 6.* docuere: vel quia quædam ex antiquis, & proprie dictis Basilicis, maxime post Constantinum Imperatorem, in Templo nostra conuersæ, & Christo dicatæ fuere, vt prædictus *Corona ibid.* tradidit: vel quia Christianorum Templo multa Basilicarum, ad inftar extructa sunt, vt putauit *Baron.*

Annot.

Annot. in Martyrolog. 5. Augusti: vel quia Ecclesiarum multæ Regie, & Auguste ab Imperatoribus, & Summis Pontificibus ædificatæ fuerunt, vt alij censuerunt: vel etiam, quia in profanis ipsis Basilicis aliquando apud primores aliquos Romanos Christianorū exercitia peragebantur, vnde Ecclesijs ipsis postea Basilicarum nomen adiectum est, vt ex Ammian. hist. l. 27. colligi videtur: idcirco factū fuisse, vt Templā maiora potissimum Basilicæ dicantur; reliquæ verò Ecclesiæ minores simplici Ecclesiarum nomine appellentur, vt colligitur ex Breuiar. Rom. pluribus in locis, & referunt Decian. Traff. Crimin. l. 6. c. 24. n. 29. & Præposit. Mediolan. in Cap. Non oportet, 2. nu. 2. distin. 42., vbi dicit Cathedrales Ecclesias nuncupatas fuisse Basilicas, quia eas Reges extruere, vel dotare consueverunt, & Basilicam aliarum Ecclesiarum fundamentum vocat. Nec enim his obstat, quod aliquæ Ecclesiæ non Consecratæ dicantur Basilicæ à Sacris Canonibus de Consecratione tractantibus; nam intelligi possunt cum eodem Italia ibid. num. 35. de Ecclesijs Maioribus, quæ adhuc, postquam Consecratæ fuerant, Basilicarum nomine vocabantur, vt apertissimum est ex textu Cap. 1. Extrau. Comm. tit. de Pænis, & Remiss. vbi Ecclesia S. Petri pluribus Basilica appellatur.

CAPVT TERTIVM.

An omnis Ecclesia Ecclesiasticæ Pollutionis capax sit.

S V M M A R I V M.

- Ecclesia materialiter sumpta quomodo describitur, num. 1.*
Locus tripliciter fit Sacer, ita vt Ecclesia dici possit, num. 2.
Locus factus Ecclesia sine Consecratione, & Benedictione Episcopi; sed ex sola eiusdem deputatione, absque dubio gaudet Ecclesiæ fauoribus, nu. 3.
Sed non est capax Pollutionis Ecclesiasticæ, nu. 4.
Canones loquentes de Pollutione Ecclesiæ semper intelligendi sunt de Ecclesia propriè dicta. ibidem.
Ecclesia non Consecrata, nec Benedicta ab Episcopo non est propriè Ecclesia, nu. 6. & 10.
In odiosis nomine Ecclesiæ non venit ea, quæ improprie tantum dicitur Ecclesia. ibidem.
Cap. fin. de Consecrat. Eccles. vel Alt. & Cap. Ad hæc, de Relig. domib. nihil faciunt contra nos, num. 6. & 8.

Auctoritatiua Episcopi deputatio non supplet Benedictionis effectum in Ecclesijs, nisi quo ad effectum gaudendi Ecclesiæ fauoribus, nu. 12.
Capit. Is, cui, de sentent. Excomm. in 6. non obstat conclusioni nostræ, num. 13. & 14.
Punitio delicti in Ecclesia facti est Ecclesiæ fauorabilis, & ideo extenditur; non autem Ecclesiæ Pollutio, quæ est odiosa ipsi Ecclesiæ, num. 16.
Benedictio primarij lapidis, & fundamentorum ad Ecclesiam ædificandam non sufficit pro Benedictione Ecclesiæ, vt hæc sit Pollutionis capax, & quare, nu. 17. & 18.
Nec Benedictio sola, nec Deputatio sola sufficiunt ad Ecclesiam propriè cõstituendam; sed vtræque necessario requiritur, & quomodo, n. 20.
Tria aliqui requirunt ad Ecclesiæ propriè dictæ constitutionem necessaria, & quæ sint. ibid.
Ecclesia non Consecrata, nec Benedicta ex communi praxi nunquam reconciliatur, num. 21.
Ecclesiam Reconciliandam debere esse saltem Benedictam colligitur ex verbis ipsis, & forma Reconciliationis in Pontificali. ibidem.
Si alicubi aliud praxis constanter seruare soleret, ea ibi seruari licitè posset, & fortasse deberet. ibidem.

Aduerto 1. cum hic loquamur de Ecclesia materialiter sumpta pro Loco Sacro, qui Templum etiam dicitur, vt ex disput. 1. c. 1. num. 5. iam constat, idcirco Ecclesiam hic describi posse ex Jordan. Var. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 8. num. 6. quod sit Locus Publicus Episcopi auctoritate fundatus, in quem Christiani conueniunt ad rem Diuinā audiendam, & Sacramenta suscipienda: vel ex alijs, quod sit Locus Sacer ritè ab Episcopo ad publicum Diuinorum Officiorum, & Sacramentorum vsum perpetuò deputatus, vt patet ex Cap. vlt. de Consecrat. Eccles. iuncta Gloss. verb. Consecrata, & ex Cap. penult. de Immunit. Eccles. & docet Couar. 2. Resol. c. 20. num. 4. Suar. de Religion. tom. 1. tr. 2. l. 3. c. 1. n. 1. Th. Del bene de Immunit. & Iurisdic. Eccles. c. 2. dub. 2. sect. 7. num. 25.

2. Aduerto 2. Locum aliquem secundum aliquos fieri posse Sacrum, & latè dici Ecclesiam, hoc est, ad Diuinorum Officiorum, ac Sacramentorum vsum deputari tripliciter, 1. per solemnem Consecrationem, 2. per simplicem Benedictionem, & 3. per nudam talis loci ad eum vsum deputationem ab Episcopo factam sine Consecratione, & Benedictione. ita expressè Megal. p. 1. l. 5. c. 13. n. 3. & clarius num. 11. Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 15. num. 89. Azor. tom. 3. l. 3. c. 31. q. 4. Pontius de Matrim. l. 10. c. 10. num. 5. Cardin. de Lugo de Euchar.

Euchar. disp. 20. sect. 12. num. 20. Castropal. p. 2. tr. 11. disp. 1. punct. 1. num. 2. Th. Del bene de Immunit. c. 2. dub. 2. sect. 7. num. 8. & sequent. & colligi potest ex ijs omnibus, qui apud eundem c. 16. dub. 9. sect. 1. nu. 11. numerantur.

3. Aduerto 3. licet verum sit, quod Locus nō Consecratus, nec Benedictus ab Episcopo, sed solum ab eo deputatus ad Diuina peragenda, censeatur Sacer, & veniat nomine Ecclesiæ quo ad fauores, vt mox allati Doctores, & alij plures docent; tamen hic dubitari, num prædictus Locus Sacer, seu prædicta Ecclesia Pollutionis huius capax sit, cum ex dictis Pollutionis lex sit Ecclesiæ odiosa, ac proinde restringenda.

4. Dico Ecclesiam non Consecratam, nec Benedictam ab Episcopo; sed tantum ab eodem ad Diuina ibi celebranda quomodocūq. deputatam non esse Pollutionis Ecclesiasticæ capax, quia non est propriè Ecclesia, & iura loquentia de huiusmodi pollutione de Ecclesia propriè dicta intelligi debent, cum simus, vt sæpius dictum est, in materia odiosa, & restringenda. valde fauent huic sententiæ Sotus in 4. dist. 32. q. 1. art. 3. Nauarr. in Manual. c. 16. num. 32. Suar. in 3. p. tom. 3. disp. 81. sect. 4. (licet contrarium sensisse videatur tom. 1. de Relig. tr. 2. l. 3. cap. 9. num. 3.) Graff. decis. aur. p. 1. l. 1. c. 20. num. 28. & l. 2. cap. 83. num. 10. eamque expressè tradunt Sà V. Ecclesia, num. 13. Henriq. l. 9. de Missa, c. 27. nu. 5. & l. 5. de Pænit. cap. 6. num. 9. in Comment. lit. H. Coninch. qu. 8. num. 236. Manuel. in Sum. tom. 1. cap. 154. nu. 13. Mazuchell. de Cas. Refer. disp. 2. c. 6. diff. 1. num. 82. Auila p. 5. disp. 7. dub. 2. Barbosa de Offic. & Potest. Episc. allegat. 28. num. 22. Pax Iordanus Var. elucubr. tom. 1. lib. 5. tit. 11. num. 2. & alij apud ipsos contra Sanchez. de Matrim. l. 9. disp. 15. num. 39. Megal. Instit. Peregr. p. 1. lib. 5. c. 13. num. 5. Cardinal. de Lugo de Euchar. disp. 20. num. 60. Fagund. in 2. Præcept. l. 4. c. 4. num. 38. Th. del bene de Immunit. Eccles. cap. 2. dub. 2. sect. 7. num. 11. & c. 16. dub. 9. sect. 1. num. 11. Castropal. p. 2. tr. 11. disp. 1. punct. 1. num. 2. & alios ab his citatos.

5. Dices 1. Gregorius 8. Cap. fin. de Consecrat. Eccles. vel Altar. generaliter asserit Ecclesiam non Consecratam Pollutionis huius esse capax, & si polluat, reconciliatione, idcirco indigere; ergo etiam Ecclesia non Benedicta ab Episcopo; sed ab eo tamen ad publica Diuina Officia deputata pollutionis eiusdem capax erit.

6. Respondeo prædictum textum loqui de Ecclesia non Consecrata quidem; sed tamen saltem Benedicta; non autem de Ecclesia ab Episcopo solum ad Diuinorum vsum destina-

ta, quæ propriè non est Ecclesia, nec illius nomine venire debet in odiosis, nisi id specialiter exprimat.

7. Dices 2. Tex. Cap. Ad hæc, de Relig. Dom. probat loca auctoritate Pontificis (i. Episcopi) ad Sacrum vsum destinata rursus ad profanos vsus conuerti non posse, ergo signum est talia loca iam facta esse Religiosa, cum profanari nequeant, ergo etiam Pollutionis huius capacia erunt.

8. Respondeo Textum illum loqui de Loci Religiositate, seu sanctitate quo ad priuilegium Immunitatis; non autem quo ad Pollutionis impedimentum, & quasi pœnam, quæ ad expressa tantum, & non ad alia extendi debet: vnde prædictus textus nihil facit contra nos, & in argumento præfato negatur vltima consequentia.

9. Dices 3. Locus Sacer ab Episcopo ad Diuina perpetuo deputatus ab omnibus communiter appellatur Ecclesia, & re vera venit nomine Ecclesiæ, ergo etiam Ecclesiasticæ Pollutionis capax est.

10. Respondeo dici, & re vera esse Locum Sacrum, siue etiam; sed improprie, Ecclesiam in ordine ad Ecclesiæ fauores, qui ampliari debent; non autem in ordine ad odiosa, quæ restringenda sunt, qualis est Ecclesiæ pollutio, cuius proinde capax non est dicenda Ecclesia improprie dicta, nisi id ipsum melius probetur.

11. Dices 4. Auctoritatiua Episcopi deputatio æquiualeat Benedictioni, vel saltem Benedictionis effectum supplet, ergo illa sufficit ad Ecclesiam Pollutionis capax efficiendam.

12. Respondeo eam æquiualeat, vel supplere, Benedictionis effectum quo ad immunitatis Priuilegium, & alios Ecclesiæ fauores; non autem quo ad ea, quæ Ecclesiæ odiosa sunt, qualis est Pollutionis Ecclesiasticæ lex; vnde adhuc negatur consequentia.

13. Dices 5. ex Cap. Is, cui, de sent. Excommunicat. in 6. Interdictus ab ingressu Ecclesiæ, si in Ecclesia, quæ sit Episcopi auctoritate fundata, vel ab ipso ad Diuinorum vsum deputata, celebret, sit Irregularis secundum Syluest. V. Interdictum, 6. q. 5. Calderin. de Ecclesiast. Interdict. membr. 2. vers. Sed quid si is. Domin. d. Cap. Is, cui, §. fin. num. 6. & alios, ergo signum est Ecclesiæ nomine venire Locum, non solum verè Consecratum, vel Benedictum; sed etiam Episcopi auctoritate tantum fundatum, vel ad Diuinos vsus perpetuo deputatum, ergo etiam talis Locus Pollutionis prædictæ capax dicendus erit.

14. Respondeo, quicquid sit de antecedente, adhuc negando consequentiam in ordine ad Pollu-

Pollutionem: in casu enim de Interdicto non agitur de poena, vel Impedimento ipsi Ecclesiae inferendo; sed alteri, nimirum celebranti in ea, ac proinde ibi non sumus in odiosis respectu Ecclesiae; sed in casu Pollutionis agitur de re ipsi Ecclesiae odiosa; unde restringenda ad Ecclesiam proprie dictam, ut superius explicauimus.

15 Dices 6. Verior opinio ex dictis Cap. superiore, & ex *Fagund. l.c.* docet Statutum puniens delictum in Ecclesia comprehendere etiam illum, qui delinquit in Basilica auctoritate Episcopi erecta, etiamsi nondum ea sit consecrata, ergo etiam talis Ecclesia Pollutionis capax dicenda est.

16 Respondeo, licet nomine Ecclesiae in dato casu veniat etiam illa, quae nondum Consecrata, nec Benedicta; sed tantum Episcopi auctoritate erecta fuit; tamen id esse tantum in ordine ad effectum puniendi delictum in illa perpetratum, qui videtur esse Ecclesiae fauorabilis; non vero in ordine ad effectum Pollutionis, qui ipsimet Ecclesiae odiosus est, & nisi exprimitur in iure, ad Ecclesias improprie dictas extendi non debet.

17 Dices 7. Per solemnem depositionem primarij lapidis benedicti in principio aedificationis Ecclesiae factam, & per ipsam fundamentorum, vel saltem loci, in quo ea ponenda erant, benedictionem, sufficienter Ecclesia ipsa benedicta fuit, ergo saltem omnis Ecclesia tali modo constructa dicenda est Pollutionis Ecclesiasticae capax, etiamsi postea nulla alia benedictio ex Episcopi auctoritate eidem accesserit.

18 Respondeo sufficienter eam sic esse benedictam in ordine ad gaudendum privilegij Ecclesiae; non autem in ordine ad subeundum Pollutionis impedimentum; diuersae enim sunt Benedictiones, & absque Benedictione illa, quam Ecclesia instituit, & adhibere solet, dum Ecclesiam iam constructam benedicit, & quae proinde in dubio adhibita praesumitur, ut Cap. sequenti patebit, locus ille; licet Sacer; non tamen proprie Ecclesia dici potest; alia est enim Benedictio lapidis primarij, & fundamentorum Ecclesiae; alia vero Benedictio ipsiusmet Ecclesiae iam constructae, ut videre est in Pontificali, & Rituali Romano: unde, si prior illa sufficeret, superuacanea esset haec secunda, quae tamen propria est Ecclesiae Benedictio, ut videbimus.

19 Dices 8. Multa loca Sacra benedicta sunt, quae tamen proprie Ecclesiae non sunt, nec pollutionis capacia, quia sunt Dormitoria Monachorum, Campania, & similia multa, ergo Benedictio proprie non conuertit Locum Sacrum in Ecclesiam, nec consequenter

facit eum esse Pollutionis Ecclesiasticae capax; sed potius id praestat perpetua Episcopi deputatio ad Diuina.

20 Respondeo, dato antecedente (de ijs enim fufe, & singillatim agemus inferius) negando consequentiam: Benedictio, de qua nos hic loquimur, non est illa, quae benedici solent alia loca praeter Ecclesias, sed Ecclesiarum propria, & ad effectum proprium, quae ut dixi, publica Episcopi auctoritate fieri debet, & supponit deputationem item Episcopalem, ad perpetuum, & publicum Diuinorum usum, & haec sola facit Locum esse proprie Ecclesiam, vel Oratorium publicum, & Pollutionis capax; unde ad talem Locum Pollutionis capax, & deputatio, & Benedictio praedicta simul requiruntur, nec illarum altera tantum sufficeret, si per se esset: Immo *Pax Iordanus Elucubrat. var. tom. 1. l. 5. tit. 8. nu. 6.* ad Ecclesiam constituendam tria requirit, quae tamen in solo tertio aliquando comprehendere possunt, nam Episcopus (ut praesumi potest) in Benedictione talis Loci ad publicum Diuinum cultum, & Missae Sacrificium ibi offerendum videtur tum consentire in talis Ecclesiae constructionem, tum Locum illum etiam ad praedicta deputare, nam Benedictio haec vtrumque ex praedictis praesupponit ex natura rei: Primo auctoritatem Episcopi: Secundo destinationem ad publicum Diuinum cultum; & Tertio Consecrationem, vel saltem Benedictionem, quam necessario etiam requirit *tit. 9. num. 8.*

21 Colligo cum *Layman. l. 5. tr. 5. c. 5. nu. 1. & Th. del bene de Immunit. & Iurisd. Eccles. c. 2. dub. 2. sect. 7. nu. 13.* nostram sententiam nunc in praxi obseruari, cum nunquam reconciliatur Ecclesiae, quae consecrata, vel saltem Benedicta non fuerint. Immo ex verbis ipsis Precum, quae in Reconciliatione Ecclesiae Benedictae adhibentur, satis inferitur Ecclesias Benedictas saltem; non autem solum deputatas ad Diuina, Pollutioni subijci, vel pollutas Reconciliatione indigere: non enim dicitur in praedicta Reconciliatione, *Vt Ecclesiam istam purgare, & Benedicere digneris, te rogamus audi nos*, prout in Benedictione eiusdem dici consuevit; sed, cum iam Ecclesia reconcilianda praesupponatur certo Benedicta, dicitur tantum sic, *Vt Ecclesiam istam purgare, & Reconciliare digneris, & c.* Si alicubi tamen esset praxis constanter recepta, ut etiam Ecclesia illa improprie dicta Pollui ceteretur, & Reconciliari soletur, ea seruari posset, & fortasse deberet, ut seruandam censuit *Auersa de Euch. rist. q. 11. sect. 14. §. Decimo tandem, & Fr. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. cap. 6. num. 106.*

CAPVT IV.

An Ecclesia in dubio censenda sit Pollutionis capax, nec ne.

S V M M A R I V M.

Dubium, num Ecclesia sit Pollutionis Ecclesiasticae capax, pendet ex eo, num Ecclesia sit Consecrata, vel Benedicta, num. 1.

In dubio, num Ecclesia sit Consecrata, videndum est, num sit Ecclesia Cathedralis, vel alia ex inferioribus, num. 2.

In dubio, num Ecclesia sit Benedicta, videndum est, num sit Ecclesia proprie, vel Oratorium, & hoc Priuatum, vel Publicum. ibid.

Quae sunt facti, non praesumuntur; sed probanda sunt ab assertoribus, num. 3.

Consecratio, & Benedictio ex se non praesumuntur. ibidem.

Facta praesumi debent in ijs, quae ordinarie fieri consueuerunt. ibid.

Ecclesiae Cathedrales iam diu aedificatae in dubio praesumuntur consecratae, & multo magis Pollutionis huius capaces, & quare, n. 4.

Aliae Ecclesiae inferiores non praesumuntur Consecratae, & quare. ibid.

Loca publico Diuino cultui dicata praesumi debent Benedicta, & Pollutionis huius capacia, & quare, num. 5.

Munus benedicendi nouam Ecclesiam, vel Oratorium Publicum ab Episcopo Sacerdoti cui libet delegari potest. ibid.

Loca, quae non sunt praedicta Diuino cultui publico dicata, non praesumenda sunt Ecclesiae, nec Oratoria Publica, nec proinde Pollutionis capacia. ibid.

Casus Specianus Episcopus Cremonensis in dubio Cathedralis suam consecrauit, n. 6.

Canones, qui asserunt Ecclesiam ambiguam de Consecratione esse consecrandam, loquuntur non de Cathedralibus; sed de Inferioribus Ecclesijs, num. 7.

Exemplum, & sententia vnius Episcopi Cremonensis nec cogit, nec urget in contrarium, num. 8.

Episcopi Licentia, vel Consensus requiritur, ut Ecclesia aedificari possit, & sit locus sacer, num. 10.

Sufficit eiusdem Licentia post factum, immo etiam tacita, & praesumpta. ibid.

Vndenam praedicta Licentia praesumi possit. ibid.

Antiqua Iura ad celebrandum Missae sacrificium Ecclesiam Consecratam requirebant. ibid.

Iure communi, & ordinario iam diu sufficit simplex Ecclesiae Benedictio. ibid.

Celebrare in Ecclesia noua ante praesatam Benedictionem est delictum punibile, num. 11.

Ecclesia in dubio cur praesumatur Benedicta, sed non Consecrata. ibid.

Ecclesiae Consecratio sine delicto omitti potest, quia non est necessaria. ibid.

1 **A**duerto 1. cum ex praedictis solum Ecclesia Consecrata, vel saltem Benedicta Pollutionis capax sit, idcirco dubium hoc tunc viuuenire tantum, quando de Consecratione, vel de Benedictione Ecclesiae dubitatur; ex dubio enim, num Consecrata, vel num saltem Benedicta sit Ecclesia, nascitur dubium hoc, num ea Pollutionis capax sit, nec ne.

2 Aduerto 2. in dubio de Consecratione considerandum esse, num Ecclesia, de cuius Consecratione dubitatur, sit Cathedralis, vel non, & iam diu, vel nuper fuerit aedificata, ut ea Consecrata, vel non Consecrata post adhibitas debitas diligentias praesumi possit; in dubio autem de Benedictione, num sit Ecclesia, vel Oratorium, & hoc publicum, vel priuatum, de quibus *cap. seq.* agemus.

3 Aduerto 3. licet, quae sunt facti, non praesumantur, sed probanda sint ab assertoribus, *L. in bello, §. facta, ff. De capt. & postl. & redempt. & Ecclesiae Consecratio, ac Benedictio sint quid facti, ideoque haec, quae talia, ex se non praesumantur, ut habetur ex Cap. Solemnitates 1. De consecr. dist. 1. Innocent. in Rubr. De consecr. Eccles. Alciat. De praesumpt. reg. 2. n. 2. Mascard. De probat. V. Consecratio Ecclesiarum, concl. 415. & V. Ecclesiae, an praesumatur consecrata, concl. 583. Mar. Italia De Immunit. Eccl. l. 1. c. 4. §. 4. n. 31. immo ex se praesumatur contrarium ex *Fusc. de Vist. l. 1. c. 22. n. 8. & Vgol. De offic. & potest. Episc. c. 28. n. 4. & alijs; nihilominus, cum facta praesumi debeant in ijs, quae ordinarie fieri consueuerunt, L. fin. vbi Gloss. C. De fideiuss. Peregrin. in Patavin. Decis. 219. num. 2. Iordan. Variar. elecubrat. tom. 1. l. 5. tit. 9. num. 47. idcirco aliquando etiam Ecclesiae consecrationem, vel benedictionem praesumi debere, ut mox patebit.**

4 Dico 1. Ecclesias Cathedrales iam diu aedificatas praesumendas in dubio esse consecratas, & multo magis Pollutionis huius capaces; licet contrarium (quo ad Consecrationem) praesumendum sit de alijs Ecclesijs inferioribus. De Cathedralibus id patet, quia, cum soleant Cathedrales, ut plurimum, vbi primum perfectae sunt, dedicari, tum ob illarum specialem praerogatiuam, tum ob

Episcoporum commoditatem, quoniam in propinquo degunt, tum etiam ob honorificentiam, quia Sponsæ illorum sunt, & consequenter, quantum fieri potest, ornandæ, præsertim tam præclaro, & spirituali Consecrationis ornamento, idcirco in dubio eæ Consecratæ præsumendæ sunt, ita *Lambertin. De Iurepatron. p. 7. art. 2. q. prin. l. 1. num. 15. vers. An autem quelibet. Mascard. De probat. concl. 583. num. 2. P. Golin. De offic. Episc. c. 28. num. 4. vers. 1. in fine. Antonell. De Regim. Eccles. Episcop. p. 1. l. 1. c. 16. §. 2. num. 17. Jordan. l. c. num. Riccius in prax. p. 1. resol. 479.* De alijs vero Inferioribus Ecclesijs contrarium (quo ad Consecrationem ipsam) idcirco asserimus, quia in ijs, cum ordinarie non soleant consecrari, præsumptio stat contra Consecrationem, ut supra nu. 3. iam dictum est; & non pro illa, ita *Barbos. De offic. Episc. alleg. 27. num. 4.*

5 Dico 2. quo ad Ecclesiarum Benedictionem, omnem Locum Sacrum absolute, hoc est, publico Diuino cultui dicatum (siue dicatur Ecclesia, siue Oratorium publicum, de quibus plura cap. sequenti dicemus) præsumendum esse in dubio Benedictum, ac proinde Pollutionis capacem; secus vero dicendum esse de alijs. Ratio autem est, quia talis Locus regulariter est vel Consecratus, vel Benedictus, & propterea præsumi etiam debet Pollutionis Ecclesiasticæ capax. Cum enim, antequam in talibus Locis celebrandi facultas ab Episcopo detur, illarum Benedictio præmitti soleat, & debeat iuxta formulam præscriptam in *Rom. Rit. reform. pag. mibi 232.* & simplici quoque Sacerdoti munus hoc eæ Benedicendi delegari queat, ut ab eodem *Rit. ibid.* exprimitur, idcirco, nisi contrarium constet, vel probetur, standum est in dubijs pro prædicta præsumptione, & talis Locus ideo, ut dixi, benedictus, & pollutionis huius capax habendus est. Ita *Castropal. p. 2. sr. 11. disp. 1. punct. 1. num. 2.* & infertur ex *Jordan. l. c. tit. 8. n. 43. & tit. 9. num. 82.* De alijs autem Locis, quæ iuxta prædictum modum non sunt publico Diuino cultui dicata, contrarium præsumendum est; quia proprie illa nec Ecclesiæ, nec Oratoria publica; sed priuata sunt. Vndenam autem præsumi debeat, quod sint publico, vel priuato Diuino cultui dicata, ex insequentibus constabit, cum de Oratoriorum differentijs agemus.

6 Dices 1. ex *Cap. Solemnitates 1.* vbi *Gloss. & Archidiacon. Cap. Ecclesiæ, vel Altaria, De Consecrat. dist. 1. Cap. placuit, & Cap. Cum itaque eod. tract. dist. 4. Canonist. in Cap. Proposuit, hoc tit. Azor. p. 1. l. 10. c. 26 q. 12. & p. 2. l. 9. c. 4. q. 3. Barbos. De offic. Episc. allegat. 27. num. 9.* &

alijs passim, si dubitetur, an Ecclesia sit consecrata, est consecranda, paria enim sunt non esse, vel non apparere *L. In lege, ff. De contrab. empt. & Gloss. in d. Cap. Solemnitates*, ergo in dubio etiam Cathedralis Ecclesia præsumi debet non consecrata, & consecranda erit: pro ut in tali casu Cæsar Specianus Cathedralis suam Ecclesiam Cremonensem consecrauit, quod narrat, & approbat *Franciscus Ferrarius De Myster. Consecrat. c. 36.*

7 Respondeo 1. tum textus, tum Doctores prædictos intelligi posse de Ecclesijs inferioribus, non de Cathedralibus ob rationes superius allatas, & ita intelligendos esse docet *Pax Jordan. l. c. tom. 1. l. 5. tit. 9. num. 47. in fine.*

8 Respondeo 2. in casu Cremonensi allato doctissimum, & sanctissimum Episcopum illum fortasse motum fuisse ad id à tot coniecturis, & argumentis, tantiq. apud ipsum roboris, ut pro certo quodammodo habuerit, Ecclesiam illam absq. dubio nunquam fuisse consecratam. cæterum illius sententia, & exemplum alios alibi ad idem nec cogit, nec vrget.

9 Dices 2. ex *Abbat. in Cap. fin. num. 1. De celebrat. Miss.* habetur, quod, ex quo Ecclesia fundata fuit ab initio auctoritate, & de licentia Episcopi, pro ut requiritur de iure, sine alia eiusdem Licentia ibi Diuina celebrari posse videntur, quod etiam nouissime dixit *Vidal. in Arca Vital. de Iurisd. Inquis. 5. nu. 13.* ergo non bene præsumitur ex prædicta Diuinorum celebratione, quod talis Ecclesia fuerit ab Episcopo Benedicta.

10 Respondeo aliud esse, quod non requiratur alia Licentia; aliud autem, quod non requiratur post Ecclesiæ constructionem prædicta Benedictio: illa requiritur, quia ex dictis sine Episcopi consensu Ecclesia ædificari non potest, alioquin talis locus non erit sacer, cum desit auctoritas publica, de qua supra actum est, ut fuse probat, *Barbos. de offic. & Potest. Episc. Allegat. 26. num. 1.* licet satis sit, si accedat talis Licentia, vel Consensus Episcopi etiam post factum ex eodem *ibid. n. 2. & alijs apud ipsum*; immo etiam sufficiat tacita Episcopi licentia, & præsumpta; quando scilicet Episcopus Ecclesiam construi sciebat, nec prohibuit, aut contradicere curauit, cum tamen commode posset, ut *ibidem* etiam tradidit *Barbos.* & post ipsum *Jordan. l. c. tit. 8. num. 52. iuxta Seluæ, Azor. & aliorum opinionem apud eodem*, vnde bene dici potest, quod, si hæc licentia, seu Consensus Episcopi interuenit ante Ecclesiæ ædificationem, non requiratur ad eundem effectum alia post ædificationem, cum prima sufficiat. Ista vero, idest

idest, Benedictio, non est illa Episcopi licentia, de qua iam diximus; sed est quid diuersum: cum enim antiqua Iura ad celebrandum Missæ sacrificium requirent olim Ecclesiam consecratam, ut patet ex *Cap. Nullus, de Consecr. dist. 1. & Cap. Sicut, eod. tit. & distin. & optimè notauit Suar. in 3. p. tom. 3. disput. 81. sect. 3. §. est autem. Fagund. in 1. præc. l. 3. c. 13. num. 5. & Fr. de Lugo de Sacram. l. 5. c. 6. q. 2. num. 20.* postea ob difficultatem, & raritatem Consecrationis, ut in illius quodammodo Locum, i. donec Consecratio fieri posset, ex communi, & approbato totius Ecclesiæ vsu iam diu simplex Benedictio adhiberi consuevit, ita ut hæc postmodum sufficeret, & sufficiat iure communi, & ordinario, ut bene notant *Gloss. in Cap. ultim. de Consecrat. Eccles. distin. 1. & DD. ibi. Azor. & Suar. l. c. c. Epriq. l. 9. de Missa c. 27. initio, & nu. 2. Zerol. p. 1. prax. Episc. V. Missa, num. 1. & clare traditur in d. Ritual. Roman. de Ritu Benedicendi nouam Ecclesiam, seu Oratorium publicum, & c. pag. mibi 232. & alijs 218.* quare in argumento negatur consequentia.

II Colligo cum *Jordano l. c. tit. 9. num. ult.* si celebraretur in Ecclesia noua absque præfata Benedictione, fore delictum punibile, cum Rituale Reformatum ita statuatur simpliciter, & indefinite, nec ab eo recedendum sit. Vnde, cum delicta non præsumantur, *L. Merito, ff. pro socio, & vnusquisq. l. 11. c. de offic. Ciuit. iud. ibi, Quod non arbitremur, & c.* præsumatur bonus, præsumptio enim semper fit in meliorem partem, ut latè videre est apud *Alciat. reg. 3. præsumpt.* iure, ac merito hinc etiam colligere possumus, quod supra diximus, nimirum in dubio nostro Ecclesiam præsumendam esse Benedictam, & inde Pollutionis ipsius Ecclesiasticæ capacem; non tamen Consecratam, quia Consecratio sine delicto omitti potest, cum iam diu ista necessaria non sit; sed sufficiat simplex Benedictio, ut dictum est.

CAPVT V.

An Oratoria Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint.

S V M M A R I V M.

Oratorium vnde dicatur, & quid sit, num. 1.
Ecclesiæ omnes quomodo Oratoria dici possint, num. 2.
Primi Christiani Ecclesias cur Oratoria appellarent, ibid.

Oratorium aliud Publicum, aliud Priuatum, & quid vtrumque sit, num. 3.
Oratorium Publicum Locus Sacer est, & gaudet Ecclesiæ nomine, ac Priuilegijs, ibid.
Talis Locus cur Oratorium iam dicatur, vbi.
Illud Ecclesiæ Parochiali quodammodo subest, ibidem.
Oratorium Priuatum re ipsa profanus Locus est, licet in eo aliquando celebretur, ibidem.
Oratoria Publica præsumuntur Pollutionis Ecclesiasticæ capacia, num. 4.
Oratoria Priuata non sunt Pollutionis prædictæ capacia, ibidem.
Oratorium Priuatum quandoam visitetur ab Episcopo, num. 5.
Oratoria Priuata post primam approbationem non amplius visitantur ab Episcopo, ibid.
Diuinus cultus Publicus, & Priuatus in quo differant, ibid.
Deputata ad cultum Diuinum priuatum non sunt Sacra; contra vero ad Publicum, ibid.
Cultus Diuinus ex natura sua est Publicus, & omnes habent ius ad illum, ibidem.
Missæ celebratio in aliquo Loco non facit ex se Locum illum Sacrum, ibid.

I Aduerto 1. Oratorium dici ab orando, ut constat ex *Reg. D. Bened. c. 52. dicentis, Oratorium hoc sit, quod dicitur* (quem in locum plura *Caramuel nu. 1063.* de Templorum forma, & antiquitate refert scitu dignissima) & ex *Cap. penult. & ult. dist. 42.* ut operi nomen conueniat: Locus enim ad orandum, & ad preces Deo effundendas constitutus communiter Oratorium appellatur, si loquamur in genere.

2 Aduerto 2. licet ob prædictam rationem Ecclesiæ dici possint Oratoria, ut ex præcitatæ locis liquet, & ex *Cap. Cum Ecclesia, de Immunit. Eccles. vbi Ecclesia Orationis domus vocatur, quod antea etiam à Christo Domino Io. 2. dictum fuerat: vnde maximè à primis Christianis Oratoriorum nomine dicebantur Ecclesiæ, quia tunc eas tum ob Fidelium paucitatem, tum ob Tyrannorum prohibitionem paruas, ac priuatas ædificabant, ut animaduertentur *Euseb. l. 8. c. 1. & Nicephor. l. 7. c. 2.* nihilominus non omnia Oratoria esse proprie Ecclesias, quia non omnia gaudent priuilegijs Ecclesiarum, nec subiacent ijs impedimentis, v. g. Pollutionis Ecclesiasticæ, quibus subiaccere Ecclesias proprie dictas superius diximus, vnde*

3 Aduerto 3. Oratorium aliud esse Publicum, aliud Priuatum. Publicum Oratorium illud est, quod publica Episcopi auctoritate Diuino cultui in perpetuum deputatum est. Vnde

verè Locus Sacer est, nec amplius priuata auctoritate ad profanos vsus conuerti potest; Quamuis autem talis Locus iam dicatur Oratorium, vt ab Ecclesijs Parochialibus contradistingatur, quibus illud de iure communi quodammodo subest, vt bene dixit *Carat, de Iur. Parochial. tit. 2. c. 1. & seq.* tamen venit Ecclesiae nomine, & Immunitate, omnibusq. Ecclesiae fauoribus, & Priuilegijs gaudet, non fecus ac Ecclesiae ipsae, de quibus superius egimus, vt colligitur ex *Cap. Ligna, de Consecr. dist. 1. Cap. Requisisti, de testam. & tradit Barbof. de Iure Eccles. p. 2. l. 2. c. 8. num. 11. Tusc. lit. O. Verb. Oratorium, concl. 177. & 178. in fin. Farinat. in Appendice de Immunit. cap. 17. num. 267. Graff. decis. p. 2. l. 2. c. 27. num. 49. & 54. Sanch. de Matrim. l. 9. disput. 15. num. 39. Vidal in Arc. Vital. de Iurisdic. inquisit. 5. n. 13. Riccius in prax. p. 1. resol. 428. Mar. Ital. de Immunit. Eccles. l. 1. cap. 4. §. 4. num. 3. & alij DD. vno ore. Priuatum verò Oratorium illud est, quod absque praedicta publica Episcopi auctoritate erectum est, Diuinoque cultui proinde non est in perpetuum dedicatum, vnde ad nutum dominorum priuata auctoritate destrui potest; quamuis in eo aliquando ex priuata Episcopi, vel Pontificis facultate celebretur, & tale Oratorium verè Locus Sacer non est, nec Ecclesiastica Immunitate, gaudet ex se, quia re ipsa profanus Locus est, ita cū iisdem mox allegatis auctoribus *Card. de Lugo de Eucharist. disput. 20. sect. 2. num. 58. Diana p. 9. tr. 1. resolut. 1. Th. del bene de Immunit. Eccles. p. 2. c. 16. dub. 9. sect. 12. num. 1. Iordan. l. c. Suar. tom. 3. disp. 81. sect. 4. Henriq. l. 9. c. 27. num. 5. Fagund. in 1. praecep. l. 3. c. 14. num. 45. Coninch. q. 83. num. 236. Fr. Lug. de Sacr. l. 5. c. 6. q. 13. num. 103. & alij passim.**

4 Dico Oratoria Publica praesumenda esse Pollutionis Ecclesiasticae capacia, quia praesumuntur Benedicta, pro vt supra diximus de Ecclesijs. Dixi, praesumenda esse, quia, si constaret illa non fuisse Benedicta, id ipsum de Oratorijs Publicis dicendum esset, quod iam statuimus de Ecclesijs non Consecratis, nec Benedictis. Oratoria autem priuata dico non esse Pollutionis praedictae capacia, quia ista non Benedicuntur, ac proinde nunquam veniunt nomine Ecclesiae, neque etiam in fauorabilibus, nedum in odiosis, vt ex superius allatis clare patet. ita *Zabarel, in Cap. fin. de Consecrat. Eccles. vel Altar. Graff. decis. p. 2. l. 2. c. 15. nu. 24. Innocent. Cap. Inter dilectos, de Donat. num. 2. Fagund. l. c. Th. del bene l. c. c. 2. dub. 2. sect. 7. num. 16. Diana p. 9. tr. 1. resol. 24. in fin. Iordan. l. c. tit. 11. num. 22. & clarius num. 26. Gauant. in Manual. V. Eccle-*

sia reconciliatio, nu. 16. & plures cum ipsis;
5 Colligo, licet Oratorium priuatum visitetur ab Ordinario loci, quando Pontifex aliquibus concedit tale Priuilegium, in tale Oratorium habendi in priuata domo, vt videat, an illud decenti loco, ac ornatu sit, & locum illum approbet, antequam executioni mandetur ibidem celebrandi facultas iuxta Priuilegij Pontificij tenorem; tamen non proinde tale Oratorium ob talem Episcopi visitationem, & approbationem fieri Sacrum, quia verè non proinde locus ille ab Episcopo tunc deputatur absolute ad cultum Diuinum; sed Episcopus potius tunc tantum deputatur à Pontifice ad talem Locum visitandum, idest, tantummodo ad Loci illius aptitudinem, rerumque ad ritè celebrandum necessariorum decentiam cognoscendam. Vnde, sicuti visitatio illa, & Loci, rerumque praedictarum approbatio tunc temporis tantum fit, quando primo talis Locus in priuatum Oratorium approbatur, nec Episcopi Iurisdicção ad talia Oratoria visitanda postea continuat, cum ea nunquam de facto visitentur amplius ab Episcopo, quia eiusdem visitationi deinceps non subsunt, ita verè talia Loca non fiunt perpetuo, & absolute ad Diuinum cultum (qui ex natura sua est publicus, & cum ad eum omnes habeant ius, communis est omnibus) deputata, nec proinde Sacra; sed adhuc profana, vt antea, remanent; quamuis in eis post talem Pontificis facultatem, & Episcopi visitationem Missae sacrificium celebretur, quia ex hoc habent tantum, quod dici possint cultui Diuino priuato dicata, quod non sufficit ad Locum Sacrum faciendum, prout nec Missae sacrificium ex se Locum Sacrum facit, vt per se patet, ita *Pasqualig. decis. 165. num. 6. & 7. quicquid contra dicat in aliquibus Vidal in Arca vitali de Iurisdic. Inquisit. 5. num. 27. & seq.*

C A P V T V I.

Ex quibusnam requisitis conditionibus Oratoria in dubio praesumantur Pollutionis Ecclesiasticae capacia, vel incapacia.

S V M M A R I V M.

Vnde oriatur praedictum dubium, n. 1.
Quando incerti sumus de Publicitate Oratorij, recurrendum ad indicia, & praesumptiones, num. 2.

Epi-

Episcopus ante Concilium Tridentinum poterat dare licentiam celebrandi in priuatis domibus etiam permanentem, & extra necessitatem nullam, n. 3.

Poterat etiam subditis Sacerdotibus dare licentiam, vt sibi celebrandi locum eligerent. ibid.

Quinam post Concilium praedictum adhuc putarint Episcopum posse concedere praedictam licentiam ex parte Loci; non autem ex parte personae. ibid.

Vere post Concilium Tridentinum Episcopus nequit extra casum aliquem necessitatis, de quo supra dictum est, concedere licentiam celebrandi in Locis priuatis, etiamsi sint permanentem Diuino cultui dicata. ibid.

Potest Episcopus etiam post Concilium Tridentinum dare licentiam celebrandi in Oratorijs publicis, dummodo ea habeant condiciones necessarias. ibid.

Quanam condiciones requirantur in Oratorijs priuatis à Pontifice. ibid. remiss.

Conditioes requisitae in Oratorijs publicis enumerantur. ibid.

Aliqui putant non ob stare, quin sit Oratorium publicum, si habeat, praeter ianuam publicam, aliam ad priuatum ingressum. ibid.

Alij credunt non ob stare, si sit priuatis saecularium aedibus adiunctum. ibid.

Quidam aiunt non ob stare, si adsint in Oratorio publico fenestrae, per quas Missa audiri possit ab extra stantibus. ibid.

Multi dicunt sufficere, si Oratorium habeat ingressum omnibus expositum. ibidem.

Oratoria habentia condiciones requisitas, si in eis celebretur, vel celebratum fuerit, praesumenda sunt Pollutionis Ecclesiasticae capacia. nu. 4.

Si in eis nunquam celebratum fuisset, quid praesumendum esset. ibid.

Oratoria non habentia condiciones necessarias ad hoc, vt Episcopus valide ea possit erigere in Oratoria Publica, non debent praesumi Pollutionis Ecclesiasticae capacia, num. 5.

Idem praesumendum est, etiamsi de facto in ijs celebraretur, vel celebratum fuisset. ibid.

Omnes condiciones ad Oratoria Publica requisitae fortasse non sunt necessariae ad validitatem licentiae Episcopalis; sed ad honestatem tantum. ibid.

Quanam condiciones sint omnino necessariae in Oratorijs Publicis ad hoc, vt valide dari possit Licentia ab Episcopo in eis celebrandi. ibid.

Vndenam habeatur, quod vna, & non alia Condicio necessaria sit in Oratorijs ad valide obtinendam Licentiam ibi celebrandi ab Episcopo. ibid.

Oratorium habens ingressum omnibus expositum videtur posse ab Episcopo valide approbari,

vt de illius licentia ibi celebretur. ibid.
Tale Oratorium post praedictam Episcopi licentiam, & consequenter post Benedictionem illius ad Missae sacrificium ibidem celebrandum videtur esse Oratorium Publicum, & Pollutionis Ecclesiasticae capax. ibid.

Quamuis in praedicto Oratorio non publice celebretur, adhuc est Oratorium Publicum, num. 6.

Ibidem satisfaceret Praecepto audiendi Missam diebus Festis, licet ea praedicto modo celebrata fuisset. ibid.

Praedictum Oratorium esset Publicum, & proinde Pollutionis Ecclesiasticae capax praesumendum esset, tametsi ad commoditatem certa Familia erectum esset. ibid.

Satis est in praedictis, & similibus casibus, quod Oratorium sit de se Publicum, quia semper tale est, donec auctoritate publica profanetur. ibidem.

1 **A**duerto 1. dubium hoc oriri ex eo, quod aliquando nesciatur, an Oratorium aliquod sit Publicum, vel Priuatum: si enim alterutrum certum esset, iam ex praecedenti capite res omnis decidenda esset, vt per se patet.

2 Aduerto 2. quando incertum est, an Oratorium sit Publicum, vel Priuatum, recurrendum esse ad ea indicia, & coniecturas, ex quibus probabiliter alterutrum praesumi possit. Cum autem superius dictum sit *Cap. V. num. 3.* illud esse Oratorium Publicum, quod publica Episcopi auctoritate Diuino cultui in perpetuum dicatum sit, hinc ante omnia videndum est, num Oratorium (de quo dubitatur, Publicum ne sit, an Priuatum) praedicto modo ad Diuinum cultum fuerit deputatum, nec ne: Si enim illud publica Episcopi auctoritate Diuino cultui in perpetuum dicatum fuisse ex indicijs, & coniecturis sufficienter apparebit, Publicum praesumendum erit; secus autem Priuatum.

3 Aduerto 3. indicia, & coniecturas ad praesumendam praedictam Episcopi auctoritatem iam desumi in primis debere ex requisitis ad Oratorij Publici conditionibus. Licet enim Episcopi ante Concilium Tridentinum antiquo iure potuerint ex *Cap. Clericos, Cap. Missarum, Cap. Hic ergo, de Consecrat. dist. 1.* & ex alijs similibus, dare licentiam celebrandi in domibus priuatis pro mera sua gratia, & liberalitate, absque vlla necessitate, siue ex parte loci, designando videlicet locum, vel Oratorium in domo priuata, in quo sacrificium fieri posset, non tantum pro vna vice; sed etiam permanentem: siue ex parte personae,

na, dando nempe Sacerdoti sibi subdito licentiam, ut sibi posset locum ad sacrificandum eligere, ut optime notauit Suarez tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 3. §. secundo obseruandum, Nauarr. c. 25. num. 82. Azor. tom. 1. Institut. moral. l. 10. c. 26. q. 3. Sylu. V. Missa. 5. §. 5. Fagund. Præcept. 1. l. 3. c. 13. num. 6. Fr. de Lugo de Sacram. l. 5. c. 6. q. 3. num. 26. Pasqualig. decis. 164. num. 1. & 2. & alij; stante tamen Tridentini Concilij decreto sect. 22. de obseru. & vitan. in celebr. Miss. non solum restricta fuit Episcoporum facultas ita, ut post tale decretum nequirent amplius dare prædictam licentiam ex parte personæ; possent autem adhuc eam concedere ex parte loci, dummodo talis locus esset Diuino tantum cultui dicatus, & ab ipsis Episcopis visitandus, ac proinde adhuc possent designare Oratoria in domo priuata Diuino cultui permanentemente dicata, prout censuere Suar. l. c. Fagund. ibid. num. 9. Zerol. in prax. Episc. p. 1. V. Missa, num. c. 9. Quarta conclusio, Henriq. l. 19. de Missa, c. 27. nu. 1. Beia p. 4. Cas. Conscient. cas. 33. Vers. Tertio dico. Rodriq. tom. 1. 49. regul. q. 43. art. 6. Coninch. de Sacram. q. 83. art. 2. dub. 1. num. 226. Gurdier. l. 1. Can. quæst. c. 30. num. 28. Quaranta V. Missa. Sd ibid. num. 20. Laym. l. 5. tr. 5. c. 5. num. 4. & nouissime Vidal in Arca vit. de Iurisdic. Inquisit. 5. num. 16. & sequent. nec non Fr. de Lugo l. c. num. 28. Sed verè contra prædictorum DD. sententiam per prædictum Concilij decretum ita Episcoporum facultas, quo ad hoc, imminuta fuit, ut deinceps nec in Locis ipsis, seu Oratorijs priuatis, licet Diuino tantum cultui dicatis, prædictam celebrandi licentiam impartiri possent, nec talia loca ad celebrationem Missæ designare (nisi fortè in casu particularis necessitatis, pro ut superius diximus cum communi DD. sententia apud Fr. de Lugo l. c. num. 29.) & ita Sacra Congreg. Cardin. Concil. Trident. Interpretum anno 1615. die 10. Martij decreuit, & iussu Pauli V. Pontif. per Epistolam ad Archiep. Bononiensem à Cardin. Lancelloto scriptam Episcopis vniuersis intimauit, cuius tenorem refert Fagund. ubi supra, Nouarius in summ. Bull. tit. de Missarum celebrat. prohibita in Oratorijs Priuatis absque Summi Pontificis licentia, Pasqual. decis. 165. num. 3. & Naldus V. Missa, num. 31. Vnde sicuti iam certum est Episcopos non posse concedere vlla Oratoria priuata ad sacrificandum, siue id nequeant post Concilij Tridentini prohibitionem, quod absolutè verum puto, siue saltem post prædictum Congreg. decretum, ut alij volunt, & ita siue ex alterutro, siue ex

utroque Concilij, & Congregationis decreto id Episcopis esse prohibitum tradunt Bonnina de Sacram. disp. 4. q. vlt. punct. 9. num. 11. Miranda tom. 1. Manual. Præl. q. 40. art. 9. concl. 3. in fin. Scottia l. 2. de Sacrific. Missæ. 13. nu. 3. Ricc. in Prax. for. Eccles. decis. 538. Homob. de Exam. Eccles. tr. 8. c. 5. par. 2. q. 14. Fusc. l. 1. de Visit. c. 21. num. 8. Fagund. præcept. 1. l. 3. c. 13. num. 3. Nald. 5. Missa num. 3. Gauant. in Rubr. Miss. p. 1. tit. 20. lit. M. Marchin. de Sacram. Ord. tr. 3. par. 3. c. 9. nu. 7. Lugo de Euch. disp. 20. sect. 2. num. 50. Faust. de Sacram. Euch. l. 2. de Sacrific. Miss. q. 170. & Pasqualig. d. decis. 165. num. 2. cum Azor. Nauar. & alij; ita æque certum est Episcopos adhuc posse dare licentiam constituendi, & celebrandi in Oratorijs Publicis, quo ad hæc enim nihil est innouatum, vel immutatum, aut imminutum de Episcoporum antiquo iure, dummodo Oratoria cõstructa, vel construenda habeant eas condiciones, & qualitates, quæ ad Oratorium Publicum constituendum necessario requiruntur. Quemadmodum enim Pontifices, quibus solis id reseruatum est, concedentes licentiam celebrandi in Priuatis Oratorijs apponunt quasdam condiciones ad vnguem obseruandas, ut notauit Molfes. in sum. tom. 1. tract. 3. c. 17. num. 70. & patet ex Breuibus, quas refert Dian. p. 9. tr. 1. resol. 1. Pax Jordan. variar. Elucubr. tom. 1. lib. 4. tit. 1. num. 164. & Gauant. in Thesaur. Sacr. Rit. p. 1. tit. 20. lit. F. & in Manual. V. Missa. num. 19. sic etiam aliquæ condiciones, & qualitates ad Oratoria Publica constituenda requiruntur, sine quibus Episcopi nequeunt talia loca erigere in Oratoria Publica, nec licentiam dare in eis celebrandi absque speciali Sedis Apostolicæ facultate; eæ verò sunt 1. ut eorum Oratoriorum ianua exeat in viam publicam, 2. ut per eam communis omnibus pateat ingressus, 3. ut præter ianuam publicam nulla alia existat ad priuatum ingressum, atque adeo ea sint penitus seiuncta à priuatorum domibus, 4. ut nullæ sint fenestræ in ijs Oratorijs, per quas prospectus in ea haberi valeat, 5. ut adsint cætera necessaria, & requisita, & 6. ut absit præiudicium Iurium Parochialium, quas requiri ad hoc, ut Oratorij Publici erectionem Episcopus concedere possit, resolutum fuisse à S. Congreg. in Florent. 1. Septembr. 1615. & in Colimbrien. 1. Iulij 1616. refert Sell. in Select. Canon. c. 18. num. 26. Barbos. in Concil. Trident. sess. 22. ad decret. de obseruandis, & vitandis in celebratione Missæ, nu. 21. & 22. Gauant. in Thesaur. Sacr. rit. p. 1. tit. 20. lit. F. vers. In ijs, & Pax Jordan. l. c. num. 161. & ego ipse vidi Lite-

ras à S. Congregat. Cardinalium Concil. Trident. Interpretum ad Episcopum Placent. 20. Decemb. an. 1619. à Cardin. Gallo subscriptas, quæ prædictas condiciones omnes exigebant in Oratorio quodam, ut in eo celebrandi licentiam Episcopus dare posset; licet tum Jordan. l. c. crediderit non obstare, quin sit Oratorium Publicum illud, quod præter Ianuam publicam habet etiam aliam ad priuatum ingressum; tum Auerfa de Eucharist. q. 11. de Missa sect. 14. §. Quinto poterant, dixerit non obstare, quin sit Oratorium Publicum, quamuis priuatis sæcularium ædibus adiunctum sit; tum etiam Pasqualig. decis. 173. n. 4. putarit non obstare, si Oratoria prædicta habeant fenestræ, per quas Sacrum audiri possit, immo alij etiam mox citandi absolute docuerunt Oratorium de se tunc verè non Priuatum, sed Publicum fieri posse, quando habet ingressum omnibus expositum, ac proinde tunc posse Episcopum licentiam dare in eo celebrandi, ut videre est apud ipsum Pasqualig. per totam decis. 173. & tradit etiam Quintanaduenas in Th. Mor. tom. 1. tr. 7. singul. 33. num. 9. quibus fauere videntur aliqui alij apud Dianam p. 9. tr. 1. resol. 21.

4 Dico 1. Oratoria in dubio præsumenda esse Pollutionis capacia, si habeant condiciones prædictas ad Oratoria Publica cõstituenda requisitas, & ibi cum ijs celebretur, vel celebratum sit. Ratio autem est, quia, si Oratoria prædictas cõditiones habeant, posunt ex iam dictis ab Episcopo approbari tanquam Oratoria Publica, ergo, si in ijs celebretur, vel celebratum fuerit cum prædictis conditionibus, illa præsumenda erunt talia esse, qualia ex prædictis conditionibus apparent. Dixi, si ibi celebretur, vel celebratum fuerit in ijs conditionibus, quia, si nunquam celebratum in ijs fuisset, vel tantum in casu alicuius vrgentis necessitatis, & id semel, aut iterum tantum (quo in casu iam diximus posse Episcopum dare licentiam celebrandi extra locum Sacrum) tunc non præsumerentur in dubio iam actu esse vera Oratoria Publica, ac proinde Benedicta, & Pollutionis capacia; sed esse Loca tantum habilia ad hoc, ut fierent Oratoria, & ab Episcopo ad Missæ sacrificium ibi celebrandum benedici possent: nam, cum Benedictio prædicta sit quid facti, nec soleat fieri, nisi ad hoc ut ibi Missæ Sacrificium prædicto modo celebretur, ut superius dictum est, si nunquam modo prædicto ibi celebratum fuisset, nec alias constaret de prædicta Benedictio ad id ibi facta, tunc iure standum esset in tali dubio contra Benedictioem, & consequen-

ter etiam contra Pollutionis Ecclesiasticæ capacitatem.

5 Dico 2. Si Oratoria non habent condiciones necessarias ad hoc, ut possint valide ab Episcopo habilitari ad Missæ Sacrificium, ibi prædicto modo celebrandum, cum in tali casu Episcopi auctoritatem non interuenisse præsumendum sit, vel inualide interuenisse, tunc iure, ac merito præsumi non debent Oratoria Publica, ac proinde nec ritè Benedicta, nec Pollutionis Ecclesiasticæ capacia præsumenda erunt. Dixi, si non habent condiciones necessarias ad hoc, ut possint valide ab Episcopo fieri Oratoria Publica, & non dixi, condiciones requisitas ad hoc, ut licitè ea fieri possint ab Episcopo Oratoria Publica, quia fortasse non omnes prædictæ condiciones, quas num. 3. recensuimus, & à S. Congregat. præscriptas esse vidimus, necessariae sunt ad hoc, ut Episcopus valide talia loca erigat in Oratoria Publica; sed tantum sunt requisitæ ad hoc, ut Episcopus licitè id faciat, & sic prædicti Auctores, qui sibi inuicem contrarij videntur, conciliari fortè possent, ita ut Episcopus verè validè erigere possit in Oratorium Publicum quemcumque Locum Diuino cultui permanentemente dicatum; dummodo saltem habeat ingressum ita expositum, ut quilibet ingredi possit; alioquin, hac conditione sola deficiente, inualidè omnino, & irritè id faceret, & nullius esset valoris Episcopi licentia ibidem celebrandi: Tridentinū enim Concilium l. c. & Decretum S. Congregat. iussu Pauli V. anno 1615. editum, dum prohibent, & inualidas, irritas, ac nullas volunt esse licentias Episcoporum contra illorum tenorem datas, loquuntur tantum de licentijs datis, vel dandis celebrandi in Oratorijs Priuatis, qualia sunt, quæ in Priuatis domibus vere inferuiunt tantum vsui Priuato, & qualia non sunt ea, quæ habent ingressum, ut dictum est, omnibus patentem, & expositum. Decreta autem Sacræ Congregat. requirunt prædictas condiciones alias præter ingressum omnibus expositum videntur tantum præscribere ea, quæ seruare debeant Episcopi ad licitè concedendam licentiam celebrandi in Oratorijs Publicis; non autem ad validè eam dandam; nam eam, si aliter daretur, nondum inualidam decreuerunt, quod sciam, pro ut Decretū illud anno 1615. iussu Paul. V. emanatum, de quo supra, expresse decreuit; immo Oratorium ex eo solum, quod habeat ingressum publicum, seu omnibus patentem, ab Episcopo approbari posse, & erigi in Oratorium Publicum, ita ut Missa ibi celebrari possit, ac subinde post prædictam

prædictam Episcopi Approbationem, & Benedictionem sit verè, & actu Oratorium Publicum, auctoritate Episcopi erectum, eiusdem visitationi subiaccens, & consequenter Pollutionis Ecclesiasticæ capax, tradiderunt apertissimè Pasqualigus, Quintanaduenas, & alij præallegati ll. cc.

6 Colligo cum eodem Pasqualigo decis. 173. & Diana p. 9. tr. 1. resol. 21. etiam si in Oratorio sic ab Episcopo approbato, ac proinde, vt iam dictum à nobis est, Publico celebraretur ianuis clausis, & ijs tantum admissis, quos Domini voluerint, adhuc illud esse Publicum, licet non celebraretur publicè, & sicuti adhuc ibi audiendo Missam satisfaceret Præcepto eam audiendi diebus Festis, ita adhuc talis Locus esset Pollutionis Ecclesiasticæ capax, & verè Ecclesia; immo, quamuis ex intentione priuatæ commoditatis, seu ad commoditatem certæ familiæ, talis Locus ab Episcopo in Oratorium Publicum erectus fuerit, adhuc de se, donec auctoritate publica profanetur, semper Oratorium Publicum erit. ita Pasqualig. Jordan. & Gauant. ll. cc.

CAPVT VII.

Ex quibusnam indicijs alijs Oratoria in dubio præsumantur Pollutionis Ecclesiasticæ capacia, vel incapacia.

S V M M A R I V M.

In quo differat hoc dubium ab eo, quod in superiori capite explicatum est, num. 1.

Indicia Oratorij Publici quomodo distinguantur à conditionibus necessarijs illius. ibid.

Dubium de Pollutionis capacitate in Oratorio pendet ab illo, num sit Episcopi auctoritate erectum, num. 2.

Quanam sint Oratorij Publici, seu Ecclesiæ ab Auctoribus allata, & potissima indicia, num. 3.

Quando conditiones necessariae ad Oratorium Publicum sunt dubiæ, tale Oratorium ex probabilibus alijs Oratorij Publici, vel Ecclesiæ indicijs præsumendum erit Pollutionis huius capax, si ista adsint, num. 4.

Indicia Oratorij Publici, seu Ecclesiæ num. 3. enumerata probabiliter censentur ad Oratorij Publicitatem, & Pollutionis capacitem præsumendam. ibid.

Prædicta indicia communiter non adsunt, nisi in

Ecclesijs, vel Oratorijs Publicis, ideoq. iuris præsumptio stat pro illis. ibid.

Si Indicia prædicta etiam ipsa sint dubia, vel pro vtraque parte paria, vel improbabilia, secus erit, num. 5.

1 **A**duerto 1. tametsi Oratoria in dubio factis ex conditionibus ijs, quas Cap. præcedenti ad Oratorium actu, & re ipsa Publicè constituendum necessario requiri diximus, præsumi possint, & debeant Pollutionis Ecclesiasticæ capacia, vel incapacia, si prædictæ conditiones requisitæ certæ sint; nihilominus non solum quia aliquando eæ conditiones esse possunt incertæ, ac dubiæ, cum nonnunquam in aliquo casu dubitari queat, an v. g. Oratorij ianua exeat in viam certo, vel dubie tantum publicam; an in eo certo, vel dubie solum omnibus indifferenter admissis celebraretur, & sic de similibus; sed etiam quia præter conditiones prædictas non desunt aliquoties alia indicia, quæ licet non requirantur necessario, vt conditiones prædictæ, ad Oratorium Publicum, & Pollutionis huius capax efficiendum; tamen, si in eo adsint, vel euidenter, vel probabiliter significant tale Oratorium esse Publicum, & inde Ecclesiasticæ Pollutionis capax præsumendum, idcirco hic de prædictis etiam indicijs agendum esse, vt huiusce rei veritas vndecumque patere possit.

2 Aduerto 2. Indicia illa, quæ, vt varie à varijs, sic à pluribus plura, & ab aliquibus pauca tantum recenferi solent, dum agunt de indicijs, ex quibus Ecclesia, vel Oratorium, vel Capella, vel Hospitale, vel quid simile præsumi debeat publica Episcopi auctoritate erectum, ad hanc rem nostram hic aliquomodo facere, cum difficultas, ac dubium hoc, num Oratorium sit capax Pollutionis prædictæ, nec ne, potissimum pendeat à difficultate, & dubio illo, num Episcopi auctoritate illud erectum sit, ac proinde sit Publicè, nec ne, vt ex supradictis consideranti facile patere potest.

3 Aduerto 3. ex indicijs, quæ ab auctoribus afferri solent, hæc potissima videri. Si Oratorium habeat Cāpanam Publicam, i. supra tectum, vel in loco eminenti positam, vt populus (& non incolæ tantum domus, qui etiā ad Oratorium priuatum per campanulam priuatam euocari possunt) ad Diuina per eam ibi conuocetur, quod colligitur ex Cap. Patentibus, de Priuilegijs. Si habeat Altare lapideum, stabile, & non portatile: Si habeat Cœmeterium, vel Sepulturam: Si recipiat decimas, vel sit immune à solutione collectarum:

rum: Si in eo administraretur solemniter Baptismus, vel similibus Ecclesiæ fauoribus gaudeat, vt videre est apud Abbatem, & Felin. in d. Cap. Patentibus, de priuile. Mascard. de Probatione. concl. 869. nu. 3. & 4. Decian. tract. crim. l. 6. c. 25. num. 19. Farinac. de carcer. qu. 28. num. 71. & in Append. de Immunit. c. 18. nu. 267. Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 15. num. 39. Bonac. de alienat. Bonor. Eccl. q. univ. pun. 2. n. 11. Barbof. de Iure Eccl. p. 2. l. 2. c. 8. n. 10. & alios.

4 Dico, si conditiones absolute necessariae ad Oratorij Publici erectionem, de quibus Cap. superiori actum est, dubiæ, & ambiguae sint, tunc Oratoria præsumenda esse Publica, & Ecclesiasticæ Pollutionis capacia ex indicijs, si quæ sunt, Ecclesiarum proprijs, quæ saltem probabiliter, iudicis arbitrio, Oratorij Publicitatem, ac proinde Pollutionis huius capacitatem demonstrent, qualia superius enumerata videri possunt. Ratio autem est, quia, cum in dubijs standum sit pro parte ante dubium possidente, vt sæpius superius asseruimus, cumque conditiones ad Oratorium Publicum necessario requisitæ dubiæ sint, vt supponimus, recurrendum est ad partem ante hoc dubium possidentem; pars autem ante dubium prædictum possidens, si adsint indicia prædicta, ea est, quæ habet pro se prædicta indicia; quamuis enim facta non præsumantur, ac proinde in dubio prædicto, si non adessent prædicta indicia, standum esset contra Oratorij Publicitatem, ac Pollutionis capacitem, vt superius dicebamus de Ecclesiæ Consecratione; tamen ea, quæ communiter fieri solent, facta præsumuntur; communiter autem non adsunt prædicta, & si quæ sunt similia, Ecclesiarum indicia, nisi in Ecclesijs ipsis: ergo bene possessio præsumitur stare pro talium indicijs indicatione, ac veraci significatione, vt bene dixit Pax Jordan. var. Elucub. tom. 1. l. 5. tit. 8. nu. 43. cum Archidiacon. in Cap. Nemo, de Consecr. dist. 1. Rom. sing. 320. Selu. de Benef. p. 1. q. 6. nu. 16. Azor. p. 2. l. 9. c. 3. q. 9. & consequenter ob talia indicia iure Oratoria in prædicto dubio præsumenda erunt Pollutionis huius capacia, quia præsumi debent Ecclesiæ, seu Oratoria Publica, quæ omnia, ex dictis, Pollui possunt, ita Th. del bene de Immunit. Eccles. p. 1. c. 2. dubit. 2. sect. 7. à num. 38. Fr. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. num. 106. in fin. Jordan. l. c. tit. 11. num. 28. qui expressè loquuntur de præsumenda Episcopi auctoritate in Oratorij constitutione ad hunc ipsum Pollutionis Ecclesiasticæ effectum, de quo hic loquimur.

5 Colligo, si non solum requisitæ conditiones ad Oratorium Publicum; sed etiam indi-

cia ipsa, de quibus hic sermo est, in incerto, ac in ambiguo essent, vel pro vtraque parte par esse ratio, & ad probabilitatis fundamentum non sufficere videretur, tunc standum esse contra Oratorij Publicitatem, & præsumendum esse Pollutionis huius incapax, quia loca ex se non præsumuntur sacra.

CAPVT VIII.

An Oratoria, seu Capellæ in Palatijs Principum, seu Magistratum, vel Communitatum Pollutionis huius capacia sint, nec ne.

S V M M A R I V M.

Cur de Oratorijs aliquibus singillatim, & seorsim deinceps agendum sit, num. 1.

Palatia Principum, Magistratum, & Communitatum non videntur venire nomine domuum priuatarum, num. 2.

Concilium Tridentinum, & Decretum Pauli V. super Oratorijs videntur tantum loqui de domibus priuatis. ibid.

Non solum Palatia Urbana, sed domus quacunque habitationis eorundem, etiam extra Ciuitatem, cur videantur esse domus Publicæ, & non priuatae, num. 3.

Sacella, seu Capellæ in quorumcunque Principum, Magistratum, vel Communitatum domibus, vel Palatijs posita non sunt verè Oratoria Publica, nec Pollutionis capacia, num. 4.

Palatia prædicta quo ad hoc censentur priuata domus. ibid.

Oratoria non præsumuntur Publica, si non habeant conditiones ad id necessariae, etiam si in ijs ex immemorabili consuetudine celebraretur, nu. 6.

Neque etiam si ea ab Episcopo, vel ante dictum Concilium valide, vel post illud inualide concessa fuissent. ibidem.

Concilium abstulit quo ad Oratoria Priuata licentiam Episcoporum, & Consuetudinem, etiam immemorabilem. ibid.

Id ipsum dicendum de Oratorijs, seu Sacellis intra Publica Pratoria, num. 7.

Dux, Proconsules, Rectores, arcium Praefecti, & similes in Dominio Vchetorum dicuntur habere Priuilegium faciendi celebrare in Publicis Pratorijs, si ibi ij degant. ibid.

1 **A**duerto 1. quamuis ex superius dictis in communi de Oratoriorum Publicorum, ac proinde Pollutionis Ecclesiasticæ capaciti conditionibus, & indicijs satis erui posse videatur, quid in his, & similibus dubijs respondendum

dendum sit, tamen, quia quaedam Oratoria, seu Capellae singulares, & proprias habent dubitandi rationes, ac difficultates, ideo singillatim de ijs inferius agemus, ut, quam maximè fieri possit, nodi omnes omnino enodentur.

2 Aduerto 2. dubium hoc de Oratorijs, seu Capellis intra Principū, Magistratū, seu Cōmunitatū Palatia positis duplici ex fōre natū videri. Primo, quia Tridentinū Cōciliū cit. sess. 22. in decret. de obseruan. & vitan. in celebrat. Miss. nec non Sacra Congregatio in decreto suo anno 1615. iussu Paul. V. edito, de quibus supra actum est, videntur loqui solum de priuatis domibus, ut obseruauit *Lexan. p. 1. c. 21. num. 15. Portel in Resp. Regul. tom. 1. p. 3. cas. 20. num. 4. Marchin. de Sacram. Ordin. tr. 3. par. 3. c. 9. num. 11. Beia p. 4. cas. 33. & alij apud Dian. p. 9. tr. 1. resol. 35.* Palatia autem Principum, vel Cōmunitatum ipsarum non videtur domus priuatae, cum Palatia Publica nuncupentur, & verè sint Domus publicae Cōmunitatum, ut dixit *Jordan. variar. Elucubr. tom. 1. l. 4. tit. 1. num. 157. & Diana l. cit. secundo*, quia finis Concilij Tridentini, & Pauli V. in decretis suis praedictis, ut ex eorū verbis patet, & animaduertere *Pasqualig. decis. 171. num. 3. Cespedes de exempt. Regul. c. 5. dub. 91. num. 9.* & alij, fuit tollere abusus; sed in praedictis Palatijs non facile iueuiri solent, cum in ijs celebretur cum magna pompa, ornatu, ac decencia, ergo inde Oratoria in praedictis Palatijs videri possunt in ijs Decretis non contenta, ac subinde non Priuata; sed Publica Oratoria, per Episcopi auctoritatem constructa, atque adeo etiam Pollutionis Ecclesiasticae capacia.

3 Aduerto 3. quod dictum est de Principum, vel Cōmunitatum Palatijs, dicendum quoque videri de quacumque Domo habitationis eorundem, etiam extra Ciuitatem: cum enim talia loca dicantur, & sint Publica ratione, seu respectu, ac intuitu personarum praedictarum ibi habitantium, qui personas sequitur, vbi cumque ea habitent, idcirco id ipsum eadem ratione hic affirmandum videtur, quod de Priuilegijs, seu concessionibus personalibus communiter asseritur.

4 Dico Capellas, seu Oratoria in Palatijs, seu Domibus quorumcumque Principum, Magistratū, Cōmunitatum non esse Publica, nec proinde Pollutionis Ecclesiasticae capacia. Ratio est, quia praedicta Palatia, seu Domus, quo ad hoc, censentur priuatae domus, ut expressè docuit *Jordan. l. c. num. 157.* vnde nec Oratoria in illis esse poterunt publica, & consequenter cōprehenduntur sub prohibi-

tionem praedicta Concilij Trid. & Pauli V. super Oratorijs priuatis, pro ut sub ea comprehēdi bis rescripsit Sacra Congregatio apud *Io. Valer. de differentijs vtriusque fori, verb. Missa, differ. 2. vers. Secundo*, & nouissimè etiam ad Archiepiscop. Calaritan. die 14. Nouembr. 1648. qui hoc idem petierat ab illa quo ad Capellam existentem in Aula Publica Palatij Ciuitatis, apud *Diana p. 9. tr. 1. resol. 35.* ex quibus patet, quid ad rationes dubitandi superius dictas respondendum sit.

5 Dices in aliquibus Oratorijs Palatiorum praedictorum ex consuetudine immemorabili celebratur, atque etiam ante Concilium ipsum Tridentinum, ergo saltem talia Oratoria praesumenda erunt Publica, & proinde Pollutionis huius capacia.

6 Respondeo negando cōsequentiam, quia, etiamsi constaret talia Oratoria ante Concilium Tridentinum ab Episcopis concessa fuisse; nihilominus illa non essent praesumenda Oratoria Publica, sed priuata, nisi haberent conditiones ad Oratorium Publicum necessarias. Quare nec ex eo, quod essent tunc per Episcoporum auctoritatem erecta, & quod in eis diu celebratum fuisset, praesumi deberent Publica, nam ante Concilium Tridentinum, ut diximus, etiam Episcopi Oratoria Priuata concedere poterant, in quibus absque alia licentia celebraretur, vnde, nisi aliunde satis constaret ea esse Publica, satis ex his allatis rationibus ea argui, vel praesumi non possent Publica, ac per consequens neq; Pollutionis Ecclesiasticae capacia. Immo, etiamsi Oratoria in praedictis locis posita olim crederentur ob praedictam celebrandi consuetudinem, vel Episcopi auctoritatem Publica; tamen, cū Concilium & Episcoporum licentiam, & omnem cōsuetudinem abtulerit, quod bene menti tenendū dixit *Valer. & Diana l. c.* iam non nisi Priuata esse possunt.

7 Colligo de Sacellis, seu Oratorijs, quae publicis in Praetorijs alicubi haberi solent, cum nō sine Pontificis priuilegio iam in ijs celebrari possit (quale sane in toto Venetorum Dominio, non solum supremus Princeps in suo Ducali Palatio; sed Proconsoles Prouinciarum, Rectores Ciuitatum, & Terrarum, Arcium Praefecti, & similes, qui sunt de corpore Nobilium, habere dicuntur, ut possint facere in publicis Praetorijs celebrari, si in ijs ijdegant, ut refert *Jordan. var. Elucubr. tom. 1. l. 4. tit. 1. num. 158.*) hoc idem dicendum esse, videlicet ea non esse Oratoria Publica, sed priuata, & Pollutionis huius subinde incapacia; an verò id ipsum dicendum sit de Sacello Carcerum Publicorum, mox patebit.

CAPVT IX.

An Oratoria, seu Sacella Carcerum Publicorum Pollutionis Ecclesiasticae capacia sint; nec ne.

S V M M A R I V M.

Capella, seu Sacellum Carcerum Publicorum non comprehenditur sub nomine Oratorij Priuati à Pontifice concedendi, num. 1.

Capella Carcerum Publicorum cur nec etiam videantur esse Oratoria publica, num. 2.

In ijs celebratur, prout etiam aliquando alibi, ex concessione, seu dispensatione Episcopi ob necessitatem, seu rationabilem causam, licet ea verè sint loca profana, num. 3.

Vnde causa praedicta iudicanda sit iusta, & sufficiens. ibidem.

Donec causa praedicta durat, durare etiam potest praedicta celebrandi permissio. ibid.

Exempla praedicta rationabilis causae indicantur. ibid.

Ob rationabilem causam potest etiam indulgere Episcopus, ut ante lucem, vel post meridiem celebretur. ibid.

Sacella, seu Capella Carcerum Publicorum non sunt Pollutionis Ecclesiasticae capacia, nu. 4.

Non solum extra loca perpetuo ad Diuinum cultum deputata; sed etiam in ipsismet Oratorijs priuatis, & priuatis domibus celebrari potest per Episcopi facultatem, seu dispensationem, stantibus praedictis causis, num. 5.

Aduerto 1. peculiarem hanc dubitationem de praedictis Sacellis, seu Capellis Publicorum Carcerum hic examinatione dignam videri ob ea, quae à *Diana* de ijs p. 9. tr. 1. resol. 35. dicuntur: refert enim, cum Archiepiscopus Calaritanus à S. Congregatione Concilij petisset, An sub prohibitione Decreti Pauli V. super Oratorijs priuatis cōprehendatur Capella Carcerum publicorum, & impetranda sit à Sancta Sede Apostolica licentia ibidem celebrandi, vel sufficiat licentia Ordinarij, si huiusmodi Capella sit in loco decenti, ornata, & c. Sacram Congregatione praedictam die 14. Nouembris 1648. respondisse: *Non comprehendit Capellam Carcerum publicorum.* vnde fortasse ab aliquibus inferri posse videtur, quod praedicta Capella Carcerum publicorum non sit Oratorium Priuatum, sed potius Publicum, ac proinde Pollutionis huius capax.

2 Aduerto 2. Si haec res bene perspicatur,

ex decisione praedicta Sacrae Congregationis verè non colligi, quod Capellae Carcerum Publicorum sint re ipsa Oratoria Publica: aliud enim est, posse ibi celebrari ex sola Episcopi facultate, quod praedictum Sacrae Congregationis Decretum statuit; aliud verò ea loca esse Oratoria publica, quod praedicta Sacrae Congregationis Decisio nō dixit. immo tales Capellas non esse Oratoria Publica satis constare videtur ex eo, quod nō habeant, ut suppono, conditiones ad ea ex praedictis necessarias: sunt enim praedictae Capellae, ut plurimum, intra Palatia Principū, Magistratū, vel Cōmunitatū, (quae priuata quo ad hoc cēferi iā superius vidimus) nō habent ingressū omnibus expositum, nec perpetuo ad Diuinum cultum deputatae sunt; sed ad tempus tantum, i. donec ijs ad publicorum Carcerum, seu verius ad Carceratorum ipsorum piam opem opus fuerit, ut per se patere puto.

3 Aduerto 3. cum praedictae Capellae ex iam adnotatis non videantur Oratoria publica; sed loca Profana, nec etiam sint Oratoria Priuata sub decreto Pauli V. comprehensa, ut constat ex praedicto Sacrae Congregationis Decreto; ac proinde cum possit Episcopus ibidem celebrandi facultatem concedere, necessario recurrendum esse ad aliam rationem, propter quā id facere Episcopus queat. eandem autem in hoc casu adesse rationem puto, quam communiter DD. afferunt in alijs similibus, videlicet necessitatem, seu iustam causam, quae mature pensatis locorum, personarum, & similibus circumstantiarum qualitatibus id exposcere videatur ad ipsius Episcopi arbitrium, prout superius innuimus c. 1. num. 8. & clarius c. 6. num. 3. his enim concurrentibus adhuc Episcopus potest huiusmodi facultatem, seu dispensationem dare, & talis facultatis, seu dispensationis durationem permittere, donec permissionis ipsius causa durauerit, cuius necessitatis, seu rationabilis causae exempla vide apud *Pasqualig. Jordan. & Dianam l. citandis.* Sicuti iisdem causis concurrentibus potest etiā indulgere, ut ante lucem, vel post meridiem celebretur, ex *Suar. in 3. p. tom. 3. disp. 80. sect. 4. Regim. l. 29. nu. 174. Chamerot. de Sacrif. Missae dub. 13. ad fin. Bonac. de Euchar. disp. 5. qu. ult. puuct. 9. num. 6. in fin. Polac. Aphorif. 1. num. 12. Jordan. Elucubr. variar. tom. 1. l. 4. tit. 1. num. 105. & 119.* immo dispensare quoque in multis alijs casibus sibi alias prohibitis à iure, quod multo magis concedendum est in terminis nostris, in quibus Episcopi habent assentiam iuris antiqui, vnde ab Episcopis

CAPVT X.

An Oratoria, seu Capellæ Hospitalium, Seminariorum, & similium Piorum Locorum Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint.

S V M M A R I V M.

Hospitalia, Domus Clericorum in communi uiuentium, Puellarum, Orphanorum, & similia, si Episcopi auctoritate erecta sint, Immunitate Ecclesiastica gaudent, num. 1.

Oratoria, seu Sacella in predictis locis eadem Immunitate gaudent, num. 2.

Non autem Sacella, seu Capellæ Carcerum publicorum. ibid.

Sacella Hospitalium, & c. alia etiam de causa propius accedere videntur ad Oratoria Publica, quam Sacella Carcerum publicorum, num. 3.

Oratoria, seu Sacella Hospitalium, Seminarij, Orphanorum, & similia Piorum Locorum non sunt Pollutionis huius capacia, num. 4.

Fornicatio in Oratorijs predictis priuatis commissa non est sacrilega, nec proinde est circumstantia in confessione necessario aperienda. ibidem.

In predictis Oratorijs celebrandi licentiam dare potest Episcopus ex duplici capite, num. 5.

Sacella predicta Hospitalium, & c. non sunt Oratoria publica; sed neque sunt in Domibus priuatis, & quomodo utrumque verum sit. ibidem.

Aduerto 1. sermonem hic esse de Hospitalibus, alijue Pijis Locis publica Episcopi auctoritate erectis, quales suppono esse Domus Clericorum in communi uiuentium, v. g. Patrum Oratorij S. Philippi Nerij, Patrum Doctrinæ Christianæ, & c. nec non Domus Seminarij Clericorum, Puellarum, vel Orphanorum, & similia, quæ tunc censentur Loca Sacra, pia, seu religiosa, & Immunitate Ecclesiastica gaudent, vt dixi c. 2. num. 5. & 6. & dicunt communiter DD. apud *Th. del bene de Immunit. & Iurisdic. Eccles. p. 2. c. 16. dub. 9. sect. 10. & 13. Farinac. q. 28. nu. 36. & 37. & in Append. de Immunit. num. 265. & 266. Mar. Ital. l. 1. c. 4. §. 8. Genuens. in Praxi c. 17. num. 10. Dian. p. 6. tr. 1. resolut. 1. Peregr. de Immunit. c. 4. nu. 67. Sanch. in Opusc. tom. 2. l. 6. c. 1. dub. 7. num. 2. Barbof. de Iure Eccles. l. 2. c. 3. nu. 68.*

posse in aliquo casu necessitatis, seu iustæ causæ concedi licentiam celebrandi (iuxta tamen talis concessionis, seu dispensationis conditiones in similibus apponendas, quas videre potes apud *Barbof. de Offic. Episc. alleg. 23. num. 8. & Iordan. l. c. eod. num. 119.*) in priuatis ipsis domibus, aut in alio loco non deputato in perpetuū cultui Diuino docent præter relatos supra *ll. cc. Nauar. in Manual. c. 25. num. 82. Soto in 4. dist. 13. qu. 2. artic. 3. vers. Colligit ergo. Duran. de ritib. Eccles. l. 2. c. 6. nu. 8. Sylu. vrb. Missæ 1. num. 5. Chamerota de Sacrif. Missæ dub. 11. Graff. decis. p. 3. l. 2. cap. 32. Castropalaus tom. 4. tr. 22. disput. vnic. punct. 8. num. 6. Hurtad. disput. 4. de Sacrif. Miss. diff. 6. Filiuc. tr. 5. c. 4. num. 115. Persic. de offic. Sacerd. l. 1. c. 6. dub. 3. nu. 26. Cenedo quæst. 44. Canonic. Guttier. l. 1. quæst. Canon. c. 30. num. 26. Lopez p. 2. Instructor. tit. de Euchar. c. 79. vers. Infert deinde. Rodriquez, Arragon, Ledesma, Villalob. & alij cum *Pasqualig. decis. 166. nu. 2. Barbof. de Potest. & Offic. Episcop. alleg. 23. num. 8. & 9. Iordano l. c. num. 121. & Dian. p. 9. resolut. 43. immo ita decisum fuisse refert Armend. in Addit. ad recopil. leg. Nau. l. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis num. 72. apud Barbof. l. c. sicque à S. Congregat. Concil. declaratum testantur Declarationes eiusdem ad prædictum Decret. sess. 22. c. 9. versic. Literis Archiepiscopi, & versic. Infans nobilissima, correctæ per Petrum de Marzylia, & Observationes doctrinæ ex Biblioth. Card. Bellarmini ad d. Decret. lit. 1.**

4 Dico Sacella, seu Capellas Carcerum publicorum non esse Pollutionis Ecclesiasticæ capacia, licet enim ibi per licentiam rationabili de causa, immo etiam ex necessitate quadam morali (absoluta enim necessitas celebrandi extra loca in perpetuum Diuino cultui deputata nunquam interuenire potest, vt bene probat *Pasqualig. decis. 167. num. 1.*) ab Episcopo datam celebretur, non idcirco tamen talis locus factus est Ecclesia, nec Oratorium publicum, vt ex dictis constat, vnde nec Pollutionis huius capax euasit.

5 Colligo non placere mihi distinctionem illam, quæ placuisse videtur *Bonacina l. c. nu. 10. & Iordano l. c. num. 122.* quod scilicet Episcopus concedere non possit prædictam facultatem celebrandi in priuatis domibus, & Oratorijs, sed tantum extra Ecclesiam, concurrente iusta causa, vel necessitate. Quasi verò, quando extra Ecclesiam, & Oratoria Publica celebrandum est, aptior ex se, & cæteris paribus, non sit locus ad id factus, & concinnatus, qualia esse solent Oratoria priuata, quam alia loca extra Oratoria ipsa priuata.

num. 68. Lexan. verb. Immunitas nu. 4. Trullench in Decal. tom. 1. l. 1. c. 11. num. 9. quorum aliqui tradunt sic etiam declaratum fuisse à S. Congregat. Episcop. & Regular. die 17. Iunii 1617.

2 Aduerto 2. licet id ipsum hic dicendum videatur, quod de Sacellis, seu Capellis Carcerum publicorum diximus *Capit. præceden.* tamen dubitari adhuc posse ex eo, quod illa loca nullis Ecclesiarum fauoribus; ista verò multis gaudent; immo omnia priuilegia, quæ conceduntur Ecclesijs, conceduntur etiã huiusmodi Hospitalibus *ex L. omnia, Cod. de Sacrosan. Eccles. vt ex communi DD. sententia docet Innocent. & Abb. in Cap. penult. de Immunit. Eccles. nec non fusè Sperell. decis. 55. num. 19. Ciardinus discept. forens. cap. 116. num. 7. & Persic. de Offic. Sacerd. l. 1. c. 9. dub. 11. num. 97.*

3 Aduerto 3. Sacella, seu Capellas, de quibus in hoc Capite agitur, differre etiam à predictis capite superiori quo ad hoc, quod in ijs dispensat Episcopus, vt celebretur tantum ob necessitatem, vel rationabilem causam, vt ibi diximus; in aliquibus verò ex istis concedere videtur, vt celebretur etiam ob meram commoditatem ibi degentium: ex quo fit, vt ab aliquibus non immerito de istis Oratorijs, cum propius accedant ad Publicorum Oratoriorum qualitates, fortius dubitetur, num Pollutionis etiam Ecclesiasticæ capacia sint.

4 Dico Oratoria, seu Sacella, Xenodochiorum, Nosocomiorum, & quorumuis Sacrorum Hospitalium, nec non Piarum Domuum Seminarij, Puellarum, vel Orphanorum, & similia Religiosorum Locorum (nisi sint verè, & propriè Oratoria publica, de quibus supra egimus) non esse Pollutionis Ecclesiasticæ capacia, quia talia in odiosa hac materia non veniunt nomine Ecclesiarum, vel Cœmeteriorum Pollutionis huius capacium; licet Ecclesiasticæ Immunitatis fauore gaudeant, si sint intra prædictas Hospitalium, vel Piorum Locorum præfatorum Domos, vt suppono, & supra inuimus *c. 2. nu. 5. & 6. & clarius cap. 5. num. 3.* idque colligitur ex *Bordon. in consil. Regular. tom. 2. resolut. 90. nu. 7. Pelizzar in Manual regul. tom. 2. tr. 5. c. 3. sect. 1. num. 44. Leandr. de Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 8. §. 4. q. 25. Barbof. de Iure Eccles. l. 2. c. 8. num. 16. Dian. p. 9. tr. 1. resolut. 20. & 34. in fin.* nam eo ipso, quod docent fornicationem in Oratorio priuato commissam non esse sacrilegam, nec habere circumstantiam necessario in confessione aperiendam (quod verissimum est) signum est ab ijs talem locum non reputari propriè Ecclesiam, vt supra docuimus.

5 Colligo ad illud, quod *num. 3.* dictum est, dupliciter responderi posse. Primo negando non adesse moralem semper necessitatem, & rationabilem causam concedendi celebrationem Missæ in istis Oratorijs, seu Sacellis Hospitalium, cæterorumque prædictorum Piorum Locorum, vt talis necessitas, & iustæ causæ exempla ab auctoribus *ll. cc. allata* consideranti patere potest. Secundo affirmando disparitatem, quod Capellæ Carcerum, de quibus *cap. præced.* agebamus, sunt in domibus priuatis (taliam enim reputantur quo ad hoc etiam publica ipsa Principum, & Communitatum Palatia, vt constat ex *Cap. 8.*) in quibus proinde extra casum necessitatis, vel rationabilis, & iustæ causæ dispensare nequeunt Episcopi, vt celebretur iuxta superius dicta; Sacella verò, seu Capellæ Hospitalium, & prædictorum, ac similia Piorum, & Sacrorum Locorum; licet vere sint priuata; non sunt in domibus priuatis; sed publicis, qualia reputantur, quo ad hoc, prædicta, & alia huiusmodi loca Immunitatis Ecclesiasticæ fauore gaudentia, vt melius etiam constabit ex *Cap. 12.*

CAPVT XI.

An Oratoria, seu Capellæ in Domibus Regularium Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint, nec ne.

S V M M A R I V M.

Antiqua Regularium Priuilegia celebrandi cum Altari viatico in quocunque loco à Concilio Tridentino reuocata fuisse probabilis est, num. 1.

Oratoria, seu Capellæ in Domibus, Collegijs, & alijs locis Societatis Iesu à Prouincialibus approbari, & deputari possunt absque Ordinariorum licentia. ibid.

Eodem Priuilegio gaudent Religiones, quæ post Concilium Tridentinum communicant cum Societate Iesu in Priuilegijs. ibid.

Simile etiam Priuilegium plurimis alijs concessum fuisse afferunt multi. ibid.

Oratoria huiusmodi constitui possunt etiam in Grangijs, Prædijs, Villis, & c. ubi utilitatis, vel recreationis causa prædicti Regulares degunt, num. 2.

Immo etiam in Hospitalijs, vel Infirmatorijs eorundem, num. 3.

Prædictum Priuilegium est Personale, & Locale. ibid.

In quocumque huiusmodi Oratorio dici possunt quotidie plures Missae. *ibid.*

Seculares etiam Sacerdotes ibi celebrare possunt. *ibidem.*

Omnes interefferentes praedictis Missis satisfaciunt praecipuo Ecclesiastico Missam audiendi. *ibid.*

Oratoria, seu Capella huiusmodi non sunt Pollutionis Ecclesiasticae capacia, num. 4.

Cur talia Oratoria non praesumantur esse Benedicta. *ibid.*

Praedicta Oratoria sunt omnino Priuata, etiamsi habeant campanam e turri pendentem, num. 5.

Nec subsunt Episcoporum visitationi, etiamsi sint ruri constructa, quia adhuc sunt Oratoria Regularium. *ibidem.*

Aduerto 1. licet probabilius sit, quod antiqua Priuilegia Regularium quo ad facultatem erigendi altaria, & celebrandi in quocumque loco honesto cum ara consecrata, seu altari portatili, antiquata iam sint, & expressè reuocata per Concilium Tridentinum sess. 22. in decret. de obseru. et vitand. in celebrat. Miss. pro vt censuere Nauar. cap. 25. num. 82. Durand. l. 2. de Ritib. c. 6. num. 8. Azor tom. 1. l. 10. c. 26. q. 7. Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 3. Conincb. de Sacram. qu. 83. num. 226. Laym. l. 5. tr. 5. c. 5. num. 5. Fagund. Praecept. l. 3. c. 13. n. 16. Reginald. l. 29. nu. 178. Mirand. in Manual. tom. 1. q. 40. art. 9. Lezan. tom. 1. c. 21. num. 14. & alij permulti; tamen etiam post Tridentinum Concilium, vt nouissimè videre est apud Cardin. de Lugo Respons. Moral. l. 1. dub. 16. & 17. concessam fuisse à Gregor. XIII. & alijs Pontificibus Societati Iesu in Bulla, Decet Romanorum Pontificem anno 1575. aliam facultatem per quam in Oratorijs, & Capellis, quae ipsius Societatis Prouinciales per se in Domibus, Collegijs, & alijs locis, ubi aliqui Societatis residebunt, approbauerint, & ad Diuinum duntaxat cultum deputauerint, Missae, & alia Diuina Officia, alterius licentia desuper minimè requisita, celebrari possint, quod etiam commune est alijs Religionibus, quae post Concil. Trident. communicant in Priuilegijs cum Societate: immo multi cum Conincb. l. c. notant post praedictum Concilium per Pontifices eiusmodi Priuilegia plurimis concessa fuisse.

Aduerto 2. nomine Oratorij, vel Capellae in Domibus Regularium intelligi etiam Oratorium, vel Capellam in Grangijs, Praedijs, Villis, & similibus locis, ad quae vel utilitatis, vel recreationis causa Regulares proficiscuntur; nam in his etiam locis fieri possunt Oratoria praedicta ex praedictis priuilegijs, pro vt

consuetudo ipsa declarauit, & clare docent Peyrin. tom. 1. Priuileg. Minim. in Constitut. Pyrubi num. 31. Rodriquez tom. 2. quest. Regular. q. 75. art. 1. & 2. Lezan. p. 1. quest. Regular. c. 21. num. 15. & tom. 3. V. Altare, num. 14. Cesp. de Exempt. Regul. c. 5. dub. 91. nu. 2. Pasqualig. decis. 175. 10. de la Cruz de statu Relig. l. 2. c. 5. dub. 7. conclus. 2. Alphons. de Leone de Censur. recol. 6. num. 854. & alij apud ipsos.

Aduerto 3. cum ex Peyrin. l. c. non solum in Grangijs, quae sunt in praedijs; sed etiam in ijs, quae fiunt in Ciuitatibus, & sunt veluti Infirmitoria, seu Hospitia illorum praesertim Monasteriorum, vel Conuentuum, qui valde distant à Ciuitatibus, vel Oppidis, constitui possint à Regularibus Oratoria pro celebratione Missarum, & propterea Clemens VIII. viuae vocis Oraculo (de quo testatur Cardinalis de Auila apud Rodriq. in Bullar. in Clem. 8. p. 546.) concesserit, vt Religiosi infirmi in dictis Infirmitarijs existētes frui possint omnibus Indulgentijs, quibus fruerebuntur, si essent in dictis Conuentibus, dummodo in dictorum Infirmitariorum Capellis, seu Oratorijs ea omnia exequantur, quae pro praedictis Indulgentijs consequendis tenerentur exequi, si in Conuentibus degerent: cumq. praedictum priuilegium Oratoria huiusmodi constituendi non solum sit personale, quatenus facultas erigendi Oratoria, seu Capellas in Domibus Regularium concessa est superioribus eorum intuitu Religionis; sed etiam sit locale, quatenus in eo priuilegiatur locus ipse, vt in eo absolute celebrari possit post eiusdem erectionem ex vi concessionis Apostolicae factae, vt diligenter animaduertit Fagund. Praecept. l. 3. c. 13. nu. 17. Pasqualig. decis. 180. & Cardin. Brancatius in dissertat. de Priuileg. Capel. Cardinal. apud Diana p. 6. tr. 8. resol. 40. vers. Secundo à simili, ac proinde talia Oratoria habeant priuilegium hoc commune omnibus accidentibus ad illa, ita vt in praedictis omnibus Religiosorum Oratorijs non modo vna; sed plures Missae quotidie, non modo à Regularibus ipsis; sed à saecularibus quoq. Sacerdotibus dici possint, & omnes ijs interefferentes Ecclesiastico Missae audiendae praecipuo satisfaciant, vt apertè tradunt praeter mox citatos auctores Suar. tom. 3. in 3. p. disput. 81. sect. 3. in fin. Scortia de Sacrif. Miss. l. 2. c. 13. nu. 3. Gauant. in Theaur. Sacrif. Rit. tit. 20. lit. F. vers. Addam. Pax Iordan. var. Elucubr. tom. 1. l. 4. tit. 1. num. 143. 10. Henriq. in quest. praet. sect. 10. 22. q. 26. Quintanad. in Theol. Moral. tom. 1. tr. 7. singul. 34. num. 5. Pellizzar. in Manual. Regul. tom. 2. tr. 8. c. 2. num. 134. Laym. l. 5. tr. 5. c. 5. nu. 5. Diana p. 9. tr. 1. resol. 33. & 34. Lezana tom. 4. V. Ora-

toriam, num. 6. Card. de Lugo de Euchar. disput. 20. num. 5. Bassus V. Missa, 4. num. 1. Fausto de Euchar. l. 2. de Sacrif. Miss. q. 171. Cesp. de Exempt. Regul. c. 5. dub. 91. num. 3. hinc fortasse talia Oratoria aliquibus videri posse non priuata; sed publica, ac propterea Pollutionis Ecclesiasticae capacia.

Dico Oratoria, seu Capellas in Domibus quibuscumque Regularium non esse Pollutionis Ecclesiasticae capacia, Ratio est, quia non sunt Benedicta, nec proinde Oratoria Publica; sed Priuata, & quo ad hoc non sunt dissimilia Oratorijs, quae in priuatis domibus à Pontifice conceduntur. Quod talia Oratoria Regularium non benedicantur, colligitur, vt alibi etiam inuimus, ex ipso Rituali Pauli V. in quo non est alia Benedictio Oratorij, quam Publici, & id docet expresse Diana p. 9. tr. 1. resol. 32. vers. Nota hic obiter. & resol. 34. in fin. & Bordon. in consil. Regul. tom. 2. resol. 90. immo indiuidualiter quod talia Oratoria Regularium non sint Pollutionis huius capacia affirmant praeter ipsum Dianā l. c. & Bordon. ibid. Pellizzar. in Man. Regul. tom. 2. tr. 5. c. 3. sect. 1. nu. 44. Leand. de Sacram. tom. 1. tr. 5. disput. 8. q. 4. 25. Barbof. de Iure Eccles. lib. 2. cap. 8. num. 16. Henriq. lib. 5. de Pœnit. c. 6. num. 5. in Comment. lit. H. & l. 9. de Missa c. 25. num. 5. Sd V. Ecclesia, 9. Polluitur Ecclesia. Megal. Instit. Pereg. p. 1. l. 5. c. 13. nu. 5. & alij apud Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 15. num. 39.

Colligo praedicta rustica Regularium Oratoria, etiam si haberent campanam e turri pendentem, non propterea esse vere publica, nec Ordinariorum visitationi subiecta; sed semper esse priuata, & Regularia. ita Diana p. 9. tr. 1. resol. 33. in fin.

CAPVT XII.

An Oratoria, seu Capellae in Palatijs, seu Domibus Cardinalium, & Episcoporum sint Pollutionis Ecclesiasticae capacia, nec ne.

S V M M A R I V M.

Episcopus potest absque alia licentia Pontificis ex Cap. Quoniam Episcopi, de Priuilegijs in 6. erigere sibi Priuatum Oratorium, seu Capellam, ibique vel per se, vel per alium celebrare, num. 1.

Priuilegio praedicti Cap. Quoniam, non est derogatum per Concilium Tridentinum, aut

aliud Decretum huiusmodi editum. *ibid.*

Episcopus ibi potest celebrare, vel celebrari facere secundum aliquos Auctores solum quando habet impedimentum adeundi Ecclesiam. *ibidem.*

Verius tamen absolute, & simpliciter pro libito, & commoditate potest ibi vel per se, vel per alium celebrare, etiam ipso Episcopo absente. *ibidem.*

Plures Episcopi habent de facto in suis Palatijs duas Capellas, vnā pro se solis, alteram pro Capellanis. *ibid.*

Episcopus erigere sibi potest Altare, vel Oratorium, seu Capellam priuatam non solum in Palatio Urbano; sed etiam in Domo rurali, & in Villis. *ibid.*

Immo id potest etiam in aliena Diocesi, & inconsulto Ordinario, ac Parocho loci. *ibid.*

Episcopus non potest sine licentia Papae id facere Romae, & cur. *ibid.*

Praedicta Priuilegia d. Cap. Quoniam, non gaudent aly Pralati Episcopo inferiores, licet habeant quasi Episcopalem iurisdictionem, & Ordinariorum nomine alias veniant, num. 2.

Eo tamen gaudent Episcopi omnes etiam non consecrati. *ibidem.*

Episcopi quoque, qui Episcopatu renunciarunt, vel Titulares tantum sunt. *ibidem.*

Praecipue verò eo potiuntur Cardinales. *ibid.*

Oratoria, seu Capella in Domibus Cardinalium qua de causa sint, tanquam Ecclesiae Publicae, num. 3.

Omnes interefferentes Sacrificio Missae in Oratorijs, seu Capellis erectis intra Domos Cardinalium, Episcoporum tam in Diocesi, quam extra, Regularium, vel ex priuilegio Bullae Cruciate, cur semper satisfaciant Praecepto Ecclesiastico. *ibidem.*

Praedicta Capella in Palatijs Cardinalium cur sint veluti Ecclesiae Parochiales. *ibid.*

Oratoria, seu Capella in Palatijs, seu Domibus tam Cardinalium, quam Episcoporum non sunt Pollutionis Ecclesiasticae capacia, num. 4.

Nec praedicta Oratoria, seu Capella sunt ex se loca Sacra; licet sint cum titulo alicuius Sancti, num. 5.

Oratoria, seu Capella huiusmodi non erecta fuerint per publicam; sed per priuatam Episcopi auctoritatem, nec idcirco sunt Diuino cultui in perpetuum dicata. *ibid.*

Priuilegium praedictorum Oratoriorum est Personale, & Reale, seu locale. *ibid.*

Et competit non solum Domino; sed etiam familiaribus illius. *ibid.*

Priuilegium Oratorij Priuati in domibus Saecularium est tantum personale, & finitur morte personae, cui concessum est. *ibid.*

Aduerto 1. Episcopum ex antiquo iure *Cap. Quoniam Episcopi, de Priuileg. in 6.* cui nec per Concilium Tridentinum, nec per decreta Pauli V. Urbani VIII. aut S. Congreg. super Oratorijs Priuatis hucusque edita derogatum fuisse patet nō solū ex ipsis rationibus, & auctoritatibus plurimorū DD. apud *Pasqualig. decis. 55. & Dian. p. 9. tr. 1. resol. 39.* sed ex recepta etiam praxi, & declaratione S. Congreg. non solum quando est in itinere, vel ægrotat, vel aliam habet iustam causam impediētem, ne Ecclesiam adire possit, quo in casu tantum ei hoc Priuilegium concedunt *Riccus p. 4. decis. 78. num. 7. Valer. in Differentijs vtriusque fori, V. Missa, differ. 2. n. 1. Fagundez præcepti. l. 3. c. 13. num. 19. & 20.* & nonnulli alij, sed etiam pro libito, & commoditate, absolute, & simpliciter posse, sic vsu dictum Priuilegium intrepertante, sine alia Pontificis licentia erigere sibi tam in proprio Palatio Altare, vel Capellam, seu Oratorium, & fortasse etiam Capellas, seu Oratoria plura eodem tempore, vt de facto ab aliquibus fit, teste *Fran. de Lugo loco infra citando*, ibique vel per se, vel per alium, ipso Episcopo etiam absente, celebrare, pro vt clare docent *Faustus de Sacram. Euchar. l. 3. q. 171. cum Putean. Laym. Suar. Azor. & alijs* apud ipsum *Garzias in Summ. Theol. Mor. tr. 3. diff. 8. dub. 2. punct. 2. num. 19. Pellizzar. in Man. Reg. tom. 2. tr. 7. cap. 2. sect. 2. num. 159. Alph. de Leon. de Censur. recoll. 6. num. 854. Marchin. de Sacram. Ordin. par. 3. cap. 9. num. 11.* & alij cum *Dian. p. 9. tr. 1. resol. 36.* quam in domo rurali, & in Villis, vt expresse docent *Auef. de Sacram. Euchar. q. 11. sect. 14. §. 5. Portel. in Resp. Regul. tom. 1. p. 3. cas. 20. num. 6. Pellizzar. in Man. Reg. tom. 2. tr. 8. c. 2. sect. 2. num. 159. Dian. p. 9. tr. 1. resol. 38.* etiam in aliena Diœcesi, & inconsulto Ordinario, ac Parocho loci, vt tradunt *Portel. in Resp. Regul. p. 5. cas. 20. num. 7. Dian. p. 4. tr. 4. resol. 15. & par. 9. tr. 1. resol. 39. Pasqualig. decis. 56. nu. 3. Vgolin. de offic. & potest. Episc. l. 1. c. 2. §. 2. num. 4.* qui sic decisum refert *Rodriq. qq. Regul. q. 28. art. 3. Leyua in Exam. Episc. l. 4. c. 17. nu. 14. Mandos. de signat. Grat. tit. de alt. portat. fol. 109. Gauant. in Manual. Episc. V. Episcopus, num. 9. Th. del Bene de Immunit. Eccles. c. 12. dub. 7. sect. 6. per totam, & alij cum *Iordan. var. Elucubr. tom. 1. l. 4. tit. 1. nu. 131.* cui sic responsum fuit ab Illustriss. & Reuerendissimo D. Fran. Paulutio Secretario S. Congreg. Concilij anno 1633. vt ipsemet *Iordan. ibid. testatur*; non tamen Romæ, ibi enim fortasse ob frequentiam Ecclesiarū, vt ait *Vgolin. l. c.* vel propter Papæ reuerentiam, vt sentit *Iordan. ibid. nu. 137.* vel certe,*

quia post Concilium Tridentinum Romæ ita vsu, & consuetudine receptum est, vt bene dixit *Beia p. 4. cas. 33.* prope initium, Episcopi non vtuntur hoc priuilegio sine licentia Romani Pontificis, vt bene aduertunt præter mox allegatos *Maurit. de Alzed. in Prax. Episc. p. 2. c. 13. num. 6. Vener. in Exam. Episc. l. 4. c. 17. Nauar. Consil. 1. de Priuileg. & in Sum. cap. 25. num. 81. & seq. Riccius p. 4. decis. 78. Dian. p. 4. tr. 4. ref. 15. & p. 9. tr. 1. resol. 39. Gauant. l. c. Fr. de Lugo de Sacram. l. 5. c. 6. q. 3. nu. 24. Pasqual. decis. 56. num. 2.*

2 Aduerto 2. licet hoc Priuilegio erigendi sibi domesticum Oratorium, seu Capellam, ibique celebrandi modo prædicto, non gaudeant alij Prælati Episcopo inferiores, etiam si alias ij habeant iura Episcopalia, & alias Ordinariorū, ac Diœcesanorū Prælaturū nomine veniant, vt bene probat *Dian. p. 9. tr. 1. ref. vlt. ex Trullench. in Bull. Cruciatæ l. 1. §. 3. dub. 3. num. 4. Cened. qq. Canon. q. 44. num. 6. Rodriq. qq. Regul. dom. 1. q. 43. art. 6.* & alijs; tamen eo frui posse Episcopos omnes etiam non consecratos, ex sententia *Suarez de Censur. disp. 28. sect. 2. num. 7. & Gauant. in Enchir. V. Episcopus, num. 10. Iordani l. cap. num. 136.* etiam si Episcopatu renunciarint, vel Titulares tantum sint, quia vere, & proprie Episcopi sunt, vnde dispositio loquens de Episcopo habet locum etiam in Episcopo Titulari, vt bene deducit ex *Baldo, Simanca, & alijs Dian. l. c. resol. 47.* & in primis Eminentissimos Cardinales, qui potiuntur iisdem priuilegijs, quibus Episcopi diuersis in rebus fruuntur, & ijs præcipue, quæ à *Glossa* recensentur in *d. Cap. Quoniam, de priuileg. in 6. in verb. Indulgemus*, vt conitat ex *Mansfred. in tr. de Cardin. decis. 2. 14. Villadieg. de origin. Cardin. q. 13. nu. 63. Barbat. de præstati. Card. q. 3. p. 1. num. 6. Iacobat. l. 1. de Concil. fol. 36. col. 2. Laym. l. 1. tr. 5. p. 3. c. 2. nu. 1. Dian. p. 5. tr. de potest. & priuileg. Card. resol. 48. & p. 9. tr. 1. resol. vlt. & Cardinal. Brancat. in dissertat. de priuileg. Capell. Cardin. apud Dian. p. 6. tr. 8. resol. 40.* vnde, quod dicimus de Episcopis, de Cardinalibus etiam quo ad hanc quæstionem dictum volo.

3 Aduerto 3. cum prædicta Oratoria, seu Capellæ in Domibus Cardinalium sint tanquam Ecclesiæ Publicæ ita, vt ibi possit quilibet Sacerdos licite celebrare quibuslibet diebus, vt clare dixit prædictus *Card. Brancat. in præcitata dissertat. de priuileg. Capell. Cardin. in fin.* & interessentes Sacrificio Missæ in priuato Episcopi Sacellō satisfaciunt Ecclesiastico præcepto tam in Diœcesi, quam extra, quod etiā dictū volo de interessentibus Missæ in Oratorijs Regularium, aut in Oratorijs ex priuilegio

priuilegio Bullæ Cruciatæ erectis, cum in his Priuilegijs omnibus non adfit, vt bene obseruat *Quintanaduen. in Theol. Moral. tom. 1. tr. 7. sing. 3. 2. num. 7. & Dian. par. 9. tract. 1. resol. 3.* limitatio illa à Pontifice in licentijs pro Oratorijs Priuatis Sæcularium apponi solita, videlicet, ne alij in Priuilegio non inclusi satisfaciant præcepto, si in priuatis illis sæculariū Oratorijs Missam audiant, vt superius etiam innuimus, vnde sic S. Congregat. Concilij resouit die 22. Septembris 1640. teste eodem *Cardin. Brancatio apud Dian. p. 9. tr. 1. resol. vlt.* immo cum talia Oratoria Cardinalium sint veluti Ecclesiæ Parochiales respectu Dominorum, & Familiæ, ita vt in illis prædictorum Dominorum domestici satisfacere possint præcepto *Cap. Omnis vtriusque sexus*, nec aliam agnoscant Ecclesiam Parochialem, ex *Dian. p. 5. tr. 2. resol. 10. ex Cardin. Brancatio l. c.* & ex multis alijs apud ipsos, hinc iure optimo valde dubitari posse, num prædictæ Capellæ Pollutionis item Ecclesiasticæ capaces sint.

4 Dico Oratoria, seu Capellas in Palatijs, seu Domibus tam Cardinalium, quam Episcoporum, non esse Pollutionis Ecclesiasticæ capacia. Ratio est, quia sunt Oratoria verè, & merè priuata, & idcirco non benedicta, nec proinde propriè sunt Ecclesiæ, vnde nec Pollutionis Ecclesiasticæ capacia esse possunt ex supra dictis. ita nobiscum sentire coguntur, quotquot prædicta hæc Oratoria esse dicunt non sacra, vel priuata, *Iordan. var. Elucubr. tom. 1. l. 4. tit. 1. nu. 132. Beia in Respons. Cas. Conscient. p. 4. cas. 33. Vgolin. de offic. & potest. Episc. l. 1. c. 2. §. 2. num. 4. Cardin. Brancat. in d. dissertat. de priuileg. Capell. Cardin. apud Dian. p. 6. tr. 8. resol. vlt. Sacra Congreg. Concilij die 22. Septembris 1640. apud Dian. l. c. Valer. in differentijs vtriusque fori V. Missa, differ. 2. Diana ipse p. 9. tr. 1. ref. 37. in fin. Gauant. V. Missa, nu. 22.* Clarius autem hoc colligitur ex *Th. del Bene de Immunit. & Iurisdic. Eccles. c. 2. dubit. 2. sect. 7. num. 14. & 15. & etiam c. 16. dub. 9. sect. 14. num. 14. Riccio, Fagundez ll. cc. & ex ijs omnibus, qui, cum negent licere Episcopis celebrare extra loca sacra sine necessitate, vel iusta causa, idcirco negant etiam id ipsum in Sacellis, vel Oratorijs Episcopaliū Palatiorum, vel Domorum, si iusta ibi celebrandi causa desit, nam certè talia Oratoria loca sacra non esse, & consequenter neque Pollutionis huius capacia putant. Immo clarissime hoc asseritur tum à *Diana p. 9. tr. 1. resol. 32. in medio, & 33. in fine* (licet enim loquatur de Oratorijs Regularium; eadem tamen militat ratio etiam in Oratorijs Cardinalium,*

ac Episcoporum, vt consideranti patere potest, & videre est apud *Cardin. Brancat. l. c.* tum à *Iordan. l. c. l. 5. tit. 1. nu. 26.* & alijs apud ipsum.

5 Colligo, licet Episcoporum Oratoria ab ipsis Episcopis erecta sint, & se habeant ad modum Publicorum Oratoriorum cum titulo alicuius Sancti, vt dixit *Pasqualig. decis. 55. num. 3.* non propterea tamen ea esse Oratoria ex se sacra, ac proinde Diuino cultui in perpetuum dicata, & vt dixi, multo minus esse Ecclesias, aut Ecclesiarum nomine comprehendendi; non enim erecta fuere per publicam Episcopi auctoritatem, quæ ad locum sacrum constituendum necessaria est, vt superius alibi dicebamus; sed per priuatam, vnde priuata etiam auctoritate destrui possunt, & ad vsus profanos conuerti, quod fieri non potest in locis publica Episcopi auctoritate erectis, ac proinde proprie sacris, & Diuino cultui in perpetuum dicatis. Videatur *Th. del Bene l. c. c. 16. dub. 9. sect. 12.* iunctis ijs, quæ ab eodem dicta fuerant *c. 2. dub. 2. sect. 7. num. 14. & 15. iam cit.* ex quibus omnibus etiam inferitur Priuilegium Oratoriorum, seu Capellarum in Palatijs, seu Domibus Cardinalium, & Episcoporum non esse Personale tantum, quale est Priuilegium Oratoriorum in Domibus priuatis, & sæcularibus à Pontifice specialiter concessorum, quod finitur proinde morte personæ Priuilegiatæ *Cap. Priuilegium, de Reg. Jur. in 6. & L. vnic. §. Ne autem Cod. de caduc. tollend.* quicquid in contrarium dixerit *Pellizzar. in Man. Reg. tom. 2. tr. 8. c. 2. sect. 2. num. 153.* verba enim illa in Breuibis apposita, per quæ concessio Oratorij videtur ad arbitrium Ordinarij duratura, intelliguntur durante vita personæ Priuilegiatæ, & in Breui nominatæ, ex *Dian. p. 9. tr. 1. resol. 17.* sed esse etiam reale, seu locale, quale esse supra diximus Priuilegium Oratoriorum Regularium, ita *Valer. & Cardin. Brancat. apud Dian. p. 6. tr. 8. ref. 40. vers. Et animaduertendū,* & nouissime *Fr. de Lugo de Sacram. l. 5. c. 6. q. 3. nu. 25.* qui propterea censet hoc Episcoporū, & Cardinalium Priuilegium competere personæ, quamuis absit à loco, & competere loco, quamuis non assistat persona, dummodo saltem pars familiæ prædictorum Cardinal. vel Episcop. maneat in Domo, & hæc nō locetur alteri, cui sententiæ rationabilis intentio tale priuilegiū cōcedentis prudenter presumpsa, & praxis ipsa, id admittentibus pijs, ac doctis Confessarijs, regulariter fauet, cum Priuilegium prædictum commune esse Domino, & familiaribus vsus in dies interpretetur, vt testantur præallegati DD.

CAPVT XIII.

An Eremitoria sint Pollutionis Ecclesiasticæ capacia.

S V M M A R I V M.

- Eremitorij nomine quid hic intelligatur. num. 1.*
Eremitiorum triplex genus enumeratur. ibid.
De Eremitorij Regularium idem dicendum est, quod de Oratorij eorundem dictum est, nu. 2.
Eremitoria Sacularium ex qualitatibus, & indicij Oratoriorum superius Cap. 6. & 7. recensitis iudicanda, vel præsumenda sunt Benedicta, vel non Benedicta, num. 3.
Eremitoria Benedicta sunt Pollutionis Ecclesiasticæ capacia; secus verò non Benedicta, num. 4.
Ecclesiarum, seu Oratoriorum, & Cæmeteriorum Benedictiones describendæ essent in Libro, qui tandem in Archivio Episcopali reponeretur, num. 5.

- A**duerto 1. Eremitorij nomine plura venire posse, ac proinde, vt clarius procedatur, suppono sermonem hic tantum esse de Capella, seu Oratorio, quod Eremitorium appellari soleat. Tripliciter autem Oratorium aliquod dici consuevit Eremitorium, Primo, quando est Oratorium domesticum Ordinis, seu Religionis alicuius ex Eremiticis, qualia sunt Oratoria quedam priuata in Claustris, vel Hospitijs, seu Domibus Carthusianorum, Camaldulensium, Carmelitarum Discalceatorum, Eremitarum Augustinianorum, & similium Religiosorum. Secundo, quando alicui Oratorio sæculari inseruit Eremita quispiam, & illius curam, seu custodiam habet, vnde à tali Eremita, custode Oratorij Eremitorium appellatur ipsum Oratorium. Tertio, quando Oratorium aliquod, licet non sit intra Claustra, vel Domo Religiosorum Eremiticorum, nec sit sub cura, vel custodia vllius Eremitæ; est tamen in loco solitario, seu saltem remoto à Ciuitatibus, & Oppidis, & quasi in Eremo, qualia v. g. sunt Sacella, seu Capellæ quedam, quæ secus vias publicas in itineribus sæpius occurrunt, & habent Ecclesiæ formam, immo etiã aliquando Altare lapideum, & Sacras Imagines ob Fidelium deuotionem depictas.
- A**duerto 2. circa Eremitoria primi generis, cum non differant ab Oratorij Religiosorum, de quibus egimus supra Cap. 11. idipsum de illis dicendum esse, quod de illis ibi

dictum fuit: videlicet, omnia esse Pollutionis Ecclesiasticæ incapacia, cum sint Oratoria vere priuata, ac proinde non benedicta.

3 Aduerto 3. difficultatem solummodo superesse circa Eremitoria secundi, & tertij generis; in quibus propterea videndum est, an ex eorum qualitatibus, vel indicij præsumenda sint Oratoria Publica, vel loca profana iuxta ea, quæ iam Cap. 6. & 7. recensimus.

- 4** Dico Eremitoria, si constet esse Benedicta, vel Benedicta præsumantur, esse, vel præsumi Pollutionis Ecclesiasticæ capacia; si verò constet non esse Benedicta, vel desint indicia, vnde præsumi possint Benedicta, tunc non secus ac Oratoria Priuata, non esse, vel non præsumi prædictæ Pollutionis capacia. Patent hæc omnia ex prædictis Cap. 6. & 7. & traditur hæc eadem conclusio à Pontio de Matrim. l. 10. c. 10. num. 5. in fin. & approbatur à Franc. de Lugo de Sacram. l. 5. c. 6. q. 13. num. 103. & 106. & alijs apud eundem.
- 5** Colligo, vt facile, & certo sciatur, num. Oratoria, vel Eremitoria, atque etiam Cæmeteria ipsa sint Benedicta, nec ne, ac proinde num. Pollutionis huius capacia, vel incapacia sint, vbique seruandum esse, quod sancte sancitum fuit in Concilio Prouinciali Mediolanensi 4. nimirum, vt Benedictiones Cæmeteriorum, Ecclesiarum, Altarium, & Campanarum scribantur in Libro reponendo tandem in Archivio Episcopali; quod etiam diligenter adnotauit Gauar. in Manual. Episcop. verb. Benedictio, num. 16.

CAPVT XIV.

An Tempa Infidelium, & Synagogæ Hebræorum aliquando sint Pollutionis Ecclesiasticæ capacia.

S V M M A R I V M.

- Aliqua prohibentur in Templis etiam ab Infidelibus, quæ Ecclesiam apud nos polluunt, num. 1.*
Talia quadam vetuit in suis Templis, quæ à Turcis Meschit appellantur, etiam Mahometes. ibidem.
Idipsum quoque patet de Synagogis Hebræorum, num. 2.
Quomoda tam Infidelium templa, quàm Synagoga Hebræorum aliquando vere pollui possunt, num. 3. 4. & 5.

Consecratio,

Consecratio, vel Benedictio Ecclesiæ cur valide fieri possit etiam ab Episcopo excommunicato. ibidem.
Prædicta Infidelium, vel Hebræorum Tempa non præsumenda sunt Consecrata, nec Benedicta, nisi hac de re constet, num. 6.

- A**duerto 1. quamuis vere etiam ab Infidelibus aliquæ actiones, quæ ab ipsa Religione nostra (quæ sola vera, & sancta est) tanquam Ecclesiarum pollutiuæ vituperantur, & prohibentur, vituperatæ item, immo punitæ, nedum prohibetæ fuerint, vt clare de concubitu in Templis patet ex Herodoto in Euterpe, Inuenali Satyr. 9. Ouid. lib. 10. Metamorph. ante finem, Plutarch. in Problem. Rom. cap. 3. Ioseph. Antiquit. l. 18. c. 4. Hegefipp. Histor. Iudaic. l. 2. c. 4. Rhodigin. Lect. Antiq. l. 3. c. 34. & Tiraquel. Connubial. leg. 15. num. 109: quorum vltimus narrat Mahometem, alioqui infandissimum Legislatorem, in suo Alchorano hanc legem tulisse: *In Templis nullus sit cum faminis coitus*; non propterea tamen bene inferri posse, quod prædicta Infidelium templa, vel Turcarum Meschit (sic Turcæ Tempa appellant, teste Iacobo Pontano Progymnastr. volum. 3. par. 2. progym. 70. §. Turcarum mores) vere polluantur, cum nunquam illa vere Sacra fuerint, & munda; sed semper immunda, & profana, vt ex dictis apertissimum est.
- 2** Aduerto 2. quod mox diximus de Infidelium Templis, id etiam hic dicendum esse de Hebræorum Synagogis: cum enim superius disp. 1. c. 6. dictum fuerit Ecclesiasticam Pollutionem à Sacris Canonibus (qui certe in solo statu Euangelicæ legis conditi sunt, vt notum est) perfecte constitutam fuisse, fatendum consequenter est, ante Euangelicam legem vel nihil, vel non nisi imperfecte hanc Ecclesiarum Pollutionem obseruari consueuisse, ac proinde neque Hebræorum Synagogas Pollutionis huius capaces extitisse.
- 3** Aduerto 3. fieri nihilominus aliquo in casu posse, vt Tempa quedam, vel antequam ad Infideles, seu Hebræos deuenirent, Christianorum propria, ac proinde etiam ab Episcopo rite Consecrata, vel saltem Benedicta fuerint, vel postquam ad eos deuenerunt, vel ab eis de nouo ædificata fuerunt, ab Episcopo aliquo, etiam si Excommunicato, & nullam ibi Iurisdictionem habente, prædictam Consecrationem, vel Benedictionem acceperint; eo autem in casu quid de talibus Templis dicendum videatur, hic peculiariter inquiritur.
- 4** Dico 1. Ecclesias ab Episcopo rite Con-

secratas, seu Benedictas, etiam si postea ad Infideles, vel Hebræos deuenierint, & factæ fuerint Infidelium sana, seu Meschit, vel Hebræorum Synagogæ, adhuc remansisse pollutionis Ecclesiasticæ capaces, ita vt, qui illas pollueret, peccaret, & sacrilegium committeret, eæque Ecclesiæ sic pollutæ Reconciliatione indigerent, antequam Diuina in eis iterum rite celebrarentur. Ratio autem huius conclusionis est, quia, vt supra diximus cap. 2. nu. 2. Tempa Sacra ab Hostibus capta non desinunt vere esse sacra; sed ideo tantum dicuntur desinere esse sacra, quatenus Sacris Mysterijs viduata tunc remanent, ita in terminis nostris Megal. Instit. Peregr. p. 1. l. 5. c. 13. num. 8. & alij apud ipsum.

- 5** Dico 2. idipsum affirmandum esse de ipsis Templis Infidelium, vel Synagogis Hebræorum de nouo ædificatis ad vsum eorum ab ipsismet Infidelibus, vel Hebræis, si adhuc ab aliquo Episcopo legitime ordinato, & consecrato, licet excommunicato, & nullam ibi Iurisdictionem habente, consecrationem, vel Benedictionem receperint. Ratio autem est, quia Consecratio, aut Benedictio substantialiter Iurisdictionem non requirit; sed potestatem ordinis, quæ, cum non auferatur ab Episcopo per Excommunicationem, prædictam Consecrationem, seu Benedictionem validam facit, ita expressissime Fagund. Præcep. 1. l. 3. c. 14. num. 56. cum Syluest. V. Interdictum, 4. q. 3. Paludan. dist. 18. q. 8. art. 4. Abb. 10. Andr. & Oslien. in Cap. Consulisti, de consecrat. Eccles. apud eundem.
- 6** Colligo Tempa tam Infidelium, quàm Hebræorum, non esse præsumenda rite Benedicta, vel consecrata, nec proinde Pollutionis huius capacia, nisi de prædicta Benedictione, vel Consecratione constiterit.

CAPVT XV.

An Hæreticorum, vel Schismaticorum Tempa Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint.

S V M M A R I V M.

- In quo conueniat hæc dubitatio cum præcedenti, num. 1.*
Quanam sit peculiaris ratio præsentis dubitationis, num. 2.
Aliqua competunt Episcopo de iure Diuino, inter quæ est conferre Ordines, Consecrare Episcopos, & c. num. 3.

K z

Nullo

Nullo iure humano tolli potest, quominus Episcopus rite ordinatus, & consecratus valide exerceat prædicta munia. ibidem.

Aliqua competunt Episcopo de iure Ecclesiastico, & Canonico, ex quibus est Benedicere, & Consecrare Ecclesias, Vasa, & c. ibid.

Prædicta, quæ iure Ecclesiastico Episcopis tradita sunt, eodem etiam iure tolli possunt. ibidem.

Papa potest auferre Episcopis legitime ordinatis, & consecratis potestatem non solum licite; sed etiam valide Benedicendi, vel Consecrandi Ecclesias, & c. ibid.

Non constat tamen, quod Papa de facto id fecerit. ibidem.

Ecclesiæ Hæreticorum, vel Schismaticorum cur Ecclesiasticæ Pollutionis capaces non sint, num. 4.

Episcopus inualide ordinatus, & inualide consecratus, inualide Ecclesias benedicit, vel consecrat. ibidem.

Episcopi Schismaticorum, & Hæreticorum non sunt legitimi Ministri Ecclesiæ, & inualide Ecclesias benediciunt, vel consecrant. ibid.

Eadem inualide facit Episcopus, qui licet fuerit legitime ordinatus Sacerdos; non tamen legitime creatus, & consecratus fuerit Episcopus, num. 5.

Aduerto 1. si loquamur de Ecclesijs rite ab Episcopo valide Ordinato, & Consecrato, Consecratis, seu Benedictis, vel antequam eæ in Hæreticorum, vel Schismaticorum potestatem deuenirent, vel postquam deuenerunt, idipsum dicendum hic esse, quod *Cap. præcedenti* dictum fuit de Infidelium, vel Hebræorum Templis, cum eadem sit in omnibus ratio.

2 Aduerto 2. peculiarem difficultatem hic esse posse, si loquamur de Ecclesijs, non ab Episcopo, qui antea legitimus, & Catholicus fuerit; postea verò factus sit Hæreticus, aut Schismaticus, benedictis, aut Consecratis; id enim patet ex iam dictis; sed de Ecclesijs Benedictis, vel Consecratis ab Episcopo, qui etiam ordinatus, & creatus fuerit Episcopus ab alijs Episcopis similiter Hæreticis, vel Schismaticis; cui difficultati vt satis hic breuiter faciamus, iterum

3 Aduerto 3. cum Episcopis quædam competant de Iure Diuino, qualis est Potestas ea, quam à Deo immediate per ministerium consecrationis accipiunt, & per quam possunt conferre Ordines, consecrare Episcopos, conficere Christum, ministrare Confirmationem, & c. hanc potestatem propterea nullo in casu, & nullo Iure Humano tolli posse,

quominus Episcopus validè ordinatus, & consecratus eam valide exerceat, ex *Gloss. in Cap. 1. de Schismaticis, & c.* sicuti nec à Sacerdote valide ordinato potestas valide consecrandi Eucharistiam nullo Iure Humano auferri potest: cum autem Episcopi præter ea, quæ eis competunt de Iure Diuino, habeant etiam alià, quæ eis competunt de Iure Ecclesiastico, seu Canonico, qualis est potestas Benedicendi, & Consecrandi Ecclesias, Altaria, Vasa, Vestes, Virgines, & c. hanc potestatem, vt potè traditam Episcopis ab Ecclesia, ab ipsdem per Ecclesiam item tolli posse, ita vt si Pontifex, vt potest, constitutionem ederet, qua abrogaret Episcopis huiusmodi potestatem, tunc non solum illicitas; sed irritas, ac inualidas redderet prædictas actiones, quia sic non tantum rectum potestatis eius usum; sed potestatis ipsius substantiam, & validitatem auferret, vt videre est apud *Alphons. a Castrol. 2. de iusta Hæret. pun. c. 2. 2. Azor. p. 2. l. 3. c. 30. q. 10. Barbof. de Offic. & Potest. Episc. par. 1. tit. 1. c. 1. num. 10. & seq. Auerfam de Ordine q. 2. sect. 11. & 12. Bellarm. de Roman. Pontif. l. 4. cap. penult. & ult. Couar. in Reg. Peccatum, p. 2. §. 9. num. 6. Jordan. var. Elucubrat. tom. 1. prælud. 3. n. 8. & seq. & alios passim.*

5 Dico Ecclesias Hæreticorum, seu Schismaticorum, si eæ tantum per Episcopum Hæreticum, vel Schismaticum, & ab Hæreticis, vel Schismaticis ordinatum, & Consecratum Consecratæ, vel Benedictæ sint, non esse Pollutionis Ecclesiasticæ capaces. Probaturo vero quia, licet Episcopus valide ordinatus, & consecratus, si fiat Hæreticus, vel Schismaticus, adhuc valide Benedicat, vel Consecret Ecclesias, & c. (quamuis enim hoc illi competat, vt iam dictum est, de iure tantum Ecclesiastico, & Canonico, ac proinde hæc potestas possit illi auferri per Summum Pontificem; tamen de facto à Pontifice hoc factum fuisse non constat, vt bene aduertit *Auerfa l. c. sect. 11. versic. Addunt Abbas, vnde præsumptio stat pro iure cõmuni, quod Episcopus, saltem valide, id efficere possit) & tales Ecclesiæ sic Benedictæ, vel Consecratæ consequenter Pollutionis Ecclesiasticæ capaces sint, ita vt, qui eas Pollueret, sacrilege peccaret, iuxta superius dicta; nihilominus, quando Episcopus (quicumque is fuerit) qui Ecclesiam aliquam Benedixit, vel Consecrauit, fuit inualide ordinatus, & inualide consecratus, ac propterea nõ fuit legitimus prædictæ actionis minister, tunc certum est Ecclesiam ab eo Benedictam, vel Consecratam inde futuram esse Pollutionis Ecclesiasticæ inca-*

Et, Pollutionis huius capax est, num. 4.

Prædicta Ecclesia quomodo differat ab Ecclesia prorsus diruta, seu destructa, num. 5. & 6.

De qua nam Ecclesiæ Benedictione hic loquamur, num. 7.

incapacem, quia ipsa quoque inualide Benedicta, vel inualide Consecrata remanet; ac proinde vere non est Benedicta, nec Consecrata, & consequenter vere non polluitur, ex iam traditis; cum autem sine Romani Pontificis cõsensu nullus esse possit legitimus Pastor, & Episcopus, vt bene docet cum communi DD. *Zecch. de Rom. Pontif. vers. Licet autem, hinc liquet in Synagogis Sectariorum legitimos Ministros non esse, siquidem non sunt ab Episcopis legitimis ordinati, nec legitime consecrati, aut confirmati à legitimo Pontifice, & vero, ac solo Ecclesiæ Capite, vt expresse cõcludit Valent. tom. 4. disp. 9. q. 3. punct. 2. in fin. vnde ipse etiam Ecclesiæ à talibus Ministris, seu Episcopis non legitime ordinatis, nec legitime consecratis Benedictæ, seu Consecratæ verè erunt non Benedictæ, & non Consecratæ, atque idcirco Pollutionis Ecclesiasticæ non capaces.*

5 Colligo, etiam si Episcopus, qui Benedixit Ecclesias, fuisset legitime ordinatus Sacerdos; si tamen fuisset non legitime creatus, & consecratus Episcopus (quales sunt Episcopi Hæreticorum, & Schismaticorum, vt constat ex ijs, quæ iam diximus) non propterea Ecclesias ab eo Benedictas, & c. fore legitime Benedictas, & c. sed semper eas remanere, quales erant ante illam Benedictionem.

CAPVT XVI.

An Ecclesia non omnino ædificata; sed tantum incepta, Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.

SUMMARIUM.

De Ecclesia iam Benedicta cur sermo hic tantum sit, num. 1.

Difficultas hæc versatur circa Ecclesiam Benedictam; quæ tamen ædificari desierit, num. 2.

Talis Ecclesia aliquibus videtur potius locus desertus, seu ædificium derelictum, quam Domus Orationis. ibid.

Prædictam Ecclesiam aliqui putant Immunitate Ecclesiastica non gaudere. ibid. sed falso, n. 3.

Nullus locus est capax Ecclesiasticæ Pollutionis, qui non sit etiam Immunitatis Ecclesiasticæ capax; sed non contra. ibid.

Sola deputatio Episcopalis alicuius loci ad Sacra faciendâ, & ad Sacramentorum usum sufficit ad illum Sacrum constituendum. ibid.

Ecclesia non omnino ædificata; sed tantum incepta, etiam si ædificari desinat, si sit Benedi-

1 Aduerto 1. cum supra *Cap. 3. 2* nobis dictum fuerit Ecclesiam non Consecratam, nec Benedictam ab Episcopo non esse proprie Ecclesiam, nec venire nomine Ecclesiæ in odiosis, qualis est Ecclesiæ pollutio, idcirco hic dubium non esse, quin Ecclesia, priusquam Benedicta sit, Pollutionis Ecclesiasticæ incapax sit, siue illa perfectè, siue imperfectè ædificata sit, vt ibi cum multis defendimus.

2 Aduerto 2. dubium hic esse tantum, quando Ecclesia, licet iam incepta ædificari, & iam Benedicta; desinit tamen postea cõstrui, quia talis locus remanere videtur ædificium potius desertum, quam Domus orationis, immo prædictum locum, seu ædificium sic derelictum, seu desertum, Immunitatis Ecclesiasticæ privilegio carere docuit *Marius Italia de Immunit. Ecclesiar. l. 1. c. 4. §. 3. nu. 15. & 24. ac Peregrin. de Immunit. Eccles. c. 4. n. 47. & dubitasse visus est Farinac. in Append. de Immunit. c. 17. ampl. 5. nu. 261. quod si immunitate non gauderet talis locus, seu ædificiũ; multo minus esset Pollutionis Ecclesiasticæ capax, cum verè nullus locus esse possit Pollutionis prædictæ capax, qui simul non sit Ecclesiastica immunitate gaudens, vt per se patet; licet contra falsum sit, quod nullus locus Immunitate gaudeat, qui simul non sit Pollutionis huius capax, vt supra vidimus.*

3 Aduerto 3. falsum omnino esse, quod Ecclesia non gaudeat Immunitate, si eius constructio non continuetur, etiam si Ecclesia, illa nondum sit Benedicta; cessatio enim ab ædificio non tollit deputationem Episcopalem prædicti loci ad sacra faciendâ, & ad Sacramentorum usum, per quam deputationem talis locus semper censetur sacer, ideoque nullis temerarijs ausibus profanandus; vnde nullo iure illi priuilegium Immunitatis adimitur, cum adhuc Diuinis obsequijs dedicatus sit, vt clare tradunt *Abb. in Cap. Eccles. de Immunit. Eccles. num. 5. Anchar. ibid. Baccan. in 4. dist. 13. art. 1. Suar. tom. 1. de Relig. ar. 2. l. 3. c. 9. num. 1. Sanch. tom. 2. Consil. Moral. lib. 6. c. 1. dub. 7. num. 2. & de Matrim. l. 9. disp. 15. nu. 39. Syluest. V. Immunitas, l. 9. q. 1. Fagund. Præcept. l. 3. c. 14. num. 48. Th. del Bene de Immunit. & Iurisd. Eccles. c. 16. dubit. 9. sect. 1. & 2. Vnde cum falsum prorsus sit antecedens, non bene ex illo argui potest, quod talis locus neque Pollu-*

Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit, vnde

4 Dico Ecclesiam non omnino ædificatam, sed tantum inceptam, dummodo benedicta sit, licet eius constructio non perficiatur, nec continetur; semper tamen esse Pollutionis Ecclesiasticæ capacem: & ratio potissima est, quia possessio stat pro prædicta Benedictione, ac proinde pro Pollutionis Ecclesiasticæ capacitate, vnde talis locus semper debet potiri prædicta capacitate, nisi constet de opposito, de quo hucusq. constare non video. & ita nobiscum sentiunt aperissime *Del Bene, & Fagund. ll. cc. Castropalaus p. 2. tr. 11. disp. 1. punct. 4. num. 4. Basilus Pontius de Matrim. l. 10. c. 10. num. 14. & alij.*

5 Dices, Ecclesia nondum perfecte constructa, quæ tamen iam ædificari desierit, non differt ab Ecclesia iam diruta, vel destructa, vt cõsiderati patere per se potest; sed hæc nõ est Immunitatis Ecclesiasticæ, nedum Pollutionis Ecclesiasticæ capax, ergo idem etiam dicendum est de illa.

6 Respondeo, quicquid sit an Ecclesia diruta, vel destructa Ecclesiasticæ Immunitatis, & Pollutionis capax sit, nec ne, quod *Cap. sequent.* disputabimus, Ecclesiam ædificari captam, licet nondum absolutam, & perfectam; tamen adhuc reputari Ecclesiam, & in hoc differre ab Ecclesia prorsus diruta, vel destructa, quæ Ecclesia reputari non soleat, vt infra videbimus: vnde negari posset in argumento antecedens, & consequentia.

7 Colligo, cum iam *Cap. 3. nu. 18.* dixerimus aliam esse Benedictionem Primarij Lapidis, & fundamentorum Ecclesiæ, quæ fit, antequam Ecclesia ædificetur; aliam vero esse Benedictionem Ecclesiæ, quæ fit, postquam Ecclesia sufficienter ædificata est, idcirco nos hic loqui de Ecclesia proprie per hanc secundã, & ad hoc necessariam Benedictionem benedicta: iam enim ex l. c. primam illam Benedictionem non sufficere ad Ecclesiam Pollutionis huius capacem constituendam constat, quia per illam proprie non benedicitur Ecclesia ipsa.

CAPVT XVII.

An Ecclesia destructa Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.

S V M M A R I V M.

Ecclesia diuersimode, & multipliciter destrui potest, num. 1.

Episcopus aliquando potest destruere, & profanare Ecclesiam iustis de causis, num. 2.

Aliquando id non potest sine facultate Pontificis, ibidem.

Ecclesia destructa nequit conuerti in sordidos vsus, ibidem.

Quinam sint sordidi vsus, relinquuntur arbitrio Ordinariorum, ibidem.

Destructis Ecclesiæ muris, seu interius decrustatis, cur amittatur illius Consecratio, num. 3.

Prædicta Ecclesia, si deinde pollueretur, posset per simplicem Sacerdotem reconciliari, ibid.

Ecclesia destructa auctoritate Superioris, vt ibidem non reedificetur, non est Pollutionis huius capax, num. 4.

Secus verò, si sic destructa sit, vt ibidem reedificetur, num. 5.

Si Ecclesia destructa sit sine Superioris auctoritate, & subsit eam ibidem reedificandi spes, est adhuc Pollutionis capax, num. 6.

Secus verò, si desit spes eam ibidem reedificandi, num. 7.

Quomodo intelligenda sint Iura, quæ contraria videntur, num. 8.

Ecclesia reedificata, vbi illa cum spe reedificationis destructa fuit, non indiget alia Episcopi deputatione, nec Benedictione, vt ibi Diuina celebrentur, num. 9.

1 **A**duerto 1. Ecclesiam tam Consecratam, quam Benedictam posse diuersimode, & multipliciter destrui, idest, vel auctoritate Superioris, vel sine illa, vel totaliter, vel non totaliter, vel vt illa reedificetur ibidem, vel alibi, vel denique sine vlla spe reedificandi illam neque ibidem, neque alibi.

2 Aduerto 2. cum possit Episcopus non solũ de profano sacrum facere; sed etiam de sacro profanum, Ecclesiam aliquando posse iustis de causis à Superiore, saltem ex Summi Pontificis licentia, quam ad hoc aliquando necessariam esse docet *Gauar. in Man. Episc. verb. Ecclesia, nu. 20.* & decidit Sacra Congregat. Episcoporum. 16. Augusti 1601. apud eum, destrui, & profanari; non tamen in vsus sordidos conuerti ex decreto Sacri Concil. Trid. sess. 21. c. 7. vnde, quinam dicantur vsus sordidi, Ordinariorum arbitrio commisit *Sacra Congregatio Concilij apud Genuen. in Prax. Archiep. c. 52. num. 2. & Megal. Institut. Peregrin. p. 1. l. 5. c. 13. num. 10.*

3 Aduerto 3. certum esse, quod Ecclesia, si eius muri totaliter, vel ex maiori parte destruantur, vel corruant, vel decrustentur interius, amittit omnem Consecrationem, cum hæc consistat in interiori crusta murorum, quia ibi linitiones Sacræ, & Cruces fiunt, vt supra

supra innuimus, & docet *Panormit. in Cap. Proposuit de Consecrat. Eccles. vel Altar. communiter receptus.* Vnde, si prædicta Ecclesia postea pollui posset, quod mox decidemus, & pollueretur, posset à non Episcopo per simplicem Reconciliationem reconciliari, quia non esset amplius Ecclesia consecrata. ita *Megal. l. c.*

4 Dico 1. Si Ecclesia totaliter (de Ecclesia enim semiruta *Cap. sequenti* agemus) destructa sit auctoritate Superioris, vt amplius ibidem non ædificetur, eam amplius non esse Pollutionis Ecclesiasticæ capacem, quia ibi non censetur esse amplius Ecclesia, vnde ibi omnia sua priuilegia amittit, & is definit esse locus sacer, ita ex *Gloss. Cap. Statutum, de Elect. in 6. verb. Collegiatas, Felin. Cap. Cum dilecta, de rescript. num. 21. Rosella V. Priuilegium, num. 4. Angel. V. Ciuitas, nu. 1. Sylu. ibid. q. 2. Tabien. ibid. q. vlt. Armilla ibid. n. 3. & alij cum Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 15. n. 37. vnde Nald. V. Sacrilegium, num. 3. hanc sententiam communem esse testatur.*

5 Dico 2. Si destructa sit auctoritate Superioris, vt ibidem reedificetur, eam adhuc Pollutionis Ecclesiasticæ capacem esse, quia adhuc censetur ibi esse Ecclesia, vt erat antea, iisdemque priuilegijs, atque etiam Indulgentijs gaudet, vt optime *Iason, Felinus, Alexander, & alij* notant, quos refert, ac sequitur *Sanch. l. c. Fagund. præcept. 1. l. 3. c. 14. num. 49. Megal. l. c. in fine, & del Bene de Immunit. Eccl. c. 16. dubit. 9. sess. 5.*

6 Dico 3. Si destructa sit sine Superioris auctoritate, & subsit spes eam reedificandi ibidem, ea remanet, vt antea, Pollutionis huius capax, quia censetur adhuc Ecclesia ibi permanere, ita *Megal. l. c. Tuscus præf. conclus. V. Ecclesia, conclus. 9. num. 10. Villagut de extens. leg. cap. fin. nu. 38. Clar. in sua præf. crim. §. fin. q. 30. verj. Maius est dubium, Decian. tract. crim. tom. 2. l. 6. c. 24. num. 27. & c. 25. num. 22. Farinac. in Append. de Immunit. c. 17. num. 260. Fagund. & Sanch. ll. cc. & est communis DD. opinio apud *Peregrin. l. c. n. 48.* quorum multi licet loquantur in ordine ad priuilegium Immunitatis Ecclesiasticæ; tamen, cum in hoc casu ea Immunitas sit ratione Ecclesiæ ibi destructæ, non videtur ibi Immunitas durare, nisi duret ipsa Ecclesia, ac proinde etiam Pollutionis huius capacitas prædictæ Ecclesiæ annexa, vt suppono, ex illius consecratione, seu saltem benedictione.*

7 Dico 4. Si destructa sit sine Superioris auctoritate, & desit spes eam ibidem reedificandi, non est amplius Pollutionis Ecclesiasticæ capax, quia non censetur amplius Ec-

clesia, cum ea neque acta, neque potentia, aut virtute permaneat, vnde cessante causa, cessat etiam effectus, *Cap. cum cessante, de appellationibus, & ita in terminis nostris Megal. Sanchez, & Fagund. ll. cc.* qui plures alios citant, & dicunt iam illam nulla ratione posse appellari Ecclesiam, nisi fortè valgo, quia ibi Ecclesia olim fuit.

8 Colligo 1. cum prædicto *Megaliol. c. Iura,* quæ vitimæ conclusioni contraria videntur, intelligenda esse, vt prædicta Destructarum Ecclesiarum loca remaneant sacra non propriè; sed ita vt non possint ad sordidos vsus conuerti, pro vt iam dictum est.

9 Colligo 2. cum eodem *ibidem,* reedificata ibidem Ecclesia, quæ cum hac spe destructa fuerat, non opus esse noua deputatione, aut benedictione Episcopali, vt possint in ea Diuina Mysteria celebrari, quia semper ea iuxta prædictas conclusiones remansit benedicta, cum benedictio, vt alibi diximus, solo inhæreat, & non muris, vt Consecratio, quæ proinde, ijs destructis, amittitur.

CAPVT XVIII.

An Ecclesia semiruta Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.

S V M M A R I V M.

Ratio, cur Ecclesia destructa aliquando censetur permanere Ecclesia, aliquando non, hic indaganda est, num. 1.

Cur dubitari hic etiam possit, num locus aliquis censendus sit Ecclesia tantum ratione Soli, an etiam Aedificij, num. 2.

Immo etiam ratione perpetuæ, & Episcopalis deputationis illius loci ad publicam Diuinorũ celebrationem, num. 3.

Ecclesia ita diruta, seu destructa, vt non sit sufficiens nec in re, nec in spe ad prædictam deputationem saluandam, non est Pollutionis capax, num. 4.

Secus verò dicendum est, si alterutro modo ea sufficiens adhuc sit, ibid.

In dubijs, num adsit spes reparationis, num intercesserit Superioris auctoritas, & num locus adhuc sufficiens sit ad prædictam loci deputationem, standum pro possessione dubium præcedente, num. 5.

Quomodo spes reparationis, seu reedificationis faciat, vt Ecclesia destructa nihilominus censetur Ecclesia, num. 6. & 7.

Propositur magna difficultas, an vnquam sacra sine

sine Superioris consensu fieri possunt profana, num. 8.

Satis sit difficultati in hac materia Ecclesiarum destructarum sine Superioris auctoritate, & sine reparationis spe, num. 9.

Alia etiam solutio indicatur, num. 9.

Idem dicendum aliquando de Ecclesia tantum aedificari incepta, num. 10.

Aduerto 1. cum ex præcedentibus duobus capitibus satis constet rationem, cur Ecclesia, quæ non omnino ædificata, vel postea destructa fuit, aliquando sit Pollutionis Ecclesiasticæ capax, aliquando non sit, desumptam fuisse ex eo, quod prædicta Ecclesia vel tantum incepta, vel postea destructa, aliquando censeatur esse Ecclesia, aliquando non, idcirco videndum hic ulterius esse, vndenam locus aliquis censeretur Ecclesia, vel non.

Aduerto 2. cum *Locus* aliquando significet non modo *Solum*; sed etiam *Aedificium*, ut superius dictum fuit *c. 1. num. 1.* propterea hic dubitari posse, num locus aliquis dicendus sit Ecclesia tantum respectu Soli, an etiã respectu *Ædificij*; si enim locus aliquis cõsensus sit Ecclesia intuitu tantum Soli, remanente eodem Solo, remaneret utique eadem Ecclesia; sed si censendus simul sit respectu etiam *Ædificij*, forte tunc, non remanente eodem ibidem *Ædificio*, non remaneret eadem ibidem Ecclesia, ut per se clarum videtur.

Aduerto 3. cum nullus locus sine Episcopi, vel Pontificis auctoritate Sacer fiat, ut *c. 2. num. 3.* docuimus, & cum præter prædicta requiratur etiam ad Ecclesiam constituendã perpetua eiusdem deputatio ad publicum Divinorum Officiorum, & Sacramentorum usum, ut *c. 3. num. 1.* vidimus, hinc ad cognoscendum, num locus aliquis vere fiat, vel remaneat Ecclesia, attendendum etiam esse ad prædictam deputationem, cum etiam ex hac deputatione consurgat Ecclesiæ denominatio: si enim ea ibi non intercedat, vel non permaneat, non aderit ibi, vel non tenebit prædicta conditio, sine qua, ut dictum est, Ecclesia non fit, nec permanet. Quia igitur dubium hoc nostrum in præsentis Capite oriri potest, vel respectu *Ædificij* semirutu, vel respectu deputationis prædictæ, eo quia dubitari queat, an semirutu *Ædificio* simul ea deputatio, & Ecclesiæ denominatio corrumpatur, vel subsistat, ideo

Dico 1. cum nomine Ecclesiæ intelligi debeat non tantum *Solum* illius; sed etiam eiusdem, & ibidem *Aedificium*, ita ut hæc

ambo simul, scilicet *Solum*, & *Aedificium*, sufficiant ad Episcopalem, & perpetuam prædictam loci ad publicum Divinorum usum deputationem, & Ecclesiæ denominationem inde consurgentem, vel in re, vel in spe saluandam (quis enim vnquam dicat purum *Solum* aliquod nec in re, nec in spe aptum ad constituendam Dei Domum vere posse censeretur, & denominari subinde Ecclesiam) consequenter Ecclesiam sine auctoritate Superioris ita dirutam, seu destructam, ut sufficiens adhuc sit ad prædictam deputationem, & denominationem saluandam vel in re, vel in spe, adhuc esse Pollutionis huius capax, quia adhuc est Ecclesia; secus verò, si non sit sufficiens nec in re, nec in spe ad eam deputationem, & denominationem, quia tunc non est amplius Ecclesia, ut ex se satis notum est.

Dico 2. Si dubium sit, an adsit spes reparationis, & simul etiam dubium sit, num Ecclesia, quæ sine auctoritate Superioris semirutu, vel semidestructa fuit, adhuc vere sufficiens sit ad saluandam prædictam deputationem, & denominationem, tunc reputandam esse prædictam Ecclesiam Pollutionis capax, vel incapax, pro ut ipsamet Ecclesia vere erat, antequam semirueretur, vel semidestrueretur: quia semper standum in dubio est pro possessione dubium antecedente ex supra dictis *Disp. 1. c. ult.* idemque dico, si dubium sit, non solum num adsit adhuc spes reparationis, sed etiam, si dubium sit, num Ecclesia cum auctoritate superioris, vel sine illa fuerit semidestructa, militat enim semper eadem possessionis lex, cui in his dubijs omnino fauendum est.

Dices 1. Spes reedificationis non facit, quin Ecclesiæ *Ædificium* iam sit destructum, ergo, si *Ædificium* quoque venit nomine Ecclesiæ, eo destructo, non erit amplius Ecclesia, vnde remanebit tantum locus, seu *Solum* Ecclesiæ, quod per se tantummodo non constituit Ecclesiam.

Respondeo spem reedificationis esse in causa, ut in illius virtute Ecclesia ipsa destructa adhuc conseruari moraliter censeatur, & adhuc denominari proinde possit Ecclesia; sicuti de proximo laureandus habetur pro laureato.

Dices 2. *Locus Profanus* non fit Ecclesia sine Episcopi, vel Pontificis auctoritate, ergo nunquam Ecclesia iterum fiet locus profanus sine eorundem auctoritate, ergo Ecclesia destructa sine Superioris auctoritate, licet desit omnis reedificationis spes; semper tamen remanebit Ecclesia, donec ad illius destructionem

tionem accedat Episcopi, vel Pontificis auctoritas, quæ sola Ecclesiam in non Ecclesiam vertere potest.

Respondeo 1. quando nulla Ecclesiæ dirutæ reedificandæ spes subest, Episcopum videri tacitè quodammodo accedere, & consentire in locitillius profanationem, ac propterea talem locum deinceps non gaudere vllis Ecclesiæ priuilegijs, ut iam superius ostendimus.

Respondeo 2. licet Benedictio Ecclesiarum inhæreat Solo, ut alibi dictum fuit, & *Solum*, etiam destructo *Ædificio*; etiam sine reedificationis spe, semper idem sit, & semper remaneat, ac proinde semper cum Solo remanere videatur benedictio; tamen ulterius dici posse eam benedictionem, si reedificationis spes desit, non solum tolli, ut iam dictum est, per tacitum Episcopi consensum, postquam *Ædificium* destructum fuit; sed forte ipsamet benedictionem ex se tunc destrui per destructionem *Ædificij* vel præsentis, vel in spe, ad quod illa Benedictio relationem dicebat, & consequenter requiri tantum postea Episcopi consensum vel expressum, vel tacitum, ut per istum tollatur omnis dubitatio, quæ forte oriri, vel remanere posset, num adesset, vel abesset omnis spes reedificationis, & c.

Colligo id ipsum etiã dici aliquando posse de Ecclesia tantum incepta, & insufficiente ad Ecclesiæ deputationem, eo quod desit & in re, & in spe *Ædificium* ad eam necessarium, nimirum eam tunc non esse Pollutionis capax, quia non esset in eo casu Ecclesia.

CAPVT XIX.

An Ecclesia, in qua continuo Augustissimum Sacramentum non asseruatur, Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.

S V M M A R I V M.

Doctores aliqui negant Ecclesiam, in qua Augustissimum Eucharistiæ Sacramentum continuo non asseruatur, Ecclesiasticam Immunitatem gaudere, num. 1.

Prædictæ sententiæ ratio, & fundamentum duplex asserri potest, num. 2.

Vtrumque fundamentum illud falsum est, cui innititur prædictorum Auctorum sententiæ, n. 3. Sententiæ affirmans prædictam Ecclesiam Immunitatem gaudere est communis, nec ab ea recedendum est, ibid.

Ecclesia prædicta, dummodo ad publicum Divinorum usum perpetuo destinata, & benedicta sit, Pollutionis etiam Ecclesiasticæ capax est, num. 4.

Licet lex prædicta Pollutionis Ecclesiasticæ sit odiosa; cur nihilominus non sit restringenda ad Ecclesiam tantum, in qua Eucharistiæ seruetur, num. 5.

Aduerto 1. ex eo, quod non defuerint aliqui DD. qui Ecclesiam, in qua continuo non seruetur Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, Ecclesiasticæ Immunitatis priuilegio non gaudere contenderent, & sic in pluribus locis seruari testarentur, inter quos numeratur *Couaruias l. 2. var. c. 20. n. 4. Iul. Clar. s. fin. q. 30. num. 30. vers. Huiusmodi autem, Tuscus verb. Ecclesia, conclus. 9. num. 19. Germon. de Sacror. Immunit. l. 2. c. 16. num. 26. Sarpus de iure Asylorum c. 4. fol. 39. & aliquot alij; idcirco iure optimo dubitari potuisse, num prædicta Ecclesia Pollutionis huius capax sit, cum nullus sit locus, ut supra dicebamus, Ecclesiasticæ Pollutionis capax, qui simul etiam Ecclesiasticæ Immunitatis priuilegio non gaudeat.*

Aduerto 2. prædictorum Doctorum rationem, & fundamentum esse posse, tum quia Ecclesiarum Immunitas propter Augustissimum Eucharistiæ Sacramentum concessa videtur, & consequenter nulla ijs Ecclesijs Immunitas concedenda est, in quibus illud non asseruatur; tum etiam, quia sic aliquomodo occurritur, ut ait *Couaruias l. c.* eorum temeritati, qui tot Ecclesiarum Immunitate confisi quodcumque delictum perpetiare audent.

Aduerto 3. prædictam sententiam falso niti fundamento, falsum enim est, quod ratio, cur Ecclesiæ concedatur talis Immunitas, sit continua conseruatio Sacramentalis præsentis Christi in tali Ecclesia, cum vera prædictæ Immunitatis ratio sit, quia talis locus ad publica Sacra ibi celebranda auctoritate Episcopi destinatus est, & ita contrarium tenent *Farnac. q. 28. num. 34.* qui dicit ab hac opinione nõ esse recedendum, & in *Append. de Immunit. c. 17. num. 254. Peregrin. de Immunit. c. 4. num. 2. Mar. Italia l. 1. c. 4. s. 3. num. 5. Bonacin. de primo Decal. Præcep. disp. 3. q. 7. punct. 4. num. 2. Castropal. p. 2. tr. 11. punct. 6. num. 2. Del Bene c. 16. dubit. 9. sect. 1. num. 4. & seq. Bonacossa in suis Comm. opinion. crim. p. 1. vers. Ecclesia habet Immunitatem, fol. 56. col. 2.* qui hanc opinionem communem dicit, *Gambacurta l. 3. c. 4. & 5.* vbi multitudinem Ecclesiarum non obesse Christianæ Reipublicæ ad

impunitatem delictorum bene defendit, & hanc Immunitatem Ecclesijs omnibus competere docet, cum nec in *Cap. Ecclesiæ, de Immunit. Eccles.* nec in aliis textibus exigatur in Ecclesijs ad Immunitatis privilegio gaudendum hæc conditio, vt ex Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum intra se conferuent, vt clarum est, ac proinde gratis contrarium à contrarijs asseratur.

4 Dico Ecclesiam, licet in ea Augustissimum Sacramentum non asseruetur, dummodo Diuinis vsibus destinata, & saltem benedicta sit, Pollutionis Ecclesiasticæ capacem esse, absentia enim Eucharistiæ ab Ecclesia Benedicta, vel Consecrata non tollit Ecclesiæ Benedictionem, vel Consecrationem, & consequenter adhuc ea Ecclesia, cum remaneat Benedicta, vel Consecrata, vt erat antea, remanet simul Pollutionis Ecclesiasticæ capax, vt prius erat, vnde in istis terminis nostris de Pollutione eadem conclusio traditur expresse à *Th. del Bene l.c. num. 11.*

5 Colligo, licet Pollutio Ecclesiæ non sit edictis Ecclesiæ fauorabilis, vt est Immunitas; sed sit Ecclesiæ odiosa, atque restringenda, vt proinde videatur posse restringi ad Ecclesias illas tantum, in quibus Eucharistia seruetur; nihilominus, cum nomine Ecclesiæ verè, & propriè veniat etiam Ecclesia, in qua Eucharistia non asseruetur, propterea etiam in hac materia odiosa eam Ecclesiam comprehendere debere, ac proinde esse Pollutionis huius capacem, non secus ac si in ea semper prædictum Eucharistiæ Sacramentum seruetur.

CAPVT XX.

An Ecclesia, in qua nondum Diuina celebrata sint, Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.

S V M M A R I V M.

- Quænam sit radix huiusce difficultatis, num. 1.*
Quomodo aliqui DD. exponant Cap. Ecclesiæ, de Immunit. Ecclesiæ, ibid.
Ecclesiam, in qua nondum Diuina celebrata fuerit, aliqui volunt non esse plene Diuinis obsequijs dedicatam, num. 2. sed falso, num. 3.
Eandem Ecclesiam Immunitatis privilegio priuant, num. 1. sed male, num. 3.
Eandem quoque Pollutionis Ecclesiasticæ incapacem putant, num. 2.
Prædictam Cap. Ecclesiæ, quomodo commu-

niter, & bene exponatur, num. 3.
Ecclesiæ, etiamsi in ea nondum Diuina celebrata sint; Pollutionis tamen Ecclesiasticæ capax est, num. 4.

Episcopalis Deputatio loci ad Diuina, & Benedictio eiusdem requiruntur, & sufficiunt ad illum erigendum in Ecclesiam. ibid.

Locus aliquis non ideo fit Ecclesia, quod in eo celebratum sit; sed potius ideo potest in eo (si Diuinis vsibus deputatus, & benedictus rite sit) legitime, & quasi ordinario iure celebrari, quod iam ille sit verè Ecclesia. ibid.

Quod in prædicta Ecclesia non celebretur, est per accidens; denominatio autem Ecclesiæ desumenda est ab eo, quod sit per se, i. quod ibi celebrari possit, num. 5.

Aduerto 1. difficultatis huius radicem esse ex *Cap. Ecclesiæ, penult. de Immunit. Eccles.* vbi dicitur: *Ecclesiæ, in qua Diuina Mysteria celebrantur, licet adhuc non extiterit Consecrata, nullo iure privilegium Immunitatis adimitur, consequens enim videtur e contrario sensu, prædictum privilegium adimi Ecclesiæ, in qua Diuina Mysteria non celebrentur. Quod si prædicta Ecclesia Immunitatis privilegio non gauderet, multo minus esset Ecclesiasticæ Pollutionis capax, prout etiam superius dicebamus.*

2 Aduerto 2. huic dubitationi eam etiam rationem valde fauere, quod Ecclesia, in qua Mysteria nondum celebrata sint, nondum plene Diuinis obsequijs dedicata videatur, quod expresse affirmavit *Gloss. in d. Cap. Ecclesiæ, verb. celebrantur, & ibi Zabarel. & Butr. num. 2. & 3. Innocent. & Hostiens. in Cap. Inter alia, de Immunit. Eccles. verb. Ad Ecclesiam. Ambros. de Immunit. Eccles. c. 10. num. 2. Tusc. V. Ecclesia, concl. 9. nu. 16. Decian. Tract. Crim. l. 6. c. 24. num. 24. & c. 25. num. 8. Megal. Instit. Peregr. p. 1. l. 5. c. 13. num. 5. & Iordan. var. Elucubrat. tom. 1. l. 5. tit. 11. num. 24.* quorum penultimus, & vltimus, vt consequenter bene procedant, propterea prædictam Ecclesiam notanter Ecclesiasticæ Pollutionis omnino incapacem putant.

3 Aduerto 3. cum prædicti *Cap. Ecclesiæ* textum Doctores varij varie; sed communiter exponant non de celebratione actuali; sed de aptitudine, & sufficientia ad Diuinorum celebrationem, ac si ibi diceretur: *In qua Diuina Mysteria celebrari possunt*, quod conuenit Ecclesiæ, etiamsi in ea nondum Mysteria celebrata fuerint, cumque factum re ipsa sit in rigore loquendo, quod Ecclesia ante celebrationem Mysteriorum non sit plene Diuinis obsequijs dedicata (talıs enim Ecclesia

non potest amplius ad humanos vsus conuerti) proinde eam, æque ac si in ea Diuina Mysteria celebrata fuissent, Immunitatis privilegio potiri, & ita docet *Panorm. cum Cardin. & alijs in d. Cap. Ecclesiæ. Syluest. V. Immunitas 1. num. 1. & V. Loca Sacra, num. 8. Couar. var. lib. 2. c. 20. num. 4. Marian. Soc. in tract. de citat. art. 17. q. 5. Bonif. de Vital. in Clem. 1. de Pœnit. & Remiss. num. 32. Remig. de Immunit. Eccles. reg. 1. ampl. 1. num. 1. Clar. in pract. Crim. §. fin. q. 30. vers. Quæro, si constructa, num. 4. vbi consuetudine ita seruari testatur, *Filiuc. tr. 15. c. 6. q. 8. num. 150. Farinac. in sua pract. Crim. p. p. tom. 2. tit. de Carcer. quæst. 28. num. 34. & in Append. de Immunit. Eccles. c. 17. num. 258. Mar. Ital. l. 1. c. 4. §. 3. ampl. 3. nu. 8. & 14. Azor p. 2. l. 9. num. 2. & seq. Peregrin. de Immunit. c. 4. n. 7. Gabr. Rom. Comm. conclus. l. 1. de Præsumpt. conclus. 12. num. 17. Gambacurta de Immunit. l. 4. c. 4. num. 6. Bonac. de 1. præcep. Decal. disp. 3. q. 7. punct. 4. nu. 2. Correa in Relect. de Immunit. par. 2. num. 8. & alij cum Dian. p. 6. tr. 1. resolut. 1. & Del bene de Immunit. c. 16. dubit. 9. sect. 1. num. 7. & seq.**

4 Dico Ecclesiam, etiamsi in ea nondum Diuina Mysteria celebrata sint, Ecclesiasticæ Pollutionis capacem esse, & potissima ratio est, quia talis Ecclesia simpliciter verè, ac propriè Ecclesia dici potest, & est, cum sit, vt suppono, iam ab Episcopo ad publicum Diuinorum vsuum Deputata, & Benedicta, ac proinde habilis, & sufficiens ad Diuinorum celebrationem, quæ duo necessario quidem requiruntur; sed per se sufficiunt tamen, ad erigendum locum aliquem in Ecclesiam, vt superius vidimus, nec eadem tolluntur ab eo loco, licet in eo nondum Diuina Mysteria actualiter celebrata fuerint, vt per se patet, vnde nostram hanc conclusionem apertè tradunt, ac late *Suarez de Relig. tom. 1. tr. 2. l. 3. c. 9. num. 4. & 5.* qui proinde subdit, quod talis locus verè non incipit esse Ecclesia propter sacrificium in ea celebratum; sed potius ideo iam potest in illo loco legitime, & quasi iure ordinario celebrari, quia iam est vera Ecclesia, *Card. de Lugo de Euchar. disp. 20. sect. 12. nu. 60. Th. del Bene de Immunit. & Iuris. Eccles. c. 2. dub. 2. & c. 16. dubit. 9. sect. 1. num. 11. Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 15. nu. 36. & Consil. Moral. tom. 2. l. 6. c. & dub. 7. num. 2. Fagund. in Præcep. 1. lib. 3. c. 14. num. 48. & fauet. Gloss. in Cap. Ecclesiæ, de Immunit. Eccles. verb. Celebrantur, vbi in fine dicit *Aspergi tamen debet prædicta Ecclesia, si aliquid turpe ibi factum est, antequam ibi celebretur*, quæ quomodo cohæreant cum alijs ab eadem *Glossa* ibi dictis, viderint alij: eam hic sibi contrariam esse dixit *Suar. l. c.**

5 Colligo, cum per accidens sit, quod in prædicta Ecclesia Diuina Mysteria non celebrata fuerint, & per se sit, quod ibi celebrari possint, iure, ac merito Ecclesiæ denominationem desumptam fuisse ab eo, quod est per se; non autem ab eo, quod est per accidens.

CAPVT XXI.

An Ecclesia Interdicta Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.

S V M M A R I V M.

- Cur aliqui in dubio ponant, num Ecclesia Interdicta sit Immunitas, & Pollutionis capax, num. 1.*
Ecclesia Interdicta secundum communem DD. sententiam adhuc Immunitate gaudet. ibid.
Ex nullo iure habetur, quod Interdictum priuet Ecclesiam sua Immunitate. ibid.
Cur Ecclesia Interdicta aliunde videri possit aliquibus Pollutionis incapax, num. 2.
Afflictio afflictis non danda, quomodo intelligi debeat, num. 3.
Ecclesia Interdicta adhuc Ecclesiasticæ Pollutionis capax remanet, si ante Interdictum capax erat, num. 4.
Interdicti effectus non sunt extendendi, & multo minus in Ecclesiæ grauamen. ibid.
Si Ecclesia Interdicta non remaneret Pollutionis capax, quomodo fieret contra Cap. Quæsiuit, de his, quæ fiunt à maior. par. capit. num. 5.
Ecclesia ex sua deputatione ad Diuinis vsus, & ex Benedictione, seu Consecratione consequitur ius, vt semper inde sit Pollutionis huius capax. ibid.

Aduerto 1. ab aliquibus dubitationis huius ansam arreptam fuisse, non secus ac in superiori capite, ex *d. Cap. Ecclesiæ, de Immunit. Eccles.* cum enim, in Ecclesia, vt ea Immunitate gaudeat, iuxta prædicti *Cap.* textum sic ab ijs expositum, Diuina celebrari debeant ex eorundem sententia, & in Ecclesia Interdicta Diuina celebrari non possint, ob id Ecclesiam Interdictam in dubio esse dixerunt, num Immunitatis privilegio gaudere debeat, & consequenter, num Pollutionis Ecclesiasticæ capax habenda sit. Verum, cum iam præcedenti *Cap. num. 3.* statuerimus, nec ad Ecclesiæ Immunitatem, nec ad Pollutionis huius capacitatem statuendam opus esse, vt in ea actu Diuina Officia celebrentur;

sed satis esse, si per se ibi ea celebrari possint; licet per accidens non celebrentur, propterea nullam hic ex hoc capite dubitationem amplius superesse credo. vnde Ecclesiam Interdictam, cum ex nullo iure inter effectus Interdicti ponatur, quod prius Ecclesiam sua Immunitate, cumq. Ecclesia Interdicta adhuc remaneat locus sacer, & Ecclesia vere sit, adhuc Immunitate gaudere tradunt communiter DD. in d. Cap. Ecclesie, nec non Suar. tom. 1. de Relig. tr. 2. l. 3. c. 9. nu. 6. Laym. l. 4. tr. 9. c. 3. nu. 2. Lexana V. Immunitas Ecclesie, num. 2. Marfil. in L. vn. C. de rapt. Virg. nu. 116. Clar. Farinac. Tusc. Ital. Azor. Bonacin. Decian. Peregrin. aliq. plures apud Dian. p. 6. tr. 1. resol. 1. & Del Bene de Immunit. c. 16. dub. 9. sec. 4. num. 3.

2 Aduerto 2. ab alijs aliunde hanc ipsam, dubitationem erui, videlicet ex eo, quod afflictis afflictio dari non debeat, Cap. 1. de Cleric. agrotan. & Cap. Cum percussio, 7. q. 1. Ecclesia enim satis afflictata est per interdictum, vnde non videtur vterius Ecclesiasticæ quoq. Pollutionis grauamine affligenda. attamen

3 Aduerto 3. argumentum hoc de afflictione afflictis non danda valere, nisi nouæ afflictionis causa suboritur, ac proinde non valere in casu nostro, in quo supponitur data noua causa afflictionis, nimirum noua actio Ecclesiæ Pollutiua. Quare

4 Dico Ecclesiam etiam Interdictam Ecclesiasticæ Pollutionis capacem esse, æque ac si Interdicta non esset, quia ita remanet Ecclesia verè, ac propriè, vt erat ante illius Interdictum, ac proinde, si ante Interdictum Ecclesia erat Pollutionis capax, eiusdem etiam capax erit post illud, cum assignari non possit per quid ea Pollutionis capacitas tollatur, & Interdicti effectus, quia pœnales sunt, extendendi non sint, & multo minus in Ecclesiæ grauamen. Hinc expressè docet hanc ipsam conclusionem Suar. l. c. prope finem numeri 6. & expressius Megal. Institut. Peregr. p. 1. l. 5. c. 13. num. 7.

5 Colligo, quod si Ecclesia per Interdictum desineret esse Pollutionis Ecclesiasticæ capax (ideo enim id esset, quia tunc ea desineret esse Ecclesia) vere sic puniretur non delinquens, & pœnæ egredierentur auctores delictorum, quod absurdum, ac iniustum est, nec non contra cap. Quasiuit, de his, qua sunt à maiori par. cap. cum Ecclesia, licet Interdicta, non peccauerit, nec propterea priuanda sit iure illo, quod ipsamet Ecclesia ex sua ipsius deputatione immutabili ad Diuina Mysteria, & ex Benedictione, seu Consecratione consequitur, & cum quo prædicta Pollutionis Ecclesiasticæ capacitas semper coniungitur.

CAPVT XXII.

An Ecclesia Polluta Pollutionis vterius, & alterius adhuc capax sit.

S V M M A R I V M.

Ecclesia polluta adhuc Immunitatis Ecclesiasticæ priuilegio potitur, num. 1.

Ecclesiæ pollutio non debet plus operari, quam Canones præscribant. ibid.

Vndenam præsens dubitatio deduci videatur, num. 2.

Interdictum Ecclesiæ, & Pollutio eiusdem in quibus nam conueniant, num. 3.

Differunt eadem tamen adhuc in multis. ibid.

Potest Ecclesia propriè interdici, & non pollui, & contra. ibid.

Potest etiam vnum sine alio tolli. ibid.

Quomodo Ecclesia polluta adhuc quodammodo pollui possit, num. 4.

Ecclesia polluta propriè, & formaliter alterius pollutionis capax non est. ibid.

Licet causa pollutionis possit esse multiplex, & diuersa; cur tamen eodem tempore, & in eadem Ecclesia non sit, nisi vna, & eadem pollutio. ibid.

Actiones Ecclesiarum pollutiua, si in Ecclesiis polluta fiant, adhuc grauiter sacrilegæ sunt, num. 5.

1 Aduerto 1. cum iam, vt vidimus antecedenti Capite, certum sit Ecclesiam Interdictam adhuc Immunitatis Ecclesiasticæ priuilegio gaudere, iam hic dubitari non posse, quin Ecclesia quoque Polluta eodem item Immunitatis priuilegio fruatur, cum. Interdictum, & Pollutio eosdè omnino effectus habeant respectu Ecclesiæ, nec Ecclesia plura patiatur grauamina ex Pollutione, quæ ex Interdicto, vt Disput. 10. dicemus; cum autem iam dubitari non possit hic de prædicto Immunitatis priuilegio, consequenter etiam hic illud sublatum esse dubium de hac ipsa Pollutionis Ecclesiasticæ capacitate, quod tunc oriri posset, quando de Immunitatis priuilegio, sine quo Pollutionis capacitas non stat, dubitaretur: Quod verò Immunitatis priuilegium ab Ecclesia Polluta non tollatur, expresse tradiderunt, & ob eandem omnino rationem, quam iam de Ecclesia Interdicta diximus, quia scilicet, nec Interdictum, nec Pollutio Ecclesiæ debent plus operari, quam Canones præscribant, & Canones hanc Immunitatis Ecclesiasticæ priuationem,

tionem, nec inter Interdicti, ne inter Pollutionis effectus posuerunt, vt patet ex Suarez de Relig. tom. 1. tr. 2. l. 3. c. 9. nu. 6. Filiuc. tr. 15. c. 6. num. 150. Bonacina de primo Decal. præcep. disp. 3. q. 7. punc. 4. num. 3. Scortia Theor. 385. Azor. p. 2. l. 9. c. 8. q. 4. num. 2. & alij multi cum Dian. p. 6. tr. 1. resol. 1. & Del bene de Immunit. Eccles. c. 16. dub. 9. sect. 3.

2 Aduerto 2. dubitationis huius mouendæ occasionem inde potius nobis oblatâ fuisse, quod, sicuti Ecclesia Interdicta, licet respectu Ecclesiæ eosdem habeat effectus, quos Pollutio; adhuc tamen Pollutionis capax est, ita etiam Ecclesia polluta fortasse vterius, & alterius pollutionis capax esse potest ita, vt Ecclesia bis v. g. ante reconciliationem polluta, bina indigeat reconciliatione, vel plura patiatur impedimenta, & c.

3 Aduerto 3. licet Interdictum, & Pollutio verè eosdem habeant respectu Ecclesiæ effectus, quia nimirum pariunt eadem impedimenta in Ecclesia; tamen, cum non eosdem habeant pœnas violatoribus impositas, nec ab iisdem causis nascantur, neque per eadem remedia tollantur, proinde Ecclesiam aliquando vere pollui, nec tamen propriè interdici, aliquando vere interdici, nec tamen propriè pollui, & aliquando etiam vere, ac propriè interdici, & vere, ac propriè pollui, quo in casu vere potest à prædicta Ecclesia Interdicta, & Polluta tolli, vel Interdictum, & non Pollutio, vel Pollutio, & non Interdictum, vt alibi suo loco patebit, cum hæc duo Interdictum, & Pollutio reipsa valde inter se differant in multis, vt aperte ex iam dictis, & ex infra dicendis constare poterit.

4 Dico Ecclesiam pollutam (per nostrum concipiendi modum, & quasi materialiter) vterius quidem quodammodo Pollui posse, quo ad iteratas, vel diuersas Pollutionis causas, exempli gratia, si in Ecclesia Polluta rursus eadem, vel diuersæ Pollutionis causæ multiplicentur, ob iterationem scilicet, vel diuersitatem actionum Ecclesiæ pollutiuarum; sed vere non esse capacem alterius Pollutionis, cum non dentur Pollutiones eodem tempore, & in eadem Ecclesia diuersæ inter se, nec quo ad earum effectus, vel impedimenta, quæ secum afferunt, nec quo ad remedia, per quæ tolluntur; sed prædictæ omnes, & singulæ, quasi materiales Ecclesiæ pollutiones sint formaliter vna, & eadem, eosdem, & singulos pariant effectus, & per suam vnicam, eandemque reconciliationem auferantur, quæ omnia clarissime ex Disput. vlt. elucescent.

5 Colligo, cum Ecclesia polluta iam ob pollutionem sit impedita à celebratione Diuinorum Officiorum, si iterum ante illius reconciliationem per nouam actionem Ecclesiæ pollutiua denuo quodammodo polluat, hanc secundam actionem Ecclesiæ pollutiua, v. g. feminis effusionem, dicendam fortasse non esse secundum aliquos sacrilegâ, quia tunc Ecclesiam non polluit, cum eam præsupponatur polluta; sed per nos omnino sacrilegam esse, cum actus Ecclesiæ pollutiua, etiam seclusa actuali Ecclesiæ pollutione, sit aliunde grauiter sacrilegus, vt fusè iam probauimus Disp. 1. Cap. 16.

CAPVT XXIII.

An Ecclesiæ de nouo ampliata pars quæuis addita, non Benedicta, nec Consecrata, Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.

S V M M A R I V M.

Quid dicendum sit de duabus Ecclesijs vnitis, num. 1.

Quotupliciter, & quotuplex pars addi possit Ecclesiæ iam præexistenti, num. 2. & 3.

Pars Ecclesiæ non Benedicta, si sit maior, & simul moraliter addita minori parti iam Benedictæ, non sit Pollutionis capax. num. 4.

Pars minor addita maiori sit capax. ibid.

Pars, licet maior, addita, non moraliter simul; sed paulatim, & diuersa per intervalla parti præexistenti, sit Pollutionis capax. ibid.

Quod est maius trahit ad se, quod est minus, & sacrum non sacrum. ibid.

Pars maior addita minori cur fiat Immunitas; non autem Pollutionis capax, num. 5. & 6.

In Aqua Benedicta pars maior, siue Benedicta, siue non, trahit ad se minorem, num. 7.

Maior pars Ecclesiæ non sacra cur non trahat ad se partem minorem sacram, num. 8.

Secundum probabilem opinionem pars noui lapidis addita Aræ Sacrata sit sacrata, num. 10.

Pars maior trahit ad se minorem non solum in liquoribus; sed etiam in alijs. ibid.

Lapis minimus additus Aræ Sacrata non sit sacratu, n. 9. nec tamen hoc nostræ conclusioni obstat, num. 11.

Alba, amissis manicis, amittit Benedictionem, nec inde quicquam eruitur contra nos, n. 12. & 13.

Gutta

Gutta minima vini non consecrati addita consecrato non fit consecrata, n. 14.

Quomodo id non faciat contra praedictas conclusiones nostras, nu. 15.

Non sacrum additum sacro fit sacrum, quando unum est conuertibile in aliud, nu. 16.

omnibus his additamentis; nihilominus pars addita diuisim sumpta, pro vt etiam diuisim; & moraliter diuersis temporibus addita fuit, semper vere fuit minor parte praexistente, & propterea semper facta fuit eadem cum parte praexistente, & in virtute illius consecrata; seu benedicta euasit; vnde, licet tandem plura additamenta sic addita simul sumpta conficiant partem praexistente maiore, tamen modo iam explicato omnia sunt sacra, non secus ac pars illa praexistens, licet eadem illa pars praexistens iam comparata cum praedictis omnibus, & in vnum positis additamentis ei diuersa per interualla factis minor sit. ita constat ex *Cap. Ecclesijs semel, de consecrat. dist. 1. Cap. Ligneis, de consecrat. ex Anton. Sylu. Tabien. Nauar. apud Henriq. l. 9. c. 27. num. 5.* & expresse tradunt *Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 8. sect. 4. cas. 6. Coninch. de Sacram. q. 38. num. 235. Bonac. de Matrim. q. 4. punct. vlt. num. 24. Azor. p. 2. l. 10. c. 26. q. 12. Fagund. 1. praecept. Eccles. l. 3. c. 14. num. 59. Laym. l. 5. r. 5. c. 5. num. 15. & 16.* qui talem esse consuetudinem Episcoporum testatur, *Card. de Lug. de Euchar. disp. 20. num. 65. Franc. Frater eius de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 11. nu. 74. & seq. Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 15. num. 38. Th. del Bene de Immunit. Eccles. c. 2. dub. 11. sect. 14. Barbof. de Offic. & Potest. Episc. alleg. 27. & alij communiter cum *Glos. margin. ad Cap. de Fabrica, dist. 1. de consecrat. argum. L. Domum, ff. de contrah. empt. nec non iuxta Cap. quod in dubijs, de Consecrat. Eccles. & iuxta L. quod in rerum, §. fin. ff. de legatis 1. & Gloss. in Cap. si motum, Verb. Altare, de Consecrat. Eccles. nec non in Cap. Proposuisti, eod. tit.**

5 Dices 1, licet pars de nouo addita Ecclesiae sit maior praexistente parte, & eodem tempore, ac moraliter simul addita antiquae, nihilominus vere facit vnam Ecclesiam cum priore parte, & antiqua, ergo, licet denuo non benedicatur, nec consecratur, pollutionis Ecclesiasticae capax erit, non secus ac prior & praexistens pars.

6 Respondeo partem maiorem simul additum parti minori praexistenti fieri vnam Ecclesiam cum antiqua quo ad Immunitatis priuilegium ob deputationem, & adhaesionem illius loci ad locum iam antea religiosum, & sacrum; non tamen quo ad Pollutionis Ecclesiasticae capacitatem, quae consecrationem, vel benedictionem loci praerequirat, quam hic abesse dicimus ob rationem superius allatam.

7 Dices 2. Si maior pars trahit ad se minorem, ergo maior pars Ecclesiae non sacra, addita praexistenti parti minori, & sacra efficiet

ficiet partem hanc minorem sacram fieri non sacram, & Pollutionis incapacem. Sicuti pars maior aquae benedictae addita parti minori aquae benedictae facit, vt tota ageat benedictione noua, quia pars minor amittit tunc priorem benedictionem, ex *Durand. in Ration. Diu. offic. l. 4. c. 4. n. 19.*

8 Respondeo negando consequentiam, & disparitas est, quia aqua in maiori quantitate non benedicta coniuncta cum benedicta, in minori quantitate separari nequit, nec discerni, aut sciri, quae nam pars benedicta sit, quae non sit, & proinde illud totum sequitur maiorem partem illius, vnde quando maior pars est non benedicta, totum reputatur non benedictum, vel contra. Secus autem accidit in Ecclesiae partibus, quae semper inuicem separatae, & distinctae sunt, & ideo illius pars indiguit, & non sacra, licet maior in quantitate, aliam iam benedictam, vel consecratam, licet minorem, ad se trahere nequit, sed vtraque pars etiam in vnione remanet, sicut erat ante illam.

9 Dices 3. pars noui lapidis, & si minima, si addatur ad mensam sacratam, seu ad altare portabile, non fit sacrata, ergo idem dicendum est de parte etiam minima addita Ecclesiae. Non sacrum enim accessione ad sacrum tunc tantum efficitur sacrum, quando agitur de ijs, quae commixtione confunduntur, vt tradunt, *Abbas in Cap. quod in dubijs, de consecrat. Eccles. in fin. & alij eum secuti apud Sanch. l. c.*

10 Respondeo 1. negari posse, quod etiam in praedicto casu non sacrum, si minus principale sit, accessione ad sacrum non sacretur, sic enim sensere probabiliter dici posse *Gloss. in Cap. quod in dubijs, de consecrat. Eccles. & Cap. si motum, Verb. Altare, de consecrat. dist. 1. & Laym. l. c. 6. num. 5.* vnde *Frau. de Lugo l. c. 7. q. 2. num. 22.* ait non apparere sufficientem rationem, cur in liquoribus partes minores accessione ad maiores sacrentur, & non in lapidibus: in artificialibus autem omnibus, quarum partes seorsim rationem, & appellationem non retinent, id ipsum generaliter admittit *Laym. l. c.*

11 Respondeo 2. concesso etiam antecedente, adhuc negari debere consequentiam, & disparitatem esse, quia Altare, praesertim portatile, vnicus lapis debet esse, non duplex, quia esset contra communem Ecclesiae morem, & contra mysterium, nisi Papa concedat specialem licentiam, vt bene dixerunt *Sylu. V. Altare q. 3. V. asq. 3. p. disp. 233. num. 16. V. terq. de Lugo, Io. l. c. num. 67. Franc. autem l. c. num. 21.* vnde lapis arae sacratae additus

ideo non fit sacratus, quia moraliter non facit vnum quid cum illa; secus autem fit in adiectione partis minoris ad maiorem in Ecclesia, & similibus, quae, necesse non est, vt sint vnum quid simplex, & non compositum, vt per se notum est.

12 Dices 4. Alba benedicta, si amittit manicas, amittit benedictionem, vt obseruauit, *Card. de Lugo l. c.* ergo etiam minor pars trahit ad se minorem.

13 Respondeo, concesso antecedente, negando idem dicendum esse de Consecratione, seu Benedictione Ecclesiae, nam disparitas clara est: in vestibus enim habetur maior ratio formae artificialis, & figurae, quam materiae illarum, ac proinde, destructa forma artificiali, & figura illarum, etiam benedictio perditur, vt accidit in casu allato de Alba, etiam si manicae materialiter sint minor pars: Sed in Ecclesiae consecratione, vel benedictione magis attenditur quantitas materialis, quam forma, vel figura, vnde non valet argumentum ab vno ad aliud, vt patet.

14 Dices vltimo. Vinum non consecratum, licet minimum, additum consecrato vere, non fit consecratum, ergo multo minus pars Ecclesiae non benedicta addita parti benedictae fiet benedicta, & proinde, cum facile discerni possit, semper remanebit Pollutionis Ecclesiasticae incapax.

15 Respondeo, concesso item antecedente, negando consequentiam; nunquam enim vinum non consecratum assumere potest naturam Sanguinis Christi, vt patet ex *Cap. cum Marthae, de celebrat. Miss. §. quae si uisti. V. praeterea*, pars autem addita Ecclesiae per talem vnionem fieri Ecclesia potest. Quare

16 Colligo non sacrum iuxta praedicta additum sacro tunc fieri sacrum, quando sunt inuicem conuertibilia vnum in aliud; secus vero quando sunt inconuertibilia, vt bene inferitur ex *d. Gloss. in d. cap. Quod in dubijs, & ex Abbar. ibid. num. 3.*

CAPVT XXIV.

An Capellae Ecclesiarum sint Pollutionis Ecclesiasticae capaces.

S V M M A R I V M.

Capella quadruplex Etymologia ex varijs Auctoribus affertur, num. 1.

Vndenam primum dicti sint Capellani. ibid.

Capella nomen diuersimode sumitur, & duplex pra-

præcipue significatio refertur, num. 2.

Quomodo hic à nobis Capellæ nomen accipiatur, num. 3.

Capellæ Ecclesiarum Ecclesiasticæ Pollutionis capaces sunt, num. 4.

Cur Capellæ faciant unum corpus cum Ecclesia, & sint illius partes. ibid.

Pariet intermedius quando nam faciat locum separatum ab altero, licet ab vno ad alterum pateat aditus, & quando non, num. 5. & 6.

Capellæ, dummodo ab Ecclesia ad illas ad sit ingressus, sæper reputantur Ecclesiæ partes. ibid.

Sive Capellæ sint ad latera, vel capita, siue subtus terræ, siue supra tectum Ecclesiæ, n. 7.

Aduerto 1. Capellam ex Gloss. in Cap. Concedimus, de Consecrat. dist. 1. deduci à Caprarum pellibus, eo quod Franci, euerfa ab hostibus Templorum fabrica, donec reficerentur, tuguria erexerint, quæ Caprarum pellibus ad Diuina obeunda tegebant: ex Azor. Instit. Moral. p. 2. l. 3. c. 8. q. 2. Capellam dici Francice Tegumen, eo quod Reges Francorum tentorium sibi extruebant in castris militaribus, in quibus Sacrum audire soliti erant: ex Durand. in Ration. Diuin. Offic. l. 2. c. 10. & Barbosa Jur. Eccles. l. 2. c. 8. num. 17. & 18. Capellam vocari à Capa B. Martini, quam Reges Franciæ ad bella gestabant, & qui eam sub tentorio seruabant, Capellani appellabantur, & denique ex Papiæ, quem refert Lexic. Jur. verb. Capellæ Capellam appellari quasi Capiens Laon Græce; Latine autem Populum, vel Laudem. Sed, quicquid sit de Capellæ Etymologia, quæ parum hic nostram in rem facit,

Aduerto 2. Capellæ nomen pluribus modis accipi posse, vt videre est apud Azor. & Barbosa. ll. cc. sed duobus in primis, nimirum primo pro modica Ecclesia, vt patet ex Cap. 1. & per totum tit. de Capel. Monach. & alior. Religios. siue sit Parochialis, siue Iurispatronatus, dummodo non fuerit Collegiata, nec Consecrata, vt tradit Bernard. Jur. Pontif. Gloss. in Cap. Concedimus, de Consecrat. dist. 1. siue sit à Templo seiuncta, siue extra Templum, quidem; sed Templo annexa, & adhærens, quæ etiam Ædicula, & Sacellum ab Ecclesia separatum nuncupatur. Secundo ex communiore vsu loquendi pro loco in Ecclesia, ferris, vel ligneis cancellis clauso vnum, aut etiam plura Altaria continente.

Aduerto 3. de Capella primo modo accepta nihil hic dicendum superesse, quia, cum ea nihil aliud sit, quam Oratorium publicum, vel priuatum, de his omnibus iam superius satis actum est. De Capella igitur secundo mo-

do sumpta hic sermo est.

Dico Capellas Ecclesiæ Consecratæ, vel Benedictæ Ecclesiasticæ Pollutionis capaces esse, ita vt nunquam Ecclesia polluat, quin polluantur etiam Capellæ, & contra nunquam polluantur Capellæ, quin polluat Ecclesia. Ratio est, quia Capellæ vnum corpus faciunt cum Ecclesia, & sunt illius partes, ac proinde sequuntur naturam totius, & cum Ecclesia ipsa conformantur, nam etiam Capellæ ad idem munus, videlicet, ad sacrificium Missæ, aliaq. Diuina officia destinata sunt, & ita in terminis nostris tenent, Megal. Instit. Peregrin. p. 1. l. 5. c. 13. nu. 11. vers. Dices. Iordan. var. Elucubrat. tom. 1. l. 5. tit. 12. nu. 99. & apud ipsum Abb. in Cap. Proposisti, num. 10. de Consecrat. Eccles. vbi, & cæteri Canonistæ Fusc. de Visitat. l. 1. c. 22. nu. 7. & Golin. de Offic. & Potest. Episc. c. 29. §. 7. in fin. Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 15. nu. 31. & Regal. 2. Summ. c. 49. cas. 5. Fagund. in 1. Eccles. præcep. l. 3. c. 14. num. 37. Pontius de Matrim. l. 10. c. 10. nu. 3. Laym. l. 5. tr. 5. c. 5. nu. 10. in fin. & alij communiter.

Dices: ex Cap. vnic. de Consecrat. Eccles. in 6. habetur, quod paries intermedius locum, faciat separatum ab altero, licet ab vno ad alterum ingressus pateat, ergo saltem eæ Capellæ, quæ sic ab Ecclesia separantur, licet, si consecratæ, vel benedictæ sint, sint etiam Pollutionis Ecclesiasticæ capaces, non secus ac aliæ Ecclesiæ, tamen (cū tunc non faciant vnum corpus cum Ecclesia, per quam ad eas itur, nec sint illius partes) si polluantur, non polluent prædictam Ecclesiam, nec ab eadem polluta polluentur.

Respondeo parietem intermedium separare quidem locum ab altero, licet ab vno ad alterum pateat ingressus; non semper tamen, sed in ijs tantum, quæ non faciunt vnum corpus cum Ecclesia, vt infra videbimus de Cæmeterijs, Sacristia, Campanili, & similibus, de quibus loquitur prædictum Cap. vnic. Capellæ autem, cum efficiant vnum corpus cum Ecclesia propter rationem superius allatam, dummodo ad illas pateat aditus per Ecclesiam, semper pertinent ad Ecclesiæ corpus, & sic nunquam reputantur ab ea diuisæ, vel separatæ; vnde, concesso cum prædicta distinctione antecedente, neganda est in prædicto argumento consequentia.

Colligo tam Capellas laterales, quam subterraneas, vel etiam supra Ecclesiæ tectum, positas, si per Ecclesiam ipsam ad eas ingressus sit, adhuc censeris partes corporis totius Ecclesiæ ob prædictam illarum deputationem ad Diuina, ad quæ Ecclesia ipsa deputata est, pro vt expresse ex prædictis DD. habetur.

CAPVT

CAPVT XXV.

An Baptisteria Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint.

SUMMARIUM.

Baptismi nomine quid veniat tam apud profanos, quam Sacros Scriptores, n. 1.

Baptisterium quid significet ex Ethnicis, & Ecclesiasticis Auctoribus. ibid.

Baptisterium dicitur etiam Illuminatorium, sicuti Baptismus Illuminatio, & quare, nu. 2.

Baptisteria nulla fuere in Ecclesia nascente, & quare, nu. 3.

Baptisteria quando nam instituta fuerint. ibid.

Baptisteria primum in priuatis ædibus, tum in porticu ante Ecclesiam, deniq. in Ecclesia ipsa, & sinistra ingredientium parte. ibid.

Baptisteria primum in solis Ciuitatibus vnica fuere, tum plura, atq. etiam in Plebanis, & Parochialibus Ecclesijs. ibid.

Baptisteria, siue intra, siue extra Ecclesiam sint, sunt Pollutionis Ecclesiasticæ capacia, nu. 4.

Baptisteria etiam à Barbaris in honore habitata fuere. ibid.

Ad Baptisteria, tanquam ad Asylum, confugiebatur. ibid.

Baptisteria in omni ætate semper Consecrabantur, & Dedicationis dies festus late agebatur quotannis. ibid.

In Baptisterijs Reliquiæ, & Lucernæ ardentes seruabantur. ibid.

Baptisteria ab Ecclesijs non polluantur, nec contra; sed ratione sui tantum polluantur. nu. 5.

Aduerto 1. quamuis profani Scriptores Baptismi nomine à Græcis accepto pro quolibet ablutionis genere vtantur; ab Ecclesiasticis tamen Scriptores Baptismum, vel Baptisma pro ea tantum ablutione sumi, quæ ab Episcopo, vel Presbytero, aut alio quocumq. sub certa verborum forma ministratur. Hinc Baptisterium Ethnicis locus, vel potius lacus quidam est ex ligno, vel lapide ædificatus, in quo lauandi gratia mergi solent, quo Plin. l. 2. epist. 17. vsus est; sed sacris Auctoribus est locus, vbi Baptismi Sacramentum ministratur, quo vsi sunt Dionys. de Eccles. Hierarch. c. 4. Athanas. Epist. ad omnes Orthodoxos. Ambros. epist. 53. August. de Ciuit. Dei l. 22. c. 8. Gregor. Turon. Hist. Franc. l. 10. c. 28. Greg. Magn. l. 11. epist. 24. Isid. Beda, & alij passim.

Aduerto 2. vt inter alia Baptismi nomina, quæ plurima sunt, & videri possunt apud Ioseph. Vicecomit. obseruat. Ecclesiastic. vol. 1. l. 1. c. 3. illud ab auctoribus sæpissime vsurpatum est quo Illuminatio, seu Illustratio, vel etiam Lumen appellatur ex Paul. ad Hebr. 6. & 10. Clement. Alexandrino l. 1. Pedagog. c. 6. Nazianz. orat. 9. 39. & 40. ita Baptisterium ipsum Illuminatorium nuncupatur à Symeon. Metaphr. in Vita S. Martini Presbyteri quia Baptizantium mentes Christi Fide per Baptismum illuminantur.

Aduerto 3. quamquam Baptisteria primis illis nascentis Ecclesiæ temporibus in vsu non erant; sed in fluminibus, fontibus, vijs, & carceribus ipsis Baptismi Sacramentum ministrabatur, vt constat ex Act. 8. & 16. vt Baptizantium multitudini, rerumq. omnium, quibus Ecclesia premebatur, angustijs consulere; aucto tamen Ecclesiæ cultu, ac splendore, Baptisteria amplissima inde vsq. à D. Dionysij temporibus, vt iam inuimus, instituta fuisse, & stabili in Ecclesia vsu ad nos etiam peruenisse, quorum certe locus primum priuatis in ædibus ex Marcelli Pontif. Vita, tū in abditis extra urbem locis ex Socrat. Histor. Ecclesiast. l. 1. c. 16. & Sozomen. Histor. Ecclesiast. l. 2. c. 23. deinceps in Porticu ante Ecclesiam, ac deniq. in Ecclesia ipsa, & quidem in sinistra ingredientium parte, constitutus est. Vnicum autem primum in solis, & singulis Ciuitatibus Baptisterium fuit, tum plura, atque adeo etiam in Plebanis, & Parochialibus Ecclesijs ædificata, vt constat ex prædicto Ioseph. Vicecom. l. c. 3. vsq. ad 13. vbi de Baptisterijs plurima lectu dignissima collegit, & ex Tob. Coron. de S. Templ. p. 1. c. 46.

Dico Baptisteria, siue intra, siue extra Ecclesiam sint, Pollutionis Ecclesiasticæ capacia esse. si sint intra Ecclesiam, cum non differant re ipsa à Capellis (nisi fortè in hoc, quod illæ ad Missæ Sacrificium principaliter; ista autem ad Baptismi Sacramentum ministrandum destinantur) ac proinde sint partes Ecclesiæ, & vnum cum ea corpus efficiant, id ipsum etiam de Baptisterijs dicendum hic est, quod Cap. præcedenti de Capellis iam dictum est. Si vero sint extra Ecclesiam, cum non solum à Fidelibus, & Christianis; sed etiam à Barbaris ipsis nationibus Baptisteria in honore habitata fuerint, vt patet ex Epistola Aegyptiorum Episcoporum, & Cleri Alexandrini ad Leon. Imperat. apud eundem Vicecom. l. c. c. 13. nam ad Baptisteria, tanquam ad Asylum confugiebatur, quod Loci sanctitatem testatur, cumque in omni ætate semper obseruatum fuerit, vt Baptisteria solemniter cære-

M

monia,

monia, ac flatis precibus benedicerentur, cōsecrarentur, & ad prædicti Sacramenti vsum deputarentur, immo prædictæ Dedicacionis dies, seu Consecrationis Festum læte quotannis ageretur, vt veteres historiarum, & SS. Patrum monumenta declarant, vt patet ex *Pij Pontificis Vita ab Anastas. Bibliothec. scripta*, ex *Gest. S. Marcel. ex Damas. in Vita S. Syluest. Sidon. Apollin. epist. 25. l. 4. Amator. Fortun. de Eccles. Offic. l. 1. c. 28.* & ex ipso *Ordin. Roman. qui Consecrationis prædictæ modum tradit*, & denique in Baptisterijs omnibus Reliquiæ Sanctorum locarentur, nec non lucernæ cum perpetui luminis alimento, vt erudite probat idem *Viccom. l. c.* propterea etiam Baptisteria extra Ecclesiam posita, cum vere, & proprie Ecclesiae sint, non secus ac Ecclesiae, Ecclesiasticæ Pollutionis capacia omnino dicenda sunt.

5 Colligo, si Baptisteria sint Ecclesiae partes, & vnum cum ea corpus faciant, pollutis Ecclesijs pollui Baptisteria, & contra, pro vt de Capellis diximus; si verò ab Ecclesijs separata sint, nec vnam cum ea corpus constituent, esse quidem per se, & ratione sui ipsorum Pollutionis capacia, cum vere sint, vt dixi, & proprie Ecclesiae; non tamen Pollutis alijs Ecclesijs ea pollui, nec contra, vt clare constat ex iam dictis.

CAPVT XXVI.

An Locus supra Ecclesiae Tectum Ecclesiasticæ Pollutionis capax sit,

S V M M A R I V M.

Ecclesiarum alia vnicum, alia duplex Tectum habent, num. 1.

Quid sit Tectum primum, Tectum supremum, & Intertectum. ibid.

Locus supra supremum Ecclesiae Tectum non est Pollutionis Ecclesiasticæ capax, num. 2.

Confugiens tamen ad prædictum locum cur gaudeat Ecclesiastica Immunitate. ibid.

Ambitus internus Ecclesiae quibus extremis claudatur. ibid.

Ambitus prædictus tantum venit nomine Ecclesiae in hac odiosa Pollutionis Ecclesiasticæ materia. ibid.

Si in Intertecto adsit Capella, ad quam pateat aditus per ipsam Ecclesiam, tunc illud Pollutionis huius capax est, num. 3.

Etiam si Capella addita fuerit post Ecclesiae Benedictionem. ibid.

Exemplum afferitur de Sodalitio S. Rochi Venetis. ibid.

Si non sit aditus per Ecclesiam inferiorem ad superiorem Capellam, vel Ecclesiam, vnde non censetur pars alterius, nec faciunt vnum corpus. ibid.

Exemplum adducitur de Ecclesia S. Francisci Assisi, vbi tres Ecclesiae omnino segregatae sunt, & cur vna polluta non polluantur reliquae. ibid.

Intertectum Ecclesiae ex se non est Pollutionis Ecclesiasticæ capax, num. 4.

Si suspendatur homo à parte externa tecti, Ecclesia non polluitur; secus autem, si à parte interna, num. 5.

Aduerto 1. Ecclesiarum Tectum modo vnicum, modo duplex esse: aliqua enim nec laquearia habent, nec fornices; sed merum tectum tegulatum, quod Ecclesiam desuper claudit, & imbres simul imbricibus arcet; aliqua vero duplex tectum habent, alterum fornicatum, aut cetera tabulatum, alterum tegulatum, aut imbricatum: illud primum, hoc supremum, spatium autem inter vtrumque Intertectum claritatis ergo deinceps appellabimus.

2 Aduerto 2. si loquamur de supremo Ecclesiae Tecto, quod imbres arcet, certum omnino esse, quod locus supra illud non sit intra Ecclesiam, cum internus Ecclesiae ambitus, qui solus venit nomine Ecclesiae quo ad hunc effectum Pollutionis Ecclesiasticæ, claudatur his extremis, videlicet, Pavimento, Tecto, & Muris circumductis, vnde quicquid non est intra hæc extrema, extra Ecclesiam ipsam est, vt videre est apud Auctores infra citandos. Dixi autem quo ad hunc effectum Ecclesiasticæ Pollutionis, quia, vt saepius diximus, cum sit odiosus, restringendus est; quo ad effectum vero Ecclesiasticæ Immunitatis, cum fauorabilis sit, ampliandus est: vnde, qui supra Ecclesiae tectum est, cum sit intra situm Ecclesiae, dicitur esse in Ecclesia, & delinquens illuc confugiens prædicta loci illius Immunitate gaudere debet ex *Suar. de Relig. tom. 1. tr. 2. l. 3. c. 9. nu. 8. Mar. Ital. de Immunit. Eccles. l. c. c. 4. §. 9. nu. 24. & 25. Farin. Append. de Immunit. c. 17. num. 282. Peregrin. de Immunit. c. 4. num. 49. & sequentibus. Sperel. decis. 63. num. 9. qui idem asserit etiam de tecto Palatii Episcopalis, & c. Dian. p. 6. tr. 1. resol. 3. §. Quod autem. Perfic. de Offic. Sacerd. l. 1. c. 9. dub. 11. nu. 98. & alijs penes ipsos.*

3 Aduerto 3. difficultatem hic proinde esse posse tantum de capacitate illa, quæ alicubi est inter primum, & supremum Ecclesiae tectum, quam Intertectum nominauimus. &

certe,

certe, si ibi adsit Capella eiusdem Ecclesiae, ad quam pateat aditus per ipsam Ecclesiam, iam supra c. 24. num. vlt. dictum est eam censeretur, & esse Ecclesiae partem, & vnum cum Ecclesia inferiori corpus esse, licet prædicta Capella (quod etiam dico de alia extra prædictum Intertectum posita, vt clare dixit *Fr. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 13. n. 101.*) addita sit post templi Benedictionem, ac proinde, si polluat corpus ipsum Ecclesiae, pollui etiam eius partes; & contra, polluta aliqua Ecclesiae partes, pollui totum eiusdem corpus: vnde tunc tale Intertectum absque dubio ob prædictam Capellam sic ibi positam esset pollutionis Ecclesiasticæ capax eo prorsus modo, quo Capellæ aliæ eiusdem Ecclesiae extra Intertectum pollutionis capaces sunt, iuxta dicta *cap. cit.* quod passim videri potest multis in locis; sed præcipue Venetijs in pulcherrimo Sodalitio S. Rochi, vbi, quia ab Ecclesia inferiori patet ascensus ad superiorem, vtraque pars illa censetur vnum vnius Ecclesiae corpus, ac proinde, vna polluta, polluitur & alia; secus autem accidit Assisi, in Ecclesia S. Francisci, vbi cum adsint, vt fertur, tres concamerationes omnino segregatae altera super alteram, nec ex vna ad alteram ingressus pateat, si vna polluat, illus pollutio ad alias non extenditur, vnde reliquæ impollutæ permanent, vt expresse docet, & refert *Jordan. var. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. nu. 83. & 84.* dubium ergo solummodo remanet de prædicta capacitate, seu Intertecto, si nulla ibi sit Capella; licet aditus pateat ab Ecclesia ad locum illum, vt pluribus in locis patere solet.

4 Dico prædictum Ecclesiae Intertectum ex se Ecclesiasticæ Pollutionis capax non esse, quia, licet sit intra supremum Ecclesiae tectum; est tamen extra primum, & proprium eiusdem tectum, ac proinde extra internum Ecclesiae ambitum, qui solus, vt diximus, in hac odiosa Pollutionis Ecclesiasticæ materia dicitur Ecclesia. ita expresse *Gloss. in Cap. vn. de Consecrat. Eccles. vel Alt. in 6. verb. Sanguinis. ibiq. Io. Andr. num. 2. Dominic. num. 8. Ancharan. num. 2. Franc. num. 6. Archid. cap. Ecclesiae, de Consecrat. dist. 1. num. 2. Henric. Cap. fin. num. 4. eod. tit. Rosel. Angel. Sylu. Tabien. & alij penes Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 15. nu. 26. Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 4. initio. Nauar. in Man. c. 27. num. 256. Azor. tom. 1. l. 10. c. 26. q. 13. §. rogabis, an si quis. Graff. Vega, Lopez, Sa, & plures apud *Fagund. de 1. Eccles. præcept. l. 3. c. 14. n. 38. Bonac. tom. 2. disp. 3. q. 7. pun. 4. n. 20. Pontius de Matrim. l. 10. c. 10. num. 3. Laym. l. 5. tr. 5. c. 5. num. 10. Peregrin. Franc. de Lugo, Per-**

sicus, & Diana l. ec. cum multis alijs.

5 Colligo cum *Fagund. Sanch. Jordan. ll. cc. caute legendum esse Rodriq. tom. 1. sum. edit. 2. c. 154. num. 10. conclus. 9. & num. 7. conclus. 6.* dum asserit Ecclesiam non pollui, si suspendatur homo ex ipsius tecto: intelligendus enim est, si suspendatur à parte externa tecti; nam, si suspendatur à parte interna, manifestum est intra Ecclesiam fieri, & ideo tunc Ecclesiam, in qua id fit, vere pollui.

CAPVT XXVII.

An Locus subter Ecclesiae pavimentum Ecclesiasticæ Pollutionis

capax sit,

S V M M A R I V M.

Loca subter Ecclesiae pavimentum sunt triplicis speciei, num. 1.

Sepultura, & Sacella subter Chorum, vel aliam Ecclesiae partem, vulgo alicubi dicta Sottoconfessi, ad quæ pateat aditus per Ecclesiam, sunt partes Ecclesiae, num. 2.

Secus vero, si ad ea per Ecclesiam desit ingressus, num. 3.

Prædictis locis si desit deputatio ad Fidelium Sepulturas, vel ad Diuinos vsus, licet ad eas non desit aditus per Ecclesiam, non sunt Pollutionis Ecclesiasticæ capacia, num. 4.

Loca prædicta cur secundum aliquos Immunitate Ecclesiastica gaudeant, num. 5.

Licet sint intra muros Ecclesiae, cur nihilominus non veniant hic nomine Ecclesiae, num. 6.

Quomodo ea loca dici possint Ecclesiae accessoria, num. 7.

Quandonam principale trahat ad se accessorium, num. 8.

Pavimentum Ecclesiae ex se separat locum ab alio, pro vt facit etiam ex se murus, seps, & similia, vt ex infra dicendis patebit, num. 9.

Aduerto 1. loca subter Ecclesiae pavimentum (quod etiam propter eandem rationem dicendum est de locis supra Ecclesiae tectum, vt ex iam dictis colligi potest) esse posse in triplici differentia; aliquando enim & aditus ad ea patet per Ecclesiam ipsam, & ea loca sunt Diuinorum celebrationi, aut Fidelium sepulturae dicata; aliquando deest tantum aditus prædictus ad ea loca per Ecclesiam, licet ea loca prædictis vsibus dicata sint; aliquando etiam deest tum aditus prædictus, tum ipsa prædictorum locorum deputatio ad prædictos vsus.

- 2 Aduerto 2. indubiam rem esse, quod si loca subter Ecclesiae pauimentum sint vel sepeliendis corporibus, vel Diuinis Officijs deputata (qualia in multis Ecclesijs subter Chorum, siue aliam Ecclesiae partem effodiuntur, & exornantur, erecto ibi Altari pro Missis, & vocantur alicubi vulgo *Sotto confessi*) & pateat ad ea loca per Ecclesiam aditus, tunc ea loca censei corporis Ecclesiae ipsius membra, seu partes, non secus ac Capellae aliae, & solum ipsum, seu pauimentum eiusdem Ecclesiae, ita *Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 15. nu. 27. in fin. Fagund. de 1. Eccles. praecept. l. 3. c. 14. n. 39. Pontius de Matrim. l. 10. c. 10. num. 3. Mazuchel. de cas. referu. disp. 2. c. 6. q. 3. diff. 1. nu. 77. Iordan. var. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 87. & 88. & alij communiter cum Franc. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 13. num. 101.*
- 3 Aduerto 3. si ad praedicta loca sepeliendis corporibus, vel Diuinis vsibus deputata, subter Ecclesiae pauimentum aedificata desit aditus per Ecclesiam, certum item esse, quod ea loca eiusdem Ecclesiae partes non sint, quia cum ea tunc non coniunguntur in vnum corpus, ac proinde, cum illa loca sint tunc quid separatum ab Ecclesia, de ijs idipsum dicendum erit, quod de alijs omnino separatis Ecclesijs iam alibi dictum est; maxime *Cap. praeced. nu. 3.* quodque de Coemeterijs infra dicemus.
- 4 Dico loca subter Ecclesiae pauimentum, posita, si nec Fidelium corporibus sepeliendis, nec Diuinis Officijs deputata sint, siue ad ea per Ecclesiam, siue per aliam viam aditus pateat, non esse Pollutionis Ecclesiasticae capacia, quia, cum sint extra internum Ecclesiae corpus, nec sint ex se vere Ecclesia, vel Fidelium sepulturis deputata, vt suppono, consequenter nec ratione sui, nec ratione Ecclesiae, cuius non sunt tunc partes, pollutionis Ecclesiasticae capaces erunt. ita *Gloss. communiter recepta in Cap. vnic. de Cosecrat. Eccles. vel Altar. in 6.* vt videre est apud DD. omnes supra num. 2. & *praeced. Cap. num. 4.* a nobis relatos, qui vno ore hoc ipsum tradunt.
- 5 Dices 1. praedicta loca subter Ecclesiae pauimentum aedificata sunt intra Ecclesiae muros, & idcirco Immunitatis Priuilegio gaudere debent ex *Peregrin. de Immunit. c. 4. n. 45. & Mar. Ital. apud ipsum*, ergo in Ecclesia esse videntur, & consequenter Pollutionis Ecclesiasticae capacia dicenda sunt.
- 6 Respondeo esse intra muros, & quidem principales, ac fundamentales ipsiusmet Ecclesiae; sed non esse intra corpus interius Ecclesiae, quod, ex di&is, solummodo Ecclesiae

nomine venit in hac materia, vnde in argumento negatur vltima consequentiae pars.

- 7 Dices 2. loca ista, seu supra tectum, seu subter pauimentum Ecclesiae sint, sunt Ecclesiae accessoria, ergo saltem polluta Ecclesia polluentur & ipsa, pro vt de Coemeterijs Ecclesiae annexis suo loco dicemus.
- 8 Respondeo praedicta loca esse materialiter tantum Ecclesiae accessoria, non formaliter: deest enim praedictis locis ea deputatio ad Fidelium sepulturas, ac proinde capacitas Pollutionis Ecclesiasticae, quam non acquirunt ex sola connexionione locali, seu contiguitate materiali loci cum loco materiali ipsius Ecclesiae: vnde tunc solummodo principale vere trahit ad se aliquid, tanquam accessorium, quando istud non solum materialiter; sed etiam formaliter illi accessoriu est, vnde patet praedicti argumenti solutio.
- 9 Colligo, licet Ecclesiae Benedictio, pro vt alibi etiam diximus, ipsiusmet Ecclesiae pauimento inhærere censeatur; non propterea tamen censenda esse Benedicta loca praedicta subterranea eidem pauimento contigua, vel supposita, quia, sicuti murus, seps, tabulatũ, tela fixa, & similia, vt dicemus, cum de Coemeterijs, vel Confessorijs sermo erit, locum ab alio separant, ita etiam pauimentum Ecclesiae ex se loca subterranea a superioribus segregat, nec Benedictio Ecclesiae ex se praedicta loca comprehendere videtur.

CAPVT XXVIII.

An Sacristia, seu Sacrarium Ecclesiasticae Pollutionis capax sit.

S V M M A R I V M.

- Sacristiae nomine quid intelligatur, num. 1.
 Sacristia dicitur etiam Sacrarium, Secretarium, Pastophorium, Vestiarium, & c. *ibidem.*
 Pastophorium quid significet, *ibidem.*
 Quotplex sit Sacristia, num. 2.
 An Sacristia Regularium comprehendatur sub Clausura Monasteriorum, *ibidem. remiss.*
 Sacristia, si mortui in ea sepeliantur, tunc Pollutionis Ecclesiasticae certo capax est, *ibidem.*
 An Sacristia sit capax Pollutionis huius, si in ea sit Altare, & Missae celebrentur, *ibidem.*
 Sacristiam quinam Pollutionis huius capacem censuerint, num. 3.
 Sacristia non est Pollutionis Ecclesiasticae capax, num. 4.

Sacristia

- Sacristia cur videatur facere vnum corpus cum Ecclesia, num. 5.
 Cur paries intermedius, licet per eum pateat adhuc aditus ab vna parte ad aliam, omnino segreget ab Ecclesia Sacristiam, & non Capellas, num. 6.
 Cur similis paries omnino segreget ab Ecclesia Coemeterium, *ibidem.*
 Quare Coemeterium, polluta Ecclesia, polluatur, & non polluatur, polluta Ecclesia, Sacristia, *ibidem.*
 Quomodo etiam Sacristia videatur quid Ecclesiae accessorium, num. 7. 8. & 9.
 Vnde colligi videatur, quod in Sacristia ratione loci aliquando committi possit Sacrilegium, num. 10.
 In Sacristia nunquam committitur ratio loci Sacrilegium in foro poli; sed in foro fori, & quomodo hoc verum sit, num. 11.
 Sacristia nunquam proprie est locus Sacer in ordine ad hunc effectum Pollutionis, sed in ordine tantum ad Immunitatis Ecclesiasticae priuilegium, *ibidem.*
 Si ex Capella fiat Sacristia, vt desinit esse pars Ecclesiae, ita desinit esse Pollutionis Ecclesiasticae capax, num. 12.

Aduerto 1. Sacristiae nomine intelligi locum illum, in quo reponitur, & asseruatur sacra supellex, sacer ornatus, sacrum instrumentum, eundem locum Sacrarium appellat *Vualafid. Stab. de rebus Ecclesiastic. c. 6. Secretarium vocat Martin. Pontif. Cap. Non liceat, distin. 23. cum Gloss. ibi, Pastophorium, nominat S. Clem. Rom. l. 2. Constitut. c. 61. dum praecipit Ecclesias habere duo Pastophoria, id est, duos thalamos, seu interiora Cubicula, vt explicat D. Hieronymus in Ezechiel. c. 42. quorum vsum duobus Distichis B. Paulinus Nolan. Episc. epist. 12. descripsit, & vtrique inscripsit:*

A dextra Apsidis.

Hic locus est veneranda penus, qua conditur, & qua

Promitur alma sacri pompae ministerij.

A sinistra eiusdem.

- Si quem sancta tenet meditando in lege voluntas;
 Hic poterit residens sacris insendere libris.
 Vestiarium dicit Ias. Pontan. Progymn. vol. 3. par. 2. progym. 71. & alij alijs nominibus nuncupant, vt videre est apud *Tob. Coron. de Sac. Templ. p. 1. c. 9. Baron. Annal. Eccles. tom. 1. an. 57. Hieron. Rom. de Rep. Christian. l. 4. c. 2. Mar. Ital. de Immunit. Eccles. l. 1. c. 4. num. 3. Iordan. var. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 78. & 79.*
- 2 Aduerto 2. sermonem hic esse de Sacristia, vt aiunt, formata, i. quae sit cubiculum ab

Ecclesia distinctum, siue sit Ecclesiae contiguum, siue non, siue comprehendatur sub Clausura in Monasterijs Regularium, siue non, qua de re fuse agit *Cassin. loco mox citando tit. 6. per totum*, non vero de Choro aperto ante, vel post Altare, in quo aliquando est armarium, ibique induuntur Sacerdotes ad sacrum faciendum, certum enim est hunc locum esse partem Ecclesiae, & de eo idem dicendum esse, quod de Choro ipso, vel alijs Ecclesiae partibus, vt bene adnotauit *Raym. Cassin. in Mystag. Regul. Catech. tit. 6. num. 1.* neque etiam de Sacristia formata; in qua tamen mortui sepeliantur, quia ratione sepulturae tunc illa pollutionis capax est, vt de Regularium Claustris in tali casu dicemus, cum de Coemeterijs tractabimus. An vero Sacristia; in qua, vt colligitur ex eodem, *Cassin. ibid. nu. 17.* aliquando Missae celebrantur, ibique proinde adest Altare, seu Capella ad praedictum celebrationis effectum, sit ex hoc capite pollutionis huius capax, ex iam dictis de Oratorijs Publicis, & Prituaris tam Saecularium, quam Regularium colligi facile potest.

3 Aduerto 3. rationem dubitandi quo ad Sacristiam formatam, in qua nec Missae celebrantur, nec mortui sepeliantur, inde enatam videri, quia non defuerunt neotericis quidam; teste *Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 15. n. 31. & Mazuchel. de Cas. Referu. disp. 2. c. 6. nu. 79.* inter quos est *Zerol. in prax. Pœnit. c. 12. q. 27.* & *Selua apud Dian. l. mox citando*, qui Sacristiam absolute Ecclesiae partem dixisse videntur, & consequenter Ecclesiasticae Pollutionis capacem esse non negarunt.

4 Dico Sacristiam non esse Ecclesiasticae Pollutionis capacem, quia non est Ecclesiae pars, nec Coemeterium; sed cubiculum ab vtroque re ipsa segregatum tum muro, tum munere, vt suppono: neque enim ex se est Diuinis Officijs, vel Fidelium sepulturis; sed sacrarum vestium, rerumque similibus cultodae deputata, quod eam certe Pollutionis huius capacem non facit, ita *Sanch. Iordan. & Mazuch. ll. cc. Megal. Inst. Peregr. p. 1. l. 5. c. 13. nu. 11. Franc. de Lugo de Sacram. par. 1. l. 5. c. 6. q. 13. num. 101. Graff. decis. Aur. l. 2. c. 48. n. 9. Sorus in 4. dist. 34. q. 1. art. 3. Azor. p. 3. l. 3. c. 27. q. 13. Dian. p. 3. tr. 4. resol. 166. Cassin. l. c. tit. 7. num. 14. Fagund. in pr. Eccl. Praecept. l. 3. c. 14. num. 41. Pontius de Matrim. l. 10. c. 10. num. 3. Laym. l. 5. ar. 5. c. 5. nu. 10. & alij apud eos.*

5 Dices 1. paries intermedius, dummodo per eum sit aditus, non impedit, quin Capellae aliqua sic ab Ecclesia diuisa faciant adhuc vnum corpus cum eadem Ecclesia, vt su-

pra

pra diximus *Cap. 26. num. 3.* pro vt etiam non impedit, quin, polluta Ecclesia, polluatur etiam Cœmeterium Ecclesiæ contiguum, vt infra videbimus; licet cœmeterium ab Ecclesia per similem murum diuidatur, ergo neq. murus huiusmodi impedit, quin Sacrificia, licet ab Ecclesia per eum diuisa, remaneat adhuc Ecclesiæ Pars, vel Accessorium, & polluta Ecclesia, polluatur etiam ipsa.

6 Respondeo, concessa vtraq. antecedentis parte, negando consequentiam. disparitas autem quo ad Capellas est, quia, licet prædictus paries (per quem tamen fit aditus à reliquo Ecclesiæ corpore ad eas) quodammodo materialiter eas ab Ecclesia aliquomodo separare videatur; nihilominus moraliter eæ adhuc censentur re ipsa Ecclesiæ pars, & vnum, idemque cum eadem Ecclesia corpus tum ob rationem iam allatam, videlicet, quia formaliter ad illud idem officium deputatæ sunt, ad quod eadem ipsa Ecclesia, tum etiam quia per vnam, & eandem ipsam omnino Benedictionem, vel Cōsecrationem cum Ecclesia ipsa benedicuntur, vel consecrantur, nec propterea reputantur altera Ecclesia diuisa, quomodo altera, & diuersa Ecclesia essent, licet contigua, si non solum paries prædictus cum prædicto aditu intermedium inter vtramque esset; sed etiam per distinctam Benedictionem, vel Consecrationem benedicatæ, vel consecratæ essent, & ad eas per aliam etiam magis propriam, & principaliorē iam an, quam per prædictum alterius Ecclesiæ aditum, pateret ingressus, vt alibi etiam dicitur. Sacrificia vero per prædictum parietem etiam moraliter omnino segregata remanet ab Ecclesia ob defectū prædictæ Deputationis, & Benedictionis eiusdem cum Ecclesia, vt per se patet. Quo ad Cœmeterium verò disparitas item est, quia, licet illud vere sit quid etiam moraliter omnino separatum ab Ecclesia, nec vnum corpus cum ea conficiat, in quo non differt; sed conuenit cum Sacrificia ipsa; tamen cum etiam aliunde esse possit pollutionis capax ob specialem Deputationem, & Benedictionem, seu Consecrationem, quam habet, ita vt, etiam si Cœmeterium non esset Ecclesiæ contiguum, sed longè distitum, & remotum, adhuc esset pollutionis huius capax; vt suo loco constabit, idcirco per Sacros Canones specialiter, vt expresse habetur in *Cap. Si Ciuitas, de sent. Excom. in 6. & in Cap. vnic. de Consecrat. Eccles. vel Alt. in 6.* statutum est, vt, quando Cœmeterium est Ecclesiæ contiguum, & polluitur Ecclesia, polluatur etiam ipsum Cœmeterium, non eo quia illud sit, vt dixi,

Ecclesiæ pars; sed, ne in vilipendium veniant Ecclesiasticæ censuræ, & pœnæ, indeque magis timeantur ob effectum sic latius patentem, & se se etiam ad hoc accessorium extendentem, quod etiam optime animaduertit *Megal. l. c.* In Sacrificia autem non militat prædicta ratio, nec Canonum determinatio, vnde non valet ab vno ad aliud argumentari in dissimilibus.

7 Dices 2. ergo Sacrificia, si non vt pars, saltem vt quid Ecclesiæ accessorium, videtur esse posse Pollutionis Ecclesiasticæ capax.

8 Respondeo 1. Sacrificiam non esse Ecclesiæ accessorium formaliter; sed tantum materialiter, vt superius innui, quia Sacrificia caret ea deputatione ad Fidelium sepulturas, & ea benedictione, quæ Cœmeterium constituit ex se Pollutionis huius capax, & facit illud esse, si Ecclesiæ simul contiguum sit, Ecclesiæ formaliter accessorium.

9 Respondeo 2. etiam si daremus Sacrificiam esse Ecclesiæ accessorium, adhuc non valere in ea argumentum de Cœmeterio; quia Sacri Canones hoc de Cœmeterio tantum; non de alijs locis Ecclesiæ contiguis decreuerunt.

10 Dices 3. ex *Gratiano in Cap. Quisquis inuentus*, Sacrilegium committitur, si quis infregerit Ecclesiam, vel triginta Ecclesiasticos passus, qui in circuitu Ecclesiæ fuerint, vel domos, quæ intra prædictos passus fuerint, aliquid inde diripiendo, vel auferendo, ergo saltem si Sacrificia fuerit intra triginta prædictos passus Ecclesiasticos, poterit in eorum ratione loci committi Sacrilegium, ac proinde erit tunc locus Pollutionis Ecclesiasticæ capax, cuius opinionis videtur esse *Decian. Tract. Crim. l. 6. c. 24. num. 33.*

11 Respondeo ibi sermonem esse non de peccato; sed de pœna in foro fori infligenda, ita vt fures illi puniendi sint veluti Sacrilegi, licet in foro poli ij sacrilegi nequaquam iudicandi sint, cum tunc Sacrificia non sit locus quo ad hunc effectum sacer; sed tantum quo ad effectum Immunitatis Ecclesiasticæ, quæ non solum locis proprie sacris; sed etiam eorum finibus concessa est, vt patet ex *L. præfenti, §. 1. c. de ijs, qui ad Eccles. confug. & docet Megal. l. c. prædict. num. 11. vers. Nec obstat.*

12 Colligo, si fiat Sacrificia, vbi prius fuit Capella Ecclesiæ, non esse amplius Pollutionis Ecclesiasticæ capace, quia non est amplius locus ille Ecclesiæ pars, nec est Diuinis vibus, aut Fidelium sepulturis deputatus, quod necessario requiritur ad locum quemcumq. Pollutionis Ecclesiasticæ capace facientem, vt sapius superius dictum fuit.

CAPVT XXIX.

An Campanile Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.

S V M M A R I V M.

Quid per Campanilis vocam significetur, num. 1.
Campanæ, & Nolæ nomen, vnde sumptum, ibid.
Campana quomodo à Latinis Scriptoribus appellentur, ibid.
Campanarum vsus in Templis à quoniam indutus, ibid.
Campanis ad plura significanda utebantur Romani, alijsque populi in profanis, num. 2.
Campanarum multiplex vsus etiam in sacris apud Christianos, ibid.
Campanilia alia ad vsum Sacrum, alia ad profanum sunt; sed de primis hic sermo est, ibid.
Cur de Campanili à multis dubitari soleat, num. 3.
Campanile non est prædictæ Pollutionis capax, num. 4.
Etiam si sit supra ipsam Ecclesiam, vel Capellas, & intra Ecclesiam pendeant Campanarum funes, per quos eæ pulsentur, num. 5.

1 Aduerto 1. per Campanile hic significari Locum editum, in quo Campanæ poni, & pulsari solent, quod etiam ab alijs Turris Campanaria, seu Cymbalorum vocari solet, & eleganter; sed subobscurè à *Plinio l. 36. c. 13.* describitur his verbis. *Pyramides ita fastigiata, vt in summo Orbis aeneus, & petasus vnus omnibus sit impositus, ex quo pendent excepta catenis tintinnabula, quæ longè sonitus referant*: per Campanas autem intelligi Vasa illa ænea, quæ à Latinis Scriptoribus etiam ante Christi aduentum *Æra, Pelus, Lebetes, & Tintinnabula* dicebantur, sumptis modo ab illarum materia, & metallorum diuersitate, modo à forma, & figurarum varietate, modo etiam à sono, & effectuum multiplicitate nominibus, vt erudite obseruarunt *Magius de Tintinnab. & Rocca de Campani* quorum vsus in Sacris Templis à *Sabiniano*, seu secundum alios *Sauiniano*, Pontifice institutum docent *Polydor. de re. inuent. l. 6. c. 12. & Panuin. in Hist. Sum. Pontif.* Licet Auctores alij sese omnes *S. Paulinum Nolanum Episcopum in Campania Campanarum Auctorem* fuisse referant, indeque maiores Campanas à Campaniæ Prouincia, minores autem *Nolas à Nolæ Ciuitate* nomen suum sortitas esse doceant, ita *Vualast.*

de reb. Eccles. s. 5. Duran. de ritib. Eccles. l. 1. Durand. in Ration. Diu. Offic. l. 1. c. 4. nu. 1. Io. Bapt. Rub. in Nou. Raz. Diu. Offic. l. 1. cap. 5. Rhodig. Antiq. lib. 19. c. 11. Job. Coron. de Sax. Templ. p. 1. c. 74. qui vtramque sententiam conciliat, nec improbabiler.

2. Aduerto 2. sicuti antiquitus apud Romanos, & alias etiam Gentes erat ad plura significanda; vnde Campanæ pluribus in locis propterea collocabantur, modo in Thermis, seu Balneis, vt introeundi, vel exeundi tempus indicaretur, ex *Martial. l. 14. Epigr.*

Redde pilam, sonat es Thermarum, ludere pergis?

Virgine vis sola lotus abire domum? modo publico alio in loco populi ad vndinas conuocandi gratia, ex *Plutarch. l. 4. Sympos. p. 9. 4. & Straban. l. 14. Geograph.* modo in Palatijs ipsis Principum, vel Magnatum, vt Serui, vel Mancipia ad statas actiones congregarentur, modo alibi ad alia, sed præcipuè ad Horologiorum Horas publice denotandas, ad Magistratus, Ciues, & huiusmodi cœtus conuocandos, quorum plura etiam nū in vsu sunt; ita quoque Campanarum vsus in sacris non solum Gentilium, & Hebræorū, vt colligitur ex *Lucian. de Syria Dea, Polyd. de Dijs Gent. Robortel. in Act. Aug. l. 3. c. 90. Ioseph. Hebr. Antiq. l. 8. & 11.* sed etiam Christianorum, maxime postquam Christianæ Reip. à Constantino pax reddita fuit, multiplicem fuisse, & adhuc esse, vt patet ex duobus illis Versibus Leoninis à *Gloss. in Cap. Quia cunctos, de offic. Custod. in Extrau. l. 1.* allatis, in quibus Campana sic de se ipsa loquitur.

Laudo Deum verum, Plebem poco, congrego Clerum,

Defunctos ploro, Pestem fugo, Festa decoro.

Ex quibus omnibus constat Campanilia alia esse ad vsum sacrum, alia ad profanum; de quorum vltimis nullus hic sermo est, quia certum est ea esse omnino profana, cum in locis etiam omnino profanis esse soleant.

3. Aduerto 3. cum Campanilia ad vsum Sacrum Ecclesiæ sæpe contigua sint, & ad ea per Ecclesiam aditus pateat, nec non conuocandis ad Diuina Officia Populis inferuiant, ita vt Diuinis quodammodo vibus deputata videantur, propterea ab Auctoribus multis quæri, num Campanilia prædicta ita sint locus sacer, vt commissa v. g. in ijs fornicatio sacrilegium dicatur, & ita polluatur, vt reconciliatione indigeat, pro vt videre est apud eos, quos *seq. num.* referemus.

4. Dico Campanile non esse Pollutionis Ecclesiasticæ capax, quia est extra internum Ecclesiæ

Ecclesiae ambitum eo prorsus modo, quo Sacristia ex dictis *Cap. preced.* ita *Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 15. num. 30. cum Soto, Nauar. Angles, Manuel. Lud. Lopez, Graff. Vega, & Camedo* apud ipsum, *Henriq. l. 5. de Penit. c. 6. n. 5. ad marginem lit. H. Fagund. in 1. Eccles. praecept. l. 3. c. 14. nu. 41. Barbof. de Offic. & Potest. Episc. Alleg. 28. num. 45. Pont. de Matrim. l. 10. c. 10. nu. 3. Mazuchet. de Cas. Reserv. disp. 2. c. 6. n. 79. Jordan. var. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 85. Fran. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 13. nu. 101. Caffin. in Mystag. Regul. Catech. tit. 7. n. 14. Dian. p. 2. tr. 4. resol. 166. contra Zerol. in prax. Penit. c. 12. q. 27.*

5 Colligo, etiam si Campanile fundatum sit supra Ecclesiae ipsius tectum, seu supra illius columnas, aut capellas, ita ut Campanarum etiam funes in Ecclesiam pendeant, & subter tectum videantur; nihilominus, quo ad eam partem Campanilis, quae est supra primum Ecclesiae tectum, adhuc standum esse in praedicta nostra conclusione, pro ut diximus de intertecto; quo ad eam vero partem, quae subter praedictum Ecclesiae tectum est, in qua funes pendent, & per quos Campanae pulsantur, cum haec vere sit Ecclesiae pars, idem dicendum esse, quod de reliquis Ecclesiae partibus.

CAPVT XXX.

An Ecclesiarum Camerae, seu Cellae Ecclesiasticae Pollutionis capaces sint.

S V M M A R I V M.

Camera, seu Cella adhaerentes Ecclesiae, si non sint Diuinis vsibus, aut Sepulchris Fidelium deputatae, licet ad eas per Ecclesiam aditus sit, non sunt Pollutionis Ecclesiasticae capaces, num. 1.

Idem multo magis dicendum est de Septis, Claustris, Conclauibus, & similibus locis, licet intra Ecclesiae Clausuram sint, num. 2.

Camera, seu Cella inter vnam, & aliam Ecclesiae Capellam cur non videantur Ecclesiae partes, num. 3.

Praedicta Camera, seu Cella non sunt Pollutionis Ecclesiasticae capaces, num. 4.

Quomodo differant ab Ecclesiae Andronibus, vulgo Anditi, qui censentur aliquando Ecclesiae pars, & Pollutionis Ecclesiasticae capaces, num. 5. remiss.

1 Aduerto 1. sermonem hic non esse de Cameris; seu Cellis Ecclesiae adhaerentibus, aut etiam Ecclesiarum, vel Capellarum fornicis, seu tecto inherentibus, & proinde, extra Ecclesiae corpus positis, licet ad eas per Ecclesiam aditus esset: certum enim est de his idipsum omnino dicendum esse, quod iam de Sacristia, & Campanili dictum fuit, cum eadem militet vbique ratio, & iidem, quos ibi retulimus, auctores idem asserant de praedictis Cameris, seu Cellis, quod de Sacristia, & Campanili tradunt.

2 Aduerto 2. multo minus hic a nobis agi de Ecclesiarum Septis, Claustris, Conclauibus, & similibus Ecclesiasticae Clausurae locis (nisi forte ibidem Fidelium Sepulturae essent) ob illam eandem rationem, quam etiam supra diximus c. 2. n. 4. 5. & 6.

3 Aduerto 3. dubium hic tantum esse posse, de Cameris, seu Cellis quibusdam, quae aliquando mediae sunt inter vnam, & alteram Capellam, per quas quidem transitus patet ad praedictas Capellas; sed non tam Ecclesiae partes, quam Ecclesiasticorum instrumentorum receptacula videri possunt.

4 Dico praedictas Camerae, seu Cellas, cum separatae sint ab Ecclesia per murum eas ab illa diuidentem, nec ex se sint loca Diuinis Officijs, aut corporibus sepeliendis deputata, etiam si ad eas per Ecclesiam, & per eas etiam ad Capellas transitus pateat, non videri mihi Pollutionis Ecclesiasticae capaces, licet in terminis dubitationem hanc nondum ab aliquo tactam viderim.

5 Colligo, licet praedictae Camerae, seu Cellae inter vnam, & aliam Capellam positae, quodammodo non differant ab Andronibus, vulgo Anditi, per quos connectitur, & continuatur aliqua Capella cum reliquo Ecclesiae corpore, ac proinde, ut isti censentur Pollutionis Ecclesiasticae capaces, & pars Ecclesiae, ita etiam praedictae Camerae, seu Cellae pollui posse videantur; nihilominus verò multum discriminis esse inter illos, & istas, ut abunde patebit, cum de Andronibus praedictis inferius sermo erit.

CAPVT XXXI.

An Ecclesiarum Vestibula, & Ostia Ecclesiasticae Pollutionis capaces sint.

S V M M A R I V M.

Vestibulum Latine; Graece autem Propylaum, quid sit, num. 1.

Vesti-

Vestibulum vnde dictum sit. *ibid.*

Vestibuli nomine quid hic veniat. *ibid.*

Ratio dubitandi, num Vestibulum Ecclesiae sit Ecclesiasticae Pollutionis capax, triplex asseritur. *ibid.*

Prohibita fieri in Ecclesia censentur etiam prohibita fieri in Atrio, vel Porticu Ecclesiae. *ibidem.*

Ecclesia Vestibulum aliquando Ecclesiae nomine dictum est. *ibid.*

Ostium domus aliquando venire potest nomine domus, & Ostium Ecclesiae nomine ipsiusmet Ecclesiae, num. 2.

Ostium Ecclesiae Ecclesiastica Immunitate gaudet. *ibid.*

Ostium Ecclesiae cur videatur esse intra Ecclesiam. *ibid.*

Ecclesiae Ianua Iani bifrontis binas facies quomodo habere dicatur, num. 3.

Ianuae partes, interior videlicet, exterior, & media expenduntur. *ibid.*

Qui est in Ianua Ecclesiae, non omnino; sed partim intra, & partim extra illam esse dicitur. *ibid.*

Ecclesiae Vestibula, nec non Ostia ipsa regulariter non sunt Ecclesiasticae Pollutionis capacia, num. 4.

Casus mixtus in odiosis, & paenalibus non continetur sub simplicibus. *ibid.*

Ostium venit nomine domus in fauorabilibus tantum; non autem in odiosis, num. 5.

Delictum in Ostio Ecclesiae commissum non dicitur commissum in Ecclesia. *ibid.*

Ostium Ecclesiae est de Ecclesia; sed non est in Ecclesia. *ibid.*

Paenalia, & odiosa verè, & proprie sunt intelligenda. *ibid.*

Quomodo Ecclesiae Ostium quasi diuidi, & secari possit in partes, quarum altera intra, altera extra Ecclesiam reputetur, num. 6.

Difficile valde est cognoscere, num delictum in Ostio commissum, fuerit in medio, vel in altera Ostij parte, num. 7.

Etiam si praedicta cognitio haberi posset, cur adhuc delictum in Ostio Ecclesiae commissum, censi debeat commissum extra illam, nu. 8.

Paena certa pro delicto dubio imponenda non est. *ibidem.*

Quid dicendum esset, si Ostium Ecclesiae foribus clauderetur, & delictum intra fores; sed tamen in Ostio commissum fuisset, num. 9. & 10.

Quid si fores, vel valuae essent in medio Ostij positae, & delictum intra, vel extra illas perpetratum esset, num. 11. & 12.

An fores, vel valuae Ostij verè, & proprie diuidant, vel tantum arceant, & impediunt aditum. *ibid.*

Quanam, & quandonam aequiueant parietibus diuidenti Ecclesiam a non Ecclesia, num. 13.

& 14.

Si Ostium Ecclesiae respiciat Caemeterium contiguum, an delictum in eo ostio commissum polluat saltem, & solum Caemeterium ipsum. num. 15.

1 Aduerto 1. Vestibulum, quod à Graecis Propylaum appellatur, esse ex *Gell. l. 16. c. 5. & Grapaldo de partibus Aedium l. 1. locum ante Ianuam domus vacuum, in quo Statio erat saluatorum; vnde Panormit. in Cap. 1. de decim. col. 2. vers. Nonum, Templi Vestibulum interpretatur Porticu, vel Aedificium Templo contiguum, appellaturque Vestibulum ait, quia ibi vestiebantur egredientes, vel ingredientes in Templum, secundum eorum consuetudinem. Tam Atrium ergo Templi, quam ipsae Atrij partes, nimirum Porticus, & Cauadium, quod locus est sub dio vacuus, cinctus vndique Porticibus, quasi Cauum aedium, hic Vestibuli nomine accipiuntur. Ratio autem dubitandi, num praedicta Templorum Vestibula Ecclesiasticae Pollutionis capacia sint, nec ne, esse potuit primo, quia Atrium à *Vitruvio l. 6 Grapaldo, & Gell. ll. cc. Varron. de Ling. Lat. l. 1. & alijs primus intra aedem aditus vocatur, ac proinde Atrium Templi intra Templum videri potest: secundo, quia ex *tex. in Cap. Sicut antiquitus, Cap. Siquis in atrio, & Cap. Quisquis, 17. q. 4. Cap. Nulla, & ibi Gloss. 12. q. 1. l. Cetera, §. hoc Senatusconsultum, ff. de legat. 1. Prohibitum fieri in Ecclesia, censetur etiam prohibitum fieri in atrio, vel porticu Ecclesiae: & tertio, quia licet ante Clodouei Francorum Regis tempora in Ecclesiae Vestibulo Baptisteria semper fuerint, ut satis probabiliter asseruit *Iosephus Vicecomes Obseruat. Ecclesiast. vol. 1. l. 1. c. 6. & Tobias Corona de Sacris Templis p. 1. c. 46. tamen Amphilo-chius de Vita S. Basil. Io. Chrysost. Epist. ad Innocent. Pap. M. Gazensis Diaconus ad Arcad. Imperat. Victor Vicensis l. 3. de Persecut. Vandal. & alij apud eundem Vicecom. l. c. cum Baptismatis in Ecclesia traditi meminerint, proinde Ecclesiae Vestibulum Ecclesiae nomine compellasse censetur.****

2 Aduerto 2. multo maiorem dubitandi causam de Ecclesiae Ostio inde haberi, quod, sicuti appellatione domus Ostia etiam continentur, ex *L. Si aqua ductum, ff. de contrah. empr. & notat Vincent. de Franchis decis. 402. num. 11. Sperellus decis. 60. nu. 38. & Dian. p. 6. tr. 1. resol. 3. vers. Sed iste Auctor, in fin. ita etiam appellatione Ecclesiae Ostium illius contineri videtur,*

videtur, & propterea illud Ecclesiasticæ Immunitatis priuilegio gaudere tradunt communiter DD. apud *Peregrin. de Immunit. Eccles. c. 4. num. 18. Farinac. de Immunit. Eccles. c. 17. num. 279. Castropal. tom. 2. tr. 11. disp. vnic. pun. 6. nu. 9. & Dian. l. c.* Immo, cum Ostium sit intra concauum ipsius parietis Ecclesiæ, videtur esse omnino intra spatium eius, vt bene aduertit *Suar. tom. 1. de Relig. tr. 2. l. 3. c. 9. num. 8.*

3 Aduerto 3. cum in ipsa Ecclesiæ Ianua Iani bifrontis ipsius binas quadammodo facies animaduertere possimus, quarum alia extrorsum; alia vero introrsum respiciat: illa Fores; ista Valuas tueatur, & vtraq; vacuum ipsum, seu hiansem Ianuæ inanitatem, quæ inter exteriorem Forium, & interiorem Valuarum lineam est, quæque ab alijs Lumen Ostij dicitur, in se complectatur, certum quidem esse, quod Vacuum illud, vt potè inter prædictas Ostij facies, seu lineas positum, sit verè in Ostio, seu muro Ecclesiæ; sed inde necessario non inferri, quod illud sit in ipsa Ecclesia, cum quàm prædictum vacuū sit in medio inter exteriorem, & interiorem Ianuæ partem, non omnino in Ecclesia, nec omnino extra Ecclesiam; sed potius partim extra, & partim intra illam esse videtur, vt dixit *Gloss. sing. in Cap. Cum Sanctam, in vers. Vir ergo, de Pœnit. dist. 2.*

4 Dico Ecclesiarum Vestibula, atque Ostia ipsa regulariter non esse Pollutionis Ecclesiasticæ capacia, quia nihil horum proprie est in Ecclesia, cum non sit intra illius ambitum internum; sed vel absolute est extra Ecclesiam, qualia sunt Vestibula ante Ostium Ecclesiæ, vel ad summum partim extra, & partim intra illam est, ac proinde in casu mixto, qui in odiosis, & pœnalibus, qualis ex dictis est Ecclesiæ Pollutio, non continetur sub simplicibus, ex *Bart. & alijs in L. 2. ff. de verbor. obligat. & maximè ex Beroo Consil. 177. vol. 3. & Vincent. de Franch. l. c. quorū vterque obiectis omnibus subtilissime respondet. vnde in terminis nostris de Sacrilega Ecclesiæ Pollutione conclusionem nostram tradunt *Sanch. l. 9. de Matrim. disp. 15. num. 28. Rodr. Imola, Sylu. Dominic. Angel. Tabien. Armil. apud eundem, Fagund. in 1. Eccl. præcep. l. 3. c. 14. nu. 41. Graff. decis. Aur. l. 2. c. 48. nu. 11. Gambarup. de Cas. Reser. cas. 6. num. 5. Gemin. in Cap. vnic. de Consecrat. Eccles. vel Alt. in 6. Barbol. de offic. & Potest. Episc. Alleg. 28. nu. 20. Dian. p. 1. tr. 7. resol. 20. Iordam. var. Elucubr. l. 5. tit. 12. nu. 90. tom. 1. vbi testatur de communi Mazuchel. de Cas. Reser. disp. 2. c. 6. diff. 5. n. 50. in fin. Cassin. tit. 7. num. 15. & Fr. de Lugo, de**

Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 13. num. 102. cur autem in conclusione dixerim, regulariter, patebit ex inferius dicendis num. 15.

5 Ad illud ergo, quod num. 2. dicebatur, respondeo appellatione Domus contineri Ostium in fauorabilibus; secus vero in odiosis, seu pœnalibus, ita *Berous, & Franc. ll. cc. vnde Statutum puniens insultatē in Domo non comprehendit illum, qui insultauit aliquem in Ostio domus, ex Bart. in L. 1. §. hoc interdictum, ff. de cloac. Bald. in L. Gallus, §. ille casus, in vlt. col. ff. de lib. & posth. Alexand. in L. Pleriq. ff. de in ius vocan. Ias. ibi, & alijs, ita vt Alber. in 2. par. Statutorum, q. 208. qui ait contrariam sententiam communiter teneri, & seruari, subdat tamen, quod de stricto iuris rigore Statutum non posset extendi ad Ostium, & quod hæc opinio est verior. & consequenter, qui in ostio Ecclesiæ delictum commisit, non dicitur illud in Ecclesia commisisse; quia, licet ostium sit de Ecclesia, non tamen est in Ecclesia ad tax. in L. 1. §. in publico flumine, ff. de flumin. & sic decisum fuisse in Regno Siciliæ constat ex *decis. 22. Garfia. Mastrill. nu. 6. nec idcirco excommunicatio lata in aliquibus Dicecesibus contra percutientes in Ecclesia afficit percutientem in ostio ipsius Ecclesiæ, vt bene infert Naldus V. delictum, num. 5. in fin. pœnalia enim, & odiosa vere, & proprie sunt intelligenda ex Cap. Odiā, Cap. in pœnis, de re iudic. in 6. L. Cum quidam, ff. de Lib. & Posth. & similibus.**

6 Dices 1. ex *Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 4. vers. Quinto violatur*, spatium illud medium inter extrema Ianuæ, de quo hic sermo est, absque dubio ita quasi diuidi potest, & secari in medio, vt quo ad dimidium eius spatij pertineat ad partem extra Ecclesiam; sed quo ad aliud dimidium pertineat ad alteram illā partem; quæ respicit intra Ecclesiam, & quā attingunt valuæ ipsæ, ergo prædictum spatiū, quo ad partem hanc, quæ Ecclesiæ propinquior est, verè intra ipsam Ecclesiam esse, & Ecclesiasticæ Pollutionis inde capax ceteri debet, quod etiam à *Mazuchello l. c.*, & ab alijs approbatur.

7 Respondeo 1. cum ex vna parte in moralibus, quantum fieri potest, tollendæ sint ambiguitates; ex altera vero valde difficile sit cognoscere, num delictum Ecclesiæ pollutionis in exteriore, vel in interiore, vel etiam in media ipsa Ostij parte perpetratum fuerit, propterea prædictam ostij diuisionem, vt fortasse non semper vsuuenire potest, ita ferè semper nouarum mihi ambiguitatum matrem videri.

8 Respondeo 2. dato etiam, quod semper prædicta spatij illius diuisio fieri, & pars, in qua actio ipsa Ecclesiæ pollutiua euenit, facile cognosci possit; cum de facto tamen vna pars ab alia vere, & re ipsa diuisa non sit, nisi forte mente, vel oculis, idcirco nullam de facto partem talis spatij vere dici posse intra Ecclesiam; sed adhuc esse ambiguum, & consequenter eam omnem in his odiosis materijs extra Ecclesiam ceteri; ne (si contra fiat) pro delicto dubio pœna certa imponatur.

9 Dices 2. Ostium Ecclesiæ, licet communiter valuis occludatur; tamen aliquando foribus occludi potest, ergo tunc saltem Ecclesiæ ostium erit intra Ecclesiam, quia erit intra Ecclesiæ clausuram, seu intra fores, quæ parietis instar locum intra Ecclesiam à loco extra illam distinguunt, ac separant.

10 Respondeo negando consequentiam: erit quidem intra fores; sed erit adhuc locus ambiguus, ac proinde (cum simus in odiosis) extra Ecclesiam erit, vt iam diximus.

11 Dices 3. si valuæ, aut fores figerentur in medio Ostij, tunc vere Ostium diuisum, re ipsa esset, ergo tunc saltem pars Ostij interior esset intra Ecclesiam, & consequenter Ecclesiasticæ Pollutionis capax.

12 Respondeo Ecclesiam in tali casu proprie non separari à loco extra Ecclesiam per prædictas valuas, aut fores in medio Ostij positas; sed per ipsum parietem intermedium vere, & proprie diuidentem Ecclesiam à non Ecclesia, vt colligitur ex *Textu, & Glossa Cap. vnic. de Consecrat. Eccles. in 6. & infra adhuc clarius explicabitur*, quamobrem, cum illud ostium sit intra concauum prædicti parietis diuidentis, & separantis locum proprie Sacrum à non proprie Sacro, ac proinde sit quid mixtum ex vtroque, propterea in odiosis venire non debet nomine loci simpliciter sacri, vt supra diximus, siue prædictum ostium claudatur valuis, siue foribus, siue vtrisque, siue nullis; istæ enim vere, & proprie non diuident, i. non faciunt ex vno duo loca; sed tantum pro tempore arcēt, seu impediunt aditum, seu transitum ab vna parte ad aliam; vnde istæ partes hinc, & inde siue sint vnus, & idem locus, siue diuersus, seu etiam quid mixtum, ita remanent, vt erant, antequam prædictus aditus, seu transitus ab altera ad alteram impediretur.

13 Dices 4. Valuæ, seu Fores Ostij æquivalent parieti diuidenti Ecclesiam à non Ecclesia, supra enim innuimus posse vnum locum ab alio separari etiam tabulato; sepe, & similibus, ergo ea pars, quæ erit intra illas, erit etiam intra Ecclesiam; quæ vero extra illas,

extra Ecclesiam quoque reputanda erit. 14 Respondeo, licet tabulæ, seps, immo etiam lintea ipsa cerata, si sint fixa, & immobilia, nonnunquam instar parietis habeantur; tamen aliquando, si ea non sint fixa, & immobilia, parietis fixo minime æquiparari, vt bene docuit *Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 15. num. 34. & Fagund. in 2. Eccles. præcep. l. 4. c. 4. num. 35.* in dato autem casu puto prædictas fores, seu valuas ob prædictam causam non æquiparari parietis proprie, & vere diuidenti Ecclesiam à non Ecclesia; sed solum æquiparari posse parietis cuiuspiam, qui aliquando, in ordine tantum ad impediendum hic, & nunc aditum, seu prospectum ab vna parte in aliam, fieret, vt melius alibi constabit.

15 Colligo, vt ostium in muro diuidente locum sacrum à non sacro, cum sit quid mixtum ex sacro, & non sacro, non venit in odiosis nomine loci sacri, sed profani, pro vt nec ostium domus venit in odiosis nomine domus, ex iam dictis, ita ostium Ecclesiæ, si respiciat Cæmeterium contiguum, cum tunc tale ostium sit quid mixtum ex vtroque Ecclesiæ, & Cæmeterij loco, venire non debere in odiosis nomine Ecclesiæ; sed Cæmeterij potius (magis enim odiosum est Ecclesiam pollui, quam Cæmeterium) ac proinde per actionem Ecclesiæ pollutiua in prædicto ostio factam, si aliqua pars pollui debet ex his, ex quibus tale mixtum componitur, certe tunc non Ecclesiam; sed tantum Cæmeterium contiguum pollui debere, & ita in terminis nostris tradit expresse *Sanch. l. c. num. 26. & 28. Fagund. l. c. num. 34. cum Rodriq. Sylu. Angel. Tabien. Armil. & Dominic. ibid. citatis.*

CAPVT XXXII.

An Ecclesiarum Fenestræ, & Scaphæ
(vulgo Nicchi, vel Nicchie)
Ecclesiasticæ Pollutionis
capaces sint.

V M M A R I V M.

Fenestræ quomodo cum Ostijs conueniant, & ab eisdem differant, num. 1.

Loca illa, quæ Italice Nicchi, vel Nicchie dicuntur, breuiter describuntur, num. 2.

Cur prædicta loca vocentur Scaphæ, ibid.

Eadem etiam ab alijs Aedicula, & Loculamenta nominantur, ibid.

Scaphæ in quo conueniant, & differant à Fenestris, num. 3.

Fenestra Ecclesiarum non veniunt in odiosis nomine Ecclesiæ, nec ex hoc capite Pollutionis Ecclesiasticæ capaces sunt, num. 5.

Scapha in parietibus aperta à parte interiori Ecclesiæ sunt Ecclesiæ pars, & Pollutionis huius capaces, num. 5.

Quandonam spatium, seu vacuum in parietibus Ecclesiæ sit quid mixtum ex utroque loco intra, & extra Ecclesiam, & quando non, num. 6.

Utrum, si quis occidatur stans super Fenestram Ecclesiæ respicientem in Cœmeterium contiguum, polluatur Ecclesia, vel Cœmeterium, vel utrumque, vel neutrum, nu. 7. & remiss.

Aduerto 1. ut apertionum in Ecclesiæ parietibus aliæ luminibus, ventisque admittendis, aliæ hominibus, rebusque seruiunt, per quas aditus, & exitus est in Ecclesiam, ita, quæ primi generis sunt, Fenestrarum; quæ vero secundi, Ostiorum nomine venire.

Aduerto 2. cum in apertionibus quodammodo numerari possint (quia ostia, & fenestras situ, formaque imitantur) loca illa, in pariete, vbi Idola, seu Signa, vel Tabulæ, aut Statuæ locantur, vulgo dicta *Nicchi*, seu *Nicchie*, quæ ob similitudinem à multis Scaphæ, ab alijs Aediculæ, & ab aliquibus etiam Loculamenta vocantur, vt videre est apud *Pontanum Progymnas. Latinit. vol. 3. par. 2. progym. 4. Laurent. in Amalth. V. Scapha. Felic. in Onomast. Rom. Adrian. Polit. in Dictionar. & alios* idcirco hic etiam de ijs agendum esse.

Aduerto 3. prædictas Scaphas differre à Fenestris, quo ad rem nostram, in hoc, quod Fenestræ, cū habeant ingressum, & egressum intra, & extra Ecclesiam, videntur, non secus ac ipsa Ostia, reuera esse partim intra, & partim extra Ecclesiam; Scaphæ vero, licet etiam ipsæ quodammodo intra murum, & hac in re conuenire videantur cum Fenestris; tamen, cum non habeant transitum extra murum, nec proinde vilo modo sint extra Ecclesiam, ideo non sunt quid mixtum ex loco intra Ecclesiam, & ex loco extra Ecclesiam, vt de Ostio superius dicebamus.

Dico 1. de Fenestris Ecclesiæ idipsum omnino dicendum esse, quod de Ostio eiusdem dictum fuit capite precedenti, eadem enim in omnibus ratio militare videtur, vt consideranti patere poterit; vnde re vera eas nomine Ecclesiæ non venire, & ex hoc capite Ecclesiasticæ Pollutionis incapaces censo; licet DD. omnes, quos viderim, nullum de hoc loco verbum fecerint.

Dico 2. Scaphas in interioribus Ecclesiæ

parietibus apertas mihi videri re ipsa loca intra Ecclesiam, & proinde Pollutionis Ecclesiasticæ capacia, non secus ac cæteras interni ambitus partes, pro vt clarius apparebit ex inferius dicendis de Confessionarijs.

Colligo 1. vacuum, quod est intra murum Ecclesiæ, tunc tantum censeretur quid mixtum, & non venire nomine simplicium in odiosis, quando spectat, & pertinet partim ad locum extra Ecclesiam, & partim ad locum intra Ecclesiam, vt diximus de Ostijs, & Fenestris Ecclesiæ ad vtrumque locum spectantibus, & pertinentibus; non vero quando vacuum illud ad alteram tantummodo partem spectat, & pertinet, quale est vacuum Scapharum, quod ad Ecclesiam tantum pertinet, & pariete adhuc fixo vere diuiditur, & omnino seiungitur à loco extra Ecclesiam.

Colligo 2. de eo, qui super Fenestram Ecclesiæ respicientem in Cœmeterium contiguum positus occideretur, idem omnino dicendum esse, quod in eodem casu iam diximus de simili Ostio: videlicet tunc potius pollui cœmeterium, quam Ecclesiam; si tamen alterutrum tunc necessario pollui debeat, qua de re rursus sermo erit, cum de Cœmeterijs, & Ostio inter illa agemus, quò Lectorem inuitamus, quia ibi plura in hanc rem inueniet, vnde omnia decidat.

CAPVT XXXIII.

An Ecclesiarum Scalæ Pollutionis Ecclesiasticæ capaces sint.

S V M M A R I V M.

Scala vnde nomen acciperint, num. 1.

Scala extra Ecclesiam, licet Ecclesia adhæreant, nõ sunt Pollutionis Ecclesiasticæ capaces, ibid.

Scalæ intra Ecclesiam duplex est genus, & de quibusnam hic sermo sit, num. 2.

Scala omnes intra Ecclesiam posita, quo ad eam partem, quæ intra internum Ecclesiæ ambitum patet, sunt absque dubio Pollutionis Ecclesiasticæ capaces, num. 3.

Scala, per quas itur ab Ecclesia extra illam, non sunt Pollutionis Ecclesiasticæ capaces, nisi quo ad partem illam, de qua superius numero dictum est, num. 4.

Scala, per quas ab vna ad aliam eiusdem Ecclesiæ partem ascenditur, vel descenditur, esse censentur intra internum Ecclesiæ ambitum, & Pollutionis Ecclesiasticæ capaces sunt, ibid.

Capus in Scalis Ecclesiæ quomodo dicatur, capus in Ecclesia, num. 5.

1 Aduerto

Aduerto 1. *Scalæ*, quæ licet à Scandendo nomen acceperint, tamen per Gradus plures, ex quibus constant, nõ modo ascensum nobis ad superiora ædium, & ædificiorum omnium; sed etiam ad inferiora ipsa descensum exhibent, alias omnino esse extra internum Ecclesiæ ambitum, licet Ecclesiæ adhæreant; alias aliquomodo intra illum, & de istis vltimis tantum hic agendum esse, quia de alijs idipsum dicimus, quod de Ecclesiæ adhærentibus porticibus, & cæteris similibus iam diximus.

Aduerto 2. *Scalæ* ipsarum, quæ intra Ecclesiam esse dicuntur, alias aliquando esse, quæ habeant ostium ipsum tantummodo, seu ipsum aditum, aut (vt alij dicunt) ostium solum, aut etiam aliquot duntaxat gradus in Ecclesia; sed terminum, seu exitum ipsarum extra Ecclesiam, quales v. g. sunt eæ, per quas ab Ecclesia in loca profana super eiusdem Ecclesiæ tectum, vel subter pavementum peruadimus; alias vero, quæ aditum, & exitum vtrinque habeant intra eandem Ecclesiam, quales v. g. sunt eæ, per quas ab Ecclesia in Capellam aliquam, vel aliam eiusdem Ecclesiæ partem ascendimus, vel descendimus.

Aduerto 3. dubium hic non esse, quin eæ *Scalæ* partes, seu *Scalæ* gradus, qui intra internum Ecclesiæ ambitum parent; etiam si Scalæ illæ tandem exitum habeant extra Ecclesiam, sint proprie in Ecclesia, & Ecclesiasticæ Pollutionis re ipsa capaces, æq. ac aliæ omnes Ecclesiæ partes, nam in hoc nulla apparet difficultas; sed hic tantum dubitari de reliquis *Scalæ* partibus; seu gradibus, qui intra parietis ipsius vacuum potius, quam intra Ecclesiæ interioris corpus videri cuiquam possunt.

Dico *Scalæ* ipsas tantum, per quas ascenditur, vel descenditur ab vna Ecclesiæ parte ad aliam, & per quas proinde non exitur extra ipsam Ecclesiam, Pollutionis item Ecclesiasticæ capaces esse; eas autem, per quas extra ipsam Ecclesiam itur, non esse prædictæ Pollutionis capaces, nisi quo ad eam ipsarum partem, si qua forte talis fuerit, quæ re ipsa & proprie sit intra Ecclesiam, & non intra ipsos Ecclesiæ parietes tantum. patent hæc omnia ex ijs, quæ iam superius; sed præcipue *Capit. 31.* diximus, & facile colligi queunt ex traditis ab Auctoribus *ibid.* titat.

Colligo, licet *Angel. in tract. de Malefic. 5. in Scalis, num. 3.* dicat, quod capus in Scalis ipsius Ecclesiæ dicatur esse capus in Ecclesia; tamen intelligendum id esse de Ecclesia,

late sumpta, & in fauorabilibus, v. g. quo ad Immunitatis priuilegium; non verò de Ecclesia proprie, & strictè accepta, & in odiosis, prout in hac materia Pollutionis Ecclesiasticæ accipi debet ex alibi dictis.

CAPVT XXXIV.

An Mesauli, vel Andrones Ecclesiæ (vulgo *Anditi*) Ecclesiasticæ Pollutionis capaces sint.

S V M M A R I V M.

Mesauli, Mesaulæ, & Mesaulia vnde nomen acceperint, num. 1.

Idem à varijs varie describuntur, ibid.

Appellantur etiam Andrones, nec non alijs nominibus, & Italice Anditi, ibid.

Quid hic per Ecclesiæ Andrones, siue Mesaulos intelligatur, ibid.

Andrones hic à Mesaulis distinguimus, num. 2. Quomodo Mesauli à Cellis inter Capellas ipsas constitutis differant, num. 3.

Prædicti Mesauli Pollutionis Ecclesiasticæ capaces sunt, num. 4.

Parietis in hac materia quandonam diuisionem inducat, & quando non, num. 5. & 6.

Ostium non semper est quid mixtum ex diuersis, ibidem.

Angustiores quædam viæ, etiamsi subter Altaria ipsa, ab vna Capella ad aliam, seu ad Sacellum aliquod aliquanto distantius à reliquo Ecclesiæ corpore, & c. inter Mesaulos prædictos Pollutionis capaces numerari debent, num. 7.

Aduerto 1. cum per *Mesaulos*, aut *Mesaulas*, aut etiam *Mesaulia* in profanis ædificijs accipi soleant ea loca, quæ vt nomen ipsum indicat, inter duas Aulas media, vt dixit *Grapaldus de partibus ædium lib. 1.* nec non longitudine angustiora sunt, & ab alijs modo *ædium itinera*, modo *Medianæ Ianuæ*, seu *Via*, modo etiam *Andrones*, *Andria*, *Andronites*, *Andronea*, & *Andronæ*; Italice vero *Anditi* vocantur, idcirco hic item *Mesaulorum*, & *Andronum* nomine à nobis intelligi ea in Ecclesijs loca, per quæ vel ab Ecclesia extra illam, quæ loca in posterum distinctionis, & claritatis ergo hic *Andrones* tantum appellabimus, vel ab vna in aliam Ecclesiæ partem, quæ eadem de causa hic *Mesaulos* dicemus, transitus pateat.

Aduerto 2. de Andronibus, per quos videlicet

licet ab Ecclesia extra illam tendimus, nihil hic dubietatis reliquum esse posse, cum isti vere non differant ab Ostijs, ac proinde iam ex ijs, quæ iam de Ostijs Ecclesiae diximus, satis erui queat, loca omnia extra internum ipsum Ecclesiae ambitum, & consequenter etiam Andrones ipsos, qui supponuntur esse extra Ecclesiae ostia, cum non sint proprie Ecclesiae partes, nec (vt suppono) Cœmeteria sint; sed potius Ecclesiae Vestibula, vel quid mixtum, vt de Ostijs dictum est, proprie, & verè Pollutionis Ecclesiasticæ capacia non esse. vnde difficultas tantum videtur esse de Mesaulis, per quos scilicet ab vna in aliam Ecclesiae partem, ac proinde semper intra Ecclesiam, eatur.

3 Aduerto 3. Mesaulos, prout superius Cap. 30. num. 5. innuimus in hoc differre ab Ecclesiae Cellis inter vnam, & aliam Capellam. positis, vt ex hæcenus dictis facile colligi potest, quod prædictæ Cellæ, cum muris vndique circumdatæ, & domunculæ cuiusdam inftar sint, licet habeant vtrinque ostia ab vna in aliam Capellam patentia, nihilominus videntur potius loca verè ab Ecclesiae partibus diuisa, & separata, quam intra Ecclesiam, & proinde in hac odiosa, & restringenda Pollutionis Ecclesiasticæ materia non veniunt, vt ibi diximus, Ecclesiae nomine; Mesauli autem, quos loco prædicto indistin- & Andrones nominauimus, e contrario, cum non videantur loca proprie ab Ecclesiae interno ambitu separata; sed potius quasi Ostia quædam ab vna in aliam eiusdem Ecclesiae partem, qualia sunt ostia in muro inter vnam, & aliam Capellam, non nisi Ecclesiae nomine venire debent, & cum solummodo componantur ex locis, seu partibus intra Ecclesiam eandem constitutis, ita differunt etiam ab Ostijs illis Ecclesiae, per quæ extra illam transitur, vt ista omnino esse intra eandem Ecclesiam, & illius pars; illa vero extra Ecclesiam, & quid ab illa separatum in odiosis censeantur.

4 Dico prædictos Ecclesiae Mesaulos Ecclesiasticæ Pollutionis capaces esse, quia ex dictis intra Ecclesiae internum ambitum constituuntur.

5 Dices. Parietis inter vnam, & aliam Capellam eiusdem Ecclesiae inducit diuisionem inter illas, ergo ostium in tali pariete erit quid mixtum ex vtroque loco, & propterea illud iuxta prædicta Pollutionis huius capax non erit, & multo minus tales erunt Andrones ipsi inter vnam, & aliam Ecclesiae partem constituti.

6 Respondeo eum tantum parietem esse

diuisionis inductiuum in hac materia, qui medius est, vel inter locum vnum pollutionis capax, & alium non capax, vel certe inter duo loca Pollutionis quidem capacia; sed ita diuisa, vt alterum sine altero pollui possit, qualis est paries inter Ecclesiam, & Cœmeterium contiguum, & inter duo Cœmeteria ipsa, quorum vnum non est pars alterius, ac proinde in tali pariete Ostium, vere est quid mixtum ex vtroque, ac proinde ex diuersis, vt mox dicebamus; non autem parietem eum, qui partem à parte eiusdem Ecclesiae distinguit potius, quam diuidat, qualis est paries prædictus inter Capellas eiusdem Ecclesiae, in quo Ostium si sit, vel Andron inter vnam, & aliam ipsiusmet Ecclesiae partem, non erunt quid ex diuersis mixtum. & hinc constat, quid argumento responderi debeat.

7 Colligo inter Mesaulos hic, & proinde pollutionis huius capaces censerem debere angustiores illas Ecclesiae partes, seu quasi vias (intra ipsum tamen Ecclesiae ambitum) per quas aliquando à reliquo Ecclesiae corpore ad Capellam aliquam superiorem, vel inferiorem, vel etiam aliquanto distantiorum eiusdem Ecclesiae, vel ab vna Capella in aliam, vel ad similes alias Ecclesiae eiusdem partes, etiam subter Altaria ipsa transeundo, accedatur.

CAPVT XXXV.

An Confessionaria Ecclesiae Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint.

S V M M A R I V M.

Confessionaria quid sint, & quomodo aliter appellentur, num. 1.

Confessionaria varijs in locis constitui solent, ibidem.

Confessionaria intra Ecclesiam dupliciter esse possunt, num. 2.

Confessionaria in parietibus ipsis Ecclesiae constituta duplicis item generis sunt, num. 3.

Confessionaria vndecumque ab Ecclesiae ambitu; etiamsi ab eodem vndique circumdantur, fixe, & immobiliter diuisa, non sunt Pollutionis Ecclesiasticæ capacia, num. 4.

Secus dicendum est, si non vndecumque separata sint, quod multipliciter accidere potest, ibid.

Cellulae Scaturientium, aliorumque Fabrorum, quæ aliquando in Ecclesia constituuntur ad aliquod tempus, an sint Pollutionis Ecclesiasticæ capaces, ibid.

Confes-

Confessionaria in parietibus ipsis Ecclesiae constructa quandonam Pollutionis huius capacia sint, num. 5.

Velum, quod complicari, & explicari potest, seu Tabella ferreis nexa vncis complicabilibus, & similia, cur verè non diuidant, nec proprie separent, num. 6.

1 **A**duerto 1. Cellulas illas, seu ædiculas, seu Sedes, quæ ad Sacras Pœnitentium Confessiones excipiendas deputatæ sunt, & ab aliquibus Pœnitentaria; vulgo autem Confessionaria, & Confessionalia vocantur, triplici in loco constitui, vel constitui solere, vel extra Ecclesiae portas, & parietes, vel intra illos, vel etiam in parietibus ipsis. De primis nulla hic esse difficultas potest, quia, cum sint extra Ecclesiam, de ijs illud idem dicendum est; quod iam de Sacristia, Campanili, cæterisque Cameris Ecclesiae adherentibus dictum est Cap. 28. 29. & 30.

2 Aduerto 2. de Confessionarijs secundi generis tunc tantum dubitari posse, quando illa verè quidem intra Ecclesiam viderentur; sed circumquaque tamen, & etiam superne per proprium tectum, ita quasi à reliquo Ecclesiae ambitu fixe, & immobiliter separata forent, vt potius loca quædam ab ipso Ecclesiae loco (à quo eadem tamen extrinsecus vndique circumdantur,) propemodum diuisa credi possent, quam ipsius Ecclesiae partes, seu loca vere in Solo, & Spatio eiusdem Ecclesiae, & Pollutionis Ecclesiasticæ idcirco capacia; prout etiam eadem de causa de Cellulis illis, seu Domunculis dubitari potest, quæ vt plurimum ex tabulis à Statuarijs, Marmorarijs, alijsque huiusmodi Fabris, aliquando, vt ibi secretius, & commodius artes suas circa aliquod Ecclesiae ornamentum, vel ædificium exerceant, intra Ecclesiam eodem modo construuntur.

3 Aduerto 3. non minorem dubitandi occasionem videri de Confessionarijs tertij generis, de ijs nimirum, quæ in ipsis Ecclesiae parietibus constituta sunt. dupliciter enim ea rursus constitui possunt: Primo in Ecclesiae pariete, tanquam in Scapha interiorem Ecclesiae ambitum versus omnino aperta, & ab eo inseparata, seu indiuisa, pro vt in Italia communiter constitui solent, & hæc clarum est in Ecclesia censerem, & Pollutionis Ecclesiasticæ capacia esse, vt de Scaphis ipsis superius asseruimus Cap. 32. Secundo vero in Ecclesiae pariete, tanquam in Cellula, seu Domuncula ab interiori Ecclesiae ambitu tenui pariete, tabulis, linteis ceratis, aut alijs similibus fixe, & immobiliter positis vndiq.

diuisa, & separata, siue ad eam ab Ecclesia, siue aliunde aditus sit; vnde de his omnibus quid sentiam, mox subdam.

4 Dico 1. Confessionaria illa, quæ num. 2. descripsimus, non videri mihi Pollutionis Ecclesiasticæ capacia; quia, licet circumdantur vndecumque ab Ecclesia, ab ea tamen, verè omnino diuisa, & separata videntur; secus autem esset, Primo si mobilia forent, non secus ac Armaria, seu Conditoria quædam quasi viatica, & portatilia, quæ potius constitui in loco, quam proprium, & nouum sibi locum constituere dicuntur, vnde propterea proprie intra Ecclesiam, & consequenter Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sunt, vel ad aliquod tantum tempus, & non permanenter, quales sunt prædictæ Fabrorum ædiculæ in Ecclesijs, quæ vere sunt intra Ecclesiam. Secundo, si ea proprio tecto carerent, & proinde sub ipso tantum Ecclesiae tecto essent, tunc enim talium Confessionariorum Solū, & Tectū non esset diuersum ab Ecclesiae Solo, & Tecto, ac proinde talia Confessionaria non constituerent verè diuersum ab Ecclesia locum; sed in ipsomet Ecclesiae loco adhuc proprie essent, & consequenter intra Ecclesiam, & Pollutionis Ecclesiasticæ capacia.

5 Dico 2. Confessionaria num. 3. & secundo loco descripta, non videri mihi Pollutionis Ecclesiasticæ capacia, quia extra Ecclesiam esse videntur, cum ea fixa, & immobilia, parietis loco censeantur, & diuisionem ex se faciant, vt iam diximus, ita vt vna res sic diuisa duæ dicantur, & sint. Idipsum autem dico, siue de vtraque tam Confessarij, quam Pœnitentis Cellula, si vtraque sic diuisa fuerit ab Ecclesiae corpore, siue de illarum altera tantum sic ab eo diuisa, si ea tamen sic inter se etiam diuisa fuerint, inferuntur hæc omnia ex *tex. in Cap. vn. de Consecrat. in 6. Gloss. ibi, verb. Pariete, Archidiacon. Anchar. Dominico, Franco, & alijs ibid. & ex traditis à Sanch. l. 9. de Matrim. disp. 15. nu. 34. Fagund. de 1. præcept. Eccles. l. 3. c. 14. nu. 44. & l. 4. c. 4. n. 35. Persic. de Offic. Sacerd. l. 1. c. 7. dub. 9. n. 88. Fr. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 13. n. 102. in fin. & præcipue ex Pontio de Matrim. l. 10. c. 10. num. 3. nec non ex Iordan. var. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 81.*

6 Colligo ex Sanch. & Fagund. ll. cc. secus dicendum esse, si Confessionaria velo tantū, quod complicari, & explicari possent, aut etiam tabella ferreis nexa vncis complicabilibus, à reliquo Ecclesiae corpore diuiderentur, quia hæc muro, vt alibi etiam dictum est, non æquiparantur.

CAPVT XXXVI.

An Cellulæ ad Missam in Ecclesia ex
eis audiendam factæ, quas aliqui
Ecclesiæ Tribunas vocant,
Ecclesiasticæ Pollutionis
capaces sint.

S V M M A R I V M.

Tribunæ nomine quid aliquando Italice veniat,
num. 1.

Absis, siue Absida quam Ecclesiæ partem signi-
ficet. *ibid.* remiss.

Ter Tribunæ quid hic intelligamus. *ibid.*

Tribunæ Ecclesiarum ubi, & quomodo edificari
soleant, num. 2.

Tribunæ, etiamsi intra Ecclesiam promineant,
tamen vndecumque ab interiori Ecclesia
ambitu quomodo hic diuisæ supponantur,
num. 3.

Tribunæ prædictæ, si superne essent apertæ, Po-
diorum instar habendæ, de quibus alibi. *ibid.*

Tribunæ, pro vt hic à nobis accipiuntur, non
sunt Pollutionis Ecclesiasticæ capaces, nu. 4.

Ex Tribunis, licet ea sint extra Ecclesiam, cur
Missæ licite audiri possit, num. 5.

Aduerto 1. *Tribunæ* nomine hic non
intelligi partem quandam Templi for-
ma semicirculari, quam non solum *Felic. in*
Onomast. Rom. sed ante illum *Onuph. Panuinius*
in explicacione vocum quarundam Ecclesiasticarum
Absidem, vel *Absidam*, & Italice *Tribuna-*
nam appellat, de qua fusè, & eruditè agit
Heribert. Rosuueyd. in suo Onomast. ad Vit. PP.
neque etiam *Hemicyclum* illum, seu *maximam*
Ara apicem, quem *Ioseph. Laurent. in suo Ono-*
mast. Italicolat. italice *Tribunam* quoque
vocat; sed cum *Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 15.*
num. 35. *Fagund. de 1. Eccles. Præcep. l. 3. c. 14.*
num. 47. & de 2. *Præcep. l. 4. c. 4. num. 36.* & ex
Basil. Legion. de Matrim. l. 10. c. 10. num. 3. *Tri-*
bunas nomino *Cellulas quasdam*, instar *Odei*,
ad Sacrum ex eis audiendum edificatas, quales
Principibus, qui domos Ecclesijs coniunctas
habent, esse solent.

2. Aduerto 2. quamuis prædictæ *Tribunæ*
sæpe ex aduerso *Ara maximæ* edificari con-
sueuerint; nihilominus aliquando in reliquo
etiam Ecclesiæ corpore, & ab vtroque simul
latere construi, ita tamen, vt semper à parte
externa contineantur, vt *Fagund. 2. loco mox*
cit. optime animaduertit,

3. Aduerto 3. hic supponi, quod prædictæ
Tribunæ non protendantur, & emineant in-
tra internum Ecclesiæ ambitum, vel certe, si
illuc protendantur, & introrsum emineant,
vndecumque tamen ita diuisæ sint, & sepa-
ratæ ab interiori Ecclesiæ ambitu, vt Ecclesiæ
muro fixe adherentes vnum quid cum eo im-
mobiliter constituent; si enim intra Eccle-
siæ corpus eminerent, & superne saltem
apertæ essent, tunc *Podiorum*, & *Meniano-*
rum intra Ecclesiæ ambitum ædificatorum
instar haberentur, de quibus inferius age-
mus.

4. Dico Ecclesiæ *Tribunas Pollutionis Eccle-*
siasticæ capaces non esse, quia extra Eccle-
siam esse putantur, nec alioqui ad *Diuina*,
aut ad *Fidelium sepulturas* deputatæ sunt.
ita tenent præcit. *DD. Sanch. Fagund. et Pontius*,
quibus addi possunt *Pax Iordan. variar. Elu-*
cubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 80. cum Soto in 4.
dist. 33. q. vn. art. 3. concl. 3. Nauar. in sum. c. 16.
num. 34. vers. 4. & Graff. decis. Aurear. p. 1. l. 2.
c. 83. num. 10. apud ipsum.

5. Colligo, licet *Tribunæ* factæ sint ad au-
diendum Sacrum, ac proinde quodammodo
inferri videatur eas esse in Ecclesia, vt ex eis
Sacrum audiri possit; tamen, cum ad au-
diendum Sacrum solum presentia moralis
requiratur, quod ex multis; sed præcipuè ex
Gordon. tom. 2. l. 6. q. 7. c. 2. §. 3. num. 12. ve-
rum est, etiamsi Sacrum audiatur ab eo, qui
sit in *Atrio Ecclesiæ*, vel *Cæmeterio*, & c.
propterea nihil inde colligi posse contra
prædictam nostram conclusionem.

CAPVT XXXVII.

An Ecclesiarum Coronæ, Italice *Corn-*
nicioni, & *Podia*, Italice *Poggi-*
uoli, Pollutionis Ecclesia-
sticæ capaces sint.

S V M M A R I V M.

Coronæ in edificijs quid sint, num. 1.

Coronæ prædictæ dicuntur etiam vulgo *Corni-*
ces, *Cornisæ*, & *Cornigæ*, & Italice
Cornici, & *Cornicioni*. *ibid.*

Vnde sic appellantur. *ibid.*

Coronarum aliæ exteriores, aliæ interiores sunt.
num. 2.

Coronæ prædictæ ad quid sint, maxime in Tem-
plis. *ibid.*

De Coronis exterioribus nullus hic sermo est, quia
de ijs nulla hic difficultas. *ibid.*

Podia,

Podia, & *Podiola* quid sint, num. 3.

Cur à *Pede* nomen habeant, triplex ratio affer-
tur. *ibid.*

Cur *Meniana* quoque dicantur. *ibid.*

Eadem aliquando cur appellantur etiam *Pergu-*
læ, & *Exedra*. *ibid.*

Coronæ, & *Podia* prædicta Pollutionis Eccle-
siasticæ capaces sunt, n. 4.

Etiamsi ad ea non nisi ex *Scalis exterioribus*
aditus pateret, n. 5.

Aduerto 1. *Coronas* in muris ex *Vitruu.*
l. 2. Pontano Progymn. Latinit. vol. 3. p. 2.

progym. 11. & alijs esse *Porrecta*, seu *Proie-*
cta, seu etiam *Prominentias*, & tanquam

Supercilia parietum, & *Suggrundulas* arcen-
dis *stillicidijs*, quæ nonnunquam *Lorica*

testacea, *Propylæa* ab aliquibus; ab alijs

Proiecturæ, vulgo *Cornices*, *Cornisæ*, *Corn-*
nigæ, Italice autem *Cornici*, & *Cornicioni*

vocantur. Verum *Grapald. de verborum ex-*
plicatione, quæ in Libro de partib. Aed. conti-
nentur, *Coronæ*, inquit, ad ornamentum

capitis, & ad honorem bellatorum haben-
tur; in edificijs quoque ad decorem, & ca-

meris perpolitæ, & laquearibus dispositis
subiiciuntur, queis & parietes præcinguntur,

siue puræ, siue cælatæ magis placuerint.

2. Aduerto 2. ex prædictis satis aperte colligi
posse *Coronarum* alias extrorsum, alias vero

introrsum in edificijs prominere, ac proinde
Templis quoque tam exteriores, quam in-

teriores *Coronas*, vtrasque ad ornatum; sed
præterea illas ad *stillicidia* arcenda; istas ad

pulverem excutiendum, & ad Templum
ipsum circumeundum, per illius summita-

tem circuduci. de istis hic tantum sermo est,
cum de exterioribus nulla ex iam traditis

esse possit difficultas.

3. Aduerto 3. *Podia*, & per diminutionem
etiam *Podiola* hic esse loca quædam extra

parietem instar *suggesti*, vel *pulpiti* proiecta,
& mutulis suspensa, ad circumeundum, inni-

tendum, spectandum facta in *Theatris*, *Tem-*
plis, *Aedibus*, quæ à *Pede* nomen habent;

siue quia *proiectura* illa, quæ *Podium* facit,
pedis instar procedit, siue quod ad pedes

ædificiorum construi solent, siue etiam,
quia in *Podijs* *Pedibus* hæreamus. dicuntur

autem nonnunquam *Meniana* ab *Inuentore*,
Menio, qui primus hoc structuræ genus exco-

gitauit, & aliquando *Pergulæ* à *pergendo*, quæ
proinde *cancellis* cinguntur, vt per eas ince-

dentem à casu defendant, nec non denique
Exedra à *Sedium* frequentia, & sedendi com-

moditate, de quibus videri potest *Alex. ab*
Alex. Gen. l. 5. c. 11. loquimur autem hic de

Podijs tantum interioribus; pro vt diximus
etiam de *Coronis*.

4. Dico tam *Coronas*, quam *Podia* prædicta,
cum intra Ecclesiæ ambitum promineant, &

verè sint intra illius corpus, Pollutionis itent
Ecclesiasticæ capaces esse. ita expressè in

terminis ipsis *Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 15.*
num. 32. *Fagund. de 1. Eccles. præcep. l. 3. c. 14.*

num. 43. & de 2. *Eccles. præcep. l. 4. c. 4. nu. 34.*
Pesic. de præcip. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. num. 82.

& *Iordan. var. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. n. 74.*
& 75.

5. Colligo id ipsum dicendum esse, de prædi-
ctis *Coronis*, & *Podijs* intra Ecclesiam ædi-

ficatis; etiamsi ad ea non nisi ex *Scalis* extra
Ecclesiam positæ, & non ex Ecclesia ipsa,

aditus pateret, quia ea adhuc re vera sunt
intra Ecclesiæ corpus, non secus ac *Scamna*

ipsa; quæ in medio Ecclesiæ pavimento
sunt.

CAPVT XXXVIII.

An Pulpita, seu Suggesta Ecclesiæ
Pollutionis Ecclesiasticæ
capacia sint.

S V M M A R I V M.

Pulpitum quo in sensu hic accipiatur, num. 1.

Pulpitum unde dictum sit. *ibid.*

Pulpita cur appellantur etiam *Analogia*, *Am-*
bones, & *Suggesta*. *ibid.*

In *Pulpitis* antiquitus aliquando *Euangelium*
cantabatur, num. 2.

Pulpita duo cur nonnunquam in Ecclesijs fue-
rint, prout nunc sunt in *Metropolitana Me-*
diolanensi. *ibid.*

Pulpitorum variæ formæ *Sacris* *Mysterijs* ple-
nissima, num. 3.

Pulpita, seu *Suggesta* Ecclesiæ non sunt *Pollu-*
tionis *Ecclesiasticæ* capaces, num. 4.

Pulpitum quomodo ad *Diuina* *Officia* deputa-
tum sit, num. 5.

In *Pulpitis* Ecclesiæ *Interdicta*, vel *Polluta* cur
Sacra *concio* etiam publice haberi possit.

ibidem.

Aduerto 1. *Pulpitum* hic accipi pro *Lo-*
co edito, ex quo *Conciones*, seu *Le-*
ctiones *Sacræ* in Ecclesijs habentur ad popu-

lum: vnde *D. Cyprian. epist. lib. 2. epist. 5. de*
quodam *Aurelio* ordinato *Lectione*, *Placuit*,

inquit, vt ab *Officio* *Lectionis* incipiat, quia
nihil magis congruit voci, quæ *Dominum* *glorio-*

sa

sa Prædicatione confessa est, quam celebrandis Diuinis Lectionibus personare; post verba sublimia, quæ Christi Martyrium prolocuta sunt, Euangelium Christi legere, unde Martyres fiunt; ad Pulpitum post catastam venire. Rursum autem Vualafrius de rebus Ecclesiae c. 6. Pulpitum inde dictum fuisse, quod sit in Publico statutum, & alio nomine dici tum Analogium, quod in eo verbum Dei legatur, & annuncietur, tum etiam Ambonem ab ambiendo, quia intrantem ambit, & cingit, vel quia circumcingitur cancellis, ne cadat, qui in eo stat, vel quia ab Auditoribus, & gradibus ambitur, vel certe, quia Christus ambit omnes, qui custodiunt Euangelij verbum, vt possit ipse ambiri, ex Durand. in Rational. Diuin. Offic. l. 4. c. 24. nu. 17. & 18. & Tob. Coron. de Sac. Tēpl. part. 1. c. 73. Communiter autem Suggestus, vel Suggestum appellatur, quia, vt autumant aliqui, non nisi suggesta, vel congesta, & ante digesta materia ibi proferenda est, vel saltem quia populo ibidem suggerendum est, quod in rem eius esse possit.

2 Aduerto 2. quia antiquitus in Pulpitis Euangelium cantabatur solemnioribus in Missis, ex Cassiod. Tripartit. l. 1. c. 4. & Socrat. l. 6. c. 5. idcirco duo fuisse in Ecclesijs Pulpita, alterum pro Prædicatione; alterum vero pro Euangelio, vti adhuc in multis Ecclesijs videre est, & præcipue in Metropolitana Mediolanensi iuxta Instructiones D. Caroli lib. 1. Instruct. par. 4. A. E. Eccles. Mediolanen.

3 Aduerto 3. Pulpitorum formam aliam, atque aliam esse solere: modo enim Vasis instar est, & Scientiæ plenitudinem significat: modo dimidiæ Nautis imaginem præ se fert, & S. Petri Nauiculam repræsentat: modo semicirculum figurat, & cæli, vnde Deus vocem suam nobis intonat, imaginem exprimit: modo se se sub Cathedræ forma nobis offert, & Euangelicæ Doctrinæ grauitatem, atque auctoritatem præmonstrat.

4 Dico Pulpita, seu Suggesta Ecclesiæ Pollutionis Ecclesiasticæ capacia esse, quia intra ipsiusmet Ecclesiæ corpus, & illius partes sunt: ita Jordan. d. var. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 76. qui vnus omnium DD. quos viderim, de his in hanc rem agit.

5 Colligo, licet Pulpita ex se præcisè non videantur Diuinis Officijs deputata, ac proinde etiam in Interdictæ, vel Pollutæ Ecclesiæ Pulpitis concio sacra publicè haberi possit, vt inferius suo loco dicemus; tamen ea esse Pollutionis capacia, hoc est, ea per actiones Ecclesiæ Pollutiuas in ijs factas pollui cum tota Ecclesia, quia illa vere sunt intra corpus Ecclesiæ, nec ab eo diuiduntur; vnde eo ipso,

quod totum ipsam localis Ecclesiæ corpus ad Diuina deputatum est, omnes etiam Ecclesiæ partes, omniaque illius corporis membra, tanquam loca à prædicto loco non separata, sufficienter Diuinis vsibus deputata censentur, adeo vt singula vna cum reliquo Ecclesiæ corpore vnus, & eiusdem Pollutionis Ecclesiasticæ capacia haberi, & consequenter non minus per Pollutionem totius corporis vnumquodque membrum, quam per vniuscuiusque membri pollutionem totum corpus, & singulæ corporis partes simul pollui debeant. Quod autem in Pulpitis Ecclesiæ Interdictæ, vel Pollutæ publicè concio haberi possit, id non oritur ex eo, quod Pulpitorum locus non sit intra ipsummet Ecclesiæ corpus, & proinde ille sit Pollutionis Ecclesiasticæ incapax; sed quia, cum concio non sit inter Diuina Officia, quæ in Ecclesia Interdicta, vel Polluta prohibentur, propterea non modo in Pulpitis; sed etiam in reliquo Ecclesiæ corpore ea semper haberi potest, vt alibi patebit.

CAPVT XXXIX.

An locus Organorum, & Odeæ Ecclesiæ Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint.

S V M M A R I V M.

Organum generalissime sumptum quid sit, nu. 1. Organa specialiter dicuntur omnia Musica vasa. ibidem.

Organa specialissime, & propriè ex communi consuetudine appellantur ea, quæ follibus inflantur. ibidem.

Organa prædicta Græce vocantur Pneumatica, Latine Spiritalia. ibidem.

Organarij, & Organista, vel Organici vnde dicuntur. ibidem.

Odeæ in Ecclesijs quid sint, & quomodo Italice nuncupentur, num. 2.

Organorum loca, & Odeæ, si sint intra ipsum Ecclesiæ spatium, eisdemque parietibus interclusa, absque dubio Pollutionis huius capacia sunt, num. 3.

De quibusnam Organorum locis, & Odeis quaestio hic sit. ibidem.

Prædicta omnia Organorum loca, & Musicorum Odeæ Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sunt, num. 4.

Organorum sonus est veluti cantus quidam, & Diuini cultus pars. ibidem.

Locus

Locus subter, vel supra prædicta loca si sit ab Ecclesia Solo, parietibus, & deputatione seiunctus, Pollutionis prædictæ capax non est, num. 5.

1 Aduerto 1. quamuis Græcum Organum nomen generaliter acceptum idem sit, quod Latine Instrumentum, peculiari-ter autem per excellentiam Vasa omnia musica significet ex Quintilian. l. 9. c. 4. nihilominus iam ex communi consuetudine factum esse, sicuti tradit D. Amalar. Treueren. de Offic. Missæ c. 3. vt Organa propriè dicantur ea, quæ inflantur follibus, quibus Deo laudes in Ecclesijs canimus, & quæ ex spiritus impulsione Græce Organa Pneumatica, & Latine Spiritalia nuncupat ex Vitruu. l. 1. c. 1. Grapaldus de part. adium, in explicat. verb. Organa, vnde etiam Organarios, & Organistas deducit, quorum postremos alij Organicos rectius nominant cum Lucret. l. 2.

2 Aduerto 2. Odeæ in Ecclesijs nihil aliud esse, quam loca Musico cantui destinata, quæ musicorum pulpita vulgo dicuntur, Italice Palchi de Cantori, vel Cantorie.

3 Aduerto 3. tam Loca Organorum, quam Odeæ Musicorum aliquando esse intra ipsum Ecclesiæ spatium, eisdemque parietibus intercludi, & tunc certum est loca illa in ipsomet Ecclesiæ gremio esse, & proinde Pollutionis Ecclesiasticæ capacia; pro vt iam diximus etiam de Ecclesiæ Pulpitis; aliquando vero loca illa esse in alia parte, quæ ab interiori Ecclesiæ gremio, & reliquo illius corpore diuisa, & separata, ac proinde extra Ecclesiam videri possit, vt pote quæ solo, & parietibus ab Ecclesia ipsa quodammodo seiungi videantur, & de talibus Organorum, & Odearum locis hic præcipue quaestio est.

4 Dico prædicta etiam Organorum loca, & Musicorum Odeæ Pollutionis Ecclesiasticæ capacia esse; quia pertinent ad interiori Ecclesiæ corpus, & ita Ecclesiæ coniunguntur, vt vnus corpus cum ipsa efficiant; non secus ac Chorus ipse Ecclesiæ, de quo inferius id ipsum statuemus; quandoquidem ad eadem Diuina Officia deputantur cum ipsamet Ecclesiæ (sonus enim ipse Organorum est veluti cantus quidam, & Diuini cultus pars) vnde prædicta loca vere, & formaliter eiusdem Ecclesiæ pars sunt; licet quid ab ea materialiter distinctum, & veluti camera ab Ecclesia seiuncta alioqui videantur, quod clarius etiā ex dicendis de Choro ostabit, & ita docent Sanebi de Marim. l. 3. disp. 13. nu. 33. Fagund. de 1. Eccles. præcept. l. 3. c. 14. num. 46. & de 2. Eccles. præcept. l. 4. c. 1. an. 36. Erard. de Lugde

Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 13. num. 101. Cassina in Mystagog. Regular. Catech. tit. 7. nu. 14. Jordan. var. Elucubr. tom. 1. lib. 5. tit. 12. num. 76. & omnium expressissime Persicus de præcipuo Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 9. nu. 82.

5 Colligo tamen hoc non ob stare, quin locus subter, vel supra prædictum Organorum locum, idemque dico de loco subter, vel supra prædictum Odeum, si sit, vt alicubi esse videtur, soli, parietum, & deputationis ratione ab Ecclesiæ gremio, hoc est, ab interiori illius ambitu separatus, Pollutionis Ecclesiasticæ incapax re vera sit, etiam si ad prædicta Organorum, vel Musicorum loca, quæ diximus Pollutionis Ecclesiasticæ capacia esse, non nisi per loca Profana pateret ingressus, pro vt etiam superius id ipsum obseruauimus, dum de Coronis, & Podijs Ecclesiæ locuti sumus.

CAPVT XXXX.

An Chorus Ecclesiæ Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.

S V M M A R I V M.

Chori multiplex Etymologia, num. 1. Chorus propriè quid sit, ibidem. Chorus metonymice locum ipsum significat, qui canentium cœtum continet, num. 2. Chorus Spiritualis, & Materialis explicatur. ibidem.

Chori materialis multiplex situs, & distinctio, seu diuisio ab Ecclesia, num. 3.

Chorus intra Ecclesiæ ambitum, quocumque in situ, vel parte illius fuerit, Pollutionis Ecclesiasticæ capax est, num. 4.

Chorus etiam tabulis, vel pariete à reliquis Ecclesiæ partibus distinctus, si ipsi Ecclesiæ adhareat, & iuxta modum nu. 6. præscriptum eidem coniungatur, Pollutionis eiusdem capacia est, num. 5.

Chorus est pars primaria ipsius Ecclesiæ, num. 6. & 5.

Ecclesiæ partes nunquam separantur à suo corpore, nisi quando pariete, & deputatione diuisum quid constituerent ab eadem Ecclesiæ. ibidem.

Chorus ab Ecclesia per plures parietes intermedios, vel etiam per vnicum tantummodo, si non adsit in eo pariete porta, vel fenestra, vel quid simile, seu æquiualens, non videtur eiusdem Ecclesiæ Chorus, seu pars, nec Pollutionis Ecclesiasticæ capax, num. 6.

In loco mox dicto, an aliquando satisfieri possit obli-

obligationi dicendi in Choro Horas Canonicas. *ibid.*

Chorus non ita diuiditur ab Ecclesia per parietem, vt per eundem ab ea diuiditur Cæmeterium, num. 7. & 8.

Cur paries, etiam si portam habeat in medio, separet nihilominus Ecclesiam vnã ab alia, vel duo Cæmeteria inter se, & non Chorum à reliquo Ecclesiæ corpore, num. 9.

Aduerto 1. Chorum, siue deducatur secundum Platon. de Legib. l. 2. à verbo Græco Chora, quæ est Latinita, siue à Choreæ secundum Io. Bapt. Rubeum Noui Ration. Diu. Offic. l. 1. c. 2. & Anacletum Siccum Hymnod. Ecclesiast. l. 2. c. 7. siue etiam à Corona secundum Raban. Maur. de Institut. Clericor. l. 1. c. 23. & Amalar. Treueren. de Offic. Missæ c. 3. quod initio Cantores in modum coronæ circa Aras starent, & ita psalmos concorditer concinerent, ex communi tam Latînorum, quam Græcorum Auctorum, quin etiam Sanctorum Patrum vsu, proprie esse multitudinem canentium, nam multorum vocibus, & cõcentu constat, eodemque sensu psallentium Clericorum cõcentus Chorus appellatur, vt constat ex August. in Psal. 149. Isid. l. 6. Orig. c. de Eccl. Offic. & Tob. Coron. de S. Templ. p. 1. c. 9.

Aduerto 2. Locum ipsum, qui prædictam psallentium multitudinem continet. Metonymice Chorum vocari, vt patet ex Concil. Turonen. l. 1. c. 3. Toletan. 4. c. 17. & Cap. Dilectus, 1. de Præben. & Dignit. vnde Rubens l. c. cõcentum canentium Chorum Spiritualem; locum vero canentium Chorum Materialem, & Materialis Ecclesiæ partem principalem vocat.

Aduerto 3. Chorum materialem Ecclesiæ non semper eodem, sed sæpe diuerso in situ, & tum in vna, tum in alia Ecclesiæ parte, modo scabellis tantum, vel telis, modo tabulis, vel parietibus ipsis à reliquo Ecclesiæ corpore distinctum, quin ita nonnunquam ab Ecclesia seiunctum esse, vt inter Ecclesiã, & Chorum plures etiam parietes interpositi sint, aliquando enim Chorus est in loco eminentiore, quam sit Ecclesiæ pavementum, v. g. supra columnas, aut fornicem portæ, aliquando, licet Ecclesiæ adhæreat; nihilominus ita immobiliter, fixeque separatus videtur ab illa, vt nec vnus per Ecclesiam accessus ad Chorum sit, vt sæpius in Monialium Ecclesijs videre est, aliquando etiam fieri potest, vt saltem ob obrumalem asperitatem, vel instam aliam causam similem, deputetur in Ecclesiæ Chorum, & constituantur locus alius ab illa per plures muros inter-

medios distans, vt ex se clarum est, de quibus omnibus distincte hic agendum erit.

Dico 1. Chorum omnem quocumque in situ, & qualibet in parte Ecclesiæ positum, si intra ipsum Ecclesiæ ambitum, & spatium, eisdemque parietibus interclusus sit, Pollutionis Ecclesiasticæ capacem sine dubio esse, quia Chorum eiusmodi certum est intra Ecclesiæ gremium includi, immo partem, & quidem primariam, ipsiusmet Ecclesiæ esse, ita communiter DD. omnes cum Anton. 2. p. tit. 1. c. 21. §. 1. Sanch. l. c. num. 33. Fagund. ll. cc. num. 46. & 36. Pontio de Matrim. l. 10. c. 10. num. 3. Persic. de Offic. Sacerd. l. 1. c. 7. dub. 9. num. 82. Mazuchel. de Cas. Reseru. disp. 2. c. 6. num. 76. Franc. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. qu. 13. num. 101. Jordan. l. c. num. 77. & alijs.

Dico 2. Chorum item tabulis, vel pariete quoque à reliquis Ecclesiæ partibus fixe, & immobiliter distinctum, si ipsimet Ecclesiæ adhæreat, & modo illo, quem num. sequenti dicemus, eidem Ecclesiæ coniungatur, ac proinde etiam ad ipsam pertineat, Pollutionis Ecclesiasticæ omnino capacem esse, quia adhuc prædictus Chorus ipsiusmet Ecclesiæ procul dubio pars est, & intra Ecclesiæ ambitum re vera includitur, vnde per eandem numero Benedictionem, & Consecrationem, eodemque tempore simul cõsecrantur tam Chorus prædictus, quam reliquum Ecclesiæ corpus; vt patet in Ecclesijs Monialium; parietis enim interpositio illa quasi materialiter tantum distinguit; non autem diuidit Chorum ab Ecclesia, sicuti superius etiam dictum est de pariete distinguente Capellam aliquam ab Ecclesia ipsa, aut ab alijs Capellis intra eandem Ecclesiam, aut etiam subter, vel supra illam positis, cum semper partes omnes Ecclesiæ, inter quas iam Chorum numerauimus, & inter illas principalem diximus, vnum corpus vere faciant cum Ecclesia, nec vnquam ab illa separentur, nisi quando non solum pariete, sed etiam deputatione ipsa constituerent vnum quid saltem numero diuersum ab eadem ipsa Ecclesia, quod non accidit in casu nostro, quia prædictus Chorus licet parietibus quasi diuidi videatur ab Ecclesia; adhuc tamen vere tum solo, tum deputatione coniungitur eidem Ecclesiæ, & tanquam pars cum reliquis ipsiusmet Ecclesiæ partibus vnum re ipsa corpus materialiter, & formaliter constituit, pro vt non obscure inferri potest, ex modo allegatis Auctoribus; sed maxime ex Persic. l. c. qui expressius pro nobis stat.

Dico 3. Chorum ab Ecclesia per plures Parietes

Parietes intermedios distantem, vel etiam per vnicum tantummodo, si in prædicto pariete communi, & inter Chorum, & Ecclesiam intermedio non adsit vel porta, vel fenestra, vel quid simile, seu æquiualens, ex quo talis locus ad Officia Diuina cum eadem ipsa Ecclesia communia simul deputatus re ipsa censeretur valeat prudentis arbitrio, non videri mihi eiusdem Ecclesiæ partem, aut proprie Chorum, nec proinde esse ex hoc capite Pollutionis Ecclesiasticæ capacem; sed eum tunc esse potius Cameram aliam ab interno Ecclesiæ ambitu omnino separatam, quam Ecclesiæ partem, aut membrum formale illius, pro vt de Sacristia ipsa, & locis similibus fuse iam diximus, inferitur hæc conclusio sufficienter ex Doctoribus, & rationibus superius allatis, & expresse illi omnino assentiat necesse est, inter alios Bordon. in Consil. Regular. resol. 30. qu. 17. num. 21. qui cum neget in tali loco, etiam ex iusta causa, satisfieri obligationi canendi in Choro, ibi enim psallentes, inquit ille, neque materialiter, neque formaliter Choro interfunt; euidentis omnino est talem locum ab eo non reputari proprie intra Ecclesiã, quod omnino hic necessarium est; licet fortasse in casu illo Bordon. qui ibi canunt, moraliter dici possint canere in Ecclesia, pro vt dixit Dian. p. 6. tr. 8. resol. 13. ex Bonac. & Castropal. & nouissime etiam Cassina l. c. tit. 14. num. 6. eo quod etiam ibi Officium ad Ecclesiam dirigi videatur.

Dices; Chorus ita per parietem ab Ecclesia seiungitur, vt Cæmeterium ab eadem; sed polluto cæmeterio, licet contiguum sit Ecclesiæ, non polluitur ipsa Ecclesia; ergo neque etiam polluto Choro Ecclesiæ contiguo, sed per parietem ab eadem Ecclesia diuiso, polluetur ipsa Ecclesia.

Respondeo Cæmeterium, seu sit contiguum, seu non contiguum ipsi Ecclesiæ, semper formaliter esse quid vere separatum, & diuisum ab Ecclesia, vt infra clarius apparebit, dum de Cæmeterijs agemus; non est enim ad eadem deputatum, ad quæ ipsamet Ecclesia, & omnes illius partes deputatae sunt, in quibus tamè differunt à cæmeterio, ac proinde certum est nunquam ab eo Ecclesiam trahi in Pollutionem; tamen ab Ecclesia Cæmeterium, si sit ipsi Ecclesiæ contiguum, & consequenter eidem accessorium, quia, ut iam superius diximus, ita Sacri Canonibus sanere à Choro vero, cum semper ex se sit vere, & proprie pars ipsius Ecclesiæ, nisi is ab eadem ita distet, vt non amplius pertinere videatur ad eandem Ecclesiam, nec

eiusdem Ecclesiæ pars, seu Chorus vere censeretur possit; semper intra ipsius Ecclesiæ corpus materialiter, & formaliter reputari debet: tunc autem censeretur Chorus vere distare ab eadem, quando Chorus ita se habet cum eadem Ecclesia, pro vt iam num. 6. dictum fuit. Quare ad prædictum argumentum, vel neganda omnino maior propositio, Chorus enim non semper per parietem, pro vt vidimus num. 5. & 6. ita separatur ab Ecclesia, vt ab eadem Cæmeterium, vel iuxta mox allatam explicationem distinguenda est, & concessa minori, neganda erit consequentia.

Colligo, licet ad cognoscendam diuisionem, & separationem duorum cæmeteriorum, vel duarum Ecclesiarum inter se sufficiat vnicus paries, vel quid parietis instar, etiam si in eo pariete porta patens sit, per quam ab vno loco in alium transitus habeatur, vt ex supra dictis apertum est; nihilominus similem parietem cum prædicta porta, vel fenestra non sufficere ad diuisionem, & separationem Chori à reliquo Ecclesiæ corpore; disparitatem autem omnino manifestam, eam afferri posse crediderim, quod inter duo Cæmeteria, vel duas Ecclesias, cum sint duo tota, inuicem materialiter, & formaliter separabilia, quorum proinde alterutrum sine altero materialiter, & formaliter stare potest, & ab eo diuidi, non sit ea relatio, dependentia, & veluti inseparabilitas, quæ est inter ipsum Ecclesiæ corpus, & illius membra, seu partes: nam singula cæmeteria, vel Ecclesiæ, cum habeant per se formaliter totum suum proprium corpus, habent enim locum, & deputationem suam peculiarem, nec alterum alteri subiicitur, cum par in parem non habeat imperium, facile per quodlibet diuisionis materiale signum diuisa formaliter intelliguntur; Chorus autem, & qualibet alia Ecclesiæ membra, quia deputationem vnã, & eandem habent cum reliquo Ecclesiæ corpore, non nisi illud idem quod habet Ecclesia ipsa, corpus habent, vnde nunquam partes, vel membra prædicta à suo Ecclesiæ corpore diuisa censeretur debent, nisi peditus ab Ecclesia diuisa fuerint, & solum, parietes, & deputationem diuersam habeant à reliquo Ecclesiæ corpore, pro vt iam num. 6. explicatum est.

CAPVT XXXI.

An Rotæ, seu Turni in Ecclesijs Monialium, ad sacram suppellectilem, & similia exhibenda, vel excipienda, Pollutionis Ecclesiasticæ capaces sint.

S V M M A R I V M.

Rotæ, seu Turni Monialium describuntur, num. 1.

Rotarum prædictarum alia sunt in pariete inter vnam, & aliam ipsius Ecclesiæ partem; alia verò in pariete inter Ecclesiæ, & alia loca extra Ecclesiæ, num. 2.

Fenestellæ, in quibus sunt istæ Rotæ, non videntur differre à Fenestris, seu Ostijs alijs Ecclesiæ, de quibus iam actum est. num. 3.

Rotæ primi generis Pollutionis Ecclesiasticæ capaces sunt; secus verò secundi, num. 4.

Monialis ponens se in Rotæ, & eam voluens ad partem exteriorem, ad quam sæculares accedunt, si non egrediatur e Rotæ, an dicatur adhuc intra Clausuram Monasterij, num. 5. & 6.

An e contrario, qui Rotam à parte, quæ est extra Clausuram, ingressus eam voluit ad partem Monasterij, & e Rotæ non egreditur, dicatur proprie ingredi Clausuram. ibid.

Verum, si Monialis prædicta in Rotæ primi generis, ex qua pedem, vel manum, vel etiam caput ipsum tantum intra Ecclesiæ extendisset, occideretur, prædicta Ecclesiæ pollueretur, num. 7.

Aduerto 1. Rotæ, seu Turni nomine hic venire ligneum illum orbem, versatilem, & circumductilem, qui in fenestella parietis exteriorem Ecclesiæ à Monasterij septis seiungentis superne, & inferne fixus voluitur in gyro, & modo introsum, modo extrorsum ita vel aperitur, vel clauditur, ut, quæ in eo clauduntur, vel e Monasterio in Ecclesiæ, vel ab Ecclesiæ in Monasterium, traducantur, qui vulgo *Voltram* alicubi *Carlo* nominatur.

Aduerto 2. Rotas istas duplicis generis esse posse: alias scilicet, quæ sint inter Ecclesiæ exteriorem ab vna parte, & interiorem Ecclesiæ, seu Chorum Monialium ab alia; alias autem, quæ sint inter Ecclesiæ quidem exteriorem ab vna parte; sed inter profana Monasterij loca ab alia, v. g. inter Ecclesiæ

exteriorem, & Sacristiam interiorem Monialium.

3. Aduerto 3. Fenestellas prædictas, in quibus Rotæ istæ collocantur, videri mihi non differre, quod ad hanc rem nostram spectat, à Fenestris alijs, seu Ostijs ipsis, de quibus actum est, pro vt Rotas istas ab Ostijs non differre dixerunt expressè *Dian. p. 3. tr. 2. resol. 52.* & *Pellizar. de Monial. c. 5. num. 72.* nec dissentit *Sanch. in Sum. tom. 2. l. 6. c. 16. nu. 70.* ac proinde id ipsum hic de his dicendum esse, quod ibi de illis dictum fuit. **Quare**

4. Dico Rotas primi generis esse Pollutionis Ecclesiasticæ capaces, quia etiam Ostium in tali pariete ex supradictis *c. 36. n. 5. 6.* & *7.* pollutionis eiusdem capax est ob rationes ibi allatas; Rotas verò secundi generis prædictæ Pollutionis capaces non esse, quia neque Ostia, seu Fenestræ aliæ in simili pariete existentes Ecclesiasticæ Pollutionis capaces sunt, pro vt iam *c. 31.* & *32.* abunde probauimus, vbi satis obiectis omnibus factum, & plures etiam Doctorum auctoritates relatæ sunt.

5. Dices. Monialis, si ponat se in Rotæ, & eam voluat ad partem exteriorem, ad quam accedunt Sæculares, si non egrediatur e Rotæ; sed semper maneat in ea, non dicitur egredi ex ambitu Monasterij, & reputatur probabiliter adhuc esse intra clausuram illius ex *Bonac. q. 1. de Clausur. pun. 8. num. 7.* *Lezan. tom. 1. c. 25. num. 18.* *Pellizar. & Dian. ll. c. 6.* & nouissime ex *Castilento V. Clausura Monial. diff. 5.* quicquid contradixerit *Comitol. Respons. Moral. l. 6. q. 3.* *Portel. in Dub. Regular. V. Clausura Monial. num. 24.* & *Coriol. de Cas. Reseru. p. 2.* ergo, si in parietibus Ecclesiæ posita sint Rotæ prædictæ, omnes dici debent intra Ecclesiæ ambitum, ac proinde intra Ecclesiæ, & Pollutionis Ecclesiasticæ capaces.

6. Respondeo Monialem prædictam dici intra clausuram, & ambitum Monasterij, quasi negatiuè, quia nimirum ibi non est verè extra clausuram, & ambitum Monasterij, cum sit in loco verè mixto, & partim intra, partim extra clausuram, qui proinde in odiosis, in quibus etiam versamur, quando de Ecclesiæ pollutione agimus, venire non debet nomine loci extra clausuram; sed in favorabilibus tantum: vnde neque, qui prædictam Rotam ingrederetur à parte extra clausuram, liget Rotam volueret ad Monasterij partem, si non egrederetur e Rotæ, proprie non diceretur violare Clausuram per ingressum, quia esse mus adhuc in odiosis; & in his, vbi iam sepius de ostio diximus, casus mixtus venire non debet

debet nomine simplicium, ex prædicto igitur argumento nihil contra nostram conclusionem inferitur, quin etiam ex illo magis ista confirmatur, vt consideranti patebit.

7. Colligo, non solum non pollui Ecclesiæ, si v. g. Monialis prædicta in Turno, seu Rota secundi generis (secus enim dicendum esset in alijs primi generis) existens occideretur, etiamsi tunc Rota cõuersam haberet faciem versus Ecclesiæ; sed neque fortasse eandem Ecclesiæ inde pollui, si prædicta Monialis pedem, vel manum, vel etiam caput ipsum tantum e Rotæ extendisset intra Ecclesiæ; quo ad corporis autem reliquum consisteret adhuc in Rotæ: nondum enim Monialis illa vere, & proprie (vt in odiosis verba sumi debent) dici posset intra Ecclesiæ; sed potius adhuc esset in Rotæ, & proinde iuxta prædicta in loco mixto, & consequenter in odiosis extra Ecclesiæ, licet hunc casum nondum apud DD. viderim.

CAPVT XXXII.

An Sacrarum Reliquiarum Loca Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint.

S V M M A R I V M.

Quid per Sacrarum Reliquiarum locum hic intelligatur, num. 1.

Sacrarum Reliquiarum loca duplicis generis sunt, num. 2.

Dubium de prædictis locis vnde ortum sit, num. 3.

Loca, in quibus Sacra Reliquia perpetue traduntur Sepulta, sunt Pollutionis Ecclesiasticæ capacia, num. 4.

Secus verò dicendum est de Reliquiarum locis, in quibus ea sepultura non sunt, num. 5.

Aliquando tamen etiam Reliquiarum loca secundi generis sunt prædictæ pollutionis capacia, & cur, num. 6.

Aduerto 1. per Sacrarum Reliquiarum loca hic, non Capsulas, Thecas, aut Vascula ipsa, quorum formas diuersas videre potes apud *Signium de Reliq. cap. 49.* & in quibus stata Benedictione munitis Sacra Reliquiæ immediate recondi, & populo ad Sanctorum cultum in ijs ostendi solent, hæc enim omnia potius sunt in loco, quam proprie loca; sed solum intelligi loca, in quibus prædictæ Capsulæ, Thecæ, & Vascula cum Re-

liquijs collocari, & custodiri consueuerunt.

2. Aduerto 2. prædicta Reliquiarum loca iterum duplicia esse: alia, in quibus Reliquiæ perpetuæ mandantur sepulture, & vnde illæ non possunt amplius extrahi, aut transferri sine licentia Papæ, aut Episcopi, & c. pro vt videre est apud *Sanch. l. 2. in Decal. c. 43. nu. 25.* *Laym. l. 4. tr. 7. de Festor. obseru. c. 5. num. 17.* *Genuen. in Pr. c. c. 56.* *Bariol. consil. 24.* *Theaur. de Pænis Eccles. p. 2. V. Reliquia, c. 1. nu. 1.* & alios ex *Cap. Corpora, de Consecrat. dist. 1.* alia vero, in quibus prædicta Reliquiarum Vasa, non perpetuæ sepulture; sed tantum custodie potius causa collocantur, vt inde libere amoueri, & publice etiam exponi queant.

3. Aduerto 3. Dubium in hoc capite propositum inde natum fuisse, quia prædicta omnia Sacrarum Reliquiarum conditoria, seu loca ex vna parte, cum differre non videantur ab Armarijs, seu Promptuarijs alijs tam ad Reliquiarum, quam ad reliquorum Ecclesiæ thesaurorum custodiam, & conseruationem deputatis, nequaquam ex se loca Pollutionis Ecclesiasticæ capacia videntur, pro vt supra de Sacristia, similibusque locis satis, superque dictum est; ex alia vero parte, cum prædicta Sacrarum Reliquiarum conditoria, seu loca, sint veluti Sanctorum Corporum, seu Cinerum cœmeteria, eo ipso videntur etiam Pollutionis huius capacia. **Quare**

4. Dico 1. Sacrarum Reliquiarum loca primi generis, in quibus scilicet Sacrarum Reliquiarum thesauri perpetuæ traduntur sepulture, omnino Pollutionis Ecclesiasticæ capacia esse, tum quia non nisi intra Ecclesiæ sunt; sub Altaribus enim ex tam antiquitus, vt constat ex *Aug. de Ciuit. Dei l. 22. c. 8.* *Euadio, Gaudentio, & alijs apud Signium de Reliq. c. 41.* quam nunc condi solent, vnde Altaria in honorem Martyrum consecrata, & Reliquias illorum continentia diu *Martyria* nominata sunt: tum quia prædicta loca vere appellantur, & sunt Sepulcra Sanctorum, vt patet ex *Prudent. Hymn. 11.* cum non minus talia loca ad talium corporum, quam alia ad aliorum Fidelium sepulturam deputata sint, & proinde Ecclesiarum partes, vt alia Ecclesiarum sepulcra, habeantur.

5. Dico 2. Sacrarum Reliquiarum loca secundi generis ex se Pollutionis Ecclesiasticæ capacia non esse, quia proprie illa Sacrarum Reliquiarum sepulcra non sunt, vt per se patet.

6. Colligo, licet aliquando, pro vt bene aduertit *d. Signius tr. de Reliq. c. 42. vers. Cetera.* Reliquiarum Vasa recondentur in Fenestra, tanquam Armario, intra parietem facta (quæ

(quæ tamen extra Capellam Altaris Maioris construenda, & ferrea craticula munienda esset) quam aliqui Tribunam vocant, & nos Pollutionis Ecclesiasticæ capacem, vt potè intra Ecclesie ambitum constitutam, non negamus, pro vt supra de similibus Ecclesie Scaphis diximus; nihilominus prædictum Reliquiarum locum, quia ibi eę depositę tantum; non autem sepultę supponuntur, quæ Ecclesie partem; non quæ Reliquiarum locum, prædictę pollutionis capacem esse: ac proinde, si prædicta fenestra in ipsamet Ecclesia cõmode effici nequiret, & heret, quod ipsemet etiam *Signus ibid.* faciendum docuit, in Sacristia, tunc absque dubio prædicta Fenestra, seu Armarium, licet ibi Sacre Reliquiæ repositę essent, nullo modo Pollutionis huius capax esset, quia nullibi habetur, quod sola Sacrarum Reliquiarum, pro vt nec Eucharistię ipsius, præsentia faciat ex se locum esse Pollutionis huius capacem.

CAPVT XXXIII.

An Ecclesie Armaria Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint.

S V M M A R I V M.

Nomine Armariorum Ecclesie quid hic veniat. num. 1.

Sanctissimæ Eucharistiæ Tabernaculum iam sine dubio Ecclesiasticæ Pollutionis capax est, num. 2.

Cur de eo antiquitus dubitari potuisset. *ibid.*

Armaria in Ecclesia multipliciter fieri solent, num. 3.

Armaria amouibilia, si intra Ecclesiam sint, Ecclesiasticæ Pollutionis capacia sunt, nu. 4.

Armaria in parietis concanitate, licet valvulis claudantur, & aperiantur, quandoque, & cur item Pollutionis huius capacia sint, nu. 5.

Armaria quanam esse possint prædictæ Pollutionis non capacia, num. 6.

Quid de Armarijs, quæ aliquando sub Scalis, Exedris, Pulpitis, Altaribus, & c. nu. 7.

Aduerto 1. nomine Armariorum Ecclesie hic accipi Promptuaria omnia, in quibus res ad Ecclesie vsum necessarię ita repositę sunt, vt statim promi, ac proferri possint. nam etiam *Isidorus* Armarium dixit Locum, vbi quarumcumque artium instrumenta reponuntur, & *Iustus Lipsius de Bibliothec. c. 9.* Armaria vocat, vbi Sacra, aut eorum Reliquię asseruantur.

2. Aduerto 2. quamquam de Sacrosanctæ Eucharistiæ Tabernaculis dubitandi locum nullum iam habeamus, cum ea iam super Altarium mensis collocentur, ac proinde sint eęque intra Ecclesie ambitum, & Ecclesiasticæ Pollutionis capacia, vt Altaria ipsa: vnde ea iam non tam loca, quàm in loco esse videntur, pro vt de alijs etiam huiusmodi superius diximus; nihilominus aliquam olim dubitandi causam esse potuisse de antiquis illis Eucharistiæ domunculis, quæ in muris Ecclesie lateralibus aliquando construebantur, & in quibus ea seruabatur, cum à reliquis Ecclesie Armarijs in muro edificatis ea nequaquam differre viderentur; sed certe de ijs idipsum dicendum fuit, quod generaliter de Armarijs mox statuemus.

3. Aduerto 3. cum multipliciter intra Ecclesias Armaria fieri soleant, alia enim, maxime ad Sacri Chrismatis, & Olei tum Catechumenorum, tum Infirmorum vascula custodienda, in parietis concanitate; alia alibi, maxime ad Ecclesiasticos libros, & similia reponenda, extruuntur; alia fixa sunt, & immobiliter Solo Ecclesie, vel parieti inherent, alia etiam amouibilia, pro vt aliquibus in Ecclesijs aliquando videre est, idcirco de ijs distincte aliquid dicendum esse, vt de Armarijs omnibus distincte, cum opus fuerit, iudicium ferri queat.

4. Dico 1. Armaria illa amouibilia, quę quasi viatica, & portatilia superius diximus c. 35. num. 4. si intra Ecclesie ambitum sint, sine dubio pollutionis Ecclesiasticę capacia esse, cum enim potius illa in loco sint, quam locus, pro vt ibidem asseruimus, propterea nõ minus intra Ecclesiam vere est, qui intra illa Armaria est, quam si in eodem loco; sed extra Armaria illa, esset.

5. Dico 2. Armaria, si in parietis concanitate constructa; sed Ecclesie internum ambitum versus tantummodo aperta sint, Ecclesiasticę item pollutionis capacia esse; quia non videntur re ipsa differre à Scaphis, de quibus c. 32. actum est. valvulę enim, quę prædictis Armarijs claudendis, vel aperiendis inferuiunt, non satis esse videntur ad Armariorum prædictorum locum à reliquo Ecclesie corpore separandum, & diuidendum, quia non sunt quid fixum, & immobile, quod parietis instar haberi debeat, & vnum in duo diuidat, pro vt etiam ex *Sanct. & Fagund.* docuimus c. 35. num. 6.

6. Dico 3. Armaria, quę vere Confessionarijs quibusdam d. *Cap. 35. num. 2.* descriptis similia sint, vere quidem Pollutionis Ecclesiasticę capacia non esse; sed tunc non tam

Ecclesie

Ecclesie Armaria, quam Cameras ab interno Ecclesie ambitu separatas proprie dicendas esse, vt ex ibi dictis satis constare potest.

7. Colligo idipsum, quod de Armarijs ijs num. 5. descriptis dictum est, dicendum quoque esse de similibus alijs, quæ vel sub Scalis, vel sub Pulpitis, vel sub Exedris, vel etiam sub Altaribus ipsis, & alijs huiusmodi aliquando essent; nisi forte talia essent, vt potius inter Armaria illa censerentur prudentis arbitrio, de quibus mox *num. præced.* locuti sumus.

CAPVT XXXIV.

An Fontes, vel Putei in Ecclesijs Ecclesiasticæ Pollutionis capaces sint.

S V M M A R I V M.

Fontes, vel Putei tripliciter in Ecclesijs esse possunt, num. 1.

Fontes, vel Putei in pariete diuidente Ecclesiam à non Ecclesia constructi Pollutionis Ecclesiasticæ capaces non sunt, num. 2.

Idem dicendum de Fontibus, seu Puteis subter Ecclesie pauimentum existentibus. *ibid.*

Fontium, seu Puteorum loca in Solo Ecclesie adhuc sunt in duplici differentia, num. 3.

Quanam ex prædictis locis sint Pollutionis Ecclesiasticæ capacia, & quæ non, num. 4.

Quomodo prædicta loca differant à Scaphis Ecclesiasticæ Pollutionis capacibus, num. 5. & 6.

Cur eadem loca, licet aliquando videantur sub eodem Ecclesie tecto, non tamen sint intra eam, num. 7.

Conciliantur ista cum ijs, quæ supra dicta fuere *Cap. 35. num. 4.*

Aduerto 1. tripliciter in Ecclesijs esse posse huiusmodi Fontes, vel Puteos. Primo in Pariete diuidente Ecclesiam à non Ecclesia; secundo intra ambitum Ecclesie; sed omnino subter Ecclesie pauimentum; & tertio intra, vel infra Ecclesie pauimentum; sed non omnino supra, nec omnino subter illud, vt rem bene perspicienti patere potest.

2. Aduerto 2. quod ad Fontes, vel Puteos primi, & secundi generis attinet, nullam superesse difficultatem, cum omnes extra Ecclesiam esse videantur, ac proinde de ijs idipsum omnino esse dicendum, quod de

cæteris locis subter Ecclesie pauimentum. *Cap. 27.* & de Cameris, seu Cellis Ecclesie adhærentibus *Cap. 30.* iam dictum fuit.

3. Aduerto 3. quo ad Fontes, vel Puteos tertij generis præ omnibus perbene perspicendam esse eam, quam innuimus, differentiam: aliquando enim Fontium, & Puteorum prædictorum loca sunt solummodo aliquanto depressiora, quam reliquum Ecclesie pauimentum, ita vt ad ea quidem per aliquot gradus aliquando descendatur; sed nihilominus adhuc ea supra Solum Ecclesie patere potius, quam subter illud latere videantur; aliquando vero ita illa sunt in Ecclesie Solo latentia (licet eorū quasi os, seu ostium, in superiori ipsius Soli facie aperte omnino pateat.) vt loca ipsa potius infra Solum, quàm supra illud censerentur debeant, quod ex oculari inspectione, quam ex quacumq. descriptione, facilius secerni poterit, pro vt in simili casu bene dixit *Iordan. var. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 81.*

4. Dico Fontes, seu Puteos, quos iam præcedenti numero, & primo loco descriptos habes, videri mihi Pollutionis Ecclesiasticæ capaces, quia non videntur mihi loca ab interno Ecclesie ambitu separata; Fontes verò, vel Puteos eodem numero; sed secundo loco descriptos, prædictæ Pollutionis nequaquam capaces videri, quia vere loca extra internū Ecclesie ambitum posita videntur; quamuis ea os, seu aditum in Ecclesiam apertum, habeant, pro vt iam in similibus dictum fuit *Cap. 27. num. 4. & Cap. 30. num. 1.*

5. Dices. Scaphæ in parietibus Ecclesie, si sint à parte interiori illius, sunt ex dictis *Cap. 32. num. 5.* Pollutionis Ecclesiasticæ capaces, ergo etiam Puteorum, & Fontium loca omnia, dummodo aperta sint interiorem Ecclesiam versus, eiusdem pollutionis capacia erunt, quia non videntur à prædictis Scaphis differre.

6. Respondeo loca prædicta differre à Scaphis in hoc, quod illa locum separatim ab Ecclesie corpore, & sibi proprium constituere videntur; illæ vero non item, vt rem omnem recte intuenti clarum fiet.

7. Colligo, licet prædicta loca Fontium, vel Puteorum, quæ Pollutionis Ecclesiasticæ nõ esse capacia diximus, quia proprie intra Ecclesie ambitum ea non esse censuimus, videantur esse sub eodem Ecclesie tecto, non secus ac pulpita, & alia huiusmodi; nihilominus adhuc ea cefenda esse extra Ecclesiam non aliter, atque alia loca Ecclesie tantum adhærentia, ad quæ sit per Ecclesiam aditus; os enim, seu ostium prædictorum Puteorum,

p

vel

vel Fontium est veluti aditus ad eos, & per accidens inde fit, quod talis aditus fit sub eodem Ecclesiae tecto, sicuti per accidens esset, quod aliquando Sacristia sub eodem Ecclesiae tecto esset, eo quod proprium illius tectum corruisset, proinde enim non definiret esse locus ab Ecclesia ceteroquin separatus, ut patet ex *Cap. 38.* vnde nec obstat, quod *Cap. 35. num. 4.* diximus de quibusdam Confessionariorum locis, quia ibi ea loca habent non solum idem tectum; sed etiam idem Solum, & vtrumque per se; hic vero agitur de locis vndecumque ab Ecclesiae ambitu separatis; sed tantummodo per accidens proprio tecto carentibus, eo quod talia ista loca superne solummodo; licet internum Ecclesiae ambitum versus, aperta sint.

CAPVT XXXV.

An Altaria, Calices, Patenae, & similia Pollutionis Ecclesiasticae capacia sint.

S V M M A R I V M.

- Altare, & Ara vnde dicantur, num. 1.*
Altare aliquando varia significat. ibid.
Altare aliud Fixum, seu Stabile; aliud Mobile, Portatile, Subductile, & Viaticum. ibid.
Altare Fixum, non nisi intra Ecclesiam Consecratam, vel Benedictam, consecratum est, num. 2.
Altare Fixum, polluta Ecclesia, polluitur; sed non Altare Mobile. ibid.
De quibusnam Altaribus hic questio fit, num. 3.
Altaria Mobilia, Calices, Patenae, Corporalia, & similia proprie non sunt Pollutionis Ecclesiasticae capacia, num. 4.
Prædicta tamen Execrari possunt. ibid.
Difficultas quaedam proponitur, & soluitur, n. 5. & 6.
Layman, & Franc. de Lugo improprie locuti sunt, dum prædicta pollui dixerunt, num. 7.

Aduerto 1. Altare, licet alibi aliquando accipiatur etiã pro Capella, quinimo pro Ecclesia ipsa, ut constat ex *Cap. Questum, 1. q. 3.* & adnotauit *Cassin. V. Altare, tit. 3. num. 1.* hic tamen esse locum, in quo sacrificium immolatur, & dici Altare, quasi Altam rem, vel, quod magis placet, Altam Aram; locus enim Sacrificij in altum erigi solet tum propter reuerentiam, tum propter significationem, tum etiam propter signifi-

candi commoditatem: Ara autem dicitur vel à prece, cum Græci Precepciones vocent Aras, vel ab Ardore, quoniam ibi victimæ solebant ardere, de quibus videri possunt *Isidor. Orig. l. 15. c. 4. Macrob. Saturn. l. 3. c. 3. Strabo de reb. Eccles. l. 1. c. 7.* cum vero Altare iam ex Ecclesiasticorum vsu dupliciter sumatur, primo pro tota mensa, super quam integre Missa celebratur; secundo vero magis proprie pro lapide consecrato, quæ tali mensæ superponitur, idcirco duplex Altare distinguitur: Primum dicitur Fixum, seu Stabile, quod, si consecratum non sit, improprie dicitur Altare, nec in eo, nisi superaddita Ara consecrata, celebrari fas est; si vero consecratum sit, proprie Altare est, & in eo subinde sine Ara prædicta celebrari potest, ut ex *Azor. tom. 1. l. 10. c. 27. q. 1.* tradit *Franciscus de Lugo de Sacram. par. 1. l. 5. c. 7. num. 1. & 2.* Secundum dicitur Portatile, seu Mobile, & Subductile, quando scilicet lapis consecratus dimoueri potest, & hinc inde tolli, & aliò deferri, quia cum reliqua Sacrificij mensa non connectitur, vnde istud Altare *Cap. fin. de Priuileg. in 6. Viaticum* appellatur, & *Cap. Concedimus, de Consecrat. dist. 1.* Tabula Altaris consecrata vocatur.

- 2 Aduerto 2. cum Altare Fixum nunquam sit consecratum, nisi sit intra Ecclesiam consecratam, vel benedictam ex *Suar. in 3. p. tom. 3. disp. 81. sect. 5. vers. In tertia parte*, cumque Pollutio Ecclesiae concernat totum corpus, & omnes partes illius; sufficiat autem ad pollutionem totius, si aliqua pars Ecclesiae tantum polluitur, ideo certum esse, quod, polluto Altari Ecclesiae, polluitur tota Ecclesia, & polluta Ecclesia, polluitur etiam omne Altare fixum, & stabile illius; cum vero Altare portatile non sit pars Ecclesiae, certum item est, quod illud non polluitur, polluta Ecclesia: vnde inde extractum potest Sacrificio alibi deferri. ita *Abbas in Cap. Proposuit, de Consecrat. Eccles. Syluest. V. Altare, q. 11. Armilla ibi, num. 12. Azor. l. c. q. 14. Vngarel. ad Angel. Verb. Altare, num. 4. Fran. de Lugo l. c. q. 3. num. 31. 10. Maria de Casilento in Seraph. Theol. Moral. Polyanthea V. Altare, diffie. 1. conclus. 5.* & alij cum eo.
- 3 Aduerto 3. questionem hic ergo tantum esse de Altaribus mobilibus, & extra Ecclesiam positis, an scilicet, si in eis v. g. fiat illicita sanguinis, vel feminis effusio, ita polluantur, ut Reconciliatione indigeant; quod etiam queri potest de Calice, Patena, & similibus.
- 4 Dico prædicta omnia proprie Pollutionis Ecclesiasticae capacia non esse, quia Sacri Canones

Canonēs nullam de ijs mentionem fecere, & odia non sunt amplianda; sed restringenda, vnde Altaria portatilia, Calices, Patenae, Corporalia, &c. execrari quidem possunt, quia benedictionem, vel consecrationem suam amittere aliquando possunt; sed, cum execratio valde differat à Pollutione, ut iam patet ex *disput. 1. c. 4.* Altarium, & prædictorum execratio proprie Pollutio appellanda non est, quomodo autem Altaria, & prædicta omnia execrentur, ita ut noua Benedictione, seu Consecratione indigeant, non est huius loci, nec ad Pollutionem Ecclesiae quicquam facit.

- 5 Dices ex *Abbate, Sylu. Armil. & Azor. ll. cc.* polluta Ecclesia, polluitur etiam altare, quod est extra illam, si sit cum pariete Ecclesiae polluta cōiunctum, ergo aliquando Altare extra Ecclesiam pollui potest.
- 6 Respondeo prædictos DD. intelligendos esse de Altari, quod, licet aliquomodo videatur extra Ecclesiam, eo quod sit extra parietem aliquem Ecclesiae; nihilominus vere sit in loco cum Ecclesia coniuncto, ac proinde sit eiusdem Ecclesiae pars, & vnum Ecclesiae corpus cum reliquis illius partibus constituat, ut ex eorum dictis facile erui potest.
- 7 Colligo *Laymannum l. 5. tr. 5. c. 6. num. 10.* & ex eo *Franciscum de Lugo l. c.* improprie locutus fuisse, dum dixere Altare Portatile, sicut etiam Corporalia, Calices, & Patenas, per humani sanguinis, vel feminis effusionem pollui, ita ut egeant Episcopali Reconciliatione, cum ista non nisi execrationis capacia sint.

CAPVT XXXVI.

An Cœmeteria Pollutionis Ecclesiasticae capacia sint.

- S V M M A R I V M.*
- Cœmeterij Etymologia à varijs afferuntur, nu. 1.*
Cœmeterium, cuius Dormitorium appellatum sit, ibid.
Cœmeteria aliquando dicuntur Sepulchreta, Cœcilia Sanctorum, Arenarie, Cryptae, Tumbæ, Catacumbæ, Cataumba, Aræ, & Atria. ibid.
Cœmeterij nomine quid hic intelligatur, ibid.
Cœmeterium est locus sacer, & Pollutionis capacis, etiam si nondum quisquam in eo sepultus sit, ibid.
Cœmeterium quomodo differat à Sepultura, Sepulchro, Monumento, Sarcophago, Cœno-

- graphio, Pyramide, Deposito, Tumulo, Arca, Vrna, Feretro, Mausoleo, Bulsto, Polyanthro, seu Polynandro, Ergastulo, Conditorio, Puticulis, & c. ibid. remiss.*
Cœmeteriorum vsus vnde initium sumpserit, n. 2.
Cœmeteria cur instituta fuerint, ibid.
Cœmeterium nunc Ecclesiastico Iure non sit, nisi Episcopi auctoritas, & benedictio accedat, num. 3.
Cœmeteria tam contigua, quam separata ab Ecclesijs sunt loca Sacra, & Pollutionis Ecclesiasticae capacia, sicut Ecclesia ipsa, num. 4.
In Cœmeterijs olim Episcopi, Clerici, & Christiani fere ea omnia peragebant, quæ in Ecclesijs. ibid.
Cœmeteria, & Ecclesiae quo ad Consecrationem, vel Benedictionem, Sacrilegium, Immunitatem, Interdictum, Pollutionem, & Reconciliationem fere pari passu ambulant, n. 5.
Cœmeteria aliquando polluta Ecclesia, polluntur; sed non contra. ibid.

Aduerto 1. licet Cœmeterij Etymologiae variae à varijs afferantur, ut videre est apud *Durand. Ration. Diuin. Offic. l. 1. c. 5. num. 4. Mar. Ital. De Immunit. Eccles. l. 1. c. 4. §. 7. nu. 4. & 8. Tob. Coron. de Sacris Templis p. 1. c. 10. Sauiell. de Sepultur. tr. 1. controuers. l. conclus. 9.* & alios passim, nihilominus eam vnam mihi inter omnes arridere, quæ Cœmeteriū à Verbo Græco *Coimao*, Latine *Sopio, Dormio, Obdormio*, deducit, vnde etiam *Coimisis* est *Dormitio*, & *Coimeterion* idem est ac *Dormitorium*, ut colligi clare potest ex *Atheneo l. 4. c. 5.* qui Domum, in qua hospites dormiebant, Cœmeterij nomine à Cretensibus appellatam scribit, quod etiam adnotauit *Nicolaus Doard. ad Durand. l. c. Azor. Instit. mor. p. 2. l. 9. c. 6. Baron. ad Martyrolog. die 3. Ianuar. lit. E. & Barbof. Iur. Eccles. l. 2. c. 9. num. 3.* recte autem loca, ubi Fidelium cadauera conduntur, Cœmeteria dicta sunt; sicuti enim Iustorum obitus à S. Scriptura Somnus appellatur, *10. 1. 1. n. 21. Matib. 27. n. 52. Paul. ad Thessalonic. 1. c. 4. n. 13.* ita loca ipsa, ubi dormiunt, Dormitoria non immerito vocantur, nuncupantur vero Cœmeteria ab aliquibus etiam *Sepulchreta*, aliquando in antiquis Martyrologijs *Concilia Sanctorum*, aliquando à natura loci denominatione deducta, *Arenaria, Crypta, Tumba, Catacumbæ, seu Cataumba, Aræ*, & aliquando *Atria*, ut bene probat, *Ital. l. c. num. 1. & 2. ex Gloss. in Cap. Nullam, 12. q. 1. & ex rex. Cap. Praecipendum, §. prohibendum est, 1. 3. q. 2.* post *Renig. de Gon. de Immunit. Eccles. ampl. 10. num. 2.* quomodo autem Cœmeterium differat à Sepultura, Sepulchro,

Monumento, Sarcophago, Canotaphio, Pyramide, Deposito, Tumulo, Arca, Urna, Feretro, Mausoleo, Busto, Polyandro, Ergastulo, Conditorio, Puticulis, & similibus, videatur *Sebast. Medic. de Sepult. q. 3. Durand. Ration. Diu. Offic. l. 1. c. 5. Samuel. d. opere de Sepulturis tr. 1. controu. 3. & Jordan. Var. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 11. num. 6. & seqq.* Cœmeterij ergo appellatione hic intelligitur omnis locus sacer deputatus sepulturæ Fidelium, siue quicumq. locus ab Episcopo benedictus, & ad hunc usum datus, licet nondum ibi quisquam sepultus sit, vt post *Abbatem*, & alios multos tradit, *Ricciul. de Iur. person. l. 4. c. 60. num. 20. & Bellet. disq. Cleric. p. 1. §. 4. num. 23.*

2 Aduerto 2. Cœmeteriorum usum tam antiquum esse, vt eorum initium aliqui vsq. ab Abraham tempore desumant, qui Agrum emit pro sepultura Saræ vxoris suæ, sui ipsius, & posterorum eius, vt ex 2. *Genes.* habetur. Cœmeteriorum vero instituendorum ratio fuit, quia priscis temporibus non sepeliebantur in Ecclesia, nisi certa quædam cadauera, ex *L. Nemo 2. C. de Sacrosanct. Eccles. & Cap. Quibus, Cap. Nullus, Cap. Præcipiendum, 13. q. 2.* quod adhuc in aliquibus regionibus, & maxime in Cathedralibus Ecclesijs obseruari testatur *Ital. l. c. num. 9.* immo Cœmeteria omnia olim extra Urbem erant, vigentibus etenim, ait *Baron. l. c.* Gentilium legibus, ex lege 12. tabularum nefas erat intra mœnia mortuum sepelire; quamuis deinde non solum omnia illa iura Gentilium cum per contrarium usum, tum etiam per pietissimam *Leon. Imper. Nouel. Constit. 53. incipien. Mea quidem sententia &c.* antiquata sint, & profus abrogata; sed etiam consuetudine factum sit, vt quibuscumq. tam Clericis, quam Laicis in Ecclesia sepeliri licitum sit.

3 Aduerto 3. quamquam iure Ciuili, vt superius etiam *cap. 2. nu. 1.* inuimus, vbi cumq. vel vnum tantum cadauer sepultum fuerat, aut etiam solum cadaueris caput, vel capitis maior pars, statim locus ille efficiebatur Religiosus; nunc tamen sine Episcopi auctoritate, ac benedictione non esse Cœmeterium, nec locum sacrum, vel religiosum, vt colligitur ex *Cap. Ad hæc, de relig. dom. & clare docet Azor. p. 2. l. 9. c. 6. q. 1. Gratian. discept. Foren. p. 2. c. 110. num. 1. ex Innocent. in Cap. Abolende, de sepult. & Cardin. in Clem. 1. q. 7. in fin. eod. tit. & nouissime *Iulius Laur. Var. Elucubr. tit. 2. c. 7. num. 9. & seqq.* cum ibi citatis.*

4 Dico Cœmeteria omnia, seu contigua, seu separata ab Ecclesijs, si ab Episcopo consecrata, vel benedicta sint, esse loca sacra, & eodem modo, quo Ecclesia ipsa, Ecclesiasti-

cæ Pollutionis capacia esse, ita *Bonifacius 8. in Cap. Vnic. de Consecrat. Eccles. l. 6. Gloss. ibi, & Canonista, Summistæ, ac Theologi cõmuniter*, vt fusè videre est apud *Persic. de præcip. Sacerd. offic. l. 1. c. 7. dub. 11. nu. 99.* contra *Sorum in 4. dist. 32. q. 1. art. 3. concl. 3. Angl. in Flor. p. 1. de Matrim. q. 6. de soluendo debito, in fin. Rodrig. p. 1. Sum. c. 243. concl. 19. Veg. tom. 1. Sum. c. 78. cas. 1. Graff. p. 1. decis. l. 2. c. 83. num. 10. Caned. Sum. Sacram. tr. de Matrim. c. 8. num. 75.* nulla ratione, & nullo iure fultos. Immo olim Episcopi, Clerici, & Christiani in Cœmeterijs conuentus faciebant, psalmos cantabant, preces ad Deum fundebant, celebrabant, Sacramenta ministrabant, & fere non distinguebant Cœmeteria ab Ecclesijs, vt aperte docet *Tob. Coron. l. c. ex Clemen. Athanas. Honuphr. & Baron. Annal. Eccles. an. 226.* adeo vt *Cassiodor. Histor. trip. art. l. 5. c. 3.* Cœmeteriũ pro Oratorio acceperit.

5 Colligo Cœmeteria, & Ecclesias quo ad Consecrationem, vel Benedictionem, Sacrilegium, Immunitatem, Interdictum, Pollutionem, & Reconciliationem pari passu ambulare, vt expresse docent *Paul. Fuscus de Vistat. l. 1. c. 12. num. 7. & 8. Piasec. in Prax. Episcop. p. 1. c. 5. num. 6. Barbof. & Ital. l. c. nisi quod, Ecclesia polluta, censetur etiam aliquando pollutum Cœmeterium; non vero contra, vt communiter omnes tradunt ex *d. Cap. Vnic. de Consecrat. Eccles. in 6.* quamuis *Syluest. V. Cœmeterium, q. 1.* huiusce rei non meminerit; Vnde etiam Claustra Religiosorum, & alia omnia loca, si benedicta sint, & ad Religiosos, vel alios Fideles sepeliendos destinata, nomine loci Sacri comprehenduntur, & Pollutionis Ecclesiasticæ proinde capacia sunt, vt Cœmeteria. ita *Corduba in Sum. q. 12. Henriq. l. 5. de Panit. c. 6. nu. 5. Comment. lit. H. Sanch. l. 9. de Matrim. disp. 15. q. 3. nu. 41. Fagund. l. 3. primi Eccles. præcep. c. 14. num. 52. Persic. l. c. num. 103.* secus vero, si ea ad Fidelium sepulturam destinata non sint, pro vt etiam supra diximus.*

CAPVT XXXVII.

Quandonam Cœmeteria ex Ecclesijs polluta pollutione polluantur.

S V M M A R I V M.
Difficultatis huius occasio aperitur, num. 1.
Certum est, polluta Ecclesia, pollui Cœmeteria eidem contigua; sed dubium aliquod esse potest quo ad prædictam contiguitatem, nu. 2.
Con-

Contigua, & Continua ex *Aristotele*, quæ nam sint, num. 3.

Cœmeteria quandonam dicantur contigua Ecclesie, ibid.

Cœmeteria non polluuntur ex Ecclesia polluta pollutione, nisi sint immediate ipsimet Ecclesia contigua, num. 4.

Cœmeteria proprijs parietibus circumdata, licet ad ea pateat aditus ex Ecclesia, cur, polluta Ecclesia, non polluantur, num. 5.

Aduerto 1. cum paulo ante dixerimus Ecclesias, & Cœmeteria, quo ad Pollutionem, pari passu ambulare, inde quidem facile colligi posse, quod quæcumque hætenus de Ecclesie Pollutione dicta sunt, de Cœmeterijs etiam dici queant, prout cuique rem ipsam consideranti planum fiet; sed, cum addiderimus Cœmeteria aliquando pollui, polluta Ecclesia; & non contra, propterea hic vltierus inquirendum superesse, quandonam id fieri censeatur.

1 Aduerto 2. extra omnem controuersiam quidem esse, quod, si Ecclesiam pollui contingat, ipsius Cœmeterium, vel Cœmeteria, si contigua sint eidem, censentur esse polluta, & nõ e conuerso, ne minus digna dignius, aut accessoria principale ad se trahere videantur, sic enim in terminis ipsis prædictis decisum habemus ex *textu Cap. Vnic. de Consecrat. Eccles. in 6.* sed tamen, difficultatem aliquam hic esse posse in definienda contiguitate illa, quam in prædicto textu requisitam videmus: quare

3 Aduerto 3. cum illa dicantur ex *Aristot. physic. l. 5.* vere contigua, quorum terminus est vnus; continua vero, quæ vnum corpus constituunt; vnde aqua in vase dicitur continua respectu sui; vasi autem dicitur contigua: hinc Cœmeteria, sine dubio quidem dici Ecclesie contigua, quando illa tangunt Ecclesie parietes, & nullo medio separantur; contigua enim sunt, quorum extrema se contingunt, ex *Gloss. V. contigua eod. Cap. Vnic.* cum qua etiam concordat alia *Gloss. V. contigua, in Cap. si Ciuitas, de Sentent. Excommunic. in 6.* vbi pariter statuitur, vt, interdicta Ecclesia, interdicta censeantur etiam Cœmeteria eidem contigua; sed nihilominus adhuc in dubio esse posse, num etiam illa Cœmeteria, quæ immediate contingunt non Ecclesiam ipsam per se pollutam; sed alia Cœmeteria per Ecclesie pollutionem, & immediatam contiguitatem polluta, eo ipso per ipsamet eandem pollutionem polluantur; sicut enim prima Cœmeteria immediate contingunt Ecclesiam, & inde polluuntur, ita etiam se-

cunda ipsa Cœmeteria immediate contingunt prima, & inde simul polluta alicui videri possunt.

4 Dico Cœmeteria non pollui ex Ecclesie pollutione, nisi sint eidem Ecclesie immediate contigua: vnde Cœmeteria immediate tantum contigua alteri Cœmeterio per immediatam Ecclesie pollutionem contiguitatem polluto, & non immediate contigua ipsimet Ecclesie per se pollutæ, inde nequaquam polluuntur, quia vere, & proprie non sunt ipsi Ecclesie contigua, pro vt textus ipse prædicti *Cap. Vnic. de Consecrat. Eccles. in 6.* loquitur; in odiosis autem, vt sæpius iam diximus, verba non nisi strictè, & proprie accipi debent.

5 Colligo Cœmeteria, si circumdata sint proprijs parietibus, quamuis aditus, & ingressus ad ea ipsa pateat per Ecclesiam, non censeari eidem Ecclesie contigua, nec proinde ex ipsismet Ecclesie pollutione pollutione pollui, quia tunc extrema illorum se non contingunt, ita aperte colligitur ex *Gloss. in figurat. casus ad præd. Cap. Vnic.* quæ ad fin. nota, inquit, quod porta ingressus, vel aditus non facit propter hoc contigua, & apertissime traditur à *Jordan. Var. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 93.*

CAPVT XXXVIII.

An Cœmeteria aliquando ex alterius Cœmeterij Polluti pollutione polluantur.

S V M M A R I V M.

Ecclesia nunquam per alterius Ecclesia sibi contigua pollutionem polluitur, nu. 1. & 4.

Difficultas huius capituli quomodo diuersa sit à difficultate præcedentis, nu. 2.

Esse contiguum alteri, & esse accessorium alterius, valde diuersa sunt, nu. 3.

Cœmeteria nunquam ex alterius Cœmeterij, licet contigui, pollutione polluuntur, nu. 4.

Cœmeterium cur nunquam sit accessorium alterius Cœmeterij, nec Ecclesia alterius Ecclesie, ibid.

Si sanguinis, vel seminis effusio fiat in ostio parietis diuidentis Ecclesiam ab Ecclesia, vel à Cœmeterio, vel etiam Cœmeterium à Cœmeterio, vtriusq. partem pollui multi censuerunt, num. 5.

Alij, alia in prædicto casu dicunt, vt videre est apud DD. ibi cit. nu. 6.

In praedicto casu cur neutra pars verius polluat-
tur. *ibid.*

Ostium ipsum praedictum non erit pollutionis hu-
ius capax, num. 7.

Quid si in praedicto ostio intermedio esset Sepul-
crum? *ibid.*

Quid si praedictum sepulcrum haberet os tatum-
modo in dicto ostio, & reliquum corpus intra
alterutram partem, vel contra? *ibid.* rem-
issive.

Aduerto 1. licet ex praedictis Ecclesia
tantummodo per se; nunquam vero
per alterius Ecclesiae, aut Coemeterij pollu-
tionem polluat, quod etiam clarius ex di-
cendis patebit; cum tamen Coemeteria non
tantum aliquando per se; sed semper etiam
per Ecclesiae polluta immediatam contigui-
tatem polluantur, vt *Cap. precedenti* visum
est, ideo dubitari hic vterius posse, num-
eadem etiam per alterius Coemeterij pollu-
tionem polluantur.

Aduerto 2. quamuis iam dixerimus praed-
icto capite praecedenti Coemeteria contigua
alteri Coemeterio Ecclesiae contiguo, & pro-
inde per Ecclesiae pollutionem polluto non
pollui, quia illa vere non sunt Ecclesiae con-
tigua; nihilominus adhuc aliud superesse du-
bium de Coemeterijs sibi inuicem contiguis,
quando vnum ex illis, non per Ecclesiae pol-
luta pollutionem; sed per se ipsum pollutum
est: fieri enim fortasse potest, vt Coemeterium,
quando per Ecclesiae pollutionem tantum, &
non per se, pollutum est, polluere nequeat
alia Coemeteria sibi contigua; quando vero
per se ipsum pollutum est, sine Ecclesiae con-
tiguum sit, siue non, polluere illa possit, pro
vt de Ecclesia per se polluta, & inde Coeme-
terium sibi contiguum pollente iam tradi-
tum est.

Aduerto 3. cum Coemeteria Ecclesiae pol-
luta contigua ideo pollui censentur, quia
sunt Ecclesiae accessoria, ac proinde minus
nobilia, vt habetur ex *cit. Cap. Knic. & Glossa
ibid.* & notant *Aquila de Censur. p. 5. disp. 7. dub.*

**Sa Verb. Ecclesia, nu. 2. Laym. l. 5. tr. 5. c. 5.
nu. 11.** accessorium enim sequitur conditio-
nes principalis, & non contra; ideo hinc be-
ne inferri, quod valde inter se differant esse
Contiguum alteri, & esse Accessorium alterius:
contigua enim esse possunt sibi inuicem duo
etiam inter se paria, vel aequae digna; quorum
nihilominus neutrum erit alterius accesso-
rium, cum neutrum tunc sit principale, nec
magis dignum, quam alterum, haec enim
conditionis maioritas, vel minoritas neces-
sario semper interuenire debet inter Princi-

pale, & Accessorium; vt ex praedictis con-
stat. His ergo praemissis

4 Dico Coemeteria nunquam ex alterius Coe-
meterij, licet contigui, pollutione pollui,
pro vt nec Ecclesia ipsa ex alterius Ecclesiae
sibi contiguae pollutione polluitur, quia Coe-
meteria sibi quidem inuicem contigua; sed
vere accessoria inter se esse nequeunt, pro vt
nec Ecclesiae ipsae inter se vnquam accessoriae
esse possunt, cum ita Coemeteria inter se
omnia, vt Ecclesiae inter se omnes, paria
semper sint; nec vnum trahat ad se alterum;
sed vnumquodque proprio iure vtatur, pro
quo facere videtur etiam vulgatum illud *Par
in parem nullum imperium habet* sumptum ex
*L. Ille a quo, §. tempestiuum, ff. ad Trebell. &
ita docent Glossa fin. in d. Cap. Vnic. de Conse-
crat. Eccles. in 6. Vgolin. de offic. & potest. Episc.
c. 29. §. 6. nu. 2. in Exceptionibus, Palud. in 4. dist.
18. q. 8. art. 4. concl. 3. S. Antonin. 3. p. tit. 1. c. 6.
§. 7. Ang. V. Consecratio Coemeterij, nu. 1. Sylu.
V. Coemeterium, q. 2. num. 3. Tabien. *ibid.* num. 1.
*Armit. n. 4. Vinald. in Candelab. c. 4. de Interd.
num. 29. Rodrig. p. 1. Sum. c. 154. concl. 1. 2. n. 13.
Sayr. in Thesaur. l. 5. c. 16. n. 24. Sa, V. Ecclesia,
nu. 23. Azor. q. 2. l. 9. c. 6. q. 3. Auil. p. 5. disp. 7.
dub. 2. concl. 2. Reginal. in prax. l. 29. c. 9. sect. 5. n.
187. Persic. de offic. Sacerd. l. 1. c. 7. dub. 1. nu.
100. Sauch. Bonac. Coninch. & alij cum
Castibent. V. Consecratio Ecclesiae, diff. 8. ed. cl. 4.
Lazan. tom. 3. Sum. Verb. Coemeterium, nu. 4. &
Barbos. Iur. Eccles. l. 2. c. 9. nu. 10.**

5 Dices: Si Sanguinis, vel feminis effusio
vere fiat in ipso ostio parietis diuidentis vnu
Coemeterium ab alio, cu ostium illud sit co-
mune vtrique Coemeterio; vtrumque polluitur,
pro vt docent *Suar. in 3. p. tom. 3. disp. 81. sect. 4.
casu 5. fin. Reginal. in prax. l. 29. c. 9. sect. 5. n. 187
Rodrig. part. 1. Sum. c. 154. conclus. 1. 2. nu. 13.
Steph. a S. Gregor. de Diuina pietatis vinculis c.
31. nu. 22. Sylu. Vgolin. Azor. l. 1. c. 5. tit. 12. nu. 97.
ergo aliquando Coemeterium ex alterius
Coemeterij pollutione pollui videtur.*

6 Respondeo, quicquid alij sibi dicant, quo-
rum diuersas sententias videre potes apud
praedictos DD. & maxime apud *Graff. de Ar-
bitrar. Confessar. l. 2. c. 4. per totum; Mar. Alter.
de Interd. disp. 3. c. 2. vers. Haec difficultas; Bar-
bos. vbi supra; & Persicum l. 2. nu. 101. & 102.
negando antecedens: neutrum enim pollui-
tur, cum ostium in odiosis, vt fuse superius
diximus *Cap. 31.* non veniat nomine domus,
nec mixtum ingrediatur naturam simplicis,
pro vt etiam tradit *Guazzin. Filius in tractat.
mor. ad defen. anim. l. 2. defen. x. c. 14. num. 30.
cum Rodrig. Barbos. & alijs apud eundem.**

Ostium

Ostium autem praedictum inter duo Coeme-
teria esse quid mixtum ex duobus inuicem
diuisis ita clare patet ex *d. Cap. Vnic. de Conse-
crat. Eccles. in 6.* vt nil ultra addi possit. & ita
conclusionem nostram in praedictis terminis
docet *Sa, Verb. Ecclesia, num. 23.* Si enim,
inquit, cum certum est alterum esse pollu-
tum, alterum non polluitur, quanto magis
cum dubium est? Vnde *Graff. l. c. nu. 3. & 4.*
hanc eandem opinionem post duas alias re-
fert sine vlla DD. citatione, & pro ea adducit
tex. in L. Duo Titij, ff. de Testam. tutel. vbi ha-
betur, quod si duo sint Titij, Pater, & Filius,
nec apparet, de quo senserit testator, tunc, si
non apparet de voluntate testatoris, neuter
erit tutor.

7 Colligo, quod hic asseruimus de Ostio
intermedio inter duo Coemeteria, id ipsum
etiam asserendum esse de Ostio tum inter
duas Ecclesias, tum inter Ecclesiam, & Coe-
meterium; semper enim tale Ostium vere, &
proprie est quid ex diuersis mixtum, & in
hac restringibili, & odiosa materia venire
non debet nomine simplicis. cum tale ergo
Ostium non sit proprie, & simpliciter altera
tantum ex partibus; sed quasi quid ex vtraq.
compositum, & consequenter quid ab vtraq.
parte diuersum, censerit debet in odiosis ex-
tra, non intra vtramque partem, ac proinde
erit extra vtrumque Coemeterium, extra
vtramque Ecclesiam, & extra singulas eoru,
earumque partes, & subinde ipsum quoque
Pollutionis huius incapax erit. Quamobrem
hinc intelligere licet, cur *d. cap. 31. num. 15.*
dixerimus sub conditione, *Si aliqua pars
pollui debet ex ijs, ex quibus tale mixtum com-
ponitur,* vere enim neutra, vt iam dictum est,
tunc polluitur: nisi forte vere in medio sub
Ostio ipso quoque inter duas Ecclesias, vel in-
ter Ecclesiam, & Coemeterium, vel etiam
inter duo Coemeteria ita constitueretur se-
pulcrum aliquod, vt vere illud videretur qua-
si in aequilibrio inter vtramque partem: spa-
tium enim illud sepulcri medium in Ostio,
vel esset in tali casu, non vtriusque partis di-
uisio; sed potius continuatio vnus partis cu
alia, & idcirco cum eo spatio vtraque pars
fortasse hinc, & inde pollueretur, vel fortasse
neutra adhuc pollueretur, quia semper tale
spatium reputari posset in his odiosis extra
vtramque partem, ac proinde extra vtramq.
Ecclesiam, extra vtrumque Coemeterium, &
extra singula ex illis, vel denique id arbitra-
rium, & prudenti Iudicis arbitrio remitten-
dum foret, vt censuit *Graff. l. c. nu. 5.* quid vero
dicendum esset, si praedicti sepulcri corpus
esset intra alterutram partem, & illius os ta-

tum pateret in praedicto ostio, vel contra,
colligi poterit ex sequentibus Capitibus.

CAPVT XXXIX.

Vndenam locus aliquis in dubio praes-
sumi possit Coemeterium Pollu-
tionis Ecclesiasticae capax.

S V M M A R I V M.

*Locus ad sepulturam Fidelium ab Episcopo de-
putatus; sed non benedictus, non est proprie
Coemeterium Pollutionis Ecclesiasticae capax,
num. 1.*

*Praedictus locus tamen secundum aliquos Immu-
nitatis Ecclesiasticae priuilegio gaudet. ibid.*

*Ecclesiasticae Pollutionis capacitas in Coemeterijs,
sicuti etiam in Ecclesijs, non solum necessario
pendet a deputatione illorum ad Diuina, &
Fidelium sepulturas; sed simul etiam ab Epi-
scopali Benedictione, num. 2.*

*Talis Benedictio, cum non praesumatur, saltem
ex coniecturis, & indicijs sufficienter proban-
da est ad Ecclesiasticae Pollutionis capacita-
tem probandam, num. 3.*

*Indicia, & Coniectura talium Coemeteriorum,
quoniam potissimum sint, num. 4.*

*Ex aliquibus ossibus, vel paucis cadaueribus in
aliquo loco reperto ille non praesumitur Coe-
meterium. ibid.*

*Coemeteriorum Benedictiones scribendae sunt in
libro intra Episcopale Archiuum reponendo,
num. 5.*

*In Coemeterijs debent poni signa distinctiua a lo-
cis profanis, & quoniam, ibid.*

Aduerto 1. cum iam dixerimus Ecclesias,
& Coemeteria quo ad Pollutionem
pari passu procedere, cumque superius *Cap.
3. num. 4.* docuerimus Ecclesiam non Con-
secratam, nec Benedictam ab Episcopo; li-
cet ab eodem ad Diuina deputatam, Pollu-
tionis huius capacem non esse, propterea
hic id ipsum etiam asserendum esse de Loco
auctoritate quidem Episcopali ad Sepulturae
vsum iam deputato; sed nequaquam ab Epi-
scopo, nec ab alijs legitime, & rite benedicto;
proprie enim, & stricte, vt in hac materia
accipi debet, locus Sacer esse nequit, qui rite
per praedictam Benedictionem sacratum non
sit; licet aliquando sola Episcopi Deputatio
absq. vlla Benedictione forte sufficiat ad lo-
cum Ecclesiasticae Immunitatis priuilegio
decorandum, vt videre est apud *Peregrin. de
Immuni-*

Immunit. c. 4. num. 59. Dian. p. 6. tr. 1. resol. 6. & colligi videatur ex Alar. Canon. Conscient. l. 2. V. Cæmeterium, num. 2. & alijs apud ipsum.

2 Aduerto 2. cum iuxta prædicta ex Cæmeterij ipsius Benedictione Pollutionis huius capacitas ita desumenda sit, vt, si illud rite Benedictum fuerit, Pollutionis item capax sit; incapax autem, si fecus: idcirco iure, ac merito ex dubio de prædicta Benedictione inferri dubium de Pollutionis ipsius capacitate; vnde hic vere idem est dubitare, num locus aliquis sit Cæmeterium Pollutionis huius capax, ac dubitare, num prædictus locus rite per Episcopum Benedictus sit; si enim certo constaret de Benedictione, vel non. Benedictione prædicti loci, certo etiam constaret de capacitate, vel incapacitate pollutionis in eo, vt per se patet.

3 Aduerto 3. cum prædicta Benedictio sit quid facti, nec præsumatur, nisi probetur, vt in hisce terminis nostris dixit *Mar. Ital. de Immunit. Eccles. l. 1. c. 4. §. 7. num. 31.* & nos etiam superius asseruimus *cap. 4. num. 3.* loquentes de Benedictione Ecclesiæ, idcirco, quando de ea dubitatur, recurrendum esse ad indicia, & coniecturas, ex quibus illa præsumi possit, vel certe, ijs deficientibus, contra illam standum esse, quia loca ex se non præsumuntur sacra, vt *cap. 7. num. 5.* dicebamus, agit autem de prædictis Cæmeterij indicijs, & coniecturis *Mascard. tom. 1. de probat. conclus. 289.* fusius *Menoch. lib. 6. Præsumpt. 72. n. 15.* & omnium clarissime *Ital. l. c. n. 32. & seq.* cum quibus

4 Dico Cæmeterium ex tribus præcipue coniecturis, seu præsumptionibus colligi posse, licet singulæ euincentes non sint. Prima est, quando locus ille, seu fundus est circumcirca ipsammet Ecclesiam, plerumq. enim Cæmeteria contigua sunt Ecclesijs, teste *Tob. Coron. de sacris Templis p. 1. c. 10.* & pro hac coniectura prædictus *Menoch. l. c.* allegat infinitum DD. numerum. Secunda est, quando locus ille diu habitus, & reputatus est pro Ecclesiæ Cæmeterio, tunc enim præsumendum esse videtur, istiusmodi locum pro Cæmeterio Benedictum fuisse, ita *Zabarel. & alij cum Mascardo l. c.* Tertia autem est, quando in loco illo circa ipsam Ecclesiam reperiuntur multa cadauera Fidelium, non autem vnum, aut duo tantum; in primo enim casu prædictus locus præsumendus est Cæmeterium, quia, sicuti in loco profano cadauera Fidelium, ita in loco sacro Infidelium condnequeunt; in secundo vero dici posset fortuito casu eo loci sepulta fuisse, vnde ex aliquibus ossibus, vel paucis cadaueribus in

aliquo loco repertis talem locum Cæmeterium esse non bene probatur, pro vt ex *Gloss. in Clem. 1. Verb. Cæmeterijs, de Sepult. & Cap. Nemo, de consecrat. dist. 1.* aperte habemus.

5 Colligo ad euitandas controuersias super Cæmeteriorum Episcopali Consecratione, seu Benedictione non solum consultissimum esse, si prædictæ Cæmeteriorum Benedictiones, vt superius etiam diximus de Ecclesijs, scribantur in libro intra Episcopale Archiuum reponendo, ex quo rei certitudo haberi possit; quod in *Concilio Mediol. Prouinc. 4.* constitutum, & à *Gauant. in Enchir. V. Benedictio, num. 16.* recte animaduersum est; sed etiam in prædictis locis signum aliquod indubitatum ponatur ad differentiam cæterorum locorum profanorum: immo ea muro, vel alijs tute vndiq. sepiantur, & ita custodiantur, vt facile talium locorum Sanctitas, religio, & decorum semper omnibus innotescat, pro vt sanctissime docet *D. Carolus Borromæus Instruēt. Fabricæ, & supelletilis Ecclesiastica lib. 1. c. 26.* & ex eo *Tob. Coron. l. c. 10.* ac alijs passim.

CAPVT XXXXX.

An Cæmeteriorum, & Ecclesiarum tecto carentium tam Solum totum vsque ad terræ centrum, quam spatium omne vsq. ad Cælum ipsum, Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit.

S V M M A R I V M.

Sepultura omnes in Ecclesia solo, ad quas per Ecclesiam aditus sit, Ecclesiæ pars sunt; idemque de Cæmeterij sepulturis dicendum est, num. 1.

Sepultura, etiam subter Ecclesiæ Solum, ad quas per Ecclesiam aditus non sit, sunt partius Cæmeteria, quam Ecclesiæ sepulcra. ibid.

Sepultura, etiam subter loci profani Solum, quarum tamen os, seu aditus in ipso Ecclesiæ Solo pateat, sunt Ecclesiæ Sepulcra, & Ecclesiæ pars. ibid.

Cur polluta vna Sepultura eiusdem Ecclesiæ, vel eiusdem Cæmeterij, omnes in eodem Solo polluantur, num. 2.

Claustra Religiosorum ad Fidelium Sepulturas rite deputata, & benedicta quando nam polluantur per sacrilegam sanguinis, vel seminis effu-

effusionem factam in eorum atrio, quod calo apertum est, & quando non. ibid.

Claustri nomine quid proprie hic intelligatur. ibid. Ecclesia, vt perfecta sit, rationem Domus habere debet, Cæmeterium autem solum Solo contentum est, num. 3.

Non omne Spatium supra Ecclesiæ Solum vsque ad cælum intra Ecclesiam esse censetur, num. 4. Spatium omne, quod est supra Cæmeterij Solum vsque ad cælum, si à Cæmeterio separatum non sit, Cæmeterij spatium est, & Pollutionis Ecclesiasticæ capax, num. 5.

Quid si laterales Ecclesiæ parietes, vt potè nondum finiti, vel destructi, non tam altum spatium includere videantur? num. 6. & 7.

An Solum Ecclesiæ benedicta, sed destructa, euadat Cæmeterium, num. 8. & 9.

Coemeterij spatium vere dici potest Ecclesiæ tecto altius, n. 10.

Si quis ex Ecclesiæ tecto, vel fenestris perpendiculariter propenderit supra Coemeterij Solū, ibiq. occideretur, vel vulneraretur, cur non Ecclesiæ, sed Coemeterij tantū pollueretur. ibid. Propendens ex tecto, vel fenestris profanæ domus in Coemeterium cur Immunitate Ecclesiastica gaudere debeat. ibid.

ADuerto 1. quod ad Solum tam Ecclesiarum, quam Cæmeteriorum spectat, cum certum omnino sit, vt alibi etiam superius inuimus, illud esse Ecclesiæ, vel Cæmeterij partem, proinde quoq. fieri; vt Sepulturæ omnes, quæ in Ecclesiæ Solo constitutæ sunt, etiam si profundissimæ sint, Ecclesiæ pars; quæ vero in Cæmeterij Solo, Cæmeterij quoq. pars habeantur, licet infra pauimentum videantur; dummodo tamen ad eas per ipsam Ecclesiam aditus pateat, vt bene aduertit *Iordan. Var. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. n. 87.* Si enim ad eas aditus esset per locum extra ipsam Ecclesiam, ad eam non magis illæ pertinerent, quam cætera ipsius Ecclesiæ Cæmeteria, vnde tunc illæ non essent Ecclesiæ pars; ideoq. Cæmeteria potius, quam Ecclesiæ sepulcra dici deberent, quamuis vere perpendiculariter subter ipsiusmet Ecclesiæ Solum essent, & consequenter de illis idem dicendum esset, quod de alijs Ecclesiæ Cæmeterijs iam dictum fuit: essent enim tunc quid ab Ecclesiæ Solo separatum, & idcirco extra internum omnem Ecclesiæ ambitum; fecus autem dicendum esset, si sepulturæ essent quidem subter alia loca, etiam profana; sed earum tamen os, seu aditus in ipso Ecclesiæ Solo pateret; adhuc enim eæ tunc essent Ecclesiæ pars, vt de Capellis supra tectum Ecclesiæ positis, ad

quas per Ecclesiam ipsam aditus sit, iam superius *cap. 26. nu. 3.* asseruimus.

2 Aduerto 2. ob eandem quoq. rationem fieri, vt etiam si plures sint sepulturæ in ipso Ecclesiæ, vel Cæmeterij solo; omnes tamen simul vna tantum pars eius Ecclesiæ, vel eius Cæmeterij habeantur, ac proinde, si sacrilega sanguinis, vel seminis effusio fiat in vna, omnes aliæ in eodem solo polluantur, quia quæcumq. in Ecclesiæ solo sunt, omnes intra Ecclesiam sunt; quæcumq. autem in Cæmeterij solo sunt, omnes intra illud ipsum Cæmeterium sunt, polluta enim vna eiusdem Soli parte, eo ipso totum illud Solum talis Ecclesiæ, vel Cæmeterij pollutum est, & polluto Solo, polluitur tota Ecclesia, vel Cæmeterium totum, cuius Solum illud pars est. Dixi, polluta parte eiusdem Soli, pollui totum illud Solum, quia, si prædicta sanguinis, vel seminis effusio fieret non in eodem; sed in alio Solo; proximo tamen, & contiguo cum Solo eiusdem Ecclesiæ, vel eiusdem Cæmeterij, tunc, quia vnum Solum diuersum, esset ab alio, diuersimode iudicandum esset. exempli causa, si in Claustro aliquo Religiosorum sepeliendis mortuis deputato, & rite ad id benedicto plures sint sepulturæ, in quacumque illius Claustri parte prædicta sanguinis, vel seminis effusio fiat, illæ omnes polluantur, quia totum talis Claustri Solum, cuius illæ pars sunt, polluitur; fecus tamen dicendum esset, si talis effusio fieret in Solo, seu spatio illo, quod cælo apertum est, & exterius Claustri Atrium ab aliquibus appellatur; Claustri enim nomine intelligo spatium, & Solum illud tantum, quod est inter parietes, & columnas, vnde Atrij prædicti Solum, & Spatium esset diuersum à Claustri Solo, nec esset inde Pollutionis huius capax, nisi etiam tale spatium apertum haberet rationem Cæmeterij, vt apud *Carthusianos* contingit. ita *Pontius de Matrim. l. 10. c. 10. num. 6.*

3 Aduerto 3. quod ad spatium à Solo vsque ad Cælum attinet, in quo præcipua, & maior difficultas est, omnino diuersimode de Ecclesia, ac de Cæmeterio ratiocinandum esse: Ecclesia enim, cum vere rationem Regiæ cuiusdam Domus habeat, non solum Solo; sed lateralibus etiam parietibus, & tecto ipso, vt perfecta sit, constare debet; Cæmeterium verò, cum ad sepeliendi vsum proprie fiat, solum Solo opus habet, nec quicquam de tecto villo curat, nam etiam sine tecto perfectum Cæmeterium est. Quare

4 Dico 1. omne quidem Spatium illud quod est à Solo Ecclesiæ tectum non habentis (sive illud

illud nondum impositum fuerit, siue iam corruerit, aut destructum sit) vsq. ad ordinariam ipsam prædicti tecti in ea tunc deficientis; sed eidem Ecclesiæ iuxta artis præcepta, & regionis consuetudinem debiti, altitudinē prudentum arbitrio decidendam Ecclesiasticæ Pollutionis omnino capax mihi videri, quia totum hoc spatium iam vere esse intra internum, & sacrum talis Ecclesiæ ambitum moraliter censetur, licet nunc illud fixis suis, & materialibus terminis omnibus locum sacrum à non sacro visibiliter diuidentibus careat; sed e contrario reliquum, & adhuc altius spatium, quod supra prædictam tecti altitudinem ad cælum vsq. eminet, penitus extra eam Ecclesiam reputandum, & proinde etiam pollutionis huius incapax esse, quia illud nullo modo intra deputatum, & sacrum Ecclesiæ ambitum censetur.

5 Dico 2. Spatiū omne Cæmeterij, si à Cæmeterio separatū non sit, à Solo vsq. ad Cælū vere Pollutionis Ecclesiasticæ capax videri, quia, cū Cæmeteriū nō sit per modū Domus, vt de Ecclesia diximus, nec proinde constare debeat tecto, sed solum Solo, quicquid spatij supra Cæmeterij Solum est, in Cæmeterio esse putatur, ita expresse *Samuell. de Sepulturis tract. 1. controuers. 4. num. 13.* & apertissime colligitur etiam ex *L. si vitem, §. penult. ff. quod vi, & clam.* vbi Venuleius docet Sepulcri esse non solum eum locum, qui recipit humationem; sed omne etiam supra id cælum, cui fauet quoq. *Vlpian. eod. tit. L. 1. §. 2.*

6 Dices 1. si laterales Ecclesiæ parietes sint tātum tres, vel quatuor cubitos alti, nō claudunt intra se nisi spatium altitudinis trium, vel quatuor cubitorum supra Ecclesiæ Solum, ergo tunc spatium ijs parietibus altius vere extra eam Ecclesiam est, & consequenter Pollutionis huius capax non est.

7 Respondeo internum Ecclesiæ illius ambitum tunc non desumi à prædictis parietibus vel nondum finitis, vel destructis; sed desumendum esse à spatio ad internum Ecclesiæ illius ambitum deputato, & iam per Benedictionem, vt supponimus, sacro: sine prædicta enim Benedictione nullum spatium

nec infra, nec supra tales parietes Ecclesiæ, aut Cæmeterium est; vt iam ex alibi dictis constat.

8 Dices 2. si Ecclesia benedicta sit, etiam si destruantur illius parietes, vel careat tecto; nihilominus illius Solum remanet benedictam, ergo tunc, quia Solum illud ita se habet, ac si esset Cæmeterium, omne item spatium supra tale Solum Ecclesiæ vsque ad cælum erit pollutionis huius capax.

9 Respondeo negando, quod quando Ecclesia definit ob destructionem esse Ecclesia, tunc talis Ecclesiæ Solum remaneat benedictum; tunc enim talis locus, vt amisit formam Domus Dei tām in facto esse, quā in fieri, vt suppono, ita etiam suam Ecclesiæ benedictionem amisit, nec inde tamen euasit Cæmeterium; alia enim est Ecclesiæ, alia Cæmeterij Benedictio, vt patet ex Pontificali, & Rituali Romano.

10 Colligo sine absurdo dici, fierique posse, vt Cæmeterij spatium altius ipso Ecclesiæ tecto sit: immo, si quis ex Ecclesiæ, aut etiam aliarum ædium tecto, vel fenestris supra Cæmeterium contiguum propenderet, & dum ille supra Cæmeterium perpendiculariter imminet, occideretur, vel vulneraretur, in tali casu non Ecclesia ipsa, ex qua ille propendebat in Cæmeterium contiguum; sed Cæmeterium tantummodo pollueretur, quia ille tunc vere in Cæmeterio esset, pro vt etiam superius in simili casu inuimus *Cap. 26. num. 5.* cum *Fagund. Sanchez, & Iordano,* clarius id ipsum docentibus. indeq. vere, & multo magis infertur à *Cardos. in Prax. Iudic. & Aduocat. Verb. Ecclesia, nu. 77. & Barbof. in Pot. Decis. tom. 2. lib. 3. vot. 117. n. 43. & 44.* quod pendens ex tecto, vel fenestris profanæ domus in Cæmeterium gauderet ob eandem causam Immunitatis Ecclesiasticæ priuilegio, locus enim Cæmeterij extenditur, & includit omne spatium inclusive vsq. ad cælum, nam & Solum ipsum vsq. ad cælum liberum est ex *Alber. in Distion. V. Solum,* & alijs communiter. & hæc de Locis Ecclesiasticæ Pollutionis capacibus dicta sufficiant.

De Actionibus Ecclesiæ Pollutius in communi.

Explicata iam Pollutionis Ecclesiasticæ natura, & indicatis inde Locis Pollutionis eiusdem capacibus, superest hic, vt ad Actiones, per quas ea Loca polluantur, enumerandas, exponendasque in posterum accedamus. Cum autem earum singulæ peculiarem, prolixamque sibi Disputationem deposcere videantur, de ijs omnibus in hac vna breuiter; sed in communi tantum, agemus, quò facilius, & felicius singulas singillatim postea expendere valeamus.

CAPVT PRIMVM.

Cur per Actiones omnes malas Ecclesia non polluat.

S V M M A R I V M.

Ecclesia pollui cur nequeat per actus mere internos, num. 1.

Cur eadem non polluat per actiones vllas bonas, aut indifferentes; sed per malas tantum, num. 2.

Ratio dubitandi, cur non polluat Ecclesia per actiones omnes moraliter malas, nu. 3.

Ecclesia non polluitur per omnes malas actiones, quia illud nimis onerosum esset; polluitur autem per aliquas, quia si per nullas pollueretur, illud etiam nimis contra reuerentiam Ecclesiæ debitam esset, num. 4.

In legibus posituis, & in materia odiosa, cur argumentū sumptum à paritate rationis nihil valeat, num. 5.

1 Aduerto 1. cum ex communiore DD. sententiā apud *Salas de legibus disp. 9. sect. 1.* certum sit, ab Ecclesiasticis, aut humanis vllis legibus nec præcipi, nec prohiberi, nec proinde puniri vnquā actus mere internos, ideo indubium mihi penitus esse, quod per nullos actus mere internos, quantumuis turpissimos, Ecclesia ipsa pollui possit: Ecclesiastica enim Pollutio, pro vt nunc est, non nisi per Ecclesiasticā legē, vt inferius patebit, statuta est, indeq. ab Ecclesia puniri nequit, quod de facto prohiberi ab ea non potest.

2 Aduerto 2. cum æque verum, ac certum mihi etiam sit ex *disp. 1. c. 2. n. 8. & c. 1. n. 3.* actiones omnes, per quas Ecclesia polluitur, esse ab Ecclesia prohibitas, immo etiam ex se alioquo modo peccaminosas, ob intrinsicam malitiam deordinationis, & indecentiæ in tali loco, pro vt *disp. 1. cap. 1. n. 5. & seqq.* dictum fuit, idcirco apertè hic etiam constare, quod Ecclesia nec per externas actiones aliquas moraliter bonas, nec per indifferentes vllas vnquā polluat: Sacri enim Canones apponentes tale impedimentum, & quasi pœnam Pollutionis huius aliquibus actionibus in loco sacro factis, vel eas supponunt esse in tali loco malas, vel saltem prius eas malas faciunt prohibendo eas, & tunc, quasi in odiū talis malitiæ, talem quasi pœnam adiungunt.

3 Aduerto 3. cum ex dictis Ecclesia non nisi per actiones moraliter malas polluat, non abs te hic dubitari, cur non per omnes actiones malas; sed per aliquas tantum illa pollui censeatur, licet omnes actiones malæ in tali loco indecentes sint, eiusq. sanctitati, quodammodo repugnare, & quasi maculā inurere videantur. Quod autem in hoc capite quæritur, longè diuersum est ab eo, quod deinceps etiam quæretur, videlicet, cur per illas potius, quam per alias actiones Ecclesiam pollui Sacri Canones voluerint:

uel *Rodrig. in Sum. part. 1. c. 154. cõclus. 2. n. 3.* dum in fine dicit sequendam esse communem sententiam, quando Episcopus esset declaratus Excommunicatus, & perseveraret per annum in dicta Excommunicatione; nam Concilium Tridentinum sess. 25. de reformatione cap. 3. fin. decrevit contra huiusmodi, tanquam de Hæresi suspectos procedi posse. Inde enim inferre videtur talem Ecclesiam, tanquam ab Episcopo Hæretico consecratam, iterum cõsecrandam esse, pro vt etiam id ipsum alij in *Cap. Ecclesijs, de consecrat. dist. 1.* definiri, & à *Io. Papa in Cap. Ecclesias Arianorum, ibid.* præcipi putauerunt.

4 Dico secundam sententiam absolute mihi veram videri tum ob rationem ibi allatam, tum etiam, quia pollutio Ecclesie supponit Ecclesiam iam cõsecratam, vel benedictam, vt superius *Disp. 2. c. 3.* fusè docuimus, ergo non potest Ecclesia per eandem actionem simul, & semel consecrari, seu benedici, & pollui.

5 Ad argumentum ergo Primæ sententiæ Respondeo, quod, si valeret illud argumentum à paritate rationis, possemus etiam inferre pollui Altare, vel Ecclesiam, quoties Excommunicatus in ea celebraret, vel certe Ecclesiam pollui, quando Sacerdos Excommunicatus aliquem in ea sepeliret; quorum tamen neutrum ab Aduersarijs admittitur. Immo vere negari potest ipsamet rationis paritas ab Aduersarijs allata; Ecclesie enim irrogatur per sepulturam hominis Excommunicati vel maior, vel permanentior iniuria, quam per illius consecrationem, vel benedictionem ab Excommunicato factam: ibi enim corpus ab Ecclesia præcisum illius quasi curæ committitur; hic autem prædicta consecratio, vel benedictio est quid transiens, vt per se patet. Vnde mirum non est, quod, licet Ius voluerit Ecclesiam pollui per sepulturam Excommunicati; non tamen voluerit idem fieri per actionem Excommunicati. ex quibus patet, quam inefficax sit argumentum primæ sententiæ.

6 Ad argumentum verò tertiæ sententiæ respondeo primo, quod aliud est esse de Hæresi suspectum; aliud verò esse Hæreticum: secundo, quod cum etiam ab Excommunicato, & Hæretico Episcopo valide cõsecratur, vel benedicantur Tempia, dummodo ille fidem Sanctissimæ Trinitatis teneat (hoc enim tantummodo colligi potest ex *textu d. Cap. Ecclesijs, de consecrat. dist. 1.* sicuti valide quoque à tali ministro Baptismus cõferri potest, nec iterari debet, pro vt *Laym. de Lugo, & del Bene* cum alijs docent *l. c. c.*

eodem ipso *Cap. Ecclesijs, dist. 1. de consecrat.* proinde neq. post prædictam illam validam Ecclesie consecrationem, seu benedictionem nulla ob id opus esse reconsecratione, seu rebenedictione, nec reconciliatione; textus autem alterius *Cap. Ecclesias Arianorum, eod. tit. & dist.* nihil contra nos vrget, cum non nisi de Arianorum Ecclesijs non in forma Ecclesie consecratis loquatur, vt bene aduertit *Gloss. in d. Cap. Ecclesijs, de Consecrat. dist. 1. in figurat. cas. et Verb. Baptizari, in fin.* nos vero hic loquimur de Ecclesijs ab Excommunicato, aut etiam Hæretico; in forma tamen Ecclesie, consecratis, vel benedictis.

7 Dices, quamuis prædicta Ecclesie consecratio ab Episcopo Excommunicato, & Hæretico valida esset; tamen, sicuti qui Excommunicatus Ordinatur, ordinatus quidem, sed Sensus tamen manet, ne Ordines exercere possit, ita eadem Ecclesia Polluta, & quasi suspensa manere debet, ne ante reconciliationem munus suum Loci sacri exercere possit.

8 Respondeo primo Ecclesie Pollutionem non esse Suspensionem proprie: vnde hæc nihil ad nos facere videtur: secundo, pro vt etiam sæpius alias, argumentum à paritate rationis in omni materia odiosa esse inefficacissimum; vnde, cum nullo iure cautum sit, vt Ecclesia sic consecrata, vel benedicta remaneat suspensa, quomodo hæc quasi pœna ipso iure incurreretur, si illa ipso iure lata non est?

9 Colligo, licet prædictam Ecclesiam ab Excommunicato, vel Hæretico Consecratam, vel Benedictam aliquando ob id pollutam dici ex Sanctis Patribus non ignoremus, vt ex *S. Hieronymo in cap. 2. Aggæ Prophetæ* relato in *Cap. Sic populus, 1. q. 1. & ex S. Gregorio lib. 3. epist. 20.* colligi potest; tamen tunc pollutionis nomen largo modo sumi, quatenus omnia, quæ ab Hæreticis, aut ab alijs in anima pollutis Deo offeruntur, vel tanguntur, pollui, & contaminari, nec Deo placere dicuntur.

C A P V T I V.

An aliqua Ecclesie destructio, vel decrustatio inter Actiones Ecclesie pollutivas numeranda sit.

S V M M A R I V M.

Doctores aliqui affirmare videntur in casu, quo Ecclesia inde noua indigeat cõsecratione, nisi Ecclesia

Ecclesia consecratio aliquando per parietum destructionem, vel decrustationem; nunquam vero per illorum dealbationem amittitur. *ibidem.*

Quomodo Ecclesia secundum alios etiam in casu, quo non indigeat noua consecratione, per aliquam destructionem polluta manere possit, num. 2.

Prædictæ sententiæ refelluntur, num. 3.

Nulla vnquam Ecclesie destructio, vel decrustatio inter Pollutionis Ecclesiasticæ casus numeranda est, num. 4.

Etiamsi prædictus Pollutionis Ecclesiasticæ modus verus esset (quod tamen negamus) tamen non haberet locum in Ecclesia tantum Benedicta, nec in Cæmeterio, num. 5.

1 **A**duerto 1. quæstionem hanc à nobis hic tractari, quia non defuerunt aliqui, & graues Auctores, vt videre est apud *Syluest. V. Consecratio Ecclesie 2. num. 4. & 6. Suar. in 3. p. tom. 3. disp. 8. sect. 4. vers. Sexto Violatur. Fagund. de 1. Eccles. præcep. l. 3. c. 14. num. 59. Mazuchell. de Casib. Reseru. disp. 2. c. 6. nu. 1. & 51. Steph. à S. Gregorio, de Diuina piet. vinc. c. 31. num. 23.* & alios qui inter Pollutionis Ecclesiasticæ Casus hunc etiã enumerarunt, quando, scilicet, parietes Ecclesie ita destruuntur, vel saltem decrustantur interius, vt noua opus sit consecratione. Hunc autem casum tunc contingere dicunt, cum non manent moraliter ijdem parietes; nõ manent autem ijdem moraliter, quando omnes, vel maior pars eorum simul destruuntur, vel interius simul decrustantur; non autem dealbantur tantum; consecratio enim, vt superius dicebamus *Disp. 1. c. 4. num. 3.* potissimum consistere, & fundari censetur in Ecclesie consecratæ parietibus, vel crustis prædictis, ac proinde, destructa re, destruitur etiam consecratio, quæ in re destructa fundabatur.

2 Aduerto 2. quod, si prædicta totius, vel maioris partis Ecclesie destructio, vel decrustatio, non simul, aut vno die, sed per dierum, aut hebdomadarum interualla fiat, & successiue ita semper reficiatur, vt nunquam maior pars illorum simul destructa, aut decrustata sit, tunc, cum semper maior pars attrahat ad se minorem, aliqui alij dixerunt manere quidem moraliter eosdem parietes, & consequenter eandem esse moraliter Ecclesiam, nec noua tunc opus esse consecratione, quia adhuc talis Ecclesia remanet consecrata, vt erat antea; sed tamen talem Ecclesiam sic successiue renouatam, vel reedificatam reconciliandam esse cum aqua exorcizata, & solemnitate Missæ,

vel cum asperzione aquæ Benedictæ, vt patet ex *Gloss. in Cap. Proposuisti, de consecrat. Eccles. & ex antiquioribus DD. apud Sylu. l. c.*

3 Aduerto 3. ex alia parte prædictis obstare primo, quia aliud est Ecclesiam pollui; aliud vero execrari, vt patet ex dictis *Disput. 1. c. 4. per totum*, vnde per prædictam destructionem, vel decrustationem Ecclesia execrari proprie, non autem vere pollui videtur, vt bene animaduertunt *Suar. in 3. p. tom. 3. disp. 81. sect. 4. Vers. Sextus Casus est. Mazuchell. l. c. Franc. de Lugo, de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. qu. 11. num. 74.* & alij multi apud ipsum, amittit enim tunc Ecclesia consecrationem, & reconsecratione tunc opus est, non autem reconciliatione: secundo, quia prædicta reconciliatio in casu allato successiue destructionis, & renouationis Ecclesie paulatim destructæ, & subinde paulatim resectæ non est in Iure expressa, vnde videtur tantum ex deuotione asserta; non autem ex necessitate facienda, propterea ergo

4 Dico nullam vnquam Ecclesie destructionem, vel decrustationem inter Actiones Ecclesie pollutivas, seu pollutionis Ecclesiasticæ casus numeranda esse: quæ libet enim destructio, vel decrustatio Ecclesie, aut illius consecrationem totaliter tollit, quia tollit id, in quo eius consecratio fundatur, & reconsecratione opus est, aut certe, si non tollit Ecclesie consecrationem, neque eam polluit; alioquin assignetur Ius talem pollutionis Ecclesiasticæ casum statuens, quod hæctenus à nemine assignatum est, & ita, quod in prædicto casu nulla opus sit reconciliatione ex præcepto; sed ad summum ex consilio, nobiscum docent *Sylu. l. c. Hostiens. in summa, de consecrat. Eccles. num. 6. Barbof. de offic. & potest. Episc. alleg. 27. num. 19. Iordan. Var. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 9. num. 73. Th. del Bene de Immunit. & Iurisd. Eccles. tom. 1. c. 2. dub. 11. sect. 14. num. 17.* & alij per eos citati.

5 Colligo, quod, etiam si prædicta parietum destructio, vel decrustatio numeranda esset inter Pollutionis Ecclesiasticæ modos, quod falsum tamen esse diximus; tamen prædictus modus non haberet locum, nisi in Ecclesia consecrata; non autem in Ecclesia tantum benedicta, nec in Cæmeterio illius, quia Benedictio inhæret ipsi Solo, quod tolli non potest; consecratio autem inhæret parietibus, & in crusta illorum interiori, qui destrui, & decrustari possunt.

CAPVT QVINTVM.

An aliqua alia actio à iure non expressa Ecclesiam aliquando polluat.

S V M M A R I V M.

Actiones, seu Cause aliquæ, quæ à iure expressæ non sunt, ab aliquibus Ecclesiarum pollutivæ dicuntur. n. 1.

Predictæ Actiones, seu Cause referuntur. ibid.

Ita consuetudine aliquarum Ecclesiarum observari aliqui testantur. num. 2.

Predictæ consuetudo non valet, ubi ea non viget. ibid.

In aliquibus ex predictis casibus aliqui Solem-nem, alij Simplicem tantum reconciliationem requirunt. n. 3.

Nulla alia actio, vel causa Ecclesiam polluit, quam superius Disp. 3. cap. 2. enumeratæ. num. 4.

Casus Ecclesiasticæ pollutionis non sunt extendendi ad alios, etiam grauiores, à iure non expressos. ibid.

Aliquando tamen in aliquibus ex predictis casibus à iure non expressis Ecclesia ex honestate, non ex necessitate, per aquæ benedictæ asper-sionem purganda videtur. n. 5.

Aduerto 1. præter duos superius cap. 3. & 4. allatos casus ab alijs alios recenseri, in quibus Ecclesiam pollui putant; licet eiusmodi casus in iure expressi non sint, vt videre est apud Hostiens. in Sum. de consecrat. Eccles. num. 9. Durand. l. c. Ration. cap. 6. nu. 41. Piasec. in prax. p. 1. c. 5. num. 5. Vers. Sacrilegio, Th. Del Bene de Immunit. Eccles. c. 2. dub. 11. sect. 13. per totam, & alios, v. g. Si Hæreticorum exercitia ibi fiant, & aliquandiu vigeant: Si absq. sanguinis effusione os alicui frangatur: Si reus contra Ecclesiæ immunitatem extrahatur: Si furtum, vel alia crimina enormia patrentur, & deniq. si Ecclesia diu absq. tecto, & ianuis, omnibusq. hominum, & animalium vsibus patens sit.

2 Aduerto 2. *Abbatem in Cap. Proposuiti, num. 4. de consecrat. Eccles.* notare quidem, & Durand. l. c. num. 41. docere etiam ita consuetudine aliquarum Ecclesiarum observari; sed hoc valere in ijs tantum locis, in quibus viget talis consuetudo, pro vt bene dixit Jordan. Var. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. nu. 5.

3 Aduerto 3. in aliquibus ex prædictis Pollutionis Ecclesiasticæ casibus in iure non expressis Ecclesiam consecratam secundum aliquos ab Episcopo solemniter reconciliandam esse; secundum alios vero satis esse, si Episcopus eam simplici benedictione per aquæ benedictæ asper-sionem reconciliet, vel Presbytero reconciliandam committat, vt videre est apud Laym. l. 5. tr. 5. c. 5. n. 14.

4 Dico Ecclesiam per nullam aliam Actionem, vel Causam, quam per mox enumeratas cap. 2. & in nullo alio casu proprie, & vere pollui: nam, cum illi tantum casus sint à iure expressi, non sunt extendendi ad alios, etiam grauiores. ita communiter DD. & omnium expressissime Jordan. l. c.

5 Colligo, licet in prædictis casibus Ecclesia non indigeat vlla reconciliatione; honestum nihilominus esse, si in aliquibus ex illis casibus, maxime in primo, & ultimo, Ecclesia à Sacerdote aspergatur aqua benedicta, priusquam in ea celebrentur Diuina, vt ex Durando, Laym. & Th. Del Bene l. c. c. abunde patet.

CAPVT VI.

Cur Sacri Canones per has Actiones potius, quam per alias Ecclesiam pollui voluerint.

S V M M A R I V M.

Quæsitum hoc cur aliquibus videri possit absurdum, vel superuacaneum. n. 1.

Hoc per Sacros Canones non temere statutum fuisse fatendum est. ibid.

In Actionibus Ecclesiæ pollutivis generatim attendere possumus tum ad Moralem malitiam, tum ad Materialem earum scditatem, num. 2.

In ijsdem Actionibus particulatim inspicere quoque possunt frequentia, scandalum, periculum, damna, modus, & similes aliæ ipsarum circumstantiæ, seu qualitates. n. 3.

Sacri Canones quomodo in his, & non alijs Actionibus Ecclesiæ pollutivis statuendis attenderint maxime ad earundem Actionum Moralem, Materialemq. scditatem, scandalum, ac frequentiam, nu. 4.

Id ipsum observatur etiam à statuentibus Casus Reseruatos. ibid.

Actiones

Actiones Blasphemandi, Hæreses prædicandi, Eucharistiam conculcandi cur inter Ecclesiæ pollutivæ à Sacris Canonibus numeratæ non fuerint, num. 7. & 8.

Peccata aliqua, quæ alioquin videntur leuiora, censeri possunt grauiora ratione frequentia, & aliarum similium considerationum, num. 9.

Actioni exonerandi ventrem in Ecclesia sine necessitate, licet sit graue, & scditissimum, sacrilegium, cur Sacri Canones Ecclesiasticæ pollutionis quasi pœnam non adiunxerint, num. 10. & 11.

Percussiones, nisi Homicidium, vel vulnus, vel sanguinis effusionem pariant, cur Ecclesiarum pollutivæ ab Ecclesiastico iure constitutæ non fuerint, num. 12.

Aduerto 1. licet inquirere, cur Sacri Canones per has, & non illas Actiones Ecclesiam pollui decreuerint, absurdum, vel superuacaneum aliquibus fortasse videri possit, cum in his, quæ à libera pendent voluntate, ac arbitrio, sæpe, ac sæpius

sit pro ratione voluntas; nihilominus, cum id non temere actum fuisse fatendum sit, propterea causas, vel cõgruentias quasdam inuestigandas esse, quas ad quæstionem huius solutionem afferre possimus.

2 Aduerto 2. Sacros Canones, vt generatim loquamur, in Actionibus Ecclesiæ pollutivis discernendis ab alijs attendere potuisse, vel ad ipsam Actionum moralem malitiam, vel ad earundem Actionum materialem scditatem quandam, & impuritatem, nam secundum vtrumque respectum Actio aliqua loci sanctitati, ac decentiæ repugnare potest, vt colligitur ex Suar. tom. 1. de Religion. tr. 2. l. 3. c. 7. num. 3. & 6. Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 15. num. 4. Bordon. in Constit. Regular. tom. 2. ref. 74. n. 5. & Persic. de Offic. Sacerdot. l. 1. c. 7. n. 45.

3 Aduerto 3. Sacros eosdem Canones propterea; si ad magis particularia descendere malimus, respicere quoq. potuisse ad earundem Actionum, seu Casuum frequentiam, scandalum, periculum, damnum, conditionem, modum, & similes eius modi alias circumstantias, quæ tamen omnia talia sunt, vt ad prædicta duo generalia moralis malitiæ, & materialis scditatis capita facile reduci queant.

4 Dico Sacros Canones ideo statuisse, vt per has Actiones potius, quam per alias, Ecclesia pollui censeretur, quia, attempta maxime harum Actionum morali, materialique scditate, scandalo, ac frequentia, nisi hæ inter alias omnes prædicto modo per eadem iura in prædictis locis sacris prohibita, &

quodammodo eliminata fuissent, inde nimis indecenter, & contra eorundem locorum sanctitatem actum fuisset; talium enim actionum talis prohibitio ad debitam Ecclesiæ reuerentiam, & Christianifidelium ædificationem idcirco maxime expedire visa fuit, pro vt etiam in Casuum Reseruatione simillima, docent Zeccus de Cas. Reseru. in Regul. general. num. 7. Floron. ibid. p. 1. c. 1. §. 2. Homobon. ibid. p. 1. c. 3. prope mediū. Chapeauil. ibid. p. 1. c. 2. q. 1. Mazuchell. ibid. disp. 1. q. 1. diffic. 9. n. 23. & seq. & alij communiter.

5 Dices 1. nulla malitia moralis, seclusa Ecclesiæ prohibitione, est in actione sepeliendi in Ecclesia, vel Cœmeterio Infidelem, vel Excommunicatum, nulla item talis malitia est in actione iuste, & ex Iudicis sententia, occidendi reum ad mortem damnatum, & in similibus actionibus fusius inferius examinandis, ergo Sacri Canones, cum per has actiones Ecclesiam pollui voluerunt, ad antecedentem talium actionum moralem malitiam, quæ nulla est, attendere non poterunt, ergo male à nobis dictum fuit Sacros Canones in earum actionum prohibitione ad earundem moralem malitiam attendisse.

6 Respondeo, licet mox nominata actiones extra Ecclesiam, & Cœmeterium factæ moraliter malæ non sint; tamen eas ex se in prædictis locis indeceter omnino fieri, & moraliter, saltem leuiter, malas esse, pro vt iam clare vidimus Disp. 1. cap. 12. num. 4. & 6. ac proinde in argumento allato negari potest antecedens.

7 Dices 2. Si Sacri Canones ad moralem actionum malitiam attendissent, multo magis inter actiones Ecclesiæ pollutivæ numerassent Blasphemiam, Hæresum prædicationem, Eucharistiæ conculcationem, & similia scelerum monstra, quia hæc absque dubio longe maiorem malitiæ moralis grauitatem continent, quam actiones eæ, quas Sacri Canones inter pollutivæ recensent; sed Sacri Canones grauiora omiserunt, & leuiora prohibuerunt, ergo vere ad moralem actionum malitiam nequaquam attenderunt.

8 Respondeo 1. Sacros Canones attendisse non ad solam moralis malitiæ grauitatem, præcisè, & in se, ac per se tantum spectatam; sed simul etiam, & præcipuè ad substantialem, materialemque actionum prædictarum scditatem, & facilitatem, ac proinde frequentiam, & c. ita vt, omnibus perpensis, decentissima visa fuerit illarum prohibitio, & indecentissima earundem permissio, vel tolerantia, vt iam num. 4. dictum est. Præterea

R

9 Respon-

9 Respondeo 2. afferendo cum *Floron. l.c. 5.*
 1. per totum, & 2. num. 3. aliqua peccata,
 quæ alioquin videntur minora, censerī posse
 grauiora ratione maioris scditatis, vel fre-
 quentiæ, vel scandali, vel periculi, vel aliarum
 huiusmodi causarum, vt per se notum vide-
 tur, vnde, quia prædictæ conditiones non
 omnes iusunt in Blasphemia, Hæresum præ-
 dicatione, Eucharistiæ conculcatione, & si-
 milibus in se quidem atrocioribus crimini-
 bus; sed non ita frequentibus generatim in-
 ter Christifideles, nec ita turpiter, vel ita
 permanenter locum sacrum scdantibus, & c.
 idcirco Sacri Canones decreuerunt, vt non per
 scelera illa in se alias grauiora (quæ tamen à
 Deo grauius per alias pœnas punientur) sed
 per ista etiam si alias fortasse minora; cum
 loci tamen sanctitate prædictarum conditio-
 num ratione magis repugnantia, & eidem
 magis iniuriosa, nec non aliquando magis
 scda, magisque permanentia, Ecclesia
 polluat.

10 Dices 3. Si prædicta iura Ecclesiastica
 respexissent ad Actionū quasi substantialem,
 & materialem scditatem, ac turpitudinem,
 cum summe scdum, ac turpe sit exonerare
 ventrem sine necessitate in Ecclesia, & similia
 perpetrare, absque dubio istas quoque actio-
 nes inter Ecclesiæ pollutiuas constituissent,
 quod tamen factum non est, ergo signum
 est prædicta iura non respexisse ad mate-
 riam actionum huiusmodi scditatem, ac
 turpitudinem, quod in conclusione dictum
 est.

11 Respondeo, licet vere actiones prædictæ
 exonerandi ventrem sine necessitate in Ec-
 clesia, & si quæ sunt, similia perpetrandi,
 sint graua sacrilegia, vt *Disp. 1. cap. 18. nu. 1. 3.*
ex Suarez, & Thoma del Bene iam dictum
 est; nihilominus Sacros Canones prædictis
 actionibus Pollutionis Ecclesiasticæ quasi
 pœnam non adiecisse, quia raro publice
 cum voluntaria loci sacri iniuria accidere
 solent.

12 Colligo percussiones item, nisi vel Homi-
 cidium faciant, vel vulnus aperiant, vel san-
 guinis effusionē pariant, idcirco inter actio-
 nes Ecclesiæ pollutiuas à Sacris Canonibus
 recensitas non esse, quia, consideratis omni-
 bus, non adeo turpes, ac indecentes visæ
 fuerunt, vt hanc eandem ijs quasi pœnam
 apponere necessarium, vel vtile habitum
 fuerit.

CAPVT VII.

Cur potius hæc, quam alia, pollutio-
 nis Ecclesiasticæ quasi pœna
 his actionibus imposita sit.

S V M M A R I V M.

- Quæsti huius opportunitas, num. 1.*
*Quid per Ecclesiasticæ pollutionis quasi pœnam,
 intelligatur, num. 2.*
*Cur hoc Pollutionis Ecclesiasticæ impedimētum,
 seu grauamen non absolute pœna; sed quasi
 pœna appelletur, num. 3.*
*Pœna proprie semper præsupponit culpam.
 ibidem.*
*Pollutio Ecclesiæ non semper præsupponit cul-
 pam. ibid.*
*Cur potius hanc, quam aliam, Sacri Canones
 Ecclesiasticæ Pollutionis quasi pœnam statu-
 erint, duplex ratio affertur, num. 4.*
*Per hanc pollutionis Ecclesiasticæ quasi pœnam
 cur nō iniuste puniri quodammodo videantur
 etiam innocentes, num. 5.*

1 Aduerto 1. cum iam viderimus, cur hæc
 potius, quam alia actiones ex Sacris
 Canonibus Ecclesiæ polluant, opportune
 hic videndum superesse, cur his actionibus
 hanc quasi pœnam Sacri Canones adiunxe-
 rint, licet alijs, atque alijs modis ijdem ha-
 rum actionum indecentiam, & cum loco sa-
 cro repugnantiam patefacere, & ab eo pro-
 cul arcere potuissent.

2 Aduerto 2. per hanc pollutionis Ecclesi-
 sticæ quasi pœnam hic intelligi morale illud
 grauamen, seu impedimentum, quod ex
 Sacrorum Canonum iussu prædictas actio-
 nes, quas Ecclesiæ pollutiuas dicimus, con-
 sequitur, & Diuinorum Officiorum, ac Se-
 pulturæ vsum in Ecclesia, vel Cœmeterio, vbi
 ea factæ fuerint, ante reconciliationem
 tollit, vel suspendit, vt ex dictis *Disp. 1. c. 2.*
 colligi potest.

3 Aduerto 3. licet prædictum grauamen, seu
 impedimētum nos hic non absolute pœnam;
 sed quasi pœnam appellemus, quia non est
 primo, & per se in pœnam à Sacris Canoni-
 bus introductum; sed ad reuerentiam, &
 munditiam loco sacro debitam indicandam,
 & indicandam: pœna enim, quatenus pro-
 prie pœna est, relationem dicit ad culpam,
 quæ præsupponit, vt patet ex *D. Th. 2. 2. q. 108.*
art. 4. in solut. arg. Sor. de Iust. l. 1. q. 6. art. 5. col.
2. vers. Profecto. Couar. var. resol. l. 2. c. 8. in prin-
cipio

cipio. 2. Si putator, 31. ff. ad leg. Aquil. & cap.
Sine culpa, 23. de regul. Iur. in 6. pollutionis
 autem Ecclesiasticæ, vt videbimus infra, gra-
 uamen, seu impedimentum non semper præ-
 supponit culpam; tamen prædictum graua-
 men, seu impedimentum aliquo modo pœ-
 nam esse, pro vt fusè diximus *Disp. 1. c. 19. per*
totum, & clarius constabit ex dicendis suo
loco.

4 Dico hanc pollutionis Ecclesiasticæ quasi
 pœnam idcirco his actionibus impositam
 fuisse, quia Sacris Canonibus hæc non imme-
 rito primo ad harum pollutiuarum actionum
 in locis sacris indecentiam, ac scditatem
 demonstrandam, secundo etiam ad reos quo-
 dammodo puniendos, & ad populos ab his
 actionibus quasi absterrendos omnium ap-
 tissima, ac vtilissima visa fuit. Quod harum
 actionum in locis sacris indecentiam, ac sc-
 ditatem, e contrario autem Sacrorum loco-
 rum puritatem, ac sanctimoniam, debitumque
 eidem cultum, hæc pollutionis Ecclesiasticæ
 quasi pœna omnium optime patefaciat, con-
 sideranti planum fiet ex ijs, quæ superius *Disp.*
1. c. 7. n. 3. inuimus; quod autem hæc eadem
 Pollutionis huius quasi pœna ad illud etiam
 conuenientissima sit, quod secundo Sacri
 Canones per illam intendunt, & nos etiam
 secundo loco recensuimus, inde patere po-
 test, quod sic par pari refertur, & in quo quis
 peccat, per hoc torqueri videtur, vt dicitur
Sapient. 11. cum enim iustissima illa sit ex
August. l. 3. de liber. arbitr. peccati pœna, vt
 amittat vnusquisque illud, quo bene vti noluit,
 iustissime Ecclesia nos Diuinorum Offi-
 ciorum, & Sacræ Sepulturæ vfu ibi priuat,
 vbi debito sibi cultu eadem antea priuata
 fuit.

5 Colligo, quamuis hac Pollutionis Eccle-
 sticæ quasi pœna quodammodo puniantur
 cum reis etiam innocentes, cum in Ecclesia
 polluta nemo ante illius reconciliationem
 Diuinorum Officiorum, & Sacræ Sepulturæ
 vfu frui possit; nihilominus, vt membris etiã
 sanis aliquando non iniuste ad corporis sani-
 tatem tuendam dolor infligitur, ita à Sacris
 Canonibus per hanc pollutionis Ecclesiasticæ
 quasi pœnam iure, ac merito merorem po-
 pulo etiam innocenti afferri posse, vt sic lo-
 corum sacrorum sanctitati sancte consulat;
 sic enim contra nocentem, ac reum, qui Ec-
 clesiam polluit, infontes, ac innocentes alij
 omnes eiusdem Ecclesiæ quasi fructibus, qui
 populos exhilarant, priuati magis excitantur,
 & ad ipsius Ecclesiæ reuerentiam, ac defen-
 sionem melius animantur; rei autem contra
 fortius confunduntur, cum propter vnus, vt

plurimum, aut certe paucorum actionem
 quodammodo puniantur vniuersi, pro vt in
 casu non omnino dissimili de Interdicto ge-
 nerali ob vnus aliquando delictum imposito
 Doctores communiter tradunt ex *Cap. Miror.*
17. q. 4. & Cap. Si sententia, de sentent. Excom-
munic. in 6.

CAPVT VIII.

An, qui ignorat, vel non aduertit,
 has actiones esse Ecclesiæ Pollu-
 tiuas, per has nihilominus
 Ecclesiam polluat.

S V M M A R I V M.

- Ignorantia quomodo excuset à pœnis impositis
 per ius inuincibiliter ignoratum, num. 1.*
*Pœna nomen dupliciter sumitur, proprie, seu
 stricte, & improprie, seu late, num. 2.*
*Pœna proprie dicit relationem ad culpam; non
 autem pœna improprie, quæ ab aliquibus Pœ-
 nalitas dicitur. ibid.*
*Pollutionis Ecclesiasticæ impedimentum non est
 proprie pœna; licet aliquando non nisi actio-
 nibus grauitate ex se culpabilibus adiunctum
 sit, num. 3.*
*Pollutio prædicta non est proprie in pœnam cul-
 pæ præcedentis; sed in signum indecentiæ, ac
 turpitudinis talium actionum in tali loco.
 ibidem.*
*Per actiones Ecclesiæ pollutiuas Ecclesia pollui-
 tur; licet ea fiant ab eo, qui ignoret, vel non
 aduertat eas esse Ecclesiæ pollutiuas, num. 4.*
*Actio Ecclesiæ pollutiuas, quando culpabilis esse
 debet, debet tunc simul esse voluntaria; non
 tamen necesse est, vt voluntarius etiam sit illius
 effectus, i. Pollutio Ecclesiæ, num. 5.*

1 Aduerto 1. quia iam sæpius pollutionis
 huius legem pœnalem, & pollutionem
 ipsam quasi pœnam appellauimus, hinc du-
 bitari posse, num ignorantia, vel inaduer-
 tentia illius legis, seu iuris, quod hanc Pollutio-
 nis Ecclesiasticæ quasi pœnam pro his actio-
 nibus statuit, impedire possit prædictam
 Ecclesiæ pollutionem, ignorantia enim ex-
 culare solet à pœnis impositis per ius inuinci-
 biliter ignoratum, siue illud sit ius commune,
 siue particulare, siue prohibeat actionem
 alio iure non prohibitam, siue prohibitam,
 etiam si ignorans noui iuris prohibitionem
 conscius sit antiquioris prohibitionis; adhuc
 etenim hic solum violat ius antiquum, quod

nouerat, non autem ius posituum nouum, quod inuincibiliter ignorat, unde solius prioris pœnam incurret, cum quantitas pœnæ commensuranda sit cum quantitate delicti, ex Cap. Felicitatis, de pœn. in 6. & maleficia voluntate, seu proposito distinguantur, ex Cap. Cum voluntate, de sentent. excommun. nec hic habuerit animum violandi ius nouum, nec proinde peccarit contra illud, ex quo nec illius pœnam incurrit, nam ius imponens nouam pœnam rei antea prohibita nouum est quo ad illam pœnam; à violatione autem noui iuris excusantur illius ignari, & consequenter etiam ab illius pœna, vt in omnibus pœnis generaliter docent Abbas, Hostiensis, Iason, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez de Matrim. l. 9. disp. 32. num. 9. & 17. Angel. V. Ignorantia, num. 4. Sylu. V. Ignorantia, qu. 8. dict. 3. fin. Castro de lege pœnali l. 2. c. 14. §. Sicut dictum est. Nauar. cap. 23. num. 47. & cap. 27. num. 16. & 274. Manuel tom. 1. Sum. cap. 195. num. 3. Laym. l. 1. tr. 4. c. 20. num. 1. Castropal. tom. 1. tr. 2. disp. 1. punct. 17. num. 2. & Franc. de Lugo in Decurs. par. 2. cap. 4. quest. 2. nu. 27. & seqq.

2 Aduerto 2. cum pœnæ nomen dupliciter sumatur: primo proprie, & strictè, & tunc pœna est quid correlatiuum culpæ propriè dictæ, vt mox dictum est, & definitur in L. 131. de Verbor. significat. Peccati vitio, & noxæ vindicta: Secundo improprie, & latè, & tunc pœna significat quodcumque malum, in se absque respectu ad culpam propriè dictam, qualis est quæcumque priuatio boni, vel qualitas omnis contraria, aut disconueniens naturæ, quæ proinde ab aliquibus non pœnæ, sed pœnalitatis nomine appellatur, quomodo carere pecunia, vel fama malum quoddam homini est; licet ijs sine culpa careat, vel amiserit: idcirco, quando Pollutionis Ecclesiasticæ legem pœnalem, & pollutionem ipsam Ecclesiasticam quasi pœnam diximus, pœnæ nomen à nobis nõ nisi latè, & improprie sumptum fuisse, quatenus scilicet ea contradistinguitur à sanore, vt ex Disp. 1. cap. 19. abunde patet.

3 Aduerto 3. licet aliquæ ex actionibus Ecclesiæ pollutiuis, nisi grauiter culpabiles sint, Ecclesiam non polluant, vt inferius de Homicidio, & Sanguinis, ac Seminis effusione suo loco dicemus; tamen inde non fieri, vt pollutionis Ecclesiasticæ impedimentum, quod eas actiones in loco sacro factas consequitur, sit propriè pœnæ illius culpæ, quæ in prædictis illis actionibus præcessit: nõ enim pollutionis huius grauamen prædictis actionibus à iure adiunctum fuit propriè in pœ-

nam prædictæ culpæ in iisdem actionibus latentis; sed ob indecentiam tantum, ac turpitudinem earum actionum (quando etiam in se grauiter culpabiles sunt) in loco sacro, à qua subinde Sacer ipse locus morali quadam macula publice quodammodo infici, & coinquinari censetur.

4 Dico per actiones Ecclesiæ pollutiuas Ecclesiam pollui, licet eæ fiant ab ijs, qui ignorant, vel non aduertant eas actiones esse Ecclesiæ pollutiuas. Ratio autem potissimum ea est, quam iam innuimus, quia scilicet Ecclesiastica pollutio prædictas actiones in loco sacro factas subsequitur non propriè in culpæ pœnam; sed tantummodo in signum indecentiæ, & disconuenientiæ talium actionum in tali loco, pro vt iam explicuimus. ita in his ipsis pollutionis Ecclesiasticæ terminis Tob. Coron. de Sacris Templ. p. 1. cap. 36. §. 1. in fin. qui vnus omnium, quos viderim, hanc dubitationem obiter attigit.

5 Colligo, quamuis prædictarum actionum Ecclesiæ pollutiuarum aliquæ debeant esse, vt paulo ante dicebamus, grauiter culpabiles, ac proinde simul voluntariæ, & consequenter præcognitæ, vt culpabiles, & grauiter malæ ex se; alioquin per eas Ecclesia, vt suo loco demonstrabimus, nequaquam pollueretur; tamen necesse non esse, vt, qui eas actiones facit, Ecclesiæ pollutionem per eas velit, vel eas actiones esse Ecclesiæ pollutiuas cognoscat, vel aduertat; adhuc enim talis causa talem effectum producet, quia, non cessante causa, non cessat effectus; cognitio autem, vel aduertentia operantis ad prædictum Pollutionis effectum non est vere illius effectus causa: vnde prædicta ignorantia, vel inaduertentia ad prædictum effectum ad summum facit, vt iste non sit voluntarius, quod hic nihil refert, nam etiam ignorantia irregularitatis, quantumcumque inuincibilis, non impedit, quin irregularitas contrahatur; licet ignorantia culpæ aliquando irregularitatem impediatur, quando scilicet irregularitas indecentiam ex culpa prouenientem prærequirit, vt videre est apud Suar. de Censur. disp. 40. sect. 5. nu. 9. Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 32. nu. 15. Bonac. de Censur. disp. 1. q. 2. punct. 1. nu. 13. excusaret tamen prædicta iuris Ecclesiasticæ pollutionem statuentis ignorantia à speciali culpa ex illius legis, seu iuris transgressione; nemo enim in illud ius, seu in eam legem peccat, quam ignorat; vnde nec propriè puniri quis ab Ecclesia posset ob prædictam Ecclesiasticæ iuris transgressionem, quia ea transgressio mere materialis, & inculpabilis quo ad hoc fuisset.

CAPVT IX.

An, qui ignorat, vel non aduertit locum, licet vere Sacer sit, Sacrum esse, per actiones ex se pollutiuas eum vere polluat.

S V M M A R I V M.

Difficultatis huius, & præcedentis distinctio, & connexio, num. 1.

Ignorantia in Paulo inuincibilis, vel inaduertentia ad Clericatum Petri, si hæc prædictæ ignorantia equiparetur, facere potest, ne Paulus Petri percussor excommunicationem incurrat, num. 2.

Prædictus casus de Excommunicationis incursum cur nullam vim habeat in nostro de pollutione Ecclesiæ, num. 3.

Per actiones Ecclesiæ pollutiuas Ecclesia polluitur, quamuis eæ fiant ab ijs, qui nesciant, vel non aduertant eum locum, in quo eæ fiunt, sacrum esse, num. 4.

Prædicta ignorantia, vel inaduertentia quomodo excusare possit à noua formalis sacrilegij culpa. ibid.

Pollutio Ecclesiæ cur propriè, & vere non sit effectus sacrilegij formalis ob irreuerentiam loci sacri; sed potius effectus turpitudinis; ac indecentiæ in prædictis actionibus existentis, num. 5.

Quod de prædicta ignorantia, vel inaduertentia dictum est, multo magis de dubio ipso dicendum est. ibid.

1 Aduerto 1. cum præcedenti capite viderimus ignorantiam, seu inaduertentiam ad legem, seu Ius, quod pollutionem Ecclesiasticam pro tali actione imponit, non obstare, quin per tales actiones alioquin Ecclesiæ pollutiuas Ecclesia polluat, nunc videndum esse, num saltem ignorantia, vel inaduertentia ad sanctitatem loci, vbi actiones prædictæ fiunt, prædictam inde loci pollutionem impedire possit.

2 Aduerto 2. aliquam dubitandi rationem ex eo desumi posse, quod, sicut in Paulo inuincibilis ignorantia, vel inaduertentia, ad clericatum Petri, si hæc prædictæ ignorantia equiparetur, facere potest, ne Paulus Petri percussor Excommunicationem incurrat, ita ignorantia, vel inaduertentia ad locum sacrum fortasse facere potest, ne per actiones Ecclesiæ alioquin pollutiuas, si cum prædicta

ignorantia, vel inaduertentia eæ fiant, Ecclesia polluat.

3 Aduerto 3. prædictam dubitandi rationem omnino nullam esse, si quis Excommunicationem, & Censuras omnes propriè pœnas esse, & semper in culpæ vindictam inferri animaduertat, quod in Ecclesiastica pollutione non militat. vnde quoduis argumentum à censurarum, vel aliarum quarumcumque pœnarum propriè dictarum similitudine ductum semper euidentem cum huiusmodi pollutione, quæ propriè pœna non est, disparitatem admittet, & nihil euincet. Quare

4 Dico per actiones Ecclesiæ pollutiuas Ecclesiam pollui, quamuis eæ fiant ab ijs, qui ignorant, vel non aduertant eum locum, vbi eæ fiunt, sacrum esse. cum enim loci Sacri pollutio sit propriè in signum moralis maculæ, quam Ecclesia præferre vult, quoties in ea prædictæ actiones fiunt, ad prædictam maculam contrahendam satis est, si eæ in loco sacro fiant. vnde prædicta ignorantia impedire quidem potest nouam formalem, & specialis sacrilegij culpam, quæ alioquin ob irreuerentiam prædictam in locum sacrum cognitum contraheretur; sed impedire nequit ipsius loci sacri pollutionem, quæ nunquam in culpæ vindictam, vt sæpius asseruimus; semper autem in prædictæ moralis maculæ per tales actiones quo ad hominum opinionem contractæ signum easdem actiones consequitur.

5 Colligo, cum inuincibilis (de qua hic tantum sermo fuit) ignorantia, vel inaduertentia ad locum sacrum excuset ex dictis à specialis, & formalis sacrilegij culpa eum, qui cum tali ignorantia, vel inaduertentia in eo loco actiones Ecclesiæ pollutiuas facit, Ecclesiasticam pollutionem ex prædictis actionibus prædicto modo factis confluentem, non esse propriè, & vere effectum formalem, & specialis sacrilegij ratione loci, quia formale hoc sacrilegium ob prædictam ignorantiam, vel inaduertentiam in nostro casu non adest; sed esse effectum propriè, & vere illius indecentiæ, ac turpitudinis, quæ in prædictis actionibus inest, & quæ ex Canonici iuris dispositione talem effectum secum affert: ab ea enim talium actionum turpitudine moralem maculam quandam locus facit, in quo eæ actiones fiunt, contrahere censetur, propter quam subinde ipsemet locus iuxta prædictam Sacrorum Canonum dispositionem adhuc quidem facit; sed maculatus, ac pollutus haberi debet. Quod autem diximus de ignorantia, vel inaduertentia ad Canonice prædictarum actionum pollutionem, & prædictam

prædictam loci sanctitatem, multo magis dicendum esset de dubio ipso, num tales actiones forent loci sacri pollutionæ, vel talis locus foret sacer: si enim in prædictis nostris casibus Ecclesiæ pollutionem non impedit ignorantia, vel inaduertentia, multo minus eam impedit dubium ipsum tantum, vt ex se notum est.

CAPVT X.

An Pollutionis Ecclesiasticæ quasi pœna alijs etiam actionibus, quam à iure statutis, ab homine imponi possit.

S V M M A R I V M.

Pollutionis Ecclesiasticæ impedimentum de facto iam non incurritur, nisi in casibus à Iure Canonico expressis, num. 1.

Prædictum impedimentum est inter ea, quæ lata sententiæ esse dicuntur, & ipso facto summæ sortiuntur effectum, ibid.

Summus Pontifex potest hanc Pollutionis Ecclesiasticæ quasi pœnam pro alijs etiam actionibus imponere, num. 2.

Id ipsum DD. de casibus irregularitatis dicunt, ibidem.

Cur etiam Episcopi, alijsque Papa inferiores hanc potestatem habere videantur, num. 3.

Per delegationem, seu specialem commissionem à Papa inferiores etiam hanc potestatem habere possunt, ibid.

Solus Papa plenitudinem potestatis Ecclesiasticæ; inferiores autem eidem subordinatam potestatem habent, ibid.

Pollutionis Ecclesiasticæ quasi pœna à nemine, præterquam à Papa, ordinario iure, nullo modo, & nullo in casu alijs actionibus, quam à iure statutis, imponi potest, num. 4.

Pollutionis Ecclesiasticæ, & non censurarum impositionem, cur vniuersalis Pastor sibi reseruauerit, num. 5.

Aduerto 1. quamuis Pollutionis Ecclesiasticæ impedimentum, pro vt alibi multoties inuimus, sed præcipuè *Disp. 1. c. 2. num. 4. & 8. nec non Disp. 3. c. 5. num. 4.* iam de facto non incurritur, nisi in casibus à iure Canonico expressis, & proinde illud de facto connumeretur ab Auctoribus inter ea, quæ lata sententiæ esse dicuntur, ac ex ipso iure, seu ipso facto suum sortiuntur effectum, vt expresse constat ex *Car. Ant. Thesauro de pœ-*

nis Ecclesiasticis lata sententiæ par. 2. N. Sacrilegium, c. 5. vers. An autem, nihilominus hic dubitari posse, num saltem de possibili prædictum pollutionis huius impedimentum ab homine alijs etiam actionibus de nouo apponi queat.

2 Aduerto 2. certum omnino esse, quod à Summo Pontifice statui possit Ecclesiæ pollutio in alijs etiam casibus, qui hætenus à iure prædicto expressi non sint, si nimirum per sententiam suam alijs etiam actionibus à iure non expressis hanc ipsam Pollutionis Ecclesiasticæ quasi pœnam imponat, vel novos casus nouo iure instituat, in quibus talis quasi pœna vel ipso facto, pro vt in alijs iam fit, incurritur, vel certe ex iudicis sententia inferatur. eadem enim est in vnoquoque Summo Pontifice potestas, quæ in alijs omnibus fuit, cum eorum vnusquisque censeatur eadem persona cum eo, cui succedit, & proinde in ijs, quæ de Fide non sunt; sed de iure positiuo, iustis de causis à sui ipsius sententia discedere, nec non pro temporum opportunitate, ac diuersitate nouas, & præcedentibus etiam contrarias constitutiones edere, possit, pro vt hoc idem quo ad nouos Irregularitatis incurrendæ casus in iure antea non expressos docet *Suar. de Censuris disp. 40. sect. 4. num. 14.*

3 Aduerto 3. difficultatem superesse tantum quo ad Episcopos, & alios omnes Papa inferiores: ex vna parte enim, vt hi legem aliquando ferre possunt sub pœna Excommunicationis, Suspensionis, vel Interdicti tam personalis, quam localis, quæ grauior est, ita legem etiam aliquando ferre posse videntur sub Pollutionis huius quasi pœna, quæ leuior est, pro vt libere ab ipso Pontifice fieri potest, & iam factum fuisse diximus *Disp. 1. cap. 11.* ex alia vero parte, quia hic omnes habent potestatem legislatiuam Summo Pontifici subordinatam, & assumpti sunt solum in partem sollicitudinis, non autem in plenitudinem potestatis Ecclesiasticæ, cum hæc soli tantum totius Ecclesiæ Capiti, ac Pastori, eiusque subinde successoribus à Christo communicata fuerit, idcirco non immerito dubitari potest, an hoc Soli Summo Pontifici, vel etiam alijs, maximè Episcopis in ordine ad proprias Ecclesias, ordinario iure concessum sit. Dixi, ordinario iure, quia per delegationem id cuius concedi posse nemo negare potest, cum prædicta potestas ex natura sua sit delegabilis.

4 Dico Pollutionis Ecclesiasticæ quasi pœnam alijs actionibus, quam à iure statutis, à nemine ordinario iure, præterquam à Papa, nullo

nullo modo, & nullo in loco imponi posse. Ratio autem est, quia ex Sacrorum Canonum iure, & Ecclesiæ totius communi vsu euidenter hoc ad Solum, & Summum vniuersalis Ecclesiæ Pastorem, & Caput spectat, & de supremæ Pontificis maximi potestati inuolabiliter reseruatis habetur.

5 Colligo argumentum iam *nu. 3.* allatum, & sumptum à similitudine potestatis imponendi censuras pro alijs etiam actionibus à iure non expressis, quam habent ordinario iure Episcopi, facile solui, si hanc disparitatis congruentiam afferamus, quod Ecclesiastica pollutio non fertur principaliter per modum pœnæ, vt iam diximus; sed per modum cuiusdam impedimenti, & in signum moralis maculæ à loco sacro ob taliū actionum pollutiarum in eo factarum turpitudinem quodammodo contractæ, quæ res, cum ad decentiam, ac reuerentiā Sacris locis debitam spectet, ad vniuersam Ecclesiam pertinere videtur, ideoque illius iudicium, seu statutum iure, ac merito vniuersalis Pastor sibi reseruasse creditur, non autem censurarum ferendarum potestatem, quam Episcopis, & alijs ordinarijs Pastoribus traditam esse tradit *Concil. Trident. sess. 6. de Reformat. c. 3. & sess. 14. c. 4. de Reformat. & per se* notum est ex vsu totius Ecclesiæ, & ex iure Canonico *Cap. Qualiter, 2. de Accusat. Cap. Transmissam, de Elect. & Cap. 1.* ac ferè ex toto titulo de offic. ordinarij, præfertim *Cap. Ad reprimendam, & c.*

CAPVT XI.

An Actiones, per quas Ecclesia Polluitur, debeant esse in sua specie perfectæ, & consummatæ.

S V M M A R I V M.

Actus incompletus, seu imperfectus duobus modis dicitur, num. 1.

Actus in sua specie perfectus, & consummatus, seu in ea imperfectus, & non consummatus, quid sit, num. 2.

Pœna pro delicto imposita intelligitur de delicto completo, & consummato, non de attentato, & inchoato tantum, num. 3.

Pollutionis Ecclesiasticæ impedimentum, licet non sit proprie in pœnam delicti; tamen requirit actionem Ecclesiæ pollutiuam in sua specie perfectam, & consummatam, num. 4.

Legis odiosa verba strictè interpretanda, & cum

effectu semper accipienda sunt, ibid.

Actionis alicuius absolute, & simpliciter prolata nomine non venit in odiosis actio incompleta, & imperfecta, ibid.

Actio non completa in sua specie non est certo; sed dubie talis, ibid.

Delictum attentatum, & inchoatum aliquando sufficit ad pœnam ferendæ; non vero late sententiæ, num. 5.

Aduerto 1. pluribus modis posse actum aliquem externum esse imperfectum, seu non consummatum, quos quilibet videre potest apud *Suar. de Censur. disp. 4. sect. 3. n. 3.* sed præcipuè in rem nostram duobus: Primo quo ad solum terminum, seu effectum actionis physicæ, vt sic dicam, ita vt actio sit quidem ex parte agentis ad effectum intentum sufficiens, & perfecta, sed eidem tamen actioni desit adhuc vltimus effectus eius, quomodo non dicitur perfecta, & consummata actio homicidij, si quis lethali quidem vulnere quempiam percusserit; sed percussus tamen nondum interierit: Secundo quo ad insufficientiam ipsius actionis ad eum effectum, quem agens intendebat, ita vt actio attentata quidem, & inchoata fuerit ab agente; sed in re ipsa tamen non modo non perfecerit vltimum effectum ab agente intentum, verum etiam neque aliquid effecerit, quod ad talem effectum sufficeret, quomodo in iam allato exemplo imperfecta, & non consummata dicitur actio homicidij, si quis vel nullum, vel insufficientem ad necem inferendam vulnus inflixerit.

2 Aduerto 2. sermonem hic esse de actionibus in sua specie perfectis; potest enim aliqua actio in specie v. g. vulnerationis esse completa, & consummata, eo quod sit perfecta vulneratio; sed in specie homicidij eadem actio non erit perfecta, & completa, seu consummata, nisi postquam vulneratus mortem ob id obierit, quia tunc tantum erit perfectum homicidium.

3 Aduerto 3. certum quidem esse, quod vbi de crimine agitur, intelligitur de eo, quod consummatam iniuriam, & non ceptam tantum significat, maxime in ordine ad pœnam ipso facto impositam à iure ob delictum, quæ locum non habet, nisi vbi illud fuerit consummatum, nec sufficiat fuisse inchoatum, & attentatum, quam communissimam esse opinionem ostendit *Tiraq. in L. Si vnquam, verb. reuertatur, nu. 354. Hippolyt. de Marsilijs in Cap. At si Clerici, nu. 56. de iudic. & Thesaur. de pœnis Ecclesiasticis lata sententiæ par. 1. c. 8.* nisi aliter sit in iure expressum, pro vt videri potest

potest apud *Farinac. q. 116. num. 148.* & eundem *Theaur. l. c. nec non par. 2. verb. Procuratio, c. 1.* Verum, cum in casu nostro sermo sit de morali tantum impedimento, quod non in pœnam proprie delicti alicuius præcedentis; sed in signum moralis cuiusdam maculæ per pollutiuas actiones loco sacro inflictæ impositum est, adhuc dubitari potest, num imperfectæ, & incompletæ quoque huiusmodi actiones ad prædictum Pollutionis Ecclesiasticæ impedimentum inferendum sufficere possint.

- 4 Dico Actiones Ecclesiæ Pollutiuas omnino debere esse in sua specie perfectas, & consummatas; attentatas autem, & inchoatas tantum in eadem specie ad Ecclesiæ pollutionem inducendam nequaquam sufficere, licet Ecclesiæ pollutio proprie in pœnam delicti non sit. Ratio autem vniuersalis, & euincens est, quia verba semper cum effectu sunt accipienda, *L. 1. hęc verba, ff. Quod quisque iuris. 10. Andr. & Archidiacon. in Cap. Perpetuo, de elect. in 6. D. Anton. p. 3. tit. 17. c. 11. in fin. Graff. decis. aur. l. 4. c. 18. num. 61. Abb. in Cap. Cum in cunctis, s. Clerici, num. 3. de elect. & ibi late Addit. ad eum in verb. Consummatum, & maximè in statutis pœnalibus, & legibus odiosis, qualem esse hanc ipsam Pollutionis Ecclesiasticæ legem fusè probauimus *Disput. 1. c. 19.* ac proinde etiam in actionibus Irregularitatem inducentibus, & in Casibus referuatis, licet proprie in pœnam non sint, idipsum docent *Sayr. de Censur. l. 6. c. 2. nu. 30. ex Couar. Sor. Medin. & alijs, Hartad. de Irregular. disp. 2. diff. 5. & 8. diffusè Th. del Bene de parlamentis dub. 4. sect. 19. subsect. 31. per rotam, et de Immunit. Eccles. c. 2. dub. 8. sect. 13. num. 17. Floron. de Cas. Reseru. p. 1. c. 1. n. 31. & seq. Homobon. ibid. p. 1. cap. 3. cum multis apud ipsos. lex enim odiosa absolute loquens de aliqua actione simpliciter prolata, si ea actio non sit perfecta, & completa, dubium parit, num hæc actio sit illa, de qua lex loquitur, nec ne, vt bene dixit *Bardi de Conscientia discep. 6. c. 11. par. 4. s. 3. num. 2.* in dubio autem, num hæc pollutionis Ecclesiasticæ lex odiosa includat aliquem casum, nec ne, cum ea sit strictè interpretanda, & possessio faueat exemptioni ab obligatione, standum est contra legis obligationem, vt cū multis diximus *Disp. 1. c. 20.***
- 5 Colligo, etiam si in atrocioribus sufficiat aliquando conatus delicto proximus ad pœnam sententiæ ferendæ, *L. si quis non dicam, ibi Gloss. & DD. C. de Episc. & Cler.* tamen ad incurrendam pœnam, seu quælibet odiosam sententiæ, non sufficere; sed requiri actum, vt dixi, consummatum.

CAPVT XII.

An Actiones, per quas Ecclesiæ polluitur, debeant esse publicæ.

S V M M A R I V M.

- De actuali Ecclesiæ pollutione, non de habituali hic sermo est, num. 1.*
Occulta loci sacri deturpatio debitam locis sacris reuerentiam coram Deo, non coram Homini- bus lædit, num. 2.
Dubitatio hæc locum habet in omnibus actionibus Ecclesiæ Pollutiuis; licet aliqui hoc de seminis effusione tantum inquirant, num. 3.
Actiones, per quas Ecclesiæ polluitur, debent esse publicæ, num. 4.
Incongruum est, vt occultus Ecclesiasticæ pollutionis casus publico reconciliationis remedio indigeat. ibid.
Pollutio, & Reconciliatio propter hominum apprehensionem, & scandalum introductæ sunt. ibidem.
Licet ad actualem Ecclesiæ pollutionem publicæ pollutiuæ actionis notitia requiratur; cur tamen non hæc notitia; sed actionis ipsius turpitudinis, ac scditas, Ecclesiæ polluat, nu. 5.

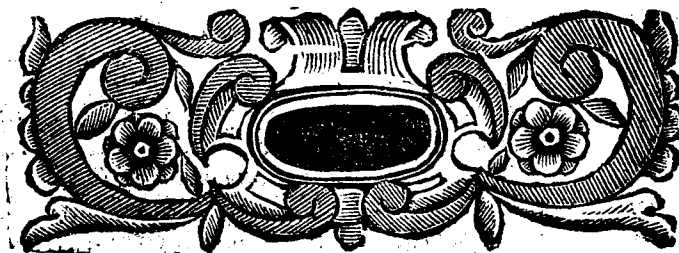
- 1 **A**duerto 1. nos hic loqui de actuali Ecclesiæ pollutione, per quam scilicet actu impeditur in Ecclesia Diuinorum celebratio; non autem de habituali eiusdem pollutione, de qua fusè egimus *Disp. 1. c. 16.* ad habitalem enim certum est ex ibidem dictis sufficere etiam occultas actiones, nec amplius quicquam hic ea de re dicendum video.
- 2 Aduerto 2. rationem dubitandi non leuem esse ex eo, quod reuerentia locis sacris debita, licet coram Deo vere lædatur per occultam irreuerentiam, vt ex ibidem allatis aperte constat; nihilominus in mentibus hominum non læditur per actus irreuerentiæ occultas: Ecclesiæ autem Pollutio, & Reconciliatio propter hominum apprehensionem introducta censetur, vt ex *Disp. 1. c. 7.* abunde quoque patet.
- 3 Aduerto 3. quamuis Doctores specialiter hoc querant de seminis effusione, quia frequentius occurrere solet, vt sit occulta; tamen hoc limitandum non esse ad illum solum casum; sed extendendum ad omnes actiones, per quas pollui queat Ecclesiæ, & quæ occultæ

occultæ esse possint, eadem enim est omnino in omnibus ratio, vt videre est apud *Nauar. in Enchir. c. 27. num. 256. Henriq. l. 9. de Missa, c. 27. num. 5.* & expresse docent *Syluest. V. consecratio, 2. q. 5. cas. 3. fin. Sor. in 4. dist. 13. q. 2. art. 3. argum. 2. dicto 4. s. Et est hic notandum. Sayr in Theaur. l. 5. c. 16. num. 10. s. d. V. Ecclesiæ, num. 19. Suar. in 3. p. tom. 3. disp. 81. sect. 4. cas. 3. dub. 2. Fagund. de pr. Eccles. precep. l. 3. c. 14. nu. 32. Tolet. l. 5. c. 8. num. 11. Cassina, V. Ecclesiæ, num. 18. Persicus de præcipuo Sacerd. offic. l. 1. c. 7. dub. 6. num. 55. Franc. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 12. num. 79. & alij.*

- 4 Dico Actiones Ecclesiæ pollutiuas, vt actu Ecclesiæ polluant, & consequenter in ea Diuinorum Officiorum, & Sepulturæ vsum impediunt, debere omnino esse publicas. ita communis Doctorum sententia teste *Suar. l. c.* quam proinde tenent Doctores omnes mox allati, nec non *D. Antonin. Palud. Adrian. Tabien. Greg. Lopez, Graff. & alij*, quos sequitur *Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 15. num. 11. Bonac. de Matrim. q. 4. pun. ult. num. 25. Auil. p. 5. disp. 7. dub. 3. Coninch. q. 83. num. 230. Laym. l. 5. tr. 5. c. 5. n. 8. Cardin. de Lugo de Euchar. disp. 20. n. 55.* & passim quotquot hac de re loquuntur, quos longo agmine recensitos videre potes apud *Persic. l. c. nu. 56.* Probatur hoc autem primo ex *Cap. Significasti, de Adulterijs*, vbi Alexander 3. declarat Ecclesiæ adulterio pollutam, et reconciliatione indigere, quia adultera publice delictum confessa fuerat. vnde hinc Doctores colligunt hæc duo: Primum est, ante publicam pollutiuæ actionis in Ecclesia factæ notitiam Ecclesiæ non ita pollui, vt reconciliatione indigeat: Secundum est, post prædictam notitiam e contrario ita pollui, vt reconciliatione indigeat, & in his duobus omnes conueniunt, pro vt etiam *Glossa apertissimi*

me in *Cap. Vnic. V. pollui, de Consecrat. Eccles. in 6.* Probatur etiam hoc idem secundo ratione congruentiæ, quia, vt occulto crimini non congruit publica pœnitentia, ne peccans iniuriosè diffametur, ita incongruum videtur, vt occulta pollutionis causa reconciliatione (quæ de se publica quidem est, cum fiat solemniter) indigeat, vnde similis diffamatio oriri potest: denique autem idipsum probari potest ex fine, propter quem Ecclesiæ Pollutio, & Reconciliatio instituta est, vt paulo ante *nu. 2.* dicebamus, quamdiu enim actio Ecclesiæ pollutiuæ manet occulta, etiã si grauius contra loci sacri reuerentiam fuerit coram Deo; tamen coram Homini- bus non dum eam læsit, vnde, cum absit tale scandalum, abest etiam Diuinorum prohibitio, & Reconciliationis necessitas, cum propter illud tunc tantum voluerit Ecclesiæ Diuinorum celebrationem prohiberi, & Reconciliationis remedium adhiberi, quando ob actionum prædictarum in loco sacro factarum publicitatem puritas, ac reuerentia locis sacris debita in mentibus hominum læsa fuit, vt sapius iam diximus.

5 Colligo, licet actiones, per quas actu polluitur Ecclesiæ, debeant esse ex dictis publicæ, secus enim actu per eas non polluetur; tamen falsum esse, quod Ecclesiæ potius vere polluat prædicta actionum publicitas, quam prædictarum actionum indecentia, ac turpitudinis: vere enim Ecclesiæ ob hanc, & non ob illam polluitur; licet Diuinorum prohibitio, & Reconciliationis necessitas ad prædictas actiones non sequatur, nisi eæ secum adiunctam habeant publicitatis conditionem, qua purificata, & adimpleta, eæ statim prædictum actualis pollutionis effectum omnino consequuntur.

DISPUTATIO QUARTA

De Actionum Ecclesiae Pollutiuarum Publicitate.

Vt publica perpetratarum in Ecclesia, Ecclesiaeque Pollutiuarum Actionum notitia verè ad actualem Ecclesiae Pollutionem ritè inducendam omnino prærequiritur, ità perfecta prædictæ Publicitatis cognitio iure ad omnes Ecclesiasticæ Pollutionis casus rectè decidendos præmitti debet: non magis enim ad id ea notitia, quàm ad hoc ipsum hæc ipsa notitiæ notitia necessaria est, vt plenè ex dicendis planum fiet.

CAPVT PRIMVM.

Quænam prædictarum Actionum Publicitas ad Ecclesiae Pollutionem necessaria sit.

S V M M A R I V M.

- Publicum dicitur quasi Populicum à populo, num. 1.
- Publicum aliquid denominatur sex potissimum, & capitibus, num. 2.
- Publicum hic accipitur, pro vt dicit, & includit notitiam quandam in Populo de aliquo facto, num. 3.
- Notum Populo aliquid esse potest tripliciter, 1. per Euidenciam, seu Notorietatem facti, vel iuris, 2. per Manifestationem, & 3. per Famam. ibid.
- Publicum est genus; Notorium, Manifestum, & Famosum sunt illius species. ibid.
- Publicitas quæcumque seu Notoria, seu Manifesta, seu Famosa sufficit ad actualem Ecclesiae pollutionem inducendam, num. 4.
- Publicum si aliquando aliquid dicitur, quod ad prædictas tres Publici species non reducat, non nisi lato modo, & improprie Publicum erit, num. 5.

Aduerto 1. Publicum dici quasi Populicū, à Populo enim Publicum emanat, & deriuatur, teste Accurs. in continuat. tit. de public. iudic. Nebrissen. verb. Publica iudicia, & Cyrillo in Prax. Crimin. p. 1. de publ. iudic. §. 1. num. 2. quia vero multipliciter aliquid à po-

pulo emanare, & deriuari potest, idcirco cum Marc. Paul. Leone in Praxi Pœnitentiariæ in principio partis secundæ

2 Aduerto 2. sex potissimum e capitibus aliquid dici, denominarique posse publicum. Primo à causa efficiente, eo quod aliquid à persona publica factum sit, quomodo Instrumentum dicitur Publicum, quando confectū est à tabellione, qui est persona publica. Gloss. 3. in L. Comparationes, C. de fide Instrum. & in Cap. Scripta, V. per manum publicam, de fide Instrum. Secundo à causa finali, idest à fine publico, ad quem aliquid dirigitur, quomodo Leges dicuntur Publicæ, quia ad bonū publicum tendunt L. 1. ff. de iudic. public. L. 2. ff. Ne quid in loco pub. Tertio ab administratione rei publicæ, seu ad rem publicam pertinente, quomodo Ratiocinia dicuntur Publica, ad quæ aliquis obligatur ex prædictarum rerum administratione L. Officiales, 4. C. de Episc. & Cler. Goffred. in sum. tit. de obligatis ad ratiocin. num. 2. Quarto à loco publico, quomodo Edicta dicuntur Publica, quæ apponuntur in loco publico. Cap. 1. & Glossa ibi, de postulat. Præf. & fusè Borell. de Magistratuum edictis l. 2. c. 11. Quinto ab vsu publico, quomodo Palatium Communitatis dicitur Publicum, quia ibi negotia ad populum spectantia geruntur L. 1. ff. de loc. et itiner. publ.

publ. & Sexto ab actinentia, seu dependetia à populo, quomodo bona alicuius Communitatis dicuntur publica, quia eorum dominium est penes populum. L. Bona Civitatis, 1. §. 1. & L. Inter publica, 1. §. ff. de verbor. significat.

3 Aduerto 3. Publicum hic accipi debet, non quod quomodocumque à Populo emanet, vel ad Populum attineat; sed solummodo quod dicit, & includit notitiam, & cognitionem quandam in Populo de aliquo facto, ita, vt hic Publicum contra distinguatur ab Occulto, quod excludit omnem notitiam, vel tam modicam admittit, vt nulla eius ratio habeatur. Vnde hic Publicum dicitur quod Populo notum est, idest multitudini hominum; cum autem tripliciter aliquid Populo patere possit, scilicet per Euidenciam, seu Notorietatem facti, vel iuris, 2. per Manifestationem, & 3. per famam, de quibus fusè inferius dicemus, propterea Publicum hic tanquam nomen genericum sumimus, & eidem tanquam generi tres subijcimus Publici species, videlicet Notorium, Manifestum, & Famosum, pro vt colligitur ex Glossa in Cap. Manifesta, 2. q. 1. Abbate in Cap. Vestra, num. 1. & Cap. Tua, num. 2. de cohabit. cler. & mul. Nauar. cap. 27. num. 255. Less. de Inst. & Jur. l. 2. c. 11. dub. 13. num. 73. Leon. l. c. & Geruda de Episc. l. 2. disp. 5. c. 3. num. 4. His igitur præmissis

4 Dico quæcumque publicitatem actionū Ecclesiae pollutiuarum, siue Notoriam facti, vel iuris, siue Manifestam, siue Famosam sufficere ad actualem, de qua hic tantum loquimur, Ecclesiae Pollutionem inducendam, quia, cum sub genere includantur species, & genus saluetur in vnaquaque specie, sub nomine Publicum venit vnaquæque illius species Notorium, Manifestum, & Famosum, & hoc idem, licet sub alijs verbis, tradunt Sylu. V. Consecratio, 2. q. 5. cas. 3. fin. Sotus in 4. dist. 13. q. 2. art. 3. arg. 2. dicto 4. §. Et est hic, & dist. 32. q. 1. art. 3. concl. 3. Nauar. c. 16. nu. 32. §. Quarto. Toler. l. 5. c. 8. nu. 8. causa 2. §. 2. V. Ecclesia n. 19. Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 4. cas. 3. dub. 2. Sanchez de Matrim. l. 9. disp. 15. nu. 15. Regim. l. 29. c. 9. sect. 5. nu. 183. Fagund. 1. Eccles. præcep. l. 3. c. 14. num. 33. Rodriq. p. 1. sum. c. 154. concl. 11. nu. 12. Azor. p. 2. l. 9. c. 5. q. 2. Graff. Sayr. Victoria, & alij cum Persic. de Offic. Sacerd. l. 1. c. 7. dub. 6. num. 57.

5 Colligo, si quomodolibet aliquando aliqua appellentur publica, quæ ad hæc tres Publici species mox à nobis allatas reduci non posse videantur; absque dubio ea non esse verè, & propriè eo modo publica, quo

in rem hanc nostram publica esse opus est; sed lato modo, & improprie tantum Publica, quod nihil contra nos facit, vt ex insequentibus clarius elucescet.

CAPVT SECVNDVM.

An ad Actionum Ecclesiae Pollutiuarum notoriam publicitatem

sufficiat sola Populi præsencia sine eiusdem animaduertentia.

S V M M A R I V M.
Notorium aliquando æquiuocè refertur ad Manifestum, Euidens, Publicum, Notum, Indubitatum, & Liquidum, num. 1.
Notorium strictè, & propriè est Species Publici, & differt à Manifesto, & Famoso. ibid.
Notorium dicit notitiam, & cognitionem certam, & scientificam, quæ excludat omnem negationem, & dubitationem, & ponat euidenciam in populo. ibid.

Notitia, & cognitio prædicta scientifica ad notorium necessaria quomodo accipienda sit, num. 3.
De notorietate tantum facti sermo est in hoc capite; non de notorietate iuris. num. 3.
Ad actionum Ecclesiae pollutiuarum notoriam publicitatem non sufficit sola populi præsencia corporalis; sed necessaria est etiam eiusdem populi animaduertentia, num. 4.
Præsens propriè, & formaliter non est, qui ad aliud attendit. ibid.

Factum multis præsentibus dicitur aliquando Publicum, vel quia late tantummodo id accipitur, vel quia nomine Præsentia intelligitur etiam animaduertentia, num. 5.

Aduerto 1. licet Notorium aliquando in iure æquiuocè referatur ad Manifestum, Euidens, Publicum, Notum, Indubitatum, & Liquidum, vt obseruauerunt Anton. de Butrio in tract. de Notorio art. 1. num. 13. Nicol. Milin. Repertor. vers. Notorium sumitur. Corad. in præf. crim. tit. de notorio crimine, num. 7. Capra. de notorio, in præf. nu. 26. Mascard. de Probat. tom. 2. concl. 1101. num. 1. Farinac. qu. 21. nu. 5. vnde passim Notorij in lata illa significatione accepti notitiam, vt perutilem, ita perdifficilem omnes fatentur, nec nō multi ob ignoratam huiusce rei cognitionem in re notoria turpiter cæcutiunt; nihilominus Notorium hic accipi, pro vt vna ex tribus illis speciebus

est, quae Cap. precedenti sub vno genere, quod *Publicum* appellauimus, contineri diximus; vnde hic significat non quamlibet populi notitiam, seu cognitionem de aliquo facto; sed certam, & scientificam, quae negationem, ac dubitationem omnem excludat, & euidentiam ipsam ponat in populo, qua in re Notorium differt à Manifesto, & Famoso, vt inferius videbimus. ita *rex. Cap. Super eo, de testibus cogendis, Felin. in Cap. Si Clericus laicū, 5. num. 5. de foro compet. Rota dec. 327. Si contra, in nouiss. Mil. in Reper. vers. Notorium non potest esse.*

2 Aduerto 2. quamuis dixerimus ad Notorium requiri cognitionem, & notitiam certam, & scientificam; tamen hanc cognitionem, & notitiam non esse accipiendam more Philosophico, secundum quem Scientia proprie est cognitio rei per propriam causam; sed in eo tantum sensu, qui ambiguitatem excludat; ambiguitas enim notorietatem, & notorietas ambiguitatem expellit. *Cap. Cum olim, de verbor. significat. Cap. Testes, 3. q. 9. L. Testium, 17. C. de testibus, Hostien. in summ. tit. de cohabit. cler. & mulier. §. 5. Panormit. in Cap. Quanto, 8. de praesumpt. num. 3. Dec. in Cap. Ex insinuatione, de Appellat. & consil. 26. num. 79. vol. 1.*

3 Aduerto 3. sermonem hic esse de Actionū Ecclesie Pollutiuarum publicitate tantum. Notoria per Notorietatem Facti strictè, & proprie sumptam, pro vt ex ipso huiusce Capitis Themate facile constare potest; non autem de aliqua alia earundem actionum publicitate, v. g. per Notorietatem iuris, vel per Manifestationem, vel per Famam, à quibus hic praescindimus, quia de his alibi inferius agemus; licet aliquando hæ quoque publicitates subesse possint.

4 Dico ad actionum Ecclesie pollutiuarum notoriam publicitatem non sufficere corporalem solam Populi praesentiam; sed necessariam simul esse eiusdem animaduertentiam. Ratio autem est, quia notorietas facti fundatur in notitia, & cognitione, quam de illo facto alij habeant, eo quod eidem facto praesentes fuerint; sed qui non animaduertunt ad illud factum, licet praesentes sint, ex tali praesentia nullam habent notitiam, & cognitionem, ergo ad praedictam facti notorietatem verè necessaria est populi praesentis animaduertentia. immò ad tale factum populus verius materialiter, quam formaliter tunc praesens dicendus esset, si proprie, & distinctè loquendum esset: cum enim palam sit coram pluribus ex *L. Palam, 33. ff. de verbor. significat. coram autem aliquo, & eo praesente quicquā*

fieri non videatur, nisi is intelligat; adeo vt, si is furiosus, aut infans sit, vel dormiat, coram eo id factum non censeatur ex *L. Coram Titio, 209. ff. de verb. significat.* idcirco proprie, & formaliter praesens dicendus non est, qui ad aliud attendit. Quare nec Titius proinde dici poterit publicus Homicida, eo quod in publica platea plena populo Caium occiderit, nisi populus tale homicidium à Titio perpetratum fuisse animaduertent.

5 Colligo, licet alicubi in iure id publicum dici videatur, quod populo, vel multitudine praesente factum fuit, vt colligi videtur ex *d. Cap. 1. de postulat. pralat. & ex Ant. de Butr. in tract. de Notorio art. 2. num. 19. Bart. in L. 1. §. penult. de suspens. tutor. Panormit. in Cap. Quia omnibus, num. 1. r. de iuris, & alijs; tamen vel id lato modo tantum Publicum appellari, vel certe intelligi de multitudine, seu populo non tantum corporaliter praesente, sed simul etiam animaduerte, pro vt iam satis explicuimus.*

CAPVT TERTIVM.

An ad praedictam actionum Ecclesie pollutiuarum publicitatem sufficiat populi animaduertentia ad eas quae phycas, vel requiratur eadem ad eas, quae Ecclesie pollutivas.

S V M M A R I V M.

Delictum, vt notorium dicatur, debet à Populo cognosci vt tale in ratione formali delicti, num. 1.

Qualitas adiuncta verbo iuxta verbi qualitatem accipienda est. ibid.

Actiones loci sacri pollutivae, quae peccatum praerequirunt, & peccaminosae esse debent, dupliciter in ratione delicti considerari possunt, num. 2.

Praedictae actiones loci sacri pollutivae, & peccaminosae, vt Publicae dici queant, cur à populo cognosci debeant, pro vt grauitè peccaminosae sunt, num. 3.

Vt notoria actionum Ecclesie pollutiuarum publicitas sit, necessaria est populi praesentis animaduertentia ad eas, pro vt sunt simpliciter, ex se, & in habitu sufficientes ad loci sacri pollutionem, num. 4.

Ad id ipsum tamen opus non est, vt populus praesens aduertat, & cognoscat eas actiones, quae redu-

reduplicatiue tales sunt, ibidem. *Praedictae actiones, si sint populo nota, solummodo pro vt sunt insufficientes ad habitualem Ecclesie pollutionem, non sunt eadem, de quibus hic agitur, quia ea verè non sunt loci sacri pollutivae. ibidem.* *Vt actiones loci sacri pollutivae sunt ex se tales, licet reduplicatiue tales non cognoscantur, ita eadem publica sunt, etiam si ad eas reduplicatiue quae tales, populus non animaduertat. ibid.*

Actiones loci sacri pollutivae, vt publicae sint, debent cognosci à populo, vt consummatae, & completae, nec sufficit, si cognoscantur, vt inchoatae tantum, & sic de similibus ob eandem rationem, num. 5.

1 Aduerto 1. rationem dubitandi esse, quia, sicuti ad hoc, vt delictum dicatur notorium satis non est, si phycè, seu in ratione actus tale dicatur; verum etiam in ratione morali, ad delictum, vt tale cognoscatur, notoriumque sit, opus est neque enim vere dicitur delictum publicum, quamuis materialiter sit actus ille publicus, nisi formaliter publicus sit, nempe, in quantum delictum, quia qualitas adiuncta verbo debet intelligi iuxta verbi qualitatem, *L. in delictis, §. 1. ff. de noxalib. vt bene docent Nauar. in Enchir. c. 27. nu. 255. vers. Duodecimus, & 241. vbi refert ita definitum fuisse Romae in Sacra Poenitentiaria, Sanch. de Matrim. l. 2. disp. 37. num. 11. & lib. 8. disp. 34. num. 56. & in Summa l. 2. c. 11. nu. 19. Henriq. l. 14. de irregular. c. 20. num. 4. Manuel in Bull. Cruc. §. 9. nu. 129. in fine, & 1. tom. Sum. in 2. edit. cap. 166. nu. 3. Sa in Sum. 7. Episcopus, n. 35. Sayr. in Thesaur. l. 7. c. 13. n. 13. Esgundez 2. Eccles. praecip. l. 8. c. 8. num. 25. & Gerunda de Episc. l. 2. disp. 5. c. 3. num. 14. ita etiam ad hoc, vt aliqua actio Ecclesie pollutiva dicatur notoria, seu publica, opus esse videtur, vt populus ad eam non tantum phycè in ratione actus; sed etiam moraliter in ratione delicti Ecclesie pollutivi, animaduertat, & cognoscat.*

2 Aduerto 2. cum actiones aliquas Ecclesie pollutivas, eas scilicet, quae peccatum praerequirunt, vt sint tales, v. g. Homicidium, & sanguinis, ac feminis effusionem, dupliciter adhuc cognoscere possumus in ratione formali delicti; primo, in quantum sunt ex se actiones vere peccaminosae; etiam si non essent loci sacri pollutivae; secundo, in quantum sunt praecise tales, i. quatenus sunt loci sacri pollutivae, idcirco dubitari quoque posse, num ad praedictarum actionum notoriam publicitatem requiratur, vt populus eas tum

quatenus ex se peccaminosae, tum quatenus Ecclesie pollutivas cognoscat. *3 Aduerto 3. quia praedictae actiones debent esse peccaminosae, ac probanda delicta esse debent, immò quia ea loci sacri pollutivae non sunt, nisi grauitè peccaminosae sint, propterea probabile mihi videri, quod ea notoria, seu publica dici queant, nisi pro vt grauitè peccaminosae cognoscantur à populo: quando enim ea non cognoscantur, pro vt grauitè peccaminosae, sicuti non generant graue, & Publicum in populo scandalum, ita nequam, moralem loco sacro maculam inurere videntur, quam publicam inde Ecclesie pollutionem appellamus: vnde vere tales actiones tunc non sunt illae, de quibus hic fermo est, cum de Ecclesie vere pollutiuis solum loquamur, generaliter igitur*

4 Dico valde etiam probabile videri, quod ad notoriam actionum Ecclesie pollutiuarum publicitatem necessaria sit populi animaduertentia ad eas, pro vt simpliciter, ex se, & in habitu sufficientes sunt ad Ecclesie pollutionem inducendam; non tamen quae reduplicatiue, & formaliter tales sunt: prior pars conclusionis probatur, quia, si ex se actiones ea sint insufficientes ad Ecclesie pollutionem inducendam; non sunt ea actiones, de quibus hic loquimur; licet ergo ea publice fiant, non facient inde Ecclesiam actu pollutam, quia ea ante publicitatem habitu pollutivae non erant, vnde necessaria erit consequenter animaduertentia ad eas actiones, pro vt vere ad praedictam pollutionem sufficientes sunt; alioquin non erunt eadem actiones, de quibus hic agitur, & quae publicae esse debent ad pollutionem hanc actu inducendam. Secunda pars conclusionis probatur, quia praedictae actiones, vt in habitu sufficientes ad polluentiam Ecclesiam, si sint simpliciter ex se, posita Ecclesiastici iuris determinatione, tales; etiam si reduplicatiue, & formaliter quae tales non cognoscantur, ita eadem fient publicae, & actu polluent locum sacrum; etiam si quae tales non cognoscantur à praesentibus, vt ex se notum videtur.

5 Colligo, cum actiones loci sacri pollutivae cognosci debeant à populo in eo circumstantiarum statu, in quo sint verè ex se, & in habitu pollutivae, vt iam dictum est; cumque actiones Ecclesie pollutivae, nisi consummatae, & completae sint, verè ex se, & in habitu pollutivae non sint, vt constat ex *Cap. 1. 1. praecedentis disputationis*; idcirco ad notoriam actionum Ecclesie pollutiuarum publicitatem omnino requiri in populo animaduertentiam, & cognitionem earundem actionum verè con-

consummatarum, & completarum, nec sufficere, si populus ad earum tantummodo inchoationem animaduertisset, & sic de similibus earundem actionum circumstantiis ad habitalem Ecclesie Pollutionem necessarium.

CAPVT QVARTVM.

An ad Actionum Ecclesie Pollutiuarum publicitatem ex notorietate facti sufficiat, si in populo duo, vel tres ad eas animaduertant.

S V M M A R I V M.

Cur hic tantum de publicitate ex notorietate facti quaestio sit, num. 1.

Duo, vel tres non faciunt populum, nec maior illius pars esse censetur, num. 2.

Certum est aduertentiam vnus tantum non sufficere ad publicitatem ex notorietate facti, num. 3.

Ad actionum Ecclesie Pollutiuarum publicitatem ex notorietate facti, neque sufficit aduertentia duorum, vel trium tantum, num. 4.

In ore duorum, vel trium stat omne verbum, quomodo intelligatur, num. 5.

Duorum, vel trium aduertentia ad predictas actiones Ecclesie pollutiuas in iudicio probandas, vel aliter publicandas sufficit; non autem ad eas ex notorietate facti publicas constituendas, ibid.

Licet tres sufficiant ad faciendum Collegium, cur tamen non sufficiant ad faciendam notorietatem facti in populo, num. 6. & remiss.

Aduerto 1. hic idcirco tantum quæri de predictarum actionum Publicitate ex notorietate facti; quia de publicitate aliunde orta, seu ex notorietate iuris, seu ex manifestatione, seu ex famositate illarum, fusè alibi agemus, vt singula eo clarius elucescant, quo distinctius discutiantur.

Aduerto 2. rationem dubitandi esse, quia ex vna parte, cum notorietas facti omnino requirat euidenciam in Populo, ita vt eiusdè facti testis sit populus ipse, & dissimulationi locus non sit, si duo, vel tres tantum in populo ad predictas actiones aduertant, ea non videntur esse euidentes in populo ex notorietate facti, duo enim, vel tres tantum, nec populum faciunt, nec maior populi pars esse censentur; ex alia vero parte, cum iuxta

Euangelicum textum allegatum in Cap. Licet, de testibus, in ore duorum, vel trium stet omne verbum, colligi videtur, quod duorum, vel trium testimonium sufficiat.

3 Aduerto 3. nullam hic fieri mentionem de aduertentia vnus tantum ad easdem actiones in populo; quia notitia vnus, & nullius, idem dant, Cap. Admonere, 2. q. 2. Cap. Si testes, & item vnus, 4. q. 3. Cap. Remens, 1. q. in fine. & Cap. Licet, de testibus, l. In iurandi religione, C. de testibus. ibid. 1. q. 1.

4 Dico ad actionum Ecclesie pollutiuarum Publicitatem ex notorietate facti non sufficere, si in populo duo, vel tres tantum ad eas aduertant. Ratio autem est, quia vere notitia illa, vt sic in se simpliciter considerata, cum sit duorum, vel trium tantum in populo, non facit eas actiones absolute notas populo, nec publicas, nisi eadem notitia, vt iam innuebamus, alijs etiam innotescat, vel per manifestationem, vel per famositatem, vel per deductionem in iudicium, & forum externum, ita Glossa in Cap. Vestra, de cohabit. Cler. & mul. in Cap. Manifesta, 2. q. 1. Specul. l. 3. p. 1. de notor. crimin. §. 5. Quid sit penè occultum, Tolet. in summa l. 1. c. 99. Nauar. c. 18. num. 52. & colligi potest ex omnibus fusè allegatis à Persico de præcip. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 6. num. 57.

5 Ad textum ergo num. 2. allatum respòdeo nihil inde contra conclusionem noitram erui; illud enim In ore duorum, vel trium, et c. significat In depositione, seu testificatione duorum, vel trium testium in iudicio facta stare omne verbum; non verò In notitia duorum, vel trium stare notoriam publicitatem, de qua hic agitur; sufficit ergo duorum, vel trium testiū notitia ad publicitatem inducendam ex notorietate iuris, si illam illi in iudicio deponant, nec non ad publicitatem ex manifestatione, & famositate, si eandem ipsi notitiam alijs in populo sufficienter manifestent, & diuulgent; sed tunc talis publicitas non est ex notorietate facti, de qua solum hic sermo est, & ad quam constituendam non sufficit duorum, vel trium tantum aduertentia, licet ad eam probandam sufficiat, ex Glos. in Cap. Deus omnipotens, §. Quando autem, 2. q. 1. Panormit. in d. Cap. Vestra, de cohabit. Cler. & mulier. & in Cap. Cum in tua, de Sponsal. Specul. in rubr. de notor. crimimb. num. 9.

6 Colligo, licet tres sufficiant ad faciendum Collegium ex L. Neratius, ff. de verb. significat. ex hoc tamen non induci, quod faciant, & constituent notorietatem facti in populo, pro vt clarius apparebit ex subsequentijs capitibus.

CAPVT

CAPVT QVINTVM.

An, & quandonam ad Actionum Ecclesie Pollutiuarum publicitatem ex notorietate facti sufficiat, si ad eas quinque, vel sex, vel plures Personæ aduertant.

S V M M A R I V M.

Quot personarum aduertentia requiratur ad facti notorietatem, adhuc sub Indice lis est, num. 1.

Decem homines ad Populum, & Parochiam constituendam sufficiunt, ibid.

Ad notorietatem facti aliqui simpliciter sex personarum tantum presentiam satis esse dicunt, ibid.

Alij decem personarum numerum requirunt, ibidem.

Nonnulli viginti hominum notitiam necessariam esse volunt, ibid.

Multi viciniae totius, vel maioris eius partis scientiam exigunt, ibid.

Complures etiam, vt factum toti populo, vel maiori illius parti cognitum sit, ad facti publicitatem opus esse dicunt, ibid.

Notitia diuersimodè dicitur publica, vel occulta in ordine ad diuersitatem communitatum, in quibus ea notitia est, num. 2.

In Collegio tribus personis constante, quod sit coram duobus, dici vere potest in tali Collegio notum; sed non proprie notorium, nec publicum, num. 3.

Ad actionum Ecclesie pollutiuarum publicitatem ex notorietate facti nunquam sufficit, si quinque tantum personæ ad eas aduertant, num. 4.

Ad predictam publicitatem aliquando sufficit, si sex personæ tantum aduertant, num. 5.

Ad eandem publicitatem absolute non semper sufficit, si sex, vel etiam decem, aut duodecim personæ aduerterint, num. 6.

Ad predictam tamen actionum publicitatem non semper necesse est, vt in ordine ad populum quantumuis magnum maior illius pars ad eas aduerterit, num. 7.

Ad eandem actionum publicitatem aliquando satis est, si magna pars personarum talis populi, seu communitatis ad eas aduerterit, num. 8.

Quot nam personæ ad magnam predictam popu-

li partem constituendam sufficiant, pro populi ipsius multitudine prudentis arbitrio statuendum est, ibid.

Quod hic de facti notorietate dictum est, cur de ipsa quoque manifestationis, vel fame publicitate suo modo dici possit, ibid.

Ad facti notorietatem, & publicitatem in magna Vrbe quomodo sufficere videatur, si illud in una Vicinia notorium, vel publicum sit, num. 9.

Aduerto 1. cum hic etiam supponatur id, quod Cap. precedenti num. 1. aduertimus, peculiarem adhuc huiusce dubij causam eam esse, quod, ad publicitatem ex notorietate facti inducendam quot hominū aduertentia requiratur, adhuc apud Doctores dubium videtur; cum enim Glossa in Cap. 1. de Elect. Verbo duo, decem homines ad populum constituendum, & in Cap. Vnio, 4. q. 3. totidem ad Parochiam satis esse dicat; immo Textus ipse in L. Prator, 2. ff. Vi bonorum rapt. decem, vel quindecim personas ad turbam sufficere doceat, hinc aliqui ad predictam ex notorietate facti publicitatem, sex hominum ad illud aduertentium numerum sufficere putauerunt, inter quos est Syluester. V. Notorium, q. 4. eo quod sex sint maior pars numeri denarij, alij non pauciorum, quam decem personarum aduertentiam requirunt, ita Baldus in L. Si verò, 5. §. qui pro rei qualitate, ff. Qui satis dare cogantur. Iason. ibi. Felin. in Cap. Cum oporteat, de accusat. Glos. cum Tex. in Cap. de manifesta, 2. qu. 1. Adrian. in 4. in materia Eucharistiae ante vltimum dubium, §. oritur, alij saltem viginti hominum notitiam necessariam esse volunt, inter quos Bartol. in L. Scriptus, num. 2. ff. de religiof. & sumpt. fun. alij Viciniae totius, vel maioris partis eius scientiam exigunt, inter quos est Panormit. in Cap. Vestra, de cohabit. Cler. & mul. & Specul. de notor. crim. §. Notorium, nu. 3. & alij ad id populi ipsius vniuersi, vel certè maioris partis cognitionem requiri docent, inter quos est Io. Andr. in d. Cap. Vestra, Ant. de Butr. de notor. art. 2. num. 13. Capra de eod. membro 2. nu. 4. & plures apud ipsum.

2 Aduerto 2. cum publica, vel occulta facti notitia ex se dicat relationem, & respectum nō solum ad personas eam notitiam habentes distributiue, & seorsim consideratas; sed etiam ad eas collectiue, & coniunctim acceptas, quatenus scilicet quandam constituunt Communitatem, seu Vniuersitatem, ex pluribus, vel paucioribus personis constantem, in ordine ad quam proinde aliquid dicitur

dicitur publicum, vel occultum, cumque prædictæ hominum Communitates, vel Vniuersitates diuersissimo personarum numero constent, fieri omnino non posse, vt quot personarum notitia in vna Communitate ad publicitatem satis est, totidem in omnibus ad eandem sufficiat, vt bene aduertit cum multis *Gerunda de Episcop. l. 2. disp. 5. c. 3. n. 10.* & ante illum *Lessius l. 2. c. 11. dubit. 13. nu. 74. et Nauar. c. 25. num. 73.*

3 Aduerto 3. licet etiam in Collegio tribus personis tantum constante siquid fiat coram duobus, dici vere possit in tali Collegio notum, eo quod maiori talis Collegij parti notum sit; nihilominus, cum pauciores personæ, quam decem, propriè non faciant populum, propterea neque etiam proprie aliquid dici posse publicum, seu populo notorium, nisi notum sit maiori parti communitatis, seu vniuersitatis, in qua saltem decem personæ sint, ita *Anton. de Butr. l. c. Capra l. c. num. 5. Nauar. l. c. in princ. Sanch. opusc. l. 6. c. 3. dub. 3. num. 9. Angel. Supplem. Rosel. & communiter alij apud Syluest. l. c. & Thesaur. de Pœnis Ecclesiast. par. prim. cap. 21. conclus. 2.*

4 Dico 1. ad actionum Ecclesiæ pollutiuarum publicitatem ex notorietate facti nunquam sufficere, si quinque tantum personæ ad eas aduertant, ita *Glos. apertissime in Cap. Quis aliquando, §. Hæc ergo, V. secreta, de Pœnit. dist. 1. Nauar. l. c. & Fagund. de 2. Eccles. præcep. l. 8. c. 8. num. 23. in fin.* Ratio autem est, quia, cum numerus quinque personarum nunquam sit maior pars populi; sed ad summum pars æqualis alteri, quod est notum solummodo quinque personis, nunquam dici potest populo, aut maiori parti eius notum, nec proinde publicum ex iam traditis.

5 Dico 2. ad prædictam talium actionum publicitatem aliquando satis esse, si sex personæ ad eas aduertant, exempli causa, in congregatione, vbi decem, vel vndecim sint, ita *Nauar. ibid. Less. l. c. Syluest. & Gerunda vbi supra*, quia talis numerus in tali populo est maior populi pars, ac proinde, quod ei parti notum est, populo ipsi publicum dici potest iuxta superius dicta.

6 Dico 3. ad prædictam actionum publicitatem in quocumque populo nõ semper sufficere, si sex, aut septem, immo aliquando etiam si decem, vel duodecim personæ ad eas aduerterint, ita contra *Syluestrum l. c.* & alios ab eo notatos præcitati DD. sed præcipue *Thesaur.* qui propterea factum Romæ coram decem dicit non censendum esse Romæ no-

torium facti, *Gerunda*, qui idcirco delictum à decem, vel duodecim cognitum in magna Ciuitate notorium esse negat; licet tale esse possit in oppido, vel in vicinia illius vrbis, & *Leo in Praxi Pœnitentiariæ par. 2. de formul. dispensat. Matrimonial. S. Quid sit notorium facti, vers. Aliqui demum*, qui hoc etiam à S. Pœnitentiaria Apostolica pluries obseruatum fuisse affirmat.

7 Dico 4. ad prædictam pollutiuarum actionum notorietatem necesse non esse, vt semper in quocumque populo maior illius pars ad eas aduerterit. Ratio autem est, quia, vt bene dixit *Gerunda ibid. num. 12.* magna in Ciuitate rationi non videtur cõsentaneum ad publicitatem expectare notitiam maioris illius partis, & multo minus requirere præsentiam, & aduertentiam prædictæ maioris partis ad facti notorietatem inducendam, cum fere nihil agatur, quod maior Ciuitatis pars videat. Præterea, vt bene notauit *Syluest. l. c. in finem nu. 4.* diuidendus profecto, & computandus semper esset populus, vt sciri posset, an maior pars delictum nouerit, quod sane ridiculum esset.

8 Dico 5. ad prædictam actionum notorietatem aliquando satis esse, si magna pars personarum illius congregationis, seu populi ad eas aduertet; hanc autem magnam partem pro communitatum ipsarum diuersitate diuersimode ad iudicantis arbitrium statuendam esse, ita *Specul. Bart. Calder. Abbas, Ant. de Butr. Capra, & alij cum Mascardo concl. 1101. Farinac. q. 21. num. 48. Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 2. cas. 166. num. 7. Leo, & Thesaurus ll. cc. Graff. de arbitr. confess. l. 1. c. 28. num. 4. & Gerunda l. c. num. 8.* Quod autem hic dictum est de facti notorietate, id ipsum etiam suo modo dici potest de publicitate ipsa, quæ ex facti manifestatione, vel fama prouenerit, vt hæc, & inferius dicenda consideranti patere poterit, nam etiã manifesta, & famosa debent populo innotescere, vt Publica dici possint.

9 Colligo, cum vna vicinia in Ciuitate videatur magna illius pars, ideo vere dictum fuisse à *Nauarro, & Gerunda, vbi supra*, satis esse ad notorietatem, & publicitatem magnæ Vrbis, si in vna vicinia delictum sit notorium, vel publicum.

CAPVT VI.

An ad Actionum Ecclesiæ Pollutiuarum publicitatem ex notorietate facti sufficiat, si complicum tantum multitudo, & non alij, ad eos aduerterint.

SYMMARIUM.

De quanam complicum multitudinē hic sermo sit, num. 1.

Ratio dubitandi hic quanam sit, num. 2.

Complicum multitudo dupliciter considerari potest, vel omnes coniunctim, vel singuli seorsum, num. 3.

Ad prædictam actionum Ecclesiæ pollutiuarum notorietatem sufficit in dato casu prædictus complicum numerus; etiam si nemo alius aduerterit, vel aduerterit, num. 4.

Actio cur non bene dicatur occulta ex eo, quod non fuerit probata, vel non possit probari in iudicio, num. 5.

1 Aduerto 1. supponendum hic esse, quod complicum numerus is sit, qui in tali populo, seu communitate prudentis arbitrio, pro vt superiori capite dicebamus, sufficiens sit ad notorietatem facti inducendam; si enim talis complicum multitudo ad id nõ sufficeret, talis complicum actio sine dubio ex notorietate facti non esset publica; immo neque etiam esset vilo modo publica, nisi complices ipsi eam manifestarent, vel eam fama aliunde publicaret, vt ex iam traditis aperte colligi videtur.

2 Aduerto 2. difficultatem hanc proinde ex eo esse, quod talis actio apud non complices est omnino occulta, ita vt ob testium defectum ea probari nequeat.

3 Aduerto 3. prædictos complices posse vel coniunctim, vel seorsum sumi, i. vel pro vt omnes simul sunt veluti vnus tantum agens, à quo talis actio, nemine spectate, prouenit, vel pro vt eorum singuli habent euidenter notitiam talis actionis, quia ei præsentem, & aduertentes fuerunt: & sic, si complices v.g. centum sint, nonaginta nouem euidenter sciunt centesimum eorum esse ex complicibus, & actoribus talis actionis inde apud eorum singulos notoriæ.

4 Dico in dato casu ad prædictam pollutiuarum actionum notorietatem sufficere

prædictum complicum ipsorum numerum ad eos præsentem, & aduertentem, etiam si nullus alius aduerterit, vel aduerterit. Ratio autem est, quia tunc omnino verum est dicere talem actionem coram aduertente populo factam fuisse, cum talis complicum numerus, coram quo, immo à quo actio facta fuit, prudentis arbitrio talis supponatur, vt ad facti notorietatem in tali populo, cuius complices pars sunt, inducendam sufficiat; licet alij ex populo illo factum ignorent. ita ex *Leone in Praxi Pœnitentiaria Apostolica part. 2. de formul. dispensat. matrimonial. vers. Hic audio ab aliquo.*

5 Colligo actiones Ecclesiæ pollutiuas non idcirco desinere esse publicas ex notorietate facti, quod eas nullus in iudicio probare velit, aut valeat; sed tunc vere ex notorietate facti publicas esse, quando euidenter notæ sunt populo, in ordine ad quem notoriæ dicuntur, Quot enim delicta vere in populo notoria sunt, & tamen in iudicio probata non sunt? vnde clare patet responsio ad rationem dubitandi iam superius allatam.

CAPVT VII.

An ad conseruandum Actionum Ecclesiæ pollutiuarum actualem publicitatem ex notorietate facti sufficiat, si eæ populo actu fuerint euidenter notæ, vel requiratur, vt actu, & de præsentem euidenter notæ sint.

SYMMARIUM.

Notorium facti triplex est, facti continui, & permanentis, facti interpolati, & facti transiens, seu momentanei, num. 1.

Quoniam, & Quomodo notorium, & aliter publicum aliquando desinat esse notorium, et etiam publicum. ibid.

Exemplo res omnis declaratur. ibid.

Quomodo Notorium facti aliquando transire possit in Manifestum, vel Famosum, num. 2.

Vt ad inducendam actualem actionum pollutiuarum publicitatem, ita ad eandem conseruandam qualibet tam Manifesta, vel Famosa, quam Notoria in populo notitia sufficit, nu. 3. Ad conseruandum actualem actionum Ecclesiæ pollutiuarum publicitatem ex notorietate facti non sufficit, si eæ populo actu fuerint notæ antea

antea euidenter nota; sed requiritur, ut ex populo actu, & de presentibus sint euidenter nota, num. 4.

Id ipsum quoque dicendum est de conseruanda qualibet alia predictarum actionum publicitate. ibid.

Tam desit mihi quod amplius non habeo, quam quod nunquam habui. ibid.

Ecclesia polluta aliquando sine vlla omnino reconciliatione fieri potest non polluta, num. 5. & 6.

Non implicat, quod aliquid a principio fuerit publicum, & tractu temporis fiat occultum, num. 7.

Nec his obstat, quod populus iuris fictione quo ad alios effectus idem sit. ibid.

Aduerto 1. cum notorium facti triplex esse possit, scilicet vel facti permanentis, & continui, vel interpolati, vel transeuntis, & momentanei, vt patet ex *Specul. de notor. crimin. §. Notorium, num. 8. & seq. Butrio tr. de notor. art. 2. nu. 13. Capra membr. 1. nu. 8. & seq. Mascard. conclus. 101. num. 14. Panormit. in Cap. Vstra, de cohabit. Cler. & mul. Farinaq. q. 21. num. 13.* propterea fieri posse, vt, quando factum non est continuum, nec permanens; sed transiens, transeat quoque talis facti notorietas, ita vt factum aliquod desinat esse non modo euidenter notum populo, si nimirum viuere desinant ij, quibus illud euidenter notum erat: pro vt adnotarunt *Specul. l. c. num. 12. Anton. de Butr. vbi supra, num. 43. Leo in Prax. Pœnitentiariae A post. p. 2. de formul. dispensat. matrim. §. Quid sit notorium facti, in fin. & colligi potest etiam ex Capra mox alleg. membr. 5. nu. 4.* sed etiam desinat esse manifeste, vel famosè notum populo, si item viuere desinant, vel aliter debitam notitiam habere cessent ij, quibus illud erat vel per manifestationem, vel per famam notum; vnde in Vicinia, seu Parochia constante v. g. ex vndecim personis, & in qua factum aliquod sit notorium eo, quod coram sex in illa illud acciderit, si ex illis sex vnus moriatur, factum predictum desinet esse in ea Parochia notorium notorietate facti, quia non erit amplius euidenter notum tali populo; nec maiori illius parti; & sic de alijs speciebus facti publici, i. manifesto, & famoso, vt per se clarum est.

Aduerto 2. licet in dato exemplo tale factum adhuc posset remanere in eadem Parochia publicum; etiam post mortem vnus ex illis sex, quibus factum euidenter erat notum, si videlicet talis facti notitia iam antea per manifestationem, vel per famam sufficienter

in eadem Parochia cæteris innotuisset, vel ea deinceps innotesceret; nihilominus tunc factum illud appellandum tantummodo esse publicum ex manifestatione, vel tantummodo ex fama; non autem ex facti notorietate, de qua propriè hic loquimur: vnde tunc Notorium facti propriè, & verè transiret in Manifestum, vel Famosum, vt optimè dixit *Butr. eodem num. 43.*

Aduerto 3. cum superius *Cap. 1.* dixerimus ad inducendam actionum Ecclesie pollutiuarum publicitatem sufficere quamcumque siue manifestam, siue famosam, siue euidentem, ac notoriam facti, vel iuris in populo notitiam, proinde etiam certum omnino esse, quod etiam ad conseruandam æqualem predictarum actionum publicitatem qualibet ex predictis publicis notitijs sufficiet.

Dico ad actualem actionum Ecclesie pollutiuarum publicitatem ex notorietate facti non sufficere, si ex euidenter populo actu notæ fuerint; sed requiri, vt ex actu, & de presentibus sint populo euidenter notæ, & id ipsum pariter dicendum est de qualibet alia earum actionum publicitate conseruanda; sicuti enim predictarum actionum publicitas est conditio ad actualem Ecclesie pollutionem a deo necessaria, vt, antequam predicta publicitas actu ad sit, Ecclesia actu non polluitur, ita, postquam predicta actionum Ecclesie pollutiuarum publicitas actu esse desijt, statim desinat etiam actu Ecclesie pollutio, necesse est; alioquin vel falsum esset ad Ecclesie actualem pollutionem necessario requiri actionum Ecclesie pollutiuarum publicitatem, quod iam verissimum docuimus *cap. vlt. precedentis disput.* vel verum non esset tam actu deesse mihi, quæ amplius non habeo, quam quæ nunquam habui, quo nihil mihi verius videtur, vel certè assignanda erit sufficiens disparitas, quam nunc non video.

Dices, ergo sic posset Ecclesia actu polluta fieri non polluta absque vlla omnino reconciliatione; quam tamen ad actualem Ecclesie pollutionem auferendam omnino requiri dicemus in *Tract. de Reconciliatione.*

Respondeo, data consequentia, Reconciliationem omnino necessariam esse, si daret facti, per quod Ecclesia polluitur, publicitas; non vero, si ea cesset; cessante enim predicta facti publicitate, cessat etiam actualis Ecclesie pollutio, quæ facti ex se pollutiui publicitatem consequitur.

Colligo non implicare, quod aliquid a sui origine, & principio fuerit publicum, non solum

solum manifestum, vel famosum; sed etiam notorium facti, vel iuris, & tamen tractu temporis fiat non solum nullo modo notorium, sed neque manifestum, neque etiam famosum, ac proinde vere occultum. *Cap. longinquitate, 12. q. 2. L. Præstat, 2. C. de longi temporis præscript. quæ pro libertate, & non contra libert. tempus enim omnia deuorat: immo talem publicitatis cessationem, & facti antea publici occultationem postea subortam sæpe in ordine ad dispensandum, in occultis ab Officio S. Pœnitentiariæ admissam fuisse testatur Leo in Praxi eiusdem l. c. §. Quotuplex sit occultum, in fine; licet quo ad alios effectus populus iuris fictione idem sit, L. Proponebatur, ff. de Iudicijs. Cap. Deniq. 7. q. 1. vt egregiè obseruauit *Butr. de notor. art. 3. num. 61.**

CAPVT VIII.

An ad actualem actionum Ecclesie pollutiuarum publicitatem sufficiat, si ex in foro Pœnitentiæ tantum manifestatæ sint.

S V M M A R I V M.

Textum, & Glossam Cap. Significasti, de adulter. parti affirmatiua fauere nonnulli opinantur, num. 1.

Confessarius sciens ex confessione actionem Ecclesie pollutiua in Ecclesia commissam fuisse, secundum aliquos debet in genere Episcopo dicere, Talis Ecclesia eget reconciliatione, num. 2.

Multo autem magis, si id a pluribus audiuit in confessione, num. 3.

Ad actualem actionum Ecclesie pollutiuarum publicitatem non sufficit, si ex in foro tantum Pœnitentiæ manifestatæ sint, num. 4.

Quod in Confessione Sacramentali cognoscitur, occultum est. ibid.

Opinio, quam num. 2. retulimus, nulla ratione sequenda, nec admittenda est. ibid.

Textus, & Glossa dict. Cap. Significasti, de Adulter. quomodo rectè exponantur, num. 5.

Aduerto 1. rationem dubitandi ex aliquorum opinione hic esse ex *textu Cap. Significasti, de adulter. & ex Glossa ibi in principio, ibi enim Alexand. 3. statuere vi-*

detur, vt Ecclesia ob adulterium ab adulteris ipsis in Confessione cuidam, Sacerdoti detectum reconciliari debeat.

Aduerto 2. his accedere, quod proinde *Hosten. in Sum. l. 5. tit. de Pœnit. & remiss. num. 53. §. in quo tenetur, in fine. Summa Asten. p. 2. l. 6. tit. 29. art. 3. in principio. Summa Confess. l. 3. tit. 24. q. 154. Angel. V. Confessio, 8. q. 11. sub aliqua tamen distinctione, & alij affirmant Sacerdotem, si in confessione cognouerit delictum aliquod Ecclesie pollutiuum in ea commissum fuisse, licet in ea adhuc celebrare possit; tutius tamen agere, si illud Episcopo manifestet in genere, v. g. dicendo Talis Ecclesia eget reconciliatione, ex quibus colligi videtur, quod etiam per solam manifestationem actionum Ecclesie pollutiuarum in confessione factam Ecclesie pollutio actualiter compleatur.*

Aduerto 3. id etiam vterius addi, & fortius vrgeri posse, si multi confessarij a multis id ipsum in confessione audiissent, pro vt bene insinuauit *Persic. de præcip. Sacerdot. offic. l. 1. c. 7. dub. 6. num. 63. in medio.*

Dico ad actualem actionum Ecclesie pollutiuarum publicitatem non sufficere, si ex in foro Pœnitentiæ tantum manifestatæ sint. Ratio est, quia ex actiones æquè adhuc sunt occultæ in foro externo, ac si nullo in foro detectæ fuissent; quod enim in Sacramentali Confessione cognoscitur, occultum est. vnde neque sententia *num. 2.* allata vlla ratione admittenda est, cum confessarius in predicto casu ita se gerere debeat, ac si nihil omnino sciret. ita expressè *Palud. in 4. dist. 18. nu. 11. Tabien. V. Confessio, 3. q. 13. num. 14. Sayr. in Thesaur. l. 5. c. 16. num. 10.* qui hoc etiam probat *argum. Cap. Cum non ab homine, de sent. Excommun. & Persic. l. c.*

Colligo ad *Cap. Significasti, de adulter. respondendum esse cum Panormit. ibi num. 5. Tabiena, & Persic. l. c. c.* vel quod Confessarius id fecerit ex consensu mulieris, quæ adulterium suum confessa fuerat, vt patet ex *textu, ac propterea sufficienter postea tale adulterium in populo manifestatum, indeque vt publicum præsumptum fuisse ab Alexandro III. ita vt proinde Ecclesiam fuisse pollutam, & reconciliatione indignis decreuerit; vel certè quod adultera ipsa citra Sacramentum adulterium suum confessa fuerit, vt dixit Barbosa de Offic. & Potestat. Episc. alleg. 28. nu. 41. & Pax Iordanus Var. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 6.*

CAPVT IX.

An ad prædictam actionum Ecclesiæ pollutiuarum publicitatem sufficiat, quod eæ in foro externo probari possint.

S V M M A R I V M.

Aliqui male dicunt illud occultum esse, quod in iudicio probari non potest, num. 1.

Iuxta prædictam opinionem, quod notum esset quatuor, vel quinque personis tantum, non esset occultum, num. 2.

Notitia quatuor, vel quinque personarum facit delictum probabile; sed non probatum, nisi iuridicè de ea constet, num. 3.

Ad actualem actionum Ecclesiæ pollutiuarum publicitatem non sufficit, quod eæ in foro externo probari possint, num. 4.

Quod pene occultum dicitur, quomodo non propterea publicum inferatur; sed adhuc occultum vere sit, num. 5.

Aduerto 1. quia *Rodrig. in Additionibus ad Cruciatam* §. 9. num. 69. in fine. *Guttier. quest. Canonic. l. 1. c. 13. num. 27.* & *Angles in Flor. Theolog. p. 1. ubi de Confessione, q. 4. num. 5. diff. 6.* dicunt occultum crimen esse illud, quod in iudicio probari non potest, hinc inferri posse e contrario crimen illud non esse occultum, quod in iudicio probari potest.

Aduerto 2. iuxta hanc doctrinam, si vera sit, consequenter crimen quatuor, aut quinque personis cognitum nequaquam dici posse occultum, quia per tres, aut quatuor testes satis, superque aliquid in iudicio probari potest.

Aduerto 3. cum notitia, quam de aliquo crimine habent tantum quatuor, vel quinque, si populo manifestetur, faciat illud esse actu manifestum; licet antea non fuerit actu, sed potentia tantum tale, idcirco, si eadem notitia per tres, vel quatuor testes legitime in iudicio deponatur, per eandem illud fieri quoque posse notorium iuris; licet crimen illud ante prædictam legitimam testimonium depositionem tale non fuerit. Quamobrem

Dico ad actualem actionum Ecclesiæ pollutiuarum publicitatem non sufficere, quod eæ in foro externo probari possint. Nam, quamuis tales actiones probabiles sint, ac

proinde in iudicio probari possint; nihilominus, dum adhuc non sunt iuridicè ibi actu probata, & dum solum à quatuor, vel quinque personis sciuntur, vere nec notoriæ in iudicio, nec villo modo publicæ sunt: sicut enim ad actualem Ecclesiæ pollutionem, actualis actionum pollutiuarum publicitas, ita ad prædictam actualem iudicij publicitatem actualis, & legitima testimonium depositio requiritur. ita *Nauar. Suar. Eman. Sa. Sayr. Mol. Vivald.* quos allegat, & sequitur *Sanch. de Matrim. l. 8. disp. 34. nu. 55.* & in *Decal. l. 2. c. 11. num. 19.* ita etiam *Fagund. de 2. Eccles. præcept. l. 8. c. 8. num. 24.* *Gerunda de Episcopo l. 2. disp. 5. c. 4. num. 19.* *Theaur. de Pænis Eccles. p. 1. c. 21. conclus. 1. cum Azor. Tolet. & alijs apud ipsos, in terminis autem nostris de actionum Ecclesiæ pollutiuarum publicitate* *Pontius de Matrim. l. 10. c. 10. nu. 15. in fine,* & *Barbosa de offic. et Potest. Episc. allegat. 28. n. 39.*

Colligo, licet aliquando in iure, & apud Doctores sæpius, quod in iudicio probari potest, appelletur pene occultum, id est, quasi occultum, ut colligitur ex *Textu, cum Glossa Cap. V. extra. de cohabit. Cler. & mul. §. Caterum,* & ex quamplurimis à *Gerunda l. c.* adductis; tamen non propterea bene colligi posse, quod vere illud sit non occultum, seu publicum: adhuc enim, quod pene occultum dicitur, vere occultum, & secretum est, ut patet ex *Specul. l. 3. de notor. crim. §. pene occultum,* sed vocatur pene occultum, ut distinguatur ab eo, quod est omnino occultum, & in iudicio probari non potest.

CAPVT X.

An ad prædictam actionum Ecclesiæ pollutiuarum publicitatem sufficiat, quod eæ ad forum externum deductæ sint.

S V M M A R I V M.

Actionum Ecclesiæ pollutiuarum publicitas per earum deductionem ad forum externum dupliciter oriri solet, num. 1.

Prædictarum actionum deductio ad forum externum aliquando est populo indicium vel iure, vel iniuria sufficiens ad hoc, ut ille eas credat, num. 2.

Notorietas iuris alia probata, alia præsumpta est, num. 3.

Eadem strictè, & propriè accepta excludit omnem dubietatem. ibid.

An

An eadem confurgat tantum ex spontanea confessione reorum in iudicio facta, & ex definitiua, & irrenocabili sententia, vel etiam ex conuictione, seu plena probatione, ibidem remiss.

Non solum notorietas iuris ex quolibet capite prædicto; sed etiam omnis alia iudicialis notitia, & probatio, quæ moralem sententiæ certitudinem inducere possit, satis est ad hanc pollutiuarum actionum publicitatem. ibid.

Ad eandem proinde ex se non sufficit, quod eæ ad forum externum deductæ tantummodo sint, nisi etiam ita probata, & publicata sint, ut prædicta moralis certitudo in populo habeatur; vel præsumatur, num. 4.

Notorium iuris, seu in iudicio, & Notum in iudicio, seu iudicialiter probatum, quomodo inter se differant, num. 5.

Aduerto 1. difficultatem hanc inde esse, quod prædictas actiones per deductionem ad forum externum, seu contentiosum communitè fieri videmus publicas ex duplici capite, nimirum vel ex notorietate iuris inde secuta, vel ex diffamatione tantum earum actionum ob talem deductionem in populo orta.

Aduerto 2. quo ad secundum prædictorum caput, quando scilicet populus, habita cognitione talis deductionis ad forum externum, tales actiones ob tale indicium credit, etiam si de ijs nondum per iudicalem notitiam ipsi constet, nihil hic dicendum esse, quia inferius, dum de publicitate prædictarum actionum ex fama sermo erit, fusè agemus.

Aduerto 3. quicquid sit, an ad notorietatem iuris, seu probatam, seu præsumptam, pro ut eam passim distinguunt auctores, si ea propriè, & strictè accipiatur, quatenus ambiguitatè omnè excludit, sufficiat scientia iuridica non solum ex spontanea confessione reorum in iudicio facta, vel ex sententia definitiua, & irrenocabili; sed etiam ex conuictione, seu plena probatione per legitimos testes, & c. qua de re videri possunt *Butr. de Notorio, art. 2. Capra de eodem, membro 1. & 2. Mascard. V. Notorium, conclus. 1107. Seraph. decis. 73. num. 2. & decis. 376. num. 8. Nauar. c. 25. num. 73. Molin. tom. 2. disp. 333. §. Quod vero, Tolet. lib. 5. c. 9. Ille dicitur. Theaur. de pænis Ecclesiast. p. 1. c. 21. conclus. 2. Vers. Notorium iuris. Guazzin. fil. in tract. moral. ad defens. anim. l. 2. defens. 2. c. 18. nu. 3. 8. & seq. & Leo in Praxi Pænitentiariæ Apostol. p. 2. de formul. dispensat. matrimon. §. De Notorio iuris, certè in ordine ad hanc actua-*

lem actionum Ecclesiæ pollutiuarum publicitatem inducendam satis esse non modo propriam, & claram omnem iuris notorietatem; verum etiam omnem aliam probationem iudicalem, quæ ad sententiæ prudenter ferendam, ac proinde ad publicam fidem faciendam, & moralem certitudinem inducendam sufficiat, pro ut communitè docent auctores cum *Francisc. de Lugo, de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 12. num. 79. & Mazuchel. de Cas. Reseru. disp. 2. c. 6. diff. 3. m. 35. Hinc*

Dico ad prædictam pollutiuarum actionum publicitatem ex notorietate, vel notitia iudiciali non sufficere ex se, quod eæ ad forum externum deductæ tantum sint, nisi etiam ita probata, & publicata sint, ut moralis inde certitudo prædicta in populo habeatur, vel præsumatur, patet ex mox allegatis num. 3. & ex *Grass. decis. aur. p. 1. l. 1. cap. 19. num. 44. Vivald. in Candelab. aur. ubi de Excommunic. num. 42. Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 37. num. 12. Fagund. de 2. Eccles. præcept. l. 8. c. 8. nu. 26. & DD. Salmanticensibus apud eundem. Dixi autem solam deductionem ad forum non sufficere ex se, quia per accidens aliquando, pro ut superius dicebamus num. 2. hoc indicium vel iure, vel iniuria satis erit fortasse in populo ad eas credendas, quæ populi credulitas, an ad Ecclesiæ pollutionem saltem in foro externo inducendam sufficiat, alibi inferius dicemus.*

Colligo proinde cum *Capra de Notorio, membr. 1. num. 49. & 50. & alijs apud ipsam, differentiam hanc esse inter Notorium iuris, seu in iudicio, & Notum in iudicio, seu probatum iudicialiter, quod illud debet esse omnino certum, & indubitatum; istud autem non ita, pro ut ex iam dictis patere potest.*

CAPVT XI.

An ad prædictam actualem actionum Ecclesiæ pollutiuarum publicitatem sufficiat, quod eæ sint mox publicandæ; licet nondum actu sint publicatæ.

S V M M A R I V M.

Quomodo publicitas omnis pollutiuarum actionum requirat populi notitiam, vel immediatè, vel mediatè, num. 1.

Sententia

Sententia ipsa non inducit publicitatem, nisi publice, seu in iudicio publico lata sit. ibid. Quando non solum maior; sed etiam magna tantum pars populi inducat publicitatem, ex quo declaratur, quod iam cap. 5. num. 8. dictum est, & exempla talium casuum indicantur, num. 2.

Publica praesumuntur, quae cum illis gesta sunt circumstantijs, ut mox moraliter certo in populi notitiam, ac credulitatem deventura credantur, num. 3.

Licet aliquid allegari possit ad notorietatem offuscandam; sufficit tamen, si ea in communi, attento cursu regulari, & naturali, clara sit, & indubitata. ibid.

Ad actualem actionum Ecclesiae pollutiarum publicitatem praesumendam sufficit, quod ea prudentis arbitrio mox sint moraliter certo publicanda, num. 4.

Cum primum actio Ecclesiae pollutiva incipit fieri publica, quid agendum sit, num. 5.

Aduerto 1. cum omnis publicitas absq. dubio requirat populi notitiam, & credulitatem aut immediatè ex euidencia facti, aut mediatè ex notorietate iuris, vel noticia iudiciali, seu etiam ex manifestatione, vel fama, ut apertè docet *Capra in tract. de notorio*, ante primum membr. num. 10. & membr. 1. num. 22. *Mascard. conclus. 1102. num. 31.* & alij apud eos, qui dicunt nec per sententiam ipsam induci notorietatè, immo nec publicitatem, nisi ea lata sit publicè, seu in publico iudicio, ut populo pateat, propterea hic etiam merito difficile videri, quomodo ante actualem praedictarum actionum publicationem per eas actualiter Ecclesia pollui possit.

Aduerto 2. cum tamen iam *Cap. 5. num. 8.* dixerimus ad euidentem pollutiarum actionum notorietatem aliquando sufficere posse, si non maior, sed tantum magna pars populi ad eas aduerterit, quando, scilicet, arbitrio prudentis inde facile, & breui ad alias fama peruasura censetur, ita ut cuius innotescere possit, ut euidenter patet ex adductis exemplis apud *Theaur. de Panis Ecclesiast. p. 1. c. 2. concl. 2.* & *Gerundam de Episcopo lib. 2. disp. 5. c. 3. num. 13.* idcirco idipsum quoque fortasse hic dicendum esse, nisi disparitatis ratio sufficienter assignetur.

Aduerto 3. quia fama verè volat, & de proximo accingendus haberi solet pro accincto, hinc fieri, ut ea publica praesumantur, quae cum illis gesta sunt circumstantijs, ut in populi notitiam, ac credulitatem mox deventura prudentis arbitrio credantur;

quamvis absolutè nondum actu deuenierint, pro ut egregiè docuere *Theaur. de Panis Eccles. p. 1. c. 21. conclus. 2.* & *Gerunda de Episc. l. 2. disp. 5. c. 3. num. 12.* & 13. & explicatur à simili in notorietate tam iuris, quam facti: licet enim ad eam offuscandam aliquando aliquid allegari possit; tamen ad eam sufficit, quod in communi, attento cursu regulari, & naturali, ea sit clara, & indubitata, ut optimè dixerunt *Capra ibid. membr. 2. nu. 2.* & *Mascard. l. c. conclus. 1101. num. 8.* cum alijs ab utroque adductis.

Dico ad praedictam actualem pollutiarum actionum publicitatem praesumendam sufficere, quod ea moraliter certo, ad prudentis arbitrium, sint mox publicandae; licet actu nondum sint absolutè publicatae. patet ex iam dictis: vnde in tali casu earum publicitas, cum sit iam praesumptiuè praesens, praesumptiuè etiam actualem inducit Ecclesiae pollutionem. ita apertè *Megal. Instit. Peregrina p. 1. l. 1. c. 13. num. 8. in fine.*

Colligo cum *Barbosa de Offic. & Potest. Episcop. allegat. 28. num. 39. in fine,* & *Pace Iordano var. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. nu. 66.* prudenter facturum Parocum, vel alium, penes quem talis Ecclesiae cura sit, si, cum primum actio Ecclesiae pollutiva inceperit fieri publica, ad Episcopum negotium deferat, qui praehabita diligenti inquisitione, & commissione, determinet, an Ecclesia polluta sit habenda, & reconciliatione indigeat, sitque interim in ipsa à Diuinis Officijs abstinendum.

C A P V T X I I.

An ad praedictam actionum Ecclesiae pollutiarum publicitatem sufficiat, quod ea sufficienter in iudicio probatae, & publicatae sint; licet populus eas falso probatas fuisse credat, vel contra.

S V M M A R I V M.

Casus iste quomodo dupliciter contingere possit, num. 1.

Difficultas haec omnis in duplici puncto consistere videtur, & quanam ea sint, num. 2.

Difficultas haec locum habere potest in quacumque notitia, quam populus habeat siue ex notorietate iuris, siue ex manifestatione, siue ex fama;

fama; non tamen ex euidencia facti, num. 3. Ad praedictam actionum Ecclesiae pollutiarum publicitatem non sufficit iudicialis earum probatio, & publicatio, nisi populus eas actiones reipsa in Ecclesia patratas fuisse credat, num. 4.

Neque ad praedictam pollutiarum actionum publicitatem per se sufficit sola populi credulitas, seu communis opinio, nisi etiam praedictae actiones verè, & reipsa in Ecclesia patratæ sint, num. 5.

Interna populi credulitas, cum sit inter occulta cordium, quomodo praedictam publicitatem semper facere dubiam videatur, num. 6.

Occulta cordis credulitas quomodo exterius manifestetur, num. 7.

Nusquam praesumitur interius ita sentire, ut exterius loquitur, ibid.

Ad praedictam credulitatem, seu populi opinionem, quae ad publicitatem omnem opus esse diximus, quare non sufficiat populi suspicio, & multominus dubium solum, num. 8.

Aduerto 1. casum hunc, pro ut in themate innuitur, dupliciter contingere posse: Primo in suppositione, quod eae actiones verè, & reipsa in Ecclesia patratæ sint, & verè proinde in iudicio probatae, & publicatae sint; sed nihilominus ea à populo pro falsis habeantur, & fictae reputentur; Secundo in suppositione, quod eae actiones verè, & reipsa in Ecclesia patratæ non sint, & falso proinde in iudicio probatae, & publicatae sint; sed nihilominus ea à populo pro non fictis habeantur, & verè reputentur.

Aduerto 2. difficultatem hanc omnem, propterea in duplici puncto consistere: Primum est, an ad hoc, ut factum aliquod dici possit publicum, requiratur, ut populus illud vere factum fuisse credat; vel sufficiat tantum, quod populus factum illud narratum, seu etiam affirmatum, & probatum fuisse intelligat. Alterum verò est, an ad hoc, ut factum aliquod publicum dici possit, sufficiat tantum, quod populus id factum fuisse intelligat, & credat; vel requiratur, ut factum illud verè factum fuerit, & reipsa fictum non sit.

Aduerto 3. difficultatem hanc locum habere posse non solum hic, ubi proprie de notitia habita ex iudicialibus probationibus agitur; sed etiam ubicumque populus facti euidenciam non habet, & (siue probabiliter, siue improbabiler) aliter sentit, quam facti ipsius siue fama, siue manifestatio, siue etiam iudicialis probatio exposcant, ut infra videbimus.

Dico 1. ad praedictam actionum Ecclesiae pollutiarum, & verè in Ecclesia patratarum publicitatem non sufficere solam iudicalem earum probationem, & publicationem; nisi etiam populus eas ipsas actiones reipsa in Ecclesia vere patratas fuisse credat. Ratio est, quia ea tunc non sunt verè publicatae, cum desit eis populi credulitas, seu communis opinio, quae, ut superius etiam diximus, ad omnem omnino publicitatem necessaria est: quomodo enim publicum v. g. homicidium dici potest, quod neque factum fuisse populus putat? colligitur ex *Specul. l. 3. part. 1. de Notorijs crimin. Syluest. V. Fama, num. 2. argum. Cap. Presbyter, si à plebe, 2. qu. 5. Graff. decis. aur. p. 1. l. 2. c. 103. nu. 7. 8. & 9. Farinac. q. 47. num. 252. Sanch. consil. moral. lib. 6. c. 3. dub. 4. & Theaur. l. c. p. 1. cap. 21. conclus. 2.*

Dico 2. neq. ad praedictam pollutiarum actionum publicitatem per se sufficere solam populi credulitatem, seu communem opinionem, nisi etiam ea actiones vere in Ecclesia patratæ sint; dixi per se, quia fortasse propter scandalum aliquando pro foro externo communis credulitas sufficiet, donec veritas pateat. Ratio conclusionis est, quia tunc ea populi credulitas, & communis opinio per se sine earum actionum veritate inanis, & vana omnino est: factum autem reipsa publicum esse non potest, quod reipsa factum non sit, ut melius etiam patebit ex inferitis dicendis de publicitate ex fama.

Dices nemo certo scit occulta cordium, nec videt internam populi credulitatem, ergo, si haec requiritur ad praedictam actionum publicitatem, praedicta earum publicitas nunquam certa erit; sed semper subdubio; in dubio autem, num factum aliquod sit publicum, cum facti publicitas sit quid facti, nec praesumatur, nisi probetur: potius illud occultum, quam publicum conseri poterit.

Respondeo: licet interna mentium credulitas non sit externis hominum sensibus euidens; eam tamen sufficienter colligit saltem ex ipso aperto, & claro verborum sensu, quae credulitatem hanc inferant, vel etià ex tacita subintelligentia, & interpretatione hominum iuxta communem usum loquentium. vnde ex hoc, quod v. g. maior pars populi aliquid sic factum fuisse dicit, colligi potest, quod maior pars populi illud sic factum fuisse sentiat; nam vnusquisque praesumitur loqui, pro ut sentit, ex *Capel. Tolos. q. 38. num. 9. & Farinac. l. c.*

Colligo, cum suspicio solum dicat inclinationem

nationem in vnam partem absque assensu, vt cum communi docet *Bardi de Conscientia, discept. 5. c. 1. num. 7.* requiratur autem ad prædictam actionum publicitatem, vt populus eas credat, & veras putet, ad quod assensu intellectus opus est, propterea ad eandem actionum publicitatem non sufficere, quod populus eas actiones veras esse solummodo suspicetur, & multo minus sufficere, quod populus tantum dubitet, vt per se notum est.

CAPVT XIII.

An ad prædictam pollutiuarum actionum publicitatem sufficiat, quod vna magna pars populi eas esse veras dicat; licet alia magna pars eas esse veras neget.

S V M M A R I V M.

Quandonam non sufficiat ad pollutiuarum actionum publicitatem, quod magna populi pars eas norit, & credat, num. 1.

Partes populi quam diuersimode considerari possint ad hanc rem, num. 2.

Hæ populi partes diuersa tam in publicitate notoria, quam manifesta, & famosa locum habere possunt, num. 3.

Si populi mediæ prædictas actiones affirmet; alia verò neget, cur actiones illa pro publicis habende non sint, num. 4.

Maior populi pars prædictas actiones affirmans semper sufficit ad earum publicitatem; aliquando autem minor etiam pars, num. 5.

Quando populus diuisus est in tres partes, affirmantem, negantem, & indifferentem, semper Iudicis arbitrio relinquatur, num. pars affirmans ad prædictam actionum publicitatem sufficiat, nec ne, num. 6.

Quid dicendum sit, quando altera populi pars eas affirmat ex euidencia facti, altera ex Iudicis sententia negat, vel contra, n. 7. & 8.

Qui ex euidencia facti sciunt sententiam pro Ecclesie pollutione latam in falsitate fundari, cur non teneantur ad eam in foro conscientie; sed ad summum fortasse in foro exteriori, num. 9.

ADuerto 1. licet superius dixerimus aliquando ad prædictarum Ecclesie pollutiuarum actionum publicitatem sufficere, quod magna pars populi eas nouerit, quando nimirum moraliter impossibile est, quod

etiam alijs non innotescant, pro vt clarè inter alios docuit *Laym. l. 3. tr. 3. p. 2. c. 3. nu. 8.* qui proinde dixit in populo v. g. centum, habitatorum sufficere, quod quindecim delictum intellexerint; tamen hic aliter dicendum esse, cum simus in casu, in quo contrarius alterius magnæ partis populi sensus certam illam publicitatis, quæ alias haberi potuisset, spem, & moralem præsentiam infringit.

2. Aduerto 2. prædictas populi partes diuersimode considerari posse: Primo vel per se, solas, & singulas, vel vt coniunctas, si non re, saltem spe, cum tertia quadam populi parte, quæ nihil de talibus actionibus sciat, vel in dubio sit: Secundo vel vt numero æquales inter se, vel vt inæquales: et Tertio vel vt rationum, & auctoritatis pondere, pares, vel vt impares, quod ex sequentibus conclusionibus clarius constabit.

3. Aduerto 3. hanc partium in populo prædictas actiones affirmantium, & negantium diuersitatem contingere aliquando posse tam in publicitate notoria, quam manifesta; & famosa, pro vt rem acrius intuenti planum fiet.

4. Dico 1. Si populus diuisus sit in duas partes æquales, quarum vna prædictas actiones Ecclesie pollutiuarum in Ecclesia patratas fuisse sentiat; alia vero id perneget, prædictarum actionum publicitatem in prædicto casu remanere dubiam, ac proinde in dubio contra publicitatem standum esse, & contra Ecclesie pollutionem, quia possessio stat pro Ecclesie libertate à pollutionis impedimento, vt ex iam superius disputatis liquet.

5. Dico 2. Si populus diuisus sit in duas partes inæquales, & maior pars prædictas actiones in Ecclesia patratas fuisse credat, certum esse ex iam dictis, quod prædictæ partis affirmatio sufficiat ad prædictarum actionum publicitatem, quia maior populi pars populum facit, seu repræsentat; non verò minor illius pars; nisi quando minoris partis notitia in reliquum etiam populum mox deuentura speratur, & præsumitur, ita vt moraliter ea iam deuenisse dici possit, quod ex prædictis clarum est.

6. Dico 3. Si populus diuisus sit in tres partes, quarum vna prædictas actiones nec affirmet, nec neget; sed vel nihil sciat, vel indifferens, & dubia omnino sit, tunc Iudicis arbitrio relinquendum esse; num. pars affirmans, vel pars negans (quocumque ex capite eas affirmet, vel negent) ipsarum partium numero, auctoritatis, ac rationum pondere,

pondere, & similibus inspectis, secum attractura sit partem illam neutralem, quam mox dicebamus: sicuti etiam Iudicis arbitrio remittendum diximus, quandonam ex personarum numero prædictæ actiones in populo notoriæ dicendæ sint, vel etiam (vt infra videbimus) manifestæ, vel famosæ, ac proinde tunc Iudicis sententiam expectandam esse.

7. Dico 4. Si mediætas populi sciat ex euidencia facti prædictas actiones Ecclesie pollutiuarum in Ecclesia patratas fuisse; alia verò populi mediætas sciat ex Iudicis sententia legitime, & publice lata eas in Ecclesia patratas non fuisse (siue id ex malitia testium, siue ex ignorantia Iudicis, siue alia de causa prouenit) hoc non sufficere ad actualem prædictarum actionum publicitatem, quia in tali casu prædictæ actiones nec sunt rigorose, & actualiter notoriæ notorietate facti, nam vni, & soli tantum populi mediætati euidenter notæ sunt, & non toti populo, nec maiori illius parti, vt suppono, nec etiam moraliter, & præsumptiue publicæ sunt toti populo, aut maiori illius parti ex manifestatione, vel fama, quæ inde mox necessario consergere, & credi debeat, quia Iudicis sententia in contrarium lata hanc præsumptam verisimilitudinem, & moralem certitudinem aufert, quod reliquus populus potius alijs extra iudicium prædictas actiones affirmantibus crediturus sit, quam Iudicis sententiæ: immo, cum vnusquisq. potius præsumatur verum dicere in iudicio, & cum iuramento, quam extra iudicialiter, & libere, semper credibilior habenda est Iudicis sententia, quam quælibet alia populi assertio, vt colligitur ex *Capra de notorio memb. 4. nu. 94.*

8. Dico 5. Si mediætas populi sciat ex euidencia facti prædictas actiones non fuisse in Ecclesia patratas; alia vero mediætas sciat ex Iudicis sententia legitime, & publice lata eas in Ecclesia vere patratas fuisse, hoc non sufficere ad prædictam talium actionum publicitatem, quia ea nec actualiter creditæ sunt à maiore populi parte, nec moraliter tales reputari possunt, nam sententiæ à Iudice latæ credibilitati obstat in reliqua populi mediætate, vt suppono, facti euidencia, quæ semper apud illos, qui talem euidenciam habent, contrariam quamcumq. Iudicis sententiam vanam, & nullam reddit, ex eodem *Capra ibid. num. 92.* qui enim euidenter rei veritatem cognouere, quomodo alijs potius, quam sibi ipsi credere poterunt? De populo autem in tres partes diuiso iam dictum est *num. 6.*

9. Colligo eos, qui ex euidencia facti sciunt sententiam pro Ecclesie pollutione latam, falsitati innixam esse, vere non teneri in foro conscientie ad prædictam sententiam seruandam; sed ad summum fortasse in foro exteriori ob scandala, quæ inde oriri possent.

CAPVT XIV.

An ad actualem actionum Ecclesie Pollutiuarum publicitatem, siue Manifestam, siue saltem Famosam, sufficiat, quod ex populo innotuerint ex scientia vnus tantum, vel etiam ex quacumq. vulgi voce.

S V M M A R I V M.

Publicitas Notoria, Manifesta, & Famosa in quo conueniant, & in quo differant, num. 2.

Manifesta publicitas quomodo sit quid medium inter Notoriam, & Famosam, num. 2.

Manifestum improprie pluribus modis accipitur, ibidem.

Ad publicitatem proprie Manifestam non requiritur scientia totius populi, aut maioris partis eius, nec sufficit tamen scientia vnus, aut alterius tantum, ibid.

Quot hominum scientia requiratur ad Manifestum proprie inducendum, Iudicis arbitrio relinquatur, ibid.

Fama quid sit, vnde procedere possit, vnde proprie, & in quo formaliter consistat, num. 3.

Ad publicitatem Famosam inducendam quot hominum numerum requiratur, Iudicis item arbitrio remittendum, ibid.

Vana vox, & rumor in populo sine verisimilium coniecturarum fundamento non debet dici, nec est vera Fama, ibid.

Ad Famosam prædictarum actionum Ecclesie pollutiuarum publicitatem sufficit scientia vnus tantum, si accedat publica Fama; non tamen ad Manifestam, num. 4.

Scientia trium, vel quatuor personarum aliquando sufficere potest ad publicitatem etiam Manifestam, dummodo ei accedat prædictæ populi notitia ex illorum relatione, num. 5.

Ad Famosam publicitatem earundem actionum non sufficit vana vox, vel rumor inuersimilis in populo de eodem, num. 6.

Vana vox populi, i. sine verisimilium coniecturarum

rarum fundamento, presumi debet non cre- dita ab illo, num. 7.

Quid dicendum esset, si ea temere crederetur a populo, siue veritas, siue falsitas a parte rei subesset tali communi, & vulgata voci, ibidem.

Aduerto 1. licet superius dixerimus ad pollutiuarum actionum publicitatem sufficere, quod ea a populo cognita, & credita sint, siue id per notorietatem facti, vel iuris, siue per manifestationem, vel famam euenerit; nihilominus adhuc videndum superesse, num omnis earum actionum Manifestatio, vel Famofitas sufficiat ad praedictam earum publicitatem. cum ergo ad praedictarum actionum publicitatem, siue illa ex notorietate facti, vel iuris, siue ex manifesta- tione, siue ex fama proueniat, semper necessaria sit, ex iam dictis, actualiter, vel moraliter populi, vel maioris illius partis notitia, nec quo ad hoc vlla sit inter praedictas omnes publicitates diuersitas; sed tantum, quo ad originem, vel modum, vnde ea actionum notitia in populum deuenit (Notoria enim publicitas oritur, vt iam innuimus, ex facti, vel iuris euidencia in toto, vel in maiori parte populi, quae nulla tergiver- satione celari possit; Manifesta nascitur ex relatione plurium, qui certam scientiam habent; Famofa autem prouenit formaliter ex verisimilibus tantum coniecturis) propte- rea opportune hic vterius quaeritur, num ad praedictarum actionum publicitatem ali- quam sufficiat quaecumque communis vulgi vox, vel etiam vnus tantum diuulgantis scientia.

Aduerto 2. publicitatem proprie Mani- festam (Manifestum enim improprie pluri- bus modis accipi solet, vt videre est apud Mascard. de prob. conclus. 1014. n. 13. & seqq.) proinde esse quid medium inter Notoriam, & Famofam: Notorium enim consistit in euidencia, vel certa scientia totius populi, vel maioris partis, vt suo loco iam dictum est: Famofum excludit scientiam, & ad- mittit solam diuulgationem, seu proclama- tionem communem: Manifestum vero ad- mittit tum scientiam plurium, tum populi proclamationem simul, quae processerit ab illis pluribus, & participare idcirco videtur tum ex Notorio, tum ex Famoso, vt ex se- patet. Dixi plurium, quia, licet ad Mani- festam publicitatem non requiratur scientia totius populi, vel maioris partis; alioqui non distingueretur a publicitate Notoria; non sufficit tamen scientia duorum, vel trium

tantum, quia hic numerus, licet sufficiat ad probandum Manifestum; non sufficit tamen ad illud faciendum, alioqui Manifestum non distingueretur a Probatione, vt egregie dixit Mascard. loco inferius citando, cum ergo Doctores diuersimode sentiant, quot nomi- ne plurium veniant ad faciendum Manifestum, & aliqui quinque hominum scientiam requirant, vt Tolet. l. 1. c. 74. alij sex, vel octo, vt Specul. in tract. de notorijs crimin. §. 7. de Mani- festo, in principio, & Butr. de notorio, art. 2. n. 19. hoc relinquendum videtur Iudicis arbitrio, sicut de Notorio dictum est: Manifestum enim regulatur a Notorio, ita vt si Notorium requirat scientiam decem hominum, Mani- festum expetat quinque; si Notorium quin- decim exigit, Manifestum velit septem, & sic de ceteris pro communitatum diuersitate, iuxta superius dicta. ita Leo in praxi Peniten- tiariae Apostol. p. 2. de formul. dispensat. Ma- trim. §. Quid sit Manifestum, in fine, & ibi ab eo allegati Bald. in L. ea quidem, C. de accusat. Menoch. de arbitrar. Iudic. l. 2. cent. 2. cas. 166. Butr. l. c. nu. 20. & Mascard. de probat. conclus. 1014. per totam.

Aduerto 3. licet Fama quandoque procedat ex scientia, quandoque ex suspicione, quandoque ex certo, quandoque ex incerto auctore, & quandoque ex dicto vnus; proprie tamen procedere ex incerto auctore, & ex sola suspicione: vnde Fama proprie de- scribi solet, quod sit Communis locutio de aliqua re ex verisimilibus coniecturis sur- gens, i. talibus coniecturis, quae videantur rei veritati consentire; vana enim vox, & rumor in populo, si sit sine vilo verisimilium coniecturarum fundamento, vere Fama non est, L. 3. §. eiusdem, ff. de testibus. Bart. in L. de minore, §. plurimum, num. 18. ff. de question. Gloss. in Cap. Inquisitionis, & Cap. Cum oporteat, de accusat. Specul. & Leo ll. cc. Famofum autem dicitur, quod fama noscitur, ideoq. de numero hominum requisito ad legitimam famam inducendam idipsum dicendum est, quod de Notorio, & Manifesto iam dictum fuit; Iudicis nimirum arbitrio id ex comuni sententia relinquendum esse pro personarum, & circumstantiarum qualitatibus, nec non pro loci, vel Communitatis magnitudine, vel angustia: eadem enim ex eodem Leone l. c. §. Quid sit Famofum, militat ratio in omni publicitatis specie, vt etiam ex re ipsa no- tum est.

Dico 1. scientiam vnus tantum, cui accedat publica fama, sufficere quidem ad Famofam publicitatem praedictarum actionum Eccle- siae pollutiuarum; non sufficere tamen ad publi-

publicitatem proprie Manifestam, quatenus haec proprie ab alijs publicitatibus distinguitur, pro vt superius traditum fuit, & ratio est, quia, cum famofum non fundetur in certa scientia, sed formaliter consistat in sola com- muni proclamatione ex verisimilibus conie- cturis orta, propterea etiam praedictam vnus tantum scientiam ad legitimam famam, fundandam satis esse potest; sed, cum ad Ma- nifestam publicitatem requiratur necessario scientia certa, non quidem in toto populo, nec in maiori illius parte, quia tunc esset No- toria publicitas, sed certe in pluribus, aut ex euidencia facti, aut ex confessione in iudicio, vel extra, aut ex legitima probatione, aut etiam ex coniecturis, & praesumptionibus a iure approbatis, idcirco sola, & simplex vnus tantum scientia, licet sit omni exceptione maior, ad huc est nimis debilis, & veluti incerta, cum omnibus hominibus mendax, vnde non sufficit ab illa certam scientiam, nequa oriri debet: Manifesta publicitas dicitur aperte Mascard. & Leo, ubi supra.

Dico 2. licet scientia trium, vel quatuor, cui etiam famofa proclamatio accesserit, ordi- narie non sufficiat ad publicitatem proprie Manifestam, pro vt ex dictis facile colli- gi potest, sed docet expressè Barb. in l. Heredes pater, in principio, ff. de testibus, & in l. Si quis inquit pro veris, ff. qui testibus cogunt, & ibi ab atque Grillandorum Mascard. de probat. & Leo tamen scientiam trium, vel quatuor tantum a aliquando etiam sufficere posse ad praedictarum actionum publicitatem proprie mani- festam, quando nimirum populi, vel com- munitatis aliqua eorum decem tantum modo quod significati enim sex tantum aunc suffi- cient ad factam notorietatem, ita tres autem tantum (qui sunt dimidia illorum pars, qui ad Notoriam requiruntur) ad Manifestam suffi- cient, ut ex iam traditis, dudum modo illorum b- trum, & haec notitia scientia, quae in omni sal- tem populo patet, diuulgata fuisse, quia ad semper haec publica notitia ad omnem publi- citatem omnino necessaria est, vt apud iam adnotatum.

Dico 3. neque ad praedictarum actionum publicitatem famofam sufficere, quod de eis vana quaedam vox, vel rumor aliquis in populo sine sufficienti verisimili notitia duorum fundamentum surrexerit, cum enim haec vana populi voces vere non sint vera fama ex iam dictis, idcirco praedictas actiones Eccle- siae pollutiuas facere non possunt famosas: vnde tales actiones, licet vere patratæ sint in Ec- clesia, & licet vere praedictæ voces in populo diuulgatae sint; si tamen haec careant verisimi-

libus voce duabus, in quolibet eorum fide- dam erit, adhuc vere publicitate famosa ta- rebunt, quia nondum per veram famam pu- blicam defuit, vt ex praedictis aperte inferri debet.

Colligo, quatenus fama sufficiat, vt publi- cae actiones dicantur, & sint vere publicae, ex Cap. Tua de cohabit. cler. & mal. lib. Si vera pu- blicum est non ex euidencia, sed ex fama, pro- vt bene aduertit Megal. in l. ut progreym, p. 1. l. 1. cap. 1. §. num. 6. quia, cum sit ex verisimilibus coniecturis orta, & communis hominum vo- ce proclamata, praesumendum est, quod ea etiam interius credatur a populo; nihilomi- nus, si ea verisimilibus coniecturis careat, praesumendum esse, quod a populo non cre- datur, ac proinde, quod non faciat veram publicitatem, ad quam semper requiritur com- munem populi credulitatem, seu opinionem satis, superq. diximus cap. 1. §. 2. si iurem inue- rificabilis ea vox communis, licet temere, ita- men vere crederetur a populo, tunc per praedictas actiones, si ea vere in Ecclesia patra- te fuissent, vere in vtroq. foro Ecclesia esset polluta; si vero ea in Ecclesia vere patrate non fuissent, & proinde communis populi vox de ijs non modo temere, & sine fundamentis verisimilium coniecturarum, sed etiam falsis fuerit, tunc, etiam si in ingoib. similibus, & falsa vox a populo crederetur, tamen Eccle- sia non nisi in foro externo, quare veritatem nesciret, & praesumptionibus aut praesum- benda esset pro polluta, donec veritas ipsa, & temerariam, ac falsam inde publicitatem exortam sustulisset, & praedictarum actionum occultationem induxisset, immo earundenq. negationem publicasset, pro vt etiam inueq. batus de cap. 12. nu. 5.

AN AD ACTUALEM ACTIONUM Ecclesiae pollutiuarum publicitatem sufficiat, quod ea singulis ex populo nota sit, licet illi ignorent eas, etiam populo notae esse.

solus in publicitate manifesta, & famosa; sed etiam in publicitate notoria notorietate facti, num. 2.
Cur tamen vere locum non habeat in publicitate ex evidentia facti, nu. 3.
Ad actualem actionem Ecclesie pollutiarum publicitatem requiritur, ut ea publice publicae sint, num. 4.
Ad pandendum cur requiratur non solum, ut populus ex seiat, & credat eam tantum, quando dicitur publicitas asseritur; sed etiam, ut omnino sit publice nota populo, nec sufficiat, eas publice nota eidem antea fuisse, num. 5.

fiant coram populo, singuli ex tali populo presumantur non solum ad eas, sed etiam ad ipsius populi ibi presentis aduertentiam aduertens, quandoquidem eadem est ratio de predictarum actionum, ac de aduertentia ad illas notorietate, propterea vero predicta huic questioni locum esse tantum in publicitate manifesta, vel famosa, in quibus aliquid esse potest alicui priuatum, & non publicè notum; non autem in publicitate ex evidentia facti, in qua factum semper publicè notum presumitur.

Aduerto 1. factum aliquod, v. g. homicidium in Ecclesia perpetratum, posse innotescere toti populo, vel maiori illius parti, dupliciter hoc est, priuatum, & publicè: si enim, v. g. homicida homicidium à se commissum narret priuatum amico, & amicus ille alteri eodem modo, & sic de cæteris, donec prout singulis ex populo, vel ex maiore illius parte predictum homicidium narratum sit, tunc tale homicidium vere notum est toti populo, vel maiori illius parti; sed priuatum, & quodammodo dici poterit *Prinatum Publicum*, quia singuli quidem illud norunt; sed tamen illud singulis notum esse singuli ignorant. Si vero singuli ex populo, vel ex maiori illius parte, non solum priuatum sciant tale homicidium in Ecclesia perpetratum fuisse, sed etiam sciant populum, vel maiorem illius partem scire, & homicidium predictum tunc vere tale homicidium erit publicè populo notum, & quodammodo *Publicè Publicum*, vnde hic quaeritur, num ad predictam publicitatem pollutiarum actionum sufficiat, quod ea sint *Prinatum Publica*, vel requiratur ut sint *Publicè Publica*.

4. Dico ad actualem predictarum actionum Ecclesie pollutiarum publicitatem non sufficere, quod singuli ex populo, vel ex maiori illius parte illas in Ecclesia factas sciant priuatum sciatis, & credant; sed etiam requiritur vt idem idipsum publice sciant, id est, vt sciant etiam eas actiones in Ecclesia factas sciri, & credi à populo ipso, alioquin predictarum actionum notitia non erit publica; sed priuata tantum, licet ad singulos ex populo priuatum deuenit, quod proinde aduerant predictarum actionum publicitatem satis non est, vnde *Glossa in l. 3. de censuris, & consecratione, ff. de testib. Cap. Presbyteri sine plebe, c. 7. Cap. Si mala fama, c. 9. Saubert. Consilii moral. l. 6. c. 3. dub. 4. Leon. prax. Pœnitentiarum. p. 2. de formul. dispens. matrim. §. Quid sit fama, & huc faciunt tradita per Farinac. quest. 171. de indic. c. 1. n. 2. 3. & sequent.*

5. Colligo, cum fama includat hominum opinionem, & opinio mutari possit, ad predictam actionum Ecclesie pollutiarum publicitatem famosa (quod etiam scilicet secundum valere potest in manifesta publicitate) non solum non sufficere, quod populus antea eas crediderit, nisi eodem tempore eas credat, in quo illarum publicitas asseritur, sed etiam requiritur, vt populus eas eodem tempore publice sciat, & credat; tunc enim ex antea populo publice nota fuerint, sed tunc quando eorum publicitas asseritur priuatum tantum singulis ex populo esse esse sent, eo quod v. g. singuli ex populo tunc putarent falsum esse, quod ea actiones publice alijs nota essent; in tali casu idipsum dicendum esset, quod iam in conclusione diximus, quia notitia publica euanescebat, & quae remansit non sufficeret, prout etiam diximus.

Aduerto 2. dubitari item ab aliquibus posse, num hæc quaestio locum habere possit non solum in publicitate manifesta, vel famosa; sed etiam in notoria notorietate facti; si enim in coram quibus predictum homicidium commissum fuit in Ecclesia, essent maior populi pars, & singuli quidem ex illis ad illud homicidium aduertissent; ad aduertentiam actionum aliorum non aduertissent, tunc tale Homicidium videretur quidem singulis priuatum notum ex evidentia facti; sed non videretur singulis publicè notum, quia illud esse alijs ceteris notum singuli nescirent.

Aduerto 3. cum in publicitate ex evidentia facti semper presumptio faueat predictæ publicitati, & eo ipso, quod de actione

ACTA I V V O OTTA I V V O

An ad actionum Ecclesie pollutiarum publicitatem occultandam sufficiat, si pollutionis Ecclesiasticae inde secuta inobseruantia ab Ecclesia toleretur, ac si ea occultæ fuissent.

S Y M M A R I V M.

Occulta aliquando dicuntur, que ab Ecclesia tolerantur, & tandem occulta, quando tolerantur, num. 1.

Quidam dicunt, quod in Ecclesia, & habentur occulte, num. 2.

Excommunicatorum cur aliqui dicantur tolerari ab Ecclesia; alij vero non tolerari, ibid.

Quomodo pro presens difficultate casus aliquando contingere possit, num. 3.

Ad actionum Ecclesie pollutiarum publicitatem occultandam non sufficit, si pollutionis Ecclesiasticae inde secuta inobseruantia ab Ecclesia toleretur, num. 4.

Textus, & Glossa Cap. Vestra, de cohabit. Cler. & mulier. quare conclusionem nostram non aduersentur, exponitur, num. 5.

Predicta inobseruantia intolerabilis, & excommunicandus potius est, quam legitimè tolerantur, num. 6.

Aduerto 1. dubitandi occasionem sumptam fuisse ex *Textu Cap. Vestra de cohabit. Cler. & mulier.* nec non *Cap. Si excommunicatus, c. 1.* ubi illa dicitur, *occulta ab Ecclesia tolerantur, & tandem reputantur occulta.* licet, presertim, quantum ad Ecclesiam tolerantur, pro vobis iam adnotauit predictus *Leon. prax. Pœnitentiarum. p. 2. de Formul. dispens. c. Matrimonialis. Quocirca sint excommunicatus, vers. Excommunicatus, bulla* ubi quodlibet sicut dicitur. *Aduertendum* eandem tolerantiam ab Ecclesia ex *Textu in l. Cap. Vestra, de cohabit. Cler. & mulier. c. 1. in not. ab eadem* que non sunt de ducta in Indignum, neque sunt notoria notorietate facta. Hæc autem Ecclesiæ tolerantia operatur ex eodem *Leon. prax. Pœnitentiarum. p. 2. de Formul. dispens. c. Matrimonialis. Quocirca sint excommunicatus, vers. Excommunicatus, bulla* ubi quodlibet sicut dicitur.

cultum: vnde propterea omnis excommunicatus, ideo dicitur, tollerari, nisi sit manifestus Clerici percussor, vel denunciat, quia Ecclesia adhuc tolerat, & permittit Fideles cum eo communicare, pro vt inter alios egregie explicat *Castropal. p. 6. disp. 2. p. 1. n. 9.* Aduerto 3. casum nostrum aliquando contingere posse, si actio Ecclesie pollutia vere in loco sacro perpetrata fuisset, & vere etiâ ea publice populo nota, atque ab eodem credita esset; sed inde tamen pollutionis Ecclesiasticæ inobseruantia publice quoque ab illis, qui eam ex officio impedire debuissent, tacite tolleraretur, non aliter, ac si eadem actio ibidem occultè tantum euenisset.

Aduerto 4. Dico ad actionum Ecclesie pollutiarum publicitatem occultandam, siue ea sit ex evidentia facti, siue ex notorietate iuris, siue etiam ex manifestatione, vel fama sufficiente ad moralem certitudinem faciendam, non sufficere, quod pollutionis Ecclesiasticæ inde secuta inobseruantia ab Ecclesia predicto modo toleretur, non aliter, ac si ea occultæ fuissent: & ratio est; quia predicta Superiorum tolerantia, cum non tollat pollutionis publicitatem, nec in ea legitimè dispnet (quod non nisi à Pontifice fieri posse suppono) nullo modo pollutionis Ecclesiasticæ quasi poenam, que ipso facto ad predictarum actionum publicitatem consequitur, impedire potest.

Aduerto 5. Ad predictum *Textum Cap. Vestra, de cohabit. Cler. & mul.* dico ibi sermoné esse de peccatore criminoso publice, vel occulto in ordine ad eum mandandum officij, ideoque benedictum fuisse, quod tolerari ab Ecclesia occultus reputetur, in tali enim casu nemo debet euitari, licet sit criminosus, & diffamatus, quia ab Ecclesia tolleratur, vt bene dixit *Glossa in Cap. Quæstum de cohabit. Cler. & mul. c. 1.* cuius non debet inde inferri non potest actionem aliquam, alioqui publicam & occultam fieri, quod alios effectus, eo quod ea ab Ecclesia tolleratur.

Aduerto 6. Colligo predictam inobseruantiam tolerantiam à Superioribus in hoc dispensare non valentibus, & ad actionum Ecclesie pollutiarum publicitatem scientibus prononiat, non propriè tolerantiam, sed potius intolerabilem errorem appellandam esse, vt clarius etiam ex *Disput. pœnitentiarum.*

DISPUTATIO QVINTA

De prima Pollutiuarum Actionum specie, seu primo Pollutionis Ecclesiastice modo, hoc est, per Homicidium.

V I X Q V O V I

Vt inter actiones omnes Ecclesie Pollutiuas Homicidium fere ab omnibus primo loco recensetur, ita etiam a nobis primo loco tractandum videtur. Quoniam autem Ecclesia non per omne Homicidium polluitur, vt ex inferius dicendis abunde patebit, idcirco, vt Homicidia Loci Sacri pollutiua a non pollutiuis dignoscamus, in primis, quae ad id praecognoscenda erunt, digeremus.

CAPVT PRIMVM

Per quodnam Homicidiorum genus Ecclesia polluitur.

Homicidium dicitur de homine, quod est animal rationale, et in se habet vitam, et sensum, et voluntatem, et rationem, et immortalitatem. Homicidium dicitur de homine, quod est animal rationale, et in se habet vitam, et sensum, et voluntatem, et rationem, et immortalitatem. Homicidium dicitur de homine, quod est animal rationale, et in se habet vitam, et sensum, et voluntatem, et rationem, et immortalitatem.

secundum Goffredum, et Hostiensium, in Summa, de Homicidio, a quibus non dissentit. *De Homicidio, a quibus non dissentit. Decian. in princip. Decian. in princip. Decian. in princip. Decian. in princip.*

Aduerto 1. sermonem proprie hic esse de Homicidij causa, quae non aliunde, quam ex Homicidio, Ecclesiae pollutiua fit, qualis esset v. g. mortifera caesus, seu percussio; ex qua tamen mors actu secuta non esset: Si enim eadem actio aliunde esset Ecclesiae pollutiua, qualis esset v. g. lethalis vulneratio, tunc certe, etiam non secuta morte, saltem per vulnerationem ipsam Ecclesia pollueretur, nam etiam ex vulnere, vel sanguinis effusione Ecclesia polluitur, vt inferius fuse dicemus; sed adhuc dubium, hoc ipsum inde superesset, num etiam ex ipsamet actione, vt Homicidij causa tantum, Ecclesia polluta esset, quamuis inde mors secuta non fuisset, quod hic disputamus.

3. Aduerto 3. cum Fama, Amicitia, Facultates, & Bona temporalia sint quaedam Vita Hominis similitudinaria, & metaphorica, proinde aliquando Detractionem, Odium, Furtum, dici Homicidia, vt constat ex d. Cap. Homicidiorum, de Penit. dist. 1. & Gloss. in L. Aduocati, C. de aduocat. diuer. iudicior. sed improprie tamen, ac figurate; proprium enim Homicidium corporale est, quod fit in proximum per separationem violentam, animae a corpore, iuxta Can. si Homicidium, 23. qu. 5. & L. Qua actione, §. occisum, ff. ad leg. Aquil. & describi potest Animati corporis humani peremptio violenter ab Homine, perpetrata, qua anima a corpore seiuungitur, pro vt placuit Ayer. in repet. L. Vt vim, in princip. Rubr. de tripl. gener. Homicid. num. 89. & seq. ff. de iust. & iur. & Farinac. l. c. num. 3. in fin.

4. Dico Homicidium Ecclesiae pollutiuum non esse, nisi sit Corporale, & Proprium. cum enim Iura de Homicidio loquantur, & simus in re odiosa, verba proprie accipienda, & de homicidio corporali, & proprio tantum intelligenda sunt. Accedit, quod Homicidium Spirituale in Ecclesia commissum, & quoduis homicidium improprium, non videtur habere eam saeditatem, ac indecentiam in loco sacro, quam secum affert corporale, & proprium Homicidium, & ob quam pollui censetur Ecclesia, pro vt superius diximus.

5. Colligo, licet nobilior, & vndequaque dignior pars hominis sit Anima, quam Corpus; nihilominus hic nomine Homicidij venire non debere spirituales animae mortem, quia haec in communi vsu loquendi, & iuxta propriam verborum significationem in iure, & maxime in odiosis, Homicidium non dicitur, nec Odia sunt extendenda.

CAPVT SECVNDVM.

An per lethale nocumentum homini in Ecclesia illatum, non secuta morte, Ecclesia polluitur.

S V M M A R I V M.

De quonam lethali nocumento hic sermo sit, explicatur, num. 1. Posita sufficienti ad Homicidium causa, cur positum videatur quicquid ad Homicidium requiritur, num. 2. Ad Homicidium tum Homicidij sufficiens causa, illud

tum mors inde secuta requiritur, num. 3. Quomodo Homicidium consummatum differat ab attentato, vel inchoato tantum Homicidio, ibid. Per lethale tantum nocumentum Homini in Ecclesia illatum, non secuta inde morte, Ecclesia non polluitur, num. 4. Licet regulariter delicta, etiam non consummata, puniantur aliqua pena extraordinaria, cur tamen Ecclesiae pollutio nunquam per Homicidium non consummatum imponatur, num. 5.

Aduerto 1. sermonem proprie hic esse de Homicidij causa, quae non aliunde, quam ex Homicidio, Ecclesiae pollutiua fit, qualis esset v. g. mortifera caesus, seu percussio; ex qua tamen mors actu secuta non esset: Si enim eadem actio aliunde esset Ecclesiae pollutiua, qualis esset v. g. lethalis vulneratio, tunc certe, etiam non secuta morte, saltem per vulnerationem ipsam Ecclesia pollueretur, nam etiam ex vulnere, vel sanguinis effusione Ecclesia polluitur, vt inferius fuse dicemus; sed adhuc dubium, hoc ipsum inde superesset, num etiam ex ipsamet actione, vt Homicidij causa tantum, Ecclesia polluta esset, quamuis inde mors secuta non fuisset, quod hic disputamus.

2. Aduerto 2. licet nos Disp. 3. c. 11. dixerimus in genere actiones, per quas Ecclesia polluitur, debere esse in sua specie perfectas, & consummatas; tamen in praesenti questione peculiarem adhuc apparere difficultatem ex eo, quod, posita sufficiente ad Homicidium causa, positum videtur quicquid ad Homicidij complementum requiritur: mors enim deinde naturaliter ad talem causam, per se sequi videtur, sicuti ad vulnerationem naturaliter sequitur, & per se formalis, si non materialis, sanguinis effusio, vt suo loco explicabimus.

3. Aduerto 3. aliud esse, quod ad Homicidium causa sufficiens omnino sit; aliud autem esse, quod Homicidium ipsum completum, seu consummatum sit: fieri enim aliquando potest, vt, etiam si posita sit causa, ad Homicidium vere sufficiens; non ponatur tamen vere ipsum Homicidium, cum hoc sit quid ab ea distinctum, & non solum necis causam, sed necem ipsam inde secutam comprehendat, vt vere consummatum dici, & ab attentato, vel inchoato tantum, homicidio distingui possit.

4. Dico per lethale tantum nocumentum homini in Ecclesia illatum, non secuta inde morte, Ecclesiam non pollui, quia cum illud

illud nocumentum non sit verum Homicidium consummatum, de quo iura loquuntur, nec aliunde Ecclesiae pollutiū, vt suppono, propterea nullo modo per illud Ecclesia polluitur: quod autem iura hic loquantur de Homicidio per mortem inde secutam consummato, clarè patet ex eo, quod loquuntur de Homicidio, pro vt distinguitur à Vulnere, & Effusione sanguinis, quod patet ex *Disp. 3. c. 2.* & hanc eandem conclusionem docent expresse *Durand. in Ration. l. 1. c. 6. num. 41. Abbas in Cap. Proposisti, num. 4. de consecrat. Eccles. Tabien. V. Consecratio, 2. §. 5. num. 6. Armilla, ibid. num. 5. Nauar. c. 27. num. 256. vers. Sanguinis. Graff. decis. awr. p. 1. c. 48. num. 24. in fin. Rodriq. in Sum. p. 1. c. 154. concl. 6. num. 7. Nald. in Summa, V. Ecclesia, num. 28. Tolet. l. 5. c. 8. num. 7. causa prima, in fin. Auil. de censur. p. 5. disp. 7. dub. 1. proposit. 2. cas. 1. Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 4. cas. 1. Azor. p. 1. l. 10. c. 26. q. 13. & p. 2. l. 9. c. 5. q. 1. cas. 2. in fin. Reginald. l. 29. c. 9. sect. 5. nu. 181. Fagund. de 1. Eccles. praecep. l. 3. c. 14. nu. 13. Persic. de praecep. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 1. nu. 3. Barbof. de potest. Episc. alleg. 28. nu. 23. Mazuchell. de cas. reseru. disp. 2. c. 6. q. 1. diffi. 1. num. 2. & DD. omnes communiter.*

5 Colligo, licet regulariter delicta etiam non consummata, si non ordinaria, saltem extraordinaria aliqua pœna puniantur; tamen, cum pœna extraordinaria non sint à iure lata, nec proinde ipso facto incurran- tur, propterea pollutionis Ecclesiasticæ impedimentum, quod semper à iure tantum imponitur, nunquam in attentato, vel inchoato; sed solum in completo, & consummato Homicidio locum habere.

CAPVT TERTIVM.

An Ecclesia per Homicidium quomodolibet in ea commissum polluitur.

S V M M A R I V M.

Homicidium quomodo tripliciter committatur, Animo, Lingua, Opere, num. 1. & 5.

Predicta Homicidia cur parili pœna puniri dicantur, num. 2. & 5.

Homicidij nomen quam latè aliquando in vtroq. iure extendi videatur, num. 3.

Ecclesia per Homicidium in ea opere non commissum non polluitur, num. 4.

Extensio Homicidij Ecclesiae pollutiui ad Homi-

cidium mente, vel lingua tantummodo in Ecclesia commissum nullo ex iure colligitur, num. 5.

Homicidij nomine non venit causa physica ex se sufficientissima, & efficacissima mortis, si mors, etiamsi ex miraculo, non sequatur, num. 6.

Cur multo minus Homicidij nomen mereatur moralis tantum Homicidij causa, ibid.

1 **A**duerto 1. cum *Augustinus ad Hilarium*, quod etiam refertur in *Cap. Periculose, de pœnit. dist. 1.* dicat *Periculose decipiuntur, qui existimant eos tantum Homicidas esse, qui manibus homines occidunt, & non potius eos, per quorum consilium, & fraudem, & exhortationem homines extinguuntur*, inde DD. docuisse Homicidium tripliciter committi, Animo, Lingua, Opere, vt videre est apud *Mascard. de probat. vol. 2. concl. 864. num. 1. Carer. in pract. crim. §. 4. incipien. Homicidij, num. 1. Leonem in Prax. Pœnitent. p. 3. de irregularitate, vers. Homicidium, & mutilatio. Albert. Crotium de perfecto Clerico, t. 20. nu. 5. & Decian. tr. Crim. l. 9. c. 19. nu. 6.*

2 Aduerto 2. difficultatem etiam augefi ex eo, quod dicebat B. Petrus, vt refertur in *Cap. Homicidiorum, de pœnit. dist. 1.* & habetur ex *Epist. 1. Clementis ad Iacobum*, prædictorum scilicet Homicidiorum pœnam parilem fore: hoc est, pari, & æquali pœna esse punienda, pro vt bene explicat *Nauar. in d. Cap. Homicidiorum, num. 3.*

3 Aduerto 3. idipsum quoque desumi posse ex Iure tam Canonico, quam Ciuili; nam Homicidæ nomen adhuc per *Cap. Si quis viduam, §o. dist.* extenditur ad præcipientem, defendentem, & c. per *Cap. Sicut dignum, de Homicidio*, ad exhortantem, comitantem, & quoquomodo adiuuantem, per *Cap. Quarta, de sent. excommunic.* ad nõ defendentem, & per *Glossam d. Cap. Si quis viduam*, ad ratū habentem. vnde per *Cap. Mulieres, de sent. excommunic.* non solum feriens Clericum; sed etiam mandans, vel consulens est excommunicatus, & per *Cap. Excommunicatus, de Hæreticis, & Cap. 2. eod. tit. & Cap. 1. Bullæ in Cena Domini*, non solum Hæretici sunt excommunicati; sed etiam consulentes, receptatores, defensores, & fauorès eorum. Lex autem Iulia maiestatis, & Lex Cornelia de sicarijs, & veneficijs, quæ sunt lata contra perduelles, & ficarios, non solum includunt facientes perduellionem, i. sumentes arma aduersus Patriam, vel Principem; sed etiam volentes, & tentantes sumere, & consulentes. *L. Si quis, & L. Quisquis, C. Ad Leg. Iul.*

Iul. maiest. & eos, qui occidendi animo tela serunt, L. 1. ff. Ad Leg. Cornel. de sicar. pro vt bene aduertit d. Nauar. in d. Cap. Periculose, de pœnit. dist. 1. n. 2. & 3. Nihilominus

4 Dico Ecclesiam per Homicidium in ea opere non commissum non pollui, & ratio est, quia Homicidium in Ecclesia commissum tantum animo, & lingua; propriè non est Homicidium illud, de quo iura hic loquuntur, & per quod Ecclesiam pollui docuerunt; licet Homicidium ipsam, quod animo, & lingua tantum in Ecclesia commissum fuerat, extra illam opere, & facto ipso vere consummatum fuisset. ita *Fagund. de 1. Eccles. praecep. l. 3. c. 14. nu. 10. vterq. Lugus, Cardinalis scilicet de Euchar. disp. 20. num. 53. & Franciscus de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 7. n. 48. Thomas del. Bene de Immunit. & Iurisdict. Eccles. c. 2. dubit. 11. sect. 2. num. 3. Persic. de Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 1. num. 2. Tobias Corona de Sacris Templ. p. 1. cap. 36. & communiter alij apud istos.*

5 Ad opposita igitur respondendum est, Primo, qui lingua, seu animo tantum Homicidium committunt, dici Homicidas ex quadam iuris fictione, & per iuris interpretationem, quia nimirum tēdunt in eundem finem Homicidij; non esse vero proprie Homicidas, quia vere non committunt Homicidium externum, quod solummodo pollutium est, & de quo tantum hic iura loquuntur, vere enim hoc non committitur, nisi vbi opere consummatum, vel causa physica, & ad illud per se sufficiens effectiue ponitur, & ex ea postea mors ibidem, vel alibi sequatur, vt clarius ex sequentibus apparebit. Secundo pœnam prædictorum Homicidiorum, seu facto, seu verbo, seu mente commissorum parilem dici quantum ad Deum, vt ait *Glossa in d. Cap. Homicidiorum, V. parilem*, quia omnes prædicti Homicidæ peccant mortifere, sicut & is, qui manibus proprijs occidit, vnde æqualiter per vnumquodq. prædictorum Homicidiorum amittitur gratia Dei, & pro vnoquoq. illorum similiter æterna pœna imponitur. Tertio verò leges, & earum pœnas ideò aliquando extendi ad delinquentes lingua, v.g. ad Homicidium mandantes, quando Legislator in ipsamet lege, qua imponit pœnam facienti, vel in alia, pœnam extendit ad alios prædictos, vel certe aliter constat de legislatorum mente, vt patet in exemplis *nu. 3. adductis, & optime dixit idem Nauar. in d. Cap. Periculose, num. 3. & sequent.* quod tamen in nostro casu locum non habet, cum à iure talis extensio in Pollutionis Ecclesiasticæ lege ad Homicidium lingua, vel mente

tantummodo commissum non habeatur. 6 Colligo, si nomine Homicidij in Ecclesia commissi non venit causa physica ex se sufficientissima, & efficacissima mortis, nisi mors ex eadem sequatur, vt *præced. cap. diximus*, etiamsi mors ex miraculo tantum non sequatur, vt bene dixit acutissimus *Ianuarius de Casib. Reseru. resolut. 66. num. 5.* multo minus venire sub Homicidij nomine causam illius moralem tantum, quæ per se neq. sufficiens, neq. efficax est ad mortem proximè, & propriè inferendam, quale est mandatum, vel consilium, vel sententia mortis, si hæc in Ecclesia fiant.

CAPVT QVARTVM.

An Ecclesia, intra quam Homicidij causa tantum data sit; extra illam autem mors euenerit, per illud polluitur.

S V M M A R I V M.

Præsentis dubij causa exponitur, num. 1. Casus, in quo præsens difficultas locum habeat, affertur, num. 2.

Doctorem sententiæ de hac questione referuntur, earumque defensores indicantur, num. 3.

Ecclesia cur etiam per homicidium in ea tantum causatum, licet in eadem non consummatum, polluitur, num. 4.

Ad essentiam, & malitiam homicidij per accidens se habet, quod mors in hoc, vel in illo loco sequatur, licet non sit consummatum, nisi mors sequatur, num. 5. & 6.

Quamuis pollutionis Ecclesiasticæ lex sit odiosa, & pœnalis, ac proinde restringenda; cur tamen ita restringi iam non debeat, vt homicidium, nisi in Ecclesia consummatum sit, Ecclesia pollutium non sit, num. 7. & 8.

Quam dura sequantur ex opposita sententiæ, num. 9.

1 **A**duerto 1. licet vere homicidium non dicatur consummatum, nec vere homicidium sit, nisi mors hominis ex sufficiente homicidij causa sequatur, vt paulo antea *cap. 2. num. 3.* dixi; tamen, quia prædicta mors euenire potest, vel eodem tempore, & loco, quo homicidij causa posita fuit, vel alibi, & alio tempore, idcirco dubitari hic posse, num Ecclesia per homicidium in ea vel causatum tantummodo, & non consummatum vel consummatum tantummodo, & non causatum

fatum polluatur, de homicidio in Ecclesia causato, & in ea non consummato hic sermo est; in sequenti vero capite de homicidio in ea consummato, sed in ea non causato agemus.

- 2 Aduerto 2. huiusce dubij casum contingere posse solummodo, quando praedicta mortis causa non esset sanguinis effusio, nec proinde de se Ecclesiae pollutiua absq. homicidij consummatione, qualem refert, *Diana part. 6. tr. 6. resol. 26.* de quodam, qui in Ecclesia Regularium fuit arenae sacculis ita acriter contusus, vt post tres dies extra illam mortuus sit.
- 3 Aduerto 3. duas hic esse Doctorum sententias, affirmantem, & negantem, quarum prima plures, secunda pauciores habet defensores; multi tamen ex primis secundos quoq. probabiliter agere non negant, & aliqui in vtramque opinionem quodammodo propendent, negatiuam expresse docent, *Suar. tom. 3. in 3. p. disput. 81. sect. 4. cas. 1. Reginald. l. 29. c. 9. sect. 5. num. 181. Preposit. 3. part. qu. 83. artic. 3. dub. 2. num. 152. Dian. l. c. Mazuchel. de Cas. Reseru. disp. 2. c. 6. diff. 1. num. 6. & Stephanus a S. Gregorio de diuina pietatis vinculis l. 3. cap. 21. num. 14.* affirmatiuam verò *Glossa* cōmuniter recepta in *Cap. Vnic. de consecrat. Eccles. vel Altar. in 6. Nauar. Graff. Rodriq. Henriq. & Ugolin. apud Barbof. de potest. & Offic. Episc. allegat. 28. num. 23. Gambacur. de Casib. Reseru. cas. 6. num. 8. Coninch. qu. 83. num. 327. Laym. l. 5. tr. 5. c. 5. num. 8. Marchin. de Ordin. tr. 3. part. 3. cap. 10. num. 7. Fagund. de 1. Eccles. precept. l. 3. c. 14. num. 13. Naldus, Tolet. Auila apud Persicum de 1. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. num. 5. verque *Lugus, Io. quidem de Euchar. Sacram. disput. 20. num. 53. Franciscus autem de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 7. num. 47. Jordan. elucubr. tom. 2. l. 11. tit. 3. num. 330. Antonel. de regim. Eccles. Episc. l. 1. c. 16. n. 6. & alij passim*, cum quibus*
- 4 Dico Ecclesiam, intra quam homicidij causa tantum data sit; extra illam autem mors euenerit, per illud pollui. Ratio potissima est, quia quamuis homicidium vere consummatum fuerit extra Ecclesiam; nihilominus causa mortis, & completa homicidij malicia consummata fuit in illa; vnde peccatum homicidij vere commissum fuit in Ecclesia. posita enim ea causa, mors, quae postea euenit, naturaliter euenit, & propterea tale delictum censetur vere patratum in Ecclesia, cum à sua causa denominetur, & non à morte postea subsecuta, licet hæc etiam ad homicidij consummationem requiratur, cum

per eandem, & non aliter de homicidio constat, vt optime dixit *Barbof. l. c.*

- 5 Dices 1. causa homicidij non polluit Ecclesiam; sed homicidij consummatio, ergo hæc homicidij consummatio debet fieri in ipsamet Ecclesia.
- 6 Respondeo, licet Ecclesia non polluatur per homicidium non consummatum, vt mox c. 2. num. 4. dictum fuit; tamen nullibi haberi, quod illud debeat in Ecclesia consummari: vnde per accidens se habet ad essentiam, & malitiam homicidij, quod mors in hoc, vel in illo loco sequatur, parumq. refert ad irreuerentiam, ob quam polluatur Ecclesia, quod anima separetur à corpore intra Ecclesiam, vel extra illam, si vere in Ecclesia totalis, culpabilis, & exterior causa illius necis posita fuit, vt egregie aduertit, *Franciscus de Lugo l. c.*
- 7 Dices 2. pollutionis Ecclesiasticæ lex, eum sit odiosa, stricte interpretanda est, & in dubio potius Ecclesiae libertati, quam pollutioni eiusdem fauendum est, vt patet ex supra dictis disp. 1. c. 19. & 20. ergo per homicidium Ecclesiae pollutiuum intelligere debemus homicidium tantum in Ecclesia ipsa consummatum.
- 8 Respondeo nomine homicidij in Ecclesia facti, de quo Canones hic loquuntur, venire quidem proprie homicidium consummatum, & ad hoc tantum proinde pænalem pollutionis Ecclesiasticæ legem merito restringendam esse; sed, cum locus consummationis homicidij sit quid omnino tali homicidio, eiusq. consummationi accidentarium, nullam suppetere rationem, cur iam praedicta lex accidentariam hanc loci circumstantiam, etiam in consummatione homicidij necessario exigere debeat, vel possit, cum de ea nec verba ipsa legis mentionem ullam faciant, nec ad id vlla aliunde necessitas cogat.
- 9 Colligo, cum ex contraria sententia omnino sequatur, quod, si quis resti strangularet, vel suffocaret quempiam in Ecclesia, & antequam strangulatus, vel suffocatus expiraret, extra Ecclesiam raperetur, ibique statim moreretur, Ecclesia non esset polluta, id iure, ac merito non solum *Fagund. l. c.* durum admodum videri, sed à plerisque omnino falsum censi; vt vel ex hoc ipso sententiae nostrae veritas conuictissima reputetur.

CAPVT V.

An Ecclesia, intra quam mors quidem ex homicidio euenerit; sed extra Ecclesiam eius homicidij causa data fuerit, per illud polluatur.

S V M M A R I V M.

Hoc idem dubium locum habet etiam in vulneratione, & quomodo, num. 1.
Affirmatiuam sententiam nemo hucusq. tenuisse visus est, num. 2.
Homicidium, & Mors quantum inter se differant, num. 3.
Per mortem solam, quae in Ecclesia contigit; etiam si ex homicidio prouenerit, si eius homicidij causa extra Ecclesiam data sit, Ecclesia non polluitur, num. 4.
Licet Homicida sit intra Ecclesiam, dum foris existentem occidit; non tamen inde Ecclesia polluitur, num. 5.
Polluitur tamen contra Ecclesia, in qua quis occiditur; licet à foris existente occidatur. ibidem.

- 1 Aduerto 1. similem quaestionem posse etiam institui de vulnere, si extra Ecclesiam alicui inflictum fuerit; sed sanguis intra illam effusus sit; de qua proinde inferius suo loco agemus, vnde lux aliqua huic etiam difficultati accedet.
- 2 Aduerto 2. licet non defuerint, quod mox vidimus, qui ad Homicidium Ecclesiae pollutiuum dixerint opus esse, vt mors etiam ipsa intra, & non extra Ecclesiam contigerit; tamen hucusque neminem à me visum fuisse, qui Ecclesiam ex sola morte ibi secuta pollui docuerit, si alibi eius Homicidij causa data sit.
- 3 Aduerto 3. Homicidium, ac Mortem multum hic proinde inter se differre, etiam si de eiusdem Homicidij morte sermo sit: Homicidium enim significat iniustam, ac violentam actionem illam, ex qua per se, & re ipsa hominis Mors sequatur; Mors autem est separatio animae à corpore: vnde, quamuis illud non sit perfectum sine ista; ista tamen non semper est cum illo: immo illud semper ex se continet actionem moralem, ac peccaminosam; ista verò ex se effectus est naturaliter, posita tali causa, proueniens, ac proinde, etiam quando cum Homicidio con-

iungitur, non facit; sed supponit, peccatum, vt per se clarum puto.

- 4 Dico Ecclesiam, intra quam mors quidem ex homicidio euenerit; sed extra Ecclesiam ipsam data sit eius homicidij causa, per illud non pollui. Ratio est, 1. quia licet per homicidium intra Ecclesiam perpetratum Ecclesia polluatur; nullibi tamen habetur, quod per solam mortem, etiam si ex homicidio illa prouenerit, & intra Ecclesiam contigerit, nihilominus polluatur, praecipue cum simus in diuersis, & in odiosis, in quibus ab vno ad aliud nullam esse illationem nemo non videt. 2. quia in nostro casu peccatum externum homicidij extra Ecclesiam commissum est, vnde non delictum Ecclesiae iniuriosum in Ecclesia commissum censetur; sed delicti potius effectus naturaliter eueniens in Ecclesia contigit, quod vel nullam, vel certè non Ecclesiae pollutiua culpam continet. ita DD. communiter cum *Glossa* in *Cap. vnic. de consecrat. Eccles. vel Alt. in 6. V. sanguinis. Palud. in 4. dist. 18. qu. 8. art. 1. Durand. in Ration. Diu. Offic. l. 1. c. 6. nu. 40. Antonin. 3. p. tit. 12. c. 6. §. 4. Angel. V. Consecratio Ecclesiae, §. 5. Syluest. ibi, 2. q. 5. Tabien. ibi §. 5. num. 6. Armil. ibi nu. 23. Nauar. Graff. Vivald. Rodriq. Sayr. Piasec. & alij apud Persic. de praecip. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 1. n. 2. qui id ipsum docet. *Tolet. l. 5. c. 8. nu. 7. causa 1. Sd, V. Ecclesia, num. 13. Azor. p. 1. c. 10. l. 10. c. 26. q. 13. S. Quæ res, & p. 2. l. 9. c. 5. q. 1. Suar. tom. 3. in 3. part. disp. 81. sect. 4. cas. 1. Auila de censur. p. 5. disput. 7. dub. 1. conclus. 2. cas. 1. Reginald. in prax. l. 29. c. 9. sect. 5. num. 180. Fagund. de 1. Eccles. precept. l. 3. c. 14. num. 8. Mazuchel. de cas. reseru. disput. 2. c. 6. quest. 1. diff. 1. num. 5. Barbof. de Offic. & Potest. Episc. allegat. 28. num. 23. Cassina in Mystagoga Regular. Catech. tit. 7. num. 9. Stephan. a S. Gregor. de diuina piet. vinc. l. 3. c. 21. num. 14. Th. del bene de Immunit. & Iurisdic. Eccles. c. 2. dub. 11. sect. 3. nu. 3. Jordan. Elucubr. diuers. tom. 2. l. 11. tit. 3. num. 330. Io. Bapt. Gargiar. de aquis, c. 12. nu. 2. & nouissime Fran. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 7. num. 45.**
- 5 Colligo iuxta praedicta Ecclesiam quidem pollui, si quis extra illam existens telo, saxo, aut etiam lancea, vel gladio aliquem intra illam iniuste occidat, quia verè externum homicidium istud in Ecclesia commissum censetur; eam tamen contra non pollui, si quis intra illam existens telo, saxo, aut etiam lancea, vel gladio aliquem extra illam iniuste occidat, quia secundum hoc homicidium verè non in Ecclesia; sed extra illam perpetratum est: quod notandum dixit *Jordanus*

l.c. tom. 1. l. 5. tit. 11. no. 15. & 16. quia, inquit, prima facie, multi contrarium responderent, idipsum tamen apertissime docent communiter DD. Tabien. V. Consecratio, 2. S. nu. 7. Vinald. in Candelabr. c. 3. de interd. nu. 15. Nauar. in Manual. c. 27. nu. 256. ad fin. Mart. Ledesm. Sayr. Azor. Auila, Reginald. & alij apud Persic. l. c. num. 6. nec non fere omnes, quos superiore numero iam recensuimus.

CAPUT VI.

An Ecclesia polluat ex homicidio intra illam causato, si mors non nisi post multum tempus euenerit.

S V M M A R I V M.

Huc spectat etiam questio illa, num polluat Ecclesia, si actio Ecclesiae pollutiua non nisi post longum tempus publicetur, num. 1.

Potissima dubitationis huius ratio affertur, num. 2.

Alia etiam subiungitur ratio, quae ex Disp. 4. cap. 7. colligitur, num. 3.

Ecclesia per se polluitur ex homicidio intra illam verè causato; etiamsi mors non nisi post longum tempus subsequata sit, num. 4.

In dubio, num homicidium à tali causa prouenerit, nec ne, iudex quomodo arbitrari debeat. ibidem.

Perfici dictum quo pacto intelligendum sit in hac questione, num. 5.

Temporis diuturnitas inter actionem Ecclesiae pollutiuae, & eiusdem actionis publicitatem non impedit, quin Ecclesia, secuta publicitate, polluat. ibidem.

Quandonam secus arbitrandum videatur. ibid. Cassinæ opinio hic omnino reprobatur. ibidem.

Aduerto 1. proposita huic difficultati valde affinem illam esse, in qua disputatur, num Ecclesia polluat per homicidium, vel aliam Ecclesiae pollutiua actionem, si talis actio non nisi post longum tempus publicetur, de qua fortè alibi etiam sermo erit.

2 Aduerto 2. dubitandi causam maximè videri, quia, quando mors post longum tempus succedit, aliquibus non videtur prouenire ex illa causa, quæ longo tempore processit, ac proinde secundum illos tunc non videtur commissum homicidium, quando causa illa data fuit, quos videre potes apud

Farinac. de homicidio q. 127. p. 2. à num. 28. vsque ad 49.

3 Aduerto 3. fieri etiam posse, vt, quando mors post homicidij causam in Ecclesia datam succedit, ob longi temporis interpositionem inter homicidij causam, & mortem, causa in obliuionem hominum abierit; sed propterea tunc actio illa actu Ecclesiae pollutiua esse desineret, quia euaderet occulta, prout colligi potest ex supradictis Disp. 4. c. 7. non quia vere talis actio per se, & proprie homicidij causa non esset, prout hic suppono.

4 Dico Ecclesiam per se pollui ex homicidio intra illam verè causato; etiamsi mors non nisi post longum tempus subsequata sit. Dixi, *per se pollui*, quia, si actio occisiva, & Ecclesiae pollutiua iam facta esset occulta, quando mors succedit, Ecclesia per accidens non pollueretur ex publicitatis, non actionis, defectu. Dixi, *verè causato*, nam, si mors ideo non nisi post longum tempus subsequata fuit, quia vere ex illa causa, quæ intra Ecclesiam data fuerat, non processit, tunc sumus extra casum propositum. in dubio autem, num occisio à tali causa prouenerit, non tam ex longi, vel breuis temporis interpositione à tali causa data vsque ad subsequatam necem, quam ex peritiorum, & probatiorum Medicorum iudicio Iudex arbitrabitur, vt bene docuit cum multis Farinac. l. c. num. 50. & sequen.

5 Colligo iuxta allatam doctrinam non male, licet non clare, dictum fuisse à Persico de præcip. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 1. num. 5. Ecclesiam non pollui ex homicidij causa intra illam data, si post multum tempus mors extra Ecclesiam contingeret: quando scilicet inde causæ prædictæ insufficientia ad necem inferendam probabiliter colligeretur; melius tamen, & clarius dictum fuisse à Francisco de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 7. n. 84. Antonell. de regim. Eccles. Episcop. l. 1. c. 16. nu. 6. & ab alijs, si causa per se sufficiens ad mortem data sit in Ecclesia, morte secuta, quamuis extra templum, & post plures menses, Ecclesiam censendam esse pollutam. Immo idipsum dicendum puto de temporis diuturnitate interposita inter actionem Ecclesiae pollutiuae, & eiusdem actionis publicitatem, militat enim per se eadem ratio in multo, quæ in paruo tempore; vnde etiamsi post plures annos pollutiua Ecclesiae actio reuelaretur, & interim Missa, ac alia Diuina Officia peracta fuissent, adhuc Ecclesia illa per aduenientem pollutiuae actionis publicitatem pollueretur. Si fortè tamen Fidelium scan-

scandalum vel sublatum, vel temperatum ex longi temporis lapsu fuisset, tunc ex facti circumstantijs prudens Episcopus arbitrari posset, num prætermittenda reconciliatio, & contraria sententia amplectenda, nec ne, prout aduertit Iordanus Elucubrat. diuers. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 70. Sed nullo prorsus modo illud admittendum puto, quod Cassina in Mystag. Regul. Catech. audacter definit tit. 7. num. 20. Menssem videlicet esse longam illam temporis moram, quæ, si post actionem Ecclesiae pollutiuae, sed occultam, subsequatur, facit, vt, licet deinde post prædictum menssem ea actio Ecclesiae pollutiua publicetur; Ecclesia nihilominus per talem publicationem non polluat.

CAPUT VII.

An Ecclesia per homicidium in ea causatum, & sine vlla omnino sanguinis effusione consummatum, polluat.

S V M M A R I V M.

Tam homicidia, quam vulnera Ecclesia pollutiua per sanguinis effusionem aliquando genericè innuuntur, num. 1.

Licet vulnus semper videatur sanguinis effusum; cur tamen non semper tale sit homicidium, num. 2. & 5.

De homicidio hic sermo est, quod nec in Ecclesia, nec extra illam sanguinem fuderit, vel effusum fuerit, num. 3.

Ecclesia per homicidium ibi causatum, & absque vlla sanguinis effusione consummatum, omnino polluitur, num. 4.

De ratione, & essentia vulneris esse potest sanguinis effusio, vel certè quod sit semper sanguinis effusum; & tamen non idcirco sequitur, quod etiam homicidium semper sanguinis effusum esse debeat, num. 6.

Aduerto 1. cum Ecclesiae pollutio siue per homicidium, siue per vulnera soleat tum à Sacris Canonibus, tum etiam à multis Doctoribus quasi genericè explicari, ac sepe innui per sanguinis effusionem, vt videre est in Cap. Ecclesijs, de consecrat. dist. 1. & Cap. Si Ecclesia, de consecrat. Eccles. & etiam apud Auctores hac de re loquentes, inde factum esse, vt dubitari possit, num ad Ecclesiae pollutionem requiratur semper sanguinis effusio tam in homicidio, quam in vulnere.

2 Aduerto 2. huc accedere, quod sicuti vulnus Ecclesiae pollutiua secundum multos, vt inferius suo loco videbimus, esse debet saltem ex se sanguinis effusum, licet actu, & per accidens non effundatur, ita etiam homicidium, vt sit Ecclesiae pollutiua, fortasse esse debet saltem ex se sanguinis effusum, ne omnino inepte sub sanguinis effusione aliquomodo venire videatur.

3 Aduerto 3. nos hic proinde loqui de homicidio, quod nec in ipsamet Ecclesia, vbi homicidij causa data est, nec extra illam sanguinem effuderit, nec sanguinis effusum fuerit, quale esse solet homicidium per meram suffocationem, & similia.

4 Dico Ecclesiam per homicidium ibi commissum, & absque vlla sanguinis effusione consummatum, omnino pollui; v. g. si quis in Ecclesia violenter, & iniuriosè suspendetur. Ratio autem est, quia in Cap. Si motu, de consecrat. dist. 1. in Cap. Proposuisi, de consecrat. Eccles. vel Alt. & in Cap. vnic. eodem, tit. in 6. simpliciter statuitur Ecclesiam propter homicidium violari, nec quicquam additur de sanguinis effusione. ita notat Glossa in Cap. Ecclesijs, de consecrat. dist. 1. & in d. Cap. vnic. de consecrat. Eccles. in 6. Pannormit. in d. Cap. Proposuisi, num. 2. Durand. in Ration. Diuin. Offic. l. 1. c. 6. nu. 40. Paludan. in 4. dist. 18. q. 8. art. 1. Angel. Syluest. Tabiena, & Armil. cum Persico de præcip. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 1. num. 2. Sotus in 4. dist. 13. qu. 2. art. 3. ad 2. dicto 4. Nauar. in Manual. c. 27. num. 256. verb. Dixi, aut mortis. Grass. p. 1. decis. l. 2. c. 48. num. 21. & 24. fin. Vinald. in Candelabr. tract. de Interdicto, tit. 3. num. 14. Rodriq. in Sum. p. 1. c. 154. Sayr. in Thesaur. l. 5. c. 16. num. 12. Tolet. in Summa l. 5. c. 8. nu. 7. causa 1. Henriq. l. 9. de Missa, c. 27. num. 5. K. Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 4. casu 1. Sa, V. Ecclesia, num. 13. Azor. in Summa p. 1. l. 10. c. 26. q. 13. & p. 2. l. 9. c. 5. q. 1. Aul. de Censur. p. 5. disp. 7. dub. 1. conclus. 2. Reginald. l. 29. c. 9. sect. 5. nu. 180. Fagundes in pr. Eccles. præcep. l. 3. cap. 14. num. 9. Riccius in Praxi for. Eccles. p. 3. resolut. 258. num. 5. Cassin. in Mystag. Regul. Catech. tit. 6. num. 8. Pialec. in prax. p. 1. c. 5. num. 5. Antonell. de Regim. Eccles. Episc. p. 1. l. 1. c. 16. §. 1. nu. 6. Franc. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 7. num. 45. Alarius in Canon. conscient. l. 2. V. Ecclesia, nu. 8. Th. del bene de Immunit. & Iurisdic. Eccles. c. 2. dubit. 11. sect. 3. nu. 4. Stephan. à S. Gregor. de Diuina piet. vinc. l. 3. c. 21. num. 14. & alij passim.

5 Ad rationem dubitandi responderetur, quia plerumque solet in homicidijs, ac vulneribus sanguis

sanguinis effusio interuenire, idcirco solere etiam aliquando tam homicidia, quam vulnera Ecclesiae pollutiua per sanguinis effusionem indicari, prout in praedictis Canonibus factum fuisse constat; vnde verum nullo modo est, homicidium debere esse sanguinis effusiuum, vt sit inde Ecclesiae pollutiuum.

6 Colligo, quamuis de ratione, & essentia vulneris esse possit sanguinis effusio, vel saltē quod sit ex se sanguinis effusiuum; nihilo tamen minus hoc non esse necessario etiam de essentia homicidij, cum omnino verum homicidium esse possit absque eo, quod sit sanguinis effusiuum, nec in hoc grauem vllam difficultatem videam.

CAPVT VIII.

An Ecclesia per homicidium inculpabile polluat.

S V M M A R I V M.

Culpa in genere quid sit, num. 1.

Culpa quomodo differat à Casu, ibid.

Quandonam Casus ipse desinat esse fortuitus, ibidem.

Culpa alia Theologica, alia Iuridica, & quid vtraque sit, num. 2.

Theologica culpa in mortalem, ac Venialem; Iuridica verò in Latam, Leuem, ac Leuissimam diuiditur, ibid.

Culpa lata varijs etiam nominibus alijs apud auctores appellatur, ibid.

Culpa Leuis est quasi medium quid inter Latam, & Leuissimam, tanquam inter grauem, & leuem, ibid.

Nulla Culpa Iuridica propriè est Dolus, num. 3. Lata culpa cur dolo proxima dicatur, & in foro externo, praeterquam in delictis, dolus praesumatur, ibid.

Ecclesia per homicidium prorsus inculpabile, & mero casu commissum non polluitur, num. 4.

Per homicidium Theologica tantum, & graui, ac mortali culpa culpabile Ecclesia polluitur; nec vlla ad id merè Iuridica culpa sufficit, num. 5.

Licet Ecclesiae pollutio aliquando sequatur ex opere nulla Theologica culpa culpabili; cur nihilominus non nisi ex homicidio Theologicè, & moraliter culpabili sequatur, num. 6.

1 Aduerto 1. Culpam in genere ex Laym. in summa l. 3. tr. 4. c. 7. num. 2. esse Di-

cessum ab eo, quod bonum, ac debitum est, hominisque diligentia praestari potest. Differt autem Culpa à Casu, quia iste est rei inopinatae euentus, qui neq. à diligentissimo caueri potest, aut debet, iuxta Cap. Ioannes, 23. & Cap. vlt. vbi Gloss. de homicidio, cum enim casus fortuiti supra omnem hominum prouidentiam plerumque incidant, veluti mors, rapina, incendia, ruinae, naufragia, & c. in ijs nihil est, quod in homine reprehendatur; nisi fortè aliquando casus ipse desineret esse fortuitus ex eo, quod dolus, vel culpa praecedens ordinata fuisset ad subsequentem casum fortuitum, vel certè illius causa fuisset. L. Capitalium, §. incendiarij, ff. de pœnis. L. Si seruus seruum, §. si fornicarij, ff. ad L. Aquil. L. Qui petitorio, §. 1. ff. de rei vend. L. Eum, qui, §. an pater, ff. de furtis Instir. Quibus modis re contrah. oblig. §. item is, cui.

2 Aduerto 2. Culpam aliam esse Theologicam, aliam Legalem, seu Iuridicam, vel Ciuilem. Theologica semper peccati malitiam continet, cum semper Dei offensua sit, ac proinde semper voluntatis vitium est; Legalis verò semper quidem contra artem, ac industriam est; sed non semper contra Deum, cum aliquando coram illo excusata sit, ac proinde non voluntatis, sed intellectus propriè error est. Theologica diuiditur in mortalem, seu grauem, & in venialem, seu leuem; Iuridica vero culpa ex receptissima doctrina Glossæ in Cap. vnic. Verb. de leuissima, de commodat. alia est Lata, alia Leuis, & alia Leuissima. Culpa lata ex Bartol. in L. Quod Nerua, ff. de positi, num. 17. prope fin. est discessus, seu deuiatio incircumspecta ab ea diligentia, quam communiter adhibent homines, qui sunt eiusdem conditionis, & professionis: Lata ergò culpæ proprium est non facere id, quod omnes eiusdem professionis, & conditionis faciunt: vocatur autem culpa Lata ab alijs etiam Magna culpa, magna Negligentia, dissoluta, & nimia, negligentia, lata negligentia, manifesta negligentia, stultitia, imprudentia, crassa negligentia, supina ignorantia, deperdita, & nimia securitas, grauior culpa, & similibus aliquot nominibus, vt videre est apud Decian. tract. crimin. l. 1. c. 6. nu. 11. Culpa leuis est Deuiatio incircumspecta ab ea diligentia, quã adhibent communiter homines diligentes. Culpa denique leuissima est Deuiatio incircumspecta ab ea diligentia, quam adhibent communiter homines diligentiores, & diligentissimi. licet autem hæc Iuridicæ culpæ distinctio satis bene culpæ omnis legalis grauitatem, vel leuitatem, vel etiam mediocritatem

eritatem, quandam aperire videatur, vt acutè adnotauit Gibalini de Irregularit. c. 4. qu. 2. num. 3. Vers. Ex his colliges; nihilominus hæc certis doctrinæ præceptis tradere, & tanquã cuiusque culpæ magnitudinem metiri difficile est; vnde Iudicis etiam ingenio; & prudentiæ relinquenda dixit Conanus Comment. Iur. Ciuil. l. 7. c. 4.

3 Aduerto 3. nullam culpam Legalem propriè Dolum esse; illa enim semper ab insciente, & imprudente committitur; hæc à volente, & sciente: illa in delictis nunquam annumeratur; hic semper: vnde idipsum etiam, quod in Lata culpa summum est, videlicet, non intelligere, quod omnes intelligunt, seu non nosse, quæ omnes norunt, licet tunc nihil ad culpæ latitudinē addi posse videatur; attamen hominis adhuc ignorantia excusari potest, ita vt summa, & latissima quidem culpa committatur; & nec ad minimam tamen adhuc doli malitiam perueniatur. Hinc Lata culpa Dolo proxima dicitur, quia ea lata culpæ negligētia adeo crassa est, vt quæ sita, & affectata videatur, ac proinde malitiæ coniuncta. Immo hac de causa in foro externo lata culpa dolus praesumitur, & dolo æquiparatur, praeterquam in delictis: nisi enim ita constitutum esset, facile quibus, ait Conan. l. c. malitias suas, & fraudes ignorantis velo obtenderet, & tanquam adumbraret, nec vnquam stolidiores expergisci, & tam stolidam desidiam excutere discerent.

4 Dico 1. Ecclesiam per homicidium prorsus inculpabile, & mero casu commissum non pollui. v. g. si lignum, vel lapis casu de superioribus cadens hominem in Ecclesia occidat, aut si quis fulmine ibi percussus moreretur. Ratio est, quia ille actus, quatenus hominis mortem infert, non est humanus, nec proinde sacrilegus, qualis esse debet hominis occisio, vt sit Ecclesiae pollutiua, quod clarius etiam ex alijs inferius dicendis constabit. ita Syluest. V. Consecratio, num. 5. Nauar. in Manual. c. 27. num. 256. Cassin. tit. 7. num. 9. Gambarupr. de Cas. Reserv. c. 15. cas. 6. num. 9. Alter. de Censur. tom. 2. disp. 3. de Interdict. c. 1. Vgolin. de Potest. Episc. c. 29. §. 1. vers. Locum non habet. Sayr. de Censur. l. 5. c. 16. num. 13. Barbos. de Offic. Episc. alleg. 28. num. 3. Persic. de præcip. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 1. num. 8. Tb. del bene de Immunit. Eccles. c. 2. dub. 11. sect. 2. num. 33. & seq. Fagnan. de 1. Eccles. præcepto lib. 3. cap. 14. num. 8. apud quem Suarez, Grass. & communiter omnes.

5 Dico 2. per homicidium non quacumque

merè Iuridica, sed Theologica tantum, & grauiduntaxat, ac mortali culpa culpabile, Ecclesiam pollui; siue hæc Theologica culpa mortalis ex lata, siue ex leui, ac tenuissima negligentia orta fuerit; hæc enim triplicis culpæ legalis distinctio aptanda erit ad culpam Theologicam mortalem, aut venialem, quam aliqua ex illis negligentijs coniunctam habuerit, quod optimè in simili casu monuit Gibalini de Irregularit. c. 4. qu. 2. num. 3. vers. Secundo; hæc culpa Theologica. Patet verò hæc conclusio ex eo, quod Iura tantum loquuntur de homicidio pernixas, & contentiores commisso: vnde communiter DD. ea interpretantur de homicidio Theologicè, & grauior peccaminoso, vt expresse docent Hostiens. Palud. Astens. Bachon. Nauar. Ledes. Sotus, & alij cum Sayr. in Thesaur. l. 5. c. 16. n. 12. Suar. Coninck, & Henriquez cum Laym. in Sum. l. 5. tr. 5. c. 5. num. 8. Tb. del bene l. c. num. 32. Mazuchel. de Cas. Reserv. disp. 2. c. 6. num. 2. & 13. Francisc. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. nu. 44. & plures apud ipsos.

6 Colligo, licet Ecclesiae pollutio aliquando imponatur etiam ob factum aliquod sine aliqua culpa Theologica, & fortasse sine legali, vt superius innumis, & inferius explicabimus, dum de Infidelis, vel Excommunicati non tolerati sepelitione ignoranter, & prorsus inculpabiliter in Ecclesia facta agemus; tamen non licere argumentari ab vna actione Ecclesiae pollutiua ad aliam: iura enim in aliquibus pollutionis casibus culpam grauem requirunt; in alijs verò nullam: quod, vt ijs liberum fuit, ita à nobis necessarium obseruandum est.

CAPVT IX.

An Ecclesia per homicidium in ea commissum, de quo dubitetur, num grauior culpabile sit, polluat.

S V M M A R I V M.

Quotuplex esse possit dubium de Homicidio, n. 1. Ecclesia sur in nullo foro censenda sit polluta, quando dubium est de occisione ipsa, ibid.

Theologica culpa in homicidio, saltem indirectè voluntario quomodo possit ex communi sententia lenis esse ratione subreptionis, & inadvertentia, num. 2.

Qua in casu presentis capituli questio vsuenerit possit, num. 3.

Per homicidium in Ecclesia commissum, de quo dubitetur, num grauitur, vel leuiter tantum culpabile fuerit, ea praesumenda non est polluta, num. 4.

In delictis lege Diuina, ac naturali prohibitis, quale est homicidium, lex iuste dolum praesumit. ibidem.

Per eam hominis caedem, de qua dubitetur, num graui, vel leui, vel etiam nulla culpa culpabilis fuerit, quare Ecclesia, cum aequales sunt probationes, & coniecturae, praesumenda sit non polluta, num. 5.

Diuersitas assignatur inter primum, & secundum casum, propter quam diuersa in ijs decisio data est, num. 6. & 7.

In dubio facta, & verba in bonum sensum interpretanda sunt ita, vt excludatur delictum, num. 7.

Si probationes, & coniecturae in secundo casu potiores essent pro delicto, potius item delictum, & Ecclesiae pollutio praesumenda essent, saltem in foro externo, num. 8.

Aliquando caedes hominis, qua in foro interno grauitur culpabilis censetur, in foro externo vel leuiter, vel etiam nullo modo culpabilis est, & contra. ibid.

Licet probationes, & coniecturae per contrarias tollantur, vel aequiparentur; tamen ad excusandum, vel purgandum dolum, qui alioqui praesumitur in actu naturaliter malo, quale est homicidium in primo casu allatum, vehementes coniecturae requiruntur. ibid.

Si adessent in primo etiam casu coniecturae tales, quae praesumptum alioqui dolum purgarent, idem dicendum esset in illo, quod in secundo casu diximus. ibid.

Aduerto 1. cum dubium de homicidio esse possit, vel circa conditionem subiecti, in quo commissum est delictum, vel circa eius perpetrationem, vel circa personam delinquentem, & delictum perpetrantem, vt colligitur ex *Proposit. in 3. p. q. 5. de Irregularit. num. 61. & ex Gibalin. l. 6. in inferius citando num. 16. prope fin.* hic dubium non esse quo ad primam, nec quo ad secundam dubitandi rationem, hominis enim caedem hic consummatam, ac certam suppono; sed dubitari tantum de culpa in tali caede commissae grauitate, ac proinde quo ad delinquentem. Si enim etiam caedes ipsa incerta esset, ac proinde dubium esset de occisione ipsa, v. g. si non constaret, neque postadhbitam debitam diligentiam comperti quicquam haberi posset, num cadauer inimici hominis ab alio quopiam extincti, in quod postea Titius saeuit in Ecclesia, reuera adhuc

spiraret, vel si in Ecclesia lethaler percussus alio abijisset, neque resciri posset, an reuera interiisset, & c. tunc Ecclesia in nullo foro censenda esset polluta per tale homicidium, taliter incertum, ac dubium; iura enim de homicidio Ecclesiae pollutio loquentia, semper loquuntur in casu, in quo iam constat de vero homicidio, & hominem reuera interiisse certum est. Hoc autem a fortiori colligitur ex dictis a *Gibalino de Irregularit. c. 4. q. 1. num. 17. & 22.* nam neque Ecclesiae pollutio, non secus ac Irregularitas ipsa, de qua ipse loquitur, alibi, quam in casibus a iure expressis, asserenda est.

2 Aduerto 2. Theologicam culpam in homicidio saltem indirecte voluntario posse ex communi sententia esse leuem ratione subreptionis, & inaduertentiae, quae minuat voluntarium, & liberum sufficiens ad peccatum mortale; licet enim homicidij actus versetur circa grauissimam materiam (nam quocumque modo mors contingat, semper grauissima censetur, & erit iactura vitae) si tamen indeliberatus sit, & non perfecte humanus, quis dicat actum vsque adeo imperfectum, & vix humanum fore grauitur peccaminosum, & aeterna proinde pena pleccandum? & haec est ratiocinatio *Bann. 2. 2. qu. 64. art. 8. 2. p. dub. 2. concl. 5. & Gibalin. l. c. q. 2. p. 2. num. 5. vers. Tertio, culpa Theologica, qui de consimili materia loquuntur.*

3 Aduerto 3. Casum nostrum contingere posse, si dubitetur, num ad tale homicidium adfuerit ea deliberatio, quae sufficiens sit ad mortale peccatum, vel ea tantum deliberationis imperfectio; quae mortalem quidem, sed non venialem culpam excludat, pro vt mox dicebamus.

4 Dico 1. Ecclesiam in dato casu per homicidium in ea commissum, de quo dubitetur, num grauitur, vel leuiter tantum culpabile fuerit, praesumendam esse pollutam. Ratio est, quia, cum homicidium sit omnino ex se graue delictum, & quidem lege Diuina, ac naturali prohibitum, lex in eo iuste praesumit dolum: vnde, qui illud committit, scienter, & dolose illud commississe praesumitur, quia effectus causam demonstrat, prout cum multis tradit *Menoch. de praesumpt. l. 5. praesumpt. 3. num. 45. & seq. & Caball. de omni genere homicidij num. 280. & seq. omne enim maleficium praue factum praesumitur, nisi contrarium probetur; & consequenter in praedicto dubio praesumitur homicidium grauitur culpabile, ac Ecclesiae subinde pollutum fuisse, vt ex praedictis necessario inferitur.*

Dico 2. Ecclesiam per eam hominis caedem ibi commissam, de qua dubitetur, num graui, vel leui, vel nulla etiam culpa culpabilis fuerit, cum aequales sunt probationes, & coniecturae, praesumendam esse non pollutam. Sicuri enim, quando dubium est, an quis culpam commiserit, vel non, condemnari is non debet; sed absolui, vt post *Baldum, Oldradum, & Alexandrum* respondit *Crauet. in consil. 151. num. 19. & Decian. in consil. 29. num. 34. lib. 1. apud Menoch. l. c. num. 138.* ita, quando probationes dubiae fuerint tam pro delicto, quam contra illud, contra delictum standum est, & consequenter per tale delictum dubium in Ecclesia factum ea non est praesumenda polluta, quod etiam in simili casu diximus supra num. 1. quando enim dubitatur, num talis caedes hominis fuerit licita, vel illicita, dubitatur exinde simul, num fuerit tunc commissum homicidium, nec ne, in quo dubio iam patet ex dictis Ecclesiam non pollui.

6 Dices. Ecclesia ex dictis num. 4. praesumenda est polluta, quando dubitatur, num homicidium in ea commissum grauitur, vel leuiter culpabile fuerit, ergo idem etiam dicendum est, quando dubitatur, num occisio ibidem facta grauitur culpabilis, vel prorsus inculpabilis fuerit.

7 Respondeo negando consequentiam; disparitas autem est, quia in primo casu actus supponitur ex suo obiecto, & materia mortalis, ac proinde homicidij nomine appellatur; sed dubium solummodo est de illius grauitate ob indicia imperfectae deliberationis: in tali autem dubio standum est pro delicto, quod possidet, & praesumendum ea omnia adfuisse, quae ad illud requiruntur; in secundo vero casu nullum supponitur delictum; sed sola caedes, quae ex paribus probationibus potest esse vel sine delicto, vel cum illo: vnde in hoc dubio possidet fauor, seu immunitas a delicto, cum facta, & verba in bonum sensum in dubio interpretanda sint ita, vt excludatur delictum *L. Merito, ff. pro socio, & L. In ambigua, ff. de legibus.*

8 Colligo, Si probationes, & coniecturae in secundo casu non essent pares; sed potiores pro delicto, tunc potius ibidem grauem culpam, & Ecclesiae pollutionem praesumendam esse in foro saltem externo. Dixi, in foro saltem externo, quia fieri aliquando potest, vt caedes hominis, quae in foro externo grauitur culpabilis censetur, in foro interno non nisi leuiter, quin etiam nullo modo culpabilis sit, vel contra: licet autem probationes, & coniecturae per contrarias tollantur,

vel aequiparentur, tamen ad excusandum, & purgandum dolum, qui alioqui praesumitur in actu naturaliter malo, quale est homicidium in primo casu allatum, vehementes coniecturae requiruntur, vt respondit *Aresin. in consil. 80. num. 2. & adnotauit Menoch. l. c. num. 123.* quae si adessent, etiam in primo casu tunc idem dicendum esset, quod in primo.

CAPVT X.

An Ecclesia per homicidium quodcumque grauitur culpabile in ea commissum polluat.

S V M M A R I V M.

Homicidium committi potest tum contra Iustitiam, tum contra Charitatem, num. 1.

Qui non subueniunt extremè indigenti, late tantum Homicidae dicuntur, num. 2.

Homicidij nomine, quando in iure absolute ponitur, intelligitur illicita hominis caedes contra Iustitiam, num. 3.

Ecclesia non polluitur per vllam hominis occisionem in ea factam, nisi fuerit contra Iustitiam, num. 4.

In iure a quid sit. ibidem.

In iuriolum homicidium esse debet, vt sit Ecclesiae pollutium. ibidem.

Cur omnis illicita, & peccaminosa hominis caedes sit contra Ecclesiae reuerentiam, si in Ecclesia fiat; sed non semper Ecclesiam polluat, num. 5.

Aduerto 1. homicidium committi potest tum contra Iustitiam, tum contra Charitatem tantum, vt praclare constat ex *Soto de Iustit. & Iure l. 5. q. 1. art. 5. ad prim. Molin. tr. 3. disp. 76. num. 3. & 4. Filliuc. tom. 2. tr. 29. c. 3. num. 41. Less. de Iust. & Iur. l. 2. c. 9. dub. 21. num. 136. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 3. nu. 2. à S. Fausto de restitut. disp. 25. q. 10. Mazuchel. de Cas. Referu. disp. 2. c. 7. num. 125. Regin. tom. 1. l. 10. c. 2. num. 324. Chapeauil. de Cas. Referu. c. 3. de Homicid. q. 2. vers. Quinto neque illum. Belloch. de Cas. Referu. p. 2. q. 6. num. 44. Megal. Institut. peregr. p. 3. l. 7. c. 2. num. 75. Marc. Serio de restitut. disp. 5. diff. 2. qu. 3. num. 6. Gibalin. de Irregularit. c. 4. q. 1. n. 8. & q. 2. n. 4. ac alijs apud allatos.*

2 Aduerto 2. quamuis, qui non subueniunt proximo extremè indigenti, quando solum ad id tenentur ex Charitate, late dicantur homi-

homicidae (quo genere loquendi saepe vtuntur Sancti Patres) peccant enim contra debitam conseruationem vitæ proximi; tamen propriè nõ dici homicidium vllam hominis occisionem, nisi sit iniusta, prout egregiè docent *Rebell. de obligat. Iust. p. 1. l. 3. q. 11. num. 1. & seq. Valent. in Sum. tom. 3. disput. 5. qu. 8. punct. 1. assert. 3. Castropalao de Censur. disp. 6. punct. 15. §. 7. num. 1. Bonac. de Irregularit. disp. 7. q. 4. punct. 8. num. 37. Floron. de Cas. Reseru. p. 2. cas. 4. num. 1. & prope modum ij omnes, quos superiore numero adduximus.*

3. Adnerto 3. ex *Gibalin. de Irregularit. c. 4. qu. 1. nu. 8. & 25.* homicidij nomine, quando absolutè in iure ponitur, intelligendam esse eadem illicitam contra quintum Decalogi præceptum, hoc est, contra Iustitiam, & non tantum contra Charitatem. Quare

4. Dico Ecclesiam non pollui per hominis occisionem iniustam, nisi hæc fuerit contra Iustitiam; ac proinde verè, & propriè homicidium fuerit; iura enim, per quæ hæc Ecclesiae pollutio inducitur, de homicidio, non de quacumque hominis occisione loquuntur, & cum legem inducant odiosam, nullo modo extendenda sunt, vt ex iam dictis patet. id ipsum autem colligitur etiam ex Doctoribus passim, qui homicidium, vt Ecclesiae pollutiuum sit, iniuriosum esse volunt: iniuria autem propriè non dicitur, nisi fuerit contra Iustitiam, cum nihil aliud ea sit, quam alieni Iuris violatio. Ita *Glossa in Cap. vnic. de consecrat. Eccles. in 6. in principio. Abbas in Cap. Proposui, de consecrat. Eccles. num. 2. Angel. V. Consecratio Ecclesiae, nu. 4. Syluest. V. Consecratio 2. q. 5. casu 1. Fabien. ibi §. 4. num. 5. Armil. 16. num. 5. Viator. in Sum. Sacram. qu. 99. de Eucharist. Sotus in 4. dist. 13. qu. 2. art. 3. ad 2. disto 4. Nauar. in Manual. c. 27. num. 256. Verbo, iniuriosè. Rodrig. in Sum. p. 1. c. 154. conclus. 6. nu. 7. Graff. decis. aur. p. 1. l. 2. c. 48. num. 23. Vuald. de Interd. tit. 3. num. 10. Sayr. de Censur. l. 5. c. 16. num. 4. Tolet. l. 5. c. 5. num. 7. casu 1. Henriq. l. 9. de Missa, c. 27. num. 5. Comment. litt. 1. Azor. p. 1. l. 10. c. 26. q. 13. & p. 2. l. 9. c. 5. q. 1. Auila p. 5. de Censur. disp. 7. dub. 1. conclus. 2. casu 1. Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 4. casu 1. & 2. Reginald. in praxi l. 29. c. 9. sect. 5. nu. 180. Fagund. primi Ecclesiae præcepti l. 3. c. 14. nu. 8. Persic. de præcip. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 1. num. 12. Barbof. de Potest. & Offic. Episc. allegat. 28. nu. 2. Corona de Sacr. Templ. p. 1. c. 36. Cardinal. de Lugo de Euchar. disp. 20. sect. 2. num. 53. Coninch. q. 83. num. 22. Th. del bene de Immunit. & Iurisdic. Eccles. c. 2. dubit. 11.*

sect. 3. num. 32. *Stephani à S. Gregor. de Diuina piet. vinc. l. 3. c. 21. num. 14. Franc. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 7. num. 43. & cæteri communiter.*

5. Colligo, licet hominis occisio quæcumq. peccaminosa; etiam contra Charitatem tantum, sit aliquomodo etiam contra reuerentiam Ecclesie debitam, si in ea fiat; tamen inde inferri non posse, quod sit propterea Ecclesie pollutina: cum enim lex loquatur de occisione iniusta, hoc est, de Homicidio, comprehendere nos debet occisionem, quæ iniusta non sit, quamuis multipliciter, & grauius aliunde mala fuerit, quod melius adhuc clarebit ex cap. sequenti.

C A P V T X I.

An Ecclesia per homicidium quodcumque grauius iniustum in ea commissum polluitur.

S V M M A R I V M.

Per homicidium quatuor personarum differentijs iniuria inferitur, & quibusnam, num. 1. Quomodo vera iniuria contra verum Iustitiae Ius irrogari possit per homicidium Deo, & Homini, num. 2. Si hominis occisio sit tantum contra loci sacri reuerentiam, & non aliunde iniusta, cur non sit Ecclesie pollutina, num. 3. Neque etiam si illa occisio prohibita fuerit ab Ecclesia ex dominio Iurisdictionis. ibid. Ecclesia non polluitur per homicidium, nisi illud non solum Deo; sed etiam homini verè iniuriosum, & iniustum fuerit, num. 4. Quacumque hominis illicita occisio videtur contra Ius Dei in vitam hominum; sed non semper contra Ius hominum. ibid. Homicidium Ecclesie pollutiuum proinde verè debet esse tum voluntarium, tum iniuriosum, seu contra verum Ius hominum, num. 5.

Aduerto 1. per homicidium, hoc est, per iniustam hominis occisionem, iniuriam quatuor personarum differentijs irrogari, vt bene inter alios aduertit *Homobon. de Cas. Reseru. p. 2. c. 3. in principio.* Primo Deo, qui habet absolutum dominium vitæ, & necis hominum, cum hi sint eius quædam quasi possessio. Secundo toti Reipublicæ, quia hæc per hominis eadem membro, & quasi parte aliqua sui priuatur contra commune illius bonum. Tertio Familæ, & alijs,

in

in quorum potestate erat occisus, vel quibus utilis esse poterat, & debebat. & Quarto ipsi occiso, cui vita eripitur, & tanto bono spoliatur.

2. Aduerto 2. quomodo per homicidium iniuria propriè contra verum ius alterius irrogari possit & Deo, & Homini; egregiè explicari ab ingeniosissimo *Sfortia Pallauicino Assert. Theologic. l. 4. c. 12. num. 100.* dicente supremum Dei dominium constare, cum dominio Creaturæ in hoc, quod licet earundem rerum, quarum est dominus Deus, possit esse domina Creatura: Deum tamen habere dominium adæquatam, & independens, vt potè potentem iuste disponere perfectè, & absolutè de re in omni casu citra voluntatem Creaturæ; cum e conuerso nemo possit de illa disponere citra voluntatem Diuinam: Creaturam verò posse disponere non in omnes vsus; sed solum in non vetitos à Deo, tanquam domino proprietatis: & rursus Creaturam habere Ius, vt nemo alius possit vti re illa contra voluntatem ipsius Creaturæ dominæ, nisi id specialiter concedatur à Deo.

3. Aduerto 3. licet per homicidium in Ecclesia perpetratum videatur iniuria quodammodo inferri etiam Ecclesie, eo quod illud sit contra reuerentiam loco sacro debitam; tamen hoc non esse rigorosum iustitiæ Ius; sed ortum ex Religione obligans nos tantum ad reuerentiam, & cultum, qui per abstinentiam à talibus actionibus in loco sacro illi præberi debet: ac proinde, nisi actio illa aliunde sit iniusta, iniusta non fiet ex eo tantum, quod sacrilege in loco sacro fiat. Sicuti nec iniusta fiet aliqua actio ex eo, quod ab Ecclesia prohibeatur ex dominio Iurisdictionis, quia talis Ecclesie prohibitio non faciet eam actionem sic prohibitam esse contra Iustitiam; sed contra Obedientiam, nisi, vt dixi, aliunde etiam iniusta fuerit.

4. Dico Ecclesiam non pollui per homicidium, nisi verè illud non solum Deo; sed etiam Homini iniuriosum fuerit. Probatur quia quando occisio hominis dicitur iniusta, ex communi vsu loquendi non habetur respectus ad perfectissimum, & supremum Dei dominium, nec ea dicitur homicidium, seu cædes iniusta, quod sit contra prædictum Dei dominium, vel Deo iniuriosa, quod Diuinum proprietatis Ius in vitam hominū lædat; sed solum attenditur Ius hominum, & ea occisio intelligitur iniusta, quæ non Dei tantum, sed hominum etiam Ius ad propriam vitam conseruandam, & tuendam lædit. Alioqui nulla fortasse hominis occi-

sio dici posset contra Charitatem, & non contra Iustitiam; nam semper omnis quomodocumque illicita occisio videtur contra Ius Dei illius hominis occisi vitam, vt rem grauius intuenti patebit.

5. Colligo homicidium Ecclesie pollutiuum debere verè, ac propriè, esse tum grauius peccaminosum, ac proinde voluntarium, tum grauius iniuriosum, ac propterea iniustum, i. contra ius rigorosum iustitiæ alterius hominis. Quenam verò occisiones, ob defectum alterutrius ex prædictis homicidij conditionibus, vel etiam ob aliam causam futuræ sint loci sacri pollutivæ, vel non, ex peculiaribus aliquibus casibus inferius decidendis abunde colligi poterit.

C A P V T X I I.

An per homicidium quomodolibet voluntarium Ecclesia polluitur.

S V M M A R I V M.

Voluntarium tribus modis accipitur, num. 1. Voluntarium quomodo definiatur. ibid. Vt actio aliqua sit voluntaria, quanam requirantur, num. 2. Homicidium voluntarium aliud directè, aliud indirectè tale est, & quid vtrumque sit, num. 3. Homicidium voluntarium non ita accipitur Theologis, vt à Iurisperitis, & in quo differant. ibid. Homicidium explicitè, seu implicitè voluntarium quomodo à directè, seu indirectè volico distinguatur. ibid. Quodnam Homicidium à Concil. Trident. dicatur ex proposito, per industriam, per perfidias, & ab alijs ex dolo, & culpa. ibid. Homicidium formaliter, vel interpretatiue voluntarium quid sit. ibid. Per homicidium siue directè, siue indirectè voluntarium Ecclesia polluitur, num. 4. Homicidium intentum in causa per se, quatenus est causa productiua talis effectus, est directè voluntarium, num. 5. Sæpius in foro externo homicidium, quod verè est indirectè tantum voluntarium, cur directè voluntarium præsumatur. ibid.

Aduerto 1. voluntarium tribus modis accipi: Primò latissimè, prout idem est, ac spontaneum, & omnibus cognoscen- tibus, etiam brutis conuenit. Secundò ma-

gis proprie, prout ob intellectualis substantiae voluntate prodit, siue id sit necessarium, quomodo Beati voluntarie, sed necessario (quod ex *Sfort. Pallavic. Afferit. Theologic. l. 1. nu. 48.* est perfectissimum voluntarium) Deum amant clare visum, siue sit liberum. Tertio communiter, & propriissime, prout ex rationis deliberatione procedit, quomodo peccatum dicitur malum voluntarium, & hoc voluntarium ab *Aristot. 3. Eth. cap. 5.* definitur, Cuius principium est in agente cognoscente singula. Hinc

2 Aduerto 2. ut actio aliqua voluntaria sit, requiri, ut clare docet *Francisc. de Lugo Decurs. prauis p. 2. in proloq. capitis 1.* Primo, ut procedat ab intrinseco principio, non ab extrinseco. Secundo, ut, quod agitur, ab agente cognoscatur. Tertio, ut cognoscantur singula, i. omnia essentialia, ex quibus actio dependet, v. g. si Petrus ense Patrem occidat, ut voluntarium Parricidium sit, requiritur, ut Petrus sciat, quem occidit, esse hominem, & esse Patrem, & ensim esse ad id aptum, ac sufficientem.

3 Aduerto 3. homicidium voluntarium apud Theologos aliud esse directe voluntarium, quod scilicet aut directe in se, aut in sua causa proxima; & inseparabili, atque ut tali cognita, volitum est; aliud autem indirecte voluntarium, quod scilicet prauius fuit securum contingenter ex aliqua actione, & causa, quae liberè, non obitante illa prauiusione homicidij inde fortassis secuturi, posita est: quod enim omnino praeter intentionem, & prauiusionem agentis accidit, omnino casuale, & fortuitum est, de quo iam actum est. Dixi, apud Theologos, cum enim Theologi culpam duntaxat attendant, omne homicidium culpabile, seu peccaminosum, voluntarium vocant, quocumque modo voluntarium sit; quod autem expers culpa est, quamuis obiectiue, & materialiter iniquum sit, casuale, & fortuitum dicunt: at verò Iurisperiti illud tantum voluntarium homicidium nominant, quod est directe volitum siue in se, siue in sua causa proxima, necessaria, & inseparabili, atque ut tali cognita; qui enim vult eam causam ponere, necessario, & eadem voluntate vult homicidium ab ea inseparabile, nam vtrumque directe vult, causam expresse, seu explicitè; effectum verò implicitè: illam primario; hunc autem secundario; totum tamen obiectum vna formaliter indiuisibili actione intendit, licet expresse de effectu fortè non cogitet, atque hoc homicidium à *Concil. Trident. sess. 14. c. 7.* appellatur *Ex proposito, Per industriam, Per*

insidias, & ab alijs vocatur Ex dolo, & culpa. homicidium verò indirectè tantum voluntarium à Iurisperitis dicitur Casuale, Fortuitum, & Inuoluntarium, non simpliciter; sed directè, quia praeter intentionem operantis illud accidit, & interpretatiue tantum, seu indirectè volitum fuit, quae tamen indirecta, & interpretatiua intentio sufficit, ut effectus tribuatur intendenti, & ponenti causam, atque ut illi culpa imputetur. quae est doctrina sapientissimi *Gibalin. de Irregularit. c. 4. qu. 1. num. 2. & 3.* qui mihi omnium optimè rem hanc perdifficilem explicasse visus est.

4 Dico per homicidium siue directè, siue indirectè voluntarium (si enim neq. directè, neque indirectè voluntarium esset, tunc casuale, ac fortuitum homicidium esset, de quo iam superius dictum fuit) Ecclesiam pollui. Ratio est, quia homicidium etiam indirectè tantum voluntarium semper est culpabile, licet ex modo loquendi Iurisperitorum casuale nominetur, qui enim vult causam, vult etiam causae effectum, *L. 1. ff. si vsus fruct. pet.* vnde directè, & indirectè voluntarium non mutat speciem peccati, &, qui indirectè vult homicidium, tam verè est homicida, quam qui illud directè intendit, ut expresse docuit *Gibalin. l. c. q. 2. num. 2.* in terminis autem nostris ita sentiunt communiter DD. apud *Suar. de Relig. tom. 1. tract. 2. l. 3. c. 2. num. 2.* cum enim ius simpliciter loquatur de homicidio contentioso, seu peccaminoso, tale autem sit homicidium, si propter indirectam voluntatem culpabile sit, idcirco etiam homicidium indirectè voluntarium sufficet ad effectum polluendi Ecclesiam. & ita intelligenda est *Glossa in Cap. vnic. de consecrat. Eccles. in 6. & Panormit. in Cap. Proposui, de Consecrat. Eccles. num. 2.* qui eodem modo loquuntur. id ipsum porro dicunt *Durand. in Ration. Diuin. Offic. l. 1. c. 6. num. 40. Antonin. Angel. Syluest. Tabien. Armilla, Sotus, Rodriq. Gass. Sayr. & alij quamplures cum Persico de praecip. Sacerdot. Offic. lib. 1. cap. 7. dub. 1. num. 8. & Barbof. de Offic. & Potest. Episc. allegat. 28. num. 15.*

5 Colligo, licet verum sit, quando actio aliqua est causa tantum per se; sed non necessaria, neq. inseparabilis ab effectu, v. g. ab homicidio, tunc (nisi illa causa intendatur quatenus est productiua talis effectus) non intendi directè illum effectum, v. g. homicidium, quamuis cognoscatur, & prauideatur futurus in sua causa; sed intendi directè causam, & indirectè effectum; tamen sapientissime in foro externo, quod vitur praesumptione, praedictum homicidium censerè directè

rectè voluntarium, quia praesumitur intentum formaliter, & non interpretatiue tantum, in causa per se illius libere posita. vnde, qui percussit alterum, & occidit, etiam si non intenderit illius occisionem, & à mortali vulnere (quod tamen errante manu intulit) cauere voluerit, reuera homicidium commisit indirectè tantum voluntarium, ac proinde in iure Casuale dictum; sed, cum eius voluntas animo lateat, mortem ipsam intendisse praesumetur, & homicidium illud directè voluntarium censetur, & in iure Voluntarium simpliciter appellabitur, ut preclare monuit *d. Gibalin. l. c. q. 1. num. 3.*

CAPVT XIII.

An Ecclesia polluat, si in ea ex errore Petrus occidatur à Volente occidere Paulum.

S V M M A R I V M.

Dupliciter propositus casus contingere potest, num. 1.

Si volens occidere Paulum aberret inculpabiliter à scopo, & occidat Petrum proxime stantem, per hanc Petri occisionem cur non polluat Ecclesia. *ibid.*

Eadem ratio militat etiam in secundo casu, si bene perpendatur, num. 2.

Nunquam actio exterior dicitur voluntaria, nisi directè, vel indirectè procedat ab intentione, ita ut vel formaliter, vel virtualiter intendatur, num. 3.

Si volens occidere Paulum, occidat Petrum, quem certo existimabat esse Paulum, & inuincibiliter ignorabat esse aliam personam, per hanc Petri occisionem non polluitur Ecclesia, num. 4.

Neque incurreretur in praedicto casu excommunicatio Can. Si quis suadente, & c. quamuis tam Petrus, quam Paulus Clerici essent. *ibidem.*

Si volens occidere Paulum, occidat Petrum, vel alium, quem vincibiliter ignorabat ibi fortasse subesse, per hanc Petri, vel alterius occisionem Ecclesia polluitur, num. 5.

Si quis antea intendisset occidere Petrum, & Paulum; sed, dum actu occidit Paulum, certo existimasset se occidere Petrum, & contra, ita ut inuincibiliter ignorasset sub alterius persona alterum subesse, per neutram ex his occisionibus Ecclesia pollueretur, num. 6.

Aduerto 1. dupliciter casum contingere posse: primo, si volens occidere Paulum aberret inculpabiliter à scopo, & occidat Petrum Paulo vicinum: secundo, si volens occidere Paulum, percutiat Petrum, quem ex errore existimat esse Paulum. In primo casu omnes communiter concedunt Petrum mere casualiter, ac verè fortuito occisum fuisse à volente occidere aliam personam, i. Paulum; quia, inquit, actio illa externa, prout attingit aliam personam ab intenta, est omnino inuoluntaria, & inculpabilis, supponimus enim à percutiente vel non cognitum fuisse periculum aberrandi, & percutiendi aliam personam ab intenta, vel adhibitam fuisse debitam diligentiam, ne aliam personam ab intenta percuteret, ideoque Petrum non voluntarie, & per consequens neque peccaminosè percisum fuisse à volente percutere Paulum: vnde neque Ecclesia per praedictam Petri occisionem habenda erit polluta, cum non nisi per hominis caedem voluntariam, ac iniuriosam polluat, ut iam vidimus. Quare difficultas, & quidem non leuis, est in secundo casu, de quo in vtramque partem acriter à DD. disputatur; sed

2 Aduerto 2. in secundo etiam casu, si bene perpendatur, eadem militare rationent, quae in primo ob clariorem personarum diuersitatem clarius elucescit: siue enim periculum fuerit, ne ictus, si fortasse à Paulo aberraret, in vicinam aliam personam quantipiam, puta in Petrum, eaderet, de quo in primo casu agitur; siue periculum fuerit, ne ibi subesset alia persona, nisi intenta, puta Paulus, quod in secundo casu tractatur, cerè in vtroque casu, cum effectus, ut sit voluntarius in sua causa, ex qua ille sequitur, debeat esse in ea prauius, & praecognitus, vel vincibiliter, & culpabiliter ignoratus, in vtroque inquam casu Petri occisio esse poterit in sua causa iuxta occidentis intentionem, prauiusionem, & cautelam, vel negligentiam voluntaria, vel non voluntaria, ac subinde Ecclesia pollutiua, vel non, ut inferius statuemus. Quare

3 Aduerto 3. nunquam actionem exteriorè dici voluntariam, nisi eadem vel directè, vel indirectè procedat ab intentione operantis, & vel formaliter, vel virtualiter intendatur, ut satis ex iam dictis erui potest, & expresse tradit *Suar. de Censur. disput. 22. sect. 1. num. 54. ac Fagund. de 2. Eccles. praecip. l. 4. c. 4. num. 15.*

4 Dico 1. Si volens occidere Paulum intendat occidere tantum Paulum, & non alium,

alium, quia scilicet certò existimabat talem hominem esse Paulum, & inuincibiliter, ac inculpabiliter ignorabat sub talis hominis persona subesse aliam personam, quæ non esset Paulus, dico, inquam, per occisionem Petri sic à volente occidere Paulum factam non pollui Ecclesiam, quia hæc Petri occisio non fuit vlllo modo voluntaria volenti occidere Paulum tantum, non fuit enim illi voluntaria directè, quia hoc iam certissimum supponitur, nec etiam indirectè, i. in ipsa actione, quia, quamquam hæc ex se, & materialiter apta erat tendere, & terminare tam ad Petrum, quam ad Paulum; effectus tamen nunquam est voluntarius in causa, vt dixi, nisi in ea sit præuisus, vel culpabiliter ignoratus; in nostro autem casu volens occidere Paulum non præuidit hunc effectum, i. Petri occisionem, ex tali causa, i. ex sua ipsius actione, qua volebat occidere Paulum, nec vlla illi subijt de tali effectu non intento cogitatio, vel dubitatio, quando causam posuit, immo nec cogitauit se debere dubitare, aut vterius hac de re cogitare; vel certè, si dubitauit, & prædicta cogitauit, adhuc certò existimauit se habere eam certitudinem de persona Pauli, quæ excluderet post adhibitam debitam diligentiam omnne periculum vincibilis, & culpabilis ignorantia circa omnem aliam personam, & propterea talis effectus, Petri videlicet occisio, fuit omnino non voluntarius volenti modo prædicto occidere Paulum, ità Suarez l. c. vnde merito Marolla tom. 1. disp. 1. c. 2. num. 71, & alij eum pro hac sententia citant, quicquid Bardi discept. 6. de consent. c. 8. §. 2. num. 3. hac de re in contrarium dixerit. ità etiam clarissimè Th. del bene de Parlament. dubit. 4. sect. 19. subsect. 31. coroll. 2. ac seq. & subsect. 33. coroll. 7. nec non de Immunit. & Iurisdic. Eccles. c. 2. dubit. 4. sect. 17. num. 4. Portel. in Dub. Regul. V. Manus violenta, num. 9. Fragos. tom. 2. l. 1. disp. 2. §. 1. num. 36. Dian. p. 9. rr. 4. resolut. 31. & nouissimè Gregor. Caraffa de duello, pag. 430. qui grauissimorum Theologorum sententiam hanc esse affirmat, omnes autem prædicti DD. per præfatam Petri occisionem proinde nec excommunicationem (etiam si tam Petrus, quam Paulus Clericus fuisset) incurri senserunt, & in terminis nostris de Ecclesiae pollutione conclusionem hanc ipsam tradunt Fagund. l. c. qui hanc communem hodie doctrinam esse dicit, & Francisc. de Lugo de Sacrament. p. 1. l. 5. c. 6. §. 7. num. 44.

5 Dico 2. Si volens occidere Paulum, licet directè intenderet occidere tantum Paulum,

& non alium; tamen cognouit, vel vincibiliter, & proinde culpabiliter ignorauit sub persona Pauli, si eius hominis, quem is putabat esse Paulum, fortasse subesse aliam personam distinctam à Paulo, quia scilicet is habuit noticiam, vel dubium, vel scrupulum, vel aliam cogitationem obligantem eum vel ad rei veritatem magis indagandam, vel ad prædictam actionem omittendam, per quam Paulum occidere directè intendebat, & nihilominus talem actionem sic exercuit, dico, inquam, per occisionem Petri, vel alterius sic à volente occidere Paulum factam, pollui Ecclesiam, quia hæc actio sic occidentis Petrum fuit illi voluntaria, non quidem directè, directè enim ferebatur tantum in Paulum; sed indirectè, & in causa ipsa, quæ voluntariè posita fuit, & in qua etiam Petri occisio præcognita, vel saltè culpabiliter ignorata fuit: voluntaria autem ignorantia voluntarium facit effectum ex ea pendentem, vt per se patet.

6 Colligo, etiam si antea intèdisset quispiam occidere Paulum, & Petrum; sed, dum actu occidebat Paulum, certò existimasset se occidere Petrum, & dum occidebat Petrum, certò item existimasset se occidere Paulum, ità vt inuincibiliter ignorasset sub persona vnus alterum subesse, per neutram ex illis occisionibus Ecclesiam pollui, quia vtraque talis externa Petri, & Pauli occisio fuisset occisori non voluntaria, prout ex prædictis consequenter infertur, & expressè docuit Th. del bene l. c. de Parlamentis.

C A P V T X I V.

An Ecclesia per hominis interfectionem ibi ex ioco, vel ludo secutam polluat.

S V M M A R I V M.

Iocus, & Iocosa actio quid sint, num. 1.

Iocosa actio quomodo, si postea iniuriam, & rixam excreuerit, faciat eadem inde secutam esse Ecclesiae pollutiuam, num. 2.

Ex actione iocosa communiter non nisi casualis cades sequi solet, num. 3.

Aliquando tamen ex ea sequitur etiam homicidium culpabile. ibidem.

Ecclesia per hominis interfectionem ibi ex ioco, vel ludo secutam non polluitur, nisi actio, & causa eius interfectionis fuerit talis, & effectus in ea voluntarius moraliter censeri debeat, num. 4.

Siue

Siue iocus, & ludus, ex quo secuta est hominis occisio, fuerit licitus, vel illicitus, num. 5.

Cap. Continebatur, de homicidio volunt. vel casual. ità explicatur, vt nihil contra prædicta urgeat. ibid.

1 Aduerto 1. cum iocum vocemus contrarium serio, per iocosam actionem eam intelligi debere, quæ ioci gratia fiat. Quamuis autem hominis cades ex actione, per iocum, vel ludum secuta inter casuales communiter computanda videatur; tamen aliquos hac de re multipliciter dubitasse video, vt videre est apud Fagund. de 1. Eccles. præcept. l. 3. c. 14. num. 15. Quamobrem

2 Aduerto 2. nos hic non loqui de actione, quæ à principio fuerit iocosa, & postea iniuriam, & veram rixam excreuerit, inde secuta sit hominis cades, cum enim hæc non merè casualis; sed verè voluntaria fuerit, per hanc certum est Ecclesiam pollui, vt bene aduertit Durand. in Rational. Diuin. Offic. l. 1. c. 6. num. 40. Fagund. l. c. & Persicus de præcip. Sacerd. Offic. lib. 1. c. 7. aub. 1. num. 10. sed sermo hic erit de hominis occisione, quæ ex actione propriè iocosa secuta sit, circa quam tamen adhuc

3 Aduerto 3. rationem dubitandi esse, quia, licet ex iocosa actione non nisi casualis omnino cades, & nullo modo nec directè, nec indirectè voluntaria sequi soleat, vel quod in actione iocosa prædicta nullum præuideatur cadis securæ periculum, vel quod ad illud vitandum, & cauendum debita adhibeatur diligentia; nihilominus actio ipsa iocosa tam imprudens aliquando, & periculosa est, vt e conuerso homicidium inde secutum indirectè in ea voluntarium censeri possit, prout bene monuit Suarez l. c. Reginald. in Prax. l. 29. num. 180. & Mazuchell. de Cas. Reser. disp. 2. c. 6. num. 14. propterea

4 Dico Ecclesiam per hominis interfectionem ibi ex ioco, vel ludo secutam non pollui, nisi actio, & causa talis fuerit, vt effectus in ea voluntarius moraliter censeri debeat, prout iam explicatum est. ità Glossa in Cap. vnic. de consecrat. Eccles. in 6. notabil. 1. Syluest. V. Consecratio, 2. num. 5. Nauar. cap. 27. num. 256. Henriquez, Azor. & alij plerique apud Fagund. l. c. Rodrigu. Graff. & Martin. Ledesm. cum Persico l. c. Sayr. l. 5. Theaur. c. 16. num. 4. Tolet. in Sum. l. 5. c. 8. num. 7. causa 1. Mazuchel. l. c. Th. del bene de Immunit. & Iurisdic. Ecclesiastic. c. 2. dub. 2. sect. 3. num. 34. & seq. & Steph. à S. Gregor. de Diu. piet. vinc. l. 3. c. 21. num. 15.

5 Colligo, etiam si ludus, aut iocus, vnde

secutum est homicidium, non fuerit honestus, sed fuerit actio iniuriosa Ecclesiae, qualis esset representatio tragediæ inhonestæ; tamen id ipsum dicendum esse, quod mox in conclusionem num. 4. diximus, quia talis actio non est mortalis in genere homicidij contra quintum Decalogi præceptum, qualis esse deberet ad hoc, vt in illa illud voluntarium dici posset, & propterea illud est omnino casuale non secus, ac si secutum fuisset ex ioco, vel ludo licitè, honesteque facto, & non periculoso. idemque colligetur ex ijs, quæ inferius dicemus de seminis effusione præter intentionem secuta in Ecclesia ex causa in alio genere peccaminosa. ità nobiscum sentiunt Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 4. casu 2. Fagund. de 1. Eccles. præcept. l. 3. c. 14. num. 15. Mazuchel. de Casib. Reser. disput. 2. c. 6. diffic. 2. nu. 15. Thom. del bene de Immunit. & Iurisdic. Eccles. c. 2. dubit. 2. sect. 3. num. 40. Cardinal. de Lugo de Euchar. disp. 20. sect. 2. num. 54. & frater eius Francisc. de Lugo de Sacrament. p. 1. l. 5. c. 6. q. 7. nu. 44. contra Nauar. Rodrig. Sayr. & Azor. apud Persicum de præcip. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 1. nu. 11. qui istorum sententiam probabiliorem appellat, eamque nouissimè secutus est Iordan. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 41. & seq. neque Cap. Continebatur, de homicid. volunt. vel casual. quod pro se ab aduersarijs afferitur, contra nos est, quia Diaconus ibi irregularitatis damnatur ob non adhibitam debitam diligentiam in cauendo homicidij periculo, quod in eo genere ludi erat, siquis falce, aut cultro succinctus luderet, vt bene aduertit Gibalin. de Irregularit. c. 4. q. 2. conclusar. 1. num. 12.

C A P V T X V.

An Ecclesia per homicidium in ea à puero ante vsum rationis, vel ab amente, vel à furioso, vel ab ebrio, vel à dormiente, vel à phrenetico, & c. factum polluat, & quid in dubio tantum.

S V M M A R I V M.

Homicidium à prædictis factum quomodo esse possit aliquando in causa voluntarium, nu. 1. Homicidium non fit in ebrietate voluntarium, & grauitè culpabile ex eo tantum, quod homi-

homicida peccauerit se inebriando, num. 2. Nec ex eo tantum, quod illud ille prauidere debuerit ex ebrietate secuturum. ibid.

Neque etiam tale erit, si illud in ea imperfectè tantum prauiſum, & per venialem tantum culpam maior consideratio praetermissa, vel in eo vitando leuis solummodo negligentia, vel ebrietas ipsa non mortalis fuerit, num. 3.

Ecclesia per homicidium in ea à puero ante rationis usum, vel ab amente, & c. factum non polluitur, nisi illud verè fuerit grauitè in genere veri homicidij culpabile, num. 4.

Et nisi prauiſum fuerit quò secuturum in Ecclesia ipsa, num. 5.

In dubio puer praesumitur rationis impos ante exactum septimum annum; secus verò post eam aetatem. ibid.

Amentia, ebrietas, & similia non praesumuntur, nisi probentur. ibid.

In dubio de grauitate, vel leuitate talium defectuum standum est prudentis Iudicis arbitrio. ibidem.

Aduerto 1. cum ex superius dictis homicidium Ecclesiae pollutum debeat esse grauitè culpabile, proinde, si in praedictis casibus graue peccatum non esse certo supponatur, certum etiam esse, quod per nullum eiusmodi homicidium Ecclesia polluitur, vt doctè, ac diffusè ostendit *Io. Bapt. Gargiar. de aquis, c. 12. num. 2.* cum praedicta tamen homicidia videri possint aliquando in suis causis voluntaria, v. g. si ea prauiſa fuissent ab homicidis ipsis ante ebrietatem, vel ante somnum, & c. nec ad ea cauenda debitam adhibuissent diligentiam, vel certè cum hac de re dubium esse possit, propterea hic etiam certi aliquid statuendum videri, vt dubijs omnibus, quò possumus, occurramus.

Aduerto 2. ad hoc, vt homicidium ex ebrietate secutum dicatur voluntarium in causa, satis non esse, quod homicida peccauerit se inebriando: aliud enim est peccatum ebrietatis, aliud homicidij, neque ebrietas est causa necessaria, & inseparabilis ab homicidio, vt ex se liquet. immo neque satis ad id esse, quod ille ad homicidij inde fortè secuturi periculum aduertere, & illud prauidere debuerit, id enim imputari voluntati non potest; cuius nulla praecessit cognitio, vel actualis aduertentia, cum voluntas caeca sit, nec feratur in incognitum; sed opus esse, vt aliqua cogitatio, seu dubitatio intercesserit, quò illum ad inquirendam maiorem notitià euentus, vel periculi obligaret, nec enim debitum prauidendi vrget, dum nulla subit cogitatio, vnde prauideri possit, prout egre-

giè docuit cum multis *Franc. de Lugo Decurf. prauiſ. p. 2. c. 2. q. 1. num. 6. & seq.* quomodo enim volitum cenferi potest, quod nullo modo cognitum est?

3 Aduerto 3. neque praedictum homicidium in sua causa, v. g. in ebrietate grauitè peccaminosum fore, si illud imperfectè in ea prauiſum, & per venialem tantum culpam maior consideratio praetermissa, vel negligentia in eo vitando leuis solummodo, aut etiam ebrietas ipsa non mortalis fuerit: cum enim tale homicidium in sola causa voluntarium supponatur, nequit illud maiorem culpam habere, quam causa, vel defectus considerationis, vel negligentia ipsa in eo vitando habuerit, prout praclare monuit *Less. l. 4. c. 3. num. 28. & seq.*

4 Dico Ecclesiam per homicidium in ea à puero ante rationis usum, vel ab amente, & c. factum non pollui, nisi illud verè fuerit in sua causa modo iam dicto voluntarium, & grauitè in genere veri homicidij peccaminosum. Patet hæc conclusio ex praedictis, colligitur ex *Franc. de Lugo, & Less. l. c. c. atque in primis ex Gibalin. de Irregularit. c. 4. q. 2. consuetar. 2. num. 13. vers. Tertio dormiens, & expresse traditur à Squillant. de obligat. Cleric. p. 5. num. 88. Franc. Ferrar. de Consecrat. Eccles. c. 37. Cassina tit. 7. num. 9. Sayr. de Censur. lib. 5. c. 16. num. 13. Barboſ. de Offic. & Potest. Episc. allegat. 28. num. 6. Fagund. Azor. Regin. & alijs cum Persic. de praecip. Sacerdot. Offic. l. 1. c. 7. dub. 1. nu. 8. Franc. de Lugo de Sacram. p. 1. lib. 5. c. 6. q. 7. num. 44. Mazuchel. de Cas. Reseru. disp. 2. c. 6. q. 1. diff. 2. nu. 11. Castilento in Theol. Moral. V. Consecratio Ecclesiae, diff. 4. conclus. 2. & communiter à Doctoribus.*

5 Colligo 1. vt praedictum homicidium sacrilegum, & Ecclesiae pollutum sit, necesse esse, vt illud prauiſum fuerit secuturum in Ecclesia ipsa; alioqui non foret voluntarium quò sacrilegum; sed tantum quò homicidium, & sic ad Ecclesiam pollundam non sufficeret. 2. in dubio puerum ante exactum septimum annum praesumendum esse rationis impotem, secus autem post eam aetatem; neminem tamen in dubio praesumendum esse amentem, ebrium, & c. nisi talis defectus in eo probetur per indicia, & coniecturas apparentes, vt clare docuit in terminis nostris *Barboſ. l. c. 8. & Jordan. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. nu. 34.* qui ambo ibidem subdunt, quod in dubio, num talis defectus, v. g. ebrietas, verus, & grauis, vel leuis, & simulatus fuerit, Episcopi arbitrio standum erit, ad quod faciunt tradita per *Mascard. de probat. conclus. 578. & Menoch. de Arbitrar. cas. 325.*

CAPVT XVI.

An Ecclesia per homicidium in ea à nolente, vel inuito, vel coacto factum polluitur.

S V M M A R I V M.

Violentia, Ignorantia, & Passio appetitus sensitiui ea sunt, quæ rationem Volantarij, & Liberi impedire possunt, num. 1.

Passio metus, & concupiscentia circa quæ versentur. ibid.

Inuoluntarium positiuè, vel negatiuè, simpliciter, vel secundum quid, seu conditionaliter, & Non voluntarium quomodo differant. ibidem.

Violentia, seu coactio alia est propria, alia impropria, & quid utraque sit, num. 2.

Quandonam Violentia, Metus, Ignorantia, & Concupiscentia constituant actionem vel omnino Inuoluntariam, vel secundum quid, vel Non voluntariam, vel etiam Minus voluntariam tantum. ibid.

Ignorantia Antecedens, Consequens, & Comitans qualiter differant, & conueniant, nu. 3.

Ignorantia Comitans cur iuxta diuersam operantis cum ea dispositionem, vel habitualem tantum, vel actualem, vel generalem diuersimodè à culpa vel excuset, vel accuset, tam internum, quam externum opus. ibid.

Ecclesia, si quis in ea occidatur ab eo, qui absolute ad id coactus fuerit, per praedictam occasionem, quò talem, non polluitur, num. 4.

Quomodo eadem ipsa occisio esse possit aliunde Ecclesiae pollutina, num. 4.

Siquis in Ecclesia occidatur ab inuito, qui ad id per metum, vel concupiscentiam improprie tantum coactus, vel illectus fuerit, Ecclesia per tale homicidium polluitur, nisi passio talis fuerit, vt libertatem ad mortale peccatum requisitam abstulerit, num. 5.

Siquis autem in Ecclesia per ignorantiam, ac proinde à nolente occidatur, ea non polluitur, nisi ignorantia fuerit occisori voluntaria, vel directè, vel indirectè, num. 6.

Decalogi praecipuum non occidendi omnibus impositum est, & omnes obligat, nisi occisio indirectè, & per accidens fiat, num. 7.

Quomodo priuatus homo, & Respublica ipsa aliquando licite occidant. ibid.

Ob metum mortis directè occidere, cum semper sit peccatum, nunquam licet; quicquid in contrarium aliqui dixerint. ibid.

Aduerto 1. cum Violentia, Ignorantia, & Passio appetitus sensitiui ea sunt, quæ rationem voluntarij, & liberi impedire communiter dicuntur, vt videre est apud *Filliuc. tr. 21. nu. 65. & Sfort. Pallauicin. Affer. Theolog. l. 1. c. 5. nu. 49.* qui Passiones quidem, quæ sunt erga malum imminens, Metus; quæ vero sunt erga voluptatem propositam; Concupiscentia nomine appellat, proinde, quando eorum aliquid interuenit, semper videndum esse, num illud actionem constituat Inuoluntariam negatiuè, idest, Non voluntariam, vel Inuoluntariam positiuè, idest contra voluntatis inclinationem, quæ iterum esse potest vel omnino inuoluntaria positiuè, vel inuoluntaria secundum quid tantum, seu conditionaliter. Sic proiectio mercium in mare ex metu naufragij est simpliciter, & absolute voluntaria; sed inuoluntaria secundum quid, quæcumq; enim volumus, magis volumus, quam nolumus, adeoq; sunt magis voluntaria, quam inuoluntaria; licet, praescindendo à praesentibus conditionibus, & circumstantijs maioris mali imminentis, secundum se ea forent nobis omnino inuoluntaria.

2 Aduerto 2. per violentiam absolute, proprie, & simpliciter dictam constitui actionem omnino Inuoluntariam, & inculpabilem, dummodo agens tam ex parte voluntatis, quam exteriorum facultatum violentiam ipsam nolit, & eam propulset, quantum potest; & debet; per Vim, & coactionem improprie, conditionalem, & secundum quid tantum, qualis est quicumque metus, constitui regulariter actionem Inuoluntariam solummodo secundum quid: per Ignorantiam, nisi sit vincibilis, vel affectata, idest nisi ipsamet ignorantia sit directè, vel indirectè volita, actionem constitui tantummodo Non voluntariam, seu Inuoluntariam negatiuè: per Concupiscentiam denique regulariter actionem non nisi minus voluntariam fieri, quatenus ea rapit voluntatem modo illi indebito; immediatè illam trahendo ad obiectum delectabile, & reddit operationem minus ab intrinseco, quam si fieret à sola cognitione obiecti sine illicio concupiscentia, vt egregiè docuit, *Pallauic. l. c. num. 51.* vnde eam efficit consequenter minus liberam. Dixi regulariter, quia aliquando passio, siue sit metus, siue concupiscentia, est adeo vehemens, vt vel totaliter, vel magna ex parte impediatur usum rationis, & tunc vel omnino impedit libertatem, vel eam saltem, quæ ad peccatum mortale requiritur.

3 Aduerto 3. cum certum apud omnes sit, quod Ignorantia Antecedens, & Consequens

in eo differunt, quod illa non est volita, & est causa actus; hæc vero contra: conueniunt autem in eo, quod in utroque casu, si adesset scientia, actus non fieret, in quo à Concomitante differunt, & dubium tantum videri possit, num Ignorantia Concomitans excuset prorsus opus externum à malitia sic inuincibiliter ignorata, nec ne. v. g. num. qui proiecit sagittam in hostem, quem inuincibiliter existimabat esse feram, sit nec ne homicidij reus, quia ita dispositus erat, vt libentius eundem occisurus esset, si hostem agnouisset: idcirco iuxta diuersam operantis cum ignorantia concomitanti dispositionem diuersimodè dubium resoluendum esse; si enim occisor prædictus feram habuit dispositionem habitualement tantum ad occidendum hostem, & dum sagittam proiecit, hostis non meminit, in tali casu nec externum, nec internum homicidium commisit, per dispositionem enim habitualement non peccatur formaliter, donec illa prodeat in actum; Si verò habuit dispositionem actualem ad hostem occidendum, ac proinde cum volitione projiciendi sagittam in existimatam feram habuit etiam cupiditatem actualem occidendi hostem; tunc commisit homicidium internum tantum; non autem externum; nam actus externus non fuit imperatus à prædicto prauo occidendi hostis affectu; sed à sola voluntate feram occidendi, quæ homicidij culpam nullam continet. Quod si dispositionem habuit generalem, & projiciendo sagittam actualem habuit volitionem occidendi quicquid erat in eius conspectu, siue illud esset homo, siue fera, tunc, licet putaret esse feram, commisit homicidium internum, & externum, quia sub illa generali dispositione actuali occisoris continebatur actualiter hominis occisio, licet illam securam ignoraret, nam voluntas illa actualis, & generalis fecit actum subsequenter voluntarium, cum in ea sagittarius sufficienter cognouerit, vel cognoscere potuerit, & debuerit occisionem inimici, quam consequenter voluit in sua causa. quæ omnia suppono extractatu de Voluntario, & inuoluntario, & videri breuiter possunt apud *Mofesum in Sum. tom. 1. tr. 8. c. 2. Sanch. in Decal. l. 1. c. 16. num. 13. & seq. Bonacin. de peccat. disp. 2. q. 5. punct. 3. num. 34. Regin. l. 1. num. 20. & Franc. de Lugo p. 2. Decurs. præu. c. 4. q. 1.* His autem præactis.

4 Dico 1. Ecclesiam, si quis in ea occidatur ab eo, qui absolute, simpliciter, & proprie coactus ad id fuerit, per prædictam occisionem, quæ talem, non pollui. Patet ex iam dictis num. 2. ea enim occisio, quæ talis, est

omnino inuoluntaria. Dixi tamen quæ talis, quia, si prædicta vis, & coactio voluntarie, & liberè illata fuisset prædicto homini coacto ab alio homine cogente, verè tunc eadem occisio, quæ cogenti voluntaria, & libera, esset verum homicidium Ecclesie pollutiuum non secus, ac si ad illud ipsum homicidium ille idem, qui coactus usus est, tanquam instrumento ad illud patrandum, alio inanimato instrumento, si g. sagitta, usus fuisset, vt per se patet. Dixi ab alio homine voluntarie, & liberè cogente, quia, si prædicta vis, & coactio prædicto coacto homini illata fuisset ab amente, vel ebrio, & c. tunc talis occisio nec quæ immediate à coacto facta, nec quæ mediata à cogente volita, & effectiue obtenta, esset verum homicidium; neque subinde Ecclesia pollueretur.

5 Dico 2. Ecclesiam, si quis in ea occidatur ab inuito, qui ad id scilicet impropram tantum coactionem, vel illectionem ex metu, vel concupiscentia (libertatem tamen non tollente) passus sit, verè inde pollui, quia voluntas sic coacta, vel illecta, adhuc est voluntas, & tale homicidium simpliciter loquendo voluntarium fuit, licet aliquid inuoluntarij admixtum habuerit, vel minus voluntarium fuerit, quam alias sine prædictis passionibus fuisset, vt constat ex prædictis.

6 Dico 3. Ecclesiam, si quis in ea per ignorantiam, ac propterea a nolente occidatur, non pollui, nisi ignorantia occisori fuerit voluntaria vel in se, vel in causa, ac proinde in generali, & actuali dispositione illa, de qua num. 3. abundè dictum fuit.

7 Colligò, cum ex *Caramuele in Theolog. Moral. lib. 4. de v. Decal. præcept. num. 1597.* quintum Decalogi præceptum non occidendi sit omnibus impositum, ita vt nemo possit villo prætextu, aut titulo ab illius obligatione eximi, nunquam proinde ob quemcumque metum licere directe hominem occidere, nisi indirectè, & per accidens id fiat, quomodo priuatus homo, cum habeat ius se defendendi, potest id facere etiam cum inuaforis excidio, si aliter nequeat, quod etiam à fortiori Reipublicæ concedendum est, vt ex insequentibus apertissimum erit: nam ob nullum metum peccatum fieri debet, vt habetur in *Cap. Sacris, de his, quæ vi.* cum malum culpæ, quantumuis leuè, excedat quodlibet malum poenæ, quantumuis grauissimum: vnde neque ob tuendam vitam licet hominem directe occidere, quam Catholicam esse sententiam dicit *Castropal. l. infra citando,* quia talis actio, posito etiam mortis metu, adhuc praua est, & nullo pacto licere potest.

id enim metu mortis facere non est maius malum vitare, vt affirmare videtur *Eustratius super 3. Eth. c. 1. Glossa in L. penult. ff. si familia furtum fecisse dicatur, Iason. Instit. de Actionib. §. si minus, num. 17. Cynus in L. 1. C. vnde vi, q. penult. Salicet. ibi, & Bart. in L. si seruus, ff. de noxalib. action. sed admittere, cum maius malum sit quodlibet peccatum ipsa morte, vt expressè docet *August. relat. Cap. Primum, & Cap. Nequis, 22. q. 2. D. Thom. 2. 2. q. 110. art. 3. ad 4. & q. 125. art. 4. quem sequuntur Theologi, & Iuristæ communiter. Videantur Castropal. tom. 1. tr. 2. disp. 1. punct. 13. n. 4. Azor. tom. 1. l. 1. c. 10. q. 12. Sanch. de Matrim. l. 4. disp. 1. num. 6. & in Decal. l. 1. c. 18. num. 1. Bonacin. de peccat. disp. 2. q. 8. punct. 2. nu. 7. Salas 1. 2. tract. 3. disp. 3. sect. 1. num. 29. & Dian. p. 3. tr. 6. resol. 48. vnde, quænam ob metum aliquando, vel nunquam licere queant, abundè haberi poterit.**

CAPVT XVII.

An, si quis liberè, & culpabiliter alterius occisionem impedire omiserit, Ecclesia per illam, quæ talem, ibi secutam polluat.

S V M M A R I V M.

Duobus modis aliquis ab alio occidi dicitur; per commissionem, & per omissionem, nu. 1.

Quid necessario supponendum sit in hoc casu proposito. ibid.

Ad effectum ex omissione voluntarium DD. communiter tria requirunt, vt omittens sciat, possit, & debeat effectum illum impedire, num. 2.

Effectus mihi est physicè, seu quasi physicè voluntarius; etiamsi eum vitare non teneat. ibidem.

Non erit tamen mihi imputatiue, seu culpabiliter voluntarius, nisi eum vitare teneat. ibid.

Quomodo inconueniens non sit peccata dici Deo indirectè, & quasi physicè; nullatenus tamen culpabiliter voluntaria. ibid.

Quando effectus ex culpabili nostra omissione sequitur, peccamus contra eam virtutem, cuius præcepto tenebamur effectum illum impedire, num. 3.

Ecclesia nunquam polluitur per hominis occisionem in causa tantum negatiua, & in pura omissione culpabilem, nu. 4.

Pura omisso non est vera, & propria homicidij causa; sed impropria, metaphorica, & per æquiualentiam quandam tantum. ibid.

Nuda, & simplex non defensio, seu pura non impeditio homicidij non facit idcirco aliquem irregularem. ibid.

Neq. polluitur Ecclesia, etiamsi prædicta omisso fuerit contra iustitiam, & in vindictam, ac proinde ex intentione occisionis inde secuturæ, num. 5.

Homicidium Ecclesie pollutiuum debet esse voluntarium saltem in causa positiua, & physicè, & positiue influente in illud; non autem in sola causa morali. ibid.

Cur, si quis sciens omisit grauer debita diligentiam in actione sua grauer periculosa homicidij, per tale homicidium inde secutum polluat Ecclesia; non autem per homicidium ex alia omissione superius dicta, num. 6.

Aduerto 1. cum ex *Filliuc. tr. 29. c. 8. num. 124.* duobus modis aliquis ab alio occidi dicitur: Primo commissione; seu per excessum, quando quis verè, & positiue actione sua in homicidium influxit: Secundo omissione, seu per defectum, quando non fecit aliquid, ex cuius omissione secuta sit mors alterius: in hoc nostro proposito casu supponi, quod prædicta occisio non fuerit aliunde culpabilis, nec proinde Ecclesie pollutiuæ, nisi fortè ex prædicta omissione. Exempli causa. Si ea facta fuisset ab amente; sed eam alius sanæ mentis impedire potuisset, & noluisse, quo in casu occisio prædicta, nisi fortè quæ ex voluntaria, & culpabili impeditio- nis omissione proueniens, quod hic in questione est, Ecclesie pollutiuæ non esset.

Aduerto 2. cum *Franc. de Lugo p. 2. decurs. præu. c. 2. q. 2. num. 18.* licet communiter DD. apud *Io. Sanch. disp. 2. 1. num. 5.* ad effectum ex omissione voluntarium requirant, vt omittens non solum cognoscat, & possit, sed etiam debeat talem effectum impedire; alioquin, inquirunt, peccata omnia essent Deo voluntaria, cum ea impedire possit, & non impediat; nihilominus effectum positiuum in causa præuisum, nec intentum, quem vitare non teneor; esse mihi voluntarium indirectè, non quidem moraliter, imputatiue, & culpabiliter; sed physicè, seu quasi physicè. nec puto esse inconueniens, sicut permissio peccatorum Deo simpliciter voluntaria dicitur; sic ipsa peccata cum tali permissione connexa dici Deo voluntaria indirectè, quasi physicè; sed nullatenus imputabiliter, seu culpabiliter, fauent etiam huic doctrinæ *Valent. tom. 2. disp. 2. q. 1. punct. 1. Salas cum multis 1. 2. tr. 3. disp. 1. sect. 4. num. 45. & 46.* eamque apertissimè tenet *Filliuc. tr. 2. 1. c. 2. n. 72.*

Aduerto 3. quando effectus ex omissione secutus

3 Aduerto 3. causas ipsas totales in homicidium influentes posse, vel simul agere, idest eodem tempore, vel diuerso tempore, ita vna alij præcedat; licet omnes in idem homicidium semper tendant. Immo concausæ iste efficientes homicidium possunt esse ad illud hic, & nunc sufficientes; in alijs autem casibus insufficientes; quæ omnia clarius patebunt, si dicamus duas v. g. personas quinupliciter posse esse efficientes causas vnus homicidij; Primo, si coniunctim percutiant; Secundo, si diuisim: Tertio, si ambæ certo lethaliter: Quarto, si neutra lethaliter, vel dubiè tantum: & Quinto, si altera lethaliter; altera verò non lethaliter, vel dubiè: quibus positis,

4 Dico 1. in vniuersum homicidium non esse Ecclesiae pollutium, nisi illud voluntarium, & liberum sit, saltem in causa hic, & nunc sufficiente ad mortem inferendam. Si enim insufficientis hic, & nunc sit ad homicidium efficiens, & effectiue causandum, talis causa hic, & nunc non habet eam connexionem cum homicidio, quæ necessaria est ad hoc, vt tale homicidium voluntarium verè sit in sua causa: tunc enim, qui vult causam, dicitur etiam velle in ea effectum, quando is ita cum ea connexus est, vt ab ea vel semper, vel saltem frequenter, vel vt plurimum dependeat. ita in proprijs terminis nostris *Franc. de Lugo de Sacrament. p. 1. l. 5. c. 6. q. 7. nu. 48.*

5 Dico 2. Si duo lethaliter eodem tempore percutiant Titium in Ecclesia, & ob eas percussiones certo lethales moriatur, licet alter percutientium mentis impos sit, ac proinde prædictum homicidium non fuerit voluntarium respectu illius; sed respectu tantum alterius ex percutientibus, qui sanæ mentis supponitur; nihilominus tale homicidium esse Ecclesiae pollutium. quamuis enim percussor sanæ mentis in prædicto casu non nisi causa partialis videatur talis homicidij, eo quod non fuerit absque consortio alterius causæ; verè tamen fuit causa sufficiens per se ad illud homicidium, adeo vt, ablata etiam quacumq. alia causa efficiente, influeret efficaciter in tale homicidium, & talem homicidij effectum, saltem præsumptiue, obtineret. Vnde patet, quomodo vnusquisq. ex lethaliter percutientibus fuerit verè, & propriè causa totalis homicidij, vt optimè in simili argumento dixit *Quiedo in Physic. controuerf. 7. punct. 7. num. 14.* vnde benè habebis, num duplex causa possit in eundem effectum totaliter influere.

6 Dico 3. si prædicti duo percussores, alter sanæ mentis; alter verò mentis impos, Ti-

tium singuli diuerso tempore, idest vnus post alium, lethaliter percutiant, percussus autem statim post vltimi percussoris lethalem percussione intereat, & mentis impos fuerit vltimus percussor, in tali casu per talem Titij interitum Ecclesiam non pollui. Exemplo res clarior fiet: Si enim Caius sanæ mentis vir Titium lethaliter percussisset, ita vt Titius verè tandem ex ea percussione moriturus esset; sed Sempronius mentis impos postea Titio caput amputasset, certè percussio à Caio illata, licet lethalis fuerit, in dato casu non diceretur mortem Titio intulisse; sed Sempronij actio, postquam statim Titij mors secuta fuit, cum ergo Sempronij actio peccaminosa non fuerit, nam is mentis impos supponitur, cumq. prima percussio à Caio mentis impote illata, & si Titij peremptura erat, reuera tamen illum non interemerit, nec ex illa percussione mors secuta fuerit, quod ad veram, & consummatum inde homicidium omnino requiritur, consequenter nec per prædictum homicidium, nec per lethalem præfatam percussione Ecclesia polluetur. Dixi, Si percussus post vltimi percussoris lethalem percussione statim intereat, quia, si non statim post eam percussione percussus obiisset, tunc id ipsum ex eadem ratione præsumendum, & dicendum esset, quod in 2. conclus. asseruimus. Dixi etiam, Si mentis impos fuerit vltimus percussor, quia, si sanæ mentis vltimus percussor fuisset, tunc, siue statim, siue non statim percussus obiisset, Ecclesia per tale homicidium polluta fieret, quia adfuisset tum causa physica, & totalis homicidij, tum effectus ex ea secutus, & nihil defuisset ad homicidium Ecclesiae pollutium, vt ex superius explicatis abundè colligi potest, & præcipue ex *Zasio apud Couar. in Clement. Si furiosus, 2. p. 9. 2. n. 3. Auila 7. p. disp. 6. sect. 3. dub. 4. Coninck disp. 18. num. 60. Bonac. de Irregularit. disp. 7. q. 4. punct. 8. num. 33. & Gibal. de Irregularit. c. 4. q. 1. conseq. 9. num. 28.* ad quæ etiam faciet; quod mox inferius dicemus *cap. sequen. §. 21.*

7 Dico 4. Si prædictorum percutientium alter certo lethaliter; alter vero, vel dubiè, vel non lethaliter Titium percusserit, indeque Titius mortuus fuerit, cum in hoc casu habeatur certa, & sufficiens causa subsecuti homicidij, homicidium præsumendum esse ab ea causatum; non autem à causa dubia, & multo minus à causa per se non sufficienti, qualis fuit percussio non lethalis, & propterea, si lethaliter percutiens fuerit sanæ mentis, per prædictum homicidium Ecclesiam pollutam fuisse; si vero lethaliter percutiens mentis impos fuerit, secus dicendum esse.

ob

ob prædictam rationem.

8 Dico 5. Si neutrius percussoris percussiones, nec per se singulæ, nec ambæ simul vnitæ, constituent ex prudenti Medicorum iudicio vnã causam ex se sufficientem ad mortem Titio inferendam, licet postea Titius obierit; tamen Ecclesiam per talem Titij obitum non esse pollutam, quia talis Titij obitus ex alia infirmitate, vel causa, & vel ipsius, vel medicorum, vel medicamentorum, vel certè aliorum culpa secutus præsumitur: vnde, cum obitus non præsumatur in hoc casu ex prædicta causa voluntaria secutus, præsumendum non erit homicidium voluntarium, seu à prædictis percussoribus perpetratum, prout à Iudice, à cuius arbitrio hæc pendet, ita iudicandum esse docet *Menoch. de arbitrar. cas. 275. num. 11. & seq. nec Ecclesiae pollutium erit.*

9 Dico 6. Si prædictarum percussione, neutra per se sit lethalis; sed vtraq. tamen simul verè habeatur causa sufficiens, ac totalis, ita vt inde mors secuta censeatur, Ecclesiam per prædictum homicidium non pollui, nisi percussor sanæ mentis tale periculum ex tali consortio præcedentis, vel concomitantis causæ præuidere, vel cauere grauiter neglexerit, quod vltimum tamen facile præsumetur in foro externo, cum prædictum homicidium percussor in talibus circumstantijs præuidere, ac vitare debuerit. Dixi, non pollui, quia, cum sanæ mentis percussor partialem tantum, & ex se insufficientem causam posuerit, homicidium ex ea secutum dicere non debemus, vt supra vidimus. Dixi, ex consortio præcedentis, vel concomitantis causæ, quia, si sanæ mentis percussor prius percussisset, quam mentis impos; licet præuidere potuerit inferendam ab alio percussione, non idcirco Homicidium ex prima percussione secutum dicitur, vt patet ex dictis *nu. 6.*

10 Colligo si vtriusque percussoris percussiones, etiam simul sumptæ, post adhibitam, quod semper suppono, debitam diligentiam, ita fuissent dubiæ, & dubium adhuc fuerit, num eæ ambæ simul constituisent vnã causam totalem, & sufficientem ad mortem Titio inferendam, licet Titius obierit, tunc, alia non apparente prædictæ mortis causa, vtramque quidem percussione simul sumptam, præsumendam esse sufficientem prædicti homicidij causam, in tali enim dubio mors à vulnere, seu percussione causata præsumitur; sed Ecclesiam per tale homicidium præsumendam non esse pollutam, quia, cum percussio, quam sanæ mentis percussor intulit, non totalis; sed ex dictis partialis tantum, & causa

per se nõ sufficiens ad homicidium supponatur, in ea sola ex se homicidium prædictum præsumendum non erit voluntarium, nec proinde Ecclesiae pollutium, vt rem actius in generalibus hinc.

CAP. V. XIX.

An Ecclesia polluetur per homicidium volitum in causa, quæ ad illud, vel per accidens, vel remote, vel instrumentaliter, vel dubiè tantum concurrerit.

Homicidij causa alia per se, alia per accidens, & quid vtraq. sit, num. 1.

Causa homicidij periculosa quænam sit, ibid. Causa homicidij per accidens potius est occasio, quam causa. ibid.

Casus dicitur id, quod raro, seu in paucioribus solet accidere. ibid.

Causa quatuor modis dicitur proxima, totidemq. remota, num. 2.

Quænam sit causa proxima, & remota homicidij. ibid.

Voluntas nec directè, nec indirectè fertur in id, quod per accidens sequitur. ibid.

Instrumentum in quo differat à causa proxima. ibid. & num. 7. ac 8.

Instrumentalis causa homicidij quænam sit, num. 3.

Ecclesia non polluitur per homicidium volitum in causa illius tantum per accidens, num. 4.

Effectus non censetur voluntarius in causa, nisi is ex ea plerumque proueniat. ibid.

Periculum, & peccatum homicidij voliti in causa tantum per accidens leuè, & veniale est, vultgoque tantum periculi nomine venit. ibid.

Periculum homicidij propriè dictum quodnam sit. ibid.

Non tenemur ex Iustitia vitare sub mortali periculum homicidij ex opere nostro per accidens secuturi, nisi fortè ex Charitate. ibid.

Per tale homicidium non pollueretur Ecclesia, etiamsi illud fuisset in tali causa intentum. ibidem.

Iura Irregularitatem statuentia in aliquibus casibus, in quibus videtur leuè homicidij periculum, cur nihil urgeant contra prædicta. ibid.

Neque polluitur Ecclesia per occasionem volitam in causa dubia, num fuerit causa per se, vel per accidens prædictæ occisionis, num. 5.

Homicidij

Homicidij

Homicidium dubie voluntarium non venit in odiosis nomine homicidij absolute voluntarij. ibidem.

Cur effectus non sit voluntarius in causa dubia, licet positio causæ ipsius sit illam ponenti voluntaria. ibid.

Homicidium volitum in causa illius dubia, licet & inde secutum sit, cur non sit mortale peccatum contra iustitiam, nisi affectiue, vel contra charitatem. ibid.

Intentio sola non facit opus iniustum. ibid.

Effectum æque frequenter provenire, ac non provenire ab aliqua causa signum est, talem effectum non provenire ex natura, et conditione talis causæ. ibid.

Ecclesia non polluitur per homicidium volitum in causa tantum remota illius, num. 6.

Causa remota non imputatur ad homicidium, aut aliud delictum. ibid.

Causa remota dicitur ficta, & impropria causa. ibidem.

Quod est causa causæ, est causa causati, non strictè, & propriè; sed quodammodo, & interpretatiue tantum. ibid.

Causa remota est per se insufficientis ad homicidium. ibid.

Causa remota quomodo aliquando sit una, eadèq. cum causa proxima. ibid.

Neq. Ecclesia polluitur per homicidium volitum in causa tantum instrumentali, num. 7.

Causa instrumentalis operatur tantum virtute causæ efficientis, & per se est insufficientis ad homicidium. ibid.

Instrumentum propriè non agit liberè; sed necessario. ibid.

Causa proxima aliquando, sed improprie, dicitur causa remota instrumentum. ibid.

Agens liberum quomodo aliquando fieri possit instrumentum propriè dictum. ibid.

Aliquid quinque modis dici potest instrumentum, num. 8. remiss.

Quenam sint verè instrumenta Homicidij, & quenam sint verè causæ efficientes eiusdem. ibidem.

Mors homini illata à bruto non est propriè homicidium. ibid.

Homicidium non sit per omissionem negatiuam, secus autem per actionem proximè priuatiuam, ex qua necessario, & naturaliter sequatur mors. ibid.

Aduerto 1. cum causa homicidij alia sit ex natura sua ordinata ad illud, quæ proinde causa per se illius dicitur; alia verò ad illud ex se non ordinata, quæ idcirco homicidij causa per accidens appellatur, causam per se homicidij eam esse, ex *Megal. In-*

stit. peregrin. l. 2. l. 3. c. 1. nu. 1. quæ ex natura rei habet, vt ipsa posita, semper, vel vt plurimum homicidium euenire soleat, quæ propterea etiam propriè dicitur causa periculosa homicidij, vt videre est apud *Caietan. in 2. 2. q. 150. art. 1. ad 2. & Less. l. 2. c. 9. num. 106.* causam verò per accidens homicidij, quæ verius occasio dicenda esset, quam causa, eam esse, ex qua raro, seu in paucioribus sequi solet homicidium: casus enim dicitur id quod raro, seu in paucioribus solet accidere, quod benè explicat *Azor. p. 3. l. 2. c. 14. §. Tertio, & Quarto notandum. Mazuchel. de cas. referu. disp. 2. c. 4. num. 90. & Tamburin. in Method. expedit. confess. l. 3. c. 3. §. 1. & seq.*

2 Aduerto 2. licet in vniuersum causa quatuor modis dici possit proxima, totidemque remota, quos videre potes apud *Azor. tom. 1. l. 1. c. 21. q. 6. & Filliuc. tr. 20. c. 4. nu. 106.* tamen in hac nostra materia de causa proxima, vel remota homicidij per causam proximam intelligi eam, ex qua immediatè, & per se sequatur homicidium, & non per accidens (in id enim quod per accidens sequitur, nullo modo fertur voluntas nec directè, nec indirectè) vt optimè tradit *Floron. tr. de cas. referu. p. 2. cas. 4. num. 14. & seq.* ad quod facit *Cap. de occidendis 23. q. 5. & S. Th. 1. 2. q. 26. art. 1.* per causam verò remotam, seu mediatam intelligi eam, ex qua non immediatè, nec per se sequatur homicidium; sed mediante alia causa, quæ proximè agat, & non solum ex virtute causæ remotæ; sed etiam ex propria virtute, in quo differt à causa instrumentali, vt mox patebit.

3 Aduerto 3. per causam homicidij instrumentalem, id est, per verum, & proprium instrumentum, eam intelligi, quæ non virtute propria; sed tantum causæ principalis, & vt ab illa mota, concurrat ad homicidium, quæ cum satis per se clara sint,

4 Dico 1. Ecclesiam non pollui per homicidium in causa illius tantum per accidens. Ratio est, quia, cum effectus ex *Less. ibid. nu. 110.* voluntarius in causa non censeatur, nisi is ex ea plerumq. proveniat (qui enim raro provenit, non magis in ea contineri, quam non contineri, immo potius minus contineri videtur) & cum à causa per accidens, nec semper, nec vt plurimum talis effectus proveniat, quod in se causæ inefficacitatem, & insufficientiam arguit, ea dicenda non est vera, & totalis causa illius homicidij, & illud proinde non tam à causa per accidens, quam aliunde provenire credendum est: vnde, cum non fuerit, vt suppono, volitum, nisi in hac causa, quæ ad illud ex se sufficiens non est, nullo modo

modo illud voluntarium erit, nec consequenter Ecclesiæ pollutium; etiamsi nulla adhibita fuerit diligentia ad vitandum periculum illud, quod secum affert homicidij causa per accidens, quia tale periculum, & peccatum, saltem contra iustitiam, tunc ex se leue est, & vulgo tantum periculi nomine venit: graue enim periculum, quod propriè, & veluti per antonomasiam periculum appellatur sub mortali semper vitandum, si sufficienter prævideatur, non est nisi in ea causa, quæ semper, vel plerumque effectum suum fortitur. Dixi nuper, saltem contra iustitiam, quia, qui aduertit ex opere suo secuturum per accidens homicidium, fortè tenetur sub mortali cauere, ne sequatur, si commodè potest; sed tale homicidium, seu verius talis occisio, saltem non erit peccatum mortale contra iustitiam; sed contra Charitatem, vt egregiè docuit *Less. l. c. & Sotus, ac Lopez* apud ipsum, quod satis non est ad Ecclesiæ pollutionem. immo neq. ea pollueretur, si homicidium in causa per accidens fuisset intentum: fuisset enim homicidium mentale, non externum contra iustitiam, nec verè fuisset voluntarium; sed volitum tantum in ea causa, quod satis non est ad Ecclesiæ pollutionem. Nec huic doctrinæ obstant aliquot iura Irregularitatem statuentia in aliquibus casibus, in quibus leue tantum homicidij periculum fuisse videtur, dicendum enim est, aut ibi verè interuenisse verum homicidij periculum, eo quod plerumq. inde illud proveniret, vt sentit *Less. d. l. 2. c. 9. num. 106.* aut per legem fuisse Irregularitate punitam talem actionem propter qualecumque illud homicidij periculum, quia ita legislatori iustis de causis placuit; etiamsi talis actio verè adiunctam non habuerit rigorosam homicidij malitiam; sed hoc non esse extendendum ad Ecclesiæ pollutionem, quæ non provenit ex homicidio, nisi illud fuerit voluntarium in se, vel in causa illius per se, vt doctè dixit *Filliuc. tr. 20. num. 82.*

5 Dico 2. Neque Ecclesiam pollui per occisionem volitam in causa dubia, num fuerit causa per se prædictæ occisionis, vel causa tantum per accidens eiusdem: eo quod v. g. ex tali causa talis effectus æque frequenter sequi, atque non sequi soleat. Ratio autem potissima videtur, quia, cum talis effectus nec semper, nec vt plurimum sequatur à tali causa (quod est signum, ex quo colligitur dependentia talis effectus à tali causa) nec talis effectus dici potest absolute pendens à tali causa, nec talis causa dici potest causa per se talis effectus; sed, cum modo videatur causa per se, modo videatur causa per acci-

dens, immo, cum modo sit causa, modo non sit causa, saltem totalis, illius effectus, proinde talis effectus absolute in tali causa voluntarius esse nequit, & inde secuta occisio consequenter absolute voluntaria non erit in tali causa, nec per eam occisionem polluetur Ecclesia: licet enim hæc polluetur per homicidium voluntarium; nequaquam tamen per homicidium dubie tantum voluntarium, quia hoc in iure expressum non habemus, & nomine homicidij voluntarij, & proprij in odiosis venire non debet homicidium dubie tantum voluntarium, seu verius, occisio dubia, num sit propriè homicidium, ne ne, vt ex alibi dictis planum est. Cum ergo ante hoc dubium, i. ante hanc occisionem, de qua dubium est, num causata per se, vel per accidens fuerit in Ecclesia, Ecclesia possideret suam libertatem, & impollutionem, ei certò possidenti semper fauendum erit, ne Iuri certo Ius incertum prævalere videatur, vt fusius videre est in hoc eodem tractatu *disput. 1. c. 20.* nec ex eo, quod quis liberè possit ponere, vel non ponere prædictam causam dubiam, inferri potest, quod is per id liberè etiam possit ponere, vel non ponere effectum, ita vt is etiam in ea causa sit voluntarius eam ponenti, nam, cum talis effectus à tali causa non semper, nec plerumque proveniat; sed modo proveniat, modo non proveniat, in tali causa non absolute voluntarius; sed volitus tantum esse potest, ideoque eum in ea volens, seu eam voluntariè ponens, peccare quidem aliquando poterit contra charitatem; sed non contra iustitiam (nisi fortè affectiue) quia intentio sola non facit opus iniustum, cum opus externum numquam sit peccatum iniustitiæ, nisi illud cum circumstantijs tale sit, vt ex eo sequatur damnum vt plurimum, seu ex natura, & conditione operis ipsius, & non aliunde, vt præclare repetit *Less. d. l. 2. c. 9. dubit. 16. n. 111. & 113.* in nostro autem casu homicidium, vt suppono, à tali causa nec vt plurimum provenit, nec dici potest ex natura, & conditione causæ ipsius dubiæ provenire, cum talis effectus æque frequenter etiam ab ea non proveniat, quod effectum illum ex illius causæ natura non provenire non obscure indicat, & his maximè fauet doctrina *Caramuel. in Theolog. Regul. disp. 70. num. 1056. & seq.*

6 Dico 3. Ecclesiam non pollui per homicidium volitum in causa tantum remota illius. Patet autem apertissimè, quia, cum talis effectus neque in tali causa voluntarius esse possit; sed tantum volitus, ob eandem rationem, quam in superiori conclusione dicebamus, homicidium propterea in tali causa,

volitum; sed non voluntarium, Ecclesiae pollutium esse nequit. vnde in specie, quod causa remota non imputetur ad homicidium, aut aliud delictum, tradit abunde *Tiraquel. in tr. Cessante causa, cessat effectus, limit. 20. nu. 7.* causae enim nomine venit tantum causa proxima ex *Paporm. in Cap. Quia diuersitatem, de concess. praben. & in Cap. Discretionem, de eo, qui cognou. consang. vxor. suae. Felin. in Cap. Solita, de maiorit. & obediens.* & alij apud ipsos, nec euentus causae remotae; sed proximae attribuitur, & immediatae ex *Bald. consil. 136. l. 2.* cum causa proxima sit vera, & propria; remota autem ficta, & impropria ex *Cepol. caus. crim. consil. 2. Vers. Et quod hoc sit verum.* licet autem, quod est causa causae, communiter dicatur causa causati; id tamen verum est solum interpretatiue, non stricte, nec proprie, cum causa remota sit per se insufficientis ad homicidium, ita vt proinde homicidium in ea volitum, non voluntarium esse nec subinde per illud Ecclesia pollui possit. Si tamen causa remota ita coniuncta esset cum proxima, vt, illa absente, ista effectum non produceret, tunc vna non esset discreta, aut distincta, vel separata ab alia; sed ambae essent vna, eademque causa proxima; nisi enim, vtraque esset causa proxima, vtraque effectui non assisteret necessario, eodemque tempore, vt optimè monuit *Tiraquel. l. c. num. 20.*

7. Dico 4. neque Ecclesiam pollui per homicidium volitum in causa tantum instrumentali, quia certum est causam instrumentalem non esse per se sufficientem ad Homicidium causandum; cum non nisi virtute causae efficientis, & quidem necessario; non autem liberè operetur; alioqui non esset propriè instrumentum; sed potius causa proxima, vt ex iam dictis, & ex inferius etiam dicendis clare constare potest; quamuis aliquando causa proxima vulgo; sed improprie, instrumentum dicatur causae remotae, maximè quando proxima moraliter mouetur à remota, quomodo mandatarius dicitur instrumentum mandantis; licet ille non sit verum instrumentum; sed verè causa sponte, & virtute sua propria agens, & effectiua homicidij. Potest tamen agens liberum aliquando ita violenter ab alio moueri, vt illud fiat merum, & proprium Homicidij instrumentum, vt superius c. 16. num. 2. & 4.

8. Colligo quamquam aliquid quinque modis dici potest instrumentum, pro vt docet *Vasquez in r. p. tom. 2. disp. 176. nu. 24. & 25.* & in iure pluribus modis accipitur, pro vt tradit *Petrus de Arzota. tr. de instrument. p. 3. num. 1.* tamen hic à nobis ea omnia dici ho-

micidij instrumenta, quae non agunt se ad talem effectum; sed aguntur vel extrinsecè per violentiam ab alio, vel intrinsecè, & naturaliter à propria, & innata vi impulsua, qualis est in grauibus ad tendendum deorsum: dici verò non instrumenta; sed causas efficientes homicidij ea omnia, quae seu liberè, seu spontaneè, proximè, & immediatè agunt se, vel instrumenta sua ad homicidium causandum, quales sunt homines, & bruta, licet mors à bruto homini illata proprie non sit homicidium, cum hoc ab homine fieri debeat, vt alibi dicitur. Quando ergo diximus per omissionem non fieri homicidium, intelligi debet de simplici omissione pure negatiua non autem de actione proximè priuatiua, per quam aliquis ab alio priuatur ijs, ex quarum priuatione, absque causalitate alterius causae efficientis, necessario, & naturaliter sequitur mors violenta, quod exemplis inferius afferendis omnino clarum fiet.

CAPVT XX.

An Ecclesia polluat per homicidium secutum ex percussione ibi illata à volente percutere tantum, & nullo modo occidere.

S V M M A R I V M.

Causa vtrunque dubitandi offeruntur, num. 1.
Quenam supponenda sint in praedicto casu, nu. 2.
Vndenam petenda sit totius difficultatis resolutio, num. 3.
Si percussio à percussore intenta, & illata fuit vel semper, vel vt plurimum causatiua mortis, homicidium etiam inde secutum in dato casu Ecclesia pollutium fuit, num. 4.
Si praedicta percussio non fuit causa necessaria, nec per se mortis praedictae, per id pollutum non fuit Ecclesia, num. 5.
Neque pollutum esset, si volens leuiter percutere, ex inculpabili errore grauitate percussisset, ita vt inde percussus obijset, num. 6.
Secus dicendum esset, si percussor culpabiliter non prouidisset, vel non prouidisset praedicto grauioris percussione periculo. ibid.
In foro externo talis occisio facile praesumeretur indirectè voluntaria, & Ecclesia pollutina. ibidem.
Siquis intendisset grauitate, vel quomodocumque posset, percutere, licet nihil de occisione cogitasset; tamen, secuta graui percussione, et inde percussus morte, per id Ecclesia pollueretur, n. 7.
 Quidsi

Quid si percussus nec de percussione grauitate, vel leuitate, nec de nece inferenda quicquam cogitasset; sed percutere tantum intendisset? ibidem.

1. Aduerto 1. cum in praedicto casu occisio non fuerit directè voluntaria, vt ex terminis ipsis apparet, dubium proinde tantum esse posse, num ea saltè indirectè voluntaria percussori fuerit: pro affirmatiua enim parte facit occisionis euentus ex praedicta percussione; pro negatiua verò stat. percussoris intentio, quae occisionem inde non intendit, immo excludit.
2. Aduerto 2. hic supponi, quod percussor sufficienter praecognouerit ipsum occisionis periculum ex tali percussione, nec sufficientem adhibuerit diligentiam ad illud cauendum: si enim nullo modo, vel insufficienter tantum id prouidisset, vel certè eidem sufficienter prouidisset per eam cautionis diligentiam, quae periculum abstulisset, certum etià simul esset, quod per praedictam occisionem, vt potè non grauitate culpabilem, Ecclesia non esset pollutum, vt colligitur ex dictis c. 8. nu. 5. c. 13. n. 4. & 5. & c. 14. n. 3.
3. Aduerto 3. reliquum propterea id vnum esse, vt videamus, num voluerit grauitate, vel leuiter percutere, & num re vera praedicta percussio fuerit per se, vel per accidens coniuncta cum morte, i. num fuerit semper, vel vt plurimum causatiua mortis, vel non, & occasio potius, quam causa praedictae occisionis iuxta iam explicata cap. praeced. num. 1. Hinc
4. Dico 1. Si praedicta percussio, quam percussor intendit, & intulit, fuit causa necessaria, & semper causatiua, vel saltem causa per se, & vt plurimum causatiua mortis, per homicidium inde secutum Ecclesiam fuisse pollutam, quia tale homicidium fuit verè in causa voluntarium: vnde impertinenter se habuit illa mortis exclusio, cum impossibile sit velle, & intendere omnia necessaria ad homicidium, & nolle homicidium. ita *Filliuc. tr. 29. c. 8. num. 121.* qui exemplificat in homicidio secuto ex percussione cum fuisse in capite animo tantum percutiendi, & non occidendi. *Gambarup. de cas. reseru. cas. 7. Floron. loc. inferius citando, & Mazuchel. de cas. reseru. disp. 2. c. 7. num. 107. & 115.*
5. Dico 2. Si praedicta intentio, & illata percussio non fuit causa necessaria, neque per se causatiua mortis, licet percussus mortuus fuerit, Ecclesiam inde pollutam non fuisse, quia mors inde per accidens secuta ceteretur, & per inculpabilem occisionem Ecclesia non pol-

lueretur iam dictis, ita ex *Mazuchel. l. c. Graff. in Pract. l. 1. c. 14. num. 63. & Floron. tr. de cas. reseru. p. 2. cas. 4. num. 14. & seq.* colligitur, & expressè in terminis nostris traditur ab ijs omnibus, quas superius cap. 8. nu. 4. retulimus.

6. Dico 3. id ipsum, quod in praedicta secunda conclusione diximus, dicendum etiam omnino esse in casu, quo volens leuiter percutere ex inculpabili errore grauitate percussisset, ita vt inde percussus obijset. Dixi ex inculpabili errore, quia, si culpabiliter non prouidisset, vel non prouidisset praedicti erroris, & grauis percussione periculo, tunc secus dicendum esset, in tali enim casu talis occisio taliter percussori indirectè voluntaria esset, vt satis ex superioribus liquet, & talis in foro externo facile praesumeretur, ac proinde Ecclesiae pollutum, quia percussor id euenire posse cogitare debuerat. vt colligi potest ex *Cap. fin. de homicid. in 6.* licet ibi sermo sit de Irregularitate, vt bene monuit *Gibalin. de Irregul. c. 4. q. 1. num. 12. in fin.*

7. Colligo, si quis grauitate percutere intendisset, vel certè quomodocumque posset, licet nihil de occisione cogitasset; tamen tunc, illata graui percussione, & secuta morte, per id Ecclesiam pollui, quia tale homicidium in causa voluntarium reputaretur: immo, etià si percutere tantum intendisset, & nihil de grauitate, vel leuitate percussione, nec de morte inferenda cogitasset, adhuc id ipsum praesumeretur, quod iam diximus, quia tum grauis percussio, tum mors inde secuta ad id ipsum praesumendum vrgerent, nisi de veritate in contrarium constaret, ita ex *Mazuchel. l. c. num. 108.* qui tale homicidium voluntarium dicit, & multo magis ex *Gamb. & Belloch. apud ipsum,* qui illud simpliciter voluntarium, & reseruatum putarunt.

CAPVT XXI.

An Ecclesia polluat, si quis ex percussione ibi accepta certo moriturus, vel moribundus fulmine feriatur, moxq. moriatur.

S V M M A R I V M.

De quam percussione hic sermo sit, num. 1.
Ad homicidium non sufficit posuisse causam sufficientem, & necessariam mortis, nisi ex ea causa mors secuta sit, num. 2.
 Valde differunt esse ex percussione certo moriturum,

rum, & esse mortaliter percussum, num. 3.

Quomodo differant esse certo moriturum, & esse vere moribundum. *ibid.*

Si lethaliter in Ecclesia percussus, & certo moriturus fulmine feriatur, vel alio casu moriatur, per talem occisionem illa non polluitur, nu. 4.

Si vero praedictus ibi percussus vere fuisset moribundus, per praedictam occisionem cur pollueretur Ecclesia. *ibid.*

Quid in dubio dicendum esset, num. 5.

Aduerto 1. suppositis ijs, quae Cap. 18. et 19. dicta sunt, supponendum hic esse, quod in Ecclesia percussus grauem, & per se lethalem percussione accepit, nec non a sanæ mentis percussore, ita ut percussio fuerit verè voluntaria, & grauitè culpabilis; si enim ex se ea non lethalis, vel leuiter tantum culpabilis fuisset, secus dicendum esset ex praedictis.

2. Aduerto 2. cum ad homicidium non sufficiat causam posuisse sufficientem, immo & necessariam mortis, nisi mors ex illa secuta fuerit, ut iam diximus Cap. 18. num. 6. & in nostro casu mors ex fulminis ictu secuta videatur; idcirco praedictam occisionem videri posse Ecclesiam non pollutiuiam, & hunc casum omnino similem illi, quem iam l. c. decidimus. Verum

3. Aduerto 3. cum Mazuchel. de casib. referu. disp. 2. c. 7. num. 111. & Belloch. de ead. mat. p. 2. q. 6. num. 20. magnum esse discrimen non solum inter lethaliter percussum, & certo ex lethali percussione moriturum (mortiferè enim percussus consequi potest valetudinem, immo hoc saepius contingit ex robusta percussi complexionem, & c. quod non verificatur in eo, quem constat ex percussione esse moriturum) sed etiam inter certo ex percussione moriturum, & verè Moribundum, cuius mors fit moraliter praesens, & in fieri, & cadauer potius, quam homo videatur. Vnde

4. Dico Ecclesiam, Siquis ex culpabili, & lethali percussione ibi accepta certo moriturus fulmine feriatur, vel alio casu moriatur, per talem occisionem non pollui, quia, ut l. c. dicebamus, talis occisio non ex lethali illa percussione culpabili praecedenti; sed ex subsequenti casu secuta est, ac proinde praedicta percussio mortem quidem intulisset percusso, si is superuixisset, & tunc fuisset culpabile homicidium consummatum, quale ad Ecclesiae pollutionem requiritur; sed de facto mortem non intulit, ac proinde idem fuit, ac si mors impedita fuisset, etiam miraculo, quo in casu nulla esset dubitatio secundum omnes; Siquis autem ex praedicta percussione ita moribun-

us, ut superiori num. dictum est, eodem casu perisset, tunc per tale homicidium Ecclesiam pollui, quia effectus ille mortis ab illa priore causa; non autem a secunda manare diceretur, & fulminis ictus cadaueri potius, quam homini inflicus videretur, quod apertissime colligitur ex d. Mazuchel. l. c. num. 112. cum quo etiam *ibidem*

5. Colligo in dubio, num ex praecedenti percussione, vel ex subsequenti casu, percussus obiisset, potius ex hoc, quam ex illa obiisset dicendum esse, sicuti etiam facilius quis praesumitur moriturus, quam moribundus, ut per se patet.

C A P V T X X I I.

An polluta sit Ecclesia, si quis ibi leuiter percussus ob carentiam, vel imperitiam Medicorum, vel medicamentorum, vel similem ob causam a percussore prauiusam inde obierit.

S Y M M A R I V M.

Cur hic non agatur de Medentium, vel curantium culpa in leuiter percussum commissa; sed de inculpabili eorum defectu, quem percussor prauidet, num. 1.

Percussio ex se leuis, & alioqui non lethalis aliquando fit lethalis, & grauis ob infirmitatem, vel debilitatem percussi, num. 2.

Si leuiter percussus ex propria incontinentia, vel alia quapiam simili accedente causa perierit, percussio non totalis causa; sed occasio tantum subsequuta mortis habetur, num. 3.

Etiam si percussor voluisset illum occidere, ideoque percussisset. *ibid.*

Ecclesia in Themate proposito cur polluat, num. 4.

Similes alij casus, in quibus ea polluitur, recensentur. *ibid.*

Medicorum Iudicio standum est, cum dubitatur, num percussio fuerit sufficiens causa superuenientis mortis, vel quidpiam aliud percussioni extrinsecum, num. 5.

In dubio vero, num prouenerit sufficienter a praedicta percussione, vel alia etiam causa item apparente, hoc secundum praesumi debet: vnde Ecclesia inde non polluitur; licet percussor fieret Irregularis. *ibid.*

1 Aduer-

Aduerto 1. sermonem hic non esse de negligentia, vel malitia Medicorum, Chirurgorum, vel Pharmacopolarum ad percussu occisionem concurrentium, hoc enim inferius disputabitur; sed de prauiusam carentia, vel ineptitudine earum rerum, quae ad praedictam percussione ex se leuem curandam necessariae, vel certè sufficienter aptae forent, si adessent. Dixi prauiusam, quia, si percussor praedictam tantum leuem percussione intendisset, & intulisset, & praedictam rerum ad id necessariarum, vel idonearum defectum, inculpabiliter ignorasset, vel non aduertisset, subsequuta mors inde illi merè casualis fuisset, & nequaquam per talem percussu obitum Ecclesia pollueretur.

2. Aduerto 2. certum esse apud omnes, quod percussio ex se, & alioqui non lethalis, & leuis, aliquando grauis, & lethalis fit ob debilitatem, vel infirmitatem percussi: vnde percussio egrotanti inflicta facilius erit mortalis, & secuta inde morte, per eam polluetur Ecclesia, licet ea percussio in corpore sano non fuisset mortalis, ut bene docuit Bart. in l. Si rixa, versic. Datis suis regulis, ff. de Sicar. Angel. de Aret. consil. 58. quod est in 2. volum. paru. impress. diuers. consil. criminal. Ludouic. decis. Lucen. 62. num. 22. & Aëtius tr. de infirmit. p. 2. V. Vultus, num. 1. dummodo tamen ea percussio inflicta fuisset a sciente percussi statum, & percussione periculum prauidente, quod in foro externo praesumi solet. contra verò

3. Aduerto 3. si praedictus leuiter percussus ex propria incontinentia, aut alia quapiam simili accedente causa perijt, per id non pollui Ecclesiam, quia non censetur talis mors a tali percussione, tanquam a causa sufficiente illius manasse; sed ad summum tanquam ab occasione, cui nunquam effectus tribuitur; sed semper causae proximae, ut ex alibi dictis satis clarum puto, etiam si taliter percussus voluisset percussum occidere, quia hic non attenditur solus animus; sed etiam effectus, qui in praedicto casu sufficiens non fuit ad homicidium, quod proinde aliunde secutum fuisse dicitur.

4. Dico Ecclesiam per homicidium in proposito casu descriptum pollui, quia percussio alias non lethalis fit in talibus circumstantijs bene prauiusam lethalis, eique tribuendum est homicidium, quod inde secutum est. vnde siue praedictus percussus obierit, eo quod neq. Medicus, neque medicamentum, neque vlla apta curatio praedictae percussione alioquin non lethali adhiberi potuerit, siue eo quod percussus impeditur, ne ea adhiberetur,

siue eo, quod percussio sensim ex se facta sit lethalis, siue etiam eo quod febris inde (quamuis Medici, quicquid erat artis, contulerint) aliaque eiusmodi confectionaria alias non lethaliter percussio omnino lethalia impediri nequiverint, semper is taliter percussus obitus erit verum, & Ecclesiae pollutiuium homicidium, semper enim ille a tali percussione, tanquam a causa physica sufficienti, & totali secutus censetur.

5. Colligo Medicorum iudicio standum esse, ut sciatur, num percussio fuerit superuenientis mortis causa proxima, & sufficiens, an quidpiam aliud percussione extrinsecum, pro ut bene dixit Molin tr. 3. disp. 32. num. 4. & Gibalin. de Irregularit. c. 4. q. 1. cōsecr. 10. n. 31. in dubio autem, num mors ex percussione, vel alia de causa, quae item appareat, reipsa prouenerit, nequaquam a praedicta non lethali percussione sola, tanquam a causa proxima, & totali; sed omnino ex alia etiam praedicta causa prouenisse praesumenda est, ac proinde tunc Ecclesiam inde non pollui dicendum erit. licet autem in tali dubio percussor fieret irregularis, ad Irregularitatem enim incurrendam sufficit occisioni causam partialem tantum, vel moraliter etiam influentem dedisse, & in praedicto dubio eam incurri patet apertissime ex Cap. Ad audientiam, de homicidio; tamen ad Ecclesiae pollutionem ex homicidio non sufficit homicidij dubium, cum nullum ad id cogentem textum habeamus, qualem in Irregularitate vidimus.

C A P V T X X I I I.

An polluat Ecclesia, si quis ibi leuiter aegrotans obierit ex incuria, vel malitia medentium, vel curantium, vel etiam ex aegrotantis incontinentia.

S Y M M A R I V M.

Questionis huius occasio, & cum superiori connectio exponitur, num. 1.

Medicorum, caterorumque aegrotantem curantium incuria, vel malitia dupliciter admitti potest, num. 2.

Quod de Medicis, alijue dictum est, quomodo id ipsum de aegrotante ipso dici possit, num. 3.

Quandam a Medicis, alijue praedictis fiat homicidium Ecclesiae pollutiuium, & quando non, num. 4.

Quando certè constat causam positiuam, et apparentem

rentem non fuisse per se sufficientem ad homicidium, tunc illud ex alia causa, licet non apparente, secutum præsumitur. *ibid.*

Quando verò dubium est, num causa positiua, et apparens fuerit ad illud sufficiens, tunc illud potius causa prædictæ, quam alteri non apparenti tribuendum est. *ibid.*

Medicus, alijsque prædicti, licet in prædictis casibus serè semper Irregularitatem contraxerint; cur tamen homicidium Ecclesiæ pollutiuum serè nunquam commiserint, num. 5.

Quandonam Medicus, vel alijs per mala medicamenta verè sufficientem homicidij causam ponere dicantur, & quando non. *ibidem* remissuè.

Aduerto 1. sicuti superius dubitabamus, num Ecclesia pollueretur per mortem eius, qui, cum non lethaliter ibi percussus fuisset, tamen ob rerum ad curationem necessariarum, defectum perierat, ita hic dubitari, num eadem polluat per mortem eius, qui, cum leuiter in Ecclesia ipsa ægrotaret, ob incuriam tamen, vel malitiam medicantium, vel etiam ob propriam incontinentiam interijt: vt enim in eo casu ex culpabili percussione homicidium mansisse videbatur, sic in isto ex culpabili Medicorum, vel aliorum incuria, vel malitia secutam videri potest.

Aduerto 2. prædictam incuriam, vel malitiam potuisse dupliciter committi, vel negatiuè tantum, non adhibendo ea, quæ ægrotanti salutem attulissent, aut afferre potuissent, vel positiuè adhibendo contraria, & positiuè influendo in ægrotantis perniciem.

Aduerto 3. quod diximus de Medicis, alijsque ægrotanti damnatum pro salute afferentibus, id ipsum dici posse de ipsomet ægrotante, si sibi ipse, vel negatiuè, non sumendo debita medicamenta, & c. vel positiuè nociua adhibendo, & c. mortem compararit. Quamobrem consequenter ad ea, quæ iam sæpius explicata fuere.

Dico, si Medici, alijsque, aut etiam ægrotans ipse superuenientis mortis causam physicam, positiuam, proximam, & saltem in talibus circumstantijs re ipsa sufficientem voluntariè in Ecclesia apposuerint, Ecclesiam inde pollui, quia sic in ea ab ijs verè factum fuit tale homicidium, quale ad Ecclesiæ pollutionem iura requirunt, vt ex superius explicatis facile dignosci potest: Si verò idem, vel merè negatiuè, ac proinde moraliter tantum, vel certè physicè; sed verè insufficienter ad subsequens mortis causationem influxerint,

Ecclesiam inde nequaquam pollui, quia subsequens mors tunc occultæ etiam alijs causæ tribuenda est; modo tamen certo constat prædictam illam non fuisse sufficientem prædictæ illius mortis causam; si enim de hoc etiam dubium esset, cum tunc effectus potius causæ positiuæ apparenti, quam non apparenti tribuendus sit, pro vt etiam dicebamus *Cap. 18. num. 10.* in tali casu polluta præsumenda esset Ecclesia, quia prædicta causa dubia tunc, alia positiua non apparente, præsumetur verè in talibus circumstantijs sufficiens, vt sæpius in similibus dictum fuit.

Colligo, quamquam Medicus, alijsque prædicti in prædictis casibus fortasse Irregularitatem incurrerunt, vt videre est apud *Gibalin. de Irregul. c. 4. qu. 1. confessor. 14. num. 44. versic. Decimo*, nam ad eam incurrendam satis est posuisse moralem, vel physicam aliquam, & partialem cooperationem in subsequens inde ægrotantis interitum; nihilominus præfatum ægrotantis interitum non fuisse verum, voluntarium, & Ecclesiæ pollutiuum homicidium, nisi à Medico, alijsque prædictis talis reuera apposita fuisset illius causa, qualem mox describebamus, ad quam sufficienter apponendam, an requiratur, quod v. g. Medicus medicamentum ægrotantis salutem contrarium præscripserit, aut confecerit, aut exhibuerit, aut etiam in ægrotantem immiserit, vel quod ægrotans ipse illud sibi ministrarit, patebit ex sequenti capite, vbi de venenante alium in Ecclesia sermo erit.

C A P V T XXIV.

An per homicidium veneno factum
Ecclesia polluat.

S V M M A R I V M.

Reginaldus, & Io. Maria de Castilento *quosensu negent Ecclesiam pollui per homicidium veneno factum, nu. 1.*

Venenare cur non videatur idem, quod occidere, nec Venefici idem, quod Homicida. *ibid. & num. 6.*

Statutum loquens de homicidio, cur non extendatur aliquando ad mortem veneno illatam. *ibidem.*

Obstetrices consulto dantes mulieribus mala medicamenta, ita vt inde perierint, secundum Grassium non sunt homicida. *nu. 1.*

Quandonam, & à quibusnam verè, & propriè homi-

homicidium veneno fiat. *ibid. & num. 5.*
Venenum modo pro bono, modo pro malo accipi potest; licet communis vsus loquendi illud accipiat tantum pro malo, nu. 2.

Communis vsus loquendi, etiam in materia odiosa, verborum proprietati præferri debet. *ibid.*
Homicidium veneno factum dicitur à pluribus proditorie factum. *ibid.*

Gravius est veneno, quam gladio occidere. *ibid.*
Cur venenum propriè, & verè sit merum instrumentum venenantis, & non propriè, nec verè causa efficiens mortis inde subsequens, nu. 3.

Per homicidium veneno factum Ecclesia polluitur, si illud ibi fiat, num. 4.

Veneno non fit propriè homicidium, nisi ab eo, qui sit talis homicidij causa physica, & sufficiens, num. 5.

Quinam sint prædicta homicidij prædicti causa. *ibidem.*

Veneficus, siue seipsum, siue alium modo iam dicto occidat, verè homicidium facit, nu. 6.

Id ipsum dicendum de homicidio facto ab eo, qui peste, vel simili lue infectus alium voluntariè, & iniuriosè per physicam actionem, v. g. contactu suo, in Ecclesia inficiat, & occidat, num. 7.

Aduerto 1. licet *Reginaldus in Præxi tom. 2. l. 29. c. 9. sect. 5. num. 18.* dixerit Ecclesiam non pollui in casu, quo Petrus in ea vino consecrando immiscuisset aliquid veneni, vt ex illius haustu Paulus Sacerdos moreretur; si veneno ibi hausto domum rediens mortuus fuerit, quod etiam ex parte probabile nouissime visum est, *Io. Maria de Castilento in suis Seraphic. Polyanth. V. Consecratio Ecclesie, diff. 4. versic. Consimiliter.* tamen, cum prædicti Auctores id dixerint, quia putarunt prædictum homicidium, vt pote consummatum extra Ecclesiam, non fuisse Ecclesiæ pollutiuum, quod iam superius confutatum à nobis est, idcirco nihil inde noui ad quæstionem hæc elucidandam erui posse; sed omnem huiusce quæstionis difficultatem ex eo esse, Primo, quod venenare secundum aliquos non videtur occidere, nec venefici propriè dicuntur homicidæ, vnde statutum de homicidio loquens non extenditur ad mortem veneno illatam secundum *Burrij. in L. 1. C. de Malef. & Mathem. Salicet. Cuman. Decium, Foller. & alios apud Farinac. Crimin. q. 122. num. 9.* indeque *Grass. in prox. cas. referu. l. 1. c. 14. num. 66.* propriè homicidas esse negat obiterices dantes mulieribus consulto mala medicamenta, & illa offerentes eis, ita vt inde perierint, licet causam mortis præstiterint: secundo, quia dato etiam, quod homicidium verè, & pro-

priè veneno committi possit, dubium adhuc est, non solum à quonam illud reuera comitatur, verum scilicet ab eo, qui venenum conficit, vel qui cibo, aut potui illud admiscet, vel qui venenatum cibum, aut potum sumpturo exhibet, vel denique, qui cum violentia extrinseca ita porrigit, vt extrinseca quis coactus sit in Ecclesia venenum sumere; sed etiam quandonam illud verè fiat; num. scilicet, cum venenum corpori venenando admouetur, vel cum venenum corpori læsionem facit. Quocirca

Aduerto 2. veneni nomen, quamuis accipiat modo pro bono, seu non malo veneno, quale est poculum amatorium, vel somniferum, quæ non sunt composita ad necandum, pro vt docet *Grilland. de sortileg. c. 5. num. 7. Alex. epistol. 203. l. 2. & consil. 116. l. 3. Romul. super L. 1. ff. de acquiren. poss. nu. 38. & seq. & patet ex L. Qui venenum de verb. signif. modo pro malo veneno, quod ad hominem necandum factum est, vt aduertit *Baiard. ad Clar. q. 68. n. 121.* tamen hic à nobis cum communi vsu loquendi (qui etiam in materia odiosa verborum proprietati præferri debet *ex d. Romuleo l. c. num. 41. Suar. de Legib. l. 6. c. 1. nu. 9. & Vericell. qq. moral. & legal. tr. 8. q. 27. num. 6.*) accipitur pro malo veneno, quod propriè venenum dicitur, & quo homicidium committitur tam graue, detestabile, execrandum, & horribile, vt proditorium à multis reputatum fuerit, vt videre est apud *Farinac. Crimin. q. 28. n. 74. Peregrin. de Immunit. Eccles. c. 7. num. 6. & Molfes. in Sum. tom. 1. tr. 11. c. 19. num. 36.* In iure enim grauius est quempiam veneno necare, quam gladio occidere, vt constat *ex tex. in L. 1. C. de Malef. & Mathem.* quod fuisse probat, & explicat *Caball. de omni genere. homicidij nu. 550. & seq. & Ianuar. loco inferius citando.**

Aduerto 3. venenum, cum naturaliter, & necessario agat, nec possit liberè non agere, verè, & propriè venenantis instrumentum esse, non autem veram, & propriam subsequens inde mortis causam, ex doctrina tradita à *Capra reg. 80. nu. 18. & 19.* tunc enim, inquit, faciens mediante tali instrumento verè dicitur facere, & non fecte, vt cum emittitur lapis, vel sagitta: vnde ita loquitur *L. Item, Mela, ff. ad L. Aquiliam, & ita sentit Bartol. in L. Si vnus, §. Seruus meus, ff. de iniur. & famof. libel. ac Nauar. in Sum. c. 27. nu. 51.* quibus præhabitis,

Dico 1. per homicidium veneno factum, Ecclesiam pollui, ita in proprijs hisce terminis *Kuald. in Candelabr. p. 2. de Interdict. num. 66. Stephan. à S. Gregor. de Diuin. piet. vinc. l. 3. c. 21. num. 14. & fufius nouissime Persic. de pri-*

mo, ac *pracip. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 1. nu. 7.* talis enim occisio in Ecclesia est verum, & proprium homicidium, non secus ac si ferro fuisset, vel fuste factum, vt constat ex traditis à *Suar. de Censur. disp. 44. sec. 3. num. 5. Molles. l. c. num. 35. Homobon. de cas. referu. p. 2. c. 3. circa medium, Versic. Quarto, qui venenum, Mazuchel. eod. tr. disp. 2. c. 7. nu. 102. Floron. tr. item eod. p. 2. cas. 4. §. num. 12. Sperell. decis. tom. 1. decis. 20. & Ianuar. de cas. referu. resolut. 54. num. 36.*

5 Dico 2. licet multo plures esse possint cooperatores praedicti homicidij veneno facti; tamen, quia proprie, & verè illud non fit nisi ab eo, qui est causa physica, proxima, & sufficiens homicidij illius, ac proinde non tantum fit ab immittente venenum violèter, vt voluit *Castilena. l. c.* in venenandum, prout iam superius *num. 1.* explicauimus, vel à voluntarie illud hauriente, qui tunc verè sui ipsius homicida esset, vel fortè ab utroq. si vterq. in tale homicidium utroq. modo aliquando concurrat, sed etiam à porrigente illud alteri inscie sumpturo, propterea homicidium veneno factum non fore Ecclesiae pollutium, nisi fuerit in praedictis sic in illud posituè, physice, & efficaciter influentibus volutarium, ij enim tantum sunt causa physica, proxima, & sufficiens (saltem in talibus circumstantijs) praedicti homicidij, vt expressè videre est in homicidio per verum aliud instrumentum factu: neq. enim proximè, & proprie homicidium fieri dicitur ab eo, qui v.g. gladium conficit, vel illum occisori dat; sed ab eo, qui vel violenter illum agit in viscera, vel alterius, vel sui ipsius, ita vt indè secuta sit vulnerati mors, vel certè posituè, physice, & proximè facit, vt quis inscie se se agat in gladium, & indè violenter occidatur, vt inferius etiam dicemus ex quo etiam patet, quid ad secundum dubium *nu. 1.* allatum dici debeat.

6 Ad primam autem dubitandi rationem eodem *num.* positam dicendum est Veneficos non solere Homicidas dici, quia veneficium supra homicidium addit qualitatem prodictionis cuiusdam (si illud veneficus in aliam personam exercent) longè abominabiliorè, quam sit simplex homicidij reatus; non autem, quia venenans verè, & proprie non fit occisor, & homicida, siuè alium, siuè seipsum venenet: sicut sacrilegium, licet verè, & proprie quandoque sit furtum, tamen dici non solet simpliciter furtum propter qualitatem sacrilegij furto superadditam, quæ non aufert à furto furtilitiam; sed ipsam furtilitiam noua sacrilegij malitia cumulat, vt propterea non amplius furtum; sed sacrile-

gium, vel certè Sacrilegum furtum appellari consueuerit. Statutum ergo de homicidio loquens tunc tantum extendi non debet ad homicidium veneno factum, quando Statutum esset in fauorem homicidij; secus verò in ijs, quæ respiciunt homicidij odium, nam tunc fit sine dubio talis extensio, quæ tamen verius inclusio est, vt benè dixit *Ianuar. l. c.* quod similiter de Parricidio dixit *Farinac. Crimin. q. 120. inspe. 1.* & etiam de homicidio ipso per venenum *q. 122. p. 1. num. 11.* videatur *Diaz. in Prax. Crim. Canonic. c. 98. et ibi Addit. Salzed.* vbi multa mire in hanc rem.

7 Colligo id ipsum dicendum esse de homicidio in Ecclesia factu à peste, vel simili lue correpto, si alium ibi voluntariè, & iniuriosè per actionem physicam, v.g. contactu suo, venenet, seu peste inficiat, & occidat: per illud enim homicidium pollueretur Ecclesia, non secus ac si quis toxico, vel alio veneno se, vel alium ibi physice occidisset.

CAPVT XXV.

An polluatur Ecclesia per homicidiu ex abortu ibi factum.

S V M M A R I V M.

Aborsus, & Abortus quomodo differant, nu. 1. remiss.

De abortu tantum culpabili sermo hic esse potest. ibidem.

Abortum tripliciter quis causare potest, vel efficiendo, ne fetus concipiatur, vel ne conceptus animetur, vel vt animatus immature ab utero eyciatur. ibid.

Per tertium tantum abortionis modum in Ecclesia factum hæc aliquando polluitur. ibid.

Quo in sensu Sancti PP. & Canones aliqui nonnunquam abortionem primi, & secundi generis vocent homicidium. ibid.

In dubio, num fetus abortiuus fuerit animatus, vel inanimatus, quid prestandum sit, num. 2.

Animationis tempus in masculis est dies quadragessimus; in feminis autem sexagesimus, vel octuagesimus secundum communioem, fortasse tamen non veriore opinionem. ibid.

Medicamenta abortum efficiencia duplicia sunt; alia enim directe, alia indirecte ad id tendunt, & quid vtraq. sint, nu. 3.

Medicamenta praedicta primi generis nunquam licent; secundi verò aliquando. ibid.

Homicidium ex abortu per medicamenta primi generis in Ecclesia causato semper ex se est Ecclesiae

pollutiuum; sed non semper tale est, si sit est abortu per medicamenta secundi generis. num. 4.

Siue praedictum homicidium factum fuerit à pragnante ipsa per talium medicamentorum susceptionem, siue ab alia persona, quæ talia medicamenta in Ecclesia pragnanti porrexit. ibid.

Quandonam homicidium ex abortu in Ecclesia per medicamenta secundi generis causato pollutiuum Ecclesiae sit, & quando non. ibid.

Quid si medicamenta æque tenderent ex nativæ proprietate, & eorum institutione ad matris salutem, ac ad fetus necem? ibid.

In pari dubio cur semper melior sit conditio matris, quam fetus. ibid.

Quid si ea essent paulo directiora ad abortionem fetus, quam ad sanitatem matris? ibid.

Ad homicidium iniustum requiritur non solum formalis; sed etiam materialis lesio iustitiæ. ibidem.

Quid dicendum, si is, cui in Ecclesia propinatum fuit poculum ad amorem, vel iram, aut odium, indè pereat? nu. 6.

Quid deniq. si abortiens ipsa ex abortu in Ecclesia causato intereat? ibid.

A Duetto 1. licet hic sermo nobis iuxta praedicta non nisi de abortu, vel abortu (quorum discrimen videre potes apud *Ghetium in Summa, V. Aborsus; num. 1.* cum quo tamè vtrumq. hic pro eodem accipio) voluntario, & culpabili esse possit; cum tripliciter tamen iste, vel à matre ipsa, vel ab alio causari possit, efficiendo scilicet, vel ne fetus concipiatur, vel ne conceptus animetur, vel denique vt animatus immature ab utero abigatur, idcirco videndum iam esse, an per hos omnes voluntariæ, & grauiter peccaminosæ abortionis modos homicidiu committi possit Ecclesiae pollutiuum, cum tamen certum sit non conceptum, vel non animatum fetum hominem non esse, certum hinc etiam erit fetus non concepti, vel non animati corruptionem nequaquam ex se homicidium esse posse, vt communissimè tradunt *DD. apud Nauar. c. 27. num. 222. Couar. in Clem. si furiosus, 2. p. §. 3. num. 1. Auil. p. 7. disp. 6. sect. 4. concl. 2. Molin. tr. 3. disp. 27. num. 6. Suar. de Censur. disp. 44. sect. 2. nu. 13. & Summistas omnes V. Abortus, ac subindè per tertium tantum abortionis modum Ecclesiam aliquando pollutam fieri, licet *Tertull. in Apologet. c. 9. Minutius in Octauio num. 33. & Hieronym. epist. 22.* etiam primum, & secundum abortionis modum *Homicidij festinationem, futuri hominis extinctionem, & nec dum sati hominis homicidium**

& Canones aliqui non formaliter; sed metaphoricè tantum, & ad sceleris enormitatem facto loquendi modo appellauerint, eo videlicet sensu, quo tunc fetus ille dicitur esse homo in potentia, aut in femine suo.

2 Aduerto 2. in dubio, num fetus per abortum eiectus animatus fuerit, nec ne, cum in tali casu verè non constet de homicidio, tunc iuxta doctrinam superius à nobis traditam, Ecclesiam censendam esse non pollutam; possidet enim tunc Ecclesiae libertas, non autem delictum Ecclesiae pollutiuum, quod etiam ad irregularitatem vitandam valere censuit *Bardi de conscientia, discept. 6. c. 7. §. 4. num. 3.* qui tamen rectè monet adhibendam esse moralem diligentiam ad sciendum, num fetus ille eiectus per abortum fuerit masculus, vel femina, & quandonam conceptus fuerit; tunc enim, si praedicta cognitio habeatur, fetus post praesumptum animationis tempus animatus; sed antè illud inanimatus, praesumi debet, quod iuxta laxiorem, & communiorem opinionem; non tamen fortasse veriorem, in masculis est dies 40. in feminis 60. aut 80.

3 Aduerto 3. cum medicamenta, seu media, & instrumenta abortum efficiencia alia sint directe tendentia ad occidendum fetum, seu per se ad illum ab utero expellendum instituta, qualia sunt venenum, dilacerationes, percussiones, & similia; alia verò directe tendentia, ac per se instituta ad curationem matris, qualia sunt sectio venæ, balnea, pharmaca ventris purgatiua, & c. quæ tamen indirectè, & per accidens abortum etiam causare possunt, Medicamenta primi generis nunquam licere, nisi ad fetum iam mortuum ab utero abigendum, nullo enim in casu hominem directe occidere licet, vt superius diximus; Medicamenta autem secundi generis aliquando licere, vt bene docuit *Molles. in Sum. p. 1. tr. 1. c. 19. num. 191.* cum alijs ab eo citatis, praecipuè vero *Mazuch. tr. de casib. referu. disp. 2. c. 3. diff. 3. nu. 12.*

4 Dico homicidium ex abortu per medicamenta primi generis in Ecclesia causato semper esse ex se Ecclesiae pollutiuum; non semper verò ex abortu per medicamenta secundi generis: illud enim semper est verum homicidium, seu à pragnante ipsa factum sit, seu ab alia persona, quæ praedicta medicamenta pragnanti porrexit in Ecclesia, prout praecedenti capite dictum fuit de venenante se ipsum, vel alium, & docent communiter *DD. in Cap. Sicut 2. de Homicid. Nauar. in Man. c. 27. num. 223. §. sexto infertur. Sylu. V. Abortus nu. 1. & 2. Henriq. l. 1. c. 15. num. 6. Tolet. l. 1. c. 81.*

reg. 1. cas. 6. & alij. vnde, quod abortum in Ecclesia committens, vel in propria persona, vel in alia committat verum homicidium sacrilegum, tradidit expressè Ioseph. de Ianuar. de casib. reseru. resolut. 64. num. 37. ex L. Si mulierem, ff. de Sicar. Can. Consuluit 2. q. 5. & arg. tex. in L. Cicero, ff. de pœnis, & L. 1. ff. ad L. Pompon. de parric. & penult. C. de Sicar. quod autem prædictum homicidium sit Ecclesiae pollutium, expressissimè dixit Persic. de præcip. Sacerd. offic. l. c. c. 7. dub. 1. num. 16. Homicidium verò ex abortu indirectè secuto, cum aliquando per accidens sit, proindè aliquando ex superius dictis Ecclesiae pollutium non erit; cum aliquando tamen secus sit, nam medicamenta ipsa indirectè abortum causantia non licent, nisi concurrentibus duabus hisce conditionibus, idest dummodo eadem ad matris salutem omnino necessaria sint, & dummodo nulla adsit probabilis spes fore, vt matre ab ijs medicamentis abstinate, foetus in lucem prodire possit; secus enim ea non ad matris salutem; sed ad abortum sumpta præsumerentur, & peccaretur contra charitatem, quæ obligat ad præferendam corporali matris vitæ vitam spiritualement infantis fortè nascituri, & nondum baptizati, vt docent Armil. V. defensto, num. 3. Less. l. 2. c. 31. dubit. 6. nu. 33. Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 20. num. 17. Mazuchel. l. c. num. 13. & 14. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 4. Dian. to. 2. tr. 5. resol. 11. & alij apud eos, quam veriore dicit Thesau. decis. Pedemont. 12. nu. 11. & Nepos eius in Prax. Eccles. p. 2. V. Abortus, num. 5. limit. 3. idcirco etiam homicidium ex abortu per medicamenta secundi generis secuto aliquando erit Ecclesiae pollutium, si videlicet desit prima conditio, vt colligi potest ex Mossel. l. c. num. 196. & alijs apud ipsum num. 191. non tamen, si desit tantum secunda, quia cum tunc peccetur (si tamen casus iste moraliter possibilis sit, quod negat Sanch. loco mox citando num. 17. ob rationem ibi allatam) tantum contra charitatem, non committitur homicidium iniustum, quod solum Ecclesiae pollutium est iuxta superius à nobis disputata. patent autem prædicta ex eo, quod, quando prægnans prædictis secundi generis medicamentis ad suam vitam tuendam omnino indiget, habet potius ius ad ea sumenda cum morte foetus, quam foetus ad ea impedienda cum morte matris; hic enim à matre, non mater ab hoc pendet, vt bene adnotauit Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 20. num. 14. & Mossel. l. c. num. 1. q. 7. & mater ijs tunc vtens nemini facit iniuriam, quia vtitur iure suo; secus verò esset, si ea ijs non indigeret, careret enim prædicto iure, & proindè foetui

tunc iniuriam faceret, si ea medicamenta sumeret: immo etiam si ea medicamenta ex eorum institutione, & natua proprietate æque tenderent ad matris salutem, ac ad foetus abortionem; adhuc, si prægnanti præbeantur, vel à prægnante sumantur, vt ad illius vitam conseruandam necessaria, foetus occisio indè secuta non erit iniusta, quia talia tunc adhibens vtetur iure suo, & in pari dubio semper melior erit conditio matris, quæ est in possessione conseruadi suam vitam iam existentem in rerum natura, vt clarè docuerunt Sanch. & Mossel. l. c. Mazuchel. ibid. num. 16. & Villalob. in Summ. tom. 2. tr. 12. dub. 13. num. 2. nec proindè per talem occisionem polluetur Ecclesia, cum non polluetur per homicidium, nisi sit iniustum, vt dictum est. & idipsum dico, quamuis etiam medicamenta essent paulo directiora ad abortum, quam ad matris sanitatem; dummodo adhuc sisteretur vtrinque intra probabilitatem, maiorem scilicet, vel minorem ab vna parte, quam ab alia, vt ex alibi dictis constat: nec operantis intentio sola sufficeret ad eam occisionem iniustam reddendam, nisi forte affectiue tantum, & non effectiue: ad homicidium enim iniustum requiritur non solum formalis; sed etiam materialis læsio iustitiæ, quæ secunda læsio in vsu medicamentorum secundi generis, immo etiam in æque directis ad vtrumque effectum deest, dummodo (quod hic suppono) ea ad prægnantis salutem necessaria probabiliter censeantur, quia semper tunc melior est conditio prægnantis.

5. Colligo, si ille, cui in Ecclesia propinatù est poculum ad amorem, vel etiam ad iram, aut odium, indè pereat, per talem occisionem regulariter non pollui Ecclesiam, quia ea medicamenta, ex quibus illud confectum est, solent esse talia, vt absq. valetudinis damno ex prudenti Medicorum iudicio illud hauriri possit, vnde cædes indè secuta omnino casualis, & inuoluntaria censi solet, pro vt bene animaduertit Gibalin. de Irregularit. c. 4. q. 2. conseq. 5. num. 16. Vers. Mibi tamen. Si autem ex poculo abortionis in Ecclesia hausto pereat ipsa abortiens, etiam indè regulariter Ecclesia polluetur, quia, cum abortio fiat præter leges naturæ, violenter, & coacte (nam corruptiua foetus sunt venenata, & humanæ naturæ inimica) abortio ex se est matris periculosa. Vnde qui causat per talia medicamenta abortum etiam foetus inanimati, si indè pereat abortiens, vix à voluntario homicidio excusari potest, ex eodem Gibalin. l. c. num. 17.

CAPVT XXVI.

An Ecclesia, si quis ibi fame necetur, polluta fiat.

S V M M A R I V M.

Fame in Ecclesia pereuntis mors, si fuerit culpabilis tantum in mera, ac simplici negatione, seu omissione subuentionis, non est homicidium Ecclesiae pollutium, nu. 1. & 4.

Mera, & nuda negatio, seu simplex ommissio, quid sit, num. 2.

Ea, quæ talis, non influit positiuè in necem ullius. ibidem.

Si tamen non sit nuda negatio, & mera ommissio; sed habeat adiunctam positiuam aliquam actionem, qualis est subtractio, seu retentio, aut spoliatio alieni iuris, tunc ommissio, quæ talis positiuè, in homicidium influere potest. ibid.

Quando ommissio est contra iustitiam, fere semper adiunctam habet actionem positiuam. ibid.

Quomodo ommissio contra iustitiam fere semper habeat adiunctam retentionem, seu subtractionem iuris alieni. ibid.

Cur prædicta subtractio, seu retentio iuris alieni ommissionis, vel alterius negationis nomine nuncupetur. ibid.

Prædicta retentio iuris alieni est tamen causa tantum moralis subsecuti homicidij; licet verè sit causa illius positiuæ, nu. 3.

Ecclesia sufficienter polluitur per hoc, quod quis ibi quempiam per actionem aliquam positiuam, physicam, & sufficientem necauerit; non autem per solam actionem positiuam moralem, nu. 4. & 5.

Dictum illud, Pace fame morientem, si non paupisti, occidisti, qualiter explicandum sit. ibidem.

An diues teneatur ex charitate, vel ex iustitia succurrere extremam necessitatem patientibus. ibid.

Quod dictum est de non subueniente fame pereuntis, dicendum est de non subministrante egrotanti necessaria, & de similibus. ibid.

Aduerto 1. præhabitis, & perpensis, quæ superius cap. 17. diximus, facilius hic decidi posse, quod disputandum proponitur: cum enim ibi statuerimus Ecclesiam non pollui per vllam hominis occisionem in causa tantum negatiua, & in pura, ac nuda ommissione culpabilem, etiam si prædicta ommissio fuisset occisio iniuriosa, ac consequenter cofi-

tra iustitiam, proindè idipsum hic dicendum videtur, si fame necentis nex fuerit culpabilis in nuda, ac simplici tantum negatione, seu omissione subuentionis, cum eadem mihi ratio vtrouque militare videatur.

2. Aduerto tamen 2. quod, licet prædicta illa mera, nuda, & simplex ommissio impeditiois homicidij, de qua d. c. 17. locuti sumus, seu hæc ipsa negatio subueniendi fame morienti, de qua hic agitur, verè, cum importet carentiam omnis actionis, quæ talis nunquam propriè sit causa positiuæ positiuè influens in prædictam occisionem; tamen, si adiunctam habeat (vt fere semper habet, quando ommissio est contra iustitiam, vt bene obseruat Nauar. in Cap. Non in inferenda, 22. q. 3. num. 33. Maiol. de Irregul. l. 3. c. 48. §. 5. num. 3. & Gibal. tr. eod. c. 4. q. 1. nu. 35. & 39.) quandam dolosam subtractionem, seu aliam actionem positiuam, quæ positiuè in homicidium influat, tunc, quæ talis, esse poterit positiuæ subsecuti homicidij causa: quomodo autem ommissio defensionis, seu subuentionis prædictæ fere semper habeat sibi necessario coniunctam subtractionem, siuè retentionem, aut spoliationem alieni iuris, & rei debitæ, quæ sit actio positiuæ, indè patet, quod sicut retentio rei alienæ non est pura negatio, nec mera ommissio (quamuis eam nominemus non restitutionem, quia per eam violatur lex affirmatiua restituendi) ita etiam subtractio actionis debitæ ex iustitia est violatio positiuæ iuris veri, proprii, & rigidi, quod alter habet in eam actionem, non secus atque in pecuniam, aut quampiam aliam rem suam: vnde si eam actionem, quam ex iustitia debeo, non exhibeo, dum alter eam pro iute suo postulat, sua illi bona subtrahio, & retineo, prædictæq. actionis ommissio, seu non exhibitio in tali casu non est mera, & simplex ommissio; sed est actio verè positiuæ, prohibita à iustitia, quam actionem idcirco ommissionis, seu alterius negationis nomine compellamus, quia rei, & actionis ex iustitia exhibendæ, seu ponendæ non exhibitionem, seu non positionem includit, vt egregie docuit Gibalin. l. c. n. 42. vers. Respondetur secundo. Sed

3. Aduerto 3. retentionem hanc iuris alieni, quæ secum fere semper habet ex dictis ommissio defensionis, seu subuentionis alteri ex iustitia debitæ, esse quidem actionem positiuam, vt bene dictum est; sed moralem tantum ex Gibal. l. c. nu. 44. vers. duodecimo, & non physicam, nec physicè propterea influentem in mortem subsecutam, ac proindè occisionem in tali causa positiuam quidem; sed morali tantum, & non physica voluntariam, non esse

esse verum homicidium, de quo hic agimus, Vnde adhuc

4 Dico Ecclesiam per hoc, quod quis ibi fame quempiam per actionem aliquam positivam, physicam, & sufficientem necauerit, pollutam fieri: talis enim occisio est verum, & proprium homicidium, vt expressè dixit *Mofes, in Sum. tr. 11. c. 19. num. 35*, & cum eo communiter omnes, nec assignari potest sufficiens vlla ratio, cur Ecclesiae pollutium non sit, æque ac quodlibet aliud homicidium ferro, veneno, vel similibus commissum; non fiet autem polluta, vt *num. 1. innuebamur*, per hoc, quod quis ibi alium fame perire mere negatiuè permiserit, licet ei subuenire commode potuisset, vel etiam ex eo, quod positivè quidem; sed moraliter tantum, concurrerit, quia per hoc ea famefcens mors, vel non fuisset occisio contra iustitiam effectivè, vel voluntaria non fuisset in causa physica, nec proinde fuisset verum homicidium, vt ex prædictis satis apertum est, & expressè omnino colligitur ex *d. Gibalin. l. c. num. 44. vers. vndecimo*. Quod verò ab *Ambrosio* relato in *Cap. Pasce, dist. 86.* dictum, & à *S. Th. 2. 2. q. 32. art. 5.* tactum fuit, *Pasce, scilicet fame morientem, si non pavisti, occidisti*, vel per exaggerationem intelligendum est, vel quo ad peccatum, & opus internum tantum, quod quidem iniustum est iuxta probabilem illorum sententiã, qui diuitem ex iustitia teneri succurrere extremam necessitatem patientibus asseruerunt, *Aragon. 2. 2. q. 32. art. 6. Nauarra l. 3. c. 1. num. 343. Laym. l. 1. tr. 2. c. 3. num. 8. Sarmient. de reddit. Eccles. p. 3. c. 4. nu. 3.* sed verius ex sola tantum charitate eum teneri docent *Nauarrus c. 24. num. 7. Malder. 2. 2. q. 32. art. 6. dub. 3. Lorca ibi disp. 39. num. 46. Vajq. de Eleemos. c. 3. dub. 3. num. 37. Molin. tr. 2. disp. 144. Sol. l. 5. de Inst. q. 3. art. 4. Torres 2. 2. disp. 82. dub. 3. Reginal. l. 4. n. 264. Filliuc. tr. 28. num. 83. Bonac. de Decal. disp. 3. 3. q. 4. punct. 6. num. 29. Suar. de Charit. disp. 7. sec. 6. nu. 2. & alij passim.*

5 Colligo, licet prædicta, v. g. mariti actio positiva contra iustitiam non subueniendi vxori fame in Ecclesia morientem, erga quam ille obligabatur, sit ex se, & vt sic, positiva subsecutæ necis causa, ac proinde tale homicidium verè fuerit voluntarium culpabile, & iniustum in causa prædicta positiva; tamen Ecclesiam per illud homicidium, qua in tali causa tantum voluntarium, verè non pollui, eo quod non fuerit voluntarium in causa positiva, & physica. Quod autem dixi de marito non subueniente vxori fame morientem, id ipsum dicendum erit de eodem non subministrante ex dolo, & malitia vxori in Eccle-

si ægrotanti alia ad salutem necessaria, cum possit: immo de quibuslibet alijs ex iustitia obligatis ad subueniendam alteri; etiamsi ex omissione talis subuentionis ille alter moriatur, pro vt iam explicatum est.

CAPVT XXVII.

An Ecclesia polluetur, si quis ibi tecnico præcipitio, aut simili artificio decipiatur, & pereat.

S V M M A R I V M.

Casus iste quam multipliciter contingere possit, num. 1.

Si technica instrumenta voluntariè, & physicè ab aliquo moueantur, & inde per se, seu necessario, ac naturaliter sequatur iniusta alicuius cædes, cur per id polluetur Ecclesia nu. 2.

Idemq. dicendum, tam si quis per talem positivã, physicam, & iniustam talium instrumentorum motionem se ipsum, quam si alium voluntariè, siuè directè, siuè indirectè occiderit. ibid. & num. 4.

In quonam casu, & cur potissima sit difficultas, num. 3.

Etiam si prædictum homicidium voluntarium, & iniustum fuerit tantum in technici præcipitij artifice; nihilominus cur aliquando sit Ecclesiae pollutium, nu. 4.

Si cæco ad me currenti ego immotus gladium punctum opposui, quo se transfixit, æq. ego cæcum occidi, ac si ad illum concurrissem, & gladium in illius viscera immisisssem. ibid.

L. Item si obstetrix, ff. ad Leg. Aquil. & L. de pecoribus, C. de Leg. Aquil. quomodo intelligenda. ibid.

Similes aliquot casus referuntur, & deciduntur, num. 5.

1 **A**duerto 1. casum hunc multipliciter contingere posse iuxta multipliciter technicarum, quæ alicui ad necem in Ecclesia inferendã tendi possunt: itã enim res omnes ibi malitiosè præparari, & disponi aliquando possunt, vt vel ex alto deorsum præceps quis ruat, vel trabe desuper cadere opprimatur, vel in offendiculum impingat, vel simili alio modo in decipulam dolosè præparatam cadat, & pereat, nam verè mille nocendi artes, & mille mortis inferendæ modi sunt, vt quotidie luce meridiana clarius apparet.

2 **A**duerto 2. certum in primis esse, si ea technicarum instrumenta ex physica, & immediata alicuius hominis operatione moueantur, ac proinde ab illius impulsu, vel alia eiusdem actione positiva, & physica pendeant, tunc, cū physica, & sufficiens talis homicidij causa sit homo ille, à quo physicè talia instrumenta, quoquomodo aguntur, consequenter prædictum homicidium, dummodo sit in prædicta causa voluntarium, esse Ecclesiae pollutium, vt ex superioribus liquet. Idemq. dico, si quis ibi se ipsum voluntariè, & physicè egisset in tale præcipitium, vel technicum artificio, & inde periisset: idem enim fuisset, ac si gladio se iugulasset.

3 **A**duerto 3. difficultatem potissimum esse, quando instrumenta ipsa technici artificij, vel præcipitij non ab alio mota fuerunt, quam ab ipso meto decepto, qui talium technicarum inciscus vel pede, vel manu, vel quocumq. alio modo physicè ea mouit, vel in ea incidit, vnde vel corruit deorsum, vel desuper opprimatur, vel quomodolibet itã ab inanimatis rebus illis læditur, vt propterea intereat, etiamsi ea instrumenta tunc, vt dixi, à nemine alio physicè agantur; sed ea inde se se naturaliter tantum agant. in tali enim casu ex vna parte tale homicidium videri potest omnino casuale, immo occisus se ipsum casu occidisse videtur, dum talia instrumenta inciscus mouit, vel in ea cecidit, quibus fauere etiam creditur *L. Item obstetrix, ff. ad Leg. Aquil.* ex altera vero parte videri etiã potest homicidium verè voluntarium, vel in artifice ipso technicarum, qui ibi talia ad talem effectum dolosè disposuerat, vt supponimus, vel in ipso etiam occiso, qui talem effectum in tali causa fortasse præuidere, & subinde cauere potuit; sed culpabiliter ignorauit.

4 Dico Ecclesiam per prædictum homicidium in ea factum pollui non solum, si illud voluntarium fuerit in occiso ipso vel directè, de quo iam diximus *num. 2.* vel indirectè, de quo hic propriè sermo est (tam enim indirectè, quam directè in causa physica, & sufficienti voluntarium homicidium Ecclesiae pollutium est, si iniustum sit, vt superius asseruimus) sed etiam si voluntarium tantum fuerit in artifice prædicto, is enim prædicta ibi artificia preparando, & disponendo posuit physicè obiecem saluti eius, qui occisus est, itã vt ille fuerit vere physica, & sufficiens causa in talibus circumstantijs subsecuti homicidij: vnde, cum homicidium fuerit in eo voluntarium, fuit inde verum homicidium vere in sua causa positiva, physica, & sufficienti voluntarium, & subinde Ecclesiae pollutium ex prædictis. cum ergo ea dici non possit, vt alibi vidimus, causa per accidens ho-

micidij, ex qua illud vt plurimum sequitur, prout in casu nostro suppono, inde fit subsecutam in hoc vltimo casu occisionem videri quidem, vt itã loquar, per accidens, seu improuifam (vt melius dicam) respectu occisi, qui nihil inde tale cogitabat; sed eam tamen vere secutam esse ex causa physica, & per se, eamq. omnino voluntariam, culpabilem, ac iniustam fuisse respectu occisoris, idest eius, qui prædictarum ibi technicarum dolosus artifex fuit: ex quibus patet, quid ad rationes dubitandi superiore numero allatas responderi queat, quæ tamen æq. militant contra superiores conclusiones alias de veneno, vel medicamentis ad abortum alicui nihil tale cogitanti, eaq. alacri animo ignoranter haurienti datis, ac contra præsentem; sed quis earum vanitatem non videat, & rideat, si ob eas quis inferat cæcum, cui ad me recta, & cursim venienti immotus ego gladium voluntariè, & punctum opposui, quo se miser transfixit, à me occisum non esse? an mea illa actio non fuit in ijs circumstantijs causa positiva, physica, & sufficiens ad necem illam inferendam? non obstat autem prædicta *L. Item si obstetrix, quo ad §. 1.* supponit enim ibi, quod mulier sibi ipsam mortem intulerit, eo, quod, pro vt *Glossa ibi* subdit, ea sibi venenum voluntariè ministrarit. nec quo ad *§. Si quis hominem fame*, quia forte loquitur de nece secuta vel ex mera, & nuda omissione subuentionis, vel ex actione quidem positiva; sed morali, & non physica: sicuti contra in *L. de pecoribus, C. de L. Aquil.* de positiva, & physica actione ad fame necandum sufficiente sermo est, pro vt etiam adnotasse videtur ipsa *Glossa, §. In factum, ad prædict. L. Item si obstetrix, ff. ad L. Aquil.*

5 Colligo ob eandem rationem id ipsum dicendum esse (Ecclesiam scilicet pollui) si quis cæco, vel certè non aduertenti, & in Ecclesia pontem aliquem, factum v. g. ad ædificandum, transeunti tabulam aliquam subtrahat, vnde ille deorsum corruens occidatur: aut si quis columnam aliquam, cui tectum innititur, instar Sampsonis subtraxerit, vnde quis in Ecclesia obtritus sit: aut si quis his similia fecerit, cum enim talia subtrahens, vel faciens voluntariè, culpabiliter, iniuste, positivè, physicè, sufficienter, & efficaciter id fecerit, ex quo postea naturaliter, seu necessario, & per se secuta est hominis cædes, homicidium inde voluntarium, ac iniustum, nec non consequenter Ecclesiae pollutium factum est, si id in Ecclesia factum fuit.

CAPVT XXVIII.

An Ecclesia polluat, si quis ibi à bruto occidatur, quod ad eam occisionem ab aliquo culpabiliter instigatum, vel concitatum fuerit.

S V M M A R I V M.

Homini occiso à bruto facta non homicidium, sed pauperies dicitur, nu. 1.

Pauperies, & Damnum quid sint, & quomodo propriè inter se differant. ibid.

Is, qui brutum ad hominis occisionem instigauit, vel concitauit, non fuit causa proxima; sed remota, & occasio potius, quam causa talis occisionis, nu. 2.

Cur ebrius esse possit causa proxima physica, & sufficiens homicidij in ea voluntarij; non autem brutum, nec bruti instigator, nu. 3.

Ecclesia non polluitur per hominis occisionem à bruto ibidem factam, licet brutum quispiam ibidem culpabiliter ad eam concitarit, nu. 4.

Instrumentum proprie est vna, eademque causa cum causa efficiente illud mouente, vel adhibente, nu. 5.

Si occisio fiat mediàte re animata, hæc non est instrumentum regulariter; sed causa occisionis: si fiat mediàte re animata, hæc semper est instrumentum, & nunquam causa occisionis. ibidem.

ADuerto 1. si homo à fera, vel bruto animali occidatur, talem occisionem, prout etiam inuimus c. 19. nu. 8. propriè non esse homicidium; sed dici pauperiem, vt constat ex toto tit. ff. & Instit. Si quadrupes pauperiem fec. dic. & Caball. tr. de omni genere homicidij nu. 1. est enim pauperies ex Vlpiano in L. 1. ff. cit. damnum sine iniuria facientis datum, & differt ex Nebrissen. V. Pauperies à Damno propriè sumpro, quod hoc fit cum animo iniuriandi, vel ab habente animum iniuriandi, licet non vtatur. cum ergo animal rationis expers, vt bene dixit Cuiac. ad ff. prædict. iniuriam facere non videatur, pauperiem tantum; etiam si quempiam occiderit, fecisse dicitur, vnde prædicta occisio, quæ facta à prædicto animali, absq. dubio Ecclesiae pollutiua non erit. Vt sciamus autem, num eadem saltem Ecclesiae pollutiua esse possit, quæ culpabilis in eo, qui prædictum animal ad eam instigauit,

2 Aduerto 2. cum ex dictis d. cap. 19. nu. 8. homines, & bruta ipsa, si quempiam occidant, regulariter sint talis occisionis causæ efficientes, & non instrumenta, nisi forte impropiè, & lato modo, pro vt ibidem explicauimus nu. 7. idcirco eum, qui in proposito nostro casu canem, vel aliud animal brutum in Ecclesia instigauit, vel concitauit ad hominis alicuius occisionem, non nisi causam remotam subsecutæ occisionis prædictæ fuisse, sicuti is etiam non nisi causa remota, & occasio potius homicidij, quam causa dicendus est, qui quempiam quomodolibet (non tamen propriè cogendo) ad alterius occisionem incitat, & instigat, vt ex præhabitis patet.

3 Aduerto 3. licet cap. 15. dictum sit Ecclesiam pollui posse per homicidium in Ecclesia ab ebrio commissum, si illud fuerit homicidæ voluntarium ante ebrietatem; nihilominus idipsum dici non posse de occisione facta ibidem à bruto (quamuis tunc æque ebrius, ac brutum nemini iniuriam propriè faciant) quia ibi homicidium est voluntarium in causa proxima, physica, & sufficiente ad illud; hic autem occisio à bruto facta voluntaria non est, nisi in causa remota, & in occasione tantum, idest in concitante, & instigante, brutum ad occisionem, quod ex dictis ad homicidium Ecclesiae pollutiuum non tatis est. Hinc ergo

4 Dico Ecclesiam non pollui, si quis ibi à cane, vel alio bruto animali occidatur, licet canem, vel brutum illud animal ad prædictam occisionem faciendam quispiam ibidem culpabiliter instigarit, vel concitarit. claret autem hæc conclusio ex iam explicatis, cum talis occisio nec in se, nec in sua causa proxima fuerit voluntaria, & colligi etiam aperte potest ex doctrina tradita cap. 16. nu. 4. quare, si ad prædictam occisionem, quæ in hoc casu immediate à bruto, & mediàte ab homine brutum ad eam incitante facta fuit, metis impos, vel expers similem aliam animantem concitasset, subsecuta inde occisio tam immediate, quam mediàte, idest tam in causa proxima, quam remota, omnino non voluntaria fuisset, vt ex se patet.

5 Colligo, cum instrumentum, si propriè accipiatur, vna, eademq. causa proxima sit cum causa principali, efficiente, & instrumentum mouente, seu vtente; & nunquam propriè, per se, & vere dici possit causa v. g. homicidij per ipsum instrumentum facti; sed tunc eius homicidij causa proxima is sit, qui immediate instrumento ipso ad talem effectum vsus est; contra vero con efficiens causa,

sa, si propriè sumatur, nunquam vere dici possit instrumentum, nisi moraliter aliquando, & metaphoricè tantum, pro vt alibi declarauimus, propterea, quotiescumq. homo à rebus animatis occiditur, semper res eas animatas vere, & propriè dicendas esse proximam talis occisionis causam, nisi forte eadem per meram, & propriam coactionem, seu violentiam ab extrinseca quapiam, & potentiore causa, non secus, ac alia instrumenta, motæ ad id fuissent; quotiescumque autem per res inanimatas occiditur, nūquam res eas inanimatas dicendas esse veram talis occisionis causam; sed mera instrumenta causæ efficientis, & animatæ, quæ ab intrinseco se se; instrumenta autem ab extrinseco mouerit: ex quo decidi facile potest dubiorum huiusmodi numerus innumerus.

CAPVT XXIX.

An Ecclesia polluat, si quis ibi ad vitæ, vel corporis sui defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ aggressorem occidat.

S V M M A R I V M.

Quid hic per vitæ, vel corporis defensionem intelligatur, nu. 1.

Non incurritur irregularitas ex occisione cum moderamine inculpatæ tutelæ facta ab aggressore ad euitandum quodcumq. graue corporis nocumentum, vel deformationem. ibid.

Quanam sit iusta, vel iniusta defensio, & de quanam hic sermo sit. nu. 2.

Naturale ius defensionis aliquando ob commune Reipublicæ bonum tollitur. eod. nu. 2.

Occisio ad defensionem facta cur vulgo dicatur homicidium necessarium, & coactum, nu. 3.

Ecclesia non polluitur ex occisione ibi facta ab eo, qui cum moderatione inculpatæ tutelæ iuste se defendit, nu. 4.

Qui vitæ iure suo, nemini facit iniuriam. ibid.

Homicidium prædictum necessarium cur non sit Ecclesiae pollutiuum, etiam si intrinsece factum fuerit ex vindicta, & prauo animo iniuriam inferendi, vel polluendi Ecclesiam, nu. 5.

Nec Excommunicatio in tali casu incurreretur, etiam si Clericus eo prauo animo à iuste se defendente occideretur. ibid.

ADuerto 1. per vitæ, vel corporis defensionem hic intelligi defensionem susce-

ptam ad euitandum non solum sui occisionem; sed etiam sui mutilationem, quæ partialis quædam mors est, vel graue vulnus, vel grauem percussionem, vel aliquam grauem, vultus deformationem, & similia, in quibus, ac similibus omnibus eadem omnino militat ratio; vt colligi potest ex Enriq. l. 14. c. 10. nu. 3. Suar. de Censur. disp. 46. sect. 2. nu. 6. Villalob. tom. 1. tr. 2. 1. diff. 24. nu. 7. Sayr. de Censur. l. 6. c. 17. nu. 4. Salon. 2. 2. q. 64. art. 8. controu. 2. concl. 1. Hurtt. ad. disp. 2. de Irregularit. diff. 11. nu. 36. Bonac. de censur. disp. 7. q. 4. punct. 6. nu. 8. Dian. p. 4. tr. 2. resol. 6. Gibalin. de Irreg. c. 4. q. 3. nu. 13. & alijs doctis recentioribus, qui licitam esse dicunt in talibus casibus occisionem, nec in ijs irregularitatem vllam incurri, ita enim se defendens re ipsa vitam suam tuetur, cura id ad vitæ ipsius consistentiam pertineat, vt bene dixit Dian. l. c. vel ad honoris conseruationem, de quo inferius agemus.

2 Aduerto 2. sermonem hic esse de occisione ad sui defensionem iustam, in qua nimirum verè quis contra iniustum aggressorem vtitur, vt mox dicemus, iure suo; si quis enim eo careat, indeque iniusta sit eius defensio, quia nimirum ea contra Iudicem, ac iustitiæ ministros iuste agentes sit, tunc iniusta quoq. talis erit ex iniusta prædicta defensione occisio, & hæc inde sine dubio simul erit Ecclesiae pollutiua, si in Ecclesia fiat: ius enim, & facultas tuendi se, licet sit naturalis; tamen ob commune Reip. bonum tolli potest, ex Azor. tom. 3. l. 2. c. 1. q. 11. & Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 2. nu. 3. nisi fortè ij quoq. essent formaliter iniusti, ac proindè illicite eum, qui se defendit, vexarent, quo in casu idem de ijs, ac de quibuscumq. alijs iniquis aggressoribus dicendum esset, vt constat ex doctrina tradita à Sor. de Iust. & Iur. l. 5. q. 1. art. 8. Syluest. V. Bellum, 2. nu. 7. Couar. 1. var. resol. c. 2. nu. 13. Molin. tract. 3. disp. 15. nu. 3. Perr. Navar. l. c. de restit. c. 3. nu. 262. Gibalin. l. c. nu. 29. & Azor. p. 3. l. 2. c. 1. q. 6. & 9.

3 Aduerto 3. occisionem ad sui defensionem factam dici vulgo solere homicidium necessarium, & coactum, non quia illud simpliciter non sit liberum, & verè per actionem humanam, ac voluntariam factum; sed quia, qui sic alium occidit, inuitus, & necessitate, quadam adactus, idest, vt se defendat, id facit; licet malit aggressorem occidere, quam ab illo occidi, quo modo supra diximus mercium proiectionem ad exonerandam nauim ita ex naufragij metu libere eligi, vt voluntaria quidem; sed simul etiam necessaria sit.

4 Dico Ecclesiam non pollui ex occisione ibi facta ab eo, qui cum moderatione inculpatæ

patæ tutelæ iuste se defendit. Ratio autem evidens est, quia talis occisio nemini iniuriosa est, & ex se culpa caret, vnde ea Ecclesiæ pollutiva propterea non est: qui enim sic se defendit, facit opus, quod ex se tunc primo, & principaliter tendit non ad occisionem aggressoris; sed ad naturalem aggressi defensionem, quæ, si iusta sit, vnicuique tam Clerico, quam Laico contra quemcumque tam Superiorem, quam inferiorem quocumque in loco semper ex omni lege conuenit. vnde sic se defendens, cum vtatur iure suo, vt patet ex *tex. l. vt vim vi, ff. de iustit. & iur. cap. Significasti, 2. de homicidio, cap. Dilecto, de sent. Excommunicat. in 6. d. Th. 2. 2. q. 64. ar. 7. Sot. de iust. & iur. q. 1. art. 8. & cæteris communiter, nemini facit iniuriam, argum. *tex. in l. Proculus, ff. de damno infecto, & in cap. Cum Ecclesiæ, 31. de Elef. ex Mascard. de probat. concl. 1051. num. 31. Surd. consil. 374. num. 17. Paris. de resignat. tom. 2. l. 13. q. 1. num. 164. Barbof. de Offic. & Potest. Episc. allegat. 28. num. 16. qui in terminis nostris loquitur, & ita communissime nobiscum sunt in prædicta conclusione nostra Glossa in cap. Vnic. de consecrat. Eccles. in 6. in principio. Abb. in cap. Proposuiti, eod. tit. nu. 2. Angel. V. Consecratio Ecclesiæ num. 4. Syluest. V. Consecratio 2. q. 5. casu 1. Tabien. eod. s. 4. nu. 5. Armil. eod. num. 5. Victoria q. 99. de Eucharist. Sot. in 4. dist. 13. q. 2. ar. 3. ad 2. dist. 4. Nauar. in Sum. c. 27. num. 256. Verb. Iniuriose Rodrig. in Summa p. 1. c. 154. concl. 6. num. 7. Graff. p. 1. de cis. l. 2. c. 48. num. 93. Viold. de Interd. tit. 3. nu. 10. Sayr. in Thesaur. l. 5. c. 16. num. 4. Tolet. l. 5. c. 8. num. 7. cas. 1. Enriq. l. 9. de Miss. c. 27. nu. 5. comment. lit. 1. Seraph. Raz. casu 49. Seb. Medic. in Sum. peccat. p. 2. tit. 9. q. 10. Zecch. de cas. referu. cas. 11. vers. Secundo, & de Sacrament. vbi de Missa, c. 7. vers. Secundo loco. Azor. p. 1. l. 10. c. 16. q. 13. & p. 2. l. 9. c. 5. q. 1. Auil. p. 5. de censur. disp. 7. dub. 1. conclus. 2. casu 1. Suar. tom. 3. in 4. p. disp. 81. sect. 4. casu 1. & 2. Reginald. in prax. l. 29. c. 9. sect. 5. num. 180. Fagund. l. 3. primi Eccles. præcep. c. 14. num. 8. Mazuchel. de cas. referu. disp. 2. c. 6. num. 4. Franc. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 4. c. 6. num. 50. Gargiar. de Aquis c. 12. num. 2. Cardin. de Lugo de Euchar. disp. 20. sect. 2. nu. 54. Vener. in Exam. Episc. l. 9. c. 36. num. 4. Megal. in Prompt. Theol. V. Cæmeterium, num. 5. Th. del Bene de Immunit. & Iuris. Eccles. p. 1. c. 2. dub. 2. sect. 3. num. 35. Mazzol. in Regul. Confess. p. 2. num. 249. Scarjella in Summa p. 3. c. 87. num. 3. Jordan. diuers. Elucubrat. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 37. Vgolin. de Offic. & potest. Episc. c. 29. s. 1. nu. 1. Antonel. de regimin. Eccles. Episcopal. p. 1. c. 16. s. 1. num. 13. Bonac. de Matrim. q. 4. punct. vlt. num. 20. Ricc. in prax. p. 1. resol. 479. Steph. à S.**

Gregor. de diuin. pietat. vinc. l. 3. c. 21. nu. 14. & Castilent. in Polyanth. Seraph. V. Consecratio Ecclesiæ, diff. 4. vers. Secus tamen.

5 Colligo neque homicidium cum moderamine inculpatæ tutelæ ad iustam defensionem factum Ecclesiæ pollutiuum esse, etiam si sic se defendens tunc prauum simul animum habuisset, v.g. vindicandi iniuriam acceptam, satisfaciendi odio, quo aggressorem prosequeretur, vel etiam polluenti Ecclesiam ipsam, & c. quia, cum semper opus externum in tali casu sit non iniuriosum, nunquam esse poterit homicidium Ecclesiæ pollutiuum, nisi affectu tantum, & mere intentionaliter, quod non facit opus ipsum externum inde esse iniustum, nec consequenter esse Ecclesiæ pollutiuum, vt superius etiam dictum est: & hoc clare etiam apparet in Excommunicatione, quæ in tali casu non incurritur ab eo, qui sic se defendens Clericum percussit, quocumque animo id fecerit, vt apertè docuit *Filiuc. tr. 15. c. 1. nu. 17.*

C A P V T XXX.

An Ecclesia polluat, si quis in ea cum moderamine inculpatæ tutelæ alium occidat ad defensionem vitæ, vel corporis proximi sui.

S V M M A R I V M.

Vndenam huiusce capituli difficultas oriatur, num. 1.

In prædicto casu aliqui irregularitatem incurri dixerunt; sed verius alij negarunt. *ibid.*

De proximo innocente, & iniuste aggresso hic sermo est, nu. 2.

Licet quis peccauerit dando iniuste causam inuasioni; tamen cur non peccet, si iniuste inuassus se defendat. *ibid.*

Proximi nomine iniuste in vita inuasi quis hic accipiat, nu. 3.

Iuri, quod in vitam vniuscuiusque Deus, & Respublica habet, cur verè nullus hominum cedere possit. *ibid.*

Ecclesia non polluitur per occisionem, quæ ad innocentis, & iniuste in vita inuasi proximi defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ facta sit, nu. 4.

Occisio prædicta ad defensionem facta cur non sit iniusta. *ibid.*

Ex quo capite licitum sit Rempubicam, quæ bellum iustum contra aliam gerit, coadiuuare. *ibid.*

Melior

Melior hic est innocentis iniuste aggressi, quam iniusti aggressoris conditio, nu. 5.

Vnusquisque vitæ suæ propriæ conseruationem præferre potest, secundum ordinem charitatis, alterius vitæ, & aliquando etiam debet, nu. 6.

Id ipsum dicendum est, licet iniustus aggressor amissurus sit vitam æternam, si occidatur, nu. 7.

Vitam spiritualemente proximi debere præponi vitæ corporali propriæ quomodo verum, vel falsum esse possit. *ibid.*

Nec Ecclesia pollueretur, etiam si in ea iniustus aggressor, cuius vitæ ex lege Charitatis præferenda esset sub lethali culpa propriæ vitæ, ab aggresso, vel ab alio aggressi partes suscipiente occideretur, nu. 8.

1 **A**duerto 1. suppositis hic ijs, quæ de defensione sui ipsius cap. præced. dicta sūt, difficultatem hanc esse ex eo, quod cum æque diligenda sit vitæ vnius proximi, ac alterius, propositum in hoc cap. homicidium videri potest illicitum, & aliquando occiso iniuriosum, ac proinde Ecclesiæ pollutiuum; vnde in tali casu irregularitatem quoque ab occidente incurri docuerunt Syluest. Armil. Nauar. Maiolus, & alij apud Couar. in Clement. de Homicid. p. 3. s. vnic. num. 5. & Suarez de Censur. disp. 46. sect. 3. num. 1. quod tamen falsum est, vt fuse probant Turrian. de Cens. l. 9. disp. 65. dub. 4. Coninch. *ibid.* disp. 18. num. 88. & de Irregularit. disp. 2. num. 36. Tanner. 3. p. disp. 6. q. 10. dub. 11. num. 210. Filiuc. tr. 20. c. 5. num. 159. et Sayr. cum multis alijs l. 6. de Censur. c. 17. num. 21.

2 Aduerto 2. nos hic verba facere de proximo, qui sic in vita iniuste inuassus, ac proinde innocens, & iuste se defendere possit, siue per se, siue per alium, etiam si fortasse aggressori iniuste dederit causam inuadendi, dummodo ab ea danda cessauerit; adhuc enim prædictus inuassus in actu suæ defensionis est innocens, & licet peccauerit dando iniuste causam inuasioni, nihilominus non amisit naturalem ius se defendendi casu, quo iniuste inuadatur, vt hic supponimus.

3 Aduerto 3. nomine proximi iniuste in vita inuasi accipi à nobis hic non solum, qui nobis sanguine iunctus sit; sed etiam extraneum quemcumque, qui nec petat à nobis opem, nec velit à nobis defendi; sed exclamet se iure suo cedere, & sponte velle ab inuassore occidi: nunquam enim is idcirco desinit esse proximus noster, & semper iniuste inuaditur, cum semper iniuria inferatur saltem Rempublicæ, & Deo, quorum iure cedere nemo po-

test, cum nemo sit absolutus, & totalis dominus vitæ suæ; sed vel vniuersarius, vel custostantum, vt alibi fusius explicabimus.

4 Dico Ecclesiam per occisionem ad defensionem proximi innocentis, & iniuste in vita inuasi factam non pollui, dummodo adhibita fuerit inculpatæ tutelæ moderatio, quod hic supponimus: fauent DD. omnes præced. cap. num. 4. allati; sed ij maxime, qui absolute dicunt Ecclesiam non pollui per occisionem iustæ defensionis causa factam. Ratio autem conuincens ea est, quia talis occisio non est iniusta, nec proinde Ecclesiæ pollutiva: iniustam non esse, immo licitam patet, quia; sicut quisque potest tueri vitam suam, ita etiam proximi, qui charitatis, & naturæ nexu ipsi coniunctus est, vt ait Less. de iust. & iur. l. 3. c. 9. dubit. 13. num. 87. fas est enim cooperari ad bonum, & ad id, quod est licitum, ideoque in omnibus euentibus, in quibus licite occidere possumus iniustum aggressorem vitæ, vel corporis nostri, in iisdem licite potest etiam tertius proximi sui aggressorem occidere, nam hoc est innocentem coadiuuare, partesque illius suscipere, prout ex eodem capite licitum est Rempubicam, quæ bellum iustum contra aliam gerit, coadiuuare, partesque illius de eius consensu suscipere, vt egregie tradidit Molin. tr. 3. disp. 18. nu. 1. Ant. Gomez tom. 3. var. resol. c. 3. nu. 21. Couar. Clem. Si furiosus. p. 3. s. 1. num. 5. Caiet. V. Homicidium, & DD. communiter.

5 Ad rationem autem dubitandi superius num. 1. allatam patet responsio, eo quod melior sit innocentis iniuste aggressi conditio, quam iniusti aggressoris, vnde consequens est, vt cum æquali damno temporali iniusti aggressoris, & innocentis inuasi defendere licite possimus, & aliquando etiam teneamur innocentem, etiam iniustum aggressorem occidendo, quando aliter innocentis vitam defendere non possumus, vt videre est apud Molin. l. c. p. 6. & Gibalin. de Irregularit. c. 4. q. 3. nu. 20. & alios passim.

6 Colligo 1. cum ordine charitatis vnusquisque vitæ suæ propriæ conseruationem præferre possit alterius vitæ; immo etiam aliquando teneatur, quando scilicet ex propriæ vitæ amissione sequeretur maximum malum Reipub. vel vxoris, ac filiorum, quos alere teneatur, & is iniuste ab alio non æq. utili inuaditur, cumque nobis iure naturali id efficere liceat, quod alterius nequitia effectum est medium necessarium ad vitæ nostræ propriæ conseruationem, etiam si opus sit ab illo alio vitam auferre, propterea, quotiescumque quis iniuste alterius vitam ita in discrimine

Cc

con-

constituit, ut nulla alia tunc via ad eam à tali periculo liberandam pateat, nisi illum occidendo, qui alterius vitam in prædicto discrimine constituerit, eum licite occidi posse vel ab eo ipso, cuius vita periclitatur, vel ab alio, qui taliter periclitantis partes suscipiat contra illum, à quo proximus in tali periculo constitutus fuit, ut ex prædictis colligi potest, & apertissimè traditur à *Molin. l.c. disp. 12. nu. 2.* nec inde Ecclesiam pollui,

7 Secundo id ipsum dicendum esse, etiam si in Ecclesia iniustus aggressor occidatur, qui amissurus sit aeternam beatitudinem, eo quod tunc præsumatur esse in lethali peccato; aggressus autem verisimiliter existat in gratia; licet enim vita spiritualis proximi ex lege, ac ordine charitatis præponenda sit vitæ propriæ corporali; id tamen intelligitur, quando vita propria corporalis proximo ad suam spiritualem ita necessaria est, ut, nisi propria à nobis mortis periculo exponatur, proximus aeternam consequi, aut tueri non possit; non vero quando vita nostra corporalis non est prædicto modo ad spiritualem proximi vitam necessaria, eo quod ipse per se possit illam consequi, ac tueri; sed ex sua nequitia nolit id facere, prout accidit in prædicto nostro casu, in quo aggressor potest, & debet ab aggressionem desistere; sed non vult: tunc enim lege charitatis non tenemur spiritualem proximi vitam præponere nostræ propriæ, aut proximi iniuste inuasi vitæ corporali, immo vero, ut inferius dicemus, neque nostro honori, aut bonis nostris externis, si ista proximus iniuste velit à nobis auferre, ut acute dixit *Calet. 2. 2. q. 54. art. 7. Sotus de Iust. & Iur. l. 5. q. 1. art. 8.* & recentiores communiter contra *Gerson. in tr. de Euchar. Richard. de S. Victor. in opusc. de charitate, August. de Ancona de Auctoritat. Ecclesiae, & alios relatos ab Abulens. in cap. 5. Matth. q. 109.*

8 Tertio, licet aliquando contingere possit, ut aggressus teneatur lege Charitatis potius mortem pati, quam in sui defensionem occidere iniustum aggressorem, quando v. g. aggressor talis esset, cuius vita multum Reipublicæ interesset, ut docuit *Molin. l.c. disp. 14. n. 1. concl. 2. & Sot. l.c. cum lege charitatis teneatur aggressus tantum Reip. bonum præferre suæ propriæ vitæ; tamen, etiam si aggressus talem aggressorem occidat, per talem occisionem Ecclesiam non pollui, quia talis occisio non fuit verum homicidium contra iustitiam; sed tantum contra Charitatem, quod ex dictis *cap. 10. n. 5.* non est Ecclesiae pollutivum, etiam si factum fuisset à tertio iniuste aggressi partes suscipiente, ut ex prædictis patet.*

CAPUT XXXI.

An polluatur Ecclesia, si quis ibi à iuste defendente bona sua externa cum moderamine inculpatae tutelae occidatur.

S V M M A R I V M.

Iusta vitæ defensio facit, ut iusta sit etiam rerum ad vitam necessariorum, vel conducentium defensio, num. 1.

De quibusnam bonis hic sermo sit, ibid.

Quantitas bonorum quantitas habenda sit magni, vel parvi momenti ad effectum, ut pro illius defensione licite fures occidi possint, variae DD. sententiae referuntur, nu. 2.

Debet esse res magni momenti vel ex se, vel in suo pretio, vel ex suo consequente, ibid.

Furtum aliquod potest esse levis momenti in ratione intrinseca furti, & grauis in ratione extrinseca damni alteri illati, ibid.

Quantitas notabilis sufficiens ad mortale in genere furti debet esse vna, & eadem in se determinata, nec debet desumi per comparationem ad personas, ibid.

Furtum prohibetur septimo Decalogi præcepto, non quia hic, & nunc semper inferat graue damnum extrinsecum; sed ex eo, quod, si grauer non prohiberetur, inferret etiam extrinsece graue damnum, ibid.

Prædicta quantitas furti notabilis nota est Deo, licet nobis facile non sit determinare, quantitas sit, ibid.

Ea furti quantitas moraliter considerata, quae sufficit ad sustentationem, seu expensas pro vna die vnius personae honestae, seu non miseræ, cur mihi videatur notabilis absolute, & respectiue ad omnes, ibid.

Eadem quantitas ablata Regi, aut à Filio, vel uxore, vel Religioso Patri, Marito, Religioni cur facile excuset à mortali, ibid.

Prædicta tamen quantitas neq. in prædictis casibus excusaret, si domini essent grauer inuiti, sicut rationabiliter esse possunt Rex, & Pater; sed non aq. Maritus, & Religio, ibid.

Uxor quomodo non improbabiler possit expendere, inuito marito, singulis annis vigesimam partem lucri annualis ex dote, ibid.

Furtum, ut culpa grauis sit, duo postulat, materiam grauitatem, & dominum grauer inuitum, ibid.

Quantitas bonorum sufficiens ad furtum graue fortasse non improbabiler videri potest, aliquid suffi-

sufficiens etiam ad iustam eius quantitatis defensionem cum quanto opus fuerit furis damnatio, quia tale furtum notabiliter ledit ius alterius, ibid.

Pro defensione rei non magni momenti furem occidere videtur contra Charitatem, & Iustitiam; licet aliqui de hoc dubitent, ibid.

Etiam si res, quae furto auferatur, facile postea recuperari possit v. g. in Iudicio, cur tamen tam à Seculari, quam à Clerico, & à Religioso iuste, & licite defendi possit, etiam furem in defensione, si aliter rei oblatio impediri nequeat, num. 3.

Ecclesia non polluitur, si quis ibi occidatur à domino ob iustam defensionem bonorum suorum, seruato moderamine inculpatae tutelae, num. 4.

Bona nostra externa quandoam anteponenda sunt ex ordine Charitatis vitæ proximi, num. 5.

Iur non est in extrema necessitate; sed in perversa voluntate; nec ei tenetur dare centum, qui vult se ipsum occidere, nisi ea ei dem, num. 6.

Vnusquisque habet ius defendendi non solum ea, quae possidet propria, sed ea etiam, quae possidet in communi, vel quorum usus, aut custodia ipsi est commissas, quod etiam Religiosis conuenit, nu. 7.

Defensio prædicta rerum iusta, & licita est in omnibus locis, & aduersus omnes illas personas, in quibus, & aduersus quas est iusta, & licita vitæ ipsius defensio, ibid.

Quomodo prædicta valeant tam in cade diurni, quam nocturni furis, ibid.

Aduerto 1. sermonem hic esse non tantum de ijs fortunæ bonis, quæ ad vitæ conseruationem necessaria sint, qualia videntur esse arma transeunti per latrones, vel hostes, nec non alia quæcumq. hic, & nunc ad vitam conducentia, in his enim omnes conueniunt, & dicunt, cum tunc vita ipsa talia possident, iuri ex talium bonorum externorum amissione periclitetur, vnicuique taliter quo ad ea inuaso licite pro eorum defensione inuaso rem quemcumque occidere, dummodo inculpatae tutelae moderamen seruetur, ut videre est apud *Azor. p. 3. l. 2. c. 1. q. 19.* sed etiam de omnibus alijs fortunæ bonis non parui momenti; licet nemini necessaria sint.

2. Aduerto 2. circa quantitatem prædictorum bonorum, quæ dicenda sit quantitas magni, vel parui momenti ad prædictum effectum, varias esse DD. sententias, aliqui enim putant pro valore duorum, aut trium aureorum non esse licitum hominem occidere, ita *Sotus de Iust. & Iur. l. 5. q. 1. art. 8. Ara-*

gon. in 2. 2. q. 64. art. 7. Binsfeld. de Iniurijs, & damno dato c. 1. q. 6. concl. 1. alij contra docent, quod, si quis iniuste aggrederetur usurpare rem, etiam valoris vnius aurei, vel minoris adhuc valoris, resistente domino, aut custode illius, certe neque ad culpam, neq. ad penam auderent condemnare eum, qui illam defendendo interficeret cum moderamine inculpatae tutelae iniustum aggressorem, ita expressè *Molin. tr. 3. disp. 16. num. 7. & Bonaf. de contractib. disp. 2. q. ult. sect. 1. punct. 10. nu. 12.* nonnulli asserunt hoc non posse absolute taxari in vniuersum; sed spectandam esse conditionem personarum, & varietatem locorum; eadem enim bonorum fortunæ quantitas, quæ in vno loco, & respectu vnius personæ potest esse grauis; & magni momenti, in alio loco, & respectu alterius personæ potest esse leuis, & non magni momenti, ita *P. Navarra l. 3. de restitut. num. 39. & Io. Med. C. de restit. q. 10.* nec desunt, qui affirmant non posse in hac vita non solum attingi certo punctum indiuisibile, ad quod si summa valoris perueniat, sit quantitas grauis, & infra quod sit leuis; sed neq. certam, & infallibilem regulam tradi posse, ita *Barthol. à S. Faust. de restit. disp. 2. q. 18. num. 22. & Lanfranch. opusc. moral. 15. r. 1. num. 4.* ego tamen pro certo in primis credo fati esse, si res sit magni momenti vel ex se, vel in suo pretio, vel ex suo consequente; pro ut docent *Strouerdorf. de Iust. & Iur. in 2. 2. D. Th. q. 64. art. 7. conclus. 3. & Dian. p. 5. tr. 4. resol. 18.* ac proinde fati esse, si sit magni momenti vel in ratione intrinseca furti, vel in ratione extrinseca incommoditatis, seu alterius damnificationis possessori legitimo illata, vnde in ratione quidem furti res erit leuis momenti, si auferatur v. g. acus à paupere opifice, qua vitur ad sustentandam familiam, vel vnus obolus à mendico, si inde sequatur eum mendicum tota die non comedere; sed tamen erunt singula hæc iusta grauis momenti in ratione extrinseca damnificationis alteri illata, ut per se patet. Sed quænam erit assignabilis quantitas, quæ sit ex se grauis momenti in ratione intrinseca furti? mihi quidem persuasum est quantitatem notabilem sufficientem ad mortale in genere furti debere esse vnã, & eandem in se determinatam, nec debere desumi per comparationem ad personas, quod etiam senserunt *Tolet. l. 5. c. 16. num. 3. Barth. Med. 1. 2. q. 88. art. 4. & Less. l. 2. c. 12. dubit. 6. num. 29. 31. & 32.* furtum enim grauer prohibetur septimo Decalogi præcepto, non quia hic, & nunc semper inferat extrinsece graue damnum isti personæ; sed ex eo, quod, si grauer non

prohiberetur, inferret etiam extrinsece graue damnum: independenter ergo à comparatione personarum dari debet aliqua quantitas, saltem nota Deo, ex cuius ablatione, si non esset grauer prohibita, sequeretur graue incommodum in Communitate, dixi *saltem nota Deo*, quia nobis non est ita facile determinare, quanta sit; putarim nihilominus cum *Rebell. p. 1. de obligat. Iust. l. 3. q. 1. 5. sect. 1. num. 3. Megal. 2. 2. l. 2. c. 1. q. 3. num. 15.* & pluribus alijs esse illam quantitatem moraliter consideratam, quae sufficit ad sustentationem, seu expensas vnus diei pro persona honesta, non misera; sequeretur enim magna perturbatio, si non esset grauer prohibita priuare proximum sustentatione vnus diei. nec refert, quod furtum in praedicta quantitate, facile excusetur à mortali, si ea quantitas auferatur v. g. Regi Hispaniarum, vel certè à Filio, aut Vxore, aut Religioso Patri, Marito, Religioni, &c. id enim fit, non quia quantitas de se non sit sufficiens; sed quia domini non censentur grauer inuiti, Rex quidem ratione magni excessus in diuitijs; Pater verò, Maritus, & Religio propter maximam coniunctionem cum Filio, Vxore, & Religioso, Vnde, si de facto Rex esset grauer inuitus, sicut rationabiliter esse potest etiam circa praedictam quantitatem, tunc esset peccatum mortale eam quantitatem illi furari, quod tamen non sequeretur, si quantitas furti notabilis desumenda esset per comparisonem ad personas, tunc enim Rex non posset esse ex dominio proprietatis rationabiliter grauer inuitus circa praedictam quantitatem: & idem dico de Patre respectu Filij, licet fortasse idem dicendum non sit de Religione, & Marito respectu Religiosi, & Vxoris, quia iste per paupertatem Religiosam obligat se solum ad ea, quae sunt rationabilia, & communiter recepta, vnde in hoc spectanda est consuetudo vniuscuiusq. Religionis, ista verò, cum attulerit rationabilem dotem, cuius verè est domina, licet eius vsustructus lege humana pertineat ad Maritum, non improbabiler secundum multos potest, quantumlibet inuito marito, expendere singulis annis vigesimam partem lucri annualis ex sua dote. videatur *Sanch. in Consi. l. 1. c. 6.* cum ergo furtum, vt culpa grauis sit, duo postulet, & materiae ablatæ quantitatem notabilem, & quod hæc auferatur ab inuito domino, primum, idest notabilis materiae quantitas, semper facit ex se culpam grauem respectiue ad quascumq. personas, dummodo ab inuitis auferatur; quando autem eadem quantitas non facit culpam grauem, id oritur ex defectu animi inuiti in

legitimo possessore; non autem ex defectu materiae ipsius ablatæ, quasi hæc sit respectu vnus domini quantitas notabilis, & respectu alterius parua. Remanet igitur adhuc decidendum, num eadem quantitas, quæ est notabilis in ordine ad furtum graue, sit etiam sufficiens ad hoc, vt pro illius defensione licitum sit iniustum vsurpatorem, seu acceptorem occidere, seruato semper inculpatæ tutelæ moderamine; fortasse autem affirmatiue non improbabiler quis respondere potest, notabile enim furtum necessario dicit notabilem iniuriam proximo illatam, cum tale furtum notabiliter lædat ius alterius, scilicet ius defendendi propria bona, ac proinde sit mortalis iniustitia, quando autem res est aliquanti momenti, vt vel notabile damnum inde domino sequatur ex illius rei amissione, quod expresse docuit *Vasq. opusc. de Restitut. c. 2. §. 1. dub. 8. num. 31.* vel saltem notabiliter lædatur in altero ius defendendi propria bona, quod expressissimè tradit *Ianuar. de casib. reseru. resolut. 65. num. 15.* tunc licet pro eius rei defensione, seruato semper moderamine inculpatæ tutelæ, furem interficere, Dixi *notabiliter lædatur ius defendendi propria bona, &c.* quia pro defensione rei non magni momenti furem occidere non solum culpa grauis videtur contra charitatem; sed etiam contra iustitiam, ac idcirco verum homicidium, nam pro re minima non videtur concessum ius defensionis cum tanto alterius malo. ita *Less. l. 2. c. 9. dub. 1. nu. 68. & Marc. Serio de restitut. disp. 5. diff. 2. q. 3. num. 4.* licet aliqui de hoc dubitent, vt videre est apud *Farinac. qq. Crim. l. 25. num. 239.* eo quod iura absolutè loquantur, & vniuersaliter de defensione rerum suarum.

3 Aduerto 3. licet communiter omnes adlicitam furis interfectionem requirant, vt res, quam fur aufert, non possit aliter recuperari, v. g. per Iudicem, nisi fur occidatur; tamen praedictam furis necem, seruato inculpatæ tutelæ moderamine, à rerum suarum defensore siue seculari, siue Clerico, siue Religioso factam non solum non esse contra iustitiam, nec consequenter esse verum homicidium, etiam si res postea per iudicem facile, & sine magnis molestijs recuperari posset, cum enim inuasor nullum ius iustitiæ habeat, vt me inuito, res meas accipiat; sed iniuste eas inuadat, ego iuste eas defendere possum cum quanto opus fuerit detrimento vitæ inuasoris, ita *Caiet. 2. 2. ad q. 64. art. 7. Rebell. l. c. q. 2. num. 10. Mazuch. de Cas. Reseru. disp. 2. c. 7. nu. 68.* & alijs; sed neq. videri contra Charitatem; quamuis enim Charitas dicet, vt cum minimo malo proximi rem meam saluam; tamen hoc

hoc procedit in casu necessitatis; in hoc autem casu sumus extra casum necessitatis, cum inuasor possit se ipsum eripere à tali periculo desistendo ab acceptione, seu vsurpatione rei alienæ, quo in casu iuste occidi non posset, vt per se patet. Videtur hoc de mente *Caiet. l. c. Aragón. in Commentar. de Iust. & Iur. q. 64. art. 7.* clare autem traditur à *Megal. 1. 2. l. 3. c. 1. q. 1. num. 8.* qui remedium recuperandi bona in iudicio dicit non esse ordinatum ad repellendam vim, quam de iure naturæ tunc repellere licet, quando infertur, sed esse ordinatum ad recuperandam rem, cessante violentia, pro vt etiam infra dicemus de fuga, quam quis arripere potest, vt se ab inuasore defendat. nouissimè verò idem sentit *Strauersdorf l. c.* quia vnusquisq. inquit, habet ius non solum recuperandi; sed custodiendi, & retinendi, quod suum est.

4 Dico Ecclesiam non pollui, si quis ibi occidatur à domino iuste defendente bona sua, cum moderamine inculpatæ tutelæ: & ratio est, quia talis cædes non est iniusta, vt *num. 2.* iam vidimus, ac proinde non est homicidium Ecclesiae pollutiuum, nec subijcitur Irregularitati ob culpam indictæ, cum in ea occisione nulla culpa committatur, vt videre est apud *Castropal. de Censur. disp. 6. punct. 15. num. 7. & Joseph. de Ianuar. de Cas. reseru. resolut. 65. nu. 1.* qui in terminis nostris proprijs loquitur cum *Carolo de Baucio in Casib. singularib. casu 325. in respons. ad 4. pest. & alijs. ibid. cit.*

5 Dices, ordo Charitatis postulat, vt vitæ proximi anteponatur bonis meis, nam vitæ est altioris ordinis, quam fortunæ bona, vnde hæc ordinata sunt ad illam; non autem illa, ad hæc, ergo non possum proximum pro conseruatione bonorum meorum occidere, pro ut docuere *Accursius, & alij à Nauarro citati c. 15. in Manual. Archidiacon. & Panormit. apud Syluestrum V. Homicidium 1. q. 4. 10. Gerson in tr. de Eucharistia, Augustin. de Ancona opusc. de auctorit. Eccles. Abulen. in c. 15. Matth. & Felin. in Cap. 2. de homicidio, post num. 4.* qui affirmat de Iure Canonico non licere furem pro rebus seruandis occidere.

6 Respondeo praedicta valere, quando proximus est in morali necessitate amittendi vitam, nec inde per se exire potest; non verò, quando solum est in mortali prauitate, & obstinata voluntate accipiendi aliena inuito domino, pro vt est in casu nostro; vnde de ordinatio non prouenit ob occidente furem; sed à fure anteposcente occidentis bona propriae vitæ, cum furanti notum sit occidentem ius habere sua defendendi etiam cum furantis exitio, si ea aliter defendere nequeat: ita *Megal.*

& Ianuar. l. c. & ceteri recentiores passim, alioquin teneremur tribuere ceterum v. g. proximo minanti sibi ipsi propriam mortem, nisi tribueremus ei illa centum: & dare cibum auaro constituto in extrema necessitate cibi, si auarus cibum habeat, & nolit de suo edere; sed de meo, quæ quam falsa sint, nemo non videt.

7 Colligo, sicut diximus praedictam bonorum defensionem praedictomodo vnusquisque licere, etiam Religiosis ipsis, cum vnusquisque habeat ius defendendi non solum ea, quæ possidet propria; sed etiam ea, quæ possidet in communi, vel quorum vsus, aut custodia ipsi est commissa, vt egregiè docuit *Dian. p. 5. tr. 4. resol. 17. cum Tanner. Syluio; Malder. et alijs ibid. citatis,* & aduersus omnes illas personas, aduersus quas est iusta vitæ ipsius defensio, vt expresse tradidit *Antonin. p. 3. tit. 4. c. 3. §. 4.* ita eandem earundem rerum defensionem in quocumq. loco licere, si ita defensionis praedictæ necessitas exigat, ob eandem rationem, ob quam vitæ propriae defensio vbique licet, vt superius dictum est, & clare docet *Azor. p. 3. l. 2. c. 1. q. 4.* nec obstat, quod Iura, & Script. *Exod. 22.* distinguant inter furem nocturnum, & diurnum, permittantque occidi nocturnum; non verò diurnum, nisi iste festo defendat; loquuntur enim praedictæ leges iudiciales, & permissiuæ de foro externo tantum, quod ideo praesumere solet culpam homicidij potius in cæde furis diurni inermis, quam nocturni, quia diurni fures plerumque possunt repelli à furto faciendo absq. cæde, nisi quando ij res ablatas telo, & armis defendunt; nocturni verò fures vix arceri possunt sine periculo. Cæterum, si à neutro res nostras defendere possimus, nisi furem occidendo, vtriusque occisio licita erit: pro vt aperte dicunt *Molin. de Iust. & Iur. tr. 3. disp. 16. num. 8. & Gibalin. de Irregularitat. c. 4. q. 3. nu. 14.* ac proinde praedicta tam diurnis quam nocturni furis occisio ad praedictam rerum defensionem non erit homicidium Ecclesiae pollutiuum, vt clare ex dictis patet.

CAPVT XXXII.

An Ecclesia polluat, si quis ibi à iuste defendente bona externa proximi cum inculpatæ tutelæ moderamine occidatur.

S V M M A R I V M.

Illicitum, & iniustum est tueri proximi bona, nec aggressoris, si proximus cedat iure suo ad illa.

in ordine ad aliud, vt iam dictum est, propterea illa quantitas in his bonis est notabilis, quæ conducit ad notabilem partem commoditatis, seu felicitatis humanæ, cuiusmodi videtur esse victus, & sustentatio congrua vnius diei pro viro honesto; at vero in bonis honoris, & famæ, cum hæc sint pars felicitatis humanæ, & bona per se in hac vita expetibilia, illa quantitas est notabilis, quæ continet notabilem partem felicitatis; hæc autem notabilis pars felicitatis non potest spectari secundum se; sed per comparisonem ad personas, quia humana felicitas non consistit in indiuisibili; sed habet magis, & minus, & vnus quidem aspirat ad felicitatem perfectiorem; alter vero contentus est imperfectiore. Hinc ergo fit, vt sanctissimus, & optimæ famæ vir, qui aspirat ad perfectissimam felicitatem, patiatur notabile damnum, si priuetur fama veracitatis; alter vero vir ordinarius, qui non curat de tanta felicitate, patiatur solum notabile damnum, si priuetur fama castitatis, vel iustitiæ: idemq. dico de alia quacumque ablatione famæ, vel honoris, si iniusta sit, vt etiam ex alijs exemplis inferius afferendis patebit.

3 Aduerto 3. famam esse quid diuersum ab honore: fama enim est multorum existimatio de vita, & moribus alicuius; honor vero est testificatio externa reuerentiæ internæ, quam habemus erga alterum propter eius excellentiam: fit autem hæc testificatio aliquibus signis ad libitum institutis, vt genestione, aperitione capitis, & c. hinc autem patet posse aliquem lædi in honore, & non in fama: si enim non aperiatur caput coram Superiore, vel Principe, lædo eius honorem; & tamen non propterea detraho eius famam; quæ læditur occulta, & iniusta denigratione, seu infamatione: dixi vero *occulta*, nam siquis coram Petro eundem audientem infamet, iam non est simplex famæ denigratio, seu *tractio*; sed est *contumelia*, quæ supra detractionem addit læsionem in honore. his positis,

4 Dico 1. Ecclesiam non pollui, siquis ibi occidatur à quocumq. etiam Religioso iuste; & cum moderamine inculpatae tutelæ defendente honorem, vel famam suam. patet ex eadem ipsa ratione, quam toties retulimus, quia nimirum talis cædes non iniuste fit, & est inculpabilis, nec proinde nomine homicidij hic venire debet, vt expresse docent *Valeat. tom. 3. disp. 5. q. 8. punct. 4. vers.* Porro, cum *Cajet. Syluest. Nauar. & Sor. Tannerus tom. 3. disp. 4. q. 8. dub. 4. nu. 37. cum Nauarra, Bannes, Aragon. & Salon. Dian. p. 5. tr. 4. resol. 9. cum*

Turrian. & Azor. & Molin. & Gibalinus de Irregul. c. 4. q. 3. num. 14. cum Suar. Coninch. Gordon. Præposit. & Hurtad. contra Syluiam in 2. 2. D. Th. q. 64. ar. 7. Binsfeldium de Iniur. & damn. dat. c. 1. q. 5. concl. 8. & Gail. obseruat. 100. num. 8.

Dico 2. neque pollui Ecclesiam, siquis ibi occidatur à quocumq. iuste cum moderamine inculpatae tutelæ defendente honorem, vel famam proximi, quia adhuc talis cædes non iniusta est: si enim ea non iniusta est, vt *præced. cap.* vidimus, pro defendendis bonis fortunæ proximi, multo minus, iniusta erit pro defendendo honore, vel fama proximi, quæ fortunæ bonis multo pretiosiora sunt, & vitæ merito equiparantur. ita *Vasq. de Restit. c. 2. §. 1. dub. 10. concl. 3. Filliuc. tr. 29. c. 3. num. 33. Molfesius tr. 11. c. 19. num. 117. & Gibalin. cum alijs multis l. c. num. 18.* cum enim, inquit, proximi malum nostrum reputemus, illum tueri possumus eo modo, quo nos.

5 Colligo vitam, honorem, & bona innocentis ceteris paribus semper præferri vitæ nocentis inuasoris, vel furis, quia potiores sunt semper partes innocentis, cui me socium adiungo in defensionem aduersus viam ipsi illatam. vt constanter docent ex Iuriconsultis *Clar. §. Homicidium, num. 27. & 28. Mascard. de probat. concl. 98. Decian. Farinac. & alij cum Molfes. l. c. apud quem idem sentiunt ex Theologis Antonin. Syluest. Salon. Lopez. P. Nauar. Molin. Sayr. Less. Reginald. Megal. & alij*: nec per cædem ergo ad defensionem pudicitie propriæ, vel proximi cum moderamine inculpatae tutelæ factam, vt expresse tradit *Vasq. de restit. c. 2. §. 1. dub. 9. num. 42. & Gibalin. l. c. num. 18.* nec ad vitandam non parui momenti ignominiam, quæ alio modo repelli non possit, ex *Mazuchel. de cas. reseru. disp. 2. c. 7. nu. 70.* immo nec ad rem parui momenti à fure repetendam, quando dedecus esset, & probro verteretur, nisi ea furi extorqueretur, ex *Less. l. 2. c. 9. num. 68. & Mazuchel. l. c. num. 61.* Ecclesia pollueretur, quia semper talis cædes est licita; si tamen maritus vxorem adulterari volentem occideret in ea, licet per adulterium vxor mariti honorem lædat, Ecclesia pollueretur, quia maritus potest honoris cui læsionem aliter impedire, quam per vxoris cædem, vnde illam occidendo non seruatur debitum tutelæ moderamen, vt inferius dicetur: non pollueretur autem Ecclesia, si in ea maritus cum moderamine inculpatae tutelæ occideret inuasorem honoris, vel vitæ sue coniugis, etiam si ipsa defendi nollet, quia iniuria illata vxori redundat etiam in maritum, cuius iure cedere nequit vxor sola, vnde

tunc maritus adhuc iuste sic defenderet honorem suum, quod etiam pro similibus casibus diligenter aduertendum est. Quænam vero sit notabilis læsio famæ, vel honoris, & ad quos, & ad qualiter coniunctos ea iniuria pertingat, cum hæc omnino pendeant à personarum qualitatibus, & cæteris locorum, temporum, & communis æstimationis circumstantijs, vniuersim definiti non potest, vt bene monuit *Molin. tr. 3. disp. 2. num. 4.* Vnde, siquis seruato tutelæ moderamine occidat inuasorem, qui baculo verberare, vel alapam impingere, vel pugno percutere, vel barbam vellere, vel similia facere nitatur ad ignominiam inferendam, ab aliquibus homicidium probabiliter asseritur, ab alijs autem probabilius negatur, vt videre est apud *Gibalin. l. c. n. 15. & Dian. p. 5. tr. 4. resol. 3.* ac proinde tunc non pollueretur Ecclesia. idemq. dico de eo, qui hoc defensionis iure vtatur aduersus illum, qui contumeliose siue per verba, siue per signa agat, etiam si non percutiat, nec armis vtatur; dummodo tamen contumelia sit atrox, & nullo alio modo depelli possit, vt suppono, & ratio est, quia naturalis ratio dicitur licitam esse eam defensionem, quæ necessaria sit ad contumeliam depellendam, & comprimendam; daretur enim aliqui improbis ansa contumelijs quibuscumque optimos quosque vexandi. & ita senserunt *P. Nauarra l. 2. c. 3. num. 376. Mazuchel. l. c. nu. 72.* licet contrarium tutius dicat. *Io. de Escobar p. 1. de puritate, & nobilitate probanda q. 1. gl. 4. num. 14. & nouissimè Baldell. in Theol. moral. l. 3. disp. 24. num. 24.* Immo *Strouerdorf de iust. & Iur. in 2. 2. D. Th. q. 64. art. 7. conclus. 5.* apud *Dian. l. c. resol. 13.* potest etiam, ait, interfici, qui virum honoratum baculo, vel pugno conatur percutere, si nequeat aliter impediri; quin dicere, *Tu mentiris*; sed contradicit *Azor. tom. 3. l. 2. c. 2. q. 17.* An idipsum vero dicendum sit de cæde ibi facta per duellum ad honoris defensionem, dicetur *cap. seq.*

CAPVT XXXIV.

An Ecclesia ex hominis cæde ibi à iuste defendente vitam, vel honorem, vel fortunas suas cum moderamine inculpatae tutelæ per Duellum ad prædictam defensionem necessario susceptum, vel oblatum facta polluat.

S V M M A R I V M.

Cui cædes, de qua hic sermo est, videri possit iniusta, tum iniusta, num. 1.

Duellum, Græce Monomachia, vnde dicatur, & quid tam propriè, quam impropriè sit, num. 2.

Duelli propriè sumpti duæ sunt species, Publicum, seu Solemne, & Priuatum: & in quo differant. *ibid.*

Assignatio loci, & temporis in omni Duello prohibito sunt de formali conceptu, & essentia illius. *ibid.*

Duellum propriè sumptum num aliquando licitum sit, nec ne, ab Auctoribus acriter disputatur, num. 3.

In Duello distinguenda est duplex formalitas, altera quodammodo vnice propria, & mere interna; altera non tam propria, & quasi externa; vtraq. autem assignatur. *ibid.*

Ecclesia non polluitur ex hominis cæde ibi à iuste defendente vitam, honorem, vel fortunas suas cum moderamine inculpatae tutelæ per Duellum ibidem ad prædictam defensionem necessario susceptum, vel oblatum facta, num. 4.

Prior Duelli formalitas, de qua præcedenti numero. satis dictum est, semper illicitum facit esse Duellum *ibid.*

Quomodo aliquando inuitare ad Duellum non sit inuitare ad malum; sed ad minus malum, & non inuasio; sed defensio, num. 5.

Conclusio num. 4. allata valet, etiam si prædictus iniustus inuasor vitæ, honoris, & bonorum, meorum cogeret me ad duellum inuendum non secum; sed cum alio tertio. *ibid.*

Idipsum assero, etiam si iniustus aggressor non armis; sed lingua me inuaderet, v.g. apud Iudicem inique accusando, & c. dummodo nulla alia adsit via ad effugiendam condemnationem mihi aliqui imminentem, num. 6.

Natura concedit ea media, quæ ad propulsandam iniuriam necessaria fuerint. *ibid.*

Si is, cum quo mihi Duellum necessario inuendum est in prædictis casibus, non inuadat me, iniuste illum occido. *ibid.*

Quandonam aggressoris cædes in Duello esse possit Ecclesiæ non pollutiua; licet illicita. *ibid.*

Si necessitas me defendendi; licet cogat me ad aggressorem occidendum, non cogat tamen me ad illum in Ecclesia occidendum, adeo vt alibi eum occidere possim, iniuste eum in Ecclesia occidam, & inde polluetur Ecclesia. *ibid.*

Cui licita videatur acceptatio, immo etiam oblatio Duelli ad vitandam honoris iacturam, quæ aliqui imminere credatur, num. 7.

Duelli acceptatio, vel oblatio non licet mihi, quando aliter defendere me possum, & quomodo id, ordinarie loquendo, possum, quando inuitor tantum, & non cogor ad Duellum acceptandum, vel offerendum, num. 8.

Aliquando etiam aliter me defendere posse non video. *ibid.*

Quando Duellum licet, illud potius est mera, & necessaria defensio, quam verum, & proprium Duellum. *ibid.*

Duelli praxis etiam in prædictis casibus, in quibus licere videtur, cur sit valde difficilis, & non nisi prudentissime admittenda. *ibid.*

Quando quis potest occulte iniuriosum aggressorem, seu calumniatorem occidendo se defendere sine Duello, cur videatur ad Duellum præmittendum teneri, num. 9.

Cur vere non teneatur, num. 10.

Quamvis Duellum in alijs etiam casibus liceat; in omnibus tamen habet rationem tantum iustæ, & inculpatae defensionis prædictæ, num. 11.

Semper illud licitum esse potest in Ecclesia, si prædictæ defensionis necessitas ad id omnino cogat, nec Ecclesia polluitur, si inde hominis cædes ibidem ob prædictam defensionem iuste sequatur. *ibid.*

Polluitur tamen, si prædicta necessitas vel occidendi aggressorem, vel certe in Ecclesia eum occidendi, à tali cæde abfuerit. *ibid.*

Aduerto 1. cum ex superius dictis vnicuique ad iustam prædictorum defensionem, seruata inculpatae tutelæ moderatione, iniustum inuasorem, vel furem ubique occidere liceat, nec inde polluat Ecclesia, idcirco dubitari hic posse, num vnicuique ad prædictam defensionem fas quoque sit Duellum ibidem acceptare, vel etiam offerre, si tunc ibi hoc vnum Duelli remedium ad prædictam defensionem omnino necessarium sit, & consequenter, num, si prædictorum defensor cum moderamine inculpatae tutelæ in Ecclesia alium occiderit in prædicto Duello, ex tali cæde Ecclesia polluat: ex vna enim parte talis cædes videtur vere iusta, quia videtur ad iustam defensionem, vt suppono, necessario facta; ex alia vero parte videtur omnino iniusta, quia acceptatio, vel oblatio Duelli non videtur propriè defensio, cum tunc desit aggressio; extra casum autem defensionis hominem voluntarie interficere semper iniustum est, vt constat ex prædictis.

2 Aduerto 2. licet Duellum, quod Græce *Monomachia* dicitur, sit quasi duorum bellum, & large, generaliter, ac improprie significet quamcumq. pugnam inter duos, seu quodcumq. singulare certamen vnius cum altero sponte susceptum, siue sit cum periculo occisionis, aut mutilationis membri, aut vulneris; siue non, vt dixit *Turrecremat. in Can. Monomachiam*, 2. q. 4. num. 4. *Anan. Graff. & alij cum Peregrin. de Duello, in Pramiss. num. 1. & 2.*

tamen strictè, & propriè sumptum, prout hic à nobis accipitur, esse Pugnam duorum, vel plurium ad eandem, seu vulnera institutâ, ex conditio, idest, ex pacto inuicem inito, certo pugnantium numero constituto, atque tempore, locoq. pugnae designato, vt docuit cum communi DD. sententia *Lanfranch. Opusc. moral. 5. De Duell. c. 1. num. 1. & seq.* eiusq. duas esse species tradunt quicumque de Duello agunt: alterum enim dicitur Solemne, & Publicum; alterum vero Priuatum, & non solemne: illud fit interpositis quibusdam publicis conditionibus, præcedentibus scilicet denunciationibus, & chartulis cum electione, & securitate loci, determinatis armis, statuto tempore, & cum interuentu Patrinarum, vel Sociorum; istud autem assumitur ex conuentione quidem parrium; sed sine prædictis conditionibus; assignato tamen semper loco, & statuto tempore, nam hæc duo semper simul, & coniunctim modo ingrediuntur formale, & essenziale constitutum Duelli prohibiti, vt bene dixit *Vidal de Duello ante Inquisit. 1. num. 5. Thesaur. in Prax. Ecclesiast. p. 2. V. Duellum, c. 4. vers. Nota 2. Castropal. tom. 1. tr. 6. disp. 5. pun. 7. num. 18. & Carafa loc. inferius cit.*

3 Aduerto 3. difficultatem omnem propterea hic esse, & quidem à plurimis grauissimis Doctoribus acerrime agitatam, an Duellum propriè sumptum siue publicum, siue priuatum, licitum aliquando sit, nec ne. Affirmantium dux ex *Comitol. Resp. Moral. l. 6. q. 16. num. 2.* creditur *Nic. Lyran. in cap. 17. lib. 1. Regum*, quem secuti sunt *Maïor. in 4. Sent. dist. 16. Caiet. in 22. q. 95. art. vlt. Vigner. Theologic. Institut. c. 1. 2. 5. 3. Armilla V. Duellum; Angel. eod. Tolet. l. 5. c. 6. Nauar. in Summ. c. 11. num. 39. & recentiores multi inferius referendi. Negantium vero dux ex eodem *Comit. ibid.* censetur *Alex. Halens. in 4. q. 11. membr. 2. art. 2. 5. 4. vers. consequenter queritur, & c.* quem secuti sunt *Henric. Gandauens. quodlib. 5. q. 32. Turrecremat. l. c. Tostat. in cap. 17. lib. 1. Reg. quest. 45. Gabr. in 4. dist. 9. q. 2. art. 3. Sor. de Iust. & Iur. l. 5. q. 1. art. 8. Antonin. p. 3. tit. 4. cap. 3. 5. vlt. Summa Cõfess. l. 2. tit. 3. q. 3. Rosel. Goffr. Ramer. Alan. Ostien. & quam plures ex recentioribus, vt ex dicendis patebit. ego omnino hic distinguendam puto in Duello formalitatem quandam illi quodammodo vnice propriam, & mere internam ab alia quadam minus propria, & magis communi Duelli formalitate, & illi quodammodo externa; formalitatem quodammodo externam Duelli hic appello exteriorem illam pugnam, quæ in tali loco, & tali tempore ex mutuo pugnantium consensu fit; formalitatem vero quodammodo internam,**

& vni-

& vnice propriam Duelli hic appello mutuatam illam vtrinque inuasionem, & directam grauius aduersarium lædendi intentionem, quæ in vtroq. propriissime Duellantium ad victoriam inde obtinendam semper reperitur. His ergo præmissis,

4 Dico 1. Ecclesiam non pollui ex hominis cæde ibi à iuste defendente vitam, vel honorem, vel fortunas suas cum moderamine inculpatae tutelæ per Duellum ibidem ad prædictam defensionem necessario susceptam, vel oblatam facta. Ratio est, quia talis cædes ratione prædictæ defensionis est ex iam dictis iusta, & ratione etiam prædicti modi, & loci est omnino necessaria, vt suppono, ideoq. licita: immo tale certamen non est propriissime Duellum, cum in eo desit, vt desesse debet (alioqui semper illicitum esset) formalitas illa quodammodo vnice Duelli propria, & mere interna, de qua præcedenti num. dictum est: sed est propriè defensio. vnde in nostro casu iustus defensor directe debet meram defensionem tantum intendere, & nullo modo inuasor esse, licet inde per accidens aggressoris nex sequatur. ita nobiscum sentit, quo ad euitandam mortem certo alioqui imminentem, *Valent. tom. 3. disp. 3. q. 17. punct. 1.* qui pluribus id probat, & diuersos casus ponit; licet id ad honoris, & rerum defensionem illicitum putet. nobiscum item stat *Trullenb. in Decal. l. 5. c. 2. dub. 13. nu. 7.* etiam quo ad membri abscissionem vitandam; sed non quo ad bonorum defensionem. quo ad omnia vero probabile dicit *Filliuc. tr. 29. c. 8. num. 145. & Megall. in 3. pl. 4. c. 4. nu. 9.* & clare id ipsum docet *Sanch. l. 2. in Decal. c. 39. num. 8. Coninch. disp. 32. dub. 2. num. 4. in septimo casu, & num. 7. clarius Lessius l. 2. c. 9. dub. 8. num. 49. & clarissime Barbof. in Concil. Trid. sess. 25. de reformat. c. 19. num. 17. Rodriq. in Summ. p. 1. in 2. edit. c. 73. num. 1. Castropal. p. 1. tr. 6. disp. 5. pun. 7. num. 9. Bonac. de censur. extra Bull. Cæna disp. 2. q. 3. punct. 48. num. 18. vers. Secundus. Bannes 2. d. q. 64. ar. 7. dub. 4. in corp. & in solut. ad 2. Ioseph. de Ianuar. de cal. reseru. resolut. 47. nu. 32. Hurtad. de Mendoza in 2. 2. disp. 70. sess. 8. §. 79. apud Dian. p. 5. tr. 13. resol. 27. & nouissime Petrus Marchant in Tribunal. Sacram. tom. 2. tr. 6. tit. 3. q. 1. §. 5. resol. 2. apud eund. p. 10. tr. 12. resol. 53. Gregor. Caraf. de Duello tr. 3. sess. 1. quest. 2. & Marc. Vidal in Arca vital. De Duello inquisit. 1. num. 25.*

5 Dico 2. prædictam conclusionem valere, non solum si quis minetur v. g. mihi mortem, aut falsum testimonium, aut grauem iacturam diuitiarum, nisi Duellum cum talia minante acceptem, dummodo credam sine

dubio mihi illud malum inferendum esse, si recusem Duellum, vel etiam si ad illud non inuitem; tunc enim non inuito ad malum; sed ad minus malum, cum certum periculum mortis, infamiae, amissionisq. bonorum commutem in periculum ex Duello dubium, & incertum, vnde tunc non est inuasio; sed defensio; verum etiam valere, si iniustus iste aggressor vitæ, honoris, vel diuitiarum cogeret me ad Duellum ineundum non secum; sed cum alio tertio: hoc enim nihil aliud esset, quam me defendere in casu necessitatis, in quo non suppetit alia me defendendi ratio, vt semper suppono, & in quo ille tertius est tamquam instrumentum ad exequendam iniustam aggressoris inuasionem; ego autem habeo ius me defendendi ab iniusto aggressore etiam cum detrimento tertij, cum tunc possim plus me diligere, quam proximum, vt clarius etiam patebit ex inferius dicendis de occisione innocentis, & ita expressè hoc probabile esse dixit *Valent. l. c. vers. Ponunt etiam; absolute verò idem docuit Caiet. l. c. art. 8. ad 3. Tolet. l. c. num. 31. Becan. p. 2. tom. 2. c. 26. q. 3. num. 6. & alij apud prædictos.*

6 Dico 3. id ipsum asserendum esse, etiam si iniustus aggressor me inuaderet non per se, nec per alium tertium armis; sed solam lingua, & per Iudicem ipsum ita, vt inique sim apud Iudicem accusatus, vel à Iudice condemnatus, vel certo credam me inique esse condemnandum, & vel offeratur mihi Duellum ab accusatore, vel iudice siue cum ipso, siue cum alio tertio, vt mox dicebamus, ineundum, vel à me illi offeratur, si velim à certa condemnatione liberari, ad quam effugiendam nulla alia omnino adsit via; à natura enim concessum est ijs medijs vti, quæ ad propulsandam iniuriam necessaria fuerint. ita *Becan. & Valent. l. c. Castropal. ibid. nu. 13.* & alij apud eos dixi si iniustus aggressor me inuaderet, & c. quia, nisi ego vere antea inuaderer, vt postea explicabimus, iniuste postea aduersarium quemcumq. occiderem; non enim ea esset ex me vera defensio; sed mera inuasio. Si ergo ille tertius, cum quo Iudex, vel alius cogit me in singulare certamen descendere, vt euitem mortem, & c. certo mihi alioqui imminentem, se tantum defendere, nec me aggredi velit; pro vt superius dixi à me etiam faciendum esse, ne sim inuasor, ego illum iuste inuadere non possum, id enim esset directe occidere innocentem, quod semper iniustum est, & ita intelligi debet *Castropal. l. c. num. 10.* quare ex *Marchant. l. c.* in eo casu, in quo liceret mihi aggressorem iniustum occidere, & me ipsum vitæ discrimini

exponere, licebit etiam Duellum acceptare, vel offerre, si tamen reuera omnia, quæ supra requisuimus, actualiter in eodem casu reperiantur, neque in talibus casibus, si cum moderamine inculpate tutelæ aggressorem occidam, Ecclesia polluetur: immo, si quis in casu veræ, & necessariæ defensionis, in quo licetè posset ex prædictis Duellum acceptare, vel offerre, id faceret, vt testaretur suam innocentiam, vel vt se purgaret ab obiecto crimine, & c. quod semper superstitiosum est, vel ad ostentationem virium, vel ad alios illicitos fines, & in tali Duello, defensoris partes cum moderamine inculpate tutelæ semper agendo, aggressorem occideret, illicite quidem ageret; sed non iniuste occideret, vt alibi in simili casu diximus, ac proinde per talem occisionem, quia non esset verum homicidium, non pollueretur Ecclesia. Si tamen prædictus occisor comode potuisset extra Ecclesiam iniustum aggressorem suum occidere, & sine necessitate voluisset in ea eum occidere, tunc talis cædes esset iniusta, ac proinde verum homicidium, quia illa cædes esset contra verum, & rigorosum ius Ecclesiasticæ immunitatis, quo adhuc ille, qui occisus est, gaudebat, & quod omnino renunciare non poterat, vt alibi clarius explicabimus cum *Suar. de Relig. tom. 1. tr. 2. l. 3. c. 8. & 13.*

7 Dices 1. Si liceret aliquando, vt modo dicebamus, acceptare, vel offerre Duellum ad defensionem sui honoris, & tunc cum moderamine inculpate tutelæ iniustum aggressorem occidere, ita vt per talem cædem necessario in Ecclesia factam Ecclesia non pollueretur, liceret etiam id facere, quando quis liberè, & spontè inuitaretur ad Duellum, quia Duellum recusando non modicam iacturam honoris faceret, vt tenent aliqui apud *Bann. l. c. dub. 3.* immo liceret etiam Duellum ei indicere, qui iniuriam uobis intulit, videtur enim eisdem esse rationis ad Duellum prouocare, & Duellum acceptare, quando defendendi, & recuperandi honoris sui causa, vtrumq. fit. Sed hæc videntur absurda, ergo etiam primum.

8 Respondeo licere quidem mihi Duelli acceptationem, & oblationem, quando id est omnino necessarium ad honoris mei iam iniuste defensionem, nec aliter, quam per Duellum defendere eum possum: tunc enim id facere est, vt in medio vnice necessario ad defensionem meam, quod naturali defensionis iure omnibus licet; sed non licere id mihi, quando aliter honorem meum defendere possum, prout possum in prædictis casibus; possum enim, quo ad primum, prouocanti ad Duellum,

lum, & ad illud suadenti dicere, *paratus sum me defendere, quodcumque me inuasero, vt scias me non esse timidum, & ignauum; sed volo spontè, & ex cõdico Duellum acceptare, quia Diuina legi contrarium est,* & idcirco tunc non licebit mihi Duellum acceptare; semper enim illicitum est mortem alteri infligere, & illam procurare, vbi iusta defensio ad id non cogit, ibi autem non datur defensio, vbi non est aggressio, vt ex se patet, & expressè traditur à *Calet. Becan. Sanch. Valent. P. Nauar. Coninch. & Castropal. l. c.* quo ad secundum, verò, possum iniuriam mihi illatam alijs modis repellere, ordinarie loquendo, v. g. per viam Iuris; cum ad hoc constitutum sit Principis officium; ideoque mihi tunc ob vindicandam propriam iniuriam alterum occidere nefas est, vt fusius infra dicemus. dixi, *ordinarie loquendo*, si enim (inquit *Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 3. num. 3. & 4.*) & post illum *Vidal, & Marchant. l. c.* in rarissimo casu res eo loca esset, vt miles in exercitu, vir equestris in aula regia, officio, dignitate, ducis, aut Principis fauore ob ignauiæ suspicionem excidere debeat, nisi identidem prouocanti resistat, non audeo damnare eum, qui meræ defensionis gratia paruertit iuxta doctrinam *Nauar. c. 15. num. 3. & 4.* esset enim tunc Duellum illud potius mera, & necessaria defensio, quam verum, & proprium Duellum; licet ob humanam fragilitatem ad iniurias vindicandas mire procliuem praxis sic se defendendi contra eum, qui de facto, & prædicto modo moraliter honorem, officium, gradum, & c. alterius aggreditur, valde difficilis sit, & non nisi prudentissimè admittenda, tum quia difficile tanta talis defensionis necessitas contingit, quantum hic adesse supponimus, & facile vindictæ cupiditas se in defensionis necessitatem transfiguratur, tum quia tunc defensio sæpe transit in aggressionem, & inculpate tutelæ moderamen raro seruari solet, vt bene rem ipsam intuenti notum erit.

9 Dices 2. tunc tantum potest quis Duellum modo prædicto acceptare, vel offerre, quando non est alius defendendi modus, ergo saltem, quando quis potest occulte aggressorem iniuriosum, seu calumniosum occidere sine Duello, Duellum prætermittere tenebitur, pro vt docuit *Nauarra l. 2. de restit. c. 3. dub. 13. num. 290. & Sanch. l. c. num. 8.* Sic enim innocens non exponit se periculo vitæ, & liberat alium ab occasione committendi nouum peccatum in acceptando, vel offerendo Duellum.

10 Respondeo negando consequentiam cum *Castropal. l. c. num. 13. vers. Neque approbo*, qui citat

citæ *Coninch. disp. 3. 2. dub. 2. num. 20.* licet enim tunc vtrumq. tali innocenti liceat; tamen non tenetur occulte occidere, quia ex occulta occisione calumniatoris infertur eius perpetua condemnatio, quam forte in Duello pugnans euitabit. nec refert, quod prædictus calumniator peccaturus sit in acceptatione, vel oblatione Duelli, quia hæc difficultas est communis omni militi iuste præstanti, & tamen nemo negat id ei licere, qui enim iustam causam defendit, supponit inimicum esse in actuali peccato, & cum vtatur iure suo, nemini iniuriam facit, maximè cum tunc eum non obliget charitas illa in Aduersarium, quia aduersarius ille tunc non est in extrema necessitate; sed in peruersa voluntate, à qua per se sponte exire, & periculo se ipse peccandi eximere potest, vt alibi dictum est, quando voluerit, desistendo scilicet ab iniusta aggressionem in qua perseuerat.

11 Colligo, licet in alijs etiam casibus aliquando licitum sit Duellum, quos videre potes apud prædictos DD. sed præcipuè apud *Castropal. l. c.* & fusissimè apud prædictum *Caraftam*, qui diligentissimè, & doctissimè rem hanc enucleat, in ijsdem omnibus tamen illud licitum esse ratione iustæ defensionis prædictæ, si ij perbene perpendantur, atque adeò illud etiam licitum esse posse in Ecclesia ipsa, si iustæ, & inculpate defensionis necessitas ad id omnino cogat, nec eam pollui, si inde hominis cædes ibidem ob prædictam defensionem iuste sequatur; pollui autem, si prædicta necessitas vel aggressorem occidendi, vel certe eum occidendi in Ecclesia vere à tali cæde abfuerit, vt ex allatis rationibus satis constare potest.

CAPVT XXXV.

An Ecclesia ex innocentis cæde ad iustam defensionem cum moderamine inculpate tutelæ facta polluetur.

S Y M M A R I V M.

Innocens quis multis modis dicitur, ratione scilicet vel ætatis, vel impedimenti, vel ignorantia, num. 1.

Innocentes aliquando sunt materialiter inuasores, aliquando non, num. 1.

Innocentis occisio quam varie contingere possit, num. 3.

Ecclesia nec polluitur ex innocentis aggressoris

cæde ad iustam defensionem cum moderamine inculpate tutelæ necessario facta, nec ex innocentis non aggressoris cæde ad eundem finem, & eodem modo facta; si tamen hæc nullo modo intenta fuerit, num. 4.

In pari casu innocentis vnusquisque sibi magis, quam alteri tenetur, ceteris paribus, ibid.

Quo sensu occidere innocentem sit semper malum iuxta illud Exod. 22. num. 5. & 6.

Homo non est dominus vitæ, & mortis; sed solus Deus habet hoc plenum dominum, num. 7.

Deus potest vitæ dominium homini communicare, vel innocentis occisionem præcipere, nu. 8.

Quomodo iniuste inuasus habeat indirectum, & partiale dominium in vitam inuasoris, ibid.

Quanam hominis cædes per quintum Decalogi præceptum interdicta sit, ibid.

Inuasoris innocentis occisio, non in panam; sed ad iustam defensionem cum prædicto moderamine cur liceat, etiamsi talis inuadens coram

Deo non peccet, num. 9. & 10.

Innocentis non inuasoris cædes quare aliquando non iniusta, nec illicita sit, num. 11. & 12.

Fugiens hostem per angustum locum, in quo necessario conculcet innocentem, non est homicida, ibid.

Idem dico de occidente indirectè innocentem, quo inuasor se protegit, si inuasus nec inuasorem aliter occidere, nec ab eo aliter se defendere queat, ibid.

Licet in bello tormenta explodere in turrim, si id ad victoriam necessarium sit; etiamsi inde innocentes mortem passuri sint, num. 12.

Occidere innocentem per accidens dando operam rei licitæ, & necessariæ non est contra ius naturale, diuinum, vel humanum, ibid.

Quanam circumspectio tunc adhibenda sit, ibid. Cur non peccetur tunc contra iustitiam; nec contra charitatem, ibid.

Licet aliquando applicare causam, ex qua physice sequatur innocentis nex, dummodo tamen hæc nullo modo sit intenta; sed aliquod grande bonum, num. 13.

1 Aduerto 1. multipliciter quempiam dici posse innocentem; sed præcipuè eo, quod sit vel in ætate rationis vsum præcedente, vel in adulta quidem; sed ob amentiam, aut ebrietatem, vel similem causam impeditum rationis vsum habente, vel certe in sententia ob inuincibilem ignorantiam à culpa excusante, & in qua se innocentem credit, de quibus omnibus hic fermo est.

2 Aduerto 2. Innocentes prædictos aliquando materialiter tantum, aliquando verò nullo modo inuasores esse, ac proinde diuersimode cum ijs, vel tamquam inuasoribus, vel tam-

tamquam non inuasoribus, agendum esse, ut ex inferius dicendis patebit.

3 Aduerto 3. Innocentis quidem occisionem varie cūenire posse tum auctoritate publica, de qua inferius etiam suo loco dicitur, tum priuata, tum ob bonum publicum, tum ob bonum priuatum, tum per media directe, & per se ordinata ad illam, tum per alia indirecte, & per accidens tantum ad eam tendentia, tum etiam per alia æque ad illam, atq; ad aliud directa; sed hic sermonem esse tantum in casu, quo ad iustam defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ necesse sit innocentem occidere; quibus positis,

4 Dico Ecclesiam nec pollui ex innocentis aggressoris cæde ad iustam defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ necessario facta, nec ex innocentis non aggressoris cæde ad eundem finem, & eodem modo facta, si tamen hæc nullo modo intenta fuerit. Ratio est, quia talis cædes vere tunc omni culpa vacat; cum enim occisor tunc æque sit innocens, atque ille, qui occiditur, si vtriusque vita seruari non possit, occisor iste tunc licite potest suam potius, quam alterius vitam tueri: nam vnusquisque in pari casu innocentie sibi magis tenetur, quam alteri ceteris paribus. ita *Cordub. lib. 1. q. 9. 38. §. ut semel. Sot. de Iust. & Iur. l. 5. q. 1. art. 7. in fin. Petr. Nauar. l. 2. de restit. c. 3. nu. 347. Sayr. Clau. reg. l. 7. c. 10. num. 23. & in Theol. l. 6. c. 17. num. 6. Floron. de Casib. referu. p. 2. cas. 4. §. 4. num. 27. & Gibalin. de Irregularit. c. 4. q. 3. num. 22.*

5 Dices 1. occidere innocentem cognitum, etiam pro salute totius Reipub. semper iniustum est ex communi DD. sententia apud *Molin. de Iust. & Iur. tr. 3. disp. 10. num. 1.* quod confirmatur ex illo *Exod. 23. vers. 7. Infontem, & iustum non occides, quia auersor impium,* præceptum enim illud, cum sit iuris naturalis, Christi morte non expirauit; ergo, si in Ecclesia innocens cognitus occidatur, semper ea per tale homicidium, etiam si ad iustam defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ factum fuerit, polluetur.

6 Respondeo distinguendo antecedens: Si innocens non iniuriosè occidatur, nego antecedens; si verò iniuriosè, cōcedo antecedens. Præceptum illud *Exod. 23.* intelligi debet de iniuriosa innocentis occisione, quod nos etiã concedimus, ut exempla inferius adducenda clarius indicabunt; non autem de non iniusta innocentis cæde, de qua hic loquimur. vnde negatur propositi argumenti consequentia.

7 Dices 2. Homo non est dominus vitæ, & mortis; sed solus Deus habet hoc dominium, ergo innocens; etiam si ad iustam defensionem

nem cum debito moderamine occidatur, semper à non domino, & propterea iniuriosè occiditur, & proinde semper ex innocentis cæde etiam per auctoritatem publicam, facta, ut pote iniusta, Ecclesia polluetur.

8 Respondeo, concessio antecedente, negandam esse consequentiam. Licet enim Deus solum habeat plenum dominium in vitam, & mortem hominum; potest tamen homini à Deo innocentis occisio præcipi, prout factum fuisse constat ex *Genes. 22. Deuteronom. 20. 1. Reg. 14. 4. Reg. 10. 2. Paralipon. 22.* & ex alijs Scripturæ locis; immo potest dominium illud tum partiale, tum totale à Deo homini communicari, quo vitimo facto, fieret homo plenus alterius dominus etiam quoad vitam, & mortem, & in tali casu posset homo alterius hominis dominus alterum, si vellet, etiam sine causa non iniuste occidere. cum ergo Deus mihi dederit ius vitam meam conseruandi, Deo quidem subdor, ut vitæ domino, paratus viuere, paratus mori, cum Diuinæ maiestati placuerit; sed, si vitam à Deo mihi concessam alter inuadat, iniuste inuadet, & ego iuste eam defendam, etiam cum inuasoris excidio, si eam aliter defendere nequeam, vtar enim tunc indirecto, & partiali dominio in inuasoris vitâ, quod in tali casu à Deo mihi per legem naturalem concessum est. indirectum dominium voco, quia directe me defendam, etiam cum inuasorem occidero: partiale appello, quia, cum plenum, & totale dominium sit ius conseruandi, & destruendi, ego ius inuasorem destruendi habebō; non autem conseruandi, supponitur enim, talis aggressor, qui, me seruato, seruari nequeat, prout egregie docuit *Caramuel in Theolog. moral. l. c. disp. 8. num. 139.* vnde innocentis occisio, si ad defensionem cum prædicta inculpatæ tutelæ moderatione fiat, non est iniuriosa, quia Deo vitæ, & mortis omnium domino id concedente fit, nec consequenter est per quintum Decalogi præceptum prohibita, cum ibi sermo sit de iniuriosa tantum hominis occisione, id est, de occisione ab eo facta, qui ad id à Deo, vel per legem naturalem, vel per reuelationem, ius non habeat, ut iam explicatum est.

9 Dices 3. prædicta militare possunt tantum, quando inuasor iniuste agit inuadendo; non vero quando inculpabiliter inuadit vel ob ignorantiam inuincibilem, vel ob amentiam, phrenesim, & similia, nam in hoc casu innocens sine culpa puniri videretur, quod non nisi iniustum est, ergo saltem per cædem inde secutam Ecclesia pollueretur.

10 Respondeo, cum iure naturali concessum abso-

absolute nobis sit vim vi repellere; semper, siue vis nobis inferatur cum peccato, siue sine peccato, id nobis licere; quamuis enim talis inuasor sit apud Deum innocens, eo quod ob prædictas amentie, vel similes causas non peccet; est tamen vere nocens mihi, cum materialiter saltem vim mihi inferat, ac propterea illius occisio, non propriè in pœnam, quæ vere culpam supponit; sed ad iustam defensionem ex iure naturali mihi licita erit, seruatis seruandis, ut sæpius iam diximus: ut enim ex eadem iustæ defensionis necessitate, innocentis inuasoris occisio fit, ac si iniusti inuasoris esset, ita eadem culpæ omnis immunis est, vnde ex ea pollui nequit Ecclesia.

11 Dices 4. ergo saltem ea innocentis cædes erit iniusta, & Ecclesiæ pollutiua, si innocens, qui nullo modo sit inuasor, occidatur, etiam si occidatur ab eo, qui id faciat necessario ad euitandam mortem, vel aliud graue damnum, v. g. si quis fugiens hostem, & transiens per angustum locum necessario conculcet claudum, vel dormientem, vel puerum sibi obuium, vel ibi iacentem, & c. ne ipse fugiens, si moretur, ab hoste occidatur; aut si quis se ab aggressore defendere non valens, nisi cum excidio innocentis, quo aggressor, veluti quodam scuto interposito, se defendit, prædictum innocentem indirecte occidat, & c. tunc enim occidens talem innocentem, à quo nullo modo inuaditur, nullum videtur habere dominium in talis innocentis vitâ, ac proinde innocentis illius occisio omnino iniusta censeretur.

12 Respondeo in prædictis, & in similibus alijs casibus prædictorum innocentum cædem non esse iniustam, nec peccaminosam, quia non est moraliter volita nec in se, nec in sua causa: non in se, quia ex dictis hoc supponitur; non in causa, quia v. g. in primo casu, licet sic fugiens videat fore, ut innocens inde, vere occidatur, nam talis causa, id est, fuga, per illum locum, quam fugiens ponit, physice connexa est cum tali effectu; tamen sic fugiens non vult eam, pro vt connexa est physice cum tali effectu; sed vult eam tantum, prout ea sibi est necessarium medium ad mortem sibi alioquin imminentem vitandam, quod etiam valet in secundo casu, si bene perspiciatur: vnde talis innocentis occisio, quæ ex tali fuga sequitur, nullo modo est à fugiente moraliter volita, id est, nec in se, nec in causa; sed est solum quodammodo indirecte physice volita, quod ad culpam non imputatur, nisi aliunde quis talem effectum vitare teneretur, iuxta doctrinam *Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 45. num. 4. Laym. l. c. tr. 2. c. 3. num. 5. &*

Franc. de Lugo de Conscient. p. 2. q. 1. n. 12. quam superius cap. 17. tradidimus, & ita expressè quoad prædictum primum casum sentit nobiscum *Cordub. l. 1. quæst. 38. dub. 2. Lessl. 2. c. 9. dub. 9. num. 59. Sanc. in select. disp. 21. num. 34.* colligitur ex *Calet. 2. 2. q. 67. art. 2.* qui dicit, occidere innocentem per accidens dando operam rei licitæ, & necessariae non esse contra ius naturale, diuinum, vel humanum, & inclinatur *Sayr. l. 7. Clau. reg. c. 12. num. 18.* quo ad secundum *Malder. in 2. 2. D. Th. tr. 3. c. 1. dub. 12. Rodrig. in Summa tom. 1. c. 220. P. Nauar. l. 2. de restit. c. 3. num. 145. Molfes. in Sum. tr. 11. c. 19. num. 188. Lanfranch. opusc. moral. 14. num. 11. & quo ad vtrumque *Dian. p. 5. tr. 4. resolut. 34. Mazuchel. de cas. referu. disp. 2. c. 7. num. 56. & seq. Cardin. de Lugo de Iust. & Iur. disp. 10. sect. 7. & alij.* sicuti, qui iuste urbem obsidet, explodere potest tormenta in turrim, si hoc ad victoriam necessarium sit, etiam si inde, innocentes occidantur, vt communiter tradunt Doctores, semper enim in prædictis, & similibus casibus Innocentis mors non dicitur ab occisore intenta; sed tantum ob iustam causam permitta dummodo tamen, eam in ijs casibus circumspectionem adhibeat, quam pro tempore, & loco potest, ne noceat innocenti. cum ergo is tunc vtatur iure suo extreme sibi necessario, nemini iniuriam facit, nam ob prædictos effectus per accidens secuturos ex meis actionibus non prior iure meo ad tales actiones, nisi eas, vt dixi, aliunde vitare teneat, quod hic locum non habet, nam ea mihi ad meam cōseruationem necessaria sunt, & ad eam ex se, tum ex operantis intentione, non ad Innocentis cædem, ordinantur. prout supra c. 25. num. 4. dicebamus de medicamentis aq. ordinatis ad salutem prægnantis, ac ad fœtus occisionem, in his enim omnibus non peccatur nec contra iustitiam, quia ius defensionis tales actiones iustas facit, nec contra charitatem, quia tunc malum proximi permittitur tantum ob grauem necessitatem, vt vitetur scilicet graue malum proprium.*

13 Colligo cum *Io. Sanch. l. e.* aliquando licere causam applicare, ex qua sequatur physice, innocentis nex, dummodo tamen hæc non sit intenta; sed alius bonus finis, quod apud eundem fatentur etiam communiter Doctores, nec dissentit *Bossius de Scrupul. num. 163.* qui id etiam ob aliquod grande bonum permitti aliquando posse concedit.

CAPVT XXXVI.

An Ecclesia polluatur, si quis ibi ad iustam defensionem; sed cum Excessu moderaminis inculpate tutelae occidatur.

SUMMARIUM.

Cur defensio quilibet absq. moderamine inculpatae tutelae illicita sit, num. 1.

Moderamen inculpatae tutelae quid sit. ibid.

Regula traditur ad iudicandum in foro interiori, num. praedictum moderamen seruatum fuerit, nec ne, num. 2.

In foro exteriori id Iudicis arbitrio relinquendum est. ibid.

Ad id certa regula dari nequit neq. ex parte modi, neque ex parte temporis, neq. ex parte causae. ibid.

In foro conscientiae occisoris dictis standum est; sed in foro fori occisor probare debet, se ad necessariam, & inculpatae tutelae occidisse, num. 3.

Si probationes pro, & contra praedictam defensionem sint dubiae, standum erit pro reo. ibid.

Facta, & verba ambiguum sensum habentia in bonum interpretanda sunt. ibid.

Ecclesia polluitur, si quis ibi occidatur ad iustam defensionem cum notabili excessu moderatae defensionis, num. 4.

Sine necessitate occiditur, cuius mortem inculpata tutela non exigit. ibid.

Moderamen inculpatae tutelae raro inter strictos enses locum habet. ibid.

Excessus praedicti moderaminis, nisi sit notabilis, cur Ecclesiae pollutionem in praedicto casu non inducat. ibid.

In dubio, num. excessus praedictus notabiliter influxerit in Homicidium, nec ne, periti, ac prudentis arbitrium erit. ibid.

Homicidium ex praedicto excessu factum cur leuius in utroque foro puniendum sit, quam si mere ex vindicta factum fuisset, num. 5.

Defendens nequit habere stateram praemanibus, vel dare verbera ad mensuram. ibid.

Excedens in defensione contra Clericum cur non incidat ex Pasqualigo in Excommunicationem Canonis. ibid.

Cur tamen caedes inde secuta inducat Ecclesiae pollutionem, num. 6.

Prouocatus ad pugnam, si in ea prouocantem occidat, etiam cum graui moderata defensionis

excessu, cur non teneatur ad restitutionem, num. 7.

Homicidium praedictum nihilominus est adhuc Ecclesiae pollutium. ibid.

Aduerto 1. sicuti vnusquisque habet ius ad vitam, honorem, & alia bona sua, vel proximi, prout superius explicatum est, defendenda modo ad id necessario, & proportionato, quicquid inde sequatur, ita id licitum non esse, si fiat modo ad id non necessario, vel improporcionado: vnde quaelibet defensio illicita est, si fiat, absq. moderamine inculpatae tutelae, vt bene dixit Valent. tom. 3. disp. 5. q. 8. punct. 4. in principio. & certum est apud Doctores tam Iurisperitos, quam Theologos passim. vnde Moderamen inculpatae tutelae propterea nihil aliud est, quam Moderatio illa, quam inuasus seruare debet, dum vim vi iuste repellit, adeo vt eam tantum vim adhibeat, quae ad inuasoris vim repellendam necessaria sit, & consequenter inuasus non plus noceat inuasori, quam ad iniuriam arceendam opus sit; sed id solum faciat, quo omisso, violentia propulsari non posset. ita Gloss. in Cap. Significasti, il. 2. de homicid. in verb. Moderamine, prope fin. Abb. ibid. nu. 5. Hostien. ibid. num. 15. in fin. Io. Andr. num. 14. Boich. nu. 13. & 16. Anchar. num. 12. Anan. num. 38. Rebell. de obligat. iust. p. 1. l. 3. q. 12. num. 1. Guazzin. defens. 29. c. 5. num. 2. Farinac. cum multis quest. 125. num. 381. & caeteri communiter.

Aduerto 2. vt generatim, ac in vniuersum facile dicitur, quid sit praedictum inculpatae tutelae moderamen, ita difficile statui in particulari, ac in indiuiduo, quibusnam in rebus illud consistat, circa quae versetur, quando nam moderaminis huius obseruantia, vel excessus interueniat, & qualis, ac quantus is fuerit: varij enim varias tradunt obseruationes, & diuersi diuersas requirunt conditiones, quas vulgo tam Iurista, quam Casuista congerunt, vt fusc videre est apud Farinac. l. c. a n. 330. vsque ad 419. Guazzin. l. c. & Cabal. de omni gen. homicid. num. 94. & sequentib. nec non apud Sayr. in Clau. reg. l. 7. c. 10. num. 18. & seq. Fagund. in Decal. praecip. 5. lib. c. 5. Megal. in 1. 2. l. 3. c. 1. num. 3. Azor. p. 3. l. 2. c. 1. q. 2. & alios apud praedictos; sed cum Molin. tom. 4. tr. 3. disp. 11. num. 5. & Dian. p. 5. tr. 4. resol. 1. nullam meliorem regulam tradi posse puto, quam si statuamus moderamen inculpatae tutelae tunc in foro poli a defensore seruatum fuisse, quando defensori, attenta perturbatione, aliisque circumstantijs illius casus, nihil tunc occurrit, neque facile, si voluisset, occurrere potuit, quod

quod is ad eam inuasoris vim propulsandam efficeret, & absq. eo, quod defensor fecit, ad id sufficeret; in foro vero fori rem Iudicis arbitrio relinquendam esse, vt spectatis spectandis iuxta regulam mox traditam arbitretur, an defensor praedictum moderamen excefferit, & quantum illud excefferit. ita Bald. in l. Vt vim, ff. de Iur. & Iur. Farinac. & Fagund. ll. cc. Menoch. de arbitrar. cas. 277. nu. 5. Mascard. de Probat. conclus. 1126. num. 58. vbi qualitates circumstantias inspiciendas, & animaduertendas esse docet ab arbitratore, & ex illis arbitrandum, cum neque ex parte modi, neque ex parte temporis, neque ex parte causae certa ad id regula dari queat, quamuis aliqui inde eam eruere conati sint.

Aduerto 3. licet in foro conscientiae occisoris dictis standum sit; tamen in foro fori, nisi occisor probet se occidisse ad necessariam, & inculpatae defensionem, praesumi pro delicto contra occidentem; Si vero probationes dubiae fuerint, tunc standum esse pro reo, vnde in tali dubio Iudex arbitrari debet potius seruatum fuisse debitum moderamen, quam contra. ita Lara de Anniversar. & Cappell. l. 2. c. 4. num. 36. in dubijs enim facta, & verba ambiguum sensum habentia in bonum interpretanda sunt, L. In ambigua, ff. de legib.

Dico Ecclesiam pollui, si quis ibi occidatur ad iustam defensionem cum notabili excessu moderatae defensionis. ita in terminis ipsis Syluest. V. Consecratio Ecclesiae 2. num. 5. qui Innocentium citat, Barbosa de Offic. & Potest. Episc. Allegat. 28. nam. 19. & Jordan. Elucubrator. volum. 1. l. 5. tit. 12. num. 38. nec alij dissentiant; dum contrarium dicunt in terminis tantum pura, & legitima defensionis. Conclusions autem ratio est, quia tale homicidium ex praedicto notabili excessu moderatae defensionis factum est vere caedes hominis voluntaria, & iniuriosa, ac proinde iniuriosa, & Ecclesiae pollutiva, vt ex antecedenti capite patet, vnde ea occisio inde sequuta iure dicitur esse contra iustitiam a Less. l. 2. c. 9. dub. 21. S. Faust. de restitut. disp. 25. q. 12. Homoboni de cas. reseruat. p. 2. c. 3. circa fin. Molin. l. c. in fin. & Caramuel. in Theol. Mor. l. 1. disp. 8. num. 139. vbi ait: occidere aliquem sine necessitate iniquum est, & sine necessitate occiditur, cuius mortem tutela inculpata non exigit: sed velim doceri, quae sit illa inculpata tutela, quae inuasoris mortem non exigit, quando enses stricti decussantur inculpata tutela moderamen raro locum habet inter strictos enses: nulla ibi fortiori securitas, nulla industriori, casus sunt varij, & fortissimi

viri saepe ab homuncionibus occisi. In summo enim pereundi periculo est, qui contemnit vires sui inimici. Dixi cum notabili excessu, quia, cum excessus tantum praedicti moderaminis sit contra iustitiam, nisi is sit notabilis, non erit peccatum mortale contra iustitiam, quale esse debet homicidium, vt Ecclesiae pollutium sit, vt iam visum est: in dubio autem, num. excessus moderatae defensionis, licet videatur leuis; tamen in homicidium inde secutum notabiliter influxerit, an vero homicidium iam moraliter peractum leuiter tantum accelerauerit, quod vere non est occidere, periti, ac prudentis arbitrium expectandum.

Dices 1. etiam si notabiliter inculpatae tutelae limites excefferit inuasus inuasorem occidendo; adhuc tamen minus peccauit, minoremque tum in interiori, tum in exteriori foro penam meretur, quam si absq. vlla defensionis occasione occidisset. ita Plaza. Epit. delict. l. 1. c. 28. num. 14. cum innumeris ibi allegatis, ictus enim, seu verbera non possunt dari cum mensura, & defendens nequit habere stateram praemanibus. Cabal. l. c. num. 98. & seq. Farinac. d. q. 125. num. 404. & seq. & Guazzin. d. defens. 29. c. 5. num. 3. & seq. immo excedens in defensione contra Clericum non incidit in Excommunicationem Canonis ex Pasqualig. qq. Moral. Canon. cent. 1. q. 20. n. 3. ergo neque ex caede per talem moderaminis excessum facta pollueretur Ecclesia.

Respondeo, quicquid sit de toto antecedente, negando consequentiam: ad pollutionem enim sufficit, si caedes ibi facta grauius contra iustitiam sit, licet minus grauis sit, quam alia magis voluntaria, vel magis iniuriosa, vel maiori pena digna, & c. ab Excommunicatione eam Pasqualig. excusat, quia, illi videtur non suadente Diabolo, & ex proposito violentiae, quod ad praedictam Excommunicationem necessarium videtur; sed suadente naturali iure, & ex proposito defensionis facta: sed pollutionis Ecclesiae quae pena a iure imposta est cuiusq. homicidio voluntario, ac iniusto, quale illud est, de quo hic sermo est.

Colligo, quamuis prouocatus ab altero ad pugnandum, si prouocantem occidat cum praedicto graui moderatae tutelae excessu, non teneatur ad restitutionem, quia prouocans per actum ipsum prouocandi tenetur cedere iure suo; vt docent Less. & Homob. ll. cc. Carb. de restit. quest. 15. Reginald. l. 1. c. 22. sect. 3. num. 322. & alij; tamen hoc non obstat; quin praedictum homicidium sit iniuriosum saltem respectu Reipub. & Ecclesiae,

ac proinde Ecclesiæ pollutium, vt fusius ex dicendis inferius patebit, dum de occisione sui ipsius agemus.

CAPVT XXXVII.

An excede ad iustam defensionem facta ab inuaso, qui, ne eam faceret, fugere poterat, Ecclesia polluat.

S V M M A R I V M.

Quinam, & cur dixerint semper illicitam occisionem pro defensione fieri, quando occisor eam vitare fugiendo potest, num. 1.

Prædictam occisionem alij dixerunt licere, si fuga occisori ignominiosa, vel periculosa sit; alias secus, num. 2.

Religiosos idcirco, & plebeos, non vero Nobiles, nec milites, in prædicto casu teneri ad fugam idem inferunt, ibid.

Fuga quandonam dicatur periculosa, ibid.

Cur vix in omittenda fuga peccetur, ibid.

Nunquam in prædicta fuga omittenda peccatur contra Iustitiam; sed solum contra Charitatem, num. 3.

Ex cæde ad iustam defensionem facta ab inuaso, qui, ne eam faceret, fugere commode poterat, non polluitur Ecclesia, num. 4.

Idipsum dicendum est, etiam si occisor commode, antequam aggressor adueniret, vitare potuisset pugnam ipsam, num. 5.

Aduerto 1. rationem dubitandi esse, quia, cum ex dictis tunc defensio iuxta inculpatæ tutelæ moderamen fieri dicatur, quando pro ipsa defensione id solummodo fit, sine quo violentia repelli non potest, si per fugam quis in nostro casu se defendere, & inuasoris vim repellere possit, & hoc facere is nolit; sed inuasorem occidat, prædictam inculpatæ tutelæ moderationem excedere, & iniuste occidere videtur. vnde Gloss. in Clem. de Homicid. Verb. Non valens, & in Cap. Suscepimus, de Homicid. Verb. Interimere, Maiol. de Irregularit. l. 5. c. 48. num. 6. & alij ibi adducti volunt eo in casu nunquam aduersarij occisionem licitam esse.

2. Aduerto 2. ab alijs communiter distingui fugam ignominiosam, seu periculosam à non ignominiosam, & non periculosam; asserunt enim, si fuga sit primi generis, licitam esse iusto defensori occisionem aduersarij, illicitam vero, si fuga sit secundi generis; in primo enim ca-

su talis occisio videtur necessaria necessitate ineuitabili; in secundo vero spontanea, vnde ibi peccari docent occidendo; non hic, vt videre est apud Sayr. de Censur. l. 6. c. 17. num. 16. & 17. Suar. ibid. disp. 46. sect. c. num. 4. Dian. p. 4. tr. 2. resolut. 3. Gibalin. de Irregularit. c. 4. q. 3. num. 25. aliosq. recentiores passim, & vterius inferunt ordinarie peccare plebeos, religiosos, & similes, si non fugiant; sed occidant aggressorem; non peccare vero nobiles, milites, & huiusmodi, fuga enim illis non ignominiosa est, nec periculosa, vt supponitur; istis vero secus; cum fuga, quæ istos liberat ab inuasoris vi, eosdem conijciat in aliud periculum, scilicet ignominia, ad quod vitandum possunt illum, qui eos per iniustitiam in ipsum coniecit, occidere, quod in illis non militat, cum illis fuga probrosa non sit, vt acute dixit Gibalin. l. c. qui eam vocat fugam periculosam, ob quam fugiens in aliud graue periculum incidit, ad quod euitandum licite stare potest, & se defendere, licet inde aduersarius mortem subire debeat. sed, cum in tali conflictu vix ita sui compos sit inuasus, vt prudenter dispicere possit, num fugere possit, aut debeat, vix etiam in tali fuga omittenda grauitur vnquam peccari existimat.

3. Aduerto 3. in omissione prædictæ fugæ non ignominiosæ, nec periculosæ peccari secundum aliquos contra Iustitiam; secundum alios contra Charitatem tantum, quod, vt superius inuimus cap. 31. num. 3. mihi magis placet, nullum enim assignari potest ius iustitiæ rigorosæ, seu commutatiuæ, quo inuasus fugere teneatur ad inuasoris occisionem, declinandam; sed tantum obligatio Charitatis, quæ nos obligat ad impedienda proximi mala, quando sine graui nostro incommodo id præstare possumus, vt in nostro casu supponitur, nisi forte dicant aduersarij inuasorem ex sua malitia, qua alterum inuadere, vult, acquirere ius in illum, quo illum obliget ad fugam, ita vt, nisi inuasus fugiat, vel patiatur se interfici, censeatur ipsi inuasori iniuriam facere, quod, quam vanum sit, omnes vident. Hinc iniuste inuasum non fugientem; sed inuasori resistentem, eiq. si opus sit, necem etiam pro defensione inferentem, etiam si commodissime fugere possit, & Religiosus, vel ex infima plebe sit, non peccare, nisi contra Charitatem modo iam explicato tradunt expressissime Less. de Iust. & Iur. l. 2. c. 9. dub. 21. num. 136. Molin. de Iust. & Iur. tr. 3. disp. 81. nu. 2. Becan. in 2. 2. q. 62. de restitut. q. 9. conclus. 3. à S. Faust. de Restitut. disp. 25. quest. 10. Mazuchel. de cas. reser. disp. 2. c. 7. num. 80. &

125. Dian. p. 5. tr. 4. resol. 48. & 49. Megal. Instir. Peregr. l. 2. l. 3. c. 1. num. 6. Reginald. tom. 1. l. 10. c. 2. num. 324. & Marc. Serio de Restitut. disp. 5. diff. 2. q. 3. nu. 6. contra Rebell. p. 1. de obligat. iust. l. 3. q. 12. P. Nauar. de restitut. l. 2. c. 3. n. 389. & alios.

4. Dico ex cæde ad iustam defensionem facta ab inuaso, qui, ne eam cædem faceret, fugere commode poterat, Ecclesiam non pollui, quia ex dictis num. 3. ea cædes, cum non fuerit iniusta, non fuit verum homicidium illud, per quod Ecclesia polluitur, vt patet ex cap. 10. & 11.

5. Colligo idipsum dicendum esse, etiam si occisor commode, antequam aggressor adueniret, vitare potuerit pugnam ipsam; sed expectarit suum aggressorem, eumq. intra iustæ defensionis fines occiderit; nam neque in eo euentu peccauit contra iustitiam, sed solum contra charitatem sui, ac proximi cum ex huius lege debuerit, ac potuerit vitare periculum suæ propriæ vitæ, ac proximi, nec fecerit, quod apertissime asseritur à Molin. l. c.

CAPVT XXXVIII.

An polluat Ecclesia, si quis ibi, antequam actu inuadat, ad defensionem occidatur.

S V M M A R I V M.

In proposito casu cur inuasoris occisio aliquibus videri possit verum homicidium Ecclesiæ pollutium, num. 1.

Vis ab aliquo alteri inferri dicitur dupliciter, vel Physicè, vel Moraliter, num. 2.

Præuentio duobus item modis contingere potest, vel Simpliciter, vel Secundum quid, num. 3.

Ecclesia, si quis ibi nondum alterum physicè; sed moraliter tantum actu inuadens occidatur ad iustam, ibique necessariam, nec non moderatam alterius defensionem, non polluitur, num. 4.

Polluitur verò, si nec physicè, nec moraliter actu inuadens ibi occidatur, ibid.

Qui nondum physicè inuadit, cur physicè, & iuste occidi aliquando possit, num. 5. & 6.

Inuasor non idcirco licite occiditur, quia inuadit; sed quia iniusta inuasionem suam ipsius occisionem esse vnicam illam viam, quam iustus defensor ad inculpatam defensionem arripere licite queat, num. 6.

Præuentio simpliciter facta cur nunquam liceat;

sed tantum præuentio secundum quid, num. 7. & 8.

Aggressoris animus mutari quamuis possit; cur nihilominus prædictus iniustus aggressor iuste occidatur, num. 9. & 10.

Per insidias iuste repellitur, qui per insidias iniuste inuadit, num. 11.

Etiam si inuasor iniuste inuadere decreuisset tantum, & nondum physicè ad inuasionem descendisset, ibid.

Dummodo quis aliter, quam sic præueniendo, vim vi repellere nequeat, ibid.

Suspicio, etiam vehemens, sola non sufficit, vt quis tamquam iniustus aggressor licite occidatur, ibid.

In dubio rationabili de tali iniusta aggressionem quid faciendum sit, ibid.

Aduerto 1. quamuis vim vi repellere liceat secundum ea, quæ toties iam dicta sunt; tamen, si nondum vis actualiter inferatur, actualiter nulla vi ad vim repellendam opus esse, & idcirco in proposito casu occisionem eius, qui nondum actu inuadat, aliquibus videri posse non defensionem; sed offensionem, ac subinde iniustam, & verum homicidium Ecclesiæ pollutium; licet ordinetur ad defensionem. vnde ita sentire videtur Sor. de Iust. et Iur. l. 5. q. 1. art. 8. Salon. in 2. 2. quest. 64. art. 7. controu. 1. conclus. 3. Nauar. c. 15. num. 2. & Syluius in 2. 2. D. Th. quest. 64. art. 7. quest. 6.

2. Aduerto 2. duobus modis vim ab aliquo alteri actu illatam dici posse; videlicet, vel moraliter, vel physicè: quando quis actualiter non aggreditur, tunc vere physicè actu non infert vim; moraliter tamen tunc quis actu vim infert, quando vere actionem aliquam facit, ex qua alter futurum probabiliter credere potest, vt vis sibi physicè inferenda sit, quam aliter repellere nequeat, nisi per præuentionem aduersarium occidat. colligitur hoc ex Nauar. l. c. num. 3. Bannes in 2. 2. q. 64. art. 7. dub. 4. conclus. 2. Cordub. l. 1. qq. 9. 138. Less. l. 2. de Iust. & Iur. c. 9. dubit. 8. num. 45. & Megal. instir. peregr. p. 1. l. 2. c. 7. q. 5. num. 34.

3. Aduerto 3. duobus etiam modis præuentionem contingere posse; videlicet, vel Simpliciter, vel secundum quid. Illa est, quando, qui aliquem aggressorem futurum esse, probabiliter timet, illum, antequam vllum aggressionis actum faciat, occidit: ista est, quando vnus aggressionis actum animaduertens præuenit alterum actum, quem prudenter timet, aggressorem cum inculpatæ tutelæ moderatione occidendo. His dictis,

4. Dico Ecclesiam, si quis ibi nondum alterum

rum physicè; sed moraliter tantum actu inuadens occidatur ad iustam, ibique necessariam, nec non moderatam alterius defensionem, non pollui; pollui vero, si nec physicè, nec moraliter actu inuadens ibi occidatur. Ratio vtriusq. dicti est, quia in primo casu is, qui occiditur, est actualis aggressor, & moraliter saltem actu vim infert, quam proinde vi repellere licet; in secundo vero, cum nulla ab eo, qui occiditur, actualis vis inferatur, nulla adest in occidente defensionis necessitas, ac proinde in hoc casu occisio est mere iniusta offensus, non vere iusta defensus, vt per se patet, & expresse docent DD. num. 2. allati.

5 Dices 1. qui in primo casu occiditur, nondum physicè actu inuadit, ergo nec physicè actu occidi debet, vt inculpatæ tutelæ moderamen seruetur.

6 Respondeo, cum iniustus inuasor, siue physicè, siue moraliter tantum actu inuadat, inuasionem sua iniuste constituat alium, vt suppono, in tali periculo, vitæ v. g. vel alterius grauis incommodi, ad quod euadendum non alia pateat via, quam per anticipatam prædicti inuasoris occisionem, eo quod medium hoc inuasoris ipsius nequitia factum sit alteri ad iustam defensionem necessarium, idcirco prædictum inuasorem, quomodocumque id effecerit, quod iam diximus, semper non iniuste occidi, quia vnique iure naturali id licet efficere, quod alterius nequitia effectum est medium ad iustam, moderatamq. defensionem necessarium, vt nos alibi superius inuimus, & expressissime tradit *Molin. tr. 3. disp. 12. num. 2.* vnde proprie non idcirco licet aggressorem interficere, quia aggreditur aut physicè, aut moraliter; sed quia, vt dictum est, iniusta aggressionem sua, quacumq. ratione siue physicè, siue moraliter id faciat, facit suam ipsius occisionem esse vnica illam viam, quam iustus defensor ad inculpatam defensionem arripere licite queat.

7 Dices 2. ergo ex mox dictis licebit etiam aliquando ad iustam defensionem aggressorem simpliciter præueniendo occidere, quod numquam licere docet *Megall. l. c. num. 35.*

8 Respondeo negando id ex iam dictis sequi. statim enim ac alium quis constituit in prædicto discrimine, inde saltem moraliter est aggressor, ac proinde defensor tunc non simpliciter illum præuenit; sed tantummodo secundum quid, quatenus actualem, physicamque aggressionem præuenit, & consequenter talis occisio est vera defensus in conflictu, si nõ physicè, saltem moraliter facta.

9 Dices 3. Aggressoris animus interim, ante-

quam physicè actu iniuriam inferat, mille vijs mutari potest, ergo tunc illicite occiditur.

10 Respondeo aggressoris animum mille vijs mutari posse etiam in ipso actuali, physicoq. conflictu, & nihilominus tunc iuste occidi, nisi ergo prædictus animus mutatus ita à defensore cognoscatur, vt defensor iudicet tunc cessasse prædictum periculum, ad quod euitandum necessariam credebat iniusti aggressoris occisionem (tunc enim, cum essemus extra suppositum periculum, essemus etiam extra propositum casum) numquam prædicta occisio iniusta erit.

11 Colligo vim vi iuste repelli, etiam si quis insidias iniuste inuasus per insidias inuasionem repellat, & etiam si nondum inuasor ad actualem, physicamque inuasionem descendisset, sed eam tantum exequi decreuisset, dummodo tamen semper res in eo statu vere sit, in quo quis aliter, quam sic præueniendo, & talem inuasorem occidendo, vim iam moraliter illatam repellere non possit, & de prædicta inuasionem dubium non sit: propter solam enim suspicionem, etiam vehementem, quod aliquis iniuste futurus sit physicè aggressor, & graue damnum illaturus, iuste occidi nequit, cum in dubio nemo præsumendus sit nocens: posset tamen prædictus aggressor, si rationabiliter id de eo dubitetur, admoneri, vt desisteret ab ea re faciendâ, v. g. vt non accederet, significando illi iuste inde timeri de illò sinistram intentionem; si vero non desisteret, nec sufficientem rationem redderet, quæ iustum timorem, & prædictum periculum vere tolleret, posset interfici, vt iniustus aggressor, ne damnum, quod rationabiliter timetur, eueniat. ita *Molin. l. c. num. 1.* vbi plura ponit exempla.

C A P V T XXXIX.

An polluatur Ecclesia, si iniustus inuasor ibi post actualem inuasionem occidatur.

S V M M A R I V M.

Ratio dubitandi hic eadem est, quæ cap. præced. dicta fuit, cessante enim inuasionem, cessat etiam defensionis ius, num. 1.

Inuasio diutius fortasse durat moraliter quam duret physicè, sicuti moraliter prius aliquando incipere videtur, quam incipiat physicè, num. 2.

Inuasoris occisio vel incontinenti, vel ex interuallo post inuasionem contingere potest. num. 3.

Ecclesia, si iniustus facultatum inuasor, antequam eas quiete possidere incipiat, ibi ad iustam, necessariam, moderatamq. defensionem occidatur, non polluitur, num. 4.

Si iniustus vitæ, vel honoris inuasor post illatam iniuriam incontinenti ad honoris ablati recuperationem ibi (si ibi id fieri necesse sit) occidatur, probabile videtur, quod aliquando Ecclesia non polluitur, sed probabilius est, quod semper, vel plerumque polluitur. num. 5.

Fugiens post illatam mihi iniuriam videtur deferre secum meum honorem, sicuti latro defert secum meas facultates, num. 6.

Oppositum probatur, num. 7.

Actio furti, & inuasio facultatum non est consummata, donec fur se in tutum receperit; at, accepta iniuria in vitam, vel honorem, talis inuasio, & tale delictum consummatum est. ibid.

Licet fugiens, illata mihi iniuria, teneatur mihi satisfacere, cur adhuc videatur dispar ratio de fugiente cum bonis meis, vel cum honore meo, num. 8. & 9.

Iniuste aliquid inuadere, & iniuste aliquid detinere, seu possidere, diuersa sunt, num. 9.

Fugiens cum rebus mihi ablati eas adhuc inuadit; fugiens cum honore mihi ablato eum amplius non inuadit; sed detinet. ibid.

Alia sunt remedia instituta ad vim repellendam, alia ad rem recuperandam. ibid.

Ablatum honorem recuperat quis eodem modo, siue incontinenti, siue ex magno interuallo post acceptam iniuriam eum percutiat, vel occidat, qui iniuriam intulit. ibid.

Si post illatam iniuriam quis iniuriato satisfactionem offerat, vel spondeat, iniuste ab iniuriato impeditur, & se defendere etiam offendendo potest, num. 10.

Etiam si is satisfacere nolit, cur adhuc iniuste ab isto impetatur, num. 11.

In foro externo iniuriam passus, si occidat aduersarium, præsumitur se tueri, & cur minus puniatur, num. 12.

Si, qui iniuriam intulit, in ea inferenda perseueraret, iuste vim vi repelleret iniuriatus. ibidem.

In hoc ultimo casu quandonam iniuriatus iniuste occideret, etiam ad sui defensionem, aduersarium, & quando non. ibid.

Si iniuriatus in hoc ultimo casu prudenter suspicaretur, se illud ab iniuriatore, nec iniuria cessationem credendam, non iniuste se defenderet etiam offendendo. ibid.

Idem dico de eo, qui vere cessasset ab iniuria illa-

tionem, & id aduersario sufficienter significasset. ibid.

Etiam si prædictus cessans antea præuidisset, & intendisset talem aduersarij cadem hoc modo euenturam. ibid.

Quomodo intelligendum sit id, quod superius dictum fuit de ebrio occisione, qui cedem ante ebrietatem præuidit, & intendit. ibid.

Quid ad homicidium proprium, & Ecclesiae pollutium semper requiratur. ibid.

Aduerto 1. eandem hic esse dubitandi rationem, quæ præcedenti capite dicta fuit, nimirum, quia cessante inuasionem, cessat etiam defensus, & vbi vis non inferitur, ibi ea repellere non potest: vnde, si inuasor post actualem inuasionem occidatur, non ad necessariam defensionem; sed ad vindictam potius occidi videtur.

2 Aduerto 2. cum inuasio moraliter aliquando prius incipere videatur, quam incipiat inuasio physicè, fortasse etiam diutius illam moraliter durare aliquando posse, quam duret physicè, vt ex dicendis aperte constabit.

3 Aduerto 3. inuasionem fieri posse vel contra vitam, & honorem, vel contra facultates; occisionem vero inuasoris vel incontinenti, vel ex interuallo post inuasionem contingere posse. quibus animaduersis,

4 Dico 1. Ecclesiam, si iniustus facultatum inuasor, antequam eas quiete possidere incipiat, ibi (dummodo id ibi fieri prædicta defensionis necessitas cogat, quod semper in similibus suppono, secus enim eades ibi facta esset contra ius Immunitatis, vt alibi fusius explicatur) ad iustam, moderatamque defensionem occidatur, non pollui, quia, cum inuasio illarum moraliter duret, alioqui rerum defensus plerumq. esset inutilis toto eo tempore, cumq. prædictus inuasor, etiam si fugiat, & longe distet, semper actu sit in ipso flagranti crimine (adhuc enim non personam; sed res iniuste inuadit, quas secum defert) & consequenter furtum adhuc sit in fieri, cum fur nondum pacifice rem furtiuam possideat, talis occisio est iusta, & mera rerum defensus iure naturali, ibique licita, vt superius cap. 3. 1. & 3. 2. dictum est, & clare tradunt *Sot. de Iust. & Iur. l. 5. q. 1. art. 8. Sylu. V. Bellum, 2. num. 3. & 10. & V. Excommunicatio 6. not. 4. art. 9. P. Nauur. de restit. lib. 2. c. 3. num. 409. & seq. Salon. 2. 2. quest. 64. art. 7. P. Aragon. 2. 2. quest. 64. art. 7. Less. de Iust. & Iur. l. 2. c. 2. dub. 11. Megal. in sum. 1. 2. l. 3. c. 1. quest. 1. num. 8. & seq. V. seq. in opusc. de restit. c. 2. §. 1. dub. 8. num. 32. Lanfranch. moral. opusc. 10. num. 14. Dian. p. 5. tr. 4. resol. 1. 7. vers. Notandum est, Laym. l. 3. tr. 3. p. 5. c. 3.*

e. 3. num. 4. & alij multi. vnde cum talis occisio non sit verum homicidium, nequaquam inde Ecclesia pollueretur, vt planum est.

5 Dico 2. si iniustus inuasor vitæ, vel honoris, postquam percussione, vel ignominiam intulit, in Ecclesia ad honoris ablati recuperationem incontinenti occidatur, probabile quidem aliquando videri posse, quod ea non polluatur; sed probabilius esse, quod semper, vel plerumq. polluatur. Prior pars probatur, quia aliquando contingere potest prædictam occisionem esse vnicum, & necessarium medium ad honorem iuste tuendum, ac propterea illud tunc iure naturali licebit, cum semper vim vi repellere liceat, & ad talem vim repellendam nulla alia vis, aut via superfit, vt suppono. ita *Navar. in Sum. c. 15. num. 3. & 4. Fistor. in relect. de iure belli, quæst. 2. num. 5.* fufte *P. Navar. l. c. c. 3. num. 380. & seq. Henriq. de Irregularit. c. 10.* qui pro se citant *Mercat. 1. a. son. Cordub. Penm. Clar. Caiet. Antonin. & alios multos. Less. l. c. dub. 12.* hoc speculatiue probabile; sed in praxi non facile admittendum dicit. *Dian. p. 1. tr. 1. resol. 15.* absolute probabile, & in praxi tutam vocat, nec dissentit *Filliuc. tr. 25. c. 3. q. 7. num. 51. & Villalob. tom. 2. tr. 12. diff. 12. num. 3. Lopez. verò 1. p. Instru. c. 62.* hanc sententiam ante factum non approbat, post factum non damnat. *Laym. l. c.* hanc doctrinam in praxi rarissime locum habituram esse docet, & *Megall. l. c. num. 12. ante vers. Quæ tamen intellige.* hanc opinionem plurimorum piorum, & grauium DD. esse affirmat. Secunda pars probatur, quia vix accidit prædictam occisionem esse medium idoneum, & necessarium ad honorem tuendum, & talis occisio post iam perfectè illatam, & non amplius impendentem violentiam non iusta defensio; sed vltio verius, & cædes omnino iniusta, Ecclesiaeque pollutiua censenda est. ita *Laym. & Megall. ll. cc. Lanfranchi ibid. num. 15. Molin. tr. 3. disp. 17. num. 8. Sor. vbi supra. Carer. in pract. §. Homicid. 6. num. 110. Molfes. in Summ. tr. 11. c. 19. num. 79. Sayr. Clau. reg. l. 7. c. 10. num. 29. Bordon. decis. 81. Trullenc. in Decalog. l. 5. c. 4. dub. 5. num. 2. nec non Salon. Philiarch. & alij apud citatos.*

6 Dices 1. fugiens defert secum meum honorem, non secus ac fur meas res, ergo, vt pro rerum defensione furem eas auferentem, fugientemque ferire, & si opus sit ad illa recuperanda, iuste occidere possum, ita etiam, & multo magis eum, qui post ignominiam mihi illatam meum secum defert honorem, statim, & incontinenti occidere iuste semper potero, cum adhuc moraliter eadem duret

honoris inuasio, & vnus, ac idem congressus reputetur, vt tenet *Philip. Faber. de restit. in 4. sent. dist. 15. quæst. 3. disp. 52. c. 1. num. 29.* & nouissimè *Marchant. in Summ. resolut. Pastoral. ad Decal. c. 5. quæst. 3. c. 3. apud Dian. l. c. resol. 11.*

7 Respondeo negando antecedens, & disparitas inter vtrumque casum est, quia fur non definit vim inferre, donec in tutum se receperit, ideoque semper ea vis vi repellere potest; at, recepta iniuria, consummatum est delictum, nec licitum est iniuriato priuata se auctoritate vindicare, vt egregie respondent. *Molin. Sayr. Molfes. Trullench. & Lanfranch. ll. cc.*

8 Dices 2. Qui post iniuriam mihi illatam fugit, donec satisfaciatur, semper iniuste defert secum meum honorem, quem moraliter mihi abstulit, quando autem satisfacit, restituit illum mihi: ergo pro illo recuperando licebit mihi, si ille satisfacere noluerit, violenter illum eripere, & si aliter recuperare nequeam, fugientem licite occidere potero, vnde non videtur dispar ratio de fugiente cum bonis meis, vel cum honore meo.

9 Respondeo aliud esse iniuste aliquid detinere, seu possidere, aliud vero iniuste aliquid inuadere: in furto, donec fur se in tutum receperit, semper is iniuste inuadit, & vim infert, saltem rebus, quas secum defert: vnde tunc semper iuste pro tali vi repellenda, si opus sit, occidi potest. At qui post illatam iniuriam fugit, non perfitit adhuc in inferenda iniuria; sed eam iam intulit: vnde vere non est amplius inuasor: licet enim honorem, quem læsit, restituere teneatur; ad hanc restitutionem tamen obtinendam ius naturale non facit, vt iuste illum occidere possim priuata auctoritate, si is restituere nolit, quia id non est vim vi repellere: alia autem remedia instituta sunt ad vim repellendam; alia ad rem recuperandam: nec promiscue licent, sed suo quæq. loco, & tempore, vt per se notum est. quod autem prædicta recuperatio honoris ablati, quæ per percussione incontinenti factam post acceptam iniuriam obtinetur, non sit vere defensio, & violentiæ depulsio, inde clare patet, quia eodem modo quis ablatum honorem recuperat, etiam si ex magno interuallo post acceptam iniuriam iniuriatorem percussit, vel, si opus sit, occidat.

10 Dices 3. Qui post illatam iniuriam fugit, cum iniuriato satisfacere teneatur, si id faciat, vel facturum se spondeat, iniuste ab iniuriato inuaditur, & se defendere etiam offendendo potest, seruato semper inculpatæ tutelæ moderamine, ergo, si contra satisfacere nolit, iuste inuaditur, & iuste occiditur, si id ad honoris ablati recuperationem necessarium fuerit.

deramine, ergo, si contra satisfacere nolit, iuste inuaditur, & iuste occiditur, si id ad honoris ablati recuperationem necessarium fuerit.

11 Respondeo, concessio antecedente, negando consequentiam: licet enim, qui iniuriam intulit, satisfacere ex iustitia teneatur, semper tamen post illatam iniuriam iniuste ab iniuriato inuaditur, & iuste se defendere potest, non secus ac si nullam iniuriam alteri intulisset: meruit is quidem delicti pœnam; sed hæc priuata auctoritate iniuste sumitur, prout de adultero adulteræ maritum iuste cum moderamine inculpatæ tutelæ occidente iam dictum fuit, quod de similibus omnibus dicendum est.

12 Colligo 1. quamquam in foro externo, qui iniuriam passus est, si continuo aggrediatur aduersarium, præsumatur sese tueri, & vim vi repellere, & si occidat, ob animi dolorem minus puniatur ex *Clar. §. Homicid. num. 34.* quæ est receptissima sententia; tamen in foro interno non solum non semper esse meram, & iustam defensionem; sed aliquando esse veram, & iniustam vltionem, vt patet ex iam dictis; esset tamen vera defensio honoris, si v. g. Petrus, dum post factam Paulo iniuriam de ea se iactat, aut iniuriatum contemnit, aut alijs modis iniuriæ illationem continuat, à Paulo iniuriato iuste impeteretur, & si opus etiam esset, occideretur; tunc enim vere adhuc vis vi repelleretur: immo in prædicto casu, Petrus, qui sic in iniuriæ illatione perseveraret, Paulum à se iniuriatū occidere iuste nequiret ad sui defensionem, si posset ex illa necessitate exire, desistendo scilicet ab iniuriæ illatione, & hoc defensori significando; quo tamen facto, tunc iniuste occideretur, vt supra dictum est. Quod si Paulus iniuriatus prudenter suspicaretur se à Petro iniuriatore potius deludendum, nouamque ab eo iniuriam expectandam, quam cessationem ab inceptis sperandam, tunc secus esset, quia adhuc Petrus iniuriatus in iniuriæ illatione perseverare à Paulo iniuriato crederetur, & consequenter non iniusta esset iniuriæ depulsio, quam Paulus iniuriatus tunc Petrum occidendo faceret; sed in eo casu non iniusta, quoque esset in foro interno violentiæ depulsio, quam Petrus ipse faceret; quamuis enim antea iniustus aggressor fuisset; tamen tunc post veram cessationem ab iniuriæ illatione, iniuste à Paulo impeteretur, ideoque, si Paulum cum debito tutelæ moderamine occideret, iuste occideret, etiam si Petrus antea suspicatus fuisset, & præuidisset, immo intendisset talis cædis futuræ euentum, ac proinde

ea Pauli occisio fuisset à Petro omnino volita in prædicta causa; tunc enim Petrus peccasset quidem peccato interno homicidij; sed non externo opere; nam exterior illa occisio non esset tunc iniusta, nec esset verū, & proprium homicidium, vnde nec per prædictam occisionem pollueretur Ecclesia, si ibi eam fieri necessitas coegisset. Hinc superius diximus *cap. 16. num. 4.* non pollui Ecclesiam per homicidium, seu verius occisionem ab amente, vel ebrio factam, quia scilicet in ebrietate talis exterior occisio non est in se peccaminosa, nec iniusta, nec proinde proprium homicidium. dixi verò ibidem *nisi illud vere fuerit in sua causa voluntarium, & in genere verihomicidij grauius peccaminosum,* quia ad prædictam occisionem Ecclesie pollutiua constitutenda necesse est, tum vt ea grauius; & peccaminose voluntaria vel in se, vel in causa, tum vt actio ipsa exterior grauius iniusta fuerit, ad quod non sufficit posuisse causam per accidens, vel remotam, qualis fuit v. g. prima Petri inuasio contra Paulum in prædicto casu, licet Petrus ex ea inuisione Pauli eadem ex inuisionis depulsione, & c. præuiderit, & intenderit, nam talem cædis causam, per accidens, & remotam ponendo Petrus peccauit iuxta sententiam *Less. l. 2. c. 9. dubit. 5. num. 107.* tantum contra Charitatem, non, contra iustitiam, cum ex Charitate tantum, tale Pauli damnum impedire teneretur.

CAPVT XXX.

An polluatur Ecclesia, si ibi in adulterio deprehensa vxor, vel filia, itemque adulter occidatur.

SUMMARIUM.

Maritis iure Casareo secundum aliquos non permittitur, vt vxores in adulterio deprehensas occidant; sed adulteros tantum, & cum limitatione, num. 1.

Pater Filiam, & Adulterum simul cum quibusdā conditionibus occidere potest per leges civiles. ibidem.

Huius capituli quæstio pendet maximè ab illius, num prædicta cædes adulteri à marito facta, vel alia similis, in exteriori tantum, vel etiam in interiori foro liceat, num. 2.

Permittere, vt aliquid impune fiat, & concedere, vt licite fiat, diuersissima sunt, num. 3.

Deus potest remittere peccati pœnam, non remissa culpa. ibid. Quod-

Quodnam sit obiectum legis permissivæ. *ibid.*
Ecclesia, si ibi vxor, vel filia, itemq. adulter occidatur, polluitur, num. 4.

Leges civiles prædictæ, ne dicantur iniustæ, dicendæ sunt mere permissivæ. *ibid.*

Prædictæ cedes cur sint iniustæ, & vera homicidia. *ibid.*

Qui in Clericum turpiter cum matre vxore, sorore, vel filia inuentum manus iniecerit violentas, cur ab Excommunicatione per Cap. Si vero 1. de sent. Excomm. excipiatur, nu. 5.

Quid si in prædicto casu vxor, vel filia, vel adulter ad suam defensionem cum moderamine debito Maritum, vel Patrem in Ecclesia, si alibi id facere nequirent, occiderent? *ibid.*

Quid item, si adulter, non vt se; sed vt adulteram defenderet à marito, ibidem maritum ipsum, stante prædicto moderamine, & loci necessitate, occideret? *ibid.*

Aduerto 1. Licet multi præcipue ex Theologis, putent iure Cæsareo permitti maritis, vt vxores in adulterio deprehensas occidant; quemadmodum Patri Filiam, & adulterum simul cum quibusdam conditionibus occidere permittitur ex *L. Patri, & seq. ff. eod.* tamen hoc falsum reputari à *Conar. de Matr. p. 2. c. 7. §. 7. num. 2. Less. de Iust. & Iur. l. 2. c. 9. dubit. 5. num. 15. Pontio de Matr. l. 10. c. 15. num. 16. in fin. & Megal. Instit. Peregr. p. 3. l. 2. c. 7. §. 5. num. 32. qui, quamuis olim aliquandiu id permissum fuisse dicant; tamen post Legem Iuliam de adulterijs ab Augusto latam, vt testatur *Sueton. in Augusto c. 34.* adulteri tantummodo, & cum limitatione, nullibi autem vxoris, licet in adulterio deprehensæ, occisionem maritis permissam esse volunt ex *L. 2. & L. Marito, ff. ad L. Iul. de adulter. nec non L. Castitatis, & L. Gracchus, C. eod. tit.**

Aduerto 2. quicquid sit de prædictæ Cæsareæ, vel alterius cuiusvis talis permissionis extensione, vel restrictione; propius ad rem nostram accedere quæstionem illam, num. 1, stantibus ijs, aut similibus legibus, prædictæ occisiones in foro tantum exteriori, vel etiam in interiori liceant, quod magna, & animorum, & verborum contentione inter Salmaticenses DD. superioribus annis disputatum fuisse narrat *Pont. l. c. num. 2.* & apud Auctores etiamnum controuersum videri potest. pro cuius solutione, cum inde *cap. huius* decisio maxime pendeat,

Aduerto 3. permittere, vt aliquid impune fiat, & concedere, vt aliquid licite fiat, esse inter se diuersissima; ac proinde posse dari leges iustas mere permissivas peccati; non tamen leges iustas vere concessivas peccati, vt

peccatum aliquod licite fiat, per nullam legem iuste concedi potest; iuste tamen præcipi potest, vt peccatum aliquod non puniatur, cum ablatio punitionis peccati alicuius possit esse non mala, immo sæpe bona, & necessaria sit. hinc Deus ipse potest remittere pænam, etiam non remissa culpa, & inter homines, si omnia minuta punirentur, daretur grauissimis alijs malis occasio: nec lex permissiva alicuius peccati habet aliud obiectum, quam prædictam negationem punitionis, quæ iusta esse potest, vt dixi, licet perpetratio ipsa peccati semper mala sit, & iustæ legis obiectum esse nequeat, vt egregie explicat *Arriaga in 1. 2. tom. 2. tr. de legib. disp. 4. sect. 1. num. 3.* His autem præmissis,

4 Dico Ecclesiam, si ibi vxor, vel filia, itemque adulter occidatur, pollui. probatur primo, quia leges Ciuiles, quæ prædictas occisiones concedere videntur, ne dicantur leges iniustæ, dicendæ sunt mere permissivæ, modo iam explicato, cum auferant à prædictis occisionibus solummodo punitionem; non verò malitiam moralem, quam alioquin semper eæ habent; saltem vt à lege naturali prohibita. vnde nobiscum esse debent quotquot prædictas occisiones in conscientia illicitas, & vera homicidia in foro interiori esse docuerunt, quorum catalogum satis longum videre potes apud *Farinac. q. 121. num. 55. Sanch. de Matr. l. 10. nu. 39. & Barbo. in Colectan. tom. 4. p. 2. in Can. Inter hæc 33. quæst. 2. vbi 48. Doctores refert, immo prædictam sententiam tam Canonitarum, quam Theologorum communem esse testantur *Azor. tom. 3. l. 2. c. 9. quæst. 8. Sayr. in Clau. reg. l. 7. c. 10. num. 8. vers. Tertium, Homobon. de cas. referu. p. 2. c. 3. vers. Secundo, Graff. decis. aur. p. 1. l. 2. c. 62. num. 52. Floron. de cas. referu. p. 2. cas. 4. §. 3. num. 6. Valer. de differ. inter vtrumq. forum, V. Adulterium, differ. 1. num. 2. & 3. 10. Sanch. in Select. disp. 48. num. 60. & Pontius l. c. num. 3. & 5. vbi tales occisiones, quamuis impune; iniuste tamen fieri, nec ab hac communi sententia in re tanti momenti recedendum iudicat; & obiectis omnibus egregie respondet; contrariam vero improbabilem, immo falsissimam; nec vilo modo tenendam dixerunt *Pontius l. c. & Dian. p. 5. tr. 4. resol. 223.* nec desuere, qui illam seueriore censura dignam censuerint, vt propterea propositio illa, quæ in Aphoris. 54. V. Homicidium, num. 15. ante eorum expurgationem talis erat; Occidere in adulterio deprehensam vxorem, vel filiam, itemque adulterum licere, aiunt quidam, alij melius negant, post expurgationem à Sacri. Palatii Apostolici Magistro factam talis *ibid.* sit. Occidere**

An Ecclesia polluat, si ibi reus auctoritate publica sæculari occidatur.

S V M M A R I V M.

Occidere illicite aliquem in Ecclesia cur non solum sit Sacrilegium; sed etiam peccatum contra iustitiam, num. 1.

Ecclesia ex immunitatis suæ privilegio habet ius tuendi ad se confugientes, vel in ea residentes ab omni violentia, & sæculari iurisdictione, num. 2.

Ecclesia, quæ materiale templum, non est capax domini, aut iuris, num. 3.

Ecclesiæ ius pertinet vel ad Deum ipsum immediate, vel ad Clerum, vel ad totam Fidelium congregationem. *ibid.*

Immunitatis privilegium principaliter Ecclesiæ concessum cur redundet etiam in eos, qui in ea sunt. *ibid.*

Tam locus sacer continens, quam persona ibi contenta eximuntur à iurisdictione sæculari, licet ea alias huic subdita sit. *ibid.*

Siquis, saltem quando sibi graue damnum timeret, se ipsum ab Ecclesia extrahere conatus ibi occideret cum moderamine inculpatæ tutelæ, Ecclesia inde non pollueretur. *ibid.*

Ecclesia, si ibi reus, etiam si alioquin morte dignus, auctoritate publica sæculari occidatur, polluitur, num. 4.

Canones, & D. Th. qui in contrarium adducuntur, pro nobis explicantur, num. 5. & 6.

Naldi sententia quædam huc spectans reprobat, num. 7.

Dictum illud, quando initium alicuius actus est licitum, ipsum potius, quam finis eiusdem actus, attendi solet, quomodo intelligendum sit. *ibid.*

Siquis proijceret telum in ingredientem Ecclesiam, sed illud non pertingeret nisi ad eum iam ingressum in Ecclesiam, an Ecclesia inde pollueretur. *ibid.*

cidere in adulterio deprehensam vxorem, vel filiam, itemque adulterum, non licet in foro conscientiæ. Probatur etiam nostra conclusio secundo, quia adhuc talis cedes, licet vere concederetur vt licita per leges ciuiles, esset iniuriosa Ecclesiæ iuribus, quod satis est ad Ecclesiæ pollutionem inducendam, vt inferius dicemus.

5 Colligo, sicuti per leges ciuiles prædictæ occisiones impune licet ob iustum, vehementem, nimiumque dolorem, quem maritus, & pater animo concipiunt ex illato dedecore, ita ob eandem rationem per Sacros Canones cum ab excommunicatione excipi, qui in Clericum turpiter cum vxore, matre, sorore, vel filia propria inuentum manus iniecerit violentas, vt patet ex *Cap. Si vero, il 1. de sent. Excommunic.* nec tamen inde inferri posse talem violentarum manuum iniectionem, vel licitam, vel non iniustam esse: Immo, si in prædictis casibus vxor, vel filia, vel adulter ad suam defensionem, vel alij etiam ad prædictorum defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ maritum, vel Patrem occiderent, non pollueretur Ecclesia, quia non esset iniusta cædes; licet enim antea cædis illius occasionem ij iniuste dedissent, & inde secundum aliquos ad restitutionem, quod hic non disputo, pro damnis illatis obligati fortasse remansissent, dummodo talium damnorum periculum ex varijs circumstantijs præuidere potuissent, & debuissent, non propterea tamen naturale se iuste defendendi ius amisissent in casu, quo iniuste postea inuaderentur, pro vt iniuste postea à prædictis patre, vel marito inuaduntur, vt patet ex iam dictis, nam licet Maritus, vel Pater atrocem passus sint iniuriam; tamen inde non acquisiuere ius occidendi postea vxorem, vel filiam, vel adulterum, &c. Addo, etiam si adulter, vt adulteram ipsam defenderet à marito, maritum ipsum cum moderamine prædicto occideret; iuste adhuc occideret. nec, si alibi eum occidere nequiret, quod semper suppono, inde pollueretur Ecclesia, quia maritus tunc iniustus inuasor esset in prædicto casu, quilibet autem iuste potest iniustum aggressorem cum moderamine inculpatæ tutelæ occidere ad defensionem proximi iniuste inuasi, vt iam diximus *cap. 30. num. 4.* & expresse in prædictis hisce casibus docent *Bannes de Iust. q. 64. art. 3. dub. 4. conclus. 3. & Ios. de Ianuar. de cas. referu. resol. 47. num. 31.* videantur etiam quædam huc spectantia, quæ superius *cap. 33. n. 5.* dicta sunt.

Aduerto 1. illicitam hominis occisionem in Ecclesia factam non solum esse peccatum contra religionem, & esse sacrilegium; sed etiam esse contra iustitiam, & esse verum homicidium, eo quod sit contra loci sacrum cultum, tum immunitatem; habent enim Christifidelium templa vsque à primæua illorum ædificatione, hoc est à tempori-

bus Constantini, quo publicè ædificari cæperunt, priuilegium non solum iure Canonico, sed etiam Ciuili confirmatum tuendi confugientes ad se, vel in ijs residentes; infringere autem prædictum priuilegium, & Ecclesiasticæ Immunitatis ius contra iustitiam est, vt egregie docuerunt *Suar. de relig. tom. 1. tr. 2. l. 3. c. 8. & 13. Valent. tom. 3. disp. 6. q. 15. punct. 1. q. 2. Bonac. tom. 2. disp. 3. quest. 7. punct. 6. num. 1. & tom. 3. de censur. in partic. disp. 2. q. 3. punct. 16. §. 13. nu. 1. Castropal. tom. 2. tr. 11. disp. vnic. pun. 11. num. 14. & pun. 12. num. 1. Farinac. de carcer. q. 28. num. 5. & in Append. de immunit. c. 20. num. 221. Ambros. de Immunit. c. 15. num. 7. Villalob. in Summa tom. 2. tr. 39. diff. 8. num. 4. Laym. l. 4. tr. 9. c. 3. nu. 14. Scors. in Bull. Pont. Epitom. 152. Theorem. 385. Peregrin. de Immunit. c. 15. num. 26. Trullen. in Decal. l. 1. c. 11. dub. 5. num. 1. & Jordan. Elucubr. diuers. tom. 2. l. 11. tit. 3. num. 274.*

2 Aduerto 2. ex prædicto immunitatis priuilegio Ecclesijs cõcesso eas habere ius tuendi ad eas confugientem, vel in ea residentem non solum à priuatorum violentia; sed etiam ab omni sæculari iurisdictione; omnis enim sæcularis iurisdictione contra Ecclesiæ immunitatem se habet tantum, vt persona priuata, cum Ecclesijs sint loca exempta quo ad hoc ab omni iurisdictione sæculari, vt ex prædictis patet.

3 Aduerto 3. Ecclesiam hoc in loco, in ordine scilicet ad Ecclesijs ius, & priuilegium immunitatis, non considerari tamquam materiale templum, sic enim non est capax domini, aut iuris; sed tamquam personam, quandam capacem sui iuris, & domini, siue hoc pertineat ad Deum ipsum immediate, siue ad Clerum, qui est præcipua Fidelium pars, siue ad totam Fidelium congregationem. & licet priuilegium hoc immunitatis principaliter, & per se concessum sit Ecclesijs; tamen, quia concessum est illi, quatenus continet, & tuetur ad se confugientes, & in ea residentes, idcirco illud redundat in eos, quatenus ibi sunt. vnde, sicuti locus continens, ita etiam persona ibi contenta eximitur à iurisdictione sæculari, licet alias illi subdita sit, indeque ius habet, vt in Ecclesia non capiatur contra prædictum priuilegium, & per vim, & arma resistere potest Iudici sæculari extrahere volenti, quia hic illi iniuriam facit, ac proinde reo illi vim vi repellere licet, ad quod facit *L. Prohibitum, C. de iure Fisc. lib. 10. vbi officiali iniuste exequenti licite de facto resistitur, & ita tenet Suar. l. c. c. 13. nu. 4. Italia de Immunit. Eccles. l. 1. c. 6. §. 2. num. 45. in fin. vers. Sed redeo, Farinac. in Append. de immu-*

nit. c. 2. num. 46. Bonac. disp. 3. de primo Decal. præc. q. 7. de Immunit. §. 5. in princip. Dian. p. 6. tr. 1. resol. 32. vers. Sed ibi ipse. Castropal. l. c. nu. 15. Barbos. de Iur. vniuers. Eccles. l. 2. c. 3. num. 156. & Trullench. l. c. Immo reus, saltem quando sibi graue damnum inde timeret, si repellendo prædictam vim vi, extrahere conantem, occideret cum moderamine inculpate tutele, inde Ecclesia non pollueretur, vt iam diximus generatim loquendo cap. 29. & seq.

4 Dico Ecclesiam, si ibi reus auctoritate publica sæculari occisus sit, pollutam esse, quia is ibi iniuste occisus fuit, & est verum homicidium contra ius non solum Ecclesijs, sed etiam rei ipsius occisi, iuste enim ab Ecclesia ibi ius habebat, ne in ea occideretur, aut violentiam vllam pateretur, quamuis alioqui iuste extra locum illum mortem meruisset. hinc Ecclesiam in prædicto casu pollui tradunt cõmuniter DD. *Syluest. V. Consecratio 2. quest. 5. cas. 1. Rodriq. in Summ. p. 1. c. 154. concl. 6. num. 7. Graff. decis. aur. p. 1. l. 2. c. 48. num. 21. Sayr. de Censur. l. 5. c. 16. num. 12. Sã V. Ecclesia num. 13. Azor. p. 2. l. 9. c. 5. quest. 1. Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 4. cas. 1. Reginal. l. 29. c. 9. sect. 5. nu. 180. §. Atque ex his. Fagund. de 1. Eccles. præc. c. 14. num. 9. in fin. Cardin. de Lugo de Euchar. disp. 20. num. 54. in fin. Gargiar. de Aquis cap. 12. num. 2. Persic. de 1. Sacerd. offic. l. 1. c. 7. dub. 1. nu. 13. Jordan. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 10. Barbos. de offic. & potest. Episc. alleg. 28. nu. 25. & alij apud istos.*

5 Dices, qui extrahit violenter aliquem ab Ecclesia (& eadem est ratio de alijs violandæ immunitatis Ecclesiasticæ modis) committit peccatum Sacrilegij, vt patet ex *Cap. Quisquis, 7. q. 4. & Cap. Miror, ibid. immo D. Th. 2. 2. q. 99. art. 2. ad 3. ait prædictam extractionem delinquentis non habere aliam deformitatem, quã quod res sacra violatur, ergo neq. prædicta occisio rei morte digni ibi facta à Iudice erit iniusta; sed tantum sacrilega. vnde per eam non violabitur Ecclesia.*

6 Respondeo ibi sermonem esse de eo peccato, pro vt primario vere sacrilegum est; sed ibi non negari, quod, posito prædicto priuilegio, & iure Ecclesijs concessio, inde secundario non fiat sacrilegium iniustum, cum secunda iniustitiæ malitia sit consequens ad primam ex prædicta suppositione.

7 Colligo cum *Persic. l. c. num. 14. falsam esse sententiam Naldi in Summa V. Ecclesia nu. 30. affirmantis Ecclesiam non pollui, si quis stante statuto, vt quis sine pena possit percutere in sua possessione eum, qui illam ingreditur, in Ecclesia occideret eum, qui ingressus fuisset possessionem occisoris, & postea fugiens*

se in Ecclesiam recepisset; licet enim id illi licuisset in sua possessione, non tamen licebat in loco sacro, sicut Iudici licet furem in foro suspendere, sed non in Ecclesia, etiam si ad eam ex patibulo confugisset. Nec valet dicere, quod, quando initium alicuius actus est licitum, ipsum potius, quam finis eiusdem actus attendi solet, nam hoc falsum est, quando mutantur circumstantiæ, pro vt in hoc casu mutatur loci circumstantia, vnde nec *Syluest. V. Immunitas 3. num. 7. & 8. nec Azor. p. 2. l. 8. c. 9. q. 14. dicto 3. in fin. vllam mentionem faciunt de loco sacro. Si tamen quis telum proijceret in ingredientem Ecclesiam, sed telum non perueniret ad ingredientem, nisi postquam iam Ecclesiam ingressus esset, tunc, etiam si in Ecclesia is sic occideretur, hæc non pollueretur ex eod. *Persic. l. c. tunc enim vera esset Naldi sententia, nam eadem actio, scilicet teli proiectio inciperet in possessione, & finiret in Ecclesia; sed per accidens, nam ex se actio tendebat in ingredientem, ac proinde in eum, qui nondum erat ingressus Ecclesiam, quæ proinde licita erat; secus autem fuisset, si actio tetendisset per se in iam ingressum, vt patet ex cap. 5. num. 5.**

CAPVT XXXXII.

An polluat Ecclesia, si reus ibi auctoritate publica Ecclesiastica occidatur.

S V M M A R I V M.

Auctoritas Ecclesiastica duplex est, Suprema, et Inferior, num. 1.

Dispensare in priuilegio Immunitatis Ecclesiastica est de reseruatis Summo Pontifici, num. 2.

Omnis violentia aduersus residentes in Ecclesia, nisi sit in casibus, et cum conditionibus in Bulla Gregor. XIV. expressis, vel nisi intercedat alia Summi Pontificis facultas, semper est iniusta, num. 3.

Ecclesia ex homicidio ibi factò auctoritate Ecclesiastica cuiuscunque Summo Pontifice inferioris polluitur, num. 4.

Nequaquam vero polluitur ex homicidio ibi Summi Pontificis auctoritate factò. ibid.

Neque Ecclesiastici priuantur in Ecclesia Immunitatis Ecclesiastica priuilegio, nisi per auctoritatem Summi Pontificis. ibid.

Si Summus Pontifex id concederet, censeretur etiam dispensare in lege pollutionis Ecclesiastica, ibid.

Summus Pontifex dispensare potest in omni iure Canonico, cum sit supra illud. ibid.

Polluitur Ecclesia, etiam si ibi occisus cedisset iure suo, & renunciaisset immunitatis priuilegium, num. 5.

Cur tamen affectiue tantum nemo possit tali iure cedere, & Immunitatis priuilegium renunciare. ibidem.

1 **A**duerto 1. dupliciter sermonem hic esse posse de auctoritate publica Ecclesiastica, nimirum, vel de auctoritate Summi Pontificis, vel de auctoritate aliorum Pontificum maximo inferiorum, puta Episcoporum, &c.

2 Aduerto 2. dispensationem in priuilegio immunitatis, ac proinde facultatem extrahendi ab Ecclesia, & multo magis nocuum inferendi personis in ea residentibus, maxime post Bullam *Greg. XIV. dat. Rom. IX. Kal. Iunii 1591. quæ incipit, Cum alias, spectare ad Summum Pontificem, & esse de illi reseruatis: cum enim in supradicta Bulla eas extrahendi facultas à Pontifice maximo Prælati concedatur tantum in aliquibus casibus exceptis, tacite ea, & omnis alia facultas contra prædictam immunitatem in alijs omnibus casibus in prædicta Bulla nõ expressis negatur, præcipue cum ibi dicatur irritum esse, & inane, quod contra actum fuerit, ita *Farinac. de carcer. & carcerat. quest. 28. num. 2. & in Append. de Immunit. Eccles. vlt. num. 345. & 346. Bonac. tom. 2. disp. 3. q. 7. punct. 7. num. 3. Castropal. tom. 2. tr. 11. disp. vnic. punct. 11. nu. 5. Dian. p. 6. tr. 1. resol. 32. & Jordan. Elucubr. tom. 2. l. 11. tit. 3. num. 306. & 307.**

3 Aduerto 3. inde fieri, vt nisi seruentur ea, quæ in prædicta Bulla tam in casibus exceptis, quam non exceptis seruari præcipiuntur, & secus irrita decernuntur, vel nisi adsit alia Summi Pontificis facultas, reus quilibet iniuste in Ecclesia vim patiat, ac proinde, iniustam vim iuste vi repellere possit, pro vt cap. præced. dictum fuit.

4 Dico Ecclesiam ex homicidio ibi factò auctoritate Ecclesiastica cuiuscunque Pontificum maximo inferioris pollui; nequaquam vero ex homicidio ibi auctoritate Pontificis maximi factò, prior conclusionis pars inde patet, quia talis occisio adhuc est iniuriosa & reo, & Ecclesijs, cum sit contra priuilegium immunitatis, quo nemo in Ecclesia, nisi per auctoritatem Summi Pontificis, vt iam dictum est, priuari potest. ideoq. dico, siue prædictum homicidium factum fuerit in persona sæculari, siue Ecclesiastica, cum etiam Ecclesiastici gaudeant hoc priuilegio immunitatis, vt bene docuit *Farinac. de carcer. & carcerat. q.*

28, num. 7. *Tusc. tom. 3. lit. E. conclus. 9. num. 17.*
 & *conclus. 10. num. 25. Decian. tr. crim. p. 2. l. 6. c.*
 26, num. 1. *Ambrosin. de Immunit. c. 12. num. 3.*
Ital. l. 1. c. 3. §. 1. num. 2. Bobadil. in Polit. tom. 1.
l. 2. c. 14. num. 57. in Gloss. lit. P. Duard. in Bull.
Cana l. 2. can. 15. quest. 16. num. 13. Gambacur.
de Immunit. l. 4. c. 11. num. 8. Laym. l. 4. tr. 9. c. 3.
num. 13. Barhof. in Collect. tom. 1. l. 3. tit. 49. c. 6.
num. 14. & ita tenuit S. Congreg. Concil. &
Episc. apud Dian. p. 3. tr. 1. resol. 35. altera vero
conclusionis pars probatur, quia Pontifex
maximus potest praedictam licentiam conce-
dere, cum dispensare possit in omni iure Ca-
nonico, & sit supra illud, prout innumeris
concordantibus probat Farinac. in Appendic.
de Immunit. Eccles. c. ult. num. 346. vsq. ad num.
353. ac proinde tunc censeretur etiam dispē-
sare in lege Pollutionis Ecclesiasticae, ut alibi
dicemus.

5 Colligo, etiamsi reus ipse in Ecclesia resi-
 dens cederet iure suo, & renunciaret huic pri-
 uilegio, quo frui posset; adhuc ex praedicta
 occisione Ecclesiam pollui, quia adhuc haec
 occisio esset iniuriosa Ecclesiae ipsi, & conse-
 quenter iniusta respectu totius catus Fideiū,
 vel Clericorum, qui habent hoc ius, ut nemo
 in Ecclesia violentiam patiatur. vere tamen,
 sicuti nemo facere potest, nisi tantum affe-
 ctive, quin ipse sit vnus ex tali cātu; ita etiam
 facere nequit, quin ipse gaudeat tali priuile-
 gio toti cātu concessio, cum illud illi com-
 petat non tamquam peculiari, & priuatae
 personae; sed tamquam vni ex praedicto cātu.
 videatur *Decian. l. c. c. 26. num. 12. Mar. Ital. l. c.*
l. 1. c. 6. §. 2. num. 84. & seq. Farinac. l. c. d. n. 302.
vsq. ad fin. cap. & Jordan. Elucubr. tom. 2. l. 11.
tit. 3. num. 259.

CAPVT XXXIII.

An Ecclesia polluatur, si quis ibi in ca-
 sibus Ecclesiastica Immunitate
 priuatis occidatur.

S V M M A R I V M.

Immunitas Ecclesiae multo magis violatur per
 occisionem existentis in ea, quam per extra-
 ctionem eiusdem ab ea, num. 1.

Per praedictam occisionem incurritur secundum
 aliquos Excommunicatio d. Bullae Gregoriana
 contra extractores reorum ab Ecclesia in casi-
 bus non exceptis, ibid.

Bulla Gregor. XIV. de Immunitate Ecclesiarum
 antiquas omnes dispositiones ad vnam for-

mam reduxit, num. 2.

Bulla praedicta non priuat omnes delinquentes,
 nec omni iure, & priuilegio Immunitatis.
 ibidem.

Bulla Gregoriana praedicta concedit tantum ali-
 quando, & aliquibus seruatis, delinquentium
 extractionem ab Ecclesia; non autem
 eorumdem in ea occisionem, num. 3.

Delinquentibus praedictis licet, si contra Immu-
 nitatis priuilegium impetantur, vim vi repel-
 lere, ibid.

Ecclesia polluitur, si reus, etiam in casibus per
 Gregorianam Bullam exceptis, ibi occidatur,
 num. 4.

Aliud est esse indignum, aliud est esse priuatum,
 priuilegio praedictae Immunitatis, num. 5.

Immunitatis praedictae priuilegium indistincte
 omnibus concessum est, & nemini negandum
 est, nisi quatenus, & prout de legitima excep-
 tione legitime constiterit, ibid.

Aduerto 1. Ecclesiae Immunitatem vio-
 lari quidem per extractionem rei ab
 Ecclesia in casibus a Bulla Greg. XIV. non ex-
 ceptis; sed multo magis per occisionem rei
 in Ecclesia, ut bene docuit *Remig. Gonn. de*
Immunit. Eccles. Fallent. 36. Peregrin. c. 5. num.
11. vers. Amplio supradictam ampliationem, &
Dian. p. 6. tr. 1. resol. 21. in fin. & resol. 35. vers.
His tamen. vnde huic etiam sententiae adhae-
 rere tenentur, qui per interfectionem rei in
 Ecclesia Excommunicationem latam in Bul-
 la praedicta Gregor. XIV. incurri tradiderunt,
Io. Maria Nouar. tr. de Elect. fori tom. 2. p. 29.
14. Nald. in Annotationib. practica. ad ius Cano-
nic. fol. 61. & squillante de obligat. Cler. p. 5.
dub. 14. num. 90.

2 Aduerto 2. licet, ut ex praedictae Bullae Gre-
 gorianae antiquas omnes dispositiones ad
 vnam formam reducentis tenore patet, octo
 delinquentium genera praedictae immunitatis
 Ecclesiasticae priuilegio careant, ita ut, si ad
 Ecclesiam confugerint, ab ea extrahi possint,
 seruatis seruandis; tamen delinquentes, etiam
 in casibus illis exceptis, non priuari a Summo
 Pontifice vndequaqu. omni Immunitatis Ec-
 clesiasticae iure, ac priuilegio; sed quoad il-
 lam partem tantum, quae extractionem inde
 impediabat. proinde

3 Aduerto 3. ex praedictis omnino fieri, ut,
 si delinquentes praedicti spolientur etiam Im-
 munitatis iure quo ad alias partes, v.g. si in
 Ecclesia aliquid eis nocimenti inferatur, ini-
 iuste inferatur, atque adeo, prout superius
 etiam dicebamus, vim vi repellere tunc eis
 liceat. Bulla enim concedit in talibus casi-
 bus reum ab Ecclesia extrahi; non autem ean-
 dem

dem ibi occidi posse, quod maius aliquid est.
 videatur *Farinac. quest. 28. num. 47. & quest.*
103. num. 323. vbi ait, Si Banniti capitaliter
non possunt capi in Ecclesia, necessario se-
quitur, ut multo minus possint occidi, nec non
in Append. c. 2. num. 39.

4 Dico Ecclesiam, si reus, etiam in casibus,
 in quibus per Gregorianam Bullam ab Ec-
 clesia extrahi posset, ibi occidatur, pollui.
 Ratio est quia talis occisio homicidium ve-
 rum est, ac proinde Ecclesiae pollutium, cum
 per praedictam Bullam reus non priuatur im-
 munitatis priuilegio quo ad hanc partem, ut
 in Ecclesia occidi licite possit; sed solum quo
 ad illam, ut ab Ecclesia extrahi valeat, dum-
 modo ibi praescripta seruentur. hinc in nostro
 casu Ecclesiam violari expressè dixerunt *Pe-*
regrin. & Dian. l. cc.

5 Colligo, etiamsi aliquando delinquentes
 aliqui videantur indigni omni Immunitatis
 Ecclesiasticae priuilegio; nihilominus eos eo
 prorius gaudere, nisi Summus Pontifex eos
 eo priuatur vel quo ad omnes eius partes, & ef-
 fectus, vel quo ad aliquas tantum: aliud enim
 est esse indignum, aliud est esse priuatum.
 Priuilegio, ut omnes norunt. Vnde, cum
 praedictum priuilegium indistincte quibuscu-
 que ad Ecclesiam confugientibus, vel in ea
 residentibus faueat, nemini negandum est,
 nisi quatenus, & prout de exceptione legitima
 legitime constiterit; ut per se clarum est.

CAPVT XXXIV.

An polluatur Ecclesia, si ab Ecclesiae
 ingressu Interdictus, vel Excom-
 municatus, & capitaliter ob
 crimen in Bulla praedicta
 exceptus iuste banni-
 tus ibi occidatur.

S V M M A R I V M.

Praedictum homicidium cur nequaquam Ecclesia
 pollutium videri possit, num. 1.

Interdicti, & Excommunicati Ecclesiarum Im-
 munitate gaudent, num. 2.

Occisio praedicta cur semper sit iniusta, num. 3.

Ecclesia polluitur, licet ibi occidatur iuste inter-
 dictus, vel Excommunicatus, & capitaliter
 bannitus ob quodcumq. delictum, num. 4.

Idipsum dicendum, etiamsi occidatur, qui Im-
 munitatem praedictam quomodocumq. laeserit,
 num. 5.

Delinquentis malitia Ecclesiae Immunitati nocere
 non debet, ibid.

Ecclesiarum Immunitas non Ecclesijs propter
 personas; sed personis propter Ecclesias con-
 cessae est, ibid.

Frustra legis auxilium implorat, qui committit
 in legem, ex Cap. Quia frustra, de vsur. quo-
 modo accipiendum, ibid.

Aduerto 1. partem negatiuam alicui for-
 tasse veram videri posse, eo quod tale
 homicidium illicitum tantum, & contra Ec-
 clesiae reuerentiam factum; sed nequaquam
 iniustum videri possit: nulli enim omnino
 per tale homicidium iniuria facta videtur:
 non priuilegio Immunitatis iam dicto, quia
 Ecclesia interdictos, vel Excommunicatos
 procul a se repellit: non Reipublicae, quia
 eum morte damnarat, & impune occidi pos-
 se concesserat: non denique ipsimet occiso,
 quia iuste damnatus, iusteq. interdictus, vel
 Excommunicatus supponitur.

2 Aduerto 2. cum Interdictum, vel Excom-
 municatio non habeant alios effectus, nisi
 quos Ius declarauit, cumque nullo iure statu-
 tum sit, ut Interdicti, vel Excommunicati
 omni Ecclesiae immunitate careant, ita ut
 ob id etiam in Ecclesia ipsa licite occidi
 valeant, propterea tam Interdictos, quam
 Excommunicatos praedicta Immunitate gau-
 dere, & semper tam in casibus per praedictam
 Greg. XIV. Bullam exceptis, quam non ex-
 ceptis contra praedictae Immunitatis priuile-
 gium in Ecclesia occidi, ut *cap. praeced.* dice-
 bamus, & communiter docent DD. quos
 longa serie relatos videre potes apud *Peregr.*
de Immunit. c. 12. num. 2.

3 Aduerto 3. praedictam occisionem in Ec-
 clesia factam consequenter iniustam esse, quia
 ex praedictis ipsi quoq. Interdicti, vel Excom-
 municati habent ius ex Immunitatis praedictae
 priuilegio, ut in Ecclesia non occidantur, cui
 priuilegio, quo ad hunc effectum, nec ex praedicta
 Bulla, nec aliunde hactenus a Summo
 Pontifice derogatum fuisse constat, quare

4 Dico, etiamsi ab Ecclesiae ingressu interdi-
 ctus, vel Excommunicatus, & capitaliter ob
 crimen, etiam in Bulla praedicta exceptum,
 iuste bannitus in Ecclesia occidatur, Eccle-
 siam nihilominus inde pollui, quia adhuc praedicta
 occisio iniusta est, ut ex superius dictis
 aperte constat.

5 Colligo idipsum dicendum esse, etiamsi ibi
 occidatur, qui Immunitatem praedictam
 quomodocumque laeserit, quia delinquentis
 malitia Ecclesiae immunitati nocere non de-
 bet, cum immunitas non loco sacro propter
 per-

personas; sed personis propter locum concessa sit. Nec obstat, quod frustra legis auxilium implorare dicatur, qui committit in legem, *Cap. Quia frustra, de usuris*, tum quia hic fauor directe Ecclesijs conceditur, non personis; licet in has etiam redundet, cum non tam personę beneficium, quam loci sanctitas consideretur, propter quam etiam iniuris, & alioqui pena dignis tale priuilegium opitulatur: tum quia, cum hoc pendeat ex iure positiuo, nemo legislatori visus est in Immunitatis predictę legem ita peccare, vt eiusdem Immunitatis priuilegio prorsus priuandus fuerit, pluris enim loci sanctitatem, in cuius fauorem predicta immunitas concessa est, estimandam, quam delinquentis iniquitatem attendendam esse censuerunt, vnde ea semper opinio præferenda videtur, cui verba legis magis fauent, vt optime dixit *Suar. de Relig. tom. 1. tr. 2. l. 3. c. 10. num. 9. in fin.*

CAPVT XXXV.

An, si quis se ipsum in Ecclesia occiderit, ea polluetur.

S V M M A R I V M.

Occisio non voluntaria sui ipsius, facta v. g. a non habente vsum rationis, vel ab ebrio, & c. non polluit Ecclesiam, n. 1.

Nec Ecclesiam polluit occisio sui ipsius non peccaminosa, facta v. g. ex inculcata ignorantia, seu ex diuino instinctu. ibid.

Qui iuste est capitaliter bannitus, omnibusq. Ecclesiasticę Immunitatis priuilegijs priuatus, si se ipsum in Ecclesia occidat, cur hæc non polluetur, num. 2.

Num in predicto casu illicite saltem, vel etiam licite quis se occidat. ibid.

Iustitia proprię non datur ad se ipsum, num. 3.

Volenti, & consentienti ordinarie non fit iniuria. ibid.

Ecclesia, si quis ibi iniuste, vt ordinarie fit, se ipsum occiderit, polluitur, num. 4.

Se ipsum occidens nullam sibi ipse iniuriam inferre videtur, num. 5.

Iniuriam tamen is infert Ecclesię iuri, ne quis ibi occidatur, quod predictam occisionem sufficienter iniustam, & Ecclesię pollutiuam facit. ibid.

Aduerto 1. sermonem hic esse de occisione voluntaria, & peccaminosa, nam si ea esset non voluntaria, v. g. facta a

non habente vsum rationis, vel ebrio, vel amente, vel furioso, vel simili occisore, absq. dubio ea, vt ex superius dictis constat, Ecclesię pollutiuam non esset: idemque dico, si ea non esset peccaminosa; licet esset voluntaria; qualis Martyrum quorundam fuit, qui vltro in medios rogos, vltro in medias vndas exiliere, nec tamen inde condemnari debent, eo quod vel ignorantia inuincibili, & probabili dictamine excufante, vel Deo peculiari-ter permittente, aut præcipiente id fecerint. Sic B. Apollonia ex *Euseb. l. 6. c. 33.* se ipsam iniecit in ignem, alię virgines se in flumen præcipitarunt, ne pudicitiam amitterent ex *D. Ambros. l. 3. de Virginibus ante medium*, alię etiam ex *Pallad. Hist. Lausiac. c. 150.* cum accerferentur a tyranno, se ipsas interfecerunt. & ita sentiunt *D. Th. 2. 2. quæst. 64. art. 5. ad 4. Less. l. 2. c. 9. dub. 6. num. 23. & seq. Trullenc. in Decal. l. 5. c. 3. dub. 1. & fufius Caramuel. in Theol. moral. l. 1. disp. 10. per totam, a num. 147. vsq. ad 155.*

2. Aduerto 2. e contrario nos hic non loqui de capitaliter a Republica bannito, & omnibus Ecclesiasticę Immunitatis priuilegijs ab Ecclesia priuato, se ipsum occidente, talis enim se ipsum occidens, quia esset capitaliter bannitus, ita vt impune a quocumq. occidi posset, se ipsum occidendo vere nullam Reipub. iniuriam inferret; quia vero simul esset ab Ecclesia omni prorsus Immunitatis priuilegio priuatus, certe etiam, vbiq. a quocumq. absq. vlla predicti Ecclesiastici iuris lęsione interficeretur: vnde neq. sibi ipse denique iniuriam vllam inferret, quia iuste sic damnatus, iuste sic priuatus, & iuste a se ipso, tamquam a iusto iustitię executore, occisus supponeretur, certum enim est, quod in tali casu per talem occisionem, cum hæc nullo modo sit iniusta, nec proinde verum homicidium, non pollueretur Ecclesia: quicquid sit, an in tali casu ea occisio vere sit illicita, & contra inclinationem communis naturę, vt communiter asseritur, an etiam licita, pro vt satis probabile esse speculatiue aliqui dixerunt ex *Filliuc. tr. 29. nu. 73.* predictis ergo casibus exclusis,

3. Aduerto 3. predictę huius capituli quæstioni adhuc locum esse posse saltem ex eo, quod se ipsum occidens ita suum omne ius ad vitam renunciare videtur, vt inde talis occisio, tum quia proprię non datur iustitia ad se ipsum, tum quia volenti, ac consentienti ordinarie non fit iniuria, fortasse ab aliquibus non iniusta, nec Ecclesię pollutiuam censeretur. Quapropter

4. Dico Ecclesiam, si quis se ipsum ibi iniuste,

vt ordinarie euenire solet, occiderit, pollui, semper enim, nisi adsit specialis Reip. auctoritas, nec non Ecclesię predicta concessio, se ipsum occidens iniuriam facit tum Reip. quæ ius habet ad vitam suorum ciuium, tum Ecclesię, quæ item ius habet, ne ibi quispiam contra illius priuilegium violentiam vllam patiat; vnde, sicuti se occidens facere nequit, quin sit Reip. membrum, & vnus ex existentibus in Ecclesia, ita facere nequit, quin sua ipsius occisio sit Reip. iniuriosa, ipseque sit vnus ex gaudentibus predicto Immunitatis priuilegio ab id ergo semper talis occisio iniusta erit, & inde semper, cum ea sit verum, & proprium homicidium, Ecclesia polluetur, prout eam inde pollui expressè tradunt *Gloss. in Cap. vnic. de consecrat. Eccles. in 6. Palud. in 4. dist. 18. quæst. 8. art. 4. conclus. 1. in fin. Angel. V. Consecratio Ecclesię q. 6. Sylu. V. eod. 2. q. 5. cas. 1. Tabien. ibid. 6. num. 7. Sayr. de Censur. l. 5. c. 16. num. 13. Azor. p. 1. l. 10. c. 26. quæst. 13. & p. 2. l. 9. c. 5. q. 1. cas. 1. Auil. p. 5. de censur. disp. 7. dub. 1. conclus. 2. Præterea, *Fagund. 1. Eccles. præc. l. 3. c. 14. num. 9. in fin. Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 4. cas. 2. ad fin. Persic. de 1. Sacerd. offic. l. 1. c. 7. dub. 1. num. 9. Vgolin. de offic. Episc. c. 29. §. 1. num. 1. vers. 2. in fin. Barbof. de Potest. Episc. allegat. 28. num. 31. in fin. Iordan. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 13. Coninch. q. 84. num. 327. Graff. decis. aur. l. 2. c. 48. num. 28. Gargiar. de Aquis cap. 1. 2. n. 2. Cardin. de Lugo de Euchar. disp. 20. num. 54. in fin. & frater eius Franc. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. quæst. 7. num. 44. & pleriq. alij.**

5. Colligo, licet se ipsum occidens sibi ipse nullam videatur inferre iniuriam; tamen inde iniuriam inferri predicto Ecclesię iuri ab eo, qui se ipsum occidit, ac proinde talem etiam occisionem semper inde Ecclesię iniuriosam, & consequenter iniustam esse, quod ad Ecclesiam polluendam satis est ex iam dictis.

CAPVT XXXVI.

An, si Reipublicę perturbator, aut seditiosus in Ecclesia occidatur, ea polluetur.

S V M M A R I V M.

Reipublicę perturbator, aut seditiosus semper iniuste in Ecclesia occiditur, si alibi id fieri possit, num. 1.

Etiam si alibi is occidi nequat, adhuc, vt is non

iniuste in Ecclesia occidatur, Superioris Ecclesiastici consensus, saltem probabiliter præsumptus, adesse debet, num. 2.

In dubio de predicto consensu standum est contra illum, num. 3.

Ecclesia non polluitur, si Reipublicę perturbator, aut seditiosus in ea non iniuste occidatur, num. 4.

Polluitur tamen, si iniuste is ibi occidatur. ibid. Nulla secundum aliquos tunc fit Ecclesię iniuria ratione necessitatis. ibid.

Ad correctionem id licite fit a Republica secundum alios. ibid.

Ad defensionem etiam Reipublicę id inculpabiliter factum videtur ex aliorum sententiis. ibidem.

Fagundez, & Diana conciliantur cum predicta conclusione, licet oppositum dicere videantur.

1. **A**duerto 1. si is alibi capi, aut tolli possit, sine dubio eum ibi iniuste semper occidi, quia fit iniuria loco sacro, & consequenter etiam personę, quæ ius habet ex dictis, ne ibi nocumentum patiat, nisi aliud obstat.

2. Aduerto 2. posito quod is nec alibi, nec aliter capi, aut tolli possit, quam tunc eum ibi occidendo, adhuc inquirendum esse, an ibi etiam non iniuste tunc is occidi possit: cū ergo iuste ibi numquam is occidi possit, nisi ad id Ecclesię consensus vel expressus habeatur, vel tacitus præsumatur, idcirco videndum vltius esse, num eorum alteruter adsit pro quo

3. Aduerto 3. in predicto casu argumenta pro Ecclesię consensu præsumendo debere esse prudentum arbitrio talia, vt de eo consensu vere dubium tunc non sit (in dubio enim proprio de predicto Ecclesię consensu standum esset pro illius lege, quæ id prohibet, ac proinde pro dissensu) sed saltem probabiliter, & ex consequenti prudenter is inde præsumi valeat, ita vt Epieikeiæ locus sit. quibus positus,

4. Dico Ecclesiam, si ibi Reipublicę perturbator, aut seditiosus non iniuste occidatur, non pollui; pollui autem, si iniuste occidatur. prior conclusionis pars est expressè *Henriq. l. 11. de Matrim. c. 16. num. 4. in fin. Emman. Sd. V. Ecclesia num. 13. Auil. de Censur. p. 5. disp. 7. dub. 1. conclus. 2. cas. 1. verb. Iniuriose. Persic. de 1. Sacerd. offic. l. 1. c. 7. dub. 1. num. 15.* qui ratione necessitatis tunc nullam Ecclesię iniuriam fieri dicit. *Th. del Bene de Immunit. & Iurisdic. Eccles. p. 1. c. 2. dubit. 2. sect. 2. num. 35.* qui ad correctionem id a Republica licite fieri

si affirmat, & notissimè Franc. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. quest. 7. nu. 44. qui ad Reipublicae defensionem id sine mortali peccato fieri supponit, & homicidium inculpabile appellat. Secunda verò conclusionis pars iam abunde patet ex præcedentibus, & præcipue ex dictis cap. 41.

Colligo Fagund. in Decal. tom. 2. l. 6. c. 3. num. 14. & Dianam p. 6. tr. 1. resolut. 35. vers. Ad auctoritatem vero, loqui de Malefatore ibi occiso absque vilo Ecclesiae consensu tam præsumpto, quam expresso, ac proinde non esse in re nobis contrarios; licet prædictam Henriquez sententiam falsam, & omnino improbabilem dixerint.

CAPVT XXXVII.

An, si foetus moriatur in vtero prægnantis in Ecclesia sepultæ, hæc inde polluatur.

SUMMARIUM.

Ut in prædicto casu infantis in vtero matris occiso sit verum homicidium, quid requiratur. num. 1.

Licet prædictum homicidium vix moraliter vquam contingere soleat; tamen aliquando quomodo contingere possit, num. 2. & 3.

Ecclesia polluitur, si foetus in vtero matris mortua existens moriatur ex iniuria sibi physice intra Ecclesiam illata; secus vero, si ex causa vel non iniuriosa, vel non physica, num. 4.

Si foetus ibi obiisset in vtero matris mortuae, priusquam hæc sepeliretur, Ecclesia non pollueretur, num. 5.

Neque etiam pollueretur, si foetus in vtero matris seu mortuae, seu viua occisus fuisset extra Ecclesiam. ibid.

Aduerto 1. suppositis hic ijs omnibus, quæ cap. 17. per totum, & cap. 27. num. 5. diximus, sine dubio prædictam foetus necem, vt Ecclesiae pollutiua sit, debere esse culpabilem, iniustam, & saltem in causa illius positua, & physica voluntariam; secus enim sine dubio ea non esset verum homicidium, nec propterea Ecclesia, in qua id euenisset, inde pollueretur. quare, si in prædicto casu nemo voluntariè ad prædictam foetus viui in vtero matris mortuae existentis necem physice, sufficienter, & efficaciter; sed vel pure negatiue, vel positue quidem; sed non physice,

&c. concurrisset vere tunc talis nex nequaquam Ecclesiae pollutiua esset. vnde

2 Aduerto 2. prædictum casum, in quo scilicet Ecclesia inde pollui queat; licet vix vquam moraliter euenire soleat, vt bene dixit Francisc. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. quest. 11. num. 70. & nouissimè Castilent. in Palyanth. Seraphic. V. Consecratio Ecclesiae diffic. 6. versic. Vtrum verò, foetus enim in vtero matris mortuae diu viuere nequit, cum ob respirationis maximè defectum mox suffocetur ex Mazuchel. de cas. reseru. disp. 2. c. 6. diffic. 5. num. 44. tamen aliquando contingere posse, si ponamus matrem grauidam prope Ecclesiam, vel etiã in Ecclesia ipsa mori, moxque post obitum in Ecclesia sepeliri, ita vt inde foetus viuus simul sepeliatur, & per sepulturam suffocetur. immo

3 Aduerto 3. prædictam foetus occisionem posse esse Ecclesiae pollutiua, si quis in Ecclesia ipsa impediisset, ne prædictæ pregnantis mortuæ vterus aperiretur, & foetus viuus extraheretur, prout statim post mortem matris ille aperiri, & iste extrahi debuit, si viuere credebatur, is enim sic ibi id impediens ad prædictum subsecutum inde foetus homicidium voluntariè, peccaminose, iniuste, physice, sufficienter, & efficaciter concurrisset, vt partim per se patet, & partim ex alibi dictis hic suppono, ac proinde is verum homicidium ibi in sua prædicta causa voluntarium, & iniustum commisisset. quare

4 Dico, si foetus in vtero prægnantis mortuæ existens moriatur in Ecclesia ex iniuria sibi physice ab aliquo ibi illata, prout iam explicauimus, Ecclesiam pollui; secus vero, si idem ibidem moriatur ex causa vel non positua, vel non iniuriosa, vel non physica. Ratio ea est, quam indicauimus, quia videlicet in primo casu ea pueri cædes est verum, & propriu homicidium; non vero in secundo, ita colligitur ex Syluest. V. Consecratio 2. quest. 5. cas. 4. in fin. & expressè traditur à Suarez tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 4. cas. 5. Rodriq. p. 1. Summ. c. 154. conclus. 3. num. 4. fin. Reginald. l. 29. c. 9. sect. 5. num. 185. Persic. de 1. Sacerd. offic. l. 1. c. 7. dub. 1. num. 16. Franc. de Lugo, Mazuchel. & Castilent. ll. cc. Steph. à S. Gregor. de Diuin. piet. vinc. l. 3. c. 25. num. 21. Fagund. de pr. Eccles. præcep. l. 3. c. 14. num. 58. Bonac. de Matrim. q. 4. punct. ult. nu. 24. & Antonel. de regim. Eccles. Episcop. p. 1. l. 1. c. 16. §. 1. num. 7.

5 Colligo, si foetus, qui in vtero matris mortuæ, antequam hæc sepeliretur, obiisset, in Ecclesia cum matre sepeliretur, vel certe in vtero matris suæ seu mortuæ, seu viuentis occisus fuisset extra Ecclesiam, hanc inde in neutro casu pollui, vt ex superius traditis euidentibus est.

CAPVT

CAPVT XXXVIII.

An Ecclesia ex homicidio per Magicum Maleficium ibi facto polluatur.

SUMMARIUM.

Maleficium vnde dicatur, num. 1.

Maleficium generaliter acceptum quid sit. ibid.

Maleficium quomodo hic sumatur. ibid.

Maleficium Magicum quid sit, num. 2.

Maleficus vtitur Dæmone, vt mandans mandatorio, vel assassino. ibid.

Maleficus tenetur ad restitutionem ob damna per Maleficium suum alteri illata. ibid.

Maleficus concurrat ad necem maleficiati ponendo materiale maleficium, & signum pacti cum Dæmone initi, num. 3.

Maleficus non est causa sufficiens, et efficiens physice, & proximè cædis maleficiati; sed moralis tantum. ibid.

Dæmon est causa principalis, formalis, sufficiens, & efficiens prædictæ cædis ex Maleficio secuta. ibid.

Ecclesia ex homicidio ibi per Magicum Maleficium facto non polluitur, num. 4.

Prædictum homicidium, etiamsi fieret à Dæmone, sumpta hominis forma, & sub humana specie, nihilominus non esset Ecclesia pollutiua, num. 5.

Num idem sit dicendum de cæde hominis ibi facta à monstro Semihomine. ibid.

Homicidium propriè debet esse ab homine, & de homine, num. 4. & 5.

Aduerto 1. Maleficium à malefaciendo dictum generaliter dici posse omne Malefactum Can. Non liceat, 26. quest. 5. L. Congruit, ff. de Offic. Præs. L. Ita vulneratus, ff. ad legem Aquil. L. Si operis, C. de panis. Sed hic accipi præcisè pro Malefacto vi Dæmonis, quod propriè Magicum Maleficium appellatur, vt videre est apud Lup. in Edict. S. Inquisit. p. 3. l. 20. dist. 1. art. 1. diffic. 1. prælud. 1.

2 Aduerto 2. Magicum prædictum Maleficium dici communiter Artem nocendi alijs Dæmonis potestate; sed à Valent. tom. 3. disp. 6. quest. 13. punct. 4. §. 2. sicut sic describi. Opus excedens communem captum, & facultatem hominum Diaboli opera, & libero voluntatis humana consensu factum, quia Maleficus, seu Veneficus (sic enim à multis etiam nominatur) Dæmonis, tamquam ministri, opera vtitur

ad damna inferenda, non secus ac qui per Assassinum alios occidit, vt bene etiam explicat Suarez de Relig. tom. 1. tr. 3. l. 2. c. 14. nu. 12. Maleficus siquidem, cum habeat pactum cum Dæmone vel expressum, vel tacitum, ita vt, tali signo per Maleficium posito, talis effectus per Dæmonem fieri debeat, quamquã effectum illum physice, & proximè operatione propria, & immediata attingere nequit, quia eius potestatem excedit, vt eximie explicat Martin. de Arles de Superstitionib. nu. 87. concurrat tamen, tamquam causa partialis moralis voluntate, & consensu, indeque tenetur ad restitutionem: immo non raro concurrat etiam actione sua exteriori physica, sed insufficienti, & conatu quodam præuio, vt patet ex eodem Lup. l. c. prælud. 4. qui tamè semper per se sine Dæmonis principaliter efficientis ope ad talem effectum obtinendum nequaquam fatiscit, vt expressè traditur à Molfes. tr. 11. c. 7. nu. 149. in Summa. & ab alijs passim. Hinc

3 Aduerto 3. causam formalem, & propriè efficientem Maleficij ex Arles l. c. Sprenger in Malleo Malef. p. 2. c. 7. circa fin. & c. 11. nec non Lup. l. c. dist. 3. art. 2. diffic. 1. 2. et 3. non esse Maleficium; sed Dæmonem ipsum, qui iuxta Malefici preces, & inuocationem tam rationali, quam irrationali creature malum infert, vt habeatur veridicus in suis promissionibus, vnde Dæmon propria virtute, & immediata actione nocet; Maleficus vero ex naturali facultate se solo non malefacit; sed solummodo operatur positione materialis maleficij; quod est signum pacti inter Maleficium, & Dæmonem initi. His ergo habitis,

4 Dico, Ecclesiam ex homicidio ibi per Magicum Maleficium facto non pollui, quia tale homicidium non est homicidium illud proprium physice, & proximè factum ab homine, de quo tantum Canones Ecclesiae pollutionem statuentes loquuntur; sed est factum propriè à Dæmone, vt iam diximus, ac proinde talis cædes, quã proximè, & physice facta à Dæmone, non debet dici propriè homicidium, cum hoc propriè ab homine, & de homine tantum fiat, vt patet ex Homicidij definitione cap. 1. num. 3. allata, & expressè tradunt DD. multi apud Farmac. l. c. & Cabal. tr. de omni gener. homicid. num. 1. quã vero procurata est à Malefico, non est homicidium à Malefico proximè, & physice, sed remote, & moraliter factum, quod ad Ecclesiae pollutionem non sufficere sufficienter constat ex antea dictis, maxime autem ex cap. 28. n. 2.

5 Colligo id ipsum dicendum esse, etiamsi Dæmon in Ecclesia quempiam occideret, sũ

Gg

pta

pta hominis forma, & sub humana specie, vere enim adhuc in eo casu Dæmon esset non homo, & ea hominis cædes ibi perpetrata non esset ab homine, unde nec esset consequenter proprium homicidium, vt ex dictis liquet; prout neque talis esset, etiam si facta fuisset à monstro semihomine, nisi prudentum arbitrio tale monstrum crederetur anima rationali præditum, & vere homo iudicaretur.

CAPVT XXXIX.

An Ecclesia ex hominis cæde ab Energumenis ibi perpetrata polluat.

S V M M A R I V M.

Energumenus, & Dæmonium habere, quinam dicatur, & quanam ad id exigantur, num. 1. Energumeni voluntatem Dæmon cogere non potest; sed allicere, & incitare tantum, num. 2. Dæmon potest Energumeni membra ita violenter mouere, vt ab Energumeno resisti nequeat. ibidem. Energumenus aliquando, dum à Dæmonibus agitatur, pro amente habetur, & cur, num. 3. Ecclesia quandonam polluat ex cæde ibi ab Energumenis facta, & quando non, num. 4. Idipsum dicendum est etiam de Lunaticis, nu. 5. Lunatici quinam dicantur, & quotuplices sint. ibidem.

1 Aduerto 1. vt quis vere sit Energumenus, & Dæmonium habere dicatur (qui etiam Dæmoniacus, & Dæmon arreptus, Arreptitius, à Spiritibus immundis vexatus, seu obsessus dici solet) duo exigunt, prout docet cum Sanchez, & alijs Trullench. in Decal. l. 1. c. 10. dub. 14. num. 2. primo, vt in homine ipso Dæmon sit, dum enim exterius tantum à Dæmone quis affigitur, sicut Iob, & D. Antonius, non dicitur Energumenus, nec Dæmonium habere: Secundo, vt quandam potestatem eum vexandi, in quo est, acceperit, & sit idcirco in corpore, tamquam motor in corpore motus. Dixi quondam potestatem, quia eam in obsessi corpus limitatam habet à Deo, alioquin ex se ipso, cum homines ingenti persequantur odio, à se obsessum occideret.

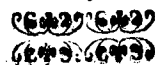
2 Aduerto 2. licet Dæmon interne Energumeni voluntatem cogere non possit, cum penitus libera sit, ita vt Energumeno semper sit locus libere resistendi per voluntatem iniqui-

tati, ad quam Dæmon illum forte allicit, aut incitat; tamen à Dæmone Energumeni corpus posse externe ita cogi, & violenter moueri, exempli causa, ad occisionem sui ipsius, vel alterius; Deo id permittente, vt nullatenus resistere possit, quo in casu Energumenus non agit; sed agitur, vt colligitur ex Testat. in Matth. c. 19. qu. 19. Porr. in Antidotar. contra Dæmon. dub. 14. & Lup. in Edict. 5. Inquisit. p. 3. l. 20. dist. 2. art. 4. diff. 2.

3 Aduerto 3. Energumenos aliquando, dum agitantur à Dæmonibus; haberi pro amentibus, vt docet D. Th. 3. p. quest. 80. art. 9. Balsam. in Commentar. Canon. Apostol. 79. Reginald. l. 29. num. 80. & Mofes. in Sum. tr. 3. c. 8. num. 40. quemadmodum enim Dæmon tunc per Energumenum loquitur, quicquid vult, & sæpe Energumenus ipse nihil intelligit eorum; quæ dicit, unde Dæmon plene tunc possidet linguam Energumeni, ita plene etiam possidere potest Energumeni phantasiam, quæ est virtus corporis, ita vt tunc Energumeno, quæ mala sunt, bona videantur, vel saltem nihil tunc iudicare possit, cum rationis vsu omnino aliquando priuetur, vt patet ex Suarez tom. 3. in 3. p. disp. 69. sect. 2. vers. Quarto loco, & ex Lup. l. c. l. 22. dist. 1. art. 1. diff. 5. quibus præiactis,

4 Dico Ecclesiam non pollui ex cæde ibi ab Energumenis facta; si vel sui compotes tunc non fuerint, vel à Dæmone ad id violenter extrinsecè coacti fuerint; pollui tamen, si non coacti, & sui compotes id fecerint; in dubio vero prudentum arbitrio standum, & in fauorem re; ad Ecclesiam potius inclinandum esse. Patent omnia ex superius decis. vnde, ne frustra diuicijs in his immorer,

5 Colligo, quod diximus de Energumenis, qui non perpetuo insaniant, sed lucidis intervallis vtuntur, idipsum dicendum esse de Lunaticis, qui rationis deliquium per interualla identidem patiuntur, & statis lunæ rationis temporibus furore laborant: siue id aliquando ex morbo naturali proueniat ob augmentum, aut decrementum humorum cerebri, quibus luna dominatur, vt aiunt Medici, siue id Dæmoni aliquando tribuatur interius hominem possidenti, & affligenti certis temporibus, vt docuit Origen. in Matth. homil. 4. & ex eo Iansen. Cōment. in Concord. Euang. c. 68. cuius rei rationem videre potes apud Lup. l. c. l. 18. dist. 4. art. 3. diff. vnic. ad quæ faciunt etiam dicta à Vair. de Fascin. l. 3. c. 8.

CAPVT XXXXX.

An Ecclesia ex Martyris occisione polluat.

S V M M A R I V M.

Propositus casus sæpe iam contigit, vt videre est in Martyrio S. Thomæ Cantuarien. S. Stanislai Polon. & aliorum, num. 1. Pars negatiua ab aliquibus traditur, in eam alij inclinant, & alij de ea dubitant, num. 2. In Martyrio duplex actio considerari debet, occisi, & occisoris, num. 3. Ecclesia etiam ex Martyris occisione ibi facta polluitur, num. 4. In reconciliatione Ecclesia ex prædicto casu polluta quomodo non sit lauandus locus sanguinis tunc effusi, num. 5.

1 Aduerto 1. in casu proposito, qui iam sæpius contigit, cum iam plures in Ecclesia ob Fidem Catholicam interfecti fuerint, vt patet de S. Thomæ Cantuarien. S. Stanislao Polono, & alijs, rationem dubitandi esse, quia, licet Martyris occisio in Ecclesia eo iudicetur iniustior, & sceleratior, quo magis iustus, & sanctus ibi occiditur; vt patet ex Can. Si non licet, 23. quest. 5. & bene aduertit Gloss. in Cap. Vnic. de consecrat. Eccles. vel alt. in 6. tamen Ecclesia Sanctorum Martyrum sanguine consecrari potius, quam pollui videtur.

2 Aduerto 2. partem negatiuam tradi à Summa Confessor. l. 3. tit. 24. quest. 153. & ab alijs suppressio nomine relatis à Turrecrem. Syluest. & Tabien. locis infra citandis, in eandem inclinare Armill. V. Consecratio Ecclesie, num. 5. & ancipitem videri Pantormitanum in Cap. Proposuit, de consecrat. Eccles. num. 2. vbi proposita questione nihil affirmat. Sed

3 Aduerto 3. in Martyrio considerari potest tum Martyris, tum occisoris actionem; actio Martyris patienter, & libenter pro Christi Fide mortem subeuntis sancta est, & vere cruor inde profluens, sicut & mors ipsa inde secuta, Ecclesiam non polluit; sed ornat, & sanctifi-

cat; actio autem occisoris iniusta, & sacrilega est, Ecclesiamque proinde quanta maxime dedecet, vt per se patet. vnde illud Actio displicuit, Passio grata fuit.

4 Dico Ecclesiam etiam ex Martyris occisione ibi facta pollui, quia talis occisio vere est Homicidium sacrilegum, & cum iura indistincte loquantur de homicidio, non video, cur hoc homicidium non sit, vt alia, Ecclesie pollutium. Sic communiter DD. tenent, Glossa l. c. Verb. Sanguinis, in fin. Archidiacon. & Io. Andr. in d. Cap. Vnic. de consecrat. Eccles. in 6. Turrecrem. in Can. Si motum, de consecrat. dist. 1. nu. 2. Asten. in Summ. p. 2. l. 6. tit. 29. art. 3. Egid. Rom. quodlib. 1. Palud. in 4. dist. 18. quest. 8. art. 4. conclus. 1. Antonin. p. 3. tit. 12. c. 6. §. 4. Angel. Verb. Consecrat. Eccles. §. 4. in fin. Syluest. V. Consecratio 2. quest. 5. cas. 1. Tabien. eod. tit. §. 4. num. 5. Armill. l. c. num. 5. Naquar. c. 27. Sum. num. 56. Vinald. de Interd. c. 3. num. 13. num. 13. Grass. decis. aur. p. 1. l. 2. c. 48. num. 24. Rodriq. in Summ. p. 1. c. 154. conclus. 6. num. 7. ad fin. Sayr. de Censur. l. 5. c. 16. num. 14. V. golin. de offic. & potest. Episc. c. 29. §. 1. num. 1. Azor. p. 1. l. 10. c. 26. quest. 13. vers. Quæres, an, & p. 2. l. 9. c. 5. quest. 1. vers. Rursus. Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 4. cas. 1. in fin. Auil. de Censur. p. 5. disp. 7. dub. 1. conclus. 2. cas. 1. in fin. Fagund. de 1. Eccles. præc. l. 3. c. 4. num. 10. in fin. Iordan. Elucubrat. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 8. Gargiar. de Aquis c. 12. num. 2. Alter. de Censur. tom. 2. disp. 3. de Interd. c. 1. vers. Verum. Barbof. de Offic. et Potest. Episc. allegat. 28. num. 29. Falliuc. tr. 5. c. 4. num. 117. Stephan. à S. Gregor. de Diuina piet. vinc. l. 3. c. 21. num. 14. Reginald. l. 29. num. 280. Bonac. de Matrim. quest. 4. p. vlt. Castilent. in Polyanth. Seraph. V. Consecratio Ecclesie, diff. 4. vers. An vero. Mazubel. de cas. reseru. disp. 2. c. 6. n. 9. & Franc. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. quest. 7. num. 44.

5 Colligo, licet in prædicto casu Ecclesia reconcilianda sit, non esse tamen lauandum locum, in quo sanguis effusus est, vt notant plures ex præcitatis auctoribus; vnde, sanguine prædicto reuerenter collecto, & aduertuato, Ecclesiam reconcilians non debet maiorem quantitatem aque Benedictæ in loco effusionis aspergere, sicuti præcipitur faciendum in sanguine communi, ex Iorday. c. num. 9.

DISPUTATIO SEXTA

De secunda Pollutiuarum Actionum specie, vel secundo Pollutionis Ecclesiasticæ modo, hoc est, per Vulnes rationem, seu Sanguinis effusionem.

Vulneris inflictio, seu Sanguinis effusio, quæ certe Pollutiuarum Actionum omnium frequentissima est, tantam omnino cum homicidio Ecclesiæ Pollutio, de quo in præcedenti disputatione egimus, affinitatem habet, vt si non vnam vna cum illo Pollutiuarum Actionum Speciem constituit, saltem statim post illud tractari debeat. Sit ergo

CAPVT PRIMVM.

An Ecclesia ex vulnere ibi inflictio sine sanguinis effusione Polluatur.

S V M M A R I V M.

Quæ dicta sunt de Homicidio Ecclesiæ pollutio, proportionaliter supponuntur hic de Vulneratione, id est esse Voluntariam, Iniustam, & c. num. 1.

Vulnus, & Vulnerare quid sint, num. 2.

Vulneratio potest esse absque sanguinis effusione, num. 3.

Ecclesia ex vulnere ibi sine sanguinis effusione iniuste inflictio polluitur, num. 4.

Ad prædictam pollutionem inducendam cur nihil faciat, quod vulnus ex natura sua aptum sit, vel non sit ad effundendum sanguinem, num. 5.

Aduerto 1. sermonem in hac disputatione ne semper esse de vulneris inflictione voluntaria, iniuriosa, & c. qualis esse debet, vt per eam Ecclesia polluitur, prout in præcedenti diximus de homicidio Ecclesiæ pollutio. Vnde hic de vulneratione, seu sanguinis effusione, ne eadem frustra repetantur, prædicta omnia supponam, & ea tantum speciatim tractabo, quæ peculiarem in hac materia difficultatem facere videbuntur.

Aduerto 2. vulnerare nihil aliud esse, quam

istam aliquam partem corporis scindere, seu aperire, vel separare, ex *L. Si seruus*, ff. ad *L. Aquil.* vbi *Bart. & Bald.* num. 3. *L. 1. §. Diuus*, ff. ad *L. Cornel. de sicar. Bart. in L. Prætor edixit*, §. fin. ff. de iniur. *Alter.* tom. 1. de *Censur.* l. 5. disp. 11. c. 1. vers. *Vulnerare*, *Duard.* in *Bull. Can.* l. 2. can. 10. quest. 2. *Bonac. de Censur. in partic. disp. 1. quest. 11. punct. 1. num. 3.* *Gambarupt. de cas. reseru. ad cap. 10. Bull. Can. num. 6.* *Pueron.* in *Bull. Can. c. 10. num. 7.* *Megol. Institut. Peregrin.* p. 3. l. 3. c. 8. num. 13. quibus etiam consonant Criminalitæ communiter apud *Plaz.* in *Epit. delict.* l. 2. c. 13. num. 1. & *Baiard.* ad *Clar. quest.* 84. nu. 118. & seq.

Aduerto 3. propositam questionem pendere ab illa, vtum vulnus possit esse absque sanguinis effusione, quam breuiter explicari à *Catald. de Boncompagn. de Syndic. quest. 135.* *Gloss. in Cap. 1. de consecrat. Eccles. vel alt.* & serio ab *Auic. l. 1. c. de sperib. salut. & Galen. lib. de regim. sanit.* docet *Plaz. l. c. n. 3.* & *Alberic. in Dictionar. verb. Vulnus, & Vlcus.* cum quibus affirmatiue quoque respondent *Pueron.* l. c. num. 11. contra *Alterum*, & *Duardum* nec non nouissimè *Io. Maria de Castilento in sua Theolog. Moral. V. Consecratio Ecclesia, diff. 5. vers. Non tamen.* etiam loquendo de vulne-

vulnere externo, prout de eo prædicti loquuntur. Quare, his præhabitis.

4 Dico Ecclesiam ex vulnere iniuste sine sanguinis effusione inflictio pollui. Patet ex *d. Cap. Proposuiti, de consecrat. Eccles.* vbi polluitur Ecclesia ob homicidium, & ob vulnera, nec vlla sit mentio effusionis sanguinis, in quo fallitur tum præcitatus *Castilento.* qui putat omnes Canones de hac Ecclesiæ pollutione loquentes semper exprimere sanguinis effusionem, & numquam vulnera tantum, tum etiam *Pueron.* ipse, qui credidit in præallegato *Cap. Proposuiti* mentionem fieri de vulnere Ecclesiæ pollutio ex ordinaria suppositione, qua fere semper ex vulnere sequitur sanguinis effusio.

5 Colligo in prædicto casu Ecclesiam pollui ex sola vulneratione ibi facta, quia sic in iure statutum habemus, non secus ac ex sanguinis effusione; falli autem eos, qui dixerunt tunc Ecclesiam pollui, vel quia semper ex vulnere externo aliquæ sanguinis guttulæ effunduntur, vel certe, quia vulneratio videtur semper apta, & nata ad effundendum sanguinem, & per accidens est, quod actu ex illa iste non effundatur. nam, si Ecclesia pollueretur ex prædicta sanguinis effusione, ergo pauculæ guttulæ (dato etiam, quod ex semper ex omni vulnere extrinseco effundantur) sufficerent ad Ecclesiam polluendam, quod inferius falsum esse dicemus; si autem sufficeret in vulnerationeabilitas, seu natiua idoneitas ad sanguinem effundendum, ergo sufficere etiam deberet naturalis lethalitas vulneris absque morte vulnerati ad polluendam Ecclesiam ex homicidio, quod tamen falsissimum esse superius vidimus *disput. præced. cap. 2.*

CAPVT SECVNDVM.

An Ecclesia ex quocumq. vulnere seu graui, seu leui iniuste ibi inflictio polluitur.

S V M M A R I V M.

Vulneris grauitas, vel leuitas non est attendenda ex magna, vel parua sanguinis inde effusi quantitate; sed ex qualitate, & conditione scissura prudentis arbitrio, num. 1.

Quomodo prædicta grauitas, vel leuitas deduci possit ex peccato mortali, vel veniali, quod in tali vulneris inflictione interuenit, num. 2.

Vulnusculum non venit secundum moralem existimationem nomine vulneris in odiosis, n. 3.

Ecclesia ex vulnere leui iniuste ibi illato non polluitur, num. 4.

Etiam si ex prædicto vulnusculo magna sanguinis copia profluxerit, num. 5.

Aduerto 1. ex doctissimo, & amicissimo viro *Dominico Puerono in Bull. can. cap. 10. num. 12.* vulneris paruitatem, vel leuitatem non esse attendendam ex quantitate sanguinis effusi; sed ex qualitate, & conditione scissura peritorum, prudentumque arbitrio. Licet enim, vt plurimum, magnum vulnus magna sequatur sanguinis effusio; aliquando tamen inde in parua, immo in nulla quantitate effundi potest, vt in *præced. cap.* dictum est: & è contrario aliquando ex paruo, & leui vulnere magna sanguinis effusio fit, vt videre est apud Auctores, quos num. 4. adducemus.

2 Aduerto 2. regulam illam generalè à multis hic traditam, nimirum, grauitatem, vel leuitatem vulneris desumendam esse à sufficientia illius ad inducendum peccatum mortale, vel veniale tantum, non videri quidem vsquequaque veram, eo quod ex leuissimo etiam vulnere peccatum mortale inducatur, si illud ex odio inferatur, prout dixit idem *Pueron. l. c.* sed tamen omnino veram esse, si sermo sit de peccato mortali inducto ratione ipsius vulnerationis actualis, & externæ; non autem de peccato inducto ratione odij interni, quale est peccatum illud, quod interuenit in exemplo per *Pueronum* allato, vt rem acrius intuenti clare patebit.

3 Aduerto 3. quamuis omne vulnus physicè dici possit vulnus; nihilominus secundum moralem existimationem neminem ex paruo vulnere censerit vulneratum, vt optime constat ex *L. 1. §. Proinde leuis*, ff. de *Edilit. edict.* *Bald. in L. penult. C. de Edilit. action.* vbi docet Statutum puniens vulnus intelligi de magno vulnere; non de vulnusculo, vel leui rasura. idem sentit *Angel. in L. Si pignora*, §. *Si furam*, ff. de *furtis*, in *L. §. sed sciendum*, ff. de *Edilit. edict.* & in *L. Extat.* ff. *Quod met. caus. Corn. consil. 38. lit. B. volum. 1.* *Audr. Barb. consil. 61. vol. 3. col. 4. vers. & quod. notat.* *Alex. vol. 1. consil. 103. volum. 6. consil. 100.* & *vol. 7. consil. 188. num. 1.* *Arctim. tr. de Malefic. verb. Vna, & alia percussione, vers. Quæro, statutum punit vulnus.* *Felin. in Cap. Presbyterorum, col. 1. de homicid.* *Capol. consil. 62. col. 3.* & *sulissimè Commentar. in tit. de Edilit. edict. §. sed sciendum, num. 35. 36. & seq. nec non Plaz. in epit. l. 2. cap. 13. num. 2.*

4 Dico Ecclesiam ex vulnere leui iniuste ibi inflictio non pollui, quia nomine vulneris in odiosis non venit vulnusculum, quod ex se non

non inducit peccatum graue in ratione vulneris externi, vt iam dixi. & ita in terminis nostris tenent *Victoria q. 99. de Euchar. sot. in 4. dist. 13. quest. 2. art. 3. ad 2. dist. 4. Graff. decis. aur. p. 1. l. 2. c. 48. num. 11. & 25. Rodriq. in Sum. p. 1. c. 154. concl. 8. num. 9. Sayr. de censur. c. 16. num. 3. Sa V. Ecclesia num. 13. in fin. Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 4. cas. 2. in fin. Auil. p. 5. de censur. disp. 7. dub. 1. conclus. 2. cas. 1. Fagund. de 1. Eccles. prac. l. 3. c. 1. num. 17. Persic. de 1. Sacerd. offic. l. 1. c. 7. dub. 2. num. 25. Mazuch. de cas. reseru. disp. 2. c. 6. nu. 18. Bonac. de Matrim. quest. 4. punct. ult. num. 20. Laym. in Summ. l. 5. tr. 5. c. 5. num. 7. qui ponit exemplum in homine non nihil indignato sibi, vel alteri leuiter auriculam vulnerante, vnde non modica sanguinis effusio facta sit. & nouissimè his omnibus subscibit Franc. de Lugo de Sacrament. p. 1. l. 5. c. 6. q. 8. num. 51. vnde*

5 Colligo id ipsum dicendum esse, etiam si ex predicto leui vulnere magna sanguinis effusio materialis tunc, & casualis reputatur, vt multi ex predictis DD. bene aduertunt.

CAPVT TERTIVM.

An Ecclesia polluat, si quis ibi carnem, aut ossa iniuriose alteri, vel sibi sciderit.

S V M M A R I V M.

Dubitandi fundamentum exponitur, & Auctores affirmanti sententiae fauentes afferuntur, num. 1.

Ex communi loquendi usu non videtur quis vulneratus, nisi vulnus exterius in cute aperiat, num. 2.

In predicto casu Ecclesia ex aliquorum locorum consuetudine reconciliatur; sed ad terrorem, num. 3.

Ecclesia, si quis ibi iniuste sibi, vel alteri carnem, vel ossa sciderit sine externa corporis apertura, vere non polluitur, num. 4.

Percussio, & Vlcus quomodo differant à Vulneri, num. 5.

Aduerto 1. dubitandi fundamentum inde esse; quod predicta carnis, aut ossis scissio iuxta superius allatam, & communem vulneris definitionem videtur verum vulnus; quam vis interius lateat, vel in cute exteriori appareat vulneris apertura; vnde quando cutis obtegat plagam, quae nondum interne sanata est, tunc vulnus obrui, non

tolli dicitur, & ita loquitur Bald. in d. l. Si seruus, §. rupisse, ff. ad l. Aquil. qui absolute dicit vulnus esse scissuram, seu separationem in corpore, nec addit de exteriori apparentia, immo docet satis esse, si cutis sit rupta interius. expressissimè verò id ipsum defendit Pueron. in Bull. Cæn. c. 10. nu. 10. qui subdit hoc illius dictum amplectendum esse, vel certe aduersariorum opinionem melius explicandam, pro quibus è contrario

2 Aduerto 2. hunc videri communem loquendi usum, vt non appelletur quis vulneratus, nisi exterius in cute scissio, vel apertura appareat, ac proinde necesse esse ad vulnus, vt extrinsecus etiam illud pateat, & ita sentit Alter. de Censur. tom. 1. l. 5. disp. 11. c. 1. vers. Vulnerare. Duard. in Bull. Cæn. l. 2. can. 10. q. 2. nu. 4. & Bonac. de Censur. in particul. disp. 1. quest. 11. punct. 1. num. 3.

3 Aduerto 3. de facto in aliquibus locis consuetudinem esse, vt in predicto casu Ecclesia reconcilietur; sed id ad terrorem fieri docet Durand. lib. 1. Rational. Diuin. Offic. c. 6. num. 41. & Cassina in Mystagogic. Regular. Cateches. V. Eccles. tit. 9. num. 12. Quomobrem

Dico Ecclesiam, si quis ibi iniuste sibi, vel alteri carnem, vel ossa sciderit sine externa corporis apertura, vere non pollui. Ratio est, quia talis percussio non dicitur vere vulnus, vt iam num. 2. visum est, ac proinde, cum desit etiam mors, vt suppono, predicta scissio nec sub ratione homicidij, nec sub ratione vulneris, aut effusionis sanguinis Ecclesiam polluit. ita Syluest. V. Consecratio Ecclesiae 2. n. 5. Nauar. in Manual. c. 27. num. 256. Bonac. de Matrim. quest. 4. punct. ult. num. 20. Barbos. de Offic. & Potest. Episc. p. 2. alleg. 28. num. 54. Riccius in prax. for. Eccles. p. 3. resol. 257. Antonel. de Regim. Eccles. Episcop. p. 1. l. 1. c. 16. num. 2. Durand. & Cassin. l. cc. nec non Persic. de 1. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 2. num. 28. vbi plures pro hac sententia citat.

5 Colligo Percussionem ex Socin. Sen. in Cap. Qualiter, & quando, de Accusat. num. 865. & ex communi Criminol. vt videre est apud Aug. de Malefic. Vers. Et ipsum Titium, num. 1. distinguui à vulnere in hoc, quod illa proprie est sine tali scissura patente, & separatione exteriori cutis, & corporis, quam vulneris propriam esse dicimus; distinguui verò ab vlcere, quod ex Gloss. in l. Ob que vitia, §. fin. ff. de Edilit. edit. Verb. aut mediocre vlcus.

Illatum vulnus, innatum dicitur vlcus; licet Medicinæ auctores aliam assignent differentiam, vt videre est apud Plaz. in Epit. de lict. l. 1. c. 12. num. 3.

CAPVT QVARTVM.

An Ecclesia polluat, ex percussione ibi alicui iniuriose inflictâ, si inde liuida tumefactio in carne, & tumefactionis scissura postea facta sit.

S V M M A R I V M.

Quandonam, & quam multipliciter casus propositus contingere possit, num. 1.

Questionis huius difficultas vndenam pro vtraque parte nascatur, num. 2.

Tumefactio sola in corpore sine externa corporis scissura non est vulneratio, num. 3.

Etiam si talis tumefactio sit cum externo liuore, ibidem.

Ecclesia polluitur, si predicta tumefactio fuerit causatiua per se externa aperitionis inde subsequuta, num. 4.

Non polluitur vero, si predicta aperitio ex predicta tumefactione per se causata, & subsequuta non fuerit, ibid.

Predicta tumefactionis aperitio, cum non sit actio iniuriosa, non videtur vulneratio Ecclesiam pollutiua, num. 5.

Est tamen complementum, & conditio, sine qua non fit vulneratio, vt sine morte non fit homicidium, num. 6.

Vulneratio formalis, & materialis quid sint, ibidem.

Ecclesia multo magis polluitur ex totali vulneratione ibi facta; licet sanguis intra Ecclesiam non effluerit; sed extra eam tantum, num. 7.

Aduerto 1. casum, de quo hic agitur, tunc contingere, quando quis in Ecclesia aliquem percussit, & inde cum liuore tumefactionem exterius in percussi corpore causauit, quae postea ad medelam vel ferro, alijue modis à Chirurgo, vel ex se aperta fuerit, vnde magna sanguinis, vel saniei copia, siue in Ecclesia ipsa, siue extra illam effusa sit.

2 Aduerto 2. questionis huius difficultatem in eo esse, quod ex vna parte, sicut nihil interest, vtrum occidat quis, an causam mortis præbeat ex l. Nihil, ff. ad l. Cornel. de Sicar. ita nihil interesse videtur, vtrum quis vulneret, vel vulneris causam præbeat: vnde sicuti ibi Ecclesiam pollui diximus præced. disp. c. 4.

ita hic id ipsum dicendum videtur; ex alia vero parte, si in rigore verbi persistamus, qui tumefactionem tantum causauit, cum in cute aperituram non fecerit, non videtur vulnerasse; nec scissuram in cute, quae postea Chirurgi opera fit, vel ex se naturaliter succedit, cum non sit læsio iniuriosa; sed potius in beneficium percussi, seu patientis facta, iniuriosæ vulnerationis rationem habere potest.

3 Aduerto 3. aliud esse, quod tumefactio appareat in cute; aliud autem, quod scissio cutis exterius appareat: ac proinde, si tumefactio sit sine scissura, & separatione externa corporis, certe talem tumefactionem non fore vulnerationem; sed tantum percussioem, vt bene docuit Yesse in Extrauag. Dierum, 10. 22. & Socin. senior. in Cap. Qualiter, & quando, de Accusat. nu. 865. etiam si talis tumefactio cum liuore fuerit, licet enim in liuore exiles venæ contusæ sanguinem ad extremam cutem diffundant; tamen, cum id sit in parua quantitate, adeo vt à calore naturali solo, vel saltem aliquo medicamento absque cutis aperitione sanetur, non dicitur verum, & externum vulnus, aut vera sanguinis effusio.

4 Dico, si predicta tumefactio per se sit causatiua externæ scissuræ subsequuta, seu aperitionis, & siue intra Ecclesiam ipsam, siue extra illam, predictæ tumefactionis aperitio fiat, Ecclesiam, in qua quis taliter percussus fuerit, pollui; secus vero, si predicta aperitio, vel sanguinis, aut saniei effusio per se inde causata non fuerit. Ratio est, quia in primo casu, vt num. 2. pro affirmantibus dictum est, vere quis in Ecclesia vulnerari dicitur; non vero in secundo, cum percussio sola, & solus liuor, aut etiam tumefactio sola, vere non sint vulneratio, quam hic Ecclesiam pollutiua esse dicimus, & ita quo ad primam conclusionis partem tenent in terminis nostris Afflic. in Constitut. Siquis aliquem, rubr. 12. l. 1. num. 5. iuxta Gloss. communiter recept. in Cap. Vnic. V. Sanguinis, de consecrat. Eccles. in 6. Barbos. in Cap. Tuorum, num. 4. de Priuileg. Magal. tom. 2. resolut. 168. num. 5. Persic. de 1. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 2. num. 29. Sayr. de Censur. l. 5. c. 16. num. 5. 8. & 9. Antonel. de regim. Eccles. Episcop. l. 1. c. 16. num. 2. Ricc. in Prax. p. 3. resol. 258. num. 5. Quo ad secundam autem conclusionis partem id ipsum expressè nobiscum sentiunt Ricc. l. c. num. 6. & alij passim iuxta dicta cap. 3. tunc enim non est inflictum vulnus nec formaliter, nec materialiter, vt per se patet, cum scissura exterius facta non fuerit.

5 Dices, predicta tumefactio, quae postea vel naturaliter, vel artificialiter aperta fuit, vel

vel erat vera vulneratio ante aperitionem, praedictam, vel non; si erat, ergo, etiam si non secuta fuisset exterior aperitio, iam Ecclesia fuisset polluta; si non erat, ergo neque erit talis per subsecutam aperitionem, quia haec contingere potest extra Ecclesiam, & non iniuriose fit, vt *num. 2.* dicebamus pro sententia negante.

6 Respondeo praedictam exteriorem aperitionem tumefactionis esse conditionem requisitam ad complementum vulnerationis, ac proinde hic respondendum esse, prout respondebamus *disput. praeced. c. 2.* de nocumento lethali sine morte, quae facit, vt ea deficiente, non fiat homicidium; si vero ea subsequatur tale nocumentum, sit homicidium. Vnde dico praedictam tumefactionem fore vulnerationem, si eam vulnerationis complementum subsequatur, idest exterior aperitio in corpore; non fore vero vulnerationem, nisi eam tumefactionem subsequatur praedictum vulnerationis complementum. ex quo etiam patet, quid ad rationem dubitandi, quam superius inuimus, respondendum sit. Qui enim tumefactionem praedictam iniuriose causauit, quam postea, licet extra Ecclesiam, exterius in cute aperitio subsecuta sit, is formaliter vulnerauit, cum vulnerationis causam physicam, & per se posuerit, licet nondum materialiter sit facta vulneratio, donec fiat praedicta aperitio, quae est consummatio vulnerationis; non est tamen necesse, vt ea fiat in Ecclesia, prout bene tenuit etiam *Franc. de Lugo de Sacrament. p. 1. l. 5. c. 6. quest. 8. num. 56.* cum pluribus alijs ab ipso citatis consequenter ad dicta de causante homicidium in Ecclesia, licet mors extra Ecclesiam sequatur.

7 Colligo multo magis Ecclesiam pollui, si in ea re ipsa formale vulnus iniuriose alicui inferatur; etiam si nulla sanguinis gutta intra Ecclesiam cadat; sed extra tantum. non enim polluitur Ecclesia per contactum sanguinis decidentis in pavementum, vt aliqui putant apud *d. Franc. de Lugo de Sacrament. p. 1. l. 5. c. 6. quest. 8. num. 56.* sed per actionem iniuriosam, qua causatur effusio, & in qua omnis propria malitia formaliter continetur. Quare, si haec tota ponatur in Ecclesia, quamuis sanguis colligatur in vase, vel in vestibus, vel percussus sanguinis fluxum omnino ibi impediat, vel certe tam cito exeat, vt non nisi extra Ecclesiam sanguis effluat, ea nihilominus polluetur, quia non attenditur locus, ubi sanguis effluit, cum haec censetur effusio materialis; sed locus, ubi percussio fit, cum haec censetur effusio formalis, seu vulnus forma-

liter, vt supra loquebamur: sufficit enim ad Ecclesiam pollutionem ex iniuriosa vulneratione, si in Ecclesia detur illius causa naturalis, vt superius diximus de homicidio, siue praedicta causa detur ab existente intra Ecclesiam, siue ab existente extra illam, dummodo, qui percutitur, sit intra Ecclesiam, dum percutitur; si enim iam percussus extra illam fuisset, licet intra eandem accurrisset, ibique sanguinem fudisset, nequaquam inde Ecclesia pollueretur, vt egregie, & expressè docent *Syluest. V. consecratio 2. nu. 5. Nauar. in Manual. c. 27. num. 256. Sa V. Ecclesia, num. 13. Auil. de Censur. p. 5. disp. 7. dub. 1. conclus. 2. cas. 1. Vigers de Sacrament. in 3. p. D. Th. quest. 83. dub. 15. nu. 68. Azor. p. 1. l. 10. c. 29. quest. 13. S. Quares, & p. 2. l. 9. c. 5. q. 1. cas. 2. Suar. in 3. p. tom. 3. disp. 81. sect. 4. cas. 2. Reginald. tom. 2. l. 29. num. 181. Cardin. Tolet. l. 5. c. 8. num. 7. Prepos. in 3. p. quest. 83. art. 3. dub. 2. num. 152. Vitor. in Sum. de Sacram. Euchar. quest. 99. Fagund. praecip. 1. l. 3. c. 14. n. 16. Cardin. de Lugo de Euchar. disp. 20. sect. 2. num. 53. Sayr. de Censur. l. 5. c. 16. num. 5. & 8. Coninch. quest. 83. de Euchar. art. 3. dub. 1. num. 227. Mazuchel. de cas. referu. disp. 2. c. 6. num. 16. Bonac. de Matrim. quest. 4. punct. ult. n. 20. Ricc. l. c. resol. 258. Antonel. & Fran. de Lugo l. c. Angel. V. Consecratio Ecclesiae §. 5. Jordan. Elucubrat. diuers. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 18. Persic. l. c. num. 27. Stephan. à S. Gregor. de Diuin. pietat. vinc. l. 3. c. 21. num. 15. Leo Prax. Episc. p. 1. c. 5. num. 6. Gargiar. de Aquis c. 12. num. 2. Turrecremat. in Cap. Ecclesijs de consecrat. num. 6. Alarius Canon. Conscient. l. 2. §. Ecclesia, num. 2. Cassin. V. Ecclesia, tit. 7. num. 10. Squillant. de obligat. Clericor. p. 5. num. 88. Mazzol. in Brevi Reg. p. 2. num. 250. Seb. Medic. in Sum. Peccat. p. 2. tit. 9. quest. 10. & alij vere communiter, quamuis Diana p. 6. tr. 6. resol. 47. contrariam opinionem probabilè dicat, eamque teneat in parte *Barbos. de Offic. & Potest. Episc. Alleg. 28. n. 24.* immo eam receptionem sententiam appellet (quam vere, ipse viderit) *Pueronus in Bull. Cœn. cap. 10. num. 10. vers. Respondetur enim.**

CAPVT QVINTVM.

An Ecclesia ex vulnere non mortifero iniuriose ibi alicui illato polluat.

S V M M A R I V M.

Mortale vulnus respectu mortis corporalis absque dubio est Ecclesiae pollutium, num. 1.
Vulnus

Vulnus Ecclesiae pollutium aliqui dicunt debere esse mortiferum, num. 2.

Percussio, seu vulnus dici potest mortale, seu mortiferum dupliciter, num. 3.

Ecclesia polluitur ex vulnere corporaliter non mortifero, dummodo sit in ratione propria vulneris externi graue modo iam superius explicato, & ex percussione, quae ex se fit formaliter peccatum mortale, num. 4.

Vulneris nomine venit omne vulnus graue; licet non sit corporaliter mortale. ibid.

Vulnus graue, vel non graue dicendum est, perpenſis circumstantijs, iudicantis arbitrio. ibid.

Dubium de lethaliſſitate vulneris differt à dubio de vulneris grauitate: vulnera omnia lethalia sunt graua; sed non omnia graua sunt lethalia, num. 5.

1 **A**duerto 1. licet superius cap. 2. dictum sit Ecclesiam ex vulnere leui, seu vulnusculò non pollui; nihilominus adhuc dubitari posse de graui vulnere, num omne graue vulnus, etiam si mortiferum non sit, ad Ecclesiae pollutionem sufficiat; de mortali enim vulnere dubium esse nequit, cum ex omnium sententia Ecclesiae pollutium sit.

2 Aduerto 2. dubitandi causam inde provenire, quod multi dicant vulnus Ecclesiae pollutium debere esse mortiferum, seu ex percussione mortali, vt videre est apud *Sa V. Ecclesia num. 13. Suar. in 3. p. tom. 3. disp. 81. sect. 4. vers. Secundo. Vitor. in Annotat. ad Tolet. Sum. lib. 5. c. 8. & ad Sa l. c. & alios.* Sed

3 Aduerto 3. percussione, seu vulnus dici posse mortiferum, seu mortale dupliciter, idest vel respectu mortis corporalis, vel respectu mortis spiritualis, seu peccati mortiferi: potest enim percussio aliqua esse mortalis animae, idest mortaliter peccaminosa, licet non sit mortalis corpori, & è contrario mortalis corpori, & non mortalis animae, eo quod sit leuiter tantum culpabilis ob inaduerſentiam v. g. leuiter tantum peccaminosam, & c. quibus habitis,

4 Dico Ecclesiam pollui etiam ex vulnere corporaliter non mortifero, dummodo illud sit in ratione propria vulneris externi graue, modo iam dicto superius c. 2. num. 2. & ex percussione ex se mortaliter culpabili, & ratio est, quia, quamuis nomine vulneris non veniat vulnusculum; venit tamen omne vulnus graue, & si mortale corporaliter non sit, ac proinde per omne vulnus in ratione vulneris graue, & in ratione percussione externae mortaliter culpabile, quod ex circumstantijs pendendi debet, & iudicantis arbitrio relinqui-

tur, vt cum communi docet *Mosell. in Summa tr. 7. l. 2. num. 118. Graff. decis. aw. p. 2. l. 2. c. 17. num. 4. Menoch. de arbit. iud. cas. 263. 266. & 267. hinc Ecclesiam pollui fatentur *Syluius in 3. p. quest. 83. art. 3. Coninch. de Euchar. quest. 89. num. 228. Bonacin. de Matrim. q. 4. punct. ult. n. 20. & Franc. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 8. num. 51.**

5 Colligo, quamuis superius dixerimus in dubio de grauitate, vel leuitate vulneris standum esse pro leuitate illius; tamen non inde fieri, vt omnia vulnera mediocria, seu dubia de lethaliſſitate illorum, sint proinde existimanda leuia, & Ecclesiae non pollutua; aliud enim est dubitare de grauitate vulneris, vel leuitate illius; aliud autem dubitare de lethaliſſitate illius, vt mox dicebamus. vulnera enim mediocria, seu media inter leuia, & atrocia, atque grauissima, quamuis non sint certo v. g. lethalia; sunt nihilominus certo graua, ac propterea venire debent inter vulnera certo Ecclesiae pollutua.

CAPVT SEXTVM.

An Ecclesia ex vulnere, graui quidem respectu iniuriae; sed leui respectu laesionis corporalis, ibi illato polluat.

S V M M A R I V M.

Iniuria alioquin leuis aliquando fit grauis ratione personae iniuriantis, & iniuriatae, nec non circumstantiarum, idest occasionis, loci, temporis, modi, adstantium, scandali, & c. num. 1.

Percussio etiam ex se leuis videtur, diciturque aliquando grauis ratione personarum, & circumstantiarum talem percussione aggrauantium, num. 2.

Eadem ratio, quae militat in percussione, militare videtur etiam in vulneratione, num. 3.

Ecclesia ex illato ibi alicui vulnere, quod in ratione corporalis laesionis leue sit; in ratione vero iniuriae quam grauissimum, non polluitur, num. 4.

Vulnus leue non fit graue ex grauitate iniuriae, sed ex grauitate externa scissurae in corpore factae. ibid.

Propria vulnerationis scissura, ac deformitas consistit in praedicta corporis scissura. ibid.

Percussio ex se leuis; sed grauis in ratione iniuriae, quomodo posset absolute, & proprie grauis percussio non dici, num. 5. & 6.

Percussio nullam, vel saltem exiguam exprimit, aut continet propriam, & peculiarem percussiois deformitatem, aut foeditatem, nu. 6. Vulneratio grauem, & peculiarem continet actionis foeditatem, & deformitatem, id est exterram in corpore scissuram. ibid.

Percussiois grauitas communiter aequae ab iniuria, atque a corporalis laesionis grauitate desumitur, & utraque quasi proprium, & peculiare percussiois obiectum videtur, ibid.

Vulneratio quid supra percussioem addat, ibid. Sacri Canones ex vulneratione Ecclesiam pollui statuentes cur magis ad materialem vulneratiua actionis foeditatem, quam ad peccatum, & iniuriam, quae in tali actione latet, respexisse videantur. ibid.

Actio, leuiter in ratione corporalis laesionis percussiuua, aut vulneratiua Clerici cur sufficiat ad incurrendam Excommunicationem Can. Si quis suadente, 17. quaest. 4. si sit grauius etidem Clerico iniuriosa, num. 7.

Iniurię grauitas numquam efficere potest, vt vulneratio leuis in ratione corporalis scissura habeat illam foeditatem, & deformitatem, quam nomine vulneris requirunt sacri Canones, ibid.

Furtum ex se leue numquam fit in ratione furti graue, licet graues, & multas annexas habeat malitias illud aggrauentes in ratione damni, iniurię, scandali, & c.

Aduerto 1. iniuriam ex se alioquin leuem fieri aliquando grauem ratione circumstantiarum, & personarum, v. g. ratione dignitatis personę iniuriatę, & vilitatis personę iniuriantis, ratione occasionis, ratione modi, ratione loci, ratione temporis, ratione adstantium, ratione scandali, & similibus, quę fusc considerantur a *Grass. decis. aurear. par. 2. l. 2. c. 17. num. 4. Megal. Instit. Peregrin. p. 3. l. 4. c. 1. quaest. 2. per totam, & ab alijs passim.*

Aduerto 2. percussioem quoque ex se leuem videri, dicitur aliquando grauem ratione Personarum, & circumstantiarum talem, percussioem aggrauantium, vt videre est apud *Genues. in Prax. Neapol. c. 23. num. 9. & c. 8. num. 1. & seq. ad quod etiam facit Extravagans quaedam, quę ab aliquibus Ioanni 22. & ab alijs Pio 2. attribuitur, & incipit Perleffis, quam refert *Conseff. in Collect. Priuileg. Regular. inter Litteras 10. 22. & Quaranta in Summa Bullar. V. Absolutio, fol. 92.**

Aduerto 3. cum eadem ratio militare videatur in vulneratione, quę militat in Percussioe, propterea hic quaeri, num etiam vulneratio dicenda sit grauis, & consequenter Ecclesię pollutiuua, si in ratione iniurię

grauis sit; licet ex se, & in ratione laesionis corporalis sit vere leuis. in qua quaestione, quam nemo, quem viderim, in hac materia attigisse visus est,

4 Dico Ecclesiam ex illato ibi alicui vulnere, quod in ratione corporalis laesionis leue sit; in ratione vero iniurię, quam grauiusimum, nequaquam pollui. Ratio autem potissima est, quia nomine vulneris non venit hic vulnus leue, vt iam diximus *cap. 2.* vulnus vero leue non fit graue ex grauitate iniurię; sed ex grauitate exterrę scissurę in corpore iniuriöse factę, qua in re propria vulneratiouis foeditas, ac deformitas consistit, & quam Canones vulneratiouis intra Ecclesiam factę predictum Pollutionis Ecclesiasticę impedimentum quasi in pœnam adiungentes specialiter respexisse videntur, vt *disput. 3. cap. 6. num. 2. cum Suar. Sanch. Bordon. & Persic. innuimus. Verum iuxta iam dicta num. 1. & 2. vrgendo*

5 Dices 1. iniuria fit aliquando grauis ratione circumstantiarum, & personarum tantum; licet ea ex se sit alioquin leuis: idemque fieri videtur in percussioe ratione grauis iniurię percussioem comitantis, ergo idipsum dicendum etiam est de vulneratione ex predicta percussioe,

6 Respondeo (quicquid sit de secunda antecedentis parte, posset enim tunc talis percussio dici grauis in ratione iniurię tantum, & non in ratione propria percussiois, prout mox dicemus de vulneratione) antecedente dato, negando consequentiam, & assignando disparitatem inter percussioem, & vulnerationem. Percussio leuis in ratione laesionis corporalis, & grauis in ratione iniurię, absolute dici solet percussio grauis, quia, cum percussio nullam, vel saltem exiguam exprimat, aut contineat propriam, & peculiarem percussiois deformitatem, aut foeditatem; sed tantum iniuriösam illam actionem in alterius corpus factam, percussiois grauitas communiter aequae ab iniurię, atque a corporalis laesionis grauitate desumi, & vtraque grauitas predicta quasi proprium, & peculiare percussiois obiectum videtur; vulneratio vero, cum supra iniuriösam percussioem addat propriam, & peculiarem aliam per se necessario requisitam percussiois qualitatem, & conditionem, patentem scilicet in corpore scissuram, vt iam dictum est, propterea ex hac tantum scissurę qualitate, & conditione suam desumit denominationem, proprietatem, essentialitatem, & in predicta qualitate, & conditione peculiaris ea foeditas, & magna vulneratiuę actionis deformitas continetur, quam Canones ex hac actione pol-

lutionem Ecclesię inducentes respexere. vnde Sacri Canones magis ad materialem hanc vulneratiuę actionis foeditatem, quam ad peccatum, & iniuriam, quę in tali actione latet, respexisse inde claret, quod etiam per alias actiones absque morali malitia, & sine peccato villo factas Ecclesiam aliquando pollui decreuerunt, vt inferius suo loco dicemus.

7 Colligo, si ageretur de lege puniente percussioem, seu vulnerationem ob damnum, vel iniuriam inde alteri illatam, tunc vere vtramque grauem dici etiam posse ratione grauitatis damni, vel iniurię, quo pacto actio leuiter ex se percussiuua, seu vulneratiua Clerici in ratione laesionis corporalis; sed grauius eidein iniuriösam respectu honoris, & reuerentię erga personam percussam, seu vulneratam debita, sufficit ad incurrendam Excommunicationem latam in *Can. Si quis suadente, 17. quaest. 4. vt ex communi DD. sententia, docet Filliuc. tr. 15. c. 1. num. 18;* quia predictus Canon potius respicit, & considerat in tali actione iniuriösam illam violentiam, quę in ea est, quam corporalem laesionem, saltem notabilem, quę aliquando nulla est, vt passim videre est apud Auctores, qui de hac Excommunicatione scripserunt; sed, cum in hac nostra materia agatur de Sacris Canonibus Ecclesiasticę pollutionis impedimentum statuentibus non proprie in pœnam damni, vel iniurię illatę: sed ad significandam indecentiam, deformitatem, & foeditatem actionis vulneratiuę in Ecclesia factę, & ob id quasi ipsiusmet Ecclesię luctum, seu mœrorem, non secus ac si Ecclesia quoque ex foeditate predictę actionis foeditata esset; & ad Diuina Officia celebranda inhabilis inde euassisset, vulneratio alioquin leuis in ratione propria, & essentialis vulneris, id est in ratione scissurę corporalis, quę est specialis, & substantialis differentia vulneratiouis ab alijs percussioibus, & constitutiua talis specificę actionis, de qua Sacri Canones loquuntur, numquam fiet grauis ob solam grauitatem iniurię annexę, quia ista iniurię grauitas numquam efficit, vt predicta leuis in se vulneratiouis actio illam habeat foeditatem, quam Canones nomine vulneris requirunt: sicuti furtum, quod in ratione furti sit leue, numquam fiet in ratione furti graue, quamuis tale furtum plures, & graues habeat malitias alias sibi annexas, v. g. ratione iniurię, damni, scandali, & similes, propter quas leue furtum fiet graue peccatum in ratione peccati contra aliam iustitię speciem, vel alias virtutes, vt communiter docent recentiores apud *Faust. de*

furto quaest. 20. num. 2. & 3. nec non Vidal. in Arca viral. de furto Inquisit. 1. num. 35.

CAPVT SEPTIMVM.

An Ecclesia ex vulneribus ibi homini mortuo inflictis polluat.

S V M M A R I V M.

Casus iste quomodo aliquando contingere possit. num. 1.

Auctores, & rationes referuntur pro sententię affirmatiuę, num. 2.

Ecclesia cur lanceę mucronem appellet dirum; clauos vero, & cetera Passionis Dominicę instrumenta dulcia dicat. ibid.

Crudelius est in mortuum, quam in viuentem sentire. ibid.

Cadaver ex aliquorum sententię dicitur quasi Caro data vermibus, num. 3.

Cadaver hominis proprię, & vere non est homo, & sanguis ex hominis cadauere non est humanus. ibid.

Iura in Ecclesia pollutione vulnera, vel sanguinis effusionem exprimentes intelligi debent de principali analogato, id est de sanguine hominis viuentis, & de vulneribus eidem inflis. ibid.

Ecclesia ex vulneribus ibi hominis cadaueri inflis non polluitur, num. 4.

Contrarijs argumentis omnibus satis fit, num. 5.

Multo minus polluitur Ecclesia ex vulneribus ibi cuiuslibet non homini illatis, num. 6.

Neque ex sanguinis effusione, quę ibi ex occiso cadauere nonnunquam maneret, praesente occisore. ibid.

Aduerto 1. casum hunc euenire posse, si quis ante Ecclesiam occisus, & intra illam illatus, dum adhuc calidus est, ab homicida, vel alio, ex odio, vel quia non creditur mortuus, vulneribus afficeretur, & de hoc eodem casu se per literas olim interrogatum fuisse refert *Dian. part. 6. tr. 6. resolut. 25.*

2 Aduerto 2. affirmatiuę sententię firmiter adhaesisse *Durandum in Ration. Diuin. Offic. l. 1. c. 6. num. 41. Bacchon. in 4. dist. 10. quaest. 2. art. 3. Sã V. Ecclesia num. 13. & Vgolin. de Offic. & Potest. Episc. c. 29. §. 2. num. 1.* quam opinionem valde probabilem appellat *Persic. de 1. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 2. num. 23.* & in eandem valde propendere videtur *Bordon. Resol. Regular. tom. 2. resol. 89. num. 17.* quorum om-

nium rationes hæ sunt. Primo, quia vulnus illatum alicui paulo post illius mortem censetur quasi homini viuo inflictum. Secundo, quia SS. Canones loquentes de vulnere illato in Ecclesia nõ distinguunt inter hominem viuum, & mortuum, ergo neque nos distinguere debemus. Tertio, quia tale vulnus, & sanguinis effusio, quæ inde fit, culpabiliter, & iniuriosè fiunt, nec non intra Ecclesiam, quod ad Ecclesie pollutionem inducendam sufficere videtur: immo magis impie, & crudelius homini mortuo, quam viuenti vulnera inferuntur, ita vt propterea Ecclesia (teste *Jordan. Elucubrat. diuers. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 53.*) in hymno de Passione dirum appellat lanceæ mucronem, quod Saluatoris iam mortui latus ferierit, cum tamen clauos & cætera Passionis instrumenta dulcia dicat. & Quarto, quia sanguis inde manans adhuc dicitur, & reputatur humanus. Sed

3 Aduerto 3. proprie, & vere *cadauer* (quod secundum aliquos dicitur quasi *Caro data vermibus*) hominis non esse hominem, nec proinde sanguinem ex hominis cadauere profluentem esse humanum. Cum ergo Ecclesie pollutio fit ad modum penæ, & ad rigorosam verborum proprietatem restringi debeat, cumque Iura in Ecclesie pollutione, vel expriment sanguinis effusionem, & tunc intelligi debent de principali analogato, id est sanguinis hominis viui, vel expriment vulneris illationem, & tunc loquuntur de vulneribus illatis homini viuenti, & rixanti, vt alibi vidimus, propterea.

4 Dico Ecclesiam ex vulneribus ibi homini mortuo inflictis non pollui, ita *Enriq. l. 9. de Missa c. 27. num. 5. Sayr. in Thesaur. l. 5. c. 16. nu. 7. Fagnan. de 1. Eccles. præcept. l. 3. c. 14. num. 15. Persic. Dian. & Bordon. ll. cc. Barbos. de Offic. & Potest. Episc. Alleg. 28. num. 32. Castilent. in Polyanth. Seraphic. V. Consecratio Eccles. diffic. 3. vers. Dico secundo. Franc. de Lugo de Sacrament. p. 1. l. 5. c. 6. q. 8. num. 54. Jordan. l. c. Squillant. de obligat. Clericor. p. 5. num. 88. & alij.*

5 Ad argumenta pro contraria sententia, ac proinde ad 1. dico tale vulnus censendum nõ esse homini viuenti inflictum, cum certo inflictum sit homini mortuo. ad 2. SS. Canones sufficienter indicasse se loqui de sanguine hominis viuentis, & de vulneribus viuenti illatis: ad 3. talem actionem esse interne tantum vulneratiuam hominis, non externe. ad 4. prædictum sanguinem reputari, sed vere, saltem quo ad hunc effectum, non esse humanum.

6 Colligo ob rationes allatas multo minus Ecclesiam pollui ex vulneribus cuiuslibet alij

non homini ibi illatis, etiam si cum peccato mortali ea inferrentur, prout docent expresse *Dwand. l. c. num. 40. Gloss. in Cap. V. nic. de consecrat. Eccles. in 6. verb. Sanguinis. Ledesm. 2. 4. quest. 26. art. 2. Navar. in Sum. c. 27. num. 256. verb. Humanus. Vinald. in Candelabr. de Interdict. c. 3. num. 6. Sayr. l. c. num. 6. Cassin. V. Ecclesia, tit. 7. num. 12. Seb. Medic. in Sum. Peccat. p. 2. tit. 9. quest. 10. Zecc. de Casib. referu. cas. 11. vers. Secundo. & communiter DD. omnes. vel ex effusione sanguinis, quæ aliquando è cadauere occisi manat præsentem occisore, vt ex præallegatis DD. n. 4. multi adnotarunt, etiam si id miraculose fieret, vt ex superius dictis, & ex inferius dicendis clarius constabit.*

CAPVT VIII.

An Ecclesia per quancumq. humani sanguinis effusionem ibi iniuriosè factam polluat.

S V M M A R I V M.

Cur hæc questio frustra hic posita aliquibus videri possit, num. 1.

Cur vere non frustra hic ponatur. ibid.

Magna, vel parua sanguinis effusio regulariter vulneris grauitatem, vel leuitatem supponit, quando vulnus alioquin non est certo graue, vel leue. ibid.

Eadem effusi sanguinis quantitas aliquando ex vulnere in vna corporis parte inflictio vulneris grauitatem supponit; secus vero aliquando ex simili vulnere in alia corporis parte. ibidem.

Effusionis nomine ab aliquibus magna tantum; ab alijs vero minima etiam sanguinis quantitas accipitur, num. 2.

Quid de prædicta effusionis acceptione Auctor sentiat. ibid.

Tota capitis huius difficultas videtur esse in assignanda prædicta effusionis paruitate, vel magnitudine, num. 3.

Ecclesia non polluitur ex quacumque iniuriosa sanguinis effusione ibi facta; sed ex ea tantum, quæ vel certo sit ex vulnere non leui, vel certe non modica iudicis arbitrio censeatur, num. 4.

Quid si Index ipse sit omnino dubius in prædicta effusione modica, vel magna arbitranda. ibidem.

Quod alicuius arbitrio siue à lege, siue ab homine committitur, intelligitur arbitrio boni viri. ibidem.

Per arbitrium boni viri intelligi debet arbitrium regulatum secundum leges, & à ratione, & equitate; non vero absolutum, & ex despotico voluntatis imperio. ibid.

Quomodo boni viri arbitrium secundum leges regulandum dicatur. ibid.

Arbitrium ibi quantum locum habet, vbi iuris determinatio desicit. ibid.

Doctorum dicta quamplurima, & modica, ac ad Ecclesie pollutionem inducendam insufficientis effusionis exempta, quæ ab ijs allata sunt, fuse referuntur. ibid.

Quæ in prædicta effusionis quantitate decidenda, & multo magis in excedenda, caute procedendum sit. num. 5.

1 Aduerto 1. cum ex superius dictis *cap. 1. num. 4. & c. 2. num. 4. & 5.* constet Ecclesiam ex vulnere quidem non leui, etiam si non sit sanguinis effusio; nequãquam vero ex vulnere leui, etiam cum magna sanguinis effusione pollui, frustra alicui hic positam videri posse præsentem questionem. Verum, quia aliquando dubium est, num vulnus illatum leue, vel non leue fuerit, & consequenter, num magna, vel parua inde sanguinis effusio prædicta vulneri accidentalis, vel essentialis sit, cumque regulariter in dubio vulneris leuitas, vel grauitas, & inde Ecclesie pollutio ex subsecuta parua, vel non parua sanguinis effusione præsumenda sit (regulariter enim magna sanguinis effusio non leue vulnus supponit; dixi vero regulariter, nam contingere quandoque potest, vt eadem quantitas effusi sanguinis, quæ respectu talis vulneris in vna parte corporis supponit vulneris grauitatem, respectu eiusdem vulneris in alia corporis parte nullam vulneris grauitatem supponat, quod egregie animaduertit *Franc. de Lugo de Sacrament. p. 1. l. 5. c. 6. quest. 8. nu. 51.* & nos inferius, & fusius tractabimus, dum de sanguinis effusione ex naribus agemus) propterea pro tali dubio, & in tali casu videndum est, quenam iniuriosè effusi intra Ecclesiam sanguinis quantitas regulariter non leue vulnus supponat, & inde ex non leui vulnere Ecclesie pollutionem inferat.

2 Aduerto 2. nomine effusionis hic ab aliquibus magnam tantum sanguinis emissionem; ab alijs vero tam magnam, quam paruum accipi, vt videre est tum apud *Riccium in prax. p. 3. resol. 266.* qui vna cum *Castro de potest. leg. pænal. l. 1. c. 7. corollar. 2. & Graff. tom. 1. Confil. 1. de Consecrat. Eccles. num. 15.* dicit effundere nihil aliud esse, quam extra fundere, & tam de magna, quam de parua quantitate verificari, cum vel vnica sanguinis guttula ef-

fundi vere dicatur, quando illa extra corpus emittitur, seu è corpore funditur, tum apud *Fagnan. de 1. Eccles. præcept. l. 3. c. 14. num. 14. & c. 19.* & alios passim, qui cum communissima DD. sententia affirmant per effusionis nomen intelligi abundantiam, largitatem, magnam copiam, copiosum fluxum, & enormem quantitatem. Sed, ommissa hæc nominis questione, in qua vtrabique opinionem probabilem, & neutram infalibilem video, 3 Aduerto 3. totam difficultatem apud me recipi hæc esse in statuendo quanam modica, seu parua sanguinis effusio, & quanam non modica, vel non parua dicenda sit: sicut enim iam certo diximus ex vulnere leui Ecclesiam non pollui; pollui vero ex vulnere non leui, ita certo credimus ex modica sanguinis emissionem vulnus (alioquin dubium) grate non supponi; supponi autem graue ex non modica sanguinis emissionem.

4 Dico ergo Ecclesiam non pollui ex quacumque iniuriosa sanguinis effusione ibi facta; sed ex ea tantum, quæ vel certo sit ex vulnere non leui, vt iam vidimus *cap. 2.* vel certe (si vulnus alioqui sit dubium inter leuitatem, & grauitatem) non modica censeatur iudicantis arbitrio, cui hoc ipsum relinquatur, vt *argum. Cap. de causis, §. fin. de Offic. deleg. & l. 1. §. 1. ff. de iur. delib.* docent *Franc. Gemm. & alij in Cap. V. nic. de consecrat. Eccles. in 6. Vngarell. ad Angel. V. Consecratio Eccles. Schob. C. V. golin. de Offic. et Potest. Episc. c. 29. §. 2. vers. Secundo. Jordan. Elucubrat. diuers. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 47. Bordon. Regular. resolut. tom. 2. resolut. 89. num. 15. Castilent. in Seraphic. Polyanth. V. Consecratio Ecclesie, diffic. 3. vers. Quanta autem. Vener. Exam. Episcop. l. 9. c. 36. num. 5. Gargian. de Aquis c. 12. num. 2. Marc. Ant. Lazar. in Addit. ad Navar. Compend. V. pollutio Eccles. num. 17. vers. Adde tamen. Maceraten. resolut. 112. cas. 6. vers. Accedit. Cassin. in Mystagogic. Regular. Catech. V. Ecclesia, tit. 7. num. 1. subdens, Qui, si omnino sit pendulus, indicabit pro Ecclesia, vt non sit polluta, quia in pari causa melior est conditio possidentis, & Ecclesia est illa, quæ libere possidet suæ consecrationis, vel benedictionis effectum. Sed quia ex *Peguer. de cas. 84.* quando quid committitur arbitrio alicuius, intelligitur arbitrio boni viri, siue id à lege, siue ab homine committatur, nec debet intelligi de libero, & absoluto arbitrio; sed de regulato ab arbitrio boni viri, id est secundum leges, & à ratione, & equitate, non à propria ceruice, vt communiter dici solet: debet enim bonus vir se conformare cum iuris communis dispositione leges seruando (quod debet intelligi de similitudinaria con-*

formitate, vt bene aduertit *Graff. de Arbitr. Confessar. in proem. num. 7.* cum arbitraria non sint expressa in iure, & ibi tantum arbitrium locum habeat, vbi iuris determinatio deficit, *L. Mora, ff. de vsur. & L. 3. ff. de test.*) & cum Doctorum doctrinis approbatis non discedendo ab eis, vt late videre est apud Auctores ab eodem *Paguer. ibid. citat. & præcipue apud Farinac. de indic. & tortur. quest. 37. num. 194. & 199.* qui ad id innumeros recenset, idcirco prædictum etiam arbitrium, cum regulatum esse debeat, & non absolutum, nec ex despotico voluntatis imperio, debet esse secundum leges, ac rationes, nec non secundum proborum virorum ea de re exempla, & sententias, siquæ sunt, & consequenter in hac nostra difficultate iudicantis arbitrio relicta videndum est, quamnam effusi sanguinis quantitatem modicam, & insufficientem, vel non modicam, & sufficientem pro Ecclesiae pollutione dixerint, qui hac de re scripserunt, & iuxta Doctorum dicta iudicandum erit, vt vere, & recte regulatum prodeat iudicantis arbitrium. Aliqui ergo, vt modicæ, & ad Ecclesiasticam pollutionem inducendam insufficientis effusionis exemplum afferrent, sanguinis guttam tantum dixerunt, vt *Mazzolius de munere Confessarij rite obeundo part. 2. num. 255. & Barbof. de Offic. & Potest. Episc. allegat. 28. num. 34.* alij vnã, aut alteram guttam, ita *Graff. Consil. som. 1. l. 3. de consecrat. Eccles. vel altar. consil. 1. num. 20. & Ricc. in prax. par. 3. resolut. 266. num. 7.* alij duas, vel tres guttas, ita *Coninb. quest. 83. de Eucharist. art. 3. dub. 1. num. 27. & Mazzuchel. de cas. reseru. disp. 2. c. 6. num. 12.* alij quatuor, vel sex guttas, ita *Summa Corona de Interdict. num. 5.* alij paucas guttas, ita *Azor. p. 1. l. 10. c. 26. quest. 13.* alij guttarum aliquarum paruum effusionem, vt *Seb. Medic. in Summa Peccat. Capit. p. 2. tit. 9. q. 10.* alij guttarum aliquarum emissionem, vt *Philarch. de Offic. Sacerd. p. 1. l. 4. c. 4.* alij eam effusi sanguinis quantitatem, quæ maculam ad Sacerdotalis Hostie latitudinem extendat, vt *Bordon. l. c. alij deniq. guttas, seu sanguinem guttatim effusum, vt Fagund. de primo Eccles. præcept. l. 3. c. 14. num. 14.* quibus omnibus perpenſis,

5 Colligo, licet à DD. allata modicæ effusionis exempla absolute non definiant modicam effusi sanguinis quantitatem vterius extendi non posse, cum hoc Doctores non dicant; tamen, cum maiorem quantitatem concordî penè omnes consensu non expresserint in modicæ quantitatis expressione, caute in hac effusi sanguinis modicitate assignanda, & cautius in ea excedenda procedendum esse, ne non modicè in re modica decidenda, decipiamur.

CAPVT IX.

An Ecclesia polluetur, si magna sanguinis effusio è naribus ob iniuriosam percussione ibi infligam fiat.

S. V. M. A. R. I. V. M.

Sententia affirmantis argumenta referuntur num. 1.

Effusio sanguinis sumi, & magna, vel parua dici debet proportionaliter ad partem, ex qua fluit. *ibid.*

È naribus facile, & abundanter sanguis fluere solet. *ibid.*

Sanguinis effusio etiam magna, si fiat ex ioco, vel casu, vel à Chirurgo, vel à pueris, vel à sepietatis ergo flagellantibus, & c. Ecclesiam cur non polluat. *ibid.*

Effusio sanguinis etiam magna è naribus cur non videatur esse grauiter iniuriosa, nec ex vero vulnere. *ibid.*

Sanguinis effusio ex sudore sanguineo cur non polluat Ecclesiam. num. 2.

Maior sanguinis effusio requiritur è naribus ad supponendam vulneris grauitatem, et polluentiam Ecclesiam, quam ex alijs corporis partibus. *ibid.*

Magna sanguinis effusio ex naribus grauiter quoque iniuriosa esse potest. *ibid.*

Vulneris latentis magnitudo, seu grauitas ex apparente sanguinis effusione proportionaliter magna sufficienter patere potest. *ibid.*

Variorum Auctorum variæ sententia quo ad propositam questionem referuntur, num. 3.

Ecclesia polluitur, si deliberata, & magna sanguinis effusio iniuriosè, & per se ibi è naribus fiat, num. 4.

Magna sanguinis effusio ex vulnere leui per accidens multipliciter fit. *ibid.*

Quod de effusione è naribus dictum est, proportionaliter, & seruatis seruandis, dicendum est de qualibet alia effusione simili, puta ex ore, & c. *ibid.*

Naturalis sanguinis effusio è naribus, ore & c. Ecclesiam non polluit, num. 5.

In dubio, num effusio naturaliter prouenerit, vel violenter causata fuerit, peritorum iudicio standum erit, num. 6.

Vulnus præsumitur mortale, si post illud sequatur mors. *ibid.*

Sanguinis effusio præsumitur ex præcedenti percussione, nisi aliud constet, *ibid.*

Si

Si percussio certo non fuisse sufficiens ad talem effusionem, hac vel aliunde, vel certe à præcedenti percussione quidam; sed tantum per accidens, prouenisse præsumeretur, nec inde pollueretur Ecclesia. *ibid.*

Quid si certo constaret eam de sufficientia percussione, quam de facilitate, & frequentia naturalis effusionis? *ibid.*

Quomodo externa cutis aperiatio ex dictis ad vulneris rationem necessaria accipienda sit, num. 7.

Cur magna sanguinis effusio, etiam è naribus, graue vulnus supponat, & denoret. *ibid.*

Aduerto 1. ex vna parte dubitandi, immo negatiue respondendi occasionem. Primo inde ortam esse, quod prædicta effusio, cum proportionaliter sumi, & magna inde, vel parua dici debeat ad partem, ex qua fluit, eamque ex naribus facile, & abundanter sanguis fluere soleat, vere non videtur fieri ex vi vulneris; sed per accidens, seu casualiter, & quasi materialiter tantum, nec consequenter supponere graue vulnus, vt supponeret, si esset ex alia corporis parte, ex qua non tam facile multum sanguinis exire solet, iuxta iam dicta *cap. 2. num. 5. & cap. præced. num. 1.* Secundo, quod talis effusio ordinarie non videtur grauiter iniuriosa, ita vt in ratione percussione regulariter ad peccatum mortale pertingat: quam ob causam neque Ecclesiam polluit multa sanguinis effusio ibi ex ioco, vel casu, vel à Chirurgo medelè causa, aut à pueris, vel alijs vsum rationis non habentibus, aut per honestam, & iustam sui ipsius flagellationem pietatis, & poenitentia ergo, vel huiuscemodi non iniuriosis actionibus facta, vt ex superius dictis de Homicidio non iniurioso abunde patet. & Tertio, quod prædicta effusio non videtur procedere ex vero vulnere, cum nulla hians, patensque corporis apertura hic adsit, quæ vulneris nomen mereatur, ob quam causam neque pollueretur Ecclesia ex sudore sanguineo, quia talis effusio non esset ex vulnere.

2. Aduerto 2. ex alia parte argumenta prædicta non vsquequaque firma, nec omnino intentum probantia videri, sanguinis enim abundantia, & effusionis facilitas è naribus, quæ in primo afferuntur, ad summum probant eam effusi sanguinis quantitatem, quæ respectu alterius partis sufficeret ad supponendum graue vulnus, & ad polluentiam Ecclesiam, respectu narium non sufficere; sed copiosiore quantitatem requiri, quod vltro etiam aduersarij concedunt, & expresse traditur à *Fran. de Lugo de Sacrament. part. 1.*

l. 5. c. 6. quest. 8. num. 5. 1. Iniuriam vero tantam lenem, quam ordinarie in prædicta effusione interuenire asserit secundum argumentum, vt aliquando non excludant, ita aliquando grauem interuenire posse fateatur, quo in casu prædictum argumentum omnino nullum erit. vulneris denique veritatem non tollit eiusdem occultatio, vt inferre videtur tertium argumentum, magna enim sanguinis effusio, quæ videtur, aliquando vulneris magnitudinem, quæ non videtur, satis aperte probare, & sufficienter demonstrare potest, cum sine graui corporis scissura prædicta sanguinis copia extra corpus profluere nequeat, vt per se patet.

3. Aduerto 3. Auctores proinde hac in re varios in varias abisse sententias. Aliqui per prædictam sanguinis effusionem Ecclesiam non pollui dicunt in rixis puerorum tantum, fortasse ex eo, quod in talibus rixis, & percussione ob puerilem ætatem non adfit peccatum mortale, ita *Sot. in 4. dist. 13. art. 3. col. 8. & Graff. aur. decis. p. 1. l. 2. c. 48. num. 25. in fin.* Alij absolute docent id ipsum etiam in rixis grandiorum, ita *Victor. in Summa quest. 99. de Euchar. generaliter asserens, Si pugno percussero aliquem in naribus, & fluat sanguis etiam in magna quantitate, non polluitur Ecclesia, quia non est grauis effusio. consonat Sæ, V. Ecclesia num. 13. Fagund. de 1. Eccles. præcept. l. 3. c. 14. num. 7. & de 2. Eccles. præcept. l. 4. c. 4. num. 18. Marchin. de ordin. tr. 3. p. 3. c. 11. num. 8. dicens, excipitur effusio sanguinis etiam lethifera, seu grauis, & in magna quantitate, quæ de naso profluere pugno, alapa, & similibus. hos sequitur *Dian. p. 6. tr. 6. resol. 24.* qui hanc sententiam absolute tenendam affirmat. *Squillant. de oblig. Cleric. p. 5. num. 88. Portel. in dub. Regul. V. Ecclesie Fratrum, in Addit. num. 3. Cassin. V. Ecclesia, tit. 7. nu. 11. Piassec. in Prax. Episc. p. 1. c. 5. num. 5. Lazar. in Addit. ad Nauar. Compend. V. Pollutio Ecclesie, num. 17. vbi ita in facti contingentia Papiæ per multos Theologos, ac Canonitas conclusum fuisse narrat, & nouissimè *Io. Maria de Castilent. in Polianth. Seraphic. V. Consecratio Ecclesie, difficult. 3. conclus. 3. quia, inquit, effusio, cum simus in penalibus, restringenda est ad effusionem violentam, difficilem; non autem ad effusionem facilem: è naso enim facilis est effusio sanguinis; non ita ab alijs membris.* Aliqui prædictam doctrinam limitant, & Ecclesiam pollui concedunt, quando iniuriosa percussio præter magnam sanguinis effusionem è naribus relinqueret etiam post se suggillationem, ac maculam, & cum magno populi scandalo facta fuisset, & ita sentire videntur *Nauar. in Man. c. 27. num. 256.***

Lopez in 1. p. *Instruct. consc. c. 33. vers. Sed circa. Vinald. de Interd. num. 54. & Lazar. l. c. vers. Adde tamen.* Sed quid praedicta suggillatio, vel scandalum faciant ad vulneris gravitatem, patet ex iam decisis *cap. 6.* vbi de vulnere leui in ratione corporalis laesionis, & graui in ratione iniuriae actum est. alij denique proportionaliter id ipsum statuunt de praedicta sanguinis effusione à naribus, quod de alijs omnibus quibuscumque grauibz effusionibus ex alijs vulneribus: dixi *proportionaliter*, quia ob effusionis facilitatem è naribus maior sanguinis copia ad grauem iniuriam, & grauem effusionem constituendam in proposito casu requiritur, quam in alijs, prout superius dicebamus. vnde cum his vltimis.

4 Dico Ecclesiam pollui, si deliberata, & magna sanguinis effusio iniuriosè, & per se ibi è naribus fiat, ita vt & sit mortale peccatum formaliter, quatenus effusio sanguinis est, & sit etiam magna effusio, quatenus ex tali corporis parte effusio illa est. Ratio est, quia in praedicta effusione vere adsunt ea omnia, quae sunt ad Ecclesiae pollutionem inducendam à iure requisita, cum adsit magna, & iniuriosa sanguinis effusio ibi ex vulnere formaliter in ratione vulneris graui, & grauius iniuriosa, vt iam superius explicatum est. Dixi *per se*, quia magna sanguinis effusio per accidens aliquando prouenit ex vulnere leui non solum ratione talis partis corporis, vnde facile fluit, puta è naribus, vt iam diximus; sed etiam ratione temporis, v. g. ætati, in quo sanguis magis feruet, & ebullit, & docet *Glossa margin. in Cap. Cum illorum, Verb. Effusionem, de sent. Excommunic. ratione complexionis sanguineae, & ætatis inuenilis, in quibus sanguis magis abundare solet, & ratione similitum circumstantiarum, quod bene notandum est.* ita autem in ipsismet nostris terminis expressissime asserunt *Sylvius in 3. p. qu. 83. art. 3. post conclus. 9. Quaritur. Coniuch. in 3. p. quæst. 83. art. 3. dub. 1. num. 228. Bonac. de Matrim. quæst. 4. punct. vlt. num. 20. Mazuchel. de cas. reseru. disp. 2. c. 6. difficult. 2. num. 13. Franc. de Lugo l. c. Antonin. Maceraten. var. resol. l. 1. resol. 112. cas. 6. & fatient etiam ij omnes, qui generaliter statuunt Ecclesiam pollui, quando cum percussione graui, quae sit mortale peccatum in ratione percussiois, coniungitur copiosa sanguinis effusio per se, quae grauitatem vulneris supponit modo iam dicto, quos fuisse videre est apud *Persic. de 1. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 2. num. 25.* & alios passim. vnde discerni poterit, an effusio sanguinis etiam ex naso fluentis polluat Ecclesiam, nec ne. quod etiam dictum velim de qualibet alia*

magna sanguinis effusione, quae ex simili vulnere ibi iniuriosè, & violenter facta prodeat, v. g. ex ore, &c. semper enim, considerata superius explicata proportione partium corporis, ex quibus facilius, vel difficilius sanguinis copia exire solet, & habita praedictarum temporis, complexionis, ætatis, & similitum circumstantiarum ratione, magna sanguinis effusio per se ex graui, & grauius iniuriosa percussione procedens habenda erit Ecclesiae pollutiuua, quia semper graue vulnus denotabit, & supponet, cum sanguis è corpore violenter, & copiose, vt dictum est, non exeat sine graui vulnere, vt per se notum est.

5 Dices sanguis è naribus, ore, &c. aliquando etiam copiose naturaliter exit absque vulnere violenter, & iniuriosè illato, quo in casu certe Ecclesiam non polluit, ergo praedicta effusio è praedictis partibus potius naturalis, seu saltem casualis, & materialiter tantum emissa celsenda erit, nec proinde vnquam erit Ecclesiae pollutiuua.

6 Respondeo peritorum iudicio standum esse, num praedicta sanguinis effusio in tali casu, & in talibus circumstantijs causata fuerit vel per se, vel per accidens ex praecedenti percussione, nec ne. certe in dubio praesumptio stat pro praecedenti percussione, sicuti vulnus praesumitur mortale, si post illud sequatur mors, vt bene *Biard. ad Clar. S. Homicidium, num. 147.* & qui dicit vulneratum non esse mortuum ex vulnere, sed ex alia causa, illud probare debet, ex *Mascard. de probat. conclus. 1073. num. 12.* si tamen certum esset talem percussioem non fuisse per se sufficientem ad talem effusionem causandam, tunc ista praesumeretur orta ex alia causa, licet hæc non appareret; vel certe ab eadem causa; sed per accidens, & casu, & non per se, ac proinde per talem effusionem non pollueretur tunc Ecclesia. Si vero constaret tam de certa sufficientia percussiois, quam de naturali facilitate, & frequentia talis effusionis è naribus, tunc, quia percussio esset certo, & proximè sufficiens pro hoc tempore determinato; facilitas vero, & frequentia naturalis talis effusionis esset certo sufficiens solum in genere, & non pro hoc tempore determinato, vt suppono (alioqui in dubio etiã quo ad hoc vtrinque pari benignior interpretatio fieri deberet) effusio potius tribuenda esset causae certo sufficienti pro tali tempore determinato, quam causae certo sufficienti pro tempore tantum indeterminato, ad quae etiam faciunt superius dicta de homicidio *disp. praeced. cap. 18. 19. & 21.*

7 Colligo, licet *cap. 3. num. 2.* dixerimus ex communi loquendi vsu nomen dicitur vulneratum, nisi vulnus exterius in cute aperitur; tamen in intelligendum esse tam de cute exteriori, quam interiori, idest siue corpus scindatur ab ea parte exteriori, quam videmus, siue ab ea parte interiori, quam videremus, si intra corpus ipsum, puta id pectore, vel ventre, esse inus: cutis enim nomine hic accipitur ea omnis, siue pellis, siue cartilago sit, quae interius etiam corporis partes ambit, & tegit, quomodo tam interiori, quam exteriori domestici parietis alicuius crustam appellare solémus, quae parietis latus vtrumque tam ab interiori, quam ab exteriori parte domus circumdat. proinde siue corpus scindatur, & apertura in eo fiat ab ea parte, quae interiora versus patet, siue scindatur, & apertura fiat ab ea parte, quae exteriora versus apparet, semper erit verum vulnus: cum autem ex *Tagautio Instit. Chirurgic. l. 2. c. 12. versic. Signum venae* sanguinis profusio signum sit venae alicuius maiusculae, vel arteriae incisae, aut ruptae, seu quomodocumque apertae, & talis profusio aliquando syncopen, conuulsionem, delirium, & mortem ipsam afferat, certe vulneris etiam grauitatem supponet, quod cum lateat, difficile curatur, & cum sanguis sit naturae thesaurus, grauitate non caret.

CAPVT X.

An Ecclesia polluat, si quis sibi, vel vel alteri vlcus ibi cum magna sanguinis effusione, & iniuria causarit.

S V M M A R I V M.

Venena quadam, seu medicamenta tam mineralia, quam non mineralia vim habent tam fortiter corroderi, vt ulcerationem faciant etiam cum sanguinis fluxu, num. 1.

Vulnus cur dicatur illatum; Vlcus vero innatum, num. 2.

Vulnus, & Vlcus tam apud Iurisperitos, quam Medicos ita inter se differunt, vt nomine vulneris non veniat vlcus in odiosis, num. 3.

Ecclesia, si quis ibi sibi, vel alteri vlcus, etiam cum magna sanguinis effusione, & iniuria, effectiue causarit, non polluitur, num. 4.

Sanguinis effusio ad Ecclesiae pollutionem inducendam sufficiens cur debeat esse ex vulneribus; non ex vlceribus. ibid.

Cur homicidium ex veneno Ecclesiam polluat; non item sanguinis effusio ex veneno num. 5.

6. Polluitur Ecclesia, si quis ibi sibi, vel alteri ictu aliquo graui venam in pectore, vel alibi iniuriosè rumpat, & fiat sanguinis effusio, num. 7.

Non tamen polluitur, si quis id ipsam ibidem veneno aliquo, seu medicamento, sine ictu, seu violenta percussione, faciat. ibid.

Neq. pollueretur, si quis ibidem non per venena, & medicamenta; sed per inflationem, & conatum maximum sibi venam in pectore rumpi cogeret, vt se occideret. ibid.

Non omnis iniuriosa corporis laesio etiam cum magna sanguinis effusione ad Ecclesiam polluentem sufficit; sed ea tantum, quae vere vulnus, vel homicidium facit. ibid.

1 Aduerto 1. venena quadam, seu medicamenta, vt ex Medicis, & praecipue ex *Arnal. Villanuan. in toto suo lib. de Venen.* & experientia ipsa vero verius habetur, non solum mineralia; sed etiam non mineralia, si vel extrinsecus corpori applicentur, vel intrinsecus in intestinis recipiantur, qualia sunt Cantharides, argentum viuum, calx viuua, lepus marinus, & similia vim habere tam fortiter corroderi, vt ulcerationem tum corpori externam, tum eidem internam faciunt etiam cum sanguinis fluxu, de quo hic quaeritur, num, si in Ecclesia iniuriosè id fiat, ea inde polluat.

2 Aduerto 2. vulnus dici illatum, vt *cap. 3. num. 5.* diximus, quia vulnus proprie dicitur, quando fit scissura, vel separatio in cute per ictum aliquem extrinsecus aduenientem; vlcus vero dici innatum, quia vlcus proprie dicitur, quando, non per ictum extrinsecus illatum, sed ex virtute, & malignitate, seu venenositate humorum, vel venenorum fit in corpore vel extrinsecus, vel intrinsecus corrosio, & corruptio seu purulenta, seu sanguinolenta absque vlla percussione. ideoque

3 Aduerto 3. Vulnus, & Vlcus tam longe inter se distare, vt vnum pro alio, maxime in odiosis, nullo modo venire debeat, prout colligi potest ex Iurisperitis multis apud *Plaz. in epit. delict. l. 1. c. 13. num. 3.* & communiter ex Chirurgis, ac Medicis apud *Guidon. Gauliac. tit. de vulnerib. c. 1. & tit. de vlcerib. c. 1. Galen. in 4. Terap. & Tagaut. Chirurg. instit. l. 3. c. 1.* Quare

4 Dico Ecclesiam, si quis ibi sibi, vel alteri vlcus etiam cum magna sanguinis effusione, & iniuria effectiue causarit, non pollui. Ratio est, quia Sacri Canones loquuntur de sanguinis

guinis effusione, quae sit ex vulneribus, non quae sit ex ulceribus, ut colligitur ex *Cap. Proposisti de consecrat. Eccles. vel alt. ubi sermo est de vulneribus in rixa inflatis, & expressè traditur à Lazar. in Addit. ad Nauar. Compend. V. Pollutio Eccles. num. 17. vers. & prima ratio, praedictae enim ulcerationes, & sanguinolentae corporis corrosiones per venena, seu medicamenta procurata, & effectae non sunt vera vulnera illata; sed vere ulcera innata, ex praedicta corrosione; ut per se manifestum est,*

5 Dices, Homicidium ex veneno Ecclesiam polluit, ut diximus *disp. 5. c. 24.* ergo etiam sanguinis effusio seu vulneratio ex veneno Ecclesiam polluit.

6 Respondeo disparitatem esse inter homicidium, & sanguinis effusionem ex venenis iniuriosè alicui, vel etiam sibi applicatis: homicidium enim ex veneno est verum homicidium; sed sanguinis effusio per corrosionem à venenis factam est ex ulcere, non ex vero vulnere, unde ad Ecclesiae pollutionem non sufficit, quia ulceratio vulnerationis nomine in hac stricti iuris materia venire non debet.

7 Colligo, licet Ecclesia polluat, si quis ibi sibi, vel alteri ictu aliquo graui venam in pectore, vel alibi iniuriosè rumpat, & sanguinis effusio fiat; eam tamen non pollui, si quis ibi veneno aliquo id ipsum fieri curet sine ictu, seu violenta percussione, licet fiat inde magna sanguinis effusio; in primo enim casu iniuriosè fit in Ecclesia verum vulnus; sed in secundo vlcus tantum: immo neq. pollueretur Ecclesia, si quis ibi non veneno; sed per inflationem, & conatum maximum sibi venam aliquam in pectore rumpi cogeret, ut se occideret, & inde maxima etiam sanguinis effusio re ipsa sequeretur, quia adhuc talis venae ruptio sic procurata non esset verum vulnus; sed potius vlcus, talis enim vis non esset ab extrinseco; sed ab intrinseco, vulnera autem omnia ab intrinseca vi facta, aut etiam ab extrinseco; sed sine ictu, & percussione, non sunt proprie vulnera, sed ulcera ex *Gabr. Falop. de vulnerib. c. 8. & 9.* unde non omnis iniuria in corpus, seu iniuriosa corporis lesio, etiam cum magna sanguinis effusione, ad Ecclesiam polluendam sufficit; sed ea tantum, quae verè vulnus, vel homicidium facit.

CAPUT XI.

An Ecclesia polluat, si quis ibi iniuriosa, & graui percussione magnam sanguinis effusionem

causet ex ulcere, vel ex vulnere antea illato.

SUMMARIUM.

In quo differat praesens quaestio à precedenti, num. 1.

Si quis magnam sanguinis effusionem ab ictu, & percussione iniuriosè causaret in Ecclesia ex ulcere, vel ex vulnere antea illato, Ecclesia cur non pollueretur, num. 2.

Ubinam proprie propositae difficultatis carda vertatur, num. 3.

Ecclesia polluitur, si quis ibi magnam sanguinis effusionem graui, grauius iniuriosa, & per se ad id sufficienti percussione causet ex ulcere, vel ex vulnere iam antea illato, num. 4.

Ecclesia non polluitur, si Chirurgus, dum vulnus curat in Ecclesia, sine culpa sanguinis effusionem causet, ibid.

Percussio praedicta Ecclesiam polluens debet esse talis, ut causet nouum vulnus in antiquo vulnere, ibid.

Id ipsum dicendum de vulneratione per silem, quod de vulneratione per ensam facta, ibid.

Num noua sanguinis effusio ex vlcere, vel antea illati vulneris percussione formaliter, vel materialiter tantum facta sit, peritorum arbitrio relinquendum est, num. 5.

Aduerto 1. quaestionem hanc differre à praecedenti in hoc, quod ibi sanguinis effusio est ex ulcere iniuriosè quidem causata; ab ictu tamen, & sine iniuriosa percussione ab extrinseco; hic vero agitur de sanguinis effusione causata per ictum, & percussione grauem ab extrinseco; unde ibi nullo modo fit vulnus; hic autem verum vulnus adesse potest ex supradictis, proinde.

Aduerto 2. certum mihi esse, quod, si quis magnam sanguinis effusionem sine ictu, vel percussione ex ulcere, vel ex vulnere antea illato causaret iniuriosè in Ecclesia, v. g. remouendo ibi ab ulcere, vel praedicto vulnere ea, quae sanguinis fluxum impediabant, vel etiam medicamenta, vel venena de nouo ap-

ponendo nouum sanguinis fluxum causantia, tunc Ecclesia non pollueretur, quia talis effusio non esset ex vlla vulneris illatione, cum tunc nullum vulnus inferatur; sed ex ulcere, vel vulnere iam illato praedicta tantum sanguinis effusio procuraretur, quorum alterum ab altero quam diuersum sit, nemo non videt. unde.

3 Aduerto 3. difficultatem omnem in eo sitam videri, quod praedicta vlcere, vel vulneris percussio, propter quam magna inde sanguinis effusio fit, ex vna parte videtur inferre nouum vulnus ob nouam ex percussione ipsa sanguinis effusionem; ex alia vero parte nullum inde nouum vulnus causari videtur, quia nulla de nouo corporis apertura apparet.

4 Dico, si quis in Ecclesia magnam sanguinis effusionem graui, grauius iniuriosa, & per se ad id sufficienti percussione causet ex ulcere, vel ex vulnere iam antea illato, Ecclesiam inde pollutam mihi videri, tunc enim talis effusio videtur esse ex nqi vulneris illatione, & habere omnia ad Ecclesiae pollutionem inducendam requisita, prout ex *cap. 9. de effusione ex naribus proportionaliter loquendo facile colligi potest.* Dixi iniuriosa percussione, id est grauius, & iniuste peccaminosa, si enim Chirurgus, dum vulnus curat in Ecclesia, sanguinis effusionem causet sine culpa, Ecclesiam non pollui certum est, ut expressè patet ex *Glossa in Cap. Vnic. de consecrat. Eccles. in 6. Rodriq. Fagund. Sayr. Aul. & aly. cum Persic. de 1. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 2. num. 20. in fin.* Dixi graui, & ad id sufficienti, ad polluendam enim Ecclesiam in proposito casu non sufficeret ea percussio, quae quomodo-cumque ibi magnam sanguinis effusionem absolute causaret (ob facilitatem enim effusionis ex tali loco leuis etiam percussio facile ad magnam alias effusionem sufficeret) sed percussio debet esse talis, ut per se satis fuerit ad nouum vulnus in antiquo vulnere causandum; quis enim neget Ecclesiam pollui, si quis ibi alicui iniuriosè graue vulnus ense intulerit; licet ensis per antiqui vulnusculi officium casu ingressus, & praetergressus fuerit? nam id ipsum dicendum est tam de vulneratione per silem, quam de vulneratione per ensam facta, ut euident est.

5 Colligo Peritorum arbitrio relinquendum esse, num praedicta noua sanguinis effusio ex vlcere, vel antiqui vulneris percussione per se causata fuerit, nec ne; ac proinde num praedicta percussio formaliter causarit nouam vulnerationem; vel materialiter tantum ex veteri vulnere sanguinis effusionem effecerit.

CAPUT XII.

An Ecclesia polluat, si ibi Eucharistico Christi corpori iniuriosè ab homine graue vulnus inferatur, & inde magna etiam sanguinis effusio fiat.

SUMMARIUM.

In Eucharistia est verum Corpus Christi; non per modum corporis humani; sed per modum panis, & cibi, num. 1.

Sanguinis ex Eucharistia effusi casus pluries contingit, num. 2.

Corpus Christi in Eucharistia non est mortale, nec passibile, & est vera vulnerationis incapax, num. 3.

Ecclesia non polluitur, etiamsi Eucharistia quis vulnera inferre tentarit, & magna sanguinis effusio miraculose facta sit, num. 4.

Cur Martyris caedes, seu vulneratio Ecclesiam polluat; non vero sanguis à corpore Christi in Eucharistia.

Aduerto 1. quamuis vere in Sanctissima Eucharistia sit verum corpus humanum Iesu Christi; non esse tamen in ea per modum corporis humani; sed per modum panis, & cibi, ut per se patet, ac proinde effusionem sanguinis è sanctissima Eucharistia semper esse miraculosam.

2 Aduerto 2. propositum sanguinis ex sanctissima Eucharistia effusi casum pluries contigit, ut pleno ore fide dignissimi testantur *Historici Sifrid. Presbyt. l. 2. Epit. Bapt. Fulgos. factor. memorab. l. 1. c. 6. Guicciard. in Descript. Belgij, Io. Molan. in Indic. SS. Belg. lit. S. Petr. Thyraus tr. 2. de apparit. Sacramental. Laur. Sur. in Commentar. rer. tot. orb. gest. & alij apud Dauroultium in Catechismo Historial. p. 3. c. 5. tit. 3. per totum.*

3 Aduerto 3. corpus Christi in Hostia consecrata non esse mortale, nec passibile; sed gloriosum, & impassibile, ac proinde illud vere vulnerari non posse, prout vulneratio inter homines hic viuentes accipitur, & de qua Sacri Canones intelligendi sunt, cum de Ecclesiae pollutione per vulnera loquuntur. Quamobrem.

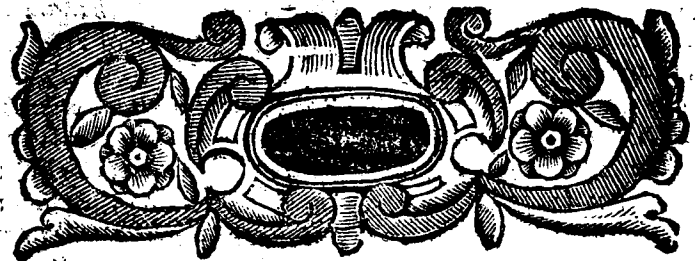
4 Dico Ecclesiam, etiamsi ibi Eucharistico

Christi Domini corpori iniuriosè quis graue vulnus inferre tentauerit, & ipse magna sanguinis effusio miraculose facta fuerit, nihilominus inde non pollui, quia huiusmodi vulneratio non est vere vulneratio, nec ea est, de qua Canones loquuntur, qui semper verba faciunt tantum de vulneribus corpori mortali, & passibili inflictis, vt perspicuum est.

Colligo, licet de effusione sanguinis ex vulneribus in Ecclesia Martyris corpori iniurio-

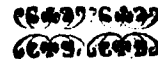
sè inflictis, prout etiam superius disput. 5. c. 50. idipsum diximus de Martyris caede, contrarium dicamus; nihilominus inde nihil contra nos inferri; Martyris enim caedes, vel vulneratio sunt verum homicidium, & vera vulneratio, nam etiam Martyr habet verum corpus, humanum, mortale, & passibile, de quo proinde naturali modo sanguis effunditur, quæ non militant in sanctissima Eucharistia, vt iam diximus.

DISPUTATIO SEPTIMA

De tertia Pollutiuarum Actionum specie, vel tertio Pollutionis Ecclesiasticæ modo, hoc est, per Seminis Effusionem.

Vt ex Sanguine Semen aptè conficitur, ita prius de Sanguinis, tum de Seminis Effusione non ineptè tractatur. Immo, vt exigua Seminis quantitas ex multo Sanguine fit, aded vt quadraginta Sanguinis partes secundum Aliquos vnam Seminis efficiant, ita subsequenter eò fortasse breuius expediemus, quò præcedentia longius protraximus.

CAPVT PRIMVM.

An Ecclesia ex Seminis tam brutorum, quam hominum, & tam feminei, quam masculi cuiuscumq. effusione polluat.

S V M M A R I V M.

- Semen proprie quid sit, num. 1.
- Semen Animalium quomodo definiatur. ibid.
- Semen quo pacto totam sui principij virtutem contineat. ibid.
- Vndenam morbi Hereditarij oriuntur. ibid.
- Ecclesia non polluitur ex effusione seminis non humani, num. 2.
- Etiamsi ad prædicti seminis effusionem homo quomodocumque concurrerit. ibid.
- Femina num verum semen emittant, controuersum est inter Philosophos, & Medicos. num. 3.
- Ecclesia tam ex seminis Feminei solius, quam ex Masculi ipsius effusione polluitur, num. 4.
- Femina etiam extra copulam vere polluitur, & semen expellunt. ibid.
- Semen cuiuscumque hominis Christiani, Iudæi, Hæretici, Infidelis sufficit ad Ecclesiam pollutionem, si adsint alia ad id requisita, num. 5.

scetum procreandum emittitur, vt dixit Isidor. apud Bartholom. Anglic. de rerum proprietat. l. 17. c. 156. vnde tam inanimatorum, quam animatorum semen varie à varijs definitur, vt videre est in Lexic. Theolog. Verb. Semen, & in Rosar. Theolog. Pelbart. l. 2. V. eod. & passim apud Philosophos, Medicos, & Theologos, qui tamen omnes in hunc sensum coincidere videntur, vt Semen genitale dicant esse Vltimi alimenti residuum, vtile generationi. Cabeus autem Meteorol. l. 4. q. 6. prorsus admirandum naturæ artificium, & veluti Magnetem appellat à viuentis præcisum, qui in se habet totam virtutem sui principij, & formaliter proportionatam suæ quantitati: sicut enim ad semen formandum concurrunt omnes partes, seu virtus omnium partium, ita semen habet actu virtutem omnium partium, & habet virtutem trahendi ad se, & fecernendi à rebus diuersis, & sibi adiungendi spiritus, & partes fixas, vt tale viuens coalescat: vnaqueque enim pars seminis sibi proportionatas adiungit partes. Licet ergo natura in paruissima quantitate materię ex ipso animali iam facto, & perfecto, ac viuentis præparet prius, & postea præcidat genitale

Aduerto. licet Semen proprie sit illud, quod in agro spargitur ad gignendum fructum; tamen per quandam appropriationem dici de semine animalium, quod ad

nitale semen; tamen hæc particula habet in se totam illam complexionem, & collectionem spirituum cum tota virtute formatrice, quæ ad alterius sibi similis animantis procreationem, & speciei conseruationem necessaria sit, adeo vt ex illo semine totum corpus fieri possit. vnde, si in semine sit pars aliqua male materiata, nascitur fœtus cum illo defectu, & hinc oriuntur morbi hæreditarij, vt optime aduertit d. Cabeus *ibid. lib. 2. quæst. 1. in fin.*

2. Aduerto 2. Quamuis Concil. Nicæn. *Can. Ecclesys, dist. 68. & de consecrat. dist. 1.* dicat Ecclesias esse iterum consecrandas, idest reconciliandas, si cuiuscumque semine polluta fuerint, idemque statuat Gregor. 9. *Cap. fin. de consecrat. Eccles.* dicens: *Si Ecclesia non consecrata cuiuscumque fuerit semine, aut sanguinis effusione polluta, & c.* nihilominus id intelligendum esse de semine humano, ita vt brutorum semine Ecclesiam non pollui communiter omnes asseuerent, licet homo ad prædicti feminis effusionem quomodocumq. concurrerit, vt notauit *Glossa in Cap. Vn c. de consecrat. in 6. & expressè docent Durand. in Ration. Diuin. Offic. l. 1. cap. 6. num. 39. in fin. Nauar. in Summa c. 27. num. 252. Candelabr. Aur. de Interd. c. 3. num. 17. Sayr. de Censur. l. 5. c. 16. num. 18. Tolet. l. 5. c. 8. n. 8. caus. 2. Enriq. l. 9. c. 27. num. 5. cas. 2. lit. O. Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 4. cas. 3. Auil. de Censur. p. 5. disput. 7. dub. 1. conclus. 2. cas. 2. Fagund. de 1. Eccles. præcep. l. 3. c. 14. num. 20. Castro de leg. pœnal. l. 1. c. 7. docum. 2. Vgol. de Offic. & potest. Episc. c. 29. §. 3. versic. Postremo. Squillant. de obligat. Clericor. p. 5. n. 94. & ceteri vno ore; alioquin sequeretur ex capam coitu Ecclesiam reconciliatione indigere, quo nihil absurdius hac in re dici potest.*

3. Aduerto 3. quò leuiorem de brutorum semine dubitandi ansam esse vidimus, eò grauiorem de famineo videri: videtur enim hæc quæstio ex illa etiam celebri inter Philosophos, & Medicos controuersia pendere, num faminæ verum, ac proprium semen emittant, quam nouissimè discutit *Verricel. Quæstion. Moral. & Legal. tr. 4. q. 27. sect. 1. per totam*, Sed, siue faminæ perfectum, siue imperfectum semen habeant, siue illud actiue, siue passiuè, siue etiam nullo modo ad generationem concurrat, quod certè alterius loci est.

4. Dico Ecclesiam tam ex faminæ solius, quàm ex masculæ ipsius feminis effusione pollui, dixi solius, & si enim aliqui concedant verum faminæ semen esse; tamen illud ab ijs non nisi in cõiunctione cum mare effundi volent, ac proinde dicunt extra copulam ab ijs non verum semen; sed humorem potius, aqueum

emitti, quod cum *Bossio tract. de Scrupul. num. 196.* falsum putò, nam faminæ quoq. etiam in vigilia, vere polluantur, & tunc semen ab ijs expellitur, ac euacuatur, id quod *Boss. l. c. ex Galen. & experientia ipsa satis probat.* prædictam autem conclusionem nostram in terminis ipsis docent *Gloss. in d. Cap. Vn c. Vgol. lin. Nauar. Fagund. Durand. Vuald. Enriq. Auil. Durand. Sayr. Suar. ll. cc. Rodriq. p. 1. Summa c. 154. conclus. 10. num. 11. Syluest. V. Consecratio Ecclesie 2. q. 5. cas. 3. Tabien. V. eod. §. 7. num. 8. Sà V. Ecclesia num. 14. Reginald. in Prax. confessar. l. 29. c. 9. sect. 5. num. 182. Persic. de 1. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 3. n. 34. Iordan. Elucubrat. diuers. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 13. Barbof. de Offic. & Potest. Episc. allegat. 28. num. 42. & alij plures apud ipsos, cum quibus etiam omnibus *ibid.**

5. Colligo id ipsum dicendum esse de semine cuiuscumque hominis, Christiani, Iudæi, Hæretici, Infidelis: in SS. enim Canonibus indistinctè dicitur *cuiuscumque semine*, & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, cum præcipuè in omnibus eadem militet ratio, dummodo effusio peccaminosa sit, & c. vt infra suo loco dicemus.

CAPVT SECVNDVM.

An Ecclesia per Menstruorum, vel alterius muliebris fluoris effusionem ibi factam polluitur.

S V M M A R I V M.

Duplex dubitandi causa proponitur, num. 1.
Antiqui aliqui asseruerunt menstruo Ecclesiam pollui. *ibid.*
Etiam si menstrua essent verus sanguis, cur per illa non pollueretur Ecclesia, num. 2.
Menstruum secundum aliquos est in feminis loco seminis, num. 3.
Menstruus sanguis, & muliebre semen ex aliquorum sententia differunt tantum secundum magis, & minus concoctum. *ibid.*
Menstrua verè, & propriè non sunt famineum semen. *ibid.*
Sanguis, qui proli generanda à natura suppeditatur, quomodo differat à menstruo. *ibid.*
Menses albi quid sint, num. 4.
Ecclesia non polluitur ex menstruis, neque ex albis mensibus, aut similibus talium excrementorum effusionibus. *ibid.*
Famina, qua menstrua sapius effundunt, cur rarius polluantur, num. 5.

1 Aduer-

CAPVT TERTIVM.

An Ecclesia per feminis effusionem ibi in somno factam, vel ab ebrio, aut in similibus casibus polluitur.

S V M M A R I V M.

De feminis effusione hic sermo est tam diurna, quàm nocturna; sed nullo modo voluntaria, num. 1.
Seminis effusione in somnis facta Ecclesiam polluit aliqui docuerunt; sed sine probabili ratione, num. 2.
Seminis effusio, de qua SS. Canones loquuntur, ex omnium DD. interpretatione debet esse voluntaria, & illicita, num. 3.
Ecclesia non polluitur per feminis effusionem ibi factam in somno, vel ebrietate, vel amentia, vel ægritudine, vel in quocumque statu, in quo feminis effusor mereri, vel demereri nequiverit, num. 4.
Seminis effusio Ecclesia pollutiua non solum debet esse illicita, & cum peccato; sed cum graui peccato, & mortaliter proinde peccaminosa, num. 5.

1. Aduerto 1. dubitationis huiusce causam duplici ex capite ortam fuisse, nimirum, eo quod menstrua esse videantur vel sanguinis, vel feminis effusio, ac proinde ex alterutro capite Ecclesiam pollui posse. Vnde *Vuald. in Candelabr. aur. de Interdicto nu. 60.* refert nonnullos antiquos hac de re dubitasse, immo asseruisse muliebri menstruo intra Ecclesiam cadente ipsam pollui.

2. Aduerto 2. etiam si menstruum sanguinis nomine veniret; nihilominus ex illius effusione Ecclesiam non pollui, quia non esset sanguis ex graui vulbere iniuriose illato, quod ad sanguinis effusionem Ecclesie pollutiua requireretur ex præcedenti disputatione.

3. Aduerto 3. licet aliqui apud *Sanchez de Matrim. l. 7. disp. 64. num. 21. in fin.* docuerint Menstruum in feminis esse loco seminis, & à natura ad generationem prolis paratum, ideoque *Cast. 2. 2. q. 154. art. 12. vers. Consecratio autem* menstruum sanguinem, & muliebre semen vnius esse rationis, & pro vno computari putauit; differunt enim, inquit, tantum secundum magis, & minus concoctum; tamen verè, & propriè menstruum sanguinem non esse muliebre semen, sed tantum solo nomine, & æquinoce semen vocari, vt videre est apud *Verricel. Quæst. Moral. & Legal. tr. 4. q. 27. num. 3. & 33. ac seq.* quin immo famineus sanguis nouæ proli generandæ à natura suppeditatus optimè notæ est; quâdo autem non impenditur ad procreationem, sed statim definitisq. temporibus expellitur, deterior fit, & ad corruptionem tendit, in quo statu cum est, menstruum appellari consuevit, vt optime docent *Comimbriçen. de Generat. l. 1. c. 4. q. 28. art. 1. vers. Aduerte.*

4. Dico Ecclesiam nec per menstrui sanguinis, seu menstruorum purgamentorum faminæ, nec per muliebris fluoris, quem aliqui menses albos appellant, aut alterius similis humoris effusionem pollui, quia talia excrementa non sunt veri feminis effusio, nec per pollutionem emittuntur, quæ in quavis feminis effusione Ecclesie pollutiua semper interuenire debet, ita *Vuald. l. c. Persic. de 1. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 2. num. 20. Fusc. de Visirat. l. 2. c. 25. num. 6. Iordan. Elucubr. diuers. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 105. Barbof. de Offic. & Potest. Episc. alleg. 28. num. 43. Gargar. de Aquis c. 12. n. 2. vers. Vel si menstrua, & alij communiter.*

5. Colligo, quamuis faminæ, quæ menstrua sæpius effundunt, rarius polluantur; proinde tamen non inferri, quod menstrua sint muliebre semen, nam id inde fit, quia per menstruorum effusionem feminis abundantia minuitur, vt bene dixit *Bossius de Scrupul. n. 196. in fin.*

1. Aduerto 1. sermonem hic esse de omnibus feminis effusionibus siue nocturnis, siue diurnis, quæ nec in se ipsis, nec in earum causis voluntariæ fuerint; de alijs enim, i. de aliquomodo voluntarijs effusionibus, peculiariter alibi inferius agemus. Vnde huc reducuntur omnes feminis effusiones, quæ sine peccato vel ob coactionem, vel ob ignorantiam, vel ob ægritudinem, vel ætatis defectum, aut aliud libertatis impedimentum sunt.

2. Aduerto 2. quo ad effusionem feminis in somno sententiam affirmatiuam communiter tribui *Angel. V. Consecratio Ecclesie nu. 6.* & communiter etiam eam reprobari, quia nulla probabili nititur ratione, vt *num. 4.* dicemus.

3. Aduerto 3. Sacros Canones de hac feminis effusione loquentes ab omnibus Doctoribus intelligi de voluntaria, & peccaminosa; alia enim effusio non est humana, nec Ecclesie iniuriosa, vt egregiè inter alios aduertit *Fagund. de 1. Eccles. præc. l. 3. c. 14. num. 20. & Persic. de 1. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 3. n. 31.* quare breuiter, & absolutè

4. Dico Ecclesiam ex feminis effusione ibi facta

facta in somno, vel amentia, vel ebrietate, vel aegritudine, vel in quocumque mentis statu, in quo seminis effusio mereri, vel demereri nequiverit, non pollui, quia tunc seminis effusio non est peccaminosa, nec Ecclesiae iniuriosa. ita Glossa in Can. Ecclesijs, de consecrat. Eccles. dist. 1. v. Semine. Syluest. v. Consecratio Ecclesiae 2. q. 5. vers. Tertius, ad finem. Steph. à S. Gregor. de Div. Piet. Vincul. l. 3. c. 31. num. 16. Vener. exam. Episcop. l. 9. c. 36. nu. 7. Megal. in Promptuar. Theolog. v. Caemeterium, num. 5. Gargiar. de Aquis c. 12. num. 2. vers. Non tamen. Jordan. Elucubr. diuers. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 104. & 105. Azor. p. 2. l. 9. c. 5. q. 1. vers. Requiritur autem. Vgolin. de Offic. & Potest. Episcop. c. 29. §. 3. vers. Excipitur. Tollet. l. 5. c. 8. num. 11. vers. Secunda. Fusc. de Visitat. l. 2. c. 25. num. 6. Vngarell. ad Angel. v. Consecratio Ecclesiae, Schol. e. Castilent. in Polyant. Seraph. v. Consecratio Ecclesiae, diff. 7. conclus. 1. Nauar. c. 27. n. 252. Gambarumpt. de Cas. Referu. c. 6. num. 11. Alter. de Censur. tom. 2. de Interd. dist. 3. c. 1. vers. Tertio. Mirand. in Man. Pralat. tom. 2. q. 39. art. 5. conclus. 1. vers. Secunda casus. Barbos. de Offic. & Potest. Episc. allegat. 28. num. 43. Durand. in Rational. l. 1. c. 6. num. 39. Paludan. in 4. dist. 18. q. 8. art. 4. conclus. 2. Antonin. 3. p. tit. 12. c. 6. §. 4. cas. 2. Tabien. v. Consecratio Eccles. §. 7. num. 8. Victor. qu. 99. de Euchar. cas. 2. Sotus 4. dist. 13. q. 2. art. 3. ad 2. dist. 4. Rodriquo. in Summ. p. 1. c. 154. conclus. 10. num. 11. Graff. p. 1. decis. aur. l. 2. c. 48. num. 26. Sayr. de Censur. l. 5. c. 16. num. 17. Henric. l. 9. c. 27. num. 5. lit. O. Suar. tom. 3. in 3. p. dist. 81. sect. 4. cas. 3. Reginald. l. 29. sect. 5. num. 182. Aul. de Censur. p. 5. dist. 7. dub. 1. conclus. 2. cas. 2. Fagund. & Persic. ll. cc. Pontius de Matrimon. l. 10. c. 10. num. 14. Bordon. Resolut. Regul. tom. 2. resol. 89. nu. 21. Mazuchel. de Cas. Referu. dist. 2. c. 6. num. 20. Candelabr. Aur. de Interd. num. 71. Scarfelli. in Sum. p. 3. c. 87. num. 8. Antonel. de regim. Eccles. Episcop. l. 1. c. 16. num. 4. Cassin. v. Ecclesia tit. 7. num. 13. Medic. in Sum. de Peccat. Capital. p. 2. tit. 9. q. 10. & nouissimè Ioseph. de Ianuar. de Cas. Referu. resol. 64. num. 4.

5 Colligo Seminis effusionem Ecclesiae pollutiua non solum debere esse cum peccato; sed cum peccato mortali: nunquam enim Ecclesia polluitur per homicidium, aut per sanguinis, vel seminis effusionem, nisi ista fuerint mortaliter peccaminosa, vt superius etiam innuimus, maximè Disp. 3. c. 8. nu. 3. & expressè, ac in his terminis tradunt Sd, v. Ecclesia, num. 14. Franc. de Lugo de Sacrament. p. 1. l. 5. c. 6. q. 9. n. 58. et Persic. in alijs multis l. c.

CAPVT QVARTVM.

An Ecclesia per inculpatam seminis effusionem ibi factam, & ex subsequente tantum complacentia grauitè peccaminosam polluat.

S V M M A R I V M.

Cur hic sermo non sit de sensibili delectatione appetitus sensitui; sed de voluntatis complacentia; num. 1. Non omnis voluntatis delectatio de seminis effusione inculpabili est inculpabilis, num. 2. Complacentia voluntatis peccaminosa, de qua hic loquimur, debet esse sine cooperatione ad seminis effusionem, num. 3. Ecclesia non polluitur ex inculpabili seminis effusione ibi facta; licet voluntas postea de ea sibi mortaliter placeat, ac delectetur, num. 4. Seminis effusio in praedicto casu, si ex se non sit aliunde peccaminosa, non fit propriè voluntaria, nec peccaminosa ex voluntaria, & peccaminosa voluntatis complacentia subsequente; sed propriè fit tantum voluta, num. 5.

1 Aduerto 1. Sermonem hic non esse de sensibili delectatione appetitus sensitui ex seminis effusione vel realiter praesente, vel praesentialiter cogitata, quae, etiam repugnante voluntate, ex subita apprehensione obiecti turpis, ac mali excitatur; sed de complacentia, affectu, & simplici voluntatis delectatione de seminis effusione absq. efficaci voluntatis proposito, seu intentione, vel desiderio exequendi, aut cooperandi in seminis effusionem. cum enim potentia sensitua interior, i. imaginatio, seu phantasia, qua appetitus sensituius naturaliter mouetur, non sit subiecta despotice rationi, & voluntati, vt seruus domino; sed politice tantum, cui etiam aliquando repugnat, vnde saepe, vel summe reluctante voluntate, appetitus sensitui motus in nobis excitatur, perseverant, redeunt, & fortius insurgunt, ita vt tunc in membris nostris, i. in appetitus sensitui motibus sentiamus cum Apostolo aliam legem, i. sensibilem appetitum, repugnantem legi mentis nostrae, i. rationi, & voluntatis appetitui, propterea talis sensibilis delectatio solum appetitus sensitui nullo modo voluntaria

fontaria est, nec peccaminosa, nec consequenter de ea hic loquimur.

2 Aduerto 2. neque hic sermonem esse de quacumque voluntatis complacentia, seu simplici illius delectatione; sed de peccaminosa tantum: gaudere enim de inculcata seminis effusione ob bonum finem, v.g. ob sanitatem, vel liberationem à tentatione inde consequentem, absq. periculo pollutionis, vel consensus in eam, aut in eius delectationem, ex se peccaminosum non est, vt videre est apud Castropalaum tom. 1. tr. 2. disp. 2. p. 10. §. 2. num. 11. & Dian. p. 5. tract. 13. resol. 99. delectari autem de eadem seminis effusione inculpabili, ob veneream v.g. commotionem, & sensibilem delectationem, culpabile omnino est, vt fuse explicauimus Disp. 1. c. 17.

3 Aduerto 3. licet hic loquamur de inculcata tantum seminis effusione, & culpabili voluntatis complacentia de illa modo praedicto; tamen, loquendo etiam de peccaminosa seminis effusione, adhuc aliud esse loqui de culpabili seminis effusione; aliud verò de culpabili voluntatis delectatione, seu complacentia, quae seminis effusionem subsequatur, vel certe ab ea distinguitur, nec in eam influat. Dixi, nec in eam influat, quia si praedicta voluntatis complacentia, v.g. de securata seminis effusione, in eandem seminis effusionem, vt potè concausa in eundem effectum, influeret, tunc essemus in alio casu de seminis effusione voluntaria in causa, de quo cap. 10. sermo erit. Dixi ab ea distinguatur, nunc enim coniungimus opus ipsam, i. seminis effusionem, à voluntatis complacentia in illud absq. vlla cooperatione ad illud idem, prout iam diximus. Quibus habitis,

4 Dico Ecclesiam per inculpatam seminis effusionem ibi factam, etiam si postea in eam pollutus mortaliter consensiat, & sibi de ea placeat, ac delectetur, non pollui. Ratio est, quia in tali casu non ipsamet seminis effusio propriè peccaminosa est; sed delectatio ipsa, seu complacentia, & consensus voluntatis subsequens, & illam approbans, qui proinde non facit ipsamet seminis effusionem esse in se peccaminosam, qualis ex Sacris Canonibus ad Ecclesiae pollutionem requiritur, & ad quam non satis est praedicta voluntatis complacentia, licet mortaliter peccaminosa, cum in iure id expressum non sit. licet autem opus, & operis delectatio eiusdem habeantur bonitatis, vel malitiae; non habent tamen eosdem effectus, & eos maximè, qui liberè à Legislatorum voluntate pendent. proinde, cum Sacri Canones per tale opus, & non per complacentiam solam de tali ope-

re, Ecclesiam pollui decreuerint, neque nos id affirmare debemus: conclusio nostra in terminis ipsis est Vgolin. de offic. & potestate Episc. c. 29. §. 3. Sylu. in sua Sylu. opin. 618. Barbos. de offic. et potest. Episc. allegat. 28. m. 43. Jordan. diuers. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 2. nu. 106. Ricc. & aliorum apud eundem.

5 Colligo in casu nostro, quando voluntas non fuit causa praedictae seminis effusionis; sed eam postea tantum approbavit, & de ea sibi complacuit, eam seminis effusionem (nisi aliunde voluntaria fuerit) non esse propriè voluntariam, cum voluntas inde in eam non influat, nec proinde ea à voluntate, tanquam effectus à causa procedat; sed tantum lato modo voluntariam dici, quatenus voluntarium large dicitur omne id, quod voluntatis obiectum est, & ab ea approbatur, quod verius volitum diceretur, vt superius diximus de homicidio voluntario, & volito.

CAPVT QVINTVM.

An Ecclesia per seminis effusionem ibi factam, non in effundente, sed tantum in alijs peccaminosam polluat.

S V M M A R I V M.

Seminis effusio multipliciter esse potest voluntaria peccaminose alteri, & non effundenti, num. 1. Ratio in proposito casu dubitandi breuiter assertur, num. 2. Procuratio sola vulnerationis, aut effusionis seminis cur non sit ex se Ecclesiae pollutiua, num. 3. Ecclesia non polluitur per seminis effusionem ibi factam, in alijs quidem grauitè peccaminosam; sed non in ipsomet effundente, num. 4. Seminis effusio non dicitur proximè, & propriè voluntaria, nisi effundenti. ibid. Vt effusio sanguinis tam alieni, quam proprii, si est Ecclesiae pollutiua, semper est in vulnerante ipso voluntaria, ita seminis effusio debet esse in effundente ipso peccaminosa, num. 5.

1 Aduerto 1. seminis effusionem multipliciter posse esse voluntariam peccaminose alteri, & non effundenti: potest enim esse voluntaria non solum in altero cogente; non autem in altero coacto, quod etiam superius innuimus Cap. 3. nu. 1. exempli causa, si quis peccaminose tactibus, vel

alijs quibuscumque modis violenter alium mente, & corpore debite reluctantem cogat ad semen effundendum; sed etiam in peccaminose pronocante, aut procurante sine coactione prædictam feminis effusionem in alijs tunc merendi, & demerendi incapacibus; exempli causa, si quis sanæ mentis amentem polluat, vel certè ad semen effundendum eundem alliciat; idque in Ecclesia tum procuratur, tum executioni mandetur, &c.

2 Aduerto 2. rationem dubitandi in prædicto casu eam videri, quod, sicuti per sanguinis humani tam proprii, quam alieni effusionem Ecclesia polluitur, ita etiam de feminis tam proprii, quam alieni effusione id ipsum dicendum videtur, cum nulla inter vtrumque disparitas apparere videatur. Sed

3 Aduerto 3. disparitatem; & quidem evidentem inter vtrumque ex eo constare, quod in effusione sanguinis Ecclesia non polluitur propriè per ipsam actionem effundendi sanguinem in Ecclesia; sed per actionem ipsam vulnerandi, ac proinde per ipsam vulneris illationem, seu vulnerationem, ut clare patet ex *Disp. 6. cap. 4.* in effusione autem feminis pollutio Ecclesie sequitur ipsam voluntariam feminis effusionem. Vnde, cum actio ipsa effundendi semen ea sit, per quam Ecclesia polluitur, paritas effusionis feminis verè, & propriè non currit in hoc cum effusione sanguinis; sed cum illatione vulneris, & tunc bene infertur, sicuti Ecclesia polluitur per illationem vulneris ibi factam, & non per illationis procurationem (si enim Petrus incitet Paulum ad inferendum vulnus Iohanni in Ecclesia, & Paulus vere illud ei inferat peccaminosè, & iniurosè, in tali casu non Petrus polluet Ecclesiam, sed Paulus, quia hic verè vulnus infert, ille verò solummodo illud procurat, quæ vulneris procuratio ex se non est Ecclesie pollutiva) ita Ecclesia polluetur quidem per feminis effusionem; sed non per ipsam solum talis effusionis procurationem, quia hæc vere ex se non est Ecclesie pollutiva, cum in iure expressum non sit. Quare

4 Dico Ecclesiam non pollui per feminis effusionem ibi factam, & in alijs peccaminosa, nisi hæc grauitè fuerit peccaminosa in ipso met effundente, à quo proximè effusio fit, & cui propriè illa voluntaria dicitur. colligitur hæc conclusio ex prædictis rationibus, & Doctoribus; sed maximè ex *Bonac. de Matrim. q. 4. punct. ult. num. 19.* & *Mazuchel. de Cas. Reserv. disput. 2. cap. 6. num. 20. versic. Dicitur secundo.*

5 Colligo per voluntariam tam proprii, quam alieni sanguinis effusionem modo mox

explicato Ecclesiam pollui, quia semper talis vulneratio est in vulnerante ipso proximè, & propriè voluntaria; sed feminis effusio non potest esse proximè, & propriè voluntaria, nisi in ipso effundente, ex quibus abundè habetur, quomodo superius allatæ dubitandi rationi respondeatur.

CAPVT SEXTVM.

An Ecclesia per ibi factam feminis effusionem ex peccaminosa causa; sed nec in se, nec in causa peccaminosam polluitur.

S V M M A R I V M.

Seminis effusio, licet ex causa peccaminose posita proueniat, dupliciter esse potest non peccaminosa nec in se, nec in causa, num. 1.

Aliud est effusionem esse ex causa peccaminosa; aliud autem effusionem esse in causa peccaminosam, ibid.

Actualis feminis effusio inculpabilis sequens ex causa culpabili non est peccatum, sed potius peccati effectus. ibid.

Ecclesie pollutio nõ sequitur peccaminosam causa positionem, sed peccaminosum effectum, idest actualem effusionem ipsam feminis peccaminosam, & Ecclesie iniuriosam, num. 2.

Seminis effusio in duobus casibus num. 1. expressis, cur physicè tantum, & in foro fori præsumptiue proueniat à causa peccaminose posita; sed non moraliter, nec in foro poli, num. 3.

Ecclesia per ibi factam, & ex peccaminosa causa prouenientem Seminis effusionem, sed vere nec in se, nec in causa peccaminosam non polluitur, num. 4.

Dicitur hic de Seminis effusione quomodo dici etiam possint de Homicidio, & Vulneratione, nu. 5.

Seminis effusio in prædictis casibus num. 1. expressis non est pollutio voluntaria, qua apud Religiosos est casus reservatus. ibid.

Id ipsum etiam valere potest quo ad incursum censurarum, vel aliarum sententiarum à iure, vel ab homine latorum. ibid.

Aduerto 1. prædictam feminis effusionem dupliciter posse esse nec in se, nec in causa peccaminosam, sed tamen ex peccaminosa causa. Primo, si quis peccaminosè causam daret secuturæ feminis effusioni; sed tamen actualis feminis effusio tunc sequeretur.

tunc quando effundens esset in statu in quo peccate, & mereri, vel demereri non posset, puta in somno, in ebrietate, in amentia, & similibus. Secundo, si quis peccaminosè quidam prædictæ effusioni causam daret; sed postea priusquam effusio actualiter fieret, eundem causam datæ pœniteret, & sic per pœnitentiam prior illa eiusdem voluntas, quæ peccaminosè causam effusionis posuerat, & aqua effusio ipsa actualis peccaminosè profusa erat, iam reuocata esset: tunc enim vere tam in primo, quam in secundo casu actualis feminis effusio non esset in se peccatum, nec peccati complementum; sed effectus potius peccati: licet enim culpabiliter posita fuisset causa effusionis prædictæ; inculpabiliter tamen effusio illa tunc subsequeretur, prout aperte colligitur ex *V. asq. 1. 2. disp. 1. 5. c. 3. num. 9. Medina 1. 2. quest. 71. art. 5. versic. Est aliud dubium. Henrici 1. 5. c. 5. num. 5. 10. Sanchez in Select. disp. 2. 1. num. 13. Reginald. 1. 20. num. 44. Salas 1. 2. tr. 7. disput. 6. sect. 8. num. 55. & 56. Trullench. in Decalog. l. 6. c. 1. dub. 8. §. 1. num. 16. Boss. de Scrupul. nu. 203. & 204. & 206. Ferricell. Quest. Legal. & Moral. tr. 4. q. 1. num. 7. & alijs apud istos. aliud enim est effusionem feminis esse ex causa peccaminosè posita; aliud autem effusionem ipsam esse in causa peccaminosam.*

2 Aduerto 2. cum in vtroque prædicto casu actualis ipsa feminis effusio vere non sit nec in se, nec in causa culpabilis, siue peccaminosa, proinde neque vere esse feminis effusionem voluntariam, & Ecclesie iniuriosam, de qua tantum Canones loquuntur: nõ enim hi Ecclesie pollutionem veluti in pœnam, apposuerunt, & addixerunt ipsi peccaminosè positioni causæ; sed ipsimet peccaminosè effusioni feminis, quod vitimum in prædictis casibus deest, ut dictum est. inimo

3 Aduerto 3. licet prædicta feminis effusio in foro fori, quod respicit opus externum, & quo ad entitatem physicam, etiam stante pœnitentia, & morali reuocatione causæ, adhuc pendeat à causa illius peccaminosè posita, & ideò attribuatür ei, qui prædictam causam apposuit; tamen vere eam effusionem in foro poli, quod respicit voluntatem, & quo ad entitatem moralem, verè non pendere amplius à præcedente positione causæ: in primo enim casu ea feminis effusio non est actio libera; in secundo vero voluntaria non est nec in se, nec in causa, quia hæc physicè tantum, & non moraliter amplius durat, proindeque sua prauitate morali physicum effectum prædictum incurrere nequit, ut bene dixit *Ioseph. de Ianuar. de Casib. Reservat. resolut. 23.*

num. 12. vnde

4 Dico Ecclesiam per ibi factam, & ex prædicta causa prouenientem feminis effusionem; sed vere nec in se, nec in causa peccaminosam, ut mox explicauimus, non pollui, quia tunc actualis effusio ipsa propriè non est voluntaria, nec peccaminosa; sed solummodo positio causæ. Sacri autem Canones non per peccaminosam positionem causæ; sed per peccaminosam ipsam effusionem ibi factam, Ecclesiam pollui decreuerunt, ut superius inuimus, nec, cum pœnæ restringendæ sint, aliter ij exponi debent. sic in terminis nostris docent *Enriq. l. 9. de Missa, c. 27. num. 50. tit. P. Auila de Censur. disp. 7. dub. 1. conclus. 2. cas. 2. Sayr. in Thesaur. l. 5. c. 16. num. 20. Persic. de 1. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 3. nu. 33. in fin. Finell. de Cas. Reserv. cas. 5. pag. 171. Bonac. de Matrim. q. 4. punct. ult. nu. 19. & apud ipsum Nauar. Syluest. Tabien. cum alijs, Vgolin. de Offic. & potest. Episc. c. 29. §. 3. versic. Excipitur tamen. Bordon. consil. regul. tom. 2. resolut. 89. num. 21. Iordan. Elucubr. tom. 1. §. tit. 12. num. 106. Franc. de Lugo de Sacramento. p. 1. l. 5. c. 6. q. 9. num. 58. in fin. & multi apud prædictos.*

5 Colligo, quod hic dictum fuit de actuali, & non peccaminosa feminis effusione physicè proueniente ex peccaminosa positione causæ præcedentis, id ipsum etiam dici posse, quo ad hunc effectum, vel similem, de Homicidio, & Vulneris illatione, quia etiam ad hoc, ut Homicidium, & Vulneratio sint re ipsa Ecclesie pollutiva, non sufficit peccaminosa positio causæ, si effectus ipse fiet non peccaminosè alterutro ex prædictis modis. Dixi quo ad hunc effectum, &c. quia, quo ad culpam homicidij, &c. vel damna illata, &c. vere satis erit culpabiliter posuisse causam, licet postea inculpabiliter sequatur effectus. Sic *Homobor. de Cas. Reserv. p. 3. c. 6. versic. Quinto non invidit;* ait non incurri casum reservatum pollutionis voluntariæ à Religioso; licet eius pollutio ex causa mortali proueniat, si ea in somnis contingat, vel certe in vigilia; sed post pœnitentiam causæ datæ, & prauæ voluntatis emendatione modo iam superius dicto, tunc enim subsequens feminis effusio culpa vacat, nec consequenter venit in odiosis nomine voluntariæ, & peccaminosè pollutionis, & hoc idem valere potest etiam in similibus, idest, etiam quo ad Excommunicationis, vel aliarum pœnarum, vel sententiarum seu à iure, seu ab homine latorum incursum, ut fuse probat cum multis *d. Ianuar. l. c. & Mazuchel. de Cas. Reservat. disp. 2. c. 7. num. 152. & 154.*

CAPVT SEPTIMVM.

An Ecclesia per ibi factam feminis effusionem indirectè in causa voluntariam, & culpabilem polluat.

S V M M A R I V M.

Quomodo praesens difficultas à precedenti differat, num. 1.

Cur aliqui partem negatiuam tenuerint, num. 2. Multi affirmatiuam sequuntur, & qua de causa, num. 3.

Ecclesia polluitur per ibi factam feminis effusionem indirectè in causa voluntariam, & culpabilem, num. 4.

Quo in calu, & sensu DD. aliquando dixerint Ecclesiam per pollutionem indirectè in causa etià mortali voluntariam non pollui, num. 5.

Aduerto 1. sermonem hic esse de feminis effusione secuta tum in statu, in quo effundens mereri, & demereri possit, tum ex causa grauius culpabili absq. eo, quod inter causam datam, & effectum praedictum mediauerit (prout Cap. precedenti fieri posse vidimus, & de quo ibi egimus) vlla positiua retractatio talis causae, ita vt effectus ex tali causa sequatur tam quo ad esse physicum, quam quo ad esse morale, ac proinde moralis ipsa causae appositae malitia effectum quoque ab ea prouenientem afficiat, & moraliter inficiat.

2 Aduerto 2. aliquorum sententiam videri, vt videre est apud *Periscum de 1. sacerdot. offic. l. 1. c. 7. dub. 3. num. 32.* negatiuam, i. Ecclesiam per feminis effusionem indirectè in causa voluntariam, & peccaminosam non pollui, quia, quod est voluntarium indirectè in causa, non est simpliciter voluntarium; omnes autè Doctores cõmuniter requirunt voluntariam feminis effusionem.

3 Aduerto 3. cum etiam voluntarium indirectè in causa mortali, licet non sit simpliciter voluntarium; sit tamen in causa, & interpretatiuè voluntarium, ita vt ad peccandum sufficiat, propterea sententiam praedictae cõtrariam a multis approbatam fuisse, qui generaliter affirmant pollui Ecclesiam ea feminis effusione, quae cum peccato mortali fiat, pro qua inter alios citantur *Durand. in Rational. l. 1. c. 6. num. 39. Antonin. 3. p. tit. 12. c. 6.*

9. 4. cas. 2. Syluest. R. Consecratio Ecclesiae 2. q. 5. cas. 3. Fabien. ibi 9. 7. num. 8. Armilla eod. num. 6. Rodrig. in Summ. p. 1. c. 154. conclus. 10. num. 11. Sã V. Ecclesia, num. 14. Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 4. cas. 3. Reginald. in Prax. l. 29. c. 9. sect. 5. num. 182. Fagund. de 1. Eccles. praecep. l. 3. c. 14. num. 20. Nauar. in Manual. c. 27. num. 257. Puald. in Candelabro anreo c. 3. de Interdicto nu. 16. Graff. decis. aut. p. 1. c. 48. num. 26. Toler. in Summa l. 5. c. 8. num. 8. causa 2. Azor. p. 1. l. 10. c. 26. q. 132. 9. Secundo modo, & p. 2. l. 9. c. 5. q. 1. Vitor. q. 99. de Euchar. cas. 2. & Sot. in 4. distin. 132. q. 2. art. 3. ad 2. dist. 4. sed istorum nemo expressè loquitur de voluntario indirectè in causa.

4 Dico Ecclesiam pollui per ibi factam feminis effusionem indirectè in causa voluntariam, & culpabilem. Ratio num. precedenti iam allata est. in terminis nostris hanc sententiam valde probabilem putat *Perisc. l. c.* eamque apertissime tenet *Franc. de Lugo de Sacrament. p. 1. l. 5. c. 6. q. 9. num. 58. & Franc. Ferrari. tr. de Myster. Consecrat. c. 37.* prout etiam id ipsum diximus de Homicidio, & Vulneratione voluntarijs in causa *Disput. 5. cap. 12. & Disp. 6. cap. 1.*

5 Colligo, quamuis *Henriq. Auil. & Sayrus ll. cc.* expressè dixerint Ecclesiam per pollutionem, etiam indirectè in causa mortali voluntariam, in somnis euenientem non pollui, quod etiam nos ipsi *cap. preced.* asserimus; nihilominus id non fieri ex eo, quod feminis effusio, quae indirectè in causa sit voluntaria, & grauius peccaminosa, non sufficiat ex se ad Ecclesiae pollutionem inducendam; sed quia praedicta feminis effusio in somnis contingit, ac proinde tunc actualis effusio physicè tantum, & naturaliter processit à causa praedicta voluntaria, & peccaminosa; non autem moraliter: vnde non habuit talis effectus solitam malitiam suae causae, & consequenter, vt alibi diximus, non fuit peccatum; sed effectus peccati, quod tantum in volitione talis causae cum prauiuione talis effectus in illa absque dubio commissum fuerat; licet postea talis effectus à tali causa sine peccato ob somni superuenientiam, & libertatis impedimentum eueniret.

CAPVT OCTAVVM.

An Ecclesia per ibi factam feminis effusionem in causa negatiua, vel omissiua voluntariam polluat.

S V M M A R I V M.

Pollutio, siue Seminis effusio extra copulam tripliciter potest esse in causa antecedente culpabilis, num. 1.

Qui non impedit, cum possit, pollutionem suam, videtur eam velle, & committere, num. 2.

Causa per omissionem, seu negatiua duplex est, altera pure negatiua, altera largè negatiua, & quid utraque sit, num. 3.

Causa late negatiua cur verius dici possit positiua, ibidem.

Ecclesia per ibi factam feminis effusionem in causa mere negatiua, vel pure omissiua voluntariam non polluitur, num. 4.

Negatiuè se habens, & non impediens homicidium, si possit, cur peccet contra Charitatem, sed non peccet contra Castitatem, seu peccato pollutionis eam non impediens, & mere negatiuè se ad illam habens num. 5. & 6. remiss.

Seminis effusio ex causa tantum mere negatiua non est grauius ex se culpabilis in genere pollutionis, ibid.

An non dissentire positiuè delectationi sensitiua sit eidem consentire, saltem interpretatiue, num. 7. & 8. remiss.

Quomodo causa mere negatiua pollutionis sit secundum aliquos peccaminosa, num. 8.

Pollutio voluta sufficit ad peccatum; sed non ad Ecclesiae pollutionem, nisi sit voluntaria, & grauius culpabilis, num. 9.

1 Aduerto 1. cum ex *Filliuc. tr. 30. n. 144.* pollutio, siue feminis effusio extra copulam, possit esse culpabilis in causa antecedente tripliciter: Primo, si pollutio deliberate desideretur ob solam delectationem veneream: Secundò, si deliberate procuretur. Tertio autem, si non remoueatur culpabiliter causa futurae pollutionis. proinde in hac quaestione agi tantum de tertio pollutionis modo; de alijs enim suo loco inferius tractabimus.

2 Aduerto 2. quaestiois huius difficultatem inde oriri, quod, qui non impedit, sed negatiuè se habet circa id, quod videt futurum.

esse causam suae pollutionis, is videtur pollutionem ipsam velle, in eam consentire, ad eam cooperari, eamque voluntarie facere, & consequenter Ecclesia per talem pollutionem in sua causa praedicta voluntariam, & culpabilem ibi factam pollui videtur, iuxta superioris à nobis decisa. Verum

3 Aduerto 3. conformiter ad ea, quae iam *Disp. 5. cap. 17.* de Homicidio culpabili in causa per omissionem, seu negatiua docuimus, & quae ad hanc ipsam difficultatem dilucidandam summo opere faciunt, causam per omissionem, seu omissiua, vel negatiua, aut etiam priuatiua, vel permissiua (vt alij malunt) praedictae feminis effusionis duplicem esse posse, alteram mere, & pure negatiua; alteram verò largè tantum, seu lato modo negatiua: si enim pollutio naturaliter eueniat etiam vigilanti, absque eo, quod pollutus vllam tali pollutioni causam dederit, si pollutus talem pollutionem impedire potuit vel remouendo causas naturales, vel contraria remedia apponendo, & impedire noluit, in tali casu pollutus verè, & propriè dici potest causa mere, & pure negatiua, seu mere, & pure non impeditiua subsecutae pollutionis suae, & mere, ac pure illius permissiua. Si vero pollutus apposuerat, antequam ei pollutio eueniret, causam aliquam illius positiua, v. g. exercuerat actionem aliquam ad pollutionem vel per se, vel per accidens, vel proximè, vel remotè ordinatam, & influentem, causae iam suppositae effectum, i. pollutionem ipsam, impedire is potuit; sed impedire noluit, in tali casu pollutus dici potest praedictae suae pollutionis causa non mere, & pure negatiua, seu per omissionem, nam causam aliquam positiua dedit, vt dictum est, vnde verius causa positiua, & per commissionem dici deberet; sed impropiè tantum, & lato modo negatiua, quatenus eum effectum impedire potuit, & noluit. His igitur positis,

4 Dico Ecclesiam per ibi factam feminis effusionem in causa tantum mere negatiua, vel pure omissiua voluntariam non pollui. Ratio est, quia talis feminis effusio, seu pollutio sic eueniens, non est grauius ex se culpabilis in genere pollutionis, vt infra clarius apparebit, nec proinde ea sufficit ad Ecclesiae pollutionem, vt *Cap. 3.* dictum fuit.

5 Dices 1. qui potest homicidium secuturum impedire, & non impedit, sed negatiuè se habet ad illud, mortaliter peccat saltem contra Charitatem, ergo etiam potens impedire pollutionem, & non impediens, mortaliter peccabit contra Castitatem, ac proinde subsecuta

secuta pollutio dicenda erit voluntaria, & grauius culpabilis in praedicta causa mere negatiua, & consequenter etiam per talem pollutionem Ecclesia, in qua ea eueniet, polluetur.

6 Respondeo, concesso antecedente, negando consequentiam: disparitas est, quia in primo casu Charitas nos obligat ad indebitum graue proximi damnum impediendum, si commode id fieri a nobis possit; in secundo vero Castitas nos non obligat ad impediendam pollutionem quamcumque in nobis, sed ad non ponendam causam illius proximam, & per se notabiliter influentem, vt clarius patebit ex Cap. sequent.

7 Dices 2. orta in nobis siue a Dæmone, siue naturaliter cogitatione obiecti inhonesti, & suborta inde delectatione appetitus sensitiui, & commotione corporis, peccamus, non tantum si tali delectationi consentiamus; sed etiam si ei non dissentiamus, & negatiue nos habeamus, non resistendo enim positiue, eamque non reprimendo, cum possimus, puta diuertendo aliorum cogitationem, vel alijs positiuis modis delectationi resistendo, praedicta delectationi consentire videmur, ergo etiam Ecclesia polluetur per pollutionem voluntariam in causa mere negatiua, talis enim causa etiam pure negatiua peccaminosa erit, & peccaminosum etiam faciet effectum, i. feminis effusionem, seu pollutionem inde consequentem.

8 Respondeo, quicquid sit de antecedente, valde probabiliter falso, de quo varia varij dicunt, vt videre est apud Th. Sanch. in Summa l. 1. c. 2. 10. Sanch. in Select. disp. 21. Castropal. tom. 1. tr. 2. disp. 2. punct. 10. S. 5. Fagund. in Decalog. l. 9. c. 4. Laym. l. 1. tr. 3. c. 6. Dian. p. 2. tr. 13. resolut. 33. Azor. p. 1. l. 4. c. 6. qu. 5. Valent. c. 2. disput. 4. punct. 3. Sayr. in Clau. reg. l. 4. c. 7. Less. de Inst. & Iur. l. 4. c. 3. Vasq. 2. 2. disp. 108. c. 2. Binsfeld. tr. de tentat. tit. 2. q. 74. art. 8. disp. 2. Bresser. de Conscient. lib. 6. c. 17. Becan. tom. 2. tr. 2. c. 5. q. 5. Bonac. de Matrim. q. 4. punct. 7. Arriag. l. 2. disput. 47. & praecipue apud Boss. de scrupul. num. 159. cum seq. & Verricell. Quast. Legal. & Moral. tr. 4. q. 17. negando consequentiam, numquam enim pollutio est secundum se culpabilis, nisi sit voluntaria saltem in causa proximè per se, & notabiliter influente in illam, qualis non est causa mere negatiua; licet secundum aliquos sit non secundum se, sed ratione consensus, vel periculi consentiendi in pollutionem, vel delectationem eius peccaminosa, sicut ergo consensus tantum in pollutionem

absque influxu in illam non facit eam pollutionem esse Ecclesia pollutiuam, vt diximus Cap. 4. quia talis consensus non facit talem pollutionem esse proprie voluntariam, multo minus id faciet solum periculum consentiendi in illam.

9 Colligo ad peccandum sufficere, si pollutio, vel etiam ipsum pollutionis periculum sint volita; ad Ecclesiam autem polluendam necesse esse, vt actualis pollutio ipsa sit voluntaria vel in se, vel in causa, vere, & proprie, & inde grauius culpabilis.

CAPVT NONVM.

An Ecclesia per ibi factam feminis effusionem in quavis externa causa positiua voluntariam polluetur.

S V M M A R I V M.

Qua dicta fuere Disp. 5. Cap. 19. de homicidio voluntario in causa remota, inefficaci, per accidens, dubia, & c. hic etiam suo modo locum habent, num. 1.

Seminis effusio naturaliter sine omni libera hominis cooperatione proueniens non est in se, seu obiectiue mala; sed quid indifferens, num. 2.

Pollutio tunc tantum est culpabilis, quando est procurata, & intenta vel directe, explicitè, & immediate in se, vel indirectè, implicitè, et mediate in causa. ibid.

Intentio simplex pollutionis absque omni libera cooperatione in illam quomodo faciat pollutionem illam esse voluntariam in genere tantum morali, & interpretatiue; non autem proprie, & in genere physico. ibid.

Causa largè superius dicta per omissionem, seu late negatiua, hic venit nomine causae positiuae, ibidem.

Voluntarium, & culpabile in causa tria copulatiue semper requirit, Potestatem agendi, obligationem ad agendum, & omissionem agendi, vel è contrario, num. 3.

Voluntarium in causa, & non culpabile quid sit, ibidem.

Ecclesia per ibi factam feminis effusionem polluetur, si hac voluntaria fuerit in causa positiua de natura sua, & per se, ac proximè, & notabiliter influente, ac in illam feminis effusionem tendente, & in ea etiam grauius culpabilis fuerit, num. 4.

Ecclesia non polluetur ex ibi facta feminis effusione,

sione, quae fuerit voluntaria in causa non sic se habente ad illam. ibid.

Impliciti, & expliciti eadem est vis. ibid.

Vt pollutionem directe procurare, ita, seclusa urgenti necessitate, vel honesta causa, applicare praedictam pollutionis causam cur sit peccatum mortale. ibid.

Pollutio Ecclesiae pollutiuam debet esse mortale peccatum in genere luxuriae. ibid.

Nimius vini potus ratione ebrietatis in eo prauius, vel damni corporalis notabilis in eodem prauius, est mortale peccatum; sed ratione pollutionis in eodem prauius (non tamen intentae) non est mortale. ibid.

Idem dicendum, etiamsi potus ille efficeretur mortale peccatum in genere luxuria; ratione tamen solius finis à potante intenti, v. g. ad potentius fornicandum. ibid.

Pollutio etiam voluntaria in causa per se influente, & tendente in illam, quo pacto possit esse aliquando tum solum veniale; tum nihilum, peccatum, & consequenter Ecclesia non pollutiuam. ibid.

Intendere pollutionem nulla de causa, & nullo in casu licet. ibid.

Cur, si timeam Homicidium, etiam non intantum, à me committendum in somnio, vel ebrietate, teneam tamen evitare causam illius; secus autem de pollutione non intenta philosophandum sit, num. 5.

1 Aduerto 1. quae superius, & maxime disp. 5. c. 19. diximus de Homicidio voluntario in causa remota, inefficaci, per accidens, dubia, & simili, hic etiam suo modo locum habere, & à nobis praesupponi. Vnde de nouo hic ea tantum addam, quae peculiarem in hac materia difficultatem continere, videbuntur, vt dubijs omnibus, quoad fieri poterit, hinc facile quibus respondere queat.

2 Aduerto 2. cum sine dubio feminis effusio via naturali per causas à natura constitutas sine omni libera hominis cooperatione proueniens non sit secundum se, seu in se, & obiectiue mala, & peccatum; sed sit indifferens ad bonum, & malum, vt tradunt plures à 10. Sanch. in Select. disp. 21. num. 34. allegati, Bossius de Scrupul. nu. 163. & 213. & Lanfranch. Opusc. moral. 19. c. 7. num. 7. ideoque non impedire, seu permittere feminis effusionem sic euenientem non sit peccatum, saltem graue, vt bene infert Boss. l. c. ita vt feminis effusio, seu pollutio tunc tantum sit culpabilis quando est procurata, & intenta vel directe, explicitè, & immediate in se, vel mediate, tacite, & indirectè in causa illius, cumque simplex intentio, absque omni cooperatione

in pollutionem, prout iam diximus de solo consensu in illam, seu complacentia de illa, non faciant pollutionem illam inde esse proprie, & in genere physico voluntariam; sed tantum interpretatiue, & in genere solum morali, quatenus voluntas ad illum effectum tunc se habet, ac si formaliter posuisset causam per se sufficientem, & efficacem intentae pollutionis, vnde haec pollutio propterea voluntati praedictae quo ad peccatum tunc imputatur, quia tunc est ei voluntaria non physice; sed moraliter, modo iam exposito, idcirco reliquam hic tantum esse, vt videamus, quandonam pollutio proprie, & tam in genere physico, quam morali voluntaria dicenda sit in causa positiua, seu positiue influente in illam. causae autem positiuae nomine intelligo etiam causam late dictam per omissionem, seu large negatiuam, quatenus scilicet non impeditur effectus causae iam positae, cum tamen impediri possit, de qua causa iam superius meminimus, & hoc ipsum inuimus.

3 Aduerto 3. supponendum hic esse, quod alibi tetigimus, nimirum ad constituendum voluntarium, & peccaminosum in causa tria copulatiue semper requiri, primo potestatem agendi, secundo obligationem ad agendum, tertio omissionem agendi, seu actionis; vel è contrario potestatem omittendi, obligationem ad omittendum, & negationem omissionis. Siquis enim aliquid facere potuit, & non fecit, seu potuit aliquid omittere, & non omisit, illud dicitur ab eo voluntarie non factum, seu voluntarie non omisum; non erit tamen illud ab eo peccaminose non factum, seu peccaminose non omisum, nisi is illud & facere potuerit, & non fecerit, & facere debuerit; seu è contrario & omittere potuerit, & non omiserit, & omittere debuerit, vt omnes fatentur.

4 Dico Ecclesiam per ibi factam extra concubitus feminis effusionem pollui, si hac voluntaria fuerit in causa positiua de natura sua, & per se, ac proximè, & notabiliter influente, ac in praedictam feminis effusionem tendente, & fuerit grauius in ea culpabilis; non pollui autem, si ibi facta feminis effusio non fuerit voluntaria in causa eiusmodi. Prior conclusionis pars probatur, qui enim vult, & adhibet eiusmodi causam, eo ipso simpliciter censetur per modum vnius velle effectum proximè, & per se ex illa secuturum, & in ea prauius, nam expliciti, & impliciti eadem est vis, & idem esse creditur, siue effectus proueniat ex natura, ac necessitate operis exerciti, siue fiat ex intentione

expressa operantis: propterea, qui praedictam pollutionis causam ponit, ex qua prauidet pollutionem per se, ac naturaliter fecuturam, implicite censetur etiam velle pollutionem, quamvis eam explicite non intendat. Sicuti autem peccatum mortale est directe procurare pollutionem, ita etiam, seclusa vrgenti necessitate, vel honesta causa, applicare eiusmodi causam, ex qua pollutio naturaliter sequatur; lex enim naturalis, quae obligat ad non procurandam seminis effusionem, obligat quoque extra praedictos casus ad euitandas causas per se, & notabiliter ad eam influentes, vt egregie docent *Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 45. num. 16. & seq. Less. de Iust. & Iur. l. 4. c. 3. num. 98. & seq. Bresser. de conscientia l. 6. c. 17. num. 222. & seq. 10. Sanch. in Select. disp. 21. nu. 25. & alij plures; sed praecipue in terminis ipsis praedictis Boff. d. tr. de Scrupul. num. 164. Secunda vero conclusionis pars probatur, quia tunc ea seminis effusio non est vere voluntaria, & grauius culpabilis in tali causa, cum talem causam ponens non censetur in ea causa velle seminis effusionem, seu pollutionem, nec teneatur sub mortali non ponere eam causam, vt clarius ex mox dicendis constabit, ac proinde neque Ecclesia per pollutionem sic euenientem polluetur, quia pollutio Ecclesiae pollutiua debet esse mortale peccatum in genere luxuriae, vt expressissimè dicit *Franc. de Lugo de Sacrament. p. 1. l. 5. c. 6. quaest. 9. num. 58. in fine.* & colligitur etiam ex supradictis. Dixi ergo causam positiuam pollutionis debere esse de natura sua tendentem ad pollutionem, quia non sufficit, si ea causa ab extrinseco dirigatur ad eum effectum obtinendum. Dixi per se, quia causa per accidens non est proprie causa effectus per accidens subsecuti, nec iste in ea probabiliter prauideri potest. Dixi proxime, quia causa tantum remota est insufficientis ad talem effectum, ac proinde ponens illam non est censendus velle in illa pollutionem. Dixi notabiliter, quia causa leuiter influentes in pollutionem, quae tales, non sunt simpliciter causa pollutionis: vnde tunc pollutio potius censenda est procedere à causa naturali, vel certe ab alia causa, & non à causa leuiter influente in illam, vnde tunc etiam pollutio ipsa leuem tantum participat praedictae causae leuiter influentis, & leuiter malae malitiam. Dixi influente, & tendente, quia causa, quae non influit, & tendit de se, & ex natura sua ad pollutionem, sed ad alium effectum, non censetur causa proxima, & per se pollutionis; sed tantum causa illius remota, & per accidens: per se*

enim, & proxime tunc pollutio censetur provenire ex necessitate materiae, & ex ipsa natura mediante vi expultrice; licet talis causa ad pollutionem de se non tendens sit aliunde peccatum, etiam mortale in alio genere peccati, quam luxuriae. Sic nimia vini potatio ratione ebrietatis in ea prauiis, vel damni notabilis corporalis in eadem prauiis est peccatum mortale contra sobrietatem, vel Charitatem; sed ratione pollutionis in eadem prauiis (non tamen intentae) non est peccatum mortale contra Castitatem, nec grauius proinde ratione pollutionis praecisae teneatur homo talem causam vitare, vt videre est apud relatos à *Sanch. d. disp. 45. num. 17.* qui etiam *num. 18.* infert, quod quamuis nimia vini potatio, ex qua prauidetur futura pollutio, efficeretur mortale peccatum etiam in genere luxuriae; ratione tamen solius finis ab operante intenti, v.g. si nimia illa potatio fiat, vt potans potentior euadat ad fornicandum; adhuc pollutio prauiis in tali potatione, & praeter intentionem eueniens non erit peccatum mortale, quia praedictus finis nihil cooperatur ad pollutionem, nec ad illam de se disponit; intentio autem fornicandi non habet rationem vere causae, ex qua de se pollutio fiat, nisi forte cum ea intentione adsit vel delectatio in fornicatione cogitata, vel eius desiderium grauius commouens, & influens in pollutionem, de quibus sequenti capite agendum erit, quod etiam bene aduertit *Bossius l. c. num. 167. & Trullench. in Decalog. l. 6. c. 1. dub. 9. num. 12.* post *Filliuc. & Bonacinam* ab eo ibidem citatos. Dixi denique & grauius in ea culpabilis, quia pollutio etià in praedicta causa potest aliquando esse vel leuiter tantum culpabilis ratione semiplenae aduerrentiae, vel etiam inculpabilis omnino ratione vrgentis necessitatis, vel saltem honestae causae, tunc autem ponens causam, seu non desistens à causa etiam ex natura sua tendente in pollutionem (non intentam tamen, hoc enim nulla de causa, & nullo in casu licet) tunc, inquam, is in praedicta causa non ipsam fecuturam pollutionem; sed alium effectum velle censeretur, cum enim homo habeat ius exercendi tales actiones, & prosequenti ius suum non imputentur effectus per accidens, & praeter intentionem subsecuti, ille, cui pollutio tunc inde accidit, illam potius patitur, quam agat, cum ex naturae corruptae infirmitate procedat, vt clare tradunt *Fagund. in Decal. l. 6. c. 9. num. 35. Coninch. de Sacrament. disp. 34. num. 111. & 112.* nec non communiter DD. cum *Sanch. d. disp. 45. num. 4.* ex quibus omnibus

§ Colligo, cum pollutio in se non sit peccatum, sed tantum taliter habita, ac proinde si ea naturaliter tantum eueniat, non sit actus hominis voluntati subiectus, sed actus, & euacuatio naturalis, sicut sudor, & fluxus sanguinis; vt clare docent *Sanch. & Boss. ll. cc. ex Lopez Instruct. p. 1. c. 74.* Homicidium vero sit secundum se peccatum, & actus, non naturalis; sed suapte natura liber, ac hominis voluntati subiectus, propterea non esse philosophandum eodem modo de homicidio, ac de pollutione in causa prauiis, vt *cap. preced.* innuebamus. licet enim non liceat mihi eam adhibere causam, ex qua prauideam fecuturum, etiam praeter intentionem, homicidium à me perpetrandum, ideoque, si timeam Homicidium, adulterium, seu fornicationem, vel quid simile à me committendum in somnio v. g. vel ebrietate, teneor sub mortali euitare; secus tamen est de pollutione, quae non imputatur ad peccatum, nisi sit intenta, vel voluntaria in causa per se, notabiliter, proxime, & c. influente, & tendente in illam, vt ex praedictis abunde patet.

CAPVT X.

An Ecclesia per ibi factam seminis effusionem in causa tantum interna voluntariam, & grauius inde culpabilem polluetur.

S V M M A R I V M.

- Causa tantum interna nomine quid hic veniat. num. 1.*
Quomodo cogitationes morosae, vel desideria intensa possint esse completum peccatum molitici. ibidem.
Pollutio indirecte tantum volita in sua causa est peccatum non malitia interiore; sed exterioris suae causae, num. 2.
Haereticus pure mentalis cur non incurvat Excommunicationem. ibid.
Reseruatio lapsus carnis voluntarij opere consummati à Superioribus Regularibus facta non incurritur à Religioso voluntarie se polluentem ex turpibus tantum desiderijs, aut delectationibus morosis, num. 3.
Neque reseruationi, neque Excommunicationi subiicitur peccatum, quod non secundum quantitatem operis externi, sed sola relatione ad consensum internum, sit certo mortale. ibid.

Ecclesia probabiliter non polluitur per ibi factam seminis effusionem in causa tantum interna voluntariam, & grauius inde culpabilem, num. 4.
Voluntaria seminis effusionis nomine cur Sacri Canones probabiliter intelligant eam tantum, quae per externam mediocrem applicationem voluntarie habetur. ibid.
Quomodo improbable non videatur, quod Ecclesia non polluetur per pollutionem in causa tantum interna voluntariam, etiamsi interna causa malitia publicetur, num. 5.
Id ipsum probabiliter etiam dici potest de pollutione, quae ex aspectu libidinoso de se leuiter tantum, quo ad actionem externam, in pollutionem influente prouenerit. ibid.
Secus tamen dicendum erit de pollutione ex aspectu grauius in eam influente, & tendente. ibidem.

ADuerto 1. nomine causae tantum interne hic venire cogitationes morosae de re turpi, desideria intensa, & similia, quae aliquando esse possunt via, & media ad pollutionem, non secus, ac aliae causae externae pollutionem excitantes. Ideoque, si pollutio sit prauiis in praedictis causis internis, vt potest per se, & notabiliter, ac proxime influentibus in illam, erit quoque in ijs virtualiter volita, tanquam effectus in sua causa, & eo ipso, quo tales causae procedunt, & pendunt ab ipsa volitione, quae eas causas volo, pollutio etiam ipsa, vt in causa exiens, censetur voluntarie fieri: vnde tunc pollutio vere dicitur volita, & voluntaria, ac completum peccatum molitici, vt bene *Less. de Iust. l. 4. c. 3. nu. 12. Sayr. in Clau. l. 8. c. 5. num. 7. Moyses. in Sum. tr. 3. c. 2. num. 104.* & nos etiam *preced. Cap. innuimus.*
 2. Aduerto 2. cum pollutio nullo modo in se volita, sed indirecte tantum in sua causa mortali, & c. vt supra dictum est, non sit peccatum malitia sua interiore, sed exterioris suae causae, in qua est prauiis, & volita, nec addat nouam malitiam de nouo imputabilem supra malitiam volitionis causae, vbicumque enim cessat ratio voluntarij, cessat etiam ratio peccati, prout docent *Sanchez cum innumeris ibidem allegatis de Matrim. l. 9. disp. 45. num. 28. Reginald. in Prax. l. 22. nu. 44. 10. Sanch. in Select. disp. 21. num. 13. & Homob. de Casib. Reseru. p. 3. c. 6. vers. Quinto non incidit.* propterea malitiam pollutionis in praedictis causis tantum internis voluntariae videri tantum internam, & consequenter videri extra Ecclesiae iudicium, quae non iudicat in foro exteriori de mere internis, nec ea suis legibus punit, vt alibi diximus; sed Deo ea reseruat. *Cap. A nobis*

bis 2. de sentent. Excommunicat. & Cap. Erubescant, dist. 32. cum Gloss. ibi in verb. Senatorum. & patet in Hæretico pure mentali, qui idcirco Excommunicationis sententiam non incurrit, nisi signo aliquo sensibili sufficienter exterius internam Hæresim manifestet, quæ est communissima, & omnino tenenda sententia teste *Auil. de Censur. p. 1. dub. 10. conclus. 1. Suar. de Censur. disp. 21. sect. 2. num. 2. Talet. l. 1. c. 20. num. 4. & quamplurimis alijs apud Megal. de Censur. l. 3. c. 1. num. 12.*

3 Aduerto 3. prædictam dubitandi, immo negatiue respondendi rationem adhuc fortio-rem fieri ex eo, quod neque ipsa reseruat-
tio lapsus carnis voluntarij opere consummati, quæ sæpe fit à Superioribus regularibus, incurritur à Religioso, qui ex turpibus tantum desiderijs, aut delectationibus voluntariè prolaberetur in pollutionem absq. vilo contactu, aut alio externo motu instrumentali libidinoso, quæ est sententia *Cariolan. de Casib. Reseruat. p. 2. c. 9. §. 10. num. 15.* quæ probabilem putat *Molles. in sum. tr. 7. c. 20. nu. 104.* & non improbabilem appellat *Georg. Kiene de Casib. Reseru. p. 3. c. 6. num. 4* apud *Dian. p. 4. tr. 4. resolut. 61.* eidemque fauent *Henriq. in Summa l. 6. c. 14. num. 6. in Glossa lit. I. & Grand. in 2. 2. D. Th. controu. 1. tract. 15. disp. 13. num. 14.* docentes non reseruari, neque excommunicationi subijci peccatum, nisi quod secundum quantitatem operis externi, & non sola relatione ad consensum internum, certo constet esse mortale, quod etiam placuit magno illi moralium resolutionum Magistro *Diane p. 4. tr. 4. resolut. 163.* vnde

4 Dico probabile mihi videri, quod Ecclesia per ibi factam feminis effusionem in causa tantum interna voluntariam, & grauitè inde culpabilem non polluitur. Ratio est, quia, cum pollutio sit ex se quid indifferens, vt alibi diximus, & sumat suam malitiam solum à causa pollutionem excitante, in nostro autem casu tota pollutionis malitia sit à causa mere interna, & occulta, de quibus Ecclesia in foro exteriori non iudicat, consequenter prædicta pollutio in foro exteriori Ecclesie adhuc est indifferens, & non mala, nisi mala probeatur, & à primo ad vltimum non erit Ecclesie pollutiua, cum in prædicto foro exteriori ea non sit graue peccatum in genere luxuriae, quod ad Ecclesiam polluentem per feminis effusionem necessarium est ex iam decisis. Immo Ecclesia dicens locum sacrum pollui per voluntariam feminis effusionem, probabiliter intelligenda videtur non solum de externa tantum feminis effusione; sed per

externam etiam mediorem applicationem habita, & non per actus tantum internos, tum quia, vt dixi, prædicta huiusmodi pollutio solum coram Deo peccaminosa est, tum etiam quia Ecclesia prohibere non censetur actus externos absolutè indifferentes, & tantum relatiue malos, ob coniunctionem scilicet cum internis malis, aut ob dependentiam ab illis, nisi id sufficienter exprimat: vnde in casu nostro, cum Ecclesia id non expresserit, & simus in odiosis, probabiliter censere possumus ab illa nomine voluntariè effusionis feminis comprehensam non fuisse eam pollutionem, quæ voluntaria, & culpabilis sit tantum relatiue ad causam illius mere internam: hanc autem nostræ opinionis probabilitatem ij maxime negare nequeunt, qui ad Ecclesie pollutionem feminis effusionem in causa tantum voluntariam sufficere nolunt, vt patet ex prædictis.

5 Colligo neque etiam improbabile videri, quod, etiamsi pollutus fateretur, & publice sciretur talem pollutionem in tali causa interna voluntariam, & grauitè peccaminosam fuisse; nihilominus Ecclesia per talem pollutionem non polluitur, quia publicatio delicti Ecclesie non pollutiui non facit illud esse Ecclesie pollutiuum. quare, cum probabile sit per voluntariam, & culpabilem pollutionem non intelligi ab Ecclesia eam, quæ voluntaria, & culpabilis tantum sit in causa illius mere interna, vt *num. 4.* dixi, probabile simul erit neque Ecclesiam fieri pollutam per prædictam pollutionem; licet prædicta pollutio, & prædicta illius causa publicè euadant; sicuti publicatio blasphemie in Ecclesia prolata nunquam Ecclesiam polluit, quia blasphemiam non est inter actiones Ecclesie pollutiuas, & quamuis summe notoria sit, nunquã inter illas comprehenditur. Immo id ipsum dici quoq. probabiliter potest de pollutione, quæ ex aspectu libidinoso de se leuiter tantum, quo ad actionem externam, in pollutionem influente prouenerit; secus autem, si aspectus fuisset de se grauitè influens, & tendens in pollutionem, v. g. aspectus feminæ denudatæ, vel partium impudicarum, & c. in hoc enim casu pollutio præsumeretur voluntaria, & grauitè culpabilis in sua causa positua externa, & grauitè in illam influente ac attendente; non autem in illo, vt ex iam dictis infertur, & facile etiam colligi potest ex *Diane loc. cit.*

6642 6643
6643 6644

CAPVT VNDECIMVM.

An Ecclesia per ibi factam feminis effusionem polluitur, si semen in Ecclesie solo non decidat.

S V M M A R I V M.

Negatiua sententia Iac. Grassij refertur, num. 1. Pro prædicta sententia falso citantur Syluester, & Nauarrus, num. 2.

Hæc sententia Grassij cur non videatur consentanea ab eodem alibi dictis, num. 3.

Ecclesia polluitur ex feminis effusione ibi facta, etiamsi semen super Ecclesie solum non effundatur, num. 4.

Ecclesia non polluitur ex ipso feminis effusi contactu; sed ex formali, & criminosa effusione ipsa, vt ibi indecente. ibid.

Etiamsi semen in Ecclesie solo non ceciderit, quomodo adhuc feminis effusio ibi facta fieri possit publica, num. 5.

1 Aduerto 1. difficultatis huiusce cæterò quin leuiusculæ ansam nobis à *Iac. Grass.* datam fuisse *decis. aurear. p. 1. l. 2. c. 48. num. 26.* (cuius etiam sententiæ non nihil fauere videtur *Mazzol. in Breui reg. Confess. part. 2. num. 247.*) qui Ecclesiam per pollutionem voluntariam in ipsa Ecclesia factam non pollui censuit, nisi semen in terram spargatur, atq. adeo non sufficere, si semen spargatur super vestes.

2 Aduerto 2. hanc *Grassij* opinionem, licet ipse pro ea *Syluestrum*, & *Nauarrum* citet; tamen nec à citatis Auctoribus, nec ab alijs vnquam approbatam hucusque fuisse, quos videre licuit, quod etiam animaduertit *Mazuchel. de casib. Reseru. disput. 2. c. 5. num. 21.* immo

3 Aduerto 3. hanc ipsam opinionem non esse ijs consentaneam, quæ superius ab eodem *Grass.* num. 24. dicta fuere de sanguinis effusione: si enim non sanguis effusus; sed iniqua sanguinis effusio Ecclesiam polluit, cur id ipsum de feminis effusione dicendum non est? Præterea, si Ecclesia per fornicariam copulam polluitur, licet in copula semen non spargatur in Ecclesie solo; sed in fæmineo vase recipiatur, cur etiam hoc in pollutione non affirmabitur? Quare

4 Dico Ecclesiam ex feminis effusione ibi facta pollui, etiamsi semen super Ecclesie so-

lum non effundatur, sed vel in vase fæmineo, vel in panno, & c. recipiatur. Ratio est, quia in rigore non polluitur Ecclesia ex ipso contactu feminis, aut sanguinis ibi effusi; sed ex ipsa formali, & criminosa effusione; quatenus est actus indecens in tali loco: per accidens autem est, quod semen in Ecclesie solo cadat, vel in alio loco intra ipsam, cum quicquid intra Ecclesie ambitum continetur, Ecclesie locus sit, vt alibi diximus: ità vero nobiscum sentit non solum *Mazuchel. l. c.* sed etiam expressissimè *Jordan. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 110. Bonac. de Matrim. quest. 4. punct. vlt. num. 19. Io. Maria de Castilento in sua Seraphica Theologia Moralis Polyanthea V. Consecratio Ecclesie difficult. 7. vers. Adde, quod non est necessarium.*

5 Colligo, etiamsi prædictum semen non ceciderit in Ecclesie solo; nihilominus adhuc feminis effusionem ibi factam publicari posse vel ex euidencia effusionis factæ super vestes, & c. vel ex confessione reorum, vel ex testimonio aliorum, & c. prout *disput. 4.* dictum fuit, vbi de Publicitate actionum Ecclesie pollutiuarum abunde actum est.

CAPVT XII.

An Ecclesia per quantulumcunque feminis effusionem ibi factam polluitur.

S V M M A R I V M.

Communitè ab Auctoribus sufficiens feminis emissi quantitas requiritur, vt Ecclesia inde polluitur, num. 1.

Aliqui dicunt ad id non sufficere vnã, aut alteram feminis guttam. ibid.

Non tanta ad idem feminis, quanta sanguinis, quantitas necessaria est. ibid.

Modica feminis quantitas ad mortalem intemperantiam, non autem ad grauem irreuerentiam exteriorem sufficit ex aliquorum sententia. ibid.

Seminis effusio non bene à multis auctoribus confunditur cum Distillatione, & Humectatione, num. 2.

Inchoatio, seu principium tantum pollutionis non est vera Seminis effusio, num. 3.

Ecclesia ex quocumque pollutionis, seu feminis effusionis actu consummato polluitur, siue multum, siue parum veri feminis emissum sit, num. 4.

Quomodo sententia affirmans Ecclesiam ex modici seminis emissione non pollui cum sententia id negante conciliari forte possit, num. 5.

Aduerto 1. communiter ad Ecclesiam, hinc polluendam requiri ab auctoribus sufficientem seminis emissi quantitatem, unde aliqui dicunt non sufficere vnam, vel alteram seminis guttam, nec modicam distillationem, aut humectationem tantum, eo quod effusionis nomen, vt superius de sanguinis effusione vidimus, copiam, & abundantiam significare censeatur, quamuis fateantur non tantam seminis quantitatem requiri, quantam sanguinis, ad Ecclesiæ pollutionem inducendam: licet enim modica quantitas ex parte interioris voluntatis sit mortale peccatum intemperantiæ: tamen in ratione sacrilegij, & iniuriæ in locum sacrum, seu exterioris irreuerentiæ non videtur materia adeo grauis, & iniuria consummata, vt inde Ecclesia polluat, & ita docent *Summa Astens. p. 2. l. 6. tit. 29. art. 3. in principio, Sylu. V. Consecratio Ecclesiæ 2. quæst. 5. casu 3. Rodriq. in Sum. p. 1. c. 154. conclus. 10. num. 11. in fin. Candelabr. Aur. cap. 3. de Interdict. num. 16. Sayr. de Censur. l. 5. c. 16. num. 21. Sà V. Ecclesia nu. 14. Suar. tom. 3. in 3. p. sect. 4. casu 3. Reginald. l. 29. c. 6. sect. 5. num. 182. Fagund. l. 3. primi Ecclesiæ præcepti c. 14. nu. 21. Persic. de 1. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 3. num. 35. Mazubel. de Casib. Reseru. disp. 2. c. 5. num. 22. Graff. decis. Aur. p. 2. l. 2. c. 15. num. 19. vers. Secundus casus. Barbos. de Offic. & Potest. Episc. allegat. 28. num. 49. Steph. à S. Gregor. de Diuin. Pietat. vinc. l. 3. c. 31. num. 16. & alij passim.*

2 Aduerto 2. aliud esse Semen, & seminis effusionem; aliud autem Distillationem, & Humectationem. Vnde non bene à multis auctoribus vnum cum alio confunditur. in hoc capite nos de Seminis effusione agimus, in sequenti de Distillatione, & Humectatione agemus, vbi etiam videbimus, quomodo vnū ab alio distinguatur.

3 Aduerto 3. loquendo de veri seminis effusione luxuriosa, & peccaminosa difficile videri, quomodo verum semen effundatur, & per illud Ecclesia non polluat: si enim verum semen effusum est, iam actus luxuriæ consummatus est; si vero non pollutio; sed pollutionis inchoatio, seu principium tantum fuit, tunc emissio illa non est vera effusio seminis; sed distillatio, seu humectatio, de qua, an Ecclesiam polluat, dicemus inferius. **Quamobrem**

4 Dico Ecclesiam ex quocumque pollutio-

nis, seu seminis effusionis actu consummato pollui, siue multum, siue parum veri seminis emissum sit. eadem enim est ratio de multo, ac de paruo semine; alioquin quomodo possemus cognoscere veritatem, & seminis quantitatem maxime in copula? ita in terminis ipsis egregie *Iordanus Elucubrat. diuers. tom. 1. l. 5. tit. 12. nu. 109. & 110.* cui sententiæ valde fauet *Tabien. V. Consecratio 2. nu. 8. Mar. Alter. de censur. tom. 2. disp. 3. de Interdict. c. 1. vers. Sed hæc opinio. & Alar. V. Consecratio n. 9.*

5 Colligo fortassis in re ipsa à nobis non dissentire eos, qui per modici seminis emissionem Ecclesiam non pollui voluerunt, ipsi enim fortasse vocant seminis emissionem id, quod nos distillationem tantum, vel humectationem appellamus, hanc autem nos etiã Ecclesiæ pollutiuam non esse mox concedemus.

C A P V T X I I I.

An Ecclesia per ibi factam peccaminosæ Distillationis effusionem, vel Humectationem polluat.

S V M M A R I V M.

Quot humores per membra generationi deputata à corpore humano defluant, num. 1.
Menstruali similis humor quandoq. maribus etiam accidit ex infirmitate. ibid.
Humor medius inter Semen, & Vrinam dicitur Distillatio, Scillicidium, Libido, salialis humiditas, & humor sputalis. ibid.
Semen, & Distillatio habent distinctas proprietates, ortus, & meatus, unde defluunt, num. 2.
Distillatio in quo conueniat, & in quo differat à semine. ibid.
Distillatio interdum sine commotione carnis; interdum vero cum illa prouenit, num. 3.
Pollutio diurna non fit sine libidinosa delectatione, & carnis motione. ibid.
Seminis fluxus, seu profluuium, Græce Gonorrhæa, quid sit. ibid.
Distillatio vndenam plerumque excitari soleat. ibidem.
Notabilis distillatio censetur esse inchoata pollutio, & ad illius consummationem tendere. ibidem.
Dare causam, seu eam non remouere, notabili distillationi, non secus ac pollutioni, cur mortale sit. ibidem.

Ecclesia per ibi factam grauiter peccaminosa Distillationis effusionem, seu Humectationem non polluitur, num. 4.
Distillatio non est vere pollutio, & distillationis fluxus non est vere seminis effusio. ibid.
Distillatio, quamuis notabilem habeat malitiam, ac foeditatem; cur tamen annexam non habeat Ecclesiæ pollutionem. num. 5.

1 Aduerto 1. ex *Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 45. num. 2. Laym. l. 3. sect. 4. num. 18. Boss. de Scrupul. num. 195. & Verricell. quæst. Legal. & Moral. tr. 4. qu. 15. & 24.* qui omnes id desumpserunt ex *D. Th. opusc. 64. cap. de fluxu libidinis, & Io. Gerson. part. 2. operum, tract. de pollut. diurn. Notabil. 1. ex corpore humano per membra generationi deputata multiplicem humorem defluere, alium Seminalem, alium Vrinalem, alium quodammodo Medium, qui potest Salialis, vel Sputalis appellari, & alium etiam (præsertim in mulieribus) qui Menstrualis nominatur, cui similis quandoque maribus etiam accidit ex infirmitate. De Seminali humore, seu Semine, & de Menstruali, seu Menstruo iam actum est: de Vrinali, seu Vrina nihil controuersiæ est: de humore illo Medio, qui etiam Libido, Distillatio, Scillicidium, & Salialis humiditas vocatur, quæstio hic tantum est. cum enim sit medium quid inter Vrinam, & verum Semen, vtriusque naturam participare, & alterutrius nomine venire videtur. Verum*

2 Aduerto 2. Semini, & Distillationi distinctas esse proprietates, & diuersos ortus, ac meatus, unde defluunt. licet enim hæc cum illo quandam coloris, & viscositatis similitudinem gerat; non est tamen ita mordax, ac grossa, vt semen ipsum, unde ex leuioribus causis, & maiori facilitate mouetur ad exitum, præsertim in mulieribus, vt optime docuit *Gerson. l. c.* quam semen.

3 Aduerto 3. quamuis Distillatio interdum proueniat sine commotione, & sensu carnis, ac proinde imperceptibiliter, seu insensibiliter (in quo quam maxime dissimilis est pollutioni diurnæ, quæ ex Medicis apud *D. Th. l. c.* sine libidinosa delectatione, & carnis motione non fit) ita vt distillatio ex effectu tantum cognoscatur, per quandam scilicet viscosam fordicationem in carne, vel in pannis, quo in casu dixit *Caiet. tom. 1. opusculor. tr. 22. de pollut. ex audit. Confess. art. 2. §. Aduerte tamen. Sanch. & Laym. l. cc. Reginald. l. 22. c. 3. num. 43. & Verricell. l. c. quæst. 24. num. 7.* non magis de ea, ac de sudore curandum esse: prout etiam id ipsum dicimus cum eodem *Verricell. ibid. quæst. 15. num. 14.* de Se-

minis fluxu, seu profluuiio, Græce Gonorrhæa, quæ ex *Actio. l. 1. c. 33.* est seminis excretio præter voluntatem, ac pudendi tinguinem, seu pruricum, vel secundum alios est continua seminis excretio, colæ haudquaquam extenso: nam hæc non voluntariè accidit, & sine voluptate venerea, nec verum semen in his emittitur; tamen distillationem ipsam aliquando prouenire cum sensu carnali, & aliquali spirituum generationi inferuentium commotione, quæ plerumque ex cogitatione, aspectu, collocutione, & c. cum persona dilecta excitari solet, sed nunquam cum tanta carnis commotione, nec in tanta copia, cum quanta, & in quanta semen. unde fit, vt etiam distillatio ipsa, si coniunctam habeat notabilem commotionem spirituum vitalium generationi, & seminis effusioni deseruentium censeatur quædam inchoata pollutio, & ad illius consummationem ordinetur, & consequenter eam procurans, vel de ea sibi deliberate complacens mortaliter peccet ex *Gerson. l. c. proposit. 5. Reginald. l. c. num. 40. & Rebell. par. 2. l. 3. quæst. 19. sect. 3. versic. Idem quoque, dummodo causa talis distillationis sit mortalis in genere luxuriæ: toties enim mortale est dare, seu non remouere, causam præuisæ notabili distillationi, quoties mortale est præuisæ pollutioni causam dare, seu non remouere causam notabiliter, & per se influentem in illam, ex *Reginald. l. c. num. 45. & Verricell. l. c. num. 4.* His habitis,*

4 Dico Ecclesiam per ibi factam grauiter peccaminosæ Distillationis effusionem, seu Humectationem non pollui. Ratio est iam allata, quia nimirum Distillatio vere non est pollutio, & consequenter Distillationis fluxus, aut Humectatio non est vere Seminis effusio, de qua Sacri Canones loquuntur. ita *Finell. de Casib. Reseru. casu 5. Nugn. 3. p. qu. 83. art. 3. dub. 2. Coninch. disp. 7. de Pænit. dub. 1. num. 227. Bonacin. de Matrim. quæst. 4. punct. vlt. num. 19.* & omnium clarissime *Cassulent. in Polyantb. Seraphic. V. Consecratio Ecclesiæ, difficult. 7. vers. Aduertendum est etiam,* qui id colligit ex *Angel. & alijs apud ipsum.*

5 Colligo, etiam si Distillatio ipsa suam habeat notabilem deformitatem, foeditatem, malitiam, & irreuerentiam in loco sacro; nihilominus eam non esse Ecclesiæ pollutiuam, quia in iure expressum non est Ecclesiam ex distillatione pollui, prout Ecclesiam ex pollutione, seu seminis effusione pollui expressum est.

CAPVT XIV.

An Ecclesia per ibi factam sanguinis, loco seminis, effusionem polluat.

SUMMARIUM.

- Seminis materia est sanguis, num. 1.*
Immodicè venere vtentes solent pro semine tandem sanguinem excernere, num. 2.
Quomodo propositus casus contingere possit, num. 3.
Ecclesia ex sanguinis effusione prædicta, loco seminis, facta non polluitur, num. 4.
Cur Ecclesia polluat ex vulnere ibi illato, licet inde lac pro sanguine exeat; non autem ex sanguinis effusione ibi, loco seminis, facta, num. 5.

- 1 **A**duerto 1. *Seminis materiam ex Vega de arte medendi lib. 1. cap. 3. non aliam esse, quam sanguinem, qui antequam pertingat testes, ad quos defertur, aliquam mutationem recipit; sed in ipsis perfectionem, & formam substantialem seminis recipit.*
- 2 **A**duerto 2. *ex eod. ibid. homines immodicè venere vtentes solere pro semine tandem sanguinem excernere, quoniam vasa, ac testes non adeo celeriter ipsum commutare, ac cōficere solent.*
- 3 **A**duerto 3. *casum prædictum pluribus modis contingere posse, vel in copula, vel etiam extra copulam, exempli causa, si quis, postquam extra Ecclesiam totum semen vel in copula, vel extra copulam effudisset, Ecclesiam ingressus in concubitu item, vel in molliæ sanguinem pro semine emitteret.*
- 4 **D**ico Ecclesiam ex sanguinis effusione loco seminis modo iam explicato facta non pollui, quia, vt iam dictum est, deesset in sanguine sic effuso substantialis forma seminis, licet in eo esset materia, & proxima dispositio ad seminis formam induendam. Est hæc conclusio contra *Mazuchel. de Casib. Reseru. disp. 2. c. 5. num. 68.* sed nullam dicti sui rationem affert: vnde ob prædictam rationem contrarium verius visum est.
- 5 **C**olligo, licet probabilius mihi videatur, quod Ecclesia pollueretur ex vulnere ibi alicui iniuriosè illato, si loco sanguinis e vulnere lac effunderetur, vt e *D. Pauli Decollatio-*

ne, & e *D. Catharinæ vulneribus prodijissetur; tamen inde id ipsum inferendum non esse de sanguinis effusione loco seminis facta, quia in illo casu vere Ecclesia polluitur ex veri vulneris illatione, etiam si nihil inde sanguinis exiret, vt superius vidimus, cum Sacri Canonis etiam ex vulnerum illatione Ecclesiam pollui expresserint; in isto autem casu Ecclesia non polluitur ex sola procuratione effusionis seminis, sed ex ipsa actuali seminis effusione, cum de hac tantum Sacri Canonis loquuti sint, qui proinde in hac materia odiosa, vt ex alibi dictis patet, ad non expressam extendi non debent, prout extenderentur, si per effusionem seminis acciperemus etiam effusionem sanguinis, loco seminis.*

CAPVT XV.

An Ecclesia ex peccaminosa seminis tam corrupti, quam non corrupti effusione ibi facta polluat.

SUMMARIUM.

- Semen e lumbis decisum, & retentum aliquando fit venenum secundum aliquos, num. 1.*
Id mulieribus frequentius; nonnunquam tamen viris etiam accidere solet ex iisdem. ibid.
Prædicta impugnantur à Mercuriali. ibid.
Semen probabiliter corruptum medicamentis, & pudendorum fricatione licitè aliquando expelli posse quinam, & quomodo dixerint, numero 2.
Id ipsum alij, saltem per fricationem prædictam, constantissime pernegant. ibid.
Aliud est loqui de medicamentis, & fricatione prædicta ad seminis expulsionem obtinendam; aliud autem de iisdem ad alium finem, num. 3.
Ecclesia ex ipsamet corrupti seminis effusione ibi facta, etiam quomodocumque peccaminosa, non polluitur, num. 4.
Ecclesia per veri seminis effusionem ibi concomitantè ex prædicta corrupti seminis effusione factam, & in ea præuisam polluitur, num. 5.
Seminis veri effusio ad prædictam seminis corrupti expulsionem taliter procuratam quomodo falso dicatur sequi per accidens, num. 6.
Cur licitè occidatur à me indirectè innocens stans post aggressorem meum telo in aggressorem ipsum eiaculato, num. 7.
Cur libidinosa, & voluptuosa seminis effusio extra Matrimonialem copulam semper in omni prorsus

prorsus casu interdichis; non ita autem innocentis occisio, num. 8.
Seminis effusio in cursore, vel equitante non est per se intenta; sed est per accidens. ibid.
Quomodo, & quando nam verum sit, quod pudendorum contactus non moueat, nisi prout apprehenditur à phantasia, num. 9. & 10.
Seminis corrupti expulsio licita est per medicamenta aliqua sine libidinis sensu; sed non per pudendorum fricationem, num. 11.

- 1 **A**duerto 1. *ex Galeno l. 6. de locis patient. lib. 6. 5. Albertin. Botton. l. 1. de morb. Mulieb. c. 43. & 48. Vega l. 3. de arte medendi c. 9. & ex Valles in Addit. ad Galen. l. c. semen iam è lumbis decisum, & retentum aliquando vitari, & corrumpi, & ita alterari, vt in perniciosam, & venenosam qualitatem degeneret, & hunc morbum, licet frequentius accidat mulieribus, tamen communem esse etiam viris Galen. & Vall. l. c. Botton. c. 41. tradiderunt; licet hanc opinionem de femine in venenum conuerso falsam esse dixerit, & multis probare contenderit Mercurial. apud Verricell. Quest. Legal. & Moral. tr. 4. quest. 26. num. 5.*
- 2 **A**duerto 2. *licet DD. omnes vnanimè doceant veri, & proprii seminis effusionem in nullo euentu licite procurari posse extra matrimonialem copulam, etiam si illius retentio saluti corporis graue damnum allatura sit, tamen, quando semen corruptum est, & in venenosam transijt qualitatem, ita vt de hoc constet saltem probabiliter (in dubio enim standum est pro semine, & incorruptum illud esse putandum est) aliquos asseruisse licere (dummodo absit periculum consensus in delectationem, vel pollutionem) vti medicamentis, immo etiam confricationibus ipsis pudendorum, & alijs instrumentis, ac modis, per quæ virtus expulsua prouocetur, & semen corruptum expellatur, etiam si obiter, & præter intentionem ad expulsionem corrupti seminis sequatur pariter veri seminis emissio, cum hoc videatur per accidens. ita enim tenuerunt Sanch. de Matrimon. l. 9. disput. 17. num. 18. & disput. 45. num. 10. Bonacin. de Matrimon. quest. 4. punct. 10. num. 12. Ghilin. in Summ. V. Pollutio, num. 8. Filluc. tr. 30. num. 150. 10. Sanch. in Select. disp. 21. num. 29. Villalob. p. 2. tr. 40. diff. 16. num. 4. & 5. qui id feminæ licitum esse ait etiam cum intromissione digitorum vsque ad os vteri, & Trullench. in Decalog. l. 6. c. 1. dub. 7. §. 1. num. 14. alios autem constantissime, saltem per fricationem prædictam, id ipsum pernegasse, inter quos est ipsemet Sanch. qui*

sententiam mutauit lib. 5. Summ. c. 6. num. 12. Rebell. p. 2. l. 3. quest. 19. sect. 3. Salas in 1. 2. tom. 2. quest. 74. tr. 13. disput. 6. sect. 15. num. 90. Texed. in Theolog. Moral. tom. 2. l. 4. tr. 1. controuers. 12. num. 52. Bianc. par. 2. tr. 6. resol. 54. p. 3. tr. 5. resol. 85. & par. 2. tr. 8. resol. 31. quest. 4. Sanctacruz in Hippocratic. Philosoph. tex. 81. vers. Neque ibi, & nouissimè Verricell. Quest. Moral. & Legal. tr. 4. quest. 26. num. 1. Sed

3 **A**duerto 3. *non ita ratiocinandum esse, in ordine saltem ad peccandum, vel non peccandum peccato pollutionis, de Medicamentis ad semen siue putridum, siue non putridum expellendum, & multo magis de pudendorum confricatione ad eundem finem, vt de medicamentis, vel confricatione ad grauem dolorem ex molesto pruritu sedandum, vel ad alium finem similem, ibi enim ipsa materia seminis siue corrupti, siue non corrupti effusio intenditur, & media etiam idcirco ad id de se ordinata adhibentur; hic autem prædicta seminis effusio non est intenta, & medicamenta, nec non ipsa confricatio proinde in alium finem diriguntur, & adhibentur, vt ex dictis patet. Quare*

4 **D**ico 1. *Ecclesiam ex ipsamet corrupti seminis effusione ibi facta, siue peccaminosa, siue non peccaminosa fuerit, non pollui, quia semen corruptum non est verum semen, nec venire debet nomine seminis, sed sanici potius, vt per se patet, & ex alibi dictis liquet. Peccatum autem, quod fortasse interuenit in tali effusione, etiam in genere luxuriæ, non facit per prædictam effusionem vere effundi semen; sed tantum facit illam effusionem esse illicitam, quod nihil facit hic contra nos.*

5 **D**ico 2. *Ecclesiam ex veri seminis siue modici, siue multi effusione ibi concomitantè seu subsequenter ad prædictam corrupti seminis effusionem facta, & præuisa vere pollui, quia tunc vere talis veri seminis effusio est procurata, & proinde vera pollutio, vt voluntaria in causa per se, proximè, notabiliter, & efficaciter talem effectum producente, & consequenter grauer peccaminosa, dummodo tamen talis effectus in tali causa præuisus fuerit, vt suppono, & in tali casu nulla dari potest causa, quæ talem seminis effusionem tunc sic habitam à ratione vere pollutionis excusare queat, prout ex eorum, quæ in contrarium asserri possent, solutione clarius apparebit, & hanc nostram sententiam sequi coguntur, quotquot cum Doctoribus num. 2. & secundo loco relatis stant. Quamobrem*

6 **A**d illud, quod superius dicebamus, scilicet

cet talem veri feminis effusionem in tali casu sequi per accidens, dico falsum esse, sequitur enim talis effusio ex causa ad talem effectum de se, proxime, & efficaciter tendente, & talis effectus proinde in tali causa præuisus est, & consequenter in volitione, & positione causæ illius volitus, & positus. vnde verius dicerent aduersarij talem veri feminis expulsionem sequi præter, aut etiam contra voluntatem quandam inefficacem confricantis, qui alioquin eam nolleret, licet vere hic, & nunc eam efficaciter velit, cum illius veram, & propriam causam ponat, & in ea prædictum effectum præuideat, quem efficaciter impedire non vult, vt posset, desistendo à positione causæ, vt clarum est.

7 Dices 1. possum telum pro necessaria defensione vitæ meæ dirigere in aggressorem, etiam si præuideam fore, vt occidatur simul innocens, qui post aggressorem stat, ergo etiam licite possum procurare prædicto modo corrupti feminis effusionem, etiam si præuideam fore; vt effundatur simul verum semen, & consequenter inde non polluetur Ecclesia per talem veri feminis effusionem ibi factam, vt potè licitam.

8 Respondeo negando consequentiam, & ratio disparitatis est, quia feminis effusio, quæ fit cum voluptate venerea, & cum libidinis sensu eo actu, & impetu, quem natura fecit sibi proprium, quique solius sobolis causa institutus est, semper à natura in omni casu interdicitur: si enim libidinosa, ac voluptuosa feminis effusio in vno casu extra matrimonialem copulam licita esset, homines ob vehementem in feminis effusione delectationem, quam tanquam summum bonum prosequuntur, passim sibi persuaderent iustam talis effusionis causam adesse, atq. ita semen prodigerent. vnde, cum pudendorum confricatio à natura adiunctam habeat voluptatem veneream, & notabilem spirituum generationi inferuentium commotionem, quæ superius inchoatam esse pollutionem diximus, & per se ordinatur ad generationem, & ad feminis effusionem, propterea, illa nunquam, si sit per se intenta (nam in equitate, vel cursore non est per se intenta; sed per accidens) licebit, vt nunquam licita est pollutio ipsa directe intenta, etiam si intendatur ad sanitatem, vel alium quemcumq. bonum finem. Occisio autem innocentis, cum in ea cesset prædicta ratio, aliquando licite permittitur, vt ex superius dictis de Homicidio Ecclesiae pollutino abunde constat.

9 Dices 2. confricatio prædicta pudendorum non mouet, nisi prout apprehenditur à

phantasia; sed apprehenditur in prædicto casu solummodo vt medium ad feminis corrupti effusionem, ergo venerea commotio, & voluptas, & veri feminis emissio erit ex miseria tantum naturæ, & per accidens, nec taliter confricanti imputanda erit ad peccatum.

10 Respondeo negando antecedens, id enim valet tantum in ijs medijs, quæ ex natura sua etiam ad aliud ordinantur, qualis est contactus pudendorum ad ea mundanda à foribus, ad ea curanda, vel ad dolorem sedandum, & c. non autem in confricatione facta ad ipsammet viam feminis expulsivam excitandam, ac proinde ad pollutionem ex se procurandam, vt iam dictum est.

11 Colligo licitam quidem esse ob prædicta prædicti feminis corrupti expulsionem per aliqua medicamenta, quæ sine libidinis sensu ad prædictum effectum tendant, sicuti etiam licet per medicamenta aliqua foetus in utero mortui expulsionem procurare; sed inde non bene inferri, quod liceant etiam aliquando ea, quæ directe ex se tendant, & intendantur ab operante ad ipsam feminis emissionem, hæc enim quacumque de causa, & quocumque in casu extra matrimonialis copulæ casum semper illicite procuratur, non secus ac fornicatio ipsa, quæ vel in se, & directe, vel in causa, & indirecte voluntaria sit.

C A P V T X V I.

An Ecclesia per Hermaphroditorum, Eunuchorum, Spadonum, Castratorum, & similibus pollutionem ibi factam polluetur.

S V M M A R I V M.

Hermaphroditi sunt in triplici differentia, nu. 1. Androgyni quinam proprie dicantur. *ibid.*

Aristoteles negat vtrumque sexum in eodem simul potentem reperiri. *ibid.*

Eunuchi quotuplices sint, num. 2.

Frigidi quinam in iure vocentur. *ibid.*

Spadones quinam, & vndenam appellentur. *ibidem.*

Thlibia, & Thlasia quinam vocentur. *ibid.*

Castrati, seu execti quinam, & vnde nominentur. *ibid.*

Eunuchi spirituales quinam sint. *ibid.*

Emissio cuiuscumque humoris, qui non sit verum semen,

semen, non est vera pollutio, nec Ecclesiam

polluit, num. 3.

Ecclesia per Hermaphroditorum, tertij generis,

Spadonum, & vtroque teste Carantium distillationem ibi factam non polluitur, num. 4.

Quid de Pueris, & Puellis, nec non de Senibus,

& Decrepitis dicendum sit, num. 5. & 6.

Idipsum etiam probatur sumpto argumento à

procurante abortum foetus inanimati, qui non

est homicida, nec Irregularis, num. 7.

1 Aduerto 1. Hermaphroditos ex Campanil. in Diuersor. rubric. 1. c. 3. Maiol. de Irregularit. l. 1. c. 27. & Gibalini de Irregularit. c. 3. quæst. 1. part. 4. consuet. 6. nu. 17. alios esse præpotentes in alterutro sexu, eosq. in præpotente sexu posse vel generare, vel concipere, prout sexus præpotens fuerit vel masculus, vel femineus: alios esse in vtroq. sexu æquipollentes, & valentes, qui proprie Androgyni dicuntur, licet enim viri sint; non desinunt tamen esse femine, ideoque generare, & concipere, immo simul, & semel gignere, & parere possunt, quod tamen negat fieri posse Aristot. l. 4. de generat. animal. c. 4. alios denique nullius esse sexus, cum proprie, & perfecte neutrum habeant, nec proinde vere Masculi, vel Fœminæ dici queant, quos nec gignere, nec concipere posse putandum est.

2 Aduerto 2. ex Matth. 19. Eunuchorum

alios esse, qui de vtero matris sic nascuntur, qui in iure Frigidi vocantur, eo quod frigidioris naturæ sint, & vel Veneris inappetentes, vel ad illam inhabiles, qui etiam Spadones appellantur ea ratione, qua Spadones nominantur ab agricolis furculi ad germandum inutiles, teste Columel. l. 3. c. 10. alios qui ab hominibus Eunuchizati sunt, & duplici in differentia hi sunt, si enim ab infantia genitales partes amiserunt, eo quod à parentibus, nutricibus, vel alijs compressæ illis, & attritæ, ideoque inutiles redditæ sint, cuius Eunuchismi modum videre est apud Paul. Aginet. l. 6. c. 68. hi proprie Thlibia, sive Thlasia vocantur; si vero ferro exsecti sunt, Castrati appellantur, Castrum enim, inquit Balsam. in Can. 24. Apostol. Romanis ferrum erat, seu teli genus, quo ad virilia abscindenda utebantur, vnde Castrandi, & Castrationis voces crebræ sunt apud Iuriconsultos, vti obseruat Anton. Augustin. Emendat. l. 3. c. 5. Alios denique Eunuchos spirituales esse, quos non natura, non necessitas; sed voluntas, non carnaliter; sed spiritualiter castrauit, & sunt ij, qui propter regnum cælorum se ipsos sponte à Veneris illecebris abdicarunt, vt Deo castius, & carius inferuiant.

3 Aduerto 3. in his omnibus carnalibus Eunuchis, de quibus solis hic solum sermo est, id vniuersum non nostram considerandum esse, nisi vel in copula, vel extra copulam verum semen emittant, nec ne. Si enim vtrumq. semen emittunt, siue fœcundum, siue sterile, semper illius feminis emissio erit vera pollutio; si verum semen non emittant nec fœcundum, nec sterile; sed loco feminis humorem alium aqueum potius, seu ferofum, quam feminalem, tunc talis humoris emissio non erit vere feminis effusio, seu proprie pollutio; nec proinde per eam Ecclesia polluetur. His ergo positus,

4 Dico Ecclesiam per Hermaphroditorum prædicti tertij generis, Spadonum, & vtroque teste carentium distillationem ibi factam non pollui, quia verum semen prædicti non habent, nec proinde illud emittere valent, vt docent Campanil. & Maiol. l. c. Sauch. de Martim. l. 7. disp. 92. num. 17. & seq. & Verriell. Quæst. Moral. & Legal. tr. 4. q. 27. & consequenter valent hic, quæ superius diximus de sola distillatione, tametsi peccaminosa, & c.

5 Dices, ergo idipsum dicendum erit de pueris, & puellis, nec non de senibus, & decrepitis ad generandum, vel concipiendum inhabilibus, quod tamen falsum videtur.

6 Respondeo rationem cognoscendi, num. Ecclesia polluetur, vel non polluetur ex prædictis seu pollutionibus, seu distillationibus non esse desumendam ab efficacia, vel inefficacia ad generationem, vel conceptionem, neque à feminis fœcunditate, vel sterilitate; sed ab ipsa feminis, vel distillationis ratione, & substantia, adeo vt, si verum semen effunditur, vere Ecclesia polluetur, cum Canones indistincte loquantur de feminis effusione, siue illud fœcundum, siue infœcundum fuerit; si vero verum semen non effunditur, sed distillatio tantum, vel quilibet alius humor, qui semen non sit, ea nequaquam polluetur. Vnde in pueris, & puellis non esse verum semen concedit Verriellus l. c. in dubio autem standum erit Iudicis arbitrio, qui inspecta personæ non ætate tantum, nam multoties malitia supplet ætatem; sed simul etiam qualitate, membrorum dispositione, valetudine, & c. iudicabit, num. persona illa videatur apta ad veri feminis effusionem, nec ne, de quibus videatur Filliuc. tr. 10. p. 2. c. 3. num. 84. & 88. in senibus autem, & communiter in adultis standum videtur pro vero semine siue fœcundo, siue infœcundo.

7 Colligo hoc etiam bene probari posse ratione illa, quam supra diximus de procurante abortum foetus inanimati: sicuti enim

ille non est vere inde homicida, nec irregularis, ita peccaminosa cuiuscumque alterius humoris, quam seminis, emissio ex pudendis nunquam erit vera seminis effusio, per quam Ecclesia polluat.

CAPITULUM XVII.

An Ecclesia ex seminis effusione in quacumque copula ibi facta polluat.

S V M M A R I V M.

Copula sine seminis effusione Ecclesiam non polluit, num. 1.

Seminis effusio in copula praesumitur, nisi contrarium constet, vel probetur. ibid.

Copula coniugum in Ecclesia vndenam praesumatur. ibid.

Copula quaevis illicita, Adulterina, Fornicaria, Sodomitica, Bestialis, & c. quomodocumque, & cum quacumque persona, vel bestia absque dubio polluit Ecclesiam, si ibi habeatur, num. 2.

Ratio dubitandi de copula coniugali intra Ecclesiam habita, num. eam polluat. ibid.

Multa licita fiunt illicita ex loco, num. 3.

Ecclesia ex seminis effusione in quacumque copula, etiam coniugali, ibi habita polluitur, num. 4.

Copula coniugalis cur intra Ecclesiam sit mortaliter peccaminosa, & sacrilega. ibid.

Doctores pro nobis, & contra nos fuisse referuntur. ibid.

Iura loquentia de vna tantum, vel altera specie illicitae seminis effusionis in Ecclesia factae quomodo accipienda sunt, num. 5.

Aduerto 1. ad Ecclesiae pollutionem non sufficere copulam sine seminis effusione, ideo enim per copulam polluitur Ecclesia, quia in copula seminis effusio praesumitur, nisi contrarium constet, vel probetur. Vnde, si Eunuchus copulam habeat cum mortua, vel castrata, per illam copulam non polluetur Ecclesia, quia constat in tali copula seminis effusionem non adfuisse, vt ex superius dictis patet. Ad praesumendam autem copulam coniugum in Ecclesia satis est, si coniuges simul in Ecclesia pernoctasse, & in eodem lecto cohabitasse constet, vt optime docuit Sor. in 4. dist. 13. qu. 3. art. 3. Fagund. de 1. Eccles. praecept. l. 3. c. 14. n. 33. & Marzuchel. de Casib. Referu. disp. 2. c. 6. num. 35.

Aduerto 2. certum esse, quod Ecclesia polluat per quancumque copulam illicitam, qualis est Adulterina, de qua hoc expressè definitur in Can. S. motum, de consecrat. dist. 1. & Cap. Significasti, de adulterijs, Sodomitica, Bestialis, & omnis huiusmodi cum cuiuscumque generis personis, vel animantibus, & per quemcumque modum naturalem, vel in naturalem, & c. quia semper in his omnibus interuenit mortaliter peccaminosa seminis effusio, per quam semper polluitur Ecclesia ex iam citatis ahibi iuribus, & Doctoribus passim; dubium autem superesse tantum de Coniugali copula intra Ecclesiam habita, cum enim haec ex se licita sit, durum aliquibus videtur, vt per actum de se licitum Ecclesia polluat, quos inferius afferemus. Sed

Aduerto 3. copulam ipsam coniugalem, ex se licitam aliquando fieri posse illicitam, ratione circumstantiarum, v. g. ratione temporis, loci, & similibus accidentium, quae maritalem copulam in talibus circumstantijs grauitate, vel leuitate peccaminosam reddere possunt, cum multa licita fiant illicita ex loco Can. Accusatio, 2. quae. 7. & Cap. 1. de Immunit. Eccles. ac proinde id ipsum hic queri de copula ipsa matrimoniali in loco sacro habita, num. licet ex se sit licita, ratione tamen talis loci, fiat ob prohibitionem legis vel naturalis, vel positivae illicita, si forte necessitas aliqua non excuset, de qua cap. sequenti agemus.

Dico Ecclesiam ex seminis effusione in quacumque copula etiam coniugali ibi habita pollui, quia talis actio tum ex natura rei, ac proinde ex iure naturae, tum ex Ecclesiae prohibitione est tam ex parte petentis, quam reddentis grauitate illicita, & mortaliter peccaminosa in tali loco, prout explicuimus disput. 1. & maxime c. 12. num. 7. & 8. vnde per eam, vt potè sacrilegam, & lethaliter culpabilem, pollui Ecclesiam docuerunt Gloss. in Cap. Vnic. de consecrat. Eccles. in 6. verb. Seminis. & in Can. Ecclesijs, dist. 68. verb. Semine. Franc. in d. Cap. Vnic. num. 7. Dominie. num. 10. & in Can. Quoniam, dist. 31. vers. Glossa istud. Speculat. in Ration. l. 1. c. 6. num. 39. Gabr. in 4. dist. 32. quae. vnic. art. 2. concl. 4. Abulens. in Matth. 5. quae. 237. Adrian. in 4. quae. 14. de Matrimon. §. pro huius succincta. Antonin. 3. p. tit. 1. c. 20. §. 2. & tit. 12. c. 6. §. 4. cas. 2. Angel. V. Consecratio Ecclesiae num. 6. in fin. & V. Debitum num. 35. Sylu. V. Consecratio 2. quae. 5. casu 3. V. Debitum qu. 3. num. 5. Tabien. V. Consecratio 2. §. 7. num. 8. & V. Matrimonium 3. quae. 9. num. 10. Ar-

mill. V. Consecratio num. 6. & V. Debitum num. 6. Calet. in Summa V. Matrimonium cap. Dile. vers. Sextum caput. Vitor. in Summa. quae. 99. de Euchar. & de Matrim. quae. 282. Sor. in 4. dist. 32. quae. vnic. art. 3. conclus. 3. Nauar. in Manual. c. 16. num. 32. §. Nono peccat. & c. 27. num. 257. cas. 2. Collarum. 4. Decret. p. 2. c. 7. §. 2. num. 3. Angles in flor. p. 1. de Matrim. quae. 6. de soluendo debito in fin. Ledesm. 1. p. 4. quae. 24. art. 3. dub. 7. cas. 2. & 2. p. 4. quae. 66. art. 1. §. ult. Lopez Instruct. p. 1. c. 82. §. At vero. & p. 2. c. 76. de Euchar. §. Praeterea. Rodriq. in Sum. p. 1. c. 154. conclus. 10. num. 11. & 143. conclus. 19. Grass. decis. p. 1. l. 2. c. 48. num. 26. Nauar. in Candelabr. c. 3. de Interd. num. 2. Sayr. de Censur. l. 5. c. 16. num. 19. Vega in Sum. tom. 1. c. 78. cas. 1. Follet. in Sum. l. 5. c. 8. num. 8. d. 2. Azor. p. 1. l. 10. c. 2. quae. 13. §. Secundo modo, & p. 2. l. 9. c. 5. §. 1. cas. 3. Henric. l. 9. de Missa c. 27. num. 5. Sa V. debitum coniugale num. 12. Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 4. c. 3. regula 1. post 3. opinionem. Auil. de Censur. p. 5. disp. 7. dub. 1. conclus. 2. cas. 2. Sanchez. de Matrim. l. 9. disp. 15. num. 7. Less. l. 4. de Iust. e. 3. dub. 12. num. 86. Rebell. p. 2. l. 3. quae. 19. sect. 1. proposit. 1. num. 7. Reginald. in prax. Confess. p. 2. f. 29. c. 9. sect. 1. num. 182. §. Quod circa. Fagund. de 1. Eccles. praecept. l. 3. c. 14. num. 26. 27. 30. & 36. Persic. de V. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 4. num. 39. Castropal. tom. 2. disp. 1. pun. 1. num. 1. Coninch. de Sacram. quae. 83. art. 3. dub. 1. num. 231. Palud. in 4. dist. 18. quae. 8. art. 4. & dist. 31. quae. 3. art. 2. num. 14. Richar. in 4. dist. 32. art. 3. quae. 1. Maior. ibi. quae. 1. Castro de leg. poenal. l. 2. c. 7. docum. 2. 10. Andr. & Archidiacon. apud eund. Silva de Benefic. 1. p. quae. 5. requisit. 7. num. 136. & 139. Diaz in pract. Can. c. 39. num. 2. Salzged. in Addit. l. 3. verb. Contaminet. Cuceb. Instit. Maior. l. 5. tit. 11. num. 121. Perez l. 5. ordin. tit. 1. l. 1. §. Queri potest, utrum copula. Matien. l. 5. Recopil. tit. 1. rubr. glos. 1. nu. 99. Vgolin. de Matrim. c. 10. num. 2. & de Offic. & Potest. Episc. c. 29. §. 3. vers. Tertio. Ouand. in 4. dist. 32. quae. vnic. post 2. proposit. Nider. in Sum. praecept. 6. c. 4. versic. Sexto non tenetur. Petr. ec Ledes. de Matrim. qu. 64. art. 7. concl. 1. Summa Confess. l. 3. tit. 24. qu. 154. Summa Corona apud Sayr. l. c. Philarch. de Offic. Sac. l. 4. c. 4. Summ. Pisan. V. Consecratio 2. §. 8. Seb. Medic. in Sum. Peccator. p. 2. tit. 9. quae. 10. Valent. tom. 4. disp. 10. quae. 6. punct. 2. §. 7. Margarita Confessori in 6. praecepto num. 86. Montalcin. in Lucerna Anima c. 2. §. 11. num. 7. Leo in Thesaur. for. Eccles. p. 1. c. 5. num. 6. Bordon. Resolut. Regular. tom. 2.

resolut. 89. num. 21. Tambur. tom. 1. disp. 23. quae. 1. num. 2. Bonac. de Matrim. q. 4. punct. fin. num. 19. Gargiar. de Aquis. c. 12. num. 2. vers. Ultra praedictos casus Steph. a S. Gregor. de diuin. piet. vinc. l. 3. c. 31. num. 18. Pilius. tr. 5. c. 4. num. 117. Barbof. de Offic. & potest. Episc. Allegat. 28. num. 48. Faje. de Visit. l. 1. c. 28. num. 9. & l. 2. c. 15. num. 6. Cambaruffi de casib. referu. casu 6. num. 11. in fin. Mirand. in Mah. Pralat. tom. 2. quae. 39. art. 5. conclus. 1. vers. Secundus est. Castilent. V. Consecratio Ecclesiae diff. 7. vers. Quare copula, Iordan. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 114. Alter. tom. 2. disput. 3. de Interd. c. 1. versic. Sed est aliqua controuersia. Porob. in Dub. Regul. V. Ecclesiae Fratrum. in Addit. num. 5. Florell. ad Tolet. l. 5. c. 8. Verb. Seminis. Auerfa de Matrim. quae. 21. sect. 8. vers. Septimo. Razzius casu 49. Lazar. in Compend. Nauar. V. Pollutio, num. 8. Calet. in opusc. 16. quae. 14. dub. 4. Praefec. in Prax. Episc. p. 1. c. 5. num. 5. Lancellos. Instit. Iur. Can. l. 2. tit. 18. in Gloss. V. Seminis. Nald. V. Ecclesiae, num. 28. Antonel. de Regim. Eccles. Episc. p. 1. l. 1. c. 16. §. 1. num. 4. Turrexemat. in Can. Ecclesijs, de consecrat. dist. 1. nu. 13. nec non Goffr. & Hostiens. apud eundem. Alar. in Canon. conscient. l. 2. V. Ecclesia, num. 9. Rodriq. in Prax. p. 3. resolut. 257. num. 6. Scott. de Miss. l. 2. c. 13. Luym. l. 5. tr. 5. c. 5. num. 8. Tab. Coron. de Sac. Templ. p. 1. Cap. 36. Scarfell. p. 13. Summ. c. 87. num. 8. Episcop. Scalens. de Interd. c. 13. Marzuchel. de casib. referu. disp. 2. c. 6. nu. 27. Zeccus de cas. referu. casu 11. vers. Quo vero ad seminis. Franc. Ferrar. de Mysterijs consecrat. c. 37. Cassin. in Myrtagog. Regular. Cateches. tr. 7. V. Ecclesia num. 13. Marzol. in Breui. Regul. ad Confessar. & Praet. munus rite obeundum, part. 2. num. 253. & Megol. Instit. Peregr. p. 1. l. 5. c. 13. num. 9. contra Glossam in Can. Ecclesijs, de consecrat. dist. 1. verb. Semine. Hugonem, Laurentium, & Gandulphum ibid. Archidiacon. ibid. & in Cap. Vnic. de consecrat. Eccles. in 6. Henric. in Cap. fin. num. 3. de consecrat. Eccles. Rosell. V. Consecratio 1. n. 9. Gerson. in Compend. Theolog. p. 2. in tr. de Matrim. Alexand. Alens. 2. p. quae. 147. membr. 2. Sa V. Ecclesia num. 14. quam sententiam Sor. in 4. dist. 13. quae. 2. art. 3. vers. De quarto, & c. fortasse veram dicit, pro ea citatur etiam. Valq. 1. 2. disp. 98. num. 6. eamque apertissime defendit Pontius de Matrim. l. 10. c. 10. num. 13. & nouissime Ios. de Ianuar. de castib. referu. resolut. 64. num. 4. qui absolute dicunt ex copula inter virum, & vxorem, etiam sine necessitate, in loco sacro habita eum non pollui, nec peccatum committi.

§ Colligo, licet Canones aliquando nominent unam, vel aliam speciem illicitæ seminis effusionis, cum loquantur in illo casu speciali, de quo ibi sermo erat; tamen generaliter loquendo ab ijs comprehendi, vt minimum, omnem voluntariam, & illicitam seminis effusionem, & consequenter etiam matrimonialem copulam in Ecclesia habitam, quia illicita, & iniuriosa est, prout diximus: alioqui, si prædicti Canones loquentes tantum de adulterio adulterium tantum Ecclesie pollutium decernerent, Ecclesia per simplicem fornicationem ibi habitam non pollueretur, cum hoc in nullo Canone expressim sit, quod absurdum esse omnes vident.

CAPUT XVIII.

An Ecclesia ex feminis effusione in copula coniugali semper, & in quocumq. casu ibi habitata polluat.

S V M M A R I V M.

Ratio dubitandi in proposita questione affertur, num. 1.

Necessitas, seu iusta causa ad habendam copulam coniugalem in Ecclesia duplex consideranda est, scilicet Loci, & Copula ipsius, num. 2.

Necessitas Loci qualis esse debeat, num. 3.

Necessitas copula sola sine necessitate loci non sufficit ad cohonestandam copulam coniugalem intra Ecclesiam, nec ad Ecclesie pollutionem impediendam. ibid.

Aliqui absolute negant dari ullam necessitatem, vel iustam causam copula coniugalis intra Ecclesiam. ibid.

Ecclesia, supposita necessitate loci, non polluitur ex feminis effusione in actu matrimoniali ibi ex necessitate, vel iusta de causa habito, num. 4.

Incontinentiæ periculum præsens, seu actuale, & manifestum in altero coniugum semper, etiam in quacumque breui inclusione intra Ecclesiam, sufficit ad copula ibi coniugalis honestatem sine Ecclesie pollutione, num. 5.

Ad prædictam copula honestatem sufficit, si alter coniugum intra Ecclesiam manere cogatur, vel alter tantum sit in incontinentiæ periculo. ibid.

Etiam morale tantum, & communiter euenire

solitum incontinentiæ periculum ad eandem copulam sine Ecclesie pollutione ibi licite exercendam satis est, num. 6.

Etiam si in talibus coniugibus, & in tali casu peculiariter periculum Incontinentiæ abesse. ibidem.

Morale incontinentiæ periculum semper communiter adesse censetur in quocumque casu longæ, & necessariæ moræ coniugum, vel alterius ex illis intra Ecclesiam. ibid.

Longa mora, seu breuis intra Ecclesiam ad prædictum effectum quamuis censenda sit. ibid.

Copula licita intra Ecclesiam in prædictis casibus licite fit sine Ecclesie pollutione etiam prolis, lapidationis, & c. nec non delectationis causa, num. 7.

Prædicta copula cur liceat etiam in initio prædictæ longæ moræ, num. 8.

In dubio, num. coniugis inclusio, seu mora futura sit intra Ecclesiam longa, vel breuis, quid tunc liceat. ibid.

Quid item in dubio, num. adsit vere necessitas ipsa loci. ibid.

Quid etiam dicendum sit, quando coniuges ex ignorantia, vel conscientia erronea circa prædicta falluntur. ibid.

Prædicta copula in prædictis casibus publice etiam haberi potest intra Ecclesiam sine Ecclesie pollutione, num. 9.

Obiectio quadam contra prædicta omnia soluitur, num. 10.

I **A**duerto 1. cum cap. præced. viderimus Ecclesiam vniuersaliter ex copula, etiam Matrimoniali, ibi habitata pollui, nunc specialiter videndum hic esse, an copula ipsa matrimonialis in aliquo saltem casu intra Ecclesiam ita liceat, vt ex ea tunc hæc non polluat: neque enim coniugalis copula ita Ecclesie sanctitati repugnare ex natura rei, nec ita rigide ibi ab Ecclesia interdici videtur, vt, etiam si prædicta copula ibi in casu necessitatis, vel iustæ causæ habeatur; nihilominus ea semper tum naturali, tum Ecclesiastico iure illicita, & sacrilega, nec non loci sacri pollutiva censerit debeat. vnde

2. Aduerto 2. duplicem considerari debere necessitatem, seu iustam causam habendi copulam coniugalem in Ecclesia, alteram, quæ compellat coniuges, vel coniugum alterum ad ibi habitandum vel ob bellicos, & hostiles incursum, ac deprædationes, vel ob inimicorum timorem, & similia graua incommoda, vel damna vitanda; alteram vero, quæ coniuges prædictos, vel eorum alterum compellat ad coniugalem copulam ibidem habendam vel ad sedandam libidinem, vel ad voluptatem captandam, vel ad filios procreandos, vel ad sanitatem tuendam, vel ad incontinentiæ periculum in coniugum altero vitandum, & c. Primam dicemus Necessitatem, seu iustam causam loci; Secundam autem Necessitatem, seu iustam causam copula; vt ambiguitas omnis euitetur.

3. Aduerto 3. indubitatum esse iuxta prædicta, quod, quando deesset necessitas loci, seu iusta causa intra Ecclesiam habitandi (quæ quidem talis esse debet, vt sine graui damno, vel periculo extra Ecclesiam coniuges exire nequeant) sola necessitas, aut iusta causa copula non sufficiat ad Ecclesie pollutionem impediendam: si enim coniuges vel non necessario, nec ex iusta causa intra Ecclesiam habitent, vel certe (vt fere semper accidit) habeant alia loca, quæ, quo ad hunc effectum, Ecclesie nomine non veniant, puta cubicula Ecclesie adhaerentia, Sacristiam, Turrim campanariam, Intertextum, & similia, quæ deseruire possint ad actum coniugalem, tunc, si in Ecclesia copulentur, talis eorum copula erit illicita, sacrilega, & Ecclesie pollutiva non secus ac si omnino libere Ecclesiam elegerint pro nuptiali cubiculo cum quantauis talis loci irreuerentia, & contemptu. Quare dubium tantummodo restat quo ad necessitatem, seu iustam causam copula, supposita necessitate, seu iusta causa loci, aliqui enim absolute negant ullam assignari posse sufficientem necessitatem, aut iustam causam, propter quam coniugalis copula in Ecclesia vnquam liceat, & ita sentiunt Antonin. Paludan. Caietan. Summa Pisan. Armill. Tabien. Nauar. Salzed. Vivald. & Gerson. ll. cap. præced. cc. nec non Supplement. V. Debitum, num. 7. Steph. de Gaeta in Repet. Can. Ad limina, 30. quæst. 1. §. 4. num. 178. aliqui vero concedunt aliquando dari posse aliquam necessitatem, seu iustam causam habendi copulam in Ecclesia; sed in ea assignanda, & statuenda diffident. Quamobrem

4. Dico 1. Ecclesiam, posita necessitate loci, ex feminis effusione in actu matrimoniali ibi ex necessitate, vel iusta de causa habito non pollui. tunc enim cessat tum naturalis deformitas, ac malitia illius copula, tum positiva, & Ecclesiastica interdictio eiusdem, vt superius innuimus disp. 1. c. 12. num. 7. & 8. quia non est credendum coniuges tunc obligari ad abstinendum à copula, pro vt cum communi, & probabiliore sententia docent Sanch. de Matrim. l. 9. disp. 45. num. 12. cum Ales. Richard. Maior. Gabr. Ouand. Henric. Sum. Confess. Rosel. Angel. Castro, Couar. Cucc. Nider, Margarita Confess. Suar. Enriq. Petro de

5. Dico 2. actuale, seu præsens, & manifestum incontinentiæ periculum in altero coniugum semper, etiam in quacumque breui inclusione intra Ecclesiam sufficere ad inducendam necessitatem, seu esse iustam causam habendi copulam in Ecclesia, sine Ecclesie pollutione; supposita tamen semper necessitate loci, de qua diximus num. 2. ita expresse Mazuchel. de casib. reseru. disp. 2. c. 6. num. 32. Bonacin. & Sa cum Franc. de Lugo l. c. num. 62. Dixi in altero coniugum, quia ad prædictam necessitatem satis est, si coniugum alter intra Ecclesiam manere cogatur, vel alter tantum ex ijs in prædicto Incontinentiæ periculo sit.

6. Dico 3. etiam morale, tantum, & communiter euenire solitum incontinentiæ periculum in altero coniugum, quod scilicet communiter, & verisimiliter timeri potest, & quod frequenter, attenta communi hominum fragilitate, accidere consuevit, semper sufficere (supposita tamen semper necessitate loci) ad necessitatem, seu iustam causam copula coniugalis in Ecclesia sine Ecclesie ipsius pollutione habendæ; etiam si vere desit aliquando in aliquibus peculiaribus coniugibus, aut euentibus prædictum incontinentiæ periculum, nam alioquin tunc maximis & scrupulis, & peccandi periculis exponerentur coniuges, si tunc semper perpendere deberent, num. etiam in ipsis tunc vere adsit, vel in eorum altero periculum incontinentiæ, nec ne. ita Sanch. l. c. num. 13. vnde morale & communiter accidere solitum incontinentiæ periculum vere semper adesse credendum est in quocumque casu longæ, & necessariæ moræ coniugum, vel alterius ex illis in Ecclesia; longam autem moram, seu diurnam obsidionem ad prædictum effectum alij dicunt esse

Ledes. Syluest. Lopez, Tolet. Azor. Fernand. Rebell. Reginald. Fagund. Coninch. Bonacin. Less. Mazuchel. Jordan. Barbof. Sayr. Alter. Steph. à S. Gregor. Cassin. Tambur. Bordon. Vgolin. & Ferrar. locis capite precedenti citatis, & præterea Alber. Mag. in 4. dist. 32. art. 11. ad 2. Scot. ibi. q. vnic. in fin. Mayron. ibi. q. vnic. Guillem. Vorri long. ibi. q. vnic. art. 2. post 1. conclus. cas. 4. Bassol. ibi. q. vnic. art. 3. Nic. de Orbell. ibi. q. vnic. §. 3. Palac. ibi disp. 1. Astens. in Sum. p. 2. l. 8. tit. 10. art. 4. qu. 2. Monald. in Summ. tr. de Matrim. tit. de effect. Matrimon. versic. Est alius effect. Turretrem. in Can. Scientis, 33. quæst. 4. art. 5. num. 8. Alcozer in Summ. c. 20. Dian. p. 1. tr. 7. resolut. 19. Cardin. de Lugo de Euchar. disput. 20. num. 55. & Franc. de Lugo frater eius de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. quæst. 9. num. 59.

7. Dico 4. quod si in Ecclesia copulentur, talis eorum copula erit illicita, sacrilega, & Ecclesie pollutiva non secus ac si omnino libere Ecclesiam elegerint pro nuptiali cubiculo cum quantauis talis loci irreuerentia, & contemptu. Quare dubium tantummodo restat quo ad necessitatem, seu iustam causam copula, supposita necessitate, seu iusta causa loci, aliqui enim absolute negant ullam assignari posse sufficientem necessitatem, aut iustam causam, propter quam coniugalis copula in Ecclesia vnquam liceat, & ita sentiunt Antonin. Paludan. Caietan. Summa Pisan. Armill. Tabien. Nauar. Salzed. Vivald. & Gerson. ll. cap. præced. cc. nec non Supplement. V. Debitum, num. 7. Steph. de Gaeta in Repet. Can. Ad limina, 30. quæst. 1. §. 4. num. 178. aliqui vero concedunt aliquando dari posse aliquam necessitatem, seu iustam causam habendi copulam in Ecclesia; sed in ea assignanda, & statuenda diffident. Quamobrem

esse spatium vnus mensis cum *Sanch.* alij quindecim dierum cum *Fagund.* & *Less.* alij quatuor, aut quinque dierum cum *Ledesm.* & *Dian.* alij duorum, vel trium dierum, aut notiam cum *Perfic.* ac proinde breuem moram in predicto casu esse vnum, vel alterum diem, intra quod spatium non censendum est adesse predictum morale periculum incontinentiae, ideoque, si in breui hac mora absq. ipso actuali incontinentiae periculo coniuges in Ecclesia copulam exercent, & ea publicetur, Ecclesiam inde pollui iudicandum erit, facile enim possunt coniuges per tam breue temporis spatium se continere, & separare torum, vt morale incontinentiae periculum vitent, vt bene tradidit *Suar.* & *Franc. de Lugo* ll. cc. 7. Dico 4. supposita necessitate loci, & iusta causa copulae intra Ecclesiam habenda iuxta ea, quae mox exposuimus, necesse non esse, vt copula ibi exercentur tantum ab predicto fine vitanda incontinentiae, ob quae ex dictis ibi permittitur; sed tunc licite, & sine Ecclesiae pollutione, ibi haberi posse in omnibus casibus, in quibus extra Ecclesiam vacaret culpa lethali; ac proinde ea ibi licite, nec erit Ecclesiae iniuriosa, aut pollutiva in predictis casibus, si fiat ad fouendum amorem coniugalem, ad procreandam prolem, ad sanitate acquirendam, & consequenter etiam delectationis causa, quia ea erit ibi solum veniale peccatum, sicut extra Ecclesiam. ita *Sanch.* *Fagund.* *Franc. de Lugo* *Castilent.* & *Jordan.* ll. cc. nam oppositum valde foret scrupulis expositum.

8 Dico 5. Quando constat ab initio diuturnam fore coniugis inclusionem in loco sacro, licite, & sine loci sacri pollutione (posita semper loci necessitate) posse mox ibi conjugalem copulam exerceri, quia iam datur praesens causa, & morale communiter periculum incontinentiae, nec est maior ratio de fine, quam de principio, vel medio illius longi temporis, alioqui etiam post primam copulam cogendi essent expectare per magnum aliquod tempus, antequam secundam exercerent, quod nimios ijs scrupulos pareret, vt pote ignaris, num sufficiens tempus elapsum fuisset, nec ne, ita *Alcozer.* *Sanch.* & *Mazuchel.* ll. cc. unde coniugum alter extra Ecclesiam libere existens poterit voluntarie, & omnino licite accedere ad alterum, qui intra Ecclesiam necessario, & ad longum tempus mansurus sit, ad conjugalem copulam

lam etiam in initio inclusionis praedictae exercendam, nec inde locus ille sacer polluetur, vt expressè tradunt *Fagund.* & *Perfic.* ll. cc. Quod si dubium sit, num inclusio alterius ex coniugibus intra Ecclesiam futura sit ad longum, vel ad breue tempus, tunc non licebit vti copula coniugali intra breue tempus: lex enim generalis est copulam ibi non licere, nisi in inclusione ad longum tempus, & cum non constet de hac exceptione, standum erit legi communi, & generali, idemque dicendum est de dubio, num adsit vere necessitas loci, nec ne, in quo prudentis arbitrio standum erit, quod si coniuges ex ignorantia, vel conscientia erronea crederent sibi adesse necessitatem loci, & copulae; quae tamen vere abesset, tunc ex tali copula, saltem in foro interno, vere Ecclesia non esset polluta, licet contrarium in foro externo praesumeretur. Si vero è contrario vere ad fuisset utraq. necessitas, tunc ex copula ibi habita neque in interno, neq. in externo foro pollueretur, etiam si coniuges putassent nullam necessitatem adesse, vt patet ex *cap. 10. num. 4.*

9 Dico 6. Ecclesiam ex copula in praedictis casibus ibi habita non pollui, etiam si publice copula tunc ibi habeatur, necessitas enim praedicta, cum tollat irreuerentiam, tollit etiam omnem deformitatem, & culpam sacrilegij, sine quo Ecclesia non polluitur, ita *Suar.* *Petr. Ledesm.* *Sanch.* *Fagund.* & *Mazuchel.* ll. cc.

10 Colligo, licet absente altero coniuge, vt si vir sit in militia, vel mercatura, vel in exilio, teneatur alter abstinere à copula per longum, & longissimum tempus; tamen inde non bene inferri id ipsum in praedicto nostro casu, tunc enim, cum conjugalis copula sit quodammodo impossibilis, altero absente, alter non est in proxima occasione, & morali veluti tentatione ad copulam praedictam exercendam, sicuti est in casu nostro, vt ex se patet, in quo copula ex se alioquin licita, & solum illicita ratione extrinsecae decentiae loco sacro debite facile haberi potest, & si diu differatur, magnam coniugibus difficultatem, ac molestiam affert, nec non communiter incontinentiae periculum, quorum causa in tali casu praedicta copula censetur vacare omni irreuerentia, & culpa siue contra legem naturalem, siue positivam Ecclesiasticam, vt superius dictum est.

DISPUTATIO OCTAVA

De Quarta, & Vltima Pollutiuarum Actionum specie, seu Quarto, & Vltimo Pollutionis Ecclesiasticae modo, hoc est, per Sepulturam Excommunicati, vel Infidelis in Loco Sacro.

Si Venusino Vati merito *Mors vltima linea rerum* visa est, meritissimo sane Excommunicati, vel Infidelis Sepultura post Actiones alias Ecclesiae pollutiuas vltimo omnium loco videri debuit, quae vel ipsimet Morti vltimum inuidit, & eripuit locum. Quamobrem ad Sepulturam, vt indies corpore, ita etiam calamo propius accedamus, & quid ea vere sit, verius inspiciamus.

CAPVT PRIMVM.

Quid hic sit Sepultura, & Sepelire, per quod aliquando Ecclesia polluitur.

S V M M A R I V M.

Sepultura aliquando significat Sepulcrum, aliquando Sepelitionem, num. 1.
Sepulturae nomen hic accipitur pro actu ipso Sepeliendi. *ibid.*
Sepelitio, seu actus ipse sepeliendi varie accipitur, num. 2.
Scire, quinam actus proprie dicatur sepelitio, ad quae utile, ac necessarium sit, num. 3.
Polluere Ecclesiam alicubi est Casus Ordinarijs reseruatus. *ibid.*
Ecclesia proprie hic polluitur tantummodo per actum ipsum sepeliendi proprijs manibus, n. 4.
Excommunicatio lata Clement. 1. de Sepult. contra sepelientes, & c. cur liget ex multorum sententia eos tantum, qui proprijs manibus sepeliunt. *ibid.*
Id ipsum dici potest etiam de Excommunicatione lata Cap. 2. de Haeret. in 6. num. 5.
Tradere sepulturae latius patet, quam Sepelire. *ibid.*

1 Aduerto 1. cum Sepultura aliquando significet Sepulcrum ipsum, id est Locum, ubi cadavera sepeliuntur, quo in sensu Sepulturae nomen accepit *Sulpit. ad Cicer. l. 4. c. 9. Ab Atheniensibus*, inquit, locum Sepulturae intra urbem vt darent, impetrare non potui. & *Cicero ipse Philipp. 1. 4.* qui *Bustum* in Foro factum insepultam sepulturam appellauit; aliquando autem Sepeliendi actum, qui sepelitio dicitur, & *Humatio*, quo in sensu *Tull. Tusc. 1. 164.* Sepulturae nomine vsus est, *Cuius*, inquit, dicto admoeror, vt aliquid etiam de humatione, & sepultura dicendum existimem, & *Lucret. l. 6. circa fin.* cecinit

Nec mos ille sepultura remanebat in vrbe, à nobis hic in hac secunda significatione sumi, pollutio enim Ecclesiae, de qua hic sermo est, sit per ipsam Excommunicati, vel Infidelis sepelitionem, vt egregie docuit *Suar. de Censur. disp. 12. sect. 4. num. 4.*

2 Aduerto 2. sepelitionem ipsam, seu actum sepeliendi tam varie à varijs accipi, vt *Glossa*

in Clement. 1. de sepult. in V. Sepelire, eas hic esse dubitationes dixerit, quæ Principis potius declarationem, quam Interpretis alicuius opinionem exposcant. nisi enim Princeps ipse expresserit, quid in sua lege per sepeliendi actum intelligi, & significari voluerit, certi aliquid affirmari non posse dixit Vgolin. de Censur. tab. 2. c. 9. §. 6. num. 3. dubitari autem potest, num sepeliendi actum exercent, seu sepelire dicantur Primo, qui cadauer in locum sacrum deferunt, licet illud ibi non tumulent. Secundo, qui funus prosequuntur. Tertio, qui terram fodiunt, vel aperiant. Quarto, qui, cum possint, & debeant talem actum sepeliendi v. g. Excommunicatum, vel Infideliem in loco sacro impedire, non impediunt. Quinto, qui Crucem, Cereos, & alia ad funus spectantia portant. Sexto, qui Diuinum Officium faciunt in funere, puta, cantando, & campanas pulsando. Septimo, qui sepelitionem mandant, vel adiunt, ne ea impediatur. Octauo denique qui proprijs manibus cadauer in loco sacro tumulant, & Sepulturam omnino complent.

3 Aduerto 3. quæstionem hanc non solum necessariam esse ad cognoscendum, quando nam, & per quem actum Ecclesia polluatur; sed etiam ad sciendum, quinam vere, vel fide tantum sepelire dicantur, ac proinde quinam Ecclesiam per talem sepeliendi actum vere polluant, & inde incurrant in Casum Reservatum, quando iste ab Ordinarijs reservatur, prout de facto reservatus est in Diocesi Mediolanensi, & vt videre est apud Zeccum, Finellum, Gambaruptam, Mazuchellum, & alios de casib. reservat. qui propterea de hoc casu Polluentium Ecclesiam Ordinarijs aliquando reservato peculiariter egerunt.

4 Dico Ecclesiam proprie hic polluitur modo per actum ipsum proxime sepeliendi proprijs manibus. Ita in terminis ipsis de pollente Ecclesiam per sepulturam Excommunicati, vel Infidelis Mazuchell. de casib. reservat. disp. 2. c. 6. num. 72. & hoc ipsum colligi potest ex Caier. V. Excommunicatio, c. 46. Nauar. in Sum. c. 27. num. 137. Henriq. l. 13. c. 43. num. 3. Auil. p. 2. c. 6. disp. 10. dub. 6. Bonacin. de censur. in genere disput. 2. quæst. 2. punct. 3. §. 3. num. 8. Hurtad. disput. 5. de Excommunicat. diff. 4. & alijs, qui loquuntur in terminis Excommunicationis latæ Clemēt. 1. de Sepultur. contra sepelientes in loco sacro tempore Interdicti, aut alias Excommunicatos, & c. & dicunt eam incurritantur ab ijs, qui proprijs manibus sepeliunt; Ratio autem omnium est, quia pænā non

sunt extendendæ ultra proprietatem verborum ex vulgatis iuribus Cap. Statuti de Elect. in 6. Cap. Pana, & Panis. Cap. Oda, de reg. iur. in 6. Sepelire autem proprie, & in rigore est cadauer in Sepulcrum immittere, vel inferre ex Thesaur. de pænis Ecclesiasticis p. 2. V. Sepultura, cap. 4. quæst. 2. quod proprie non nisi proprijs manibus fit: vnde statutum pænale, & odiosum contra sepelientes non debet extendi ad eos actus, qui proprie, & proxime non sunt sepelicio, seu sepelire, nec consequenter ad eas personas, quæ proxime non faciunt prædictum proprium sepeliendi actum; sed tantummodo fide, remote, & improprie quomodolibet sepelire dicuntur, quales sunt deferentes cadauer, comitantes, & c.

5 Colligo, quamuis verum esset Excommunicationem latam in Cap. 2. de Hæretic. in 6. contra tradentes sepulturæ Ecclesiasticæ Hæreticum, vel Fautorem, & c. ligare simul mandantes eum sepeliri, pro vt docuit Suar. de Censur. disput. 12. sect. 4. num. 10. & disp. 23. sect. 4. num. 42. quin etiam cooperatores ipsos ad prædictam sepulturam, prout dixit Thesaur. loc. cit. quæst. 1. (quorum tamen doctrinam multi falsam putant, & ibi quoque eum tantum Excommunicari asserunt, qui proprijs manibus sepeliret, vt videre est apud eundem Thesaurum) nihilominus id ex eo fieri, quod Tradere sepulturæ, quo prædictum Cap. 2. de Hæreticis in 6. vitur, latius patet, quam Sepelire, vt docent communiter DD. in Cap. Quia in omnibus, de Vsur. & optime dixit Sayr. de Censur. l. 4. c. 5. n. 5. & Diaz in Prax. Can. c. 117.

CAPVT SECVNDVM.

An Ecclesia ex omni actu ibi sepeliendi proprijs manibus cadauer Excommunicati, vel Infidelis polluatur.

S V M M A R I V M.

Actus proxime sepelientium proprijs manibus cadauer ad tres proprie reducuntur, num. 1. Modus sepeliendi cadauera duplex præcipue est, num. 2.

Tumulus proprie quid sit, & cur aliquando sepulturam significet, & tumulare accipiatur pro sepelire. ibid.

Sepulcrum quid sit. ibid.

Sepelire dictum videtur, quasi sepire, num. 3.

Ad

Ad sepulturæ essentiam maxime requiritur, vt cadauer condatur, seu certe tegatur. ibid.

Sepelire aliquando dicitur Subterrare, & Italice Sotterrare. ibid.

Cadauer Sennacherib quomodo dicatur Nahum 1. Sepulcrum Sculptilibus, & conflatilibus. ibidem.

Probabile videtur, quod Ecclesia non polluat, nisi per solum actum ipsum ibi proxime condendi proprijs manibus vel humo, vel in tumba cadauer Excommunicati, vel Infidelis, num. 4.

Sepulcra hodie non nisi infra, & subter terram collocanda sunt. ibid.

Si ostium Sepulturæ apertum sit, num cadauer ibi positum vere dicendum sit sepulcrum, num. 5. & 6.

Ostium sepulturæ tripliciter patere potest. ibidem.

Actus sepeliendi distinguitur aliquando ab actu aduoluendi lapidem ad ostium monumenti. ibidem.

Aduoluere lapidem ad ostium monumenti licitum erat Hebræis etiam in Sabbatho. ibid.

Lapis ad ostium monumenti cur aduolueretur ab Hebræis. ibid.

Vbinam Hebræi mortuos, præsertim honorabiliores, sepelirent. ibid.

Sepulcri ostium apud Hebræos erat aliquando tam amplum, & altum, vt multi erecti illud ingrederentur. ibid.

Domus non dicitur, quæ tectum non habet. ibid.

Sepulcri pars potissima est pars superior, seu Sepulcri tectum, sine quo Sepulcrum proprie non est. ibid.

Sepulcrum tecto coopertum; sed circumquaque patens, ac apertum num sit vere Sepulcrum, num. 7. & 8.

Quid dicendum sit de Sepulcris Sanctorum, quæ alicubi sursum aperta sunt, licet sint infra terram. ibid.

Quomodo non improbabiler dici etiam possit, quod actus ipse inferendi, seu immittendi cadauer intra sepulcri locum sit essentialiter pars sepelitionis, num. 9.

1 Aduerto 1. actus eorum, qui proprijs manibus proxime sepeliunt Excommunicati, vel Infidelis cadauer, ad tres proprie reduci, nimirum Primo ad actum fodiendi terram, seu faciendi sepulcrum: Secundo ad actum inferendi, seu immittendi cadauer intra sepulcrum: Tertio autem ad actum cooperiendi, seu tegendi ipsum sepulcrum, vel potius ipsum cadauer in sepulcro positum.

2 Aduerto 2. hinc fieri, vt duò præcipue sint modi sepeliendorum cadauerum: Alter est per Humationem, cadauera scilicet hu-

mando, hoc est, humo iniecta tegendo, quo in casu quia terra coaceruari consuevit, colluculus nonnihil eminens, seu tumulus terreus in planitie aliquantum eleuatus apparet, qui idcirco aliquando accipitur pro Sepulcro iuxta illud Job. 10. de vtero translatus ad tumulum, cum sub eo tumulo, quasi in sepulcro cadauer condatur, & tumulare idcirco idem etiam est, ac sepelire iuxta illud Catul. Argonaut.

Nec iniecta tumulabor mortua terra.

Alter vero modus est cadauera quoquomodo condendo, Sepultus enim ex Plin. l. 7. c. 64. intelligitur quoquomodo conditus, adeo vt quodlibet cadaueris conditorium sepulcrum illius dicatur; nihil enim aliud est Sepulcrum, quam sepulturæ locus, vbi nimirum corpus, ossaue hominis condita sunt, vt ait Vlpian. L. Prætor ait, ff. de sepul. viol. & L. Locum, ff. de relig. & sumpt. funer. siue cadauer in tumba, vel crypra, vel hypogeo, siue in arca marmorea, vel metallica, siue in quouis alio conditorio positum fuerit.

3 Aduerto 3. licet Sepelire dictum videatur, quasi Sepire, eo quod sepelire sit quasi sepelire, & terra, vel alia materia circum circa cingere, & sepire cadauer, quod sepelitur; tamen ad sepulturæ essentiam maxime requiri, quod cadauer recondat, & veluti abscondatur, seu certe quoquomodo tegatur, vnde Mezentius apud Virgil. 10. Aeneid. dum rogat sepeliri, ait

Vnū hoc per (si qua est vis vis hostibus) oro, Corpus humo patiare tegi.

& Lucan. l. 7. inquit

Capit omnia tellus,

Quæ genuit, celo tegitur, qui non habet urnam. immo Cicero philip. 1. sepulturam celo apertam insepultam egregie appellauit. propterea etiam Sepeliri aliquando dicitur Subterrari ex Cap. Cum ad Monasterium, de statu Monach. sicuti Italice quoque dicimus Sotterrare. idemque cadauer ipsum Sennacherib Nahum 1. quod inhumatum in templo diu relictum est, nihilominus dicitur, interprete Ribera in eum locum num. 39. sepulcrum sculptilibus, & conflatilibus; vel quia in templi tecto, quod cadauer illud tegebat, & quodammodo tumulabat, imagines deorum collocabantur, vel quia sub altari aliquo Idolorum absconditum fuit, vt diu iaceret inhumatum.

4 Dico probabile mihi videri, quod in hoc casu Ecclesia non polluat, nisi per solum actum ipsum ibi proxime condendi proprijs manibus vel humo, vel in tumba cadauer Excommunicati, vel Infidelis; etiam si prædictus actus alios præsupponat, sine quibus cadauer

dauer non sepeliretur. Ratio est, quia Sepelire vere, & formaliter, quod etiam adnotavit *Castropal. de Censur. disp. 3. punct. 34. nu. 2.* non est sepulcrum aperire, nec corpus defuncti deferre, &c. sed solummodo condere humo, vel in tumba, à qua sepeliendi expositione non abhorrent alij communiter, qui dicunt Sepelire esse inferre, vel immittere cadauera in sepulcrum: nunquam enim vere ante hunc actum condendi humo, vel in tumba cadauer, hoc dicitur sepultum; sed solummodo post prædictum actum, & c. loquuntur autem communiter de Sepulcro proprie dicto, quod hodie est Tumba profunda infra terram facta, prout docet *Seb. Medic. de Sepult. quaest. 3. num. 8. & quaest. 5. num. 3.* Dixi *infra terram*, vel *subter humum*, quia, quamquam antiquitus inoleuerat abusus, vt *Caplae, & Deposita*, seu alia cadauerum Conditoria non solum in Ecclesijs super terram, verum etiam quodammodo super altaria poneretur, vt *d. Med. ibid. testatur*; tamen *Pius V. per Bullam, qua incipit, Cum primum, an. 1566. Kal. Apr. cauit*, sicut etiam alias statutum fuerat, vt omnia cadauerum conditoria super terram in Ecclesijs posita amouerentur, & defunctorum corpora deinceps in Tumbis profundis tantum infra terram collocarentur. vnde *Rituale etiam Romanum tit. de Exequijs, V. ubi viget*, inquit, *ubi locus sepulturae dabitur in Ecclesia, humi tantum detur.*

5 Dices 1. ergo, si ostium Sepulturae apertum sit, cadauera in ea posita vere iuxta prædicta erunt dicenda insepulta, quod absurdum, & omnino fallum videtur.

6 Respondeo Sepulturae ostium multipliciter considerari posse: Primo, si illud non sit in recto Sepulturae, seu Sepulcri; sed ab aliquo illius latere: Secundo, si sit in ipso tecto, & parte superiori sepulcri, sed ostium prædictum paruum sit, adeo vt cadaueris in sepultura positi pars vel nulla, vel minor aliqua tantum non condita pateat per tale ostium: Tertio denique si ostium sit in tecto sepulturae, & ita amplum, vt totum cadauer, vel maior illius pars nec humo, nec prædicti sepulcri tecto condatur; sed æq. pateat, ac si in fouea tantum non cooperta iaceret. Si ergo sepulcri ostium sit primo modo, etiam si ostium hoc apertum fuerit, adhuc cadauer in tali sepulcro conditum, vere ibi sepultum erit. actus enim ipse sepeliendi distinguitur tunc ab actu aduoluendi lapidem ad ostium monumenti, vt patet ex *Francol. de Hor. Canon. c. 66. num. 20. & 21.* nec non ex *Baron. Annal. Ecclesiast. tom. 1. ad an. Ch. 34.* qui actum aduoluendi lapidem ad ostium

monumenti ad ipsam sepelitionem non necessarium dicunt; sed tantum licitum in Sabbatho Hebraeis, tum ne ipsum sepulcrum ita apertum pateret incuribus bestiarum, tum ne cadauer inde odorem exhalaret. Hoc autem vt clarius ab omnibus intelligatur, sciendum ex *Maldonat. in lo. 11. num. 38.* morem Hebræorum fuisse sepeliendi mortuos, præsertim honorabiliores, in speluncis, quarum ostium aduoluto grandi lapide, vel saxo clauderetur, & ostium illud tantæ erat altitudinis, ac latitudinis, vt multi erecti illud ingredi possent, teste *Iansen. in Concord. Euangel. cap. 31. in princip.* & hoc ipsum patere potest exemplo domus ipsius, quam viuentes inhabitamus, adhuc enim dicimur domi esse, etiam si ostium domus pateat; sed non dicitur domus, nisi tectum habeat, quo illa cooperiatur, licet muros habeat, vt per se patet. Si vero sepulcri ostium sit secundo modo, adhuc cadauer intra talem sepulturam vere erit sepultum, quia modicum pro nihilo reputatur, quod fufius paulo inferius explicabitur. Si denique sepulcri ostium sit tertio modo, tunc cadauer in tali loco positum vere insepultum erit, quia non tegitur, nec talis locus vere, & proprie dici potest tunc sepultura, seu sepulcrum, cum tecto careat, nec tunc sit, vt mox dixi etiam de domo viuentium, vera, & sacra domus mortuorum. Quare, sicuti esse in fossa sursum aperta, seu esse in valle infra montes posita, non est esse proprie in sepulcro, nec humo, aut tumba condita, ita esse in sepulcro sursum penitus aperto non est condita in sepulcro, nisi apponatur etiam pars potissima sepulcri, scilicet pars sepulcri superior, quæ sepulcrum proprie constituat, & vere cadauera condat.

7 Dices 2. ergo cadauera in aliquo loco sursum cooperto posita vere dicuntur sepulta, licet à quocumq. latere ea sint patentia, quod ridiculum est.

8 Respondeo negando prædictam illationem: aliud enim est, quod ostium sepulcri sit apertum; aliud autem, quod sepulcrum ipsum sit circumquaque patens, & apertum, prout proportionaliter dictum est de domo viuentium, quæ adhuc domus erit, licet ostium habeat apertum; sed non erit amplius domus, si careat vel lateralibus muris tantum, sic enim potius Porticus, quam domus erit, vel tecto ipso, vt iam sæpius repetitum est. vnde cadauera Sanctorum, quæ alicubi in Sepulcris sursum apertis asseruantur, vt ea à sursum stantibus religionis ergo pie cerni, sancteque coliqueant, si fiat in Capsis suis condita, vt videre est *Mediolani ad D. Caroli Borromæi Sepulcrum*

enim, vere illa ibi sepulta erunt; si vero cadauera ea sint sursum omnino patentia, & nullo claudantur conditorio, insepulta mihi potius, quam sepulta videntur; licet enim ea sint infra terram, non tamen sunt subter illam, nec subter aliud sepulcri tectum, quod ad sepulcri essentiam requiri satis iam probatum est.

9 Colligo nõ improbabiler etiam dici posse, quod sepelitione constat ex ambobus actibus, i. secundo, & tertio superius num. 1. explicatis, veluti ex duabus essentialibus partibus, seu concausis ad veram sepelitionem omnino necessarijs, quo in casu tam ponens vnum, quam alterum ex prædictis actibus Ecclesie pollutor esset, & casum reseruatum incurreret, vbi is reseruatus esset, dummodo tamen vterque actus interueniret, nam sine vtroque Ecclesia non pollueretur, nec casus esset consummatus.

CAPVT TERTIVM.

An Ecclesia per Excommunicati, vel Infidelis cadauer ibi ad aliquod tempus, & nõ ad perpetuam sepulturam depositum polluat.

S V M M A R I V M.

Cadauera aliquando traduntur perpetuæ sepulturae; aliquando non perpetuæ, & in depositum, num. 1.

Cadauera quandoam transferri possunt sine Episcopi licentia de vno loco in alium, & quando non, num. 2.

Sepulcri violati pena non habet locum, nisi sepultura sit perpetua. ibid.

Sepelire proprie non est deponere cadauer in loco sacro ad aliquod tempus tantum, num. 3.

Ecclesia per Excommunicati, vel Infidelis cadauer ibi pro aliquo tantum tempore, & non ad perpetuam sepulturam depositum non polluitur, num. 4.

Cadaueris prædicti presentia in loco sacro non sufficit ad illum polluendum, nisi quando illud antea ibi perpetuæ sepulturae traditum fuisse, num. 5.

1 Aduerto 1. cadauera defunctorum ex *Decian. prax. criminal. l. 6. c. 42. nu. 22. Rot. Rom. decis. 550. p. 1. in nouiss. Robusterij. Genues. in prax. Neap. c. 56. num. 3. & Samuel. de Sepultur. tractat. 1. controuers. 8. num. 21.*

aliquando tradi perpetuæ sepulturae, & talia sic sepulta cadauera transferri nequeunt ex sepultura, vbi iaceant, ad alium locum extra Ecclesiam, sine Episcopi licentia, quod etiam statuitur in *Ritual. Roman. Paul. V. de Exequijs*; aliquando vero ea perpetuæ sepulturae non dari; sed tantum in loco sacro deponi, & per authenticum Instrumentum, quod tunc fieri debet, in depositum recipi, & cum obligatione ea restituendi, vt aliò transferantur, & talia cadauera sic in depositum, & non perpetuæ sepulturae tradita transferri aliò sine alia Ordinarij licentia possunt ex *Can. Corpora, de consecrat. dist. 1. Antonin. p. 3. tit. 12. c. 8. ante primum §. Angel. V. Reliquia, §. Qua auctoritate, num. 1. Syluest. V. Cæmeterium, in fin. Alar. in Canon. Conscient. l. 2. V. Cæmeterium, num. 3. & Ruben in Apofism. Episcoporum, V. Sepultura, num. 8. & ita hodie seruati tradit *diff. Genues. ibid. iuxta L. Si necdum, C. de relig. & sumpt. fun.**

2 Aduerto 2. penam Sepulcri violati ex *Menoch. de Arbitr. iud. cas. 387. num. 24. & 25. Farinat. crimin. qq. 20. num. 128. quæ est de Delict. & Pænis, & Antonel. de regimine Eccles. Episc. l. 6. c. 37. num. 3.* non habere locum, nisi quando Sepulturae perpetuæ sunt; secus autem si perpetuæ non sint, ex *L. 3. §. Non perpetuæ, ff. de sepulc. violat.*

3 Aduerto 3. ex his optimè erui posse, quod Sepelire proprie sit perpetuæ sepulturae tradere, non autem deponere cadauer etiam in loco sacro, & intra sepulcrum aliquod pro aliquo tantum tempore. Aliud enim est tradere absolute, seu donare alicui ceterum; aliud autem est confidere eidem ceterum ad aliquod tantum tempus, seu apud eundem deponere ceterum, vt depositarius ea restituere debeat, quoties, qui ea in depositum dedit, eadem exigat. Quare

4 Dico, Ecclesiam per Excommunicati, vel Infidelis cadauer ibi ad aliquod tempus, & non ad perpetuam sepulturam depositum nõ pollui. Ratio est, quia nomine sepelitionis in odiosis, & pænalibus non venit prædicta cadauerum depositio, vnde Canones loquentes de Sepultura non debent hic extendi ad solam depositionem prædictorum cadauerum pro aliquo tempore in loco sacro, vt ex mox dictis, & alibi toties repetitis aperte inferitur.

5 Colligo, licet, quando Infidelis cadauer in Ecclesia sepultum est, illud exhumandum sit, si discerni possit, antequam Ecclesia reconcilietur, vt inferius cum communi DD. sententia dicemus; tamen non bene inde inferri, quod Ecclesia polluat per solam

praesentiam talis cadaueris ibi positi, ac proinde etiam ad aliquod tempus ibi tantum depositati, nam falsum est, quod Ecclesia polluatur per solam praesentiam talis cadaueris ibi positi, nisi quando illud ibi vere antea sepultum fuisset. unde patet nunquam vere eam pollui, si ibi illud tantum depositetur, cum, ex iam positis, depositatio sola cadaueris proprie non sit vera sepelicio.

CAPVT QVARTVM.

An Ecclesia per Excommunicati, seu Infidelis Cineres, vel per aliquam tantum Cadaueris, vel Cinerum partem ibi sepultam polluatur.

S V M M A R I V M.

Unius corporis sepultura plura sepulcra efficere non potest, num. 1.

Cadauer ibi sepultum dici debet, ubi pars illius principalior sepulta sit, num. 2.

Caput est corporis pars principalior, & membrorum omnium dignissimum, num. 3.

Ecclesia probabiliter per Excommunicati, seu Infidelis Cineres ibi sepultos polluitur, num. 4.

Cineres Excommunicati, vel Infidelis habent eam habitudinem ad ipsum Excommunicatū, vel Infidelem, quam habet cadauer. ibid.

Idem dicendum est de maiore cinerum parte. ibidem.

Ecclesia etiam per solam caput Excommunicati, vel Infidelis ibi sepultum polluitur, num. 5.

In Reliquijs cur non solam caput, sed etiam Brachium, Crus, & c. solemnem cultu, ac officio honoretur, non secus, ac si esset totum corpus, num. 6. & 7.

Ecclesia cur ibi esse dicatur, ubi est Pontifex, num. 7.

Caput Excommunicati, vel Infidelis, si dimidium in vna Ecclesia, & dimidium in alia fuerit sepultum, neutram polluit, num. 8.

Caput maior pars Caput esse videtur. ibid.

Quod maior pars iudicatur, id ab omnibus iudicari videtur. ibid.

Plastella si scindatur in ludo, quid inspiciendum, & iudicandum sit. ibid.

Ecclesia an polluitur aliquando ob sepulturam Excommunicati, vel Infidelis sine capite, in 9.

Aduerto 1. pro certo a me supponitur, quod vnus tantum Cadaueris sepultura plura

ra Sepulcra efficere non possit, vt clare habetur in *L. Cum in diuersis, ff. de religiof. & sumpt. funerum*, & c. & late explicat *Asinius in praedict. titul.*

2. Aduerto 2. aequum certum mihi esse, quod, si cadaueris partes pluribus in locis sepultae sint, ibi sepultum dici debeat cadauer, ubi pars illius principalior condita fuerit, vt *l. cc.* subditur, a potiori enim sumitur appellatio, vt in caeteris quoque patet.

3. Aduerto 3. Caput non solum esse praecipuum, caeterorumque membrorum dignissimum ex *citata Lege*; sed etiam totum esse in corpore, vt docuit *Plato in Timaeo*: vnde Platonici omnes Caput rationalis animae Sedem nuncuparunt, teste *Asin. l. c. nu. 3.* & Capitis appellatione integer homo intelligitur: membra enim a capite fomentum, decorem, & formam recipiunt, nec non caput sequuntur omnia membra ex *Apost. ad Ephes. 4.* quibus stantibus,

4. Dico 1. Ecclesiam probabiliter per Excommunicati, seu Infidelis Cineres ibi sepultos pollui. communiter enim in ipsis cineribus est habitudo ad ipsum hominem Excommunicatum, vel Infidelem, quae habitudo sicuti sufficit ad hoc, vt Reliquiae Sanctorum, & Cineres etiam illorum adorentur, quia aliquid ipsorum exultimantur, ita sufficere videtur ad hoc, vt per eorum sepulturam in casu nostro Ecclesia polluatur, nam in Cineribus, saltem moraliter, si non physice, maneat eadem ratio, quae in cadauere ipso nondum in cineres redacto, quod non nisi ob respectum, & habitudinem ad Excommunicatum, vel Infidelem ipsum Ecclesiastica priuatur sepultura, & Ecclesiam polluit, in qua illud sepultum sit. ita colligitur ex *R. asq. in 3. p. rom. 1. disp. 112. num. 29.* *Puol. de adoratione disp. 4. sect. 1. in solut. 2. argum. Signio de Reliquijs, & Venerat. Sanctor. c. 48.* qui in Cineribus, & Fragmentis, seu Pulueribus aliquando totum, vel maiorem cadaueris partem contineri docet, & nullam in hac re inter Cadauer, & Cineres differentiam facit, & nouissime ex *R. null. Elucubrat. Ecclesiasticar. l. 1. c. 36.* idemque dicendum puto, si de maiore cinerum parte sermo sit; cum maior pars totam repraesentet.

5. Dico 2. Ecclesiam etiam per solum Caput Excommunicati, vel Infidelis ibi sepultum, pollui, prout patet ex dictis num. 3. vnde probabiliter inferri potest, quod, si alicuius Excommunicati, vel Infidelis caput in vna Ecclesia; reliquam vero corporis in alia sepeliretur, illa, & non ista pollueretur, quia cum vna Sepultura plura sepulcra efficere nequeat

ex iam dictis, cumque caput sit totius corporis principalior pars, a qua totius denominatio sumi debet in ambiguis, ibi potius aliquis sepultus dici debet, ubi illius caput sepultum sit, quam ubi reliqua omnia corporis membra.

6. Dices, ab Ecclesia reputatur Insignis Reliquia, & solemnem cultu, ac officio honoratur, ubi non solum Sancti alicuius Caput fuerit; sed etiam ubi Brachium, Crus, & c. pro vt tradit *Signius in suo Reliquiar. c. 47.* & *S. Rit. Congregatio in Decreto, quod ab Urb. VIII. approbatum Breuiarijs praefigi solet*, & c. ergo etiam Ecclesia, in qua sepultum fuerit Excommunicati, vel Infidelis alicuius Brachium, & c. inde polluta censeretur debet.

7. Respondeo negando consequentiam, neque enim valet illatio a lege fauorabili ad odiosam, cum ea ampliari; haec autem restringi debeat iuxta superius dicta. quare, licet ad abundantiosem Sanctarum Reliquiarum cultum sancte, id a S. Congregat. praedicta statutum fuerit; nihilominus id ad casum hunc nostrum extendendum non est. immo, praescindendo a praedicto decreto, & similibus alijs, ibi Festa Sanctorum, teste *Bald. in d. L. Cum in diuersis, ff. de religiof. & sumpt. funer. et c.* quem DD. communiter secuti sunt, vt ait *Asin. l. c.* celebranda, ubi est eorum Caput, non caetera membra, sicuti etiam ibi est Ecclesia tota, ubi est Pontifex, quia Caput est totius Ecclesiae.

8. Dico 3. Si dimidium caput Excommunicati, vel Infidelis sepultum fuerit in vna Ecclesia, & aliud dimidium in alia, neutram Ecclesiam pollui. quia non quilibet capitis pars caput est; sed ad summum maior tantum capitis pars caput esse videtur, sicuti, quod maior pars iudicauit, id etiam ab omnibus iudicari videtur ex *L. Sicuti, ff. de recept. arbitr.* Si enim partes capitis aequales sint, nulla pars formam capitis magis retinet, quam alia, ac proinde, cum per vnus corporis sepulturam plura sepulcra ex saepius dictis efficere non possint, neutra pars caput efficit, vel enim capitis forma ex tali capitis ruptione, & diuisione penitus sublata est, vt sentit *d. Asin. l. c. nu. 65.* vel tantummodo in maiore capitis parte est, quae pars idcirco medietatem superare debet, pro vt docet *Capoll. de seruit. urban. praed. cap. 82. num. 2.* quod etiam notandum dicit pro ludentibus ad Plastellam, vel ad Pat, & Impar, si Plastella scindatur, inspiciatur enim maior pars, & cum partes aequales sunt, neutra valet.

9. Colligo, quamuis vere Caput Principalior corporis etiam mortui pars videatur, si illud

vel integrum sit, vel saltem maiorem illius partem contineat; tamen, si capitis partes tales sint, vt earum nulla caput constituere videatur, tunc standum esse pro reliqua corporis parte principaliore: ac proinde, si caput integrum, vel maior illius pars nullibi sit, alicubi autem sepultum sit reliquum Excommunicati, vel Infidelis corpus, tunc Ecclesiam, in qua Excommunicati, vel Infidelis corpus sine capite sepultum fuerit, pollutam probabiliter censeretur posse, tunc enim ibi tale corpus sepultum videtur, cum ibi sepulta sit principalior pars illius non relatiue ad caput: (quod nullibi tunc esse supponitur) sed ad alias corporis partes, quae extent.

CAPVT QVINTVM.

An per Sepulturam Excommunicati Excommunicatione tantum, minori Ecclesia polluitur.

S V M M A R I V M.

Ecclesiam pollui per Excommunicatorum sepulturam vnde habeatur, num. 1.

Excommunicationis nomen aliquando in Iure non solum de Maiori, sed etiam de Minori intelligitur. ibid.

Excommunicatio Maior, & Minor quid sint, ibidem.

Excommunicatio secundum aliquos significat Minorem; Anathemata vero Maiorem, num. 2.

Excommunicatio Minor est vere, & proprie Excommunicatio, num. 3.

Excommunicationis nomen absolute prolatum semper post Gregorium IX. significat Maiorem, ibidem.

Ecclesia non polluitur per sepulturam Excommunicati Excommunicatione Minori, num. 4.

Cap. Cum non ab homine, de Indicis, & similia Decreta quomodo intelligenda sint, num. 5.

Excommunicatio, & Anathema, seu Anathematizatio quomodo inter se differant, ibidem.

Cap. i. de Exception. in 6. proponitur, & exponitur, num. 6. & 7.

Sepultura non neganda Excommunicatis Excommunicatione minori contra aliquos, n. 8. et 9.

Excommunicationis vox cur in maiorem partem iam non sit accipienda, i. pro Minori Excommunicatione, num. 10.

Aduerto 1. cum Innocentius 3. in Cap. Consultuisti, de consecrat. Eccles. absolute dicat Coemeteria (qua in re maior est ratio de Ecclesia, cum ipsa sit principalis; coemeterium autem accessorium, ut docet Glossa hic *Coemeterium*, unde Doctores omnes hoc etiam in Ecclesia locum habere tradunt) in quibus Excommunicatorum corpora sepeliri contingit, reconcilianda esse, cumque Excommunicationis nomen in Iure non solum de Maiori; sed etiam de Minori Excommunicatione intelligatur, ut patet ex multis Canonibus, in quibus nomen Excommunicationis absolute prolato non potest de Maiori intelligi, qui videri possunt apud Suar. de Censur. disp. 8. sect. 3. nu. 2. idcirco hic etiam dabitari posse, num sepelitus Excommunicatorum minori tantum Excommunicatione innodatorum Ecclesiam polluat. Maiorem Excommunicationem accipio, quae priuat actiua, & passiuu receptione Sacramentorum, Suffragijs Ecclesie, & communionem Fidelium; Minorem vero, quae sola passiuu Sacramentorum receptione priuat.

2 Aduerto 2. difficultatem hanc inde etiam potissimum crescere, quod aliqui cum Duard. Commentar. in Bullam Cœna l. 2. can. 1. q. 2. n. 14. ex Cap. Cum non ab homine, de Iudicijs opinantur nomine Excommunicationis intelligi Minorem; Anathematis autem nomine Maiorem. Sed

3 Aduerto 3. quamuis Minor Excommunicatio vere, & proprie Excommunicatio sit; tamen Excommunicationem absolute prolato semper de Maiori intelligi, ut expresse definiuit Gregor. IX. in Cap. Si quem, penult. de sent. Excommunicat. unde Excommunicationis nomen post Gregorium prædictum nunquam pro Minori; sed pro Maiori semper sumitur; licet ante ipsum Gregorium Excommunicatio simpliciter sumpta sæpe pro Minori intelligeretur, ut constat ex Can. Sacerdote, de consecrat. dist. 1. & Can. Engeltrudam, 3. qu. 4. ita Glossa in Cap. Cum non ab homine, & Excommunicari, de Iudicijs. Io. Andr. in Cap. 1. num. 16. & ibi Speculator num. 21. §. Viso, de Except. Abbas in Cap. Intelleximus, eod. tit. Suar. de Censur. disp. 3. sect. 2. num. 8. & disp. 18. sect. 4. num. 3. Vgolin. de Censur. Sum. Pontif. reseruat. p. 1. q. 15. Coninch. de Censur. disp. 14. dub. 1. Gambarumpæ de cas. reseruat. ad cap. 1. Bull. Cœn. num. 7. Alter. de Censur. tom. 1. l. 5. disp. 2. c. 1. Sousa Relecti Bull. Cœn. c. 2. in Anno. circa text. num. 4. Nald. in Summa. V. Excommunicatio, num. 3. Ricard. de Iure person. extra Eccles. grem. existens. l. 4. c. 31. num. 34. Tueron. in Bull. Cœn. cap. 1. num. 5. Couarr. cap. Abna. r. p.

§. 8. num. 5. Henric. l. 13. c. 2. num. 2. Sayr. de Censur. l. 1. c. 4. num. 19. Laym. in Summa l. 1. tit. 5. p. 2. c. 1. nu. 1. Castropal. de Censur. disp. 2. punct. 2. num. 2. & alij communiter. Quamobrem

4 Dico Ecclesiam non pollui per sepulturam Excommunicati Excommunicatione Minori, quia, cum ex iam dictis Excommunicationis nomine absolute prolato iam non veniat Excommunicatio Minor, neque etiam Excommunicatorum nomine absolute prolato venire debent Excommunicati Minori tantum Excommunicatione, ita in terminis nostris Mazzol. in Breui Regul. ad Confessarij, & Confitentis munus rite obeundum part. 2. n. 259. & ij. omnes, qui ad prædictam pollutionem induendam necessario requirunt, quod Excommunicati denunciati sint, & vitandi, ut cap. seq. dicemus, quæ in Excommunicatis Minori Excommunicatione locum non habent.

5 Ad prædictum ergo Cap. Cum non ab homine, de Iudicijs, & ad similia Decreta respondendum est ibi Excommunicationis, & Anathematis nomina discriminari non quo ad Minorem, vel Maiorem Excommunicationem; sed ex Suarez, & Puerono ll. cc. in hoc, quod Anathema, seu Anathematizatio supra Excommunicationem, si sit ab homine, addere videtur publicam denunciationem cum quibusdam exterioribus signis, ac cæremonijs terrorem, & damnationem maiorem indicantibus; si verò sit à Iure, maiorem delicti grauitatem, & culpæ exaggerationem, seu execrationem, & detestationem indicat; etiam si Excommunicationis vox ipsa tam sola, quam cum Anathemate iuncta semper Maiorem Excommunicationem significet, ut iam probatum fuit.

6 Dices 1. in text. Cap. 1. de Except. in 6. dicitur, si quis in Iudicio Excommunicationem opponat, illius speciem declarare debet, ergo sub nomine Excommunicationis absolute prolato non venit semper Maior Excommunicatio, alioqui non opus esset illud explicare, quod tradit Glossa ibidem, scilicet, species Excommunicationis Maioris, vel Minoris; & tamen prædictus textus est post Gregorium superius allatum.

7 Respondeo, ommissis alijs responsionibus, quas varij varie afferunt, textum illum loqui de speciebus Maioris Excommunicationis, v. g. de Excommunicatione ob violationem Ecclesie, ob percussione Clericis, & c. ut non obscure colligitur ex verbis ipsis textus, & præcipue ex §. 6. ubi verò, ut bene aduertit Castropal. l. 1. c. num. 4.

8 Dices 2. Ecclesiastica sepultura neganda est Excommunicato minori Excommunicatione, saltem notoria, ut tenent Summa Confess. l. 3. tit. 16. q. 3. Syluest. V. Sepultura num. 9. vers. 10. cum alijs, ergo etiam per talis Excommunicati sepulturam Ecclesia polluetur.

9 Respondeo primo negando antecedens cū Vivaldo de Interdict. num. 94. qui secutus est Innocentium in Cap. Sacris, de Sepult. & Armillam, V. Sepultura, num. 16. quæ sententia hodie communissima est. Secundo, etiam si talis Excommunicatus priuandus esset Sepultura, non inde fieri, ut locus sacer statim fiat ob id pollutus, nam etiam publici Vfurarij, alijque multi Ecclesiastica carent sepultura, & nihilominus per illorum sepulturam nequaquam polluitur Ecclesia, quia hoc in Iure expressum non est.

10 Colligo cum Suar. l. c. sect. 3. num. 6. in fin. licet vox Excommunicationis pœnam significet, & in dubijs omnia sint in mitiorem partem interpretanda; nihilominus, cum ad tollendum hoc dubium illius vocis sensus iure ipso explicatus sit, in hoc iuridico, & iam proprio illius sensu eam iam accipiendam esse, ut pro Maiori tantum Excommunicatione sumatur.

nam hodie dicantur, seu toleratis vel non tolerati. ibid.

Sepultura sacra quid spirituale censetur, & ad illam Ius habent solum Filij Ecclesie, num. 3.

Ad sepulturam sacram cum Fidelibus admitti communicatio quedam videtur cum Fidelibus in Diuinis. ibid.

Prædicta Sepulture sacre communicatio quomodo tum generaliter, tum specialiter interdicitur ab Ecclesia Excommunicatis. ibid.

Prohibitionis prædictæ bona congruentia afferatur. ibid.

Prohibitio sola sepeliendi Excommunicatum in loco sacro non facit, ut locus inde polluitur. ibid.

Ecclesia per sepulturam cuiusuis (excepto notorio Clerici percussore) Excommunicati Maiore Excommunicatione; sed non denunciati, non polluitur, num. 4.

Priuatio sepulture sacre, cum sit publica euitatio, semper, etiam ante Concilium Constantiense, publicam etiam Excommunicationem postulat, num. 5.

Aduerto 1. licet Excommunicandi potestas à Christo Domino suæ concessa fuerit Ecclesie; Excommunicationis tamen institutionem ab Ecclesia tantum factam esse: verba enim Matth. 18. Paul. ad Tit. 3. & 10. Epist. 2. consilium tantum, & admonitionem denotant, ne cum Hæreticis, Incurribilibus, & contumaciter inobedientibus communicemus tum ob contagionis periculum; tum ut ipsi confusi resipiscant, prout bene tradit Suar. de Censur. disp. 2. sect. 1. Coninch. disput. 14. dub. 2. in princip. Auil. p. 2. de Censur. c. 3. disput. 1. dub. 6. Hurtad. disput. 2. de Excommunic. diff. 2. & Castropal. de Censur. disput. 2. punct. 4. num. 2. Quare, cum effectus Censuræ ex Institutione Ecclesie tantum sint (tota enim Censura est quædam Ecclesiastica prohibitio, seu collectio prohibitionum; ut sic dicam, quæ immediate est de Iure positiuo) propterea, quod Excommunicatio nunc separet Excommunicatum à communionem Fidelium, id est, Excommunicatum separet, ne communicet cum alijs Fidelibus, specialiter autem, quod Excommunicatus Ecclesiastica careat sepultura, & hoc ad effectus Excommunicationis pertineat, prouenit ex immediata Ecclesie sanctione, quæ talem prohibitionem posuit, eamq. formaliter in censura Excommunicationis includi voluit, ut videre est apud Suar. de Relig. tom. 1. tr. 2. l. 3. c. 2. num. 10. quam etiam tollere posset, si vellet, ut ex dicendis num. seq. clarum fiet.

2 Aduerto 2. quamquam olim ante Concilium

CAPVT SEXTVM.

An Ecclesia polluetur per Sepulturam Excommunicati Excommunicatione Maiori; sed non denunciati.

S V M M A R I V M.

Excommunicandi potestas est à Christo; sed Excommunicationis institutio ab Ecclesia, n. 1. Censura, & Censuræ effectus immediate sunt de iure positiuo. ibid.

Ante Concilium Constantiense Excommunicatus se à Fidelibus, & Fideles ab eo se separare tenebantur, seu in publico, si Excommunicatio publica fuisset, seu secreto, si secreta, num. 2.

Post prædictum Concilium Fideles non sunt obligati vitare Excommunicatum siue à Iure, siue ab homine, nisi is denunciatus publice fuerit, vel notorius Clerici percussor. ibidem. Constitutio Concilij Constantiensis Ad euitanda scandala in praxi communiter recepta est tum in Vrbe, tum in Orbe. ibid.

Excommunicati vitandi, vel non vitandi qui-

lium Constantiense tum ipse, qui erat Excommunicatus, se ab aliorum Fidelium conuictu, & communicatione, tum Fideles ipsi se ab illo separare tenebantur, ita vt si Excommunicatio publica esset, in publico; si vero secreta, secreto Excommunicatus a Fidelibus, & Fideles ab ipso segregari, seu seiangi tenerentur, vt patet ex *Cap. Cum non ab homine, de sent. Excommunic. Gloss. & Panormit. ibi num. 2. 3. & 7. Cap. Cum desideres, eod. tit. & ibi Innocent. Abbat. Heric. & Felin. vt bene obseruauit Castropal. l. c. num. 3.* tamen in *d. Concilio Constantiensi an. Dom. 1414.* celebrato, quod a Martino V. & a Leone X. confirmatum fuit, editam fuisse Constitutionem incipientem *Ad euitanda scandala, & c.* quae licet in Tomis Conciliorum non extet, refertur tamen a *Io. Dried. de Libert. Christiana cap. 88. Adrian. in 4. tract. de Confess. quest. 9. & tr. de Clau. quest. 3. & tr. de Eucharist. quest. vlt. Nauar. in Summa c. 27. num. 25.* & ab alijs apud *Castropal. l. c.* qui etiam eiusdem tenorem exhibet, eamq. in praxi receptam testantur *Antonin. p. 3. tit. 26. c. 3. Soto in 4. dist. 2. quest. 1. art. 4. Gutier. 99. can. l. 1. c. 1. num. 1. Heriq. l. 13. c. 5. num. 1. Auil. de Censur. p. 2. c. 6. disp. 2. dub. 1. Suar. de Censur. disp. 9. sect. 2. num. 5. Coninch. disput. 13. dub. 2. Sanch. de Decalog. l. 2. c. 9. num. 3.* de communi testatur *Layman l. 1. tr. de Excommunic. c. 4. num. 1.* immo de Vrbs, & Curiae Romanae, nec non totius Orbis vsu *Sayr. de Censur. l. 2. c. 12. num. 9.* & tenet *S. Rota, vt recent. p. 1. decis. 534. num. 12.* ex qua Constitutione habetur, quod Fideles non sunt obligati vitare quemquam Excommunicatum, licet notorium, siue facto, siue iure, nisi talis Excommunicatus publice denunciatus etiam fuerit, vel certe notorius Clerici percussor, qui, tamen si denunciatus non sit, vitandus est, de quibus plura inferius suo loco dicemus. Vnde infertur Solos Excommunicatos publice Denunciatos, vel Notorios Clerici percussores nunc esse Excommunicatos non toleratos, seu vitandos; alios autem omnes dici toleratos, seu non vitandos, & nunc haberi pro Excommunicatis occultis.

3 Aduerto 3. cum Sepultura sacra quid spirituale censeatur, & ad illam ius habeant solum filij Ecclesiae, qui ei obediens fuerint, idcirco, quod quis ad eundem locum sepulturae sacrae cum ijs admittatur, communicationem aliquam in diuinis videri cum Fidelibus, & consequenter huius communicationis prohibitionem non solum contineri in ea generali prohibitione, per quam communicatio in Diuinis cum Excommunicatis prohibetur; sed etiam peculiariter, & expresse

haberi in *Cap. Sacris. de Sepult. Quia*, inquit, *quibus non communicamus viuis, non debemus etiam communicare defunctis*, quod idem habetur in *Clement. 1. eod. tit. Cap. 2. de Haeret. in 6. & Cap. Consulisti, de consecrat. Eccl. vel altar. & sumptum est ex Leon. Papa epist. 90. vel 92. ad Rustic. c. 6. vel 7.* eique fauet congruentia illa, quod is, pro quo orare non licet, indignus est, vt corpus eius in loco sacro sepeliatur, vbi ob eam praecipue causam Fideles sepeliuntur, vt participes fiant suffragiorum, & orationum, quae in ijs locis fiunt, vt constat ex *Suar. de Censur. disput. 12. sect. 4. num. 2.* Quia autem ex sola prohibitione sepeliendi Excommunicatum in loco sacro non fiebat, vt inde locus ille sacer pollueretur, nisi ad hunc effectum inducendum noua lex Ecclesiastica accederet, ideo, cum in *d. Cap. Consulisti* supponatur per Excommunicati corpus locum sacrum pollui, id ab Ecclesia etiam specialiter statutum fuisse dicendum est:

4 Dico Ecclesiam per sepulturam cuiusuis (excepto Notorio Clerici percussore) Excommunicati Maiore Excommunicatione; sed tamen non denunciati, non pollui. Ratio est, quia post Concilium Constantiense non nisi Excommunicatos denunciatos, vel notorios Clerici percussores vitare, proindeque ab Ecclesiastica sepultura eos repellere tenemur, cum quilibet alius Excommunicatus censeatur vt non Excommunicatus, vel vt occultus tantum Excommunicatus, ex quo infertur, quod sicuti Excommunicatis non vitandis Sepultura sacra iam nunc concessa est, ita locus sacer per sepulturam ijs concessam iam hunc non polluitur, nam Ecclesiae pollutio fundatur in priori prohibitione sepeliendi Excommunicatum in loco sacro, limitata autem ea prohibitione, limitatur etiam loci sacri pollutio, vt bene intulit *Suar. tom. 3. in 3. p. disput. 81. sect. 4. casu 4. & tom. 5. de Censur. disp. 12. sect. 4. num. 9. & tom. 1. de religion. tr. 2. l. 3. c. 2. num. 11.* & hanc sententiam docent *Victoria in Sum. tr. de Euchar. quest. 99. Durand. in Ration. l. 1. c. 6. num. 42. Rodriq. p. 1. Summa cap. 154. conclus. 1. num. 2. Sayr. de Censur. l. 5. cap. 16. num. 22. Nald. in Sum. V. Ecclesia, num. 29. Sa V. Ecclesia num. 5. Henriq. l. 9. de Missa, cap. 27. num. 5. lit. R. Auil. de Censur. p. 5. disp. 7. dubit. 1. conclus. 2. casu 3. & dubit. 4. conclus. 4. Reginald. in Prax. l. 29. c. 9. sect. 5. n. 184. casu 4. Faguad. de 1. Ecclesia praecipit l. 3. c. 14. num. 55. in fin. Persic. de 1. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 7. num. 67. Mazuchel. de cas. Reserv. disp. 2. c. 6. num. 39. Scarfell. in Sum. p. 3. c. 87. num. 9. Coninch. quest. 83. num. 232. Filliuc. tr. 5. num.*

CAP. VII.

An Ecclesia per Sepulturam Excommunicati quomodocumq. Denunciati polluat.

SYMMA R I V M.

Excommunicatus denunciatus haberi potest quis secundum aliquos; sed falso, si Canon dicat:

Qui hoc fecerit, Excommunicatus sit, & id ab eo factum fuisse constat, num. 1.

Neq. ad veram Excommunicationis denunciationem sufficit expressa; sed generalis tantum Nominatio, & Excommunicatio Hostiliarum, & g. Vuiclephistarum, Lutheranorum, &c. num. 2.

Pontifices nominatim denunciant eos Haereticos, quos vitandos volunt, vt Pius V. Elisabetham Angliae Reginam, ibid.

Siquis nominatim condemnatur, & publice declaretur condemnatus de Haeresi, vel alio crimine, cui indubitatum, & notorium sit annexam esse Excommunicationem, cur adhuc ille non sit Excommunicatus denunciatus, num. 3.

Etiamsi per publicam sententiam quis declaretur reus talis criminis, & incidisse in omnes penas, & censuras tali crimini annexas, inter quas notorium sit esse Excommunicationem; nihilominus cur ille non sit adhuc Excommunicatus denunciatus, ibid.

Neq. etiamsi nominatim declaratoria sententia tum criminis, tum Excommunicationis crimini annexa contra aliquem lata, & in Tribunali promulgata sit, nisi eadem publice denunciatur vel per Cedulones, aut in Ecclesia, vel alio loco publico iuxta regionis consuetudinem, ibid.

Quid si sententia Excommunicationis fuisse solum de futuro, & sub conditione; non autem absoluta? ibid.

Pradicta Excommunicationis denunciatio cur suppleri nequeat per quancumq. notissimam famam aliunde habitam, ibid.

Ecclesia non polluitur per sepulturam Excommunicati quomodolibet denunciati; sed tantummodo per sepulturam Excommunicati specialiter, & expresse denunciati, num. 4.

Excommunicati pradicto modo tantum denunciati, vel notorius Clerici percussor, non alij nunc vitandi sunt, ibid.

Specialiter, & expresse Excommunicationem denunciare iuxta communem interpretationem

nem est Nominatim Excommunicationem denunciare, num. 5.

Nominatim denunciare Excommunicatum, quid sit, ibid.

Denunciatio notitia, quanam sufficiat ad Excommunicatum vitandum, ibid.

In dubio denunciatio predicta talis Excommunicatus habendus est pro non denunciato, ibidem.

Quid sufficiat ad presumendum Excommunicatum absolutum fuisse, ut cum eo communicari possit, & per illius sepulturam Ecclesia non polluatur, ibidem.

Aduerto 1. aliquorum sententiam fuisse (inter quos à Sayro l. 2. *Thef. l. 1. c. 12. num. 17. à Duard. in Bull. Cœna l. 2. can. 1. q. 7. num. 1. & à Pueron. in Bull. cœn. c. 1. num. 12. refertur Bernardus in Cap. A nobis l. 1. de sent. Excommunic. & Sotus in 4. dist. 2. quest. 1. art. 1. conclus. 3. qui hoc esse speciale in Hæreticis arbitrat propter enormitatem criminis, & infectionis periculum) quod, si Canon aliquis aliquem ita Excommunicet; Quisquis hoc, vel illud fecerit, Excommunicatus sit: tunc is censeri debeat denunciatus, & nominatim Excommunicatus, à quo talem actum prohibitum factum fuisse constiterit. Sed hoc omnino falsum esse, & contra communissimam DD. interpretationem bene probant iidem Sayr. Durand. & Pueron. l. c. & clarius ex dicendis apparebit.*

Aduerto 2. maius dubium esse, an sufficiat denunciatio generalis Excommunicatorum, v. g. specialis, & expressa nominatio, & Excommunicatio Hussitarum, Viclephistarum, Lutheranorum, &c. pro vt in *Can. 1. Bull. cœn. prædictæ*, aliæque Hæreticorum sectæ, immo aliquo modo etiam in particulari per ea verba omnes, ac singuli exprimentur, & Excommunicantur. Sed negative adhuc respondendum esse bene docet Tolet. in *Sum. l. 1. c. 20. in 1. Excommunic. cœna num. 12. Kolin. de Censur. Papa. reser. p. 1. c. 14. in 2. fin. Sayr. l. c. 1. 3. c. 4. num. 32. Cauall. in Commun. contra Commun. quest. 698. nu. 15. Sanch. in *Decal. l. 2. c. 9. num. 3. Duard. l. c. Pueron. ibid. num. 13. Suar. de Censur. disp. 9. sect. 2. num. 10. Filduc. tom. 1. tr. 16. c. 2. nu. 30. Bonac. de Censur. in partic. disput. 1. quest. 2. punct. 2. num. 9. cuius veritatis optimum est indicium ex *Pueron. ibid.*, quod Pontifices adhuc nominatim denunciatis eos Hæreticos, quos vitandos voluerunt, ut *Primo V. an. 1569. Elisabetham Angliæ Reginam*.**

Aduerto 3. modo gratiore adhuc difficultatem superesse, an si quis per publicam

sententiam de Hæresi, vel de alio crimine, cui certam, & notorium sit annexam esse Excommunicationem nominatim condempnetur, & publicè declaratur ab eodem nominatim categoricè commissum fuisse, is haberi debeat pro Excommunicato denunciato: aliqui enim affirmant, eo quod declarare aliquem reum criminis, cui indubium, & manifestam sit annexam esse Excommunicationem, perinde videatur, ac eum Excommunicatum declarare, ut *Sotus de Iust. & Jur. l. 9. quest. 1. art. 8. ad 1. in fin. Petrus de Soto de Excommunicat. l. 2. c. 1. am. vero. Medin. de Confessione scienter facta Excommunicato 9. Per hæc patet. Gutierrez q. 1. Can. l. 1. c. 1. num. 23. Henric. l. 1. 3. de Excommunicat. c. 5. num. 4. Rodrig. in *Sum. tom. 1. c. 82. num. 6. & in Bull. Cruciat. §. 9. num. 38. Suar. de Censur. disput. 9. sect. 2. num. 10.* Sed etiam in hac difficultate probabilior est pars negatiua, quoniam quis condemnatur, & denunciatur de solo crimine cui constat annexam esse Excommunicationem, tunc non est denunciata Excommunicatio ipsa specialiter, & expresse, hoc est nominatim, prout in *Extrauag. Ad euitanda & c. Concilij Constantiensis* exigitur; sed solum virtualiter, & per quandam consequentiam, ac proinde indirectè tantum; licet directe declaratum, & denunciatum sit crimen ipsum, quod secum Excommunicationem trahit; aliud autem est declarare, seu denunciare delictum, & ex consequenti Excommunicationem; aliud declarare, & publicare directe ipsam Excommunicationem; quod ad Excommunicationis ipsius propriam denunciationem necessario requisitum est, præcipue cum sit in materia pœnali, & odiosa, quæ extendi non debet ad alias improprias, seu latas denunciations, vt optime docent *Couarr. in Cap. Alma p. 1. §. 2. num. 9. Nauar. in Can. Quando, de Consecrat. dist. 1. Graff. de cis. aur. l. 4. c. 16. num. 5. in fin. Sanchez in *Decal. l. 2. c. 9. num. 4. Pueron. l. c. nu. 18. vers. Nobis autem, Dian. p. 5. tr. 9. resol. 62. & tr. 14. resol. 97. Castropal. de Censur. disp. 2. punct. 4. num. 6. & Duard. l. c. nu. 18.* Immo, etiam si quis per publicam sententiam declaratur non solum reus talis criminis, cui sit annexa Excommunicatio, sed etiam in ea declaratoria is dicatur incurrisse omnes eius criminis pœnas, & Censuras; nihilominus contra *Pueronum l. c. num. 19.* adhuc is non erit vere, & proprie denunciatus Excommunicatus, quia adhuc ibi non est specialiter, & expresse, id est nominatim, denunciata Excommunicatio, ita *Coninch. de Sacram. disput. 14. dub.***

*dub. 2. num. 16. Reginald. in prax. tom. 1. l. 1. c. 10. num. 118. Sanch. in Decal. l. 2. c. 9. num. 4. Dian. d. p. 5. tr. 9. resol. 62. nec sufficeret sola Declaratoria sententia tum Criminis, tum simul etiam Excommunicationis ei annexæ nominatim mentionem faciens, & in tribunali promulgata, nisi insuper accederet etiã publicatio, seu denunciatio ipsa nominatim Excommunicati vel per cedulones, vt cum communi sententia ait *Theaur. de pœnis Ecclesiast. p. 2. V. Censura, c. 4. vers. Hæc moderatio, in fin. cum Couarr. loc. cit. Auila p. 2. de Cens. c. 6. disp. 2. dub. 3. Suar. de Censur. disp. 9. sect. 2. num. 8. Laym. l. 1. de Excommunic. c. 4. §. 2. Molfes. in Summa tr. 6. c. 16. n. 74. Nauar. in Manual. c. 27. num. 35. Coninch de Censur. disput. 14. dub. 2. num. 10. Duard. l. c. quest. 8. num. 17. Pueron. ibid. num. 20. cum multis, quibus fauet *Gloss. in Clement. 1. Verb. Publice, de Sepult. vel in Ecclesia, aut alio loco publico, iuxta regionis consuetudinem, vt dicit Castropal. l. c. num. 6. cum Vasq. de Excommunicat. dub. 2. Hurtad. de Excom. diff. 3. & alij; tametsi contrarium senserit *Adrian. in 4. tr. de Sacram. Euchar. Cap. Viso de impedimentiis, vers. Quantum ad tertium, & tr. de Sacram. Confessio. dub. 9. vers. Secunda propositio. Felin. in Cap. Rodolphus, num. 73. de rescript. & aliquot alij, vt videre est apud d. Castropal. ibid.* Quin etiam si sententia Excommunicationis contra certam personam lata, fuisset solum de futuro, & sub conditione, & iuridice etiam publicata fuisset; adhuc taliter Excommunicatus non esset simpliciter denunciatus, nisi post impletam conditionem feratur absoluta sententia, & talis persona in particulari, & in individuo nominatim denunciatur Excommunicata. ita *Maior, & Couarr. cum Suar. de Censur. disp. 9. sec. 2. num. 10.* Deniq. prædicta Excommunicationis denunciatio suppleri nequit per quamcumque notissimam famam aliunde habitam: vnde etiam si publica Ecclesiæ voce manifestissimum esset aliquem esse v. g. Hæreticum, & consequenter manifestissimum etiam esset eundem esse inde Excommunicatum; nihilominus ille inde non esset specialiter, & expresse, ac proinde nominatim, & auctoritative denunciatus Excommunicatus, sed manifestissimus tantum Hæreticus, & manifestissimus Excommunicatus, quæ manifestatio, seu notorietas Excommunicationis semper differt à publica denunciatione Excommunicationis, de qua prædicta Extrauagans constitutio Concilij Constantiensis loquitur; vt expresse tradunt *Sanch. in Decal. l. 2. c. 9. num. 6. Duard. loc. cit. nu. 18. & Pueron.****

ubi supra, num. 21. contra Henric. l. 9. de Missa c. 15. num. 4. quibus habitis,
4. Dico Ecclesiam non potui per Sepulturam Excommunicati quomodolibet denunciati; sed tantummodo per sepulturam Excommunicati specialiter, & expresse denunciati; nisi forte is fuerit notorius Clerici percussor, de quo speciatim dicemus *cap. seq.* Conclusio autem satis ex mox allatis liquet, & expresse traditur à *Th. del Bene de Immunit. & Iurisdic. Eccles. p. 1. c. 2. dub. 11. sect. 5. num. 1. & 2. Cardin. de Lugo de Euchar. disput. 20. sect. 2. num. 56. Pueron. in Bukam Cœna c. 1. nu. 22. vers. Quamobrem. cum Nauar. Consil. 15. de Hæretic. num. 4. & Azor. p. 1. l. 8. c. 11. qu. 3. nam Can. Ecclesiam 1. & 2. de Consecrat. dist. 1. Cap. Sacris, de Sepult. Cap. Consulisti, de Consecrat. Eccles. vel Alt. Cap. Adhuc, de Priuileg. & Clement. de Sepult. intelligenda sunt de Excommunicatis vitandis; soli autem Excommunicati sic denunciati, vel notorius Clerici percussor post prædictum Concilium Constantiense ex vi Excommunicationis vitandi sunt, proinde ipsi ex vi Excommunicationis Ecclesiastica sepultura priuandi sunt, & consequenter à primo ad vltimum per eorum tantum sic denunciatorum Excommunicatorum sepulturam Ecclesia polluetur.*

5. Colligo, sicuti verba illa Extrauagantis *Ad euitanda ex Concilio Constantiensi* desumptæ, scilicet *Specialiter, & expresse Excommunicationem denunciare*, ab omnibus, teste *Suar. l. c. num. 7. in fin.* exponuntur, vt significent *Nominatim denunciare*, ita *Nominatim denunciare* esse *Expresso nomine proprio, vel alijs indubitatis signis, ac circumstantijs appositis, quæ certo, & absq. vno dubio personam demonstrant, manifestare*, vt ait *Glossa in Cap. Cum & plantare, §. Excommunicatos, in Verb. Nominatim, de Priuileg. & in Cap. Constitutionem, in verb. Nominatim, de sent. Excommunicat. in 6. & in Clement. 1. in verb. Nominatim, de vita, & honest. Cleric. ubi abb. Panormit. in 3. Cap. In Lateranensi, num. 7. de Prebend. & alij, quos citat, & sequitur Sayr. in *Thef. l. 2. c. 12. num. 17. & Pueron. loc. cit. num. 12.* Quemadmodum autem ea Denunciata Excommunicationis notitia sufficit, vt Excommunicatus vitandus sit, quæ iure antiquo sufficiebat respectu Excommunicationis absolute, vt bene docuit *Suar. l. c. num. 9.* vnde satis est, quod per testimonia fide digna, vel publicam famam Excommunicationis denunciatio facta sciatur; dummodo tamen ea fama talis sit, quæ probabilem, & moraliter certam notitiam afferat; aliòqui, si res du-*

bia fit, melior erit conditio possidentis, & talis Excommunicatus haberi poterit pro non denunciato, ex eod. *Suar. ibid. et Verricell. Quaest. Moral. & Legal. tr. 5. quest. 5. num. 89.* ita, si testis vnus fide dignus dixerit Excommunicatum fuisse absolutum, vel ipsemet Excommunicatus se fuisse absolutum, & nulla sit causa præsumentis eum esse mendacem, vel fama publica sit esse absolutum, vel communiter habeatur pro absoluto, vel si multum temporis transijt ab Excommunicatione, & considerata personæ, & negotij conditione, verisimile non sit, toto eo tempore eum in Excommunicatione inorduisse, idem *Verricellus ibid. num. 97. ex Nauar. in Man. c. 27. num. 36. Syluest. V. Excommunicatio 5. nu. 26. & Suar. de Censur. disput. 15. sect. 2. §. Aliud dubium*, putat cum eo communicari posse, & sic per sepulturam illius, vt potè tunc non vitandi, tunc non pollueretur Ecclesia, quia hæc nõ polluitur nisi per sepulturam Excommunicatorum vitandorum.

CAPVT VIII.

An Ecclesia polluat, si in ea Clerici percussor quomodocumque notorius sepeliatur.

S V M M A R I V M.

Constitutio Concilij Constantiensis incipiens Ad euitanda, & c. circa Excommunicatos non vitandos in quo differat ab alia Concilij Basiliensis circa eandem rem, num. 1.

Concilium Basiliense fuit Acephalum, nec Concilium; sed Conciliabulum iure appellatur. *ibidem.*

Constitutioni Concilij Constantiensis cur hodie abque dubio standum sit. *ibidem.*

Constitutio prædicta duabus partibus constat, & de qua notorietate in ijs sermo sit, num. 2.

Ad notoriam Clerici percussorem cur non satis sit sola famosa talis delicti publicitas, vel probabilitas sine euidencia facti, vel publicitate saltem manifesta. *ibidem.*

Præter euidenciam facti requiritur ad notoriam Clerici percussorem, vt simul etiam constet, eundem Clerici percussorem nulla probabili ratione excusari posse, quin Excommunicationem Canonis inciderit, num. 3.

Cur non sufficiat qualibet excusatio, sed tantummodo probabilis, idest, probabilem dubitationem pariens, num. 4. Excommunicationem

incurrerit, vel non incurrerit. *ibid.*

Excusatio probabilis quam in prædicto casu esse possit. *ibid.*

Ecclesia, si in ea sepeliatur Clerici percussor, non polluitur, nisi talis percussio ab eo facta ita notorie constet, vt nec vlla tergiversatione celari, nec villo iuris remedio, vel suffragio probabiliter excusari possit, quin percussor Canonis Excommunicationem incurrerit, num. 4.

Ecclesia, si in ea Clerici percussor nondum per Iudicis sententiam declaratus, & denunciatus Excommunicatus sepeliatur, regulariter, & vt plurimum non polluitur, immo vix vquam polluitur, num. 5.

Qui absolute, & vniuersaliter asserunt, quod nunquam Clerici percussor sit Excommunicatus vitandus, nisi post Iudicis declarationem, & denunciationem, mihi falsum asserere videntur, num. 6.

Aduerto 1. licet in Concilio Basiliensi sess. 20. in fin. tit. de Excommunicatis non vitandis, quod Constantiensi Concilio posterius est, per nouam constitutionem statutum fuerit, vt non solum notorius Clerici percussor, sed quicumque notorius Excommunicatus vitandus sit, vbi enim Constitutio Constantiensis habet hæc verba: *Saluo si quem sacrilega manuum iniectioe in Clericum, in sententiam latam à Canone adeo notorie constiterit incidisse, quod factum non possit aliqua tergiversatione celari, nec aliquo suffragio excusari, nam à communionem illius, licet denunciatus non fuerit, volumus abstinere iuxta canonicas sanctiones*, Constitutio Basiliensis habet hæc alia: *Aut si aliquem ita notorie in Excommunicationis sententiam constiterit incidisse, quod nulla possit tergiversatione celari, aut aliquomodo iuris suffragio excusari*; nihilominus, tum quia Concilium Basiliense, vt potè Acephalum, omni auctoritate destitutum fuit, & in Concilio Lateranensi sub Leon. X. sess. 11. propterea non Concilium; sed Conciliabulum vocatur, tum quia Constantiensis constitutio ab vniuersali Ecclesia recepta fuit, & communi vsu, ac consuetudine, quæ est optima legum interpret, probata est, nihil esse, cur hac de re amplius dubitetur; sed dubitari tantum vterius posse, quid per notorium Clerici percussorem intelligatur, ex cuius sepultura, vt potè Excommunicati vitandi, Ecclesia polluat.

2 Aduerto 2. in prædicta constitutione Constantiensi, vbi agit de notorio Clerici percussore, sermonem esse de notorietate facti; nõ autem Iuris; in hoc enim prior eius constitutio-

tionis pars distinguitur ab hac posteriori, quod in illa traditur regula generalis, vt excommunicatus vitandus debeat esse notorius notorietate Iuris, .i. per sententiam publicam, prout *cap. præced.* dictum est; in ista vero ponitur hæc vna exceptio, vt in hoc particulari delicto percussoris Clerici sufficiat Excommunicatum esse notorium, euidencia scilicet facti. ita *Suar. de Censur. disp. 9. sect. 2. num. 11. & Durand. in Bull. Cæn. l. 2. can. 1. q. 8. num. 13.* qui proinde subdunt ad prædictam sacrilegæ percussoris notorietatem nõ sufficere, quod talis Clerici percussio per sufficientes testes in iure probari possit, adhuc enim ea percussio erit tantum probabilis; non autem notoria, nec quod de tali Clerici percussione sit publica fama absque facti euidencia, adhuc enim ea percussio erit tantum famosa, & non manifesta, vel notoria, quam solam à regula generali prædicta excipit Concilium Constantiense. Quid autem ad publicitatem Manifestam, & ad notorietatem, seu euidenciam facti requiratur, abunde dictum est *Disp. IV.* per totam; sed præcipue *cap. 4. & sequent.* vnde præter *Suar. & Durand.* iam allatos *Escobar. in sum. tr. 4. exam. 2. c. 7. num. 16.* bene hac de re differens dixit, *Requiritur, me auctore, vt delictum coram multis testibus factum sit, & deinde ex eorum testimonio publicum actum.*

3 Aduerto 3. præter prædictam notorietatem, seu euidenciam facti, quam ad notorium Clerici percussorem constituendum, mox necessariam dicebamus, requiri etiam, vt ex ipsius Constitutionis Constantiensis verbis liquet, notorietatem iniustitiæ ipsiusmet percussoris, ita vt notorium sit non modo quempiam fuisse Clerici percussorem; sed etiam eundem Clerici percussorem nullam habuisse legitimam causam, seu probabilem excusationem, qua in eo facto ab incurfu Excommunicationis excusaretur. Dixi legitimam causam, seu probabilem excusationem, tum quia inepta aliqua, & ficta excusatio nunquam deesse posset delinquentibus, & sic irrita fieret prædicta exceptio, si qualibet excusatio ad id sufficeret, tum etiam quia causa, seu excusatio prædicta debet esse ita verisimilis, & apparens, vt constituat rem probabiliter dubiam, quo in dubio talis Clerici percussor non esset vitandus, quia exceptio prædicta facta fuit tantum pro casu certo, & indubitato, in quo tunc non essemus, vt optime docuit *Suar. l. c. num. 13. Durand. vbi supra, & Fagund. de 1. Eccles. præcept. l. 2. c. 5. num. 12.* probabilis autem excusatio esse potest, si percussor vel alleget, vel allegare possit se non-

cognouisse percussorem esse, se nesciuisse tali percussioni annexam esse Excommunicationem, se tunc ebrium fuisse, vel iracundum, & mentis impotem, se ad iustam defensionem percussisse, & c. vnde, nisi constet nullam excusationem probabilem pro eo allegari posse, non erimus in casu prædictæ exceptionis, & consequenter tunc is Clerici percussor non erit Excommunicatus vitandus, & quando id non constiterit, tandiu is non erit vere notorius Clerici percussor, de quo hic agimus, vt expresse habetur apud *præcit. DD.* & alios infra allegandos. Quare

4 Dico 1. Ecclesiam, si in ea sepeliatur Clerici percussor, non pollui, nisi talis percussio ab eo facta ita notorie constet, vt nec vlla tergiversatione celari, nec villo iuris remedio, vel suffragio probabiliter excusari possit, quin percussor Canonis Excommunicationem incurrerit. Ratio est, quia tunc tantum Clerici percussor dicitur notorius, & vitandus, vt ex prædictis patet, ac proinde tunc tantum Ecclesiastica sepultura priuandus est, & consequenter etiam tunc tantum Ecclesia per illius sepulturam polluitur, cum non polluat per sepulturam Excommunicati non vitandi, vt iam sæpius dictum est; nec in hoc grauem difficultatem video, cum id ex ipsiusmet Constitutionis Constantiensis verbis expressissime patere videatur. difficultas potius est in assignando casu aliquo, in quo notorium sit non solum à Titio v. g. percussum fuisse Clericum; sed etiam pro eodem Titio nullam afferri posse probabilem causam, quominus is in Excommunicationem inciderit, eo quod scilicet simul constet prædictam percussorem à Titio ita malitiose factam fuisse, vt nulla probabili ratione à peccato mortali, & annexa Canonis Censura excusari queat; quod vix ante Iudicis sententiam constare posse multi mox afferendi affirmant, iuxta quam doctrinam

5 Dico 2. Ecclesiam, si in ea Clerici percussor nondum per Iudicis sententiam declaratus, & denunciatus Excommunicatus, sepeliatur regulariter, & vt plurimum non polluitur, immo quam rarissime tantum, & vix vquam polluitur. Ratio est, quia prædicta notorietas ad Clerici percussorem vitandum requisita, vix ante Iudicis sententiam constare potest, & nisi de prædicta notorietate constet, nunquam Clerici percussor sit notorius, nec proinde vitandus, prout iam dictum est. ita *Sayr. de Censur. l. 2. c. 12. num. 18. Fagund. de 1. Eccles. præcept. l. 2. c. 5. num. 12. Auil. de Censur. p. 2. c. 6. disp. 2. dub. 4. §. Tertio sequitur. Durand. in Bull. Cæn. l. 2. can. 1. q. 8. num. 12. Vgolm. in Ex-*

plicat. Bull. Cen. p. 1. c. 14. in fin. Caeſtin. in Compend. Theol. Moral. tr. 3. c. 9. diff. 3. Coninch de Sacram. diſp. 14. Croſiers ad cap. 7. Reg. S. Franciſci l. c. 9. Baſſaus in Flor. Theol. V. Excommunicatio 7. ſ. vnic. num. 2. verſ. Petes quarto. Diana p. 3. tr. 5. reſol. 14. & p. 5. tr. 9. reſol. 61. Eſcobar in Sum. tr. 4. exam. 2. c. 11. num. 32. Antonell. de Regim. Eccleſ. Episcop. p. 2. l. 8. c. 6. num. 14. Iannar. p. 1. reſol. 65. n. 47. & Bordon. deciſ. 387. & Reſolut. 78. q. 1. ſ. nec non deciſ. 391. vbi bene aduertit citari etiam pro hac ſententia Couar. in Cap. Alma mater. p. 1. ſ. 2. num. 7. ſed, ſi attente legatur, id non videri à Couar. dictum.

6 Colligo, licet ob frequentiffimum prædictæ notorietatis defectum raro, & vix vnquã detur caſus, in quo Clerici percuffor ante prædictam Iudicis declaratoriam, & denunciationem ſit vitandus; nihilominus vere dici non poſſe, quod is nunquam, niſi poſt prædictam Iudicis ſententiam, vitandus ſit; qua in re aliqui ex præcitat. DD. vniuerſaliter, & abſolute id aſſerentes mihi non placent ob rationes ſuperius allatas, & idipſum ſentire viſa eſt S. Congregatio apud Baſſaum l. c.

CAPVT NONVM.

An Eccleſia polluat per ſepulturam Excommunicati, qui alibi quidem denunciatus, vel notorius alibi Clerici percuffor; ſed, vbi ſepultus eſt, erat occultus.

S V M M A R I V M.

- 1 Vndenam prædictæ dubitationis decifio pendeat, num. 1.
- 2 Num Excommunicatus, qui in vno loco vitandus eſt, ſit vbique, & eodem modo vitandus, multi multa dicunt. ibid.
- 3 Excommunicatio ibi non præſumitur occulta, vbi mox publica futura ſit, num. 2.
- 4 Concilium Conſtantienſe cui parti negatiuæ potius, quam affirmatiuæ ſauere videatur, num. 3.
- 5 Denunciatio Excommunicationis, licet afficiat perſonam, tamen intelligenda eſt comparatione, & reſpectu illorum, quibus denunciatur, ſeu in quorum notitiam denunciatio deuenire poteſt. ibid.
- 6 Eccleſia per ſepulturam Excommunicati alibi denunciati, vel notorii, & c. ſed ibi occultus non polluitur, num. 4.

Excommunicatus publicus in vno loco vitandus ſit cenſendus publicus in alio. Ibid.

Sepelientes ibi prædictam Excommunicationem neque etiam peccant, num. 5.

Non ſolum Communicatio publica, ſed etiam occulta conceſſa eſt poſt Concilium Conſtantienſe cum omnibus Excommunicatis vbique, præterquam cum denunciatis, vel notorijs Clerici percufforibus ibi publicis. ibid.

1 **A**duerto 1. caſus huius decifionem pendere à graui illa quæſtione, An Excommunicatus, qui eſt nominatim denunciatus, vel notorius Clerici percuffor in vno loco, vitandus ſit etiam in alio, vbi prædicta denunciatio, vel notorietas occulta ſit, in qua multi multa, & adhuc ſub Iudice lis videri poteſt. Aliqui enim cum Bonacin. de Cenſur. diſp. 2. q. 2. punct. 6. ſ. 2. nu. 48. abſolute affirmatiuam ſententiam docent. Alij communius reſpondent eum in occulto; ſed non in publico, vitandum vbique eſſe. Alij denique diſtinguunt inter Excommunicatum denunciatum, & Notorium Clerici percufforem, indeque diuerſimode de eo, ac de iſto decidendum ſtatuunt, quos paſſim videre eſt.

2 Aduerto 2. cohærenter ad ea, quæ diximus diſput. 4. c. 11. num. 3. ſermonem hic eſſe de tali loco, vbi prædicta denunciatio, ſeu notorietas ita occulta ſit, vt mox publica futura non ſit, attenda loci vicigitate, & alijs circumſtantijs prudentis arbitrio, tunc enim moraliter iam publica præſumeretur, & eſſemus extra hunc caſum, de quo hic loquimur, vt bene aduertunt Fagund. de 2. Eccl. præcept. l. 8. c. 8. num. 28. & Barboſ. ad Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. de Reform. cap. 6. num. 28.

3 Aduerto 3. licet Concilium Conſtantienſe, quod præcipit vitare Excommunicatum denunciatum, & manifeſtum Clerici percufforem, non reſtringat præceptum ad locum denunciationis, vel percuffionis prædictæ, & licet denunciatio afficiat perſonam; nihilominus, cum ad Excommunicati vitationem prædictum Concilium abſolute requirat vel denunciationem, vel notorietatem prædictam, cumque denunciatio, vel notorietas dicant ex ſe relationem, & reſpectum ad populum, cui denunciatur quis Excommunicatus, vel cui notoria eſt Clerici percuffio, proinde ex ipſomet prædicto Concilio potius inferri, quod nullibi quis, niſi ibi prædicta denunciatio, vel notorietas publice conſtet, vitandus ſit, quam oppoſitum. Quamobrem

4 **D**ico Eccleſiam per ſepulturam Excommunicati, qui alibi quidem denunciatus, vel notorius alibi Clerici percuffor; ſed, vbi ſepultus eſt, erat occultus, non pollui. Ratio eſt, quia ibi, vbi Excommunicatus prædictus ſepultus fuit, non erat vitandus; perinde enim iſe erat comparatione, & reſpectu eius loci, in quo ſepultus eſt, ac ſi idem, nullibi denunciatus, vel nullibi notorius Clerici percuffor fuiſſet, nam Excommunicatus publicus in vno loco non eſt cenſendus publicus eſſe in alio, & obligatio vitandi Excommunicati poſt Concilium Conſtantienſe non oritur ex Excommunicatione ſed ex prædicta illius denunciatione, ſeu notorietate, quarum neutram in eo loco, de quo fermo eſt, ad eſſe ſupponimus. vnde nulla ibi proinde erat obligatio prædictum Excommunicatum vitandi, quia dato ſecutum eſt ex iam dictis per illius ſepulturam ibi factam conſequenter polluta non eſt Eccleſia; nullam autem ibi obligationem fuiſſe prædictum Excommunicatum vitandi ob prædictam rationem docet Durand. in 4. diſt. 18. q. 5. num. 14. in fin. Auila p. 2. c. 6. diſp. 11. dubit. 12. verſ. Concluſio, & c. qui citat Paluden. in 4. diſt. 18. q. 6. art. 1. num. 5. Mexic. diff. 11. de Excommunicat. in fin. Armill. V. Excommunicatio n. 61. Henric. l. 13. c. 6. in Gloſſ. lit. C. & dicit communem eſſe inter Magiſtros, & c. idemque expreſſe tradunt Sanch. in Decal. l. 2. c. 11. nu. 28. Fagund. de 2. Eccl. præcept. l. 8. c. 8. n. 28. Barboſa in Colleſt. DD. ad Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. c. 6. nu. 28. Duard. in Bull. Cen. l. 3. ſ. 2. q. 11. num. 10. Leo in Prax. Pœnitentiaria Apoſtol. p. 2. de formul. Diſpenſat. Matrimonial. q. Quid ſit Notorium facti, verſio. Quæret aliquis, Trullench in Deauk. 7. c. 11. dub. 9. n. 7. & alij num. ſequent. alleganda. Hinc enim

5 Colligo neque etiam peccari à ſepelientibus ibi vltim Excommunicatum; quia nemo, neque etiam ſecreto, vitare tenetur Excommunicatum vltim poſt prædictum Conſtantienſe Concilium, niſi vbi Excommunicatus ſit denunciatus, aut notorius Clerici percuffor, vel certe vbi de prædicta denunciatione, aut notorietate publice, ſaltem per ſufficientem famam conſtet: Concilium enim prædictum omnem Excommunicatorum vitationem non niſi erga publice denunciatos, & notorios, ſeu manifeſtos Clerici percuffores iam ſuperſeſſe voluit, & inde cū cæteris omnibus omnis communicatio tam ſecreta, quam publica conceſſa videtur, prout tum generaliter tum ſpecialiter etiam in prædicto noſtro caſu dicunt Præpoſit. in 3. p. q. 2. de Excommunicat. dub. 16. num. 114. Laym. l. 2. Summa

de 5. p. 2. c. 5. num. 3. verſ. Adde tamen. Diana p. 5. tr. 9. reſol. 134. Caſtopal. de Cenſur. diſp. 2. punct. q. nu. 9. verſ. Sed verius. Tanuar. de Caſib. Reſeru. reſolut. 6. num. 1. in fin. & nouiffime Kericell. in Quæſtion. Moral. & Legal. tr. 3. q. 1. num. 96. contra Suar. tom. 4. de Pœnit. ſeſſ. 1. num. 2. Sanch. de Hæreſe. q. dub. 6. num. 66. Nauar. Sayr. & alios, qui putant non eſſe occultum delictum, quod alicubi, vbi ſcilicet eſt commiſſum eſt, publicum ſit, ac in eo loco, in quo abſolutio vix petiuit, ſit occultum.

CAPVT X.

An Eccleſia per ſepulturam perſonaliter, & nominatim Interdicti polluat.

S V M M A R I V M.

- 1 Quæſtio hæc Antiquis incognita, vel intaſta non fuit, vt Suarez putauit, num. 1.
- 2 Excommunicatus, & Interdictus quomodo equiparentur quo ad ſepulturam, num. 2. & 5.
- 3 Turrescramas ſententia, qua contra nos videtur, non aſſertur, num. 4.
- 4 Eccleſia per ſepulturam perſonaliter, & nominatim Interdicti non polluitur, num. 4.
- 5 Sepelientes Interdictum prædictum in Eccleſia cur mortaliter peccent, num. 5.
- 6 Iura loquentia de Excommunicatis non ſunt extendenda ad alij Cenſuris irretitos. ibid.
- 7 Excommunicatio grauior Cenſura eſt, & plures habet effectus, quam Interdictum. ibid.

1 **A**duerto 1. licet Suar. de Relig. tom. 1. tr. 2. l. 3. cap. 2. num. 12. quæſtionem hanc antiquis vel incognitam, vel intaſtam fuiſſe putet, ac proinde ab eodem nouiter mota videatur, ita vt ſibi non occuſſe, dum tom. 5. diſp. 35. ſeſſ. 3. de hoc effectu Interdicti egit, ipſemet Suar. l. c. ingenuè fateatur; tamen ab antiquis etiam bene perſpectam fuiſſe, vt videre eſt apud Palud. in 4. diſt. 18. q. 8. art. 4. concluſ. 6.

2 Aduerto 2. rationem dubitandi inde ortam videri, quia perſona Excommunicata, & perſona perſonaliter, ac nominatim Interdicta quoad ſepulturæ effectum æquiparantur in iure, & paria iudicantur iuxta Gloſſ. in Cap. 1. Verb. Obſeruari de Sentent. Excommunicat. in 6. per illum textum, & alia, qua allegat, ideoque idem etiam quo ad pollutionem eius loci,

loci, in quo sepeliuntur, dicendum esse videtur. Immo

3. Aduerto 3. *Turrecremata* aliquibus videri pro sententia affirmate, cum enim in *Can. Nullus*, l. 9. 2. numerasset quindecim casus, in quibus alicui prohiberetur sepeliri in Ecclesia, subiunxit in illis omnibus cadauer exhumandum esse iuxta d. *Cap. Consulisti*, de *Consecrat. Eccles.* in quo cœmeteria ob Excommunicatorum sepulturam reconcilianda esse statutum est. Verum, his non obstantibus,

4. Dico Ecclesiam per sepulturam personaliter, & nominatim Interdicti non pollui. Ratio vnica, sed potissima, omnium est, quia id nullo iure expressum est; pollutio autem prædicta, cum sit quasi pœna, vt alibi sæpius dictum est, ipso iure inflicta, locum non habet, nisi in casu expresso: vnde, cum Iura de Interdicti sepultura non dicant, nec nos dicere debemus, ne pœna, quæ coarctanda sunt, hic extendantur. & hoc supponere videtur DD. qui, dum actiones Ecclesiae pollutiuas assignant, Excommunicatorum sepulturam nominant; sed nullam de Interdictorum sepultura mentionem fecerunt: si enim aliter eorum quisquam sensisset, valde probabile est, inquit *Suarez ibidem*, eorum aliquem id ipsum traditurum, vel insinaturum fuisse. prædictam ergo conclusionem nostram expresse tenent *Palud*, & *Suar. ll. cc. Laym. l. 5. tr. 5. c. 5. num. 8. Sayr. de Censur. l. 5. c. 16. nu. 22. in fin. Vgolin. de offic. & Potest. Episc. c. 29. 9. in fin. Persic. de 1. Sacerdot. Offic. p. 1. l. 1. c. 7. dub. 7. nu. 68. Jordan. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 131. Th. del Bene de Immunit. & Iurisdic. Eccles. c. 2. dub. 11. sect. 5. num. 4. & uterq. *Lugo, Cardinalis scilicet de Euchar. disp. 20. sect. 2. nu. 56. & Franciscus de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 10. num. 66. in fine.**

5. Colligo, quamuis peccent mortaliter, qui prædictum Interdictum sepeliunt in Ecclesia, quia id expresse est contra præceptum Bonifacij VIII. in *Cap. Is, cui*, de *sent. Excommun. in 6.* nihilominus ab ijs Ecclesia ipsam non pollui, quia prædictus Interdictus non est Excommunicatus, & Iura loquentia in pœnibus de Excommunicatis extendi non debent ad alios Censuras irretitos. *Cap. Odi restringi*, reg. 15. de *reg. iur. in 6. Gloss. in Clem. 1. de consanguin. Gloss. in Cap. fin. de iur. patr. cum vulgar.* vnde ad rationem dubitandi, & ad modum loquendi *Turrecremata* Respondetur Excommunicatorum, & Interdictorum sepulturas equiparari in hoc, quod eorum cadauera, vt potè præcisorum ab Ecclesia, exhumanda sunt, si ab alijs discerni queant; non autem quo ad omnes alios effectus, ac

proinde non quo ad loci sacri pollutionem, induendam, cum hoc nullibi postuletur in Iure, & tanto minus, quanto grauior Censura est Excommunicatio, quam Interdictum, vt proinde nil mirum, si plures effectus habeat illa, quam istud.

CAPVT XI.

An Ecclesia per cuiuscumque vel rei, vel personæ Excommunicatæ sepulturam polluat.

S V M M A R I V M.

Animalia irrationalia, vt brucus, locusta, & similia: immo etiam res inanimata aliquando Excommunicari dicuntur, & Anathematizari, num. 1.

Excommunicationis, seu Anathematizationis prædictæ mirabiles effectus nonnunquam visi sunt. ibidem.

Prædicta quo in sensu Excommunicari, & Anathematizari possint. ibidem.

Sententia, seu opiniones, & hæreses quomodo Anathematizari dicantur. ibidem.

Excommunicationis, seu Anathematizationis verba dicere contra aliquid rationis expertum cum intentione ferendi Excommunicationis sententiam superstitiosum esset. ibidem.

Per prædictorum Excommunicatorum sepulturam loca sacra non pollui apertissimum est. ibidem.

Si exanime hominis corpus Excommunicaretur, cur per talis corporis sepulturam Ecclesia non pollueretur, num. 2.

Cur nec anima separata à corpore, nec corpus separatum ab anima Excommunicationis capax sit. ibidem.

Ante mortem Excommunicatus potest post mortem denunciari Excommunicatus. ibidem.

Per prædicti sic declarati Excommunicati sepulturam Ecclesia pollueretur. ibidem.

Nemo post mortem Excommunicatione ligari potest; etiamsi ante mortem Excommunicati meruerit. ibidem.

Excommunicationem non incurrit, nisi qui eius capax sit non solum in tempore, in quo dedit causam delicti, ob quod censura incurritur, sed maxime in eo, in quo delictum consummatur. ibidem.

Textus, & Exempla, quæ mortuos Excommunicari posse concludunt, quo pacto accipi debeant. ibidem.

Absq.

Absq. culpa nemo capax est Excommunicationis. ibid.

Nec ante adultam quis ætatem, nec qui perpetuo amens fuit, Excommunicatione ligari potest. ibidem.

Iura loquentia de censuris impuberum quomodo intelligenda sint. ibid.

Quando etiam ebrius, vel amens tam à iure, quam ab homine Excommunicari queat. ibid.

Qui non est subditus eius, à quo Excommunicatio fertur, Excommunicari nequit, num. 3.

Summus Pontifex sicut cunctis hominibus, ita etiam & iuri præest, & nec ab homine, nec à iure Excommunicari potest. ibid.

Probabile est, subditum Episcopi in aliena diocesi existentem censuris præcepto siue generali, siue speciali sui Episcopi annexis alligari non posse. ibid.

Ecclesia non habet iurisdictionem directam super non baptizatos. ibid.

Ratio dubitandi de Catechumeno, num. Excommunicationis capax, vel incapax sit. ibid.

Catechumenos Excommunicari posse quinam docuerint. ibid.

Fides, vel sanctitas sine baptismo non confert Ecclesie iurisdictionem in aliquem. ibid.

Ecclesia per sepulturam Catechumeni Excommunicati non polluitur, num. 4.

Seipsum quis neq. per sententiam, neq. per statutum cur Excommunicare nequeat. ibidem.

Excommunicationis nomen in Can. Facilius, de Pœnitentia dist. 1. quid significet. ibid.

Sensus Can. Nunc autem, dist. 27. exponitur. ibidem.

Etiam si cadauer Excommunicati, & post sepelitionem denunciati statim post denunciationem prædictam extra Ecclesiam proiciatur; cur nihilominus Ecclesia ipsa inde polluta videatur, num. 5.

1. Aduerto 1. licet tum animalia irrationalia, vt brucus, locusta, & similia infesta agros deuantantia, tum etiam inanimata ipsa, vt arbores, panis, & huiusmodi alia, aliquando Excommunicari, & Anathematizari dicantur, nec non aliquando mirabiles inde talis Excommunicationis, & Anathematizationis effectus apparuerint, vt videre est apud *Surium in Vita S. Vuolstani* 15. Ianuar. *Mar. Socin. in Cap. Sacris*; num. 34. de *sent. Excomm. Ludouicum Granatens.* 2. p. *Catech. c. 27. §. 7. Petrum Ribadencir. de Princip. Christian. l. 1. c. 34. & Antonium Dauroult. in Florib. Exemplor. tom. 1. p. 1. c. 1. tit. 60.* nihilominus tunc Excommunicationis, & Anathematizationis nomina accipi tantum pro actu Execrandi, Imprecandi, Detestandi, Ma-

ledicendi, & Separandi à nobis rem illam; quæ Excommunicatur, vel Anathematizatur, tanquam nociuam, & execrabilem, quo in sensu etiam sententiæ; vel opinionis, aut hæresis ipsa, etiam ab ipsis hæreticis, cum errores subsabiuerant, Anathematizari dicantur; quamuis nec hæretici ipsi Excommunicationis censuram ferre, nec hæreses ipsæ Excommunicationis censura ferri queant: immo prædicta verba Excommunicationis, seu Anathematizationis dicere cum intentione ferendi contra prædicta rationis expertia Censuram Excommunicationis, illicitum, & superstitiosum esset, vt bene dixit *Nauar. in Sum. l. 27. num. 13. Suar. de Censur. disp. 5. sect. 1. num. 2. & ceteri passim*, cum proprie, & in rigore loquendo, prout hic Excommunicatorum nomen accipi debet, solus homo Excommunicari possit, quia hic solus culpæ, & emendationis capax est, ideoque per prædictorum ratione expertium, & improprie tantum Excommunicatorum sepulturam loca sacra pollui non posse apertissimum est.

2. Aduerto 2. quod mox dicebamus de inanimatis, vel irrationalibus animantibus, id ipsum etiam dicendum esse de corpore ipso examini hominis, nam, si post mortem hominis cadauer illius quauis ex causa Excommunicaretur, & Anathematizaretur, & propterea etiam in loco sacro sepeliri prohiberetur; adhuc per talis corporis sepulturam locus sacer nequaquam pollueretur, quia nequaquam corpus illud esset tunc vere, & proprie Excommunicatum, cum nec anima separata à corpore, nec corpus separatum ab anima proprie Excommunicationis capacia sint; non illa, quia est extra forum Ecclesie militantis; non istud, quia emendari non potest, qui est proprius Ecclesiasticæ censuræ finis. Immo hinc patet posse quidem, qui ante mortem Excommunicationis censura ligatus fuit, post mortem declarari Excommunicatum, ac proinde, prout tunc potest, vitandum (tunc autem per talis Excommunicati sic, i. post mortem, declarati, & denunciati sepulturam vere Ecclesia pollueretur) sed, qui ante mortem Excommunicationis censura vere ligatus non fuit, neque post mortem ligari posse; etiamsi is ante mortem talia perpetrasset, ob quæ Excommunicationis pœnam meruisset, vt si Clericum occidi mandasset; sed ante mandati executionem obiisset: Excommunicationis enim censura non nisi ab eo incurri potest, qui non solum in eo tempore, in quo dedit causam delicti, ob quod censura incurritur; sed ma-

xime in eo, in quo effectus consummatur, Excommunicationis capax sit, qualis non est homo post mortem, ut cum communi docet *Nauar. in Summa c. 27. num. 13. & c. 28. nu. 3. 2. Couar. in Cap. Alma, 1. p. 5. 11. num. 8. Suar. de Censur. disp. 5. sect. 1. Aul. 2. p. de censur. cap. 4. disp. univ. dub. 8. concl. 2. Laym. tr. 5. p. 1. c. 4. n. 2. Castropal. de Censur. disp. 1. punct. 7. nu. 1. vers. Tertio, & c. & Pueran. in Bull. can. cap. 1. n. 8. in fin. aduersus Richard. Gabriel. & Vgolin. vnde textus, & exempla, quae afferri solent de Excommunicatis post mortem, intelligi debent vel de Excommunicatione, seu Anathematizatione tantum indirecta, praecipiendo scilicet Fidelibus, ut abstinerent ab Ecclesiastica eorum sepultura, & c. vel de Excommunicatione, seu Anathematizatione impropria modo superius explicato, vel denique de Excommunicationis, & Anathematizationis ipsius ante mortem incurse declaratoria sententia, seu publicatione, & denunciatione, prout iam innuimus, quorum nihil contra nos est. Licet autem nemo absque culpa capax Excommunicationis esse possit, ac proinde nemo ante adultam aetatem, nec aliquis, qui semper rationis vsu caruerit, Excommunicatione ligari queat (iura enim de censuris impuberum loquentia, qualia sunt *Cap. primum, & ult. de sent. Excommunicat.* intelligenda sunt de impuberibus doli capaxibus, & eum rationis vsu habentibus, qui ad mortaliter peccandum sufficiat) tamen, si quis sui compos efficacem causam Excommunicationi contrahendae dedisset, & tempore, quo Excommunicatione ligandus erat, in ebrietatem, vel amentiam, etiam perpetuam incidisset, puto eum sine dubio Excommunicatione tam a iure, quam ab homine valide ligari posse; vsus enim rationis, & libera voluntas ad causam Excommunicationis apponendam, non autem ad Excommunicationem incurrandam requiritur, uti bene dixit *Suar. l. c. num. 20. cum Laym. & Castropal. vbi supra*, is autem alioquin est homo viator, & capax aliquorum Sacramentorum, & consequenter inde etiam valde differt ab homine mortuo, ut mirum non sit, si diuersimode de illo, ac de isto sentiendum sit.*

3 Aduerto 3. cum Excommunicari nemo queat, qui non sit subditus eius, a quo Excommunicatio fertur, par enim in parem non habet imperium, & ob id Summus Pontifex censuris alligari non possit neque ab homine, neque a iure, quia neminem in terris superiorem habet, qui cunctis est superior, & licet secundum Canonem viuere debeat, tamen, sicut cunctis hominibus, ita

etiam & iuri praestit; immo, cum subditus ipse, v. g. Episcopi, in aliena dioecesi, id est extra Excommunicantis territorium existens, & delinquens celsaris praecipio siue generali, siue speciali sui Episcopi annexis alligari nequeat, iuxta probabilem sententiam, ut videre est apud *Escobar Theol. Moral. tom. 1. lib. 9. sect. 2. c. 11. problem. 5. num. 142. & 143. & Bassaem in Flor. Theol. V. Excommunicatio 2. nu. 12.* vbi citat *Salas, Couar. Coninch. & Dian.* idcirco hic peculiarem quoque dubitandi rationem videri de Catechumeno, num scilicet valide Excommunicari queat, & si Excommunicaretur, & publice vitandus declararetur, num consequenter per illius sepulturam Ecclesia pollueretur: ratio autem dubitandi est, quia ex vna parte Ecclesia non habet iurisdictionem directam super non baptizatos, de his enim, quae foris sunt, nihil ad nos, teste *Paul. 1. ad Cor. 5. & Cap. Gaudemus, de divor. vnde, cum Catechumenus nondum baptizatus sit, Ecclesiae iurisdictioni nondum subest, & proinde videtur Excommunicationis incapax, ut expresse docent communiter DD. apud *Escobar l. c. sect. 1. c. 5. num. 33.* ex altera vero parte, cum Catechumenus non censeatur infidelis; sed fidelis, & baptismo flaminis baptizatus praesumatur, per illius sepulturam Ecclesiam non pollui multorum est sententia, qua de re inferius singillatim agemus, & Catechumenum Excommunicari etiam posse tradidit *Archidiaz. in Can. Eos, de consecrat. dist. 4. & nonnulli alij apud Suar. de Censur. disp. 5. sect. 1. num. 25. in fin.* Verum, quia fides, vel sanctitas sine baptismo non confert iurisdictionem, ut bene idem *Suar. ibidem* aduertit,*

4 Dico Ecclesiam per sepulturam Catechumeni Excommunicati non pollui, quia vere, & valide Catechumenus censurae capax non est. nec obstat, quod neque is Infidelis censeatur, ac proinde neque per eius sepulturam locus sacer polluat, hoc enim nullam arguit Ecclesiae iurisdictionem in Catechumenum, ut bene consideranti patebit; ferre autem in Catechumenum censuras iurisdictionem infert, quam ex dictis Ecclesia in Catechumenum non habet. Quare, licet Ecclesia possit fauores suos extendere etiam ad non subditos; non tamen proprie, & directe eos poenis punire potest, cum necessaria ad id iurisdictione careat, ut dictum est. immo ob eandem rationem neque potest quis se ipsum Excommunicare, neque per sententiam, neque per statutum proprium, etiam si a Romano Pontifice statutum illud confirmatum sit, dummodo illud ipsum Pontifex suum non faciat,

vt

vt dixit *Vgolin. de Censur. tab. 1. c. 1. S. 8. num. 4. & ante illum Grass. dec. aurear. 1. 4. c. 8. nu. 42.* nemo enim proprie sibi ipse est subiectus; nec proinde se ipso superior, quorum utrumque ad veram, & validam iurisdictionem exercendam omnino necessarium est: ideoque nomen Excommunicationis in *Can. Facilius, de poenit. dist. 1.* vbi habetur, quod facilius Deum sibi placabunt, qui in se ipsa voluntaria Excommunicationis sententiam ferunt, idem significat ac se ab altari remouere, ut ibidem subiungitur; non autem Ecclesiastica censura afficere, & Synodus ex *Can. Nunc autem dist. 27. a Marcellino Pontifice*, qui Idolis sacrificabat, non petebat, ut suo se ore iudicaret, & condemnaret iudicialiter, & per sententiam, quod ille facere non poterat; sed, ut sponte renunciando, quod facere poterat, se Pontificatu abdicaret. & propterea, quamuis se ipsum quis quomocumque Excommunicasset, & Excommunicatum publice denunciasset, non ob id tamen per eiusdem sepulturam pollueretur Ecclesia, quia is vere nequaquam Excommunicatus esset, ut abunde patet ex praedictis.

5 Colligo, si quis, postquam sepultus fuit in loco sacro, denunciatur Excommunicatus; licet statim is post praedictam denunciationem exhumeretur, & extra locum sacrum projiciatur, nihilominus praedictum locum sacrum pollutum inde videri, si in eo cadaver iacuit post denunciationem, quia tunc verum est dicere in tali loco sacro, sepultum iacuisse cadaver Excommunicati denunciati, quod ad illum inde polluum sufficit, licet inculpabiliter id acciderit, cum ad Ecclesiae pollutionem per sepulturam Excommunicati, vel Infidelis non requiratur culpa, prout in alijs d. pollutionis casibus iuxta alibi dicta, & dicenda omnino requiritur.

CAPVT XII.

An Ecclesia per sepulturam iniuste Excommunicati polluat.

S K M M A R I U M.
Excommunicatio iniusta, alia inualida, alia valida est, & quando talis sit, num. 1.
Per sepulturam iniuste, sed valide, Excommunicati sine dubio polluitur Ecclesia, num. 2.
Idem dico de valide Excommunicato, & valide, sed iniuste, declarato, ibid.
Cur non polluat Ecclesia per sepulturam vali-

de Excommunicati, & inualide declarati, ibidem.
Inualide Excommunicatus tripliciter aliquis dici potest ab Iudice, num. 3.

Per sepulturam inualide in utroque foro interno, & externo Excommunicati non polluitur Ecclesia, ibid.
Nec per sepulturam inualide in foro tantum interno Excommunicati, ibid.
Etiam si culpa Excommunicatione digna nota esset Iudici, tanquam privato homini; sed non iuridice tanquam Iudici, ibid.
Vnde tam aliquando oritur obligatio seruandi in foro externo Excommunicationem in foro interno inualidam, ibid.
Ecclesia non polluitur per sepulturam Excommunicati valide secundum allegata, & probata, sed inualide in foro interno, num. 4.
Excommunicatio, siue iusta, siue iniusta, sit, iudicanda est; sed multipliciter id exponitur, num. 5.

Ecclesia posset statuere, ut Excommunicatio contra Fideles in conscientia innocentes, sed in iudicio probatos nocentes, priuaret eos, ijs Ecclesiae bonis, quibus priuat valide in utroque foro Excommunicatos; at id nec expediret, nec factum videtur, ibid.

Aduerto 1. cum ad Excommunicationem nem aliqua essentialiter; aliqua vero accidentaliter tantum requirantur, inde fieri, ut ex illorum defectu Excommunicatio fiat iniusta, & inualida; ex istorum autem iniusta, sed valida, vnde consequenter constat Excommunicationem iniustam aliam esse validam, aliam inualidam, ac proinde etiam ex iniuste Excommunicatis alios dici posse, valide, alios inualide Excommunicatos, ut satis ex se notum est.

2 Aduerto 2. de iniuste, sed valide Excommunicatis dubium non esse, quin per eorum sepulturam polluat locus sacer, in quo sepulti fuerint: si enim valida est Excommunicatio, ut supponitur, validi etiam supponendi sunt illius effectus, & consequenter valida loci sacri pollutio, quae ad Excommunicationem validam consequitur. idemque dico de sententia Excommunicationis incurse declaratoria accidentaliter tantum iniusta, ac proinde valida. Non pollueretur tamen locus sacer per sepulturam valide Excommunicati, sed essentialiter iniuste, ac proinde inualide (v. g. sine monitione) declarati Excommunicati, quia talis Excommunicatus non esset vitandus, nec consequenter esset ex ijs, qui polluant Ecclesiam ex superius dictis: licet enim valeret censura quo ad effectus in-

dependentes à declaratoria; non tamen quo ad dependentes ab ista, quia tunc ista nulla esset, ut bene docuit *Filiuc. tr. 1. c. 8. num. 230.*

3. Aduerto 3. cum generaliter loquendo tripliciter aliquis ab homine dici possit inualide Excommunicatus: primo in foro tantum conscientiae, v.g. eo quod re ipsa innocens; sed in iudicio legitime, sed falso reus probatus; Excommunicatus fuerit; secundo in foro tantum iudiciali, v.g. eo quod non legitime in eo probata fuerit culpa, alioquin vera Excommunicatus; tertio autem in utroque foro simul interno & externo, v.g. eo quod nec in Excommunicato vera culpa, nec legitima probatio in iudicio adfuerint, dubium hic nullum esse posse de inualide Excommunicatis tertio modo, quia si nec vere, nec valide, nec in interno, nec in externo foro sunt Excommunicati; & proinde per illorum sepulturam Ecclesiam non pollui indubitatum omnino est. Idemque dico de inualide Excommunicatis secundo modo, quia sola culpa digna Excommunicatione non facit quatenquam Excommunicatum: nisi autem ea culpa in foro externo probetur, semper occulta dicitur, & cum Ecclesia non iudicet de occultis, inualide quis à Iudice ob illam Excommunicatur ex defectu ordinis iuridici essentialis, licet ea culpa nota esset Iudici, tanquam homini priuato; sed non iudice, tanquam Iudici, ut ex *Can. cum alijs 6. q. 2. ex Glossa, & DD. in Cap. Sacro, de sent. Excommunicat.* apertum est. Unde tantum de inualide Excommunicatis primo modo dubium superesse videtur, in quo Canonice communiter docent Excommunicationem ex causa in foro conscientiae falsa, sed secundum allegata, & probata apparenter vera, validam esse pro utroque foro; ut patet ex allegatis à *Sayr. de Censur. l. 1. c. 17. num. 7. Menoch. de Arbitr. cas. 542. num. 100. Thesaur. de Pen. Ecclesiast. p. 1. v. 22. differ. 5. & Bassan. in Flor. Theol. 4. Excommunicatio v. nu. 9.* sed Theologi communiter, & probabiliter assertunt taliter Excommunicatum non esse vere, & valide Excommunicatum; & dicunt taliter Excommunicatum teneri quidem in foro exteriori ad apparentis praedictae Excommunicationis apparentem obseruantiam, non ex vi censurae, quae cum nulla sit, nullum proinde praestare impedimentum potest; sed ex vi iuris ipsius naturalis obligantis ad vitandam scandalum, & ne poterit Ecclesiasticae contemptor videatur, cum in foro exteriori praedicta Excommunicatio valida praesumatur, donec eiusdem nullitas in eodem manifestetur, ut egregie videre est apud *Castropal. de Censur. disput. 1. punct. 8. num. 6. & Io. Marianum de Castilent. in Polyant. Seraph. V. Censura diffie. 39.* qui plurimos alios ibi referunt. Quare

4. Dico per sepulturam cuiuslibet saltem in foro conscientiae inualide Excommunicati vere Ecclesiam non pollui; sed pollutam tantum praesumi in foro externo, quando in eo valide Excommunicatus, & vitandus praesumitur, qui ibi sepultus fuit, & quousque vera Excommunicationis nullitas etiam in foro exteriori innotescat, patet aperte ex praedictis, quia ob praedictam Excommunicationem apparentem tantum, & non veram non priuatur quis, nisi in foro exteriori ob praedictam causam scandalis, & contemptus, communionem Fidelium, & consequenter nec per illius sepulturam Ecclesia polluitur, cum non polluat nisi per sepulturam Excommunicati vere vitandi, ut supra vidimus.

5. Colligo dictum illud *Gregorij homil. 26. in Euang. relatum à Gratiano Can. 1. & Can. Non solum 1. 1. quae 3.* scilicet *Sententia Pastoris, seu iusta, seu iniusta sit, timenda est, nihil ob stare superius dictis, vere enim talis sententia timenda est vel in interno, vel in externo foro, prout iam diximus: vel intelligi potest de sententia accidentaliter tantum iniusta, & consequenter valida, & vere timenda: vel certe timenda est, quatenus non est contemnenda, nec violanda cum scandalo, vnde *Gratian. l. c.* bene obseruat *D. Gregorium non dixisse: Seruanda; sed timenda; vel denique timenda est, sed cui? iusta ab Excommunicato; iniusta autem ab Excommunicante: si enim iusta est, ut Excommunicato; si vero iniusta, ut Excommunicanti, ut ingeniose docuit *Caramuel in Theol. Fundamental. Fundam. 66. §. 5. num. 1304.* & quamuis possit Ecclesia Fideles etiam innocentes, sed in iudicio probatos nocentes, priuare suis ijs bonis, quibus priuat valide Excommunicatos, si id ad suam auctoritatem tuendam necessarium esset, vel expediret; haec tamen priuatio nec necessaria, nec expediens fuit, quia satis eius auctoritati prouideri videtur per obligationem praedictam ortam ex iure naturali, seruando scilicet censuram in facie Ecclesiae, & coram scientibus Excommunicationem, & nescientibus Excommunicati innocentiam, seu Excommunicationis nullitatem, vnde id factum ab Ecclesia iuste putandum non est, neque constat.**

CAPVT XIII.

An per sepulturam illius, de cuius valida, vel inualida Excommunicatione dubitatur, Ecclesia polluat.

S V M M A R I V M.

Questionis huius solutio etiam ex capite ultimo primae disputationis erui potest, num. 1.

In dubio, an quis incurrerit Excommunicationem, is praesumendus est non Excommunicatus, num. 2.

In dubio, an quis egressus sit Excommunicatione, is praesumendus est adhuc Excommunicatus, ibid.

Quanam reducantur ad primum, & quanam ad secundum ex praedictis dubijs, num. 3.

Ecclesia per sepulturam eius, de cuius Excommunicatione valida, vel inualida dubitatur, quandoam polluta, vel non polluta praesumi debeat, num. 4.

Quid in probabili utriusque opinione dicendum sit tum in foro Ecclesiae, tum in occulto, num. 5.

Et 6. in casu, quo quis potest se iudicare non Excommunicatum, potest etiam iudicare alium non Excommunicatum, ibid.

Quid si opinio contra Iudicis sententiam, & consequenter contra Excommunicationis valorem, sit manifeste probabilior, ibid.

Ecclesia praesumptiue polluta, praesumptionis falsitate praeserta, cessat esse polluta absque reconciliatione, quia non erat vere polluta, num. 7.

1. Aduerto 1. licet ex iam dictis disp. 1. cap. 1. huic etiam dubio respondere facile quis possit, cum etiam hic standum omnino sit pro parte possidente; cuius conditio potior semper est, prout ibi dicebamus; nihilominus ad clariorem difficultatis huius explicationem singillatim de ea non nihil addendum esse, quod magis huiusce loci proprium videtur, vnde

2. Aduerto 2. difficultatem hanc reduci ad haec duo dubia, nimirum ad dubium, an quis incurrerit Excommunicationem, in quo is praesumendus est non Excommunicatus, & ad dubium, an quis egressus sit Excommunicatione, in quo is praesumendus est adhuc Excommunicatus, ut bene aduertit, & ex-

preste docuit *Caramuel in Theol. Moral. l. 3. de conscient. distam. cap. 1. disput. 1. corollar. 32. num. 1375.* in primo enim dubio possessio stat pro libertate, & immunitate ab Excommunicationis ligamine; in secundo vero dubio possessio stat pro Excommunicatione ipsa, de qua constat, & egressio ex illa est incerta, & ut rem ulteriori etiam distinctione aperiamus,

3. Aduerto 3. cum quilibet fidelis possideat ius ad communicandum cum alijs fidelibus, etiam in Diuinis, nec tali iure priuandus sit ob dubiam Excommunicationem, cumque proinde nemo nec in dubio iuris, nec facti, nec in interno, nec in externo foro censeri debeat Excommunicatus, si praemissa debita inquisitione veritatis haberi nequeat certitudo de Excommunicationis incurfu, idcirco si dubium sit, an Iudex tulerit Excommunicationis sententiam, vel an impleta sit conditio, sub qua lata fuit, vel an verba contineant sententiam latam, vel ferendam, vel an Praelatus, qui non est in possessione censuras ferendi, habeat potestatem illas ferendi, vel an fuerit clericus, quem percussisti, vel an feceris talem actionem, cui annexa est Excommunicatio, standum esse contra Excommunicationem; si vero dubium sit, an Excommunicatio lata fuerit, cum intentione ligandi, an solum terrendi, vel an fueris absolutus ab illa, vel an Iudex ligandi potestatem habeat, quando is est in possessione ligandi, vel an lata sit ex sufficiente causa, & seruato essentiali iuris ordine, vel an ante Excommunicationem latam praecesserit appellatio, standum esse pro Excommunicatione, cuius certa possessio praevalet excusationibus praedictis dubijs, & Excommunicationis latae valor praesumitur, dum oppositum non constar. Ita *Sanch. in Decal. l. 1. c. 10. num. 16. Baldell. in Theol. Moral. tom. 1. l. 4. disput. 2. num. 12. Meroll. tom. 1. disput. 3. q. 3. dub. 2. coroll. 7. num. 200. Caramuel. l. c. Bardi de Conscientia discept. 6. c. 7. §. 1. Castropal. de Censur. disp. 1. punct. 8. num. 8. Franc. de Lugo in Deans. praep. l. c. 2. quae 28. Lanfranchi Opuscul. Moral. l. c. 3. num. 13. & alij plures apud praedictos, quibus praehabitis.*

4. Dico Ecclesiam per sepulturam eius, de cuius Excommunicatione valida, vel inualida dubitatur, praesumendam esse pollutam, quando standum est pro Excommunicatione; non pollutam vero, quando standum est contra illam, iuxta mox allatam doctrinam; pollutio enim Ecclesiae consequitur ipsam Excommunicationem valide latam, & denunciata, & non ponitur, si Excommunicatio

atio ipsa, vel eius denunciatio inualide ponantur, vt ex prædictis abunde patet.

5 Dices, vnusquisque potest operari iuxta probabilem suam opinionem, ergo saltem quando probabilis erit opinio, quod sepulti Excommunicatio fuerit inualida, poterit etiam Ecclesia per illius sepulturam censerī non polluta, licet Iudex eum iuxta aliam probabilem opinionem Excommunicauerit, & Excommunicatum denūciauerit, &c.

6 Respondeo negando consequentiam, non solum enim in dubio proprio, & suspendente vtrinque assensum probabilem; sed etiam in dubio admittente vtrinque probabilitatem reus debet stare pro Iudicis sententia, saltem in foro Ecclesiae, & in pari probabilitate, semper enim pro Superioris sententia præsumendum est, nisi contrarium constet, vt communiter DD. asserunt, alioqui Superiores nunquam, nisi ex certa, & euidenti cognitione, aliquid præcipere, & ad id faciendum subditos obligare possent, ex quo multa incommoda communi bono sequerentur, vt bene monuit *Suar. de Censur. disput. 4. sect. 4. num. 5.* dixi, *saltem in foro Ecclesiae*, quia in occulto, si pro se subditus habet probabilem opinionem, *Bordonus tom. 2. resolut. 78. num. 198.* putat eum posse non seruare sententiam, quia sic prudenter agendo non peccat coram Deo: eo autem casu, quo quis potest se iudicare non Excommunicatum, potest etiam iudicare alium non Excommunicatum, teste eodem *Caramuel ibid. §. Quarto. dixi, & in pari probabilitate*, quia si probabilis manifeste sit Excommunicationem fuisse inualidam, & nullam, nulla etiam probabiliter erit Ecclesiae pollutio per taliter Excommunicati sepulturam, vt post *Suar. l. c. tenuit Bonacina de Censur. in commun. disp. 1. quest. 1. punct. 10. num. 11.* tunc enim præsumptio pro Iudicis sententia compensatur maiori alterius partis probabilitate, vnde tunc vtraque pars æque probabilis reputatur. idemque dicendum videtur in dubio etiam probabilis, de valida, vel inualida Excommunicationis lata denunciatione iuridice facta.

7 Colligo, cum in rei veritate Ecclesia non polluitur per Excommunicati sepulturam, nisi sepultus vere Excommunicatus fuerit, propterea, si antequam Ecclesia præsumpta inde polluta reconcilietur, sepultus non fuisse re vera Excommunicatum constiterit, talem Ecclesiam non indigere amplius reconciliatione, quia polluta re ipsa non fuit, vnde propter hanc eandem rationem bene *Dian. p. 5. r. 9. resol. 29.* asserit Excommunicatio-

nis penas vere non incurri, nisi in rei veritate, & non præsumptiue tantum, ea valida fuerit; licet ea incurri præsumantur.

C A P V T X I V.

An per sepulturam Excommunicati, qui appellauerat, Ecclesia polluitur.

S V M M A R I V M.

Dubium hic esse potest de appellatione vel ab Excommunicationis sententia, vel ab Excommunicationis incurse declaratoria, nu. 1.

A sententia Excommunicationis à iure, vel à statuto lata dari nequit appellatio. ibid.

Appellatio post Excommunicationis sententiam latam, & seu à principio, seu conditionis impletione absolutam, etiam intra legitimum decendum facta, cur non impediatur Excommunicationis incursum, num. 2.

Appellatio prædicta deuoluit causam ad Superiorem Iudicem, ad quem facta est. ibidem.

Appellatio quænam impediatur Excommunicationis incursum. ibid.

Appellatio à sententia declaratoria incurse Excommunicationis cur liceat etiam quo ad effectum suspensiuum, saltem in his, quæ non sunt notoria, num. 3.

Quod dictum est de Appellatione, dicendum etiam de Recusatione Iudicis. ibid.

Ecclesia non polluitur per sepulturam Excommunicati, qui appellauit appellatione suspendente Excommunicationis, vel prædictæ declaratorie effectum, num. 4.

Polluitur vero, si appellatio prædictum effectum non suspendat. ibid.

Post legitimam appellationem à declaratoria criminis, vel incurse Excommunicationis non potest fieri denunciatio, & cedulones, si affixi sint, remouendi, num. 5.

Quid si Excommunicatus appellasset tantum ab ipsa denunciatione facta?

1 **A**duerto 1. cum dubium hic esse possit de appellatione vel ab Excommunicationis sententia, vel ab Excommunicationis incurse declaratoria, cumque à sententia Excommunicationis à iure, vel à statuto lata dari nequeat appellatio, ex *Et Siqua pena, ff. de verb. signif. Cap. Quia nos, de Appellat. Gloss. in Cap. Cupientes, §. Quod si, Verb. priuatos, de elec. in 6. Felin. in Cap. Rodulphus, de*

de rescript. Barbof. in d. Cap. Quia nos, & Thefaur. de Panis Ecclesiast. p. l. c. 25. §. Tertio. propterea sermonem hic esse posse tantum de appellatione ab Excommunicatione ab homine lata, vel certe de Excommunicationis denunciatione, de quibus mox agemus.

2 **A**duerto 2. quia Excommunicatio lata, secum trahit executionem, vt dicitur *Cap. Pastoralis, §. 3. de appellat.* ac proinde statim lata incurritur, seu executioni mandatur, idcirco per appellationem, quæ fiat post sententiam Excommunicationis latam, & siue à principio, siue impletione conditionis absolutam (quamuis fiat intra ipsos decem dies iure præscriptos) non impediri Excommunicationis incursum; licet tunc deuoluatur causa ad Iudicem superiorem, ad quem appellatur. vnde Excommunicationis incursum tunc tantum impeditur per appellationem, quando hæc legitime verbis, vel facto fit ante Excommunicationis sententiam siue à suo principio, siue postea conditionis (sub qua forte lata sit) impletione absolutam, vt patet ex *Cap. Licet, 14. de sent. Excommunic. in 6. & DD. passim.* cum enim in Iudice post prædictam appellationem iurisdicatio impediatur, suspendatur, siue dormitet, etiam si postea appellatio deseratur, inde fit, vt Iudex, à quo appellatum est, nequeat amplius valide Excommunicationis sententiam ferre, nec perfici possit sententia, quæ iam sub conditione ab eo lata fuisset; nisi forte Iudici concessum esset, vt, non obstante appellatione, in causa procederet.

3 **A**duerto 3. quædoquidem appellatio semper est permisa, etiam quo ad vtrumque effectum, vbi prohibita non apparet, propterea, licet prohibita sit appellatio à sententia lata Excommunicationis quo ad effectum suspensiuum, tamen nullibi prohiberi appellationem à sententia declarationis, & denunciationis, & consequenter licere etiam quo ad effectum suspensiuum, saltem in his, quæ non sunt notoria, vt constat ex *Glossa communiter recepta in Cap. Cupientes, §. Quod si per viginti, Verb. priuatos, de elect. in 6. & innumeris DD. apud Barbof. in Cap. Peruenit, 13. de appellat. Antonell. de regim. Eccles. Episcop. l. 8. c. 5. nu. 15. Cardinal. de Lugo Respons. Moral. l. 2. dub. 6. Dian. p. 5. r. 9. resol. 30. Bassaun in Flor. Theol. V. Appellatio, num. 6. Escobar in Theol. Moral. tom. 1. l. 9. sect. 1. c. 8. n. 96.* cum quibus etiam dico, quod de appellatione dictum est, asserendum etiam esse de recusatione Iudicis, quia eadem omnino ratio militat. Hinc

4 **D**ico per sepulturam Excommunicati, qui

legitimè appellauerat modo prædicto appellatione suspendente vel Excommunicationis, vel declarationis sententiam, non pollui Ecclesiam, quia talis Excommunicatus, qui sic appellauit, vel nõ est vere Excommunicatus, vel non est valide declaratus. Excommunicatus, ac proinde non est vitandus; pollui vero Ecclesiam per sepulturam Excommunicati, qui appellauerat appellatione vel inualida, vel certe non habente effectum suspensiuum, alterius ex prædictis sententijs, quia adhuc talis Excommunicatus remanet, vt supponitur, valide Excommunicatus, & denunciatus, atque adeo vitandus; pro vt ex antea dictis abunde liquet.

5 **C**olligo, quamuis suspendatur declaratoria sententia Excommunicationis incurse, & denuncianda per legitimam appellationem factam ante, vel post prædictam sententiam, adeo vt non possit postea fieri denunciatio, nec affigi cedulones, & si affixi sint, remoueri debeant, vt bene dixit *Sánchez, & alij apud Thefaur. l. c. p. 1. c. 25.* eam tamen non suspendi, nec impediri denunciationem illius, si appellatio fieret non à prædicta declaratoria criminis, vel incurse Excommunicationis, sed ab ipsa denunciatione iam facta; nec enim ipsa denunciatio est sententia, à qua appellari queat, & quæ sic suspendi possit, nisi appelletur à sententia ipsa declaratoria, & intra decendum ab illa; sic enim, ea suspendita, suspenderetur etiam subsequens denunciatio; vnde per sepulturam eius, qui appellasset tantum à prædicta denunciatione, vere pollueretur Ecclesia, quia is sic appellando nequaquam suspendisset Excommunicationis suæ denunciatæ effectus, & consequenter remansisset adhuc vitandus, vt erat antea.

C A P V T X V.

An per sepulturam Excommunicati ad reincidentiam absoluti, qui reinciderat, Ecclesia polluitur.

S V M M A R I V M.

Quid sit absolueri ab Excommunicatione ad reincidentiam, num. 1.

Absolutio ad reincidentiam duplex est, Propria, & Impropria. ibid.

An, & quando nam redeat per reincidentiam prior Excommunicatio, vel alia similis, nu. 2.

Quomodo

Quomodo differant inter se absolutio improprie, & absolutio proprie ad reincidentiam, nu. 3. Ecclesia non polluitur per sepulturam Excommunicati proprie ad reincidentiam absoluti, qui reinciderat; nisi post reincidentiam idem de nouo denunciatus fuisset Excommunicatus, num. 4.

Predictus reincidens cur non potuerit vero denunciari Excommunicatus ante adualem ipsam reincidentiam, ibidem.

Bonacina solus expresse visus est questionem hanc tetigisse, & contrariam sententiam amplectus est, ibid.

Reincidens predicto modo in Excommunicationem cur subijciatur eidem sententia Excommunicationis; sed non eidem declarationi, & denunciationi sententiae, num. 5.

Aduerto 1. Absoluere ab Excommunicatione ad reincidentiam esse tollere Excommunicationem non absolute; sed ita ut reditura sit, vel post certum tempus, vel post talem effectum, vel certe ob defectum, seu non adimpletionem operis, seu alterius conditionis, sub qua absolutio data sit, unde absolutio ad reincidentiam duplex est, seu duobus modis fieri potest: Primo modo, quando absolutio ex intentione absoluentis non conceditur, ut perpetua, sed ad limitatum effectum, vel tempus, ut cum quis absoluitur solum ad ferendum testimonium ex Cap. Veniens, 2. de testib. vel solum ad hunc effectum, ut Beneficij collatio valeat, ut colligitur ex Cap. Apostolica, de Exception. & est in communi praxi Ecclesie Romane in Literis collationum Beneficiorum, &c. & haec absolutio improprie dicitur ad reincidentiam, cum proprie sit absolutio ad certum tantummodo tempus, vel certum solummodo actum: Secundo autem modo, quando absolutio ex intentione absoluentis datur non ad definitum tempus, vel actum, sed ut simpliciter valeat, & perpetua sit, sub conditione tamen satisfactionis, vel aliquid faciendi, qua conditione non impleta, iterum incidatur in predictam Excommunicationem, & haec proprie dicitur absolutio ad reincidentiam.

Aduerto 2. Excommunicatos primo modo absolutos adhuc post talem actum, vel tempus definitum sine dubio videri mihi, ut antea, Excommunicatos, & ut antea, denunciatos, cum non absolute absoluti fuerint; sed pro tali tantum tempore, vel actu; ideoque post tale tempus, vel actum ex vi eiusdem pristinae sententiae, & declaratoriae tales Excommunicatos vere credo esse vitandos, pro ut erant ante tale tempus, vel actum, pro quo

tantum fuerant absoluti, & consequenter etiam credo per illorum sepulturam Ecclesiam pollui ex antea dictis, tantum ergo dubium est de proprie absolutis ad reincidentiam, & ratio dubitandi inde est, quia secunda Excommunicatio, quae incurritur per reincidentiam, proprie dictam (de qua tantum fecimus erit in posterum) non est vere eadem cum prima Excommunicatione, a qua absolutio data est ad reincidentiam, sed est alia Excommunicatio, quae saltem numero, si non specie, distinguitur a priori, ut annotauit Sanchez in Summ. l. 2. c. 13. num. 28188: expresse docuit Laym. l. 1. c. 7. nu. 8. versus secundum datur, unde reincidens in Excommunicationem non videtur propter hanc secundam Excommunicationem vitandus, cum haec non fuerit denunciata, nec videtur amplius vitandus propter primam, quia ab ea iam fuit absolutus, & consequenter proprie reincidens in Excommunicationem, donec haec etiam secunda Excommunicatio, qua reincidens ligatur, nominatim denunciatur, videtur Excommunicatus toleratus.

Aduerto 3. licet etiam in absolute improprie ad reincidentiam dicatur quis pro tali tempore, vel actu absolutus ab Excommunicatione, non secus ac in absolute proprie ad reincidentiam; tamen unam absolute solutionem valde differre ab alia, in absolute solutione enim improprie ad reincidentiam non absoluitur quis a censura Excommunicationis; sed absoluitur ab aliquo tantum illius effectum, & ideo nullus alius a Pontifice uti potest eo modo absoluendi, quia nemini concessum est, stante censura, illius effectum (quos ex Pontificia institutione censura habet) impedire, praeterquam in casu ad testimonium dicendum; quando alia via veritas haberi non potest, ex d. Cap. Veniens, 2. de testib. iuncto Cap. Praterea, de offic. delegat. sed in absolute solutione proprie ad reincidentiam vere absoluitur quis a censura Excommunicationis, ita ut vere censura omnino destruat, & aboleatur; licet postea, posita, vel non posita tali conditione, de nouo renascatur alia Excommunicatio priori destructae similis, & aequiualens, etiam in reservatione, quia sic lata fuit sententia in absolute solutione a priori Excommunicatione, ut clare habetur ex Castropal. de Censur. disput. 1. punct. 11. §. 2. num. 10. & 12. Quare, his consideratis,

Dico per sepulturam Excommunicati proprie ad reincidentiam absoluti, qui reinciderat, Ecclesiam non pollui, nisi is etiam de nouo post predictam reincidentiam in Excommunicationem sub predicta conditione latam denunciatus

nunciatus fuisset Excommunicatus ex vi predictae reincidentiae, quod aperte colligitur ex ijs, quae Cap. 7. huius disput. num. 3. diximus cum Suar. & alijs ibi citatis, dum de sententia Excommunicationis solum de futuro, & sub conditione, non autem absolute agebamus. Ratio autem est eadem, quam num. 2. diximus, quia scilicet sic reincidens in Excommunicationem non est vitandus ob priorem censuram, quia iam ab ea vere absolutus fuit, neque est vitandus ob secundam, quia Excommunicatio nominatim non denunciata non facit Excommunicatum vitandum; haec autem Excommunicatio, qua sic reincidens ligatur, non potuit sic denunciari ante reincidentiam, quia non erat certa, & determinata; post reincidentiam vero non fuit denunciata, ut suppono, & consequenter sic reincidens nullo modo est vitandus, nec per illius sepulturam polluitur Ecclesia, quid quid in contrarium dixerit Bonacina de Censur. in communi, disp. 1. q. 3. punct. 3. num. 17. a quo breuissime tactam questionem hanc vidi.

Colligo, quamuis Excommunicatus proprie ad reincidentiam absolutus, qui reincidit, reincidat in eandem sententiam, ut expresse habetur in Cap. Eos, qui, de sent. Excommunic. quia vere per eam sententiam reincidit in Excommunicationem; falsum tamen esse, quod sic reincidens in Excommunicationem subijciatur eidem declarationi, & denunciationi sententiae, quia tunc nondum reinciderat in Excommunicationem, unde nec certo, determinate, & absolute denunciari Excommunicatus tunc poterat, ut in simili dixit Cardinal. de Lugo Respons. Moral. l. 2. dub. 6.

CAPVT XVI.

An per sepulturam Excommunicati in articulo mortis a quocumque Sacerdote absoluti polluantur Ecclesia.

S V M M A R I V M.

Sacerdoti cui libet licet valide absoluere in articulo mortis constitutos ab omnibus quantumcumque reservatis peccatis, & censuris, num. 1.

Etiam si predictus Sacerdos sit degradatus, vel Excommunicatus, vel irregularis, vel etiam haereticus, ibid.

An id verum sit, si pateat aditus ad Superiorem, immo si praesens sit alius approbatus, vel Superior ipse, qui non recuset absoluere, ibid.

Articulus, & periculum mortis, quo ad hunc effectum, pro eodem sumuntur, dummodo periculum sit necessario ad eundem, num. 2.

Nihil refert, siue ab intrinseco, siue ab extrinseco articulus, vel periculum mortis instet, ibidem.

Id fieri potest etiam a prima die periculose infirmitatis, ibidem.

Absolutio tunc valide impenditur, etiam si non essentialia non seruentur, num. 3.

Neesse tamen tunc etiam est ad validam Excommunicationis absolute solutionem, ut absolvens absolute solutionem manifestet signo aliquo externo, ibidem.

Ecclesia non polluitur per sepulturam Excommunicati absoluti in articulo, vel periculo mortis a quocumque Sacerdote, & quocumque in casu, num. 4.

Periculum inualide predictam absolute solutionem impendendi quomodo tunc vitetur, num. 5. & 6.

Ecclesia concurrit cum opinione probabili, & dat iurisdictionem necessariam pro salute Fidelium, num. 6.

Concilij Tridentini decretum, & ratio ab ipso allata quomodo intelligi debeant, & nobis nequaquam contrarietur, num. 7. & 8.

Multi adeo sunt infirmi, quod potius sine confessione morerentur, quam tali Sacerdoti confiterentur, num. 8.

Absoluedi facultas predicta absolute, & simpliciter data fuit absque necessaria connexionione ad Sacramentum Penitentiae, quicquid sit de occasione, quae Concilium Tridentinum impulit ad eam dandam, num. 9. & 10.

Casus Papalis, superueniente impedimento ad eundem Papam, sit Episcopalis, &c. non valet nisi extra articulum mortis, vel sit specialis commissio in Iure, num. 11. & 12.

Canon Presbyter, 26. q. 6. & similes textus de quanam Penitentia loquantur, num. 12.

Penitentia solemnis antiquitas quid esset, ibid. Extrauagantes Inter cunctas, de Priuileg. & 1. de sent. Excommunic. verba faciunt de absolute solutione danda extra mortis articulum, ibidem.

Catechismus Romanus, qui videtur contra nos, loquitur solum de congruentia, & ex a quo; non de necessitate, ibid.

Declaratio Greg. XII. quae asseritur ab aliquibus pro contraria sententia, non habetur authenticae, ibid.

Taliter absolutus vere est absolutus in utroque foro, num. 13.

Onus comparandi coram Superiore cur, & quando imponatur. *ibid.*

Sic absolutus non indiget alia absolutione nec directa, nec indirecta. *ibid.*

Aduerto 1. cum certum sit cuilibet Sacerdoti competere facultatem valide absoluendi constitutos in articulo mortis ab omnibus, etiam quomodolibet reseruatibus peccatis, & censuris ex multis decretis 26. q. 6. Cap. fin. de Censur. & Cap. Eos, de sent. Excommunic. in 6. & nouissime ex Concil. Trident. sess. 14. c. 7. ubi hanc semper generalem Ecclesiae consuetudinem fuisse testatur, cumque communis DD. sententia id ipsum asserat de quocumque simplici Sacerdote, quamuis sit degradatus, vel Excommunicatus, vel irregularis, vel etiam haereticus, ut videre est apud Bassam V. Absolutio, num. 31. propterea dubium tantum videri in casu, quo simplex Sacerdos id faciat, etiam si pateat aditus ad Superiorem, vel approbatum confessarium, immo etiam praesente Superiore, vel approbato ipso, qui non recuset absoluere, multi enim tunc id a simplici Sacerdote valide fieri absolute negant; alij absolute affirmant, & alij adhuc aliter distinguunt, ut videri potest apud Zambran. de conf. artic. mort. cap. 4. dub. 4. num. 3. Santh. in Decal. lib. 2. cap. 13. num. 6. Dian. part. 1. tract. 5. resol. 5. & p. 5. tr. 9. resol. 67. & nouissime Vidal de Panit. disput. 7. num. 5. & seq.

Aduerto 2. quo ad hunc effectum, pro eodem sumi articulum, & morale periculum mortis; quantumuis alioqui haec duo re, & nomine distinguantur; periculum tamen debet esse necessario adendum, ut excludatur periculum in ludo hastarum, taurorum agitatione, & similibus, & praeterea debet esse tale, ut saltem per verisimilem coniecturam ex eo secutura mors timeatur, ut quando quis suscepturus est navigationem periculosa, vel iter praedonibus expositum, vel alicui excindendus est calculus, aut hernia, & c. nihil enim refert siue ab intrinseco, siue ab extrinseco periculum, vel mortis articulus instet; immo ad hunc effectum absolutionis valide impendendae sufficit, si timeatur amissio usus rationis perpetua; licet mors non timeatur, amittens enim usum rationis absque absolutione ita est in periculo damnationis, & c. ac si absque absolutione moreretur, prout docent Couar. in Cap. Alma mater, p. 1. §. 11. nu. 8. vers. 3. ubi testatur de communi, Reginald. l. 9. num. 10. Vasq. de Panit. q. 93. art. 1. dub. 5. num. 2. Suar. de Panit. disp. 26. sect. 4. num. 3. Molin. de Iust. & Iur. tom. 4. disp. 63. num. 6.

Sayar. l. 2. Thesaur. cap. 2. num. 20. Croufers ad cap. 7. Regul. S. Franc. lect. 23. Sanchez, Bassaus, & Diana ll. cc. nec non Sanctus in Select. disp. 12. num. 5. qui id ipsum fieri posse docet etiam a prima die infirmitatis periculosa, ut doloris laterum, & c.

Aduerto 3. in tali articulo, seu periculo valide praedictam absolutionem impendi, etiam si absoluens in tali absolutione solitas caeremonias, aut verba, aut alia tunc non essentialiter seruanda non seruaret, noluit enim Ecclesia, teste Sanchez l. c. absolutionis valorem in tanta necessitate ex absoluentis negligentia, aut ignorantia pendere. unde sufficit, si vere absoluens Excommunicationis absolutionem manifestet aliquo signo externo, quod ad essentiam absolutionis pertinet, cum sit actus iurisdictionis, atque etiam restitutionis ad pristinam Ecclesiae communionem, ut optime docuit Laym. l. 1. tr. 5. p. 2. c. 6. num. 7. & alij communiter.

Dico per sepulturam Excommunicati in articulo, vel periculo mortis a quocumque Sacerdote quocumque in casu absoluti Ecclesiam non pollui. Ratio est, quia sic absolutus valide absolutus fuit iuxta sententiam animarum saluti fauorabiliorem, quam libentissime sequimur, ac proinde taliter absolutus non est amplius Excommunicatus, nec consequenter vitandus, unde in loco sacro sepeliri potuit, quod affirmare coguntur, quicumque iuxta praedictam sententiam nobiscum sentiunt, & expresse tradunt Suar. de Censur. disp. 12. sect. 4. num. 3. versic. Atque hinc. Megal. de Censur. l. 2. c. 2. num. 58. alij. ibi citati, qui sic absolutum in Ecclesia licite sepeliri posse dixerunt, & Persic. de 1. Sacerdot. offic. l. 1. c. 7. dub. 7. num. 70. qui in terminis nostris de Ecclesiae pollutione loquitur, & per Excommunicati sic absoluti sepulturam locum sacrum nequaquam pollui apertissime docet, & plures alios allegat.

Dices 1. Simplex Sacerdos absoluens constitutum in articulo, vel periculo mortis, praesente approbato, vel Superiore, qui certo habet facultatem absoluendi etiam extra illum articulum, vel periculum, exponit se periculo non solum illicite, sed etiam inualide absoluendi, & consequenter etiam exponit sic absolutum periculo priuationis effectuum ex tali absolutione ob periculum inualiditatis praedictae absolutionis, ergo in hoc periculo, & dubio standum est pro validitate Excommunicationis praecedentis, quae certa est, & non pro validitate absolutionis sic datae, quae incerta est.

Respondeo sic absoluentem probabiliter,

& proinde prudenter, & licite operari, unde etiam probabiliter valide absolutus asseritur, qui sic absolutus fuit; dat enim Ecclesia iurisdictionem ad id necessarium pro salute animarum concurrendo cum opinione probabilis, ut bene dixit Diana p. 3. tr. de opinione. probabili, resol. 2. & Bardi de Conscient. discept. 6. cap. 11. p. 4. §. 3. nu. 14. & talis est usus communis ex Cardinal. de Lugo de Panit. disp. 19. num. 34.

Dices 2. Interpretari debemus Concilium Tridentinum iuxta rationem ab ipso expressam in lege, haec enim est optima legis interpretatio ex Iason. L. de quibus, ff. de legibus, num. 5. Bald. L. si quis, C. de furt. num. 7. Castro lib. 1. de leg. panal. c. 7. docum. 3. & alijs passim; sed ratio Tridentini est, Ne hac ipsa occasione aliquis pereat, quod obtinetur plenissime, si quicumque Sacerdos absoluat ex defectu legitimi, & c. ergo hoc tantum modo Concilij mens accipienda est.

Respondeo adhuc melius saluari rationem praedictam Tridentini, si quicumque Sacerdoti talis facultas absoluendi detur in quocumque casu, ut absoluendus liberius eligat, quem velit, ad quod etiam fortasse respexit Synodus ipsa Tridentina, nec improbabile videtur: multi enim (inquit D. Th. in 4. distin. 17. q. 3. art. 4. ad 6.) adeo sunt infirmi, quod potius sine confessione morerentur, quam tali Sacerdoti confiterentur.

Dices 3. facultas absoluendi a censuris tunc cuilibet Sacerdoti conceditur, quia talis facultas saepe necessaria est ad Sacramentalem absolutionem conferendam, ergo saltem quando absolutio a censuris datur sine absolutione a peccatis, nec in ordine ad istam, illa erit inualida, ex Vidal. l. c. num. 40. 41. & 42.

Respondeo cum Laym. l. c. num. 2. licet praedicta causa, seu occasio Concilium impulerit ad talem facultatem tunc cuilibet Sacerdoti concedendam; nihilominus per se, & simpliciter, atque adeo sine necessaria connectione ad Sacramentum Pœnitentiae concessam fuisse, ut verba Concilij aperte significant, quae, quia fauorem, & gratiam continent, late interpretanda sunt.

Dices 4. ex regula communiter recepta Casus Papalis, superueniente impedimento adendum Papam, fit Episcopalis, & Episcopalis fit Parochialis ob eandem rationem, ergo praedicta absoluendi facultas non debet credi concessa inferioribus, nisi in supplementum, & defectum Superiorum.

Respondeo praedictam regulam valere tantum extra articulum, vel periculum mor-

tis, nisi specialis in iure commissio fiat, prout in tali etiam articulo, seu periculo absolutionis, qui Clericum percussit, peculiariter Episcopo committitur, si adiri possit; quae commissio cessat in alijs casibus etiam Papa libus, si non sit expressa in iure, ut docet Laym. l. c. num. 5. unde decretum Concilij Carthag. 3. can. 32. relatum Can. Presbyter, 26. q. 6. & similes textus, ubi prohiberi videtur, ne Presbyter, inconsulto Episcopo reconciliet poenitentem, nisi vltima necessitas, absente Episcopo, id cogat, intelligi debent non de absolutione interna, aut externa a peccatis, vel a censuris; sed de solemni quadam poenitentia, quae antiquitus ob notoria crimina publice imponebatur poenitentibus, antequam absoluerentur, ut eruitur ex Glossa ibidem, & aperte traditur a Vidal. l. c. num. 36. & 37. qui etiam num. 39. optime aduertit in Extrat. Inter cunctas, §. Incendiarios, de Priuil. g. Extrat. 1. §. decernimus, de sent. Excommunic. sermonem esse de absolutione danda extra mortis articulum, in quo id etiam ibi omnibus conceditur absolute: nec obitare putat Catechismi Romani doctrinam, ubi de Sacramento Pœnitentiae apertissime docet, in ipso mortis articulo, si approbati Sacerdotis copia sit, non approbatum absoluere non posse, accipi enim debet ita, ut loquatur solum de congruentia, & ex aequo; non autem de necessitate, quod etiam fortasse dici potest ad omnes textus Canonicos, qui nobis contrarij videntur, cum non irritent contrarium; sed tantum id disponant, ut aliquid congruentius: & quamuis Molina d. tom. 4. de Iust. tr. 3. disp. 63. n. 2. asserat Gregorium XIII. id ipsum contra nos declarasse; tamen Cardinalis, de Lugo de Panit. disp. 18. sect. 2. §. 2. num. 24. in fin. de praedicta declaratoria authentice non constare affirmat.

Colligo taliter absolutum vere esse absolutum in utroque foro, quia sic absoluens habet ad id facultatem a Pontifice expressam in Concilio Tridentino l. c. unde non requiritur alia absolutio pro foro externo ad talis absolutionis effectus obtinendos, v. g. ad Excommunicatum Sepeliendum in loco sacro, & c. sed sufficit, quod taliter absolutum fuisse constet saltem per vnicum testem, vel per fidem ipsius absoluentis, ut egregie docuit Alphonsus de Leon. de Censur. ideoque onus comparandi coram Superiore habente auctoritatem absoluendi extra illum mortis articulum, vel periculum, non ideo imponitur, ut absolutus iterum ab eo absoluator nec directe, nec indirecte, cum iam vere sit perfecte absolutus, ac si ab eodem Superiore absolutus fuisset

sed vt supradictam convenientem medicinam adhibeat & satisfactionem imponat, si imponendam iudicabit, vt expresse colligitur ex Cap. Quamuis de sent. Excommunicat. et Cap. de cetero ad. tit. & tradunt Glossa ibi V. Susceptorus, Abb. num. ult. Enriq. l. 6. de Penit. c. 6. num. 6. Suar. in 3. p. tom. 4. disp. 30. sect. 3. num. 6. & tom. 5. disp. 22. sect. 2. num. 62. Sanch. l. 10. num. 27. & nouissime Petrus Marchant. in suo Tribunali tom. 1. sr. 2. tit. 41. quest. 7. conclus. 3. quatenus aduertit solam imponi predictam onus comparandi in censuris ad externum, siue contentiosum forum deductis, quando obedientia aliqua ob contumaciam in externo foro prestanda est Superiori, aut etiam satisfactio partialis, si laesa sit, vt videre est apud Bassen in Flor. Theol. V. Excommunicatio V. num. 7. V. Aduertit tamen

CAPVT XVII

An per sepulturam Excommunicati in articulo mortis a non Sacerdote absoluti Ecclesia polluat.

S V M M A R I V M

- Clericus non Sacerdos, dummodo habeat Iurisdictionem in foro contentioso, vt Excommunicare & absolueret ab Excommunicatione potest, num. 1.
- Clericus omnibus facultatem competere absolueret in censuris in articulo mortis aliqui docuerunt, ibid.
- Facultas absolueret extra forum Penitentiae ab Excommunicatione a Papa concedi potest etiam Laico baptizato, num. 2.
- De facto facultatem Laicis concessam fuisse, vt in articulo mortis absolueret censuris, dicunt multi senserunt, ibid.
- Laicis exerceri Spiritualia odiosum est, & restringendum, num. 3.
- Ecclesia, quando voluit aliquid spirituale exerceri posse a Laicis in casu necessitatis, id expresse, ibid.
- Probabilius est, quod per sepulturam Excommunicati a quocumque non Sacerdote in articulo mortis absoluti Ecclesia polluantur, nu. 4.
- Canon Quem poenitet, de Poenit. dist. 1. & in Can. Sanctum est, de Consecr. dist. 4. Excommunicantur ita, vt nihil ex his sit contra predictum, num. 5.

Aduerto 1. nomine non Sacerdotis hic accipi posse vel Clericum a primatu, sive usque ad Diaconatum inclusiue, vel Laicum quemcumque baptizatum; & quo ad Clericum quidem, sicut Clericus non Sacerdos Excommunicare, ita etiam ab Excommunicatione absolueret potest, haec enim Iurisdictionis sunt, & non Ordinis, & absolueret potestas par est cum potestate ligandi, argum. Can. Verbum, de Poenit. dist. 1. & l. Qui condemnare, ff. de reg. iur. dummodo Clericus Iurisdictionem in foro contentioso habeat, pro vt exemplum affertur ab Enriq. l. 13. de Excommunicat. c. 27. §. 4. de Vicario Episcopi, qui, etiam si Sacerdos non sit, ab Excommunicatione absolueret potest etiam extra articulum mortis. Quare de his Clericis hic sermo non est; sed de alijs nullam huiusmodi Iurisdictionem in foro contentioso nec ordinariam, nec delegatam habentibus, & de his quaeritur, an in articulo mortis valide ab Excommunicatione absolueret possint, sicuti in tali articulo facultas absolueret ab omnibus peccatis, & Censuris cuiuslibet Sacerdoti competat ex cap. praeced. & Doctores quidem non poenitendi, vt ait Sanch. in Decal. 6. 2. c. 13. in casu nostro simplicibus Clericis, etiam prima tantum tonsura insignitis, facultatem absolueret a censuris vel absolute, vel saltem sub ea conditione, si possum, competere affirmant, ita Enriq. de Sacram. Poenit. l. 3. c. 9. §. 5. qui ait hanc eandem fuisse sententiam, Vitorie, Mantij, & Penna, eamque sensus est Rodriq. in Sum. p. 1. c. 59. num. 16. & maxime, si talis clericus non Sacerdos haberet alioqui talem Iurisdictionem in foro contentioso, v. g. quia esset Vicarius Episcopi, licet absolueret non esset alioqui sub illius Iurisdictione; tunc enim secundum plures probabile valde est Ecclesiam ex pietate materna prorogare talis Vicarij Iurisdictionem etiam ad talem moribundum, vnde etiam Praepositus in 3. p. 9. l. de Censur. in communi, dub. 14. num. 97. absolute probabile putat, quod omnis Clericus absolueret possit in tali articulo a censura saltem Excommunicationis, nec dissentit Diana p. 5. tr. 9. resol. 7. loquimur autem semper de absolute Excommunicationis danda extra Sacramentum Poenitentiae, nam in foro illo Poenitentiae nemo non sacerdos in quolibet casu, & quacumque Iurisdictione, aut commissione, etiam Papali, absolueret potest, vt patet ex Tridentino, sess. 14. c. 6. de Poenitentia, & ex alijs, quae affert Sayr. de Censur. l. 2. c. 1. num. 3.

Aduerto 2. quo ad Laicum negari non posse, quia Laico Fidei tribui possit tam ha-

comparandi, quam absolueret facultas a Papa, Pontificio enim tantum iure cautum est, vt Ecclesiastica Iurisdictione a solis Clericis exerceatur, Cap. Decernimus, de iudic. cuiusmodi Papa praest. vnde, cum vir baptizatus sit capax Iurisdictionis necessaria ad absolueret ab Excommunicatione, non solum antiquioribus, sed etiam ex recentioribus plures senserunt de facto ab eo facultatem ex tacita delegatione Summi Pontificis benigne concessam fuisse Laicis, vnde in articulo mortis a censuris absolueret possint sicuti in tali casu Sacerdotibus omnibus concessum fuit, vt a peccatis omnibus absolueret queant, quia Sacerdotes omnes eius facultatis capaces sunt. Sic Glossa in Cap. Pastoralis, §. praeterea, vers. Praeterquam in morte, de offic. ord. & in Cap. A nobis, & Cap. Non potueris, de sent. Excommunicat. Syluest. V. Absolutio, num. 8. ad finem. Armilla ibi num. 39. Taberna V. Absoluto 2. num. 8. Angel. V. Absoluto 3. num. 17. Abbas, & Felin. in d. Cap. A nobis, num. 10. Ripa tr. de Peste, cap. de Privil. Iudic. causa pestis, num. 46. D. Anton. p. 3. tit. 27. c. 4. casu 7. Ledesma 2. p. 4. quest. 26. art. 1. vers. Sed haesitabis. Margarita Confessor. fol. 139. B. Ledesma de Sacram. ubi de Excommunicat. dub. 14. Cagnol. in L. Heratius, ff. de reg. Iur. Affin. in L. Scriptus haeres §. sed tunc, nu. 93. ff. de relig. & sumpt. funer. Laur. tit. 2. c. 12. num. 6. Io. de la Cruz in Director. Conscient. p. 2. de Excommunicat. dub. 4. conclus. 1. Raguc. in Lucerna Paroch. de absolut. quest. 124. Io. Valer. in Different. vtriusq. fori, V. Absoluto, differ. 13. num. 3. Marchin. & Trullench. apud Samuel. de Sepultur. tr. 2. controuerf. 9. n. 20. qui concordat, & hanc eandem sententiam probabilem putant Diana p. 3. tr. 4. resol. 133. & p. 5. tr. 9. resol. 7. Auila de Censur. p. 2. c. 7. disput. 1. dub. 3. Bassen in Flor. Theolog. V. Excommunicatio 5. num. 7. Laym. in Summa l. 1. tr. 5. p. 2. c. 6. num. 2. & Io. Sanch. in Select. disput. 44. num. 7. cum enim Summus Pontifex talem versari opinionem sciat, nec contradicat, inde predicti DD. probabile putant, quod tunc potestas predicta Laico concedatur, vt defunctus sepeliri in loco sacro, & sacrificia pro eo offerri possint.

Aduerto 3. per se odiosum esse, & a iure alienum, quod Laicus exerceat Spiritualia, vt patet ex d. Cap. Decernimus, de Iudicij, Cap. Si vero, de sent. Excommunicat. & Can. Bene quidem, dist. 96. cum ergo odia restringenda sint, & absolueret ab Excommunicatione sit exercitium Iurisdictionis Spiritualis, idcirco tale exercitium non esse Laico conce-

dendum, nisi vel a iure concessum, vel vni introductum fuerit, vt bene aduertit Bonacina de Censur. disput. 1. quest. 3. num. 1. Immo hinc factum est, inquit Vgolin. de Censur. tab. 116. 4. §. 5. num. 7. vt quoties Ecclesia vult spirituale, & Ecclesiasticum quidpiam fieri, non a Laico, sed a Sacerdote, in quibus casu, id ipsa aperte declarat, vt de Baptismo habetur in Can. In necessitate, de consecrat. dist. 4. Quamobrem

4. Dico probabilius esse, quod per sepulturam Excommunicati a quocumque non Sacerdote in articulo mortis absoluti Ecclesia polluat, quia probabilius est, quod iure absolute absolueret fuerit, cum talis facultas iure probabilior sententiam solis Sacerdotibus concessa fuerit, neque enim ex iure aliquo, neque ex v. habemus, quod Ecclesia hanc potestatem Laico concesserit, etiam pro articulo mortis; vnde propter solas aliquas congruentias non est haec facultas ad Laicos extendenda, maxime cum Concilium Tridentinum, & iura etiam antiqua omnia, quae de hac concessione pro articulo mortis loquuntur, semper nominent solum Sacerdotem, & consuetudo ipsa videatur tantum esse de Sacerdotibus, ita communiter Doctores, & Theologi, quam Canonibus, cum quibus iure, ac merito concordant, Sanch. tom. 5. in 8. p. disput. 7. sect. 6. num. 6. Requin. l. 9. num. 3. Soc. in 4. dist. 17. quest. 4. art. 3. Villalob. in Summa tom. 1. tr. 6. diff. 20. sup. 4. Gantoch. de Sacram. disp. 14. dub. 16. num. 236. Gargias de Benefic. tom. 2. p. 1. ad 5. num. 153. Faber de censur. in 4. sent. dist. 29. quest. 1. disput. 4. c. 8. num. 257. Turrianus de Censur. l. 2. disput. 24. dub. 4. Hurt. id. de Excomm. disput. 15. diff. 1. num. 3. & alij passim.

5. Colligo, licet in Can. Quem poenitet, de Poenit. dist. 1. consuli videatur, quod si deest Sacerdos, consecratur quis Proximo, & Can. Sanctum est, de Consecrat. dist. 4. quidem videatur reconciliatus Ecclesiae peccandam Laicis, non tamen inde inferri, quod absolute a Laico data valeat in primo enim casu id factum est a d. hominibus, & contritionem ostendendam non ad veram absolute resolutionem, in secundo vero sermo est tantum de reconciliatione publici Poenitentis, quae non grauat absolute, vt superioris etiam alibi dicitur est, & clare traditur, ibi d. tr. 11. c. 10. num. 320.

CAPVT XVIII.

An per sepulturam Excommunicati, qui ante mortem petijt, sed non obtinuit absolutionem, Ecclesia polluatur.

S V M M A R I V M.

Excommunicatio absolute, ac indefinite data nullo alio modo tollitur, quam legitima absolutione, num. 1.

Excommunicatio durat etiam post mortem tum Excommunicantis, tum Excommunicati, ibidem.

Excommunicatio non incurritur absque contumacia; sed non cessat, cessante contumacia, ibidem.

Excommunicatio quomodo duo contineat, id est tum Exclusionem a Diuina gratia, tum Priuationem al. quorum bonorum Ecclesiasticorum, & alterum tolli possit sine altero, nu. 2.

Excommunicati contritio non tollit Excommunicationis effectus coram Ecclesia; licet obtineat culpa remissionem coram Deo, num. 3.

Ecclesia polluatur per sepulturam Excommunicati; licet contritionis signa dederit, seu absolutionem petierit, si hanc obtinere nequit, num. 4.

S. Congregationis declarationes de sepeliendis in Ecclesia Excommunicatis, qui in articulo mortis penitentia signa dederunt, quomodo intelligenda sint, num. 5. & 6.

Qui concedit principale, concedit etiam accessorium, siue quo principale executioni mandari nequit, num. 6.

De iure cadaver Excommunicati sepeliri nequit, nisi prius per absolutionem liberetur ab Excommunicatione, ibid.

S. Congregatio concedens Excommunicatum predictum sepeliri in loco sacro censetur etiam delegare locorum Episcopis absolutionem ab illius Excommunicatione, si hæc Papalis sit, num. 7.

Ad probandum, quod Excommunicatus cum signis contritionis decesserit, cur sufficiat vnus testis fide dignus, ibid.

ADuerto 1. licet Excommunicatio saltem valide ferri possit sub conditione, ita vt cum primum Excommunicatus a contumacia recesserit, vel satisfecerit, ipso facto liber, & absolutus existat, vt probabiliter do-

cet Laym. l. 1. tr. 5. c. 7. nu. 1. cum Suarez, Couar. & Aegid. quos ibidem citat, & sequitur; tamen Excommunicationem absolute, ac indefinite latam, de qua hic loquimur, nullo alio modo tolli posse, quam legitima Iudicis absolutione, ideoque nec tolli per mortem, aut depositionem Iudicis eam imponentis, nec finiri omnino per mortem ipsius Excommunicati, aut per eiusdem contritionem, & depositionem contumacia. Quamuis enim absque contumacia non incurritur Excommunicatio; nihilominus non cessat, cessante contumacia, Excommunicatio, vt colligitur ex Cap. Cum desideres, de sent. Excommunicati.

2. Aduerto 2. cum Excommunicatio non nisi pro culpa mortali imponatur, ideoque in Excommunicatione duo quodammodo contineri, scilicet Exclusionem a Diuina gratia, & Priuationem aliquorum bonorum Ecclesiasticorum, cuiusmodi sunt Ecclesiastica sepultura, & suffragia, quæ Ecclesie nomine pro mortuis a viuis fiunt, & vnum ab alio ita separari posse, vt per Contritionem tolli quidem possit primum; sed non necessario secundum; per legitimam autem absolutionem tolli possit secundum; sed non necessario primum: nec enim necessarium est, vt vno sublato, tollatur & aliud, quia Excommunicatus potest recipere a Deo gratiam, absque eo quod recipiat ab Ecclesia communionem, vel contra ab Ecclesia communionem, absque eo quod recipiat a Deo gratiam, vt clarius etiam ex inferius dicendis patebit.

3. Aduerto 3. donec Excommunicatus absoluitur ab Ecclesia, interim eum censeri debere, & vere esse Excommunicatum coram Ecclesia, ac proinde vitandum etiam post mortem, si ante illam vitandus erat, quia adhuc Excommunicationis effectibus afficitur; quamuis per contritionem, cuius signa ante mortem, vel in morte dedit, a Deo culpæ remissionem talis Excommunicatus obtinuerit. Hinc

4. Dico per sepulturam Excommunicati; licet contritionis signa dederit, seu absolutionem petierit, si hanc obtinere nequit, Ecclesiam pollui. Excommunicatus enim semper Excommunicatus remanet, donec absoluitur, nec talis esse definit, etiam si contumaciam deposuerit, & penitentiam exhibuerit, adeoque dignum se per talia signa ostenderit, qui ab Excommunicatione ante, & post mortem absoluitur, & Ecclesie communioni restituitur, ita expresse definiuit Innocentius III. Cap. A nobis, il. 2. de sent. Excommunicati. & habetur ex Glossa ibid. & in Cap. Sacris, de

de sepult. idemque docent Panormitan. in d. Cap. A nobis, num. 10. Syluest. V. Sepultura, num. 9. Nauar. in Man. c. 26. num. 32. & Consil. 5. num. 1. & 3. de sepulturis, Sayr. de Censur. l. 2. c. 3. num. 13. Vgolm. de Censur. tab. 2. cap. 9. Bonacin. de Censur. disp. 2. q. 2. pun. 3. §. 3. nu. 7. Villalob. tom. 1. Sum. tr. 16. diff. 20. num. 20. Dian. p. 5. tr. 9. resolut. 24. Samuel. de Sepulturis tr. 2. controuers. 9. num. 21. & 22. Auil. de Censur. p. 2. c. 4. disp. vnic. dubit. 8. conclus. 1. & conclus. 5. notab. 1. & p. 5. disp. 7. dubit. 4. conclus. 4. fin. Suar. de Censur. disp. 2. sect. 4. nu. 3. §. Atq. hinc. Persic. de 1. Sacerdot. offic. l. 1. c. 7. dub. 7. num. 70. Couar. in Cap. Alma, p. 1. §. 11. nu. 4. Barbof. de Offic. & Potest. Episcop. allegat. 28. num. 52. in fin. & Jordan. Elucubrat. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 130.

5. Dices S. Congregatio Episcoporum, & Regularium negotijs preposita in vna Nolana 19. Iulij 1629. Excommunicatum quendam, qui in articulo mortis penitentia signa dederat, in loco sacro sepeliri iussit, vt videre est apud Samuel. l. c. apud Gauant. in Manual. Episcop. V. Sepultura, num. 16. qui aliam similem declarationem refert ab eadem Congreg. factam 17. Maij 1583. & apud Cutill. in Addit. ad Mancin. in Pract. Visitandi Infirmos, tract. de Infirm. in ordine ad Sepult. dub. 34. ergo signum est Excommunicatum post talia signa non esse amplius Excommunicatum, nec per illius sepulturam Ecclesiam pollui.

6. Respondeo predicta intelligi debere, dummodo cadaver prius absoluitur, vt declarauit S. Congregatio Concil. apud Bellarminum in obseruat. super Trident. sess. 24. c. 7. vers. Excommunicatus, qui, & c. & optime aduertit d. Cutillus l. c. qui enim concedit principale, puta, vt Excommunicatus in Ecclesia sepeliatur, concedit etiam accessorium, sine quo principale executioni mandari nequit, vt patet ex L. 2. ff. de Iurisdict. omn. Iudic. & L. 3. ff. pro socio, cum de iure Excommunicati cadaver in Ecclesia sepeliri nequeat, nisi prius per absolutionem, quæ etiam post mortem dari potest, vt cap. sequen. dicemus, liberetur ab Excommunicatione: censetur autem Summus Pontifex id concedere non derogando iuri communi, si cum eius obicruantia talis concessio stare potest, vt hic optimè potest. Immo Samuel. de Sepulturis tr. 2. controuers. 9. conclus. 4. nu. 10. ait Sacram ipsam Congregationem id, quod diximus, expresse obseruandum statuisse, i. vt tunc cadaver antea absoluitur ab Excommunicatione, & postea tumuletur in Ecclesia, non antea, vt patet ex declaratione facta 16. Nouembris 1635.

7. Colligo, quando Sacra Congregatio con-

cessit, vt Excommunicatorum (aliquibus tamen exceptis) cum signis contritionis morientium cadauera in Ecclesia sepeliri valeant, tunc censeri delegatam quoque locorum Episcopis facultatem absoluendi, si Excommunicatio Papalis sit. Vnde sic optimè & Iuris vigor, & concessionis predictæ valor absque vlla inconuenientia saluatur, vt bene docuit idem Cutillus ibidem, cui sententiæ fauent etiam Antonuc. in Catechesi Neapol. Tolet. Rodrig. V. Etrel. Auila, & Filiuc. apud eundem Cutillum l. c. Ad probandum autem, quod Excommunicatus cum signis contritionis decesserit, sufficit vnus testis fide dignus, cum de nullius præiudicio agatur, vt tradit Cutill. ibid. & cum eo Boic. Astenf. & Tolet. l. 1. cap. 15. num. 6.

CAPVT XIX.

An per sepulturam Excommunicati post mortem absoluti Ecclesia polluatur.

S V M M A R I V M.

Vt Excommunicatio, ita absolutio ab Excommunicatione, cur non videatur exerceri posse in mortuos, num. 1.

Absolutio ab Excommunicatione Excommunicatis post mortem præstita quomodo secundum aliquos non sit vera absolutio, sed quadam tantum declaratio, num. 2.

Predicta absolutio est vere absolutio, non quo ad Deum; sed tantum quo ad Ecclesiam, num. 3.

Per talem absolutionem tollitur in Excommunicato inhabilitas, quam corpus habebat, ad Ecclesiasticam sepulturam, & incapacitas communium suffragiorum, quæ in anima erat, ibidem.

Excommunicatus mortuus non debet absolui, nisi ex datis ante mortem penitentia signis quo ad Deum a culpa absolutus presumatur, ibid.

Ecclesia per sepulturam Excommunicati post mortem legitime absoluti non polluitur, nu. 4.

Excommunicatus non potest post mortem a quocumque absolui, vt poterat in articulo mortis, & cur, ibidem.

Inhabilitas, & incapacitas predicta, quæ in Excommunicato mortuo tollitur per absolutionem, in quo consistat, num. 5. & 6.

Quomodo ea differat ab Ecclesia præcepto, seu prohibitione, ne ministri Ecclesie talia bona applicent Excommunicatis nondum absolutis, ibid.

Intentio efficax Ecclesiae excludens Excommunicationem a communibus suffragiis Ecclesiasticis facit, ut, si ista illi applicentur, inualide applicentur. ibid.

5. Pœnitentiaria solet committere absolutionem ab Excommunicatione mortuorum in foro conscientiae tantum. ibid.

Post absolutionem ab Excommunicatione mortuorum in foro conscientiae praestitam quid adhuc in foro externo requiratur, ut licite quis Missa Sacrificium pro taliter absoluto offerre valeat. ibid.

Absolutio ab Excommunicatione mortuorum in foro quoque externo quomodo praestanda sit, habetur etiam in Iure ipso Canonico, num. 7.

Aduerto 1. difficultatem hic non parvam esse ex eo, quod Excommunicatio, & absolutio, cum sint actus Iurisdictionis, non videntur exerceri posse in mortuos, ut potest non amplius Ecclesiasticae Iurisdictioni subiectos: unde, quod superius diximus de Excommunicatione, quae ferri nequit in mortuos, id ipsum hic dicendum videtur de absolutione ipsa, nisi discrimen assignetur, quod valde difficile apparet.

2. Aduerto 2. hinc ab aliquibus dictum fuisse absolutionem ab Excommunicatione Excommunicatis post eorum mortem praestitam, vere non esse absolutionem, sed quandam tantummodo declarationem, per quam, qui apud Deum absolutus decessisse creditur ex signis poenitentiae ante mortem editis, post mortem per absolutionem illam talis declaratur, & Ecclesiae denunciatur, ut Fidelibus liceat cum illo in Ecclesiastica sepultura, & publicis suffragiis communicare, & ita sensisse videntur *Panormitan. et alij in d. Cap. A nobis, de sent. Excommunicat. Castro l. 2. de iusta haeretico. punit. Navar. in Sum. c. 2. num. 271. Alter. l. 3. disp. 2. Fauntin. de Censur. in 4. dist. 25. disput. 4. q. 1. c. 3. num. 13. & nouissime Io. Maria de Castilento in Polyanth. Seraph. V. Censura difficult. 16. vers. Verum est tamen.*

3. Aduerto 3. praedictam absolutionem, licet vere, & proprie absolutio non sit quo ad Deum, ut praecitati DD. bene dicebant (apud Deum enim per contritionem iam absolutus censetur) tamen esse veram absolutionem, quo ad Ecclesiam, ut aduertit *Suarez de Censur. disp. 7. sect. 1. num. 4. Megal. p. 3. l. 1. c. 8. n. 4. & Thesaur. in Prax. Ecclesiast. p. 1. c. 24. respon. 5. cum Marta de Iurisdic. par. 3. c. 19. num. 26.* per praedictam enim absolutionem tum corpus Excommunicati, quod inhabile remansit ad Ecclesiasticam sepulturam, tum anima eiusdem, quae remansit incapax communium

orationum, Indulgentiarum, & suffragiorum Ecclesiae, fiunt habilia, & capacia horum bonorum Ecclesiasticorum, cum talis absolutio praedictam inhabilitatem, & incapacitatem tollat, quo ad hoc enim illa adhuc erant eatenus Ecclesiae subdita, quatenus his bonis ea priuari poterant, licet mortui Ecclesiae subditi non sint quo ad absolutionem peccatorum, & idcirco Ecclesia requirat poenitentiae signa, quia non debet quis mortuum ab Excommunicationis vinculo absoluere, quo ad alios effectus, nisi prius ex praehabitis poenitentiae signis talem Excommunicatum, quo ad Deum a culpa absolutum esse supponat, ut expressissime tradit *Zambran. in decision. artic. mort. cap. 5. dub. 2. num. 5.* unde Ecclesia per Excommunicati mortui absolutionem declarat quidem illum absolutum quo ad culpam, & quo ad Deum; sed aliquomodo vere absoluit quo ad censurae ligamen, & quo ad impedimentum inhabilitatis ad bona Ecclesiastica praedicta. His ergo positis,

5. Dico per sepulturam Excommunicati post mortem legitime absoluti Ecclesiam non pollui, quia non est amplius Excommunicatus, cum valide fuerit absolutus. Dixi, *legitime absoluti*, quia licet is, qui cum signis poenitentiae decessit, possit, ut dictum est, post mortem ab Excommunicatione absolui; non tamen a quocumque, sicut poterat in articulo mortis, sed ab eo tantum, qui in vita talem Excommunicatum absoluere poterat: ratio autem est, quia post mortem non est amplius ea necessitas, nec durat illud privilegium absoluedi, quae erant in articulo mortis, ut statuitur in *d. Cap. A nobis, de sent. Excommunicat. 5. Ut autem, & docet Glossa ibi, V. Non potuerit, & V. Forma.* nec non apertissime *Perficus de 1. Sacerdot. offic. l. 1. c. 7. dub. 7. n. 70. Barbof. de Offic. & Potest. Episcop. Allegat. 28. num. 52. in fin. Jordan. Elucubrat. tom. 1. lib. 5. tit. 12. num. 130. Antonell. de Regim. Eccles. Episcop. p. 1. l. 1. c. 16. num. 8. in fin. & fere omnes praeced. cap. num. 4.* allegati, nisi aliud ex delegata quapiam facultate colligatur, ut *ibidem* dicebamus *num. 7.*

5. Dices non potest assignari, in quo consistat praedicta inhabilitas, seu incapacitas Excommunicati mortui, quae post mortem per absolutionem tollitur, nisi vel in declaratione quadam, quod talis mortuus non sit amplius Excommunicatus, eo quod iam ab ea liber praesumatur ex praedictis poenitentiae signis ante mortem ab eo editis, vel certe in ablatione quadam praeccepti, seu prohibitionis illius Ecclesiasticae, quae antea obligabat Fideles ad non communicandum per sepulturam,

ram, & per suffragiorum communium oblationem cum Excommunicatis; sed neutrum ex his est vera absolutio, nec vere mortuum Excommunicatum praedictorum bonorum, intrinsece capacem facit; sed eum, qui capax illorum iam antea etiam erat, extrinsece talem declarat, & Fidelibus denunciat, ut licite eum eo communicare queant; ergo vel polluitur Ecclesia etiam post talem Excommunicati ibi sepulti absolutionem, vel non polluitur per contriti Excommunicati sepulturam, etiam si post mortem absolutus non sit, quod *cap. praeced. falsum* diximus.

6. Respondeo ex *Suar. de Censur. disp. 9. sect. 1. & 4.* & clarius ex *Filluc. tr. 12. c. 2.* inhabilitatem, incapacitatem, & priuationem praedictam, quam ponimus in Excommunicato mortuo respectu praedictorum Ecclesiasticorum bonorum, antequam absoluitur, non esse nouam aliquam qualitatem, aut maculam ullam, vel quid simile in Excommunicato positum; sed tantummodo esse effectum, quendam intentionis illius, quam habet Ecclesia, priuandi talibus bonis Excommunicatum, cum enim ea sint communia bona, ad Ecclesiae dispensationem pertinent. Unde Ecclesia, coniungendo eum potestate voluntatem, efficaciter excludit a talium bonorum participatione Excommunicatum, & haec exclusio in Excommunicatis dicitur quaedam quasi inhabilitas, & incapacitas (quam per peccatum, & contumaciam contra Ecclesiam ab Ecclesia imeruere) licet haec incapacitas potius pendeat ab Ecclesia, quam ab Excommunicato, quia ille in se, ut est Diuinae gratiae capax, ita etiam esset Ecclesiasticorum suffragiorum, nisi per praedictam Ecclesiae intentionem bonis ijs priuatus, & ad ea ante Excommunicationis absolutionem inhabilis factus esset. Haec autem Ecclesiae intentio, per quam Ecclesia vere Excommunicatos a suis suffragiis ante Excommunicationis absolutionem excludit, est quid valde distinctum, & diuersum a Praecepto, quod inde Ecclesia imponit suis ministris, ne applicent Excommunicatis communia suffragia: illa intentio efficax excludendi Excommunicatos facit, ut, si eis talia suffragia a Fidelibus applicentur, inualide applicentur; istud autem facit ex se tantum, ut illicite applicentur: unde, posita illa intentione, & praeccepto, inualide, & illicite iam ea applicantur. voluntas illa Ecclesiae, & efficax illius intentio excludens a communibus Ecclesiae suffragiis Excommunicatos est quid fori interioris, & tollitur per absolutionem ab Excommunicatione etiam in foro interno tantum; praecceptum vero mi-

nistris Ecclesiae impositum, ne praedicta communia Ecclesiae suffragia Excommunicatis applicent, est quid fori externi, & tollitur per absolutionem in foro externo, seu per declarationem publice factam absolutionis in foro interno praestitae, & pro foro etiam externo acceptatae, non secus ac si Excommunicatis absolutus vere fuisset in utroque foro. Unde absolutio ab Excommunicatione mortuorum, in foro interno tantum, committi solet a S. Pœnitentiaria, teste *Thesaur. in Prax. Ecclesiast. par. 1. cap. 24. respon. 5. in fin.* & adhuc post talem absolutionem in foro conscientiae datam, requiritur alia absolutio in foro externo, vel saltem declaratio, quod acceptetur praedicta etiam pro foro externo, si enim Excommunicatus absoluitur solum in foro interno post mortem, v. g. per commissionem praedictam a S. Pœnitentiaria habitam, vere in foro interno ille sic absolutus capax erit communium Ecclesiae suffragiorum, & licite poterunt Fideles occulte illum in Ecclesia sepelire, & consequenter etiam absq. illius Ecclesiae pollutione; sed, si id facerent publice (cum in foro externo adhuc ille habeatur pro Excommunicato vitando) illicite id facerent, & contra praedictum Ecclesiae praecceptum, quod, in re graui cum sit, grauius etiam obligat, immo in foro externo puniri possent, tanquam Ecclesiae pollutores, tunc enim etiam talis Ecclesia praesumeretur in foro externo polluta, & qui Missa Sacrificium pro tali Excommunicato, qui in foro tantum interno absolutus fuit, offerret, illicite id faceret, quia in foro externo faceret contra Ecclesiae praecceptum; sed tale sacrificium, etiam quae ab Ecclesia oblatum, tali Excommunicato prodesset, & valide ei appliceretur, quia Ecclesia per absolutionem in foro interno praestitam abtulit a praedicto Excommunicato sic absoluto inhabilitatem, & incapacitatem praedictam ad talia suffragia, licet nondum Ecclesia abstulerit praecceptum, & prohibitionem suam, ne pro tali Excommunicato, qui nondum in foro externo absolutus fuit, talia suffragia offerantur.

7. Colligo proinde absolutionem ab Excommunicatione mortuorum in foro etiam externo adeo in Iure Canonico celebrem esse, & tritam, ut etiam forma illius assignetur in *dict. Cap. A nobis, de sent. Excommunicat.* & tunc Excommunicati cadauer, si nondum sepultum, aut in loco non sacro sepultum sit, vel certe sepulcrum, si in loco sacro cadauer sepultum fuerit, flagellandum esse tradat *Marta de Iurisdic. par. 3. c. 19. num. 26.* cum multis *Vgolinus de censur. tab. 2. c. 31. num. 3.*

8. nouissime Persecu. de 3. Sacerd. offic. l. 1. c. 7. dub. 7. num. 72. cum Glossa in d. Cap. A nobis. 2. de sent. Excommuni. v. q. 1. q. 4. Abb. ibidem num. 12. in fin. Angel. v. Absolutio 3. num. 14. Syluest. ibid. q. 11. num. 15. v. mill. v. Absolutio num. 62. & 70. Rosella v. Absolutio 1. num. 31. Nauar. in Man. c. 26. num. 32. v. Igesimo quarto. Rodrig. in Sum. p. 3. s. 154. concl. 1. Anul. de Censur. p. 2. c. 4. disp. unic. conclus. 5. notabili 2. & par. 5. disp. 7. dub. 4. concl. 4. fin. & Suar. de Censur. disp. 12. sect. 4. num. 3. in fin.

CAPVT XX.

An per sepulturam cuiuslibet Infidelis Ecclesia polluatur.

S V M M A R I V M.

- Infidelis unde dicatur, num. 1.
- Infidelitas dupliciter accipitur, ibid.
- Qui est in peccato mortali, quomodo dici possit ab aliquibus Infidelis, ibid.
- Infidelitas, prout est contraria Fidei virtuti Theologica, alia Negatiua, alia Priuatiua, alia Positiua, num. 2.
- Infidelitatis late sumptæ tres enumerantur Species, i. Gentilismus, Iudaismus, & Hæresis, ibidem.
- Infideles proprie dicuntur à Canonistis Gentiles tantum, & Iudæi; non autem Hæretici, ibid. m.
- Hæretici non sunt extra Ecclesiam, licet non sint sub ea, vt membra corporis, ibid.
- Hæretici sunt subditi Ecclesie, per indelebilem Baptismi caracterem, ibid.
- Inualide baptizatus non fit, licet præsumatur, Ecclesie subditus, ibid.
- Docentes Ecclesiam pollui per sepulturam Infidelis, & Hæretici, quo in sensu accipiendi sint, num. 3.
- Nomine Infidelis, per cuius sepulturam Ecclesia polluatur, intelligitur tantum proprie Infidelis, num. 4.
- Gentilium nomine veniunt Pagani, Saraceni, Turcæ, Tartari, Persæ, & c. cum Mahumetanis omnibus, num. 5.
- Non veniunt autem Apostatæ à Fide, & c. licet ad Iudaismum, vel Gentilismum transferint, ibidem.

Aduerto 1. cum Infidelis dicatur ab Infidelitate ex Hostien. in Summ. l. 3. de conuers. Infidel. num. 1. & Infidelitas sumatur ali-

quando, prout est contraria veritati promissionis iam factæ, quo in seculo Infidelis dicitur, quicumque est in peccato mortali, per Turrecrem. in Can. Quomocumq. 33. q. 4. num. 1. & qui non habet intuitum rationis, & boni publici in dispensatione, per Rebuff. in Cap. Postulastis, de Cleric. Excommunic. ministr. iuxta illud Luc. 12. Fidelis seruus, & prudens, quem constituit dominus, & c. aliquando vero, prout est contraria Fidei virtuti Theologica, vt bene aduertit Castropal. p. 1. tr. 4. disp. 2. punct. 1. n. 2. sermonem hic esse tantum de Infideli infidelitate secundo modo accepta. Immo

2. Aduerto 2. licet Infidelitas late prædicto modo accepta alia sit Negatiua, alia Priuatiua, alia Positiua, & huius species tres enumerentur Gentilismus, Iudaismus, & Hæresis, vt communiter tradunt Theologi, cum D. Th. 2. 2. q. 10. art. 1. & seq. nihilominus proprie Infidelium nomine, præcipue in Iure Canonico, venire solum Gentiles & Iudæos, non autem Hæreticos, vt videre est apud Hostien. l. c. & Decium in Cap. Canonum statuta, de constitut. lect. 1. num. 56. qui propterea duo tantum facit Infidelium genera, Gentilium, scilicet, & Iudæorum, & id ipsum docuit Andr. ab Exea Reperit. in d. Cap. Canonum statuta, num. 252. quæ est tom. 2. Reperit. Canon. pag. mihi 89. vnde in Cap. Gaudemus, de diuortijs dicitur Infideles Constitutionibus Canonicis non ardeantur; quid enim secundum Apostolum de his, quæ foris sunt, iudicare? ex quibus aperte patet Hæreticos Infidelium nomine, non venire, Hæretici enim, licet non sint sub Ecclesia, vt membra corporis, quod late probat Bellarm. l. 3. de Ecclesia cap. 4. non sunt tamen extra eam, tanquam non subditi, quia subditi fiunt per indelebilem Baptismi caracterem ex Cap. Minores, de baptisim. vt optime docuit inter alios Ricciull. de iure personarum extra Ecclesiam gremium existentium l. 5. c. 12. num. 3. & Pueron. Commentarior. in Bull. Canon. cap. 1. num. 41. qui proinde num. 42. bene infert per Baptisimum inualidum, quacumq. ex causa inualiditas ortum duxerit, non reddi suscipientem Ecclesie subditum, licet subditus præsumatur, donec constet de nullitate baptisimi, quod etiam ante illum tradiderat Vgolin. de Censur. Pontif. reserua. par. 2. c. 1. s. 1. Sayr. in Thesaur. Casuum tom. 1. l. 3. c. 4. nu. 11. Sanchez in Præcept. Decalog. l. 2. c. 7. num. 35. & 36. Bonacin. tom. 3. de Censur. in particul. disput. 1. quæst. 2. punct. 1. num. 2. in fin. & alij.

3. Aduerto 3. cum nonnulli DD. & signanter Barbosa de offic. & potest. Episcop. Allegat. 28. num. 52. in fin. parificauerint sepulturam Infidelis,

delis, & Hæretici, quo ad hunc effectum inducendæ pollutionis, eos esse intelligendos de Hæretico Excommunicato denunciato, prout bene aduertit Pax Jordan. Elucubration. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 129.

4. Dico nomine Infidelis, per cuius sepulturam Ecclesia polluatur, intelligi eum tantum, qui sit proprie Infidelis in odium explicato. colligitur ex Can. Ecclesiam, l. 1. & 2. de Consecrat. dist. 1. vbi nomen Infidelis explicari videtur nomine Pagani, & ex DD. passim, qui per Infideles, seu Paganos, intelligunt non Baptizatos, vt expresse dixit Thesaur. de Pænis Ecclesiæ p. 2. v. Sacriligium, cap. 5. & v. Sepultura, cap. 6. & Laym. l. 5. tr. 5. c. 5. num. 8. vers. V. vbi in terminis nostris de pollutione Ecclesie loquuntur.

5. Colligitur, vt nomine Gentilium hic veniunt tantum Pagani, & Saraceni, tum etiam omnes, qui Mahumetica Sectæ inhaerent, siue sint Turcæ, siue Tartari, siue Persæ, siue Arabes, siue Aegyptij, siue Africani, siue Mauri, aut alterius cuiusq. nationis existant, omnes enim continentur sub Paganismo, vt clare patet ex Trullench. in Decal. l. 1. c. 3. dub. 19. & 21. & Ignat. Lupo in Edict. S. Inquisit. par. 2. l. 1. art. 2. difficult. 2. vers. Notandum, ira e contratio nequaquam venire Apostatas à Fide, licet post baptismum ad Iudaismum, vel etiam ad Gentilismum transferint, nec item eos, qui ab infantia post baptismum, inter Iudæos, vel Gentiles, nutriti semper fuerunt, cum enim hi omnes vere aliquando Christo nomen, & Ecclesie se per baptismum dederint; proprie inter eos, qui foris sunt, non sunt, nec proinde proprie Infideles appellari debent, vt aperte constat ex communi DD. sententia apud Ghetium in Thesaur. Anim. p. 3. v. Infidelitas, num. 1. Bassum in Flor. Theolog. v. Infidelitas, nu. 7. & Theophil. Raynaud. de Apostat. cap. 1.

CAPVT XXI.

An per sepulturam paruuli non baptizati, qui vel Fidelium, vel Infidelium filius sit, Ecclesia polluatur.

S V M M A R I V M.

Paruuli non baptizati negatiue tantum Infideles sunt, & sine eorum culpa; num. 1.

Paruuli Fidelium; licet non baptizati, non cen-

sententur ex secta, & statu Infidelium; prout bene aduertit paruuli Infidelium, num. 2. & c. Quid sit sepeliri per se, & sepeliri in alio, num. 3. Ecclesia per sepulturam paruuli ex Infidelibus non polluitur; nequaquam tamen in loco valde probabilem sententiam, per sepulturam paruuli ex Fidelibus orti, nondum baptizati, per se sepeliri, num. 4. & c. Parnuli non baptizati, cur sepeliri non debeant in loco sacro, etiam si sint ex Fidelibus parentibus orti, num. 5. & c. In dubio tamen, an valide baptizati fuerint, Ecclesiastica sepultura priuandi, non sunt, ibidem.

1. Aduerto 1. rationem dubitandi esse posse, quia ex vna parte paruuli prædicti, cum nondum baptizati fuerint, videntur Infidelium nomine venire iuxta ea, quæ præcedenti capite diximus; ex alia vero parte, cum sint negatiue tantum Infideles, ac proinde sine culpa, vnde eorum Infidelitas dici potest nulla Fidei carentia, non videntur proprie inter Infideles connumerandi, maxime in odiosis.

2. Aduerto 2. licet tam Fidelium, quam Infidelium paruuli negatiue tantum, sint Infideles modo iam dicto; nihilominus inter paruulos Infidelium, & paruulos Fidelium hoc adhuc superesse discrimen, quod illi, cum sint ex parentibus Infidelibus orti, ex Infidelium Secta censentur; isti vero, cum sint ex parentibus Fidelibus orti, & Infidelium secta nequaquam habentur, vt bene aduertit Bordon. Confil. Regular. tom. 2. resolut. 89. num. 23. in fine.

3. Aduerto 3. paruulos Fidelium sepeliri nonnunquam per se, nonnunquam in alio: per se sepeliri dicuntur, quando existunt extra vterum matris; in alio vero, quando ex stunt in vtero matris. vnde communiter DD. asserunt pollui Ecclesiam, si puer Fidelium ibi sepeliatur per se; non vero, si sepeliatur in alio.

4. Dico Ecclesiam per sepulturam paruuli non baptizati ex parentibus Infidelibus orti pollui; per sepulturam autem paruuli non baptizati ex Fidelibus parentibus orti iuxta sententiam valde probabilem non pollui; etiam si ille ibi per se sepultus fuerit. vtraque conclusionis pars probatur ea ratione, quam num. 2. attulimus ex Bordono l. c. quia scilicet Infidelium Filij ex Infidelium secta, & statu esse perhibentur; Fidelium autem Filij, licet nondum baptizati, cum Fidelibus connumerantur. Vnde, cum Ecclesia id in Infidelium sepultura statuisse credatur in detestacionem

calium Sectarum, falsarum, & Christianae Republicae damnosarum, talis quasi poena ad sepulturam parvuli ex Fidelibus orti extendenda non est. primam conclusionis partem, quo ad parvulos Infidelium, docent expresse Sayr. de Censur. l. 5. c. 16. num. 26. Vgolin. de Offic. & potest. Episcop. p. 2. c. 29. §. 5. in princ. Barbof. de offic. & potest. Episcop. Allegat. 38. num. 53. Jordan. Elucubrat. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 117. & Franc. de Lugo, qui testatur de communi, de Sacram. l. 5. c. 6. quast. 11. n. 70. secundam vero partem, quo ad Filios Fidelium, tenent Paludan. in 4. dist. 18. q. 8. art. 4. conclus. 5. in fin. d. Sayr. l. c. num. 25. Vgolin. ibid. vers. Tertio excipiuntur. Alarius in Canonibus Conscient. V. Ecclesia num. 11. Jordan. l. c. num. 121. & Bordon. l. c. num. 23. quam probabilem esse fatetur etiam Franc. de Lugo de Sacrament. p. 1. l. 5. c. 6. q. 11. n. 71. in fin. Quare per hanc nostram sententiam melius etiam saluari videtur, cur infans in utero matris exiens sepeliri possit in Ecclesia sine Ecclesiae pollutione; ex contraria enim sententia sequi videtur, quod, si casu infantis cadauer ex matris iam mortuae, & paulo post sepelienda, aut etiam paulo ante sepulta utero erumperet, tunc illud pollueret Ecclesiam, in qua sepultum fuisset; nequaquam vero, si non erumperet, quae dura, & aliquibus fortasse ridicula videri possunt.

5 Colligo, licet valde probabile sit, ut vidimus, quod Ecclesia per sepulturam parvuli non baptizati, sed ex Fidelibus parentibus orti non polluitur; nihilominus nequaquam eum, si extra matris uterum sit, sepeliendum esse in loco sacro, prout neque de consuetudine sepelitur, nulli enim Ecclesiastica sepultura dari debet, nisi de quo creditur, quod tunc, vel quandoque intrabit in requiem Ecclesiae triumphantis; nisi forte dubitetur, sit ne infans baptizatus, eo quod baptizatus fuerit baptismo dubio; tunc enim sic baptizatus nequaquam Ecclesiastica sepultura priuandus est, siue dubium sit ratione suscipientis, siue conferentis, siue materiae, siue formae, prout bene docuit Homobon. in Consultation. Cas. Conscient. volum. 2. p. 7. resp. 67. cum quo concordat Dian. p. 4. tr. 3. resol. 69. & p. 5. tr. 3. resol. 15. & 112. apud quem Iacobus Marobant. in Candelabr. Sacrament. de resol. quast. Pastoral. tr. 2. de Baptismo, c. 3. q. 1. cas. 1. ait, quamuis longe infirmior sit pars fauens Baptismo; priuari tamen non debere iure loci sacri, nisi manifeste, & irrefragabiliter constet priuandum esse, & tale ius illi non competere.

CAPVT XXII.

An per sepulturam parvuli e paten-
tum altero tantum, & dubie
tantum Fideli orti Eccle-
sia polluitur.

S V M M A R I V M.

Proles, etiam ante triennium, non semper remanet
apud Matrem siue Fidelem, siue Infidelem, sed
Pater Fidelis fit, num. 1.

Aetatis, & Patriae potestatis ratio cedit favori
Fidei, ibid.

Proles sequitur conditionem Parentis Fidelis in
Fidei fauorem, siue Pater, siue Mater Fidelis
fuerit, ibid.

Parens conuersus, & factus Fidelis, de Ecclesiae
foro est, & proinde etiam parvuli illius, nu-
mer. 2.

Dubium de Fidelitate Parentis quale hic esse de-
beat, num. 3.

Ecclesia probabiliter non polluitur per sepultura-
ram parvuli ex alterutro tantum Parente Fi-
deli orti, num. 4.

Quid si Parens non fuerit Fidelis ante ortum par-
vuli sui; sed postea factus sit? ibid.

Ecclesia probabiliter etiam non polluitur per se-
pulturam parvuli ex alterutro Parente dubie
tantum Fideli, num. 5.

In dubio semper in fauorem Fidei inclinandum
est, ibid.

Parentis Fidelitas in dubio probabili, seu verifi-
cabili, & rationabili, ad Prudentis arbitrium,
cur praesumatur, num. 6.

Quid si vere neuter Parentum fuisset Fidelis; li-
cet fama, vel alia falsa praesumptiones eorum
Fidelitatem non improbabilem fecissent, ibid.

1 Aduerto 1. quamuis Lancelot. Instit. Ca-
nonic. l. 2. tit. Quae matrimonium impedire
possint, §. Item si alter, V. assignabitur, non
bene, ut bene aduertit Sanchez de Matrimon.
l. 7. disp. 73. num. 16. in fin. dixerit, ante trien-
nium prolem semper indistincte remanere
apud Matrem siue Fidelem, siue Infidelem,
etiamsi Pater Fidelis sit; tamen, quia aetatis,
& Patriae potestatis ratio cedit favori Fidei,
quando alter Parens est Fidelis, Filium, vel
Filiam tam maiorem, quam minorem trien-
nio semper apud Parentem Fidelem educari
debere, partus enim sequitur conditionem
Parentis Fidelis in Fidei fauorem, siue Patet
siue

siue Mater Fidelis fuerit, prout decernitur in
Concil. Tolet. 4. c. 62. & refertur Can. Iudaei, 28.
q. 1. esto quod alioqui ex L. Neque, C. de Patr.
Potest. Filius minor triennio apud Matrem;
maior autem apud Patrem educandus sit.

2 Aduerto 2. ex Glossa in d. Can. Iudaei, 28. q. 1.
Verb. Iudaei, rationem, cur eo ipso quod alte-
ruter coniugum est Fidelis, ius habeat Eccle-
sia compellendi ipsum, ut prolem doli mini-
me capacem baptizet (quod decernitur in
eodem Concilio Toleroano ibidem relato)
esse, quia Parens conuersus de Ecclesiae foro
iam est; ac proinde etiam Filij eius. & idipsu
tenuit D. Th. in 4. dist. 39. q. unic. art. 4. ad 4.
ab vniuersis Theologis receptus, & Canoniste
omnes in Cap. Final. de Conuers. Infidel. ut vi-
dere est apud Sanchez l. c. & Valent. tom. 4.
disp. 4. q. 3. punct. 3. §. Quarto dico.

3 Aduerto 3. nos hic loqui de dubio vtrin-
que probabili, si enim improbabile sit ex paren-
tibus alterum esse Fidelem, licet neq. certum
sit eundem esse Infidelem; certum autem sit
alterum esse Infidelem, non essemus in casu
hic proposito, & secus dicendum esset, ut ex
mox dicendis apparebit.

4 Dico 1. per sepulturam parvuli ex alteru-
tro tantum Parente Fideli (siue hic Fidelis fa-
ctus sit post parvuli ortum, siue etiam Fidelis
fuerit ante illum) probabiliter Ecclesiam non
pollui. Ratio est, quia ex praedictis parvulus
ille censendus est Fidelium Filius, cum Fidei
fauor praualere debeat, & non odium alte-
rius Parentis Infidelis. Immo

5 Dico 2. probabile etiam esse, quod neque
per sepulturam parvuli ex alterutro Parente
probabiliter tantum Fideli Ecclesia pollua-
tur, talis enim Parens in dubio (sed proba-
bili) Fidelis censendus est, cum semper in
dubio in fauorem Fidei inclinandum sit, ut
optime docuit Sotus in 4. dist. 39. in solut. ad
2. vers. Dubitatio, Sa V. Matrimonium, ubi de
Impedim. diriment. num. 8. vers. Conuersum, &
Sanch. de Matrimon. lib. 7. disput. 73. num. 16.
Si ergo Parens in dubio praedicto censendus
est Fidelis, utique etiam Filius illius censendus
erit natus ex Fideli: unde, cum proles sequa-
tur Parentem Fidelem; etiam si Parens alter
sit Infidelis, idcirco a primo ad vltimum etiā
in nostro casu per parvuli ex praedicto paren-
te orti sepulturam Ecclesiam non pollui pro-
babiliter asserere poterimus, hocque colligi
videtur ex Rodriq. in Summ. par. 1. cap. 154.
num. 7.

6 Colligo, licet facta non praesumantur, nisi
probetur, nec praesumenda sit Parentis Fi-
delitas, nisi probetur, & consequenter Parens
in dubio Infidelis censendus videatur, non

autem Fidelis, ut nos antea diximus; nihilominus id non valere in dubio probabili, & ad prudentis arbitrium verisimili, & rationabili, de quo hic tantum sermonem esse iam monuimus, & in quo adest propterea sufficiens probatio ad praesumendam Fidelitatem in fauorem Fidei, quae etiam tant praualere debet. Quinetiam, si vere neuter Parentum esset Fidelis; sed fama, vel alia falsa praesumptiones Fidelitatem Parentum, vel alterutrius non improbabilem redderent, neque tunc Ecclesia per sepulturam parvuli ex eis orti pollueretur, Ecclesia enim non iudicat de occultis, unde, quia tunc parvulus ille coram Ecclesia esset ex Fidelibus ortus, inde etiā Fidelis ipse simul haberetur iuxta superius dicta.

CAPVT XXIII.

An per sepulturam eius, qui Bap-
tismo tantum sanguinis bap-
tizatus sit, Ecclesia pol-
luatur.

S V M M A R I V M.

Baptismi species multae; sed potissimum tres a
DD. afferuntur, num. 1.

Baptismata Sanguinis, Fluminis, & Flaminis
quomodo inter se differant. ibidem, & num. 2.
Quodnam Martyrium sit Baptismus sanguinis.
num. 3.

Ecclesia non polluitur per sepulturam eius, qui
Baptismo Sanguinis baptizatus sit, num. 4.

In Adultis requiritur voluntarius consensus in
Martyrium; non in Parvulis, num. 5.

Martyrij opus cum actuali complacentia peccati
non est Baptismus Sanguinis. ibid.

Martyrium cur sufficiat, ut Ecclesia praesumat
Martyrem inde factum fuisse Fidelem. ibid.

1 Aduerto 1. quamuis Baptismi species
multae a multis enumerentur, ita ut ab
aliquibus octo, immo nouem etiam recen-
seantur, ut videre est apud Zech. in Summ. tr.
de Baptismo. c. 1. nihilominus tres potissimum,
& communissime ex Sacris Literis, & Sanctis
Patribus haberi, Sanguinis scilicet, Flaminis,
& Fluminis, vel, ut alij loquuntur, in Sanguine,
in Poenitentia, & in Aqua, quae omnes
culpam omnem abstergunt, licet non omnes
omnem poenam, cum Baptismus Flaminis
non nisi iuxta doloris, & contritionis quanti-
tatem poenam remittat. unde

2 Aduerto 2. predictas Baptismi species in- ter se differre etiam in eo, quod solas Baptis- mus Fluminis est Sacramentum, & solus Cha- racterem imprimit: solus Baptismus Flami- nis est adultorum tantum: solus autem Bap- tismus Sanguinis ratione Martyrii, dat Au- reolam, quae fuse videri possunt. apud D. Th. 3. p. q. 66. art. 1. 1. Syluim ibid. Tolet. l. 2. c. 18. Bonacin. de Sacrament. disp. 2. q. 1. Fillinc. tr. 2. c. 1. q. 1. 2. & 5. Laym. lib. 5. tract. 2. cap. 5. num. 1. & 2. Peasant, p. 3. q. 66. disp. 6. & alios passim.

3 Aduerto 3. Baptismum Sanguinis nihil aliud esse, quam Martyrium, non quodcumq, sed illud tantum, quod paruulis, vel adultis illatum loco Baptismi est, & non secus ac Baptismus Aquae omnem abluit culpam, omnemque remittit poenam, immo maiore, quam Baptismus Aquae; Gratiae gradum im- partit ob maiorem Martyris charitatem, qua nemo maiorem habere dicitur. Io. 15. vnde, in hoc sensu, 1. non proprie, sed analogice tantum, quatenus Martyrium tunc Baptismi Sacramentum supplet, dixit Cyprian. l. 1. epist. 2. quod Martyr suo sanguine baptizatur, Qui- cumque enim, non percepto regenerationis lauacro, pro Christi confessione moriuntur, tantum eis valet ad dimittenda peccata, qua- tum si abluerentur sacro fonte Baptismatis, ex Augustin. l. 1. 3. de Cuit. c. 7.

4 Dico per sepulturam eius, qui Baptismo Sanguinis tantum baptizatus fuerit, Ecclesia non pollui, quia per talem is Baptismum desijt esse Infidelis, immo factus est verum Ecclesiae membrum, & Ecclesiasticae sepultu- rae capax, adeo vt Ecclesia ipsa per sepultura illius ornari potius, quam pollui dicenda sit. ita Sayr. de Censur. l. 5. c. 16. num. 24. Vgolin. de offic. & Potest. Episc. p. 2. c. 29. §. 5. versic. Excipitur tamen. Rodrig. in Sum. p. 1. cap. 154. num. 6. Mazuchel. de casib. reseru. disp. 2. cap. 6. num. 64. Cutill. in Addit. ad Practic. visit. in- firm. Mancin. in tr. de Infirm. in ordine ad sepult. q. 34. §. 7. & Bordon. Consil. tom. 2. resolut. 89. q. 5. num. 23.

5 Colligo, licet in Adultis necessario requi- ratur voluntarius consensus in Martyrium; tamen in Paruulis sufficere violentam, morte pro Christo, & quamuis Martyrii opus non suppleat vicem Baptismi Aquae, si illud sit cum actuali complacentia peccati, tunc enim traditur corpus sine charitate, & consequen- ter adultus Infidelis per praedictum opus ne- quaquam fiat Fidelis; tamen, cum non sit verisimile, immo vix moraliter possibile sit, vt, qui patitur Martyrium, tunc sit in actuali affectu peccati, praesertim quando exterius

nullum signum praebet talis affectus, neque aliquid facit, quod merito possit malum iudicari, idcirco Martyrium ipsum sic suscep- tum potest esse Ecclesiae sufficiens indicium, ac certum testimonium, quantum moraliter esse potest, quod Martyr non decesserit cum actuali affectu peccati, ac proinde Fidelis in- de factus sit, cu in dubio pro actus sufficien- tia, perfectione, ac validitate iudicandum sit, iuxta L. Quoties, ff. de reb. dub.

CAPVT XXIV.

An per sepulturam eius, qui Baptis- mo Fluminis tantum baptizatus sit Ecclesia polluatur.

S V M M A R I V M.

Baptismus Fluminis, seu Penitentiae quid sit, num. 1.

Contritio non semper proprie est Baptismus Fla- minis, de quo hic sermo est, ibid.

Baptismus Fluminis an det primam, gratiam ex opere operato, vel operantis, num. 2.

Baptismus Fluminis semper, saltem implicite, & virtualiter, continet votum Sacramenti Bap- tismi, ibid.

Infantes quomodo in utero sanctificati fuerint, et non per Baptismum Fluminis, num. 3.

Ad Baptismum Fluminis non sufficit in Paruulis voluntas Parentum, vt falso dixit Caietanus, ibidem.

Ecclesia non polluatur per sepulturam eius, qui Fluminis Baptismo tantum baptizatus sit, num. 4.

Dismas latro in cruce Christi praedicto Baptismo Fluminis baptizatus dicitur, ibid.

Signa sufficientia ad talem Baptismum praesumē- dum in aliquo quanam sint, Iudicis arbitrio relinquuntur, num. 5.

Aduerto 1. Baptismum Fluminis, seu Penitentiae, & in Voto, nihil aliud esse, quam internam contritionem cum proposito, seu desiderio, vel voto (saltem implicite in actu contritionis latente) Bap- tismi suscipiendi, eiusque vicem supplens. Licet enim omnis contritio appellari soleat Poenitentiae, seu Lacrymarum Baptismus, vt constat ex Damascen. lib. 4. de Fide, c. 10. & Nazian. orat. 39. ad finem; tamen specialiori modo illa tantum contritio, quae realem Baptismi susceptionem antecedit, & votum eius

eius includit. Baptismus Fluminis appellatur, vt supra etiam inuimus de Martyrio, quando Baptismus Sanguinis est. ita Suar. tom. 3. p. 3. disp. 2. sect. 4. & tandem solet Maltonar. de Baptismo q. 4. & Moltesus in Sum. tom. 1. p. 4. c. 1. num. 30.

2 Aduerto 2. Baptismum Fluminis supplere vicem Baptismi Fluminis dando primam, gratiam non ex opere operato proprie, vt facit Baptismus Fluminis, neq. ex privilegio peculiari, & solum lato modo ex opere ope- rato, vt facit Baptismus Sanguinis; sed tantum ex opere operantis, idest, ex dispositio- ne operantis cum diuino auxilio; dum eius cor mouetur, & iunatur a Spiritu Sancti Flamine, & impulsus sine sacramento ad diligendum Deum super omnia, & poenitentiam de peccatis, quod semper, saltem implicite, & virtualiter continet votum suscipiendi Bap- tismum Fluminis, cum primam fieri poterit, vt inter alios bene tradit Zech. de Sacramento Baptismi cap. 1. vers. Quo ad secundum.

3 Aduerto 3. licet Infantes in utero sanctifi- cati gratiam obtinuerint sanctificantem; id tamen non per Baptismum Fluminis, sed ex speciali Dei privilegio factum fuisse; Deus enim gratiam suam non alligauit sacramen- tis, & dispensare potest in lege, quam tulit; quamuis huiusmodi dispensationem asserere nemo debeat, nisi ex reuelatione Diuina, vt bene Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 27. sect. 3. cum Caietanum ibidem citatum, qui falso ad Bap- tismum Fluminis in Paruulis Parentum volun- tatem sufficere dixit.

4 Dico per sepulturam eius, qui Fluminis Bap- tismo tantum baptizatus sit, Ecclesiam non pollui. Ratio eadem est, quae cap. preced. de Sanguinis Baptismo dicta fuit, quia scilicet sic baptizatus desijt esse Infidelis, & Eccle- siasticae sepulturae capax factus est, & tali Bap- tismo baptizatum fuisse Dismam Latronem in cruce Christi dicunt Vngarell. ad Angel. V. Baptismus Schol. 6. & Castilent. in Polyanth. Seraph. V. Baptismus diffic. & conclus. 3. sic autem in terminis ipsis praedictae conclusionis sentiunt expressissime Vgolin. de Offic. & Po- test. Episc. p. 2. c. 29. §. 5. Sayr. de Censur. l. 5. c. 16. nu. 24. Paludan. in 4. dist. 18. q. 8. art. 4. conclus. 5. Rodrig. p. 1. Summa c. 154. conclus. 6. Persic. de 1. Sacerd. offic. l. 1. c. 7. dub. 8. num. 79. Mazu- chell. de casib. reseru. disp. 2. cap. 6. num. 6. Mar. Alter. de Censur. tom. 2. disp. 3. de Interdict. c. 1. vers. Sed postulabitur. Barbof. de Offic. & Po- test. Episcop. allegat. 28. num. 53. in fin. Jordan. Elucubrat. tom. 1. l. 5. tit. 1. 2. num. 120. Bonacin. de Matrim. q. 4. punct. ult. num. 23. Venerus in

Exim. Episcop. lib. 3. cap. 3. §. 1. in fine. Arguar. de Aquas. l. 2. num. 2. vers. Nec minus includitur, & Theban. de Pams Ecclesiastic. p. 2. v. Sepul- tura cap. 6. vers. Limita; quod Catechumenus. 5 Colligo, licet nemo certo scire possit, quom- o aliquid praedicto Fluminis Baptismo baptiza- tus fuerit; sufficere tamen signa Fidei, & Contritionis ad id arguendum, & praedentis arbitrio relinqui, quoniam sufficienter, dum- modo semper in dubio sanetur res iuxta vulgata iura iam saepius repetita.

CAPVT XXV.

An per Catechumeni nondum Bap- tismo vilo baptizati sepulturam Ecclesia polluatur.

S V M M A R I V M.

Catechumenus quis sit apud profanos Scripto- res, num. 1.

Catechumeni apud SS. PP. quanam sint, & vnde de varia eorundem appellationes, ibid.

Catechumeni considerari possunt, vel vt iustifi- cati per Baptismum Fluminis, vel vt nondum iustificati, num. 2.

Catechumeni alij Fidei, alij Infidelium Fidei, de quibus hic praecipue sermo est, num. 3.

Probabile videtur, quod per sepulturam Cate- chumeni cuiuscumque nondum Baptismo ali- quo baptizati Ecclesia non polluatur, num. 4.

Catechumeni nomen Sacerdoti dare erat Cate- chismi initium, ibidem.

Nonuitus, etiam unius diei, non venit in odioso nomine Secularis; sed nomine Religiosi in fa- uorabilibus, ibid.

Sponsa de futuro in fauorabilibus venit nomine Maritata, ibid.

Non omnis illicita Cadaveris sepelicio in Ecclesia Ecclesiae pollutionem inde; sed contra haec in- de illam arguit, ibid.

Cur tantum in materia Matrimonij per Infide- lem semper accipiamur Non Baptizatum, num. 5.

Aduerto 1. quanquam Graecum Cate- chumenorum nomen apud profanos Scriptores quemlibet institutionis indigentē significat; tamen apud SS. PP. eos tantum dictos fuisse Catechumenos, quibus Fidei My- steria viuae vocis ministerio, & nonnunquam etiam per literas egrotationis, vel absentiae ergo, credebatur. idcirco autem multis etiam

etiam alijs nominibus appellabantur, scilicet: Alumni, Audientes, Auditores novitiae, Novitij, Novitijoli, Catuli adhuc infantiae recentis, Tyrones Dei, Grex novellus Dei, Initiati, & Christiani: immo, cum postquam morum, Fideiq. disciplinam simul omnes Baptismum postulabant, Competentes vocabantur, & cum demum, factis scrutinijs, eligebantur, Electi quoq. nominabantur, non enim eodem die, quemadmodum nunc, caeremoniae omnes, sed diversis temporibus diversae, fiebant, ut videre est apud *Ios. Vicecom. Obseruat. Ecclesiastic. de Baptismo l. 2. c. 2. 3. & 4.* ubi etiam Catechumenorum antiquitatem, aliaque ad Catechumenos spectantia distinctissime, eruditissimeq. expressa admiraberis.

2 Aduerto 2. cum Catechumeni sint in duplici differentia, & dupliciter considerari possunt, vel ut iusti, & iam per Baptismum Flaminis Deo grati, vel ut peccatores, & nondum per Baptismum vltim iustificati; sed per subsequendum Baptismum tamen iustificandi, de secundis tantum sermonem hic esse; de primis enim dubium non est, ut ex praecedenti capite constat, & ex *Cap. 2. de Presbyt. non baptiz.* colligi abunde potest.

3 Aduerto 3. quaestione hanc praecipue locum habere in Catechumenis Infidelium Filij: nam de Filij Fidelium iam diximus superius valde probabile esse, quod Infidelium nomine hic non veniant, nec proinde per illorum sepulturam polluat Ecclesia.

4 Dico probabile mihi esse, quod per sepulturam Catechumeni nondum Baptismo aliquo baptizati, siue paruulus is fuerit, siue etiam adultus, Ecclesia non polluat. Sicut enim, ex quo quis est Filius Fidelium, ut iam dictum est, censetur sequi conditionem alterutrius Parentis Fidelis, nec venit in his proprie Infidelium nomine, ita, ex quo quis seu adultus, seu puer a Parentibus, vel ab alijs offertur Ecclesiae pro Catechumeno, & ab Ecclesia pro Catechumeno receptus est, & in Catechumenorum numerum admissus (quando enim Catechumenus Sacerdoti nomen dabat, Catechismi initium erat, teste *cod. Vicecom. ibid. l. 2. c. 12.*) non censetur amplius proprie Infidelis, praecipue in his odiosis, quae restringenda sunt; unde Novitius etiam vnus diei in odiosis non venit nomine Saecularis, sed in fauorabilibus nomine Religiosi, prout etiam in his nomine Maritatae venit Sponsa de futuro ex *Alar. in Canon. Conscient. V. Matrimonium num. 31.* & alijs apud ipsum. Fauent huic sententiae fere omnes *cap. praeced. num. 4.* allati, dum absolute per Catechume-

ni sepulturam loca sacra non pollui dixerunt, & clare colligitur ex *Cutillo in Addit. ad Mancin. in Praxi Vist. Infirm. l. c. dub. 34. S. I. primo.* nec non ex *Samuello de Sepult. tr. 2. controuers. 4. num. 19.* qui, cum de ijs loquantur in ordine ad capacitatem Ecclesiasticae sepulturae, quam eis concedunt; licet in ea, strictius proceditur (neque enim omnis illicita cadaueris sepelicio Ecclesiae pollutionem inde arguit, sicut omnis Ecclesiae pollutio ex alicuius cadaueris sepultura illicitam ipsam arguit sepulturam) multo magis id ipsum dici potest in ordine ad Ecclesiae pollutionem, in qua non tam stricte proceditur, cum multi, ut dictum est, ab Ecclesiastica sepultura arceantur, per quam tamen Ecclesia non polluitur, quod de Haereticis, qui Excommunicati vitandi non sint, iam vidimus, & de vsurarijs publicis, alijsque similibus impenitentibus, & notorijs peccatoribus communiter, & passim DD. asserunt.

5 Colligo, quamuis in materia Matrimonij per cultus disparitatem ita accipiatur *Fidelis cum Infideli*, ut idem sit ac *Baptizatus cum non Baptizato*, quia sic expresse in iure statutum est *Can. Caue, 28. quest. 1.* prout ab omnibus tam Theologis, quam Canonistis asseritur; tamen id ipsum non valere, ubi id expressum non sit, prout in hac nostra materia id expressum non est, ita expresse *Sayr. de Censur. l. 5. c. 16. nu. 24.* cur autem puniri nequeant Catechumeni ab Ecclesia; licet ij proprie Infidèles non sint, a nobis iam dictum est *huiusce disput. c. 11. num. 3.*

C A P V T X X V I.

An per Excommunicati, vel Infidelis cadauer in loco antea non sacro Sepultum polluta remaneat Ecclesia, quae in eodem loco postea construatur.

S V M M A R I V M.

- De quonam cadauere hic sermo sit, num. 1.*
Casus praedictus cur publicus supponendus sit, num. 2.
Cadauer praedictum debet esse vere intra locum sacrum, num. 3.
Locus sacer, in quo Excommunicati vel Infidelis cadauer sepultum iaceat, probabiliter pollutus asseritur, num. 4. Etiam si

Etiam si illud ibi sepultum fuerit, antequam locus alle sacer fieret, ibidem Ecclesia semper communicare videtur cum tali cadauere, siue illud in ea ponatur, siue ea construatur, ubi illud est. ibid.

Locus, ubi tale cadauer sepultum iaceat, cur saltem post, & cur per Ecclesia, vel Caemeterij constructionem, & benedictionem non remanserit omnino purgatus, num. 5.

1 Aduerto 1. sermonem hic esse de eo Excommunicati, vel Infidelis cadauere, quod inde, antequam ibidem Ecclesia construere, extractum non fuerit; sed ibidem adhuc post Ecclesiae constructionem iaceat, & sit in eodem ipso loco, in quo Ecclesia ipsa constructa est.

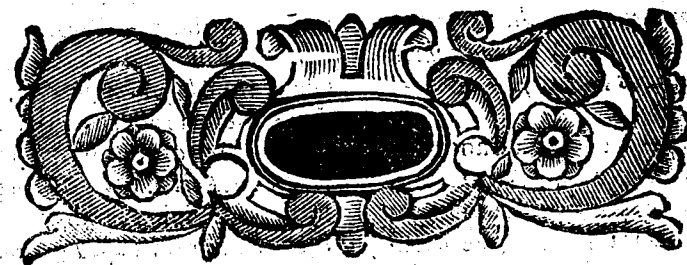
2 Aduerto 2. nos hic supponere, quod factum praedictum non occultum, sed publicum adhuc sit: si enim occultum esset, tunc, saltem ob defectum publicitatis ad Ecclesiasticae pollutionis casus omnes necessariae, certum esset, quod talis Ecclesia ibi constructa inde non pollueretur: unde etiam si tale cadauer aliqui esset Ecclesiae pollutium, tunc, si ab alijs Fidelium, & non Excommunicatorum cadaueribus discerni posset, secretae illud inde extrahendum esset, & extra casum hunc, & dubium omne pollutionis huius esset.

3 Aduerto 3. nos vltius etiam hic supponere, quod praedicta Ecclesia, vel Caemeterium, quae ibidem constructa fuerint, ita contineant intra se tale cadauer Excommunicati, vel Infidelis, ut vere illud in ea, vel in eo esse censetur iuxta superius dicta *disput. 2. c. 50.*

4 Dico Ecclesiam, vel Caemeterium, in quibus Excommunicati, vel Infidelis alicuius cadauer sepultum iaceat, probabiliter polluta esse; licet illud ibi sepultum fuerit, antequam locus ille Ecclesia, vel Caemeterium fieret.

Colligitur ex *Can. Ecclesiam 1. & 2. de consecrat. dist. 1.* & ex *Gloss. ibid.* quae eam asserit rationem, quod scilicet Ecclesia repellat, & communicare nolit cum ijs mortuis, quos etiam viuos repellit, quales sunt Excommunicati, & Infidèles; videtur autem Ecclesia communicare cum cadaueribus ibi siue ante, siue post Ecclesiae constructionem sepultis, dummodo Ecclesia talia cadauera intra se habeat, fauent huic sententiae, qui absolute dicunt Ecclesiam pollui, quando Paganus aliquis, vel Excommunicatus in ea sepelitur, vel sepultum iacet, inter quos est *Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 4. cas. 5.* & *Mazuchel. de casib. reseru. disput. 2. cap. 6. num. 43.* siue enim fiat Ecclesia, ubi est tale cadauer, siue ponatur tale cadauer in Ecclesia ipsa, semper verum est dicere, in tali Ecclesia est tale cadauer, ac proinde ea cum eo per sepulturam communicat, ut bene consideranti clare constabit.

5 Colligo locum praedictum, ubi sepultum iaceat Excommunicati, vel Infidelis cadauer, etiam post Ecclesiae, vel Caemeterij constructionem, & benedictionem remansisse iuxta praedicta non omnino purgatum, & Ecclesiam, vel Caemeterium, quae inde polluta fuisse supponimus, per praedictam benedictionem reconciliata non esse, quia ad reconciliationem loci sacri polluti per sepulturam Excommunicati, vel Infidelis requiritur euulsio, & euulsio cadaueris ipsius, ac proinde, tali cadauere non amoto, frustra fit reconciliatio, cum semper locus ille sacer inde pollutus remaneat, dummodo tale cadauer ab alijs discerni queat, ut paulo ante dicebamus, & fusius, Deo dante, dicemus in *Tractatu de Reconciliatione Ecclesiarum*, quem propediem dabimus.

DISPUTATIO NONA

De Pollutionis Ecclesiasticæ effectibus.

Pollutionis Ecclesiasticæ Causis, & Casibus hætenus expositis, Eiusdem in posterum Fructus, & Effectus explicabimus. Perparum, si non perperam, à nobis hucusq. actum fuisset, nisi perbene, quæ supersunt, enuclearentur. quid enim iuaret Locorum Sacrorum Pollutivas Actiones cognouisse, si, quid inde fiat, ignoraretur? quid iuaret scire Ecclesiam, aut Cœmeterium hinc, aut inde pollui, si, quid ipsamet Ecclesiæ, vel Cœmeterij pollutio pariat, & impediatur, nesciretur?

CAPVT PRIMVM.

Quinam sint Ecclesiasticæ Pollutionis effectus.

S V M M A R I V M.

Pollutionis Ecclesiasticæ effectus cur ex Sacris Canonibus peti debeant, num. 1.

Canones ipsi, unde prædictos effectus colligere possumus, afferuntur, num. 2.

Actiones in loco sacro polluto prohibita cur effectus Pollutionis dicantur, num. 3.

Pollutionis huius effectus omnes ad vnam Diuinorum Prohibitionem redigi forte possunt, nu. 4.

Communiter ù distinctionis, & claritatis ergo ad tria capita reducuntur. ibid.

Quod Ecclesia, in qua Paganus, vel Excommunicatus sepultus fuerit, consecrari nequeat, quomodo non sit effectus Pollutionis, num. 5.

& 6.

Peccatum, quod in non seruando Pollutionis Ecclesiasticæ effectus committitur, non est inter Pollutionis ipsius effectus, num. 7.

Aduerto 1. sicuti ex Sacrorum Canonum serie desumi debent Casus, & Causæ, ex quibus oritur, & in quibus locum habet Ecclesiastica Pollutio, ita etiam inde desumendos esse Effectus ipsos, quos prædictæ Pollutionis proprios, vel saltem cum ea semper coniunctos esse voluere: hæc enim omnia non aliunde, quam à libera Legislatorum suorum voluntate pendent, qui in talibus euen-

tibus talem moralem Locorum Sacrorum Maculam, seu tale Impedimentum morale, cum talibus effectibus, seu annexis prohibitionibus instituerunt, & aliter illud, nec nou in alijs quoque euentibus, immo cum alijs etiam effectibus instituere, vel denuo statuere possent, si uellent, ut absque controuersia vlla fatentur vniuersi.

2 Aduerto 2. loca, ex quibus Ecclesiasticæ Pollutionis effectus desumi posse videntur, esse Primo *Can. Ecclesiam, & Can. Ecclesiam, in qua mortuorum, de Consecrat. dist. 1.* nec non *Cap. Is, qui, de sentent. Excommunicat. in 6.* ex quibus apparet illicitum esse celebrare in Ecclesia Polluta: præcipue autem in *d. Cap. Is, qui, ille dicitur temerarie agere, qui in Ecclesia Polluta celebrare præsumpsit: unde colligitur celebrationem ibi prohibitam esse iuxta Gloss. Margin. ibid.* quæ dicit eum dici temerarie agere, qui scienter facit actum sibi à iure prohibitum: Secundo *Cap. Fin. de consecrat. Eccles. vel Alt.* ubi per Ecclesiæ pollutionem Diuinæ laudis organa suspendi traditur, nec non *Cap. Tuarum, de priuileg. ubi item Diuina Officia in Ecclesia Polluta ante Reconciliationem celebrari prohibentur: Tertio autem Cap. Vnic. de consecrat. Eccles. vel Alt. in 6.* ubi dicitur, quod in Cœmeterio Polluto non debet aliquis sepeliri, idemque dicen-

CAPVT SECVNDVM.

An ad hoc, vt Ecclesiasticæ Pollutionis effectus necessario seruari debeant, præter facti pollutiui publicitatem requiratur etiam Iudicis sententia declarans talem locum esse pollutum.

S V M M A R I V M.

Pollutio Ecclesiastica est veluti quædam Censura, seu quoddam Interdictum à Iure latum, locale, & speciale, num. 1.

Pollutionis prædictæ effectus iuxta aliquorum sententiam non habent locum, donec per sententiam Iudicis declaratum, & denunciatum sit talem Ecclesiam esse pollutam, num. 2.

Ecclesiastica Pollutio proprie nõ est Interdictum, nec vlla Censura, num. 3.

Pollutionis huius effectus, etiam post Concilium Constantiense necessario seruandi sunt post publicam facti pollutiui notitiam, non expectata Iudicis declaratoria, num. 4.

Hoc in praxi Romæ, & vbiq. communiter receptum est. ibid.

Prædicta Iudicis declaratoria, quando de Pollutione non constat, expectanda est. ibid.

Pollutionis Ecclesiasticæ effectus in quo conueniant cum Interdicti effectibus, num. 5.

Aduerto 1. Pollutionem Ecclesiasticam esse veluti quædam Censuram, seu quoddam Interdictum, à Iure latum, locale, & speciale, prout docent *Paludan. in 4. dist. 18. q. 8. art. 4. Syluest. V. Consecratio, q. 9. in fin. & V. Interdictum 2. q. 3. Sayr. de Censur. l. 5. c. 16. num. 1. Auil. p. 5. disp. 6. dub. conclus. 3. in fin. Burgas. de Irregul. p. 6. de sent. Interdicti num. 29. Tolet. l. 1. cap. 21. num. 8. Catanæus in Summ. V. Interdictum, §. 3. Felician. de Interd. cap. 13. Monet. de Distribut. p. 2. q. 16. num. 19. & alij plures ex recentioribus, qui proinde dicunt Ecclesiam Pollutam ita esse Interdictam, vt ante Reconciliationem non debeant in ea Diuina Officia celebrari.*

2 Aduerto 2. cum post Concilij Constantiensis Constitutionem, de qua fuse actum est *Disp. 8. cap. 6. 7. & 8.* nemo teneatur Interdictum seruare, donec per Iudicis sententiam Interdicti Censura publice denunciata fuerit, idcirco non desuisse, qui asseruerint Ecclesiam censendam non esse pollutam per quamcum-

que Pollutiui facti notitiam, donec Iudicis sententia declaratum sit Ecclesiam illam esse Pollutam, sic publice docuit Salmantica grauis Theologus Dominicani Ordinis *Io. de la Penna* 3. p. 9. 64. quem secutus est *Rodrig. in Sum. p. 1. c. 154. conclus. 11. num. 12. in fin.* & probabile id esse sensit *Suar. tom. 3. in 3. p. disput. 81. sect. 4. cas. 3. dub. 2. Fagund. de 1. Eccles. praecept. l. 3. c. 14. num. 34. Alter, de Censur. tom. 2. de Interd. disp. 3. c. 1. Diana p. 6. resol. 27. Th. del Bene de Immunit. & Iurisdic. Ecclesiast. p. 1. cap. 2. dub. 11. sect. 2. num. 27. & 28. & nouissime Io. Maria de Castilento in Seraphica Theologiae Moralis Polyanthea Verb. Consecratio Ecclesiae, diff. 2. vers. Ceterum. nec non Elig. Bassus in Florib. Theologic. Verb. Sacrilegium 1. num. 8. vers. Obseruandum.*

3 Aduerto 3. proprie inter Censuras numerandam non esse Pollutionem Ecclesiarum, nec proinde eam esse Interdictum proprie, vt aperte colligitur ex *Cap. Is, qui, de sent. Excommunicat. in 6.* & expresse docent cum communi sententia *Suar. l. c. & tom. 5. de Censur. disp. 37. de Interdict. sect. 1. num. 28. Mazuchel. de Casib. Reseru. disp. 2. c. 6. num. 36. Fagund. & Alter. ll. cc. & Henric. l. 9. de Missa c. 27. num. 7. qui multos refert.*

4 Dico, vt Pollutionis Ecclesiasticae effectus necessario seruari debeant, praeter facti pollutiui publicitatem non requiri praedictam Iuridicam, & Declaratoriam secuta Pollutionis sententiam, & denunciationem, quia Concilij Constantiensis decretum ad Ecclesiae Pollutionem extendendum non est, cum haec impropijissime tantum inter Censuras numeretur. ita in terminis nostris apertissime *Suar. Mazuchel. Alter. & Fagund. ll. cc. Persic. de 1. Sacer. Offic. p. 1. lib. 1. cap. 7. dub. 6. num. 65. vterq. de Lugo, 10. de Euchar. disp. 20. sect. 2. num. 55. qui testatur Romae praxi receptum esse, vt Ecclesiae reconcilientur, etiam si Pollutio denunciata non fuerit, Franc. autem, de Sacrament. lib. 1. cap. 6. quaest. 12. num. 92. qui eandem esse aliarum Dioecesium Praxim censet. vnde in dubijs tantum casibus, & quando de Pollutione clare non constat, praedicta Iudicis Declaratoria, seu Denunciatio expectanda videtur, aliter enim magna irrogaretur Ecclesiae iniuria, si, cum adhuc ea sit in possessione suae puritatis, & munditiae, nihilominus, ex vulgari hominum iudicio, vel incerta fama, Polluta censeretur, vt bene aduertit de Castilento l. c. & Bordon. Consil. Regul. tom. 2. resol. 89. num. 33.*

5 Colligo, licet Ecclesiastica Pollutio conueniat cum Interdicto in hoc, quod in Eccle-

sia Polluta, itemque in Interdicta Missarum, Sacramentorum, & aliorum Diuinorum Officiorum celebratio prohibetur; tamen hanc solam similitudinem, vel conuenientiam nequaquam sufficere, vt Ecclesiastica Pollutio Interdicti nomine proprie venire debeat, nam etiam Cessatio a Diuinis hanc eorundem prohibitionem, dum Cessatio ipsa durat, secum affert; & nihilominus proprie Interdictum non est, nec Censura vlla iuxta communem DD. sententiam. Quomodo autem Pollutionis huius effectus ab Interdicti, vel Cessationis effectibus differant, dicemus in sequentibus.

CAPVT TERTIVM.

An, & quomodo praedicta Diuinorum prohibitio in Ecclesia Polluta differat ab eorundem prohibitione in Ecclesia proprie Interdicta.

S V M M A R I V M.

Nominum differentia differentiarum rerum arguere solet, num. 1.

Differentia inter Pollutionis, & Interdicti effectus vnde peti debeat, num. 2.

Pollutionis violator non fit Irregularis, vt fit Interdicti violator, num. 3.

Effectus Pollutionis Ecclesiasticae quam multipliciter differant ab effectibus Interdicti, num. 4.

Ecclesiasticae Pollutionis effectus quomodo proprie non sint in poenam; sed in significationem, num. 5.

1 Aduerto 1. cum *cap. praeced.* dictum fuerit, in quo conueniant tam Pollutionis huius, quam Interdicti effectus, iure, ac merito videndum hic esse, in quo iidem non conueniant; sicut enim per Pollutionis nomen ab Interdicti nomine diuersum diuersa significantur (alioquin frustra nominum distinctio inducta fuisset, & falso ea, quae omnino vnum quid essent, duo dicerentur, *L. Papiianus exuli, ff. de minorib. L. Si idem, C. de codicil.*) ita, cum a diuersis causis diuersi producantur effectus, diuersificari debent effectus praedicti, ita vt iidem ipsi, prout sunt a Pollutione praedicta, diuersificentur a se ipsis, prout sunt ab Interdicto.

2 Aduerto 2. diuersitatem, quam inquirimus, non nisi veluti ab extrinseco praedictis effectibus accidere posse, vt ex mox dicendis patebit;

CAPVT QVARTVM.

An, & quomodo praedicta Diuinorum prohibitio, pro vt est Pollutionis Ecclesiasticae effectus, differat ab eorundem prohibitione, quando haec est effectus Cessationis a Diuinis.

S V M M A R I V M.

Cessatio a Diuinis, non secus ac Ecclesiasticae Pollutio, non est Censura; sed simplex prohibitio, num. 1.

Ecclesiastica Pollutio cur ab aliquibus dicta sit Cessatio particularis a Diuinis, num. 2.

Cessatio a Diuinis nunquam a Iure, sed ab Homine tantum; Pollutio vero a Iure tantum, & nunquam ab Homine imponitur, num. 3.

Pollutionis effectus tripliciter praecipue differunt ab effectibus Cessationis a Diuinis, num. 4.

Papa Pollutionis effectus quomodo unico verbo tollere possit, num. 5.

1 Aduerto 1. maiorem hic difficultatem esse in assignanda differentia inter praedictos effectus, vt sunt a Pollutione Ecclesiastica, & vt sunt effectus Cessationis particularis a Diuinis, quam fuerit *cap. praeced.* in differentia assignanda inter eosdem, pro vt a Pollutione, & ab Interdicto erant; ibi enim facile fuit recurrere ad qualitates censurae Interdicti, & effectuum illius, quae neque in Pollutionem, neque in illius effectus cadunt; sed hic fumus extra talis differentiae casum, cum sermo sit de Cessatione a Diuinis, quae, non secus ac Pollutio ipsa, Censura non est, sed simplex prohibitio, vt ex communi DD. sententia patet.

2 Aduerto 2. idcirco ab aliquibus Ecclesiasticam ipsam Pollutionem dictam fuisse Cessationem particularem a Diuinis in tali loco sacro indictam ipso iure, prout dixit *Theysaurus in Prax. Ecclesiast. par. 2. V. Cessatio a Diuinis. c. 1. §. An autem, & V. Sacrilegium, c. 5. vers. An autem, Sed*

3 Aduerto 3. vere Cessationem a Diuinis nunquam a Iure latam inueniri; sed tantum a Iure permitti, vt imponatur, prout patet ex *Cap. Inrefragabili, de Offic. Iud. Ordin. & Cap. Quamuis, eod. tit. in 6. & docent Tolet. in Sum. l. 1. c. 23. num. 5. Soto in 4. dist. 2. q. 3. art. 2. Suar. de Censur. disp. 39. sect. 1. num. 3. Megal. 3. p. l. 6. c. 1.*

bit; re ipsa enim eadem ipsa actiones prohibentur tam in Ecclesia Polluta, quam Interdicta; licet fortasse non eodem modo, nec ob eandem rationem, & c. prohibeantur in illa, vt in ista.

3 Aduerto 3. quia, vt constat ex *Cap. Is, qui, de sentent. Excommunicat. in 6. & nos Disput. sequent.* fusius dicemus, Pollutionis Ecclesiasticae violatio, seu, vt melius dicam, effectuum eius transgressio, & inobseruantia nullam parit in transgressore Irregularitatem; quam tamen parit propria Interdicti violatio ex *eod. Cap. Is, qui, & Cap. 1. de sent. Excommunicat. in 6.* idcirco hoc vnum ab aliquibus assignatum fuisse discrimen inter praedictos Pollutionis, & Interdicti effectus, vt clare videri potest apud *Philiv. de offic. Sacerd. tom. 1. l. 4. c. 4. in fin.* Verum

4 Dico Pollutionis Ecclesiasticae effectus, hoc est actiones prohibitas in Ecclesia tantum Polluta, quadrupliciter differre ab Interdicti, etiam localis, & a Iure lati effectibus, i. ab actionibus prohibitis in Ecclesia a Iure etiam, & proprie Interdicta: Primo, quo ad poenam iam *num. praeced.* explicatam: Secundo, quo ad Priuilegia aliqua, per quae aliquando impediuntur, vel suspenduntur effectus Interdicti; non autem Pollutionis: Tertio, quo ad modum ipsum, quo omnino tolluntur effectus tam Pollutionis, quam Interdicti: Quarto denique, quo ad rationem, ob quam tales effectus imponuntur, prout ex dicendis melius constabit; in Interdicto enim, vt potest Censura, idem effectus, seu prohibitiones eadem imponuntur in poenam, & specialiter afficiunt personas, quae causam dedere Interdicto; sed in Pollutione Ecclesiastica idem effectus, & prohibitiones praedictae principaliter imponuntur in signum foeditatis, & indecentiae, qua affecta, & infecta est actio Ecclesiae pollutiua, & propter quam Ecclesia ipsa quodammodo commaculata, pollutaque remansit, ita vt ea inde a Iure veluti inhabilis habeatur ad Diuina, Vnde

5 Colligo Pollutionis effectus proprie non esse poenam, nec proprie esse per modum poenae, sed esse tantum effectus simplicis prohibitionis (qualis est praedicta Pollutio) ad indicandam praedictam quasi inhabilitatem, ob talem maculam moralem ipsi Ecclesiae per talem actum loci sacri pollutuum iniustam, ac proinde eos potius esse in Significationem, quam in Poenam, modo iam explicato.

6. I. q. 1. num. 2. in fin. & alij passim; Ecclesiasticam vero Pollutionem non nisi à Iure imponi. Quare

4 Dico Diuinorum prohibitionem, prout est Ecclesiasticæ Pollutionis effectus, ab eorundem prohibitionem, prout est effectus Cessationis à Diuinis, multipliciter, sed præcipue differre in his, Primo, quia Pollutionis effectus statim post actionem Ecclesiae pollutam, & publicam eiusdem facti notitiam ipso iure conflurgunt; effectus autem Cessationis cõsurgunt tantum ex sententia ab homine lata, vt iam num. antecedent. dicebamus: Secundo, quia Pollutionis effectus non tolluntur per simplicem relaxationem Iudicis, vt tolluntur effectus Cessationis, sed per solam Reconciliationem, vt suo loco dicemus: Tertio autem, quia Cessationis effectus non imponuntur, nisi ob graue crimen, & cum contumacia, vt communior, & verior sententia docet; Pollutionis autem effectus insurgunt etiam ex actionibus quibusdam alias ex se se non peccaminosis, & sine contumacia, nec non tantum ex talibus actionibus in Iure expressis, & non ex alijs, licet grauioribus, vt alibi dictum est.

5 Colligo, licet Papa possit etiam Pollutionis Ecclesiasticæ effectus tollere per dispensationem vnico verbo factam, quia potest solo verbo auferre maculam illam moralem ex Ecclesiae decreto perseuerantem, retractando scilicet in tali casu prædictum decretum, ad quod facit *tex. in Can. Aqua, de consecrat. Eccles. & id ipsum docet Thesaur. de Pœn. Ecclesiast. p. 2. V. Sacrilegium, cap. 5. vers. Circa modum*, vnde tunc quo ad hoc non differrent Pollutionis effectus ab effectibus Cessationis à Diuinis; tamen id fore de absoluta Ecclesiae potestate, quæ pœnas à se impositas, prout vult, tollere, suspendere, & mutare potest; nos autem hic loquimur de Iure tatum communi.

CAPVT QVINTVM.

An omnes Ecclesiasticæ Pollutionis effectus ita connexi sint, vt nulla sit Pollutio partialis, nec in ijs ordinario Iure dispensari possit ab Episcopo.

S V M M A R I V M.

Questio, an detur Pollutio partialis, quibusnam in casibus locum habere possit, num. 1.

Suspensionis, & Interdicti effectus de facto, & secundum aliquos Cessationis etiam à Diuinis de possibili sunt separabiles; non autem Excommunicationis. ibid.

Partialis Pollutio de facto non datur; de possibili per Papam non implicat, num. 2.

Episcopus, aut vllus Prælati inferior cur non possit vlllo modo dispensare in Legibus Papæ, aut Superioris, nisi in casibus ipsi aliquo modo concessis ab eo, qui legem tulit, num. 3.

Episcopus, & quiuis Pontifice inferior non potest impedire, nec suspendere Pollutionis effectus, neque vnum tollere sine alio, aut eos aliter, quam à Iure præscriptum sit, immutare, nisi id à Papa ei expresse, vel tacite concessum fuerit, num. 4.

Episcopus potest in sua Diœcesi, quod Pontifex in tota Ecclesia, nisi ab ipso Pontifice prohibeatur, quomodo intelligi debeat, nu. 3. & 5.

Dispensandi facultas in legibus Superioris non est ex his, quæ conueniunt Inferiori, nisi prohibeantur; sed ex his, quæ non conueniunt, nisi concedantur, num. 5.

Absoluendi facultas est secundum Ius; Dispensandi autem est contra Ius: illa concessa intelligitur, quandiu non prohibetur; ista autem prohibita, quandiu non conceditur. ibid.

A Duerto 1. cum sæpe, ac sæpius superius, sed maxime Disp. 3. Cap. 10. dictum à nobis fuerit Ecclesiasticam Pollutionem de facto à Iure tantum esse, & de possibili à Papa tantum imponi posse, propterea hic, quo ad primam difficultatem, quæstionem esse non posse, nisi in casibus à Iure expressis, vel à Papa exprimentis; num scilicet in omnibus casibus iam expressis semper imposita fuerit, vel saltem imponi possit in iisdem, aut in alijs exprimentis totalis, vel aliquando etiam partialis tantum Pollutio, ita vt per eam vel semper omnia Diuina, vel aliquando aliqua tantum prohibita, adeoque Pollutionis effectus vel simul omnes connexi semper, vel inuicem nonnunquam separati, & vnus sine alio, sint, aut saltem esse possint, pro vt de facto effectus Suspensionis, & Interdicti tam à Iure, quam ab homine lati aliquando separantur, & de possibili id ipsum de Cessatione à Diuinis aliqui dicunt cum *Suar. de Censur. disp. 39. sect. 2. num. 16.* & alijs; non autem Excommunicationis effectus, ex communi DD. sententia apud *Laym. l. 1. tr. 5. p. 4. c. 1. num. 4.*

2 Aduerto 2. sicuti certum mihi videtur, quod in casibus à Iure expressis non detur vnquam partialis Pollutio, quæ scilicet secum habeat vnum

vnum ex effectibus prædictis, & non alium; sed semper, & tantum totalis, ita certum, quoque omnino esse, quod etiam partialis Pollutio à Papa institui queat tum in casibus ipsis iam expressis, tum in alijs quibuscumq. ab eo exprimentis, cum sit supra omne ius Canonicum, à quo hæc ipsa pendent, vt ex alibi dictis apertissime constat.

3 Aduerto 3. quo ad secundam difficultatem, nimirum, an in prædictis Pollutionis Ecclesiasticæ effectibus, vel impediendis, vel suspendendis, vel tollendis, vel aliter immutandis aliquando dispensare possit Episcopus, vel non possit, nodum omnem in eo esse, quod aliqui cum *Visfor. Relect. de Potestate Eccles. num. 28.* hanc regulam constituent: *Vnusquisque Episcopus in sua Diœcesi potest, quicquid potest Papa in vniuersa Ecclesia, nisi ab ipso Pontifice prohibeatur*: vnde inferunt in ijs, in quibus Pontifex non limitat eius Iurisdictionem, Episcopum habere potestatem ordinariam, & sic posse dispensare in omnibus casibus non reseruatæ Papæ, sicut confessor ordinarius potest absolueri ab omnibus peccatis non reseruatæ Papæ, aut Episcopo; alij autem cum communi sententia probabilius docent Episcopum, aut alium Prælatum inferiorem non posse dispensare vlllo modo in legibus Papæ, aut Superioris, nisi in casibus ipsi aliquo modo concessis ab eo, qui legem tulit, quia Inferior, quæ talis, non potest vincere Superiorem, ideoque nec sua vi, & potestate impedire legem Superioris absque eius voluntate, vt fusc videre est apud *Couar. de Matrim. par. 2. cap. 6. num. 15. Gutierrez Canon. quæst. l. 1. c. 5. num. 10. Suar. l. 6. de Legibus cap. 14. num. 4. Vasq. tom. 2. in 1. 2. disp. 178. cap. 2. Salas de Legibus disp. 20. sect. 3. num. 20. Sanch. de Matrim. l. 8. disp. 5. num. 9. & in Sum. l. 2. c. 40. num. 1. Pont. de Matrim. l. 8. c. 6. num. 1. & seq. Arriag. de Legib. disput. 29. sect. 1. num. 3. Barbof. de Offic. & Potest. Episc. Alleg. 33. num. 18. & seq. vbi dicit hanc sententiam hodie esse magis receptam, licet olim contraria magis communis fuerit. Vnde*

4 Dico neque Episcopum, neque alium Papa inferiorem, nisi id à Papa expresse, vel tacite concessum ei fuerit, posse impedire, vel suspendere prædictos Pollutionis Ecclesiasticæ effectus, vel ex ijs vnus sine alio tollere, vel aliter eos, quam à Iure præscriptum sit, immutare: nam omnes Papa Inferiores Iuri communi subiiciuntur; in Iure autem talis dispensandi in Pollutionis effectibus facultas nullo modo alicui Papa Inferiori concessa inuenitur; sed potius expresse denegata censeretur, si non specialiter, saltem generaliter,

dum Ius generaliter eam prohibet per eas leges, quæ iubent, vt *Capones*, vel Ius commune ab inferioribus seruetur, qui non possunt in contrarium disponere, vt patet ex *Cap. 1. de constitut. Cap. Quod super bis, de Maioribus, & obed. & Cap. Cum inferior, eod.*

5 Colligo Regulam illam, quod Episcopus possit in suo Episcopatu, nisi prohibeatur, quæ Papa potest in tota Ecclesia, esse veram, si intelligatur in his, quæ ad commune regimen, & gubernationem spectant, & antequam emanet lex Pontificia, quæ aliquid decernat, & eo ipso per suam Constitutionem illud excipiat ab ordinaria Iurisdictione Inferioris; falsam autem esse, si ea secus accipiatur, vt expresse probat *tex. in Clement. Ne Romanis, de elect. & Cap. Dilectus, de tempor. ordinat.* ex quibus omnibus habetur facultatem dispensandi in legibus Superiorum non esse ex his, quæ conueniunt Inferiori, nisi prohibeantur; sed ex his, quæ non conueniunt, nisi concedantur, nec obstat argumentum à facultate absoluedi desumptum iuxta *text. in Cap. Nuper, de sent. Excommunic.* aliud enim est Absolutio, aliud Dispensatio: illa non est contra Ius, sed secundum Ius, vnde non mirum, si concessa intelligatur absoluedi facultas, quandiu non prohibetur; ista vero est contra Ius, cum Dispensatio sit vulnus legis; vnde non mirum, si prohibeatur, quandiu non conceditur. An autem, & quo Iure Episcopus aliquando concedere possit, vel non possit, vt in Ecclesia polluta celebretur, dicetur inferius, cum de Sacrificio Missæ in Ecclesia Polluta celebrando peculiariter agetur.

CAPVT SEXTVM.

An Pollutionis huius effectus ita continui sint, vt neq. per concessionem Cap. Alma Mater, de sent. Excommunic. in 6. suspendantur.

S V M M A R I V M.

Cap. Alma Mater, de sent. Excommunic. in 6. quomodo huic dubitationi causam det, num. 1. Concessio d. Cap. Alma Mater secundum aliquos habet locum etiam in generali Cessatione à Diuinis, num. 2. Contrarium verius ab alijs creditur, num. 3. Multo minus prædicta Concessio valet in Interdicto, vel Cessatione particularibus. ibid. Pollu-

Pollutionis Ecclesiasticae effectus non suspenduntur per Concessionem d. Cap. Alma Mater, num. 4.

Quid si in aliquo loco unica sit Ecclesia, & ea sit Polluta, vel plures, sed omnes polluta? num. 5.

Aduerto 1. causam dubitandi inde ortam esse, quod in Interdicto locali ampla illa Diuinorum prohibitio, quae prius iuxta dispositionem Iuris antiqui seruabatur ex *Cap. Si sententia de sent. Excommunic. in 6.* cum sola concessione *Cap. Quod in te, de penit. & remiss.* postea per Bonifacium VIII. in *Cap. Alma Mater, de sent. Excommunic. in 6.* limitata fuit, & concessum est, vt singulis diebus in Ecclesijs, ac Monasterijs Missae celebrentur, & alia Diuina Officia fiant, sicut prius, i. ante Interdictum; submissa tamen voce, ianuis clausis, Excommunicatis, & Interdictis exclusis, & campanis etiam non pulsatis, & insuper, vt etiam in Festiuitatibus Natalis Domini, Paschae, ac Pentecostes, & Assumptionis B.V. quinetiam in Festo Corporis Christi, & per totam illius Octauam ex concessione Martini V. & Eugenij IV. nec non in Festo Conceptionis Mariae Matris Dei, & per eius Octauam in Partibus Hispaniarum ex Leone X. vt videre est apud *Suar. de Censur. disp. 34. sect. 1. num. 33. & seq. Filiuc. tract. 18. cap. 3. num. 79. Coninch. disp. 17. de Censur. dub. 2. n. 37. Bonac. de Censur. disp. 5. p. 4. num. 14. Bassium in Florib. Theol. V. Interdictum 2. num. 16. & Megal. in Sum. par. 3. lib. 6. cap. 2. num. 4. & 5. campanae pulsantur, & ianuis apertis, alta voce, Diuina Officia solemniter celebrentur, Excommunicatis prorsus exclusis, sed Interdictis admissis, dummodo illi, propter quorum excessum huiusmodi Interdictum latum fuit, Altari nullatenus appropinquent. Vnde cum Ecclesia polluta sit quodammodo Interdicta, prout superius explicauimus, dubitari potest, an praedicta moderatio *Cap. Alma Mater*, suspendat etiam in Ecclesia Polluta, & limitet praedictos Pollutionis effectus, id est Diuinorum prohibitionem.*

2 Aduerto 2. dubitandi rationem crescere etiam ex eo, quod aliqui praedictam *Cap. Alma Mater*, Concessionem admittunt in Cessatione ipsa a Diuinis, quae tamen Censura non est, & cui magis, quam Interdicto, assimilari videtur Ecclesiae Pollutio: ita *Enriq. l. 1. c. 52. num. 4. lit. I. Aul. p. 6. disp. 1. dub. 9. conclus. 2. Roderic. qq. Regul. 116. artic. 4. tom. 2. Mirand. tom. 2. q. 38. art. 6. conclus. 6. Sayr. l. 5. de Censur. c. 19. num. 8. & Gutier. qq. Canon. l. 1. c. 10. num. 4. cum multis.*

3 Aduerto 3. quicquid sit, an praedicta moderatio *Cap. Alma Mater*, locum habeat in Cessatione generali, cuius tamen negatiuam partem veriore putat *Theaur. de Pen. Eccles. p. 2. V. Cessatio, c. 1. cum Suar. de Censur. disp. 39. sect. 2. num. 25. Reginald. l. 3. 2. num. 81. Laym. tr. de Interd. c. 6. num. 3. Barboi. in d. Cap. Alma Mater, num. 16. & Gordon. in Sum. l. 7. q. 16. c. 2. num. 92.* certe eam locum non habere in Cessatione a Diuinis particulari, v.g. quando in vna Ecclesia Diuina Cessare iubentur, neq. in ipsomet Interdicto particulari; quia praedictum *Cap. Alma Mater* loquitur tantum de Interdicto generali, vt ex eiusdem lectura patet, & notat *Glossa ibid. Verb. Ecclesijs*, quae sequuntur *Anchar. Domin. Franc. & DD. communiter, teste Conar. in d. Cap. Alma Mater, p. 2. §. 4. nu. 1.* qui multos alios citat, quibus adherent *Nauar. in Sum. c. 27. nu. 173. & 175. Suar. l. c. disp. 34. sect. 2. num. 1. & sect. 3. num. 33. nec non disp. 39. sect. 2. num. 13. & Sayr. l. c. l. 5. c. 7. num. 12.* cum recentioribus propemodum omnibus, a quibus non dissentio, & consequenter

4 Dico Pollutionis Ecclesiasticae effectus non suspendi per Concessionem *d. Cap. Alma Mater*, quia, cum illud loquatur de Interdicto, & quidem generali, non est extendendum ad Pollutionem Ecclesiasticam, a diuersis enim ad diuersa non fit bona illatio: vnde, cum constet de Diuinorum prohibitionem in Pollutione, & non constet de prohibitionem ipsius suspensione, aut exceptione in aliquibus diebus, prohibitio praedicta semper seruanda erit, & ita in terminis ipsis nostris de Ecclesiae pollutione sentiunt *Glossa in Cap. Tuarum, de priuileg. Verb. Ad reconciliationem. Villadieg. de Irregularit. c. 5. num. 30. Enriq. l. 1. 3. de Interd. c. 51. num. 5. in fin. Aul. de Censur. p. 5. disp. 7. dub. 3. conclus. 3. in fin. Sayr. de Censur. l. 5. c. 16. num. 30. Persic. de 1. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 12. num. 110. Theaur. in Prax. Ecclesiastic. par. 2. V. Sacrelegium, cap. 5. Versic. An autem, & nouissime etiam Franc. de Lugo, de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 6. num. 41. in fin.*

5 Colligo, licet (non ex Iuris rigore, sed ex Ecclesiae benignitate) aliqui praedictam *Cap. Alma Mater* moderationem probabiliter concedi posse putent in Cessatione ipsa a Diuinis generali; non autem in Cessatione, neque in Interdicto particularibus, ab eam rationem, quia in Interdicto, & Cessatione generalibus omnes Ecclesiae ibi abstinere a Diuinorum celebratione; non omnes autem in particularibus, sed ea tantum Ecclesia, quae specialiter Interdicta est, aut quae peculiariter Cessare iubetur; nihilominus, si vnica ibi sit Ecclesia,

Ecclesia, aut etiam plures, sed omnes particulariter Interdictae, aut Pollutae sint, adhuc in ijs locum non habere praedictam moderationem *Cap. Alma Mater* (licet ibi peculiare Interdictum, aut Ecclesiae Pollutio tunc quodammodo aequialere videatur Cessationi, aut Interdicto generali) nam Diuinorum celebratio, stantibus praedictis Interdicti, aut Cessationis particularium, vel Pollutionis ipsius impedimentis, tunc fieri poterit extra Ecclesias specialiter Interdictas, vel specialiter Cessare iussas, vel Pollutas, quod in Interdicto, vel Cessatione generalibus fieri nequit, cum tunc omnis terra, & solum ipsum vniuersum sit Interdictum, & Cessare a Diuinis etiam extra loca sacra ibi necesse sit, vt ex alibi inferius dicendis melius constabit.

CAPVT SEPTIMVM.

Vndenam habeatur, quod in Ecclesia Polluta Sacramentorum administratio prohibita sit.

S V M M A R I V M.

In qualibet Interdicti specie communiter prohiberi censentur Administratio Sacramentorum, Perfolutio Diuinorum Officiorum, & Ecclesiastica Sepultura, num. 1.

Tempore Cessationis pura a Diuinis cur concessa videatur in loco sacro Sepultura, modo fiat sine Officio Funebris, num. 2.

Ex prohibitione celebrandi Missam in Ecclesia Polluta quare inferri non videatur prohibitio Administrandi in eadem alia Sacramenta, num. 3.

Prohibitio Administrandi Sacramenta in Ecclesia Polluta nobis indicatur ex Cap. Tuarum, de Priuileg. num. 4.

Diuinorum Officiorum nomine quomodo veniat etiam Administratio Sacramentorum. ibid.

Licet in praedicto Cap. Tuarum de Priuileg. Prohibitioni Iuris accesserit etiam Prohibitio hominis; nihil tamen inde infertur contra praedicta, num. 5.

Aduerto 1. quamuis superius dixerimus Pollutionis Ecclesiasticae effectus reduci posse ad tria illa Capita, videlicet ad triplicem illam prohibitionem, ne ibi Administrantur Sacramenta, Perfoluantur Diuina Officia, & Sepeliantur Fidelium cadavera, in qualibet enim Interdicti specie haec tria pro-

hibita communiter censentur; peculiarem tamen difficultatem esse posse circa praedictam prohibitionem Celebrandi, seu Administrandi Sacramenta in Ecclesia Polluta, eo quod Prohibitio haec nullibi in praedictis Iuribus *Cap. 1.* allatis exprimi videatur, & *Cap. Alma Mater, de sentent. Excommunic. in 6.* in quo ea expresse habetur, ad Ecclesiae Pollutionem extendendum non fit, vt iam *cap. praeced.* conclusum est.

2 Aduerto 2. difficultatem hanc inde etiam augeri posse, quod, sicuti tempore Cessationis pura a Diuinis multi cum *Laym. l. 1. tr. 5. p. 4. c. 6. nu. 4.* diserte docent concessam videri sepulturam tum Laicis, tum Clericis in loco sacro, modo fiat sine Officio Funebris, quia poenarum, seu effectuum odiosorum extensio ab Interdicto ad Cessationem facienda non est, cum diuersa sint, licet ratio fortasse similis; ita id ipsum fortasse in nostro casu ob eandem rationem dicendum videtur in ordine ad Pollutionis effectus, adeoque prohibitionem Administrandi Sacramenta in Ecclesia Polluta, cum ea in Iuribus de Ecclesiae Pollutione loquentibus non exprimitur, asserendam non esse; licet ea in Iuribus de Interdicto loquentibus habeatur; prout sepultura ipsa in loco sacro sine Diuino Officio facta tempore Cessationis a Diuinis, cum in Iuribus de Cessatione loquentibus prohibita non sit, prohibita non censetur, licet ea in Iuribus de Interdicto loquentibus prohibeatur.

3 Aduerto 3. neq. ex prohibitionem celebrandi Missam in Ecclesia polluta, quae ex Iuribus iam *Cap. 1.* citatis clare constat, inferendam omnino esse prohibitionem Administrandi ibidem etiam alia Sacramenta, prout haec inferenda aliquibus videri posset; nam fieri non debet in odiosis talis extensio, & multo minus hic, vbi fortasse peculiariter prohiberi potuit praedictum Missae Sacrificium, & Eucharistiae; non autem aliorum Sacramentorum, Administratio ob peculiarem praedicti Sacramenti inter alia omnia Excellentiam, atque Puritatem ab omni pollutione, & macula quam maxime abhorrentem.

4 Dico Sacramentorum in Ecclesia Polluta administrandorum prohibitionem nobis indicari ex *Cap. Tuarum, de Priuileg.* ex eo enim Diuina Officia in Ecclesia Polluta ante Reconciliationem prohibita constat, sub nomine autem Diuinorum Officiorum contineri Sacramentorum Administrationem satis probat *Vgolin. de Censur. tab. 5. c. 5. §. 2. num. 2.* nec non *Monet. de Distributionib. quotid. p. 2. q. 16. num. 7.* & habetur ex *Cap. Non est vobis, de Sponsalib.* cum enim Alexand. III. in *tex. d.*

Cap. prohibuisset *Diuina Officia*, statim excipit duo Sacramenta, videlicet *Baptismum paruulorum*, & *Pœnitentias morientium*, quod etiam aperte docuit *Calderin. de Interdicto num. 60. et Laym. loc. cit.*

5 Colligo, quamuis in prædicto *Cap. Tuarum, de Priuileg.* prohibitioni Iuris accesserit etiam prohibitio hominis; inde tamen non fieri, quin de Iure communi in Ecclesia polluta prohibeantur *Diuina Officia*, vt bene docuit *Socin. Sen. in d. Cap. Tuarum, num. 11.* & fauet *Glossa ipsa ibid. Verb. Ad reconciliationem*, quæ dicit hoc esse Interdictum Iuris, & non hominis. quicquid ergo sit, an Episcopus interdicens ibi, ne celebretur in Ecclesia Polluta, posuerit nouum Interdictum, vel potius exequi uouerit Interdictum Iuris, certe tamen vnum, quam aliud secum affert prædictam *Diuinorum Officiorum prohibitionem*, & ita est communis *DD. sensus*; licet, quo ad pœnas transgressoribus impositas, alioquin differant, vt superius inuimus, & inferius suo loco fuse dicemus.

CAPVT OCTAVVM.

An in Ecclesia Polluta Sacramentorum administratio prohibita sit, etiam si hæc ibi secreta fiat.

S V M M A R I V M.

Ratio duplex dubitandi proponitur, num. 1. & 2. Priuata recitatio Diuini Officij in Ecclesia Polluta quanam sit, & cur non prohibeatur, nu. 3. An detur etiam priuata alicuius Sacramenti administratio, ibid. remissive. In Ecclesia Polluta prohibetur Sacramentorum administratio, etiam si hæc ibi secreta fiat, num. 4. In genere prohibitorum omnia censentur prohibita, quæ non sunt expresse concessa, ibid. Rationi dubitandi num. 1. propositæ satis fit, num. 5.

Aduerto 1. dubium hoc inde sumptum videri posse, quod, sicuti actio Ecclesie Pollutiva, si secreta sit, & occulta, Ecclesiam actu non polluit, vt *Disp. 3. cap. 12.* dictum fuit, ita etiam fieri potest, vt Sacramentorum administratio, si secreta fiat, actualem ipsam Ecclesie Pollutionem nequaquam violet. Quinetiam

2 Aduerto 2. cum secreta, & priuata Diuini Officij lectio, seu recitatio, qualem describit *Cap. Quod in te, de pœnit. & remiss.* non prohibeatur in Ecclesia Polluta, vt inferius dicemus, dum de Horarum Canoniarum per solutione in Ecclesia polluta specialis quæstio instituetur, hinc etiam fortius hic fortasse dubitari posse: Si enim in ipsa Diuinorum Officiorum prohibitione Sacramentorum quoque administratio continetur, vt *cap. præced.* dictum est, quidni in hac eorundem concessione hæc simul etiam includatur? Verum

3 Aduerto 3. prædictam Diuini Officij lectionem, seu recitationem, de qua *d. Cap. Quod in te*, loquitur, non ideo concedi, quia secreta sit; sed ideo non prohiberi, quia talis actio non est proprie, & Ecclesiastice Diuinum Officium; licet Officium ipsum, quod sic recitatur, sit quodammodo materialiter, & quo ad substantiam, vere Diuinum. vnde id non facit contra nos in præsentia quæstione, in qua de secreta tantum Sacramentorum administratione sermo est. An vero, sicuti datur non solum secreta, sed etiam priuata Diuini Officij recitatio, ita detur etiam priuata aliquorum Sacramentorum administratio, patebit ex his, quæ de vniuscuiusq. Sacramenti administratione peculiariter inferius afferemus.

4 Dico in Ecclesia Polluta prohibitam esse Sacramentorum administrationem, etiam si hæc ibi secreta fiat. Ratio est, quia, cum sumus hic in genere prohibitorum, vt ex prædictis patet, omnia censentur prohibita, quæ non sunt expresse concessa, vt probatur ex *Can. Consulisti, 2. q. 5. cap. 2. de transact. & Clem. 1. §. Porro, de verb. signific.* quare, cum ex vna parte constet de prohibitione administrandi Sacramenta in Ecclesia Polluta; ex alia vero nullo iure secreta eorundem administratio concessa appareat, idcirco hanc etiam prohibitam remanere dicendum est, prout apertissime dixit (etiam in Interdicto locali generali, in quo laxiores concessiones à Iure habemus) *Suar. de Censur. disp. 33. sect. 3. num. 6. & disp. 34. sect. 3. num. 28.* cum *Couar. Nauar. & alijs apud Megal. p. 3. l. 6. cap. 2. num. 21.* qui id ipsum docet.

5 Colligo, cum ex Iure habeamus, quod actio Ecclesie pollutiva eam actu non polluat; nisi actio ipsa sit publica, vt *d. Disp. 3. cap. 12.* visum est; nullo autem ex Iure habeamus, quod prohibitio administrandi Sacramenta in Ecclesia Polluta locum non habeat, nisi prædicta administratio publica sit, propterea non bene vnum ex alio colligi posse, & consequenter rationem ipsam dubitandi *num. 1.* allatam nihil valere.

CAPVT NONVM.

An Sacramentorum omnium, vel aliquorum tantum administratio in Ecclesia polluta prohibeatur.

S V M M A R I V M.

Sacramentorum omnium, & non aliquorum tantum prohibitio, vnde nam haberi videatur, num. 1. Vnde nam contra aliquorum tantum, & non omnium Sacramentorum prohibitio colligi videatur, num. 2. Ecclesia Polluta quo modo dici possit Interdicta, ibid. Iura in Interdicto concedentia aliquorum Sacramentorum administrationem varie à varijs intelliguntur, num. 3. In Ecclesia Polluta non omnium, sed aliquorum tantum Sacramentorum administratio prohibetur, num. 4. Sacramenta, quæ ministrari possunt tempore generalis Interdicti localis, cur ministrari etiam possint in Ecclesia specialiter Interdicta, nec non in Ecclesia Polluta, ibid. Etiam si in casu specialis Interdicti localis, & Ecclesia Polluta cesset ratio necessitatis, quæ in casu Interdicti generalis afferri potest, adhuc prædicta vera sunt, num. 5.

Aduerto 1. pro vna parte videri *Cap. Tuarum, de Priuileg.* cum enim ibi omnia *Diuina Officia* absque vlla exceptione tam à Iure quam ab Homine in eo casu Pollutionis Ecclesiastice prohibeantur, cumque, vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debeamus, absolute inde sub nomine *Diuinorum Officiorum, Sacramentorum etiam omnium administratio venire videtur.*

2 Aduerto 2. pro altera parte videri nonnulla alia Iura, quæ, cum in Interdicto concedant aliquorum Sacramentorum administrationem, vt ex inferius de vniuscuiusque Sacramenti administratione dicendis patebit, id ipsum etiam concedere videntur in Ecclesia Polluta; nam etiam Ecclesia Polluta, si non proprie, saltem improprie, & largo modo Interdicta dici potest, quatenus in ea, tunc æque ac in Ecclesia proprie Interdicta, Diuinorum celebratio interdicitur, vt bene aduerterunt inter alios *Stephan. Costa Repetit.*

in Cap. 15. cui, de sent. Excommuni. in 6. nu. 8. in fin. Mazzol. in Regul. Confess. & Pœnit. p. 2. de Interd. num. 242. Binsfeldius Enchirid. p. 5. c. 9. §. Primo quando, & Adolm. in Aphorism. V. Interdictum, §. locale speciale. Sed etiam

3 Aduerto 3. dato etiam, & concessis, quod Ecclesia Polluta dici possit prædicto modo, & ad prædictum effectum Interdicta, adhuc dubium esse, num ea Iura, quæ in Interdicto concedunt Sacramentorum aliquorum administrationem, loquantur de Interdicto tantum generali, an vero extendantur etiam ad Interdictum particulare, quale modo prædicto est Ecclesie Pollutio: aliqui enim id negant, & dicunt tales concessiones factas fuisse in Interdicto tantum generali ob necessitatem, quæ cessat in Interdicto speciali siue proprio, siue improprio, cum in alijs Ecclesijs non Interdictis Sacramentorum illorum administratio tunc commode fieri possit, quos sequitur *Megal. de Censur. lib. 6. cap. 2. num. 50.* aliqui id concedunt; sed addunt id honestius fieri, si in Ecclesia non Interdicta administrantur, dummodo id commode fieri possit, ita *Calderin. de Interd. membr. 2. Vers. Sed nunquid. S. Antonin. de Interdict. c. 3. in princip. Couar. in Cap. Alma Mater, p. 2. num. 7. Hæc verò Sacramenta. Vgolin. de Censur. tab. 5. cap. 7. §. 4. num. 1. & c. 10. §. 1. num. 1. Anchar. Tabien. & Syluest. cum multis alijs, aliqui vero existimant non solum licite, sed etiam æque honeste Sacramentorum in Interdicto à Iure concessorum administrationem fieri posse in Ecclesia etiam specialiter Interdicta, ita *Sayr. de Censur. l. 5. c. 6. num. 4. Henriq. l. 13. c. 45. num. 3. Suar. de Censur. disp. 33. sect. 1. n. 3. Coninch. disp. 17. de Censur. dub. 2. num. 4. Bonac. de Censur. disp. 5. punct. 3. §. 3. num. 3. Castropal. de Censur. disp. 5. punct. 4. §. 1. nu. 4. & alijs plures apud istos. Ideoque**

4 Dico in Ecclesia Polluta non omnium, sed aliquorum tantum Sacramentorum administrationem prohiberi, quamuis enim Sacramentorum omnium administratio ex vi generalis prohibitionis in *d. Cap. Tuarum* contentæ videatur generaliter in Ecclesia Polluta prohiberi, & nulla ibi fieri alicuius Sacramenti exceptio, vel prædictæ generalis prohibitionis limitatio; tamen verè in illa prohibitionem non includuntur, quæ alibi in Iure conceduntur, vt bene dixit *Calder. l. c. part. 1. num. 19.* nam etiam ibi continetur implicita conditio *nisi à Iure aliqua excepta, & semper concessa sunt,* prout de facto aliquorum Sacramentorum administratio à Iure generaliter concessa est, vt de singulis Sacramentis suo loco dicemus. vnde assero aliquorum Sacramentorum con-

CAPVT DECIMVM

An Baptismi Sacramentorum in Ecclesia Polluta licite ministrari possit.

S V M M A R I V M.

Sacramenta, que in Ecclesia singulariter Interdicta licent, cur generaliter liceant etiam in Ecclesia Polluta, num. 1. Baptismi ministratio quam multipliciter considerari possit, num. 2. Qua de causa aliqui proposita questioni negative respondendum esse putarint, num. 3. Sacramentum Baptismi licite per se in Ecclesia Polluta ministrari potest, num. 4. Quomodo per accidens aliquando id ipsum non licere possit, ibid. Facilitas adeundi aliam Ecclesiam non Interdictam, seu non Pollutam, ut in ea Baptismus ministratur, cur per se nullam inducat obligationem id faciendi, ibid. & num. 5.

cessionones generaliter a Iure factas valere tam in Interdicto locali quocumq. proprio quam in ipsa Ecclesia Pollutione, quam esse Interdictum quoddam improprie dictum, locale, & a Iure latum superius vidimus. nam licet in casu Pollutionis huius, & cuiusvis Interdicti specialis localis, cesset ex parte loci ratio necessitatis preced. num. allata, ob commoditatem scilicet ministrandi talia Sacramenta extra locum predictum specialiter vel ab homine, vel a Iure, vel proprie, vel improprie modo predicto Interdictum; attamen cessare non debet legis dispositio vniuersalis, que sine vlla restrictione loquitur, Cap. Solita, §. fin. de Maior. & obed. l. 1. §. & generaliter, ff. de legat. prast. Quare ea Sacramenta, que ministrari possunt tempore generalis Interdicti localis, secundum hanc benigniorem, & veriorem sententiam ministrari possunt ob generalem illorum concessionem etiam in Ecclesia Polluta, cum hæc quo ad effectum ministrandi Sacramenta predicto modo concessa, non sit Interdicta, & sit, ac si non esset Polluta, ut bene in simili dixit Bonac. l. c. punct. 3. §. 1. nu. 3. cum Filliuc. de Interd. num. 32. qui tamen subdit ratione scandali, si timeatur, ea ahibi, i. in Ecclesia non polluta, ministranda esse, si id commode fieri possit. Quod autem Sacramentorum aliquorum ministratio ob Iura generaliter id in quocumque Interdicto loci concedentia liceat etiam in Ecclesia polluta apertissime docet Vgolius de Offic. & Potest. Episc. p. 2. c. 29. §. 7. nu. 1. Jordan. Elucubr. diuers. tom. 1. l. 5. tit. 1. nu. 140. Bargas. de Irregularit. par. 6. de sent. Interdicti num. 28. & 29. & colligit etiam potest ex omnibus ijs, qui in quocumque Interdicto locali tam iuxta Iurum, aliquorum concessionem, hære putant, & Ecclesie Pollutionem inter Interdicta localia, specialia, & a Iure lata enunentant, qui multi sunt in hoc articulo, & in alijs. Colligo, cum Iura quedam absolute aliquorum Sacramentorum ministracionem in Interdicto concedant, nec distinguant de generali, vel speciali, proprio, vel improprio Interdicto, ea absolute etiam a nobis accipienda esse, nec distinguendum, vbi lex non distinguit, maxime in favoribus, qui ampliandi sunt. Quare cum concessio, & dispositio Iurum sit generalis, & vltra limites predictæ rationis, que ibi reat potest, & necessitatis ea ibi ministrandi, arguendum est predictam eius necessitatis rationem non fuisse omnimodam causalem, nec totalem, sed partialem, & occasionalen tantum, ex quibus patet quid ad obiecta dici debeat.

1. Aduerto 1. cum ex superius dictis abunde colligi queat Ecclesie Pollutionem, licet non sit proprie Interdictum; aliquando tamen venire nomine Interdicti localis particularis, quando scilicet de hoc agitur in ordine tantum ad prohibitionem, vel concessionem aliquam celebrandi ibi Diuina; (quo ad hoc enim Ecclesia Polluta vere dici potest Interdicta, vnde Calderm. tr. de Interdict. p. 1. num. 12. D. Antonin. p. 3. tit. 26. c. 4. alijs. multi Ecclesiam Pollutam inter Ecclesias singulariter Interdictas absolute numerarunt) propterea ex generalibus ijs concessionibus, que in Ecclesijs specialiter Interdictis Sacramentum aliquod administrandi, vel alia Diuina celebrandi facultatem faciunt, generaliter etiam inferri posse, quod eadem facultas pro Ecclesijs quoq. Pollutis facta fuerit, prout id ipsum illatum fuit a DD. preced. cap. nu. 4. adductis, & ex alijs etiam inferri adducendis facile animaduertere licebit. 2. Aduerto 2. Baptismi ministracionem multipliciter considerari posse, nimirum prout ministratur privatim, vel solemniter pueris, vel adultis, sanis, vel infirmis, & que quidem singularim inferri disentienda erunt; sed hic de puerorum tantum Baptismo, & in genere soluti fermo erit, vt quam distinetur procedat.

3. Aduerto 3. iuxta sententiam non solum Io. Monach. in Cap. Presenti, de sent. Excomm. in 6. quem refert Anchar. in Cap. Si ciuitas, n. 5. vers. Quinto, de sent. Excomm. in 6. sed etiam nouissime Megal. de Censur. lib. 6. cap. 2. nu. 50. negatiue ad propositam questionem respondendum esse, putarunt enim Iura ipsa omnia, in quibus affirmatiua, & communis sententia fundatur, quatenus de Sacramentis quibusdam tempore Interdicti concessis verba faciunt, intelligenda esse de Interdicto locali generali tantum, ac proinde nullo Iure haberi, quod extra casum necessitatis illius, de qua cap. preced. diximus, Sacramentum vllum in Ecclesia specialiter Interdicta ministrare liceat. Verum contrariam, & veram sententiam, securus. 4. Dico Baptismi Sacramentum per se licite in Ecclesia Polluta administrari posse, quia huius Sacramenti ministratio in quolibet Interdicto nullo excepto, semper excepta, intelligitur, vt tam ex Cap. Non est vobis, de Sponsalib. Cap. Quoniam, de sent. Excomm. in 6. & Cap. Quod in te, de penit. & remission. tum ex Glossis ibi bene probant Calderin. de Eccles. Interdicto, part. 1. num. 19. Anchar. l. c. Tabien. Syluest. & Angel. V. Interdictum Couar. in Cap. Alma mater, p. 2. §. 2. num. 7. vers. Hæc verò sacramenta. D. Anton. l. c. Vgolius. de Censur. tab. 5. c. 7. §. 4. num. 1. in fin. qui contrariam sententiam animarum saluti minus consulentem appellat; Sayr. in Thesaur. l. 5. c. 7. n. 1. Swan. de Censur. disput. 33. sect. 1. num. 7. vbi nulla, inquit, est lex prohibens Baptismi ministracionem per aliquod Interdictum locale. Filliuc. tr. 18. cap. 2. num. 33. & Basseus in Flor. Theol. V. Interdictum 2. c. 1. qui subdit Parochum, cuius Ecclesia est Interdicta, non teneri aliam Ecclesiam non Interdictam adire, vt hoc Sacramentum admittat, quia propria ius Ecclesia quoad hunc effectum non est Interdicta immo Bargas. de Irregularit. p. 6. de sent. Interd. num. 29. vers. autem, vbi pro eadem opinione citat Tarantaf. & Herman. Vgolius. de Offic. & Potest. Episcop. 2. cap. 29. §. 7. num. 1. vers. Secundo, & Jordan. Elucubr. diuers. tom. 1. lib. 5. tit. 1. 2. num. 140. id ipsum docent, & expresse singuli loquuntur in terminis huius nostris de Ecclesia Polluta. Dixi per se, quia aliquando fortasse id non licebit per accidens, nimirum ratione scandali; sed tunc non Ecclesie Pollutio, sed Charitas violaretur, vt bene Syluest. Swan. & Filliuc. aduertunt l. c. 5. Colligo, quatenus Baptismus subq. magna difficultate ministrari possit in Ecclesia non Polluta, tamen per se inde non induci

obligationem vllam ad id faciendum, cum Ecclesia Polluta, quoad hunc effectum non sit Polluta, vt id ipsum egregie alij dixerunt cum Swan. & Sayr. vbi supra, de Ecclesia singulariter Interdicta.

CAPVT XI

An in Ecclesia Polluta ministrare licet Baptismum Paruulis tam sanis, quam infirmis.

S V M M A R I V M.

Questionis huius occasio aperitur, num. 1. Rationi dubitandi occurritur, num. 2. Paruuli omnes ante Baptismum cur semper in mora periculo videantur, num. 3. In Ecclesia Polluta licite ministrari potest Baptismus Paruulis omnibus tam sanis, quam infirmis, num. 4. Etiam si omne omnino moræ periculum abesset, num. 5.

1. Aduerto 1. licet iam dixerimus Paruulorum Baptismum in Ecclesia Polluta prohibitum non esse; tamen, quia Cap. Quoniam, de sent. Excommunic. in 6. predictum Paruulorum Baptismum propter moræ periculum concedi asserit, inde ortam esse dubitandi rationem, num. 1. cessante tali moræ periculo, ac proinde Paruulis sanis, & extra predictum casum, in Ecclesia singulariter Interdicta, & Polluta licite ministrari queat. Sed 2. Aduerto 2. predictam dubitandi rationem prope modum corrumpere, si ipsam considerentur Canonum verba, per que generali Diuinarum prohibitionem semper in omni Interdicto Baptismi ministratio simpliciter, & absolute excipitur, nam, cum non distinguant de Paruulis in periculo mortis, vel extra illud existentibus, Baptismus Paruulis omnibus tam sanis, quam infirmis concessum esse quodammodo confirmant. Immo 3. Aduerto 3. vere, & re ipsa Paruulis omnibus, antequam Baptizati sint, semper moræ, quæ mortis, & quidem æternæ periculum, imminere, quatenus semper ijs, & facile propter aetatis teneritudinem mori possunt, & cum Baptismus sit tanta salutis, sine illo saluari nequeunt. Hinc 4. Dico in Ecclesia Polluta licite ministrari posse Baptismum Paruulis tam sanis, quam

infirmis. ita expressissime *Vgolin. de Offic. & Potest. Episcop. p. 2. c. 29. §. 7. num. 1. & Pax Jordan. Divers. Elucubrat. tom. 1. l. 5. tit. 13. num. 140.* cum ijs omnibus, qui idipsum generaliter cecedunt in Ecclesia singulariter Interdicta.

5 Colligo, quamvis aliquando omne omnino moræ periculum moraliter abesse videretur; adhuc semper Baptismum in prædicto loco licite ministrari posse, quia S. Mater Ecclesia prædictum moræ periculum expressit, tanquam motuum; à quo induci potuit ad nunquam prohibendum in villo Interdicto Baptismum; non tanquam suæ concessionis limitationem, ut in casu simili diximus *disp. 8. c. 16. num. 9. & 10.*

CAPVT XII.

An in Ecclesia Polluta licite Baptizari possint etiam Adulti, saltem Infirmi.

S V M M A R I V M.

Boatinus Mantuanus per Baptisma Paruulorum negit accipi, & comprehendendi debere Baptisma Adultorum, num. 1.

Quid differant inter se, saluari per Fidei Sacramentum & saluari per Fidem Sacramenti, num. 2.

Adulti quoque ob necessitatem, ut in omni tempore, ut in omni Ecclesia cur Baptizari posse videantur, num. 3.

In Ecclesia Polluta Baptismus licite ministrari potest etiam Adultis, saltem Infirmis, nu. 4.

Adulti quomodo vere veniant hic Nomine Paruulorum, num. 5.

Adultorum Baptismus multipliciter dici potest Paruulorum, Baptismus, ibid.

1 **A**duerto 1. cum in *Cap. Non est vobis, de Sponsalib. & in Cap. Responso, de Sent. Excommunic.* à generali prohibitione Diuina celebrandi excipiatur Baptismus Paruulorum, inde dubitandi ansam arreptam fuisse ab aliquibus, num. Adultorum, etiam si sint in periculo mortis, Baptisma ibi prohibeatur, maxime cum ex nullo, alio Iure expresse, & nominatim Adultorum Baptismus exceptum fuisse colligamus, sicut expresse, & nominatim Paruulorum Baptismus *ll. cc.* & alibi etiam exceptum videmus. immo *Boatin. Mantuan. Glossat. apud Socin. Senior, in d. Cap. Non est*

vobis, num. 15. Adultorum Baptismus ibi non excipi absolute asseruit.

2 Aduerto 2. Inde etiam difficultatem hanc augeri, quod Adulti saluari possunt etiam per Baptismum Flaminis, idest non tantum per Fidei Sacramentum, sed etiam per Fidem Sacramenti, ut loquitur *Burgas. de Irregularit. & dispensat. p. 6. de sent. Interdict. nul. 49.* & alij multi cum eo, quod nos etiam superius diximus *disp. 8. c. 24.* quod non valet in Paruulis ex *ibid.* dictis, ex quo colligi videtur, quod Baptismatis Sacramentum non sit tantæ necessitatis in Adultis, quantæ est in Paruulis, ac proinde nil mirum, si Paruulorum, & non Adultorum Baptisma ibi excipiatur. Sed

3 Aduerto 3. ex altera parte dicendum videri, quod etiam Adulti ipsi, saltem qui in mortis periculo constituti, vel infirmi sunt (de Adultis enim sanis *cap. sequen. agemus*) in Ecclesia Polluta licite Baptizari valeant; quia, cum in *Can. Si qui necessitate, de consecrat. dist. 4.* dicatur: *Si qui necessitate mortis, agritudinis, obsidionis, persecutionis, & naufragij urgentur, omni tempore debent Baptizari,* ob eandem rationem in omni etiam Ecclesia licite ij Baptizari posse videntur, bene idipsum ex *Can. Omnis Presbyter, de Consecrat. dist. 4.* colligit *Turrecremat. ibi num. 1.*

4 Dico in Ecclesia Polluta Baptismum licite ministrari posse etiam Adultis, saltem infirmis. ita ij omnes, quos *cap. sequen.* adducimus pro sententia affirmante idipsum etiam de Adultis sanis. Probatum autem huiusmodi Capituli conclusio, quia, si Baptismus ibidem licite ministratur Paruulis, etiam sanis, ut iam vidimus, ob morale mortis periculum, quod in Paruulis prædictis propter ætatis teneritudinem continuum est, multo magis ministrari licite poterit etiam Adultis infirmis, qui sunt in simili periculo, & non habent aliud remedium ad salutem æternam, quam Baptismum Flaminis, quod, cum difficillimum sit, moraliter hic quodammodo impossibile reputatur, ex quo patet responsio ad secundam dubitandi rationem *num. 2.* allatam; ad primam enim respondeo, dum

5 Colligo primo omnes, qui nondum Baptizati sint, dici Paruulos, & Paruulorum nomine *ll. cc.* venire posse, quia, cum Baptismus sit Ianua omnium Sacramentorum, ut habetur *dist. 32. S. Verum, in fin.* qui nondum nati, seu regenerati per Christi Fidem sunt, vere Paruuli adhuc sunt, Secundo Baptismum à latore Canonis dictum fuisse Paruulorum, quia sic communiter accidit, cum hodie plures Paruuli, quam Adulti Baptizentur. Tertio

tio autem prædictum Sacramentum appellari Paruulorum, quia in Pueritia dandum est iuxta morem Ecclesiae: unde, quando Adultus Baptizatur, dici adhuc potest Baptismus Paruuli, quia in Pueritia dari poterat, & debebat, nam, si Puer Ius habebat ad tale Sacramentum etiam in Ecclesia Polluta, cur factus Adultus illud amisisse dicendus erit? Iure ergo, si non factus, Adulti Baptismus semper dici poterit Baptismus Paruuli. videantur inter alios *Suar. de Censur. disp. 39. sect. 2. num. 22. & Burgas. l. c.*

CAPVT XIII.

An in Ecclesia Polluta Baptismus licite etiam Adultis omnibus tam sanis, quam infirmis ministrari possit.

S V M M A R I V M.

Questionis huius motuum exponitur, num. 1. Adulti cur magis indigeant Baptismo, quam Paruuli, num. 2.

Baptismi suscipiendi præceptum Diuinum posituum quomodo semper in Adultis urgeat, num. 3.

Baptismus licite ministrari potest in Ecclesia Polluta etiam Adultis omnibus tam sanis, quam infirmis, num. 4.

Baptizare præter necessitatem quoslibet alios, præter exceptos in Iure, alibi, quam in Ecclesijs, ubi sunt fontes specialiter Baptismo deputati, non licet, & mortale peccatum est, num. 5.

1 **A**duerto 1. potior de adultis sanis, quam de adultis infirmis difficultatem inde esse, quod mortis periculum, propter quod ex dictis Baptismus ibi pro infirmis licere videtur, in sanis cessare censeatur. Verum

2 Aduerto 2. si non propter ætatis teneritudinem, ut de Paruulis etiam sanis *cap. 11.* dicebamus, saltem propter generale periculum vitæ, ut bene monuit *Suar. de Censur. disp. 39. sect. 2. num. 22.* quod semper, etiam sanis, imminet, semper hoc Sacramentum reputari necessarium, eoque magis Adultis, quam Paruulis, quò illi magis illo indigent propter maiorem gratiæ necessitatem ad vitanda peccata, exercenda merita, & c. Quò etiam

3 Aduerto 3. affirmatiuam sententiam adhuc

probabiliorem effici ex eo, quod in Adultis urget Baptismi Præceptum, quod omnibus tam sanis, quam infirmis Iure Diuino positum impositum est, & statim post agnitionem Baptismum ita semper obligat, ut, quamprimum commode possit, re ipsa suscipi debeat, ut cum communi docet *Franc. de Lugo de Sacram. part. 1. l. 2. c. 10. q. 4. num. 21. & 24.* Quamobrem

4 Dico Baptismum licite ministrari posse in Ecclesia Polluta etiam adultis omnibus tam sanis, quam infirmis. colligitur ex *d. Cap. Quoniam, de sent. Excommun. in 6.* vbi generaliter Baptismus excipitur ab omni Interdicto, & consequenter absolute sine vlla loci, aut personarum restrictione omnino libere cõcessus remanet, ut erat ante quodlibet Interdictum. eodem modo idipsum dicunt cum communi DD. sententia *Socin. Senior in Cap. Non est vobis, de Sponsal. num. 15. Conar. in Cap. Alma mater, p. 2. §. 2. num. 7. vers. Hæc autem Sacramenta. Squillant. de obligat. clericor. p. 5. n. 37. Sà V. Interdictum num. 17. Laym. l. 1. tr. 5. p. 4. c. 2. num. 1. Filliuc. tr. 18. c. 2. num. 31. Barbof. de Offic. & Potest. Episc. Allegat. 31. nu. 22. Sayr. de Censur. l. 5. c. 6. num. 4. Suar. tom. 5. in 3. part. disp. 33. sect. 1. num. 3. & nouissime, ac omnium expressissime *Bassus in Flor. Theol. V. Interdictum 2. num. 2.* quibus omnibus de Ecclesia singulariter Interdicta, vel in qua singularis cessatio à Diuinis indicta sit, generaliter loquentibus accedunt etiam *Vgolin. de Offic. & Potest. Episc. p. 2. cap. 29. §. 7. num. 1. Burgas. de Irregularit. & Dispensat. p. 6. de Interdict. sent. num. 29. & Jordan. Elucubrat. diuers. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 140.* qui de Ecclesia Polluta specialiter loquentes in ea absolute, & illimitate Baptismi administrationem, siue adsit mortis periculum, siue non, licere tradunt.*

5 Colligo, licet aliqui, dum dicunt licitam esse Baptismi administrationem in Ecclesia Polluta, si talis Ecclesia sit Baptismalis, videantur innuere eam ibi licitam non esse, si talis Ecclesia non sit Baptismalis; nihilominus id ab ijs dictum fuisse, non quia in quolibet Ecclesia Polluta absq. vlla Pollutionis Ecclesiasticæ violatione Baptismus ministrari non possit (quolibet enim Ecclesia Polluta, nullo modo est quo ad hoc interdicta) sed quia proprius administrandi locus est Ecclesia, in qua sit fons Baptismalis, vel certe Baptisterium prope Ecclesiam. ideoque in priuatis locis, necessitate excepta, nemò baptizari debet, nisi forte sint Regum, aut Magnorum Principum filij, cum quoslibet alios, præter necessitatem, & præter exceptos in Iure alibi baptizare, quam in Ecclesijs, vbi sint

sint fontes specialiter Baptismo deputati, mortale peccatum fit ex *Nauar. in sum. cap. 22. num. 7. Reginald. l. 27. nu. 35. Coninch. q. 67. n. 3. Bonacin. de Sacram. disp. 2. q. 2. punct. 7. num. 19. Soro, Ochagania, Granada, Ledesma, Villalob. & alij, quos citat, & sequitur Quintanaduen. tr. 1. singul. 20. num. 1. & Franc. de Lugo de Sacrament. p. 1. l. 2. c. 5. nu. 17. & 18. & c. 6. q. 2. n. 17. & 18. qui id probant ex multis Concilijs, sed praecipue ex *Clement. vnic. de Baptism. et Ritual. Rom.* vt fufe apud praedictos videre est.*

CAPVT XIV.

An in Ecclesia Polluta Baptismus ministrari possit solemniter, & publice.

S V M M A R I V M.

Baptismi solemnitates cur in Ecclesia Polluta minime licere videantur, num. 1.

Ceremoniae, & Solemnitates in Baptismo solemniter celebrando adhiberi solite quanam sint, num. 2.

Baptismus sine solitis solemnitatibus extra necessitatem administrare graue peccatum est, num. 3.

Materiae paruitas hic etiam a mortali excusare potest, ibid.

In Ecclesia Polluta Baptismus ministrari potest solemniter, & publice, num. 4.

Baptismi solemnitates sunt necessariae non ad Sacramenti substantiam; sed ad illius decentiam, num. 5.

Concessio illimitate facta illimitate accipienda est, ibid.

Modificatio d. Cap. Alma mater celebrandi Diuina Officia ianuis clausis, & c. cur hic locum non habeat, ibid.

Aduerto 1. cum Baptismus, vt potè Sacramentum necessitatis, ob necessitatem Baptizandi, & summam Baptismi utilitatem licite ministratur in quocumque Interdicto, pro vt superius dictum est, cumque Baptismales caeremoniae, & Solemnitates, praeter Baptismi Substantialia, minime necessariae sint, quia satis est illud ministrare sine solemnitate ad satisfaciendum Baptizandi necessitati, idcirco dubitari posse, num ea quoque cum Baptismo in Ecclesia singulariter Interdicta, & Polluta liceant, vel non liceant, prout ibi propterea non licent quae-

dam Sacramenta non necessaria, ne sine necessitate Ecclesiasticae disciplinae vincula laxentur, vt ex inferius de vnoquoque Sacramento dicendis constabit.

2 Aduerto 2. Baptismi Solemnitates, seu Caeremonias in Baptismo solemniter ministrando adhiberi solitas, plures olim fuisse, & partim etiam nunc in vsu esse tam anteceder, quam comitanter, & subsequenter ad Baptismum, quales sunt Nomen Ecclesiae dare, Baptismum petere, Examen, Exorcismus, Salis gustatio, Aurium, & narium tinctio per saliuam Sacerdotis, Abrenunciatio Sathanæ, & operibus, ac pompis eius facta, Vnctio in scapulis, ac pectore oleo Catechumenorum, Fidei professio per Symboli recitationem, Sponsorum, seu Patrinatorum vsus, Vnctio Chrismatis in vertice Baptizati, Vestis candidae impositio, Cerei accensi gestatio, & c. quarum omnium Solemnitatum, ac Caeremoniarum narrationem, ac significationem fufe dabit *Catechismus Roman. Bellarm. de Baptism. c. 24. & 25. Molfes. in sum. tr. 4. c. 1. & alij passim; sed quam selectissime, ac breuissime Laym. l. 5. tr. 2. c. 8. Bassæus in Flor. Theolog. V. Baptismus 4. num. 8. & Castropal. tom. 4. tr. 19. disp. 1. punct. 12.*

3 Aduerto 3. sicuti grauer peccat, vt cap. praeced. diximus, qui sine necessitate, vel sine Iuris priuilegio baptizat extra Baptismalem Ecclesiam, ita etiam grauer peccare, qui extra necessitatem baptismum celebrat sine legitima illius solemnitate, nã hi ritus, quamuis accidentales, nihilominus grauissimi sunt, & ad debitam tali Sacramento reuerentiam conciliandam maxime necessarij, licet aliquando materiae paruitas a mortali excusare possit, cum praedicta grauis obligatio ad singulas etiam leues caeremonias extendenda non fit, vt colligitur ex *Trident. sess. 7. can. 3. & aperte tradunt Suar. Henriq. Valent. Reginal. Less. Azor. & alij, quos citat, & sequitur Bonacin. de Sacram. disp. 1. q. vlt. pun. vn. n. 4. & disp. 2. q. 2. p. 7. nu. 18. 19. & seq. Bassæus l. c. n. 9. Franc. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 2. c. 5. num. 17. et c. 6. num. 7. & 8. cum Filliuc. Zambran. Nauar. Coninch. Mour. & Laym. ibi citatis, nec non Quintanad. tr. 1. sing. 20. num. 2. vbi colligit quatuor peccata mortalia committi a Laico, ac etiam a Subdiacono, vel Diacono domi infantem baptizante extra necessitatem; a Sacerdote non Parocho tria, & a Parocho proprium subditum sic baptizante duo, inter quae, vt ibi videre est, semper illud numeratur, quod tunc extra necessitatem sine solemnitate Baptismus ministratur, in quo grauer delinquitur.*

CAPVT XV.

An in Ecclesia Polluta fieri possint Benedictiones rerum ad solemnem Baptismi administrationem necessariorum.

S V M M A R I V M.

De quibusnam Benedictionibus hic sermo sit, num. 1.

Causa dubitandi exponitur, num. 2.

Concesso principali, concessum etiam censetur accessorium, num. 3.

Concesso aliquo, omnia concessa existimantur, quibus ad illud peruenitur, ibid.

In Ecclesia Polluta fieri possunt Benedictiones, seu Consecrationes rerum ad solemnem Baptismi administrationem necessariorum, numer. 4.

Aqua Baptismalis Benedictio, seu Consecratio, nedum Chrismatis Consecratio, solitis diebus in Ecclesia Polluta celebrari licite potest, ibid.

Infinite huiusmodi Benedictiones ibi licerent, si infinite ad Baptismum solemniter celebrandum necessariae essent, num. 5.

4 Dico in Ecclesia Polluta Baptismum ministrari posse solemniter, & publice. colligitur ex *Cap. Quoniam, de sent. Excommunic. in 6.* tum quia ibi fit mentio de vnctioe Chrismatis in vertice, ac proinde etiam Solemnitatu, quae in Baptismi administratione semper supponuntur, tum quia, cum absolute ibi dicatur licitam esse huius Sacramenti administrationem in quocumque Interdicto, non solum innuitur licere eam quoque in Ecclesia Polluta, vt iam superius dictum est, sed etiam eam licere cum solita sacrorum rituum solemnitate, ac publicitate: neque enim censendus est permitti Baptismus aliter fieri, quã de iure faciendus praescribitur; vnde, cõcessa administratione Baptismi sine limitatione modi, vel formae, concessa intelligitur iuxta modum, & communem Ecclesiae vsum, qui solemniter, & publice fit, ita *Calderin. de Eccles. Interd. p. 2. num. 1. Syluest. V. Interdictum 5. q. 7. Nauar. in Man. c. 27. num. 177. Anchar. & Franc. in Cap. Alma mater, de sent. Excommunic. in 6. Couarruu. ibi, p. 2. §. 2. num. 8. Suar. qui communem esse sententiam testatur de Censur. disp. 33. sect. 1. num. 2. & disp. 39. sect. 2. num. 23. Vgol. de Censur. tab. 5. c. 7. S. 4. num. 1. Angel. S. Anton. Tabien. & Martin. Ledesm. apud Sayr. in Thesaur. l. 5. c. 7. num. 3. Henriq. l. 13. c. 45. n. 1. & cap. 53. num. 4. Auil. de Censur. p. 5. disp. 4. sect. 1. dub. 4. conclus. 1. Bonac. de Censur. disp. 5. pun. 3. num. 2. Megal. p. 3. l. 6. c. 2. num. 22. Laym. in sum. l. 1. tr. 5. p. 4. c. 2. num. 1. Filliuc. tr. 18. nu. 31. Bassæus V. Interdictum 2. num. 2. Castropal. p. 6. disp. 5. pun. 4. §. 1. num. 3. & alij passim; licet enim loquantur de Baptismi administratione in Interdicto; tamen idipsu multo magis in Ecclesia Polluta licet, vt egregie, & expresse dixit *Jordan. Elucubr. tom. 1. l. 5. tit. 12. n. 146.**

5 Colligo, quamuis ad satisfaciendum Baptizandi necessitati, necessariae non sint Baptismi solemnitates; eas tamen ad Sacramenti ipsius administrandi decentiam necessariae esse, cum aliter illud administrari non debeat extra necessitatem, vt iam dictum est. nec illarum publicitati obstat modificatio celebrandi Diuina Officia tempore Interdicti ianuis clausis, & c. in d. *Cap. Alma mater* facta, quia ibi, vt sapius superius inculcatum est, sermo est de Interdicto tantum generali, & de Diuinarum Officiorum celebratione per se; non autem de Interdicto particulari, & de Sacramentorum administratione, quae hic conceditur, prout ab Ecclesia extra necessitatem communiter fit, nisi Canon aliud exprimat, prout exprimeret solet, quando modum aliquem, vel formam particularem obseruari vult, vt signanter aduertit *Sayr. l. c.*

1 Aduerto 1. sermonem hic esse de quibusdam Benedictionibus, per quas praeparantur aliqua ad Baptismi Solemnitates necessaria, quales sunt Benedictio, vel Consecratio aquae Baptismalis, quae hodie in Sabbatho tantum Paschae, & Pentecostes fieri solet, Consecratio Chrismatis in die Coenae Domini, & similia, sine quibus Baptismus more solito solemniter celebrari nequit.

2 Aduerto 2. dubitandi causam esse, quia istae Benedictiones, cum non sint necessariae ad Baptismum ipsum, nec sint inter illius Solemnitates, non videntur venire nomine Baptismi, nec nomine solemnitatum eius, & consequenter, licet, concessio Baptismo, concessa etiam intelligatur solemnitas illius administrationis ob rationes *cap. praeced.* allatas; nihilominus inde concessae non videntur praedictae Benedictiones, quia non sunt quid proxime connexum cum Baptismo; sed tantummodo praeparationes, & dispositiones quaedam remotae ab illius administratione, quas propterea in Ecclesia Interdicta licere negat *Couar. in Cap. Alma mater, p. 2. §. 5. num. 6. veyfic. Decimotertio ipse, & c. cum Paludan. in 4. dist. 7. q. 3. Sed*

3 Aduerto 3. ex aduerso ob stare, quod, concessio principali, concessum etiam censetur accessorium: & concessio aliquo, omnia etiam concessa existimantur, quibus ad illud peruenitur, arg. *L. Ad rem mobilem, & L. Ad rem legatam, ff. de Procurat. & defensorib. & semper more solito, nisi aliud in contrarium a Iure statutum sit. Quare*

4 Dico in Ecclesia Polluta fieri posse Benedictiones, seu Consecrationes rerum ad solemnem Baptismi administrationem necessariorum, ac proinde ibi posse non solum Christum Confectionem (quod etiam *Couar. l. c. concedit*) sed etiam aquae Baptismalis Benedictionem, seu Consecrationem praedictis diebus celebrari, quia, concessio Baptismo, omnia concessa censei debent, quae ad illius solemnitatem necessaria sunt, licet ad Baptismi substantiam necessaria non sint. ita *Anchar. in Cap. Fin. de sent. Excommun. in 6. nu. 7. vers. Sed quid dices de facientibus Officium. Vgolin. de Censur. tab. 5. c. 7. §. 4. num. 4. Suar. de censur. disp. 33. sect. 1. num. 2. Megal. p. 3. l. 6. c. 2. num. 22. Laym. lib. 1. tr. 5. p. 4. c. 2. num. 1. & alij communiter.*

5 Colligo, si dari posset processus in infinitum respectu rerum ad Baptismum solemniter ministrandum necessariorum, tunc etiam posse absque absurdo concedi, quod illa omnia, concessio Baptismo, concessa censei deberent.

CAPVT XVI.

An in Ecclesia Polluta Benedictiones praedictae rerum ad Baptismi Solemnitatem praerequisitarum publice quoque fieri possint.

S V M M A R I V M.

Communis sententia cur negatiue respondeat, num. 1.

Concessio, seu exceptio illimitata praedictorum Benedictionum ab omni Interdicti prohibitione antiquior est, quam moderatio *Cap. Alma mater, de sentent. Excommunicat. in 6. num. 2.*

Praedictae Benedictiones cur videantur concessae, prout communiter fieri solent, num. 3.

In Ecclesia Polluta praedictae Benedictiones, & c. rerum ad Baptismi solemnitatem praerequisitarum fieri publice quoque possunt, num. 4.

Etiam si praedictae Benedictiones, & c. accessorie tantum ad Baptismi solemnitatem concessae videantur, & ad id priuatim etiam factae sufficere possint, num. 5.

Aduerto 1. communem sententiam stare pro parte negatiua, vt videre est apud *Archidiacon. Ancharan. Gemin. & alios in Cap. Alma mater, de sentent. Excommunicat. in 6.* quos secuti sunt *Angel. Tabien. Couar. Vgolin. Enriq. Syluest. Tolet.* apud *Bonacin. de Censur. disp. 5. punct. 3. §. 1. num. 2. Alterium de Censur. tom. 2. disp. 4. c. 2. vers. Communis, Suar. de Censur. disp. 33. sect. 1. num. 2. & Megal. p. 3. l. 6. c. 2. num. 22.* qui dicunt licitum quidem esse etiam in Ecclesia singulariter Interdicta conficere Christum in die Coenae Domini; sed tunc seruandam esse moderationem *d. Cap. Alma mater, vers. Adijcimus.* i. vt ianuae sint clausae, vox submissa, non pulsentur campanae, & excludantur Excommunicati, Interdicti, & c. prout ibi statutum est. Sed

2 Aduerto 2. cum *d. Cap. Alma mater*, vt toties dictum est, loquatur tantum de Interdicto generali, nec locum habeat in ijs casibus, in quibus Interdicti prohibitio iam antiquiore Iure modificata fuit, ne non videre, cur seruari nihilominus debeat praedicta praedicti *Cap. Alma mater* moderatio in his, quae simpliciter, & illimitate ab alijs antiquioribus Iuribus concessa, seu ab omnibus Interdicti prohibitionibus excepta reperiuntur. Immo

3 Aduerto 3. quia, quando aliquid conceditur, conceditur prout fieri communiter solet, nisi aliter exprimat, argum. *L. Si quando, C. de inofficioso testam.* vt superius etiam dicebamus de Baptismo, propterea praedictas Benedictiones praerequisitas ad Baptismi Solemnitatem videri etiam in Baptismi solemnitate concessas, vt communiter fieri solent, i. publice, cum nihil a Iure in illarum concessione de publica, vel priuata earundem celebratione expressum habeamus. Vnde

4 Dico mihi probabilissimum esse, quod in Ecclesia Polluta Benedictiones quoque, seu Consecrationes, vel Confectiones rerum ad solemnem Baptismi administrationem praerequisitarum fieri publice possint, nam Moderatio *d. Cap. Alma mater* facta fuit non ad ampliandam Interdicti prohibitionem, ac proinde ad eam extendendam etiam ad casus illos, in quibus Interdicti prohibitio iure antiquo locum non habebat; sed ad temperandum Interdicti rigorem in ijs casibus, in quibus adhuc Interdicti prohibitio vim habebat.

bat *ira Barbosa de Offic. & Potest. Episcopi Allegat. 3. i. num. 25.* qui fatetur se non posse, idcirco acquiescere communi, & contrariae sententiae, & hanc eandem sententiam probabiliter putat *Castropal. p. 6. disput. 5. punct. 4. §. 1. num. 6.* qui pro eadem (sed male) citat etiam *Laym. in sum. l. 1. tr. 5. p. 4. c. 2. num. 1.*

Colligo, licet Baptismus videatur principaliter, & per se concessus, prout de more celebrari solet; Benedictiones vero praedictae videantur concessae tantummodo accessorie, & propter Baptismi Solemnitates, ad quod etiam sufficerent priuatim factae; tamen ad praedictarum quoque Benedictionum publicitatem licite concedendam satis hic esse, quod ipsae etiam concedantur, & nihil in contrarium in Iure habeatur, prout absolute tales Benedictiones vere iam ante *d. Cap. Alma mater* concessae fuerunt, quod ex dictis compertum est.

CAPVT XVII.

An in Ecclesia Polluta licite, & publice suppleri possint etiam solae caeremoniae, & solemnitates in priuato Baptismo praetermissae.

S V M M A R I V M.

Dubitationis huius ansa proponitur, num. 1. Caeremoniae, & Solemnitates in Baptismo priuato praetermissae suppleri postea debent a Parocho in Ecclesia, num. 2.

Probabilius est, quod supplenda sint sub obligatione peccati mortalis. *ibid.*

Praedictae Caeremoniae, & Solemnitates supplenda sunt etiam in Haereticis, & adultis antea valide, sed priuatim Baptizatis. *ibid.*

Si Baptismus solemniter, sed inualide collatus repetatur, Caeremoniae ipsae, & Solemnitates cur repetenda sint, num. 3.

In Ecclesia Polluta licite, & publice suppleri possunt etiam Solae Caeremoniae, & Solemnitates in priuato Baptismo ommissae, num. 4.

Eadem etiam repeti ibidem possunt cum repetitione Baptismi, quando solemniter, sed inualide antea fuit collatus. *ibid.*

Exorcismus quoque, cur post Baptismum priuatim collatum suppleri debeat, & qua intentione, num. 5.

Aduerto 1. cum Baptismales caeremoniae, & solemnitates in Ecclesia Polluta concessae videantur tantummodo ob Baptismi ipsius administrationem, vt superius dicebamus, cumq; in proposito casu Baptismus ipse non sit amplius in ea ministrandus, idcirco dubitari posse, num etiam sine Baptismi ipsius administratione (eo quod iam iste antea administratus supponatur) solae solemnitates, & caeremoniae in Baptismo solemniter administrando alias adhiberi solent, & in priuata praedicta Baptismi administratione ommissae possint postea licite, & publice in Ecclesia Polluta suppleri, iam enim non videntur amplius accessoriae ad Baptismum, tanquam ad suum principale, id est Baptismus.

2 Aduerto 2. certum esse, quod praedictae caeremoniae, & solemnitates ab Ecclesia in solemni Baptismo praescriptae, quae in priuato Baptismo praetermissae fuerunt, suppleri debeant a Parocho in Ecclesia, vt Sacramentum complete administraretur non solum quoad substantialia, verum etiam quoad accidentalia, pro dicit *Bassaeus in Flor. Theol. V. Baptismus 4. num. 9. vers. Item, & c. in fin. & quia* suam significationem, & effectum habere aeq. possunt, ac si simul cum Baptismo factae fuissent, prout dixit *Castropal. p. 4. tr. 19. punct. 2. num. 21.* & aperte colligitur ex *Can. Hanc regulam 1. quest. 1. & Cap. 1. de Sacram. non iterand.* nec non ex vsu, & consuetudine recepta, & a Romano Rituali approbata. vnde, licet *Possennus de Offic. Curat. c. 6. num. 23.* docuerit eas, secluso contemptu, sub veniali tantum supplendas esse, quod etiam probabile dixit *Io. Maria de Castilento in Polyanth. Seraphic. V. Baptismus, difficult. 43.* nihilominus ex eodem *Castilento ibid.* probabilius est praedictas caeremonias sub praecipito peccati mortalis supplendas esse, quia, inquit, in re graui, vt est suppletio caeremoniarum Baptismalium, potius praecipere, quam consulere praesumitur Ecclesia, immo oppositam doctrinam nullo pacto sequendam esse decidit *Pasqualig. decis. 43. i. num. 2.* quia in hoc consistit prima publica professio Fidei, ad quam vnusquisque tenetur, ex quo ad tales caeremonias, & solemnitates supplendas obligationem sub mortali oriri statuit, quem sequitur *Bassaeus l. c. vers. Notandum tamen*, ideoque *S. Congreg. Concil. apud Bellarm. in Concil. sess. 7. de Sacram. in genere can. 13. & de Baptism. can. 1. in Addit. ad illum num. 1.* declarauit eas etiam in Haereticis valide, sed priuatim Baptizatis supplendas esse, & id ipsum etiam in adultis ipsis, si sine scandalo id fieri possit,

obseruandum asserit *Laym. in Summa l. 5. tr. 2. c. 8. num. 10.* vbi subdit, *comperit enim, fuit, eos. Fideles, qui priuatum Baptismum sine exorcismis, alijque solemnitatibus acceperunt, d Diabolo magis infestari solitos esse.* Hinc

3 Aduerto 3. si constaret Baptismum solemniter ministratum inualide ministratum fuisse, probabilius est, quod, eo repetito, eaque quoque cum illo (si secluso scandalo, grauique Baptizati damno publice Baptismus celebrari possit) repetenda essent, cum semper sint accessoriae Baptismo, & propter legitimam eius administrationem instituta, ac proinde, vt potè debitam illius administrationem componentes, semper cum eo adhibenda, ne Baptismo debitus cultus, & ornatus deficiat, licet ex antea cum Baptismo inualido rite facta fuissent, neque enim iterandum est, quod rite factum est, nisi sit accessorium illius, quod repeti debet, & ita sentiunt *D. Antonin. p. 3. tit. 13. c. 1. 4. §. 22. Barthol. ab Angelo de Sacram. d. al. 2. §. 69. Sot. in 4. dist. 6. quest. 2. art. 3. col. vlt. Victor. quest. 37. Viguer. c. 16. §. 1. vers. 6. in fin. Angl. 1. p. in 4. de Bapt. quest. 4. art. vlt. diff. vlt. conclus. 1. Zambran. in decis. cas. occurrent. in art. mort. c. 1. dub. 17. qui hanc sententiam commutem asserit, Reginald. l. 28. num. 34. Castropal. l. c. num. 24. Franc. de Lugo de Sacrament. p. 1. l. 2. c. 6. qu. 2. num. 8. in fin. & alij multi teste Bassol. l. c. vers. Quando autem.*

4 Dico in Ecclesia Polluta licite, & publice suppleri posse etiam solas caeremonias, & solemnitates in priuato Baptismo praetermissas, vel repeti cum repetitione Baptismi, vt iam dictum est num. 2. quia pertinent adhuc ad Baptismi decentiam, & completam illius administrationem, ideoque licet ibi eodem modo, quo liceret vna cum Baptismo, si ibidem, & eodem tempore ministraretur, nam adhuc faciunt vnum moraliter cum illo, & ad illum referuntur, tanquam illius complementum, & quasi pars administrationis illius; etiam si vere ille iam essentialiter perfectus sit. vt ex dictis colligi potest, & maxime ex *Franc. de Lugo l. c. c. 4. qu. 9. num. 67.*

5 Colligo etiam post Baptismum priuatim, collatum suppleri debere exorcismos ab Ecclesia in Baptismo solemniter praescriptos, quod est contra *Comitolum*, qui *Responsor. moral. l. 1. quest. 12.* dixit fore sacrilegium, & grauem Baptismi priuatim antea suscepti iniuriam, si Parochus puero priuatim baptizato (licite, vel illicite) postmodum in Ecclesia exorcismos adhibeat, sublato enim, inquit ille, per Baptismum peccato, ratione cuius Daemon Homini dominabatur, iam censetur

inimicus expulsius, ac propterea iam exorcismi ad illum expellendum necessarii non sunt; sed, cum Diabolus nunquam omnino infestare cesserit, ideo communis, & vera sententia docet etiam tunc eos adhibendos esse ad perfectiorem Daemonis expulsionem, maioremque caelestis gratiae communicationem obtinendam, vnde in ratiocatu Minister ad haec duo vltima intentionem suam referre debet, vel certe ad tempus praeteritum, vt bene docuerunt *Richard. in 4. dist. 6. art. 6. qu. 1. Vi-Ebor. de Baptism. num. 38. Villalob. in Summa tom. 1. tract. 5. diff. 23. num. 2. Franc. de Lugo l. c. c. 6. lib. 2. num. 10. Vivald. in Candelabr. de Bapt. c. vlt. num. 18. Diana p. 5. tr. 3. resol. 6. Bassaus. K. Baptismus 4. num. 9. vers. Notandum tamen, in fin. & Castilent. V. Baptismus difficult. 43. conclus. 2.*

CAPVT XVIII.

An in Ecclesia Polluta licite ministrari possit Confirmationis Sacramentum cum omni sua solemnitate, & publicitate tam adultis, quam pueris.

S V M M A R I V M.

Confirmationem omittere ex torpore, vel negligentia cur per se, secluso scandalo, ac contemptu, peccatum mortale non sit, num. 1.

Nec veniale peccatum est secundum aliquos. ibidem.

Communiter tamen cur sit veniale. ibid.

Confirmatio licite ministrari potest etiam extra Ecclesiam in quouis honesto loco. ibid.

Confirmatio vnde suum nomen acceperit, nu. 2.

Confirmatio quomodo sit veluti complementum Baptismi. ibid.

Baptismus, & Confirmatio in Iure paria facta fuerunt quo ad illorum ministracionem in Interdicto. ibid.

Praedicta Purificationis ratio, & congruentia asseruntur, num. 3.

In Ecclesia Polluta licite ministrari potest Confirmationis Sacramentum tam adultis, quam pueris cum omni sua solemnitate, & publicitate, num. 4.

Rationibus in contrarium adductis num. 1. respondetur, num. 5.

Aduerto 1. pro parte negante esse, Primo quia, secluso contemptu, vel scandalo, per

per se non est mortale peccatum omittere Confirmationem ex torpore, vel negligentia, cum reuera nullum sit praecipuum Diuinum, vel humanum, nec consuetudo communis obligans sub mortali ad eam recipiendam, vt tenent *Sotus, Adrian. Angel. Victor. et Comarruu. quos refert, & sequitur Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 38. c. 1. Vivald. Sayr. Valent. Nugn. Tolet. Reginald. & Ledesm. quos citat, & sequitur Bonacin. de Sacram. disput. 3. q. 1. pun. 2. Castropal. tom. 4. tr. 20. pun. 8. num. 5. Trullench de Sacram. l. 2. c. fin. num. 5. Henriq. l. 3. c. 1. num. 3. Zambran. de Casib. in artic. mort. c. 2. dub. 4. Laym. lib. 5. tr. 3. c. 5. Coninch q. 72. num. 88. Less. Auerf. & alij cum Dian. p. 3. tr. 4. resol. 20. & 25. & p. 5. tr. 3. resol. 30. immo per se loquendo nullum omnino peccatum est, vt dixit *P. de Ledesm. tom. 1. tr. de Confirm. cap. 8. conclus. 3. Franc. de Lugo de Sacram. p. 1. lib. 3. cap. 3. q. 1. num. 11. & Bassaus in Flor. Theol. K. Confirmatio num. 3. licet communiter ob prodigalitatem quandam spirituales peccet venialiter, qui omittere Confirmationem, quando commode potest eam recipere, vt dixerunt *Suar. Nugn. Auerf. Less. Ochagauia, Zambran. Coninch. & Reginald. apud Franc. de Lugo l. c.* Secundo quia, licet *Nugn. 3. p. q. 72. art. 12. Granad. de Confirmat. tr. 2. disp. 2. Sa V. Confirmatio num. 1. & alij* communiter apud *Castropal. l. c. pun. 10. num. 6.* dicant Confirmationem, prout diximus de Baptismo solemniter, debere sub graui culpa ministrari in Ecclesia, quoniam, inquit, excellentior est Confirmatio, quam Baptismus; nihilominus licite Confirmatio ministrari potest in quouis honesto loco, sic enim praescribit Pontificale, & sic Praxis obseruat, cum etiam in Episcopali Palatio, vel in simili loco ministrari soleat, vt bene tradunt *Suar. Henriq. & Laym. l. cc. Praeposit. in 3. p. q. 72. art. 12. num. 54. Bonac. Diana, Leand. Hurtad. Filliuc. & alij*, quos citat, & sequitur *Franc. de Lug. l. c. c. 4. q. 2. n. 10. Quintanad. tr. 2. sing. 2. nu. 4. & Barbof. de Offic. et Potest. Episc. p. 2. alleg. 31. n. 23* vnde, cum nulla sit necessitas ministrandi tale Sacramentum, & multo minus illud ministrandi in Ecclesia, cessare videtur omnis ratio concedendi in Ecclesia Polluta praedicti Sacramenti ministracionem.**

2 Aduerto 2. pro affirmatiua esse, Primo, quia Confirmationis Sacramentum Baptizatos confirmat (vnde etiam Nomen accepit) & roborat in Fide per Baptismum accepta, ac proinde est veluti complementum quoddam status Christiani hominis, cuius Professio est Baptismus, vt optime dixit *Suar. de Censur. disp. 33. c. 1. num. 7.* vnde *Filliuc. tr. 18. cap. 2. num. 34. cum Sayr. in Thesaur. lib. 3. c. 6. num. 6.*

Confirmationem Baptismi veluti complementum nominat, per Confirmationem enim Pleni Christiani efficiuntur, vt dixit *Urban. Pont. de consecrat. dist. 1. in princ. & ex eo Vgolin. de Censur. tab. 5. c. 7. §. 5. num. 2. & alij* communiter. Secundo, quia idcirco in praesentia Sacramenta Baptismi, & Confirmationis, quod ad illorum ministracionem in locis tam generaliter, quam particulariter Interdictis paria facta fuerunt, vt patet apertissimo ex *Cap. Responso de sent. Excommunic. vbi de generali Interdicto sermo est, & ex Cap. Quoniam, eod. tit. in 6. vbi absolute eadem pariformiter in quocumque Interdicto concessa apparent, ex quibus*

3 Aduerto 3. licet primaria praedictae purificationis ratio fuerit libera sic instituentis Legislatoris voluntas, vt notauit *Suar. ibid. tam congruentias omnes de Baptismo allatas valere posse etiam de Confirmatione, qua maxime indigemus ad resistendum tentationibus, maxime contra Fidem, quam in Baptismo accepimus: vnde non solum in commo- dum Paruulorum, & innocentum merito debuit hic fauor ampliari etiam ad Confirmationem; sed etiam pro omnibus adultis ob morae, & mortis periculum, ne vel viuentes, vel morientes Confirmationis auxilio, & ope destituti exponerentur periculo amittendi Fidem, quam per Baptismum receperunt. Quare*

4 Dico in Ecclesia Polluta licite ministrari posse Confirmationis Sacramentum cum omni sua Solemnitate, & publicitate tam adultis, quam pueris, prout de Baptismo dictum fuit, & ob eadem rationes. nam etiam Confirmatio, vt potè ex *Castropal. p. 6. disput. 5. pun. 4. §. 1. num. 6.* Baptismo accessoria, absolute, vt vidimus, conceditur in quocumque omnino Interdicto, ac proinde etiam in Ecclesia Polluta, vt ex alibi dictis patet, nec aliter ea ministrari solet, aut debet, cum non sit, regulariter loquendo, Sacramentum necessitatis, ob quam aliquando Sacramentum aliquod priuatim ministratur, vt de Baptismo iam ex dictis constat. colligitur autem aperte praedicta conclusio primo ex *Abbat. in d. Cap. Responso, num. 5. & in Cap. Quod in te, de Penit. & Remiss. num. 6. Paludan. in 4. dist. 18. quest. 8. art. 8. Antonin. p. 3. tit. 27. de Interd. c. 4. Angel. Sylu. Tabien. Nauar. Vivald. Philarch. Medin. Cuch. Summa Coron. & Henriq. cum Sayr. de Censur. l. 5. c. 6. num. 6. Couar. Bonac. Aul. & Barbof. cum Castropal. l. c. Antonel. de Regim. Eccles. Episcop. l. 2. c. vlt. num. 5. Franc. de Lug. de Sacram. p. 1. l. 3. c. 4. quest. 2. num. 11. Filliuc. l. c. nu. 34. Megal.*

gab. p. 3. l. 6. c. 2. num. 25. & Bassio V. Interdictum
2. num. 2. qui omnes publicam Confirmationis
Ministrationem expresse in Ecclesia etiam
singulariter Interdicta licere tradunt, Secundo
ex ijs etiam, qui, vt superius ostensum est,
expresse de Ecclesia ipsa Polluta loquentes
Baptismum in ea solemniter, & publice mi-
nistrari licite posse docuerunt, cum eadem
ratio ex iisdem Iuribus desumpta militet etiam
in Confirmationis ipsius administratione ibi-
dem concedenda, vt bene rem consideranti
clare patebit.

5 Colligo ex dictis rationes in contrarium
allatas num. 1. corruere; Canonum enim La-
tores, dum (quo ad hoc) Baptismi, & Confir-
mationis Sacramenta paria esse voluerunt,
non respexerunt ad Confirmationis recipien-
da necessitatem, quae vere nulla est, nec ad
alterius loci, in quo ea ministrari posset, com-
moditatem, quae vere etiam extra Ecclesiam
fere semper suppetere solet; sed ad eam Con-
firmationis connexionem cum Baptismo,
propter quam vere Confirmatio Baptismi
quodammodo complementum est, vt supe-
rius declaratum est.

CAPVT XIX.

An in Ecclesia Polluta licite ministrari
possit Pœnitentiæ Sacramentum
tam sanis, quam infirmis,
& more solito.

S V M M A R I V M.

Pœnitentiæ administratio sine dubio in Interdicto
locali generali, & instante periculo mortis non
est prohibita, num. 1.

Quod ea Sanis, & in Interdicto locali speciali non
esset prohibita, cur non videretur in Iure ex-
pressam ante Decretalem Cap. Alma mater,
de sent. Excommun. in 6. num. 2.

In d. Cap. Alma mater aliqua de nouo concessa;
aliqua verò tantum declarata fuerunt, num. 3.

Quod Pœnitentia in quolibet Interdicto etiam
sanis ministrari liceat, cur non de nouo con-
cessum in d. Cap. Alma mater; sed tantum-
modo declaratum censeri debeat. ibid.

Sacramenta necessitatis semper de quolibet In-
terdicto excipiuntur. ibid.

Pœnitentia est Sacramentum summæ necessitatis.
ibidem.

Pœnitentiam dari posse in quolibet Interdicto
etiam sanis quinam docuerunt ante declaratio-

nem d. Cap. Alma mater. ibid.

In Ecclesia Polluta licite ratione loci ministrari
potest Pœnitentiæ Sacramentum tam sanis,
quam infirmis, & more solito; num. 4.

Pœnitentiæ Sacramentum cur dicatur Pœnitentia
morientium in textu, & in Glossis, nu. 5.
& 6.

Pœnitentiæ Sacramentum cur publice, & more
solito in Ecclesia Polluta ministrare liceat,
num. 7.

1 **A**duerto 1. indubitatum quidem esse,
quod in Interdicto locali generali, &
instante periculo mortis, Pœnitentiæ Sacra-
mentum in Iure prohibitum non sit; hoc enim
ab Interdicti prohibitione exceptum expresse
supponitur in Cap. Permittimus, de sent. Excom-
municat. & in Cap. Quod in te, de Pœnit. &
Remiss. sed inde non expresse colligi, quod in
Interdicto locali speciali, quale iargo modo
est Interdictum Ecclesiae Pollutæ, & extra
prædictum mortis periculum, Pœnitentiæ Sa-
cramentum licite ministrari possit: unde
aliunde hoc petendum est, vel non nisi illicite
id fieri posse asserendum est.

2 Aduerto 2. cum in Iure antiquo, antequam
Bonifacius VIII. ederet Decretalem Capita-
Alma Mater, de sent. Excommunic. in 6. nulli-
bi expresse haberetur, quod in Interdicto sa-
nis quoque licite ministrari posset Pœnitentiæ
Sacramentum (quod tamen in d. Cap. Alma
mater expresse licitum asseritur) propterea
ab aliquibus dictum fuisse, quod Pœnitentia
Iure nouo d. Capita. Alma mater quibuscumque
etiam sanis concessa fuerit, & in quocumque
locali Interdicto, ac proinde etiam in Eccle-
sia singulariter Interdicta: putant enim,
quamuis d. Cap. Alma mater in principio
videatur loqui tantum de Interdicto locali
generali; tamen, cum in fine concessionis
absolute dicatur tempore Interdicti ab homine,
vel à Iure prolata, & deinde addatur, siue Ci-
uitas, siue Locus alius, siue Vniuersitas Interdi-
cti existant, in quibus tria Interdicta contineri
videntur, nimirum Interdictum locale tam
generale, quam Particulare, & Interdictum
personale generale, idcirco in illis omnibus
Interdictis licitam esse Pœnitentiæ admini-
strationem, & ita expressissime sentiunt Suar.
de Censur. disp. 33. sect. 1. §. de Sacramento Pœ-
nitentiæ, num. 14. Filliuc. tract. 18. c. 2. num. 36.
& alij recentiores. Sed

3 Aduerto 3. cum ex dictis à nobis cap. 6. n. 3.
concessio d. Cap. Alma Mater loquatur tantum
de Interdicto generali, non autem de Parti-
culari, ac proinde ea non valeat in Ecclesia
Polluta, ideo ad alia recurrendo crediderim
in

in d. Cap. Alma mater aliqua quidem de nouo
concedi; aliqua tamen tantum declarari; illa,
id est de nouo concessa, in Generali tantum
Interdicto, vt l. c. diximus; ista vero, id est
declarata, valere etiam in ijs omnibus, in qui-
bus ante talem declarationem valebant, ma-
xime quando declaratio, vt hic, est ampliati-
ua, & non restrictiua. Cum ergo ante d. Cap.
Alma mater ex prædictis, & alijs antiquis Iu-
ribus ab Interdicti prohibitione semper exci-
peretur Pœnitentia morientium, cumque per
Pœnitentiam morientium tunc intelligeretur
tantum Pœnitentia eorum, qui ad mortem
ægotarent, postea d. Cap. Alma mater de-
clarauit, quod non tantummodo morientes,
sed etiam viuentes, tam sani etiam, quam
infirmi ad Pœnitentiam licite admitterentur,
& rationem subdit, quia Pœnitentia, inquit,
propter pronitatem, & facilitatem hominum
ad peccandum summe necessaria est, ex quibus
infertur prædictam Pœnitentiæ administra-
tionem vere nunquam per quodlibet Inter-
dictum prohibitam fuisse (licet ante declara-
tionem d. Cap. Alma mater communiter per
Pœnitentiam Morientium intelligeretur In-
firmorum tantum) per Interdictum enim
non prohibetur, quin Sacramenta necessitatis
ministrarentur, teste Molin. in Aphorism. V. In-
terdictum, quin Glossa ipsa in Cap. Non est vobis,
de Sponsalib. & Matrim. V. Baptismum Par-
uulorum; ait: Ista duo Sacramenta, scilicet
Baptismus, & Pœnitentia, semper excipiuntur
de quolibet Interdicto, quia sunt Sacramenta ne-
cessitatis idemque repetit etiam in Cap. Quod in
te, de Pœnit. & Remiss. verb. Concedimus. & vt
ea clarius etiam indicet prædictam declara-
tionem ampliatiuam Pœnitentiæ ad sanos
valere tam in particulari, quam in generali
Interdicto, in Cap. Quoniam, de sent. Excom-
munic. in 6. (in quo iam ex dictis sermo est de
quolibet Interdicto tam particulari, quam
generali) verb. Adultis id ipsum asserit de
Pœnitentia, quod ibi textus affirmat de Ba-
ptismo, & Confirmatione absolute semper
tempore Interdicti concessis; vt iam vidi-
mus dicens: Idem hodie in Pœnitentia, quod dicitur
vt in Cap. Alma mater, hoc eod. tit. & lib. dicit
autem ibi Glossa prædicta Hodie, non quia
id de nouo concessum fuerit; sed quia id iam
in d. Cap. Alma mater declaratum fuerat, cum
id antea tantum esset sub opinione, quam ta-
men docuerant Goffred. Tancred. & Vin-
cent. qui in d. Cap. Non est vobis; in fin. vbi tex-
tus dicit Pœnitentias morientium, dixerant;
& etiam viuorum, quoniam nulli deneganda
est Pœnitentia, prout etiam id ipsum dixit ob
eandem rationem Socin. Senior. in idem Cap.

Non est vobis, num. 1. & 15. quæ opinio Gof-
fred. & aliorum, ideo dicta fuit falsa à Glossa
in d. Cap. Alma mater, verb. Sani, quia ante
declarationem prædictam communiter Do-
ctores contrariam sequebantur. Nec ab hac
nostra d. Cap. Alma mater explicatione abhor-
rere videtur Suar. l. c. nu. 13. vbi dicit in d. Cap.
Alma Mater declaratum, seu concessum esse,
vt cuilibet homini possit Pœnitentiæ Sacra-
mentum tempore Interdicti concedi ob ipsius
Sacramenti necessitatem coniunctam cum
periculis, & facilitate hominum ad peccan-
dum. Hinc

4 Dico in Ecclesia Polluta licite ministrari
posse Pœnitentiæ Sacramentum tam sanis,
quam infirmis, & eodem modo, quo ante
Pollutionem licebat ratione loci. dixi ratione
loci, quia hic loquimur de licita Sacramento-
rum administratione ratione loci; non autem
ratione Personarum, nec proinde ratione
Pœnitentium, si qui de Iure per d. Cap. Alma
mater, vel alias excludi debent. ita Suar. &
Filliuc. ll. cc. Squillans. de obligat. Cleric. p. 5.
num. 37. Philiarch. de offic. Sacerd. lib. 4. c. 3. §.
conceduntur autem. Laym. in sum. l. 1. tr. 5. p. 4.
c. 2. num. 1. §. est autem hoc loco. Syluest. V. In-
terdictum 5. q. 7. num. 9. Escobar in summa, tr. 4.
exam. 4. c. 4. §. d. V. Interdictum, num. 17. Toler-
iu summa. l. 1. cap. 20. Alar. in Canon. Conscient.
l. 6. V. Interdictum, num. 16. & alij qui omnes
loquuntur etiam de Interdicto locali speciali
sed Burgas. de Irregularitat. & Dispensat. p. 6.
de sent. Interdicti, num. 29. & apud eum Ta-
rantaf. & Herman. idem concedunt, & expres-
se in terminis nostris de Ecclesiae Pollutione
loquuntur.

5 Dices, Gloss. ll. cc. dicit ista Sacramenta, de qui-
bus scilicet locutus est textus; sed iste tantum
dixerat Baptismum Paruulorum, & Pœnitentias
morientium, ergo etiam Glossa de his tan-
tum accipienda est, & consequenter inde
non habemus, quod Pœnitentia viuorum,
& sanorum absolute ab omni Interdicto sem-
per excipiatur, quod nos ex ea asserimus.

6 Respondeo primo à Glossa in d. Cap. Quo-
niam idem de Pœnitentia dictum fuisse; quod
ibi à textu ipso absolute dictum fuerat de Ba-
ptismo, & Confirmatione: secundo; cum
Glossa etiam ll. cc. absolute vsa fuerit illis ver-
bis. Ista Sacramenta semper de quolibet Interdi-
cto excipiuntur, nec addiderit vllam limita-
tionem quo ad Loca; nec quo ad Perso-
nas vllas, absolute etiam eam intelligendam
esse de illorum Sacramentorum administra-
tione licite quibuscumque tam sanis, quam
infirmis, & in quibuscumque locis exercen-
da: Tertio Pœnitentiæ Sacramentum ibi di-
ci

et Pœnitentiam morientium vel mystice, idest peccantium, vel denominatiue ab eo tempore, & casu potissimum, in quo illa debet ex præcepto Diuino, & Ecclesiastico ministrari, idest in periculo mortis, cum alias solum vrgeat præceptum Ecclesiasticum, idest semel in anno, vel denique ad significandum verum Pœnitentiæ Sacramentum, quod proprie Pœnitentia Morientium dici potest, quia tunc in tali periculo illud necessarium est, cum alias satis sit Pœnitentia, vt sic dicam, *viuorum*, seu *sanorum*, idest, Pœnitentia *virtus* cum voto Sacramenti prædicti suo tempore in re suscipiendi, idest quando vrgebit Diuinum, aut Ecclesiasticum illius suscipiendi præceptum.

7 Colligo, cum ex *Suar. l. c. num. 18.* prædictum Pœnitentiæ Sacramentum, etiam tempore Interdicti ministrari debeat cum omni decencia vel requisita, vel magis conueniente, & ad hanc decenciam spectet, quod extra necessitatem ministraretur in Ecclesia, vel in loco sacro, proinde etiam in Ecclesia Polluta licite illud ministrari posse publice, & cū solemnitate solita, concessio enim principali, concessa intelliguntur etiam accessoria ad principalis decenciam necessaria, & permissa permittuntur, secundum quod Iura disponunt, & abseruat vsus, prout in terminis istis dixit *Matth. de Vgonibus tr. de Interdict. apud Syluest. V. Interdictum 5. num. 9.*

CAPVT XX.

An in Ecclesia Polluta Eucharistiæ Sacramentum licite aliquando, & publice ministrari possit.

S V M M A R I V M.

In Eucharistia mysterio duplex ratio, scilicet Sacramenti, & Sacrificij considerari potest. num. 1.

Eucharistia Sacramentum dupliciter ministrari potest, vel vt Viaticum, vel vt Eucharistia. ibidem.

Pœnitentiæ nomine quandonam veniat Viaticum, num. 2.

In Ecclesia Polluta licite ministrari potest Eucharistia per modum Viatici tantum, & non aliter. ibid. & num. 4.

Ratio, cur etiam non per modum Viatici Eucharistia in Ecclesia Polluta licite ministrari possit, videatur, proponitur, n. 3. & eidem respondetur, num. 4.

Prædicta Viatici delatio, & ministratio semper cum solita Publicitate, & Solemnitate fieri licite potest, num. 5.

1 Aduerto 1. cum in Eucharistiæ mysterio considerari possit tum ratio Sacramenti, tum ratio Sacrificij, sermonem hic fore de Eucharistia, quæ Sacramentum est, inferius enim agemus de Eucharistia, quæ Sacrificium est, cum de Diuinis Officijs in Ecclesia Polluta non celebrandis specialiter loquimur; & quia Eucharistia, quæ Sacramentum dupliciter ministrari, & recipi potest, vt communiter DD. aiunt, nimirum vel per modum Viatici ob probabile mortis periculum, ex infirmitate, seu ex alia causa extrinseca, vel extra prædictum periculum, idcirco hic de vtroque Eucharistiæ ministrandæ, seu recipiendæ modo agendum esse.

2 Aduerto 2. cum in *Cap. Quod in te, de Pœnit. & Remiss.* generalis illa regula tradatur: *Vbicumque in Iure Pœnitentia morientibus non negatur, Viaticum etiam, quod vere pœnitentibus exhibetur, intelligi debet, vt nec ipsum discedentibus denegetur, cui consonat Cap. 2. de furt. & Can. Pœnitentes, dist. 50. cum Glossis ibid. & in Clem. Cum secundum, de Pœnit. & remiss.* hæc enim communio nulli pœnitenti in morte est neganda, ne sine eo, qui est Panis Vitæ Io. 6. Christianus moriatur, prout bene dixit *Turrecrem. in d. Can. Pœnitentes, num. 5.* quod etiam docuit *Suar. de Censur. disput. 33. sect. 1. §. de communi vsu Eucharistiæ, num. 31.* & rationem subdit dicens, *quia in illo articulo habent illa Sacramenta necessariam quandam coniunctionem, & post eum Filliuc. tr. 18. nu. 39. Sayr. de Censur. l. 5. c. 6. num. 16. Reginald. l. 29. num. 73. Franc. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 4. c. 9. quest. 3. num. 17.* & alij plures, cumque iam superius dixerimus in quolibet Interdicto, etiam locali speciali, & multo magis in Ecclesia Polluta Pœnitentiæ Sacramentum morientibus licite impendi posse, propterea sine dubio dicendum etiam esse, quod in quolibet quoque Interdicto, atque in Ecclesia ipsa Polluta Eucharistia per modum Viatici licite ministrari queat, vnde, si v. g. moriens in ea decumberet, vel si periculosam nauigationem, aut pugnam impiturus ad Ecclesiam singulariter Interdictam, aut Pollutam accederet, & Eucharistiam peteret, licite ibi ea ministrari posset, quia etiam tunc daretur per modum Viatici, respectu cuius, inquit *Suar. l. c. num. 21. per se non est prohibitio, neq. interdictio, ita etiam expresse Alter, de Censur. tom. 2. de Interdict. disput. 4. c. 4. dub. 1. Megal. p. 3. l. 6. c. 2. quest. 2. num. 51.*

CAPVT XXI.

An in Ecclesia Polluta aliquando Extremæ Vnctionis Sacramentum licite, & publice ministrari possit.

S V M M A R I V M.

Ex Viatici concessione cap. præced. asserta cur hic inferri nequeat concessio Extremæ Vnctionis, num. 1.

Causa, cur Viaticum, & non Extrema Vnctio à Iure cum Pœnitentia morientium concedatur, diuersæ à diuersis afferuntur, num. 2.

Casus ministrandæ Extremæ Vnctionis in Ecclesia Polluta quomodo contingere possit, numer. 3.

In Ecclesia Polluta Sacramentum Extremæ Vnctionis ex genere suo, & per se illicite; sed aliquando ex accidenti licite ministrari potest, & debet, num. 4.

Extrema Vnctio aliquando, idest quando Infirmus nullum aliud potest recipere Sacramentum, conferre primam Gratiam, & peccata mortalia delere potest. ibid.

Alexander Scappius Episc. Placent. laudatur. ibidem.

In prædicto casu Extrema Vnctio ab Excommunicato quoque ministrari potest. ibid.

Extrema Vnctio, vt Pœnitentiæ quodammodo complementum, videri potest vt in nomine Pœnitentiæ morientium. num. 5.

Cur tamen de facto ea non veniat nomine Pœnitentiæ morientium, num. 6.

Extremæ Vnctionis administratio, quando in Ecclesia Polluta licet, licet etiam cum omni sua solemnitate, & publicitate, num. 7.

Ecclesiæ Pollutio in fauorabilibus venit nomine Interdicti absolute prolata; non vero in odiosis, & pœnalibus. ibid.

1 Aduerto 1. ex eo, quod morientibus, vt *cap. præced.* dictum est, concedatur Viaticum, quod est Sacramentum omnium excellentissimum, non bene deduci posse, quod etiam Extrema Vnctio, quæ est quid minus, à nobis in Ecclesia Polluta concedi debeat: illud enim, vt vidimus, aperte venit nomine Pœnitentiæ morientium; hæc autem nequaquam: ideoque illud cum prædicta Pœnitentia à generali Sacramentorum prohibitione, quæ in Ecclesia Polluta locum

in fin. & *Zambrian. in decis. cas. art. mort. c. 3. dub. 5. num. 5.* id ipsum autem specialiter licere in Ecclesia Polluta colligitur ex *Vgolin. de Offic. & Potest. Episc. p. 2. c. 29. §. 7. num. 1. in fin. & Iordan. Elucubr. diuers. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 147.* Quare

3 Aduerto 3. difficultatem superesse tantum quo ad Eucharistiæ ministrationem, seu sumptionem extra casum prædictum, i. extra occasionem mortis. ratio autem pro affirmatiua parte esse potest, quia, si vere in *d. Cap. Quod in te*, sub Pœnitentia comprehenditur etiam Eucharistia, vt mox dicebamus, Eucharistia dari poterit in Ecclesia Polluta, etiam extra mortis periculum existentibus, cum ex alibi dictis Pœnitentia etiam sanis licite ibi ministrari possit. Sed nihilominus

4 Dico in Ecclesia Polluta Eucharistiæ Sacramentum non nisi per modum Viatici licite ministrari, vel suscipi posse. Ratio est, quia à generali prohibitione ministrandi ibi Sacramenta non excipitur absolute Eucharistiæ ministratione, sed tantummodo per modum Viatici, vt patet ex verbis ipsis *d. Cap. Quod in te*, vnde quælibet alia Eucharistiæ ministratione, præterquam per modum Viatici, prohibita adhuc remanet, & sic patet responsio ad rationem pro contraria parte num. 3. propositam, vt aperte docuit *Suar. d. disp. 33. de Censur. sect. 1. num. 31. & 32.* & ex prædictis clare constat.

5 Colligo prædictam Viatici delationem, & ministrationem (sive illud ex Ecclesia Polluta desumendum, sive ex alia in Pollutam Ecclesiam, vbi forte moriens Viatico roborandus decumberet, deferendum sit) semper fieri posse, & debere cum ea Publicitate, Solemnitate, & Pompa, nec non campanæ etiam ad conuocandum Populum pulsatione, quæ alias adhiberi consueuerunt, vt à fortiori patet ex superius dictis de Baptismo, & Confirmatione. Si enim illa solemniter ministrari tunc possunt, multo magis Eucharistia in prædicto casu, cui longe maior reuerentia debetur, quod totus ille ornatus, comitatus, & pompa spectant. ita colligitur ex *Cap. Sane, de celebrat. Miss. & expresse tradunt communiter DD. Syluest. V. Interdictum 5. num. 9.* vbi rationem subdit, *quia cum aliquid permittitur, nisi aliud appareat, permissum intelligitur, prout ius disponit, & obseruat vsus, Nauar. c. 27. nu. 179. Vgal. de Censur. tab. 5. c. 7. §. num. 26. Suar. de Censur. disp. 33. sect. 1. nu. 28. Megal. p. 3. l. 6. c. 2. n. 27. Bassius V. Interdictum 2. num. 5. Couar. in Cap. Alma mater, p. 2. §. 2. num. 7. Bonacin. de Censur. disp. 5. punct. 3. §. 2. num. 1. Sayr. Coninch. Laym. Aulæ, Alter. & alij cum Castropal. p. 6. disp. 5. punct. 4. §. 1. n. 10.*

habet, clare excipitur; hæc vero, cum ad maiorem Ecclesiasticæ Disciplinæ obseruantiam non excipitur, in generali prædicta prohibitione adhuc remanet, vt patet ex *text. Cap. Non est vobis, de Sponsal. & Cap. Quod in te, de Pœnit. & remiss.*

2 Aduerto 2. causam, cur morientibus Viaticum, & non Extrema Vnctio, à Iure simul cum Pœnitentia Morientium concedatur, à diuersis diuersam assignari, *Abbas enim in Cap. Quod in te, de Pœnit. & Remiss. num. 9.* eam affert, quod in administratione Eucharistiæ non conficitur Sacramentum, sed confectum distribuitur; fecus autem fit in Extremæ Vnctionis ministratio. *Castropalaus p. 6. disp. 5. pun. 4. §. 1. num. 16.* causam refundit in Præceptum Diuinum recipiendi Eucharistiæ in articulo mortis, quod de recipienda Extrema Vnctione ordinariè DD. non agnoscunt, *Suarez vero de Censur. disp. 3. sect. 1. num. 38. in fin.* putat à Iure in hoc factam esse differentiam inter Extremæ Vnctionis Sacramentum, & Eucharistiæ, quia hoc non est ita necessarium, sicut illa.

3 Aduerto 3. casum ministrandi Extremam Vnctionem in Ecclesia Polluta contingere posse eodem modo, quo superius vidimus ibi aliquando Viatici etiam ministrandi occasionem occurrere posse: videlicet, si ægrotus ibi in mortis periculo constituatur, & c. quibus habitis,

4 Dico in Ecclesia Polluta Extremæ Vnctionis Sacramentum ex genere suo, & per se illicitum; sed aliquando per accidens licite ministrari posse, & debere. Prior conclusionis pars de illicita administratione loquens generatim patet ex iam dictis *cap. 7.* & ex mox allatis *num. 1.* in specie autem traditur, loquendo expresse de Ecclesia Polluta, à *Villadieg. de Irregularit. c. 5. num. 10. Sayr. de Censur. lib. 5. c. 16. num. 30. Vgolm. de Offic. & Potest. Episc. p. 2. c. 29. §. 7. nu. 1.* & expressissime à *Pace Jordan. Elucubrat. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 137. & 139.* Secunda vero conclusionis pars, quæ licitam, & debitam aliquando ibi Sacramenti huius administrationem asserit, probatur, quia, cum Extrema Vnctio ex accidenti interdum primam gratiam conferre, & peccata etiam mortalia, non minus quam ipsum Pœnitentiæ Sacramentum delere possit, quando scilicet Infirmus nullum aliud potest recipere Sacramentum, prout docent *Bellarmin. de Extrem. Vnct. cap. 8. Suar. tom. 4. in 3. p. disp. 41. sect. 1. num. 19. & 22. Sayr. in Thesaur. lib. 5. c. 7. num. 33. Augustin. in Brev. notit. de Extrem. Vnct. nu. 10. Sylu. in supplem. q. 32. conclus. 2. & 4. Sanc. in Select. disp. 27. nu.*

*16. Bassau. V. Extrema Vnctio 2. num. 3. versic. Aduerte. Marc. Ser. de Offic. & Potest. Paroch. disp. 6. diffic. vnic. q. ult. num. 1. & alij communiter, quibus nouissime accessit etiam Synodus Diocesana Placentina secundo habitata ab undecumque doctissimo illo, & omnium calculis integerrimo Episcoporum Speculo Alexandro Scappio (cuius Manes felicissime Deo viuant, prout eius memoria gloriosissime nobiscum perennabit) de Extrem. Vnct. §. Caneant Parochi. satis probabile est tunc licite ministrari posse, & debere morienti (& maxime si tunc careret sensu) Extremam Vnctionem in quolibet Interdicto, & proinde etiam in Ecclesia ipsa Polluta tum ob maximam necessitatem talis Sacramenti in tali casu, ne forte Infirmus attritus damnetur, si non recipiat Extremam Vnctionem, cum qua ex attrito fieri potest contritus, tum etiam quia voluntas Ecclesiæ, quæ ibi Baptismum, Pœnitentiam, & morienti Eucharistiæ, vt iam vidimus, ideo concedit, quia sunt necessaria necessitate finis, vel præcepti Diuini, in prædicto etiam casu præsumitur hoc ipsum concedere, quod Pœnitentiæ vicem habet, ne moribundum cum tanto salutis æternæ periculo tali Sacramento priuet, & cum pia mater sit, tunc omne præceptum in contrarium suspendere censetur, vt expresse dixit *Cutillus in Addr. ad Mancini Prædicam 9. visit. infirm. dub. 14.* fauent huic sententiæ *Coninch. tom. 2. disput. 20. num. 31. concl. 2. & 3. Suar. l. c. disp. 44. sect. 1. nu. 7. & Serio l. c. disp. 1. diffic. vnic. q. 11. num. 12.* qui in tali casu Extremam Vnctionem etiam ab Excommunicato ministrari posse ob id concedunt; in terminis autem nostris huius Sacramenti administrationem esse in tali casu licitam, & debitam, non obstante quolibet loci Interdicto, apertissime docent *Henriq. l. 3. summæ c. 10. nu. 3. lit. F. Petrus de Ledesma. de Extrem. Vnct. cap. ult. concl. 4. fufe Zambrian. in decis. Cas. occurrent. in mort. artic. c. 5. dub. 7. à num. 5. ad 9. Trullenb. in Bull. Cruc. l. 1. §. 3. dub. 7. num. 2. Chapeauill. de modo ministrandi Sacram. tempore Pestis c. 4. q. 3. Dian. p. 5. tr. 10. resol. 78. Laym. l. 1. tr. 5. par. 4. c. 2. num. 1. vers. de Sacramento, & Castropal. p. 6. disp. 5. punct. 4. §. 1. num. 20.**

5 Dices, Sacramentum Extremæ Vnctionis est consummatum Pœnitentiæ, vnde credibile est simul ambo fuisse instituta ex *Laym. l. 5. tr. 8. c. 1. num. 2.* quando Christus Ioan. 20. Apollolis debet potestatem remittendi peccata: tria enim sunt Sacramenta ex *Dandin. Ethic. Sacror. lib. 49. c. 5. §. Vnctionis effectus*, quorum præcipuus effectus est remissio peccatorum: Baptismus remittit

tit Originale; & in adultis etiam actualia: Pœnitentia actualia post Baptismum commissa, & Extrema Vnctio Peccatorum reliquias, ergo nomine Pœnitentiæ morientium venire potest etiam Extrema Vnctio, vel saltem vt complementum Pœnitentiæ, sicuti nomine Baptismi venit, vt dictum est, etiam Chrisma, vt Baptismi complementum.

6 Respondeo negando consequentiam, ratio enim allata solum infert non defuisse aliquam congruentiam, propter quam Legislator, si voluisset, potuisset à generali Sacramentorum prohibitione excipere sub nomine Pœnitentiæ Extremam Vnctionem; sed, quod hæc excepta fuerit, nec ratio, nec lex villa euincit, ideoque adhuc tam in loco generaliter, quam particulariter Interdicto, vel Polluto prohibita remanet. Chrisma venit sub nomine Baptismi, quia præter congruentias, & rationes habetur expresse ex textibus Canonicis superius allatis, quod de Extrema Vnctione non apparet, nec proinde sub nomine Pœnitentiæ venire debet.

7 Colligo, quando Extremæ Vnctionis administratio per accidens modo prædicto in Ecclesia Polluta licet, licere etiam publice, & absque conditionibus in *Cap. Alma mater, de sent. Excommunic. in 6.* aut alibi præscriptis, quia nullibi, cum prædictæ conditiones præscribuntur, sermo est de Pollutione Ecclesiæ, quæ in fauorabilibus quidem venire potest nomine Interdicti absolute dicti, cum etiam ipsa sit quoddam improprium Interdictum, vt alibi dictum est; sed in odiosis, & pœnalibus nunquam venit Interdicti nomine, vt clarius etiam patebit ex dicendis *disput. sequenti* quod, cum ad multas difficultates facile dissoluendas faciat, diligenter animaduertendum est.

C A P V T XXII.

An in Ecclesia Polluta Sacramentum Ordinis licite aliquando, & publice ministrari possit.

S V M M A R I V M.

Ordinis Sacramentum cur ordinariè in loco Interdicto, & in Ecclesia Polluta licite ministrari nequeat. num. 1.

Neque Clerici ad Ordines, quibus carcant, pro-

moventi possunt contra Innocentium, num. 2. Quam sit casus necessitatis, in quo Ordinis Sacramentum in loco Interdicto licite ministrari posse credatur, num. 3.

In Ecclesia Polluta, aliquando Sacramentum Ordinis licite ministrari posse videtur, num. 4. Prædictis casus, quomodo rix possibilis, sed possibilis tamen censeri debeat, num. 5.

Aduerto 1. cum in loco Interdicto iuxta *Cap. Responso, de sent. Excommunic.* procedat generalis prohibitio, quod ibi nulla Sacramenta administrantur (hoc enim de generali loci Interdicto dictum in *d. Cap. Responso*, seruata proportione, in Interdicto quoque particulari loci seruandum est, vt ex alibi sæpius repetitis claret, & clarissime docuit *Suar. de Censur. disput. 33. sect. 1. num. 42.* & multo magis in Ecclesia Polluta, vt apertissime dixit *Jordan. Elucubrat. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 139. & 146.*) nisi in Iure specialiter excipiantur, & cum nullibi reperiatur excepta Ordinis administratio à d. generali Sacramentorum interdictione in loco Interdicto, vt cum communi DD. sententia expressissime testatur *Barbos. de Offic. & Potest. Episc. Allegat. 11. num. 21.* propterea indubitatum esse, quod ordinariè Ordinis Sacramentum in loco vel generaliter, vel specialiter, vel à Iure, vel ab Homine Interdicto, ac proinde etiam in Ecclesia Polluta licite ministrari nequeat, vt merito resoluit *d. Barbos. loc. cit. & num. 22.* cum Canonistis in *Cap. Non est vobis, de Sponsal. & Theologis in 4. dist. 18.* quos ibi videre est.

2 Aduerto 2. nullum hic locum esse Exceptioni illi, quam facere videtur *Innocentius in d. Cap. Non est vobis de Sponsal.* inter Laicos, & Clericos, dum dicit Clericos, non obstante Interdicto, ad ordines, quibus carcant, promoueri posse; hæc enim exceptio nullo Iure fundatur, vt bene probat *Suarez l. c. num. 45.* vnde contraria sententia vera est, quam sequuntur *Abbas in d. Cap. Non est vobis, Paludan. in 4. dist. 18. quest. 8. nu. 29. Couar. in Cap. Alma mater, p. 2. §. 3. nu. 4. Nauar. in Man. c. 27. num. 179. Bonac. de Censur. disput. 5. p. 3. §. 3. num. 3. Fernandez Exam. Theol. Moral. p. 2. c. 12. §. 1. num. 17. Possent. V. Interdictum num. 24. Laym. l. 1. Summa, tr. 5. par. 4. c. 2. num. 1. Castropal. p. 6. disp. 5. pun. 4. §. 1. numer. 21. & omnes Summistæ cum *Alter. de Censur. p. 2. disput. 3. c. 6. dub. 2.**

3 Aduerto 3. aliam ab alijs hic exceptionem adduci, nempe in casu necessitatis, si v. g. tanta sit ministrorum penuria, vt ad ministranda

stranda tempore necessitatis ea Sacramenta, quae tempore Interdicti permittuntur, tunc proinde adesse videatur Prudentum arbitrio necessitas ordinandi alios Ministros ad id necessarios: tunc enim, aiunt, licitum esset conferre Ordines in loco Interdicto, si non esset alius locus commodus non Interdictus, in quo, tunc Ordines conferri possent. Sicuti enim ex *Cap. Quoniam, de sent. Excomm. in 6.* concessa censetur Chrismatis confectio tempore Interdicti, quia tempore Interdicti conceditur Baptismi, & Confirmationis receptio, & ministratio, sine Chrismate vero praedicta Sacramenta nec ministrari, nec recipi possunt, ita etiam tunc concessa censeretur ordinatio eorum ministrorum, qui ad necessariam Sacramentorum tunc concessorum ministrationem necessarij sunt, & sine quibus praedicta Sacramentorum administrandorum concessio inutilis esset, cum absque ministris ordinatis, ut maxime patet in Ministris Poenitentiae, & Eucharistiae, Sacramenta confici non possint: licet autem hanc exceptionem licere neget Syluest. *V. Interdictum 5. quest. 7.* & in idem inclinent Couar. *l. c. & Vgolm. de Censur. tab. 5. c. 7. §. 2. nu. 2.* eo quod ob hanc necessitatem nullibi in Iure huius Sacramenti ministratio concessa reperitur, & nimia Clericorum abundantia videatur; affirmant tamen Abbas *l. c. num. 8. in fin. Henriq. l. 13. c. 45. num. 4. Sayr. de Censur. l. 5. c. 7. num. 38. Villadieg. de Irregularit. c. 5. num. 3. Auil. de Censur. p. 5. disput. 4. sect. 1. dub. 8. conclus. 2. Rodriq. qq. Regular. tom. 2. quest. 109. art. 1. Vuald. in Candelabr. de Interd. num. 211. Bonacin. de Censur. disp. 5. pun. 3. §. 3. num. 3. Castropal. l. c. num. 23. Barbof. ibid. num. 24. & Bassaus in Flor. Theol. *V. Interdictum 2. num. 9.* cum quibus, & ob easdem rationes*

4 Dico in Ecclesia Polluta Sacramentum Ordinis licite aliquando, & publice ministrari posse, si praedictus necessitatis casus vere aliquando detur, quem aliqui omnino impossibilem dicunt, vnde

5 Colligo praedicta necessitatis casum vix possibilem videri, & vix vnquam futurum in Ecclesia Polluta, quia vel poterit Episcopus ordinandos alio mittere, vel iam ordinatos aliunde habere, vel alio ipse ordinaturus accedere, vel in loco non facto tunc electo celebrare, ut sacros Ordines ibidem conferre valeat, vel etiam Pollutam Ecclesiam prius reconciliare, & tunc cessaret praedicta necessitas ministrandi Sacramentum Ordinis in Ecclesia Polluta; non videri tamen impossibilem, quia, si praedicta commode fieri non

possent, & Sacerdotum penuria tanta esset, ut Fidelium Saluti consuli nequiret, casus praedictus de possibili fieret de facto.

CAPVT XXIII.

An in Ecclesia Polluta Matrimonij Sacramentum licite, & publice ministrari possit.

S V M M A R I V M.

In Matrimonio considerari possunt, Primo Sponsalia, & Denunciationes, Secundo Matrimonij Contractus, & Sacramentum, & Tertio Benedictiones Nuptiales, num. 1.

Sponsalia, & Denunciationes licite in Ecclesia, etiam Polluta fieri possunt, num. 2.

Benedictiones Nuptiales cur vere nequaquam in Ecclesia Polluta liceant; licet aliqui contra senserint. ibid.

Matrimonium secundum multos illicite contrahitur; secundum vero communem sententiam licite contrahitur tempore Interdicto, et etiam in Ecclesia specialiter Interdicta, num. 3.

In Ecclesia Polluta valide, licite, & publice Matrimonium ministrari potest, num. 4.

Per Interdicti Prohibitionem prohibentur tantum Sacramenta, quae pure Sacramenta, & Ecclesiae administrationi commissa sunt, quale non est Matrimonium, num. 5.

Praedicta conclusio quomodo recte probetur ex Cap. Capellanus, de ferijs, num. 6.

1 **A**duerto 1. cum Suar. de Censur. disp. 33. sect. 1. num. 46. & Alter. eod. tit. p. 2. disp. 3. c. 7. in Matrimonio tria considerari posse, Primo ea, quae Matrimonij substantiam praecedere solent, qualia sunt Sponsalia, & Denunciationes, Secundo ipsammet substantiam Matrimonij, i. contractum per verba de praesenti, Tertio autem Ecclesiasticas Solemnitates, & Sacerdotalem Benedictionem, quae Matrimonij substantiam subsequuntur, de quibus omnibus singulatim hic dicendum est.

2 Aduerto 2. sicuti, quo ad Sponsalia, & Matrimonij denunciationes indubitatum omnino est, quod in Ecclesia Polluta licite fieri possint: ista enim neque Sacramentum, neque Diuinum Officium sunt, ac proinde non sunt inter ea, quae per Pollutionis Ecclesiasticae Interdictionem prohibentur, ut de Sponsalibus Suarez *l. c.* & de Denunciati-

bus Sanchez de Matr. *l. 7. disp. 8. num. 7.* apertissime dixerunt, quorum vltimus propterea bene infert, quod, etiam si ibi illicite Sacrum celebraretur; tamen in eo Denunciationes licite fierent: ita etiam e contrario indubitatum esse, quod Benedictiones Nuptiales in Ecclesia Polluta licite fieri nequeant, quia sunt Officium Diuinum, & ad actum Ordinis pertinent, cum solus Sacerdos, in Missarum tantum solemniss, & precibus ad id ab Ecclesia peculiariter institutis, eas impendere possit, ut cum eodem Sanch. *ibidem num. 10.* tradunt innumeri DD. quicquid in contrarium dixerint aliqui apud eundem numer. 9. quorum argumenta bene soluantur *ibidem num. 20.*

3 Aduerto 3. proinde quaestionem hanc omnem ad solam Matrimonij substantiam, i. ad illius contractum, & Sacramentum tantum reduci, in qua valde discordes sunt Auctores, & hinc inde acriter pugnatur, cum pro vtraque sententia tam affirmante, quam negante multi multa dicant, ut videre est ex vna parte apud Vgolm. de Censur. *tab. 5. c. 8. §. 3. num. 1. & c. 10. §. 1. num. 1. Suar. de Censur. disp. 33. sect. 1. nu. 51. Sayr. in Thesaur. l. 5. c. 7. n. 43. Bonac. de Censur. disp. 5. pun. 2. §. 3. nu. 8. Filluc. tr. 18. c. 2. nu. 5. Barbof. de Offic. & Potest. Episc. Allegat. 32. num. 197. & 200. Reginald. l. 32. c. 3. num. 28. Pont. de Matrim. l. 6. c. 9. Portel. *V. Interdictum num. 19. Fabr. de Censur. in 4. sent. dist. 25. q. 1. disp. 5. c. 2. num. 32. Praeposit. in 3. p. q. 4. de Interd. dub. 3. num. 23. Cornejo in 3. p. tr. 5. de Interd. §. 1. dub. 7. Serio de Offic. & Potest. Paroch. disput. 7. diff. vnic. q. 7. & alios, qui dicunt, cum Matrimonium sit vere, & proprie Sacramentum, & nullibi in Iure excipiatur, propterea comprehendi in praedicta illa generali prohibitione ministrandi Sacramenta in loco Interdicto, vnde iuxta praedictos consequenter etiam illicitum esset ea ministrare in Ecclesia Polluta. ex alia vero parte apud Innocent. in Cap. Non est vobis, de Sponsal. Abb. *ibid. num. 8.* vbi etiam de communi DD. sententia testatur, Angel. *V. Interdictum 6. num. 30. Syluest. *V. Interdictum 5. num. 9. vers. Quinta exceptio. Armit. *V. Interdictum num. 53. Tabien. *V. Interdictum 5. nu. 14. Gaet. Repet. Can. Ad limina, 30. q. 1. nu. 547. Henriq. l. 13. c. 45. num. 3. Philarch. de offic. Sacerd. p. 1. l. 4. c. 3. §. vlt. Nauar. in Man. c. 27. num. 179. Sanch. de Matrim. l. 7. disp. 8. num. 6. Steph. à S. Greg. de Diuin. piet. vnc. l. 3. c. 111. num. 6. Zambran. in decis. cas. art. mort. c. 5. dub. 7. nu. 3. Ricc. in Prax. p. 4. resol. 567. Antonel. de Regim. Eccles. Episc. l. 2. c. vlt. nu. 9. Laym. l. 1. tr. 5. p. 4. c. 2. num. 1. Hurtad. de Interd. diff. 8. Coniuh.******

disp. 17. dub. 2. num. 48. Dian. p. 3. tr. 4. resol. 267. & par. 5. tr. 10. resol. 81. Villalob. tom. 1. tr. 19. diff. 3. num. 15. Castropal. p. 6. disp. 5. pun. 4. §. 1. nu. 23. Auil. p. 5. de Censur. disp. 4. sect. 1. dub. 6. Tolet. l. 1. c. 20. num. 9. Sa in Aphor. *V. Interdictum num. 17. Rodriq. qq. Regul. tom. 2. qu. 109. art. 3. Alter. de Censur. tom. 2. disp. 4. c. 7. P. Ledesm. de Matrim. q. 50. art. 1. conclus. 4. Auerf. de Matrim. q. 20. section. 2. in fin. & alios, ex quibus non solum generaliter tempore Interdicti habetur licite Matrimonium contrahi posse; sed etiam in Ecclesia specialiter Interdicta; omnia enim Sacramenta tempore Interdicti permittuntur, licite etiam in Ecclesia specialiter Interdicta ministrari possunt, cum nulla reperiatur prohibitio, eaq. Sacramenta ab omni Interdicto exempta sint; ut expresse tradunt Henriq. Nauar. Couar. & Sanch. *ll. cc. idemque sentit Ant. Gomez in Bull. Cruciat. ad 5. & 6. clausulam num. 38. & 39.* vbi pro eadem sententia citat etiam Calderin. de Interdict. membr. 2. col. 1. & si honestum esse eorum aliqui dicant, ut ea alibi celebrentur, si commode id fieri possit. quare consequenter ad hanc secundam, & communem DD. sententiam.*

4 Dico in Ecclesia Polluta non solum valide, sed etiam licite, ac publice Matrimonij Sacramentum ministrari posse. Ratio autem est, quia, si id licet ex praedictis in Ecclesia specialiter Interdicta, multo magis id licere debet in Ecclesia Polluta, ut alibi dixi, & bene intulit Jordan. Elucubrat. diuers. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 146. de Baptismo, & consequenter de alijs quoque Sacramentis ab Interdicti prohibitione liberis, cum eadem in omnibus militet ratio. vnde ad rationem pro prima sententia allatam num. 3.

5 Respondeo non inueniri in Iure exceptum ab Interdicti prohibitione Matrimonium, quia neque in Iure inuenitur vlla Interdicti prohibitio, quae Matrimonium comprehendat, cum ea sola Sacramenta in Interdicti prohibitionem contineri censeantur, quae pure Sacramenta, & omnino Spiritualia, ac Ecclesiae administrationi commissa sunt, inter quae non est Matrimonium, quod proprie ab ipsis contrahentibus administratur, ac recipitur, & praecipue Contractus humanus, ac politicus est, cui ratio Sacramenti ex Christi institutione annectitur, tamquam quid accessorium, ita ut proinde sequatur naturam principalis, & cum Interdicti tempore contractus humani non prohibeantur, non prohibitum haberi debeat.

6 Colligo cum Megal. p. 3. Instit. Confess. l. 6. c. 2. num. 31. praedicta recte probari, quicquid

quid alij sentiant, ex *Cap. Capellanus, de Fe-
rijs*, ubi dicitur eam esse Romanæ Ecclesiæ
consuetudinem, vt Matrimonium quocumq.
tempore contrahatur, si enim illud quocum-
que tempore licite contrahitur ergo etiam
tempore Interdicti, & in quocumque loco
Interdicto, cum in Iure valeat argumentum
à tempore ad locum per *tex. in L. Vinum, &
ibi Bart. & DD. ff. si certum petat. & per text.
in L. fin. & ibi Bart. ff. de condit. triticar.* vt tra-
dit *Euerard. in Loc. legal. in arg. à tempore ad
locum*, & cum assignari non possit diuersita-
tis ratio ad hoc, vt hoc argumentum non va-
leat iuxta tradita ab eodem *Euerard. ibidem*,
num. 2. sicut enim ex *d. Cap. Capellanus* iam
constat licite, & valide celebrari Matrimo-
nium, licet celebretur tempore ab Ecclesia
interdicto, cum tali tempore solummodo
prohibita sit solemnitas nuptiarum ex eodem
Megal. 2. l. 2. c. 6. num. 257. ita pari modo
licite, & valide celebratur in omni loco, &
solummodo solemnitas nuptiarum in loco
Interdicto prohibita est.

CAPVT XXIV.

An in Ecclesia Polluta Missæ Sacri-
ficium à Iure sit omnino
prohibitum.

S V M M A R I V M.

Missæ Sacrificium inter Diuina Officia primum,
ac præcipuum locum tenet, *num. 1.*

Concesso Viatico, concessum etiam videri potest
aliquando Missæ Sacrificium, *num. 2.*

In Interdicto loci tam speciali, quam generali,
cur, & quando nam semel, & pluries, si opus
sit, celebrare liceat, *num. 3.*

In Ecclesia Polluta, in qua Eucharistia ad In-
firmorum Viaticum alias seruari solet, semel
in hebdomada, & pluries etiam, si ad præ-
dictum finem opus sit, Missæ Sacrificium à
Iure non prohibetur, *num. 4.*

Multominus à Iure prohibitum est Eucharistiæ
Sacramentum intra Ecclesiam Pollutam re-
tinere, & custodire more solito, *num. 5.*

Aduerto 1. quia primum, ac præcipuum
locum inter Diuina Officia Missæ Sacri-
ficium tenet, idcirco dubium non esse,
quin in Ecclesia Polluta (ubi Diuina Officia
vique ad Reconciliationem interdicta esse
diximus *Disput. præsent. c. 1.*) expresse, ac

præcipue interdictum sit; sed solummodo
dubitari iam posse, an à Iure illud omnino
interdictum sit, ita vt neque ad renouandum,
& conseruandum Eucharistiæ Sacramentum
pro Infirmorum, & periclitantium Viatico
Missæ Sacrificium in ea celebrare liceat. Ra-
tio autem dubitandi est, quia

2 Aduerto 2. concessa, vt iam vidimus, Via-
tici administratione, concessum etiam con-
sequenter Missæ Sacrificium videri, vt con-
gruenti tempore renouari ad id Eucharistia
in eo possit: hoc enim ad debitam Sacra-
menti reuerentiam, & necessariam illius con-
seruationem spectat, quod non nisi in Missæ
Sacrificio licite conficitur: vnde, saltem ad
prædictum finem, in Ecclesia Polluta, si in
ea Eucharistiæ Sacramentum asseruari solet,
Missæ Sacrificium à Iure non omnino prohi-
bitum, sed aliquando permissum, & necessa-
rium censerit potest, vt per se patet.

3 Aduerto 3. propterea in *Cap. Permittimus,
de sent. Excommun.* licitum decerni, vt in In-
terdicto non solum generali, sed etiam spe-
ciali loci (vt bene docuit *Nauar. c. 27. n. 173.*
cum communi sententia, ibi enim absolute
dicitur *tempore Interdicti*, & concessionis ra-
tio id exigit) semel in Hebdomada celebretur
ad Eucharistiam renouandam pro infir-
mis, immo pluries in eadem Hebdomada,
si opus fuerit, v. g. si Infirmorum necessitas
vrgeat, nec Formulæ in illa Missa consecrata
sufficiant, & in tali Ecclesia Eucharistiæ Sa-
cramentum ad prædictum finem conseruari
soleat, vel debeat; sicuti docent præter
*Nauar. l. c. Sayr. in Thesaur. l. 5. c. 5. num. 6. Suar.
de Censur. disp. 34. sect. 3. ad fin. Auil. eod. tit. p. 5.
disp. 4. sect. 2. dub. 1. versic. Secundo notandum.
Rodrig. in Addit. ad Bullam Cruciat. l. 5. n. 29.
Megal. Instit. Confess. p. 3. l. 6. c. 2. num. 51. Castro-
pal. p. 6. disp. 5. pun. 4. §. 2. num. 10. vers. Vnde in
Interdicto, in fin. & alij, quorum doctrinæ co-
hærenter etiam procedendo*

4 Dico in Ecclesia Polluta, si in ea Euchari-
stiæ Sacramentum pro Infirmorum Viatico
asseruari alias soleat, vel debeat, Missæ Sacri-
ficium à Iure non ita prohibitum esse, vt pro
prædicti Sacramenti renouatione, & conser-
uatione ad prædictum effectum ibi semel in
hebdomada, & pluries etiam, si necessitas
postulauerit, licite celebrari non possit. Pa-
tet hæc conclusio à fortiori ex iisdem ratio-
nibus, propter quas in Ecclesia etiam singu-
lariter interdicta id ipsum licere docent præ-
dicti DD. vt rem omnem bene perpendenti
omnino constabit. in terminis autem nostris
de Ecclesiæ Pollutione traditur ab *Vgolin. de
Offic. & Potest. Episc. p. 2. c. 29. §. 7. num. 1. in
fin.*

*fin. & à Jordan. Elucubrat. tom. 1. lib. 5. tit. 12.
nu. 147.* & in hoc illud idem dicendum puto,
quod de quibusdam Sacramentis ab omni lo-
calis Interdicti prohibitione exemptis, & de
quibusdam Diuinis Officijs ad debitam talium
Sacramentorum administrationem necessa-
rijs superius dictum est.

5 Colligo intra Ecclesias prædictas Pollutas
multo minus à Iure prohibitum esse Euchari-
stiam retinere, vel custodire more solito, vt
inde, cum opus fuerit, Infirmorum Viaticum
desumi possit, prout apertissime dixit *Jor-
dan. l. c.*

CAPVT XXV.

An in Ecclesia Polluta Missæ Sacri-
ficium, quando à Iure in ea prohi-
bitum non est, publice, ac
solemniter celebrare
per se liceat.

S V M M A R I V M.

Conditiones seruandæ in Interdicto locali tam
generali, quam speciali, dum Diuina Officia
ibi à Iure permittuntur, quænam sint, *num.
1.*

Solemnis Missæ celebratio quænam hic dicatur,
num. 2.

Conditiones prædictæ, quæ seruandæ sunt in In-
terdicto, cur etiam seruandæ videantur in
Ecclesiæ Pollutione, *num. 3.*

In Ecclesia Polluta Missæ Sacrificium, quando à
Iure in ea prohibitum non est, publice celebra-
re per se licet, *num. 4.*

Cur Conditiones prædictæ in Interdicto proprie
sumpto à Iure præscriptæ fuerint; non autem
in Ecclesia Polluta, *ibid.*

Solemnis Missæ celebratio nunquam licet in Ec-
clesia Polluta, *num. 5.*

Euangelium, vel Epistolam solemniter in Missa
cantare est inter Diuina Officia. *ibidem, re-
miss.*

An, & quomodo ex *Cap. Permittimus, de
sent. Excommunic. inferatur permitti etiam
aliquando in Ecclesia Polluta Missæ sacrificiū.
num. 6. & 7.*

Ad Missam in Ecclesia Polluta aliquando per-
missam conuenire, licet licitum per se sit; per
accidens tamen illicitum esse potest, *num. 8.*

Aduerto 1. cum permissio celebrandi
Missam tam in generali loci Interdicto

per *Cap. Alma Mater, de sentent. Excommunic.
in 6. q. 1. in Ecclesia particulariter Interdi-
cta per *Cap. Permittimus, de sent. Excommunic.
semper adiunctas habeat quatuor illas con-
ditiones in prædicta Missæ celebratione ser-
uandas, videlicet, 1. Non pulsatis campanis;
2. Submissa voce, 3. Januis clausis, & 4. Ec-
communicatis, & Interdictis exclusis, propt-
erea hic etiam dubium esse posse, num. eor-
dem quoque conditiones in celebratione
Missæ, quam in Ecclesia Polluta *Cap. præced.*
aliquando à Iure non prohibitam diximus,
seruandæ sint.**

2 Aduerto 2. per Missam solemniter celebra-
tam hic eam accipi, quam Sacerdos cum
assistentia Diaconi, & Subdiaconi solemniter
in officio suo ministrantium celebrat.

3 Aduerto 3. difficultatem cōtra prædictam
Missæ non solum solemnem, sed etiam publi-
cam celebrationem inde etiā crescere, quod,
quamquam Missæ celebratio ad prædictam
Sanctissimi Viatici conseruationem aliquan-
do necessaria est; nihilominus ad id necessa-
ria non sit prædictæ celebrationis publicitas,
& multo minus solemnitas prædicta, ideoq.
prædictæ conditiones in *d. Cap. Permittimus*
præscriptæ seruandæ videantur.

4 Dico 1. probabile mihi esse, quod in Eccle-
sia Polluta Missæ Sacrificium, quando à Iure
in ea prohibitum non est, publice celebrare
per se liceat. Probatur Primo, quia in *d. q. 1.
Permittimus* sermo est de Interdicto proprie
sumpto, quale non est Ecclesiæ Pollutio ex
sæpius superius repetitis. vnde in restrictiuis
huiusmodi ab vno ad aliud arguere non licet.
Secundo, quia DD. qui Missæ celebrationem
nominatim in Ecclesia Polluta aliquando ad
prædictum finem licitam esse docent, nullam
prædictarum conditionum in *d. Cap. Permit-
timus* expressarum, nec ipsius *Cap. Permitti-
mus* mentionem faciunt, vt videre est apud
Vgolinum, & Jordanum, quos præced. cap.
retulimus. Tertio, quia, si in sententia, multo-
rum, vt *cap. sequent.* videbimus, in Ecclesia
Polluta ex Episcopi licentia celebrare licet,
vt Fideles aliquando Sacram audire possint,
cur, quando Sacram ibidem à Iure permitti-
tur, vt *cap. præced.* diximus, Fideles ab eo
arcendi erunt? Disparitas autem, cur in In-
terdicto proprio prædictæ conditiones à Iure
præscriptæ fuerint; non autem in Ecclesia
Pollutione, ea esse potest, quod Interdictum
proprie in pœnam ponitur; Ecclesiæ vero
Pollutio non proprie in pœnam, sed in signi-
ficationem turpitudinis, & maculæ Loci sacri
sanctificationi quodammodo inulta, prop-
ter quam, vt ita dicam, inhabilis postea
factus

CAPVT XXVI.

An in Ecclesia Polluta licite (seclusa etiam necessitate renouandi Eucharistiam pro Infirmis) Missae Sacrificium vel aliquando quis celebrare, vel Episcopus id concedere valeat.

S V M M A R I V M.

Episcopus ex multorum sententia potest concedere, ut in casu grauis necessitatis in Ecclesia Polluta Missae sacrificium celebretur, num. 1. In Ecclesia Polluta aliquando etiam Missa celebrari potest absque Episcopi licentia iuxta aliquorum sententiam, num. 2. Quanam hic dicenda sit grauis necessitas in ordine ad praedictam celebrationem, num. 3. Tutius est concedere Missae celebrationem in casu praedicta necessitatis extra locum Sacrum, quam in loco Sacro Polluto, num. 4. Canon. Missarum, & Hic ergo, de Consecrat. dist. 1. cur non bene probent contrariam sententiam, & quomodo intelligendi sint, num. 5.

Aduerto 1. ut ab hoc ultimo initium sumamus, quod iam Cap. 5. huiusce Disput. num. 5. in fin. promissum fuit, Episcopum iuxta multorum sententiam, quos statim afferemus, in casu vrgentis necessitatis concedere posse, ut in Ecclesia Polluta, antequam Reconcilietur, Missa licite celebretur. Sicut enim Episcopus aliquando potest dare licentiam celebrandi in loco non sacro, ita etiam in loco sacro Polluto. Praeterea, cum Triburiense Concilium relatum in Can. Missarum, de Consecrat. dist. 1. absolute dicat Missas celebrari posse, Vbi Episcopus permiserit, cumque Clemens Papa epist. 3. relatus in Can. Hic ergo, de Consecrat. dist. 1. id ipsum generaliter affirmet, Vbi, inquit, Episcopus proprius iusserit, propterea sub hac generali regula comprehendi videtur etiam Ecclesia Polluta, si Episcopus in ea celebrari iusserit, vel permiserit. ita expresse, ac in terminis hisce nostris docet D. Th. p. 3. q. 83. art. 3. ad 2. in fin. Victor. q. 99. de Euchar. in fin. Sor. in 4. dist. 13. q. 2. art. 3. argum. 2. dist. 4. S. Ait vero. Rodriq. in Sum. p. 1. c. 154. conclus. 14. num. 15. Sayr.

factus videtur ad Diuina, vt alibi dictum est. Dico 2. nec praedictam Missae celebrationem, quae a Iure aliquando permessa est in Ecclesia Polluta, nec aliam vnquam solemniter ibi fieri posse, prout num. 2. explicuimus. Ratio autem est, quia praedicta solemnitas Diaconi, & Subdiaconi ibi assistentium, & Euangelium, ac Epistolam ex Officio suo cantantium non est necessaria ad Missae Sacrificium tunc necessarium, & ex alia parte est inter Diuina Officia, vt inferius videbimus, quae ex generali regula superius tradita generaliter ibi prohibentur.

Dices, DD. praedictam Missae celebrationem in Ecclesia Polluta licere colligunt ex d. Cap. Permittimus, ergo ea etiam non nisi cum conditionibus in eo expressis licebit.

Respondeo dupliciter: Primo DD. potuisse ex d. Cap. Permittimus colligere, quod Missae celebratio ad eundem ipsum finem, ad quem ibi permittitur, permitti etiam debeat in Ecclesia Polluta; nec tamen debuisse inferre, quod ea eodem modo tam in Ecclesia proprie Interdicta, quam in Ecclesia Polluta, & improprie tantum Interdicta fieri debeat, vt ex praedictis erui potest: Secundo negando, quod DD. ex d. Cap. Permittimus praedictam Missae celebrationem ad praedictum finem in Ecclesia Polluta aliquando licere deduxerint, id enim proprie, & vere etiam in Interdicto ipso proprio, non tam conceditur in d. Cap. Permittimus, cum nunquam, saltem quo ad praedictum finem, a Iure prohibitum fuerit, vt cap. preced. num. 2. & 3. innuimus, & indicat Suar. de Censur. disp. 34. sect. 1. num. 2. quam permissum declaratur. vnde potius crediderim id ab ijs erutum ex eo, quod, cum Viaticum nunquam sit morientibus denegandum, & ad id semper Eucharistia in Ecclesia conferuanda sit, ex intrinseca, & necessaria connexione consequens est, vt ad Eucharistiam renouandam Missa quoque Sacrificium aliquando ibidem celebretur, & proinde a Iure non omnino prohiberi debuerit, vel potuerit: concesso enim principali, conceduntur etiam ad illud necessaria, prout de Baptismi, & Confirmationis Sacramentis, nec non de necessarijs ad illa iam alibi diximus.

Colligo ad praedictam Missae ex 1. conclusione aliquando in Ecclesia Polluta a Iure non prohibita celebrationem per se licite omnes palam conuenire posse, nec id ex genere suo absurdum esse. Dixi tamen semper per se, quia per accidens aliquando, si videlicet vel contemptus Ecclesiasticae prohibitionis, vel scandalum, vel quid simile adesset, secus esset.

Sayr. de Censur. l. 5. c. 16. num. 29. Tolet. in Sum. l. 2. c. 2. num. 2. in fin. Suar. tom. 7. in 3. p. disp. 81. sect. 4. S. His possis. Auil. de Censur. p. 5. disp. 7. dubit. 3. conclus. 2. Reginald. in Prax. l. 29. nu. 179. Ragund. de 1. Eccles. praecip. l. 3. t. 4. n. 2. Persic. de 1. Sacerd. offic. par. 1. l. 1. c. 7. dub. 12. num. 108. Mirand. in Man. Pralat. tom. 2. q. 39. artic. 6. in fin. Sa. V. Ecclesia num. 19. & 23. Thesaur. in Prax. Ecclesiast. p. 2. V. Sacrilegium, c. 5. S. An autem. Vittorell. ad Tolet. l. 5. c. 8. addit. vlt. Th. del Bene, de Immunit. & Iurisdic. Eccles. p. 1. c. 2. dub. 2. sect. 10. num. 21. Cassin. in Mystag. V. Ecclesia, tit. 7. num. 22. Fernand. in exam. Th. Morat. p. 3. c. 5. S. 10. nu. 3. Mazuchel. de Casib. Referu. disp. 2. c. 6. diff. 3. num. 68. in fin. Cardin. de Lugo de Euchar. disp. 26. sect. 2. num. 63. Franc. de Lugo de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. q. 6. num. 42. Bonacin. de Matrim. q. 4. punct. vlt. nu. 27. Antonel. de Regim. Eccles. Episc. p. 1. l. 1. c. 16. S. 2. num. 16. Alar. in Canon. Conscient. l. 2. V. Ecclesia, num. 18. Alber. de Mend. disp. 3. c. 2. versic. Sed non caret. Steph. a S. Gregor. de Diuin. piet. vinc. l. 3. c. 31. num. 13. Filluc. tr. 5. c. 4. num. 117. & alij passim. immo Aduerto 2. tantam, ex aliquorum sententia, esse posse ibidem celebrandi necessitate, & tam difficile aditum ad Episcopum, & ad eius Vicarium, vt etiam sine ipsorum licentia celebrari possit in Ecclesia Polluta, eo quod Ecclesiasticum Pollutionis praedicta obseruanda praecipuum nequaquam tunc videatur cum tanto rigore obligare, ita Suarez, Ragundez, Reginaldus, Rodriguez, Th. del Bene, & Cardin. de Lugo l. c. c. Auersa de Euchar. q. 11. sect. 14. S. Decimo tandem, & Persicus vbi supra, nu. 108. vbi hanc sententiam valde probabilem, & in praxi etiam tutam appellat. Hinc Aduerto 3. quam sit grauis necessitas, sine qua non liceat in Ecclesia Polluta ante Reconciliationem celebrare, cum in hoc non extet expressa Iuris determinatio, Iudicis arbitrio relinqui, vt bene docuit Naldus in Sum. V. Ecclesia, num. 26. Exemplum ponit Petrus a S. Joseph in Idea Vniuersae Theol. p. 2. de Missae sacrificio, cap. 6. resolut. 2. si Morales v. g. alias non essent audire: Saerum die Paschatis: alij autem apud Franc. de Lugo l. c. vniuersaliter dicunt, si populus non habeat aliam Ecclesiam, in qua possit die Festo Missam audire. Verum Dico extra casum necessitatis praedictae explicatae, attento Iure communi, facilius, & tutius mihi videri, quod Episcopus concedat, vt tunc in loco non sacro celebretur, vel in Priuatis Oratorijs, aut alijs locis ad Diuina destinatis, quam in loco Sacro Polluto. ita

Barboza de offic. & Potest. Episc. Alleg. de 287. nu. 62. Gualther. in Manual. Episc. V. Ecclesia Reconciliationis, num. 39. & Jordan. Eluabrat. diuers. tom. 1. l. 5. tit. 2. num. 1. & 2. in omnes articulos. mox colligit contrariam sententiam non bene expressis Canonibus probatam videtur, vt bene aduertit Henricus de Summa l. 1. q. 1. S. 1. lit. H. cum Canones illi intelligendi sint de loco quocumque habet, non autem de quocumque positue etiam quodammodo inhabili, qualis est locus Sacre, sed Pollutus, ante Reconciliationem.

CAPVT XXVII.

An inchoatum Missae Sacrificium, aut aliud Diuinum Officium, si interim Ecclesia Polluatur, licite perfici possit, aut etiam debeat.

S V M M A R I V M.

Fundamentum propositae difficultatis exponitur, num. 1. Eadem difficultas militat etiam, quando Excommunicatus denunciatus, dum Missa celebratur, Ecclesiam ingreditur, & exire non vult, num. 2. Missa Sacrificium dupliciter inchoatum dici potest, vel Substantialiter, vel Non Substantialiter, & quid vtrumque sit, num. 3. Si Ecclesia polluat, quando Missa Sacrificium substantialiter inchoatum est, licite perfici potest, immo debet, num. 4. Si Missa Sacrificium non substantialiter inchoatum sit, & interim Ecclesia Polluatur, licite perfici nequit, & a celebratione cessandum, ibidem. Id ipsum fieri debet etiam in casu, quem num. 2. exposuimus, nimirum in aduentu Excommunicati, & ibidem. Alia Diuina Officia in proposita casu, semper adrumpenda sunt, nec ulterius in eorum celebratione procedendum, num. 5.

Aduerto 1. difficultatem inde esse, quod ex vna parte Sacrificij, aut alterius Diuini Officij iam inchoati integritas tunc videtur in primis attendenda, ex alia vero parte Pollutionis Ecclesiasticae effectus tunc videntur ex graui ipsiusmet Ecclesiae praecipuo seruandi. immo Aduerto 2. hanc eandem difficultatem

CAPVT XXVIII.

An in Ecclesia Polluta omnis omnium Diuinorum Officiorum celebratio à Iure prohibeatur.

S V M M A R I V M.

Diuinum Officium, quod ab Ecclesia per Interdictum, vel alias prohibetur, consistit semper in aliqua actione exteriori, num. 1.

De substantia Diuini Officij semper est, vt adsint in eo verba, per qua illud ad Deum proxime dirigatur, ibid.

In Officio Diuino duo consideranda, Deprecatio, vel Laudatio Diuina, & Modus, quo ea fieri debet, num. 2.

Modus Diuini Officij faciendi alius Ecclesiasticus, alius Laicalis, & quid sint, ibid.

Ecclesiasticus Diuini Officij modus, seu solemnitas rursus est vel Substantialis, vel Accidentalisis, & uterque explicatur, num. 3.

In Ecclesia Polluta à Iure non prohibentur, nisi ea Diuina Officia, qua etiam quo ad Modum, & Solemnitatem Substantialem sint Ecclesiastica, num. 4.

Diuina Officia praedicto modo proprie Ecclesiastica, siue publice, siue secrete fiant, semper sunt Publica, & in Ecclesia Polluta à Iure prohibentur, num. 5.

Diuina Officia, qua non sunt proprie Ecclesiastica, siue publice, siue secrete fiant, semper sunt Priuata, nec in Ecclesia Polluta à Iure prohibentur, ibidem.

Aduerto 1. quia praeter Sacramenta, & Missae Sacrificium alia quoque sine dubio Diuinorum Officiorum nomine venire possunt, eorumque celebratio multiplex esse solet, idcirco, cum haecenus de Sacramentis, & Missae Sacrificio satis actum sit, iam de reliquis etiam agendum esse, & videndum, quid praeter praedicta per Diuinum Officium hic accipi debeat, & quotuplex eius celebratio esse possit, vt quid omnino in Ecclesia Polluta à Iure prohibeatur, vel permittatur, inde clarius eruatur. in primis autem indubitatum esse suppono cum Suar. de Censur. disp. 34. sect. 3. num. 5. & Alter. de Censur. disp. 5. cap. 5. versic. Primo igitur Diuinum Officium, quod ab Ecclesia per Censuram, vel alias aliquando prohibetur, semper consistere in aliqua

tunc etiam infringere, & proinde tunc quoque ab Auctoribus agitari, quando in Ecclesiam, inchoato iam Missae sacrificio, ingreditur Excommunicatus denunciatus, & inde exire non vult: quando quidem tunc etiam pro vna parte stat Sacrificij iam inchoati integritas, & pro alia Ecclesiae prohibitio, ne coram Excommunicato denunciato celebretur. Sed

3 Aduerto 3. Missae Sacrificium dupliciter dici posse inchoatum. Substantialiter, & Non substantialiter: Substantialiter inchoatum dicitur, quando Missae Canon inchoatus est, cum tunc Hostia parata iam sit ad Consecrationem: Non substantialiter inchoatum dicitur, quando Missa inchoata est, sed non illius Canon. Quare

4 Dico, si Missae Sacrificium substantialiter sit inchoatum, licet inferim Ecclesia polluat, nihilominus illud licite perfici posse, immo debere: quia non decet illud imperfectum relinquere: Si vero inchoatum non substantialiter sit, nequaquam illud licite perfici posse, sed ab incepto desistendum, cum enim tunc Sacrificium non sit substantialiter inchoatum, omitti potest, & debet, prout etiam fieri debet coram Excommunicato denunciato, quando ab Ecclesia exire nolit. ita in terminis nostris de Ecclesiae Pollutione Graff. decis. aur. p. 1. l. 2. a. 42. num. 1. Zanard. in Director. de Sacram. Euchar. c. 14. in fin. Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 4. in fin. Reginald. in Prax. l. 29. nu. 179. Fagund. de 1. Eccles. praecip. l. 3. c. 14. nu. 7. Persic. de 1. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 12. nu. 113. Vgolius de Offic. & Potest. Episc. p. 2. c. 29. §. 7. nu. 3. Cassin. tit. 7. nu. 52. Barbof. de Offic. & Potest. Episc. Allegat. 28. num. 63. Steph. à S. Gregor. de Diuin. piet. vincul. l. 3. c. 31. num. 25. Alter. de Censur. tom. 2. disput. 3. c. 3. in fin. Th. del Bene de Immunit. & Iurisdic. Eccles. p. 1. c. 2. dub. 2. sect. 12. nu. 1. 2. & 3. Coninch. q. 83. art. 2. dub. 1. num. 236. Mazuchel. de cas. reseru. disp. 2. c. 6. diff. 2. num. 83. & Layman in Sum. l. 5. tr. 5. c. 5. num. 13.

5 Colligo cum Vgolius. l. c. quo ad alia Diuina Officia, si Ecclesia polluat, dum ea celebrantur, semper tunc ab eorum celebratione cessandum, nec ulterius procedendum esse, quocumque tempore fiant, ex quo graue damnum non imminet.

aliqua actione exteriori (de actionibus enim sacris pure metalibus, quamuis quo ad Deum Diuina Officia sint, Ecclesia tamen non disponeat, cum non iudicet de occultis, vt a tibi dictum est) & semper de substantia Diuini Officij esse, vt adsint in eo verba, hoc est, deprecatio aliqua, vel laudatio Diuina, per quam tale Officium ad Deum proxime dirigatur, & per expressam significationem populo Ecclesiastico accommodata fiat.

Vnde Aduerto 2. in Officijs Diuinis duo considerari posse, Primo praedictam deprecationem, seu laudationem Diuinam, quam primam Diuini Officij substantiam proinde multi appellare solent: Secundo autem modum, quo praedicta deprecatio, seu laudatio Diuina fieri potest (Diuina enim huiusmodi Officia interdum includunt caeremonias in actionibus, vel alijs ritibus, aut vestimentis, & c. consistentes, quas ad Diuini Officij modum spectare dubium non est), quem modum rursus duplicem esse dico, alium scilicet Ecclesiasticum, Publicum, & Solemnem; alium vero Laicalem, Priuatum, & Communem: Ecclesiasticus Diuini Officij modus est, quem Ecclesia à Ministris ab ipsa deputatis ex ipso Officio Ecclesiae nomine, & auctoritate seruandum instituit, ideoque ijs solis permittitur. Laicalis vero Diuini Officij modus est Priuata quaecumque recitatio, quae à qualibet persona fieri potest, licet in ea recitatione usurpentur, & deprecationes, seu laudationes Diuinae, quas Ecclesia ad publicum usum proprie ordinauit, & ad quas ministros suos specialiter deputauit, immo

3 Aduerto 3. Ecclesiasticum, & solemnem Diuini alicuius Officij modum, & solemnitatem iterum distingui posse in Substantialem, & in Accidentalem; licet aliquando idem modus, qui alicui Diuino Officio est accidentalisis, sit alteri substantialis, vt patet in sacro illo apparatu, cum quo Diaconus, & Subdiaconus ratione sui ministerij recitant in solemnibus Missae Sacrificio Euangelium, & Epistolam, qui in ordine ad Missam, siue ea in ratione Sacrificij consideretur, siue etiam quatenus ea est Actus ordinis sacerdotalis, semper est solemnitas quaedam illi accidentalisis; sed in ordine ad sacrum ministerium Diaconale, & Subdiaconale semper est illi substantialis, quia sine illo sacro apparatu eadem Euangelij, aut Epistolae recitatio vere non esset actus proprius praedicti ordinis sacri Diaconalis, & Subdiaconalis, nec subinde Diuinum Officium, vt suo loco speciatim dicemus, & egregie docet Gibalin. de Irregularit. c. 5. q. 2. corollar. 8.

4 Dico in Ecclesia Polluta à Iure non prohiberi ea Diuina Officia, quae etiam quo ad modum, & solemnitatem substantialem eorum sint Ecclesiastica. Ratio autem est, quia ea tantum vere proprie, & absolute Ecclesiastica sunt, cum Ecclesia totius nomine ab auctoritate ab Ecclesiae Ministris ad publicum usum celebrantur, ideoque ea tantum prohibere intendit Sancta Mater Ecclesia, per Interdictum, vel alias prohibitiones suas, bene cum multis aduertit Suar. l. c. nec noui Alter. ubi supra. Filliuc. tr. 18. c. 3. num. 78. & alij passim, qui de hac materia scribunt. 5 Colligo, quotiescumque in Diuinorum Officiorum celebratione aliquid deest, propter quod ea non sint, tam quo ad materiam, vt ita dicam, quam quo ad formam substantialem, proprie Ecclesiastica modo iam superius explicato, semper ea, siue publice, siue secrete fiant, Priuata esse, nec in Ecclesia Polluta à Iure prohiberi: sicuti e contrario Diuina Officia modo praedicto proprie Ecclesiastica, siue publice, siue secrete fiant, semper Publica sunt, & in Ecclesia Polluta à Iure prohibentur, vt clarius ex inferius dicendis de singulis Diuinis Officijs constabit.

CAPVT XXIX.

An Horae Canonicae Ecclesiasticis omnibus, ideoque etiam Monialibus in Ecclesia Polluta à Iure prohibeantur.

S V M M A R I V M.

Horae Canonicae, quasi antonomastice Diuina, vel Ecclesiastica Officia dicuntur, num. 1.

Eae à Clericis licite in Ecclesia Polluta à Iure ordinaria solemnitate recitari nequeunt, ibid.

Interim tamen Canonici, dummodo praedicta Pollutioni causam non dederint, quotidianis Distributionibus priuandi non sunt, ibid.

Horae Canonicae, si à Monialibus recitentur, cur videri possint non prohiberi in Ecclesia Polluta à Iure, num. 2. & e contrario prohiberi, num. 3.

Horae Canonicae Ecclesiasticis omnibus, etiam Monialibus, prout cum ordinaria solemnitate recitantur, in Ecclesia Polluta à Iure prohibita sunt, num. 4.

An etiam Laici ab Ecclesia deputari possint ad praedictum, & similia Diuina Officia, num. 5.

- A**duerto 1. Horas Canonicas sine dubio quidem quo ad substantiam esse Diuinum, & Ecclesiasticum Officium, cum ea propterea, quasi per Antonomastiam, *Diuini Officij*, seu *Officij Ecclesiastici* nomine nuncupari soleant; sed quo ad modum illas recitandi dubium aliquod esse posse, vt ex insequentibus difficultatibus apparebit. vnde, sicuti certum est eas, quatenus à Clericis cum ordinaria solemnitate recitantur, sub Diuinorum Officiorum prohibitione comprehendi, cum instituta sint, vt Ecclesie nomine à Clericis eo modo recitentur, ac proinde eas in Ecclesia Polluta à Clericis sic recitari licite non posse, prout expresse dixerunt *Moneta de Distribut. quotid. p. 2. q. 16. num. 28. Cened. Canonic. l. 1. q. 1. num. 60. Bonacin. de Hor. Can. disp. 2. q. 5. punct. 2. S. 6. Sanctarell. var. resol. q. 9. num. 14. & Barbof. de Canon. & Dignit. c. 24. num. 48.* qui omnes propterea subdunt Canonicos tunc priuandos non esse distributionibus, licet tunc Horas Canonicas ibi non recitarint, dummodo Pollutioni huiusmodi causam non dederint, ita dubium esse potest, num ea sub Diuinorum Officiorum prohibitione comprehendantur, vel non comprehendantur, ideoque prohibeantur, vel non prohibeantur in Ecclesia Polluta, quatenus ea à Monialibus ibi more solito recitantur, pro qua dubitatione
- A**duerto 2. cum Moniales careant omni Ordine Clericali, & Diuinorum Officiorum nomine comprehendi soleant ea tantum, quæ alicui Ordini Clericali deputata sunt, idcirco ea, quæ à Monialibus recitantur, cum non videantur Officia Diuina quo ad illorum modum, prohibita non videri in Ecclesia Polluta. Sed e contrario
- A**duerto 3. cum Moniales, & si carent Clericali Ordine; non tamen careant Clericalibus Priuilegijs, & vere sint Ecclesiasticæ Personæ Deo consecratæ, propterea hac in re eas etiam videri posse Ecclesie Ministros. Quare
- D**ico Horas Canonicas, si cum ordinaria solemnitate persoluantur, Ecclesiasticis omnibus, ideoque etiam Monialibus ipsis in Ecclesia Polluta à Iure prohibitas esse, quia adhuc Horæ Canonicæ sic recitatæ sunt vere Diuinum & Ecclesiasticum Officium. ita *Suar. de Censur. disp. 34. sect. 3. num. 9. Laym. l. 1. tr. 5. p. 4. c. 2. num. 2. & Castropal. p. 6. disp. 5. punct. 4. §. 2. num. 1.* qui dicunt tunc per prædictam recitationem Horarum Canonicarum à Monialibus solemniter factam directe Interdicti localis, & consequenter etiam Pollutionis Ecclesiasticæ Leges violari.
- C**olligo, licet etiam Laici possint ab Eccle-

sia deputari ad prædictum, vel simile aliud Diuinum Officium Ecclesie nomine faciendum; congruentius tamen deputari Personas Ecclesiasticas, etiam vtriusque sexus, vt inferius singillatim de Diuinis Officijs à Confraternitate aliqua Laicorum factis dicemus.

CAPVT XXX.

An Horæ Canonicæ, & similia Officia aliquando, vel aliquo modo ab Ecclesiasticis licite in Ecclesia Polluta recitari possint.

S V M M A R I V M.

- Officia Diuina Horis Canonicis similia, de quibus hic agitur, quanam sint. num. 1.*
- Quanam sit ea Officiorum recitatio, de qua hic dubitatur, num. 2.*
- Priuatæ Orationes, seu Preces in Ecclesia Polluta non prohibentur. ibid. & num. 4.*
- An modus recitandi in Interdicto locali Horas Canonicas, qui expressus est in Cap. Quod in te, de Pœnit. & Remiss. ibi concedatur, vel non prohibitus declaratur, num. 3. & 5.*
- Horæ Canonica, & similia Officia licite recitari possunt in Ecclesia Polluta à duobus, vel tribus, & à binis, vel ternis, si seruetur priuatæ orationis modus, num. 4.*
- Diuina Officia aliqua ita sunt ex se Publica, vt, si rite fiant, nunquam Priuata esse queant. num. 5.*

- A**duerto 1. hic agitur de Personis omnibus Ecclesiasticis vtriusque sexus, tum de Officijs ijs omnibus, quæ aliquando pro temporum diuersitate, & locorum consuetudine cum horis Canonicis coniunguntur, qualia sunt Officium Paruum B. V. Officium Defunctorum, Psalmi Graduales, & Pœnitentiales, in his enim militat eadem ratio, vt bene dixit *Bonacin. de Interdicto disp. 5. punct. 4. num. 2.* & alij communiter.
- A**duerto 2. dubium hic esse posse de ea Canonicarum Horarum recitatione, quam Personæ Ecclesiasticæ intra Ecclesiam Pollutam, vel singulæ seorsim, vel binæ, aut ternæ alternatim, sine cantu, & sine solemnitate ordinaria peragant: ex vna enim parte licitum id censeri potest, cum priuata oratio, vt expresse docuit *Vgol. de Offic. & Potest. Episc. p. 2. c. 29. §. 7. num. 2. Iordan. Elucubrator. diuers. tom. 1.*

tom. 1. l. 5. tit. 2. num. 130. & ante eos Nauarrus de Heret. consil. 15. q. 4. in Ecclesia Polluta non prohibeatur, & ex altera vero illicitum id videtur cum Hora Canonica ex se, dum à talibus Ecclesie ministris persoluuntur, semper videantur esse Oratio Publica, quæ in persona totius Ecclesie fiat, & consequenter esse Officium Diuinum, & Ecclesiasticum in tali loco à Iure prohibitum.

- A**duerto 3. cum in Cap. Quod in te, de pœnit. & remiss. concedi videatur facultas recitandi Horas Canonicas in Interdicto (vt superius diximus) generali, dummodo binis, & binis, vel simul tres eas legant, ianuis clausis, & seruatis alijs ibi præscriptis conditionibus, inde ab aliquibus inferri, quod prædicta Horarum Canonicarum lectio, seu recitatio sit Officium Diuinum, & Ecclesiasticum, ideoque ex natura rei non licere in Interdicto loci generali, multoque minus in speciali, & in Ecclesia Polluta. His tamen non obstantibus,
- A**duerto 4. Horas Canonicas, & similia Officia licite recitari posse in Ecclesia Polluta à duobus, vel tribus, vel etiam à binis, vel ternis, si id ita fiat, vt orationis priuatæ modus seruetur. Ratio autem est, quia tunc talia Officia recitantur, quo ad modum, vt priuata Oratio, & etiam à Clericis, & Ecclesiasticis Personis, vt à Personis priuatis; Priuata autem officia ibi non prohibentur, etiam si eadem dicantur, quæ in Breuiario continentur. ita *S. V. Interdictum num. 15. Suar. de Censur. disp. 34. sect. 3. num. 6. & Laym. lib. 1. Sum. tr. 5. par. 4. c. 2. num. 2.* prædictam vero Horarum Canonicarum, & c. recitationem non esse Diuinum Officium, & Ecclesiasticum patet ex eo, quod illa ex tali modo suo deputata non est alicui Ordini sacro, nec Personis tantum Ecclesiasticis, sed communis omnibus est, etiam laicis: sic enim etiam laici Officia alioquin ex se Diuina recitare possunt, vt inferius videbimus. Vnde talia Officia, id est eo modo recitata, quem in conclusione diximus, licet alias sint propria Clericorum, vel Ecclesiasticarum saltem Personarum, & licet etiam ab ijs actu, & re ipsa recitentur; nihilominus, cum Laicorum, & non Ecclesiasticorum more, ac proinde iuxta modum non Ecclesiasticum, sed communem recitentur, ita vt ea recitationis ratio priuatum orandi modum non excedat, vt suppono ex *Suar. l. c. num. 12.* nunquam per Ecclesiasticum Interdictum vllum à Iure, cum id nullibi in Iure reperiat, & consequenter etiam nunquam in Ecclesia Polluta prohiberi censentur. Quamobrem
- C**olligo in d. Cap. Quod in te, prout etiam

superius inuimus in hac eadem *disp. 9. cap. 8. num. 2. & 3.* contineri potius declarationem non prohibitionis, quam concessionem Priuilegijs alicuius, quo ad hanc eius Cap. partem. Declaratum autem id ibi forte fuit, quia prædicta recitatio ratione loci quidem poterat Publica, quamuis ea vere ratione modi semper habita subrit Priuata, prout reuera talis est. Ab hac tamen priuata prædictorum Officiorum recitatione nequaquam argumentari liceret ad alia omnia Diuina Officia, cum aliqua ex his semper sint ita ex se Publica, vt nunquam priuata esse queant, si rite fiant, quale est Sacrosanctum Missæ Sacrificium, vt iam ex alibi dictis patet.

CAPVT XXXI.

An in Ecclesia Polluta Horas Canonicas, & similia Officia Laicis more suo recitare à Iure interdictum sit.

S V M M A R I V M.

- De quanam Horarum Canonicarum, & similiarum Officiorum recitatione hic agatur, num. 1.*
- Modus quo à Laicis prædicta aliquo modo publice, & solemniter recitari possunt, duplex est, num. 2.*
- Laicis cur non liceat prædictas Horas, & Officia Ecclesiasticorum more solemniter peragere, num. 3.*
- Laici in Ecclesia Polluta Ecclesiastico modo Horas, & similia Officia peragentes ab Ecclesiastico Iudice puniri possunt. ibid.*
- In Ecclesia Polluta Laici ex se, & ratione talis Pollutionis à Iure interdictum non est prædictas Horas, & Officia more Laicorum, etiam in Choro ipso, cantare, num. 4.*
- Quomodo id ipsum etiam Ecclesiasticis ipsis non interdictum videatur, ibid.*
- Hebdomadarii solemniter, etiam inter Laicos, exercere Sacerdotum proprium munus est. ibidem.*
- Quid in prædicta Officiorum recitatione, & aliditione semper cauendum sit, num. 5.*
- A**duerto 1. quæstionem hic esse non de ea Horarum Canonicarum, & similiarum Officiorum priuata omnino recitatione, quæ etiam Clericis, & Ecclesiasticis ipsis licet in Ecclesia Polluta, prout præced. cap. dictum est; sed de ea recitatione, quæ alias à Laicis

2 Laicis licite præstari potest, & sæpe solet, maxime in eorum Confraternitatibus, ubi ea à Confratribus quodammodo publice, & suo modo solemniter aliquando cantantur. Dixi: licite, nam

2 Aduerto 2. duplicem quoque esse modum, quo à Laicis prædicta Officia aliquo modo publice, & solemniter recitari possunt: Primus est, si id ij præsent more proprio Laicorum, qui modus est ex se licitus: Secundus autem, qui ex se illicitus est, si id ij præsent more Ecclesiasticorum, qualiter id præstando Ecclesiastici Pollutionis Ecclesiasticæ leges violarent, vt superius dictum est. Modorum autem prædictorum diuersitas peti debet ex cantu, actione, vestibus, & similibus Ecclesiastici modi, & non Laicalis proprijs, prout etiam alibi iam inuimus. Dixi: qui est ex se illicitus, quia

3 Aduerto 3. certum quidem esse, quod ibi Laicis non liceat more Ecclesiasticorum prædicta Officia solemniter peragere, prout communiter à DD. asseritur; sed incertum tamen esse, num id non liceat ex eo, quod ibi tunc Laici sic violant Pollutionis Ecclesiasticæ effectus, an potius ex eo tantum, quod sic usurpent Ordinis, seu saltem muneris Ecclesiastici usum, & grauem inde Ecclesiastico statui iniuriam irrogent, quod vltimum vere mihi omnino verum videtur, vt docuit *Castropal. p. 6. disp. 5. punct. 5. num. 5. cum Laym. l. 1. tr. 5. par. 4. cap. 3. num. 2.* vnde idcirco tale Laicorum peccatum, vt potè Ecclesiasticum, à Iudice Ecclesiastico puniri posse docent *Sayr. de Censur. l. 5. c. 14. num. 2. Alter. de Interd. disp. 3. cap. 3. vers. Secundo dicimus, & alij.*

4 Dico in Ecclesia Polluta Laicis ex se, & ratione talis Pollutionis à Iure interdictum non esse quocumque Laicorum more, etiam in Choro, prædictas Horas, & Officia recitare, seu cantare: immo nec Clericis ipsis, nisi forte Sacerdotes ipsi, quorum id proprium munus est ex *Filliuc. tr. 12. num. 99.* Hebdomadariam, licet inter Laicos, exercerent, inchoando Officium, dicendo Capitulum, Orationem, & c. sic enim ibi Sacerdotis munere solemniter fangerentur. generalis autem prædictorum omnium ratio est, quia, quamuis Horæ Canonice, & similia Officia semper sint, vt iam dixi, Diuina quo ad substantiam, & Ordinis Ecclesiastici, vt habetur toto *tit. de celebrat. Missæ. & tradit Sylu. V. Horæ Canonice num. 3. & Armil. ibi num. 1.* si tamen prædicta Officia peragantur non Ecclesiastico more, sed Laicali, non erunt Officia Ecclesiastica, ab Ecclesia per Interdictum, aut Pollutionem

prohibita nec erunt. Ordinis alicuius Clericalis, aut Ecclesiastici, etiam si à Personis ipsis Ecclesiasticis, vel solis more Laicorum, vel vna cura Laicis peragantur, ita in specie de Horis Canonice in loco Interdicti docet *Ygolus. de Censur. tab. 5. cap. 8. num. 1. & 3.* qui proinde dicit, quod canere Officium B. V. Mariæ, prout fit communiter à Laicis Confraternitatum, seu Disciplinatorum societatibus, non est Ordinis alicuius, & publice fieri potest. immo idem generaliter de Officijs omnibus recitari solitis à Confraternitatibus tradit *Filliuc. tr. 18. num. 79.* idemque omnino dicendum puto de Horis ipsis Canonice omnibus, quando non Ecclesiastico modo, sed Laicali dicuntur, quia omnes ob talem modum Laicis communem tunc non sunt Officia Ecclesiastica, sed sunt Horæ seu Officia nullius Ordinis Ecclesiastici, & sic euadunt Officia Priuata ita, vt ab Ecclesia in nullo Interdicto prohibita censeri debeant, prout rem bene perpendenti bene constabit. Dixi vero in conclusione; *Ex se, & ratione talis Pollutionis, nam inde*

5 Colligo tam in prædictis Horis Canonice, vel alijs Officijs recitandis, quam in alijs ad audiendum admittendis diligenter cauendū semper esse, ne, habita ratione loci, personarum, & similibus, prædicta recitatio videatur Ecclesiastico modo facta, & Officia illa proinde vere Ecclesiastica appareant: ratione enim scandali, vel contemptus, vel alia simili de causa per accidens aliquando prædictorum tam recitatio, quam auditio illicita esse potest; licet alioquin per se, & ratione Pollutionis ipsius neutra prohibita à Iure sit.

C A P V T X X X I I.

An in Ecclesia Polluta aliquo modo Litanie recitari, & Processiones fieri licite possint.

S V M M A R I V M.

Litanie aliquando simul; aliquando autem separatim ab Horis Canonice in Ecclesia recitari solent, num. 1.

Litanie Communes, quæ vulgo etiam Omnium Sanctorum dicuntur, quandoam Diuini Officij pars, & Oratio Publica censeantur, numer. 2.

Litanie B. V. cur nunquam ex se videantur Officium

ium proprie Ecclesiasticum, ibidem.

Quod Litanie recitentur, vel cantentur, nihil hic refert, num. 3.

Litanie quandoque cum Processione, quandoque sine illa recitantur, ibid.

Processionis Sacra nomine quid hic accipiat. ibidem.

Dicere Orationem cum Dominus vobiscum, ad Diaconorum, vel Sacerdotum munus proprium pertinet, num. 4.

Litanie, etiam Omnium Sanctorum, quomodo in Ecclesia Polluta sine Pollutionis violatione cantari possint, ibid.

Processiones quomodo in Ecclesia Polluta licite fieri queant, num. 5.

Si Clerici recitent more Ecclesiasticorum proprio, & Processionaliter Litanias vel Communes, vel B. V. sed sine Dominus vobiscum, & c. quid tunc dicendum videatur, num. 6.

1 Aduerto 1. licet aliquando pro temporū diuersitate ex institutione Ecclesie, & consuetudine Locorum Litanie, & alia huiusmodi Officia, prout paulo antea *Cap. 30.* dictum est, Horis Canonice adiungantur, idemque tunc de ijs, ac de istis, eadem in omnibus ratione militante, dixerimus; tamen, quia aliquando etiam non vt pars Horarum Canonice, sed ab istis ex separatim, & per se solæ à Fidelibus recitari, canique solent in Ecclesia vel Processionaliter, vel etiam sine vlla Processione, idcirco peculiariter de ijs hic inquirendum esse, an à Iure in Ecclesia ob Ecclesie Pollutionem prohibeantur.

2 Aduerto 2. Litanias quidem communes, quas vulgo Omnium Sanctorum appellamus, quandoquidem aliquando ex Ecclesie deputatione, scilicet in diebus S. Marci, & Rogationum, veluti pars Officij Diuini, recitande sunt, prout docent *Lezan. in Summ. 99. Regul. p. 1. c. 12. num. 23. Castropal. tom. 2. disput. 2. punct. 2. num. 13. & alij plures cum Dian. p. 2. tr. 12. resol. 42. & p. 4. tr. 4. resol. 226.* vere tunc, & proprie ex se Diuini, & Ecclesiastici Officium, ideoque Orationem Publicam censeri, æque ac Horas ipsas Canonice, de quibus idiplum certum est ex superius dictis *Cap. 29. num. 1.* Litanias vero B. V. nunquam ex se videri Diuini, & proprie Ecclesiasticum Officium, cum nunquam videantur alicui Ordini, aut muneri Ecclesiastico deputate, nec institutæ, vt Ecclesie totius nomine ab aliquibus aliquando recitentur. Vnde consequenter hæ semper ex se venire videntur nomine Orationis Priuatae, etiam si publice à Clericis ipsis cantentur; dummodo tamen ea

semper omittantur, quæ ab Ecclesia peculiaribus aliquibus ministris suis sorte deputata sint, prout ex dicendis clarius apparebit.

3 Aduerto 3. Litanias omnes recitari, etiam cani (hoc enim hic nihil facit, vt dicit *Sayr. in Thesaur. l. 5. c. 5. num. 40.*) solere vel Processionaliter, vel non Processionaliter. Hoc fit, quando Litanie cantantur sine Ordine procedendi, sine Crucis eleuata gestatione, & sine Stola, ac superpelliceis, prout tradunt *Henriq. l. 13. c. 44. S. 1. Sayr. l. c. Billig. tr. 18. num. 79.* & cæteri passim; illud autem fit, quando cum prædictis cantantur, vel recitantur. Hinc

4 Dico 1. Litanias omnes ex se, quando non sunt pars Horarum Canonice, non solum à Laicis, sed etiam à Clericis, vel Ecclesiasticis omnibus absque Pollutionis Ecclesiasticæ violatione cantari posse, dummodo tunc sine Ecclesiastica Processione id fiat, & Diaconi, ac Sacerdotes abintineant ab Oratione cum Dominus vobiscum, similibusq. Officijs Ordinis alicuius proprijs, qualia sunt mox à nobis dicta, quæ, vt aduertit *Enriq. l. c. Suar. de Censur. disp. 12. sect. 2. num. 13. Alter. de Inte. dicto disp. 5. c. 5. vers. Quare primo licitum est, Filliuc. tr. 12. num. 93. & alij multi, ad Officium Diaconorum, vel Sacerdotum proprium pertinent, & cum omnes Ordinum, saltem Sacerdotum actas, vt *Cap. sequent. videbimus.* Ecclesiastica Officia sint, propterea in Ecclesijs Pollutis prohibita sunt. prædicta ergo conclusio nostra, si in Interdicto proprio, quod plus est, conceditur à *Radriq. 99. Regul. tom. 2. q. 109. art. 2. & in Addit. ad Bull. Cruc. S. 5. nu. 23. Nauar. c. 27. nu. 166. et 171. Fernand. Exim. Theol. Moral. p. 2. c. 12. num. 10. Alar. in Canon. Conscien. l. 6. V. Interdictum num. 15. Megal. Instit. p. 3. l. 6. c. 2. num. 8. vers. Vnde etiam. Quintanaduen. in Append. ad singular. tr. 1. dub. 18. num. 3. & 4. & ab alijs, multo magis concedi debet in Ecclesie Pollutione, prout bene argumentatus est *Tordan. Elucubrat. diuers. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 146.***

5 Dico 2. Sacras, & proprie Ecclesiasticas Processiones, quales iam *num. 3.* descripsimus, non posse à Clericis in Ecclesia Polluta absque Pollutionis Ecclesiasticæ violatione fieri, si in ijs Diuinum aliquod Officium recitetur; secus autem esse, si in ijs non Publicæ, sed Priuatae tantum Orationes, vel Publicæ quidem, sed mentaliter solum dicantur. Ratio vtriusque partis est, quia in primo casu tum substantia, tum modus Orationis illius vere, ac proprie Diuini, & Ecclesiastici Officium constituunt, vt bene dicit *Suar.*

Suar. de Censur. disp. 12. sect. 2. num. 2. in alijs vero casibus fecus est ob alterius defectum, ut rem bene consideranti clarum fiet, & colligi potest ex *Rodrig. & Quintanad. ll. cc.*

6 Colligo, si Clerici in Ecclesia Polluta processionaliter recitent Litanias B. V. sed sine *Dominus vobiscum*, & similibus ad Ordinum actus spectantibus, nunquam ab ijs Ecclesie Pollutionem violari, cum sic nullum ibi celebrent Diuinum Officium; eam tamen ab iisdem violari, si processionaliter, & Ecclesiastice ibidem recitent Litanias omnium Sanctorum, licet abstineant a predicto *Dominus vobiscum*, & c. quia, cum hæc aliquando, i. in aliquibus diebus, ut superius diximus, sint vere, & proprie Officium Ecclesiasticum (quod de Litanis B. V. dici nequit, cum ex se nunquam Ecclesiasticis Ministris deputata sint) signum est has, quo ad substantiam ipsam, esse vere Orationem Publicam, ergo, quotiescunque, pro ut in hoc casu fieri supponitur, a ministris Ecclesiasticis, & more Ecclesiastico recitentur, tunc plene Ecclesiasticum Officium erunt tam quo ad substantiam, quam quo ad modum, & consequenter in Ecclesia Polluta à Iure prohibita erunt; non tamen illæ, i. Litanie B. V. nisi forte per accidens, & ratione *Dominus vobiscum*, vel similitum, quæ ad ordinis alicuius actum pertinent, ut iam dictum est. Immo, si hæc ipsa ibi Laici quoque facerent, v. g. Communes ibi Litanias cum Ecclesiastica Processione predicta recitando, vere illicite facerent, non eo quod sic Ecclesie Pollutionem violarent, sed eo quod Ecclesiastici Ordinis munus usurparent, ut in re simili iam alibi superius aduertit.

CAPVT XXXIII.

An actus Ordinum Clericalium tam Minorum, quam Maiorum in Ecclesia Polluta à Iure prohibeantur.

S V M M A R I V M.

Actus Ordinum Clericalium communiter inter Officia Diuina à DD. numerantur, num. 1.
Ordo quandoque solemniter exerceri dicitur, ibidem.
Minorum Ordinum actus nunc eodem prorsus modo tam à Laicis, quam à Clericis fieri solent, num. 2.

Modus exercendi Minores Ordines more Ecclesiastico iam non differt à modo, & more Laicorum, num. 3.

Actus omnes omnium Ordinum ex se, & præcisè omni consuetudine, in Ecclesia Polluta à Iure prohibiti sunt, num. 4.

Minorum Ordinum actus regulariter nunc de facto in Ecclesia Polluta non sunt prohibiti, ibidem.

Secus tamen aliquando dicendum videtur, & casus exponitur, ibidem.

Quid si Clericus in Ecclesia Polluta actum Ordinum Minorum faciens vere intenderet Ordines suos exercere? num. 5.

Actus Ordinum Minorum nunc extrinsece non sunt amplius proprie Ecclesiasticum Clericalium Ordinum munus, ibidem.

1 Aduerto 1. quoniam inter Officia Diuina, & Ecclesiastica communiter à DD. Solemne Clericalium Ordinum exercitium numeratur, ideoque in Ecclesia Polluta consequenter à Iure prohibitum censetur, consequenter etiam dubitari posse, num Maiorum tantum, vel Minorum quoque Ordinum actus Diuinorum prædictorum Officiorum nomine venire debeant. Dixi Solemne Clericalium Ordinum exercitium, nisi enim Ordo solemniter exerceatur, prædictum Ecclesiasticæ Pollutionis Interdictum non violatur, ut bene aduertit *Sayr. de Censur. l. 4. c. 16. nu. 9.* Solemniter autem Ordo exerceatur, si ex Officio, & Ecclesiastico modo exerceatur, ut alibi dictum est.

2 Aduerto 2. dubitationis huius causam esse, quia Minorum Ordinum exercitia non videntur Clericorum tantum propria; sed Laicorum etiam cuiuslibet communia, ita ut iam eadem eodem prorsus modo passim tam à Laicis, quam à Clericis ex generali Ecclesie consuetudine exerceri soleant. hinc

3 Aduerto 3. modum Minores Ordines exercendi more Clericorum non amplius distinguere à modo eos exercendi more Laicorum, cum vnus, & idem omnino omnium sit, ut colligitur ex *Suar. de Censur. disp. 34. sect. 4. nu. 9.* & ante ipsum ex *Syluest. V. Irregularitas num. 14.* & *Tabien. ibi, nu. 4. in principio.* Quamobrem his inhærendo

4 Dico, licet omnes actus Ordinum Clericalium omnium ex se, & præcisè prædicta recepta Ecclesie consuetudine, in Ecclesia Polluta generaliter à Iure (sic enim ij Officia vere, & proprie Ecclesiastica reputantur) prohibiti censi debeant, ut colligitur ex *Syluest. & Tabien. ll. cc.* & clare docet *Leo in Prax. S. Pœnitentiæ p. 3. pag. 361. in principio;*

ripiò; nihilominus, posita prædicta generali Ecclesie consuetudine, regulariter prædictos Minorum Ordinum actus in Ecclesia Polluta prohibitos non esse, quia ob prædictam rationem nõ amplius ij Officia proprie Ecclesiastica reputantur; cum non amplius modo Ecclesiasticorum proprio fiant; & nihil habeant non commune Laicis, ut clare docuit *D. Antonin. 3. p. tit. 17. c. 18. r. Henric. l. 1. c. 7. num. 1. lit. F. Sot. in 4. dist. 22. q. 3. art. 1. conclus. 5. Sayr. in Theaur. l. 7. c. 9. num. 4. Anil. de Censur. p. 7. disp. 9. sect. 2. dub. 13. Laym. l. 1. Summ. tr. 5. par. 5. cap. 3. assert. 3. versic. Ex quo inferitur, & Gibalin. de Irregularit. r. 5. q. 2. Consectar. 15. versic. Tertio idem dixi vero regulariter, quia *Suar. de Censur. disput. 12. sect. 2. num. 10.* putat aliter aliquando; sed quam rarissime, rem se habere posse, ut si Clericus Exorcista veste sacra indutus ibi exorcismos Ecclesie super Energumenos proferret, cum hoc à Laicis fieri non soleat, & tamen Ordinis Minoris actus sit.*

5 Colligo, si Clericus Minorum Ordinum actum aliquem in Ecclesia Polluta faciens vere intenderet tales Ordines ibi exercere, peccaturum affectiue, & interius; non autem exterius, & effectiue contra Pollutionis Ecclesiasticæ leges, cum ob prædictam consuetudinem nunc tales actus non sint amplius extrinsece proprium alicuius Ordinis Clericalis munus, sed licite fiant etiam à non ordinatis, & à Laicis, ut aperte habetur ex doctrina *Campanil. in Diuersor. Iur. Can. Rubric. 11. c. 11. num. 24. Vgol. de Irregularit. cap. 37. per totum, & Suar. l. c.*

CAPVT XXXIV.

An in Ecclesia Polluta actus Ordinis Subdiaconalis à Iure interdiciantur.

S V M M A R I V M.

Actus Ordinum quandoque proprie, & solemniter exerceri dicantur, num. 1.

Actus Ordinis Subdiaconalis proprius, & sollemnis quisnam sit, num. 2.

Subdiaconi habitus proprius est Manipulus, num. 3.

Manipulus est de substantiali solemnitate Ministerij Subdiaconalis, ibidem.

Subdiaconalis Ordinis solemnem actum exercere in Ecclesia Polluta à Iure interdictum est, num. 4.

Epistolam in Missa solemniter cantare cum Manipulo quomodo aliquando Subdiaconis licere posse in Ecclesia Polluta, num. 5.

1 Aduerto 1. sermonem hic esse de actibus proprijs, & solemnibus Ordinis Subdiaconalis, i. de ijs, qui fiant cum Manipulo, & apparatu, cum quo fieri licite nequeant ex Ecclesie constitutione, nisi ab habente talem Ordinem, & non à Laico, aut etiam Clerico, qui simili Ordine careat. quod etiam in alijs omnibus Clericalium Ordinum actibus obseruandum est, quia tunc tantum Ordinis alicuius proprius actus exercetur; si enim idem actus eo modo, quo ab Ordinatis Ministris exercetur, exerceri licite possit etiam à non Ordinatis, re vera talis actus non est ordinis actus, sed alius illi similis, qui à non Ordinatis æque fieri solet, ut bene docuit *Suar. de Censur. disp. 12. sect. 2. num. 9. Bonac. de Irregularit. disp. 7. q. 3. punct. 6. nu. 9. & clarissime Gibalin. de Irregularit. cap. 5. q. 2. num. 4.* & in hoc tantum ministerium Clericale à nõ Clericali, seu ministerium solemne, & ex officio à priuato discerni potest. Hinc

2 Aduerto 2. tunc tantum à Subdiacono proprie solemnem Subdiaconatus actum, qui sit Diuinum Officium, fieri, quando, tanquam minister ab Ecclesia ad id deputatus, sacris Subdiaconalis Ordinis vestibus indutus in Sacrificio Missæ Epistolam cantat, prout expresse illi committitur in traditione Libri Epistolarum, dum Ordinatur, & passim docent DD.

3 Aduerto 3. proprium Subdiaconi habitum, sine quo nequaquam solemniter Epistolam cantare diceretur, cum ille sit de substantiali solemnitate ministerij subdiaconalis, esse Manipulum. cum enim sæpe iam in Missa solemniter cantetur Epistola cum Dalmatica absque Manipulo ab ijs etiam, qui Subdiaconi non sunt, propter hanc consuetudinem factum est, ut cantare Epistolam sine Manipulo modo mox dicto etiam in Missa solemniter non sit amplius actus Subdiaconalis Ordinis proprius, ut DD. communiter asserunt cum *Castropal. p. 6. disp. 6. punct. 18. num. 3.*

4 Dico proprium Subdiaconalis Ordinis actum, i. solemniter Epistolam in Missa cantare, ex se esse inter Officia Diuina, quæ in Ecclesia Polluta à Iure prohibentur, prout ex prædictis DD. aperte inferri potest.

5 Colligo, si alicubi sit Priuilegium, vel Consuetudo, ut solemniter in Missa cantetur Epistola à non Subdiaconis cum Manipulo, prout fieri à Clericis non Subdiaconis in Ecclesijs Fratrum Minorum testatur *Nauar. in Man.*

27. nu. 243. Anil. de Censur. p. 7. disp. 9. sect. 2. dub. 13. & Castropal. l. c. talem actum ibi non esse Ordinis actum, nec proinde ex se in Ecclesia Polluta prohibitum, etiamsi a Subdiaconis fiat, vt aduertit etiam Campanus, in Diuersor. rubr. l. r. e. r. i. num. 24. & prolixius Xgolus. de Irregul. c. 37.

CAPVT XXXV.

An in Ecclesia Polluta actus Ordinis Diaconalis a Iure interdiciantur.

S V M M A R I V M.

- Diaconi Officium precipuum quodnam sit. num. 1.
- Diaconi Officia aliqui decem, & plura etiam referunt, num. 2.
- Cantant in Missa solemniter Euangelium cum Dalmatica absque stola etiam non Diaconi. num. 3.
- In Ecclesia Polluta proprius Diaconalis Ordinis actus cur a Iure prohibeatur, num. 4.
- Diaconus solemniter Baptizans vere exercet Diaconalis Ordinis actum, qui propterea est Officium Diuinum, & Ecclesiasticum, numer. 5.
- Idem alij dicunt de Diacono Eucharistiam ministrante. ibid.

Aduerto 1. quæ diximus de Subdiacono, proportionem seruata, eadem dicenda de Diacono, cuius præcipuum munus est Euangelium in Missa solemniter cum stola cantare, prout DD. communiter asserunt. Dixi precipuum, quia

Aduerto 2. alia ab aliquibus Diacono officia assignari, quæ videri possunt apud Auerf. de ord. q. 2. sect. 7. vbi decem, & plura etiam referuntur, quæ tamen vel non amplius in usu sunt, vel in necessitate tantum, quam ob Sacerdotum copiam raro contingere docet Tiber. in Instruct. Ordinand. c. 5. q. 32. vel certe non huius tantum Ordinis propria videntur, vt apud prædictos DD. & alios ab illis allegatos cernere est.

Aduerto 3. quamuis Suarez de Censur. disp. 12. sect. 2. num. 11. asserit Diaconi ministrantem, de quo num. 1. dictum est, non solere, vt potè sacratius, quam Subdiaconi munus, a Laico fieri; tamen a Castropal. p. 6. disput. 6. punct. 18. num. 3. absolute idem asseri de Dia-

cono, quod cap. præced. diximus de Subdiacono, sape scilicet Euangelium quoque solemniter in Missa cum Dalmatica absque stola ab ijs etiam cantari, qui Diaconatus Ordine initiati non sunt.

Dico in Ecclesia Polluta proprium Subdiaconalis Ordinis actum a Iure prohiberi, quia, prout etiam de Subdiaconalis Ordinis actu diximus, Ordinis huius Officium ex se Diuinum, & Ecclesiasticum est. ita cum communi DD. sententia Sayr. de Censur. l. 7. c. 10. num. 3. & 4. Suar. eod. tit. disput. 42. sect. 4. num. 16. Coninch. eod. tit. disp. 18. dub. 6. Bonacin. de Irregularit. disput. 7. q. 3. punct. 6. num. 1. & 2. Gibalin. eod. tit. c. 5. q. 2. consuetud. 8. num. 19. Laym. lib. 1. Sum. tr. 5. par. 5. cap. 3. num. 1. & Castropal. l. c. quorum vltimus conclusionem limitat in casu, quo prædictum Diaconi Officium ex Priuilegio, vel Consuetudine alicubi nõ Diaconis etiam commune factum fuisset, prout iam de Subdiaconatus actu asserimus.

Colligo, quando Diaconus solemniter in Ecclesia Polluta baptizat (sive id eitur licitum, vel illicitum aliunde sit) vere ab eo Diaconalis Ordinis actum exerceri, teste Auerf. l. c. & Quintanad. tr. 1. singular. 20. nu. 3. idemque alij dicunt de actu dispensandi Eucharistiam, ac proinde actum illum solemniter baptizandi vere esse Diuinum, & Ecclesiasticum Officium, quod consequenter in eo loco prohibitum esset, nisi cum Baptismo ipso eiusdem quoque solemnitas ibidem ab omni prohibitione exciperetur, vt iam vidimus Disput. huius cap. 14.

CAPVT XXXVI.

An in Ecclesia Polluta Concionari, seu Prædicare, & similia liceant.

S V M M A R I V M.

- Prædicare quomodo dicatur Officium aliquando Lectoris, aliquando Diaconi, num. 1.
- Actus Prædicandi, seu Concionandi cur videatur aliquibus Officium Diuinum, num. 2.
- Officium Prædicandi Iurisdictionis potius, quam Ordinis actus ab alijs creditur, num. 3.
- In Ecclesia Polluta a Iure non prohibetur Concio, seu Prædicatio, nec Lectio S. Scripturae, nec Disputationes, & c. num. 4.
- Ad prædicta populus campanarum sono conuocari

talis potest. ibidem.

Sacerdos, vel Diaconus in Ecclesia Polluta Prædicans licite vtiatur superpelliceo, et stola, num. 5.

Habitus prædictus aliquando est substantialis solemnitas; aliquando est mere per accidens. ibidem.

Aduerto 1. Prædicare absque solemnitate, quasi per modum Catechismi, instruendo Catechumenos, dici vultum ex Officij Lectoris a Vasq. in 3. p. disp. 238. c. 2. & a Tiberio in Instruct. Ordinand. cap. 5. qu. 30. cum solemnitate vero pertinere ad Diaconum ex eod. Tiber. ibid. q. 32. quia Diaconis ab Episcopo dicitur oportet Diaconum Prædicare, vt habetur in Pontificali, & communiter tradunt DD. apud Auerf. de ordin. q. 2. sect. 7. vers. Tertium.

Aduerto 2. a Nauar. in sum. c. 27. nu. 163. vers. Octauo infertur, & ab alijs dictum fuisse, quod actus Prædicandi soli Sacerdotio institutione Diuina attributus (Christus enim Sacerdotibus tantum dixit: Prædicatè Euangelium) sed lege, & consuetudine humana, Diaconatui deputatus fuerit iuxta Can. Adhucimus, 16. q. 1. & consequenter ab his omnibus actum Concionandi censeri actum Ordinis, & subinde esse Diuinum Officium. Sed

Aduerto 3. a Suar. de Censur. disp. 12. sect. 2. num. 4. a Filliuc. tr. 12. num. 86. ab Auerf. l. c. & alijs Officium Prædicandi Iurisdictionis potius, quam Ordinis vltius actum credi. vnde, quando Christus dixit: Prædicatè Euangelium, non dedit, inquit, potestatem Ordinis, sed Iurisdictionis: nec enim hic actus Ordinem, sed Pastoris Auctoritatem requirit ex eorum sententia.

Dico in Ecclesia Polluta a Iure nequaquam prohiberi Concionem, seu Prædicationem, nec similia, hoc est, Lectionem S. Scripturae, aut Theologiae, vel Iuris Canonici, Explicationem Doctrinae Christianae, Disputationes de rebus sacris, Repraesentationes spirituales, & c. etiam cum Campanarum sono, vt populus more solito ad prædicta conuocetur. Ratio est; tum quia ista sub Diuinorum Officiorum nomine non comprehenduntur, cum non sint actus ex Diuina, vel Ecclesiastica institutione alicui Ordini Clericali peculiariter adnexi, sed Clericis omnibus, & Laicis etiam concedantur, prout expresse tenent Suar. & Filliuc. ll. cc. Laym. in Sum. l. 1. tr. 5. p. 5. c. 3. num. 3. Castropal. p. 6. disput. 2. punct. 9. num. 10. Rodriq. qq. Regul. tom. 2. qu. 109. art. 2. versic. Septimo, & alij apud ipsum, & alibi

passim, tum quia ista non ad Deum immediate, quod ad rationem Diuini Officij requiritur iuxta superius dicta Cap. 28. num. 1. sed ad populum instruendum, vel excitandum ordinantur, vt videret etiam dixit Suar. l. c. disp. 34. sect. 3. nu. 9.

Colligo Sacerdotem, vel Diaconum in Ecclesia Polluta Concionantem, vel Prædicantem licite vti posse superpelliceo, & stola, quia talis habitus, licet proprius Sacerdotum, vel Diaconorum sit, non facit eos actus inde esse alicuius Ordinis proprios, nec profinde facit eos inde esse Officia Diuina, & Ecclesiastica, cum tunc talis habitus sit mere per accidens; & non substantialis solemnitas alicuius Diuini Officij; aliunde autem vniuersi quisque tunc potest licite vti habitu sibi alias concessio, si absit, vt supponit, scandalum, contemptus, & similia extrinsece aduenientia, Dixi tunc, quia talis habitus aliquando est solemnitas substantialis alicuius Diuini Officij, vt colligi potest ex Cap. 32. num. 3.

CAPVT XXXVII.

An in Ecclesia Polluta a Iure interdiciantur sit canere Te Deum laudamus, pro gratiarum actione, & similia.

S V M M A R I V M.

- In toto absolute prohibito prohibita videntur proportionaliter partes, num. 1.
- De Cantico: Te Deum laudamus, eadem supponenda, quæ superius dicta de Horis Canonice, & Litanis, num. 2.
- Idipsum etiam dicendum de alijs Canticis, Hymnis, Salutationibus, & Rosario B. V. ceterisque similibus, num. 3.
- In Ecclesia Polluta a Iure ex se prohibitum non est recitare, vel etiam cantare solemniter prædicta, dummodo Laicorum more, numer. 4.
- Modus recitandi Horas Canonice Ecclesiasticorum, vel Laicorum more ex Xgolino traditur. ibid.
- Per prædicta, secluso scandalo, Pollutio Ecclesiastica vere non illuditur, num. 5.

Aduerto 1. dubium inde ductum censeri, quod Canticum prædictum, vt potè pars aliquando Diuini, & Canonici Officij,

per Diuinorum Officiorum prohibitionem, ibi prohibitum videri possit: qui enim prohibet absolute totum, proportionaliter etiam, & regulariter prohibere videtur partes ipsas.

2 Aduerto 2. Canticum istud, prout superius diximus de Horis ipsis Canonicis, cantari posse vel Ecclesiasticorum, vel Laicorum more, siue ab Ecclesiasticis, siue a Laicis, siue ab utrisque simul, ac proinde vel ut partem Horarum Canonicarum, vel ut Orationem priuatam, iuxta ea, quae de Litanis etiam iam statuimus cap. 32. nam hic quoque locum habent.

3 Aduerto 3. quae hic dicimus de Cantico *Te Deum laudamus*, dici etiam debere de Hymno *Veni creator Spiritus*, nec non alijs Canticis, Hymnis, Psalmis, Salutationibus, & Rosario ipso B. V. multoque magis de Carminibus, & Laudibus Coelitem, atque similibus omnibus, ut singula consideranti planum fiet.

4 Dico in Ecclesia Polluta à Iure ex se prohibitum non esse cantare publico, solemniter, & Musico cantu, ac symphonia Canticum praedictum: *Te Deum laudamus*, vel Hymnum: *Veni creator Spiritus*, aut alia praedicta, & similia omnia, etiam si cantentur ab Ecclesiasticis ipsis, Laicorum amen more, eodem modo, qui nullius Clericalis Ordinis proprius sit, sic enim nunquam praedicta vere sunt Officia Diuina, & Ecclesiastica, & consequenter à Iure in Ecclesia Polluta nequaquam interdiciuntur. licet enim aliquando nonnulla ex ijs alias sint Horarum Canonicarum pars, & proinde semper, quo ad substantiam, sint Diuinum Officium; tamen non semper talia sunt, quo ad modum: unde in hoc nostro casu, cum in eo Ecclesiasticum modum deesse supponamus, proprie Diuina esse nequeunt, tunc autem Horas Canonicas Laicorum more dici docet *Vgolin. de Censur. tab. 1. c. 14. §. 1. num. 20.* quando, qui eas cantant, vel recitant, etiam si re vera Clerici sint; eas nihilominus recitant, seu cantant sine *Dominus vobiscum*, sine stola, & superpelliceo, neque de more sedent, & c. patet ergo conclusio ex superius dictis, eamque colligere licet, saltem quo ad aliqua ex praedictis (unde tamen fas est alia inferre) ex *Rodrig. qq. Regul. tom. 2. q. 109. art. 2. Fernand. in Exam. Theol. Moral. p. 2. c. 12. §. 1. Gibalin. de Irregularit. c. 5. q. 2. confessor. 15. versic. Primo.* & clarius ex *Quintanauden. in Append. ad singul. tr. 1. dub. 18. num. 3. & dub. vlt. num. 1.* qui aperte dicit praedicta praedicto modo cantata vere non esse Officium Diuinum, & vere, nam solemnitates praedictae, cum sint mere

accidentales respectu talium actuum, quibus adiunguntur, non faciunt eos inde fieri Ordinis alicuius proprios, ut per se patet.

5 Colligo, secluso scandalo, & c. per praedicta Ecclesiasticam Pollutionem vere non illud; sed bene eam seruari, si Diuina Officia ibi ante Reconciliationem non celebrentur. praedictae enim Pollutionis effectus, seu impedimenta extendere etiam ad id, quod re vera Diuinum Officium non sit, non est Ecclesiasticam Pollutionem seruare; sed gratis odia ampliare, quae semper merito restringenda.

CAPVT XXXVIII.

An in Ecclesia Polluta Benedictiones omnes à Iure interdictae sint.

S V M M A R I V M.

Benedictionis nomine non semper idem venit, num. 1. remissive.

Benedictio generaliter quomodo definiatur. ibidem.

Maledicere, & Benedicere quid sint. ibid.

Benedictio alia Publica, seu Ecclesiastica, alia Priuata, & qualiter differant, num. 2.

Benedictiones Ecclesiasticae aliae Constitutivae, aliae autem Inuocativae tantum, num. 3.

Benedictionum quaedam Pontificales, quaedam Episcopales, & quaedam Sacerdotales sunt. ibidem.

Agnus Dei an à solo Pontifice benedici, seu consecrari soleat, & quandonam. ibid.

In Ecclesia Polluta à Iure non interdiciuntur Benedictiones Priuatae; etiam si à Presbyteris fiant, num. 4.

Inter praedictas Benedictiones à DD. praeferat Paternam numeratur etiam Benedictio Mensae, & Gratiarum actio, item fructuum, nec non sacculi, & baculi pro Peregrinis, & Vestium pro Nouitijs, vel Tertiarijs. ibid.

Benedictiones, quae non sunt ex natura sua Publicae, etiam si accedat eis solemnitas, seu modus Ecclesiasticus, cur nihilominus inde non fiant vere Ecclesiasticae, nec Publicae, num. 5.

Aduerto 1. cum Benedictionis nomine non semper idem significetur, ut fuisse videtur est apud Leonem in *Theaur. For. Ecclesiast. p. 1. c. 6. nu. 1. & seq. & Jordan. Elucubrat. diuers. tom. 1. l. 5. tit. 15. num. 1. & seq.* hic à nobis

nobis generaliter accipi pro *Sanctificationis*, & *gratiarum votiu collatione*, sic enim Benedictionem definit *S. Ambros. lib. de Benedictionib. Patriarch. c. 2.* unde, sicuti Maledicere est alicui malum imprecari, ita Benedicere est alicui bonum precari, à Deo, videlicet bonorum omnium largitore, prout docet *Laym. in Sum. l. 5. tr. 9. c. 13. num. 1.*

2 Aduerto 2. Benedictionum alias esse Priuatas, alias autem Publicas; Priuatae sunt, quae à quolibet Fidei utriusque sexus conuenienter etiam fiunt; licet aliquando à Presbyteris quoque impendantur. Publicae vero sunt, quae fiunt speciali ritu à ministris Ecclesiae, & ex speciali eius institutione, ut habeant specialem effectum, saltem per modum impetrationis, in nomine totius Ecclesiae: unde haec dicuntur esse Ritus quidam, seu Formulae Orationum, à Ministris Ecclesiae, ex eiusdem Institutione, super personis, aut alijs rebus sensibilibus pronuntiari solitae ad Dei dona impetranda. illae non ad Sacramentalia, sed ad Orationem potius priuatae pertinent; istae autem merito inter Sacramentalia numerantur, nec nisi à Sacerdotibus fieri possunt, ut egregie dixit *Suar. de Relig. tom. 1. tr. 3. l. 4. c. 14. nu. 1. & 2. & Bassius in Flor. Theol. V. Benedictio, num. 1. & 9.* qui proinde has vocat proprie Ecclesiasticas.

3 Aduerto 3. ex praedictis Benedictionibus Ecclesiasticis, ut bene dixit *Casus. 2. 2. q. 88. artic. 11.* aliquas esse Constitutivas, i. quae constituunt rem, quae Benedicitur, Sacramentum, ut ad usum profanum postea sine irreuerentia applicari non possit: alias Inuocativas tantum, quae non constituunt rem sacramentalem, & ex his omnibus alias fieri solere à solo Pontifice, prout de *Agnis Dei* docuit *Laym. l. c. num. 7. & Glian. in Sum. Censur. V. Agnus Dei, num. 3.* in fine dicens *Agnos veros solus Pontifex consecrare solet pridie Dominic. in Albis.* de quorum origine, & virtutibus edidit *Romae peculiarem tractatum Vincentius Bonardus Ord. Praed. teste Leon. l. c. num. 6.* ubi eorum Benedictionem, seu Consecrationem Pontificibus ipse quoque attribuit: alias à solis Episcopis de iure ordinario, & communi impartiri, qualis est Benedictio aquae, quae Ecclesia consecrata, & Polluta reconcilietur, nec non quae cum sacro Chrismate fieri solent, & aliae huiusmodi: alias vero nec Pontificibus, nec Episcopis, neque Iure, neque consuetudine reseruat, sed Sacerdotalis Ordinis proprias esse, quales sunt Benedictiones nuptiarum ex *Can. Sponsus, dist. 23. & Concil. Trident. c. 1. de reform. Matrim. sess. 24.* Benedictiones aquae lustralis, & similes, de

quibus quilibet suffraganeus in *lib. 8. de iur. iur. c. 1. de iur. iur. c. 1. de iur. iur. c. 1. de iur. iur. c. 1.* Dico in Ecclesia Polluta à Iure interdictas non esse Benedictiones Priuatas, licet à Presbyteris etiam fiant. Ratio est, quia tales Benedictiones non sunt Officia Diuina, non enim sunt per se à Deo ordinatae, ut clare tradidit *Suar. l. c. Laym. in Censur. Mendic. V. Interdictum, num. 5. Sayr. de Censur. diuers. num. 8. & Gibal. de Irregularit. c. 5. q. 2. confessor. 15. versic. Primo.* Haec inter priuatas Benedictiones absque dubio est Benedictio, quam Pater praebet Filio, vel Superiores Subditis, vel Sorex Iuueni, vel Personae sanctitate excellentes dant super alias Personas, vel alias res, immo inter easdem conuerat *Benedictionem Mensae, & Gratiarum actionem Pisanella V. Interdictum, §. Quid de Benedictione mensae. Tabien. V. Interdictum 6. §. Tertio. Fernand. in Exam. Theol. Moral. par. 2. c. 1. nu. 12. & alij plures cum Ant. Gomez. in Bull. Crue. ad 5. & 6. regul. num. 51. ubi restatur de communi sententia. Benedictionem Priuatum Rodrig. qq. Regular. tom. 2. q. 109. art. 2. in princip. & Nauar. 6. 27. num. 172. Benedictionem Perae, seu Sacculi, & Baculi pro Peregrinis Summa Astens. p. 2. l. 7. tit. 16. art. 3. q. 3. & Syluester V. Interdictum 5. num. 6. q. 4. versic. Quintum. & Benedictionem Vestium pro Nouitijs, vel Tertiarijs. Angel. de Interdictum 5. num. 2. Sayr. & Rodrig. l. c.*

5 Colligo Benedictiones, quae ex natura sua non sunt Publicae, Publicas non fieri ex adiectione cuiuscumque solemnitatis eis accidentariae, ut satis ex alibi dictis constare potest, ac proinde eas, etiam si more Diuinorum Officiorum fiant, nunquam inde fieri vere, & proprie Diuina Officia, & Ecclesiastica, ut de solemniter Mensae Benedictione innuit *Rodrig. l. c.*

CAPVT XXXIX.

An in Ecclesia Polluta dari possit Benedictio super Populum à Sacerdote, vel Episcopo.

S V M M A R I V M.

Benedictio tam Sacerdotalis, quam Episcopalis super Populum duplex est, Solemnis, & Simplex, seu Priuata, num. 1.

In Benedictione Episcopali si sine cantu recitentur verba illa: Sit nomen Domini, & c. ea Benedictio censetur Priuata, num. 2.

Privata Benedictio ab Episcopo dupliciter super Populum impeditur, num. 3.
An Benedictio Episcopalis in apparatu Pontificali, & triplici Crucis signo data semper sit solemnitas, ibid.
In Ecclesia Polluta dari potest absque predicta Pollutionis transgressione a sacerdote, vel Episcopo super Populum Benedictio simplex, seu Privata, non vero Solemnis, num. 4.
Benedictio Episcopalis solemnitas super Populum an competat Episcopo ratione Ordinis, vel Iurisdictionis, & Dignitatis, ibid.
Talis quis esse existimatur, quibus vestitu indutus proficiscitur, num. 5.
Quid si Sacerdos, vel Episcopus privatam Benedictionem dantes intenderit actum Ordinis exercere, ibid.

Aduerto 1. Populum in Ecclesia dupliciter Benedici posse tam a Sacerdote, quam ab Episcopo, nempe vel Solemniter, vel Simpliciter, & Solemniter fit, quando vel Sacerdos in principio Missae, prout diebus Dominicis fieri solet, solemniter aspergit Populum aqua Benedicta cum Antiphona *Asperges*, & c. & cum Oratione, seu Collecta propria: vel Episcopus cum apparatu Pontificali Benedicit Populo cum cantu: *Sit nomen Domini Benedictum*, & c. & versu: *Aditorium nostrum*, & c. iuxta formam praescriptam in *Ceremonial. Episcop. l. 1. c. 25.* cui praemitenda sunt verba illa: *Humiliate vos ad Benedictionem*. Simpliciter vero fit, quando vel Sacerdos, vel Episcopus in fine v.g. Concionis; aut intrando in Ecclesiam, & c. simpliciter Benedicit Populo, vel illum aspergunt aqua Benedicta, & c. bene docuit *Suar. de Censur. disp. 34. sect. 4. num. 11.* *Zerol. in Prae. p. 1. V. Episcopi num. 35.* & *Jordan. Elucubr. tom. 1. lib. 5. tit. 1. num. 36.* Sed

Aduerto 2. ideo a nobis, dum de solemnitate Benedictionis, quam Episcopus dat, num. *preced.* sermo fuit, aperte dictum fuisse cum cantu: *Sit nomen Domini*, & c. quia sola praedicta verba: *Sit nomen Domini*, & c. absque cantu non sufficiunt ad constituendam illam Benedictionem solemnem, unde sine cantu ceterum Privata, prout expresse docent *Zerol. & Jordan. l. c.* & consequenter

Aduerto 3. Privatam Benedictionem ab Episcopo dupliciter impendi: Primo, quando Episcopus, nullis verbis dictis, signo Crucis benedicit Fidelibus, de qua *Ceremonial. Episcop. l. 1. cap. 3. in princip. & Vgolin. de Offic. & Potest. Episcop. par. 2. cap. 32. §. 2. num. 2.* etiam si publice id faciat, vt bene aduertit *Rodrig. qq. Regul. q. 109. tom. 2. artic. 2. versic.*

Sexto. & Barbos. de Offic. & Potest. Episcop. allegat. 38. in addit. fer alias num. 63. immo etiam si incederet in apparatu Pontificali, vt absolute docuit *Sayr. de Censur. l. 5. c. 6. nu. 11.* quamuis *Calderin. de Interdict. membr. 8. n. 39.* dixerit tunc ad maiorem securitatem abstinendam esse: Secundo autem, quando praedictis etiam verbis: *Sit nomen Domini*, & c. non cum cantu, sed submisso, & (vt inquit *Jordan. l. c. num. 39.*) recitatione prolatis, demum triplici quoque signo Crucis, & tribus distinctis locis, benedicitur Populus, quod etiam hinc videtur a *Bonifac. in Clem. Archiepiscopus, de Priuileg. num. 9.*

Dico in Ecclesia Polluta dari posse absque praedicta Pollutionis violatione a Sacerdote, vel Episcopo Benedictiones super Populum, Plebanas, seu Simpliciter, non vero Solemniter, prout eas iam distinximus. Ratio est, quia tales actus, si solemniter fiant, Sacris Ordinibus annexi, & proprie Sacrorum Ordinum actus, ac subinde Diuina Officia sunt; secus autem, si simpliciter, & priuate fiant, i. sine praedicta solemnitate, vnde in primo casu, & non in secundo per praedictum Pollutionis Ecclesiasticae Interdictum prohibentur. Primam conclusionis partem tenent communiter omnes, vt de ea nullam esse dubitationem dixerit *Villadieg. de Legat. q. 6. num. 6.* nec dubitari posse putauerit *Sayr. l. c. licet Syluest. P. Interdictum 5. num. 6.* dixerit idem dicendum de Simpliciter, ac de Solemni Benedictione, quando ea datur ratione Ordinis, non ratione Aetatis, vel Sanctitatis. Secundam docent expresse *Calderin. suar. & Rodrig. l. c. D. Antonin. 3. p. tit. 27. de Interd. c. 4. antequam Nauar. c. 27. num. 177. Angel. V. Interdictum 5. num. 2. Vgolin. de Censur. tab. 5. c. 8. §. 5. num. 4. Zabar. Anchar. & alij cum Sayr. l. c. Barbos. l. c. Anton. Gomez. in Bull. Cruc. ad clausul. 5. & 6. num. 52.* subdens solemnem Benedictionem praedictam Episcopo competere ratione Ordinis Episcopalis ex *Can. Ministrare, 23. q. 6.* contra *Villadiegum l. c. num. 7. & 8.* qui praedictam Benedictionem Episcopo competere putat non ratione Ordinis, sed Iurisdictionis, & Dignitatis, nec fortasse improbabiliter.

Colligo 3. quamuis ex *Vgolin. de Censur. tab. 1. c. 14.* & c. talis quis esse existimetur, qualis vestitu indutus proficiscitur, *Cap. In audientia nostra de sent. Excommun. tamen aliud esse, quod Sacerdos, vel Episcopus per talem habitum ostendat se Sacerdotem, vel Episcopum, quod vtique verum est: aliud est, quod, quicquid tunc in tali habitu agunt, agant ex officio, vel ex Ordine suo, quod vtique falsum est. Si enim tunc in tali habitu*

recitent v.g. *Litanias B. V.* non inde propterea illa erunt actus Ordinis, nec proinde Officium Diuinum, & Ecclesiasticum; etiam si illi forte intenderent facere Actum Ordinis: neque enim hoc ex illorum intentione tantum pendet, neque ex tali habitu tantum; sed ex Ecclesiae institutione, vel consuetudine, quae talem actum tali Ordini Sacro deputarit, vt superius explicatum est: ideoque, si in Ecclesia Polluta intendent actum Ordinis exercere, & ille actus vere Ordinis actus non esset, affectus tantum; sed non effectus contra Pollutionem Ecclesiae agerent.

CAPVT XXX.

An in Ecclesia Polluta a Iure prohibeatur Benedictio, seu Purificatio mulieris post partum.

S V M M A R I V M.

Varia DD. sententia quo ad hanc questionem referuntur, num. 1.
Introductio Puerperae in Ecclesiam alia Privata, alia Solemnis, & quid vtraque sit, num. 2.
Solemnitas praedicta Introductionis esse potest, vel Substantialis, vel Accidentaliter eidem actui, num. 3.
In Ecclesia Polluta iuxta probabiliorum sententiam quomodo non prohibeatur per se Benedictio, seu Purificatio mulieris post partum; sed tantum per accidens, num. 4.
Cur hoc ipsum dici non possit de Epistola, vel Euangelio solemniter in Missa a Subdiacono, vel Diacono prolatis, num. 5.

Aduerto 1. DD. in hac questione valde inter se discordes videri: multi enim absolute affirmant, multi absolute negant, & multi etiam distinguunt inter Solemnem, & Privatam Introductionem Puerperae in Ecclesiam: vnde solemnem a Iure prohibitam esse docent; non autem Privatam.

Aduerto 2. solemnem puerperae introductionem hic eam dici, quae fiat per Sacerdotem cum stola, & habitu Sacerdotali, ac solita psalmodia; privatam vero introductionem, quae fiat sine praedicta solemnitate, i. sine stola, & ornata sacerdotali, vt expresse docuit *Rodrig. qq. Regular. tom. 2. q. 109. art. 2. versic. 4.* Hinc

Aduerto 3. praedictam solemnitatem esse

posse, tali mulieris introductioni vel substantialem, ita vt talis actus cum tali solemnitate sit peccatiffime Ordini sacerdotali ab Ecclesia deputatus, ac proinde sic Diuinum, & Ecclesiasticum Officium sit, si scilicet iuxta fine illa: vel eidem introductioni accidentaliter tantum, ita vt talis actus ex se tam cum illa, quam sine illa solemnitate semper eadem sit, & consequenter, vel ex se semper actus Ordinis Sacerdotalis, & Diuinum Officium, vel certe ex se nunquam eadem haberi debeat; licet per accidens ratione solemnitatis accidentaliter alicuius ibi forte illicita illicite is quoque ibi fiat, prout de similibus alijs ratione *Dominus vobiscum*, & c. iam dictum est superius *Cap. 32. num. 6.*

Dico probabilis mihi videri, quod in Ecclesia Polluta nequaquam per se a Iure prohibeatur Benedictio, seu Purificatio, vel Introductio mulieris post partum; quamquam per accidens ob praedictam solemnitatem illi actui accidentaliter, quae ibi vel ratione, fortasse scandali ex usu sacerdotali ornatus, vel certe ratione Orationis cum versiculo *Dominus vobiscum*, & c. illicita est; etiam actus ille ibi cum ea solemnitate illicite fiat. vnde sic conciliari posse videntur DD. qui alioqui in modo loquendi inter se oppositi censeri possunt, vt colligi potest ex *Nauar. in sum. c. 27. nu. 176. Vgolin. de Censur. tab. 1. c. 14. §. 1. num. 5. & tab. 5. §. 8. num. 4. Syluest. P. Interdictum 5. num. 6. q. 4. Henric. lib. 13. cap. 44. §. 2. Rodrig. l. c. Suar. de Censur. disp. 34. sect. 3. num. 8. Sayr. in Thesaur. l. 5. c. 5. num. 45. Filluc. tr. 18. c. 3. num. 79. & Repinal. l. 32. c. 28. num. 32. licet *Megal. Instit. Confess. par. 3. lib. 2. cap. 46. n. 6.* & alij absolute affirmant praedictum actum esse Diuinum Officium; *Bassans autem in Flor. Theol. P. Interdictum 2. num. 12.* & alij absolute negant.*

Colligo hinc id ipsum, quod modo dicebamus de praedicta Puerperae Introductione, in Ecclesiam Pollutam, inferri non posse de Subdiaconis, & Diaconis ibidem cantantibus Epistolam, & Euangelium in Missa cum apparatu Subdiaconali, & Diaconali; eos scilicet actus esse ibi accidentaliter tantum, ratione scilicet talis ornatus, Ordini Sacro deputatos; & non substantialiter tales; vt diximus *Cap. 34. & 35.* constat enim ex ipsa praedictorum Ordinum collatione illud Officium ab Ecclesia ijs deputatum fuisse, licet consuetudo alicubi id alijs etiam Clericis, vel Laicis commune fecerit; sed praedictam Puerperae Introductionem per se, & proprie Ordini alicui ab Ecclesia deputatam fuisse non constat.

CAPVT XXXI.

An in Ecclesia Polluta per se à Iure prohibeantur Benedictiones Cereorum in die Purificationis, Ramorum in Dominic. Palmarum, & similes.

S V M M A R I V M.

Quenam Benedictiones communiter Ordini Sacerdotali deputatae videantur, num. 1.

Regula hic ab aliquibus tradita non sufficit, ut inde certo cognoscamus hanc, vel illam Benedictionem per se Ordini Sacerdotali deputatam esse, num. 2.

Vndenam praedicta deputatio constare soleat, num. 3.

In Ecclesia Polluta per se à Iure prohibita censentur Benedictiones Aquae lustralis, Candelarum, Cinerum, & Ramorum, num. 4.

Etiamsi in praedictis Benedictionibus particula Dominus vobiscum, & c. omitteretur, num. 5.

Aduerto 1. à Suar. de Censur. disp. 34. sect. 3. nu. 9. generaliter asseri, quod omnis sacra Benedictio ab Ecclesia cum peculiari- bus caeremonijs, & deprecationibus instituta communiter Ordini Sacerdotali deputari, & sub generali Diuinorum Officiorum per Ecclesiasticum Interdictum prohibitorum appellatione comprehendi soleat, licet Nauarrus exceptiones aliquas apponat. Sed

2. Aduerto 2. bene dictum fuisse communiter, non autem semper, neq. enim sufficere videtur generalis regula praedicta ad hoc, ut certo affirmare possimus hanc, vel illam Benedictionem sine dubio per se deputatam fuisse, ab Ecclesia Ordini Sacerdotali, nisi id nobis aliunde constet. vnde

3. Aduerto 3. id nobis constare solere vel ex ipsa Ordinis collatione, & sacris Iuribus, vel ex consuetudine, & vsu Ecclesiae, vel ex communi interpretatione Doctorum, prout innuit Suar. l. c. & nos etiam superius indicauimus. dixi autem per se, quia etiam Benedictiones ipsae mere Laicales aliquando per accidens Ordini Sacerdotali deputatae videri possunt, quando scilicet ratione particulae Dominus vobiscum, vel ratione ornatus sacerdotalis ea non nisi ab Ordinatis licite cum

his accidentalibus solemnitatibus fieri queant. praedictis igitur inhærendo

4. Dico in Ecclesia Polluta per se à Iure prohibitas censeri infra scriptas Benedictiones: nimirum Aquae Benedictae, siue lustralis: Cereorum, seu Candelarum in Festo Purificationis: Palmarum, siue Oliuarum in Dominica, quae Palmarum proinde appellatur: & Cinerum feria quarta inde etiam Cinerum dicta, ut patet ex Can. Aquam, de consecrat. dist. 3. Vgolin. de Censur. tab. 1. c. 14. §. 1. n. 5. Nauar. in Man. c. 27. num. 174. & 177. Sayr. in Thesaur. l. 5. c. 6. Megal. Institut. Confess. p. 3. l. 6. c. 2. num. 8. Suar. de Censur. disp. 12. sect. 2. num. 2. Bonacin. l. c. Rodriguez qq. Regul. tom. 2. q. 109. art. 1. & 2. nec non in Addit. ad Bull. Cruc. §. 5. num. 22. Fernand. in Exam. Theol. Moral. par. 2. cap. 12. §. 1. nu. 10. Basso in Flor. Theol. V. Interdictum 2. num. 12. & alijs passim ob eam potissimum rationem, quod haec Benedictiones per se, & ex natura sua substantialiter Ordini Sacerdotali deputatae censentur, & sunt idcirco non solum Diuina Officia, sed Solemnia praedictorum dierum. Quapropter hinc

5. Colligo, etiamsi in praedictis Benedictionibus non diceretur Dominus vobiscum, adhuc eas per se, & ex natura sua proprium Sacerdotalis Ordinis actum, & inde Diuinum, atque Ecclesiasticum Officium fore, quod de omnibus alijs Benedictionibus vere asseri nequit, ut constat ex superius dictis.

CAPVT XXXII.

An in Ecclesia Polluta per se à Iure interdican- tur Benedictiones, seu Consecrationes ab Episcopis praecipue fieri solitae.

S V M M A R I V M.

Episcopatus an sit Ordo, & Sacramentum, nec ne, num. 1. & 2.

Actus, qui Iure ordinario ad Episcopos, & huc spectant, praecipui referuntur, num. 3.

In Ecclesia Polluta per se à Iure interdicti sunt actus omnes, qui Iure ordinario ad Ordinem Episcopalem pertinent, num. 4.

Etiamsi praedictorum actuum aliqui ex Pontificio Priuilegio ab Abbate, vel etiam à simplici Sacerdote fierent. ibid.

Reconciliare Ecclesiam consecratam Pollutam, licet sit actus Ordinis Episcopalis, cur tamen in ea interdictionem non sit, num. 5.

1. Aduer-

Aduerto 1. quia Episcopatum negant esse Ordinem, aut Sacramentum multi Theologi, teste Suar. de Censur. disput. 12. sect. 2. num. 20. inter quos est Richard. in 4. dist. 24. art. 5. q. 2. Bonavent. d. dist. 24. part. 2. art. 2. q. 3. Scot. Sot. Turrecremat. alijque plures relati à Vasquez in 3. p. disp. 240. c. 2. & à Castropal. p. 4. tr. 27. disp. vnic. punct. 3. nu. 2. idcirco hic etiam ab aliquibus negari, vel saltem dubitari posse, num actus Episcoporum proprii ex officio vere, & proprie sint actus Ordinis, & Officia Diuina. verum

2. Aduerto 2. siue Episcopatus constituat diuersum Ordinem à Sacerdotio, siue potius Sacerdotium is perficiat, & compleat, certe Ordinem esse, ut manifeste colligi videtur ex Trident. sess. 23. c. 4. & consequenter esse verum Sacramentum, quod pluribus probat Bellarminus de Ordin. c. 5. Laym. l. 5. tr. 9. c. 4. concl. 2. Coninch. de Sacram. disp. 20. dub. 6. n. 43. qui hanc sententiam iam fere communem esse testatur, Vasquez l. c. c. 4. qui negantes graui dignos nota dicit, Mich. de Medin. de sac. homin. contin. c. 15. qui eosdem asserit periculosè discurrere, Petr. Sot. de Sacram. Ordin. lect. 4. qui eos audacter Haereticos esse putat, & Caramuel in Theolog. Fundamental. fundament. 71. conclus. 9. num. 1357. qui mihi multorum, ne dicam omnium, instar est.

3. Aduerto 3. inter ea, quae Iure Ordinario ad Episcoporum munus, & huc spectant, haec à DD. numerari in primis solere: Episcopos, Aras, seu Altaria, Calices, Patenas, Campanas, Virgines, Reges, Corporalia, & vestimenta sacra Sacerdotis, vel Altaris, Abbates, Abbatissas, & c. Benedicere, vel respectiue consecrare: Primam Tonfuram, conferre: Clericos re ipsa degradare, & similia, quae videri possunt apud Vgolin. de Censur. tab. 1. c. 14. §. 1. num. 3. & fufius de Officio, & Potest. Episcop. p. 2. à cap. 25. ad 32. inclusiue, nec non apud Suar. l. c. à num. 20. Filliuc. tr. 12. num. 100. Vuald. de Interdict. num. 225. Bonacin. de Interd. disp. 5. punct. 4. num. 3. Iordan. Elucubrât. diuers. tom. 1. Praelud. 3. & 4. & Barbof. de Offic. & Potestat. Episcop. part. 2. in Compens. à numer. 35. vnde

4. Dico in Ecclesia Polluta per se à Iure interdictos esse actus omnes, qui Iure ordinario ad Ordinem Episcopalem pertinent, etiamsi praedictorum actuum aliqui alias ab Abbate, vel etiam à simplici Sacerdote ex Pontificio Priuilegio fierent. quia semper, & substantialiter ij reuera sunt actus proprii Ordinis Sacri, ideoque non nisi à Sacerdote

fieri possunt. Si enim Benedictio Aquae lustralis, ut iam superius ostendimus, est actus Ordinis Sacerdotalis, quia actus ipse, & de- terminatio eius ad talem ministrum est ex institutione Ecclesiae, multo magis de praedictis actibus id ipsum dicendum est, cum omnes vel ex institutione Christi, vel ex institutione Ecclesiae ad Episcopos positiae, ut loquitur Suar. l. c. ad Sacerdotes permissiue, media scilicet concessione Pontificis, ita pertineant, ut inferioribus ministris concedi non possint. ut clare videre est apud Suar. l. c. Gibalin. de Irregularit. c. 5. q. 2. consecrat. 15. versic. Quarto, & seq. nec non Barbof. et Iordan. ll. cc.

5. Colligo, licet Reconciliatio Ecclesiae consecratae, & Pollutae sit actus Ordinis Episcopalis; tamen eam non esse in Ecclesia Praedicta interdictam, quia talis actus eam facit de Polluta non Pollutam, vnde non perficitur in Ecclesia Polluta, nec est contra praedictae Pollutionis impedimenta, cum ea tollat, & id à Iure ipso praecipitur, non prohibeatur, ut per se patet.

CAPVT XXXIII.

An in Ecclesia Polluta per se à Iure interdictum sit Crucem, vel Reliquias, vel Eucharistiam publice adorandam exponere, & similia facere.

S V M M A R I V M.

Crucis adoratio, quae in die Parasceues fit, dupliciter fieri potest, num. 1.

Sacrarum Imaginum, vel Statuarum, vel Reliquiarum ostensio, & adoratio non venit nomine Diuini Officii, num. 2.

Campana licite pulsari possunt in quolibet Interdicto ad ea, quae non sunt Diuinum Officium. ibid.

Eucharistiam licite Sacerdos, postquam ab ea ministranda Infirmo rediit ad Ecclesiam tunc forte Pollutam, ostendit populo, illique cum ipsa benedicit, num. 3.

In Ecclesia Polluta à Iure per se non interdicitur Crucis, Reliquiarum, aut Eucharistiae ipsius manifestatio, si hac sine Officio Diuino fiat, n. 4.

Oratio Populi ad Eucharistiam, quae solemniter exposita sit, publice orantis cur Publica non sit, sed Priuata, num. 5.

Oratio proprie Publica quanam sit. ibid.

Aduerto 1. quod ad Crucis adorationem attinet, praecipue in die Parasceues, dupliciter eam fieri posse ex *Calder. de Interd. membr. 6. num. 90. Nauar. in Man. c. 27. nu. 276. Enriq. Vgol. & alijs apud Sayr. de Censur. l. 5. c. 5. num. 42.* Primo cum illis publicis precibus, seu laudibus Diuinis ab Ecclesia pro tali die, & actu institutis, quae reuera sunt Diuinum Officium, cum sint pars Officij Ecclesiastici illius diei, ac proinde in Ecclesia Polluta à Iure interdicantur. Secundo sine praedictis precibus, & laudibus; licet tunc etiam talis adoratio Crucis publice fiat, & à Clericis ipsis, sed Laicorum more.

2 Aduerto 2. quo ad Reliquias, sacras Imagines, vel Statuas, & similia publice proponenda, & adoranda, cum neque illarum expositio, vel ostensio, neque illarum adoratio sint aliquid alicui Ordini deputatum, si in tali casu alia omnia omittantur, quae Diuinum Officium sint, praedicta nullo modo Diuinorum Officiorum nomine venire, nec proinde per Ecclesiae Pollutionem prohibita cenferi, prout dixit *Vgol. de Censur. tab. 5. c. 8. num. 2. Rodriq. qq. Regul. q. 109. art. 2. versic. Aduertendum tamen. Nauar. l. c. n. 277. Aul. de Censur. par. 4. disp. 4. sect. 2. dub. 19. & Bonacin. de Interd. disp. 5. punct. 4. num. 7.* qui etiam subdunt posse tunc populum ad praedictorum ostensionem, & adorationem campanarum sono conuocari: licite enim Campanae pulsari possunt ad indicandum, & notificandum populo rem aliquam, quae non sit Officium Diuinum, vt DD. praedicti asserunt, & expressissime omnium *Couarruias in Cap. Alma mater, p. 2. c. 4. §. 3.* dicens: *Intelligenda est haec prohibitio cymbarum, & campanarum, quae hic fit, quo ad Horas Canonicas dicendas, & quo ad Missarum solemnium celebranda; non tamen quo ad alia. cum quo mirabiliter consonat Quintanad. in Appendic. ad singularar. l. dub. 17. num. 3. & seq.*

3 Aduerto 3. quo ad Eucharistiam publice, & solemniter manifestandam, & adorandam certum videri, quod, delato Viatico ad infirmum, liceat inde in Ecclesia Polluta Eucharistiam populo adorandam ostendere, illique cum ipsa benedicere, vt iam superius innuimus *cap. 20. num. 5.* & aperte docet *Enriq. l. 13. c. 45. num. 2.* & cum multis *Sayr. l. c. 7. num. 28. & Castropal. p. 6. disp. 5. punct. 4. §. 1. num. 10.* vade, per se loquendo,

4 Dico in Ecclesia Polluta nec Crucis, nec Reliquiarum, nec ipsius Eucharistiae solemnem manifestationem, si sine vilo Officio Diuino fiat, à Iure prohibitam esse. de Crucis adoratione, etiam in Feria sexta Hebdomadae

Sanctae, sed sine Diuino Officio, constat ex *Nauar. & Recentioribus apud Rodr. d. q. 109. art. 2.* de Eucharistia autem loquendo, non est prohibitum, inquit *Armilla V. Interdictum num. 45.* inspicere Hostiam extra pyxidem, & adorare tempore Interdicti. concinunt *Vinald. de Interd. n. 208. Enriq. l. c. l. r. Hier. Rodriq. resolut. 80. num. 14. & latissime Quintanad. l. c. dub. 16. num. 6. & seq.*

5 Colligo, licet congruum videatur, vt Eucharistia in Ecclesia Polluta, si commode in alia non Polluta id praestari possit, non exponatur populo adoranda; ne forte Pollutionis praedictae ratio inde nihili pendere videatur; tamen id ipsum ibi quoque absque Pollutionis Ecclesiasticae violatione fieri, cum proinde nulla ibi Diuina Officia celebrentur, quae sola per praedictam Pollutionem, ibi à Iure interdicuntur. Preces enim populi ibi ante Eucharistiam publice orantis, quamuis alicubi vulgo Oratio Publica dicantur; nihilominus proprie, & essentialiter Orationes priuatae (quae in Ecclesia Polluta à Iure non prohibentur) illae sunt, & accidentaliter tantum publicae, i. quatenus in publico fiunt, vt clare colligitur ex *Suar. de Relig. tom. 2. l. 3. c. 2. num. 2.* docente iuxta communem DD. sententiam Orationem essentialiter, seu substantialiter Publicam eam tantum esse, quae fit à Persona per Ecclesiam deputata ad orandum nomine Ecclesiae, & modo ab Ecclesia praescripto, ac proinde iuxta praescriptam aliquam verborum formam, quod in nostro casu abesse supponimus.

CAPVT XXXIIV.

An in Ecclesia Polluta à Iure interdicta sit Commendatio Animae, nec non Confessio, & Absolutio Generalis.

S V M M A R I V M.

Confessionis, & Absolutionis generalis nomine quid hic intelligi debeat, num. 1.
Praedicta Confessio, & Absolutio, cur à Iure Interdicta non sit in Ecclesia Polluta, ibidem.
Officium Commendationis animae, quod eum moribundis praestatur, cur in Ecclesia Polluta à Iure non prohibitum aliqui dixerint, num. 2. & 3.
Praedictum Officium non est proprie Diuinum, & Ecclesiasticum, & ideo à Iure ibi non est interdi-

terdictum, num. 4.
Quid si illud ibi fieret à Sacerdote cum superpelliceo, & stola? num. 5.
Quid si tunc ibi ab eodem diceretur etiam Dominus vobiscum? ibid.

Aduerto 1. vt ab hoc ultimo initium sumamus, per Confessionem, vel Absolutionem generalem hic innui ritum, illum praecipue apud Hispanos celebrem, qui quidem varius videtur, quo ad accidentalialia; sed idem re ipsa; quo ad substantialia, censetur, illum describit *Caramuel. in Theol. Fundamental. Fundament. 71. nu. 352.* his verbis: *Apud Hispanos Pastor post Euangelium die Dominica Sanctorum Festa, quae in sequentem hebdomadam incidunt, exponit, subiungitque Qui mortali aliquo peccato irretitur, suo tempore confitebitur; omnes vero ob peccata venialia dicent mecum: Confiteor Deo, & c. additq. Indulgentiam, & absolutionem peccatorum vestrorum tribuat vobis omnipotens, & misericors Dominus. & inde praedicta absolutio ab eodem Caramuele ibidem Dominicalis vocatur, prout Solemnis dicitur ea, quae Hispanorum more diebus aliquibus Festiuis in Ecclesia cantatur, teste etiam ipsomet Caramuele l. c. Antonius Gomecius in Bull. Cruciat. ad clausul. 5. & 6. num. 43. eandem nominat Absolutionem à venialibus, quam cum Rodriq. qq. Regul. tom. 2. q. 109. art. 2. vers. Quarto potest. post Praedicationem fieri solere affirmat. Alij autem passim eam Confessionis, & Absolutionis generalis nomine appellant, vt videre est apud Cardin. in Cap. Tanta, nu. 9. de Excessib. Pralat. Calderin. de Interdict. par. 1. num. 90. Syluest. V. Interdictum 5. qu. 6. except. 3. num. 9. Nauar. c. 27. num. 276. Rodriq. l. c. Sayr. de Censur. l. 5. c. 5. num. 39. & Bassum in Flor. Theol. V. Interdictum 2. num. 12. cum quibus etiam puto praedictam Confessionem, & Absolutionem in Ecclesia Polluta à Iure prohibitam non esse, quia Diuinum Officium non est; licet aliqui crediderint eam vere esse Officium Diuinum, sed, concessa ibi Sacramentali Confessione, vt iam Cap. 19. nu. 4. dictum est, concessam etiam videri Confessionem, & Absolutionem generalem, quae ad peccatorum pariter emundationem ordinatur, inter quos enumerantur *Syluest. & Rodriq. ll. cc. Vinald. de Interdict. num. 224. Angel. V. Interdictum 6. nu. 20. & Enriq. l. 13. c. 44. §. 2.* Hinc*

2 Aduerto 2. quod praedicti DD. ultimo loco allati dixerunt de Confessione, & Absolutione generali, id ipsum quoque à multis apud *Alter. de Interd. disp. 5. c. 5. vers. Quare primo;*

& alios, asseri de Officio Commendationis Animarum morientibus exhiberi solito: nimirum hoc etiam in Ecclesia Polluta, si casus, quem supra Cap. 21. num. 3. descripsimus, ibi contingat, permissum videtur, quia ibi Poenitentiae quoque Sacramentum permittitur, cum quo illud annexum videtur. Sed haec ratio ab alijs re vera, vt rem bene perpendenti planum fiet, ad intentum probandum non satis efficax apparet. Quare

3 Aduerto 3. à Sayro, & Alterio ll. cc. nec non ab alijs aliam asserri rationem, propter quam à Iure praedictum Officium Commendationis animarum in Ecclesia Polluta non prohibeatur: quia probabile, inquiunt; non est, quod Ecclesia velit infirmum in illo ultimo discrimine periclitantem, & moriturum priuare praedicto auxilio, quod tantopere spirituali ipsius Infirmi saluti confert. Verum, quicquid etiam sit de hac ipsa ratione,

4 Dico praedictum Officium Commendationis animarum à Iure in Ecclesia Polluta interdictum non esse, quia est tantum Oratio conferens animae moribundi, non autem Officium Diuinum, & proprie Ecclesiasticum, vt expresse docuerunt *Vinald. Nauar. & Bassaus ll. cc. Megal. Instit. Confess. p. 3. l. 6. cap. 2. num. 8. Rodriq. vbi supra, versic. Potest etiam Sacerdos. & in Addit. ad Bull. Cruc. §. 5. num. 31. Filliuc. tr. 18. c. 3. num. 79. Escobar in Sum. Theol. Moral. tr. 4. exam. 4. c. 2. versic. De secundo, & alij.*

5 Colligo, etiam si praedictum Officium ibi fiat à Sacerdote cum superpelliceo, & stola; inde tamen illud ibi non videri per se à Iure prohibitum per ipsam Pollutionis Ecclesiasticae Interdictionem, talis enim solemnitas non videtur facere tale Officium ex priuato Publicum, & Ecclesiasticum, cum ea illi tunc accidentaliter tantum habeatur, prout diximus de Concionante cum eodem habitu. Dixi per se, nam aliquando, vt saepius repetitum est, ratione scandali, vel contemptus, vel similibus extrinsecus aduenientium, id simul illicitum sit, quod alioquin per se licitum esset. Vnde *Enriq. l. c.* in hoc nostro casu asserit Sacerdotem non debere dicere, *Dominus vobiscum*, quia hoc, inquit, ad Diaconi Officium pertinet, quod in alijs alibi nos etiam monuimus.

CAPVT XXXV.

An in Ecclesia Polluta à Iure prohibi-
bitum sit Excommunicare, Ex-
communicatum Absolue-
re, & similia præ-
stare.

S V M M A R I V M.

Excommunicare, Suspendere, Interdicere, ab
his Absolvere, Ecclesias Visitare, Beneficia
Conferre, & c. sunt actus Iurisdictionis,
num. 1.

Absolutio ab Excommunicatione quandonam
dicatur Solemnis, & quandonam sine Solem-
nitate, num. 2.

Solemnem prædictam Absolutionem in Ecclesia
Interdicta nequaquam à Iure prohibitam
asserit communis sententia. ibidem, &
num. 3.

Syluester cur contrariam teneat, eiusdemque
argumento satis fit. ibid.

Quæ à Iure non prohibentur in Ecclesia Inter-
dicta, multo minus prohibentur in Polluta.
ibidem.

In Ecclesia Polluta per se à Iure non prohiben-
tur actus vlli Iurisdictionis, num. 4.

Actus Iurisdictionis per se non veniunt nomine
Diuinorum Officiorum, nec sunt adeo sacri,
vt actus Ordinis. ibid.

Professio Religiosa quanam, & cur à Iure pro-
hibeatur, vel non prohibeatur in Ecclesia
Interdicta, vel Polluta, num. 5.

Aduerto 1. rem indubiam esse, quod
Excommunicare, prout etiam Absol-
uere ab Excommunicatione, sit actus Iuris-
dictionis, vt patet ex Gloss. Can. Nemo, 2. q. 1.
& docet Innocent. in Cap. Tanta, de Excess.
Prelat. num. 3. Maiol. de Irregularit. l. 3. c. 2.
num. 5. Vgolin. de Censur. tab. 5. c. 5. §. 2. nu. 3.
& cæteris passim, idemque dico de actu ipso
Suspendendi, Interdicendi, & c. & ab his
omnibus Absoluendi, item Indulgentias cõ-
cedendi, Beneficia conferendi, Postulandi,
Eligendi, Confirmandi, Præsentandi, Eccle-
siam Visitandi, Castigandi, Iudicandi, &
similibus alijs Iurisdictionalibus actibus, qui
videri possunt apud Vgolin. l. c. cap. 10. §. 2.
Abbatem in Cap. 1. num. 33. de Postulat. Pra-
lat. Fusc. de Visitat. l. 2. c. 3. num. 2. Sigism. a
Bonon. de Elect. p. 1. c. 2. dub. 16. num. 5. & 6.

Sayr. in Thesaur. l. 7. c. 10. num. 10. & plures
alios à prædictis adductos. Verum

2. Aduerto 2. actum ipsum absoluendi Ex-
communicatum ab Excommunicatione du-
pliciter, i. vel Solemniter, vel absque solem-
nitate, fieri posse: Solemniter tunc fieri di-
citur, vt constat ex Innocent. Abbat. & Vgol.
ll. cc. quando cum ea habitus, & precu
solemnitate fit, quæ vel Episcopalem, vel
Sacerdotalem Ordinem requirat, & eius Or-
dinis actus, & proinde Diuinum Officium
censeatur, prout habetur in Can. Cum aliquis,
1. 1. q. 3. & Cap. A nobis, 2. de sent. Excomunicat.
Non solemniter autem tunc fit, quando sim-
pliciter absolutio ab Excommunicatione
datur sine prædicta solemnitate.

3. Aduerto 3. quamuis communis DD.
sententia solemnem, prædictam Excommu-
nicati Absolutionem, vt potè actum Iuris-
dictionis simul, & Ordinis, ideoq. Diuinum,
& Ecclesiasticum Officium, in Ecclesia In-
terdicta prohibitum asserat; tamen pro con-
traria sententia videri Syluestrum V. Interdi-
ctum 5. num. 9. q. 6. except. 3. infra. Si enim,
inquit, possum in Ecclesia Interdicta (& con-
sequenter, immo multo magis, in Polluta
tantum, vt bene inferunt Marchinus tr. de
Ordine, & Iordanus tom. 1. vbi de Ecclesie
Pollutione agunt) aliquem absolueri à pec-
catis, quod est Ordinis, cur non possum
etiam absolueri solemniter Excommunica-
tum, licet sit Ordinis, cum prius ille ab Ex-
communicatione, quam à peccatis absolui
debeat? Sed, cum sufficiat Excommunica-
tum absolueri sine Solemnitate, vt postea
etiam à peccatis absolui possit, prædicta
Syluestri ratio corruere videtur. vnde

4. Dico in Ecclesia Polluta per se à Iure non
prohiberi actus vllis Iurisdictionis. Dixi
per se, quia per accidens aliquando prohiberi
videntur, quando annexum habent Officium
aliquod proprie Diuinum, & Ecclesiasticum,
& tunc idcirco dicuntur actus nõ Iurisdic-
tionis tantum, sed simul etiam Ordinis ob præ-
dictam connexionem cum aliquo Officio
Diuino. Ratio conclusionis est, quia actus
Ordinis, & Iurisdictionis diuersi omnino
sunt, ita vt illi quidem; sed non isti Diuino-
rum Officiorum nomine veniant, nec proin-
de per Interdictum, aut Ecclesie Pollutionem
prohibeantur: actus enim, qui sunt solius
Iurisdictionis, & non Ordinis, per prædicta
non prohibentur. ita expresse Suar. de Censur.
disp. 1. 2. sect. 2. num. 21. Enriquez l. 1. 3. c. 45. n. 2.
Vgolin. l. c. c. 7. §. 5. Sayr. l. c. & l. 5. c. 7. n. 26.
Bonacin. de Censur. disp. 5. punct. 3. §. 2. num. 1.
Castropal. p. 6. disp. 5. punct. 4. §. 1. num. 10.
Alter.

Alter. de Interd. disp. 5. cap. 5. in fin. Nauar. in
Man. c. 27. num. 276. Megal. Instit. p. 3. l. 6.
c. 2. num. 8. Vtuall. de Interdict. num. 224. Ro-
driq. qq. Regul. tom. 2. q. 109. art. 2. vers. Septi-
mo, Cominch. de Censur. disp. 17. dub. 2. num. 40.
& Gibalin. de Irregularit. c. 5. q. 2. conseq. 14.
num. 32. qui proinde docet Actus Iurisdic-
tionis adeo sacros non esse, atque Actus Or-
dinis.

5. Colligo idipsum etiam per se dicendum
esse de Emissione, vel Admissione Religiosæ
Professionis: Per se enim nec Emissio mera
Professionis prædictæ videtur Oratio Publi-
ca, aut vllum Diuinum Officium; nec Ad-
missio mera illius, vt bene aduertit Bassens
V. Religio 3. num. 10. vers. An autem, est actus
Ordinis, sed Iurisdictionis, aut cuiusdam
Superioritatis tantum, cum publico Ecclesie,
& Religionis nomine id fiat. dixi per se, quia
simul cum prædicta Emissione, & Admissio-
ne professionis, vt plurimum coniungi so-
lent quædam Preces, Hymni, Cantica, Ora-
tiones, Benedictiones, & alia ad Diuinum,
& Ecclesiasticum Officium spectantia, ra-
tione quorum, quasi per accidens, Solemnis
hæc Professio à Iure in Ecclesia Interdicta,
vel Polluta prohiberi censetur, & sic intelli-
gi debent Enriquez l. 1. 3. c. 44. num. 1. Alter. de
Interdict. disp. 5. c. 5. vers. Item tempore Inter-
dicti, & Bonacin. de Censur. disput. 5. punct. 4.
num. 3. cum de Solemni tantum Professione
loquantur.

CAPVT XXXVI.

An in Ecclesia Polluta Ecclesie Suf-
fragia, & Indulgentias conse-
qui possimus.

S V M M A R I V M.

Suffragium quid sit, num. 1.

Indulgentia quomodo accipiatur tum à Profa-
nis, tum à Sacris Scripturis, num. 2.

Pollutioni Ecclesiastica non plures effectus tri-
buendi sunt, quam Ius ipsum statuat, num. 3.
Ecclesia, si Polluta fiat, cur non amittat inde
Indulgentias, quas antea habebat, num. 4.

Quomodo quis per accidens in Ecclesia Polluta
impediri possit à consecutione prædictarum
Indulgentiarum. ibid.

Nemo à participatione Suffragiorum, & bono-
rum Ecclesie excludatur ex Ecclesia Pollu-
tione. ibid.

Ecclesia Polluta, si corruat, & ibidem reddi-
ficetur, an remaneat adhuc Polluta, & pri-
uilegium habeat Indulgentiarum, num. 5.

Aduerto 1. licet suffragium proprie apud
Latinos sit quædam Authentica vo-
luntatis significatio, quæ vel in creandis Ma-
gistratibus, vel in Reo iudicando, vel in
lite decidenda, vel in similibus fieri solet, vt
videre est apud Tull. 3. de Legib. nihilominus,
quia prædicta voluntatis significatio plerum-
que utilis esse solet ei, pro quo fit, vt bene
aduertit Castropal. p. 4. tr. 24. punct. 1. hinc
factum esse, vt Theologi cum D. Th. in 4.
dist. 45. Suffragij nomine appellent Auxilium,
& fauorem, quem vnus Fidelis alteri suis bo-
nis operibus impendit.

2. Aduerto 2. à Latinis quidem tam varie
acceptum fuisse Indulgentiæ nomen, vt non
numquam in malam etiam partem, hoc est,
pro nimia quadam licentia non satis rationi
consentanea, illud vsurparint; sed à Sacris
Concilijs, & Sanctis Patribus semper Indul-
gentiæ nomine intelligi iustam, & liberalem
debiti remissionem iuxta textum in Cap. Quod
autem, de Pœnit. & Remiss. & Cap. Indulgen-
tia, eod. tit. in 6. nec non Can. Si quem, §. In-
dulgentia, 2. quæst. 3. & Extrauag. Vnigeni-
tus, de Pœnit. & Remiss. & in hac acceptio-
ne communiter à DD. Indulgentia dicitur
esse Relaxatio pœnæ temporalis Deo debita pro
peccatis actualibus remissis facta extra Sacra-
mentum ab habente talem facultatem homini
existenti in gratia per applicationem communis
thesauri Ecclesie, apud quos hæc omnia fufe
explicata passim videri possunt.

3. Aduerto 3. cum nec Interdictum, nec Ec-
clesie Pollutio plus operentur, quam à Iure
statutum sit, cumq. nullo Iure habeatur,
quod Ecclesiasticum vllum Interdictum, aut
Ecclesiastica ipsa Pollutio Personas, aut Lo-
ca prædictis bonis priuet, propterea nec In-
terdicti, nec Pollutionis impedimenta, cum
pœnalia sint, extendenda esse, neq. plures,
quam Ius Ecclesiasticum statuat, effectus
ijs tribuendos, vt optime docuit Suar. de Re-
lig. tom. 1. tr. 2. l. 3. c. 9. num. 6. Bonacin. di-
sp. 3. de 1. Eccl. præcep. quæst. 7. §. 2. Pere-
grin. de Immunit. c. 4. num. 14. & cum mul-
tis Th. del Bene de Immunit. & Iurisd. c. 16.
dub. 9. sect. 3. & 4. Hinc

4. Dico Ecclesiam Pollutam non amittere
Indulgentias, quæ alias conceduntur eam
visitantibus, vel in ea orantibus, & c. ita vt
nemo ex prædicta Pollutionis vi ab earum
consecutione excludatur. Ratio autem iam
allata est, quia scilicet nullibi hoc cauetur.
per

per accidens tamen aliquando impediri quis potest, ne eas lucretur, si v. g. ibi nequeat ob Pollutionis Ecclesiasticae impedimentum ea praestare, quae ad eas consequendas necessariae essent, & c. ita expresse *Vgolin. de Censur. tob. 5. c. 16. §. 4. Sayr. in Thesaur. l. 5. c. 9. num. 27. Bonacic. de Interdict. disput. 5. punct. 6. in fin. num. 4. Castropal. p. 6. disput. 5. punct. 4. S. 5. num. 2. & Quintanad. in Append. tr. 1. dub. 17. num. 4. in fin.* & idipsum multo magis dicendum est de priuatione Suffragiorum, & bonorum Ecclesiae, ex nullo enim textu colligitur hanc priuationem ulli Interdicto, aut Ecclesiasticae Pollutioni annexam esse, vt ex praedictis omnibus liquet, vnde nemo in Ecclesia Polluta, si ex culpa, & peccato non impediatur, à praedictorum bonorum participatione nequaquam exclusus censeretur.

5 Colligo, sicut Ecclesia; licet sit Interdicta, vel Polluta; non ideo tamen definit esse simpliciter Ecclesia, vnde non amittit inde suam Sanctitatem, Immunitatem, Indulgentias, & reliqua priuilegia, quae antea habebat, & quae per Interdicti, vel Pollutionis effectus à Iure statutos non tolluntur, ita, postquam Polluta est, si corruat, & ibidem reaedificetur, eam adhuc mihi videri Pollutam; licet apud alios valde dubium sit, num ea inde priuetur pristinis Indulgentijs, aut Consecratione, nam adhuc moraliter eadem Ecclesia ab aliquibus, & ab alijs diuersa reputatur, vt videre est apud *Lugo de Pœnit. disp. 27. sect. 8. num. 150. & Dian. p. 5. tr. 12. resol. 20. & p. 6. tr. 7. resol. 32. inhærendo tamen semper ijs, quae superius diximus disput. 2. c. 17. & 18. vnde lux hic petenda est.*

CAPVT XXXVII.

An in Ecclesia Polluta aliquis aliquando sepeliri licite possit.

S V M M A R I V M.

Sepeliri nemo debet in Ecclesia Polluta antequam illa Reconcilietur, num. 1. Ratio dubitandi de Clericis ibidem sepeliendis, & varia sententia afferuntur, num. 2. & 3. In Ecclesia Polluta tunc tantum sepeliri possunt Clerici omnes, quando in eo Loco non est alia Ecclesia, vel Cœmeterium, vbi ij tumulari queant, num. 4.

Iniquum videtur excludere Clericos ab Ecclesiastica sepultura; sed non à tali Ecclesia, licet propria, ob istam causam, num. 5.

1 **A**duerto 1. licet ordinarie in Ecclesia Polluta ante Reconciliationem nemo sepeliri debeat, prout ex superius dictis cap. 1. satis liquet, & expresse docent *Vgolin. de Offic. & Potest. Episc. p. 2. c. 29. §. 7. num. 4. Syluest. V. Interdictum, 5. num. 10. versic. Quintum. Piafec. in Prax. p. 1. c. 5. num. 5. Alter. de Interd. disp. 6. c. 4. Barbof. de Offic. & Potest. Episc. Alleg. 28. num. 54. Iordan. Elucub. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 137. Thesaur. in Prax. Eccles. p. 2. V. Sacrilegium, c. 5. vers. Aduerte, & alij communiter, nihilominus, cum in Cap. Quod in te, de Pœnit. & Remiss. ab Innocent. 3. concedatur ex gratia, vt tempore generalis Interdicti in loco sacro tumulari possint Clerici decedentes, qui tamen seruauerunt Interdictum, hinc ortum esse dubium, num praedicti Clerici, sepeliri etiam possint absque Pollutionis Ecclesiasticae transgressione in loco Sacro Polluto.*

2 Aduerto 2. quaestionis huius decisionem pendere ab illa, num exceptio, & priuilegium Clericis in praedicto Cap. Quod in te, concessum extendi debeat ad Interdictum, quoque locale speciale, si enim ad hoc etiam extendatur, multo magis, vt saepe superius argumentati sumus cum *Iordano, & Marchino ll. cc.* ad Ecclesiae Pollutionem extendi poterit, cum hæc improprie tantum dicatur Interdictum.

3 Aduerto 3. tres, vel quatuor in hac re DD. sententias esse. Multi absolute, & vniuersaliter praedictam exceptionem, seu Concessionem extendunt ad quoscumque Clericos, & quodcumque Interdictum locale: vnde asserunt in Ecclesia etiam specialiter interdicta Clericos siue illius, siue alterius Ecclesiae licite sepeliri posse, ita *Hostien. in Cap. Final. de excess. Pralat. Palud. in 4. dist. 18. quest. 8. art. 2. princ. conclus. 10. Sayr. de Censur. l. 5. c. 8. num. 13. Auil. p. 5. de Censur. disput. 4. sect. 3. dub. 2. vers. Secundo notandum, Castropal. p. 6. disput. 5. pun. 4. §. 4. num. 7. & alij plures: multi absolute, & vniuersaliter oppositam sententiam tuentur, ita *Innocent. in Cap. fin. de Excess. pralat. 10. Andr. in Cap. Quod in te, de Pœnit. & Remiss. Summ. Astens. p. 2. l. 7. tit. 16. art. 3. & Megal. Instit. p. 3. l. 6. c. 2. quest. 2. num. 46.* putant enim in d. Cap. Quod in te, sermonem tantum esse de Interdicto locali generali, ac proinde nihil immutatum fuisse in Interdicto locali specia-*

speciali, in quo non est eadem necessitas, aut ratio, cum in alijs Ecclesijs non interdictis ij sepeliri valeant: alij dicunt in Ecclesia specialiter interdicta sepeliri posse Clericos eiusdem Ecclesiae; non vero alienos, aut alterius Ecclesiae. ita *Abbas in d. Cap. Quod in te, num. 10. Syluest. V. Interdictum, 5. num. 10. Couar. in Cap. Alma, p. 2. §. 2. num. 7. & Enriq. l. 13. c. 44. num. 4.* alij deniq. docent praedictum Priuilegium Clericis concessum tunc tantum habere locum in Interdicto locali speciali, quando Interdictum locale speciale æquualet, quo ad hunc effectum, Interdicto locali generali, idest si contingat, vel omnes Ecclesias eius Loci esse specialiter Interdictas cum omnibus cœmeterijs ad Fidelium sepulturam destinatis: vel vnã tantum esse in eo Loco Ecclesiam, eamque Interdictam esse: in his enim casibus perinde se habent Clerici, quantum ad carentiam loci sacri, in quo sepeliantur, ac si Interdictum esset generale: vnde verisimile est, inquit, extensionem praedicto modo acceptam sub Pontificis intentione, si non verbis formalibus, comprehendi, vt omnino possint Clerici tempore Interdicti in loco Sacro sepeliri. ita egregie *Suar. de Censur. disp. 35. sect. 2. num. 4.* qui mihi quamplurimum iustar est, *Portel. in d. ab. regular. V. Interdictum, num. 43. in fin. & Laym. in Summ. l. 1. tr. 5. par. 4. c. 2. num. 3. vers. Porro.* Huic ergo vltimæ, & optimæ sententiæ inhærendo.

4 Dico, si in Loco, vbi est Ecclesia Polluta, adsit alius locus sacer, vbi Clerici praedicti sepeliri queant, eos in Ecclesia Polluta nequaquam sepeliendos esse; secus autem, si non adsit. vtraque conclusionis pars patet ex praedictis, licet enim in fauorabilibus huiusmodi ab Interdicto argumentari ad Pollutionem praedictam, & in nostro casu Interdictum locale speciale transit virtute, vel reductiue, & æquualementer in generale, vnde sic tam praedicto Clericorum Priuilegio, quàm Ecclesiasticae Pollutionis effectibus bene consuli videtur, vt consideranti patebit.

5 Colligo iniquum non esse, vt aliqui dixerunt, Clericos à suis Ecclesijs post mortem excludi, si ea Polluta tunc sint, & ad sint alia loca sacra nõ impedita, vbi ij sepeliri possint: adhuc enim Ecclesiastica sepultura tunc donatur; licet à tali loco sacro, ob talem iustam causam, interij excludantur, dixi interim, quia post Ecclesiae Reconciliationem seruatis seruandis, in eandem transferri possent, vt per se patet. Cum ergo Pollutionis Ecclesiasticae Interdictum æque per vnus, ac per alterius sepulturam in casu non Pri-

uilegiato semper violetur, nemini omnino ea extra praedictum casum concedi debet.

CAPVT XXXVIII.

An per praedictum Priuilegium sepeliendi aliquando in Ecclesia Polluta Clericos sepeliri ibi possint omnes Ecclesiasticae Personæ, vel Deo Deuotæ, & Priuilegiatæ.

S V M M A R I V M.

Clericorum nomine hic sine dubio veniunt Saculares, & Regulares omnes omnibus Clericorum Priuilegijs iuxta dispositionem Tridentini sess. 23. c. 6. gaudentes, num. 1.

Clerici coniugati an, & quando aliquibus tantum, vel omnibus Clericorum Priuilegijs gaudeant, ibid.

Clerici Depositi, seu Degradati num praedicto Priuilegio gaudere possint, num. 2.

De Regularibus non Clericis, & Monialibus varia sunt DD. sententia, num. 3.

Regulares omnes Masculi, & Feminae, nec non Regularium omnium Nouitij, & Nouitiae praedicto Ecclesiasticae sepulturae Priuilegio gaudere debent, num. 4.

Quid de Tertiarijs, Eremitis, Virginitibus S. Virgula, & similibus, num. 5. & 6.

An eodem Priuilegio gaudere debeant Clerici, qui Pollutionem Ecclesiasticam violarunt, vel culpabilem illius causam dederunt, numer. 5.

Praedicto Priuilegio gaudentes sepeliri possunt etiam in Ecclesia; licet textus d. Cap. Quod in te dicat tantum in cœmeterio Ecclesiae, ibidem.

Qua dicta sunt de Clericis, valent etiam in Laicis ad id à Papa Priuilegiatis, ibid.

1 **A**duerto 1. nomine Clericorum hic absque dubio venire non solum Minoribus Ordinibus; sed etiam prima tantum Tonsura insignitos, siue sint Saculares, siue Regulares, dummodo habeant condiciones necessarias ad gaudendum omnibus Priuilegijs Clericorum iuxta dispositionem Iuris communis in Cap. Vnic. de Cleric. coniugat. in 6. & secundum Ius Concil. Trident. sess. 23. cap. 6. omnes enim isti simpliciter Clerici sunt,

sunt, vt optime dixit Henric. l. 13. c. 44. num. 4. in princip. *Suar. de Interd. disput. 35. sect. 1. num. 4. in fin. Alter. eod. tit. disput. 6. c. 1. qu. 2. & alij cum Megal. Instit. Confess. p. 3. l. 6. c. 2. num. 39.* Dixi: dummodo habeant conditiones requisitas ad gaudendum omnibus Priuilegijs Clericorum, nam Clerici omnes coniugati, etiam si cum vnica, & virgine matrimonium contraxerint, cum duobus tantum Clericorum Priuilegijs gaudeant, scilicet Priuilegio Canonis; Si quis suadente, 17. q. 4. & Priuilegio Fori, vt non possint conueniri coram Iudice Sæculari, vt communiter tradunt DD. cum Alter. l. c. in cæteris Laici censendi sunt; vnde nõ gaudent hoc Priuilegio, de quo hic disputamus, vt bene censuit *Suar. & Megal. ll. cc. & alij* apud ipsos; nisi forte, ij sint alicui Ecclesiæ ab Episcopo deputati, & in ea ministrent, tanquam Clerici: tunc enim ratione talis Officij prædicto Priuilegio gaudere poterunt; vel nisi contraria vigeat consuetudo, quam vigere in Aragonia habemus ex *Nauar. in Man. c. 27. num. 174. & valida censetur à Suar. & Alter. ll. cc.*

2 Aduerto 2. quo ad Clericos degradatos, seu depositos, si verbaliter tantum depositi sint, cum hæc depositio non tollat Clericorum Priuilegia, vt docet *Glossa* communiter recepta in *Cap. 2. verb. Priuilegio, de Penit. in 6. Syluest. V. Degradatio, num. 7. versic. Sexto. Valent. tom. 4. disput. 7. quæst. 19. punct. 4.* & omnes passim, gaudere hoc Ecclesiasticæ sepulturæ priuilegio; si vero sint realiter, seu actualiter degradati, non gaudere, prout tradunt *Suar. de Censur. disput. 30. sect. 1. & 2. Alter. & Megal. ll. cc. Vgol. de Interdict. tab. 3. c. 9. §. 2. num. 1. & habetur in d. Cap. 2. de Pen. in 6.*

3 Aduerto 3. difficultatem potissimum superesse de Religiosis non Clericis, de Monialibus, & de Nouitijs vtriusque sexus: videntur enim istæ etiam Personæ omnes venire, Clericorum nomine in fauorabilibus. Immo *Sayr. de Censur. l. 5. c. 8. num. 15.* censet hoc ipsum Priuilegium, de quo hic agimus, prius concessum fuisse Religiosis, quam Sæcularibus Clericis, idque colligit ex *Cap. Vt Priuilegia, & Cap. In his, de Priuileg. & Cap. Quod in te, de Penit. & Remiss.* e contrario vero *Megalius l. c.* putat hoc Priuilegium non extendi ad Regulares, qui non sunt Clerici, nec proinde ad Moniales: licet enim hæc Personæ sint Ecclesiasticæ; non tamen sunt Clerici, de quibus solis in hoc Priuilegio sermo est.

4 Dico cum communiore sententia nomine Clericorum in hoc ipso Priuilegio venire, etiam Regulares omnes Masculos, & Fami-

nas, nec non Regularium omnium Nouitios, & Nouitias. ita expresse docent de vsu prædicti Priuilegij *Suar. l. c. disp. 2. 2. sect. 1. num. 19. & disput. 35. sect. 1. num. 6. Alter. vbi supra, disput. 6. cap. 1. quæst. 2. vers. It em nomine.* vbi afferuntur *Angel. Syluest. & alij* concordantes, *Bonacin. de Censur. disp. 5. punct. 5. nu. 13. in fin. & apud eum Nauar. Aul. Sayr. Filliuc. & Enriquez,* quibus addo *Reginald. in Prax. l. 32. n. 37. & Bassæum in Flor. Theol. V. Interdictum 2. num. 25.* Ratio autem est, quia prædictæ Personæ omnes vere non solum Ecclesiasticorum; sed etiam (prout vsus, & consuetudo obtinuit, teste *Alterio l. c.*) Clericorum nomine comprehenduntur in fauorabilibus: vnde, cum hoc Priuilegium simpliciter concedatur Clericis, cumque indefinita locutio æquiualeat vniuersali, omnes eo gaudere debent.

5 Dices, si Nouitij, & Nouitiæ venirent in hoc Priuilegio nomine Clericorum, inde multo magis id ipsum dicendum esset de Personis Tertij Habitibus S. Dominici, vel S. Francisci, & de Eremitis ipsis, quod tamen absurdum videtur.

6 Respondeo hos omnes, si ex toto sint Deo dediti, & translati, & viuant sub Regula alicuius Religionis ab Ecclesia approbatæ, venire appellatione Clericorum; secus vero, si non sint ex toto dedicati Deo, vel translati, & non viuant sub aliqua ex prædictis Regulis, & prædicto modo. idemque dico de Mulieribus Collegiatim. viuentibus more Religiosarum, quæ vulgo dicuntur Tertiariæ, vel Virgines S. Ursulæ, prout optime dixit *Bollet. Disquisit. Clerical. p. 1. §. 2. num. 19. & seq. nec ab his discordat Suar. d. disput. 22. sect. 1. num. 20. & 21.* qui ad participandum de Priuilegijs Monachorum requirit in prædictis omnibus, vt participent etiam secundum aliquem modum de statu talis Religionis ab Ecclesia approbatæ.

7 Colligo, sicuti Clerici, qui non seruauerunt Interdictum, vel qui culpabilem illius causam dederunt, prædicto Ecclesiasticæ Sepulturæ Priuilegio gaudere nequeunt, prout ex textu d. Cap. Quod in te, & ex DD. adductis constat, ita etiam probabile alicui videri posse, quod Clerici, qui non seruauerunt Ecclesiasticam Pollutionem, vel culpabilem illius causam dederunt, prædicto Priuilegio gaudere non possint, nec vnquam proinde in Ecclesia Polluta sepeliri valeant; licet oppositum mihi probabilius videatur, cum prædicta Pollutio non veniat in odiosis nomine Interdicti, nec proinde eisdem pœnis subiiciatur, qui Pollutionem, ac qui Inter-

dictum violarit, vt ex *Disput. sequent.* clarum fiet. Dixi in Ecclesia, quamuis enim in text. d. Cap. Quod in te, dicatur in Cæmeterio Ecclesiæ; nihilominus, quia consuetudo inualuit, vt non solum in cæmeterijs, sed etiam intra Ecclesiam defunctorum cadauera sepeliuntur; hoc ipsum in proposito casu fieri poterit, siquidem prædictum Cap. Quod in te loquitur secundum Iuris antiqui determinationem, vt bene cum multis alijs docuerit *Sayr. l. c. l. 5. c. 8. n. 6. & Megal. vbi supra l. 6. c. 2. num. 3. 8. in fin.* Quod autem de Clericis dictum est, idem etiam valere puto in Laicis ad id à Papa specialiter Priuilegiatis, de quibus fuit *Suar. l. c. disp. 35. sect. 1. nu. 17. & alij cum Castropal. p. 6. disp. 5. punct. 4. §. 3. n. 7.*

CAPVT XXXIX.

Quomodo in Ecclesia Polluta Clerici Prædicti in prædictis casibus sepeliendi sint.

S V M M A R I V M.

Conditiones à Iure præscriptæ in Priuilegio Clericos aliquando in Ecclesia Polluta sepeliendi quanam sint, num. 1.

Campanarum pulsatio, & Solemnitates aliæ hic prohibita quomodo accipi debeant, num. 2.

Conditio illa: cum silentio, quid hic significet, num. 3.

In Ecclesia Polluta, quando ibi Clerici sepeliri possunt, sepeliendi sunt cum conditionibus in Cap. Quod in te, de Penit. & Remiss. præscriptis, num. 4.

An prædictæ conditiones tunc seruari quoque debeant extra locum Pollutum, num. 5.

1 Aduerto 1. cum in *Cap. Quod in te, de Penit. & Remiss.* concedatur Clericis defunctis Ecclesiastica sepultura *In cæmeterio Ecclesiæ, sine campanarum pulsatione, cessantibus solemnitatibus omnibus, & sub silentio,* propterea hic ambigi posse, num prædictus modus sepeliendi Clericos, qui ibi pro tempore Interdicti præscribitur, seruari etiam debeat, dum ij in Ecclesia Polluta in casibus prædictis sepeliuntur; licet Interdictum proprie, & Ecclesiæ Pollutio valde inter se differant, vt iam dictum est.

2 Aduerto 2. certe nihil hic difficultatis esse quo ad primam prædicti modi conditionem, id est *In Cæmeterio Ecclesiæ,* iam enim *Cap.*

præced. num. 7. dictum à nobis est, quomodo ea intelligenda sit: neque etiam quo ad secundam, & tertiam, i. *sine campanarum pulsatione, & cessantibus solemnitatibus omnibus,* nam ibi sermo esse non potest, nisi de earum campanarum pulsatione, ijque solemnitatibus, quæ ad Diuina Officia, ac proinde ad Interdicti, vel Pollutionis prohibitionem pertineant, vt bene aduertit *Suar. de Censur. disp. 35. sect. 1. num. 8.* de quibus satis hucusque actum fuisse putamus. circa quartam ergo tantum ex præscriptis conditionibus, i. *cum silentio,* dubium aliquod esse potest, cum varie accipi posse videatur. Vnde

3 Aduerto 3. cum *Vgol. de Censur. tab. 5. c. 9. §. 2. num. 2. Alter. eod. tit. disp. 6. de Interd. c. 1. versic. His positis,* & alijs passim; inde vere prohibitum videri non solum cantum, sed etiam omnem publicam recitationem Ecclesiastici Officij submissa voce factam, quia id re ipsa significant verba *cum silentio,* vt per se patet. Dixi tamen *publicam,* nam preces priuatæ, vt alibi sæpius dictum est, quæ à Laicis dici possunt, tunc quoque recitari poterunt in Ecclesia Polluta, cum neq. in Ecclesia ipsa proprie Interdicta interdiciantur.

4 Dico modum in prædicto *Cap. Quod in te* pro Clericis tempore Interdicti sepeliendis præscriptum pro iisdem quoque in Ecclesia Polluta aliquando sepeliendis valere, & seruari debere, prout iam eum explicauimus. si enim inde Priuilegium hoc eruimus, inde etiam Priuilegij huius conditiones desumenda sunt; maxime cum ibi ea ipsa præscribantur, quæ cum Ecclesiæ Pollutione bene conueniunt, ita vt inde Pollutionis ipsius impedimenta nihil augeantur, prout ex superius dictis apertum est. vnde prædictæ conditiones idcirco prædicto additæ Priuilegio videntur, ne, eo absolute concessa, cum eo concessa censerentur etiam eæ solemnitates, & Diuina Officia, cum quibus alias rite Clerici, alijsque Christianifideles sepeliri solent.

5 Colligo, cum extra Ecclesiam Pollutam, ex vi Pollutionis illius non prohibeantur Officia Diuina, vt per se notum est, propterea non improbabile videri, quod extra locum Polluta, si nihil aliud obstat, v. g. dum cadauer ad ea deferretur, Officium Defunctorum, aliæque Ecclesiasticæ solemnitates tunc in Exequijs adhiberi solitæ nequaquam interdiciantur, dummodo postea intra Ecclesiam nihil interdictum fiat, sed, omnibus Ecclesiasticis Officijs, ac Solemnitatibus ibi omissis, cadauer cum prædicto silentio sepeliatur; quamuis secus dicendum sit in Interdicto locali generali, vt bene infert *Suar. l. c. nu. 10.*

CAPVT XXXXX.

An Fidelium cadauera, si illicite in loco Sacro Polluto tumulentur, idcirco inde extumulanda sint.

S V M M A R I V M.

Vndenam dubitandi causa ortum habeat, numer. 1.

Prohibere actum sepeliendi, & prohibere eius effectum valde diuersa sunt, num. 2.

Exhumare corpus Defuncti moraliter censetur non parua illius poena, num. 3.

Cadauera, etiamsi illicite, & mala fide in loco sacro Polluto tumulata fuerint, non sunt ex vi predictae Pollutionis inde extrahenda, vel extumulanda, num. 4.

Aliunde tamen cadauera predicta aliquando talia sunt, vt exhumari, & inde extrahi debeant, num. 5.

1 Aduerto 1. dubium hoc esse posse pro eo tantum tempore, quo Pollutionis Ecclesiasticae Interdictum, seu Impedimentum durauerit, eo quod ea ibi relinquendo videatur semper Pollutionis praedictae legibus coerastari; postquam enim impedimentum illud sublatum per Reconciliationem fuerit, certum est ea ibi tum sepeliri, tum retineri fas esse, cum tunc res ad eum statum deuenierit, a quo licite incipere potuit, vt communiter DD. asserunt. Sed

2 Aduerto 2. aliud esse prohibere actum sepeliendi; aliud autem prohibere eius effectum, qui post actum ipsum consummatum permanet. vnde videndum hic est, an Iura prohibeant vnum tantum, vel vtrumque simul: multa enim fieri prohibentur, quae

facta tenent, maxime quando non est lex; quae ad actus iam facti reuocationem, & ad irritandum quodammodo factum obliget, vt bene DD. mox afferendi aduerterunt.

3 Aduerto 3. exhumare corpus defuncti, teste *Suar. de Censur. disp. 35. sect. 1. n. 2. in fin.* habere nescio quid inhumanitatis, vel rigoris, & cedere in ignominiam, vel dedecus eius, immo moraliter censeri non paruum illius poenam, ita vt, vbi a lege non exprimitur, a nobis adiungenda non sit. Hinc

4 Dico Cadauera, etiamsi in loco sacro, & Polluto illicite, & mala fide tumulata fuerint, non esse ex vi praedictae Pollutionis inde extrahenda, vel extumulanda; sed ibidem relinquenda, quamuis nondum Pollutionis impedimentum ibi per Reconciliationem sublatum sit. Ratio autem ea est, quam innuimus, quia videlicet Iura praecipunt quidem, ne Cadauera ibi sepeliantur; sed non praecipunt, ne ibi humata inde exhumentur, ideoque ea ibi relinquenda sunt, ne gratis odia, quae restringenda sunt, amplificentur. ita in genere de sepultis in loco sacro Interdicto *Angel. V. Interdictum, 6. nu. 33. Syluest. V. Interdictum, 5. q. 8. Suar. l. c. num. 20. Fillucius tr. 18. num. 107. Sa. V. Interdictum, num. 27. Enriq. l. 13. c. 44. num. 5. Bassus, V. Interdictum, 2. num. 11. Castropal. p. 6. disp. 5. punct. 6. num. 8. & alij; in specie autem de sepultis in loco sacro Polluto *Vgolin. de Offic. Episc. c. 29. §. 7. num. 4. & Theaur. in Prax. Eccles. p. 2. V. Sacrilegium, c. 5. versic. Illud aduerte.**

5 Colligo idcirco a nobis praecedenti numer. dictum fuisse ex vi praedictae Pollutionis, quia, cum aliunde quis aliquando esse possit tali sepultura indignus, ita vt inde etiam extumulari debeat, prout de Personis speciali Censura affectis passim videre est apud DD. de Censuris agentes, nullus hic de ijs sermo est, sed de prohibitione tantum ex Ecclesiastica Pollutionis impedimento orta.

DISPVATIO DECIMA.

De Peccatis, & Poenis violantium Ecclesiasticae Pollutionis effectus, vel impedimenta.

Enumeratis omnibus Pollutionis Ecclesiasticae effectibus, reliquum hoc vnum est, vt de eorum violatoribus hic agamus, tantaeque temeritatis audaciam, ac turpitudinem breuiter inspiciamus. Dixi breuiter: cum enim pia Mater Ecclesia omnes sceleris huius poenas Deo ipsi remisisse, nedum sibi reseruasse, videatur, nos quoque rem hanc, indeque Tractatum omnem tam paucis expediemus, vt eam innuisse potius, quam explicasse videamur.

CAPVT PRIMVM.

Quodnam peccatum sit tam in Clericis, quam in Laicis violatio effectuum Pollutionis Ecclesiasticae.

S V M M A R I V M.

Pollutionis Ecclesiasticae violatio est ex genere suo peccatum mortale, num. 1.

Cur dubitari possit de Laicis Pollutionem hanc violantibus, num. 2.

Laici Interdictum locale violantes secundum aliquos rur nullum, per se, vel veniale tantum peccatum committant, num. 3.

Violare Pollutionis huius effectus, seu impedimenta est ex genere suo, etiam in Laicis, mortale peccatum, num. 4.

Nihil ad hoc refert, quod directe, vel indirecte tantum Pollutionis praedictae observatio Laicis praecipitur, num. 5.

1 Aduerto 1. cum Prohibitio Ecclesiastica iure introducta, ac Diuina Officia, vel Ecclesiastica sepultura in locis sacris Pollutis fiant, sit Praeceptum iustum, & graue ad Ecclesiam reuerentiam pertinens, vt colligitur ex *Cap. Is, qui, de sent. Excommun. in 6.* in quo verba temerarie agere videtur importare contemptum in re graui, ideo apud omnes indubitatum videri, quod praedictae Prohibitionis violatio sit ex genere suo peccatum mortale, prout communiter tradunt *Abbas in Cap. Si Ecclesia, num. 4. de*

consecrat. Eccles. vel alt. Syluest. V. consecratio, 2. num. 7. & V. Interdictum 36. q. 2. dist. 2. secundo limitatur. Angel. V. Consecratio Ecclesiae num. 8. Tabiens. V. Consecratio 2. §. 9. num. 10. Armill. eod. V. num. 10. Sa. Nauar. & Viuald. apud Persic. de 1. Sacerd. Officio. l. 1. c. 7. dub. 1. num. 105. Rodriq. in Sum. part. 1. c. 154. conclus. 14. Sayr. de Censur. lib. 5. c. 16. num. 29. Tolet. in Sum. l. 5. c. 8. vers. Quinta causa. Enriq. l. 9. de Missa, c. 27. num. 7. & l. 13. de Interd. c. 51. num. 5. Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 4. vers. His positis. Sa. p. subde Censur. disp. 7. dubit. 3. conclus. 1. Reginald. in Prax. lib. 9. c. 9. sect. 5. num. 179. Fagund. de 1. Eccles. praecip. l. 3. c. 14. num. 1. Squillant. de oblig. Cleric. p. 5. num. 97. Paludan. Richard. & alij apud Alter. disp. 3. cap. 3. in principio Th. del bene, de Immunit. tom. 1. c. 2. dub. 2. sect. 2. num. 7. & Jordan. Elucubr. diuers. tom. 1. l. 5. tit. 12. num. 137. nihilominus

2 Aduerto 2. cum textus d. *Cap. Is, qui, de sent. Excommun. in 6.* vtatur verbo celebrare, quod non Laicis, sed Clericis tantum conuenire videtur, hinc propterea factum esse vt ab aliquibus hic dubitetur, num ibi de Clericis tantum, an de Laicis quoque seruetur, ac proinde num Clerici soli, an vero Laici simul grauius, & mortaliter peccent, si pra-

si praedicta Pollutionis effectus scienter violent. Immo
 3 Aduerto 3. difficultatem hanc ex eo etiam crescere, quod Interdicti quoque localis violationem negant, vel certe negare videntur, esse per se peccatum vltim in Laicis Caietanus in Sum. V. Interdicti violatio, & Nauar. in Man. c. 27. num. 187. versic. Decimo octavo. & saltem non esse mortale, sed tantummodo veniale in Laicis, secluso contemptu, violentia, scandalo, aut aliqua circumstantia extrinseca mortali, docent Armill. l. c. Enriq. xbi supra, cap. 46. num. 3. Sot. in 4. dist. 22. q. 3. art. 1. Valent. tom. 4. disp. 7. qu. 8. punct. 2. notabil. 4. Aul. l. c. disp. 5. dub. 2. Reginald. in Prax. l. 32. tr. 3. num. 42. & Escobar. in sum. tr. 4. Examin. 4. c. 4. in fin. quod non improbat a Sa V. Interdictum, num. 25. & probabile asseritur a Sayr. de Censur. l. 5. c. 14. num. 1. Laym. in Summ. l. 1. tr. 5. par. 4. c. 3. nu. 3. conclus. 3. idque ob eam rationem, quia non inuenitur, in iure Praeceptum vltim, quod circa Pollutionis, vel Interdicti obseruationem ad Laicos dirigatur, sed tantum ad Clericos, ne ibi Diuina celebrent, vnde Laici praedicta violando contra nullum praecceptum facere, nec consequenter peccatum vltim, vel saltem graue, committere videntur.
 4 Dico Pollutionis Ecclesiasticae violationem esse per se, & ex genere suo, etiam in Laicis, peccatum mortale, & proinde violatores praedictos, nisi materiae leuitas, vel similia eos a mortali excusent, mortaliter peccare. Ratio potissima videtur, quia eo ipso, quo Clericis a iure prohibetur ibi talium Sacramentorum v. g. administratio, prohibetur etiam consequenter Laicis praedictorum Sacramentorum receptio: vnde Laicus ea ibi recipiens, illorum ministracionem virtualiter petit, & ad ipsam cooperatur, nec videtur ex hac parte a mortali excusari posse. prout id ipsum ob eandem rationem de Laicis sic Interdictum violantibus dixerunt Suar. de Censur. disp. 33. sect. 2. num. 6. & disp. 34. sect. 5. num. 9. Conich. de Censur. disp. 17. dub. 3. in fin. n. 69. Laym. l. c. nu. 2. conclus. 2. Hurtad. de Interd. diff. 1. c. inu. nu. 3. Castropal. p. 6. disp. 5. pu. num. 4. & Megal. instit. Confess. p. 3. lib. 6. c. 3. num. 7. qui bene num. 9. id ipsum indubitabile, & omnino certum esse in Laicis violantibus Interdictum circa Ecclesiasticam sepulturam ex eo arguit, quod in Clement. 1. de sepultur. excommunicationis sententia innodantur illi, qui generalis Interdicti tempore in Ecclesijs, aut Cosmeterijs mortuos sepeliunt, cum haec poena supponat peccatu

mortale, & nunquam imponatur, nisi pro peccato mortali. poena autem, quae imposita ibi est contra sepelientes cadauera in loco generaliter Interdicto, posset etiam imponi contra sepelientes ea in locis specialiter Interdictis, vel etiam Pollutis, quia Interdictum, & Pollutio praedicta, vt iam Disp. 9. Cap. 3. diximus, non differunt quo ad eorum effectus, vel substantialem, & eodem modo grauitur vtrouique factam prohibitionem Diuinorum; sed quo ad poenas diuersas eorum violationibus impositas, de quibus inferius agemus: ideoque etiam Laici tunc grauitur peccare censendi sunt, si in loco sacro Polluto contra Pollutionis ipsius leges aliquem sepeliant, prout etiam aduertit Alter. l. c.
 5 Colligo satis esse ad grauem culpam in praedicto transgressore arguendam, quod is vere fecerit contra Praeceptum Superioris in re graui, siue haec directe, siue indirecte, & per quandam redundantiam, vel, vt alij dicunt, ex primaria, vel ex secundaria intentione; praecpta fuerit, quia hoc non tollit absolutam efficaciam, & obligationem Praecepti, vt videre etiam est in Excommunicatione, quae non nisi indirecte, & per quandam redundantiam alios obligare videtur, ne cum Excommunicato communicent, & nihilominus hoc non tollit, quin haec obligatio non communicandi cum Excommunicato grauis sit, si materia grauis sit, qualis est communicatio in Diuinis, ita Suar. l. c. disput. 34. sect. 5. num. 6. & Alter. de Interd. disput. 8. c. 1. an autem, & quomodo venialiter hic etiam ex leuitate materiae in Pollutionis huius violatione peccari possit, patebit ex sequentibus.

CAPVT SECVNDVM.

Quomodo dari possit ex materiae leuitate veniale peccatum in violatione Pollutionis Ecclesiasticae, quo ad vsum Sacramentorum.

S V M M A R I V M.

Tractationis continuatio aperitur, num. 1.
 Sacramentorum vsus alius Actiuus, alius Passiuus, & de quonam hic sermo sit, num. 2.
 Leuitas materiae hic vndenam desumenda, num. 3.
 Circumstantia loci hic non est leuis materia: ibid.

Nullus

Nullius Sacramenti ministratio, vel receptio dici potest leuis materia, ibid.
 Quomodo nullum Sacramentum partialiter; sed tantum totaliter, ministrari queat, ibid.
 In vsu Sacramentorum in Ecclesia Polluta interdictorum quomodo dari possit leuis violatio Ecclesiastica Pollutionis, num. 4.
 Praedicta violationis exemplum afferetur, nu. 5.

1 Aduerto 1. quia iam diximus peccatum violandi Pollutionem Ecclesiasticam, quod ex genere suo mortale est, aliquando posse veniale esse ex leuitate materiae proinde videndum hic esse, quomodo id in vnoquoque ex tribus generibus effectuum, seu impedimentorum Pollutionis Ecclesiasticae verificari possit: videlicet, primo quo ad vsum Sacramentorum, secundo quo ad Diuina Officia, & tertio quo ad Sepulturam Ecclesiasticam, sicuti de ijs hoc eodem ordine superius a nobis actum est.
 2 Aduerto 2. cum Sacramentorum vsus diuidatur in Actiuum, & Passiuum, hoc est, in Administrationem, & Susceptionem illorum, sermonem hic esse de vtroque ex illis; sed semper tamen illicito. Dixi illicito, quia, quando Sacramentum aliquod ex non prohibitis in Ecclesia Polluta ministratur, vel suscipitur, nulla tunc Pollutionis huius violatio fit, & consequenter tunc nullus proposita quaestioni locus est.
 3 Aduerto 3. materiae leuitatem in vsu Sacramentorum, quam hic inquirimus, assignari non posse ex eo, quod sola circumstantia talis loci in tali casu videatur materia leuis: prohibitio enim talis circumstantiae redundat in totum actum: sicuti etiam ex circumstantia talis diei, posita tali prohibitione, illicitus fit esus talis cibi, non secus ac si cibus ille absolute, & semper prohibitus esset, vt clare docuit Suar. de Censur. disp. 34. sect. 5. num. 7. nec ex eo, quod vnus Sacramenti, quam alterius vsus sit maioris utilitatis, vel necessitatis, vel excellentiae, & c. vnumquodque enim Sacramentum, & vsus vniuscuiusque ex illis summi momenti res est, nec vnquam materia leuis dici potest, vt expresse dixit Megal. p. 3. l. 6. c. 3. num. 1. neque etiam ex eo, quod Sacramentum aliquod quo ad aliquam leuem tantum quodammodo partem ministrari, vel recipi possit, & non totaliter; hoc enim fieri nequit, quia vere Sacramentum non est, nisi essentialiter completum sit; si autem completum sit, iam leuis materia non est, vt paulo antea dicebamus, & bene tradit Sfort. Pallaucin. Assert. l. 6. c. 18. num. 235. ideoq. Suar.

l. c. disput. 33. sect. 3. num. 1. inter causas a mortali excusantes in vsu Sacramentorum non posuit leuitatem materiae, sed tantum ignorantiam, seu inadvertentiam, & iustam necessitatem, Quare
 2 Dico in vsu Sacramentorum in Ecclesia Polluta interdictorum dari posse violationem Ecclesiasticae Pollutionis praedicta leue ex leuitate materiae non quidem in vorum substantialibus; vt videre est apud Dian. p. 5. tr. 5. resol. 39. sed in accidentalibus, quae Sacramentorum essentiam vel antecedunt, vel comitantur, vel subsequuntur, & in solemnibus quibusdam ritibus, ac caeremonijs, quae in Sacramentorum ministracione, vel receptone adhibentur. Ratio est, quia in his omnibus dari potest materiae leuitas, & haec etiam sub Sacramentorum administracione comprehenduntur, vt videre est apud Suar. l. c. num. 18.
 5 Colligo, licet vere praedicta Pollutionis Ecclesiasticae violatio in rigore potius ad Diuinorum Officiorum celebrationem in loco sacro Polluto interdictam, quam ad Sacramentorum vsum pertinere videatur; tamen ob connexionem, quam cum Sacramentorum vsu accidentalia praedicta habent, ad eundem etiam non inepte referri posse, & vulgo solere. Exemplum autem venialis violationis praedictae ex leuitate materiae hoc esse potest; si, postquam vnus Sacerdos in Ecclesia Polluta celeriter ministravit Extremam Vnctionem, quo ad Substantiam tantum Sacramenti; alius ommissis eius Sacramenti caeremonijs, quo ad aliquam tamen leuem tantum illarum partem, statim ibi suppleat.

CAPVT TERTIVM.

Quomodo dari possit peccatum veniale ex leuitate materiae in violatione Pollutionis Ecclesiasticae, quo ad Diuina Officia.

S V M M A R I V M.

Quotupliciter hac in re leuitas, seu paruitas materiae considerari possit, num. 1.
 Quomodo tam Clerici, tum Laici Ecclesiasticam Pollutionem in praedicta materia violare queant, num. 2.
 Assistentia moralis ad Diuina Officia est quadam illorum participatio, num. 3.

In Clericis, quo ad Diuina Officia, Pollutionem hanc violentibus, quandonam, decur, veniale peccatum ex leuitate materiae, num. 4.

In Laicis quandonam, hæc violatio sit leue peccatum ex leuitate materiae, & quandonam e contrario graue, num. 6.

Assistentia moralis ad Missam, quæ in loco sacro Polluto cum Pollutionis ipsius violatione celebratur, quomodo tum materia grauis, tum leuis aliquando censeatur, ibidem, & nu. 6.

Aduerto 1. materiae leuitatem, seu puritatem in violatione effectuum Pollutionis Ecclesiasticæ, quo ad Officia Diuina, dupliciter considerari posse: Primo eo quod aliqua Diuina Officia, etiam totaliter sumpta, videantur materia leuis: Secundo eo quod Diuini alicuius Officij, quod per se, & totaliter acceptum grauis materia censeatur, leuis aliqua pars tantum celebretur in Ecclesia Polluta contra Pollutionis ipsius impedimentum, seu prohibitionem, & de utroque modo hic agendum.

2. Aduerto 2. prædictam Ecclesiasticam Pollutionis violationem dupliciter iterum considerari posse: vel in Clericis, qui directe Ecclesiasticam Prohibitionem prædictam violant, dum Diuina Officia ibi suspensa celebrant: vel in Laicis, qui indirecte eam violant, dum assistunt, vel aliter ad prædicta Officia ibi celebranda cooperantur, quod ex genere suo mortale peccatum esse iam diximus.

3. Aduerto 3. hic supponi cum *Suar. de Censur. disp. 34. sect. 5. num. 9.* quod audire Diuina Officia, & sola assistentia moralis ad illa, illorum participatio quædam sit, & præcipue, quod audire Missam sit, aliqualis concursus ad sacrificium ipsum. His autem præmissis,

4. Dico 1. in Clericis ob prædictam Pollutionis Ecclesiasticæ directam violationem, tunc dari posse veniale tantum peccatum ex leuitate materiae, quando vel ibi ea tantum celebrant Officia Diuina, quæ, etiam si integra sint, ex prudenti tamen hominum æstimatione materia leuis reputantur, qualia censentur à *Turriano de Censur. l. 6. disput. 49. dub. 5. & à Dian. par. 5. tract. 5. resolut. 59.* Benedictio aquæ lustralis, Benedictio Episcopalis solemniter data, & similia, vel ibi paruam tantum magnorum Officiorum partem aliquam celebrant, v. g. Horarum, Canonicarum, aliquid non notabile, vel aliud huiusmodi, prout docuit *Gordon. in Theol. Moral. tom. 2. l. 79. c. 16. num. 65.* & omnes communiter.

5. Dico 2. in Laicis ob prædictam Pollutionis huius indirectam violationem dari posse tum graue, tum leue peccatum pro materiae grauitate, tum leuitate, i. prout Laici ad directam Diuinarum Officiorum celebrationem, quæ a Clericis fit, grauitate, vel leniter tantum cooperati fuerint; secluso tamen semper Ecclesiasticæ prohibitionis contemptu, violentia, fraude, scandalo, & similibus extrinsecis circumstantijs, quæ grauem aliunde maliciam inuehere possunt, vt alibi dictum est. Sic omnis Laicorum assistentia ad omnia Diuina Officia ab aliquibus censetur regulariter ex leuitate materiae veniale tantum peccatum, eo quod talis assistentia habeatur pro minima quadam illorum participatione; assistentia autem, seu actus audiendi Missam cum prædictæ Pollutionis violatione celebratam, aliquibus visa est mortale peccatum, eo quod talis assistentia videatur aliqualis concursus ad tale sacrificium, quod suo modo ij etiam offerunt, & quodammodo sacrificant, qui eidem assistunt, prout tenet *Suar. l. c. disp. 34. sect. 5. nu. 9. & Castropal. p. 6. disp. 5. punct. 5. nu. 6.* quicquid in contrarium dixerit *Megal. instit. Confes. p. 3. l. 6. c. 3. num. 8.* licet enim prædicti DD. de Interdicto loquantur, tamen multo magis id ipsum valere potest in prædictæ Pollutionis violatione, vbi eadem militat ratio, & minor est in transgressores pæna, vt mox videbimus.

6. Colligo tamen etiam in ipsa assistentia ad prædictam Missam dari posse materiae leuitatem, si v. g. ad minimam tantum Missæ partem quis assisteret; sed superius sermo fuit de assistentia ad Missam substantialiter integram, quam diximus ab aliquibus censeri materiam grauem; non autem assistentiam ad alia Diuina Officia, etiam si substantialiter, & integraliter omnino completa.

CAPVT QVARTVM.

Quomodo in violatione Pollutionis Ecclesiasticæ, quo ad sepulturam, dari possit veniale peccatum ex leuitate materiae.

S V M M A R I V M.

Aliud est proprie Sepelire; aliud autem est ad sepeliendi actum cooperari, num. 1.

De

De sepultura cur aliter loquamur in ordine ad incurrendam pænam, vel quasi pænam aliquam à Iure latam, quam in ordine ad incurrendum peccatum, num. 2.

Cooperatores quandonam dicantur sepelire, & quando non, num. 3.

Exemplum peccati venialis ex leuitate materiae in proposito casu exponitur, num. 4.

Quomodo peccatum extrinsecè veniale; interius autem mortale esse possit, num. 5.

Aduerto 1. suppositis hic ijs, quæ superius dicta sunt *Disp. 8. c. 1. & 2.* aliud esse proprie Sepelire; aliud autem ad sepeliendi actum tantummodo cooperari, quod secundum vel grauitate, vel leniter fieri potest, indeque prædictæ cooperationis grauitas, vel leuitas emanat: sicuti proportionaliter id ipsum dicitur de vulnerante, & de cooperantibus grauitate, vel leniter ad prædictam vulnerationem. Hinc

2. Aduerto 2. aliud esse loqui de actu sepeliendi in ordine ad pænam, vel quasi pænam aliquam à Iure latam, & ipso iure incurrendam, prout *l. c.* dicebamus Ecclesiam ipso Iure Pollui, si in ea proprie sepeliatur Excommunicatus, & c. aliud autem esse loqui de sepultura, seu actu sepeliendi in ordine ad grauitate, vel leniter peccandum ob grauem, vel leuem cooperationem externam ad prædictum actum sepeliendi, de qua hic loquimur. vnde, licet prædictæ pænae, vel quasi pænae regulariter non incurrantur, nisi totaliter fiat, & consummetur illud ipsum, pro quo illæ à Iure statuta; vel impositæ sunt; nihilominus peccatum vel graue, vel leue committi potest, quotiescumque vel grauitate, vel leniter ad rem prohibitam liberatur cooperatio, vt per se clarum est. Vnde

3. Aduerto 3. quauis idcirco *d. disp. 8. c. 1. & 2.* de actu sepeliendi in Ecclesia Excommunicatum in ordine ad incurrendum casum reseruatam *Polluentium Ecclesiam*, prout est in Mediolanensi Diocesi, & alijs iuxta ibi dicta, stricte locuti simus; tamen hic in ordine ad incurrendum peccatum aliquod ob prædictam sepulturam, vel cooperationem ad illam eos omnes aliquo modo dici posse sepelire, & aliquo modo peccare, qui proxime ad prædictum sepeliendi actum quouis modo cooperantur; sicuti etiam omnes peccant, qui prædicto modo ad illicitam, v. g. Petri vulnerationem cooperantur; licet pænas à Iure latas in talis personæ vulneratores is solum incurrat, qui Petrum proprie suis manibus vulnerauit; nisi tamen aliud à Iure peculiariter statutum fuerit, adeo vt

eademque cooperatores incurrant, tunc enim se res aliter haberet, sed extra casum nostrum essemus.

4. Dico in violatione Pollutionis Ecclesiasticæ, quo ad illicitam sepulturam, tunc dari veniale peccatum ex leuitate materiae, quando quis leniter tantum ad eiusmodi sepulturam extrinsecè, sed proxime cooperatur, v. g. aliquantillum terræ cadaueri, dum illud ibi sepelitur, super imponit, vel similia facit, prout ex præcedentibus quoque inferri facile potest.

5. Colligo, si cum leui prædicta cooperatione ad prædictam sepulturam coniungeretur prauus animus, & voluntas prædictum Excommunicatum ibi perfecte sepeliendi, actum quidem internum futurum tunc grauem, & mortale peccatum; sed externum adhuc futurum leuem ex prædicta materiae leuitate, ac proinde extrinsecè, de quo sermo fuit, non nisi veniale peccatum fore, prout in simili dixit *Portel. in dub. Regular. V. Excommunicatio, num. 1. & Dian. p. 5. tr. 5. resolut. 65.*

CAPVT QVINTVM, & Vitium.

Quænam sint Pænae Violantium Ecclesiasticam Pollutionem.

S V M M A R I V M.

De quibuscumque, & quomodocumque Pollutionem Ecclesiasticam violentibus sermo hic est, num. 1.

De pænis item tam à Iure latis, quam ab homine ferendis, num. 2.

Violatores prædictæ Pollutionis sicut inde secundum aliquos ipso Iure Irregulares, secundum alios autem Suspensi, vel Interdicti ab Ecclesiæ ingressu, num. 3.

Nulla est pæna à Iure lata in Ecclesiasticæ Pollutionis violatores, num. 4.

Prædicti tamen violatores ob tale delictum possunt, & debent à Iudice Ecclesiastico grauitate puniri ad eiusdem arbitrium, num. 5.

Quæ de Ecclesia dicta sunt, de Cæmeterio similiter dicenda sunt, ibid.

Aduerto 1. quemadmodum hic loquimur de pænis omnium siue Clericorum, siue Laicorum violentium Ecclesiasticæ Pollu-

Pollutionis prohibitiones, seu impedimenta, ita etiam sermonem hic esse de prædicta violatione tam quo ad vsum Sacramentorum actiuum, tum passiuum, quam quo ad celebrationem tum directam, tum indirectam Diuinorum, & Ecclesiasticorum Officiorum, nec non ipsam Defunctorum sepelitionem.

2 Aduerto 2. Pœnas violantium Ecclesiasticæ Pollutionis effectus, vel impedimenta prædicta duplices esse posse, videlicet vel à Iure latas, vel ab homine ferendas, & de vtrisque hic agendum esse.

3 Aduerto 3. licet *Disput. l. c. 2. num. 4. & 12. & disput. 9. c. 3. num. 3.* dixerimus nullam à Iure pœnam prædictæ Pollutionis violatoribus impositam esse, in quo maxime Pollutio hæc ab Interdicti censura differt; tamen idipsum hic, vt potè suo in loco, fusius examinandum esse, huc enim illa omnia referuntur, & hinc petenda erunt, quæ ibi supponuntur, vel obiter tantum indicantur. Difficultas autem omnis in eo est, quod aliqui prædictos Ecclesiasticæ Pollutionis violatores inde Iure ipso Irregulares, alij Iure ipso Suspendos, alij Iure ipso ab Ecclesiæ ingressu Interdictos, alij autem nec Irregulares, nec Suspendos, nec Interdictos fieri dixerunt. Irregulares dixit *Hostien. in Cap. fin. de consecrat. Eccles.* eandem sententiam sequi videtur *Graff. decis. Aur. p. 1. l. 2. c. 42. num. 10. §. nec etiam*, & pro eadem etiam (sed quam bene ipse viderit) ab *Antonell. de Regim. Eccles. Episcop. p. 1. l. 1. c. 16. §. 4. num. 19.* citatur *Riccus in prax. for. Eccles. p. 3. resolut. 262.* Suspendos dixit *Azorius par. 2. l. 10. c. 26. & Piafesc in Prax. p. 1. c. 5. num. 5. versic. Ante reconciliationem.* Interdictos autem ab Ecclesiæ ingressu *Lapus in Cap. Episcoporum, de priuileg. in 6. Angel. V. Consecratio, num. 8. Syluest. V. eod. 2. in fin. Armill. V. Consecratio, num. 7. V. uald. de Suspension. num. 86. Gloss. in Cap. Is, qui, de sent. Excomm. in 6. verb. Nodatis. Tabien. V. Consecratio §. 9. Graff. tom. 1. Consil. l. 3. consil. 2. num. 21. de consecratione Ecclesiæ. Naldus in Sum. V. Ecclesia, num. 25. Nauar. in Manual. c. 25. num. 94. & alij non pauci. quibus tamen non obstantibus,*

4 Dico nullam esse pœnam à Iure latam in transgressores, seu violatores prædictæ Pollutionis, ac proinde eos, siue Clerici, siue Laici sint, nec Irregulares, nec Suspendos, nec villo modo Interdictos inde ipso facto fieri, Iura enim prædictas pœnas imponentia, quæ ab Aduersarijs afferuntur, loquuntur de violatione Interdicti proprie sumpti; non vero de violatione Pollutionis Ecclesiasticæ, quæ non

est proprie Interdictum, nec fertur à Iure per modum pœnæ; sed per modum execrationis tantum, prout alibi explicauimus. ita, quo ad Irregularitatem, expresse *Bonifac. VIII. in Cap. Is, qui de sent. Excomm. in 6.* & ita communiter DD. cum *Glossa ibi*, quos videre potes longo agmine relatos à *Persico de 1. Sacerd. Offic. l. 1. c. 7. dub. 12. num. 109.* & alios passim. quo ad Suspensionem autem, & Interdictum, ita *Abb. in Cap. Si Eccles. de consecrat. Eccles. Azor. par. 2. lib. 9. c. 5. q. 6. in fin. Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 4. §. penultimo. Aul. de Censur. p. 5. disp. 7. dubit. 3. conclus. 3. Fagund. de 3. Eccles. præcept. l. 3. c. 14. n. 5. Laym. in Sum. l. 5. tr. 5. c. 5. n. 6. Cardinal. de Lugo de Sacram. disp. 20. num. 52. Frater eius de Sacram. p. 1. l. 5. c. 6. n. 41. Conrad. p. 2. q. 424. Coninch. de Sacram. q. 83. art. 3. dub. 1. Tb. del Bene de Immunit. c. 2. dub. 2. sect. 11. num. 12. Antonel. l. c. num. 20. Megal. var. resol. tom. 2. resol. 168. num. 17. Bonacin. de Matrimon. q. 4. punct. vltim. num. 26. Barbos. de Offic. & Potest. Episc. allegat. 28. nu. 54. Dian. p. 6. tr. 6. resol. 28. Bassæus V. Sacrilegium 1. nu. 8. vers. Notandum. Jordan. Elucubrat. diuers. tom. 1. l. 5. tit. 12. nu. 143. Thesaur. in Prax. Ecclesiast. p. 2. V. Sacrilegium, c. 5. Bordon. V. ar. tom. 2. resol. 89. nu. 39. & aliorum numerus innumerus.*

5 Colligo prædictos siue Clericos, siue Laicos Pollutionis prædictæ violatores posse, & debere à Iudice Ecclesiastico ad eiusdem arbitrium grauius puniri ob tale delictum, cum ij faciant contra dispositionem SS. Canonum in re graui spectante ad religionem. ita in terminis ipsis *Alterius de Interd. disp. 3. c. 3. §. Nonnulli. Comitulus Respons. Moral. l. 6. qu. 50. nu. 4. Megal. d. tom. 2. var. resol. vbi alios refert, resolutione 168. n. 17. Antonell. in Prax. Ecclesiast. p. 1. l. 1. c. 16. §. 4. n. 20. in fin. fauent Syluest. V. Interdictum, 6. nu. 7. Calderin. de Interdicto p. 1. n. 82. expresse autem idipsum confirmant *Bellochius in Prax. Moral. Theolog. p. 2. q. 4. nu. 211. & Cassin. in Mystagog. tit. 7. num. 21.* & hæc de Pollutione Ecclesiarum (quæ tamen de Cæmeteriorum quoque Pollutione dicenda sunt) sufficiant in præsentia: multa enim alia, quæ huc etiã spectare alicui fortasse videbuntur, in Tractatum de Reconciliatione Ecclesiarum, quem apparamus, commodius, vt potè suum in locum, à nobis referuantur. Quæ omnia vtinam ita cedant, vt vere voueo, in verum cultum, & gloriam DEI, Deiparæque Virginis MARIÆ, quam hodie in Cælum Assumptam Sancta Mater Ecclesia (cuius nutibus me, meaque omnia æternum subiecta esse volo) gloriosissime congaudet.*

I N D E X

RERVM, ET SENTENTIARVM

TOTIVS OPERIS.

Litera d. Disputationem, c. Caput, n. Numerum, & p. Paginam indicat.

A.

Abbates, & Abbatissæ.
V. Benedictio.

Aborsus, & Abortus.

A borsus, & Abortus quomodo differant. d. 5. c. 25. num. 1. remissive. p. 193.
Abortum quis causare potest tripliciter. ibid.
Quandonam sit homicidium, & quando non, & quid in dubio. ibid. & num. 2.
Medicamenta abortum facientia sunt duplicia, & quanam liceant. ibid. num. 3.
Quid si abortiens ipsa ex poculo abortionis in Ecclesia hausto pereat. ibid. num. 5. p. 194.
Procurans abortum fetus inanimati non est homicida, nec Irregularis. d. 7. c. 16. n. 7. p. 272.

V. Homicidium.

Absoluere, & Absolutio.

Cuilibet Sacerdoti licet valide absoluere in articulo mortis constitutos ab omnibus quantumcumque reseruatis peccatis, & censuris. d. 8. c. 16. n. 1. p. 306.
Etiam si prædictus Sacerdos sit degradatus, vel Excommunicatus, vel Irregularis, vel etiam Hæreticus. ibid.
Quid si pateat aditus ad Superiorem, vel si præsens sit alius Sacerdos approbatus, vel Superior ipse, qui non recuset absoluere? ibid. p. 306.
Articulus, & Periculum mortis, quo ad hunc effectum, dummodo periculum sit necessario adendum, pro eodem sumuntur. ibid. n. 2. p. 306.
Nihil refert, siue ab intrinseco, siue ab extrinseco articulus, vel periculum mortis instet. ibid. p. 306.
Id fieri potest etiam à prima die periculosa infirmitatis. ibid. n. 2. p. 306.

An prædicta absolutio tunc valide impendatur sine solitis caeremonijs, & c. ibid. n. 3. p. 306.

Absolutus in articulo, vel periculo mortis est valide absolutus, etiam ab Excommunicatione in vtroque foro. d. 8. c. 16. n. 13. p. 307.

Onus comparandi coram superiore cur, et quando imponatur in absoluteione ab Excommunicatione. d. 8. c. 16. n. 13. p. 307.

Absoluere à Censuris in articulo, vel periculo mortis an possint Clerici non Sacerdotes, & Laici. d. 8. c. 17. n. 1. & seq. p. 308.

Absolutio mortui ab Excommunicatione quomodo sit vera absolutio. d. 8. c. 19. n. 2. & 3. p. 312.

Absolutio prædicta quid tollat in prædicto Excommunicato. ibid. n. 5. & 6. p. 313.

Absolutionem ab Excommunicatione mortuorum in foro conscientie tantum etiam S. Pœnitentiarius concedere solet. d. 8. c. 19. n. 6. p. 313.

Quid post prædictam absoluteionem ulterius requiratur, vt taliter absolutus sit etiam in foro externo absolutus. ibid.

Absolutio mortuorum in foro externo ab Excommunicatione quomodo præstanda sit. d. 8. c. 19. n. 7. p. 312.

Absoluendi facultas cur concessa intelligatur, quandiu non prohibetur; non autem dispensandi facultas. d. 9. c. 5. n. 5. p. 327.

Absolutio ab Excommunicatione quandonam dicatur Solemnis, & quandonam sine solemnitate. d. 9. c. 45. n. 2. p. 372.

Quandonam prohibeatur à Iure in Ecclesia Polluta absolutio ab Excommunicatione. d. 9. c. 45. n. 2. 3. & 4. p. 372.

V. Confessio. Excommunicatio. Iurisdicatio. Pœnitentia.

Accessorium.

Loca subter Ecclesiæ pavementum, vel super illius tectum quomodo dici possint Ecclesiæ accessoria.

ria, d. 2. c. 27. n. 7. & 8. p. 92.
 Quandonam principale trahat ad se accessorium, ibidem, p. 94.
 Quomodo Sacristia dici possit quid Ecclesie accessorium, d. 2. c. 28. n. 7. 8. & 9. p. 94.
 Accessorium sequitur naturam principalis, d. 2. c. 48. n. 3. p. 118.
 Esse contiguum alteri, & esse accessorium alteri valde diuersa sunt, ibid.
 Ecclesia nunquam est Accessorium alterius Ecclesie, nec Cæmeterium alterius Cæmeterij, ibid. n. 4.
 Qui concedit principale, concedit etiam accessorium, sine quo principale Executioni mandari nequit, d. 8. c. 18. n. 6. p. 311.
 V. Concedere,

Actio,

Actus occulti participant naturam actuum ineriorum, d. 1. c. 16. n. 9. p. 23.
 Actus exteriores; sed per accidens occulti, qui nam dicantur, ibid. n. 10.
 Actio multipliciter dicitur intrinsece mala: d. 1. c. 18. n. 17. p. 35.
 Per nullos actus mere internos, nec per ullos non malos Ecclesia Pollui potest, d. 3. c. 1. n. 1. & 2. p. 123.
 Quomodo actus omnes Ecclesie Pollutiui mali sint, ibid. n. 2.
 Cur non per omnes Actiones malas Ecclesia Polluatur, ibid. n. 3. & 4. p. 124.
 Actus mere interni per nullam legem humanam præcipiuntur, aut prohibentur, vel puniuntur, d. 3. c. 1. n. 1. p. 123.
 Actus duobus modis dicitur incompletus, seu imperfectus, d. 3. c. 11. n. 1. p. 135.
 Actus quomodo dicatur in sua specie perfectus, & consummatus, vel contra, ibid. n. 2.
 Actionis alicuius absolute, & simpliciter prolata nomine non venit in odiosis actio incompleta, & imperfecta, ibid. n. 4. p. 136.
 Actio, quæ in sua specie non sit completa, non est certo, sed dubie tantum talis, ibid.
 V. Iurisdicatio,

Actiones Ecclesiarum Pollutiuarum.

Actio sine peccato facta quomodo aliquando Ecclesiam polluat, d. 1. c. 9. n. 6. p. 12.
 Omnis actio Ecclesie pollutiua inde fit grauitur peccaminosa, licet aliunde peccaminosa non sit, ibid.
 Quomodo nescire malitiam actionis Pollutiue semper impediatur inde peccatum, sed non semper Ecclesie Pollutionem, ibid.
 Actus Ecclesie Pollutiuius considerari potest vel ut actus moralis tantum in genere, vel ut factus in

loco sacro, vel ut loci sacri pollutiuius, d. 1. c. 10. n. 1. p. 12.
 Actiones loci sacri Pollutiue secum habent talem effectum ex Ecclesie præceptis, vel consuetudine; non ex natura sua, d. 1. c. 11. n. 3. p. 14.
 Ideo tantum ab Ecclesia prohibita fuerunt, quia sunt contra Ecclesie reuerentiam; sed non idcirco tantum sunt contra Ecclesie reuerentiam, quia prohibita sunt ab Ecclesia, ibid. n. 7. p. 15.
 Non semper sunt intrinsece grauitur mala, d. 1. c. 12. n. 6. p. 16.
 Etiam si occulta sint, prohibita sunt ab Ecclesia, d. 1. c. 16. n. 4. p. 22.
 Semper sunt in Ecclesia indecentes, & Sacrilege; licet occulta sint, ibid. n. 8. p. 23.
 Falsum est, quod actio Ecclesie pollutiua eatenus tantum Sacrilegium sit, quatenus polluit Ecclesiam, ibid. n. 6.
 An, & quomodo actiones loci sacri pollutiue, si occulta sint, illum polluant, ibid. n. 13. p. 24. & d. 3. c. 12. n. 4. p. 13.
 Actiones Ecclesiarum Pollutiue, si in Ecclesia Polluta fiant, adhuc grauitur sacrilege sunt, d. 2. c. 22. n. 5. p. 85.
 Actiones omnes Ecclesiarum Pollutiue cur sint mala, d. 3. c. 1. n. 2. p. 123.
 Cur Ecclesia non per omnes actiones malas, sed per aliquas tantum Polluatur, ibid. n. 3. et 4. p. 124.
 Actionum Ecclesie Pollutiuarum genera, seu modi quatuor tantum sunt, d. 3. c. 2. n. 4. p. 124.
 Inter actiones Ecclesie Pollutiuas cur nequaquam numerari debeat Cõsecratio, vel Benedictio Ecclesie ab Episcopo Excommunicato facta, d. 3. c. 3. n. 4. p. 126.
 Nec Hæreticorum exercitia, nec Furtum, nec similia, d. 3. c. 5. n. 1. & seq. p. 128.
 In actionibus Ecclesie Pollutiuis considerari potest tum Malitia moralis, tum materialis feditas, d. 3. c. 6. n. 2. & 3. p. 129.
 Actiones cur hæc potius, quam aliæ inter Ecclesie Pollutiuas recõsita fuerint, ibid. n. 4. 8. & 9. p. 130.
 Actio exonerandi sine necessitate ventrem in Ecclesia, licet sit grauitur sacrilega, cur tamen non sit Ecclesie Pollutiua, ibid. n. 10. & 11.
 Quanam ex actionibus Ecclesie Pollutiuis, nisi grauitur culpabiles sint, Ecclesiam non Polluant, d. 3. c. 8. n. 3. p. 132.
 Actio Ecclesie Pollutiua Ecclesiam Polluit, licet ignoretur, vel non aduertatur ut Ecclesie Pollutiua, d. 3. c. 8. n. 4. p. 132.
 Ad quosnam tantum spectet facere, ut actio aliqua sit Ecclesie Pollutiua, d. 3. c. 10. n. 4. p. 134.
 Actus Ecclesie Pollutiuius debet esse in sua specie perfectus, & cõsummatus, d. 3. c. 11. n. 4. p. 136.
 Ut actio actu Ecclesiam polluat, debet esse publica, d. 3. c. 12. n. 4. p. 137.
 Ad notoriam actionum Ecclesie Pollutiuarum publicitatem quid requiratur, d. 4. c. 3. n. 4. p. 141.
 Actio-

Actiones aliquæ Ecclesiarum Pollutiue considerari possunt vel quæ peccaminosæ, vel quæ Pollutiue, ibid. n. 2.
 Debent eadem cognosci à populo, ut completæ, et peccaminosæ; sed non reduplicatiue quæ Pollutiue, ibid. n. 4. & 5.
 Cum primum actio aliqua Ecclesie Pollutiua incipit fieri publica, quid agendum sit, d. 4. c. 11. num. 5. p. 150.
 Actio Ecclesie Pollutiua, ut actu eam Polluat, debet esse publice publica, d. 4. c. 15. n. 4. p. 156.
 Nec ad id sufficit, quod antea publice publica fuerit; nunc autem sit tantum publica, ibidem, num. 5. p. 156.
 Quid si fiat publica tantum post longum tempus, & multos annos, d. 5. c. 6. n. 5. p. 164.
 V. Actio.

Actus. V. Actio.

Adoratio.

V. Crux. Eucharistia. Reliquiæ.

Adulteri, & Adulterium.

An maritis iure Casareo permittatur, ut uxores in adulterio deprehensas occidant, vel Adulteros tantum, & cum limitatione, disp. 5. cap. 40. n. 1. p. 224.
 Pater filiam, & adulterum simul cõ conditionibus quibusdã occidere potest per leges Ciuiles, ibid.
 Uxor, vel Filia, itemque Adulteri, si in adulterio deprehendantur, occisio cur sit iniusta, & verum homicidium, ibid. n. 4.

Adulti.

Adulti quomodo veniant aliquando nomine Paruulorum, d. 9. c. 12. n. 5. p. 334.
 Adulterum Baptismus multipliciter intelligi potest per Baptismum Paruulorum, ibid.
 V. Baptismus. Paruuli.

Affliccio.

Affliccio afflictis dari non debet, & quomodo hoc intelligendum, d. 2. c. 21. n. 3. p. 84.

Agnus Dei: V. Benedictio.

Altare.

Pars noui lapidis addita Aræ sacratæ fit sacra secundum probabilem opinionem, sed verius oppositum, d. 2. c. 23. n. 9. & 10. p. 87.
 Altare Portatile debet esse unicus lapis, non duplex, ibid. num. 11.

Altaria in honorem Martyrum consecrata, & Reliquias illorum continentia diu Martyria nominata fuerunt, d. 2. c. 42. n. 4. p. 111.
 Altare aliquando accipitur pro Capella, immo pro Ecclesia ipsa, d. 2. c. 45. n. 1. p. 114.
 Altare, & Ara vnde dicantur, ibid.
 Altare quoduplex sit, ibid. n. 1. & 2.
 Altare Fixum, Polluta Ecclesia, polluitur, sed non Altare Mobile, seu Viaticum, ibid. n. 4.
 Altare Portatile non est pars Ecclesie, ut est Altare stabile, ibid. n. 2.
 Altare Portatile extractum ex Ecclesia Polluta potest alibi sacrificio deservire, ibid.
 An Altare extra Ecclesiam Pollutam, sed cum illius pariete coniunctum, sit etiam Pollutum, ibid. n. 5. & 6. p. 115.
 V. Benedictio.

Anathema, & Anathematizatio.

V. Excommunicatio.

Anima.

Anima nostra est spirituale Dei templum, & per peccatum vere polluitur, disput. 1. cap. 7. num. 5. p. 9.
 Anima pulcritudo, & macula quid sit, ibid. num. 6.

Appellare, & Appellatio.

A sententia Excommunicationis à Iure, vel à Statuto lata dari nequit appellatio, disp. 8. c. 14. num. 1. p. 302.
 Datur tamen ab Excommunicationis incurse declaratoria, ibid. n. 1. 3. & 5.
 Appellatio quanam impediatur Excommunicationis incursonem, ibid. n. 2. p. 303.
 Appellatio semper est permissa, etiam quo ad vtrumque effectum, deuolutiuum scilicet, & suspensiuum, vbi prohibita non apparet, d. 8. c. 14. num. 3. p. 303.
 Quod dictum est de appellatione, asserendum etiam est de recusatione Iudicis, ibid. n. 3. p. 303.
 Post appellationem à declaratoria criminis, vel incurse Excommunicationis non potest fieri denunciatio, & cedulones, si affixi sint, remouendi, ibid. num. 5.
 Quid si Excommunicatus appellasset tantum ab ipsa denunciatione facta, ibid.

Aqua Benedicta.

In aqua benedicta pars maior, siue sit benedicta, siue non benedicta, trahit ad se minorem, disp. 2. c. 23. n. 7. p. 86.

Ara, V. Altare,
Armarium,

Nomine Armariorum Ecclesie quid intelligatur, d. 2. c. 43. n. 1. p. 112.

Armaria in Ecclesijs multipliciter fieri solita, ibid. n. 3.

Quenam sint Pollutionis Ecclesiasticæ capacia, ibid. n. 4. 5. & 6.

Quid de Armarijs sub Scalis, Exedris, Palpitijs, Altaribus, & c. ibid. n. 7. p. 113.

Arbitrium.

Quando quid committitur arbitrio alicuius, intelligitur arbitrio boni viri, disp. 6. cap. 8. num. 4. p. 245.

Quid per arbitrium boni viri intelligi debeat, ibidem.

Arbitrium ibi tantum locum habet, ubi iuris determinatio deficit. ibid.

Assistentia,

Moralis assistentia ad Divina Officia est quædam illorum participatio. disput. 10. cap. 3. num. 3. p. 382.

B.

Baptismus, Baptisterium, Baptizatus,

Baptismi nomine quid veniat tam apud profanos, quam Sacros Scriptores. disp. 2. c. 25. num. 1. p. 89.

Baptisterium quid Ethnicis, & Ecclesiasticis Auctoribus sit, ibid.

Baptismi, & Baptisterij varia nomina. ibid. n. 2.

Baptisteria quandonam, & quomodo instituta fuerint. ibid. n. 3.

Baptisteria, siue intra, siue extra Ecclesiam sint, Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sunt. ibid. n. 4.

Baptisteria sunt vere, & proprie Ecclesiæ. ibid. & num. 5.

Baptisteria quandonam ab Ecclesijs non Polluantur, nec contra; sed ratione sui tantum Polluantur. ibid. n. 5. p. 90.

Inualide baptizatus Ecclesiæ subditus non est, licet presumatur, d. 8. c. 20. n. 2. p. 314.

Qui aliquando valide baptizati sunt, proprie Infideles non sunt, d. 8. c. 20. n. 5. p. 315.

Baptismi species multe, sed tres potissimum à DD. afferuntur. d. 8. c. 23. n. 1. p. 317.

Baptisma Sanguinis, Fluminis, & Flaminis quomodo inter se differant. d. 8. c. 23. n. 2. p. 318.

Baptismus Flaminis, seu Pœnitentiæ, vel in Voto, quid sit, d. 8. c. 24. n. 1. p. 318.

Baptismus Flaminis an det primam gratiam ex opere operato, vel operantis, d. 8. c. 24. n. 2. p. 219.

Predictus baptismus semper continet, saltem implicite, & virtualiter, votum Sacramenti baptismi. ibid.

Ad baptismum Flaminis non sufficit in Paruulis voluntas Parentum, ut falso dixit Caletanus, d. 8. c. 24. n. 3. p. 319.

Ex quibusnam signis predictus Flaminis baptismus presumatur. d. 8. c. 24. n. 5. p. 319.

Baptismi ministratio quam multipliciter considerari possit. d. 9. c. 10. n. 2. p. 332.

Baptismi Sacramentum licite per se in Ecclesia Polluta ministrari potest. ibid. n. 4. p. 333.

Quomodo per accidens eius ministratio ibi illicita fieri possit. ibid.

Baptismus in Ecclesia Polluta licite ministrari potest Paruulis omnibus tam sanis, quam infirmis, d. 9. c. 11. n. 4. p. 333.

Per Baptisma Paruulorum quid in Iure intelligi debeat. d. 9. c. 12. n. 1. & 2. p. 334.

Etiam adultis, saltem infirmis, ministrari licite potest Baptismus in Ecclesia Polluta. d. 9. c. 12. num. 4. p. 334.

Inmo adultis omnibus, etiam sanis. d. 9. c. 13. num. 4. p. 335.

Baptismus est Ianua omnium Sacramentorum. d. 9. c. 12. n. 5. p. 334.

Baptismo quomodo magis indigeant Adulti, quam Paruuli. d. 9. c. 13. n. 2. p. 335.

Baptismi suscipiendi præceptum Diuinum Positiuum quomodo semper in adultis urgeat. ibi dem. num. 3. p. 335.

Baptizare extra necessitatis casum alios, quam exceptos à Iure, alibi, quam in Ecclesijs Baptizantibus, mortale peccatum est, d. 9. c. 13. n. 5. p. 335.

Baptismi Cereemonia, & Solemnitates in Baptismo solemniter celebrando adhiberi solita quoniam sint. d. 9. c. 14. n. 2. p. 336.

Baptismus sine solitis solemnitatibus extra necessitatem administrare graue peccatum est, ibid. num. 3. p. 336.

Laicus, Subdiaconus, Diaconus, Sacerdos simplex, & Parochus quot peccata singuli committant baptizando non solemniter extra necessitatem. ibid. in fin. p. 336.

In Ecclesia Polluta Baptismus ministrari licite potest solemniter, & publice. d. 9. c. 14. n. 4. p. 337.

Baptismi solemnitates sunt necessariae non ad Sacramenti substantiam; sed ad illius decentiam. ibid. n. 5. p. 337.

Fieri licite possunt in Ecclesia Polluta Benedictiones, seu Consecrationes rerum ad solemnem Baptismi administrationem necessariarum. disp. 9. c. 15. n. 4. p. 338.

Itemq.

Itemq. Publice, ac si Ecclesia non esset Polluta. d. 9. c. 16. n. 4. p. 338.

Cereemonia, & Solemnitates in Baptismo priuato præmissa suppleri postea debent à Parocho in Ecclesia. d. 9. c. 17. n. 2. p. 339.

Et quidem probabilius sub peccato mortali, etiã in Hæreticis, & adultis antea valide, sed priuatim baptizatis. ibidem. p. 339.

In repetitione Baptismi solemniter, sed inualide collati an Cereemonia ipsa, & Solemnitates repetende sint. ibid. n. 3. & 4. p. 340.

In Ecclesia Polluta licite, & publice suppleri possunt etiam solæ Cereemonia, & Solemnitates in priuato Baptismo omiffa. d. 9. c. 17. n. 4. p. 340.

Exorcismus qua intentione suppleri debeat post Baptismum priuatim, sed valide collatum. ibid. n. 5. p. 340.

V. Confirmatio. Contritio. Infideles. Paruuli.

Basilica.

Basilica secundum aliquos non veniunt nomine Ecclesiarum. d. 2. c. 2. n. 7. p. 53.

Basilica quomodo secundum aliquos differat ab Ecclesia. ibid.

Basilica proprie quid significet. ibid. n. 9.

Ecclesiæ nomine ex communi loquendi vsu veniunt etiam Basilicæ. ibid. n. 8.

Ecclesiæ cur Basilicæ dicantur. ibid. n. 10.

Templa maiora potissimum dicuntur Basilicæ; minora verò Ecclesiæ. ibid.

Canones de Basilicarum consecratione loquentes quomodo intelligi possint. ibid.

Benedictio, & Benedicere.

Benedictio Ecclesiæ solo, seu pavimento illius inhaeret. d. 1. c. 4. num. 2. p. 5.

Ea, destructis, vel combustis Ecclesiæ parietibus, adhuc permanet. ibid.

Benedictio primarij lapidis, & fundamentorum ad Ecclesiam adificandam non est ea Benedictio, quæ sufficiat ad Ecclesiam constituendam Pollutionis Ecclesiasticæ capacem. d. 2. c. 3. num. 17. & 18. p. 56.

Cur nec Benedictio sola, nec Deputatio sola sufficiat ad Ecclesiam proprie constituendam. ibid. num. 20. nec ad Cæmeterium. d. 2. c. 49. num. 2. & 3. p. 120.

Benedictio Ecclesiæ, vel Cæmeterij, an in dubio presumi debeat. d. 2. c. 4. nu. 3. p. 57. & c. 49. num. 3. p. 120.

Munus Benedicendi nouam Ecclesiam, vel Oratorium publicum ab Episcopo Sacerdoti cuiuslibet delegari potest. ibid. num. 5. p. 58.

Benedictiones Ecclesiarum, Oratoriorum, & Cæmeteriorum describendæ sunt in Libro, qui tan-

dem est in Archiuo Episcopali reponendus. d. 2. c. 13. num. 5. p. 74.

Benedictio Ecclesiæ valide fit etiam ab Episcopo Excommunicato. d. 2. c. 14. n. 5. p. 75.

Alba, amiffis manicis, amittit Benedictionem. d. 2. c. 23. num. 12. & 13. p. 87.

Benedictio Ecclesiæ an loca subter Ecclesiæ pavementum comprehendat. d. 2. c. 27. n. 9. p. 92.

Benedictio Ecclesiæ per Excommunicatum facta num Ecclesiam Polluat. d. 3. c. 3. n. 4. p. 126.

Benedictio, seu Consecratio Aquæ Baptismalis in Ecclesia Polluta suo tempore licite celebrari potest. d. 9. c. 15. n. 4. p. 338.

Itemq. Benedictiones omnes, quæ ad Baptismum solemniter celebrandum necessariae sunt. ibidem. num. 5. p. 338.

Et tam publice, quam si Ecclesia Polluta non esset. d. 9. c. 16. n. 4. p. 338.

Benedictionis nomine non semper idem significatur, & quomodo ea generaliter definiatur. d. 9. c. 38. n. 1. p. 364.

Benedicere, & Maledicere quid sint. ibid.

Benedictio alia Publica, seu Ecclesiastica, alia priuata, et qualiter differant. d. 9. c. 38. n. 2. p. 365.

Benedictionum Ecclesiasticarum alia sunt Constitutiua; alia autem Inuocatiua tantum. ibidem. num. 3. p. 365.

Benedictionum quedam Pontificales, quedam Episcopales, & quedam Sacerdotales sunt. ibid. & Agnus Dei an à solo Papa benedici, seu consecrari soleat, & quandonam. ibid.

In Ecclesia Polluta non interduntur à Iure Benedictiones Priuatae, etiam si à Presbyteris fiant. d. 9. c. 38. num. 4. p. 365.

Benedictio Paterna, Mensa, Gratiarum actio, Fructuum, Sacculi, & Baculi pro Peregrinis, Vestium pro Nouitijs, vel Tertiarijs, & similes à DD. inter priuatas numerantur. ibid. n. 4. p. 365.

Benedictiones, quæ non sunt ex se, & quasi ex natura sua publicæ, etiam si fiant cum solemnitate, & modo publico, seu Ecclesiastico, non proinde sunt Publicæ, nec à Iure in Ecclesia Polluta prohibita sunt. d. 9. c. 38. num. 5. p. 365.

Benedictio tam Sacerdotalis, quam Episcopalis super Populum alia solemnis, alia simplex, seu priuata. d. 9. c. 39. num. 1. p. 366.

Benedictio Episcopalis quandonam censeatur priuata. d. 9. c. 39. num. 2. & 3. p. 366.

In Ecclesia Polluta dari potest absque predicta Pollutionis transgressione à Sacerdote, vel Episcopo super Populum Benedictio simplex, seu priuata; non autem Solemnis. d. 9. c. 39. n. 4. p. 366.

Benedictio Episcopalis solemnis super Populum an competat Episcopo ratione Ordinis, vel Dignitatis, & Iurisdictionis. ibid. n. 4. in fin. p. 366.

Quanam Benedictiones cõmuniter Ordini Sacerdotali deputatae videantur. d. 9. c. 41. n. 1. p. 368.

Bene-

Benedictiones ipsa mere Laicales cur aliquando per accidens Ordini Sacerdotali deputata videantur. d. 9. c. 41. num. 3. p. 368.

Benedictio Aqualustralis, Candelarum, Cinerum, & Ramorum cur in Ecclesia Polluta per se à Iure prohibeantur. d. 9. c. 41. n. 4. p. 368.

Etiamsi in prædictis Benedictionibus particula Dominus vobiscum, & c. omitteretur, adhuc esse essent actus Ordinis Sacerdotalis, & Diuinum Officium ibi à iure prohibitum. ibid. n. 5. p. 368.

Episcopos, Aras, seu Altaria, Calices, Patenas, Campanas, Virgines, Reges, Corporalia, & Vestimenta Sacra Sacerdotis, vel Altaris, Abbates, Abbatissas, et c. Benedicere, vel respectiue Consecrare in Ecclesia Polluta, absque Pollutionis ipsius violatione non licet Episcopis, nec Abbatibus, vel alijs Sacerdotibus id alias legitime exercentibus. d. 9. c. 42. n. 3. & 4. p. 369.

V. Baptismus. Consecratio. Matrimonium. Purificatio puerperæ.

Beneficia. V. Iurisdicatio.

Bona.

V. Fama. Furtum. Honor. Vita.

Bossius.

Io. Angelus Bossius acriter Caramuelem impugnans suauiter impugnatur. disp. 1. cap. 18. num. 17. p. 35.

C.

Cadauer.

Cadauer unde dicatur secundum aliquos. d. 6. c. 7. n. 3. p. 244.

Cadauer hominis proprie, & vere non est homo, nec sanguis ex hominis cadauere est humanus. ibid.

Cadavera aliquando traduntur perpetuæ sepultura, aliquando non perpetua, & in depositum tantum. d. 8. c. 3. num. 1. p. 283.

Quandonam cadavera transferri possint sine Episcopi licentia de vno loco in altum, & quando non. ibid. num. 2. p. 283.

Vnius corporis sepultura plura sepulcra efficere non potest. d. 8. c. 4. n. 1. p. 284.

Cadauer ibi sepultum dici debet, ubi pars illius principalior sepulta est. ibid. num. 2.

Exhumare corpus defuncti moraliter censetur non parua illius pœna, & quid valde odiosum. d. 9. c. 50. n. 3. p. 378.

Cadavera, etiam illicite, & mala fide sepulta in loco sacro Polluta an inde ob id extrahenda possint. d. 9. c. 50. n. 4. & 5. p. 378.

V. Caput. Cineres. Sepelire, & Sepulcrum.

Calix.

Calices, Patena, Corporalia, & similia non sunt proprie Pollutionis Ecclesiasticæ capacia. d. 2. c. 45. n. 4. p. 114.

Prædicta execrari possunt, & tunc non Reconciliatione, sed Reconsecratione, seu Rebenedictione egent. ibid. & num. 7. p. 115.

V. Benedicatio.

Campanæ, & Campanile.

Campanæ, & Nola nomen vnde sumptum, & quomodo à Latinis scriptoribus appellentur. d. 2. c. 29. n. 1. p. 95.

Quid per Campanilis vocem significetur. ibid. *Campanarum vsus in Templis à quonam inductus.* ibid.

Campanarum multiplex vsus tam apud Romanos, quam alias gentes, & tam in sacris, quam in profanis. ibid. num. 2.

Campanilium etiam alia ad vsum sacrum, alia ad profanum sunt. ibid. num. 3.

Campanile non est Pollutionis Ecclesiasticæ capax. ibid. num. 4.

Quid si Campanile sit supra Ecclesiam ipsam, vel Capellas? ibid. num. 5. p. 96.

Campanæ licite pulsari possunt in quolibet Interdicto ad ea, quæ non sunt Diuinum Officium. d. 9. c. 43. num. 2. p. 370.

V. Benedicatio.

Cantica.

In Cantico Te Deum laudamus, & alijs Canticis, Hymnis, Psalmis, Salutationibus, Laudibus, Rosario, & c. quid aduertendum sit, ut in Ecclesia Polluta liceant, vel non. d. 9. c. 37. num. 2. 3. & 4. p. 364.

Capella.

Capellæ quadruplex Etymologia. d. 2. c. 24. num. 1. p. 88.

Capella multa significat, sed quid præcipue. ibidem. num. 2.

Capellæ Ecclesiarum Ecclesiasticæ Pollutionis capaces sunt. ibid. num. 4. p. 88.

Nunquam Polluuntur Capellæ, quin Polluantur Ecclesia, & contra. ibid.

Cur Capellæ faciant vnum corpus cum Ecclesia, & sint illius partes. ibid.

Capellæ an aliquando nequaquam censeantur pars Ecclesiæ. ibid. n. 5. & seq.

Capella in Interdicto Ecclesiæ an Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit. d. 2. c. 26. n. 3. p. 90.

Quid si prædicta Capella addita sit post Ecclesiæ Benedictionem? ibid.

Capellæ

Capellæ subter Ecclesiæ pavementum an sint Pollutionis Ecclesiasticæ capaces. d. 2. c. 27. num. 2. & 3. p. 92.

Vide Oratorium.

Caput.

Caput est corporis pars principalior, & membrorum omnium dignissimum. d. 8. c. 4. n. 3. p. 284.

Caput à Platonicis appellatum est Rationalis animæ sedes. ibid. p. 284.

Capitis maior pars caput esse videtur. disp. 8. c. 4. num. 8. p. 285.

Caramuel.

Caramuel Auctori mire placet. disp. 1. c. 12. num. 2. p. 16.

Laudatur, & defenditur. d. 1. c. 18. n. 17. p. 35.

Cardinales.

Oratoria Cardinalium sunt veluti Ecclesiæ Parochiales respectu Dominorum, & Familia. d. 2. c. 12. num. 3. p. 73.

Non sunt tamen Loca sacra, etiamsi sint cum titulo alicuius Sancti, nec sunt Pollutionis Ecclesiasticæ capacia. ibid. n. 4.

V. Episcopus.

Casus, & Casuale.

Casus quid sit, quomodo differat à Culpa, & aliquando desinat esse fortuitus. disp. 5. cap. 8. num. 1. p. 166.

Casuale in Iure quomodo accipiatur. d. 5. c. 12. num. 3. & 5. p. 172.

Casus dicitur id, quod raro, seu in paucioribus solet accidere. d. 5. c. 19. n. 1. p. 184.

Catechumenus.

Locus ad Catechumenorum oleum in Ecclesia custodiendum an sit Pollutionis Ecclesiasticæ capax. d. 2. c. 43. n. 3. p. 112.

Catechumenus an Excommunicari possit. d. 8. c. 11. n. 3. p. 298.

Catechumenus quis dicatur à profanis scriptoribus. d. 8. c. 25. n. 1. p. 319.

Catechumeni quinam sint apud SS. PP. & unde variæ eorundem appellationes. ibid.

Catechumeni dupliciter considerari possunt, vel ut iustificati per baptismum Flamini, vel ut nondum iustificati. d. 8. c. 25. n. 2. p. 320.

Catechumeni alij Fidelium, alij Infidelium filij. ibid. num. 3. p. 320.

Catechumeni nomen Sacerdoti dare erat Catechismi initium. d. 8. c. 25. n. 4. p. 320.

Cathedralis Ecclesia.

Cathedralis Ecclesia appellatur Basilica, & aliarum Ecclesiarum Fundamentum. disp. 2. c. 2. num. 10. p. 53.

Cathedrales Ecclesiæ iam diu adificata præsumi debent in dubio Consecrata. d. 2. c. 4. n. 4. p. 57.

Cathedralis Cremonæ in dubio consecrata fuit à Cesare Speciano. ibid. num. 6. p. 58.

Causa.

Causa alia proprie, & vere, alia improprie, & metaphorice tantum talis dicitur. d. 5. c. 17. n. 4. & seq. p. 180.

Alia per commissionem, alia per omissionem. ibid. num. 6.

Alia physica, alia moralis. ibid. n. 5.

Causa physica, & efficiens alia totalis, alia partialis. d. 5. c. 18. n. 2. p. 181.

Dua persone quintupliciter esse possunt causæ efficientes v. g. Homicidij. ibid. n. 3. p. 182.

Quandonam, qui vult causam, vere dicatur velle in ea effectum. ibid. num. 4.

Causa alia per se, alia per accidens, quæ potius dicitur Occasio. d. 5. c. 19. n. 1. p. 184.

Causa quatuor modis dicitur proxima, totidemq; remota. ibid. num. 2.

Causa inefficacitas, & insufficientia vnde colligi possit. ibid. num. 4.

Quenam causa proprie, vel vulgo tantum dicatur continere periculum. ibid.

Effectus non est voluntarius in causa illius dubia, licet positio causæ prædictæ sit illam ponenti voluntaria. ibid. n. 5. p. 185.

Causa remota per se est insufficientis ad effectum. ibid. num. 6.

Aliquando est vna, eademque cum causa proxima. ibid.

Quod est causa causæ est causa causati, quomodo intelligendum sit. ibid. p. 185.

Effectus potius causæ apparenti, quam non apparenti tribuendus est. d. 5. c. 23. n. 4. p. 190.

Effectus dupliciter sequi potest ex aliqua causa, vel quo ad esse physicum, vel quo ad esse morale. d. 7. c. 7. n. 1. & 5. p. 260.

V. Omissio.

Cellæ.

Cellæ, seu Cameræ adhaerentes Ecclesiæ an sint Pollutionis Ecclesiasticæ capaces. d. 2. c. 30. n. 1. p. 96.

Quid de Cellis inter vnam, & aliam Capellam. ibid. num. 3.

Num Cellule Statuariorum, aliorumq; Fabrorum in Ecclesia ad aliquod tempus constituta Pollutionis huius capaces sint. d. 2. c. 35. n. 4. p. 103.

De

De Cellulis Confessariorum, vel Pœnitentium, vide V. Confessionaria.

Cellula ad Missam ex eis audiendam, quas aliqui Tribunas vocant, an Pollutionis huius capaces sint, d. 2. c. 36. n. 3. & 4. p. 104.

Censuræ.

Censuræ omnes proprie sunt pœnæ, & semper in culpa vindictam inferuntur. d. 3. c. 9. n. 3. p. 133.

Quomodo ab Ecclesiæ Pollutione differant. ibid.

Censurarum ferendarum potestatem cur sibi Papa non reservavit. d. 3. c. 10. n. 5. p. 135.

Censura, & Censuræ effectus immediate sunt de iure positivo. d. 8. c. 6. n. 11. p. 287.

V. Absolvere.

Cessatio à Diuinis.

Cessatio à Diuinis quomodo conueniat, & differat à Pollutione Ecclesiastica. d. 9. c. 4. num. 1. & seq. p. 325.

In Cessatione à Diuinis an habeat locum Capit. Alma mater, de sent. Excommunic. in 6. d. 9. c. 6. n. 2. p. 338.

Tempore Cessationis purg à Diuinis cur concessa videatur in loco sacro Sepultura, modo fiat sine Officio funebri. d. 9. c. 7. n. 2. p. 329.

V. Pollutio Ecclesiæ.

Chorus.

Chori Etymologia, & propria significatio. d. 2. c. 40. num. 1. p. 108.

Chorus metonymice quid significet. ibid. n. 2.

Duplex est, Spiritualis, & Materialis. ibid.

Chorus dicitur pars primaria Ecclesiæ. ibidem. num. 2. & 4. p. 108.

Chori multiplex est situs, & multiplex eius distinctio, vel diuisio ab Ecclesia. ibid. n. 3. p. 108.

Quandonam Chorus Pollutionis Ecclesiasticæ capax sit. ibid. n. 4. & seq. p. 108.

Quid de Choro Monialium. ibid. n. 5. p. 108.

In quonam Choro satisfiat, vel non satisfiat obligationi dicendi Horas Canonicas in Choro. ibidem. num. 6.

Chorus non ita diuiditur ab Ecclesia per parietem, vt ab ea diuiditur Cœmeterium. ibid. num. 7. 8. & 9. p. 109.

Chrisma.

Loca ad sacri Chrysmatis, & Olei tum Catechumenorum, tum Infirmorum vascula custodienda, num. Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint. d. 2. c. 43. num. 3. & seq. p. 112.

Chrysmatis consecratio suo tempore in Ecclesia Polluta licite celebrari potest. d. 9. c. 15. n. 4. p. 338.

Et quidem publice, æque ac si Ecclesia non esset Polluta. d. 9. c. 16. num. 4. p. 338.

V. Confirmationis Sacramentum.

Cineres.

In cineribus cadaueris militat moraliter eadem ratio, quæ in cadauere ipso nondum in cineres redacto. d. 8. c. 4. n. 4. p. 284.

V. Sepelire.

Circumstantia.

Circumstantia obiecti in desiderio sit pars obiecti voliti. d. 1. c. 27. num. 13. p. 29.

Claustrum, & Clausura.

An sub Clausura Monasteriorum comprehendatur Sacristia Regularium. d. 2. c. 28. nu. 2. p. 93.

Camera, seu Cella, qua Ecclesiæ adhaerent, quandonam Pollutionis Ecclesiasticæ capaces sint. d. 2. c. 30. n. 1. p. 96.

Quid de Claustris, Conclauibus, Septis, & similibus Ecclesiasticæ Clausuræ locis. ibid. num. 2. & d. 2. c. 50. num. 2. p. 121.

Camera, seu Cella inter vnâ, & aliam Ecclesiæ Capellam an sint Ecclesiasticæ Pollutionis capaces. ibid. num. 4.

Prædictæ Camera, seu Cella quomodo differant ab Andronibus, vulgo Anditi. ibid. num. 5.

Stans in Rota, seu Turno Monialium an sit intra, vel extra Clausuram Monasterij. disp. 2. cap. 41. num. 5. & 6. p. 110.

Quid si manum, vel pedem, vel caput tantum erota in alterutram partem extenderet. ibidem. num. 7. p. 111.

Quid sit Claustrum proprie, & quid per Claustrum Atrium intelligatur. d. 2. c. 50. n. 2. p. 121.

Clerici.

An aliquando Clerici in Ecclesia Polluta sepeliri licite possint. d. 9. c. 47. n. 2. 3. & 4. p. 374.

Quinam Clericorum nomine hic veniant. disp. 9. c. 48. num. 1. p. 375.

Clerici coniugati an, & quando aliquibus, vel omnibus Clericorum Priuilegijs gaudeant. ibidem. num. 1.

Quid de Clericis depositis, seu degradatis? ibid. num. 2. p. 376.

Quid si Clerici in Ecclesia Polluta sepeliendi Pollutionem Ecclesiasticam viui violassent, vel culpabilem Pollutionis prædictæ causam dedissent? ibid. num. 7. p. 376.

Quomodo Clerici, quando in Ecclesia Polluta sepeliri licite possunt, sepeliendi sint. disp. 9. c. 49. num. 4. & 5. p. 377.

Coactio. V. Violentia.

Cœme-

Cœmeterium.

Cœmeterij Etymologia multiplex, & varia Nomina. d. 2. c. 46. num. 1. p. 115.

Cœmeterium est omnis locus sacer deputatus sepultura Fidelium, etiam si ibi nondum quisquam sepultus sit. ibid.

Cœmeterium quomodo differat à Sepultura, Sepulcro, Cœnotaphio, & similibus alijs. ibid.

Cœmeteriorum vsus unde initium sumpserit. ibidem. num. 2. p. 116.

Cœmeterium non fit sine Episcopi auctoritate, & Benedictione. ibid. num. 3.

Cœmeteria tam contigua Ecclesiæ, quam non contigua, sunt Pollutionis Ecclesiasticæ capacia. ibid. num. 4.

Quomodo olim fere non distinguerentur Cœmeteria ab Ecclesijs. ibid.

Cœmeteria, & Ecclesiæ fere pari passu ambulant quo ad Consecrationem, vel Benedictionem, Sacrilegium, Immunitatem, Interdictum, Pollutionem, & Reconciliationem. ibid. n. 5. & c. 47. n. 1. p. 117.

Claustra Regularium, & omnia alia loca quandonam veniant nomine Cœmeterij, & sint Pollutionis huius capacia. ibid.

Cœmeteria aliquando, Polluta Ecclesia, Polluuntur; sed non contra. d. 2. c. 46. n. 5. p. 116.

Cœmeteria contigua Ecclesiæ, hac Polluta, Polluuntur. d. 2. c. 47. n. 2. p. 117.

Cœmeteria quandonam dicantur Ecclesiæ contigua. ibid. num. 3.

Cœmeteria ex Ecclesiæ Polluta Pollutione non Polluuntur, nisi sint immediate ipsimet Ecclesiæ contigua. ibid. num. 4.

Cœmeteria circumdata proprijs parietibus non censentur Ecclesiæ contigua, quamuis ad ea sit aditus per Ecclesiam ipsam. ibid. num. 5.

Cœmeterium nunquam est accessorium alterius Cœmeterij, nec Ecclesiæ alterius Ecclesiæ. disp. 2. c. 48. num. 4. p. 118.

Locus ad Fidelium sepulturam ab Episcopo deputatus, sed non Benedictus; non est proprie Cœmeterium Pollutionis huius capax. disp. 2. cap. 49. num. 1. p. 119.

Prædictus locus secundum aliquos Immunitatis Ecclesiasticæ priuilegio gaudet. ibid.

Cœmeteriorum Indicia, & Coniectura quonam sint. ibid. num. 3. & 4. p. 120.

In Cœmeterijs poni debent signa distinctiua à locis profanis, & quonam. ibid. num. 5.

Cœmeterium solum Solo opus habet, nec requirit laterales muros, aut tectum. d. 2. c. 50. n. 3. p. 121.

Spatium omne liberum, quod supra Cœmeterij solum est, Pollutionis capax est. ibid. n. 5. p. 122.

Cœmeterij spatium quomodo ipsa Ecclesiæ tecto alijs esse possit. ibid. num. 10.

Siquis ex profana domus tecto, vel fenestris supra Cœmeterij solum perpendiculariter propedeat, an in Cœmeterio esse dicendus sit, & Immunitate Ecclesiastica gaudere possit. ibid.

An solum Ecclesiæ destructa euadat Cœmeterium. ibid. num. 8. & 9.

Quæ de Ecclesiâ dicta sunt, de Cœmeterio etiam similiter dicenda sunt. d. 10. c. ult. n. ult. p. 384.

Collecta. V. Oratio.

Collegium.

Ad faciendum Collegium tres sufficiunt. disp. 4. cap. 4. num. 6. p. 142.

In Collegio constante tribus personis, quæ sunt coram duobus, dicuntur Collegio nota, sed non notoria proprie, nec publica. d. 4. c. 5. n. 3. p. 144.

Commendatio Animæ.

Officium commendationis Animæ, quod cum moribundis præstatur, an in Ecclesia Polluta interdictum à Iure sit. d. 9. c. 44. n. 2. 3. & 4. p. 371.

Quid si prædictum Officium ibi fieret à Sacerdote cum superpelliceo, & stola? ibid. nu. 5. p. 371.

An tunc ibi dicendum sit Dominus vobiscum. ibid. num. 5. in fin. p. 371.

Commissio.

V. Causa. Omissio.

Complacencia. V. Delectatio.

Concedere, & Concessum.

Concessio illimitate facta, illimitate accipienda est, & prout illud communiter fieri consuevit. d. 9. c. 14. num. 4. & 5. p. 337.

Concesso principali, concessum etiam censetur accessorium. d. 9. c. 15. nu. 3. p. 338.

Concesso aliquo, omnia censentur concessa, quibus ad illud peruenitur. ibid.

V. Permittere, & Prohibitio.

Concio, & Concionari.

V. Prædicare.

Concupiscentia.

V. Desiderium. Passiones.

Conditionis appositio.

V. Delectatio.

Quomodo differant inter se Condicio, & Præscriptio per intellectum. d. 1. c. 18. num. 5. p. 34.

Ddd

Con-

Confessarius, & Confessio.

Confessarius sciens ex Confessione in tali Ecclesia commissam fuisse actionem Ecclesie Pollutiuam, quomodo se gerere debeat, d. 4. c. 8. n. 4. p. 147. Quod in Confessione Sacramentali cognoscitur, occultum est. ibid. Ob adulterium ab adulteris ipsis in confessione cuidam Sacerdoti detectum, quomodo Ecclesiam reconciliandam esse statuerit Alexand. 3. in Cap. Significasti, de adulter. ibid. num. 1. & 5. Multi adeo sunt infirmi, quod potius sine confessione morerentur, quam tali Sacerdoti confiterentur. d. 8. c. 16. num. 8. p. 307. Casus Papalis, superueniente impedimento ad eundem Papam, sit Episcopalis, & quomodo id intelligi debeat. ibid. num. 11. & 12. p. 307. Confessio, & Absolutio generales quid sint. d. 9. c. 44. n. 1. p. 371. In Ecclesia Polluta cur à Iure predicta Confessio, & Absolutio non prohibeantur, ibid. V. Pœnitentia.

Confessionaria.

Confessionaria quid sint, & quomodo aliter appellentur, d. 2. c. 35. n. 1. p. 103. Quandonam sint Pollutionis Ecclesiasticae capacia. ibid. num. 2. 3. & seq. Quid de Pœnitentis Cellula, ibid. num. 5.

Confirmationis Sacramentum.

Confirmationem omittere ex torpore, vel negligentia cur per se, secluso scandalo, ac contemptu, mortale peccatum non sit. d. 9. c. 18. n. 1. p. 340. Immo nec veniale secundum aliquos; licet communiter veniale sit. ibid. Confirmatio licite ministrari potest extra Ecclesiam in quouis honesto loco. d. 9. c. 18. n. 1. p. 340. Confirmatio unde nomen acceperit. ibidem. num. 2. p. 341. Quomodo sit veluti complementum Baptismi. ibid. & num. 5. p. 342. Baptismus, & Confirmatio cur in Iure parificentur quo ad illorum administrationem in Interdicto. d. 9. c. 18. num. 2. & 3. p. 341. In Ecclesia Polluta licite ministrari potest Confirmationis Sacramentum, tam adultis, quam pueris cum omni sua solemnitate, & publicitate. d. 9. c. 18. num. 4. p. 341. V. Chrisma.

C.

Confratres. V. Laici.

Consecrare, & Consecratio.

Consecratio Ecclesie in quo consistat. d. 1. c. 4. n. 2. & 3. p. 5. & d. 3. c. 4. n. 5. p. 127. Ea, illas Ecclesie parietibus, numquam amittitur. ibid. p. 5. Consecratio Ecclesie an in dubio præsumi debeat. d. 2. c. 4. num. 3. p. 57. Consecrata præsumuntur Ecclesie Cathedrales iam diu edificata. ibid. num. 4. Non vero Ecclesie inferiores. ibid. Consecratio Ecclesie valide fit etiam ab Episcopo Excommunicato. d. 2. c. 14. n. 5. p. 75. Destructis Ecclesie muris, seu interius decrustatis, cur amittatur illius consecratio. d. 2. c. 17. num. 3. p. 78. Gutta minima vini non consecrati addita consecrato non fit consecrata. d. 2. c. 23. n. 14. et 15. p. 87. Consecratio Ecclesie ab Episcopo Excommunicato facta an Ecclesiam Polluat. d. 3. c. 3. n. 4. p. 126. Quid si predictus Episcopus per annum in Excommunicatione inorduisse. ibid. n. 3. & 6. Quandonam Ecclesia indigeat noua Consecratione. d. 3. c. 4. n. 1. & seq. p. 127. V. Benedictio.

Consensus.

Positiue non consentire an sit interpretatiue consentire. d. 7. c. 8. num. 7. & 8. p. 262.

Contiguum, & Continuum.

Contigua, & Continua quæ sint, & quomodo differant. d. 2. c. 47. n. 3. p. 117. Esse contiguum alteri, & esse accessorium alteri valde diuersa sunt. d. 2. c. 48. n. 3. p. 118.

Contritio.

Contritio non semper est proprie Baptismus Flaminis. d. 8. c. 24. num. 1. p. 318. V. Pœnitentia.

Contumelia. Vide Honor.

Copula.

Copula coniugalis intrinseca repugnantia cum loco sacro quomodo aliquando cesset. d. 1. c. 12. num. 8. p. 16. & 17. Cur non liceat copula cum muliere, de qua dubitetur, an sit sua. d. 1. c. 20. n. 35. p. 45. An liceat coniugi dubitanti de valore matrimonij bona fide contracti, debitum petere. ibid. num. 36. & 37. p. 46. Copula

Copula sine seminis effusione non est Ecclesia Pollutiuam. d. 7. c. 17. num. 1. p. 274. In copula præsumitur seminis effusio, nisi contrarium constet, vel probetur. ibid. Copula Eunuchi cum mortua, vel castrata cur non sit Ecclesia Pollutiuam. ibid. p. 274. Copula coniugum in Ecclesia vndenam præsumatur. ibid. p. 274. Copula quæuis illicita, siue adulterina, vel fornicaria, siue bestialis, vel sodomitica, &c. Ecclesie Pollutiuam est. ibid. num. 2. p. 274. Copula etiam coniugalis intra Ecclesiam Pollutiuam Ecclesie est. ibid. n. 4. p. 274. Prædictam copulam Ecclesie Pollutiuam non esse dixerunt multi. ibid. in fin. p. 275. Necessitas, seu iusta causa habendi copulam matrimonialem in Ecclesia duplex est. d. 7. c. 18. n. 2. & 3. p. 276. Actus matrimonialis, supposita necessitate loci, & necessitate, seu iusta causa copule ipsius, non est Ecclesie Pollutiuus. disput. 7. cap. 18. num. 4. p. 277. Ad prædictam copule honestatem, supposita semper necessitate loci, quid sufficiat, ne inde Ecclesia Polluatur. ibid. & n. 5. ac seq. p. 277. Quid si dubium sit de necessitate ipsa loci? ibid. num. 8. p. 278. Quid item, si coniuges ex ignorantia, vel conscientia erronea circa necessitatem loci, vel copule fallantur? ibid. Copula matrimonialis, quando intra Ecclesiam licet, eam non polluit, licet ibi publice habeatur. ibid. num. 9. p. 278.

Corporalia.

V. Benedictio. Galix.

Corpus: V. Cadauer.

Cruz.

Crucis adoratio, quæ in die Parasceues fit, dupliciter fieri potest. d. 9. c. 43. n. 1. p. 370. Quomodo liceat in Ecclesia Polluta. ibidem. num. 4. p. 370.

Culpa, & Culpabile.

Culpa quid sit, & quomodo differat à Casu. d. 5. c. 8. num. 1. p. 166. Culpa alia Theologica, alia Iuridica; illa vel Mortalis, vel Venialis; hæc vel Lata, vel Leuis, vel Leuissima. ibid. num. 2. Culpa Lata, quam multis Nominibus à DD. appellatur. ibid. Nulla culpa Iuridica proprie est Dolus, sed cul-

pa Lata tantum dicitur Dolus proxima. ibidem. num. 3. p. 167. Lata culpa quandonam dolus præsumatur. ibidem. Commissa à Pueris, Amens, Furiosis, Ebriis, Dormientibus, Phreneticis, & c. quandonam culpabilia sint, & grauiter, vel leuiter. d. 5. c. 15. num. 1. & seq. p. 176.

Cultus.

Irrationalia possunt adorari, seu coli reatiue, seu respectiue, non absolute. d. 1. c. 8. n. 3. p. 10. Cultus Ecclesie debitus inter cetera consistit in abstinentia ab actionibus Ecclesie pollutiuis. ibid. num. 5. p. 11. Quenam irreuerentia loci sacri sit intrinsece graue, vel leue peccatum. d. 1. c. 2. n. 6. p. 16. Irreuerentiam loci sacri dupliciter velle possumus, directe, & indirecte. ibid. Irreuerentia prædicta directe volita semper est graue peccatum; indirecte volita ordinarie leuis culpa est. ibid. Irreuerentia immediate in Deum tendens non est proprie Sacrilegium, sed potius Irreligiositas. d. 1. c. 13. num. 3. p. 18. Cultus Diuinus alius Publicus, alius Priuatus, & quomodo differant. d. 2. c. 5. n. 5. p. 60.

D.

Damnum.

Damnum, & Pauperies quid sint, & quomodo inter se differant. d. 5. c. 28. n. 1. p. 198.

Denunciare, & Denunciatio.

V. Excommunicatio.

Defensio.

Quid intelligatur per defensionem vitæ, vel corporis. d. 5. c. 29. n. 1. p. 199. Quanam sit iusta, vel iniusta defensio. ibidem. num. 2. Naturale ius defensionis aliquando ob commune Reip. bonum tollitur. ibid. Occisio ad defensionem facta cur vulgo dicatur homicidium necessarium, & coactum. ibidem. num. 3. Cur iniuste inuasus non peccet se defendendo, etiam si iniuste causam dederit aggressori inuadendi. d. 5. c. 30. num. 2. p. 201. Iniuste inuasus potest se defendere siue per se, siue per alium. ibid. Nominis proximi iniuste in vita inuasus quis accipi

pi debeat, *ibid.* num. 3.

An liceat iniustum aggressorem occidere ad inculpata defensionem vite nostrae, vel proximi, etiamsi talis aggressor amissurus sit vitam aeternam. *ibid.* num. 7. p. 202.

Iusta vite defensio facit, ut iusta sit etiam rerum ad vitam necessarium, vel conducentium defensio. d. 5. c. 31. num. 1. p. 203.

Res, ad cuius defensionem inuasor licite occiditur, debet esse non parui momenti, & cuiusnam valoris? *ibid.* num. 2. & seq.

Pro defensione rei non magni momenti furem, occidere an sit contra Charitatem, & Iustitiam. *ibidem.*

Quid si res, qua furto auferitur, postea facile recuperari possit? *ibid.* num. 3. p. 204.

Vnusquisque habet ius defendendi tam que possidet propria, quam que possidet in communi, vel que ei commissa ad usum, vel custodiam, etiamsi is sit Religiosus. *ibid.* num. 7. p. 205.

Prædicta defensio iusta, & licita est in omnibus locis, & contra omnes personas, in quibus, & contra quas licita est vite ipsius defensio. *ibid.*

Quomodo prædicta valeant tam in cæde diurni, quam nocturni furis. *ibid.*

Ad iustam proximi defensionem Parentes occidere contra Pietatem, non contra Iustitiam esset. d. 5. c. 32. num. 3. p. 206.

Ad proximi bona ab iniusto aggressore tuenda, obligamur aliquando Charitatis, aliquando etiam Iustitiæ lege. *ibid.* num. 4.

Quamvis proximus ad id non vocet, sed taceat quacumque de causa, dummodo sciamus eum pati iniuriam. *ibid.* num. 5.

Ad honorem, vel famam sui ipsius, vel Proximi defendendam quandonam liceat occidere iniustum inuasorem, d. 5. c. 33. n. 2. & seq. p. 207.

Varij liciti, vel illiciti defensionis casus afferuntur, & deciduntur. *ibid.* n. 5. p. 208.

Moderamen inculpatae tutelæ quid sit, disp. 5. c. 36. num. 1. p. 216.

Defensio absq. moderamine inculpatae tutelæ illicita est. *ibid.*

Num prædictum moderamen seruatum fuerit, in foro fori Iudicis arbitrio relinquitur. *ibid.* num. 2.

Regula ad id iudicandum in foro Poli. *ibid.*

In foro fori occisor probare debet, se ad necessarium, & inculpata tutelam occidisse. *ibidem.* num. 3. p. 217.

Quid si probationes pro, & contra prædictam defensionem dubie fuerint? *ibid.*

Sine necessitate occiditur, cuius mortem inculpata tutela non exigit. *ibid.* num. 4.

Moderamen inculpatae tutelæ raro inter strictos casus locum habet. *ibid.*

Defendens nequit habere stateram præ manibus, vel dare verbera ad mensuram. *ibid.* num. 5.

Excedens in defensione contra Clericum cur non incidat secundum Pasqualig. in Excommunicacionem Canonis. *ibid.*

In defensione contra Inuasorem præuentio dupliciter contingere potest. d. 5. c. 37. n. 3. p. 219.

Præueniendo occidere inuasorem quandonam liceat, vel non liceat. *ibid.* num. 4. & seq. p. 219.

An per insidias aliquando Inuasorem repellere fas sit. *ibid.* num. 11. p. 220.

Quomodo cessante inuasionem, cesset defensionis ius. d. 5. c. 39. n. 1. & seq. p. 221.

Fugiens cum bonis meis cur adhuc sit inuasor; non verò fugiens, illata mihi iniuria, vel vulnere. *ibid.* num. 6. & seq. p. 222.

V. Duellum. Furtum. Fama. Honor. Iniuria. Occidere. Vita.

Degradare.

Clericos re ipsa degradare in Ecclesia Polluta, absque Pollutionis ipsius violatione non fit. d. 9. c. 42. num. 3. & 4. p. 369.

Delectatio.

Delectatio appetitus rationalis, dicitur proprie gaudium; delectatio autem appetitus sensitui proprie Delectatio. d. 1. c. 27. n. 2. p. 26.

Delectatio voluntatis potest esse de obiecto conditionato; non vero delectatio appetitus sensitui. *ibidem.*

Gaudium de Pollutione Ecclesiæ potest esse vel de re ipsa cogitata, vel de rei ipsius cogitatione. *ibid.* num. 3.

Delectatio morosa grauis de re venerea est peccatum graue; in materia vero non venerea, non est ex se peccatum graue. *ibid.* n. 9. p. 28.

Delectationes morose, licet venere, sunt ex se eiusdem speciei, nec variantur specie ex circumstantijs obiecti. *ibid.*

Delectatio appetitus sensitui quandonam dicitur morosa. *ibid.*

Qui in Ecclesia desiderat fornicari extra illam, non committit Sacrilegium, saltem graue; committit tamen, qui extra illam desiderat fornicari in illa. *ibid.* n. 12. & 13. p. 29.

Desiderium obiecti sacrilegi est grauitate sacrilegium non entitatie, sed obiectiue. *ibid.* n. 15.

Gaudere de opere grauitate malo, non tamen quod malo, cur non sit grauitate malum; secus vero dicendum sit de desiderio talis operis. *ibid.* a num. 25. ad 33. p. 31.

Delectatio venerea quomodo sit inchoata pollutio. *ibid.* num. 34. p. 32.

Delectatio alia est sensibilis, & in appetitu sensitui, alia in voluntate. d. 1. c. 17. n. 2. p. 25. & d. 7. c. 4. num. 1. p. 256.

An

Dispensare, & Dispensatio.

Cur Prælati Inferior non possit dispensare in legibus Superioris, nisi in casibus ipsi aliquo modo concessis ab eo, qui legem tulit. d. 9. c. 5. n. 3. p. 327.

Dispensandi facultas in legibus Superioris non est ex his, quæ conueniunt Inferiori, nisi prohibeantur; sed ex his, quæ non conueniunt, nisi concedantur. d. 9. c. 5. num. 5. p. 327.

Dispensandi facultas est contra ius, & prohibita, quandiu non conceditur. *ibid.*

Distillatio.

Distillatio multis alijs nominibus appellatur, & quid sit. d. 7. c. 13. num. 1. p. 269.

Distillatio, & Semen in quibus conueniant, & differant. *ibid.* num. 2.

Distillatio interdum sine commotione carnis, interdum vero cum illa prouenit. *ibid.* nu. 3. p. 269.

Notabilis distillatio censetur inchoata Pollutio, & ad huius consummationem tendere. *ibid.*

De notabili distillatione, quo ad peccatum, idipsum dici debet, quod de Pollutione. *ibid.*

Distillationis, etiam grauitate peccaminosæ, effusio non est Ecclesiæ Pollutiua. *ibid.* nu. 4. p. 269.

Distillatio non est vere Pollutio, nec veri seminis effusio. *ibid.* & num. 5.

V. Semen.

Distributiones Quotidianæ.

Canonici, & c. an tempore Pollutionis Ecclesiasticæ Distributiones lucrentur, licet ibi Diuinum Officium tunc more suo non recitent. disp. 9. c. 29. num. 1. p. 356.

Dolus.

Dolus quomodo differat a culpa, & cur hæc, si lata sit, dolo proxima dicatur. disput. 5. cap. 8. num. 3. p. 167.

Quandonam dolus in lata culpa presumatur. *ibidem.*

Dolus in quibusdam delictis à lege iuste presumatur. d. 5. c. 9. num. 4. p. 168.

V. Culpa.

Dominus vobiscum.

V. Oratio.

Dubium, & Dubitare.

Dubium proprie quid sit. d. 1. c. 20. n. 1. p. 20.

Negatiuum, & Positiuum quale sit. *ibid.* nu. 2.

Suspendere actum iudicij quoad exercitium tantum, & non quo ad specificationem, non est proprie dubitare. *ibidem.*

Quid

An eodem modo prædictæ delectationes ferantur in sua obiecta. d. 1. c. 17. n. 2. p. 25.

Gaudium de cogitatione ipsa dupliciter haberi potest, vel directe, vel reflexe. d. 1. c. 17. n. 3. p. 26.

Desideria eiusdem sunt malitiæ, cuius est opus, in quod feruntur. d. 1. c. 17. num. 4. p. 26.

Quid si desiderium sit non absolutum, sed conditionatum? *ibid.* num. 5. p. 26.

Gaudere de re mala, quæ mala, cur semper in omnibus sit malum. d. 1. c. 17. n. 6. p. 27.

Quid si gaudium sit de obiecto malo, non quæ malo, sed præscindendo ab eius obiecti malitiæ. *ibid.* n. 7. p. 27. & n. 28. & 29. p. 31.

Quid vero, si illud gaudium sit de obiecto ad materiam luxuriae attinente? *ibid.*

Delectatio morosa venerea an semper sit grauis, vel leuis etiam esse possit. d. 1. c. 17. n. 9. p. 28.

Desiderium pure conditionatum, etiamsi conditio sit impossibilis, non proinde sit absolutum. *ibid.* num. 17. p. 29.

Gaudium quid proprie, sit & quomodo differat à desiderio. *ibid.* n. 28. & 29. p. 31.

V. Pollutio Ecclesiæ. Velle, & Voluntas.

Delictum.

Vt delictum dicatur notorium, quid requiratur. d. 4. c. 3. n. 1. p. 141.

In quibusdam delictis lex iuste presumat dolum. d. 5. c. 9. n. 4. p. 168.

V. Actus.

Denunciations. V. Matrimonium.

Depositum.

Depositare cadauer Excommunicati, vel Infidelis in Ecclesia non Polluit illam. disp. 8. cap. 3. num. 4. p. 283.

Depositatio sola cadaveris intra Ecclesiam non est vera illius sepelitio. *ibid.* n. 3. & 5. p. 283.

Desiderium. V. Delectatio.

Detractio. V. Fama.

Diaconus.

V. Oratio. Ordinis Sacramentum. Prædicare.

Diana.

Diana landatur. d. 7. c. 10. num. 3. p. 266.

Dismas.

Dismas latro in Cruce Christi baptismo Flamini baptizatus dicitur. d. 8. c. 24. n. 4. p. 319.

Quid sit intellectum esse probabiliter dubium, ibidem.

Dubium quomodo distinguatur ab Opinione probabilis, Sententia certa, Suspensione, Scrupulo, & c. ibidem.

In dubio standum est pro possessione precedente, dubium. ibid. n. 4. p. 42.

In dubijs tutior pars eligenda est de consilio, non de necessitate. ibid. num. 8.

In dubio homicidij, quo ad Irregularitatem, quid sentiendum sit. ibid.

Tutior pars in dubijs quandonam de necessitate eligenda sit. ibid. num. 11. & 12. pag. 43. & num. 21. p. 44.

In dubijs, quando etiam possessio dubia est, quid sequendum sit. d. 1. c. 20. num. 21. p. 44.

Dubium quandonam dicatur inuincibile. ibid. num. 37. p. 46.

Dubium Speculatiuum, Practicum, & practice practicum, quid sint. ibid. num. 40.

Speculatiue dubitans, practice etiam ex se dubitare debet. ibid.

Cum proxime practico, seu practice practico dubio non licet operari, & cur. ibid.

Dubium etiam practice practicum post adhibitam debitam diligentiam, potest ob rationabilem causam deponi, & quomodo. ibid.

Pro delicto dubio poena certa imponenda non est. d. 2. c. 31. num. 8. p. 99.

Facta, & Verba ambiguum sensum habentia in bonum interpretanda sunt. d. 5. c. 36. n. 3. p. 217.

In dubio pro actus sufficientia, perfectione, ac validitate indicandum est. d. 8. c. 23. n. 5. p. 318.

Duellum.

Duellum unde dicatur, & quid tam proprie, quam improprie sit. d. 5. c. 34. n. 2. p. 210.

Duelli species duae, publicum, seu solemne, & priuatum. ibid.

Assignatio loci, & temporis in omni Duello prohibita sunt de formali conceptu, & essentia Duelli. ibidem.

In Duello distinguenda est duplex formalitas, & quid utraq. sit. ibid. num. 3.

Quomodo, & quodnam Duellum aliquando liceat ad in se defendendum Vitam, vel Honorem, vel Fortunas suas. ibid. num. 4. & seq. p. 211.

Duellum, quando licet, est potius mera, & necessaria defensio, quam verum, & proprium Duellum. ibid. n. 8. & 11. p. 212.

Duelli praxis, etiam in casibus, in quibus illud licere videtur, non nisi prudentissime admittenda. ibidem.

Quomodo, & quomodo Duellum aliquando liceat ad in se defendendum Vitam, vel Honorem, vel Fortunas suas. ibid. num. 4. & seq. p. 211.

E.

Ecclesia.

Materialis, & Spiritualis Ecclesia quanam sit. d. 1. c. 1. num. 6. p. 2.

Etiam in Ecclesia materiali considerari potest quaedam Spiritualitas. ibid. num. 5.

Ecclesia tam materialis, quam Spiritualis aliquando pollui dicitur. ibid. n. 6.

Ecclesia spiritualis vere per peccatum polluitur, sed materialis extrinsece, & denominatiue tantum. d. 1. c. 7. num. 7. p. 10.

Ecclesia materialis proprie offendi non potest. d. 1. c. 8. num. 2. p. 10.

Eadem relative coli, vel offendi potest. ibidem. num. 4.

Eius Ius pertinet siue immediate ad Deum, siue ad Clerum, siue ad Fideles. ibid.

Prædictum Ius quomodo per Ecclesiam Pollutionem ledatur, ibid. n. 5. p. 11.

Ecclesia non interdicit actus internos, & cur. d. 1. c. 16. num. 9. & 10. p. 23.

Punire tamen potest, & de facto punit actus externos, licet occultos. ibid.

Ecclesia materialiter sumpta quomodo definiatur, seu describatur. d. 2. c. 3. n. 1. p. 54.

Ecclesia non Consecrata, nec Benedicta ab Episcopo, sed solum ab eo deputata ad Diuina ibi peragenda, non est Pollutionis Ecclesiasticae capax. d. 2. c. 3. n. 4. p. 55.

Ecclesia nomine in odiosis non venit ea, que improprie tantum dicitur Ecclesia. ibid. n. 6. & 10.

Ecclesia non Consecrata, nec Benedicta ex communi praxi nunquam reconciliatur. ibid. n. 21. p. 56.

Ad Ecclesiam proprie dictam constitutionem tria aliqui requirunt, & quanam. ibid. n. 20.

Ecclesia non Cathedralis, præsumitur in dubio non Consecrata. d. 2. c. 4. n. 4. p. 57.

Ecclesia in dubio præsumitur Benedicta. ibidem. num. 11. p. 59.

Ecclesia non omnino edificata, sed tantum incepta, an, si edificari desinat, Pollutionis Ecclesiasticae capax sit. d. 2. c. 16. num. 4. p. 78. & c. 18. num. 10. p. 81.

Ecclesia destructa nequit conuerti in forniculosus. d. 2. c. 17. num. 2. p. ead.

Quandonam Ecclesia destructa Pollutionis huius capax sit, vel non. ibid. n. 4. & seq. p. 79.

An Ecclesia reedificata gaudeat priuilegijs, & Indulgentijs. ibid. num. 5.

An prædicta Ecclesia egeat noua Deputatione, vel Benedictione Episcopali, ut in ea possint Diuina mysteria celebrari. ibid. num. 9.

Nomine Ecclesiam intelligi debet non solum Solum illius, sed etiam eiusdem, & ibidem Aedificium. d. 2. c. 18. num. 4. p. 80.

Quid dicendum sit de Ecclesia semirutata, vel semidestructa quo ad Pollutionis huius capacitatem. ibid. n. 4. 5. 6. 7. 8. & 9. p. 81.

Ecclesia, in qua nondum Diuina celebrata sint, Immunitate caret secundum aliquos, sed contrarium teneudum est. d. 2. c. 20. n. 1. & 3. p. 82.

Prædicta Ecclesia Pollutionis etiam capax est. ibid. num. 4.

Quid dicendum sit de Ecclesia semirutata, vel semidestructa quo ad Pollutionis huius capacitatem. ibid. n. 4. 5. 6. 7. 8. & 9. p. 81.

Ecclesia, in qua nondum Diuina celebrata sint, Immunitate caret secundum aliquos, sed contrarium teneudum est. d. 2. c. 20. n. 1. & 3. p. 82.

Prædicta Ecclesia Pollutionis etiam capax est. ibid. num. 4.

Ecclesiam pars de nouo addita quandonam Pollutionis Ecclesiasticae capax sit. d. 2. c. 23. n. 4. p. 86.

Ecclesiam pars addita de nouo cur aliquando Immunitatis, sed non Pollutionis Ecclesiasticae capax fiat. ibid. n. 5. & 6.

Ecclesiam tres sibi superposita S. Francisci Assisij an, una Polluta, Polluantur omnes. disp. 2. c. 26. num. 3. p. 90.

Ecclesiam ambitus internus quibus extremis claudatur. ibid. num. 2.

Solus prædictus ambitus venit nomine Ecclesiam in hac materia Pollutionis Ecclesiasticae. ibid.

Ecclesiam Mesauli, vel Andrones, vulgo Anditi, quandonam Pollutionis huius capaces sint. d. 2. c. 34. n. 4. p. 102.

Quid de Vjs subter Altaria ab una Capella ad aliam. ibid. num. 7.

Ecclesiam, vt perfecta sit, rationem Domus habere debet. d. 2. c. 50. n. 3. p. 121.

In Ecclesijs tecto carentibus quousq. extendatur spatium ambitus interni earum quo ad altitudinem. ibid. n. 4. 6. & 7. p. 122.

Ecclesiam destructio, vel decrustatio eam non Polluit. d. 3. c. 4. num. 4. p. 127.

Ecclesia Polluta quomodo aliquando sine Reconciliatione vlla fieri possit non Polluta. d. 4. c. 7. num. 5. & 6. p. 146.

Ecclesia quomodo sit capax dominij, & Iuris. d. 5. c. 41. n. 3. p. 226.

Ecclesia ius ad quosnam pertineat, ibid.

Ecclesia non habet Iurisdictionem directam in non baptizatos. d. 8. c. 11. n. 3. p. 298.

V. Basilica, Oratorium, Pollutio Ecclesiam, Tempia.

Efectus.

V. Causa. Voluntarium.

Energumenus.

Energumeni, & Dæmonium habentes quanam dicantur, & quanam ad id exigantur. d. 5. c. 49. num. 1. p. 234.

Energumeni corpus, non autem voluntas, a Dæmone violenter moueri potest. ibid. num. 2.

Energumenus quandonam, & cur pro amente habeatur. d. 5. c. 49. num. 3. p. 234.

Episcopus.

Episcopus aliquando potest deputare ad Missæ Sacrificium locum profanum. d. 2. c. 1. n. 8. p. 51.

An possit deputare ad illud locum sacrum Pollutionis. ibid.

Electus in Episcopum ante Consecrationem non dicitur Episcopus. d. 2. c. 2. n. 7. p. 53.

Auctoritatiua Episcopi deputatio non supplet Benedictionis defectum in Ecclesijs, nec in Cæmeterijs, nisi quoad effectum gaudendi Ecclesiam fauoribus. d. 2. c. 3. num. 12. p. 55. & d. 2. c. 49. num. 1. p. 119.

Episcopus cuiuslibet Sacerdoti delegare potest munus Benedicendi nouam Ecclesiam, vel Oratorium publicum. d. 2. c. 4. num. 5. p. 58.

Episcopi licentia, vel consensus requiritur, vt Ecclesia edificari possit, & sic locus sacer. ibidem. num. 10. p. 58.

Sufficiatne eiusdem licentia post factum, immo tacita, & præsumpta. ibid.

Oratoria Priuata quandonam visitentur ab Episcopo. d. 2. c. 5. n. 5. p. 60.

Episcopus poterat ante Tridentinum dare licentiam celebrandi in priuatis domibus, etiam permanentem, & extra necessitatem vllam. disp. 2. c. 6. num. 3. p. 61.

Poterat etiam subditis Sacerdotibus dare licentiam, vt sibi celebrandi locum eligerent. ibid.

Aliqui putarunt, sed falso, etiam post Tridentinum Episcopos posse designare Oratoria in domo priuata, & impartiri licentiam celebrandi in ijs. ibidem. p. 62.

Potest Episcopus etiam post Concilium Tridentinum dare licentiam celebrandi in Oratorijs Publicis. ibidem.

An Episcopus possit aliquando etiam post Concilium Tridentinum concedere, vt celebretur in Domibus, vel Oratorijs Priuatis. disp. 2. c. 9. nu. 3. & 5. p. 67.

Visitare nequit Oratoria Regularium, etiam si ea sint ruri constructa. d. 2. c. 11. n. 5. p. 71.

Potest (non tamen Romæ) erigere sibi Priuatum Oratorium, seu Capellam absq. alia licentia Pontificis. d. 2. c. 12. n. 1. c. 72.

Fortasse etiam plura Oratoria tam in Vrbe, quam in Villis, & extra Diocesim. ibid.

Etiam si Episcopi Titulares tantum sint, vel Episcopatu renunciarint, aut nondum consecrati fuerint. ibid.

Idipsum possunt etiam Cardinales, de quibus, quo ad hoc, idem dictum volo, quod de Episcopis dictum est. ibid.

Episcoporum, & Cardinalium Priuilegium constituendi in Domibus suis Oratoria Priuata an sit Personale tantum, vel etiam Reale. ibid. n. 5. p. 73.

Episcopus.

Episcopus aliquando potest deputare ad Missæ Sacrificium locum profanum. d. 2. c. 1. n. 8. p. 51.

An possit deputare ad illud locum sacrum Pollutionis. ibid.

Electus in Episcopum ante Consecrationem non dicitur Episcopus. d. 2. c. 2. n. 7. p. 53.

Auctoritatiua Episcopi deputatio non supplet Benedictionis defectum in Ecclesijs, nec in Cæmeterijs, nisi quoad effectum gaudendi Ecclesiam fauoribus. d. 2. c. 3. num. 12. p. 55. & d. 2. c. 49. num. 1. p. 119.

Episcopus cuiuslibet Sacerdoti delegare potest munus Benedicendi nouam Ecclesiam, vel Oratorium publicum. d. 2. c. 4. num. 5. p. 58.

Episcopi licentia, vel consensus requiritur, vt Ecclesia edificari possit, & sic locus sacer. ibidem. num. 10. p. 58.

Sufficiatne eiusdem licentia post factum, immo tacita, & præsumpta. ibid.

Oratoria Priuata quandonam visitentur ab Episcopo. d. 2. c. 5. n. 5. p. 60.

Episcopus Excommunicatus valide Benedicit, vel Consecrat Ecclesias . d. 2. c. 14. num. 5. p. 75. & c. 15. n. 4. p. 76.

Episcopo quadam competunt de Iure Diuino, quadam de Iure Ecclesiastico. d. 2. c. 13. n. 3. p. 76.

Episcopus vel inualide ordinatus, vel inualide consecratus, inualide Ecclesias benedicit, vel consecrat. ibid. num. 4.

Episcopi, & ceteri Papa inferiores nequeunt Pollutionis Ecclesiasticæ novos casus inducere ordinario iure. d. 3. c. 10. n. 3. & 4. p. 134.

Cur nec Episcopus, nec ullus Prelatus Papa inferior possit vilo modo impedire, vel suspendere Pollutionis Ecclesiasticæ effectus, vel vnum tollere sine alio, aut eos aliter, quam à iure præscriptum sit, immutare, nisi id à Papa ei expresse, vel tacite concessum sit. d. 9. c. 5. n. 4. p. 327.

Episcopum posse in sua Diœcesi, quod Pontifex in tota Ecclesia potest, nisi ab ipso Pontifice prohibeatur, quomodo intelligi debeat, d. 9. c. 5. num. 3. & 5.

An Episcopus aliquando concedere possit, vt in Ecclesia Polluta Missæ Sacrificium celebretur ante Reconciliationem. d. 9. c. 26. n. 1. & seq. p. 352.

Episcopatus an sit Ordo, & Sacramentum, nec ne. d. 9. c. 42. n. 1. & 2. p. 369.

Affus, qui Ordinario Iure ad Episcopos, & ad Diuina Officia pertinere videntur, præcipui referuntur. ibid. num. 3. p. 369.

V. Benedictio.

Epistola. V. Euangelium.

Eremitæ, & Eremitoria.

Eremitorij nomine quid intelligatur. d. 2. c. 13. num. 1. p. 74.

Eremitoriorum triplex genus. ibid. Eremitoria vndenam iudicanda, vel præsumenda sint Benedicta, vel non. ibid. num. 3.

Eremitoria Benedicta Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sunt; secus autem dicendum de non Benedictis. ibid. num. 4. 1.

An Eremitæ sepeliri aliquando licite possint in Ecclesia Polluta. d. 9. c. 48. num. 5. & 6. p. 376.

Euangelium.

Euangelium, vel Epistolam solemniter in Missa cantare est inter Diuina Officia, quæ in Ecclesia Polluta à Iure prohibentur. d. 9. c. 25. n. 5. p. 332.

V. Ordinis Sacramentum.

Eucharistia.

Ecclesia, in quibus Eucharistia continuo non offeruntur, an Immunitatis Ecclesiasticæ privilegio

gaudeant. d. 2. c. 19. num. 1. 2. & 3. p. 81. Prædictæ Ecclesiæ an sint Pollutionis Ecclesiasticæ capaces. ibid. num. 4.

Eucharistiæ Tabernaculum, vel Aedicula num sit, & semper fuerit Pollutionis prædictæ capax. d. 2. c. 43. num. 2. p. 112.

In Eucharistia est verum Corpus Christi, non per modum corporis humani; sed per modum panis, & cibi. d. 6. c. 12. num. 1. p. 251.

Ex Eucharistia sanguis miraculose pluries effusus est. ibid. num. 2.

Corpori Christi in Eucharistia si iniuriose quis vultus inferre tentaret, & sanguis copiose per miraculum effunderetur, cur inde Ecclesia non Pollueretur. ibid. num. 4.

In Eucharistiæ Mysterio tum Sacramenti, tum Sacrificij ratio considerari potest. disput. 9. c. 20. num. 1. p. 344.

Eucharistiæ Sacramentum vel vt Viaticum, vel vt Eucharistia ministrari potest. disput. 9. c. 20. num. 1. p. 344.

In Ecclesia Polluta licite ministrari potest Eucharistia per modum Viatici tantum, & non aliter. ibid. n. 2. & 4. p. 345.

Prædicta Viatici delatio, & ministratio semper cum solita publicitate, & solemnitate fieri licet potest. ibid. n. 5. p. 345.

Eucharistiam intra Ecclesiam Pollutam retinere, & more solito custodire à Iure prohibitum non est. d. 9. c. 24. n. 5. p. 351.

Eucharistiæ manifestatio solemniter, & adoratio publica an liceat in Ecclesia Polluta. disput. 9. c. 43. num. 4. p. 370.

Delato ad Infirmum Viatico, licet Eucharistiam populo ostendere, & cum ea illi benedicere, etiamsi tunc Ecclesia sit Polluta. disput. 9. c. 43. num. 3. p. 370.

V. Extrema Vnctio.

Eunuchi.

Eunuchi quotuplices sint. d. 7. c. 16. n. 2. p. 273. Quinam ex Eunuchis dicantur Spadones, Thlibia, & Thlasia. ibid.

Castrati, seu Execti quinam sint. ibid. Eunuchi Spirituales, vel Carnales quinam vocentur. ibid. & n. 3. p. 273.

Eunuchorum Pollutio num sit Ecclesiæ Pollutiuæ. ibid. n. 4. p. 273.

Quid de Puerorum, vel Puellarum, nec non de senum, & decrepitorum Pollutione in ordine ad Ecclesiæ Pollutionem dicendum sit. ibid. num. 5. & 6. p. 273.

Excommunicatio, & Excommunicatus.

Ob occultam Clerici percussione Excommunicatus quis est, sed non est inde vitandus ante erimi-

nis notorietatem. disp. 1. c. 16. num. 13. p. 24. Excommunicatus an valide benedicat, & consecret Ecclesias, vel eas Polluat potius. d. 3. c. 3. num. 6. p. 126.

Si occidatur Petrus Clericus à volente occidere tantum Paulum Clericum, & inculpabiliter ignorante talem personam esse alium hominem, quam Paulum, cur non incurratur Excommunicatio. d. 5. c. 13. num. 4. p. 173.

Quid si culpabiliter id ignoret occidens? ibid. num. 5. p. 174.

Excommunicatio non incurritur per occisionem Clerici factam à iuste se defendente cum moderatione inculpata tutelæ, etiam si occidens tunc habuerit prauum animum quemcumque. disput. 5. c. 29. num. 5. p. 200.

Magus insiciens violentas in Clericum turpiter cum uxore, matre, sorore, vel filia propria inuentum cur non incurrat in Excommunicationem Canonis. d. 5. c. 40. n. 5. p. 215.

Excommunicationi, vel Reseruatiõni non subijcitur peccatum; quod non secundum quantitatem operis externi, sed solum relatiue ad consensum internum, sit certo mortale. d. 7. c. 10. n. 3. p. 266.

Excommunicatio lata contra sepelientes in loco sacro Excommunicatum, vel tempore Interdicti, non incurritur, nisi ab ijs, qui proprijs manibus sepeliunt. d. 8. c. 1. n. 4. p. 280.

Excommunicationis nomen aliquando in Iure non solum de maiori; sed etiam de minori Excommunicatione intelligitur. d. 8. c. 5. n. 1. p. 286.

Excommunicatio Maior, & Minor quid sint. ibidem.

Excommunicationis nomen secundum aliquos significat Minorem; Anathematis vero nomen Maiorem Excommunicationem. ibid. n. 2. p. 286.

Excommunicatio Minor est vere, & proprie Excommunicatio. ibid. num. 3. p. 286.

Excommunicationis nomen absolute prolatum semper post Gregorium IX. significat Maiorem Excommunicationem. ibid. n. 3. & n. 10. p. 287.

Excommunicatio, & Anathema, seu Anathematizatio quomodo inter se differant. ibidem. num. 5. p. 286.

Excommunicandi potestas est à Christo; sed Excommunicationis institutio ab Ecclesia. d. 8. c. 6. num. 1. p. 287.

Obligatio ex Excommunicatione proueniens separandi se ab alijs, vel vitandi alios, qualisnam fuerit tum ante, tum post Concilium Constantiense. ibid. num. 2. p. 287.

Excommunicati quinam dicantur Tolerati, vel non Tolerati, & Vitandi, vel non Vitandi. ibidem. p. 288.

Vt Excommunicatus dicatur, & sit vere Denunciatus, quanam requirantur. d. 8. c. 7. n. 1. & seq. p. 290.

Nullus Excommunicatus, nisi specialiter, & expresse Denunciatus, vel notorius Clerici percussor fuerit, nunc vitandus est. ibid. n. 4. p. 291.

Excommunicationem specialiter, & expresse denunciare quid sit. ibid. n. 5. p. 291.

Nominatim denunciare Excommunicatum quid sit. ibid. num. 5. p. 291.

Denunciationis notitia quanam sufficiat ad Excommunicatum vitandum. ibid. p. 291.

Quandonam Excommunicatus præsumi possit absolutus, ita vt cum eo communicare possimus. ibid. in fin. p. 292.

Vt quis dicatur, & sit Excommunicatus Vitandus ex Notoria Clerici percussione, quid requiratur. d. 8. c. 8. n. 1. & seq. p. 292.

Ante Iudicis declaratoriam, & denunciationem vix vnquam de notoria Clerici percussione constare potest, ideoq. vix vnquam Clerici percussor ante prædictam Iudicis sententiam, & denunciationem est Excommunicatus vitandus. ibidem. num. 5. p. 293.

Excommunicatio ibi non præsumitur occidit, vbi mox publica futura sit. d. 8. c. 9. n. 2. p. 294.

Excommunicatus publicus in vno loco cur non sit censendus publicus in alio. ibid. n. 4. p. 295.

Cum Excommunicatis non denunciatis, neque notorijs Clerici percussoribus post Concilium Constantiense concessa est Communicatio tam occultæ, quam publica. ibid. n. 5. p. 295.

Excommunicatus, & Interdictus quomodo equiparentur quo ad sepulturam. disput. 8. c. 10. n. 2. & 5. p. 295.

Animalia Irrationalia, & res inanimatæ, vt hereses, & c. quomodo Excommunicari, & anathematizari aliquando dicantur. disput. 8. c. 11. num. 1. p. 297.

Excommunicationis prædictæ mirabiles aliquando effectus. ibid.

Anima separata à corpore, & corpus separatim ab anima cur Excommunicari nequeat. d. 8. c. 11. num. 2. p. 297.

Excommunicatus qui fuit ante mortem, denunciari potest Excommunicatus post mortem. ibidem. p. 297.

Abque culpa nemo capax est Excommunicationis. ibidem.

Nec Excommunicari potest quis ante adultæritatem, & quomodo intelligenda sint Intra luentia de Excommunicatione impuberum. ibid. num. 2. p. 297.

Qui non est subditus eius, à quo Excommunicatio fertur, Excommunicari nequit. ibid. n. 3. p. 298.

Subditus Episcopi in aliena diœcesi existens censuris præcepto siue generali, siue speciali sui Episcopi annexis ligari non potest iuxta probabilem opinionem. ibid. n. 3. p. 298.

Nemo se ipsum Excommunicare potest. disput. 8. cap.

- cap. 11. num. 4. p. 298.
 Excommunicationis nomen in Can. Facilius, de
 Pœnit. dist. 1. quid significet. ibid.
 Excommunicatio iniusta alia valida, alia inua-
 lida, & quanam sit. disput. 8. c. 12. num. 1. 2.
 & 3. p. 299.
 Excommunicatio, siue iusta, siue iniusta sit, quo-
 modo timenda dicatur. d. 8. c. 12. n. 5. p. 300.
 Excommunicatio quo pacto etiam Innocentes
 afficere possent, si id Ecclesia voluisset. ibid. p. 300.
 Excommunicatio an, & quonam in dubio præ-
 sumenda sit, vel non. d. 8. c. 13. n. 2. & seq. p. 301.
 Absolutio ab Excommunicatione ad reincidenti-
 am quid, & quotuplex sit. disp. 8. c. 15. num. 1.
 & 3. p. 304.
 An, & quandonam redeat per reincidentiam
 prior Excommunicatio, vel alia similis. ibidem.
 num. 2. p. 304.
 Excommunicatus vitandus, & absolutus ad
 reincidentiam si reincident, an sit adhuc vitandus
 absq. alia denunciatione. d. 8. c. 15. n. 4. p. 304.
 Excommunicatus prædictus, qui reincident, cur
 subiciatur eidem sententiæ Excommunicationis,
 sed non eidem declarationi, & denunciationi sen-
 tentiæ. ibid. num. 5. p. 305.
 Excommunicatio saltem valide ferri potest sub
 conditione, d. 1. c. 18. n. 1. p. 310.
 Excommunicatio absolute, ac indefinite lata
 nullo alio modo tollitur, quam legitima absolute.
 ibid. num. 1. p. 318.
 Excommunicatio an duret post mortem tum
 Excommunicantis, tum Excommunicati. disp. 8.
 c. 18. num. 1. p. 310.
 Excommunicatio non incurritur absq. contuma-
 cia, sed non cessat, cessante contumacia. disp. 8.
 c. 18. num. 1. p. 310.
 Excommunicatio non imponitur, nisi pro culpa
 mortali. d. 8. c. 18. n. 2. p. 310.
 Quomodo Excommunicatio in se contineat tum
 exclusionem à Divina gratia, tum privationem ali-
 quorum honorum Ecclesiasticorum, & alterum tolli
 possit sine altero. ibid.
 Excommunicati contritio an tollat Excommu-
 nicationis effectum coram Ecclesia, vel solum ob-
 tineat remissionem culpæ coram Deo. ibidem.
 num. 3. p. 310.
 S. Congregationis declarationes de sepeliendis in
 Ecclesia Excommunicatis, qui in articulo mortis
 penitentiæ signa dederunt, seu absolutionem pe-
 tuerunt, quomodo intelligendæ sint. d. 8. c. 18. nu.
 5. 6. & 7. p. 311.
 Ad probandam, quod Excommunicatus deces-
 serit cum signis contritionis cur sufficiat vnus testis
 fide dignus. d. 8. c. 18. n. 7. p. 311.
 An mortui Excommunicari, vel ab Excom-
 municatione absolui possint. disput. 8. cap. 19.
 num. 1. p. 312.
- Excommunicatus mortuus quandonam absolui
 debeat, vel non debeat. ibid. n. 3. p. 312.
 Excommunicatus quicumque cur non possit ab-
 solui post mortem à quocumq. sicuti poterat in arti-
 culo mortis. d. 8. c. 19. n. 4. p. 312.
 V. Absoluere. Defensio. Iurisdicatio.
- Execratio,
 Execratio, aliquando significat Imprecationem,
 aliquando destructionem Consecrationis, d. 1. c. 4.
 num. 1. p. 5.
 Execratio prædicta dicitur etiam Desecratio, &
 Exconsecratio. ibid.
 Quomodo differat Execratio Ecclesiæ à Polluti-
 one Ecclesiæ. ibid. num. 4.
 Execratio Altaris non execrat Ecclesiam, nec
 contra. ibid. ibid.
 Execratio tollitur per reconsecrationem. ibid.
 V. Consecratio.
- Exhumare. V. Cadaver.
- Exorcismus, & Exorcista.
 Clericus Exorcista an in Ecclesia Polluta Exor-
 cizare possit absq. violatione Pollutionis ipsius. d. 9.
 c. 33. num. 4. in fin. p. 360.
 V. Baptismus.
- Extrema Vnctio.
 Extrema Vnctio an veniat nomine Penitentiæ
 morientium. d. 9. c. 21. n. 1. 5. & 6. p. 345.
 Cur tempore Interdicti non concedatur à Iure
 Extremæ Vnctionis administratio, prout concedi-
 tur morientibus Viaticum. ibid. num. 2. p. 346.
 Casus ministrandæ Extremæ Vnctionis in Eccle-
 sia Polluta quomodo contingere possit. ibidem.
 num. 3. p. 346.
 Sacramentum Extremæ Vnctionis ex genere suo,
 & per se ministrari licite nequit in Ecclesia Pollu-
 ta, licet per accidens id licite aliquando fieri possit,
 & debeat. d. 9. c. 21. num. 4. p. 346.
 Extrema Vnctio aliquando conferre potest pri-
 mam Gratiam, & mortalia peccata delere. ibid.
 num. 4. p. 346.
 Probabile videtur, quod Extrema Vnctio, &
 Penitentiæ simul ambæ institutæ fuerint. d. 9. c. 21.
 num. 5. p. 346.
 Quando Extrema Vnctio in Ecclesia Polluta
 licet, licet etiam cum omni sua Solemnitate, &
 Publicitate. d. 9. c. 21. num. 7. p. 347.

- num. 2. & 3. p. 100.
 Fenestra Ecclesiarum non veniunt in odiosis no-
 mine Ecclesiæ. ibid. num. 4.
 Nec videntur Pollutionis Ecclesiasticæ capaces.
 ibidem.
 Quid si Fenestra prædicta respiciant in Cæmete-
 rium contiguum. ibid. num. 7.
 Scapha in muro Ecclesiæ quanam sint Pollutio-
 nis huius capaces. ibid. n. 5.
 Quid de Fenestellis, in quibus sunt Turni, seu
 Rotæ Monialium, quando sunt in parietibus Eccle-
 siæ. d. 2. c. 41. n. 2. & 4. p. 110.
- Facere.
 Facere quinam in iure vere dicantur, & quinam
 interpretatiue tantum. d. 5. c. 18. n. 1. p. 181.
 In odiosis facere non dicuntur, qui interpretatiue
 tantum faciunt. ibid.
 V. Causa.
- Femina.
 Femina an habeant verum semen, & extra con-
 iunctionem cum mare vere polluantur. disp. 7. c. 1.
 num. 3. & seq. p. 254.
 Femina, quæ menstrua sæpius effundunt, cur va-
 rius polluantur. ibid. num. 5. p. 255.
- Fama, & Famofum.
 Fama quid sit, unde procedere possit, & in quo
 formaliter consistat. d. 4. c. 14. nu. 3. p. 154.
 Famofum quidnam dicatur. ibid.
 Ad publicitatem Famofam induendam quot
 hominum numerus requiratur, Iudicis arbitrio re-
 linquitur. ibid.
 Vana vox, & rumor in populo nec est, nec dici
 debet Fama vera. ibid. & num. 6. p. 155.
 Fama præsumitur credita à populo; non autem
 vana vox. ibid. num. 7.
 Quid si à populo vana vox temere crederetur,
 æque ac si vera fama esset? ibid.
 Fama quid sit, quomodo differat ab honore, &
 vnum lædi possit, & non aliud. disp. 5. cap. 33.
 num. 3. p. 208.
 Infamatio, seu Detractio quomodo differat à
 Contumelia. ibid.
 V. Honor. Publicum. Vita.
- Fames.
 Fame aliquem necare quandonam sit verum Ho-
 micidium, & quandonam tale homicidium sit Ec-
 clesiæ Pollutionum. d. 5. c. 26. n. 3. 4. & 5. p. 195.
 Pisce fame morientem, si non pavisti, occi-
 disti. quomodo explicandum sit. ibid. n. 4. p. 196.
 Non succurrere fame pereunti, vel necessarijs ad
 salutem indigenti, an, & quandonam sit peccatum
 contra Iustitiam, vel contra Charitatem tantum.
 ibid. num. 5. p. 196.
 V. Homicidium.
- Fenestra.
 Fenestra quomodo differant, & conueniant cum
 Scaphis, vulgò Nicchi, vel Nicchie. d. 2. c. 32.
- Fideles, & Fides.
 Aetatis, & Patriæ potestatis ratio cedit favori
 fidei. d. 8. c. 22. num. 1. p. 316.
 In dubio semper in favorem Fidei inclinandum
 est. ibid. num. 5. & 6. p. 317.
 V. Infideles.
- Filij. V. Paruuli.
- Fœtus.
 Quandonam fœtus præsumatur animatus. d. 5.
 c. 25. num. 2. p. 193.
 Si fœtus moriatur in utero prægnantis sepultus in
 Ecclesia, quandonam homicidium sit. disp. 5. c. 47.
 num. 1. & seq. p. 232.
 V. Abortus.
- Fontes.
 Fontes, vel Putei tripliciter in Ecclesia esse pos-
 sunt. d. 2. c. 44. num. 1. p. 113.
 Quandonam prædicti Fontes, vel Putei sint Pol-
 lutionis Ecclesiasticæ capaces. ibidem. num. 2. &
 sequentib. p. 113. & 114.
- Frigidi.
 Frigidi quinam in Iure dicantur. disp. 7. c. 16.
 num. 2. p. 273.
- Fuga, & Fugere.
 Potens fugere, si nolit fugere, sed occidat inua-
 sorem, secundum aliquos semper illicite occidit.
 d. 5. c. 37. n. 1. p. 218.
 Excusatur ab alijs occisor, si fuga sit illi ignomi-
 niosa, vel periculosa. ibid. num. 2.
 Religiosi, & Plebei an teneantur ad fugam, ne
 Inuasorem occidant. ibid. & n. 3.
 Nunquam prædictus occisor, etiamsi Religiosus
 sit, in prædicta fuga omittenda peccat contra Iusti-
 tiam; sed solum contra Charitatem. ibid. p. 218.
- Ecc 2 Fur

Furtum.

Furtum in Ecclesia perpetratum, & alia similia crimina cur non sint Ecclesie Pollutiva. d. 3. c. 5. num. 1. p. 128.

Furtum potest esse magni momenti, vel ex se, vel ex suo pretio, vel ex suo conseqente. disp. 5. c. 31. num. 2. p. 203.

Quenam quantitas habenda sit magni, vel parvi pretij, ut pro illius defensione licite fures occidi possint, ibid.

Furtum potest esse levis momenti in ratione intrinseca furti, & grauis in ratione extrinseca damni alteri illati, ibid. & d. 6. c. 6. num. 7. p. 243.

Quantitas notabilis sufficiens ad mortale in genere furti an desumatur per comparationem ad personas, & quanam sit, ibid.

Cur eadem furti quantitas non semper sit mortalis comparatiue ad omnes personas, ibid.

Furtum, ut culpa grauis sit, duo postulat, materiam grauitatem, & dominum grauiter inuitum, ibidem.

Bona fortuna non sunt pars felicitatis humanae; sed solum instrumenta ad felicitatem. disp. 5. c. 33. num. 2. p. 207.

Fur, donec se in tutum receperit, semper actu innoxius, & vim inferre, d. 5. c. 39. num. 9. p. 222.

G.

Gaudium, V. Delectatio.

Gentiles.

Gentiles, & Iudaei tantum, non autem Heretici veniunt apud Canonistas nomine Infidelium. d. 8. c. 20. num. 2. p. 314.

Gentilium nomine veniunt Pagani, Saraceni, Turcae, Tartari, Persae, & c. cum Mahumetanis omnibus, d. 8. c. 20. n. 5. p. 315.

Non veniunt tamen Apostatae à Fide, & c. licet ad Iudaismum, vel Gentilismum transferint. d. 8. c. 20. num. 5. p. 315.

V. Infideles.

Gratia.

Carentia gratiae in peccatore turpior est, quam in homine existente in pura natura. d. 2. c. 1. n. 5. & 6. p. 51.

H.

Habitus.

Habitus sacer aliquando est de essentia officij ordinis, seu officij Diuini; aliquando vero est tantum accidentalis. disp. 9. c. 36. num. 5. p. 363. & c. 40. num. 5. p. 367.

Talis quis esse existimatur, qualis vestitu indutus proficiscitur. d. 9. c. 39. num. 5. p. 366.

Hæreticus.

Hæreticus pure mentalis Excommunicationem non incurrit. d. 7. c. 10. num. 2. p. 266.

Hæretici proprie non dicuntur à Canonistis Infideles; sed Infidelium nomine apud eos veniunt tantum Gentiles, & Iudaei. d. 8. c. 20. num. 2. p. 314.

Hæretici quomodo non sint extra Ecclesiam, sed Ecclesie subditi, ibidem.

Hebdomadarius.

Quid sit Hebdomadarius exercere in Horis Canonis, & similibus Officijs persoluendis; disp. 9. cap. 31. num. 4. p. 358.

Hebdomadarius solemniter, etiam inter Laicos, exercere Sacerdotalis muneris est, ibid.

Hebraei.

Vbinam Hebraei mortuos, praesertim honorabiliores, sepelirent. d. 8. c. 2. n. 6. p. 282.

Hæbreis licitum erat etiam in Sabbato aduoluer lapidem ad ostium monumenti, ibid.

Sepulcri ostium apud Hebraeos quam amplum, & altum aliquando esset, ibid.

Hebraei, & Gentiles tantum, non autem Hæretici, dicuntur à Canonistis proprie Infideles. disp. 8. cap. 20. num. 2. p. 314.

Hermaphroditi.

Hermaphroditi sunt in triplici differentia. d. 7. c. 16. num. 1. p. 273.

Ex Hermaphroditis quinam proprie Androgyni dicantur, ibid. p. 273.

Homicida, & Homicidium.

Homicidium vnde dicatur, & quid sit. disp. 5. cap. 1. num. 1. p. 158.

Homicidium aliud Spirituale, aliud Corporale, ibidem. num. 2.

Aliud proprium, aliud improprium. ibid. n. 3. p. 159.

Homi-

Homicidium corporale, & proprium describitur, ibidem. ibid. num. 1. & seq. p. 168. & maxime num. 5. & 8. p. 169.

Homicidium non est Ecclesie Pollutiuum, nisi sit corporale, & proprium. ibid. num. 4. Homicidium committi potest tum contra Iustitiam, tum contra Charitatem tantum. disp. 5. cap. 10. num. 1. p. 169.

Ad homicidium consummatum tum sufficiens causa illius, tum mors ipsa inde secuta requiritur. d. 5. c. 2. num. 3. p. 159.

Ecclesia non polluitur per homicidium non consummatum. ibid. n. 4. & 5. p. 160.

Homicidium tripliciter committitur, animo, lingua, opere. d. 5. c. 3. num. 1. p. 160.

Prædicta Homicidia cur parili pena puniri dicantur, ibid. num. 2. & 5. p. 161.

Homicida nomen quam late pateat in utroque iure, ibid. num. 3. p. 160.

Homicidium opere non commissum non est Ecclesie Pollutiuum. ibid. num. 4. p. 161.

Homicidij nomine non venit causa physica ex se sufficientissima, & efficacissima mortis, si mors, etiamsi ex miraculo, non sequatur. ibid. num. 6.

Multo minus homicidij nomine venit moralis tantum causa illius, v. g. mandatum, consilium, sententia mortis, vnde per ista non Polluitur Ecclesia, ibidem.

Ad homicidium Ecclesie Pollutiuum non est necesse, ut mors etiam succedat in Ecclesia. disp. 5. cap. 4. num. 4. p. 162.

Ad essentiam, & malitiam homicidij per accidens se habet, quod mors post causam homicidij physice in Ecclesia datam succedat extra Ecclesiam. ibid. num. 5. & 6.

Si Homicida sit intra Ecclesiam, sed Homicidium fiat extra, ea non polluitur. d. 5. c. 5. n. 5. p. 163.

Homicidium, & Mors quomodo inter se differant, ibid. num. 3.

Per homicidium factum in Ecclesia, licet ab existente extra illam, nibileminus ea polluitur. ibid. num. 5.

In dubio, num homicidium à tali causa prouenit, quomodo Iudex arbitrari debeat. disp. 5. cap. 6. num. 4. p. 164.

Homicidium non semper est sanguinis effusiuum. d. 5. c. 7. n. 2. 5. & 6. p. 165.

Homicidium in Ecclesia causatum, etiamsi sine ulla sanguinis effusione consummatum sit, est Ecclesie Pollutiuum. ibid. num. 4.

Homicidium inculpabile, & mero casu commissum cur non sit Ecclesie Pollutiuum. disp. 5. cap. 8. num. 4. p. 167.

Nec culpabile culpa tantum Iuridica, ibidem. num. 5.

Nec culpabile culpa Theologica tantum leui, seu veniali, ibid.

Quid si dubium sit, num Homicidium in Ecclesia commissum grauiter culpabile sit. d. 5. c. 9. n. 4. p. 168.

Homicidium quadrupliciter potest esse dubium, et in quonam dubio sit, vel nō sit Ecclesie Pollutiuum.

ibid. num. 1. & seq. p. 168. & maxime num. 5. & 8. p. 169.

Homicidium committi potest tum contra Iustitiam, tum contra Charitatem tantum. disp. 5. cap. 10. num. 1. p. 169.

Homicidij nomine absolute in Iure probati intelligitur illicita hominis caedes contra Iustitiam, ibid. num. 3. p. 170.

Ut sit Ecclesie Pollutiuum, debet esse iniuriosum. ibid. num. 4.

Homicidium quomodo sit iniuriosum Deo, Reip. Familiae, & Occiso. d. 5. c. 11. n. 1. & 2. p. 171.

Cur non sit proprie iniuriosum Ecclesie, intra quam committitur, ibid. num. 3.

Debet esse non solum Deo, sed etiam Homini iniuriosum, ut per illud Ecclesia polluitur, ibidem. num. 4.

Homicidium voluntarium, directe, vel indirecte, explicite, vel implicite, formaliter, vel interpretatiue, apud Theologos, vel Iurisperitos quid sit. d. 5. cap. 12. num. 3. p. 172.

Quodnam dicatur à Concilio Tridentino Ex proposito, per indultiam, per insidias, ex dolo, & culpa, ibid.

Siue directe, siue indirecte voluntarium sit, est Ecclesie Pollutiuum. ibid. num. 4.

Homicidium in Iure Casuale quodnam dicatur, ibid. num. 3. & 5.

Homicidium ex ioco, vel ludo quodnam sit Ecclesie Pollutiuum. d. 5. c. 14. n. 4. & 5. p. 175.

Homicidium voluntarium in causa quodnam, & qualiter culpabile sit, & quid requiratur, ut sit verum homicidium, & sic Ecclesie Pollutiuum. d. 5. c. 15. num. 1. & seq. p. 176. & disp. 5. c. 39. num. 12. p. 223.

Homicidium Ecclesie Pollutiuum debet esse voluntarium in causa positina, & physica physice, & positine influente in illud, nec satis est, si sit voluntarium in sola causa morali. d. 5. c. 17. n. 5. p. 180.

Omnis influxus, & cooperatio ad homicidium, reduci potest ad causam efficientem, Materialem, Formalem, & Finale ipsius homicidij. disp. 5. cap. 18. num. 1. p. 181.

Homicidium Ecclesie Pollutiuum non est, nisi sit voluntarium, & grauiter culpabile in causa positina, physica, & efficiente. ibid.

Homicidium non est Ecclesie pollutiuum, nisi sit voluntarium, & liberum saltem in causa hic, & nunc sufficiente ad illud. ibid. num. 4. p. 182.

Quid si plures personae, & quidem multipliciter, percussores, & eiusdem homicidij concussa fuerint? ibid. num. 5. & sequentib.

Homicidij causa quanam dicenda sit, & quanam eiusdem occasio. d. 5. c. 19. num. 1. p. 184.

Homicidij causa periculosa quanam dicatur, ibid.

Homicidij causa proxima, & remota, seu medianta quanam sit. ibid. num. 2.

Instrumentalis causa homicidij quam sit. ibid. num. 3.
Homicidium volitum in causa illius tantum per accidens non est Ecclesie Pollutivum. ibidem. num. 4.
Periculum homicidij proprie dictum quodnam sit. ibidem.
Non tenetur ex iustitia vitare sub mortali periculum homicidij ex opere nostro per accidens secuturi. ibid.
Homicidium aliud volitum, aliud voluntarium. ibidem.
Homicidium dubie voluntarium non venit in odiosis nomine homicidij absolute voluntarij. ibid. num. 5.
Licet homicidium non fiat per omissionem negativam, sit tamen per actionem proxime privativam, ex qua necessario, & naturaliter sequatur mors. ibid. num. 8.
Homicidium factum a volente tantum percutere, quandonam sit Ecclesie Pollutivum. disp. 5. c. 20. num. 4. & seq. p. 186.
Qui posuit causam sufficientem, & necessariam mortis, non est vere homicida, nisi ex ea causa mors secuta sit. d. 5. c. 20. n. 2. p. 188.
Homicidium veneno factum an sit proditorium. d. 5. c. 24. num. 2. p. 191.
Homicidium veneno factu Ecclesie Pollutivum est. ibid. num. 4.
Homicidium ex abortu quandonam sit Ecclesie Pollutivum. d. 5. c. 25. n. 4. p. 193.
Ad Homicidium iniustum requiritur non solum formalis, sed etiam materialis lesio iustitie. ibid.
Quid si quis pereat ex poculo dato ad amorem, vel iram, vel odium? ibid. n. 5. p. 194.
Quandonam non subvenire extreme indigenti in Ecclesia sit homicidium, & an Ecclesie Pollutivum. d. 5. c. 26. nu. 3. 4. & 5. p. 195.
Nex per technicum offendiculum, vel precipitium alicui illata quandonam sit verum homicidium, et Ecclesie Pollutivum. d. 5. c. 27. n. 2. et seq. p. 197.
Homicidium iam moraliter peractum leniter tantum accelerare vere non est occidere. disp. 5. c. 36. num. 4. p. 217.
Ad homicidium verum, & proprium duo semper requiruntur. d. 5. c. 39. num. 12. p. 223.
Vxor, vel Filia in adulterio deprehensa, vel adulteri occiso, si intra Ecclesiam fiat, Ecclesie Pollutiva est. d. 5. c. 40. num. 4. p. 224.
Occisio rei in Ecclesia per secularem tantum auctoritatem facta Ecclesie Pollutiva est. disput. 5. cap. 41. num. 4. p. 226.
Non tamen facta per Papae auctoritatem. d. 5. c. 42. num. 4. p. 227.
Quid si quis proijceret telum in ingredientem templum, sed telum non pervingeret nisi ad eum iam ingressum in Ecclesiam, & ibidem occideret? d. 5.

c. 41. num. 7. p. 226.
Sircus, etiam casuum exceptorum, in Ecclesia occidatur, hoc polluitur. d. 5. c. 43. n. 4. p. 229.
Etiam si occidatur in Ecclesia iuste Interdictus, vel Excommunicatus, et capitaliter Bannitus ob quodcumque delictum, Ecclesia Polluitur. d. 5. c. 44. num. 4. p. 229.
Immo, etiam si occidatur ibi, qui Immunitatem Ecclesiasticam quomodocumque tegerit. ibidem. num. 5.
Homicidium sui ipsius quandonam sit, Ecclesie Pollutivum. d. 5. c. 45. n. 1. & seq. p. 230.
Homicidium proprie debet esse ab homine, & de homine. d. 5. c. 48. n. 4. & 5. p. 233.
V. Dubium. Occidere. Venenum. & Vulnera.
Honor.
Honor, & Fama pluris valet, & estimatur, quam bona alia fortuna. d. 5. c. 33. n. 1. p. 207.
In bonis honoris, & fame cur non detur unquam una quantitas notabilis determinata, sed tantum spectata personarum, & circumstantiarum ratione. ibid. num. 2.
Bona honoris, & fame sunt pars felicitatis humane, & per se expetibilia. ibid.
Honor quid sit, quomodo a Fama differat, & unum ladi possit, & non aliud. ibid. num. 3. p. 208.
Contumelia supra detractionem addit lesionem in honore. ibid.
Honor, & Fama Vitae aequiparantur. d. 5. c. 33. num. 4. p. 208.
Pudicitia propria, vel proximi num cum inuasoris cade licite defendi possit. ibid. n. 5. p. 208.
Honoris lesio vndenam notabilis censenda sit. ibidem.
V. Defensio. Fama. Vita.
Horæ Canonice.
Horarum Canoniarum, seu Divini Officij privata recitatio an sit proprie, & Ecclesiastice inter Divina Officia. d. 9. c. 8. n. 3. p. 330.
Horæ Canonice cur, quasi Antonomastice, dicantur Officium Divinum, vel Ecclesiasticum. d. 9. c. 29. num. 1. p. 356.
Ea a Clericis in Ecclesia Polluta cum ordinaria solemnitate licite recitari nequeunt. disp. 9. c. 29. num. 1. p. 356.
Horæ Canonice Ecclesiasticis Personis omnibus, prout cum ordinaria solemnitate recitantur, in Ecclesia Polluta a Iure prohibentur. disp. 9. cap. 29. num. 4. p. 356.
Horæ Canonice, & similia Officia licite recitari possunt in Ecclesia Polluta a duobus, vel tribus, vel etiam a binis, vel ternis, si id ita fiat, ut privata

uata orationis modus servetur. disput. 9. cap. 30. num. 4. p. 357.
Quomodo Ecclesiastici quoque inter Laicos recitare, seu cantare licite possint Horas Canonicas, & similia Officia in Ecclesia Polluta. d. 9. c. 31. num. 4. & 5. p. 358.
Quinam sit modus cantandi Horas Canonicas Ecclesiastico, vel Laicali more. d. 9. c. 37. n. 4. p. 364.
V. Hebdomadarii. Laici. Officia Divina.
Hymnus. V. Cantica.
I.
Ianua. V. Ostium.
Ignorantia, & Ignorare.
Ignorantia quomodo excuset a penis impositis per ius inuincibiliter ignoratum. disp. 3. cap. 8. num. 1. p. 131.
Ignorare, vel non advertere quod talis actio sit Ecclesie Pollutiva, non impedit, quin Ecclesia inde Polluatur. ibid. n. 4. p. 132.
Ignorare, vel non advertere, quod talis actio sit graviter mala, aliquando impedit Ecclesie Pollutionem ex tali ratione. ibid. n. 5.
Ignorantia, vel Inadvertentia ad loci sanctitatem non facit, quin Ecclesia per actiones illius Pollutionem ex tali ratione. ibid. n. 5.
Prædicta tamen ignorantia, vel inadvertentia excusare potest a culpa Sacrilegij formalis. ibid. et n. 5.
Inuincibilis ignorantia, vel inadvertentia in Paulo ad Clericatum Petri facit, ne ille hunc percutiens Excommunicationem incurrat. ibid. num. 2.
Ignorantia est inter ea, quæ rationem liberi, & voluntarij impedire communiter dicuntur. disp. 5. c. 16. num. 1. p. 177.
Ignorantia quandonam dicatur Vincibilis, vel Affectata. ibid. num. 2.
Ignorantia Antecedens, Consequens, & Comitans qualiter differant, & conueniant. ibidem. num. 3. p. 177.
Ignorantia Comitans cur iuxta diversam operantis dispositionem vel habitualement tantum, vel actualement, vel generalem excuset, vel accuset internum, vel externum opus a culpa. ibid.
Imagines Sacre. V. Reliquie.
Immunitas Ecclesiastica.
Immunitate gaudent omnia loca proprie sacra, licet non omnia hæc sint Pollutionis Ecclesiasticæ capacia. d. 2. c. 2. num. 5. & 6. p. 53.
Immunitatis prædictæ privilegium est gratiosum,

& favorabile, ideoque extendendum. ibid.
Hospitalia, Domus Clericorum in communi viventium, Puellarum, Orphanorum, & similibus quandonam Immunitate Ecclesiastica gaudeant. d. 2. c. 10. num. 1. p. 68.
Oratoria, seu Sacella in prædictis locis quandonam eadem Immunitate gaudeant. ibid. n. 2. p. 96.
Nullus locus est capax Ecclesiasticæ Pollutionis, qui non sit capax etiam Immunitatis Ecclesiasticæ; sed non contra. d. 2. c. 16. num. 2. p. 77.
Ecclesia edificari tantum incepta an Immunitate Ecclesiastica gaudeat. ibid. num. 3.
Ecclesia Interdicta adhuc Immunitate gaudet. d. 2. c. 21. n. 1. p. 83.
Ecclesia Polluta Immunitatis Ecclesiasticæ privilegium non amittit. d. 2. c. 22. num. 1. p. 84.
Propendens ex tecto, vel fenestra domus profanæ supra Cæmeterium an gaudeat Immunitate Ecclesiastica. d. 2. c. 50. num. 10. p. 122.
Immunitatis Ecclesiasticæ Privilegium infringere contra Iustitiam est. d. 5. c. 41. num. 1. p. 225.
Etiam si id fiat a quacumque Saculari Iurisdictione. ibid. num. 2. p. 226.
Immunitatis Privilegium principaliter Ecclesie concessam cur redundet etiam in eos, qui in ea sunt. ibid.
Dispensare in Privilegio Immunitatis Ecclesiasticæ est de reseruatissimis summo Pontifici. disp. 5. c. 42. num. 2. p. 227.
Etiam Ecclesiastici gaudent Privilegio Immunitatis.
An huic Immunitatis Privilegio quis renunciare possit. ibid. n. 5. p. 228.
Immunitas Ecclesie multo magis violatur per occisionem existentis in ea, quam per extractionem eiusdem ab ea. d. 5. c. 43. n. 1. & seq. p. 228.
An per prædictam occisionem incurratur Excommunicatio Bullæ Gregor. XIV. contra extractores reorum ab Ecclesia in casibus non exceptis. ibid.
Delinquentibus omnibus, si contra Immunitatis Privilegium impetantur, licet vim vi repellere. ibidem. num. 3.
Interdicti, & Excommunicati Ecclesiarum Immunitate gaudent. d. 5. c. 44. n. 2. p. 229.
Immunitas non loco sacro propter personas, sed personis propter locum concessa est. ibid. num. 5.
Nunquam quis in Ecclesia sine Immunitatis lesione occidi potest, nisi ad id Ecclesia consensus vel expressus habeatur, vel tacitus præsumatur. d. 5. c. 46. num. 2. p. 231.
V. Ecclesia.
Inadvertentia. V. Ignorantia.
Indulgentie.
Indulgentia quomodo accipiantur tum a profanis, tum a Sacris Scriptoribus. d. 9. c. 46. n. 2. p. 373.
Ecclesia

Ecclesia Polluta non amittit Indulgentias, quae alias eam visitantibus conceduntur. disp. 9. c. 46. num. 4. p. 373.

Quomodo per accidens Ecclesiae Pollutio Indulgentiarum consecutionem aliquomodo impedire possit. ibid.

Ecclesia Polluta, si corruat, & ibidem reaedificetur, an remaneat item Polluta, & pristinas habeat Indulgentias. d. 9. c. 46. n. 5. p. 374.

V. Iurisdicatio.

Infideles.

Ecclesia non habet Iurisdictionem directam super non baptizatos. d. 8. c. 11. n. 3. p. 298.

Infidelis unde dicatur, & quotuplex sit infidelitas. d. 8. c. 20. n. 1. & p. 314.

Infidelis an, & quomodo dici possit is, qui est in peccato mortali. ibid. n. 1. p. 314.

Infidelitas late sumpta dividitur in tres species, i. Gentilismum, Iudaismum, & Haeresim. disp. 8. c. 20. nu. 2. p. 314.

Infideles proprie sunt apud Canonistas non tantum, qui vel Gentiles, vel Iudaei sint; non autem Haeretici. ibid. num. 2. p. 314.

Per Infidelem cur in materia tantum matrimonij semper accipiamus non baptizatum, & per Fidelem baptizatum. d. 8. c. 25. nu. 5. p. 320.

V. Baptismus. Fideles. Paruuli.

Infirmi.

Locus ad Oleum Infirmorum in Ecclesia custodiendum an sit Pollutionis Ecclesiasticae capax. d. 2. c. 43. n. 3. p. 112.

Iniuria, Iniuriare, & Iniuriosum.

Iniuria proprie quid sit. disput. 5. cap. 10. numer. 4. p. 170.

Quod fit contra reuerentiam Ecclesiae, cur non sit proprie iniuria contra rigorosum Iustitiae ius. d. 5. c. 11. num. 3. p. 171.

Qui utitur iure suo, nemini facit iniuriam. d. 5. c. 29. num. 4. p. 199.

Natura concedit ea media, quae ad propulsandam iniuriam necessaria fuerint. disput. 5. cap. 34. num. 6. p. 211.

Qui iniuriam intulit, an ab iniuriato ad defensionem aliquando licite occidi possit. disp. 5. cap. 39. num. 6. & seq. p. 222.

Se ipsum occidens num iniuriam sibi ipse inferat. d. 5. c. 45. num. 3. & seq. p. 230.

Iniuria ex se leuis vndenam aliquando fiat grauis. d. 6. c. 6. num. 1. p. 242.

V. Defensio.

Innocens.

Innocens quis multis modis dicitur. d. 5. c. 35. num. 1. p. 213.

Innocentes sunt aliquando materialiter Inuasaes, aliquando non. ibid. num. 2.

In pari casu innocentiae unusquisque sibi magis, quam alteri tenetur, ceteris paribus. ibid. n. 4. p. 214.

V. Occidere.

Instrumentum.

Instrumentum in quo differat a causa proxima. d. 5. c. 19. n. 2. & seq. p. 184.

Instrumentum proprie non agit libere, sed necessario. ibid. n. 7. p. 186.

Instrumentum causae remotae improprie appellatur aliquando causa proxima. ibid.

Quomodo agens liberum aliquando fieri possit instrumentum proprie dictum. ibid.

Aliquid quinq. modis dici potest instrumentum. ibidem. num. 8. p. 186.

Instrumentum proprie est una, eademque causa cum causa efficiente illud mouente, vel adhibente. d. 5. c. 28. num. 5. p. 198.

Intentio.

Intentio sola non facit opus iniustum. disput. 5. cap. 19. num. 5. p. 185.

Interdictum.

Ecclesia Interdicta adhuc gaudet Immunitate. d. 2. c. 21. num. 1. p. 83.

Ecclesia Pollutionis capax, si interdicatur, adhuc remanet Pollutionis capax. ibid. num. 4.

Interdictum Ecclesiae, & Pollutio eiusdem quomodo conueniant, & differant, & simul esse, vel tolli possint. d. 2. c. 22. num. 3. p. 85.

Interdicta Ecclesiae, interdicta censentur etiam Caemeteria eidem contigua. d. 2. c. 47. n. 3. p. 117.

Interdictus, & Excommunicatus quomodo equiparentur quoad sepulturam. disput. 8. cap. 10. nu. 2. & 5. p. 295.

Prohibitio Diuinorum in Interdicto locali quomodo per Cap. Alma mater, de sent. Excommunic. in 6. limitata fuerit. d. 9. c. 6. n. 1. p. 328.

In qualibet Interdicti Ecclesiastici specie communiter prohiberi censentur, Administratio Sacramentorum, Persecutio Diuinorum Officiorum, & Ecclesiastica Sepultura. d. 9. c. 7. n. 1. p. 329.

Semper de quolibet Interdicto Sacramenta necessitatis excipiuntur. d. 9. c. 19. n. 3. p. 342.

Nomine Interdicti in fauorabilibus cur veniat Ecclesiastica Pollutio; sed non in odiosis. d. 9. c. 21. num. 7. p. 347.

Quod

Quod in Interdicto proprio conceditur, multo magis concedi debet in Ecclesiastica Pollutione. d. 9. c. 32. n. 4. p. 359. & c. 45. n. 3. p. 372.

Interdictum locale violare an sit etiam in Laicis graue peccatum. d. 10. c. 1. num. 3. & 4. p. 380.

V. Baptismus. Confirmatio. Iurisdicatio.

Officia Diuina. Sepelire.

Introductio puerperae in Ecclesiam.

V. Purificatio puerperae.

Inuoluntarium. V. Voluntarium.

Iocus, & Iocosum.

Iocus, & Iocosa actio quid sint. disp. 5. cap. 14. num. 1. p. 175.

Ex iocosa actione non nisi casualis occisio sequi solet. ibid. num. 3.

Iocosa actio potest esse aliquando tam imprudens, & periculosa, ut occisio inde secuta censi possit culpabilis, & indirecte voluntaria. ibid.

Cades haminis, si sequatur ex iocosa actione, quae predicto modo periculosa non sit, moraliter censi non debet voluntaria, nec Ecclesia Pollutiua. ibid. num. 4.

Etiam si iocus, vel ludus, ex quo secuta est talis occisio, fuerit aliunde illicitus, & contra Ecclesiae reuerentiam. ibid. num. 5.

Irregularitas.

Incurrere sponte in Irregularitatem an sit peccatum in Laicis. d. 1. c. 10. n. 5. & seq. p. 13.

Quid in Clericis. ibid. num. 6.

Dubitans, an homicidium commiserit, cur censendus sit Irregularis. d. 1. c. 20. n. 5. & 6. p. 42.

Irregularitas non solum priuat ordinum usu ordinatos; sed etiam non ordinatos reddit inhabiles ad ordinum susceptionem. d. 2. c. 1. n. 3. p. 51.

Irregularitas quomodo non incurratur ab eo, qui non defendit, nisi accedat aliqua actio positua seu physica, seu moralis, per quam non defendens, seu non impediens influat positue in eam occasionem, vel mutilationem. d. 5. c. 17. num. 4. p. 180.

Irregularitas an in iure aliquando statuta sit, ubi leue tantum homicidij periculum esse videatur. d. 5. c. 19. n. 4. p. 184.

Ad Irregularitatem incurrendam, cur sufficiat dedisse occisioni causam partialem tantum, vel moraliter etiam influentem, vel etiam aliquando dubium ipsum, & non sufficiat ad homicidium Ecclesiae Pollutiuum. d. 5. c. 22. n. 5. p. 189.

Irregularitas non incurritur ex occisione facta ab aggresso ad euitandum quodcumq. graue corporis nocumentum, vel deformationem, seruato inculpata tutela moderamine. d. 5. c. 29. n. 1. p. 199.

An incurratur Irregularitas, si quis occidat alium ad defensionem vitae, vel corporis proximi sui. d. 5. c. 30. num. 1. p. 204.

Quid sit occidat ad defensionem bonorum suorum? d. 5. c. 31. num. 4. p. 205.

Irreuerentia. V. Cultus.

Iudaei. V. Hebraei.

Iudicium. Index.

Quando iudicium practicum discordat a speculativo, vere sunt de obiectis directis, si bene perpendantur. d. 1. c. 20. num. 40. p. 46.

Index in probationibus aequalibus facti tenetur aequaliter utriq. parti rem adiudicare, & quare. ibid. num. 44. p. 48.

Quid si possessio staret pro vna parte? ibid.

Index in dubio Iuris sequi potest quamlibet partem probabilem, relicta probabiliore, & secuta. ibidem.

Cur Index inde non sit acceptator personarum. ibidem.

Quandam dicatur Index habere Casum, seu questionem pro Amico, vel, secundum alios, pro Diabolo. ibid.

Iurisdicatio.

Excommunicare, Suspendere, Interdicere, ab his Absoluere, Indulgentias Concedere, Beneficia Conferre, Ecclesiam Visitare, & similia sunt actus Iurisdictionis. d. 9. c. 45. num. 1. p. 372.

Actus Iurisdictionis per se non prohibentur in Ecclesia Polluta. ibid. num. 4. p. 372.

Actus Iurisdictionis non sunt adeo sacri, ut actus Ordinis. d. 9. c. 45. num. 4. p. 372.

L.

Laici.

Laicis concedi potest a Papa facultas absolendi extra forum Penitentiae a Censuris. d. 8. c. 17. num. 2. p. 408.

De facto eam ijs concessam fuisse in articulo mortis multi docent. ibid. p. 308.

A Laicis exerceri spiritualia odiosum est, & restringendum. d. 8. c. 17. n. 3. p. 309.

Ecclesia, quando voluit aliquid spirituale exerceri posse a Laicis in casu necessitatis, id expressit. ibidem.

An Laici ab Ecclesia deputari possint ad Horas Canonicas, vel aliud Diuinum Officium faciendum nomine ipsiusmet Ecclesiae. d. 9. c. 29. n. 5. p. 356.

Latici Horas Canonicas, vel similia Officia Ecclesiasticorum more solemniter parage non licet. d. 9. c. 31. num. 2. & 3. p. 358.

Prædictum Laticorum peccatum est Ecclesiasticum, & ab Ecclesiastico Iudice puniri possunt. ibidem. num. 3. p. 358.

Non est à iure interdictum Laticis, seu Confratribus Laticorum more recitare, seu cantare in Ecclesia Polluta Horas Canonicas, & similia Officia, etiam in Choro ipso. d. 9. c. 31. n. 4. p. 358.

Quomodo per accidens hæc esse possint illicita. ibidem. num. 5. p. 358.

Latici Ecclesiastica Officia Ecclesiasticorum more in Ecclesia Polluta exercentes an violentæ Pollutionem, vel illicite agant ex eo, quod Ecclesiastici Ordinis munera usurpant. disp. 9. cap. 32. num. 6. p. 360.

Latici quinam aliquando in Ecclesia Polluta licite sepeliri possint. d. 9. c. 48. num. 7. p. 376.

V. Litanie. Ordinis Sacramentum.

Laudes Sacre. V. Cantica.

Lex.

Legis non solum positivæ, sed etiam naturalis obligatio quomodo aliquando cesset. disp. 1. c. 12. num. 8. p. 16.

Leges quomodo Sacre, & legum violatores Sacrilégi dicantur. d. 1. c. 13. n. 5. p. 18.

Lex Divina videtur proprie sacra. ibidem. num. 6. p. 19.

Lex naturalis quid sit. d. 1. c. 18. n. 17. p. 35.

Lex increata Dei quæ passio per naturalia lumina cognoscatur. ibidem.

Lex Ecclesiastica Pollutionis inductoria quænam dicatur. d. 1. c. 19. num. 1. p. 37.

Lex, quæ Pollutionem Ecclesiasticam inducit, est odiosa. ibidem. num. 4.

Lex videntem dicenda sit odiosa, vel favorabilis. ibidem. n. 6. & seq.

Quandonam favor, vel odium in lege dicantur esse per se, vel per accidens. ibidem. num. 11.

Lex quomodo esse possit tum favorabilis, tum odiosa. ibidem. & num. 17. p. 38.

Leges humana non præcipiunt, nec prohibent, neque puniunt actus mere internos. disput. 3. c. 1. num. 1. p. 123.

In legibus positivis, & in materia odiosa argumentum sumpsum à paritate rationis non valet. ibidem. 5. p. 124.

Edictum peccat in lege, quam ignorat. d. 3. a. 8. num. 5. p. 132.

Legis odiosa verba striete interpretanda, & cum effectu semper accipiuntur. disput. 3. cap. 11. num. 4. p. 136.

Statutum loquens de homicidio cur non extendatur

aliquando ad mortem veneno illatam. disp. 5. c. 24. n. 1. p. 191.

Legis permissivæ obiectum quodnam sit. disp. 5. c. 40. n. 3. p. 224.

Ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. d. 7. c. 1. n. 5. p. 254.

Quod præceptum ex primaria, vel ex secunda intentione obliget, non impedit gravem obligationem, si materia gravis sit. disput. 10. cap. 1. num. 5. p. 380.

Libertas, & Liberum.

Libertas humana dupliciter considerari potest, vel ut physice tantum, vel ut moraliter accepta. d. 1. c. 20. n. 3. p. 46.

Quomodo nostra libertas possit recuperare suam possessionem post dubium practicum, quam in eo amisit. ibidem. num. 40.

Possessio libertatis humane in dubio practice practico dormit, non mortua est. ibidem. n. 42. p. 47.

Rationem liberi, seu voluntarij quænam impedire communiter dicantur. d. 5. c. 16. n. 1. p. 177.

V. Voluntarium.

Litanie.

Litanie aliquando simul cum Horis Canonicis, aliquando separatim in Ecclesia recitari solent. disp. 9. c. 32. num. 1. p. 359.

Litanie Communes, quæ vulgo Omnium Sanctorum dicuntur, quandonam Divini Officij pars, & Oratio Publica videntur. d. 9. c. 32. n. 2. p. 359.

Litanie B. V. cur nunquam ex se videantur Officium proprie Ecclesiasticum, sed potius Orationis priuata nomine veniant. ibidem. & n. 6. p. 360.

Quod Litanie à Laticis, vel Clericis recitentur, vel cantentur, publice, vel secrete, an ex se aliquid faciat ad hoc, ut ea ob id sint, vel non sint Officium Divinum. d. 9. c. 32. n. 2. & 3. p. 359.

Litanie aliquando Processionaliter, aliquando sine ulla Processione recitantur. disput. 9. cap. 32. num. 3. p. 359.

Processionis sacre nomine quid accipiatur. d. 9. c. 32. num. 3. p. 359.

Litanie omnes quandonam, & quomodo in Ecclesia Polluta sine Ecclesiastica Pollutionis violatione cantari possint. disput. 9. cap. 32. num. 4. & 6. p. 359.

Processiones sacre quomodo in Ecclesia Polluta liceant, vel non liceant. d. 9. c. 32. n. 5. p. 359.

Locus.

Locus proprie quid significet, & quam late sumi possit. d. 2. c. 1. n. 1. p. 50.

Locus etiam profanus dupliciter intelligi potest.

Pollutionis Ecclesiasticæ capax. ibidem. num. 2.

Locus non omnis, sed sacer tantum, Pollutionis Ecclesiasticæ capax est. ibidem. n. 4. p. 51.

Locus profanus nullam habet sanctitatem, quæ per Pollutionem Ecclesiasticam pollui dicatur. ibidem. num. 10.

Locus sacer, seu Religiosus in Iure Ciuili quis dicatur. d. 2. c. 2. n. 1. p. 52.

Loca sacra ab hostibus capta an desinant esse sacra. ibidem. n. 2.

Antiqua locorum sacrorum discrimina referuntur ex Brissonio. ibidem. n. 3.

Locus sacer antiquitus quomodo fieret, et proprie quis dicatur. ibidem.

Ad locum sacrum constituendum nunc Pontificis, vel Episcopi auctoritas publica desideratur. ibidem.

Non omnis locus sacer, sed Ecclesia, & Cæmeterium tantummodo Pollutionis Ecclesiasticæ capax est. ibidem. num. 4. p. 53.

Omnia loca proprie sacra gaudent Immunitate, licet non omnia sint Pollutionis Ecclesiasticæ capacia. ibidem. n. 5. & 6.

Locus tripliciter fit sacer, ita ut Ecclesia, saltem late, dici possit. d. 2. c. 3. n. 2. p. 54.

Locus ex sola Episcopi deputatione an fiat sacer, & quomodo. ibidem. n. 3. p. 55.

Loca publico Diuino cultui dicata præsumenda sunt Benedicta, & Pollutionis Ecclesiasticæ capacia. d. 2. c. 4. n. 5. p. 58.

Multa licita fiunt illicita ex loco. disp. 7. c. 17. num. 3. p. 274.

Ludus. V. Iocus.

Lunatici.

Lunatici quinam dicantur, & quotuplices sint. d. 5. c. 49. num. 5. p. 234.

V. Energumeni.

M.

Maledicere. V. Benedictio.

Maleficium.

Maleficium unde dicatur, & generaliter acceptum quid sit. d. 5. c. 48. n. 1. p. 233.

Maleficium Magicum quodnam appelletur. ibidem. num. 2.

Maleficium an operetur virtute Demonis tantum, an etiam Malefici, & quomodo. ibidem. num. 3.

Materiale Maleficium est signum pacti inter Maleficium, & Demonem initi. ibidem.

Occisio Maleficiati est physice, & proxime facta à Demone, non à Malefico, nisi remote, insuffi-

cienter, & moraliter. ibidem. num. 4.

Maleficus cur teneatur ad resurrectionem ob damnata per maleficium suum alteri illata. ibidem. n. 2.

Malum, & Malitia.

Quomodo aliquid dicatur intrinsece, seu extrinsece malum. d. 1. c. 12. n. 1. p. 15.

Aliqua dicuntur mala, quia prohibita; aliqua prohibita, quia mala. ibidem.

Intrinsece malum aliquid dicitur vel absolute, vel conditionate. ibidem. n. 2.

An aliquid sit intrinsece malum moraliter ante omnem legem, etiam Diuinam id prohibentem. ibidem. p. 16.

Quæ intrinsece mala dicuntur, alia grauius, alia leuiter mala esse possunt. ibidem. num. 3.

Iuxta circumstantiarum variationem variatur etiam aliquando moralis, & intrinseca actuum malitia. d. 1. c. 12. num. 9. p. 17.

Si Deus tolleret suam prohibitionem, tolleret secundum aliquos omnem malitiam moralem. disp. 1. c. 17. num. 17. p. 29. & c. 18. n. 17. p. 35.

Aliqua esse mala, quia prohibita; aliqua verò prohibita, quia mala, quomodo intelligendum sit. ibidem.

Malum quomodo possit esse obiectum amoris, vel desiderij nostri. ibidem. num. 21. p. 30.

Malitia triplex, Obiectiua, Materialis, & Formalis. d. 1. c. 18. n. 3. p. 33.

Manifestum.

Manifesta publicitas quænam sit. d. 4. c. 14. n. 1. & seq. p. 154.

Manifestum aliquid proprie, aliquid improprie dicitur. ibidem. n. 2.

Manifestum proprie est quid medium inter Notorium, & Famosum. ibidem.

Quot hominum scientia requiratur ad publicitatem manifestam inducendam. ibidem.

V. Publicitas.

Martyr, & Martyrium.

Martyria quondam appellabantur Altaria in honorem Martyrum consecrata, & Reliquia eorum continentia. d. 2. c. 42. n. 4. p. 111.

In Martyrio duplex actio considerari debet, occisi, & occisoris. d. 5. c. 50. n. 3. p. 235.

Martyrum sanguis an Ecclesiam Polluat, vel sanctificet. ibidem. n. 4. & 5. p. 235.

Quodnam Martyrium sit baptismus sanguinis. d. 8. c. 23. num. 3. & 5. p. 318.

Ad martyrium in adultis requiritur voluntarius consensus, non in Paruulis. disp. 8. cap. 23. num. 5. p. 318.

Materia leuitas, & grauitas.
V. Peccatum.

Matrimonium.

In Matrimonio tria considerari possunt, & quæ
d. 9. c. 23. num. 1. p. 348.
Sponsalia, & Denunciations licite in Ecclesia
Polluta fieri possunt. d. 9. c. 23. n. 2. p. 348.
Benedictiones Nuptiales cur vere contra aliquos
in Ecclesia Polluta nequaquam liceant, d. 9. c. 23.
num. 2. p. 348.
Matrimonium in Ecclesia Polluta valide, licite,
& publice ministrari potest, d. 9. c. 23. num.
3. & 4. p. 349.
Generalis Sacramentorum prohibitio in Interdi-
cto à Iure facta cur non comprehendat Matrimo-
nium. ibid. num. 5. p. 349.
Matrimonium licite contrahitur quocumq. tem-
pore, & quocumq. in loco, & quomodo hoc intelli-
gendum sit, d. 9. c. 23. num. 6. p. 349.

Medicus, & Medicamentum.
V. Abortus, Homicidium, & Venenum.

Menstruum.

Num menstruum sit sanguinis, vel seminis effu-
sio. d. 7. c. 2. n. 1. & seq. p. 255.
Etiam si menstruum esset verus sanguis, cur per
illud non pollueretur Ecclesia. ibid. num. 2.
Menstruus sanguis, & muliebri semen quomo-
do inter se differant. ibid. n. 3.
Menses alibi an differant à menstruo. ibidem.
num. 4.
Menstruorum, vel prædictorum, & similium
muliebrum humorum effusio non est Ecclesie Pol-
lutiua. ibid. p. 255.
Menstruali similis humor quandoq. maribus etiã
accidit ex infirmitate. d. 7. c. 13. n. 1. p. 269.

Metus. V. Passiones.

Missæ Sacrificium.

Ad celebrandum Missæ Sacrificium antiqua Iu-
ra Ecclesiam Consecratam requirebant. d. 2. c. 4.
num. 10. p. 58.
Iure communi, & ordinario iam diu sufficit sim-
plex Ecclesie Benedictio. ibid.
Celebrare in Ecclesia noua nondum Benedicta
est delictum punibile. ibid. n. 11.
Missæ celebratio in aliquo loco non facit ex se
locum illud sacrum. d. 2. c. 5. n. 5. p. 60.
Ad audiendum Sacrum quanam præsentia suffi-
ciat, d. 2. c. 36. n. 5. p. 104.

Missæ sacrificium inter Diuina Officia primum, ac
præcipuum locum tenet. d. 9. c. 24. n. 1. p. 350.

In omni Interdicto locali cur, & quandonam
semel, & pluries etiam aliquando in Hebdomada
celebrare liceat. ibid. n. 3. p. 350.

Missæ sacrificium semel in hebdomada, & pluries
etiam, si necessitas postulauerit, licite celebrari po-
test in Ecclesia Polluta, in qua ad Infirmorum Via-
ticum Eucharistia seruari alias soleat, vel debeat.
d. 9. c. 24. n. 4. p. 350.

Solemni Missæ celebratio quanam dicatur, et an
in Ecclesia Polluta aliquando liceat. disp. 9. c. 25.
num. 2. & 5. p. 351.

In Ecclesia Polluta Missæ sacrificium, quando in
ea à Iure prohibitum non est, publice celebrare per
se licet, d. 9. c. 25. num. 4. p. 351.

Per accidens tamen id aliquando illicitum esse
potest, ibid. n. 8. p. 352.

Ad Missam in Ecclesia Polluta aliquando à Iure
permissam conuenire per se licitum est. ibidem.
num. 8. p. 352.

Missæ an licite celebrari aliquando possit in Eccle-
sia Polluta de Episcopi licentia, vel etiam sine ista.
d. 9. c. 26. num. 1. & 2. p. 352.

Quanam necessitas ad id ab aliquibus sufficiens
reputetur. d. 9. c. 26. num. 3. p. 353.

Tutius est, urgente necessitate, concedere Missæ
celebrationem in loco profano, quam in loco sacro
Polluto. d. 9. c. 26. num. 4. p. 353.

Missæ Sacrificium vel substantialiter, vel non
substantialiter inchoatum dicitur, & quid utrumq.
sit. d. 9. c. 27. num. 3. p. 354.

Si Ecclesia Polluatur, quando Missa ibi inchoata
fuit, quid agendum sit. ibid. n. 4. p. 354.

Quid vero, si tunc Excommunicatus veniat in
Ecclesiam, & exire nolit? ibid. n. 4. p. 354.

Quid autem, si prædicta contingant, dum alia
Diuina Officia ibi celebrantur? ibid. n. 5. p. 354.

Missæ sacrificium, & aliqua alia Diuina Officia
ita sunt ex se publica, vt, si rite fiant, nunquam
priuata esse possint. d. 9. c. 30. num. 5. p. 357.

Assistentia ad Missam quandonam sit materia
grauis, vel leuis. d. 10. c. 3. n. 6. p. 382.

Mixtum.

Casus mixtus in odiosis, & pœnalibus non con-
tinetur sub simplicibus. d. 2. c. 31. n. 4. p. 98.

Locus mixtus ex sacro, & non sacro an in odiosis
venire debeat nomine Loci sacri. ibid. n. 15. p. 99.
& c. 32. num. 3. p. 100. & c. 41. n. 7. p. 111.

Spatium, seu vacuum intra Ecclesie murum
quandonam sit quid mixtum ex utroque loco intra,
& extra Ecclesiam. d. 2. c. 32. n. 6. p. 100.

Monia-

Moniales.

Monialium Chorus an, & quomodo Pollutionis
Ecclesiastica capax sit. disput. 2. cap. 40. num. 4.
& seq. p. 108.

De Turnis, seu Rotis Monialium, num Pollutionis
capaces, & an intra, vel extra Clausuram, aut
Ecclesiam sint, videatur disp. 2. cap. 1. num. 1.
& seq. p. 110.

Moniales in Ecclesia Polluta cur Horas Canoni-
cas cum ordinaria solemnitate licite persolvere ne-
queant. d. 9. c. 29. n. 4. p. 356.

Moniales an in Ecclesia Polluta aliquando sepe-
liri licite possint. d. 9. c. 48. num. 3. & 4. p. 376.

Morbus.

Morbi hereditarij vndenam oriuntur. disp. 7.
cap. 1. num. 1. p. 253.

Mors.

Ad homicidium Ecclesia Pollutiua opus non
est, vt mors ipsa intra Ecclesiam eueniat. disp. 5.
c. 4. n. 4. p. 162.

Quantum Mors differat ab Homicidio. disp. 5.
cap. 5. num. 3. p. 163.

Mors sola, si sequatur in Ecclesia post homicidij
causam alibi datam, Ecclesiam non polluit. ibid.
num. 4.

In dubio mors à vulnere, seu percussione causata
presumitur, alia causa non apparente. disp. 5. c. 18.
num. 10. p. 183.

Mors homini illata à bruto non est proprie homi-
cidium. d. 5. c. 19. n. 8. p. 186. & d. 5. cap. 28.
num. 1. p. 198.

Esse ex percussione certo moriturum, & esse mor-
taliter percussum, valde differunt. disp. 5. cap. 21.
num. 3. p. 188.

Esse certo moriturum, & esse moribundum quo-
modo inter se differant. ibid.

Mors secuta ex incuria, vel malitia medentium,
vel curantium, aut etiam ex egrotantis incontinen-
tia, quandonam sit Ecclesie pollutiua, vel non.
d. 5. c. 23. n. 4. & 5. p. 190.

Mortiferum dupliciter aliquid dicitur. disp. 6.
cap. 5. num. 3. p. 241.

Crudelius est in mortuum, quam in viuentem
seuire. d. 6. c. 7. nu. 2. p. 243.

Mors vltima rerum linea. disputatio 8. in prin-
cipio. p. 279.

Articulus, & periculum mortis quandonam pro
eodem sumantur. d. 8. c. 16. n. 2. p. 306.

V. Vita.

Murus. V. Paries.

Mutilatio.

Mutilatio dicitur partialis quædam mors. disp.
5. c. 29. num. 1. p. 199.

N.

Nomen.

Nomen rerum imago, & quasi compendium
est. d. 1. c. 1. n. 1. p. 1.
Nominum differentia differentiam rerum argue-
re solet. disp. 9. c. 3. n. 1. p. 324.

Notitia, & Notum.

Notitia vnius, & nullius idem sunt. disput. 4.
cap. 4. num. 3. p. 142.

Notitia duorum, vel trium ad quamnam Publi-
citatem sufficere possit. ibid. n. 5.

Notitia diuersimode dicitur Publica, vel occulta
in ordine ad diuersitatem Communitatum, in quibus
ea notitia est. d. 4. c. 5. n. 2. p. 143.

Notorietas, & Notorium.

Notorium tam large, & improprie, quam stricte,
& proprie quid sit. d. 4. c. 2. n. 1. p. 139.

Notorietas ambiguitatem expellit, & ambigui-
tas notorietatem. ibid. n. 2. p. 140.

Ad notoriam publicitatem actionum Ecclesie
Pollutiuarum nõ sufficit corporalis sola Populi præ-
sentia sine eiusdem aduertentia. ibid. n. 4.

Notorietas alia Iuris, alia facti. ibid. n. 3.

Ad publicam notorietatem facti non sufficit no-
titia duorum, aut trium tantum in Populo. disp. 4.
cap. 4. num. 4. p. 142.

Num sufficiat aduertentia quatuor, vel quinque
personarum. d. 4. c. 5. n. 1. & 4. p. 144.

Ad prædictam publicitatem ex notorietate facti
aliquando sufficit aduertentia sex personarum. ibid.
num. 5.

Ad eandem tamen aliquando non sufficit aduer-
tentia, seu notitia decem, aut duodecim personarum.
ibid. num. 6.

Sufficit semper ad prædictam notorietatem facti,
quod maior pars populi aduertat, & aliquando etiã,
quod magna pars tantum populi. ibid. n. 7. et seq.

Notorium facti triplex est. d. 4. c. 7. n. 1. p. 146.

Aliquando transire potest in Manifestum, vel
Famosum tantum. ibid. n. 2.

Non sufficit ad constituendum aliquid notorium
notorietate iuris, quod illud in foro externo probari
possit. d. 4. c. 9. n. 4. p. 148.

Nec sufficit, quod illud tantummodo deductum
sit

fit ad forum externum . d. 4. c. 10. n. 4. p. 149.
Notorietas Iuris alia probata, alia presumpca.
ibid, num. 3.
Notorium iuris, seu in Iudicio, & Notum in iudicio, seu iudicialiter probatum, quomodo differant inter se. ibid. num. 5,
V. Publicitas,

Nouitius, & Nouitia.

Nouitius, etiam unius diei, non venit in odiosis nomine Sæcularis; sed nomine Religiosi in favorabilibus . d. 8. c. 25. num. 4. p. 320.
An Nouitij, vel Nouitiæ sepeliri aliquando possint in Ecclesia Polluta . d. 9. c. 48. n. 4. p. 376.

Occasio. V. Causa.

Occidere, & Occisio.

Occisio hominis quomodo possit in foro externo grauius culpabilis censi, & in interno esse leuiter, aut etiam nullo modo culpabilis, & e contrario . d. 5. c. 9. num. 8. p. 169.
Nulla occisio hominis, nisi sit iniusta, est Ecclesiæ Pollutiua . d. 5. c. 10. n. 4. p. 170.
Omnis tamen hominis cædes illicita, si intra Ecclesiam fiat, est contra Ecclesiæ reuerentiam. ibid. num. 5.
Omnis occisio hominis illicita quomodo videatur semper iniusta . d. 5. c. 11. n. 4. p. 171.
Occisio hominis ex errore facta à volente occidere alium dupliciter contingere potest. disp. 5. c. 13. num. 1. p. 173.
Volens occidere Paulum, si inculpabiliter occidat Petrum proxime stantem, talis occisio non est Ecclesiæ Pollutiua . d. 5. c. 13. num. 1. p. 173.
Idem dico, si occidatur Petrus à volente occidere tantum Paulum, & inculpabiliter existimante Petrum esse Paulum. ibid. n. 4.
Cur ex prædicta occisione non incurreretur Excommunicatio, etiamsi tam Petrus, quam Paulus essent Clerici. ibid.
Occisio hominis in Ecclesia facta ab absolute ad id coactò, quæ talis, non est Ecclesiæ Pollutiua. d. 5. c. 16. num. 4. p. 178.
Quomodo eadem ipsa occisio possit esse aliunde Ecclesiæ Pollutiua. ibid.
Occisio ibidem facta per metum, vel concupiscentiam quandonam sit Ecclesiæ Pollutiua. ibid. nu. 5.
Quid si facta sit per ignorantiam? ibid. n. 6.
Præceptum non occidendi positum in Decalogo omnes ligat, nisi occisio indirecte, & per accidens fiat. ibid. n. 7. p. 178.

Quomodo Priuati homines, & Respublica ipsa licite aliquando occidunt. ibid.
Ob metum mortis directe occidere nunquam licet. ibid.
Occisio vel per commissionem, vel per omissionem fieri dicitur, & quid utrumque sit. disput. 5. cap. 17. num. 1. p. 179.
Occisio in causa tantum negatiua, & in pura omissione, seu non defensione, vel non impeditioe culpabilis, non est Ecclesiæ Pollutiua. ibidem. num. 4. p. 180.
Quid si prædicta omisio fuerit contra iustitiam, vel in vindictam? ibid. n. 5.
Occisio hominis secuta per accidens, non est Ecclesiæ Pollutiua, etiam si hæc occisio intendatur in tali causa per accidens. d. 5. c. 19. n. 4. p. 184.
Occisio volita in causa dubia, num fuerit scilicet causa per se, vel per accidens prædictæ occisionis, non est Ecclesiæ Pollutiua. ibid. num. 5. p. 185.
Occisio volita in causa tantum remittit illius non est Ecclesiæ Pollutiua. ibid. num. 6.
Occisio certo morituri cur sit Ecclesiæ Pollutiua; sed non occisio moribundi. d. 5. c. 21. n. 4. p. 188.
In dubio, num occisus esset tunc moribundus, vel tantummodo certo moriturus, quid dicendum sit. ibid. num. 5.
Occisio hominis à bruto facta non homicidium, sed Pauperies dicitur. d. 5. c. 28. n. 1. p. 198.
Quid, si quis brutum ad hominis occisionem instigasset, & concitasset? ibid. n. 2. & seq.
Talis occisio num Ecclesiæ Pollutiua esse possit. ibid. num. 4. & 5. p. 198.
Occisio facta in Ecclesia ab eo, qui cum moderatione inculpata tutela iuste se defendit, non est Ecclesiæ Pollutiua. ibid. num. 4.
Etiam si prædicta occisio facta sit ex vera vindicta, & prauo animo iniuriam inferendi, vel Polluendi Ecclesiam. ibid. num. 5. p. 200.
Occisio facta in Ecclesia ad inculpata defensionem proximi iniuste in vita inuasi non est Ecclesiæ Pollutiua. d. 5. c. 30. num. 4. p. 201.
Occisio, si sit contra Charitatem tantum, & non contra Iustitiam, non est Ecclesiæ Pollutiua. ibid. num. 8. p. 202.
Occisio facta à domino ob iustam, & inculpata defensionem honorum suorum non est Ecclesiæ Pollutiua. d. 5. c. 31. n. 4. p. 205.
An idipsum dicendum sit tam de diurni, quam de nocturni furis occisione. ibid. n. 7. p. 205.
Quid si prædicta occisio sit ad defensionem honorum proximi? d. 5. c. 32. n. 4. p. 206.
Quid si proximus cedat iure suo ad prædicta bona? ibid. n. 1. & 5.
Occisio facta à quocumque, etiam Religioso, iniuste defendente, & cum moderamine inculpata tutela honorem, vel famam suam non est Ecclesiæ Pollutiua. d. 5. c. 33. n. 4. p. 208.
Neque

Neque etiam si fiat à defendente honorem, vel famam Proximi. ibid. n. 4. dist. 2.
Vary occisionis prædictæ casus referuntur, & deiduntur. ibid. num. 5.
Occidere iniustum inuasorem in Duello intra Ecclesiam, necessario suscepto, vel illato quandonam sit, vel non sit Ecclesiæ Pollutiua. d. 5. cap. 34. num. 4. & seq. p. 211.
Quid si id fiat in Duello libere acceptato, vel oblato? ibid. u. 7. & 8. p. 212.
Innocentis occisio quam vario contingere possit. d. 5. c. 35. n. 3. & seq. p. 214.
Num Ecclesiæ Polluat Innocentis Inuasoris, vel non Inuasoris occisio ad iustam, & inculpata defensionem facta. ibid. num. 4. & seq. p. 214.
Occidere Innocentem quo sensu sit semper malum. ibid. num. 5. & 6.
Innocentis non inuasoris occisio cur aliquando licita sit. ibid. n. 12. p. 215.
Occisio ad iustam defensionem facta, sed cum notabili excessu moderatæ defensionis, est Ecclesiæ Pollutiua. d. 5. c. 36. n. 4. p. 217.
Cades ad iustam defensionem facta ab inuaso, qui ne eam faceret, commode fugere poterat, cur non sit Ecclesiæ Pollutiua. d. 5. c. 37. n. 4. p. 219.
Quid si prædictus occisor potuisset, antequam inuasor adveniret, pugnam ipsam vitare? ibidem. num. 5.
Præueniens, & occidens in Ecclesia iniustum Inuasorem quandonam Ecclesiam Polluat. disput. 5. cap. 38. num. 4. & seq. p. 219.
Quid si occisio prædicta fiat post actualem inuasionem? d. 5. c. 39. n. 4. & seq.
Occisio per Magicum Maleficium facta in Ecclesia non est Ecclesiæ Pollutiua. d. 5. c. 48. n. 4. p. 233.
Quid si fieret à Damone sub humana specie, vel à Monstro, & Semihomine? ibid. nu. 5.
Occisio facta ab Emergendo quandonam sit Ecclesiæ Pollutiua, et quædo non. d. 5. c. 49. n. 4. p. 234.
Quid dicendum de occisione facta à Lunatico. ibid. num. 5.
Martiris occisio in Ecclesia an sit Ecclesiæ Pollutiua. d. 5. c. 50. n. 4. p. 235.
Occisio, & Vulneratio nequaquam in se, nec in sua causa peccaminosa; licet proueniant ex causa peccaminose posita, cur, & quomodo Ecclesiarum Pollutiua non sint. d. 7. c. 6. n. 5. p. 259.
V. Defensio. Furtum. Homicidium. Innocens.
Occultum.
Non bene aliquid dicitur occultum ex eo, quod non fuerit probatum, vel probari non possit in iudicio. d. 4. c. 6. n. 5. p. 145. & c. 9. u. 1. p. 148.
Quod in Sacramentali Confessione cognoscitur, occultum est. d. 4. c. 8. n. 4. p. 147.

Pene, vel quasi Occultum quid sit in iure, & apud DD. d. 4. c. 9. n. 5. p. 148.
Occulta aliquando dicuntur, quæ ab Ecclesiæ tolerantur. d. 4. c. 16. n. 1. p. 157.
Actio, quæ alioquin Publica est, non sit occultata ex eo, quod ab Ecclesiæ toleretur. ibid. n. 4. & c. 5.
V. Publicum.
Officia Diuina.
Diuinorum Officiorum nomine an veniant administratio Sacramentorum. d. 9. c. 7. num. 4. p. 329.
Officia Diuina cum quibusdam conditionibus à Iure permessa sint in Interdicto loci tam generati, quam particulari. d. 9. c. 25. n. 1. p. 351.
Diuinum Officium, quod ab Ecclesiæ per Interdictum, vel alias prohibetur, consistit semper in aliqua actione Exteriori. d. 9. c. 28. n. 1. p. 354.
Quid de substantia omnis Diuini Officij sit. ibid. num. 1. p. 354.
In Officio quolibet Diuino duo consideranda sunt, Deprecatio, vel Laudatio Diuina, & Modus, quo ea fieri debent. d. 9. c. 28. n. 2. p. 355.
Diuini Officij modus alius Ecclesiasticus, alius Laicalis, & quid uterque sit. ibid.
Ecclesiasticus Diuini Officij modus, seu Solemnitas rursus est vel substantialis, vel accidentalis, & uterque explicatur. d. 9. c. 28. n. 3. p. 355.
In Ecclesia Polluta à Iure non prohibentur, nisi ea Diuina Officia, quæ etiam quoad Modum, & Solemnitatem Substantialem Ecclesiastica sint. d. 9. c. 28. num. 4. p. 355.
Prædicta Officia proprie, & absolute Ecclesiastica, etiamsi secretesiant, tamen semper Publica sunt. ibid. num. 5. p. 355.
Diuina Officia, quæ proprie, & absolute Ecclesiastica non sunt, etiamsi publice fiant, tamen semper priuata sunt, nec in Ecclesia Polluta à Iure prohibentur. d. 9. c. 28. n. 5. p. 355.
Aliquando unum Officium Diuinum modus aliquis esse vere substantialis, qui tamen alteri Officio Diuino est accidentalis tantum. d. 9. c. 28. n. 3. p. 355.
Actiones sacre pure mentales sunt Officia Diuina quæ ad Deum, non quæ ad Ecclesiam. utp. d. 9. c. 28. num. 1. p. 354.
Diuini Officij nomine an veniant Officium Paruum B. M. V. Defunctorum, & Psalmi Graduales, seu Penitentiales. d. 9. c. 30. num. 1. p. 356.
V. Hora Canonica. Missa Sacrificium.
Omissio.
Ad effectum ex omissione voluntarium Doctores tria communiter requirunt. d. 5. c. 17. n. 2. p. 179.
Effectus prædictus quomodo aliquando sit mihi voluntarius Physice, seu quasi Physice, sed non imputabiliter, seu culpabiliter, etiam si illi vitare non teneatur. ibid. Quando

Quando effectus ex culpabili nostra omissione sequitur, peccamus contra eam virtutem, cuius precepto tenebamur effectum illum impedire. *ibidem*. num. 3. p. 179.

Pura omisso non est vera, & propria homicidij causa; sed impropria, metaphonica, & per aquivalenciam quandam tantum. *ibid.* n. 4. p. 180.

Qui sciens omisit graviter debitam diligentiam in actione sua graviter periculosa homicidij, secuto homicidio, an vere dicatur fecisse homicidium Ecclesie Pollutum. *ibid.* n. 6.

Cur predictus vere, & proprie influxerit in homicidium per commissionem, & non per nudam, & simplicem omissionem. *ibid.*

Mera, & nuda negatio, seu simplex omisso quid sit. d. 5. c. 26. n. 2. p. 195.

Quando omisso est contra Iustitiam, fere semper adiunctam habet actionem positivam. *ibid.*

Omissio, seu non exhibitio actionis ex iustitia exhibenda quomodo non sit mera, et simplex omisso, sed sit coniuncta cum actione positiva, morali tamen, & non physica. *ibid.* num. 3.

Causa per omissionem, siue ommissa, vel negativa duplex est, alia mere, & pure negativa; alia large tantum talis. d. 7. c. 8. n. 3. p. 261.

Causa late tantum ommissa, seu late negativa, cur verius causa Resolutiva, seu per commissionem dici possit. *ibidem*.

Opinio

Opinio ab aliquibus, improprie tamen, dicitur dubium. d. 1. c. 20. num. 2. p. 40.

Quid ea proprie sit. *ibid.* num. 2. p. 41.

Potius accedit ad Sententiam certam, quam ad dubium. *ibid.*

Opinionem probabilem sequi possumus, relicta probabiliore. *ibid.* n. 3. p. 41.

In probabilibus opinionibus cur possumus stare pro qualibet earum; in dubijs autem standum sit pro parte possidente, seu maius Ius habente. *ibidem*. num. 39. p. 43.

An liceat in administratione Sacramentorum amplecti opinionem probabilem, relicta certa. *ibid.* num. 45. & 46. p. 48.

Opinionis probabilis securitas sufficit ad satisfaciendum obligationi Charitatis. *ibid.*

Ecclesia concurret cum opinione probabili, et dat probabiliter operanti Iurisdictionem necessariam pro salute Fidelium. d. 8. c. 16. n. 6. p. 306.

Oratio

Private Oraciones, seu Preces in Ecclesia Polluta nequaquam prohibentur. d. 9. cap. 30. num. 2. & 4. p. 356.

Dicere Oracionem, seu Collectam cum Dominis

vobiscum ad Diaconorum, vel Sacerdotum natus proprium spectat. d. 9. c. 32. n. 4. p. 359.

Oratio proprie Publica quanam sit. d. 9. c. 43. num. 5. p. 370.

Oratio Populi publice orantis ad Eucharistiam solemniter expositam, cur Publica non sit, sed Privata. *ibid.* num. 5. p. 370.

Oratorium

Oratorium unde dicatur, & quid sit. disput. 2. cap. 5. num. 1. p. 59.

Oratorij nomine veniunt aliquando Ecclesia quilibet. *ibid.* n. 2.

Oratorium aliud Publicum, aliud Privatum, & quid verumque sit. *ibid.* num. 3.

Oratorium Publicum locus sacer est; Privatum vero profanum. *ibid.*

Oratoria Publica presumuntur Pollutionis Ecclesiasticae capacia. *ibid.* num. 4. p. 60.

Oratoria Privata non sunt Pollutionis predictae capacia. *ibid.*

Oratorium Privatum quandonam visitetur ab Episcopo. *ibid.* num. 5.

In Oratorij Privatis quanam condiciones requirantur a Pontifice. d. 2. c. 6. num. 3. p. 62.

Oratorij Publici condiciones quanam sint. *ibid.*

Oratoria quandonam in dubio presumenda sint Pollutionis Ecclesiasticae capacia, vel non. *ibidem*. num. 4. & 5. p. 63.

Oratorium non desinit esse de se Publicum, licet in eo publice non celebretur. *ibid.* n. 6. p. 64.

Oratorij Publici indicia quomodo distinguantur a conditionibus necessarijs illius. d. 2. c. 7. n. 1. p. 64.

Quanam sint Oratorij Publici, seu Ecclesie indicia potissima. *ibid.* num. 3.

Quandonam predicta Oratorij Publici indicia satis sint ad probabiliter illud presumendum Pollutionis Ecclesiasticae capacia. *ibid.* n. 4. p. 65.

Quid si etiam predicta indicia sint dubia. *ibidem*. num. 5.

Oratoria, seu Capella in Palatij, seu Domibus Principum, Magistratum, vel Communitatum non sunt Pollutionis Ecclesiasticae capacia. disp. 2. cap. 8. num. 4. p. 66.

Quid de Oratorij Prætoriorum. *ibid.* n. 7.

An Oratoria ex immemorabili consuetudine celebrandi in eis presumenda sint Publica. *ibidem*. num. 5. & 6.

Sacella, seu Capella Carcerum Publicorum non veniunt nomine Oratorij Privati a Pontifice concedendi. d. 2. c. 9. num. 1. p. 67.

Neque sunt Pollutionis Ecclesiasticae capacia, sed sunt loca profana. *ibid.* num. 4. p. 68.

Oratoria, seu Sacella Hospitalium, Seminariorum, Orphanorum, & similia prout Locorum non sunt Pollutionis huius capacia. d. 2. c. 10. num. 4. p. 69.

Oratoria predicta quomodo nec sint Publica nec sint in domibus privatis. *ibid.* n. 5.

Oratoria, seu Capella in Domibus, Collegijs, & alijs Locis Societatis Iesu approbati, & deputari possunt a Provincialis, absq. Ordinariorum licentia. d. 2. c. 11. num. 1. p. 70.

Eodem Privilegio gaudent Regulares alij, qui post Concilium Tridentinum communicant cum Societate Iesu in Privilegijs. *ibid.*

Oratoria predicta consuetudinè possunt etiam in Prædij, Grangijs, Villis, & c. *ibid.* num. 2.

In quorundam in Hospitijs, vel in firmiorij Regularium. *ibid.* num. 3.

In Regularium Oratorij dici possunt quotidie plures Missæ. *ibid.*

In his etiam Sæculares celebrare possunt. *ibid.*

In his Missam audientes, quicumque Ecclesiastico Precepto Missam audiendi satisfaciunt. *ibid.*

Oratoria, seu Capella predicta Regularium non sunt Pollutionis Ecclesiasticae capacia. *ibidem*. num. 4.

Predicta Oratoria non sunt Publica, etiamsi habeant campanam e turri pendentem. *ibid.* n. 5.

Oratoria, seu Capella in Palatij, seu Domibus tam Cardinalium, quam Episcoporum non sunt Pollutionis Ecclesiasticae capacia. disput. 2. cap. 12. num. 4. p. 73.

Privilegium Oratorij Privati in Domibus Sæcularium est tantum Personale, & finitur morte Personæ, cui concessum est. *ibid.* num. 5.

V. Capella.

Ordinis Sacramentum, & Exercitium

In loco Interdicto, & in Ecclesia Polluta ordinarie Ordinis Sacramentum licite administrari nequit. disp. 9. c. 22. num. 1. p. 347.

Neque Clerici ipsi ibi promereri licite possunt ad Ordines, quibus careant, licet hoc docuisse videatur Innocentius. *ibid.* num. 2. p. 347.

In quonam casu aliquando etiam Ordinis Sacramentum licite administrari possit in Ecclesia Polluta. d. 9. c. 22. num. 3. & 4. p. 348.

Predictus casus quomodo vix possibilis, sed postibilibus tamen eveniri debeat. *ibid.* num. 5. p. 348.

Ordo quandonam solemniter exerceri dicatur. d. 9. c. 33. n. 1. p. 360.

Solemne Ordinum exercitium communiter inter Officia Divina numeratur. *ibid.* num. 5. p. 360.

Ordinum Minorum actus nunc eodem profusus modo tam a Laicis, quam a Clericis fieri solent. d. 9. c. 33. n. 2. 3. & 5. p. 360.

Omnium Ordinum actus a se, & præcisa omni consuetudine, in Ecclesia Polluta a Iure prohibiti sunt. d. 9. c. 33. num. 4. p. 360.

Minoru Ordinu actus cur regulariter nunc de factis in Ecclesia Polluta a Iure prohibiti non sint. *ibid.*

Aliquando tamen secus dicendum videtur. *ibid.* num. 4. p. 360.

Quid si Clericus exerbens actum Ordinis Minorum intenderet vere exercere actum Ordinis. *ibid.* num. 5. p. 361.

Actus Ordinum quandonam proprie, & solemniter exerceri dicantur. d. 9. c. 33. n. 2. p. 361.

Ordinis Subdiaconalis actus, & habitus proprius quanam sit. d. 9. c. 34. n. 2. p. 361.

Cur actus, & habitus Diaconalis, vel Subdiaconalis sit eis Substantialis. d. 9. c. 40. n. 5. p. 367.

Subdiaconalis Ordinis actum solemnem exercere in Ecclesia Polluta a Iure interdicitur. *ibidem*. num. 4. p. 367.

Quomodo aliquando fieri possit, ut cantate in Missa solemniter Epistolam in Ecclesia Polluta a Iure prohibitum non sit. *ibid.* n. 5. p. 367.

Diacon. Officium proprium quandonam sit. disp. 9. cap. 35. num. 1. p. 367.

Quanam auctoritas infer. Officia Diaconi propria ab auctoribus aliquibus numerentur. *ibid.* num. 2. p. 367.

An Evangelium in Missa solemniter cantare cum Dalmatica, cum stola, vel absq. stola soleant aliquando non Diaconi. *ibid.* n. 3. & 4. p. 367.

Proprius Diaconalis Ordinis actus cur in Ecclesia Polluta a Iure prohibeatur. *ibid.* n. 3. p. 367.

An Ordinis actus sint in Diacono, et in Ecclesia Polluta idcirco prohibiti, si solemniter baptizet, vel Eucharistiam dispenset. d. 9. c. 35. n. 5. p. 367.

Primam Tonuram conferre a Iure prohibitum est in Ecclesia Polluta. d. 9. c. 42. n. 3. & 4. p. 369.

Organum, seu Organorum Loca

Organum tam generalissime, quam specialiter, & specialissime, ac proprie sumptum quid sit. d. 2. c. 39. num. 1. p. 107.

Odea in Ecclesijs, Italice Cantorie, Musico-rum Pulpita vulgo dicuntur. *ibid.* n. 2. p. 107.

Organorum sonus est veluti cantus quidam, & Divini cultus pars. *ibid.* num. 4. p. 107.

Organorum, & Musicorum loca, seu Odea quandonam Pollutionis Ecclesiasticae capacia sint. *ibid.* num. 3. & 4. p. 107.

Quid de locis alijs subter, vel supra predictis Organorum loca, vel Musicorum Pulpita. *ibidem*. num. 5. p. 107.

Ostium

Ostium, quod Græce Propylæum dicitur, quid significet, & unde ductum sit. disput. 2. cap. 31. num. 1. p. 97.

Ostium domus appellatione aliquando continetur. *ibid.* num. 2. aliquando non. *ibid.* n. 4. et 5. p. 98.

Ostium Ecclesie Ecclesiasticae Immunitate gaudet. *ibid.* num. 1. p. 97.

Ianua partes quod sunt. *ibid.* n. 3. p. 98.
Ostij lumen quidnam sit. *ibid.*
In ianua Ecclesie qui est, partim intra, & partim extra Ecclesiam esse dicitur. *ibid.*
Ecclesiarum Vestibula, atq. Ostia regulariter non sunt. Pollutionis Ecclesiasticae capacia. *ibid.* num. 4.
Ostium Ecclesie est de Ecclesia, sed non in Ecclesia. *ibid.* num. 5.
Ostij Fores, vel **Valua** an dividant vere, & proprie; vel tantum arceant, & impediunt aditum. *ibid.* n. 11. & 12. p. 99.
An in Ecclesia Ostia Fores, vel **Valua** saltem aequivalent parietem dividenti Ecclesiam a non Ecclesia. *ibid.* n. 13. & 14.
Ostium Ecclesie respiciens ad Cimiterium contiguum an dicendum sit intra Ecclesiam, vel intra Cimiterium, vel extra utramq. *ibid.* n. 15.
Ostium non semper est quid mixtum ex diversis. d. 2. c. 34. num. 5. & 6. p. 102.
Aditus, seu **Ingressus** per Ecclesiam ad Cimiteria non facit hac esse eadem Ecclesie contigua. d. 2. c. 47. num. 5. p. 117.
Si in Ostio parietis dividenti Ecclesiam ab Ecclesia, vel a Cimiterio, vel etiam Cimiterium a Cimiterio, fiat sanguinis, aut feminis effusio, quid Polluitur? d. 2. c. 48. n. 5. & 6. & 7. p. 118. et p. 119.
Quid si in Ostio praedicto esset sepulcrum? *ibid.*

P.

Papa.

Papa nequit a Sacerdote valide Ordinato auferre potestatem valide consecrandi Eucharistiam. d. 2. cap. 15. num. 3. p. 76.
Potest auferre Episcopis legitime ordinatis, & consecratis potestatem non solum licite, sed etiam valide Benedicendi, vel Consecrandi Ecclesias. *ibidem.*
Papa solus ordinario iure potest Pollutionis quasi penam alijs etiam actionibus imponere. disp. 2. cap. 10. num. 2. p. 134.
Solus habet plenitudinem potestatis Ecclesiasticae. *ibid.* num. 3.
Ecclesia cur ibi esse dicatur, ubi est Pontifex. d. 8. c. 4. n. 7. p. 285.
Papa nec a iure, nec ab homine Excommunicari potest. d. 8. c. 11. n. 3. p. 298.
Papa an possit Pollutionis Ecclesiasticae effectus tollere per dispensationem unico verbo factam. d. 9. cap. 4. num. 5. p. 326.

Pariet.

Pariet. **Seps**, **Tabulatum**, **Tela fixa**, & similia separant locum ab alio. d. 2. c. 27. n. 9. p. 92.

Pariet intermedius cur omnino segraget Ecclesiam a Sacristia, & non Ecclesiam a Cimiterio. d. 2. c. 28. n. 5. & 6. p. 94.
Pariet Ecclesiam a non Ecclesia dividenti an aequivalent **Valua**, seu **Fores Ostij**. disp. 2. c. 31. num. 13. & 14. p. 99.
Apertiones in Ecclesie parietibus quatuor triplices sint. d. 2. c. 32. n. 1. 2. & 3. p. 109.
Pariet quandonam in materia Pollutionis huius divisionem inducit, & quando non. disp. 2. c. 34. num. 5. & 6. p. 102.
Kelum, quod complicari, & explicari potest, **Tabella ferreis nexa vncis complicabilibus**, & similia non equiparantur muro ad dividendum locum a loco. d. 2. c. 31. n. 14. p. 99. & c. 35. n. 6. p. 103.
Corona, **Tratse Cornici**, & **Cornicioni** in muris quid, quatuor triplices, & an Pollutionis capaces sint. d. 2. c. 37. n. 1. 2. & 4. p. 105.
Scapha in Parietibus Ecclesie an Pollutionis Ecclesiasticae capaces sint. d. 2. c. 32. n. 5. p. 109.
Podia, vel **Podiola**, **Italice**, **Poggiuoli**, extra parietem Ecclesie proiecta, quandonam Pollutionis capacia sint. d. 2. c. 37. n. 3. & 4. p. 105.
Quid si ad eadem aditus non esset, nisi ex Scalis exterioribus. *ibid.* n. 5.
Pariet, etiamsi habeat portam in medio, cur separet unam Ecclesiam ab alia, vel unum Cimiterium ab alio, & non Chorum ab Ecclesia. disp. 2. c. 40. num. 9. p. 109.

Parochia.

Decem homines ad Parochiam constituendam sufficiunt. d. 4. c. 5. n. 1. p. 143.
Parochia, vel **Vicinia in Civitate** videtur magna illius pars. *ibid.* num. 9. p. 144.

Paruuli.

Paruuli non baptizati an, & quomodo Infideles dicendi sint. d. 8. c. 21. n. 1. p. 315.
Paruuli Fidelium non baptizati an ita censentur ex seclta, & statu Infidelium, ut Paruuli ipsi Infidelium. *ibid.* n. 2. p. 315.
Paruuli non baptizati cur sepeliri non debeant in loco sacro, etiamsi sint ex Fidelibus parentibus orti. d. 8. c. 21. n. 5. p. 316.
Quid in dubio, nu' valide baptizati fuerint *ibid.*
V. Adulti. Baptismus.

Pauperies. V. Damnium, & Occidere.

Passiones.

Passiones quanam ad Metum, quanam ad Concupiscentiam reducantur. d. 5. c. 16. n. 1. p. 177.
Concupiscentia regulariter non facit actionem, nisi

nisi minus voluntariam. *ibid.* num. 2.
Passio tam metus, quam concupiscentiae aliquando vel totaliter, vel magna ex parte impedit usum rationis. *ibid.*

Pauimentum.

Loca subter Ecclesie pauimentum sunt triplicis speciei. d. 2. c. 27. num. 1. p. 91.
Locis praedictis si desit deputatio ad Fidelium sepulturas, vel ad Diuinos usus, licet ad ea non desit aditus per Ecclesiam, non sunt Pollutionis Ecclesiasticae capacia. *ibid.* num. 4. p. 92.
Quid si ea loca deputata sint ad Fidelium sepulturam, vel Diuinos usus? *ibid.* n. 2. & 3. p. 92.
Loca subter Ecclesie pauimentum aedificata an Immunitatis privilegio gaudeant. *ibid.* n. 5. & 6.
Sunt Ecclesie accessoria materialiter, sed non formaliter. *ibid.* n. 7. & 8.
Ecclesie Benedictio Pauimento inherere censetur. d. 1. c. 4. n. 2. p. 5. & d. 2. c. 27. num. 9. p. 92.
Pauimentum Ecclesie ex se separat locum ab alio, sicuti murus, seps, tabulatum, tela fixa, & similia. *ibid.*
Solum, seu Pauimentum tam Ecclesie, quam Cimiterij est pars vel Ecclesie, vel Cimiterij. disp. 2. c. 50. num. 1. p. 121.
Spatium omne supra Solum Ecclesie, vel Cimiterij an sit in Ecclesia, vel Cimiterio. *ibid.* num. 4. & 5. p. 122.
Solum Ecclesie destructa an euadat Cimiterium. *ibid.* n. 8. & 9.

Peccatum.

Peccata cordis pertinent aut ad delectationes aut ad desideria. d. 1. c. 27. n. 2. p. 25.
Peccatum dubium dupliciter esse potest, vel quo ad facti substantiam, vel quo ad peccati quantitatem, vel qualitatem. d. 1. c. 28. nu. 26. p. 44.
An subiciendum sit clauibus in confessione, varij varia dicunt. *ibid.* n. 27.
Quodlibet peccatum est malum, maius ipsa morte, & quolibet alio malo poena, quantumvis grauissimo. d. 5. c. 16. num. 7. p. 178.
Quomodo inconueniens non videatur, quod peccata dicantur Deo voluntaria indr esse, & quasi physice; nullatenus tamen culpabiliter. d. 5. c. 17. num. 2. p. 179.
An ex lenitate materiae aliquando dari possit veniale peccatum in violatione Pollutionis Ecclesiasticae quo ad usum Sacramentorum in Ecclesia Polluta interditorum. d. 10. c. 2. n. 4. & 5. p. 381.
An etiam quo ad Diuina Officia, tam in Laicis, quam in Clericis. d. 10. c. 3. n. 4. & 5. p. 382.
An denique etiam quo ad Sepulturam. disp. 10. c. 4. num. 4. p. 383.

Quomodo peccatum extrinsece veniale; intrinsece autem mortale esse possit. disput. 10. cap. 4. num. 5. p. 383.

Percussio.

Percussio ex se leuis, & non lethalis aliquando fit grauis, & lethalis ob infirmitatem, vel debilitatem personae percussa. d. 5. c. 22. n. 2. p. 189.
Quandonam percussio sit causa totalis, vel occasio tantum secuta mortis. *ibid.* num. 3. & seq.
In dubio quid faciendum sit. *ibid.* n. 5.
Lethalitas sola iniuste percussio sine vulnere, vel percussi morte non polluit Ecclesiam. disp. 6. c. 1. num. 5. p. 237.
Percussio cum tumefactione in carne, & tumefactionis scissura quandonam sit, vel non sit vulneratio. d. 6. c. 4. num. 1. & seq. p. 239.
Quandonam eadem sit Ecclesie Pollutina, vel non. *ibid.* num. 4.
Solus liuor, aut etiam tumefactio sola in carne ex percussione non est vulneratio. *ibid.*
Percussio an fiat grauis propriae ex grauitate iniuriae. d. 6. c. 6. num. 5. & 6. p. 242.
V. Homicidium, Mors, Vulcanus.

Periculum.

Periculum aliud leue, & vulgo tantum periculi nomine dictum; aliud graue, & per antonomasiam periculum dictum, & quid verumq. sit. d. 5. c. 19. num. 4. p. 184.
Periculum, & Articulus mortis quandonam pro eodem sumantur. d. 8. c. 16. n. 2. p. 306.
Periculum amittendi usum rationis quandonam aequiparetur periculo mortis. *ibid.* n. 2. p. 306.

Permittere. Permissum.

Permittere, vt aliquid impune fiat, & concedere, vt licite fiat, diuersissima sunt. disp. 5. c. 40. num. 3. p. 241.
Possunt dari leges iustae mere permissivae peccati; sed non vere concessivae peccati. *ibid.*
Permissa permittuntur, secundum quod iura disponunt, & obseruat usus. disput. 9. cap. 19. num. 7. p. 344.

Plastella.

Plastella, si scindatur in ludo, quid inspiciendum, & iudicandum sit. d. 8. c. 4. n. 9. p. 285.

Poena, & Penalitas.

Quid per Pollutionis Ecclesiasticae quasi penam intelligatur. d. 3. c. 7. n. 2. p. 130.
Cur

Cur id quasi pœna, & non absolute pœna appellatur. *ibid.* num. 3.
 Pœna proprie semper præsupponit culpam. *ibid.* c. 8. num. 2. p. 131.
 Cur actionibus Ecclesiæ Pollutiuis talis quasi Pœna, & non alia, imposita fuerit, *ibid.* num. 4. p. 131.
 A pœnis per ius inuincibiliter ignoratum impositis quomodo excuset ignorantia. d. 3. c. 8. n. 1. p. 131.
 Pœnalitas quomodo differat à Pœna. *ibidem.* num. 2. p. 132.
 Pœna à iure pro delicto imposita intelligitur de delicto completo, & consummato; non de attentato, & inchoato tantum. d. 3. c. 11. o. 3. p. 135.
 Ad pœnam ferendam sententiæ sufficit aliquando conatus delicti proximus; sed non ad pœnam late sententiæ. d. 3. c. 11. n. 5. p. 136.
 Deus potest remittere pœnam, non remissa culpa. d. 5. c. 40. n. 3. p. 224.
 Pœna non sunt extendenda ultra proprietatem verborum. d. 8. c. 1. n. 4. p. 280.
 Pœna violantium Ecclesiasticam Pollutionem quam sit. d. 10. c. 5. n. 4. & 5. p. 384.

Pœnitentia.

Pœnitentia solemnis antiquitus quid esset. d. 8. c. 16. nu. 12. p. 307.
 Publici Pœnitentis reconciliatio antiquitus non erat vera absolutio. d. 8. c. 17. n. 5. p. 309.
 Pœnitentiæ baptismus quid sit. *disp.* 8. cap. 24. num. 1. p. 318.
 Ex quibusnam signis prædictus baptismus præsumatur. *ibid.* num. 5. p. 319.
 Pœnitentia est Sacramentum summæ necessitatis. d. 9. c. 19. num. 3. p. 342.
 In Ecclesia Polluta cur licite ratione loci ministrari possit Pœnitentiæ Sacramentum tam sanis, quam infirmis, & more solito. d. 9. c. 19. n. 1. & seq. & maxime num. 4. p. 343.
 Pœnitentiæ Sacramentum cur in Iure dicatur Pœnitentia morientium. *ibid.* n. 5. et 6. p. 343.
 Pœnitentiæ nomine quandonam veniat Viaticum. d. 9. c. 20. n. 2. p. 344.
 V. Confessarius.

Polluere, & Pollutio.

Pollutionis etymologia. d. 1. c. 1. n. 2. p. 1. et 2.
 Pollutionis significatio multiplex. *ibid.* n. 3. p. 2.
 Sancta quomodo pollui dicantur. *ibid.* n. 4. p. 2. & c. 7. n. 1. & 2. p. 9.
 Pollutionis nomen largo modo sumptum quid aliquando significet. d. 3. c. 3. n. 9. p. 126.
 Pollutionis voluntariæ casus reseruatus in Religiosis cur non incurrat, licet ea proueniat ex causa mortaliter peccaminosa antea à Polluto posita, si

semis effusio in somnis contingat, vel certe in vigilia, sed post pœnitentiæ causâ data, & præua voluntatis emendationem. d. 7. c. 6. n. 5. p. 259.
 Idipsum etiam valere potest quo ad incursum censurarum, vel aliarum sententiarum à Iure, vel ab homine latorum. *ibid.*
 Pollutio diurna non fit sine libidinosa delectatione, & carnis motione. d. 7. c. 13. n. 3. p. 269.
 V. Semen.

Pollutio Ecclesiæ.

Ecclesia dicitur pollui moraliter respectu sanctitatis loci. d. 1. c. 1. n. 5. p. 2.
 Pollutio Ecclesiæ tria significare potest, *disp.* 1. cap. 2. num. 1. p. 3.
 Pollutio Ecclesiæ ab effectu clarius describitur. *ibidem.* num. 2.
 Pollutionem Ecclesiæ definire difficillimum est. *ibid.* num. 3.
 Pollutio Ecclesiæ dilucide describitur. *ibid.* n. 4.
 Pollutio hæc cur dicatur moralis macula. *ibid.* num. 5.
 Pollutio prædicta locum sacrum tantummodo afficit. *ibid.* n. 7.
 Semper ipso facto à Iure imponitur. *ibid.* n. 11. & 13. & d. 3. c. 10. n. 1. p. 134.
 Non est Censura, nec Irregularitas, aut Cessatio à Diuinis. *ibid.* n. 13. p. 3.
 Pollutio Ecclesiæ, & Violatio eiusdem aliquando à DD. confunduntur. d. 1. c. 3. n. 1. p. 4.
 Quomodo inter se differant. *ibid.* n. 4.
 Pollutio Ecclesiæ est etiam Violatio illius; sed non contra. *ibid.*
 Pollutio prædicta simul est Violatio Immunitatis Ecclesiasticæ. *ibid.* n. 5.
 Pollutio Ecclesiæ non destruit, sed maculat quodammodo Consecrationem, seu Benedictionem illius. d. 1. c. 5. n. 4. p. 6.
 Pollutionis Ecclesiasticæ origo, seu principium videntur, & quoduplex sit. *disp.* 1. cap. 6. n. 1. & seq. p. 6. & 7.
 Eiusdem antiquitatem apertissime probant Sacri Canones. *ibid.* n. 7. p. 8.
 Quam Canones potissimum agant de Pollutione Ecclesiæ. *ibid.*
 Eam prædicti Canones non instituere, sed ut antiquiorem supponere, & circa eam aliquid ordinare tantum videntur. *ibid.* n. 11. & 12.
 Ea non videtur minus antiqua, quam Ecclesiarum ipsarum institutio. *ibid.* n. 13.
 Ecclesia polluitur tantum in opinione hominum. d. 1. c. 7. n. 2. p. 9.
 Quid sit Ecclesiam pollui in opinione hominum. *ibid.* & 3. ac seq.
 Polluere Ecclesiam potest esse peccatum graue, vel leue ex multiplici capite. d. 1. c. 9. n. 2. p. 11.
 Ecclesia

Ecclesia aliquando pollui potest sine cuiusvis culpa. *ibid.* num. 3.
 Polluere Ecclesiam est ex genere suo, etiam per se loquendo, peccatum graue. *ibid.* num. 4.
 Ecclesia pollutores Deus grauitur punit. *ibidem.* num. 5. p. 11. & 12.
 Polluere Ecclesiam videtur graue peccatum etiam ex hoc capite, quia infert Ecclesiæ graue damnum, seu nocumentum. d. 1. c. 10. n. 4. p. 13.
 Pollutionis prædictæ prohibitio colligitur ex eo, quod per Sacros Canones statuta sunt Reconciliatio nis necessitas. d. 1. c. 11. p. 14.
 Eadem prohibitio aliquibus visa est leuis, alijs grauis. *ibid.* num. 2.
 Polluere Ecclesiam est graue peccatum etiam ex eo præcise, quod à Iure Ecclesiastico grauitur prohibetur. *ibid.* n. 4. 5. & 6. p. 14. & 15.
 Polluere Ecclesiam quomodo semper sit intrinsece malum conditionate. d. 1. c. 12. n. 4. p. 16.
 Polluere Ecclesiam est proprie sacrilegium. d. 1. c. 13. num. 4. p. 18.
 Est Sacrilegium ex se mortale. *disp.* 1. cap. 14. num. 4. & 7. p. 20.
 Ex quoduplici capite Polluere Ecclesiam sit sacrilegium graue. d. 1. c. 15. n. 1. & seq. p. 20. et 21.
 Licet polluere Ecclesiam sit aliquando ex pluribus capitibus Sacrilegium; semper tamen videtur vnum tantum Sacrilegium. *ibid.* n. 5.
 Polluere Ecclesiam in habitu, vel actu, quid sit. d. 1. c. 16. num. 1. p. 22.
 Etiam polluere Ecclesiam in habitu tantum semper est Sacrilegium graue. *ibid.* num. 4.
 Pollutionis effectus non inducerentur ab Ecclesia, nisi ob graue Sacrilegium. *ibid.* num. 8. p. 23.
 Polluere Ecclesiam in corde tantum, quid sit. d. 1. c. 17. num. 1. p. 25.
 Dupliciter id fieri potest. *ibid.* num. 2.
 Polluere Ecclesiam in corde tantum per absolutum desiderium talis pollutionis est sacrilegium graue. *ibid.* num. 4. p. 26.
 Quid si per desiderium non absolutum, sed conditionatum? *ibid.* num. 5.
 Quid vero si non per desiderium, sed per gaudium? *ibid.* num. 6. 7. & 8. p. 27.
 Quid tandem si non per desiderium, nec per gaudium, sed per delectationem morosam? *ibidem.* num. 9. p. 28.
 Polluere Ecclesiam, quæ locum communem, & non quæ sacrum, est etiam formale sacrilegium. d. 1. c. 18. num. 4. p. 33.
 In dubijs, num Ecclesia censenda sit Polluta, nec ne, standum est pro ea parte, quæ erat in possessione ante dubium. d. 1. c. 20. num. 4. p. 42.
 Pollutio Ecclesiastica in loco Sacro est maius impedimentum ad Missæ Sacrificium ibi celebrandum, quam nuda loci profani irreligiositas, seu mera negatio loci sacri. d. 2. c. 1. n. 9. p. 51.

Pollutio Ecclesiæ, & Interdictum illius quomodo conueniant, & differant, & simul esse, vel tolli possint. d. 2. c. 22. n. 3. p. 85.
 Ecclesia Polluta quomodo adhuc pollui, vel non pollui possit. *ibid.* num. 4.
 Ecclesia nunquam per alterius Ecclesiæ, aut Cæmeterij Pollutionem Polluitur. *disp.* 2. cap. 48. num. 1. & 4. p. 118.
 Pollutionis Ecclesiasticæ modi; seu generales casus quatuor tantum sunt. d. 3. c. 2. n. 4. p. 124.
 Pollutio Ecclesiæ non semper præsupponit culpam. d. 3. c. 7. n. 3. p. 130.
 Nec est proprie in pœnam, licet aliquando culpam grauem præexigat. d. 3. c. 8. n. 3. p. 132.
 Proprie est in signum indecentiæ, & turpitudinis talium actionum in tali loco. *ibidem.* & *disp.* 3. cap. 10. num. 5. p. 135.
 Non est proprie, & vere effectus formalis sacrilegij; sed turpitudinis, & indecentiæ talium actionum. d. 3. c. 9. num. 5. p. 133.
 Pollutionis Ecclesiasticæ actionibus à iure non expressis imponenda potestatem Papa sibi reseruauit. d. 3. c. 10. n. 4. & 5. p. 134.
 Pollutionis Ecclesiasticæ inobseruantia, si toleretur ab Ecclesia, an faciat casum illum Pollutionis occultum. d. 4. c. 16. n. 4. & seq. p. 157.
 Prædicta inobseruantia tolerantia quandonam sit intolerabilis error. *ibid.* n. 6.
 Polluere Ecclesiam est alicubi Casus Reseruatus. d. 8. c. 1. n. 3. p. 280.
 Ecclesia præsumptiue tantum Polluta, præsumptionis falsitate patefacta, cessat esse Polluta absque ulla Reconciliatione. d. 8. c. 13. n. 7. p. 302.
 Pollutionis Ecclesiasticæ effectus, seu impedimenta unde peti debeant. d. 9. c. 1. n. 1. & 2. p. 322.
 Quid per Pollutionis Ecclesiasticæ effectus intelligatur. *ibid.* n. 3. p. 323.
 Ecclesiasticæ Pollutionis effectus omnes ad Diuinorum omnium prohibitionem reduci possunt. *ibid.* num. 4. p. 323.
 Effectus prædicti communiter ad tria capita reduci solent. *ibid.*
 Pollutio Ecclesiastica est veluti quædam Censura, seu quoddam Interdictum à Iure latum, locale, & speciale. d. 9. c. 2. n. 1. p. 323.
 Non est tamen proprie Interdictum, nec ulla Censura. *ibid.* n. 3. p. 324.
 Pollutionis Ecclesiasticæ effectus, etiam post Concilium Constantiense, necessario seruandi sunt post publicam pollutionis actionis notitiam, non expectata Iudicis declaratoria. d. 9. c. 2. n. 4. p. 324.
 Pollutionis prædictæ effectus in quo conueniant cum Interdicti effectibus. *ibid.* n. 5. p. 324.
 Violator Pollutionis Ecclesiasticæ non fit Irregularis, ut sit Interdicti violator. d. 9. c. 3. n. 3. p. 325.
 Effectus Pollutionis Ecclesiasticæ quæ multipliciter differant ab effectibus Interdicti. d. 9. c. 3. n. 4. p. 325.
 Pollu-

Pollutionis effectus proprie non sunt in poenam, nec per modum poene; sed in significationem. *ibid.* num. 5. p. 325.

Ecclesiastica Pollutio cur ab aliquibus dicta sit Cessatio Particularis à Diuinis. d. 9. c. 4. n. 2. p. 325.

Pollutio Ecclesiastica partialis quid sit, & an detur, vel dari possit, saltem per Papam. *disput.* 9. cap. 5. num. 1. & seq. p. 326.

In Pollutione Ecclesiastica an habeat locum Cap. Alma mater, de sent. Excommunic. in 6. d. 9. c. 6. n. 4. p. 328.

Quid si in aliquo loco vnica sit Ecclesia, & ea sit Polluta, vel plures, sed omnes polluta? *ibidem.* num. 5. p. 328.

Ecclesia Polluta quomodo dici possit Interdicta. d. 9. c. 9. n. 2. p. 331. & d. 9. c. 10. n. 1. p. 332.

Ecclesiastica Pollutioni non plures effectus tribuendi sunt, quam Ius statuatur. d. 9. c. 46. n. 3. p. 373.

Pollutionem Ecclesiasticam violare est ex genere suo peccatum mortale, etiam in Laicis. d. 10. c. 1. num. 1. & 4. p. 379.

Nulla est Poena à Iure lata in Ecclesiasticæ Pollutionis violatores. d. 10. c. 5. n. 4. p. 384.

Violatores tamen prædicti ob id puniri possunt, & debent ad arbitrium Iudicis Ecclesiastici. *ibidem.* num. 5. p. 384.

V. Indulgentia. Interdictum.

Pontifex. V. Papa.

Populus.

Duo, vel tres non faciunt Populum, nec maior illius pars esse censetur. d. 4. c. 4. n. 1. p. 142.

Decem homines ad populum, & Parochiam constituendam sufficiunt. d. 4. c. 5. n. 1. p. 143.

Populi credulitas, seu cõmunis opinio ad omnem omnino publicitatem necessaria est. *disput.* 4. c. 12. num. 4. p. 151.

Prædicta tamen populi credulitas sola ad Homiciidij v. g. publicitatem non sufficit, nisi illud ipsum quoque verum sit. *ibid.* n. 5.

Populi suspicio, vel dubium tantum de aliquo facto non facit illud esse proinde publicum. *ibidem.* num. 8.

Quid si pars magna populi credat, & magna etiam pars non credat tale factum. *disp.* 4. cap. 13. num. 1. & seq. p. 152.

V. Publicitas.

Porta. V. Ostium.

Possessio; & Possidere.

In omni materia melior est conditio possidentis, siue possideat libertas, siue obligatio. *disp.* 1. c. 20. num. 4. p. 42.

Possessio addit Possessori nouum ius. *ibidem.* num. 16. p. 43.

Quando neutra pars possidet, nec possedit, quid in dubijs agendum sit. *ibid.* n. 21. p. 44.

Pars ea dicenda est possidens, pro qua possessionis præsumptio stat, dummodo non constet de veritate in contrarium. *ibid.* n. 29. p. 45.

Possessio contra legem non est vera possessio; sed usurpatio. *ibid.* num. 31.

Ius possessionis ad rem, & in re, quomodo inter se differant. *ibid.* num. 32. & 33.

Possessio sopita, seu impedita, & possessio expedita quid sint, & valeant. *ibid.* num. 37. p. 46.

Possessio libertatis humana in dubio practice pratico dormit; non tamen mortua est. *ibidem.* num. 42. p. 47.

Præceptum. V. Lex.

Prædicare.

Prædicare quandonam dicatur Officium Lectoris, & quandonam Diaconi. d. 9. c. 36. n. 1. p. 363.

Concionari, seu Prædicare cur aliquibus visum fuerit Diuinum Officium. *ibid.* n. 2. p. 363.

Officium Prædicandi Iurisdictionis potius, quam Ordinis actus à multis creditur. *ibid.* n. 3. p. 363.

In Ecclesia Polluta non prohibentur à Iure Concionationes, seu Prædicationes verbi Dei, nec Lectiones S. Scripturae, neq. Disputationes, & alia huiusmodi. d. 9. c. 36. num. 4. p. 363.

Etiam cum Campanarum sono, vt Populus ad prædicta conuocetur. *ibid.*

Sacerdotes, vel Diaconi in Ecclesia Polluta Concionantes, vel Prædicantes cur per se tunc liceat superpelliceo, & stola uti possint. *disput.* 9. cap. 36. num. 5. p. 363.

Præsens, & Præsentia.

Præsens quisnam dicatur proprie, & formaliter, & quisnam materialiter tantum. *disp.* 4. c. 2. num. 3. & 4. p. 140.

Præsumptio.

Præsumptio Iuris quid sit. *disput.* 1. cap. 20. num. 29. p. 45.

Possessio legis, qua habet pro se præsumptionem Iuris, præualet libertati materialiter tantum possidenti. *ibid.* num. 33.

Præsumptio Iuris valet in foro interno, & externo, quando non constat de veritate ipsa. *ibidem.*

Vnusquisque præsumitur interius ita sentire, vt exterius loquitur. d. 4. c. 12. n. 7. p. 151.

Prima Tonsura. V. Ordinis Sacramentum.

Principale.

V. Accessorium. Concedere.

Processiones Sacra. V. Litania.

Professio Religiosa.

Professionis Religiosa Emisso, vel Admissio an à Iure prohibeatur in Ecclesia Interdicta, vel Polluta. d. 9. c. 45. num. 5. p. 373.

Prohibitio, & Prohibitum.

In genere prohibitorum omnia censentur prohibita, qua non sunt expresse concessa. *disp.* 9. cap. 8. num. 4. p. 330.

In toto absolute prohibito prohibita videntur ex se proportionaliter partes. *disput.* 9. cap. 37. num. 1. p. 363.

Multa prohibentur, qua facta tenent. d. 9. c. 50. num. 2. p. 378.

Proles.

Proles, etiam ante triennium, non semper remanet apud Matrem siue Fidelem, siue Infidelem, si Pater Fidelis sit. d. 8. c. 22. n. 1. p. 316.

Proles sequitur conditionem Parentis Fidelis in Fidei fauorem, siue Pater, siue Mater Fidelis fuerit. *ibid.*

V. Paruuli.

Profanum, & Profanare.

Profanum unde dicatur. d. 1. c. 5. n. 1. p. 5.

Profanare proprie quid sit. *ibid.* n. 2.

Profanare late acceptum significat deturpare, vel contaminare. *ibid.* p. 6.

Profanatio Ecclesie late accepta aliquando potest esse Ecclesie Pollutio. *ibid.*

Profanatio Ecclesie proprie quid sit. *ibid.* n. 3.

In quo differat à Pollutione eiusdem. *ibidem.* num. 4.

Ecclesia proprie profanata non gaudet immunitate, & Ecclesie priuilegijs. *ibid.* n. 5.

Ecclesia destructa quandonam dicatur proprie profanata. *ibid.*

Profana positue, & negatiue quanam sint, & quomodo differant. d. 1. c. 18. n. 7. & 11. p. 34.

Psalmi Graduales, vel Pœnitentiales. V. Cantica. Officia Diuina.

Publicitas, & Publicum.

Publicitas actionis Pollutionis necessaria est ad actualem Ecclesie Pollutionem. d. 3. c. 1. n. 4. p. 137.

Publicum quid sit, & quotuplex. *disp.* 4. cap. 1. num. 1. & 2. p. 128.

Publicum diuiditur in Notorium, Manifestum, & Famosum. *ibid.* num. 3. p. 139.

Publicitas quacumq. siue Notoria, siue Manifesta, siue Famosa sufficit ad actualem Ecclesie Pollutionem inducendam. *ibid.* num. 4.

Publicum quomodo dicatur, quod populo, vel multitudine presente factum sit. *ibid.* n. 5.

Publicum, vel occultum diuersimode aliquid dicitur in ordine ad diuersitatem Communitatum, de quibus agitur. d. 4. c. 5. num. 2. p. 143.

Publicum, siue notorium, siue manifestum, siue famosum sit, debet populo innotescere. d. 4. c. 5. n. 8. p. 144. & c. 11. n. 1. p. 150.

Quid si innotescat tantum Complicibus? d. 4. c. 6. num. 1. & seq. p. 145.

Quid si fuerit, sed non sit actu, & de presenti notum populo? d. 4. c. 7. n. 4. p. 146.

Ad publicitatem quamcumq. conseruandam quid opus sit. *ibid.*

Quod publicum fuit, fieri potest tractu temporis occultum. *ibid.* num. 7.

Ad aliquod publicum constituendum non sufficit, quod illud in foro externo probari possit. d. 4. c. 9. num. 4. p. 148.

Quanam Iudicialis probatio ad id sufficiat. d. 4. c. 10. n. 3. & 4. p. 149.

Quanam publica præsumantur. *ibid.* n. 3.

An ad aliquod publicum præsumendum sufficiat, quod illud sit mox certo moraliter publicandum. *ibidem.* num. 4.

Quomodo ad omnem facti publicitatem necessaria sit etiam interna Populi credulitas. *disput.* 4. c. 12. num. 4. & 5. p. 151.

Nec ad eam sufficit populi suspicio, vel datum tantum. *ibid.* n. 8.

Quandonam ad publicitatem sufficit notitia in magna parte tantum populi. *disp.* 4. c. 13. num. 1. & seq. p. 152.

Publicitas Notoria, Manifesta, & Famosa in quo conueniant, & in quo differant. *disp.* 4. c. 14. num. 1. & seq. p. 154.

Prinatum publicum, & publice publicum quid sint. d. 4. c. 15. n. 1. p. 156.

An hæc distinctio locum habere possit in omni publicitate. *ibid.* n. 2.

Publicum quomodo aliquando transire possit in occultum. d. 5. c. 6. n. 1. & 3. p. 164.

Moraliter publicum quandonam aliquid dicatur. d. 8. c. 9. num. 2. p. 294.

Sepelire in Ecclesia personaliter, & nominatim. Inter-

Interdictum eam non Polluit. disput. 8. cap. 10. num. 4. p. 296. Prædictum tamen ibi sepelientes graviter peccant. ibid. num. 5. p. 296. Per sepulturam Excommunicati, qui post mortem tantum denunciatus fuit, Ecclesia polluitur. d. 8. c. 11. n. 2. p. 297. V. Notorietas, Manifestum, Famosum, & Occultum.

Puer.

Quandonam puer in dubio presumatur rationis compos. vel impos. d. 5. c. 15. num. 5. p. 176.

Pulpitum.

Pulpitum unde dictum, quid sit, & quæ alia eius nomina. d. 2. c. 38. num. 1. p. 105.

Pulpita cur duo aliquando in Ecclesijs sint. ibid. num. 2. p. 106.

Pulpitorum varia forma sacris Mysterijs plenissima. ibid. num. 3. p. 106.

Pulpita, seu Suggesta Ecclesijs sunt Pollutionis Ecclesiasticæ capacia. ibid. num. 4. p. 106.

Quomodo Pulpitum ad Divina deputatum dici possit, licet in Pulpitis Ecclesijs Polluta licet Sacra concio etiam publice haberi possit. ibid. num. 5. p. 106.

Pulpita Musicorum. V. Organum.

Purificatio Puereperæ.

Introductio mulieris post partum in Ecclesiam alia Solemnis, alia Priuata, & quid utraque sit. d. 9. c. 40. num. 1. & 2. p. 367.

Solemnitas prædictæ Introductio an sit eidem substantialis, vel accidentalis. ibid. n. 3. p. 367.

Quomodo in Ecclesia Polluta iuxta probabilior sententiam non prohibeatur per se Benedictio, seu Purificatio mulieris post partum; aliunde autem, & per accidens id ibi illicitè fieri possit. disput. 9. cap. 40. num. 4. p. 367.

Putei. V. Fontes.

R.

Reconciliatio.

Reconciliatio Ecclesijs Polluta, licet sit actus Ordinis, cur liceat in Ecclesia Polluta. disp. 9. cap. 42. num. 5. p. 369.

Reges. V. Benedictio.

Regulares; Religio, & Religiosum.

Religiosum, Sacrum, & Sanctum quid sint. d. 2. cap. 2. num. 1. p. 52.

Antiqua Regularium Privilegia celebrandi cum Altari Viatico in quocumque loco reuocata esse à Concilio Tridentino probabilius est. disp. 2. cap. 11. num. 1. p. 70.

De Eremitijs Regularium idem dicendum est, quod de Oratorijs eorundem. d. 2. c. 13. n. 2. p. 74.

Regularium Claustra, vel alia loca an Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint. d. 2. c. 46. n. 5. p. 116.

Regulares an aliquando sepeliri possint in Ecclesia Polluta. d. 9. c. 48. num. 3. & 4. p. 376.

Reliquia.

Sacrarum Reliquiarum Loca quomodo completa, & quænam Pollutionis Ecclesiasticæ capacia sint. disp. 2. c. 42. n. 2. 4. & 5. p. 111.

Sola Sacra, & Reliquiarum præsentia non facit ex se locum esse Pollutionis Ecclesiasticæ capax. ibid. num. 6. in fin. p. 111.

In Reliquijs cur non solummodo capax, sed etiam, Brachium, Crus, & c. solemnè cultu, ac Officio honoretur non secus, ac si esset totum corpus. d. 8. c. 4. num. 6. & 7. p. 285.

Reliquiarum, sacrarum Imaginum, vel Statuarum expositio, vel ostensio, & adstratio non est à iure prohibita in Ecclesia Polluta. disp. 9. cap. 43. num. 2. & 4. p. 370.

Etiam si ad id populus Campanarum sono conuocetur. ibid. num. 3. p. 370.

Respublica.

Magnum Reipublicæ bonum priuatorum vitæ anteponendum est. d. 5. c. 31. n. 3. p. 206.

Reipublicæ perturbator, vel seditiosus num, & cur in Ecclesia aliquando non iniuste occidi possit. d. 5. c. 46. n. 1. & seq. p. 231.

Restitutio.

Occidens prouocantem an teneatur ad restitutionem, si eum cum graui moderatâ defensionis excessu occidat. d. 5. c. 36. n. 7. p. 217.

Rofarium. V. Cantica.

S.

Sacramenta.

Prohibitio administrandi Sacramenta in Ecclesia Polluta unde nam in iure habeatur. disp. 9. cap. 7. num. 4. p. 329.

Admi-

Administratio Sacramentorum an veniat nomine Diuinorum Officiorum. ibid.

In Ecclesia Polluta prohibentur Sacramentorum administratio, etiam si hæc ibi secrete fiat. d. 9. c. 8. num. 4. p. 330.

Non omnium, sed aliquorum tantum Sacramentorum administratio in Ecclesia Polluta prohibetur. d. 9. c. 9. n. 4. p. 331.

Cur Sacramenta in Interdicto locali generali licita liceant etiam in Ecclesia specialiter Interdicta, & in Polluta. ibid. & num. 5. p. 332.

Sacramenta, & Diuina Officia, quæ in Ecclesia singulariter Interdicta licent, cur generaliter liceant etiam in Ecclesia Polluta. d. 9. c. 10. n. 1. p. 332.

Sacramenta necessitatis semper excipiuntur de quolibet Interdicto. d. 9. c. 19. n. 3. p. 342.

Quomodo nullum Sacramentum ministrari possit partialiter, sed tantum totaliter. disput. 10. cap. 2. num. 3. p. 381.

Sacrarium, & Sacristia.

Sacristiæ nomine quid intelligatur. disp. 2. c. 28. num. 1. p. 93.

Sacristiæ varia nomina. ibid.

Sacristia Formata quid sit. ibid. num. 2.

Sacristia Regularium an cõprehendatur sub clausura Monasterij. ibid.

Sacristia ratione Sepulturarum, siquæ in ea forte sunt, certe Pollutionis Ecclesiasticæ capax est. ibid.

Quid si in Sacristia Altare sit, & Missæ celebrentur. ibid.

Sacristia secundum aliquos est Ecclesiæ pars, & Pollutionis Ecclesiasticæ capax. ibid. n. 3.

Oppositum tamen verum est. ibid. n. 4.

Cur, Polluta Ecclesia, Polluatur Cæmeterium, & non Sacristia. ibid. n. 5. & 6. p. 94.

Sacristia non est quid Ecclesiæ formaliter accessorium; sed materialiter tantum. ibidem. numer. 7. & 9.

In Sacristia an fiat Sacrilgium ratione loci vel in foro fori, vel in foro poli. ibid. n. 10. & 11.

Sacristia est locus sacer quo ad effectum Immunitatis Ecclesiasticæ, non autem Pollutionis Ecclesiasticæ. ibid.

Si fiat Sacristia, ubi prius fuit Capella Ecclesiæ, an remaneat locus ille Pollutionis Ecclesiasticæ capax. ibid. n. 12. p. 94.

Sacrilgium, & Sacrum.

Multa dicuntur Sacrilgia, quæ proprie talia non sunt. d. 1. c. 13. n. 1. p. 17.

Sacrilgij Etymologia, Significatio, & Definitio. ibid. n. 2.

Rerum alia proprie, alia improprie Sacra dicuntur. ibid. n. 3. p. 18.

Sacrilgia alia proprie, alia improprie talia dicuntur. ibid.

Deus proprie distinguitur à re sacra. ibid.

Res sacra proprie quid sit. ibid.

An res priuate dicata Deo sit proprie Sacra, & quo in foro. ibid.

Sacrarum rerum, & Sacrilgij tria genera sunt. ibid. n. 4.

Verbum Dei adulterare, peruertere, & c. proprie Sacrilgium est. ibid. n. 7. p. 19.

Omne peccatum in Ecclesia commissum aliquale Sacrilgium est. ibid. n. 8. & 9.

Ad Sacrilgium non est necessaria intentio in honorandi, seu contemnendi rem sacram, sed sufficit actio libera repugnans reuerentiæ rebus sacris debita. ibid. num. 10.

Peccatum aliquod, alias mortale, potest esse leue in genere Sacrilgij. d. 1. c. 14. num. 1.

Sacrilgium ex genere suo est peccatum mortiferum, etiam si absit formalis contemptus rei sacre. ibid. num. 2.

Illud fit aliquando leue, vel ex leuitate materiæ, vel aliunde. ibid. num. 3. p. 20.

Sacrilgium extrinsece, & obiectiue quodnam dicatur. d. 1. c. 17. num. 11. p. 28.

Sacrilgium triplex, Obiectiuum, Materialè, & Formale. d. 1. c. 18. n. 3. p. 33.

Exonerare ventrem sine necessitate in Ecclesia censetur graue Sacrilgium. ibid. n. 12. & seq. p. 35.

Quod d. 3. c. 6. n. 11. p. 130.

Sacrum, Sanctum, & Religiosum quomodo differant. d. 2. c. 2. n. 1. p. 52.

Deputata ad cultum Diuinum priuatum non sunt sacra. d. 2. c. 5. n. 5. p. 60.

Fornicatio in Oratorijs priuatis commissa non est Sacrilga, nec est circumstantia in confessione necessario aperienda. d. 2. c. 10. n. 4. p. 69.

An Sacra possint aliquando fieri profana sine Pontificis, vel Episcopi auctoritate. disp. 2. c. 18. num. 8. & 9. p. 80. & 81.

Actiones Ecclesiarum Polluta, si in Ecclesia Polluta fiant, Sacrilgeæ sunt. d. 2. c. 2. n. 5. p. 75.

Non Sacrum accessione ad Sacrum quandonam fiat Sacrum. d. 2. c. 23. n. 9. & 10. & 19. p. 87.

Sacrilgium quo in sensu committi dicatur in Sacristia ratione loci. d. 2. c. 28. n. 10. & 11. p. 94.

Sacrum. V. Sacrilgium.

Saluari, & Salus.

Quid differant inter se, Saluari per Fidei Sacramentum, & Saluari per fidem Sacramenti. d. 9. c. 12. num. 2. p. 334.

Salutationes. V. Cantica.

Sanctificatio.

Infantes quomodo aliquando sanctificati fuerint in utero, & non per baptismum Flamini. d. 8. c. 24. num. 3. p. 319.

Sanguis.

Sanguinis effusio magna ex vulnere leui materialis, & casualis reputatur. d. 6. c. 2. n. 5. p. 238.

Sanguinis effusio formalis, vel materialis quanam sit. d. 6. c. 4. n. 7. p. 240.

Sanguinis effusio ex cadauere non est Ecclesie Pollutiua. d. 6. c. 7. n. 6. p. 244.

Sanguinis effusio magna, vel parua aliquando essentialis, aliquando accidentalis est vulnere. d. 6. c. 8. num. 1. p. 245.

Magna sanguinis effusio regulariter non leue vulnus supponit, & parua paruum, quando vulnus non est certo graue, vel leue. ibid.

Effusionis nomine quid accipi debeat. ibid. num. 2.

An quacumq. humani sanguinis effusio facta iniuriose in Ecclesia sit Ecclesie Pollutiua. ibidem. num. 4.

Quenam sit modica, vel magna sanguinis effusio, Iudicis arbitrio relinquatur. ibid.

Quale arbitrium predictum esse debeat. ibid.

Quid si iudex ipse sit omnino dubius in predicta effusionis modicitate, vel magnitudine arbitrandam. ibidem.

Modica sanguinis effusio ex se ad Ecclesie Pollutionem inducendam insufficientis quanam a DD. dicitur. ibid.

Effusio predicta sumi, & dici debet magna, vel parua proportionaliter ad partem, ex qua fluit. d. 6. c. 9. num. 1. p. 247.

Sanguinis effusio, etiam magna, ex loco, vel casu, vel a Chirurgo, vel a pueris, vel a se pietatis ergo flagellantibus, & c. non est Ecclesie Pollutiua. ibidem.

Quid si ea effusio esset ex sudore sanguineo? ibid.

Effusio sanguinis e naribus, ore, & c. num Ecclesie sit Pollutiua. ibid. n. 3. 4. & seq.

In dubio, num predicta effusio naturaliter prouenit, vel violenter causata fuerit, peritorum arbitrio standum erit. ibid. n. 6. p. 248.

Sanguinis effusio praesumitur ex precedenti percussione, nisi aliud constet. ibid.

An effusio sanguinis ex ore, vel alia corporis parte, v. g. ob venae ruptionem ex iniuriosa percussione intra Ecclesiam facta, sit Ecclesie Pollutiua. ibid. n. 7. p. 249. & c. 10. n. 7. p. 250.

Sanguinis effusio ex veneno cur Ecclesie Pollutiua non sit, prout est Homicidium. disp. 6. cap. 10. num. 5. & 6. p. 250.

Sanguinis effusio ex ulceratione non est Ecclesie

Pollutiua. ibidem. num. 4. p. 249.

Quid de sanguinis effusione, quam causerit iniusta percussio vlcis, aut vulneris antea facti? disp. 6. cap. 11. num. 1. & seq. p. 250.

Scalae,

Scalae vnde nomen acceperint. disp. 2. cap. 33. num. 1. p. 101.

Scalae extra Ecclesiam, licet Ecclesie adhaereant, non sunt Pollutionis Ecclesiasticae capaces. ibidem. num. 2.

Quid de Scalis partim intra, & partim extra Ecclesiam. ibid. num. 3. & 4.

Captus in Scalis Ecclesie quomodo dicatur captus in Ecclesia. ibid. nu. 5.

Scaphae, V. Fenestrae.

Scappius.

Alexander Scappius Episcopus Placentinus laudatur. d. 9. c. 21. num. 4. p. 346.

Semen,

Semen proprie quid sit. d. 7. c. 1. n. 1. p. 253.

Semen animalium quomodo definitur. ibid.

Semen quo pacto totam sui principij virtutem contineat. ibid.

Effusio seminis non humani non est Ecclesie Pollutiua. ibid. num. 2. p. 254.

Etiam si ad predictam effusionem homo quomodoque concurrerit. ibid.

Effusio seminis tam feminei solius, quam masculi ipsius est Ecclesie Pollutiua. ibid. n. 4.

Sive illud sit Christiani, sive infidelis, vel cuiusvis hominis. ibid. num. 5.

Seminis effusio, vt sit Ecclesie Pollutiua, debet esse voluntaria, & peccaminosa. d. 7. c. 3. n. 4. p. 255.

Et debet esse grauitate peccaminosa. ibidem. num. 5. p. 256.

Nec sufficit, si sit grauitate peccaminosa ex sola subsequente complacentia, sine cooperatione ad predictam effusionem. d. 7. c. 4. n. 4. p. 257.

Quandam seminis effusio proprie sit voluntaria, & quandam voluta tantum. ibid. num. 5.

Ad Ecclesie Pollutionem non sufficit ea seminis effusio, quae voluntaria, & peccaminosa non sit in effundente. d. 7. c. 5. n. 1. & seq. p. 257.

Effusio seminis cur voluntaria debeat esse in effundente ipso; non autem effusio sanguinis. ibidem. num. 3. 4. & 5. p. 258.

Aliud est effusionem seminis esse ex causa peccaminose posita; aliud autem effusionem ipsam esse in causa peccaminosam. d. 7. c. 6. num. 1. p. 258.

Actualis effusio seminis quomodo possit esse inculpabilis,

pabilis, licet sequatur ex causa culpabili. ibidem.

Dupliciter predicta effusio inculpabilis ex causa culpabili contingere potest. ibid.

Predicta inculpabilis effusio in utroque casu physice tantum, & in foro fori praesumeretur prouenire a causa illius peccaminose posita; sed non moraliter, nec in foro poli. ibid. n. 2. & 3. p. 259.

Talis effusio seminis in predicto utroque casu inculpabilis, licet proueniat a causa peccaminose posita, non est Ecclesie Pollutiua. ibid. n. 4.

Nec venit in odiosis nomine Pollutionis voluntariae. ibid. num. 5.

Seminis effusio indirecte voluntaria, & culpabilis in sua causa, an sit Ecclesie Pollutiua. disput. 7. c. 7. num. 4. p. 260.

Seminis effusio in somnis cur vere non sit Ecclesie Pollutiua. ibid. num. 5.

Seminis effusio extra copulam multipliciter esse potest culpabilis in causa. d. 7. c. 8. n. 1. p. 261.

Effusio seminis voluntaria in causa tantum mere negatiua, vel pure omissina cur non sit Ecclesie Pollutiua. d. 7. c. 8. num. 4. p. 261.

Mere negatiue se habens ad Homicidium, quod is impedire potest, cur peccet saltem contra Charitatem; nequaquam vero peccet mere negatiue se habens ad seminis effusionem, quam is impedire potest. ibid. num. 5. & 6. p. 261.

Pollutio, immo aliquando Pollutionis periculum, si sint voluta, sufficiunt ad peccatum; sed non ad Ecclesie Pollutionem. ibid. num. 8. & 9. p. 262.

Pollutio, vt sit culpabilis secundum se, debet esse voluntaria saltem in causa proxime, per se, & notabiliter influente in illam. ibid. n. 8. p. 262.

Seminis effusio naturaliter, & sine vlla libera cooperatione proueniens non est in se, seu obiectiue mala; sed quid indifferens. d. 7. c. 9. n. 2. p. 263.

Quandam ea sit culpabilis. ibid.

Intextio Pollutionis sola sine vlla cooperatione in illam quomodo faciat illam esse voluntariam moraliter, non physice. ibid.

Quenam seminis effusio voluntaria in causa sit Ecclesie Pollutiua. ibid. num. 4. p. 263.

Vt Pollutio sit Ecclesie Pollutiua, debet esse mortale peccatum in genere luxuriae. ibid.

Causa Pollutionis, vt sit in genere luxuriae mortaliter peccaminosa; debet esse positiua, per se, proxime, & notabiliter influens, ac tendens in Pollutionem extra conjugalem copulam. ibid.

Pollutio prauius in predicta causa an semper sit grauitate culpabilis, licet non sit intenta. ibid. p. 264.

Intendere Pollutionem nulla de causa, & nullo in casu licet. ibid. p. 264.

Cur aliter de Pollutione, ac de Homicidio in causa prauius philosophandum sit, quoad obligationem ea vitandi. ibid. num. 5. p. 265.

Cogitationes morosa, & desideria verum turpium possunt esse causa per se, notabiliter, & proxime

influens in Pollutionem. d. 7. c. 10. n. 1. p. 265.

Reseruatio lapsus carnis voluntarij opere consummati a Superioribus Regularibus facta non incurritur a Religioso voluntarie se pollente ex turpibus tantum desiderijs, aut delectationibus morosis. ibid. num. 6. p. 266.

Ecclesia probabiliter non polluitur per ibi factam seminis effusionem in causa tantum internae voluntariam, & grauitate inde culpabilem. ibidem. num. 4. p. 266.

Quid si predicta interna causa malitia publicetur? ibid. num. 5. p. 266.

Quid si Pollutio esset ex aspectu grauitate in eam influente, & tendente? ibid. p. 266.

Seminis effusio est Ecclesie Pollutiua, etiam si semen super Ecclesie Pavimentum non effundatur. d. 7. c. 11. num. 4. p. 267.

Seminis emissi quantitas ad Ecclesie Pollutionem sufficiens quanam sit. disput. 7. cap. 12. num. 1. & seq. p. 268.

Inchoatio, seu principium tantum Pollutionis non est vera seminis effusio. ibid. num. 3. p. 268.

Seminis fluxus, seu Profluentum, Graece Gonorrhoea, quid sit. d. 7. c. 13. n. 3. p. 269.

Seminis materia est sanguis. disput. 7. cap. 14. num. 1. p. 270.

Loco seminis aliquando sanguis in immodico coitu emititur. ibid. num. 2. p. 270.

Predicta sanguinis, loco seminis, effusio num sit Ecclesie Pollutiua. ibid. p. 270.

Semen iam e lumbis decisum, & retentum an fiat aliquando venenum. d. 7. c. 15. n. 1. p. 271.

Semen in dubio non corruptum praesumi debet. ibidem. num. 2. p. 271.

Semen probabiliter corruptum an medicamentis, & pudendorum fricatione licite aliquando expelli possit. ibid. & sequent. p. 271.

Semen corruptum non est verum semen, & illius solius effusio, etiam si peccaminosa, non est Ecclesie Pollutiua. ibid. num. 4. p. 271.

Quid si cum effusione corrupti seminis effundatur, etiam culpabiliter, verum semen concomitanter? ibid. num. 5. p. 271.

Libidiosa seminis effusio extra matrimonialem copulam cur semper, etiam ad vitam saluandam, illicita sit; non sic autem innocens occisio. ibid. num. 7. & 8. p. 272.

Seminis effusio in cursore, vel equitante non est per se intenta, sed est per accidens. ibid. p. 272.

Quadragesima sanguinis partes iuxta aliquorum sententiam, vnam seminis efficiunt. disput. 7. in princip. p. 272.

Sepelire, & Sepultura.

Sepultura pollutio duplex, propria, & impropria, & quid vtraque sit. d. 1. c. 2. n. 10. p. 3.

- Sepultura quomodo differat à Cæmeterio . disp. 2. c. 46. num. 1. p. 115.*
Sepulturæ in Ecclesiæ, vel Cæmeterij Solo constituta quandonam sint, vel non sint Ecclesiæ, vel Cæmeterij pars. d. 2. c. 50. n. 1. p. 121.
Quid si ea sint subter loci profani solum, sed earum os, vel aditus ad eas sit in Ecclesiæ solo? ibid. p. 121.
Polluta vna Sepultura, omnes in eiusdem Ecclesiæ, vel Cæmeterij solo Polluuntur. n. 2. p. 121.
Quid de sepulturis in Claustro aliquo, vel in Claustri Atrio, ibid. p. 121.
Sepultura aliquando significat sepulcrum, aliquando sepelitionem, seu actum ipsum sepeliendi. d. 8. c. 1. num. 1. p. 279.
Quinam, & quam varie dicantur sepelire, seu sepeliendi actum exercere. ibid. n. 2. p. 279.
Sepelire, per quod aliquando Ecclesiæ Polluitur, proprie, & tantummodo est actus ipse sepeliendi proprijs manibus. ibid. n. 4. p. 280.
Sepultura tradere an latius pateat, quam sepelire. ibid. n. 5. p. 280.
Sepelire proprijs manibus ad tres actus reduci videtur, & quinam hi sint. d. 8. c. 2. n. 1. p. 281.
Modus sepeliendi cadauera duplex est, alter per humationem; alter vero per quemcumq. alium condendi cadaueris modum. ibid. n. 2. p. 181.
Tumulus, & tumulare, nec non Sepulcrum quid sint. ibid. p. 181.
Sepelire vnde dictum videatur. ibid. n. 3. p. 281.
Ad sepulturæ essentiam quid maxime requiratur. ibid. p. 281.
Probabile est, quod Ecclesiæ non Polluatur, nisi per solum actum ipsum ibi proxime condendi proprijs manibus vel humo, vel in tumba cadauer Excommunicati, vel Infidelis. ibid. n. 4. p. 281.
Quomodo, & quandonam actus ipse inferendi cadauer in sepulcrum dici non improbabiler possit actus sepeliendi illud. ibid. n. 9. p. 283.
Sepelire proprie non est deponere cadauer in loco sacro ad aliquod tempus tantum. disput. 8. cap. 3. num. 3. p. 283.
Sepelire in Ecclesiæ cineres Excommunicati, vel Infidelis probabiliter eam polluit. disput. 8. cap. 4. num. 4. p. 284.
Idem dicendum de maiore cinerum parte. ibid. p. 284.
Quid si caput vnius Excommunicati, vel Infidelis sepeliatur in vna Ecclesiæ, & reliquum corporis in alia? ibid. n. 5. p. 284.
Quid si caput nullibi esse sciatur, vel adsit pars aliqua illius tantum? ibid. n. 6. 7. & seq. p. 285.
Caput Excommunicati, vel Infidelis, si dimidium in vna Ecclesiæ, & dimidium in alia sepeliatur, neutram Polluit. ibid. n. 8. p. 285.
Sepelire in Ecclesiæ Excommunicatum Excommunicatione minori eam non Polluit. disp. 8. c. 5. num. 4. p. 286.
Sepultura sacra quid spirituale censetur, & ad illam ius habent solum Filij Ecclesiæ. disp. 8. c. 6. num. 3. p. 288.
Ad sepulturam sacram cum Fidelibus admitti videtur communicatio quædam in Diuinis cum Fidelibus. ibid. p. 288.
Cur, & quomodo Ecclesiæ interdicit Excommunicatis prædictam sepulturæ sacræ communicationem. ibid. p. 288.
Prohibitio sola sepeliendi Excommunicatum in loco sacro non facit, vt inde locus ille Polluatur. ibid. p. 288.
Sepultura cuiusvis Excommunicati (excepto notorio Clerici percussore) non denunciati non Polluit Ecclesiæ. ibid. n. 4. p. 288.
Prinatio sepulturæ sacræ, cum sit publica euitatio, semper, etiam ante Concilium Constantiense, publicam Excommunicationem postulat. ibidem. num. 5. p. 289.
Sepelire in Ecclesiæ notorium Clerici percussorem eam Polluit; sed Clerici percussorem nondum à Iudice declaratum, & denunciatum Excommunicatum sepelire cur vix vnquam eam Polluat. disp. 8. c. 8. n. 4. & 5. p. 293.
Quid si Excommunicatus alibi denunciatus, vel notorius Clerici percussor, vbi sepultus est, occultus sit? d. 8. c. 9. n. 4. p. 295.
Sepultura Catechumeni Excommunicati Ecclesiæ non polluit. d. 8. c. 11. n. 4. p. 298.
Sepultura Excommunicati post mortem denunciati, & statim è loco sacro proejecti, cur adhuc Ecclesiæ pollueri videatur. d. 8. c. 11. n. 5. p. 299.
Per sepulturam iniuste, sed valide Excommunicati Ecclesiæ sine dubio polluitur. d. 8. c. 12. n. 2. p. 299.
Non polluitur tamen per sepulturam valide Excommunicati, sed inualide denunciati. ibid. n. 2. p. 299.
Inualide Excommunicati sepultura quandonam in alterutro foro Ecclesiæ polluat. ibid. n. 4. p. 300.
Sepelire dubie Excommunicatum an, & quandonam Ecclesiæ polluat. d. 8. c. 13. n. 4. p. 301.
Quid in probabili vtrinq. opinione dicendum sit, tum in foro Ecclesiæ, tum in occulto. ibid. num. 5. & 6. p. 302.
Sepultura Excommunicati, qui appellatur, quandonam Ecclesiæ polluat, vel non polluat. disp. 8. c. 14. n. 4. p. 303.
Sepelire in Ecclesiæ Excommunicatum proprie ad reincidentiam absolutum, qui reincidentat, quandonam eam polluat. d. 8. c. 15. n. 4. p. 303.
Per sepulturam Excommunicati absoluti in articulo, vel periculo mortis à quocumq. Sacerdote, & quocumque in casu non polluitur Ecclesiæ. disp. 8. c. 16. num. 4. p. 306.
Probabilis est, quod per sepulturam Excommunicati à quocumq. non Sacerdote in articulo mortis absoluti Ecclesiæ Polluatur. d. 8. c. 17. n. 4. p. 309.
Sepultura Excommunicati Polluit Ecclesiæ, licet ille contritionis signa dederit, & absolutionem petierit, dummodo eam non obtinuerit. disp. 8. cap. 18. num. 4. p. 310.
De iure cadauer Excommunicati sepeliri nequit in Ecclesiæ, nisi prius per absolutionem liberetur ab Excommunicatione. d. 8. c. 18. num. 6. p. 311.
Per sepulturam Excommunicati legitime post mortem absoluti Ecclesiæ non Polluitur. disp. 8. cap. 19. num. 4. p. 312.
Per Infidelium sepulturam polluitur Ecclesiæ, dummodo ij sint proprie Infideles. disput. 8. c. 20. num. 4. p. 315.
Sepeliri in se, & sepeliri in alio quid sit. disp. 8. cap. 20. num. 3. p. 315.
Ecclesiæ polluitur per sepulturam Paruuli ex Infidelibus orti; sed probabiliter non polluitur per sepulturam Paruuli ex Fidelibus orti, licet is nondum baptizatus, & per se sepultus fuerit. disp. 8. c. 21. num. 4. p. 315.
Quid si paruulus ortus esset ex Parentum altero tantum, & dubie tantum Fideli? disp. 8. cap. 22. num. 4. & seq. p. 317.
Quid vero si vere neuter Parentum fuisset Fidelis, sed falso Fidelis alteruter præsumeretur? ibid. num. 6. p. 317.
Nulli Ecclesiastica sepultura dari debet, nisi de quo creditur, quod tunc, vel quandoque intrabit in regnum calorum. d. 8. c. 21. n. 5. p. 316.
Sepultura eius, qui baptismo sanguinis tantum baptizatus sit, Ecclesiæ non polluit. disp. 8. c. 23. num. 4. p. 318.
Nec sepultura eius, qui Flamini baptismo tantum baptizatus sit. d. 8. c. 24. num. 4. p. 319.
Sepultura Catechumeni cuiuscumque probabiliter Ecclesiæ non Polluit. d. 8. c. 25. n. 4. p. 320.
Ecclesiæ, vel Cæmeterium probabiliter polluitur, si construantur in loco, in quo iaceat cadauer Excommunicati, vel Infidelis, quod sepultum ibi fuit antequam locus ille sacer fieret. disput. 8. cap. 26. num. 4. p. 321.
Sepeliri nemo debet in Ecclesiæ Polluta, antequam illa Reconcilietur. d. 9. c. 47. n. 1. p. 374.
Quinam aliquando in Ecclesiæ Polluta sepeliri licite possint. d. 9. c. 47. & 48. p. 374.
Aliud est proprie sepelire, aliud autem cooperari ad actum sepeliendi. disput. 10. cap. 4. num. 1. 2. & 3. p. 383.

Sepulcrum.

- Sepulcrum quid sit. disput. 8. cap. 1. numer. 2. & 4. p. 281.*
Sepulcra, seu Deposita, hodie non nisi infra, & subter terram collocanda sunt. ibidem. num. 4. in fin. p. 281.
Si sepulcri porta, seu ostium patens sit, num cadauer in eo positum dici debeat vere sepultum, nec ne. ibid. n. 5. & 6. p. 282.

- Actus sepeliendi aliquando diuersus est ab actu aduoluendi lapidem ad ostium monumenti. ibidem. num. 6. p. 282.*
Sepulcrum testæ carens, vel circumquaque apertum, num proprie sepulcrum sit, ita vt cadauer in eo ponere, sit vere sepelire. ibidem. numer. 7. & 8. p. 282.
Sepulcri violati pœna non habet locum, nisi sepultura sit perpetua. d. 8. c. 3. n. 2. p. 283.
V. Sepelire.

Solum. V. Pavimentum.

Sponsa, & Sponsalia.

- Sponsa de futuro venit in fauorabilibus nomine Maritata. d. 8. c. 25. n. 4. p. 320.*
V. Matrimonium.

Statuæ Sacræ. V. Reliquiæ.

Statutum. V. Lex.

Subdiaconus.

V. Ordinis Sacramentum.

Suffragium.

- Suffragium quid sit. d. 9. c. 46. n. 1. p. 373.*
Etiam in Ecclesiæ Polluta Ecclesiæ suffragia participare possumus. ibid. n. 4. in fin. p. 374.

Suggestum. V. Pulpitum.

Suspensio. V. Iurisdicctio.

Suspicio. V. Dubium.

T.

Technæ.

- Technæ quam multipliciter ad necem alicui in Ecclesiæ inferendum tendi possint. disp. 5. c. 27. num. 1. p. 196.*
Quandonam prædictarum technarum preparator sit vere Homicida. ibid. n. 3. & seq. p. 197.
Varij casus adducuntur, in quibus per tales technas sit homicidium culpabile, iniustum, & Ecclesiæ Pollutiuum. ibid. num. 5. p. 197.
V. Homicidium.

Teſtum.

- Teſtum Ecclesiæ modo vnicum, modo duplex est. d. 2. c. 26. num. 1. p. 90.*
Quid

Quid sint Tectum primum, Tectum supremum, & Intertectum. *ibid.*
Locus supra supremum Ecclesie tectum non est Pollutionis Ecclesiastica capax. *ibid.* num. 2.
Ad predictum locum confugiens cur Ecclesiastica Immunitate gaudeat. *ibid.*
Quid si in Intertecto adsit Capella, ad quam pateat aditus per ipsam Ecclesiam? *ibid.* num. 3.
Intertectum Ecclesie ex se non est Pollutionis huius capax. *ibid.* num. 4. p. 91.
Si suspendatur homo ex tecto Ecclesie an Ecclesia Polluatur. *ibid.* num. 5.

Templum.

Antiqui dicebant Aedes, Tempia, Delubra, Fana, Sacella, Cellas, Sacraria, Tesca, Fauissas. d. 2. c. 2. num. 3. p. 53.
Tempia maiora potissimum Basilica dicuntur; minora vero Ecclesia. *ibid.* num. 10.
Tempia Infidelium, & Synagoga Hebraeorum quomodo aliquando vere Pollutionis Ecclesiasticae capacia esse possint. d. 2. c. 14. n. 3. 4. & 5. p. 75.
Tempia Hereticorum, vel Schismaticorum quando Ecclesiastica Pollutionis capacia non sint. p. 2. c. 15. n. 4. p. 76.
Templi Vestibulum, Atrium, Porticus, & c. quid sint. d. 2. c. 31. n. 1. p. 97.
Prohibita fieri in Ecclesia censentur etiam prohibita fieri in Atrio, vel Porticu Ecclesie. *ibid.*
Ecclesia nomine aliquando Ecclesia Vestibulum dictum est. *ibid.*
Materiale templum non est capax domini, aut Iuris. d. 5. c. 41. n. 3. p. 226.
V. Ecclesia Basilica

Tempus.

Temporis longi interpositio inter homicidij causam, & mortem ex illa cur non impediatur, quia tale homicidium ex se sit adhuc Ecclesie Pollutum. d. 5. c. 6. n. 4. p. 164.
Idipsum dicendum est de interpositione temporis longi inter Homicidium, & Homicidij publicationem. *ibid.* num. 1. & num. 5.

Tertiarij, & Tertiaria.

An predicta persona aliquando sepeliri licite possint in Ecclesia Polluta. d. 9. c. 48. n. 6. p. 376.

Tumulare, & Tumulus.

V. Sepelire,

V.

Velle, & Voluntas.
Voluntatis actus efficaces sunt eiusdem malitia, cuius est illorum obiectum. d. 1. c. 17. n. 4. p. 26.
Voluntas exprimit desiderium absolutum; Velle autem desiderium conditionatum. *ibid.* num. 5.
Voluntatis inefficacis propensio in obiectum grauius malum non est peccatum ex se graue. *ibidem.* num. 17. p. 29.
Voluntas per merum gaudium de opere malo, sed sub aliqua tantum ratione non mala, non fertur nec explicite, nec implicite in operis malitiam. *ibidem.* num. 25. p. 31.
Voluntas operis, & voluntas operantis quomodo differant. d. 1. c. 18. n. 4. p. 33.
Nolle obiecti efficaciter voliti malitiam est nolitio inefficax. *ibid.* num. 5. p. 34.
Voluntas absoluta, & conditionata. *ibid.*
Velle polluere locum sacrum, si is pollui posset quod non sacer, & non quod sacer, non est vllum Sacriligium, & cur. *ibid.* num. 18. p. 36.
Voluntas nec directe, nec indirecte fertur in id, quod per accidens sequitur. d. 5. c. 19. n. 2. p. 184.

Venenum, Venenare, & Veneficus.

Venenare non videtur occidere. disp. 5. cap. 24. num. 1. & 6. p. 191.
Venenare quisnam re vera dicatur. *ibidem.* & num. 5. & 6. p. 192.
Obstetrices consulto dantes mulieribus mala medicamenta, ita vt inde perierint, secundum Gratium non sunt homicidae. *ibid.*
Venenam modo pro bono, modo pro malo accipi potest, sed communiter pro malo accipitur. *ibid.* n. 2.
Gratus est veneno, quam gladio occidere. *ibid.*
Venenum proprie est instrumentum, & non causa efficiens mortis inde secuta. *ibid.* n. 3.
Veneficus siue se ipsum, siue alium occidat, vere homicidium facit. *ibid.* num. 6. p. 192.
Quid si quis lue, vel peste correptus alium iniuriose contactu suo inficiat, & occidat? *ibidem.* num. 7. p. 192.

V. Homicidium, Mors, Occisio.

Veni creator Spiritus. V. Cantica.

Vestibulum. V. Ostium.

Vestitus. V. Benedictio. V. Habitus.

Viaticum. V. Eucharistia. Pcenitentia.

Vicinia. V. Parochia. Viola.

Violatio Ecclesie.

Furtum sacrilegum cum violenta effractione Ecclesiam violat, nec polluit. d. 1. c. 3. n. 2. p. 4.
Violatur etiam Ecclesia, dum iniuriose incenditur, nec tamen inde polluitur. *ibid.*
Violatio Ecclesie quomodo differat a Violatione Immunitatis Ecclesiasticae. *ibid.* num. 3.
V. Pollutio Ecclesie.

Violentia, & Violentum.

Violentia, seu Vis, & Coactio alia absolute, proprie, & simpliciter dicta, alia improprie, conditionaliter, & secundum quid tantum, & quid vtraque sit. d. 5. c. 16. n. 2. p. 177.
Quandonam, & qualiter constituatur actio inuoluntaria, vel inculpabilem. *ibid.*
Vim vi repellere absolute iure naturali nobis concessum est, siue vis inferatur cum peccato, siue sine illo. d. 5. c. 35. num. 10. p. 214.
Vis ab aliquo alteri dupliciter inferri dicitur, Physice, & Moraliter. d. 5. c. 38. n. 2. p. 219.

Virgines.

Virgines S. Ursulae an aliquando sepeliri licite possint in Ecclesia Polluta. disput. 9. cap. 48. num. 5. & 6. p. 376.

V. Benedictio. Moniales.

Vis. V. Violentia.

Visitare. V. Iurisdicchio.

Vita.

Iuri, quod in vitam vniuersiusque Deus, & Respub. habet, cur vere nullus hominum cedere possit. d. 5. c. 30. n. 3. p. 201.
Vita sua conseruationem vnusquisque preferre potest alterius vite secundum ordinem Charitatis, et aliquando etiam debet. *ibid.* n. 6. p. 201.
Vitam spiritualem Proximi proponendam esse vite corporali nostre quomodo verum, vel falsum esse possit. *ibid.* n. 7. p. 202.
Vita est altioris ordinis, quam fortuna bona, & hac ordinata sunt ad illam. d. 5. c. 31. n. 5. p. 205.
Cur vita proximi non semper anteponenda sit bonis nostris. *ibid.* num. 6.
Vita, Honor, & Bona Innocentis, ceteris paribus, cur semper preferantur vite nocentis inuasoris, vel furis. d. 5. c. 33. n. 5. p. 208.
Homo non est dominus vite, & Mortis; sed solus Deus habet hoc plenum dominium. d. 5. c. 35. num. 7. p. 214.

Deus potest Vita dominium homini communicare, & Innocentis occisionem precipere. *ibid.* n. 8.
Quomodo aliquando dominium indirectum in vitam inuasoris per legem naturalem nobis a Deo concedatur. *ibid.* p. 214.
V. Defensio. Fama. Honor. Occidere.

Vlcus.

Vlcus cur dicatur innatum; vulnus autem illatum. d. 6. c. 10. n. 2. p. 249.
Vlceratio non est Ecclesie Pollutiva, vt est vulneratio. *ibid.* num. 4. & seq.
Vlcus non venit nomine vulneris in odiosis. *ibid.* num. 3.
V. Vulnus.

Volitum.

V. Velle, & Voluntarium.

Voluntarium.

Voluntarium quid sit, & quot modis accipiat. d. 5. c. 12. n. 1. p. 171.
Actio voluntaria quanam dicatur, & quid ad id requiratur. *ibid.* num. 2. p. 172.
Voluntarium directe, & indirecte quomodo differant. *ibid.* num. 3.
Voluntarium non ita accipitur a Theologis, vt a Iurisperitis, & in quo differant. *ibid.*
Volitum explicite, seu implicite quomodo distinguatur a directe, vel indirecte volito. *ibid.*
Formaliter, vel Interpretatiue volitum quid sit, ibidem.
Effectus intentus in causa per se, quod tamen productiua talis effectus, est directe voluntarius. d. 5. c. 12. num. 5. p. 172.
Quod in foro interno vere est indirecte voluntarium, quomodo saepe in foro externo voluntarium dicatur. *ibid.*
Voluntaria non est actio exterior, nisi directe, vel indirecte procedat ab intentione, ita vt formaliter, vel virtualiter intendatur. d. 5. c. 13. num. 3. p. 173.
Voluntarium in causa quidnam dicatur. disp. 5. c. 15. n. 1. & seq. p. 176. & d. 7. c. 9. n. 3. p. 263.
Inuoluntarium Positiue, vel Negatiue, Simpliciter, vel secundum quid, seu conditionaliter quid sit, & quomodo differat a Non voluntario. disp. 5. c. 16. num. 1. p. 177.
Effectus non censetur in causa voluntarius, nisi is ex ea plerumque proueniat. d. 5. c. 19. n. 4. p. 184.
Effectus volitus in causa tantum dubia, vel tantum remota, non potest esse voluntarius, sed tantum volitus in iis. *ibid.* n. 5. & 6. p. 185.
Velle, & intendere omnia necessaria ad effectum,

et nolle illum, an faciat illum esse voluntarium,
nec ne. d. 5. c. 20. n. 4. p. 186.

Voluntarium proprie quomodo distinguatur a
volito, d. 7. c. 4. num. 5. p. 257.

Voluntarium indirecte in causa num sit simpli-
ter, vel interpretatiue tantum voluntarium, d. 7.
c. 7. n. 2. & 3. p. 260.

An predictum Voluntarium sufficiat ad peccan-
dum, ibid. & num. 5.

Voluntarium in genere physico, vel in genere
Morali quid sit, d. 7. c. 9. n. 2. p. 263.

Voluntarium, & culpabile in causa semper tria
copulatiue requirit, ibid. num. 3.

Voluntarium in causa, et non culpabile quodnam
sit, ibidem.

V. Causa. Omisso.

Voluntas.

V. Velle, & Voluntarium.

Vfus.

Vfus loquendi communis, etiam in materia odio-
sa, verborum proprietati præferri debet. disput. 5.
c. 24. num. 2. p. 191.

Vulnus, & Vulnerare.

De ratione, & essentia vulneris videtur esse san-
guinis effusio, vel saltem quod sit sanguinis effusio.
d. 5. c. 7. num. 2. 5. & 6. p. 166.

Vulnus, seu percussio quandonam præsumatur
fuisse causa mortis, d. 5. c. 18. num. 10. p. 183.

Vulnus, & Vulnerare quid sint, d. 6. c. 1. n. 2.
p. 236. & d. 6. c. 5. n. 4. p. 241.

Vulneratio potest esse absque sanguinis effusione.
ibid. num. 3. p. 236.

Etiamsi iniusta vulneratio sit sine sanguinis effu-
sione, adhuc est Ecclesie Pollutiva, ibid. n. 4. p. 237.

Vulneris grauitas, vel leuitas vndenam atten-
datur Iudicis arbitrio, d. 6. c. 2. n. 1. & 2. p. 237.

Vulnuscolum secundum moralem existimationem

non venit in odiosis nomine vulneris, ibid. n. 3.

Vulnus leue non est Ecclesie Pollutiuum, etiamsi
magna sanguinis copia inde profluxerit, ibidem.
num. 4. & 5. p. 237.

Carnis, vel ossis scissio sine externa cutis apertura
num sit verum vulnus, d. 6. c. 3. n. 1. & seq. p. 238.

Predicta carnis, vel ossis scissio non est Ecclesie
Pollutiva, etiamsi fiat in Ecclesia, ibid. num. 4.

Vulnus quomodo differat a Percussione, & Vul-
nerare, ibid. num. 5.

Quisnam ex communi vsu loquendi dicatur vul-
neratus, ibid. 2.

Vulneratio materialis, vel formalis quid sit,
d. 6. c. 4. num. 6. & 7. p. 240.

Vulnus formale iniuriose alicui illatum in Eccle-
sia est Ecclesie Pollutiuum, etiamsi nulla gutta san-
guinis ex eo effluat intra Ecclesiam, ibid. n. 7. p. 240.

Vulnus, & Percussio dupliciter dici possunt mor-
tifera, d. 6. c. 5. n. 3. p. 241.

Vulnus graue, licet non mortale, est Ecclesie
Pollutiuum, ibid. n. 4.

In dubio de grauitate, vel leuitate vulneris stan-
dum est pro leuitate illius, d. 6. c. 5. n. 5. p. 241.

Vulnus in ratione corporalis læsionis leue, sed in
ratione iniuriæ graue, non est Ecclesie Pollutiuum.
d. 6. c. 6. num. 4. p. 242.

Vulnus non sit graue ex grauitate iniuriæ, ibid.

Vulneratio quid proprie addat supra percussio-
nem, ibid. n. 6.

Vulneratio, vel Percussio ex se leuis in ratione
læsionis corporalis, sed grauis in ratione iniuriæ,
cur sufficiat ad incurrendam Excommunicationem
Canonis Siquis suadente, 17. q. 4. ibid. n. 7. p. 243.

Vulnus cadaveri inflatum non est Ecclesie Pol-
lutiuum, d. 6. c. 7. n. 4. p. 244.

Vulnus præsumitur mortale, si post illud sequatur
mors, d. 6. c. 9. num. 6. p. 248.

Vulnus, licet pro sanguine lac inde exeat, ut e
D. Pauli, & D. Catharina vulneribus produsse
fertur; adhuc est Ecclesie Pollutiuum, disp. 7. c. 14.
num. 5. p. 270.

V. Homicidium. Occidere.

Finis totius Operis.

